

Nordiska rådet

47:e sessionen

1995

Kuopio

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1996

Redaktion: Svenolof Karlsson
Guðrún Dager Garðarsdóttir
Viveca Wiklund

ISBN 91 88112 36 5
Norstedts Tryckeri, Stockholm 1996

Innehållsöversikt

Kallelse till sessionen	7
Medlemslista	8
Regeringsrepresentanter och valda medlemmar jämte suppleanter efter länder och partier	11
Saklista jämte förteckning över i Nordiska rådet anhängiga saker	23
Översikt över sessionen	28
Protokoll	29
Saker m.m.	257
Medlemsförslag/Utskottsförslag/Presidiesförslag (A-saker)	259
Ministerrådsförslag (B-saker)	405
Berättelser (C-saker)	645
C 2; B 151/b	645
C 5/b	823
C 9/b	842
Meddelanden (D-saker)	848
Skriftlig fråga (E-sak)	863
Dokument 1 (Regler för sessionens genomförande)	865
Dokument 2 (Utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse)	867
Dokument 3 (Statsministrarnas redogörelse)	872
Beslut	879
Rekommendationer	881, 882
Interna beslut	903
Övriga beslut	907
Presidium, arbetsutskott, sekretariat, sakkunniga m. m.	909
Supplement	921
Utdelning av Nordiska rådets Natur- och miljöpris	923
Arbetsordning för Nordiska rådet	928
Register	939
Översikt över sakernas behandling	941
Personregister	946
Ämnesregister	959
Plan över sessionssalen	963

Kallelse till sessionen

Härmed meddelas att Nordiska rådet den 2 mars har beslutat att rådets 47:e session kommer att hållas den 13 - 15 november 1995 i Kuopio, Finland.

Stockholm den 30 maj 1995

På presidiets vägnar

Geir H. Haarde
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

Medlemslista

(Upprättad enligt § 4 i arbetsordningen och godkänd vid mötet den 13 november 1995 med ändring vid mötena den 13, 14 och 15 november 1995.)

Regeringsrepresentanter - Hallitusten edustajat

Arja Alho	Lena Hjelm-Wallén
Claes Andersson	Marianne Jelved
Jörgen Andersson	Frank Jensen
Svend Auken	Marianne Jensen
Gunnar Berge	Lars Emil Johansen
Gro Harlem Brundtland	Sigbjörn Johnsen
Ingvar Carlsson	Antti Kalliomäki
Jóannes Eidesgaard	Anna Lindh
Ragnar Erlandsson	Tuula Linnainmaa
Anders Eriksson	Paavo Lipponen
Friðrik Sophusson	Ole Norrback
Bjørn Tore Godal	Páll Pétursson
Guðmundur Bjarnason	Niels Helveg Petersen
í Grund, Sámal Petur	Poul Nyrup Rasmussen
Pekka Haavisto	Konrad Steenholdt
Halldór Ásgrímsson	Jens Stoltenberg
Halldór Blöndal	Jan Trøjborg
Tarja Halonen	Margo Wallström
Pâviâraq Heilmann	
Olli-Pekka Heinonen	
Mats Hellström	
Jytte Hilden	

Medlemmar - Jäsenet

Christel Anderberg	Hans Engell
Hanne Andersen	Knud Enggaard
Arne Andersson	Olof Erland
Janina Andersson	Eirin Faldet
Peter Angelsen	Ranveig Frøiland
Børge Bakholt	Geir H. Haarde
Dorte Bennedsen	Jette Gottlieb
Sinikka Bohlin	Jonna Grønver
Kjell Magne Bondevik	Guðmundur Árni Stefánsson
Aage Brusgaard	Ulf Guttormsen
Paul Chaffey	Ivar Hansen
John Dale	Søren Hansen
Erik Dalheim	Chris Heister
Bjarni Djurholm	Hjörleifur Guttormsson
Anneliese Dørum	Sinikka Hurskainen

Liisa Hyssälä
Per Olof Håkansson
Ragnhild Queseth Haarstad
Margareta Israelsson
Ville Itälä
Thorbjørn Jagland
Johan J. Jakobsen
Anita Johansson
Olof Johansson
Elver Jonsson
Jouko Jääskeläinen
Marjut Kaarilahti
Tarja Kautto
Mari Kiviniemi
Inger Koch
Ossi Korteniemi
Berit Brørby Larsen
Kaj Larsson
Karin Lian
Leena Luhtanen
Kjellbjørg Lunde
Pehr Löf
Hannes Manninen
Maggi Mikaelsson
Anders Mølgaard
Jonathan Motzfeldt
Mats Nyby
Outi Ojala
Berit Oscarsson
Vibeke Peschardt
Jan Petersen
Marita Petersen
Riitta Prusti
Olof Salmén
Marianne Samuelsson
Yvonne Sandberg-Fries
Kimmo Sasi
Peder Sass
Gitte Seeberg
Sigríður Anna Þórðardóttir
Siv Friðleifsdóttir
Solveig Sollie
Ole Stavad
Otto Steenholdt
Siri Frost Sterri
Håkan Strömberg
Sturla Böðvarsson
Alf Svensson
Nils T. Svensson
Sten Svensson
Birthe Sörestedt
Anders Talleraas
Kristen Touborg
Erkki Tuomioja
Valgerður Sverrisdóttir
Jarmo Wahlström

Ändringar den 13 november

Bland de valda medlemmarna ersattes för denna dag och resten av sessionen Ville Itälä av *Riitta Korhonen* och för denna dag Arne Andersson av *Göthe Knutson*.

Ändringar den 14 november

Bland de valda medlemmarna ersattes för denna dag och resten av sessionen Barbro Johansson av *Marianne Samuelsson* och Liisa Hyssälä av *Aulis Ranta-Muotio* samt för denna dag Arne Andersson av *Henrik Landerholm*, Berit Oscarsson av *Marianne Carlström* samt Margareta Israelsson av *Eva Johansson*.

Ändringar den 15 november

Bland de valda medlemmarna ersattes för denna dag Olof Johansson av *Marianne Andersson* och Arne Andersson av *Henrik Landerholm*.

Suppleanten Håkan Strömberg ersattes för denna dag av *Eva Johansson*.

Regeringsrepresentanter och medlemmar jämfte suppleanter efter länder och partier

(Vid sessionens början)

Danmarks Riges Delegation

Regeringsrepresentanter

<p><i>Rasmussen, Poul Nyrup</i>, f. 43 statsminister (S)</p> <p><i>Jelved, Marianne</i>, f. 43 økonomiminister og minister for nordisk samarbejde (RV)</p> <p><i>Petersen, Niels Helveg</i>, f. 39 udenrigsminister (RV)</p>	<p><i>Auken, Svend</i>, f. 43 miljø- og energiminister (S)</p> <p><i>Hilden, Jytte</i>, f. 42 kulturminister (S)</p> <p><i>Trøjborg, Jan</i>, f. 55 trafikminister (S)</p> <p><i>Jensen, Frank</i>, f. 61 forskningsminister (S)</p>
--	--

Medlemmar

(Valda av Folketinget den 4. oktober 1995)

Socialdemokratiet (S)

Medlemmer	Suppleanter
<p><i>Andersen, Hanne</i>, f. 39 kontorassistent</p> <p><i>Bakholt, Børge</i>, f. 35 faglærer</p> <p><i>Bennedsen, Dorte</i>, f. 38 fhv. minister</p> <p><i>Glerup, Martin</i>, f. 43 skoleleder (Förfall vid 47:e sessionen; ersatt av Peder Sass; se under Suppleanter)</p> <p><i>Hansen, Søren</i>, f. 42 sølvsmed</p> <p><i>Stavad, Ole</i>, f. 49 fhv. minister</p>	<p><i>Rosing, Hans Pavia</i>, f. 48 fhv. landsstyremedlem</p> <p><i>Bierbaum, Inger</i>, f. 43 lærer</p> <p><i>Hækkerup, Klaus</i>, f. 43 borgmester, cand.polit.</p> <p><i>Christensen, Peter</i>, f. 39 lærer</p> <p><i>Fatum, Eva</i>, f. 47 sygeplejerske</p> <p><i>Greibe, Lis</i>, f. 39 overlærer</p> <p><i>Sass, Peder</i>, f. 43 fuldmægtig</p>

Enhedslisten (EL)

Medlem
<p><i>Gottlieb, Jette</i>, f. 48 tømrer</p>

Det Konservative Folkeparti (KF)*Medlemmer*

Grove, Henning, f. 32
fhv. minister, dyrlæge
(Förfall vid 47:e sessionen;
ersatt av Gitte Seeberg; se
Suppleanter)
Engell, Hans, f. 48
fhv. minister, redaktør

Suppleanter

Seeberg, Gitte, f. 60
advokat
Lundholt, Anne Birgitte, f. 52
fhv. minister, cand.scient.pol.

Socialistisk Folkeparti (SF)*Medlem*

Touborg, Kristen, f. 43
landmand

Suppleant

Svanholt, Anni, f. 47
lærer

Venstre - Danmarks Liberale Parti (V)*Medlemmer*

Enggaard, Knud, f. 29
fhv. minister, civilingeniør
Grønner, Jonna, f. 46
lærer
Houmand, Svend Erik, f. 45
fhv. minister, journalist
(Förfall vid 47:e sessionen;
ersatt av Ivar Hansen (V))
Mølgaard, Anders, f. 58
lærer

Suppleanter

Sønderby, Peder, f. 32
gårdejer
Vibjerg, Jens, f. 49
gårdejer
Schmidt, Hans Christian, f. 53
viceskoleinspektør
Larsen, Ester, f. 36
fhv. minister, lærer

Fremskridtspartiet (FP)*Medlem*

Brusgaard, Aage, f. 47
mekaniker

Suppleant

Jacobsen, Kirsten, f. 42
statsaut. ejendomsmægler

Det Radikale Venstre (RV)*Medlem*

Peschardt, Vibeke, f. 39
fuldmægtig

Suppleant

Arnold, Elisabeth, f. 41
udviklingschef, cand.scient.

Finlands delegation

Regeringsrepresentanter

<p><i>Norrback, Ole</i>, f. 41 trafikminister samt nordisk samarbetsminister (SFP)</p> <p><i>Halonen, Tarja</i>, f. 43 utrikesminister (SDP)</p> <p><i>Heinonen, Olli-Pekka</i>, f. 64 undervisningsminister (Kok.)</p> <p><i>Kalliomäki, Antti</i>, f. 47 handels- och industriminister (SDP)</p>	<p><i>Alho, Arja</i>, f. 54 finansminister (SDP)</p> <p><i>Andersson, Claes</i>, f. 37 kulturminister (Vas.)</p> <p><i>Linnainmaa, Tuula</i>, f. 42 trafikminister (Kok.)</p> <p><i>Haavisto, Pekka</i>, f. 58 miljöminister (Vihr.)</p>
--	--

Medlemmar

(Valda av riksdagen den 5 maj 1995)

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (Finlands Socialdemokratiska Parti) (SDP)

<i>Medlemmar (jäsenet)</i>	<i>Suppleanter (varajäsenet)</i>
<p><i>Hurskainen, Sinikka</i>, f. 51, planerare</p> <p><i>Kautto, Tarja</i>, f. 46, informatör</p> <p><i>Nyby, Mats</i>, f. 46 studiehandledare</p> <p><i>Puisto, Virpa</i>, f. 47 spec. sjuksköterska (Förfall vid 47:e sessionen; ersatt av Riitta Prusti; se Suppleanter)</p> <p><i>Tuomioja, Erkki</i>, f. 46 pol.lic. ekonom</p> <p><i>Vehkaoja, Marjatta</i>, f. 45 pol.kand, planerare (Förfall vid 47:e sessionen; ersatt av Leena Luhtanen; se Suppleanter)</p>	<p><i>Prusti, Riitta</i>, f. 41, riksdagsman</p> <p><i>Rask, Maija</i>, f. 51, sjukvårdare</p> <p><i>Luhtanen, Leena</i>, f. 41 pol.mag.</p> <p><i>Kiljunen, Kimmo</i>, f. 51 Phil.Dr., docent/ <i>Bryggare, Arto</i>, f. 58 ekonom.stud., projektchef</p> <p><i>Olin, Kalevi</i>, f. 45 bitr. professor</p>

Kansallinen Kokoomus (Nationella samlingspartiet) (Kok.)

<i>Medlemmar (jäsenet)</i>	<i>Suppleanter (varajäsenet)</i>
<i>Itälä, Ville, f. 59</i> jur.kand. (Förfall vid 47:e sessionen; ersatt av; Riitta Korhonen; se Supplenter)	<i>Korhonen, Riitta, f. 48</i> arkitekt/ <i>Aura, Matti, f. 43</i> jur.lic.
<i>Karhunen, Minna, f. 67, riksdagsman</i> (Förfall vid 47:e sessionen; ersatt av Marju Kaarilahti; se Suppleanter)	<i>Kaarilahti, Marjut, f. 60</i> hälsovårdare
<i>Sasi, Kimmo, f. 52</i> jur.kand.	

Suomen Keskusta (Centern i Finland) (Kesk.)

<i>Medlemmar (jäsenet)</i>	<i>Suppleanter (varajäsenet)</i>
<i>Hyssälä, Lissa, f. 48</i> odontolog.dr. (Förfall 14/11 och resten av sessionen; ersatt av Aulis Ranta- Muotio; se under Suppleanter)	<i>Takkula, Hannu, f. 63</i> ped.mag.
<i>Kiviniemi, Mari, f. 68</i> pol.mag.	<i>Aula, Maria Kaisa, f. 62</i> pol.kand.
<i>Korteniemi, Ossi, f. 39</i> lektor	<i>Vetäläinen, Maija -Liisa, f. 48</i> hum.kand., lektor
<i>Manninen, Hannes, f. 46</i> licentiat i adm. vetenskap	<i>Kemppainen, Hannu, f. 51</i> med.lic. <i>Ranta-Muotio, Aulis, f. 46</i> agronom

Vasemmistoliitto (Vänsterförbundet) (Vas.)

<i>Medlem (jäsen)</i>	<i>Suppleanter (varajäsenet)</i>
<i>Ojala, Outi, f. 46</i> sjuksköterska	<i>Apukka, Asko, f. 46</i> kandidat i samhällsvetenskap
<i>Wahlström, Jarmo, f. 38, lärare</i>	<i>Lapintie, Annika, f. 55, jur.kand.</i>

Svenska folkpartiet (Ruotsalainen Kansanpuolue) (SFP)

<i>Medlemmar (jäsenet)</i>	<i>Suppleanter (varajäsenet)</i>
<i>Pehr Löf, f. 47, med.lic., chefläkare</i>	<i>Biaudet, Eva, f. 61, jur.stud.</i>

Suomen Kristillinen Liitto (Finlands Kristliga Förbund) (SKL)

<i>Medlem (jäsen)</i>	<i>Suppleant (varajäsen)</i>
<i>Kallis, Bjarne, f. 45, pol.kand.</i> (Förfall vid 47:e sessionen; ersatt av Jouko Jääskeläinen; se Suppleant)	<i>Jääskeläinen, Jouko, f. 52</i> magister i samhällsvetenskap

Vihreä Liitto (Gröna förbundet) (Vihr.)

<i>Medlem (jäsen)</i>	<i>Suppleant (varajäsen)</i>
<i>Andersson, Janina, f. 71</i> pol.stud.	<i>(Ranta- Muotio, Aulis (Kesk.))</i>

Færøernes Delegation¹

Landsstyrets repræsentanter

<i>Eidesgaard, Jóannes, f. 51</i> landsstyresmand, finans og nordisk samarbejde (Jvfl)	<i>Sámal Petur i Grund, f. 58</i> landsstyresmand, trafik og kultur (Sjfl)
--	--

Medlemmar

(Valda av Føroyas Lagting den 3 augusti 1995)

Fólkaflokkurin (Ff)

<i>Medlem</i>	<i>Suppleant</i>
<i>Kallsberg, Anfinn, f. 47</i> bogholder	<i>Djurholm, Bjarni, f. 57</i> lærer

Javnaðarflokkurin (Jvfl)

<i>Medlem</i>	<i>Suppleant</i>
<i>Petersen, Marita, f. 40</i> cand.ped. i psykologi, lærer	<i>Old, Henrik, f. 47</i> fiskeskipper

Grønlands Delegation¹

Landsstyrets repræsentanter

<i>Johansen, Lars Emil, f. 46</i> landsstyreformand (Si)	<i>Jensen, Marianne, f. 49</i> landsstyremedlem for sundhed, miljø, forskning og nordisk samarbejde (Si)
<i>Heilmann, Pâviâraq, f. 58</i> landsstyremedlem for fiskeri, fangst og landbrug (Si)	<i>Steenholdt, Konrad, f. 42</i> landsstyremedlem for kultur, uddannelse og kirke (At)

¹ Ingår i Danmarks kvot

¹ Ingår i Danmarks kvot

Medlemmar

(Valda av Grønlands Landsting den 28. marts 1995)

Siumut (Si)

Medlem
Motzfeldt, Jonathan, f. 38
Dr.jur. h.c.

Suppleant
Raahauge, Kristine, f. 49
kontorassistent

Atássut (At)

Medlem
Steenholdt, Otto, f. 36
lærer

Suppleant
Ostermann, Peter, f. 39
politiassistent

Islands delegation

Regeringsrepresentanter

Halldór Ásgrímsson, f. 47
udenrigsminister og nordisk
samarbejdsminister (F)

Páll Pétursson, f. 37
socialminister (F)

Halldór Blöndal, f. 38
landbrugs- og trafikminister (Sj)

Guðmundur Bjarnason, f. 44
miljøminister (F)

Friðrik Sophusson, f. 43
finansminister (Sj)

Medlemmar

(Valda av Alþingi den 13 juni 1995)

Sjálfstæðisflokkurinn (Selvstændighedspartiet) (Sj)

Medlemmer
Geir H. Haarde, f. 51
M.A., NR's præsident i 1995
Sturla Böðvarsson, f. 45
tæknifræðingur (ingeniør)
Sigríður Anna Þórðardóttir, f. 46
kennari (lærer)

Suppleanter
Arnbjörg Sveinsdóttir, f. 56
ritari (kontorassistent)
Árni Johnsen, f. 44
blaðamaður (journalist)
Árni M. Mathiesen, f. 58
dýralæknir (dyrlæge)

Framsóknarflokkurinn (Fremskridtspartiet) (F)

<i>Medlem</i>	<i>Suppleant</i>
<i>Valgerður Sverrisdóttir, f. 50</i> kennari (lærer)	<i>Guðni Ágústsson, f. 49</i> landbúnaðarnemi (landbrugskandidat)
<i>Siv Friðleifsdóttir, f. 62</i> sjúkraþjálfari (fysioterapeut)	<i>Ísólfur Gylfi Pálmason, f. 54</i> kennari (lærer)

Alþýðubandalagið (Folkealliansen) (Ab)

<i>Medlem</i>	<i>Suppleant</i>
<i>Hjörleifur Guttormsson, f. 35</i> líffræðingur (biolog)	<i>Steingrímur J. Sigfússon, f. 55</i> jarðfræðingur (geolog)

Alþýðuflokkurinn (Det socialdemokratiske parti) (A)

<i>Medlem</i>	<i>Suppleant</i>
<i>Guðmundur Árni Stefánsson, f. 55</i> blaðamaður (journalist)	<i>Rannveig Guðmundsdóttir, f. 40</i> alþingismaður (altingsmedlem)

Norges delegation**Regeringsrepresentanter**

<i>Brundtland, Gro Harlem, f. 39</i> statsminister (A)	<i>Johnsen, Sigbjørn, f. 50</i> statsråd, finansdepartementet (A)
<i>Berge, Gunnar, f. 40</i> statsråd og nordisk samarbeids minister, kommunal- og arbeids departementet (A)	<i>Stoltenberg, Jens, f. 59</i> statsråd, nærings- og energidepartementet (A)
<i>Godal, Børn Tore, f. 45</i> utenriksminister, utenriks departementet (A)	

Medlemmar

(Valda av Stortinget den 31 oktober 1994)

Det norske Arbeiderparti (A)

Medlemmer

Larsen, Berit Brørby, f. 50
stortingsrepresentant
Jagland, Thorbjørn, f. 50
stortingsrepresentant
Frøiland, Ranveig, f. 45
stortingsrepresentant
Dalheim, Erik, f. 40
stortingsrepresentant
Lian, Karin, f. 42
stortingsrepresentant
Faldet, Eirin, f. 44
stortingsrepresentant
Dørum, Anneliese, f. 39
stortingsrepresentant
Guttormsen, Ulf, f. 42
stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Jørgensen, Ragna Berget, f. 41
stortingsrepresentant
Halvorsen, Gunnar, f. 45
stortingsrepresentant
Tveiten, Rita, f. 54
stortingsrepresentant
Sætre, Magnar, f. 40
stortingsrepresentant
Engseth, William, f. 33
stortingsrepresentant
Barland, Ragnhild, f. 34
stortingsrepresentant
Kristiansen, Rune, f. 48
stortingsrepresentant
Nyland, Johan M., f. 31
stortingsrepresentant

Senterpartiet (Sp)

Medlemmer

Jakobsen, Johan J., f. 37
stortingsrepresentant
Haarstad, Ragnhild Queseth, f. 39
stortingsrepresentant
Angelsen, Peter, f. 35
stortingsrepresentant
Dale, John, f. 40
stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Lahnstein, Anne Enger, f. 49
stortingsrepresentant
Tingelstad, Marit, f. 38
stortingsrepresentant
Sandkjær, Terje, f. 44
stortingsrepresentant
Gaup, Johanne, f. 50
stortingsrepresentant

Høyre (H)

Medlemmer

Talleraas, Anders, f. 46
stortingsrepresentant
Syse, Jan P., f. 30
lagttingspresident
Sterri, Siri Frost, f. 44
stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Petersen, Jan, f. 46
stortingsrepresentant
Liltved, Tore A., f. 39
stortingsrepresentant
Thomassen, Petter, f. 41
stortingsrepresentant

Sosialistisk Venstreparti (SV)

Medlemmer

Lunde, Kjellbjørg, f. 44
stortingsrepresentant
Chaffey, Paul, f. 65
stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Hageler, Jorunn, f. 46
stortingsrepresentant
Djupedal, Øystein, f. 60
stortingsrepresentant

Kristelig Folkeparti (KrF)

Medlemmer

Bondevik, Kjell Magne, f. 47
stortingsrepresentant
Sollie, Solveig, f. 39
stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Haugland, Valgerd Svarstad, f. 56
stortingsrepresentant
Lilletun, Jon, f. 45
stortingsrepresentant

Fremskrittspartiet (FrP)

Medlem

Hagen, Carl I., f. 44
stortingsrepresentant
(Förfall vid 47:e sessionen)

Varamedlem

Alvheim, John I. f. 30
stortingsrepresentant

Sveriges delegation

Regeringsrepresentanter

Carlsson, Ingvar, f. 34 statsminister (s)
Hjelm- Wallén, Lena, f. 43 utrikesminister (s)
Hellström, Mats, f. 42 utrikeshandelsminister
och nordisk samarbeidsminister (s)

Wallström, Margot, f. 54 kulturminister
Andersson, Jörgen, f. 46 bostads- och
energiminister (s)
Lindh, Anna, f. 57 miljöminister (s)

Medlemmar

(Valda av riksdagen den 8 november 1995)

Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s)

Medlemmar

Håkansson, Per Olof, f. 41
byggnadsingenjör
Johansson, Anita, f.44
undersköterska

Suppleanter

Hulterström, Sven, f. 38
riksdagsledamot
Bohlin, Sinikka, f. 47
hemspråklärare

- Oscarsson, Berit*, f. 40
studiehandledare
(Förfall 14/11 och resten av sessionen; ersatt av Marianne Carlström; se Suppleanter)
- Svensson, Nils T.*, f. 40
ombudsman
- Sörestedt, Birthe*, f. 43
socioonom
- Sandberg-Fries, Yvonne*, f. 50
avdelningschef
- Larsson, Kaj*, f. 38
inköpare
- Israelsson, Margareta*, f. 54
lågstadie lärare
(Förfall 14/11; ersatt av Eva Johansson; se Suppleanter)
- Löfstedt, Berit*, f. 46
ombudsman
(Förfall vid 47:e sessionen; ersatt av Sinikka Bohlin; se Suppleanter)
- Andersson, Widar*, f. 55
riksdagsledamot
(Förfall vid 47:e sessionen; ersatt av Håkan Strömberg; se Suppleanter)
- Strömberg, Håkan*, f. 36
metallarbetare
(Förfall 15/11; ersatt av Eva Johansson)
- Carlström, Marianne*, f. 46
hushållslärare
- Johansson, Eva*, f. 47
ombudsman
- Kaaling, Björn*, f. 48
ombudsman
- Lundberg, Carin*, f. 44
produktledare
- Granström, Per Erik*, f. 42
ombudsman
- Persson Sellin, Eva*, f. 71
studerande
- von Sydow, Björn*, f. 45
docent

Moderata samlingspartiet (m)

<i>Medlemmar</i>	<i>Suppleanter</i>
<i>Bildt, Carl</i> , f. 49
partiledare
(Förfall vid 47:e sessionen; ersatt av Henrik Landerholm; se Suppleanter)	<i>Landerholm, Henrik</i> , f. 63
informationschef
<i>Svensson, Sten</i> , f. 37
informationschef	<i>Knutson, Göthe</i> , f. 32
redaktör
<i>Andersson, Arne</i> , f. 28
lantbrukare
(Förfall 13/11; ersatt av Göthe Knutson; 14/11 ersatt av Henrik Landerholm; se Suppleanter)	<i>Jonsson, Göte</i> , f. 39
kriminalinspektör
<i>Koch, Inger</i> , f. 34
laboratorieassistent	<i>Anderberg, Christel</i> , f. 43
chefsåklagare
<i>Heister, Chris</i> , f. 50
riksdagsledamot	<i>Lenmarker, Göran</i> , f. 43
verkställande direktör

Folkpartiet liberalerna (fp)

Medlem
Jonsson, Elver, f. 36
postiljon

Suppleant
Wibble, Anne, f. 43
ekonom

Centerpartiet (c)

Medlem
Johansson, Olof, f. 37
riksdagsledamot
(Förfall 15/11; ersatt av
Marianne Andersson; se
Suppleant)

Suppleant
Andersson, Marianne, f. 42
ekonom

Vänsterpartiet (v)

Medlem
Mikaelsson, Maggi, f. 46
barnomsorgsassistent

Suppleant
Schyman, Gudrun, f. 48
sacionom

Miljöpartiet (m)

Medlem
Samuelsson, Marianne, f. 45
vårdare
(Förfall: 14/11 och resten av
sessionen; ersatt av Barbro
Johansson; se Suppleant)

Suppleant
Johansson, Barbro, f. 45
kemiingenjör

Kristdemokratiska samhällspartiet (kds)

Medlem
Svensson, Alf, f. 38
fil.mag.

Suppleant
Davidson, Inger, f. 44
riksdagsledamot

Ålands delegation¹**Landskapsstyrelsens representanter**

Erlandsson, Ragnar, f. 41
lantråd (ÅC)

Eriksson, Anders, f. 60
landskapsstyrelseledamot (ÅC)

¹ Ingår i Finlands kvot

Medlemmar

(Valda av Ålands lagting den 3 november 1995)

Åländsk Center (ÅC)

<i>Medlem</i>	<i>Suppleant</i>
<i>Salmén, Olof, f. 27</i> direktör	<i>(Jansson, Roger, (FS))</i>

Liberalerna på Åland (*lib*)

<i>Medlem</i>	<i>Suppleant</i>
<i>Erland, Olof, f. 44</i> avdelningschef	<i>(Tuominen, Pekka, (ÅSD))</i>

Frisinnad Samverkan (FS)

<i>Medlem</i>	<i>Suppleant</i>
	<i>Jansson, Roger, f.43</i> dipl. ekonom

Ålands socialdemokrater (ÅSD)

<i>Suppleant</i>
<i>Tuominen, Pekka, f. 43</i> dipl. ekonom

Saklista

för 47:e sessionen jämte förteckning över i Nordiska rådet anhängiga saker

A. Medlemsförslag/Utskottsförslag/Presidieförslag

- A 1086/k Medlemsförslag om det nordiska språkliga samarbetet och EU (väckt av Søren Hansen samt Marianne Andersson och Eeva Turunen)
- A 1087/j Medlemsförslag om översyn av nordisk rättslikhet vid ett närmande till Europa (väckt av Sten Svensson samt Hans Nyhage)
- A 1096/k Medlemsförslag om nordiska forskningsklustrar på toppnivå inom några få områden (väckt av Eeva Turunen samt Claes Andersson, Maria Kaisa Aula, Rose-Marie Björkenheim, Satu Hassi, Sinikka Hurskainen, Timo Järvilahti, Tarja Kautto, Karin Lian, Anna-Kaarina Louvo, Lauri Metsämäki, Eeva-Liisa Moilanen, Pentti Mäki-Hakola, Håkan Nordman, Mats Nyby, Virpa Puisto, Heikki Riihijärvi, Markku Rossi, Riitta Saastamoinen, Nils T. Svensson och Kyösti Virrankoski)
- A 1103/m Medlemsförslag om säkerhetskrav för fartygstrafiken i nordiska territorialvatten (väckt av Markku Rossi samt Satu Hassi, Elver Jonsson, Timo Järvilahti och Heikki Riihijärvi)
- A 1105/m Medlemsförslag om nordisk ansvar vedrørende den grønlandske fangstkultur (stillet af Kaj Egede)
- A 1108/m Medlemsförslag om effektivare nordiska insatser på internationell nivå mot luftföroreningar (väckt av Satu Hassi samt Marianne Samuelsson)
- A 1109/k Medlemsförslag om revidering av utdelningsordningen för Nordiska rådets litteratur- resp. musikpris (väckt av Eeva-Liisa Moilanen samt Inger Davidson, Satu Hassi, Sinikka Hurskainen, Håkan Nordman, Heikki Riihijärvi, Markku Rossi, Olof Salmén, Alf Svensson och Eeva Turunen)
- A 1110/s Medlemsförslag om utvidgat samarbete mellan de nordiska sjömansmissionerna (väckt av Eeva-Liisa Moilanen samt Marianne Andersson, Inger Davidson, May Flodin, Sinikka Hurskainen, Jon Lilletun, Håkan Nordman, Heikki Riihijärvi, Markku Rossi och Alf Svensson)

- A 1111/m Medlemsförslag om skyddande av Nordens skogar (väckt av Marianne Samuelsson och Janina Andersson)
- A 1112/k Medlemsförslag om de nordiska språken som hemspråk i grundskolan (väckt av Virpa Puisto samt Janina Andersson, Liisa Hyssälä, Ossi Korteniemi, Annika Lapintie, Aulis Ranta-Muotio, Alf Svensson, Hannu Takkula och Jarmo Wahlström)
- A 1113/m Medlemsförslag om ett nordiskt verksamhetsprogram för ett uthålligt jordbruk i syfte att ställa om EU:s jordbrukspolitik (väckt av Janina Andersson och Marianne Samuelsson)
- A 1114/j Udvalgsforslag om det fremtidige nordiske lovgivnings-samarbejde (fremsat af Juridisk udvalg)
- A 1118/s Medlemsförslag om utbildning av informatörer på narkotikaområdet i Nordens närområden (väckt av Sten Svensson)
- A 1119/m Utskottsförslag om regionalt samarbete inom energiområdet (framlagt av miljöutskottet)
- A 1120/p Presidieförslag om ändring i arbetsordningen för Nordiska rådet (framlagt av presidiet)
- A 1121/b Utskottsförslag om det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten - budgetutskottets kontrolluppgift (framlagt av budgetutskottet)
- A 1122/j Udvalgsforslag om ligebehandling af nordiske statsborgere i samarbejde med de nordiske ombudsmænd (fremlagt af Juridisk Udvalg)

B. Ministerrådsförslag

- B 151/b; C 2 Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1996 samt redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (överlämnade av Nordiska ministerrådet)
- B 153/k Ministerrådsförslag om Ett kommande Norden - Handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- B 154/m Ministerrådsförslag om "Handlingsprogram for nordisk jord- og skogbrukssamarbeid 1996 - 2000" (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- B 155/m Ministerrådsförslag om förhöjning av Nordiska miljöfinansieringsbolagets (NEFCO) grundkapital (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

- B 156/p Ministerrådsförslag om institutionsgenomgången (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
- B 157/m Ministerrådsförslag om samarbete i det arktiska området (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

C. Berättelser

- C 2; B 151/b (se under B. Ministerrådsförslag)
- C 5/b Berättelse från Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse (1994)
- C 9/b Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse (1994)

D. 1995 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer och interna beslut

- 15/1994/b Budgetutskottets kontrolluppgift 1993: regionalpolitisk forskning
- 18/1994/b Plan och budget för det nordiska samarbetet 1995
- 19/1994/b Budgetutskottets kontrolluppgift: Offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan

Internt beslut

- nr 2/1994/b Ändring i rådets arbetsordning rörande offentlighetsprincipen

Dokument

- 1 Regler för sessionens genomförande
- 2 Utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse
- 3 Statsministrarnas redogörelse

Utanför saklistan

E. Skriftlig fråga

- E 25 Skriftligt spørgsmål til Islands regering vedrørende subsistens under uddannelsen for unge uddannelsessøgende fra Island, der søger faglig uddannelse i Danmark (stillet af Søren Hansen)

Förteckning

över rådets övriga anhängiga saker

A. Medlemsförslag

- A 1107/p Medlemsförslag om baltisk-nordiskt Forum i ett av de baltiska länderna (väckt av Sinikka Hurskainen samt Elisabeth Arnold, Eirin Faldet, Eeva-Liisa Moilanen, Håkan Nordman, Eeva Turunen och Markku Rossi)
- A 1115/k Medlemsförslag om utbygging av informationsteknologisk kompetanse innen medieområdet (reist av den venstresosialistiske gruppe)

D. 1995. Ej slutbehandlade rådsrekommendationer

Rek. nr

- 26/1990/s Telekommunikationer för handikappade
- 9/1991/j Lagstiftningssamarbete om bio- och genteknologi
- 11/1991/j Lagstiftning rörande grupptalan
- 12/1991/j Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.
- 25/1991/m Beräkningsmodell för grön BNP
- 18/1992/j Gemensam nordisk lagstiftning rörande barnskydd
- 31/1992/p Samarbete i det arktiska området
- 40/1992/k Nordjobb som permanent ordning
- 46/1992/m Internationella uppförandekoder inom miljösektorn
- 47/1992/m Kärnsäkerhet i Nordområdena
- 5/1993/k Samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur
- 6/1993/j Arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet
- 10/1993/m Insatser för ökad säkerhet vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina
- 11/1993/m Finansiering för räddning av Östersjön
- 13/1993/s Stärkt samarbete kring sociala frågor inom ECE
- 17/1993/p Handlings- och samarbetsprogram för Nordens närområden
- 19/1993/k Samarbete om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)
- 21/1993/j Uppgörelser om vårdnaden av barn vid skilsmässa
- 26/1993/e Sysselsättning i Norden
- 29/1993/m Kontroll av kärnteknisk verksamhet
- 30/1993/m Säkerhet, energi och miljö
- 1/1994/m Nordisk miljöstrategi 1994-1996 (punkt 3)
- 2/1994/m Behandling av miljöfarligt avfall
- 3/1994/m Redovisning av kärnavfallsprodukter
- 4/1994/m Miljöutveckling och säkerhet i Arktis
- 6/1994/k Utvidgat utbildningssamarbete för yrken med få utövare

- 7/1994/k Nordisk profilering av bokmässan i Frankfurt år 1997
8/1994/j Handlingsplan mot drogmisbruk i Norden och dess närområden
9/1994/j Åtgärder för att bekämpa barnpornografi
11/1994/s Nordisk bygg- och bostadspolitik i ett europeiskt perspektiv
13/1994/s Insatser mot hormondopning
14/1994/s Nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster (punkt 2)
17/1994/s Nordisk alkoholpolitisk tidskrift
20/1994/p Program för det nordiska Europasamarbetet
22/1994/p Förstärkt Nordsjösamarbete
24/1994/s Migration under ordnade former
25/1994/e Handlingsplan för ökad sysselsättning
26/1994/e Riskkapitalfond för Baltikum
27/1994/m Samnordisk skogsinformation
1/1995/j Samarbetsprogram på jämställdhetsområdet 1995-2000
2/1995/j Handlingsprogram för finansiella tjänster
3/1995/j Förberedande arbetsgrupp inför FN:s kvinnokonferens i Beijing
4/1995/j Nordiskt informationsnätverk för mänskliga rättigheter
5/1995/j Nordiskt samarbete på havsrättens område
6/1995/k Hållningsskapande arbete för barn och unga via media
7/1995/k Nordiska rådets musikpris och de självstyrda och samiska områdena
8/1995/k Förstärkt litteratursamarbete i Norden
9/1995/k Orkester Norden
10/1995/k Blockstöd till nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer
11/1995/k Nordisk strategi för en öppen förvaltningskultur i EU
12/1995/m Nordisk sektorsintegrering av naturvård
13/1995/m Inrättande av Nordiska rådets natur- och miljöpris
14/1995/m Regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995-1999
15/1995/e Plan för främjande av social och miljömässig hänsyn inom WTO
16/1995/e Åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering
17/1995/p Ändringar i Helsingforsavtalet
18/1995/p Mål och prioriteringar för budget 1996
19/1995/p Uppföljning av Nordiska rådets FN-konferens
20/1995/s Program för Nordiska ministerrådets samarbete på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet
21/1995/s Förstärkta hälsopolitiska insatser mot tobaksrökning
22/1995/s Funktionshinderades situation och levnadsvillkor i Norden
23/1995/p Ändringar i Helsingforsavtalet

Översikt över sessionen

Rådets plenarmöten hölls i Musikcentret i Kuopio. Platsfördelningen i salen framgår av planen sist i bandet. För utskottens, delegationernas, ministerrådets och presidiets sammanträden, för sekretariatens och pressens arbete m.m. disponerades olika lokaler i samma byggnad.

Plenarmöten

Måndagen den 13 november kl. 14.00 - 17.00

Tisdagen den 14 november kl. 10.00 - 18.15 och onsdagen den 15 november kl. 10.00 - 12.50

Utskottsmöten

Budgetutskottet

Måndagen den 13 november kl. 10.00 - 12.00

Juridiska utskottet

Måndagen den 13 november kl. 10.00 - 12.00

Kulturutskottet

Måndagen den 13 november kl. 10.00 - 11.30 och kl. 17.00 - 19.00

Socialutskottet

Måndagen den 13 november kl. 10.00 - 12.00

Miljöutskottet

Måndagen den 13 november kl. 10.00 - 11.30

Ekonomiska utskottet

Måndagen den 13 november kl. 10.00 - 11.30 och kl. 16.45 - 17.30

Särskilda arrangemang

Tisdagen den 14 november ceremoni i Kuopio Konstmuseum i samband med utdelningen av Nordiska rådets natur- och miljöpris följt av Finlands regerings mottagning på Hotel Arctia.

Presidiemöten

Måndagen den 13 november kl. 10.00 - 10.30 och kl. 17.00 - 19.00

Valkommitténs möte

Måndagen den 13 november

PROTOKOLL

Protokoll

1:a mötet

Måndagen den 13 november 1995 kl. 14.00 - 17.00

Presidenter: Geir H. Haarde (1-5), Elver Jonsson (5),
Berit Brørby Larsen (5)

Dagordning

1. Öppningsanförande av Nordiska rådets president
2. Godkännande av medlemslistan
3. Fastställande av saklista
4. Regler för sessionens genomförande (*Dokument 1*) samt information om voteringsförfarande
5. Utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse (*Dokument 2*) och debatt

Välkomstanförande

Outi Ojala (Vas.): Ärade sessionsdeltagare! Mina damer och herrar! På vägnar av Finlands delegation i Nordiska rådet har jag glädjen hälsa er alla hjärtligt välkomna till Finland och Kuopio.

Arvoisat istunnon osanottajat, hyvät naiset ja herrat! Minulla on Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan puolesta ilo toivottaa teidät kaikki sydämellisesti tervetulleiksi Suomeen ja tänne Kuopioon.

Vi försöker göra vårt bästa för att sessionen skall förlöpa så väl som möjligt och för att ni skall trivas här i Kuopio. Jag tackar Kuopio stad för en aktiv medverkan i sessionsförberedelserna och för att vi kan hålla vår session här i Musikcentret.

Vi lever i en tid av förändringar när det gäller arbetet inom Nordiska rådet, det nordiska samarbetet i framtiden och våra liv som medborgare i Europa. För oss som aktivt deltar i det nordiska samarbetet på centrala poster är det av yttersta vikt att slå vakt om den nordiska identiteten. Den utgör en god grund för en öppen samverkan med det övriga Europa.

Genom att hålla Nordiska rådets session här i Kuopio vill vi visa en del av vår vardag här i Finland, i ett i praktiken helt finskspråkigt område. Vi hoppas att detta skall bidra till ökad förståelse för våra förutsättningar, och att den entusiasm jag tror att vi kommer att märka här visar vår vilja att på ett fullvärdigt sätt delta i det nordiska samarbetet.

Som ett nytt medlemsland i EU är Finland lika fast som tidigare förankrat i den nordiska gemenskapen. Denna värdegemenskap är betydelsefull för hela vårt land och hela vårt folk.

För hundra år sedan verkade här i Kuopio en av våra mest kända kvinnliga författare, Minna Canth, som hette Ulrika Wilhelmina Johnsson som flicka och som gick i den svenska flickskolan här.

Efter att hon blivit änka och sjubarnsmor livnärde hon sig och sin barnskara på att driva garnhandel här i stan. Men hon var också en av den litterära realismens banbrytare i Finland. I sina pjäser behandlade hon med skärpa den tidens samhällsfrågor som jämställdhet mellan man och kvinna, jämlikhet inför lag, de sociala klyftorna och orättvisorna mellan rika och fattiga och konflikterna mellan unga och gamla. De är frågor som alltså sysselsätter också oss här i Nordiska rådet. Redan då spirade i dessa trakter tankar som vi i dag anser utgöra grunden i något som vi brukar kalla våra nordiska värderingar.

Minna Canth sai aikoinaan paljon vaikutteita sekä tanskalaiselta Brandesilta, norjalaisilta Ibseniltä ja Bjørnsonilta että ruotsalaiselta Strindbergiltä. Maidemme välinen kanssakäyminen ja yhteydenpito oli jo silloin niin vilkasta, että eräs kirjallisuuden tutkija kuvasi Suomea "Norjan alusmaaksi kirjallisuuden alalla". No, emme me halua pohjoismaisen ajattelun ja kanssakäymisen heikkenevän Suomessa.

Näinä aikoina on tärkeää puolustaa pohjoismaisten laitosten olemassaoloa. Niiden kautta yhteistyömme saa konkreettista sisältöä elävöittäen suuresti maidemme välistä yhteydenpitoa. Pohjoismaisilla verkostoilla on yhteyksiä maasta toiseen kaikilla ajateltavissa olevilla tasoilla. Tulevaisuuden kannalta sillä on ehkä kaikkein suurin merkitys.

(Översättning): Minna Canth påverkades på sin tid mycket både av dansken Brandes, av normännen Ibsen och Bjørnson och av svensken Strindberg. Umgänget och kontakterna mellan våra länder var redan då så starka, att en litteraturforskare beskrev Finland som "Norges koloni på litteraturens område". Nå, inte önskar vi för den skull att det nordiska tänkandet och umgänget skall försvagas i Finland. - - - (slut översättning)

I dessa tider är det viktigt att försvara de nordiska institutionernas existens. Via dem får samarbetet konkret innehåll genom att de i hög grad vitaliserar kontakterna mellan våra länder. Det nordiska nätverket har förbindelser mellan länderna på alla nivåer som kan tänkas. Ur ett framtida perspektiv är kanske den saken av den allra största betydelsen.

Nu får vi höra Kuopio stadsorkester framföra musik under ledning av kapellmästare Atso Almila. Därefter inleds det egentliga sessionsprogrammet. Hjärtligt välkomna!

(Härefter framfördes "Finlandia" av Jean Sibelius av Kuopio stadsorkester under ledning av kapellmästare Atso Almila.)

1

Öppningsanförande av Nordiska rådets president

Presidenten: Ærede rådsmedlemmer! Ærede gjester! På vegne av Nordisk Råds presidium ønsker jeg dere hjertelig velkommen til Kuopio og til rådets 47. sesjon.

Jeg vil rette en stor takk til denne vakre byen, Kuopio, for at den har stilt sine lokaler til disposisjon for rådets sesjon, og for den nydelige og stemningsfulle konserten som nå ble framført av Kuopio bys orkester i dette vakre musikkhus.

Jeg vil begynne med å minnes to av Nordisk Råds tidligere presidenter, som har gått bort, V.J. Suksalainen og Johannes Antonsson.

I tillegg til å ha innehatt ulike ministerposter, han har bl.a. vært Finlands statsminister, var Suksalainen president for Nordisk Råd i tre omganger, i 1958, 1972 og 1977. Suksalainen var en av ildsjelene bak rådets oppbygning og utvikling på 1950-tallet. Han var en sterk personlighet og omgav seg med stor autoritet.

Johannes Antonsson var president i rådet i 1974 og i tillegg nordisk samarbeidsminister i Sverige 1976-78. Han var en høyt respektert person med stor interesse for det nordiske samarbeidet.

La oss hedre deres minne med ett minutts stillhet.

Vi samles nå for tredje gang i år til sesjon for å diskutere, debattere og avklare ulike saker. Vi har som vanlig en del viktige saker på dagsordenen, og jeg venter meg at rådet slutfører sitt reformarbeid, som vil få stor betydning for fremtiden. For fjerde gang debatteres utenriks- og sikkerhetspolitikk innenfor Nordisk Råds rammer, etter at utenriksministrenes ordfører har holdt sin redegjørelse under tilstedeværelse av alle sine nordiske kolleger.

Det er av ytterst stor betydning at denne debatten finner sted hvert år, også i fremtiden. Dens betydning kommer ikke til å bli mindre med tiden, tvert imot. Nordisk Råd kommer etter hvert til å arbeide mer med internasjonal politikk. Det har nok aldri vært viktigere enn nå at de nordiske land forsøker å finne frem til felles linjer i større utenrikspolitiske saker. Den fredsidentitet og de følelser for menneskerettigheter som kjennetegner de nordiske lands utenrikspolitikk, burde få en enda mer markant profil framover. De nordiske land har som et eksempel lagt stor vekt på ytringsfriheten som en grunnleggende menneskerettighet og et fundament i våre demokratier. Nordisk Råd har med utgivelsen av den nye debattboken, Ytringsfrihetens smertegrense, gitt et viktig bidrag på dette området.

Foruten det nordiske budsjettet, som vi skal behandle på sesjonen, har vi nå fått et viktig ministerrådsforslag om arktisk samarbeid på sesjonens dagsorden. Det er særdeles gledelig at ministerrådet i forslaget har tatt stort hensyn til de ideene som ble framsatt på den første arktiske parlamentarikerkonferansen i Reykjavik i 1993.

På denne sesjonen setter vi sluttstrek for det store reformarbeidet som nå har pågått i et helt år. Vi anser det imidlertid for nødvendig å fortsette med finpussing den nærmeste tiden, hovedsaklig når det gjelder rådets ar-

beidsordning, som skal gjennomgås videre i løpet av de kommende måneder. De beslutninger vi tar på denne sesjon, gjelder de minimumsendringene i arbeidsordningen som trengs for å få de grunnleggende strukturendringene på plass.

Det finnes dem som mener at det er Nordisk Råds skjebne å føre de små skrittets politikk. Faktum er at vi nå tar store skritt av gangen. Dette kommer også til å bli kjennetegnende for rådets arbeid framover. Nå finnes viljen til å skape et samarbeid som gir fordeler for alle som deltar i det. I dagens situasjon er det viktig at vi på alle områder legger stor vekt på vår nordiske identitet. Begrepene samhörighet og samordning er ikke bare vakre ord til bruk for høytidelige anledninger, for vårt samarbeid baseres på betydelige realiteter. Men samhörighet skaper ikke politikk automatisk. Det krever innsats. Og hvem andre kan så få frem den nødvendige nordiske politikken, enn Nordisk Råd? Alle må vi ta vårt ansvar og arbeide for at rådet vitaliseres - passivitet er døden, aktivitet er fremtiden. Oppgaven vi har foran oss er i og for seg ganske enkel: Det er å bruke rådet til å få frem en felles politikk og få løse felles problemer sammen.

Det blir et nytt Nordisk Råd som starter opp fra årsskiftet av. Spennende arbeid venter oss. Vår beste tid er nå, heter det, og det er sant. Det er imidlertid viktig å huske at det nye systemet kanskje ikke blir fullskapt med en gang. Nyskapinger trenger vanligvis å bli gått over, ofte dukker det opp ting som kan forbedres og omformes. Men det er min tro at Nordisk Råd i fremtiden kommer til å bli et mer levende politisk organ med en betydelig internasjonal plass. Jeg har i denne sammenheng lyst til å omformulere Mark Twains ikke sjelden siterte ord: Ryktene om Nordisk Råds død er sterkt overdrevet.

Enda en gang tillater jeg meg å ønske dere alle; medlemmer, regjeringsrepresentanter, de nasjonale parlamenters presidenter, embetsmenn og rådgivere, massemedias representanter og internasjonale gjester hjertelig velkommen.

Jeg erklærer Nordisk Råds 47. sesjon for åpnet.

2

Godkännande av medlemslistan

Presidenten: Medlemslistan är upprättad i enlighet med § 4 i rådets arbetsordning. Jag hänvisar till den utdelade medlemslistan.

Följande ändring i medlemslistan kan meddelas:

Ville Itälä ersätts av Riitta Korhonen under hela sessionen.

Jag vill i detta sammanhang påminna rådets medlemmar om att presidiet förutsätter att ändring av medlemslistan inte sker under pågående behandling av ett utskotts sakområde.

Jag vill vidare påminna om att eventuella ändringar i medlemslistan bör lämnas skriftligt till presidenten samt till redaktionen.

Rådet beslöt att godkänna medlemslistan i enlighet härmed.

3

Fastställande av saklista

Presidenten hade föreslagit att plenarförsamlingen fastställer saklistan för sessionen i överensstämmelse med det utdelade förslaget *med tillägg* av

B 156/p: ministerrådsförslag om institutionsgenomgången

B 157/m: ministerrådsförslag om samarbete i det arktiska området

A 1121/b: utskottsförslag om det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten (budgetutskottets kontrolluppgift)

A 1122/j: udvalgförslag om ligebehandling af nordiske statsborgere i samarbejde med de nordiske ombudsmænd.

Eventuella övriga förändringar i saklistan tas upp som första sak på dagordningen i plenarförsamlingens andra möte.

Presidenten hade vidare föreslagit att förslag som sänts ut senare än två veckor före sessionens början kan behandlas av rådet och att rådet ger presidiet bemyndigande att lägga sådana meddelanden till handlingarna som ej upptagits på saklistan för sessionen eller som ej slutbehandlas på sessionen.

Presidentens förslag bifölles.

4

Regler för sessionens genomförande (Dokument 1) samt information om voteringsförfarande

Presidiet hade i Dokument 1 föreslagit vissa regler för sessionens genomförande angående tidsbegränsning för rådsmedlemmarnas talerätt och replikskiftet. Detta innebär en tidsbegränsning på 8 minuter för utskottens och ministerrådets talesmän vid debatterna om ministerrådsförslagen och i övrigt en tidsbegränsning på 5 minuter.

Presidenten informerade om voteringsförfarandet.

Presidiets förslag bifölles.

5

Utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse (Dokument 2) och debatt

Udenrigsminister **Niels Helveg Petersen** (RV): Hr. præsident! Siden den sidste udenrigs- og sikkerhedspolitiske debat i Tromsø i november 1995 er en række fundamentale spørgsmål for de nordiske lande blevet afklaret. Finland og Sverige valgte medlemskab af EU fra 1. januar i år. Norge og Island ønsker fortsat deres forhold til EU reguleret ved medlemskab af EØS.

Vi er nået langt i at tilpasse det nordiske samarbejde til den nye situation. Den danske nordiske samarbejdsminister vil senere under sessionen gøre status i reformarbejdet.

Det nordiske samarbejde er i dag langt mere udadventt end tidligere. Ambitionerne er at placere samarbejdet centralt i den europæiske udvikling og den internationale udvikling i den bredeste forstand.

De nordiske lande har gjort det aldeles klart, at de vil fortsætte deres samarbejde. Dette er budskabet i den rapport om nordisk udenrigspolitisk samarbejde i internationale fora, som godkendtes på det nordiske udenrigsministermøde i København i maj i år.

Rapporten fremhæver, at de nordiske landes nære forhold til den europæiske integrationsproces giver mulighed for bredere gennemslagskraft for nordiske synspunkter, værdier og interesser. Den fastslår - og jeg er helt enig - at EU har fået en nordlig dimension.

Der er således mulighed for at skabe stærkere nordisk gennemslag i internationale fora gennem nordisk deltagelse i EU og EØS. Det kan ske gennem de eksisterende samarbejdsstrukturer.

Samarbejdet må være fleksibelt. Samarbejdsstrukturene må tage hensyn til de nordiske landes deltagelse i andre samarbejdsordninger, og det gælder ikke mindst i forbindelse med samarbejdet i FN.

Det er afgørende, at vi i det nordiske samarbejde tidligt tager vigtige spørgsmål op til diskussion. Den nordiske diskussion kan herigennem bedre slå igennem i forskellige fora og bl.a. påvirke udformningen af politikken inden for EU. Vores debat under denne udenrigs- og sikkerhedspolitiske session er en væsentlig del af den samlede nordiske diskussion.

EU-emner vil i fremtiden være faste dagsordenspunkter på de nordiske statsministermøder, udenrigsministermøder, samarbejdsministermøder og i de enkelte ministerråd. Det er også besluttet, at der i fremtiden skal være kontakter mellem de nordiske landes EU-repræsentationer i Bruxelles. Begge dele er nu ført ud i livet.

Den stærkere nordiske repræsentation i EU betyder, at nordiske synspunkter nu er stærkere forankret i EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Norge og Island har mulighed for, som medlemmer af EØS, at tilslutte sig EU's holdninger og aktiviteter. Det kan kun styrke de nordiske synspunkter i den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

I forbindelse med forberedelsen af EU's regeringskonference er det temaer af nordisk interesse, der præger debatten. Det drejer sig om spørgsmål som demokrati, udvidelse, sikkerhed. Hertil kommer spørgsmål som miljø, åbenhed, vækst og beskæftigelse. Nordens stemme vil blive hørt under den kommende regeringskonference i EU.

Hr. Præsident! Tillad mig at vende mig imod den vel nok største og vigtigste opgave, vi står over for i Europa i de kommende år. Det er spørgsmålet om åbningen af det vestlige samarbejde mod øst. Det er en historisk chance, den må vi ikke forpasse. Norden har en særlig interesse i udvidelsen af de vestlige samarbejdsstrukturer imod øst, især i Baltikum. En udvidelse vil styrke stabiliteten i Nordens nærområde. Den vil bidrage til at overskride gamle politiske grænser og til at skabe et helt Europa.

De centrale og østeuropæiske lande, inklusive de baltiske, har nu Europaaftaler med EU. Europaaftalerne bidrager til øget europæisk sikkerhed,

først og fremmest fordi aftalerne er første skridt mod medlemskab af Den Europæiske Union.

De baltiske lande er nu på omgangshøjde med de øvrige central- og østeuropæiske lande. Det er et resultat ikke mindst af de nordiske EU-landes indsats. Vi skal fortsat arbejde for, at de baltiske lande får samme muligheder som de øvrige central- og østeuropæiske lande.

De generelle kriterier for fremtidigt medlemskab af EU blev fastlagt på Det Europæiske Råds møde i København i 1993. Før-medlemskabsstrategien, der blev vedtaget på Det Europæiske Råds møde i Essen i 1994, har lagt de konkrete rammer for arbejdet hen imod fremtidigt medlemskab.

Vi lægger vægt på, at udvidelsesforhandlingerne starter med alle ansøgerlandene samtidig. Det er ikke EU's opgave på forhånd at udpege nye medlemmer. Medlemskab skal så at sige vokse frem af forhandlingerne.

Hvad angår overvejelserne om NATO's udvidelse, er der enighed i NATO-kredsen om, at udvidelsen skal foregå i et roligt og afmålt tempo.

Udvidelsesstudiet anbefaler ikke, hvem der skal være medlem eller hvornår. Beslutningen om medlemskab skal som udgangspunkt tages ud fra en vurdering af, hvorvidt udvidelse med et givet land vil gavne sikkerhed og stabilitet i det nordatlantiske område. På NATO-udenrigsministermødet i december diskuteres den videre vej fremad.

Sideløbende med udvidelsen og udvidelsesprocessen er det vigtigt at holde Rusland og Ukraine vel informeret. Dialogen må have en systematisk karakter. Den skal fortsat udbygges, men det betyder naturligvis ikke, at nogen har vetoret over for udvidelsen af NATO.

NATO's udvidelse skal ses i en bred europæisk sammenhæng. Udvidelsen kan ikke ses isoleret fra en styrkelse af OSCE's sikkerhedspolitiske dimension. Det bliver en af hovedprioriteterne under det forventede danske formandskab for OSCE i 1997. OSCE's arbejde med en europæisk sikkerhedsmodel, der efter planen skal færdiggøres på topmødet i Lissabon i 1996, er også en overordentlig vigtig opgave.

Der er tale om sikkerhedstænkning, der involverer hele Europa - også Rusland - og som fastholder den vigtige transatlantiske dimension.

Danmark støtter, at OSCE skal have en central rolle i forbindelse med skabelsen af demokratiske institutioner og garantier for menneske- og minoritetsrettigheder, efter at der er tilvejebragt en fredsaftale i det tidligere Jugoslavien. Afholdelse af valg vil blive den første store opgave. Danmark støtter også, at OSCE kan være ramme for forhandlinger af våbenbegrænsningsaftale og andre tillidsskabende foranstaltninger. OSCE's observatørmission i Tjetjenien yder også et stort og værdifuldt bidrag til en fredelig løsning på konflikten. På samme måde har mæglingsbestræbelserne i OSCE-regi mellem Armenien og Aserbajdsjan i Nagorno-Karabakh-konflikten været positive. Dette OSCE-engagement og det tætte samarbejde med Rusland om medformand kan give et vigtigt grundlag at arbejde videre på. Og lad mig også kvittere for det meget væsentlige nordiske bidrag til Minsk-gruppens arbejde.

Udviklingen i Rusland er selvsagt vigtig for udviklingen i Europa. Det kommende parlamentsvalg og præsidentvalg vil blive fulgt meget nøje. Vi

må fra nordisk side fortsat støtte reformpolitikken på enhver måde. Ruslands samarbejdsaftale med EU bør blive ratificeret snarest muligt.

Rusland må tilbydes samarbejde over en bred front. Der må ikke skabes nye skillelinier i Europa. Her er såvel OSCE som Østersørådet og Europarådet vigtige. Det danske formandskab for Europarådet, der begyndte den 9. november i år, har fået som sin store opgave at optage Rusland som medlem. Danmark vil arbejde for, at det sker så hurtigt som muligt.

Det er vigtigt, at vi også bidrager til samarbejde med Rusland, hvor vi i de nordiske lande har særlig styrke. Det er i det regionale samarbejde med det nordvestlige Rusland. Her er handels- og miljøsamarbejde centrale elementer, og en væsentlig del f.eks. af de danske øststøttemidler går til Skt. Petersborg-området.

Det regionale samarbejde i Østersøregionen er i stadig fremgang. Vi vil fra dansk side støtte en styrkelse af dette samarbejde. Samarbejdet forøger sikkerheden og stabiliteten i området og fører til økonomiske gevinster for alle parter. Ruslands aktive deltagelse i Østersørådet er i denne forbindelse meget vigtig.

Østersørådet har siden sin dannelse i 1992 været i et omdrejningspunkt for samarbejde. Hele den nordiske kreds er nu repræsenteret, da Island i år blev medlem.

Perspektiverne for Østersøsamarbejdet er blevet yderligere styrket gennem Sveriges og Finlands EU-medlemskab fra 1. januar i år. Hermed er Østersøområdet blevet endnu stærkere koblet til den europæiske integration. Efter de baltiske landes Europaaftaler og efter indgåelsen af partnerskabs- og samarbejdsaftalen med Rusland har alle Østersøstaterne nu aftalemæssige forbindelser til EU.

I maj 1995 vedtog EU retningslinier for en EU-politik i forhold til Østersøregionen. Den skal støtte udviklingen af demokratiske samfund og fremme økonomisk vækst i regionen. Denne politik blev bekræftet på Det Europæiske Råds møde i Cannes.

Europa-Kommissionens deltagelse som medlem af Østersørådet har stor betydning. Vi ser frem til Kommissionens rapport til opfølgning af beslutningen fra foråret om at formulere en egentlig EU-politik over for Østersøregionen.

Hvad angår de baltiske lande, er der sket vigtige fremskridt i etableringen af den fælles baltiske fredsbevarende bataljon, BALTBAT. Forholdet mellem de baltiske lande og Rusland er forbedret. Et godt samarbejde mellem de baltiske lande og Rusland er væsentligt for hele regionen.

Samarbejdet mellem de nordiske og de baltiske udenrigsministre i forbindelse med de nordiske udenrigsministres sommermøde har været overordentlig nyttigt. Det nordisk-baltiske statsministermøde har ligeledes været en værdifuld nyskabelse.

Kaliningrads rolle i regionen er fortsat et vigtigt spørgsmål.

Barentsrådet er også en helt central del af de nordiske samarbejdsbestræbelser i nærområdet. Det sigter imod en bæredygtig økonomisk udvikling og en forbedring af miljøsituationen i de nordlige områder i en dia-

log med Rusland. Også i denne forbindelse er EU's brede engagement meget vigtigt gennem TACIS- og INTERREG-programmerne.

Det er særdeles lovende, at der på mødet i Det Euro-Arktiske Barentsråd i Rovaniemi den 9.-10. oktober 1995 blev defineret 15 større konkrete projekter i regionen inden for infrastruktur, energi og telekommunikation. Vægtningen af miljøspørgsmål var også et meget positivt element.

De nordiske lande har til stadighed haft et tæt samarbejde om etableringen af et Arktisk Råd. Efter ændringerne i den amerikanske holdning tidligere på året er det nordiske samarbejde blevet forstærket med henblik på endelig at få skabt dette råd.

Fra nordisk side beklager vi den seneste udvikling i drøftelserne. Der er ikke sket den fremdrift, vi havde håbet, forventet. Vi håber, at vanskelighederne vil blive overvundet. Vi håber, at der på det kommende møde i Toronto i slutningen af november i år igen kan komme en positiv udvikling i sagen.

Inden for den nordiske kreds bør der snart blive enighed om balancen mellem det kommende råds to søjler.

Norden følger udviklingen i det tidligere Jugoslavien med særlig interesse på grund af det meget store nordiske engagement i området gennem fredsbevarelse og humanitær hjælp. Mange gange tidligere er håb om fred i det tidligere Jugoslavien blevet skuffet. Det ser nu ud til, at man er tættere på fred i Bosnien-Herzegovina, end man har været i meget lang tid. Våbenhvilen synes at holde. Der forhandles stadig mellem parterne. Den snarlige fredskonference i Paris og implementeringskonferencen i London skal afklare de fremtidige institutionelle og territoriale forhold i Bosnien-Herzegovina og den store genopbygningsindsats, der venter.

For at sikre, at de militære sider i en fredsftale overholdes, vil der blive indsat en multinational fredsstyrke under NATO-kommando på et mandat fra FN. Styrken vil bestå af tropper fra både NATO-lande og ikke-NATO-lande. Specielt ønsker NATO at inddrage tropper fra PfP-samarbejdslandene. En bred deltagelse i fredsstyrken er vigtig, og herunder selvfølgelig ikke mindst deltagelse af Rusland.

Danmark er rede til at bidrage til fredsstyrken. Vi finder det naturligt at fortsætte de nordiske landes hidtidige fælles engagement i det tidligere Jugoslavien og ser gerne, at der sammensættes et fælles nordisk bidrag. Vi bør også søge at trække på de erfaringer, vi har i Norden fra militært samarbejde med PfP-lande, herunder Polen. På længere sigt undersøger Danmark mulighederne for at fortsætte samarbejdet med deltagelse af baltiske delinger i vore fredsbevarende styrker.

Danmark og hele Norden beklager dybt det tragiske mord på premierminister Rabin i Israel. Heldigvis har Israel en lang tradition for ikke at bøje sig for terror. Vi forventer, at fredsprocessen bliver videreført og Taba-aftalen gennemført som planlagt.

Vi noterer os, at Arafat har fordømt mordet og ladet sig repræsentere på højt niveau ved bisættelsen. Rabins død minder os om, hvor vigtig fredsprocessen er for israelere, for palæstinenserne - ja, for hele verden.

Hr. præsident! Lad mig til sidst vende mig mod FN. De nordiske lande har en lang og stærk tradition for samarbejde i FN. Traditionen baserer sig på en dyb følelse af ansvar over for denne organisation. Denne tradition skal vi videreføre. Det er vores forpligtelse.

Det er overordentlig uheldigt, at FN i en periode, hvor organisationen har større muligheder for at bidrage til en fredelig global udvikling end på noget andet tidspunkt siden sin oprettelse, samtidig gennemløber sin værste finansielle krise nogen sinde. Det er uholdbart, at mange af de lande, der taler for en stærkere rolle for FN, ikke lader handling følge ord, når det drejer sig om deres egne finansielle bidrag.

Vi i de nordiske lande er ikke i tvivl om, at en løsning på den finansielle krise er den bedste jubilæumsgave, FN kan få i sit 50. år.

Elver Jonsson overtog herefter ledningen av förhandlingarna.

Geir H. Haarde (Sj) (rådets president): Ærede forsamling! De nordiske landene har i mange år oppbygget et enestående regionalt samarbeid i Europa. Landene har gjennom det nordiske samarbeid skapt en region som med de nordiske særpreg utad har vært relativt ensartet i politisk forstand. Denne regionen spiller nå en stadig større rolle på den europeiske og internasjonale arena. Regioner er mer synlig enn land, og det er viktig at det innenfor vår region gjennomføres en arbeidsfordeling, og at kreftene samles. Det gjelder for oss i Norden å utnytte våre særpreg og vår viten, og anvende vår kapasitet i en internasjonal sammenheng. Videre er vårt utenrikspolitiske syn blitt mer ensartet, hvilket understreker vår regionalpolitiske rolle og ses klart ved analysering av de aktuelle utenrikspolitiske hendelser.

Selv i større internasjonale organisasjoner er det viktig å tale med én stemme. Det er gledelig at de nordiske samarbeidsministre tydelig har understreket betydningen av de nordiske utenriksminstres rapport fra i fjor om "Det fremtidige nordiske utenrikspolitiske samarbeidet i internasjonale fora". Jeg anser denne rapport for ytterst betydningsfull og helt i overensstemmelse med rådets ønskemål. Jeg har tidligere fremført den idé at regjeringene i forbindelse med denne debatt, den utenriks- og sikkerhetspolitiske redegjørelse på Nordisk Råds sesjoner, burde rapportere skriftlig om det nordiske samarbeidet i internasjonale organisasjoner.

Internasjonalt er den konflikt som opptar vår oppmerksomhet mest i disse dager, dessverre den tragiske maktkamp som foregår mellom folkene på Balkan. Daglig ser vi på fjernsynsskjermen og i avisene groteske og hjerreskjærende eksempler på hvordan mennesker drives på flukt fra sine hjem og sine familier, hvordan sivile lemlestes og drepes i denne konflikten innen og imellom statene i det vi kanskje noe misvisende i etterkrigstiden oppfattet som et enhetlig landområde, Jugoslavia.

Med de pågående fredssamtaler i Ohio og med de overenskommelser man kom frem til i går, angående Øst-Slavonia ser det endelig litt lysere ut.

Det er i det minste et håp om at volden og fornedrelsen skal bli erstattet av fredelig sameksistens. Men vi må nok dessverre erkjenne at dette vil bli en tung og langvarig fredsprosess, for de motsetninger man måtte ha hatt i disse områdene gjennom århundreder, er blitt fryktelig forverret ved de grusomheter som har funnet sted i løpet av de fire-fem års krigshendelser.

De nordiske land kan, like lite som resten av Europa og USA, rose seg av å ha opptrådt resolutt nok på et tidlig tidspunkt for å hindre forløpet av Jugoslavia-konflikten. Vi kan imidlertid se oss relativt tilfreds med de nordiske bidrag både når det gjelder militær og humanitær innsats for å begrense lidelsene for befolkningene i denne krigen. Vi kan også være stolte over den rolle som de nordiske fredsmevlere i denne situasjonen, Thorvald Stoltenberg og Carl Bildt, har spilt når det gjelder fredsprosessen.

Et annet farlig konfliktområde har i mange år vært Midt-Østen, og da særlig striden mellom Israel og dets arabiske naboland. Her ser vi tross alt en positiv utvikling, men mange fikk vel med mordet på den israelske statsminister Rabin en meget kraftig påminnelse om hvor skjør denne utviklingen i realiteten er. La oss håpe at de som virkelig ønsker fred i regionen, seirer.

For 50 år siden var det mange som trodde at den verdensorganisasjonen man skapte, skulle bli et effektivt middel for å stoppe fremtidige kriger, og en organisasjon som skulle bidra effektivt til å fjerne nød og elendighet rundt om i verden. Det var en optimisme som nok dessverre har vist seg mer bygget på håp enn realiteter. Imidlertid kan vi fastslå at FN gjennom sin femtiårige historie har oppnådd enorme resultater både som konfliktløser og som instrument for avkolonisering og sosial utvikling.

Som det kom frem i utenriksminister Petersens tale, har de nordiske land gjennom hele FNs historie vært aktive pådrivere og bidragsytere for organisasjonen og de oppgaver den har å løse. Det må vi fortsette med. Vi må også stille krav til andre land som ikke har betalt sine bidrag, kanskje i årevis, om at de gjør det, og at de stiller opp for organisasjonen, betaler sin gjeld, betaler sine bidrag og ikke samler opp gjeld hos organisasjonen.

I Europa for øvrig kan vi fortsatt glede oss over en utvikling som både er positiv og preget av samarbeidsvilje mellom tidligere ideologiske og maktpolitiske motstandere. Nedbrytingen av skillelinjene mellom øst og vest, og oppmykingen av den kalde krigs alliansesystemer, har i løpet av få år skapt et helt nytt politisk kart i Europa. Vi har også her i Norden fått ta aktivt del i denne prosessen, og vi har selv vært ikke ubetydelige aktører for å skynde på denne prosessen når den først ble igangsatt. Resultatet er at vi har fått en rekke nye nabostater å forholde oss til, og vi stilles overfor et utall av konkrete samarbeidstiltak og utfordringer i forhold til Sentral- og Øst-Europa.

Særlig var de nordiske land aktive for å støtte løsrivelsen av de baltiske stater fra det tidligere sovjetiske imperium. Det var i denne fasen relativt enkelt å få politisk støtte i Norden for innsatser for gjenoppbyggingen av det politiske og økonomiske system i disse landene. Etter hvert som denne prosessen har utviklet seg, har kanskje noe av vårt engasjement avtatt. Økonomisk utvikling i et land er avhengig bl.a. av handel med andre land,

men denne handelen må være til gjensidig fordel. Jeg håper ingen lever i den villfarelse å tro at de baltiske, russiske og polske markedene bare skal være eksportmarkeder for nordiske eller vestlige produkter. Disse økonomiene må også få avsetning for sine produkter i våre markeder.

Det er gledelig at EU aktivt følger en linje om at de sentral- og østeuropeiske stater så snart som mulig skal knyttes til unionen. Det er i Nordens interesse å bidra til at EUs forbindelser til våre nye nabostater utvikles slik planene er presentert, og jeg håper og tror at både Danmark og de nye medlemslandene, Finland og Sverige, gjør sin innflytelse gjeldende for å arbeide for dette.

Samtidig er det min forhåpning at både den eventuelle utvidelsen av EU og fordypningen av samarbeidet slik man forventer at neste års regjeringskonferanse vil avstedkomme, ivaretar også de særlige ønsker eller behov som de land og områder i Norden som ikke har valgt fullt medlemskap av EU, har. EØS-avtalen er fremdeles i kraft, og vi ønsker at den fortsatt skal være et positivt instrument for å regulere og utvikle det samarbeid avtaler omfatter. Her har jeg den tro at våre nordiske EU-venner vil arbeide aktivt for å leve opp til ånd og bokstav både i EØS-avtalen og i Helsingfors-avtalen om det nordiske samarbeid.

La meg avslutningsvis komme litt inn på den rolle Nordisk Råd som parlamentarisk forsamling kan spille, og spiller, på det internasjonale, utenomnordiske plan. Jeg kan med glede notere at i jubileumsåret til FN var det vi i Nordisk Råd som organiserte den første konferansen om FNs fremtid. Den var beæret med besøk av en rekke ledende personligheter, bl.a. generalsekretær Boutros Boutros-Ghali, og den gav en mengde stoff til ettertanke og oppfølging for oss politikere.

Det samme kan man si om Østersjø-konferansen som ble holdt på Bornholm sist september. Diskusjonene der var åpenhjertige, og vi oppnådde i det minste det at man var villige til å sitte ned og lytte til hverandre. En slik vilje og evne til å snakke åpent ut om problemene og meningsforskjellene - uten å forlate konferansesalen - skal vi ta vare på.

Jeg har tidligere i dag vært inne på reformprosessen i Nordisk Råd. Jeg håper og tror at vi alle vil bidra til å utvikle vår nye organisasjon videre, og jeg tror at ikke minst i forhold til verden omkring oss, har vi som regional samarbeidsorganisasjon mye å bidra med og mye å hente fra omverdenen tilbake til vårt nasjonale arbeid.

Dorte Bennedsen (SV) (socialdemokratiske partigruppens talesman): Hr. præsident! Europa er midt i en brydningstid. 50 år i skyggen af den kolde krig er slut, og vi står nu på tærskelen til en ny og vel nok langt mere usikker fremtid. De gamle systemer er brudt sammen, og nye skal bygges op. Det åbner nye muligheder for mennesker, der i årtier har været begrænset i deres handlinger. Men det rummer samtidig faren for stor økonomisk ulighed, for sociale spændinger og for, at tidligere tiders manglende respekt for demokrati og mindretal kan fortsætte. Lykkes det ikke at få sat en positiv udvikling i gang til gavn for alle samfundsgrupper, vil fred og

ustabilitet i vore nærområder være snublende nær. Det har jo faktisk allerede ulmet flere steder.

Den store opgave i resten af 1990'erne er derfor en målrettet indsats for at få det hidtil opdelt Europa til at hænge sammen igen. Og spørgsmålet er så, hvad nordisk samarbejde kan tilbyde i denne brydningstid. Har Nordisk Råd overhovedet en opgave at spille, når kursen mod et fredeligt og stabilt Europa skal udstikkes? Var det ikke bedre at overlade arenaen til EU, til OSCE og NATO og koncentrere kræfterne dér?

Mit svar er et klart nej.

Som den danske udenrigsminister udmærket illustrerede det i sit indlæg, er de nordiske lande særdeles aktive i alle de europæiske sikkerhedsorganisationer. De nordiske lande har et tæt samarbejde, og det er lykkedes at skabe en samlet, stærk nordisk indsats, der afgørende bidrager til freden. Tænk blot på indsatsen i det tidligere Jugoslavien og på etableringen af den fælles baltiske fredsbevarende bataljon.

Men det er faktisk ikke her, at vi mener Nordisk Råd har sin vigtige centrale rolle, for det samarbejde ville måske nok være foregået, også selv om Nordisk Råd overhovedet ikke eksisterede. Det er en helt anden dimension, vi ønsker at fremhæve.

Nordisk Råd har nemlig noget enestående at tilbyde, fordi Nordisk Råd har opnået, hvad der ikke er lykkedes for andre europæiske organisationer. Det er en følelse af samhørighed - ikke alene blandt de politiske beslutningstagere, men også blandt befolkningerne. Vi deler et værdifællesskab omkring demokrati, beskyttelse af mindretal, omkring opbygning af velfærdssamfundet, omkring miljøet. Vi har forståelse og respekt for hinanden, og vi er frem for alt ikke bange for at samarbejde på alle niveauer.

De erfaringer skal vi bruge og forsøge at overføre til vores nærområder. Ved at knytte tætte relationer mellem mennesker kan mange spændinger undgås. Viden om hinanden, tolerance, forståelse og samarbejde er vigtige ingredienser, når ustabilitet og krig skal undgås. Det gælder beslutningstagere, det gælder de folkelige organisationer, det gælder journalister. Her har det nordiske samarbejde meget at tilbyde. Her har Norden et ansvar.

Det ansvar skal tages alvorligt, når søjlen - Norden og nærområderne - skal gives indhold og liv. Vi synes, at de målsætninger, der er fremlagt i den nye struktur, er fremragende. Det er fremme af demokrati og menneskerettigheder. Det er at bistå med social tryghed og velfungerende økonomier, støtte og styrke folkeoplysningen og den demokratiske udvikling mod ytringsfrihed og en åben samfundsdebat. Det er at løse miljøproblemer i Østersøområdet for bare at nævne nogle af de vigtigste.

Vi deler opfattelsen af, at det nordiske engagement skal koncentreres om demokrati, kulturudveksling, uddannelse, miljø og infrastruktur. Det er just på disse områder, at Nordisk Råd har væsentlige bidrag at yde.

Hr. Præsident! Vi vil gerne opfordre til, at vi snarest tager fat på at udforme en samlet nordisk strategi for nærområderne, som der blev lagt op til på sidste session - en strategi, der følger det oplæg, vi har vedtaget - men erindre, at det ikke er tilstrækkeligt kun at fokusere på de baltiske stater. Det er nødvendigt at inddrage alle landene omkring Østersøen og især

at få Rusland integreret i det europæiske samarbejde, så denne tidligere supermagt ikke oplever at blive isoleret og lukket ude af det europæiske kontinent. Fred og stabil sikkerhed nås ikke uden Rusland.

Der er mange vigtige områder at tage fat på. I langt de fleste af de tidligere kommunistiske lande omkring Østersøen er pressen og medierne i en miserabel tilstand. Vi kan sætte ind med uddannelse af mediearbejdere og journalister og udvikle kontakten på tværs af grænserne. Vi kan støtte foreninger og folkelige organisationer, så de kan mødes og samarbejde. Vi kan støtte udvikling af velfungerende uddannelses- og forskningssystemer. Vi kan sætte ind på et langt tættere samarbejde omkring miljøet.

Den socialdemokratiske folketingsgruppe i Danmark har udarbejdet et idékatalog med forslag til konkrete initiativer for en strategi for Østersøområdet, og den vil jeg pege på som inspiration for udarbejdelse af den nordiske strategi på dette felt.

Til slut vil jeg ganske kort sige lidt om arbejdet i den anden udenrigspolitiske søjle, nemlig Norden og Europa. Som nævnt mange gange er tre nordiske lande nu fuldgyldige medlemmer af EU, og to deltager i EØS-samarbejdet. Også her mener jeg, at det nordiske samarbejde har en rolle, alene af den grund, at det nordiske samarbejde jo har den brede folkelige opbakning, som mildt sagt ikke altid er til stede i EU-samarbejdet.

Skal EU opnå større opbakning blandt befolkningerne, er det nødvendigt, at det bliver bedre til at skabe gode resultater for befolkningerne. Det er set med nordiske øjne nødvendigt, at EU gør mere ud af miljøområdet. Det er fra en nordisk vinkel vigtigt, at EU sætter ind mod arbejdsløsheden, at EU bliver bedre til at sikre lønmodtagernes rettigheder, at EU kommer til at lægge mere afgørende vægt på forbrugerbeskyttelse, at EU også gøres mere åbent og demokratisk. Uden forbedringer på disse områder bliver det svært at opnå den brede folkelige opbakning, og netop på disse felter har vi en fælles nordisk interesse i at yde en indsats.

Hr. præsident! Jeg synes, at mødet om EU i marts vil være en oplagt mulighed for at fastlægge nogle fælles nordiske synspunkter på disse afgørende områder og på den måde markere os i forhold til regeringskonferencen i 1996.

Nordisk samarbejde, Nordisk Råd, har en vigtig rolle at spille i arbejdet mod et fredeligt og stabilt Europa, og det bør vi hurtigt komme i gang med.

Ändring i medlemslistan

Det meddelades att Arne Andersson lämnat sessionen och för denna dag ersatts av Göthe Knutson.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Enggaard (V) (mittengruppens talesman): Hr. Præsident! Først en tak til udenrigsminister Helveg Petersen for redegørelsen. Det er i sandhed en kvalificeret opgave som udenrigsminister at afgive en redegørelse om dette tema, udenrigs- og sikkerhedspolitik, at afgive en redegørelse fælles for de fem nordiske lande. Men jeg synes, det er lykkedes.

Vi lever i en spændende tid, hvor Norden møder nye udfordringer, men også nye muligheder. Europa er på vej til at udvikle sit forhold til Øst- og Centraleuropa, hvor demokratiet, markedsøkonomien og fællesskabets retsregler afprøves i dette venteværelse til EU. Begge dele er også forudsætninger for en sikkerhedspolitisk løsning på det problem, som er skabt ved det tomrum, som Warszawapagtens bortfald har efterladt.

Vi levede under en trussel, men har i stedet fået en betydelig usikkerhed, og afklaring af sikkerhedspolitikken er påtrængende. Norden har sine interesser at varetage, men Nordens indsats for at præge de kommende års udvikling i Europa må ikke undervurderes. Derfor er et koordineret udenrigspolitisk engagement mere aktuelt end længe. Ministeren har redegjort for en række initiativer i den hensigt.

Trods den forskellige sikkerhedspolitiske placering, hvor Island, Norge og Danmark er NATO-medlemmer, men Sverige og Finland står udenfor, er det jo sådan, at nu tre nordiske lande som medlemmer af EU står over for regeringskonferencen i 1996, hvor udvidelsen af EU med op til ti nye lande er det centrale tema. Det har jo også en sikkerhedspolitisk og forsvarspolitisk dimension. Forsvars- og sikkerhedspolitik er fastsat at skulle vurderes i forlængelse af Maastricht-aftalen.

NATO's eventuelle udvidelse mod øst, som udredes for tiden, forudsætter en større forståelse for de nye demokratiers situation, ikke mindst fra Ruslands side. En sikkerhedspolitisk tryghed for flere lande forudsætter samarbejde med Rusland, javel, men det må aldrig betyde, at Rusland derigennem får en vetoret.

Den "udvidelse af de vestlige samarbejdsstrukturer mod øst", som ministeren kalder det, betyder jo ikke mindst kolossalt meget for de baltiske lande, som Norden er knyttet så tæt til. Her er samarbejdsaftalerne med EU afgørende. Disse EU-aftaler er første skridt mod medlemskab i Unionen. Derved sættes der fart på en udvikling for at opfylde de krav, som skal være opfyldt for medlemskab. Det gælder for økonomien, men jo også for samfundsstrukturen i øvrigt.

Det tætte samarbejde, som de nordiske lande har med landene omkring Østersøen, giver særlige muligheder for at støtte den proces. Østersørådet, som ministeren nævner, er et udtryk for en ny bevidsthed i en region af Europa, hvor vi indtil 1989 har været delt op af jerntæppet, men som jo i historien har været knyttet sammen med tætte bånd. Dermed være ikke sagt, at Hansaens tid genopstår, slet ikke, men i regionernes Europa kan der nu komme en ny og bedre balance mellem nord og syd ved udviklingen af en stærk Østersøregion.

Et blik på landkortet viser klart, at der fortsat findes en baggrund for, at forholdet til Rusland må og skal være konstruktivt. Jeg tænker bl.a. på Kaliningrad og Oblasten, som ministeren kun nævner med en enkelt linje.

Denne del af republikken Rusland har ikke fået den udvikling, som regionen i øvrigt ønsker og behøver. Den særlige og problematiske geografi er velkendt, og økonomi og sociale forhold behøver en udvikling, så fremtidens samarbejde i området kan støtte regionens udvikling bedre. Hertil kommer behovet for, at den militære situation i Oblasten står i bedre forhold til nutidens afspændte situation. Ruslands viceudenrigsminister sagde jo på Østersøkonferencen, at der kun fandtes det militære Kalinin-grad-Oblasten, som der er behov for, hvad det så end måtte være.

En revision af CFE-aftalen om begrænsning af de konventionelle våben kunne afklare disse forhold. Har ministeren nogen tanker om at sætte en udvikling i gang her? De mange perspektiver om OSCE's virke i de nærmeste år vedrører jo mere forholdene i Kaukasusområdet end vore nærmere problemer. Jeg nævner dette, fordi en positiv udvikling forudsætter stormagternes medvirken og derfor også et initiativ via en organisation, som har disse med som aktører.

Lad os erkende, at det meste af de forventninger og forhåbninger, som vi gør os om Europas udvikling mod stærkere samarbejde mod Øst, og Centraleuropas nye demokratier forudsætter, at demokratiet er kommet for at blive. Vi følger derfor valgene i disse lande med dette perspektiv i tankerne, og f.eks. det russiske valg den 17. december i år kan blive af helt afgørende betydning for hele vor regions muligheder.

Nærområderne er af Nordisk Råd taget op vedrørende det intensive samarbejde, som vore lande driver på snart alle områder. I Rådets arbejde kommer det nu til udtryk gennem et særligt udvalg for nærområderne, herunder også det arktiske område. Dette område er af særlig interesse for Mittengruppen. Vi har taget initiativer i Rådet for den arktiske konference, og Det Arktiske Råds videreudvikling følger vi med særlig spænding.

I forlængelse af det, som ministeren sagde om emnet, vil jeg gerne spørge ministeren, hvad den videre udvikling her vil være. Hvorfor synes der at være sket en opbremsning i dannelsen af det Arktiske Råd? Ministerrådsforslaget om arktisk samarbejde er jo næppe udtryk for, at alle problemer er løst, og hvor ligger de henne? Det ville være dejligt at kende dem lidt bedre. Mittengruppen finder, at der uden ophør må arbejdes videre for at sikre en positiv udvikling i vore arktiske naboerområder. Det skal ske ikke mindst af hensyn til landene i Vestnorden, som i disse år har særlig store udfordringer.

Hr. Præsident! Mittengruppen står for en ansvarlig kurs i udenrigs- og sikkerhedspolitikken. Regeringerne i Norden vil finde støtte til en koordineret nordisk indsats for vor region.

Engell (KF) (konservativa partigruppens talesman): Hr. Præsident! Jeg vil starte med at takke udenrigsministeren for hans oplæg til debatten, selv om jeg nok synes, det var et indlæg, der savnede glød og engagement og visioner. Sagt ligeud, så var det et indlæg, der var lidt småkedeligt. Men det er måske ganske kendetegnende, for samarbejdet kører i ret faste rammer; vi har forskellige allianceforhold, som giver os forskellige forpligtel-

ser og muligheder, og vi har stadig væk ikke fundet den form, hvorpå og hvormed vi kan gøre Nordisk Råd til en platform i forhold til den europæiske debat. Men vi glæder os over, at der nu som tilforn er et godt samarbejde og en god dialog mellem de nordiske regeringer.

Med Finlands og Sveriges medlemskab af EU og Norges og Islands fortsatte medlemskab af EØS har Norden i dag en enestående chance for at skabe en langt større gennemslagskraft for nordiske synspunkter, holdninger og værdier end tidligere. Vi kan sætte en nordisk dagsorden i en bredere europæisk sammenhæng. Men det forudsætter, at vi rent faktisk udnytter den mulighed og koncentrerer os om de områder, hvor vi har samme holdninger og kan presse på i fællesskab.

Chancen melder sig allerede nu forud for den for Europa helt afgørende regeringskonference i EU, som udenrigsministeren var inde på. Formår de nordiske lande at prioritere emnerne på konferencen nogenlunde ens, har vi en langt større chance for, at der bliver lyttet, end hvis kræfterne spredes.

Alle nordiske lande har som en klar førsteprioritet i forbindelse med regeringskonferencen udvidelsen med nye øst- og centraleuropæiske lande samt Baltikum. Det er en historisk chance og forpligtelse, som vi ikke må miste. Man må ikke glemme, at hovedmålet med dannelsen af EF i sin tid var at sikre freden og friheden i Europa, at sikre en demokratisk udvikling baseret på markedsøkonomi og økonomisk samarbejde. Det er fortsat målet, og måske er det i dag mere aktuelt end for 20 og 30 år siden. Konflikten i det tidligere Jugoslavien er en skræmmende påmindelse om, at freden ikke er en given ting i Europa. Får vi ikke bragt Øst- og Centraleuropa ind i et stabilt samarbejde, risikerer vi konflikter og socialt kaos. Og i det lys er nærområdesatsningen afgørende.

Der er vigtigt at gøre opmærksom på, at udvidelsen af EU ikke bliver gratis for Nordens indbyggere. Der bliver en pris at betale, når vores naboer i Central- og Østeuropa skal have del i de politiske og økonomiske velfærdsgoder, som har været en naturlig ting for de nordiske beboere igennem generationer.

Ministeren nævnte, at det i høj grad er nordiske temaer, der præger debatten op til regeringskonferencen, og udenrigsministeren nævnte, at de særlige fællesnordiske temaer er åbenhed, miljø, vækst og beskæftigelse. Det kan vi kun være enige i, men vi lægger også afgørende vægt på, at nærhedsprincippet og den folkelige forankring i EU-samarbejdet fastholdes og styrkes.

Vi har i de nordiske lande frem for nogen andre lande i Europa fået erfaringer, når det gælder om at sikre en folkelig opbakning til EU-samarbejdet. Halvdelen af vores befolkninger er aktivt og positivt engageret i det europæiske samarbejde, men det nytter ikke, at vi lukker øjnene for, at omkring halvdelen af befolkningerne i de nordiske lande er skeptiske eller direkte modstandere af EU-samarbejdet. Det havde unægtelig været spændende at høre, hvordan de nordiske udenrigsministre vil sikre oplysning, debat og større folkelig accept, når regeringskonferencen skal finde sted.

Jeg savnede i ministerens ret teknokratiske redegørelse noget af den glød og de visioner, som er forudsætningen for, at vi, der er fast forankret i både det nordiske samarbejde og den europæiske integration, kan føle, at der er et grundlag at gå ud og vinde og forstærke den folkelige sympati og accept på.

En af de største udfordringer for os er at sikre en udvikling af Europa, men også i det nordiske samarbejde, som vore borgere og vælgere er engageret i. Vi kan ikke opbygge det fremtidige Europa, og vi kan heller ikke fastholde sympatien for det nordiske samarbejde, hvis vi ikke har vores befolkninger med os. Forståelse og varmt engagement for den europæiske sag og for den nordiske sag - ikke mindst blandt yngre - er hovedgrundlaget for integrationsprocessen og for, at vi kan fastholde engagementet og tiltroen til Nordisk Råd. Men skal det lykkes, kræves der også, at vi formår at give løsninger på de problemer, der optager mennesker i Europa og i Norden i dag. Problemer, der drejer sig om arbejdsløshed, miljø og tryk-
hed i tilværelsen, men også om mere frihed og flere valgmuligheder.

Almindelige mennesker er ikke særlig imponeret af politikere, som udsteder mange gyldne løfter, som går til mange møder og konferencer og tager mange forpligtelser på sig uden at indfri dem. De ønsker en sammenhæng mellem holdninger og handling.

De nordiske regeringer og parlamentarikere har et kolossalt ansvar for, at regeringskonferencen bliver en succes. Efter kommunismens totale sammenbrud og socialismens fallit er der nu en enestående mulighed for at forene hele Europa, og vi må urokkeligt bygge videre på det europæiske samarbejde, modigt og standhaftigt, trods modstand og trods tilbageslag.

Ministerens betragtninger om udvidelsesforhandlingerne, samtidigheden i forhandlingerne, er vi enige i, og også når det gælder NATO-udvidelsen, synes jeg, udenrigsministerens vurdering var realistisk. Det er vigtigt, at Rusland og Ukraine er inddraget i dialogen, selv om det naturligvis ikke kan betyde, at der gives en vetoret. Også i Den Konservative Gruppe har vi den klare opfattelse, at Europas sikkerhed kun kan bygges op i et samarbejde og en dialog med Rusland, og ikke i konfrontation.

Afslutningsvis vil jeg sige, at ministerens tale gav en udmærket status, men den bidrog ikke til at besvare spørgsmålet om, hvordan regeringerne vil sikre, at Nordisk Råd, nordisk samarbejde kan anvendes som politisk platform for fællesnordisk tænkning og dagsordensætning i Europa. Hvordan vi også i det udenrigs- og sikkerhedspolitiske samarbejde kan bruge Nordisk Råd som et regionalt samarbejde og en platform for at opnå indflydelse for nordiske standpunkter.

Vi håber i Den Konservative Gruppe, at dette i højere grad bliver resultatet, når Nordisk Råd næste år arrangerer "Euroforum". Skal debatten her have betydning, så er det også vigtigt, at forberedelserne ikke starter for sent. Med det arbejde byder vi og ønsker vi det nye præsidium i Nordisk Råd held og lykke.

Jette Gottlieb (EL): Hr. Præsident! Det synes, som alting bliver så nemt. Nu er det nordiske samarbejde helt entydigt blevet rettet mod, at man skal fungere som en formødefunktion i det frembrusende EU. For mig er det ikke indlysende, at alt nordisk arbejde skal indordnes under det.

For mig er det ikke tilfældigt, at to af de lande, vi har samarbejde med, ikke er medlem af EU. For mig er det ikke tilfældigt, at halvdelen i befolkningerne i alle de nordiske lande er imod EU-integrationsprocessen.

Det skyldes ganske enkelt, at man er helt uenig i den proces, der foregår, i opbygningen af en ny stormagt.

Jeg frygter, at Vesten er ved at forspilde en historisk chance for at udvikle en fælles sikkerhedspolitik, som ikke bygger på en traditionel magtbloks dominans over andre lande. Jeg er bange for, at man er i færd med at forspilde en chance for at opbygge et langt blødere sikkerhedsbegreb, og i den sammenhæng kommer Maastricht-traktaten og EU jo til kort. Her ser man en helt traditionel stormagtspolitik under udvikling, som bygger på en politikudvikling, der stammer fra blok- og konfrontationstænkning. Det mener jeg er en virkelig historisk chance, man her forspilder for at skabe en fælles europæisk sikkerhedspolitik på et bredt grundlag.

Engell (KF): Hr. Præsident! Nu blev der jo ikke stillet noget egentligt spørgsmål, men det behøver politikere selvfølgelig heller ikke at få for at give et svar, men jeg vil dog alligevel sige til fru Jette Gottlieb, at hun og den venstresocialistiske gruppe overser én væsentlig ting i hele argumentationen, og det samme gælder de andre nordiske EU-modstandere - man overser én væsentlig ting, nemlig at Norden er en del af Europa, og at de beslutninger, der træffes i Europa, har betydning for hvert eneste af vore lande, for hver eneste borger i vort land. Så er det et spørgsmål, om man vil være med til at præge den europæiske dagsorden, være med til at opnå indflydelse for nordiske synspunkter, eller om man hellere vil isolere sig, sidde ude på sidelinjen, være uden indflydelse, men alligevel blive påvirket af det, andre beslutter.

Jeg har den opfattelse, at det er vigtigt for Danmark, men også for de andre nordiske lande, at vi er med, og jo mere vi formår at tale med fælles stemme og sætte en fælles dagsorden, des større indflydelse får vi. Det er dér, skillelinjen går mellem dem af jer, der ønsker at sætte sig uden for indflydelse, og dem af os, der ønsker at være med til at træffe beslutningerne.

Jette Gottlieb (EL): Hr. Præsident! Det forekommer mig at være en meget præcis beskrivelse af beslutningsproceduren inden for EU, nemlig at de nordiske befolkninger bliver påvirket af det, andre beslutter, og det gælder både de befolkninger, hvis lande er medlem af EU, og de andre. Beslutningsprocessen i EU er af en sådan art, at det er meget svært at få indflydelse på den fra befolkningens side.

Det er bl.a. på grund af den afstand, der er mellem de beslutninger, der tages, og den befolkning, der mener noget om dem, at der er så stor en modstand mod EU.

Outi Ojala (Vas.) (vänstersocialistiska partigruppens talesman): Herr president! Först vill jag säga några ord till Hans Engell. Det finns många åsikter inom den vänstersocialistiska gruppen, inte bara en syn på EU.

I Norden bor bara en pytteliten människoskara bland världens miljar-der människor. Ändå bär vi ansvaret inte bara för våra egna förehavanden. Därför vill jag kort behandla två frågor som i framtiden är av stor betydelse för den globala säkerheten och stabiliteten.

Befolkningstillväxten i världen och den ökande välfärden t.ex. i Kina leder till en ökning av vetekonsumtionen. Även om man inom ett decen-nium kunde utveckla bättre sorter med hjälp av genteknologin eller bred-da användandet av helt nya nyttoväxter, kan vi knappast undvika upp-gången av matpriserna. Detta kan i sin tur drabba hårt en del av u-länderna. Det som jag sagt om vete gäller också t.ex. energin.

Den andra stora frågan är växthuseffekten, vars inverkan på vattentill-gångar, skördar och växtligheten kan leda till allvarliga kriser. De nordiska länderna och medierna har på sistone koncentrerat sig nästan helt på EU-frågor. Förmodligen har man helt enkelt inte kapacitet att på samma gång hålla i minnet flera frågor på flera plan. Jag vädjar till ministerrådet och de nordiska regeringarna att i säkerhetens namn ärligt tänka på en reducere-ring av militära utgifter till förmån för globala utvecklingsprojekt som förbät-trar t.ex. kvinnans ställning och hjälper att lindra de sociala orättvisorna i u-länderna. Det är fråga om en krishantering i förebyggande syfte för att ef-teråt slippa sända ut nordiska fredsbevarare till olika oroshärdar.

De deltagande staterna i konferensen om säkerhet och samarbete i Eu-ropa förklarade i Parisstadgan 1990 att en ny epok börjat i Europa, en epok av demokrati, fred och enighet. I Helsingfordsdokumentet från 1992 för-band sig OSSE-staterna till att gemensamt påverka de ekonomiska och samhällseliga orsakerna till internationella och interna konflikter. Därtill kommer den europeiska stabilitetspakten som godkändes av OSSE-län-derna i Paris i år. Det finns alltså redan ett antal mellanstatliga dokument och avtal. Nu gäller det att omsätta dem i praxis.

Den politiska omvälvningen i Europa innebär en övergång till demo-kрати och marknadsekonomi samt en avspänning i relationerna mellan stormaktsblocken. Processen har emellertid varit ojämn. Varken FN eller OSSE har kunnat förhindra en katastrof i Jugoslavien. Inte heller har man kunnat förhindra Ryssland att brutalt förstöra Tjetjeniens städer. Trots dessa besvikelser har OSSE positiva resultat att visa, och dessutom täcker OSSE hela Europa bättre än EU.

Ryssland står nu kanske på en skiljelinje: demokratin har inte hunnit ro-ta sig, de ekonomiska reformerna har inte följts av sociala åtgärder. Detta kan ge fart åt sådana politiska rörelser som söker lösning i en återetab-le-ring av Rysslands stormaktsstatus på grannarnas bekostnad. Under dessa

förhållanden är det särskilt viktigt att undvika sådant som i Ryssland kunde tolkas som ett isoleringsförsök eller omringningspolitik. OSSE kan på ett utmärkt sätt fungera som en länk, som binder samman de europeiska länderna för ett fredligt samarbete. Kontakterna bör intensifieras och ekonomiska förbindelser mångdubblas. I detta hänseende är även sådana vardagliga projekt som nya väg- och järnvägsförbindelser mellan Ryssland och Finland viktiga för hela Norden. Just nu riktas alltför mycket uppmärksamhet på de centrala områdena i EU.

Den effektivaste och mänskligt sett optimala vägen i alla konflikter ligger i förebyggande åtgärder. Detta innebär att man genom FN, OSSE, Europarådet och Nordiska rådet bidrar till att politiska och ekonomiska reformer i vissa länder löper utan risk till allvarliga inre konflikter. Detta kan innebära att man snabbt reagerar på kränkningar av de demokratiska spelreglerna, förutsätter ett visst skydd för etniska eller andra minoriteter samt att man är redo att befrämja ekonomiska förbindelser mellan länder. Ekonomiskt bistånd är också ett nödvändigt medel för att få den östra delen av Europa på fötter och in på en stabil utvecklingsbana. På samma sätt bör man vara redo att medla mellan länder för att förebygga kriser. För Norden är de baltiska staterna särskilt viktiga. Det gäller att skapa stabilitet i hela Europa, det lönar sig helt enkelt att förebygga konflikter, att förhindra krig och förstörelse, då återuppbyggnadens kostnader alltid är enorma även om man inte räknar med det mänskliga lidandet.

Många nordbor är allvarligt oroade över den civila kärnteknologins tillstånd både i våra närområden och längre bort i Östeuropa. Kärnkraftverken på Kolahalvön, i Sosnovyj Bor nästan mitt emot Kotka på andra sidan av Finska viken, Ignalina i Litauen samt på andra ställen borde helst stängas omedelbart - om man frågar mannen eller kvinnan på gatan. Dessutom bör man kartlägga och avröja de negativa följderna från den civila och militära kärnteknologin på de arktiska områdena, t.ex. utsläpp från återvinningsanläggningarna eller de övergivna u-båtarna. De nordiska regeringarna bör sätta igång gemensamma projekt för en säker hantering av kärnavfall från Ryssland och Baltikum.

Herr president! Den vänstersocialistiska gruppen föreslår vidare att gemensam miljöberedskap utvecklas för övervakning, katastrofberedskap och bekämpning av miljörisiker.

Vad sedan de militära aspekterna på säkerheten beträffar bör man med tacksamhet notera hur aktivt Norden har dömt franska provsprängningar på Mururoa. Genom att tilldela Nobels fredspris till Pugwash och kärnvapenmotståndaren Joseph Rotblat har man önskat demonstrera mot franska myndigheternas hänsynslöshet.

Men det bör också påminnas om att det inte bara är provsprängningarna som är ett hot mot mänskligheten utan den ofantligt stora kärnvapenarsenalen överallt i världen. Nordiska rådets session i Mariehamn hösten 1993 godkände en rekommendation till de nordiska regeringarna om en kärnvapenfri zon i Norden. Ministerrådet har ändå inte fört saken vidare. I linje med att de nordiska regeringarna fördömde franska kärnprov efterlyser vi här i Kuopio zonens förverkligande. Norden och dess närområden

bör vara kärnvapenfria. Och i FN och OSSE bör Norden aktivt arbeta för en omläggning från militär- till civilproduktion. Vi tror att det ligger i alla nordiska länders intresse att militära ärenden och VEU inte integreras helt och hållet in i EU utan hanteras av de regeringar som är intresserade.

Jag hoppas att vi här skall diskutera säkerhetspolitik inte bara som ett europeiskt ämne utan också globalt.

Utrikesminister Lena Hjelm-Wallén (s): Herr president! Vårt nordiska samarbete förstärker på många sätt de nordiska länderna inför de utmaningar som vi står inför inom utrikes- och säkerhetspolitiken. Att vi valt olika förhållningssätt till NATO och EU gör inte detta mindre viktigt.

Inom FN fortsätter de nordiska länderna ett nära och fruktbart samarbete. Det gäller att konstruktivt driva på för att klara FN:s finanskris genom bättre betalningsdisciplin av medlemsländerna samt fortsatta reformer av FN:s verksamhet. Men vi måste också hävda vår syn på respekt för mänskliga rättigheter, kärnvapenedrustning och internationell solidaritet.

Ett andra område där nordiskt samarbete av tradition är starkt och framgångsrikt är fredsbevarande i FN:s tjänst.

På detta område står vi nu inför en kvalitativt ny och viktig utmaning - den multinationella styrkan för övervakning av ett fredsavtal i det forna Jugoslavien. Det finns idag ingen viktigare uppgift i Europa än att skapa fred i det forna Jugoslavien och lägga grunden för långsiktig uppbyggnad av ett civilt samhälle.

Europa och omvärlden har förväntningar på oss i Norden att vi tar vår del av ansvaret för denna viktiga uppgift. Med våra erfarenheter har vi speciella förutsättningar att bidra till den multinationella styrkan. NORD-BAT har rönt stor uppskattning för sitt professionella uppträdande.

Det här bör vi nu bygga vidare på när vi bygger upp den framtida multinationella fredsstyrkan. En samnordisk brigad med även finskt deltagande skulle vara ett mycket positivt ställningstagande. Det skulle på ett konkret och verksamt sätt ge ytterligare eftertryck åt det samnordiska engagemanget för fred och säkerhet.

Om världssamfundet, och särskilt de europeiska länderna, däribland de nordiska länderna och Ryssland, kan samarbeta både i en fredsstyrka och med civila insatser i f.d. Jugoslavien, skulle det på ett praktiskt sätt bidra till arbetet att skapa en alleuropeisk säkerhetsordning. Det tror jag också skulle bidra till att ge det bredare säkerhetspolitiska begreppet reell innebörd.

De nordiska länderna står inför en gemensam historisk utmaning att också stärka säkerheten genom att utveckla ett nära grannskap österut. Nationellt, nordiskt och inom ramen för Östersjö- och Barentsråderna kan vi nu återknyta kontakter och utveckla samarbete i hela vårt närområde. Detta arbete har förutom en spännande ekonomisk potential också betydelse för säkerheten på hela den europeiska kontinenten.

Det nordiska samarbetet bygger på ett unikt brett folkligt engagemang. Det gäller nu att lägga grunden för en långsiktig utveckling i hela vår re-

gion, som gör ett samarbete i Östersjö- och Barentsregionerna lika naturligt. Här kan det traditionella nordiska samarbetet stå modell för de intensiva och djupa mänskliga kontakter som vi önskar se i hela Östersjö- och Barentsregionen. Samtidigt får vi inte glömma att den nordiska språkgemenskapen och vårt gemensamma kulturella och historiska arv alltid kommer att ge just det nordiska samarbetet en särställning.

De nordiska länderna är betydelsefulla aktörer i Baltikum och nordvästra Ryssland och har för första gången ordentliga möjligheter att påverka utvecklingen i en gynnsam riktning. Självfallet, Knud Enggaard, gäller detta också Kaliningrad.

Samtidigt påverkas de nordiska länderna mer än Västeuropa i övrigt av vad som händer i Ryssland. Vi har mera att vinna på en positiv utveckling men också mera att förlora på en negativ utveckling. Därför har vi också ett särskilt ansvar att främja säkerheten i Baltikum och nordvästra Ryssland och att stärka samarbetet i hela regionen.

Följaktligen har vi ett stort intresse av ett starkt europeiskt engagemang i denna region. Redan idag deltar EU-kommissionen och flera viktiga EU-länder aktivt i Östersjörådet och Barentsrådets verksamhet. Jag anser att den nordeuropeiska dimensionen av EU:s utrikes- och säkerhetspolitik är synnerligen viktig och hoppas att den skall växa sig ännu starkare. Nästa vecka kommer jag i egenskap av ordförande för Östersjörådet att besöka Bryssel för överläggningar med EU-kommissionen i detta syfte.

Jag menar att vi i detta utrikes- och säkerhetspolitiska arbete självfallet aldrig får ställa det nordiska i motsättning till det europeiska. Norden har alltid varit en del av Europa, samtidigt som vi alltid har samverkat med det övriga Europa. Idag har vi större möjligheter att uppnå våra gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiska mål genom en sådan samverkan.

Tuomioja (SDP): Herr president! Den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen understryker behovet och vikten av nordiskt samarbete i Europa. Det finns knappast någon som skulle göra invändningar mot detta.

Realiteten är dock litet annorlunda. Bakom den synbara kulissen av nordisk harmoni och försäkringar om det nordiska samarbetets roll öppnar sig en djupare verklighet.

Redan under EES-förhandlingar kunde man konstatera, att det inte fanns någon nordisk förhandlingsstrategi gentemot EU, inte heller någon nordisk solidaritet eller Efta-solidaritet. Detta var ännu mera påfallande under förhandlingarna om EU-medlemskap.

Då tre av de nordiska länderna nu har varit EU-medlemmar i närmare ett år kan man konstatera att oaktat de obligatoriska samarbetsuttalandena har man knappast kunna spåra tecken av nordiskt samarbete i det dagliga EU-beslutsfattandet.

Jag vill inte utpeka skyldiga till detta - ansvaret ligger hos samtliga länder. Danmark har fortsatt med sin tidigare vana att uppträda som ensam representant för hela den nordiska gruppen, ofta utan att ha gjort sig mödan att kontrollera om de har fullmakt från de andra att göra det. Sverige

tycks helt ha tappat bollen och är fortfarande låst i samma motsättningar och stämningar som rådde före folkomröstningen och tycks föra en EU-politik med endast den knappa hemmafronten i tankarna.

Finland går sin egen väg, där den dominerande beteenderegeln för våra representanter tycks vara att inte hamna i samma fundamentalopposition som man anser Danmark och Sverige representera. För Finland gäller det att hålla låg profil och följa majoritetens, särskilt Tysklands, ställningstaganden.

Detta bör beklagas; icke därför att det skulle vara varken möjligt eller önskvärt att bilda ett nordiskt block i EU. Det är klart, att för att kunna påverka unionen måste vi kunna vinna gehör också hos de andra medlemsstaterna. Men grundvalen för den gemensamma nordiska politiken, värdetegenskapen och det gemensamma intresset finns fortfarande där. Att försumma detta sviker också de löften och garantier vi alla gav våra medborgare före EU-omröstningarna.

Behovet av samråd och koordinering är särskilt viktig inför 1996 års regeringskonferens. I detta sammanhang kommenterar jag endast diskussionen om utvecklingen av Unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik.

Ingen av oss vill motverka strävanden att förstärka den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Det bör dock ske under två klara villkor. För det första bör dess karaktär som samarbete mellan regeringar bevaras och för det andra bör den inte rubba de medlemsländers ställning, som - i likhet med Finland - vill bevara sin militära alliansfrihet och sitt eget för-svar.

Det faktum att Danmark är NATO-land borde inte vara ett hinder för gemensamma uppfattningar. Då den finska riksdagen för ett par veckor sedan godkände sitt svar till regeringens meddelande om Finlands säkerhetspolitik konstaterade utrikesutskottet också den betydelse NATO har haft och kommer att ha som en viktig faktor i maktbalansen, och ansåg vidare, att den euroatlantiska säkerhetsgemenskapen bör bevaras också i framtiden av flera skäl. Ett skäl är att USA och Ryssland som stormakter också i framtiden måste uppnå en modus vivendi sinsemellan och det är viktigt att Europa är med i den process med vilken den utformas så att den inte kan ske på Europas bekostnad. Ett annat skäl är att den inflytelse Europa har på USA är också ett viktigt och värdefullt faktum som dämpar den amerikanska benägenheten till militär äventyrspolitik också i andra delar av världen. Många har uttryckt sitt oro inför den islamska fundamentalismen. Jag anser att den amerikanska extremhögerens religiösa fundamentalism kan utgöra en ännu större fara för freden. Det är viktigt att Europa inte bidrar till isolering av varken Ryssland eller USA.

Herr president! Detta ställningstagande betyder ett avståndstagande från strävandena att utveckla en självständig och gemensam europeisk försvarsdimension. Vi kan gärna säga ja till en förbättring av de europeiska fredsbevarande aktiviteterna, också inom ramen för och i samarbete med WEU, men nej till alla europeiska stormaktssträvanden.

Utenriksminister **Godal** (A): Det forestående valget til ny nasjonalforsamling i Russland påkaller stor interesse også i de nordiske land. Ikke minst knytter det seg spenning til om det vil innebære noen justering av Russlands utenrikspolitiske kurs. Det politiske liv i Russland er preget av motsetninger og usikkerhet. Valget i desember og presidentvalget neste år vil være avgjørende etapper i utviklingen av det russiske demokrati.

Situasjonen i Russland er av direkte betydning ikke bare for oss som naboland, men for hele Europa. Ingen tviler i dag på at det var den indre utvikling i Russland som la grunnlaget for Tysklands samling og systemskiftet i Øst-Europa. Vi vet også at det var endringene i øst som skapte det samarbeidsklimaet som har eksistert i de senere år.

Russlands betydning for Europa er ikke blitt mindre i dag. Når vi tenker på de enorme miljøutfordringene i Russland og spørsmålene knyttet til atomsikkerhet og eksportkontroll, kan betydningen snarere synes å bli større. Skal vi få en trygg utvikling i Europa, må Europa inkludere Russland, og Russland må finne sin rettmessige plass blant de europeiske nasjoner.

I arbeidet for å sikre et åpent og udelt Europa kan de regionale samarbeidsordningene som er etablert i Barentsregionen og Østersjøregionen, spille en meget viktig rolle. Alle de nordiske land har vitale interesser i skjæringspunktet mellom den europeiske integrasjonsprosessen og utviklingen i Russland. Derfor må Norden være en pådriver i begge disse regionale prosessene.

Samarbeidet i Barentsregionen gir gode resultater. Det ser vi i form av konkrete samarbeidsprosjekter til beste for befolkningen i hele regionen. Og vi ser resultatene i form av tillit og forståelse som bygges opp gjennom et nettverk av kontakter mellom mennesker, organisasjoner, bedrifter og foretak på tvers av grensene. Jeg er overbevist om at denne formen for integrasjon på lokalt nivå spiller en betydelig rolle for å fremme et Europa der de gamle skillelinjene og begrensningene drives over på defensiven.

Det er nå gått en måned siden utenriksministermøtet i Barentsrådet i Rovaniemi. Jeg vil også fra denne talerstol takke for innsatsen som Finland nedla i Barentssamarbeidet under sin formannskapsperiode, særlig arbeidet med å trekke det økonomiske samarbeidet i regionen så høyt opp på den politiske dagsorden.

I Rovaniemi ble vi enige om å rette oppmerksomheten mot 15 større prosjekter innenfor infrastruktur og næringsutvikling. Vi må nå følge opp resultatene fra møtet. Det har stor betydning at de nordiske land og Russland i og med denne prosjektlisten er gått sammen om et utgangspunkt for å drøfte videre utvikling av kommunikasjonene mellom landene i nord. Transportkorridorene over Kostamus, Salla og Storskog er meget viktige prosjekter som bør kunne virkeliggjøres raskt.

Jeg er særlig tilfreds med den solide omtalen av miljøspørsmålene i Rovaniemi-erklæringen. Spørsmålene vedrørende atomsikkerhet og håndtering av radioaktivt avfall i Barentsregionen kommer stadig høyere opp på den internasjonale dagsorden. Vi ser interessante muligheter for å knytte arbeidet i Barentsregionen til forberedelsene og oppfølgingen av det møtet

om atomsikkerhetsspørsmål med G 7-landene i Moskva som president Jeltsin har tatt initiativet til.

Å bidra til å skape grunnlag for en bærekraftig utvikling i Nordvest-Russland er en felles utfordring. En positiv og mest mulig forutsigbar utvikling i dette området er en felles, grunnleggende utenrikspolitisk målsetting for alle de nordiske land. Med tre nordiske land som EU-medlemmer vil denne målsettingen også stå enda mer sentralt i EU.

Finlands og Sveriges medlemskap i EU har tilført Barentssamarbeidet en ny dimensjon. Riktignok har EU hele tiden vært en del av samarbeidet gjennom Danmarks og Kommisjonens medlemskap i Barentsrådet. Men med de to nye nordiske medlemslandene blir det enda klarere understreket at EU har sterke interesser i Barentsregionen. Jeg ser fram til at INTERREG-Barents blir operativt om ikke lenge, og at det finnes en løsning for finansieringen av den russiske andelen av INTERREG-Barents med midler fra TACIS-programmet.

Alle de nordiske land - og ikke minst de som er EU-medlemmer - har et ansvar for å påminne og bevisstgjøre EU-systemet om hvor viktig det regionale samarbeidet er i Russlandspolitikken. Det er rom for et mye bredere EU-engasjement, særlig på miljøsidene og innenfor infrastrukturutvikling. EU-deltakelse i gjennomføringen av de prosjektene vi anbefalte i Rovaniemi, peker seg ut som en rimelig prioritering.

Når jeg har valgt å si mest om Barentssamarbeidet, betyr det ikke at jeg betrakter Østersjøsamrådet som mindre viktig. Østersjøregionen omfatter flere land og mennesker og ligger nærmere sentrum i Europa. Det ligger et veldig potensial i et nærmere politisk og økonomisk samarbeid nettopp i dette området, og den sterkt økende fokusering på regionen er helt berettiget. De baltiske lands situasjon er ett element som utvilsomt vil påkalle større oppmerksomhet etter som den europeiske integrasjonsprosessen utvikler seg. Det vil kreve aktiv innsats fra oss alle å sikre en harmonisk utvikling i hele denne regionen.

På norsk side ønsker vi å spille en aktiv rolle i Østersjøsamrådet og bidra til å utvikle videre dimensjonene i dette samarbeidet. Det skal fylles med innhold. Vi legger derfor stor vekt på statsministerkonferansen i Visby neste år. Konferansen vil bli betydningsfull for Østersjøsamrådets form og innhold i framtida.

Barentsregionen og Østersjøregionen er ulike med hensyn til geografi, klima, folketetthet, næringsstruktur, muligheter og utfordringer. Det viktigste som de har felles, er at de bidrar til å knytte Russland til et pragmatisk samarbeid med landene i Vest- og Nord-Europa, basert på gjensidighet og likeverdighet. Selv om EU vil være en sentral aktør i begge regionene og veie tungt ikke minst på finansieringssiden, må både Barentsrådet og Østersjørådet fortsette å videreutvikle det regionale samarbeidet innenfor sine områder.

De to strukturene utfyller hverandre på en god måte. Til sammen dekker de hele området fra Barentshavet til Karpatene, med andre ord alle Nordens østlige nærrområder. Vår innsats i disse foraene må forsterkes. De må stå helt sentralt i vår utenrikspolitikk og vår tilnærming til Russland.

Russland er ikke ferdig med å definere sin plass i det internasjonale samfunn. Jeg tror likevel at alle ansvarlige miljøer i Russland ser at det er i landets egen interesse å videreutvikle et konstruktivt samarbeid med de vestlige og nordiske land i store som i små spørsmål. Og vi vet at Russland legger vekt på regionalt samarbeid. Vi må ha tillit til at Russlands utenrikspolitiske kurs slik den er staket ut, vil bli videreført.

Russeernes oppfatning av omverdenen er svært viktig i den fasen russisk politikk nå er inne i. Vår positive og inkluderende holdning til Russland i Europa må vises i praksis. Samarbeidsstrukturene i Barentsregionen og Østersjøregionen er de beste redskaper de nordiske land har i dette arbeidet.

Maggi Mikalesson (v): Herr president! Bjørn Tore Godal tar i likhet med flere av de tidligere talarna inte upp en utrikes- och säkerhetspolitisk fråga, nämligen Schengensamarbetet. Detta är enligt mitt förmenande en viktig utrikespolitisk fråga. Det handlar inte bara om passfrihet utan också om att avskaffa gränskontrollerna, att anpassa sig till en gemensam viseringspolitik, att ingå i ett gemensamt informationssystem osv.

De nordiska länderna har ju passfrihet och värnar mycket hårt om den. Detta ställer jag mig bakom, men vi har också kvar en gränskontroll som är viktig. Jag vill därför ställa följande fråga till Bjørn Tore Godal: Hur kommer det sig att du inte tar upp denna utrikespolitiskt viktiga fråga, och hur ser debatten ut i Norge? Det finns en tendens till att det förs olika debatter i de nordiska länderna och att man inte redovisar hur de ser ut.

Minister Godal (A): Takk, det ser "mycket bra" ut i Norge. Vi har nettopp gjennomført en større diskusjon om vår tilknytning til Schengen-samarbeidet. Riktignok er det delte oppfatninger, som naturlig er, om et i en viss forstand EU-relatert "fråga". Like fullt er det sånn at jeg tror det store og brede flertall i det politiske miljø i Norge og i Stortinget ser verdien av at vi finner løsninger som gjør det mulig å opprettholde den frie bevegelse som knytter seg til den nordiske passunionen, som knytter seg til at vi i Norden jo har hatt et fritt arbeidsmarked og vært uten pass lenger enn EU-landene har vært det. Og hva er mer naturlig enn at vi trekker med oss dette samarbeidet inn i en bredere europeisk dimensjon når EU-landene faktisk kommer etter oss og forsøker å effektivisere sitt samarbeid?

Jeg minner om at gjennom EØS-avtalen er vi alle en del av et felles arbeidsmarked i Norden. Det ville derfor være en ulykke om Danmarks, Sveriges og Finlands tilslutning til Schengen-samarbeidet skulle føre til at vi løser opp på alt det vi har oppnådd i det nordiske samarbeidet gjennom 40 år. Jeg tror vi skal lykkes med å unngå det. Vi beveger oss nå inn i en aktiv forhandlingsfase hvor Norge og Island ikke blir medlemmer i Schengen, men hvor vi kan utvikle parallelle ordninger som gjør at vi for praktiske formål greier å ivareta disse viktige hensynene.

Maggi Mikaelsson (v): Herr president! Nu sade jag, Bjørn Tore Godal, att det är viktigt med passfrihet och att kunna behålla den mellan de nordiska länderna. Men det finns också problem med att slopa gränskontrollen. Inte minst för Frankrike, som är medlem i Schengen, och som har lämnat gränskontrollssamarbetet och återinfört gränskontrollen. Det finns alltså stora problem.

Jag tycker att man gör det för enkelt för sig, om man gör Schengensamarbetet till en fråga om inrättande av passfrihet mellan några av EU:s medlemsstater samt Norge och Island. Frågan är betydligt större än så.

Den debatt som förs i de nordiska länderna går ut på att man i Sverige säger att Norge och Danmark har hunnit långt på vägen och att man därför måste gå vidare, medan man i Danmark säger att Sverige och Finland har hunnit långt och att man därför måste gå vidare i Danmark. Jag tror därför att det är viktigt att denna debatt förs upp på ett nordiskt plan, så att vi alla vet vad som sägs i de olika nordiska länderna.

Minister Godal (A): Jeg tror vi må være klar over at mange europeiske land er kommet kortere enn de nordiske land når det gjelder dette samarbeidet. At Frankrike og andre, også Storbritannia, har sine reserverasjoner i forhold til dette samarbeidet, skyldes at de ikke har en god nok tradisjon for å samarbeide. Men når de nå forsøker å få dette i gang, føler jeg at det er en aktverdig og positiv manøver.

Jeg kan ikke se at det ligger i en tilknytning til Schengen-samarbeidet at vi skal bli mindre effektive i Norden når det gjelder å komme kriminaliteten, smuglingen og alle de uhumskheter ingen av oss liker, til livs. Tvert imot, hvis det er slik at Sverige, Finland eller andre gjør en for dårlig jobb i bekjempelsen av den europeiske kriminaliteten f.eks. - av og til gjør vi en dårlig jobb i Norge også - skyldes det som regel våre egne budsjettmessige problemer, og ikke at noen pålegger oss å slutte å kontrollere. Selvsagt skal vi fortsatt kontrollere kriminalitet og grenseoverskridende forbrytelser. Det er noe av målsettingen med Schengen-samarbeidet. Det må vi legge full kraft i enten vi har den ene eller den andre tilknytning til Schengen-samarbeidet.

Utrikesminister Tarja Halonen (SDP): Herr president! Det var mycket intressant att höra de senaste debattinläggen. De vittnar för oss alla om att Sveriges och Finlands inträde i Europeiska unionen inte på något sätt minskat den nordiska samhörigheten, som garanterar en fortsättning av det traditionella och mycket meningsfulla nordiska samarbetet. Det förtjänstfulla danska ordförandeskapet har förnyat och förstärkt vårt samarbete. Jag vill tacka min danske kollega för det. Finland kommer att fortsätta på den linjen när Finland tar över ordförandeskapet efter årsskiftet.

Så några ord med anledning av Niels Helveg Petersens rapport om Nordiska rådets grundläggande roll som ett debattforum för även utrikespolitiska avvägningar. Det är någonting nytt jämfört med situationen för

tio år sedan, som några av oss kommer ihåg. Niels Helveg Petersen tog i sin rapport upp betydelsen av det nordiska samarbetets internationella fora. Jag instämmer helt med min danske kollega. Finland önskar under sitt ordförandeskap främja förverkligandet av rapportens riktlinjer. Jag tycker att det är en bra rapport, kanske inte så färgstark men mycket nyttig, såsom nordiskt samarbete är. Jag tror att vi alla är eniga om att vi måste fortsätta samarbetet i olika FN-frågor. Det är ett mycket viktigt område, precis som EU, som har tagits upp i diskussionen idag.

Nordiskt samarbete kan bedrivas aktivt också i andra fora, t.ex. i OSSE som har sitt toppmöte i Lissabon 1996 samt i Europeiska rådet där Danmark just har fått ordförandeskapet. Jag passar på att gratulera Niels Helveg Petersen till det nya jobb han fått.

Fru president! Några ord om EU-frågor. Jag tycker att det är mycket viktigt med europeiskt samarbete såsom diskussionen och debatten här redan har visat när det gäller t.ex. Schengensamarbetet. Jag är mycket optimistisk när det gäller det samarbetet. I förhållande till EU står vi nu inför en viktig nordisk dimension. Inom ramen för EU och EES finns det behov av att utveckla den existerande dialogens form och innehåll. Jag tycker att det var bra att man här tog upp även de transatlantiska relationerna. Jag tror att EU-frågorna framöver kommer att bli ett bestående ämne på de nordiska utrikesministrarnas möten. Särskilt viktig är regeringskonferensen 1996. Finland avser att under sitt ordförandeskap fästa speciell vikt vid IGC-frågorna. Min kollega Petersen har rätt när han säger att det är viktigt att fästa uppmärksamheten vid vissa nordiska värderingar. Jag tror att vi är mycket bra representanter för sådana värderingar som jämlikhet, öppenhet och så kallad transparens. Det är det gamla nordiska samhällets öppenhet det gäller.

Som utrikesminister vill jag säga att det är nyttigt att de nordiska utrikesministermötena nu har fått en lämplig mötesrytm. Samråd med de baltiska utrikesministrarna en gång om året har blivit en mycket bra tradition. Det är också viktigt att ministrarna i sina samnordiska ställningstaganden fäster det internationella samfundets och allmänhetens uppmärksamhet vid de mest brännande och aktuella frågorna, inte bara ex-Jugoslavien. Kanske alla lade märke till när det gäller den tragiska händelsen i Nigeria att de nordiska länderna gav en gemensam deklaration och försökte stoppa processen, vilket vi inte kunde göra men vi gjorde vårt bästa.

I ex-Jugoslavien, i Tusla-ormådet i Bosnien-Hercegovina skulle huvudkomponenterna i den nordiska brigaden vara en dansk och svensk artilleribataljon, en norsk logistikbataljon och även en infanteribataljon från ett land utanför Norden, kanske från Polen eller något annat land. Finland har till NATO meddelat sin avsikt att överväga medverkan om Finlands riksdag godkänner den nödvändiga lagändringen och operationens mandat gör det möjligt för Finland att delta. Enligt propositionen skulle det bli möjligt för Finland att delta i s.k. utvidgad fredsbevarande verksamhet som grundar sig på FN:s och OSSE:s beslut. Finland vore i så fall intresserat av att delta i den nordiska brigaden. Vi säger att det är mycket viktigt att vi är med i ex-Jugoslavien men vi tycker också att det för sådana länder

som Sverige og Finland er viktig å visa prov på at vi er mykje aktive i fredsarbeidet, òg om vi òg vil vera medlemmar i någon militärallians.

Många andre talare har redan berört andre samarbeidsomr den. Samarbeidet i det arktiske området er mykje viktig. Vi utrikesministre f r om några minuter rapport om den senaste situasjonen. Det behövs en aktiv innsats av de nordiske l ndene f r at det arktiske rådet som planerats skal kunna oppr ttas i mars 1996. Jag er mykje optimistisk og hoppas at vi lykkes med det. Det er like viktig som Barentssamarbeidet, som Bjørn Tore Godal redan ber ttet om. Derfor tenker jeg òg òg om det.

 stersj samarbeidet og samarbeidet med de baltiske l ndene har visat seg vera viktige òg òg for oss, f r balterne utan òg òg for EU. Vi hoppas at EU skal bli like interessert av Barentsområdet som av Baltikum.

Jag vil sluta med at søge at jeg i dette sammenheng òg òg kan overv rdere betydelsen av EU:s PCA-avtale med Russland. Det er av utomordentlig stort interesse at òg òg Russland f r delta og dermed bef ste integrasjonen i vår del av Europa. Jag er mykje glad över at nästan alle h r har sagt at Russland er v lkommet at medverka i den europeiske integrasjonen.

Til slutt vil jeg bara søge at om vi utrikesministre måste reise til VEU:s m ten betyr det òg òg at vi endast er interesserte av VEU. Det betyr bara at vi misslykkedes med at ændre tidtabellen for EU. Vi kan òg òg gøre någonting f r det.

Berit Brørby Larsen  vertog härefter ledningen av f rhandlingene.

Jagland (A): President! Ettersom jeg hørte noen replikkvekslinger her om Schengen-samarbeidet og særlig Norges forhold til det, ble jeg fristet til   gi noen kommentarer på det til   begynne med og sette det inn i det perspektivet som denne utenriks- og sikkerhetspolitiske debatten egentlig dreier seg om.

Norden har tatt på seg en enorm oppgave i   utvikle tillitskapende tiltak i  stersj - og Barentsregionen fra Barentshavet i nord til Karpatene i sør. Det ville jo være i absolutt strid med denne oppgave, og det ville være imot de nordiske landenes interesse, om vi òg òg klarer   komme fram til en avtale med Schengen-landene som sikrer fortsatt passfrihet i Norden. Tenk hvilken anakronisme det ville være om vi igjen måtte ha passkontroll med kilometerlange bilk er på Svinesund - dette i en tid da alle land prøver   komme nærmere hverandre og sammen forsøker   møte trusler som organisert kriminalitet og narkotika. Dette er den nye sikkerhetstrusselen som vi står overfor. Og la oss gøre et tankeeksperiment: Tenk om Europa hadde m tt den kalde krigens sikkerhetsproblemer på en så nasjonalistisk og sneversynt m te! Vi har bak oss en epoke der vi har prøvd   bygge ned grenser, og vi bør òg òg gå inn i en epoke der vi bygger opp grenser igjen.

Jeg vil gratulere de nordiske utenriksministre med perspektivrike, men likevel pragmatiske taler. Det er et felles nordisk perspektiv på utvikling i

Europa kombinert med praktiske tillitskapende tiltak i vårt eget nærområde som kan gi kraft til Nordens stemme i Europa. Jeg er også glad for at man til slutt har lyktes i å organisere arbeidet i Nordisk Råd slik at Rådets arbeid og debatten kan bli mer relevant i forhold til den nye situasjonen Norden er kommet i.

De nordiske landene har hatt ulike sikkerhetspolitiske tilknytninger i etterkrigstida. Det førte til at den nordiske balansen var et betydelig innslag i den europeiske stabiliteten. I årene framover vil vi også ha ulike sikkerhetspolitiske tilknytninger. Noen er med i EU, andre er med i NATO, vi har ulik status i Vestunionen. Derfor har vi også ulik grad av innflytelse i disse viktige organene. Men et nært nordisk samarbeid vil derfor tjene oss alle hvis vi samarbeider og koordinerer vår innsats innenfor disse organene, slik som på områdene sikkerhet, økonomisk utvikling, ressursforvaltning, bevaring av miljøet. Da kan de nordiske landene gi et viktig bidrag til debatten som føres i ulike europeiske og atlantiske fora, og gjennom det påvirke måten vi møter de nye utfordringene på.

Det er særlig på to områder jeg mener vi bør ha interesse av å påvirke. Det ene er å se til at NATOs og EUs utvidelse østover finner sted, men at det skjer på en slik måte at sikkerheten til alle land ivaretas, og at det ikke bygges opp nye motsetninger til Russland.

Det andre vi må passe på, er at oppbyggingen av EUs sikkerhetspolitiske identitet ikke skjer på en slik måte at det brukes store ressurser på å lage en militær struktur i tillegg til det NATO allerede rår over. Det Europa trenger, er et sterkere apparat for krisehåndtering, humanitære aksjoner, fredsskapende operasjoner - ikke å duplisere en militær struktur som har vist seg å være god for Europa.

Jeg mener at det viktigste vi kan gjøre nå, og vårt viktigste bidrag til egen sikkerhet og Europas sikkerhet, er å understreke i alle fora vi er representert, at Europas sikkerhet er udelelig, dvs. at man ikke kan øke sikkerheten i en del av Europa på bekostning av andre deler av Europa uten at den totale sikkerhet i Europa blir svekket. Dessuten har vi en stor oppgave i å understreke at fortsatt nedrustning er viktigere enn å bygge opp nye militære strukturer. START II-avtalen må gjennomføres, ikke-spredningsavtalen må følges opp, og det må inngås en avtale om fullstendig prøvestans - særlig det siste. Hvis vi ikke klarer å stanse de franske og kinesiske prøvesprengningene, er faren stor for at også Russland, vår nabo, kan starte opp igjen med prøvesprengninger, noe som vil være en fryktelig trussel mot Norden. Og det ville jo være skjebnens ironi om vi fikk nye prøvesprengninger i vårt nærområde når det er opprydding i atomproblemene fra den kalde krigens dager som er hovedutfordringen.

For sikkerhetsproblemene på Kola er ikke i dag først og fremst våpene. Det er at Kolahalvøya er den kalde krigens kirkegård, og det er her utfordringen for de nordiske landene, for Russland og Europa må ligge i framtida.

Chaffey (SV): Det var Thorbjørn Jaglands innledende synspunkter som gjorde at jeg tok replikk, og de gikk på at det er uhyggelig at noen i dag kan bygge opp nye grenser i Europa. Det faktiske forhold er at hvis vi får en slik ny grense i Europa mellom de nordiske landene, vil det være som et resultat av Schengen-avtalen og ikke som et resultat av at noen i de nordiske landene ønsker å bygge opp slike grenser eller endre de nordiske passbestemmelsene.

Jeg synes heller ikke Thorbjørn Jagland klarte å svare på det som lå i replikken som kom til den norske utenriksministeren i sted, at de nordiske landene i den situasjonen vi er i nå, skylder på hverandre og sier at det er fordi de andre ønsker Schengen-samarbeid, at vi må gjøre det samme.

Jeg har lyst til å spørre Thorbjørn Jagland om det først og fremst er Schengen-samarbeidets fordeler som gjør at han mener at vi skal gå inn der, eller om det først og fremst er en refleks av politiske beslutninger som blir tatt i andre land som gjør at han anbefaler deltakelse i Schengen-samarbeidet.

Jagland (A): Jeg synes det er veldig lett å svare på det siste spørsmålet. Det er Schengen-landenes fordeler først og fremst - dette at man har et perspektiv på bekjempelse av kriminalitet, narkotika som er noe mer enn bare det nasjonale. Jeg sier ikke at vi ikke skal ha det nasjonale, for det ønsker vi, og det gjør vi jo - alle de nordiske land styrker innsatsen på det. Men vi må også ha et europeisk samarbeid om disse problemene.

Så mener jeg at det er feil å si at det er resultatet av Schengen-avtalen som gjør at vi har en slik diskusjon, og kan føre til at man får passtvang igjen i Norden. Schengen-landene gjør jo ikke noe annet enn det Norden har gjort siden midten av 1950-tallet. Hvorfor anklage Schengen-landene for å gjøre det Norden har gjort i så mange år? Men det ville være et feilgrep av Norden ikke å sørge for at vi får en avtale med disse landene - det kan føre til at vi for første gang siden midten av 1950-tallet igjen må vise fram pass. Det er derfor jeg sier at det vil være en absurd situasjon i en tid da alle de europeiske landene prøver å komme nærmere hverandre og egentlig prøver å gjøre det Norden har gjort i så mange år. Vi har gått foran der. Jeg synes at venstresosialistene ikke bør være så konservative at man hindrer den utviklingen.

Chaffey (SV): President! Det er ikke et utslag av konservatisme som gjør at vi advarer mot de tingene som ligger i Schengen-samarbeidet. Jeg tror Thorbjørn Jagland må ha hørt litt dårlig etter hvis han tror at det venstresosialistene i Norden argumenterer for, er å avskaffe det nordiske passamarbeidet. Tvert imot har vårt poeng vært at ved at de nordiske landene står utenfor Schengen-samarbeidet, kan vi beholde det nordiske passamarbeidet.

Jeg synes også det er en farlig forenkling av debatten å framstille det som om det i Schengen-samarbeidet ligger omtrent det samme som i det

nordiske passamarbeidet. Det er helt forskjellige typer avtaler, f.eks. er det slik at selv om det er passfrihet i Norden, er det likevel grensekontroller. Schengen-samarbeidets målsetting er jo å fjerne grensekontrollene, opprette nye dataregistre og gjøre en hel rekke ting utover det som ligger i det nordiske passamarbeidet. Spørsmålet mitt til Thorbjørn Jagland da er om man ikke like godt kan innrømme at dette er to helt forskjellige ting, framfor å selge et Schengen-samarbeid som en slags videreføring av det nordiske passamarbeidet.

Jagland (A): Jeg har ikke påstått at den venstresosialistiske gruppen argumenterer for å avskaffe passamarbeidet i Norden. Problemet deres er at de aldri argumenterer for noe. De argumenterer alltid mot den utviklingen som skjer i Europa, og prøver å stille seg på siden. Jeg ser at det er forskjell på Schengen-samarbeidet og det nordiske. Men det er noe med at vi står overfor nye utfordringer som var da de nordiske landene inngikk passamarbeidet på 1950-tallet. Det kan ikke være noe galt i at man nå prøver å utvide perspektivet og ser på hvilke reelle trusler Europa står overfor. Trusselen er kanskje frykten for at vi gjør noe.

Johan J. Jacobsen (Sp): Jagland nevnte det som Bjørn Tore Godal også nevnte tidligere i dag, nemlig at det nå skal føres forhandlinger. Nå kunne en få inntrykk av at nærmest uansett hva disse forhandlingene skulle løpe ut med, er passfriheten så viktig at nær sagt ethvert krav fra Schengen, må aksepteres.

Jeg har et meget enkelt spørsmål til Thorbjørn Jagland. Jeg tillater meg å sitere lederen i den norske utenrikskomite, Haakon Blankenborg, Thorbjørn Jaglands partikollega, som til Arbeiderbladet sist onsdag sa følgende:

"Norge kan bli stilt overfor vilkår i Schengen-samarbeidet som gjør at prisen blir for høy."

Mitt spørsmål til Jagland er meget enkelt: Kan det overhodet tenkes at Jagland ser for seg et forhandlingsresultat som må konkludere med at dette er dog en for høy pris?

Jagland (A): Det tror jeg ville være galt å svare på i utgangspunktet, når man tross alt skal ha forhandlinger. I forhandlinger gjelder det at man skal forhandle om reelle ting, og vi har jo en rekke spørsmål som skal reises i de forhandlingene. Det ble jo sagt da vi diskuterte dette i Det norske storting for noen dager siden. Johan J. Jakobsen har jo forhandlet med Arbeiderpartiet så mange ganger at vi vet at her skal det gis og tas.

Kjellbjørg Lunde (SV): Det er heilt tydeleg, når ein observerer kva som skjer, at Noreg er gitt ei leiande rolle i forhold til Schengen-samarbeidet.

Det er vonleg tenkt at det skal bli lettere å få positiv aksept for konsekvensane av ein Schengen-avtale i dei andre nordiske landa.

Eg vil få replisere til Jagland når han kritiserer venstresosialistar for at vi ikkje er for noko. Det vi er for, er faktisk det som også blei nedfelt i ein protokoll i forhandlingsresultatet mellom dei nordiske landa, og som Sve- rige og Finland har å halde seg til, nemleg at det nordiske samarbeidet skulle kunne halde fram når det gjeld passfridomen. Med det som ut- gangspunkt skulle det ikkje vere nødvendig nå å legge opp ein strategi frå dei nordiske regjeringane og argumentere på den måten med skremsel om at grensene omtrent skal stengjast, slik som vi no opplever. Det er fullt mogleg for Norden, med ulik tilknytning, å kome fram til ein avtale med EU og Schengen-landa, som gjør at vi kan halde på passfridomen og velje på eit sjølvstendig grunnlag om vi vil slutte oss til Schengen-avtalen eller ikkje.

Jagland (A): Jeg har lyst til å si følgende til spørsmålet om Norge skal ha ledende rolle. Dette var jo noe som statsministrene ble enige om på Nordisk Råds sesjon i Reykjavík. Forholdet er at Norge står utenfor EU. Vi kan ikke bestemme hva de andre nordiske landene vil gjøre, men vi må sørge for at vi får en felles nordisk opptreden, og det har statsministeren sørget for. Og det er et stort flertall i Det norske storting for at vi skal følge opp. Hovedspørsmålet er hele tiden å beholde passfriheten for Norge. Det går 6 mill. biler over Svinesund i året. Jeg mener det vil være en absurd situasjon hvis vi ikke klarte å stille oss slik at vi kunne beholde denne passfriheten når vi ser at alle europeiske land egentlig prøver å få i stand det samme som Norden har hatt i så mange år, og som har vært vellykket.

Udenrigsminister Halldór Ásgrímsson (F): Fru præsident! Det er ikke mange år siden, man mente det var upassende at drøfte udenrigspolitik i Nordisk Råd. I dag er situationen en helt anden. Det er nærmest umuligt at sondre mellem udenrigspolitiske og indenrigspolitiske spørgsmål. De nordiske landes udenrigspolitiske interesser har aldrig været vigtigere end nu. Vi deltager i internationalt samarbejde på alle områder og føler bedre end nogen sinde, at det, som knytter os sammen indad, knytter os lige så meget sammen udad.

Med vor kultur og vort fælles humanitære syn er de nordiske lande enige om at gå imod alle brud på de menneskelige rettigheder, som vi alt for ofte er vidne til i verden, og her tænker jeg ikke mindst nu på de forfærdelige henrettelser i Nigeria. Det samme gælder for vor opfattelse af fred, hvilket ses f.eks. gennem de nordiske landes vilje til at løse det tidligere Jugoslaviens konflikt. Norden står for kræfter, som forsøger at forene i en verden med stadige etiske konflikter, hvor den nyeste episode er mordet på statsminister Rabin i Israel.

Vi værner om miljø samt den fælles demokratiske tradition, som danner forhold, der presser de nordiske lande sammen med hensyn til interna-

tionalt samarbejde. Og sidst, men ikke mindst, er det det nordiske samarbejde, som knytter os sammen i alle internationale sammenhænge.

Selv om vi nylig har oplevet store forandringer og vor deltagelse i internationalt samarbejde er forskellig, så ville det indebære en direkte fare for alle de nordiske lande, hvis vi delte os i udenrigspolitiske spørgsmål. Derfor bør vi bruge det nordiske samarbejde, Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd til at styrke vort arbejde på det internationale plan.

Visselig er det rigtigt, at tre af de fem nordiske lande er medlem af EU, men det er ligeledes rigtigt, at tre af de fem nordiske lande er medlem af NATO. Og alle er vi på en eller anden måde tilknyttet både NACC og WEU, fora, hvor vi til trods for forskellige sikkerhedspolitiske holdninger kan varetage alle de nordiske landes interesser.

NATO har utvivlsomt haft stor indflydelse på den udvikling, som nu finder sted i Europa. Det er helt klart, at ingen anden organisation eller institution vil kunne mestre de komplicerede problemer, vi står foran i det tidligere Jugoslavien. Det har også vist sig, at problemerne kræver et tæt samarbejde mellem de europæiske lande og USA. Derfor er de transatlantiske bånd nu vigtigere end nogen sinde. Forsvarssamarbejdet over Atlanterhavet og USA's deltagelse i Europas forsvar har øget trygheden med hensyn til den sikkerhedspolitiske stabilitet i Europa.

Sikkerhedspolitikken drejer sig ikke bare om de traditionelle forsvarsspørgsmål. Den må også tage hensyn til menneskerettigheder, minoritetsspørgsmål, opbygning af demokratiske institutioner og til truslen fra regionale konflikter. I denne sammenhæng spiller OSCE en central rolle. Vi ser med glæde frem til Danmarks formandskab i OSCE i 1997.

Norge og Island er ikke medlem af EU. Men vi er med i EØS og har derfor overtaget en stor del af det regelværk, som gælder i EU. Også i den sammenhæng er det nordiske samarbejde meget vigtigt for os.

De nordiske udenrigsministre har på en fornuftig og logisk måde mødt de nye forhold, som tre af landenes EU-medlemskab har medført.

I stedet for passivt at vente på, at historiens gang gør os rådløse, har vi målbevidst nærmet os problemerne. Vi har vedtaget en rapport om fremtidigt nordisk samarbejde i internationale fora. Den tekst danner et godt grundlag for det fremtidige samarbejde. I den forbindelse vil jeg specielt nævne samarbejdet i FN, som vi nøje må værne om. Vi må se til ikke på forhånd at udelukke fællesnordiske indlæg, når der på EU's vegne bliver fremført fællesindlæg i FN.

Rapporten behandler også grundigt de muligheder, som findes for fælles nordiske udspil og Islands og Norges muligheder for at slå følge med EU og aktivt deltage i debatten. Det nordiske samarbejde spiller derfor en vigtig rolle i vort forhold til EU. Det udenrigspolitiske samråd i EØS er selvsagt svært vigtigt i den forbindelse. Vi må udnytte den politiske dialog og udvide samarbejdet, så vi mest muligt kan påvirke beslutningsprocessen.

Vi ser stadig flere tegn på, at nordisk samarbejde er nødvendigt på det udenrigspolitiske plan. I den forbindelse kan nævnes Østersørådet, Barentsrådet og det Arktiske Råd.

Det er vigtigt, at vi sammen med Rusland, Canada og USA resolut arbejder for at få etableret det Arktiske Råd, og at vi sammen bakker op om bærekraftig udvikling i området og om den miljøbeskyttelse, som områdets sårbare natur kræver. Man bør lægge vægt på, at rådet skal have konkrete opgaver med at samordne de forskellige projekter og processen, som allerede er i gang i det arktiske område.

Nordisk Råds virksomhed er i udvikling. For nylig er en revisionsrapport om de 47 nordiske institutioner afsluttet. Den rapport kan føre til visse omlægninger og økonomisering af virksomheden. Så vidt jeg kan forstå, skal denne økonomisering ikke føre til indskrænkninger, men benyttes til fordel for nye opgaver, som det ville være hensigtsmæssigt at løse med nordisk samarbejde. I den forbindelse er der f.eks. nok af opgaver at vælge mellem på det udenrigspolitiske plan.

Med samnordiske midler til udviklings- og humanitært arbejde kunne vi få mere ud af de midler, som i dag bliver afsat til den slags sager i de respektive nordiske lande.

Vi har brug for et tættere samarbejde mellem Ministerrådet og Nordisk Råd. De muligheder vil øges ved, at sekretariaterne slås sammen i København. Det er i den forbindelse også vigtigt at få regelmæssige møder mellem udenrigsministrene og de parlamentarikerkomiteer, som behandler udenrigspolitiske spørgsmål.

Det er helt klart, at udenrigspolitikken i dag bør spille en større rolle i Nordisk Råd. Nedsættelsen af nærområdeudvalget og Europaudvalget og præsidiets ændrede stilling er klare tegn på dette. Og vi har vigtige sager at beskæftige os med. Schengen-samarbejdet er ved at komme i gang, men den nordiske pasunion, som har bestået i 40 år, må bestå. At gå 40 år tilbage i tiden er et nederlag. Udenrigspolitikken, som tidligere var et skældsord i debatten under Nordisk Råds sessioner, er i færd med at blive en hovedsag. Vi må indrømme dette og i større grad end tidligere bruge nordisk samarbejde i udenrigspolitisk hensigt. Den står for en fornyelse af det nordiske samarbejde. Vi skal nu tænke videre og udforme vore visioner frem i tiden.

Landsstyreformand **Lars Emil Johansen** (Si): Fru Præsident, ærede medlemmer. Igennem de seneste mange årtier har den arktiske dimension spillet en afgørende rolle i alle udenrigs- og sikkerhedspolitiske overvejelser i de nordiske lande.

Den konfrontationsgrænse mellem øst og vest, som i Europa fik navnet "Jerntæppet", hed i det arktiske område "Istæppet". Begge steder var situationen lige alvorlig og lige truende. Begge steder blev der sat ind med massive modforanstaltninger af både politisk og materiel karakter.

De nordiske lande satte også ind i det arktiske område både selvstændigt og via alliancer med andre vestlige magter med henblik på at opbygge en generel sikkerhedspolitik over for denne trussel. I disse sager blev vi, der beboede de arktiske egne - både i øst og vest - holdt uden for beslutningsprocesserne.

Nu er det jo meningen med sikkerhedspolitik, at den netop gerne skal medføre, at statens borgere ydes større sikkerhed mod trusler udefra. Det er selve meningen, at vi politikere skal sætte ind med tiltag, der øger trygheden for alle vore medborgere.

Sådan bliver det desværre ikke altid, når der etableres forsvarsværker.

I Grønland er vi netop i dette år blevet bekendt med, at der under den kolde krig er foregået atomoprustning og anden militærudvikling i vort land, som faktisk for Grønlands vedkommende må siges direkte at have skabt usikkerhed.

Vores land er blevet brugt i en militær udvikling, som ved en krigssituation kunne have gjort Grønland til første mål for et atomangreb. Vi har uvidende lagt land til en risiko, der i værste fald kunne have skadet borgerne i Grønland i en grad, som vi ikke ønsker at tænke på. For os har sikkerhedspolitikken dengang faktisk medført en kolossal usikkerhed.

Heldigvis skete katastrofen ikke, og fremtiden ser i dag langt fredeligere ud, end vi for blot ti år siden havde turdet håbe på.

Men i Grønland har vi udtaget den lære, at også i så svære emner som sikkerhedspolitik udvikling må man finde politiske veje til at inddrage de mennesker i beslutningerne, der på deres krop må bære risikoen for det, der besluttes.

Det kræver nytænkning og demokratisk udvikling, specielt i forhold til en situation som vores, hvor vi sammen med Danmark har skabt et selvstyre, der på stort set alle andre områder overfører ansvaret for de grønlandske borgeres ve og vel til de grønlandske politikere.

Vi ønsker at vide, hvilke risici vi udsættes for, også i den udenrigs- og sikkerhedspolitiske udvikling, og vi ønsker medindflydelse, hvis vores land skal involveres aktivt.

Den grønlandske hjemmestyremodel har på mange måder vist sig at være endnu mere dynamisk, end vi i sin tid var i stand til at forudse. Modellen har på alle områder skabt et bedre rigsfællesskab mellem os og Danmark. Den kan fra vores side uforbeholdent anbefales, også i andre etniske og geografiske relationer.

Den nye viden om de udenrigs- og sikkerhedspolitiske forhold i Grønland under den kolde krig har da også medført, at Landsstyret og den danske regering nu i fuld enighed har videreudviklet samarbejdet omkring disse beslutninger på de områder, der vedrører Grønland. Fremover vil vi blive inddraget og få indflydelse på disse forhold, hvilket betyder, at vi vil kunne gå aktivt og positivt med i dette vigtige arbejde for Rigsfællesskabet.

Det er en sejr for forståelsen af ligeværdighedens værdi for fællesskabet mellem forskellige dele af et rige. Og det er en sejr for respekten for, at man ikke længere i vort område kan bruge andre folks landområder som eksperimenterium for sine atomvåbenbehov, som man tilsyneladende kan i andre dele af verden.

Et andet fremskridt, som synes på vej med den kolde krigs afslutning, er de arktiske landes evne og vilje til samarbejde om en række vitale emner for dette område.

De selvsamme lande, som før byggede fæstningsværker over for hinanden i den arktiske is, arbejder nu konstruktivt sammen om udviklingen i Arktis. Det er en klar fredsdividende, vi hæver, og alle vi, der bor her, nærer store forhåbninger til den.

Samarbejdet startede her i Finland med det såkaldte Finske Initiativ, der nu har ført til et arktisk miljøsamarbejde på højt niveau. En udvikling af en sikkerhedspolitik på miljøområdet, der er fælles.

Siden har der - specielt på canadisk initiativ - været arbejdet med at skabe et egentligt Arktisk Råd, der kan blive et samlende rådgivende organ for alle de arktiske stater i forbindelse med den forhåbentlig fredelige fremtid, vi går i møde.

Lad mig slå fast, at et Arktisk Råd, der involverer magterne i øst og vest og de nordiske lande, har Grønlands fulde opbakning. En fælles indsats for fred, udvikling og vækst i hele det arktiske område kan kun komme os til gode, hvis det gribes rigtigt an. Det er denne arktiske dimension, der i dag bør involveres i den nordiske debat om udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Såfremt et sådant råd bygges på en balance mellem det miljøsamarbejde, vi allerede har, og en mindst lige så stærk prioritering af samarbejdet omkring industri- og handelsudvikling, vil det kunne blive det stærkeste sikkerhedsskabende initiativ, vi overhovedet kan foretage i Arktis.

Reel sikkerhed skabes ikke med våben og fæstningsværker, hvor nødvendige de desværre til tider end må være; den skabes ved en menneskelig udvikling for alle og en stadig højnelse af samarbejde og demokrati på alle niveauer.

Inger Koch (m): Fru president! De förändringar som vi har sett i Europa och i det nordiska närområdet under senare år har gjort det möjligt men också nödvändigt för de nordiska länderna att på ett helt annat sätt formulera och driva en aktiv närområdespolitik.

De nordiska länderna har också, som framgick av utrikesminister Niels Helveg Petersens redogörelse för de nordiska utrikesministrarnas syn på utrikes- och säkerhetspolitiken, ett nära samarbete i FN och andra internationella och regionala organ när det gäller frågor av stor betydelse för Norden.

Det är av central betydelse att vi som nordiska länder nu kan vara med där de viktiga avgörandena fattas som rör också vårt eget närområdes säkerhet och stabilitet.

Att genom en aktiv närområdespolitik bidra till säkerhet och stabilitet i hela det nordeuropeiska området är en stor uppgift. Jag vill här redovisa några områden som vi moderater tycker är särskilt viktigt för att skapa denna säkerhet.

De nordiska länderna måste nu vara pådrivande när det gäller utvidgningen av EU. Av särskild betydelse för oss är naturligtvis att de baltiska länderna men även Polen som medlemmar kan bli aktiva parter i EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik.

Sverige har genom sitt suveränitetsstöd bidragit till att de baltiska länderna kan övervaka och stärka sina gränser. Det är viktigt att detta stöd fortsätter, inte bara som en bilateral uppgift utan som en angelägenhet för hela Norden.

Den osäkra utvecklingen i Ryssland, resultatet av parlamentsvalet i december och presidentvalet i vår kan bidra till att öka instabiliteten i hela vårt närområde. En samlad nordisk strategi behövs därför för att stärka demokratin och bidra till en stabil ekonomisk tillväxt i Ryssland.

Detta kan vi göra via EU, nationellt och som gemensamma nordisk åtgärden.

Vi moderater vill betona att ett svenskt, starkt och oberoende försvar är ett viktigt bidrag till den militära stabiliteten och säkerheten i vårt område.

En gemensam nordisk säkerhetspolitik måste bygga på det europeiska engagemanget och samarbetet när det gäller kriser och konflikter i Europas alla delar.

Vi har gemensamt gjort betydelsefulla insatser i f.d. Jugoslavien med gemensamma nordiska bataljoner, som har visat en väg och en möjlighet för ett nordiskt ansvarstagande också för europeisk säkerhet.

Ett ytterligare steg i denna riktning skulle vara att sätta upp en gemensam nordisk fredsbevarande styrka sammansatt av beredskapsförband från de nordiska länderna med en gemensam permanent stab för att förbereda eventuellt kommande uppgifter. Denna styrka skulle sedan efter nationella beslut kunna ställas till förfogande för operationer inom ramen för FN, OSSE, PFP eller västunionen. Carl Bildt framförde denna tanke senast i generaldebatten i Reykjavík i februari i år. På så sätt skulle en brygga skapas inte bara mellan de nordiska länderna utan också mellan nordiskt ansvarstagande och global säkerhet.

Till sist, fru president, vill jag återigen betona vikten av samarbetet mellan de nordiska och de baltiska länderna. De gemensamma mötena mellan de nordiska och de baltiska statsministrarna, samt nu även mellan utrikesministrarna, och det nu planerade parlamentariska mötet mellan de nordiska och baltiska råden bör byggas ut och bli kontinuerligt återkommande. Det ger oss då möjlighet att tillsammans med de baltiska länderna diskutera och utarbeta en gemensam inställning till det europeiska samarbetet.

Lantrådet **Ragnar Erlandsson** (ÅC): Fru president. Som vi alla vet har den säkerhetspolitiska situationen förändrats. De senaste åren har vi kunnat se stora politiska, ekonomiska och militära omvandlingar i världen, i Europa och i Östersjöregionen. Det kalla krigets slut öppnar nya perspektiv och skapar nya utmaningar.

Förändringen av den säkerhetspolitiska situationen ser ut att resultera i ett helt nytt säkerhetspolitiskt tänkande. Den ökande integrationen och nationsgränsernas minskade betydelse leder till en förändrad hotbild och därmed till ett annorlunda behov av säkerhet. Hot som riktas från en stat mot en annan ter sig allt mindre i förhållande till hot t.ex. i form av ekolo-

giska katastrofer, organiserad brottslighet, kärnvapenutpressning, smuggling, illegal immigration, kränkning av mänskliga rättigheter. Den här typen av hot kan bäst bekämpas genom ett gemensamt säkerhetspolitiskt tänkande. Det är därför som begreppet "säkerhet genom samarbete" alltmer kommit att ersätta begreppet "gemensam säkerhet" i den internationella vokabulären.

I den nya nordiska hållning i säkerhetspolitiken som troligen kommer att växa fram som ett resultat både av den förändrade säkerhetspolitiska situationen och den nya synen på säkerhet hoppas jag att också Åland skall kunna få en aktiv roll. Jag vill på det här sättet signalera att vi på Åland har en vilja och en beredskap att utifrån våra egna förutsättningar och erfarenheter vara med och medverka till uppbyggnaden av en säkerhetspolitisk struktur som vi tror kommer att få alltmer civila förtecken.

Demokrati, de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheter, minoriteternas rättigheter, rättsstatsprincipen, social rättvisa och ansvar för miljön anses allmänt vara nära förknippade med en trygg och säker utveckling. I de här avseendena har de nordiska länderna och självstyrande områdena som en del av den nordiska modellen mycket att tillföra.

Fru president! På Åland har vi i takt med de växande etniska problemen, inte minst i Europa, kunnat märka ett allt större internationellt intresse för den autonoma, demilitariserade och neutraliserade status som Åland åtnjuter på basen av in terna tionella beslut och överenskommelser. I sökan det efter nya former för samlevnad som garanterar etniska gruppers säkerhet och identitet har många politiker, forskare och journalister visat intresse för vad FN:s biträdande generalsekreterare Vladimir Petrovsky i somras kallade "one of very few success-stories". Kroatien, Israel, Moldavien, Rumänien, Ungern, Slovakien, Syd-Tyrolen, Okinawa, Falklandsöarna och nu senast för några veckor sedan Nagorno-Karabach, är några områden i världen från vilka intresse för Ålandsexemplet har visats.

Jag vill också nämna att vi i det här sammanhanget fått erfara ett intresse även för det nordiska samarbetet till exempel i fråga om Balkan. De forna Jugoslaviska staterna torde vara ekonomiskt och till viss del även infrastrukturellt beroende av varandra för en framtida framgångsrik ekonomisk uppbyggnad men är sannolikt inte till en början redo för en långtgående integration typ EU. Därför förefaller det som om det nordiska samarbetet kommer att tilldra sig ett intresse som exempel på och inspiration till samarbete över nations gränser.

Vi tycker att det finns allt skäl för de nordiska länderna att i internationella sammanhang gemensamt framhålla såväl det nordiska samarbetet som autonomierna och minoritetes lösningarna i de enskilda länderna som exempel på faktorer som i hög grad bidrar till en ökad trygghet och gemensam säkerhet.

Jag skulle slutligen vilja ta fasta på den diskussion som pågår i åtminstone Sverige och Finland beträffande ett ökat civilt inslag i krishanteringssammanhang. De pågående inomstatliga konflikterna förefaller tydliggöra ett ökat behov av civil kompetens som kunde överbrygga klyftan mellan

de militära och humanitära internationella insatserna och bidra till uppbyggnaden av välfungerande civila samhällen som utgör förutsättning för varaktig fred. I diskussionen efterlyses en systematisk utbildning av exempelvis poliser, journalister, hälsovårdare, socialarbetare och administratörer, som genom den utbildning som idag saknas skulle få en bred civil kompetens för krishantering. De nordiska länderna kunde på det här området vara föregångare och visa vägen för en ny utveckling. Jag kan förstås inte missa tillfället att framhålla att ett av världens mest civila samhällen, Åland mitt i Norden, skulle kunna utgöra en lämplig plats för en sådan utbildning men vill betona att placeringen inte är min huvudpoäng utan idén om en samnordisk insats.

Fru president! Jag vill avslutningsvis återkomma till förhoppningen om att de nordiska länderna skall tillvarata Ålands beredskap, färdighet och vilja att inta en aktiv och positiv roll i det nya framtida nordiska säkerhetsarbetet. 140 år av demilitarisering och 75 år av neutralisering som en stabiliserande faktor i Östersjön borde kunna utgöra en bra utgångspunkt i det säkerhetsarbete som med tanke på den förändrade situationen sannolikt till stora delar får en ny inriktning.

Johan J. Jakobsen (Sp): Ærede president! Etter at de tre nordiske søkerland for ett år siden avklarte sitt forhold til Den Europeiske Union, har det vært knyttet en viss spenning til videreføringen av det utenrikspolitiske samarbeidet i Norden.

Den rapport om nordisk utenrikspolitisk samarbeid som ble godkjent på det nordiske utenriksministermøtet i mai i år, gjør det klart at samarbeidet skal fortsette. Men tvilen ligger der. Den uttrykkes bl.a. i et intervju med den norske statsministeren, gjengitt i Aftenposten den 17. august i år. "Jeg frykter at de tre nordiske land som nå er medlem av EU, skal bli så opptatt av all samordningen som skjer i EU-regi i forhold til FN at det ikke blir tid til å opprettholde og videreutvikle det tradisjonelle nordiske samarbeidet i FN-spørsmål", sa statsminister GroHarlem Brundtland til Aftenposten.

Om denne frykten er berettiget, kan kun fremtiden vise. Den redegjørelse som i dag er gitt Nordisk Råd av den danske utenriksministeren, viser etter min mening at det fortsatt er vilje til å videreføre en høy nordisk samarbeidsprofil, bl.a. i FN-sammenheng, selv om jeg må reservere meg mot den "strategi" at Island og Norge ved å tilslutte seg "EUs holdninger og aktiviteter", slik det ble uttrykt, skulle bidra til å styrke EUs felles utenriks- og sikkerhetspolitikk.

En ny sikkerhetspolitisk situasjon i Europa åpner nye muligheter for et tettere samarbeid på det forsvars- og sikkerhetspolitiske området. Tiden er inne til å gi det nordiske samarbeidet en klarere forsvarspolitisk dimensjon.

Grunnlaget for en slik utvikling er allerede lagt: På materiellsiden har det gjennom lang tid vært etablert et nært nordisk samarbeid. Det holdes

regelmessige møter mellom de nordiske forsvarsministrene, og Partnerskap for fred representerer en ny utfordring også for de nordiske land.

Det mest interessante som har skjedd når det gjelder nordiske forsvarssamarbeid de senere år, er imidlertid etableringen av en felles nordisk fredsstyrke i Bosnia-Hercegovina. Den nordiske styrken i Tuzla representerer en meget interessant nyskaping med løfterike framtidsperspektiver: Sverige bidrar med en mekanisert infanteribataljon, Danmark med et stridsvognkompani, Norge med et sanitetskompani og en helikopterving, og Finland stiller materiell til disposisjon. I sum utgjør dette en felles nordisk FN-styrke på ca. 1200 personer.

Dersom fredsforhandlingene i USA fører til en fredsløsning for Bosnia, vil nordisk deltakelse i en fredsstyrke igjen bli aktualisert. Dette åpner en ny anledning til å vise nordisk FN-samarbeid i praksis. Jeg merket meg at den danske utenriksministeren gjerne ser at det sammensettes det han be- nevnte som "et felles nordisk bidrag".

Det nordiske samarbeidsprosjektet i Tuzla bør gi inspirasjon og kraft til en videreføring av det nordiske samarbeidet om slike FN-operasjoner. Deltakelse i FNs fredsoperasjon vil for alle nordiske lands vedkommende få stadig økt betydning. Samtidig har både Danmark, Sverige og Norge et bredt erfaringsgrunnlag når det gjelder slike FN-oppgaver. Det er også grunn til å tro at et samarbeid hvor de nordiske land til en viss grad kan spesialisere seg på ulike områder, vil kunne gi mer kostnadseffektive operasjoner.

De nordiske forsvarsministrene bør nå for alvor vurdere etableringen av en felles nordisk fredsstyrke, som på kort varsel kan stilles til FNs disposisjon. I dag tar det lang tid å få etablert tjenlige fredsstyrker. Effekten av en FN-operasjon er ofte avhengig av at fredsstyrken kommer raskt på plass i konfliktområdet. De nordiske land har etter min mening de beste forutsetninger for å kunne etablere en fredsstyrke med høy beredskap som raskt kan settes inn i det aktuelle konfliktområdet. Ved at disse landene spesialisere seg ved å satse på ulike enheter, vil det være mulig å "komponere" mer eller mindre "skreddersydde" fredsstyrker som er best mulig tilpasset den aktuelle konflikten. Ingen kan være i tvil om at etableringen av en nordisk fredsbevarende utrykningsstyrke vil kunne gi det nordiske samarbeidet en ny og framtidsrettet forsvarspolitisk dimensjon.

Förhandlingarna avbröts kl.17.00 och återupptogs kl. 10.00 nästa dag, tisdag den 14 november.

Protokoll

2:a mötet

**Tisdagen den 14 november 1995 kl. 10.00 - 18.15 samt
onsdagen den 15 november kl. 10.00 - 12.50**

Presidenter: Geir H. Haarde (1-2), Per Olof Håkansson (22-3), Knud Enggaard (3), Hjörleifur Guttormsson (3), Mats Nyby (3-4), Dorte Bennedsen (4-9), Per Olof Håkansson (9), Dorte Bennedsen (9-11), Kimmo Sasi (11-12), Valgerður Sverrisdóttir (13-17), Mats Nyby (17-23), Geir H. Haarde (24-33)

Dagordning

1. Statsministrarnas redogörelse (*Dokument 3*)
2. Forts. av utrikes- och säkerhetspolitiska debatten

Budgetutskottets saker (s. 117)

3. B 151/b; C 2 Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1996 samt redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet
4. A 1121/b Utskottsförslag om budgetutskottets kontrolluppgift: Det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten
5. C 5/b Berättelse från Nordiska kulturfonden inklusive revisionsberättelse (1994)
6. C 9/b Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse 1994
7. Avskrivning av följande rekommendationer:
 - 15/1994/b om budgetutskottets kontrolluppgift 1993: regionalpolitisk forskning
 - 18/1994/b om plan och budget för det nordiska samarbetet 1995
 - 19/1994/b om budgetutskottets kontrolluppgift: Offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan och internt beslut 2/1994/b om ändring i rådets arbetsordning rörande offentlighetsprincipen

Presidiets saker (s. 174)

8. A 1120/p Presidieförslag om ändring i arbetsordningen för Nordiska rådet
9. B 156/p Ministerrådsförslag om institutionsgenomgången

Miljöutskottets saker (s. 190)

10. Allmän debatt på miljöutskottets sakområde
11. B 154/m Ministerrådsförslag om "Handlingsprogram för nordisk jord- og skogbrukssamarbeid 1996 - 2000"
A 1111/m Medlemsförslag om skyddande av Nordens skogar
A 1113/m Medlemsförslag om ett nordiskt verksamhetsprogram för ett uthålligt jordbruk i syfte att ställa om EU:s jordbrukspolitik
12. B 155/m Ministerrådsförslag om förhöjning av Nordiska miljöfinansieringsbolagets (NEFCO) grundkapital
13. B 156/m Ministerrådsförslag om arktiskt samarbete
A 1105/m Medlemsförslag om nordisk ansvar vedrørende den grønlandske fangstkultur
14. A 1103/m Medlemsförslag om säkerhetskrav för fartygstrafiken i nordiska territorialvatten
15. A 1108/m Medlemsförslag om effektivare nordiska insatser på internationell nivå mot luftföroreningar
16. A 1119/m Utskottsförslag om regionalt samarbete inom energiområdet
17. Allmän debatt på ekonomiska utskottets sakområde (s. 220)

Kulturutskottets saker (s. 223)

18. Allmän debatt på kulturutskottets sakområde
19. B 153/k Ministerrådsförslag om ett kommande Norden - Handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete
20. A 1086/k Medlemsförslag om det nordiska språkliga samarbetet och EU
21. A 1096/k Medlemsförslag om nordiska forskningsklustrar på toppnivå inom några få områden
22. A 1109/k Medlemsförslag om revidering av utdelningsordningen för Nordiska rådets litteratur- resp. musikpris
23. A 1112/k Medlemsförslag om de nordiska språken som hemspråk i grundskolan

Juridiska utskottets saker (s. 237)

24. Allmän debatt på juridiska utskottets sakområde
25. A 1114/j Udvalgsförslag om det fremtidige nordiske lovgivnings-samarbejde
A 1087/j Medlemsförslag om översyn av nordisk rättslikhet vid ett närmande till Europa
26. A 1122/j Udvalgsförslag om ligebehandling af nordiske statsborgere i samarbejde med de nordiske ombudsmænd

Socialutskottets saker (s. 242)

27. Allmän debatt på socialutskottets sakområde
28. A 1110/s Medlemsförslag om utvidgat samarbete mellan de nordiska sjömansmissionerna
29. A 1118/s Medlemsförslag om utbildning av informatörer på narkotikaområdet i Nordens närområden

Avslutning (s. 248)

30. Val
31. Fastställande av tid och plats för nästa session
32. Sessionens avslutning

Ändring i medlemslistan

Det meddelades att Marianne Samuelsson lämnat sessionen och ersatts av Barbro Johansson.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

1

Statsministrarnas redogörelse (Dokument 3)

Samarbetsminister **Norrback** (SFP) (på statsministerns vägnar): Värderade åhörare! Det är något av ödets ironi att Finlands statsminister p.g.a. tillfällig ohälsa inte kan vara närvarande när Nordiska rådet sammanträder i hans tidigare hemstad Kuopio. Jag har fått äran att vara den kortare och möjligen också bredare Lipponen i detta sammanhang.

En praktisk sak: En del av anförandet är på finska. De som inte behärskar finska men ändå vill förstå vad jag säger rekommenderas att använda hörlurar för att översättningen skall höras.

Det nordiska samarbetet baserar sig i dag på tre grundpelare: 1) samarbete inom Norden, 2) Norden och Europafrågorna samt 3) Norden och dess närområden. Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet har samfällt omfattat dessa huvudområden och prioriteringar.

Som bekant ålades statsministrarna för ett par år sedan det övergripande politiska ansvaret för det nordiska samarbetet. Våra erfarenheter har hittills i regel varit positiva. Statsministrarna anger färdriktningen och prioriteringarna. Samarbetsministrarna ansvarar för det löpande koordinerande arbetet och budgetfrågorna. Fackministrarna driver samarbetet framåt inom respektive samsamarbetsområde.

Ett unikt och värdefullt drag i det nordiska samarbetet är att de tre självstyrande områdena - Färöarna, Grönland och Åland - aktivt deltar i de

olika verksamheterna. Samtidigt är det skäl att framhålla betydelsen av att Västnordens intressen tillvaratas.

De nordiska länderna kom för drygt tre år sedan överens om att förnya och utveckla sitt samarbete. Denna förnyelse behövdes dels p.g.a. stagnation och stelhet i samarbetet, dels mot bakgrund av ländernas utvidgade deltagandet i det europeiska samarbetet.

Förvaltningskostnaderna har redan minskat betydligt, och det börjar vara förlägnat att tala om en överorganisation. Både inom Nordiska ministerrådet och inom Nordiska rådet har en viss förskjutning skett till förmån för de Europarelaterade frågorna. Våra regeringar har med eftertryck hävdat gemensamma nordiska intressen i ett vidare europeiskt sammanhang.

Ett färskt exempel på detta är regeringarnas enhälliga markering av den nordiska passunionens primära betydelse i samband med behandlingen av Schengenavtalet.

Islands och Norges deltagande i EES-samarbetet och Danmarks, Finlands och Sveriges medlemskap i EU öppnar nya möjligheter att hävda de nordiska ländernas traditionella, beprövade värderingar. Sådana är bl.a. parlamentarisk demokrati, öppenhet och offentlighet, rättsstatsprincipen, jämställdhet, respekt för mänskliga rättigheter, social rättvisa samt främjande av en hållbar utveckling.

Samnordiska uttalanden i olika internationella frågor har fortsatt sin betydelse då vi vill markera samfällda nordiska intressen. Nordiska uttalanden kan dock inte stå i strid med de ställningstaganden som de nordiska EU-länderna ställt sig bakom inom unionen.

EU:s regeringskonferens, som inleds nästa år, är central med tanke på unionens kommande utveckling och EU:s framtida utvidgning.

Inom EU behövs gemensamma åtgärder mot arbetslösheten, åtgärder som måste vara konkreta och inte enbart deklatoriska. Den sociala dimensionen bör förstärkas i avsikt att förhindra att den interna fria marknaden missbrukas genom s.k. social dumpning. En hållbar utveckling och ökat hänsynstagande till miljöaspekterna bör ges hög prioritet. Vi bör överväga om inte jämställdhetsprincipen på ett lämpligt sätt bör skrivas in i EU:s grundstadga.

Det föreligger inte enbart ett ensidigt önskemål från de nordiska ländernas sida att påverka den europeiska dagordningen. Också inom unionen har man förväntningar på de tre nordiska EU-medlemmarnas aktiva deltagande i unionens arbete - speciellt på områden, där de nordiska länderna traditionellt är starka.

Under det finska ordförandeskapet kommer vi att se till att frågor rörande Norden och Europa ingår som en permanent dagordningspunkt inte bara på de nordiska statsministrarnas och utrikesministrarnas möten utan även inom alla ministerråd och ämbetsmannakommittéer, som bär ansvaret för det operativa samarbetet.

Europeiska samarbetsfrågor kommer också att sätta sin prägel på debatterna i Nordiska rådet under kommande år. En temasession angående Europafrågor anordnas i början av mars nästa år. Regeringarna medverkar

till att denna temasession blir ett konstruktivt nytt bidrag till den fortsatta debatten om Nordens placering i Europa.

Utvecklingen i Nordens närområden är av stor politisk vikt för de nordiska länderna. Befrämjandet av en balanserad politisk och ekonomisk utveckling inom dessa områden är en väsentlig del av den nya europeiska arkitekturen.

Sverige är för närvarande ordförandeland i Östersjörådet. Sveriges initiativ att i maj nästa år ordna ett möte på statsministernivå hälsas med tillfredsställelse. Samarbetet kommer att koncentreras på demokratiutvecklingen, ekonomiskt samarbete och miljöfrågor.

De nordiska länderna understryker i detta sammanhang betydelsen av EU:s östersjöstrategi samt Helsingforskommissionens roll vid uppföljningen av samarbetsprogrammen.

Barentsrådet bör också i framtiden koncentrera sig främst på miljö-
vård, utveckling av infrastruktur och ekonomisk samverkan i regionen. En arbetsgrupp för ekonomiskt samarbete har identifierat några betydande projekt. Också internationella finansieringsinstitutioner, såsom EBRD och Världsbanken, involveras i samarbetet.

Finland arbetar för att aktivera EU:s engagemang i Barentssamarbetet. Det är vår förhoppning att Barentsrådet fortsatt utgör ett viktigt forum för dialog mellan EU och Ryssland under det nu inledda ryska ordförandeskapet.

Överhuvudtaget är ett utbyggt samarbete mellan EU och de baltiska staterna och nordvästra Ryssland ett viktigt bidrag till stabilitet och demokrati i regionen.

För stabiliteten inte bara i Nordens närområden utan för hela Europa är det viktigt att slutföra arbetet med att skapa en särskild Rysslandstrategi för EU. De nordiska EU-medlemmarna deltar aktivt i utformningen av denna.

Vi kan med tillfredsställelse notera att EU ingått s.k. Europa-avtal med de tre baltiska länderna. Vi i Norden ser dessa Europa-avtal som ett viktigt steg i riktning mot ett framtida EU-medlemskap för de baltiska staterna. På de baltiska staterna ankommer nu att genomföra de lagstiftnings- och andra åtgärder som skall möjliggöra medlemskap i praktiken. EU:s medlemsländer bör reformera unionen så att den kan fungera effektivt också med ett avsevärt utökat medlemsantal.

Den politiska dialog som inletts mellan å ena sidan de baltiska staternas och å andra sidan de nordiska ländernas regeringar bör föras vidare. Gemensamma s.k. fem + tre-möten bör ordnas inte endast mellan statsministrarna och utrikesministrarna utan också mellan olika fackministrar. Även samarbetet mellan Baltiska ministerrådet och Nordiska ministerrådet håller på att ta form.

Meningen är att detta samarbete skall utvecklas under det finska ordförandeskapet så att det får ett så konkret innehåll som möjligt. Här kan vi peka på redan vunna erfarenheter av samarbetet inom ramen för Nordiska ministerrådets arbetsprogram för Nordens närområden.

Ett konkret exempel på nordiskt närområdessamarbete är det Baltiska investeringsprogrammet som inrättades år 1992. Programmet innebär en - för nordiska förhållanden - ovanligt stor satsning på Baltikum av såväl finansiella resurser som teknisk assistans. Programmet fungerar som en katalysator för finansiella flöden av en större storleksordning än de nordiska länderna ensamma kunnat uppbåda. En fortsättning av programmet gällande åren 1996-1999 undertecknas i dag här i Kuopio av de nordiska och de baltiska finans- och ekonomiministerna.

Inför denna session har ministerrådet framlagt ett förslag om arktiskt samarbete. Det arktiska området är en viktig sektor för det framtida nordiska samarbetet. Avsikten är att fästa betydande politisk uppmärksamhet vid detta samarbete. Viktigt är att man tar hänsyn till den pågående processen, som syftar till att grunda ett Arktiskt råd redan i mars nästa år.

Utöver gemensamma politiska och ekonomiska intressen har Norden också vitala miljömässiga intressen i förhållande till de nordiska närområdena. I detta miljösamarbete spelar de nordiska institutionerna, som Nordiska investeringsbanken och Nordiska miljöfinansieringsbolaget en viktig roll.

Vi får i detta sammanhang inte heller bortse från behovet av utbyte inom kultur- och utbildningssektorn, bl.a. i syfte att stödja och stärka en demokratisk utveckling.

Bästa åhörare! Som av det ovan sagda framgår har man redan initierat en mängd samarbetsprocesser med Nordens närområden. Här finns behov av en konkretisering och en klarare arbetsfördelning så att ineffektivitet, tomgång och dubbelarbete samt därav följande frustration kan undvikas. Det växande antalet internationella regionala samarbetsorgan, många med svag eller obefintlig egen organisation, ställer skärpta krav på samordningen. Här har det nordiska samarbetet med sina traditioner också en viktig roll. Tiden är nu mogen för att vi tillsammans utformar en nordisk närområdesstrategi så att den är avstämd med olika nationella och multilaterala insatser för att bästa möjliga resultat skall uppnås.

Slutligen vill jag anlägga några synpunkter på det interna, traditionella samarbetet mellan våra nordiska länder.

Kulttuuriyhteistyö on pohjoismaisen identiteetin vahvistamisen tärkein perusta. Ei ole sattuma, että ministerineuvosto ja Pohjoismaiden neuvosto asettavat kulttuurin ja koulutuksen etusijalle työssään. Näiden ohella on keskitettävä toimenpiteitä myös talouteen, elinkeinojen kehittämiseen, infrastruktuuriin, ympäristöön ja kansalaispolitiikkaan.

Pääministerit pyysivät tämän vuoden tammikuussa kulttuuri-, opetus- ja tutkimusyhteistyöhön kohdistuvia uusia toimenpiteitä koskevan tilannekatsauksen. Raportti esitettiin pääministereille tämän vuoden elokuun puolivälissä Grönlannissa. Raportissa selostetaan ansiokkaalla tavalla päämääriä, pääasiallisia toimintoja sekä tähänastisia tuloksia.

Kulttuuriministerit esittävät tälle istunnolle ministerineuvoston ehdotuksen pohjoismaista lapsi- ja nuorisokulttuuriyhteistyötä vuosina 1996-2000 koskevaksi toimenpidesuunnitelmaksi. Suunnitelman mukaan pää-

määränä on pohjoismaisen identiteetin vahvistaminen lisäämällä lasten ja nuorten kiinnostusta pohjoismaista kulttuuria kohtaan.

Erittäin epämiellyttävänä vastakohtana pohjoismaiselle kulttuuriperinnölle on muukalaisvihan ja suvaitsemattomuuden tunkeutuminen yhteiskuntiimme. Pohjoismaisten poliitikkojen tulee näyttävästi asettua eturiviin mielenosoituksissa muukalaisvihaa ja suvaitsemattomuutta vastaan. Näitä ilmiöitä ei missään tapauksessa, eikä minkäänlaisin perustein, voida hyväksyä. Kampanjaa rasismia vastaan tulee jatkaa ja sen tulee nivoutua kaikkeen pohjoismaiseen kulttuuriyhteistyöhön.

(I svenska översättning): --- Kultursamarbetet är den viktigaste grundvalen för att stärka den nordiska identiteten. Det är ingen tillfällighet att Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet prioriterar kultur och utbildning. Vid sidan av dessa bör satsningar koncentreras till ekonomi, näringsutveckling, infrastruktur, miljö och medborgarpolitik.

Statsministrarna inbegärde i januari detta år en statusrapport om nysatsningen på kultur-, undervisnings- och forskningssamarbetet. Denna rapport presenterades för statsministrarna i Grönland i mitten av augusti detta år. I rapporten redogörs på ett förtjänstfullt sätt för målsättningar, huvudsakliga aktiviteter och hittills uppnådda resultat.

Kulturministrarna framlägger inför denna session ett ministerrådsförslag angående en handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete 1996-2000. Enligt planen är huvudmålet att stärka den nordiska identiteten genom att öka barns och ungdomars intresse för nordisk kultur.

Som en synnerligen obehaglig kontrast till det nordiska kulturarvet har främlingsfientlighet och intolerans gjort intrång i våra samhällen. Politikerna i de nordiska länderna bör ställa sig i främsta ledet för synliga manifestationer mot främlingsfientlighet och intolerans som under inga förhållanden och med inga motiveringar kan accepteras. Kampanjen mot rasism bör få en fortsättning och bör integreras i allt nordiskt kultursamarbete.--- (slut översättning)

Ett område som i våra dagar ges hög prioritet både inom EU och i Norden är utvecklingen av informationssamhället. De nordiska länderna har redan uppnått en framskjuten internationell position både som producenter och som användare av informations- och kommunikationsteknologi. Mot denna bakgrund är det motiverat att genomföra en samfällad analys av strategierna i de nordiska länderna. Det är tid för en djupgående debatt om målsättningar för utvecklandet av informationssamhället för att kunna slå fast gemensamma mål och enas om metoder. Detta kunde resultera i en gemensam, konkret informationsteknologisk service inom många områden. Norden bör också samfällt sträva efter att påverka utvecklingen på europeisk nivå.

Informationsteknologin får också en växande betydelse inom utbildningen. Man kan tänka sig pedagogiska tillämpningar, utvecklandet av läromedel och nordiskt utbyte av undervisningsmaterial, fjärrundervisning osv. Sådana modeller bör också ges spridning i våra närområden.

En nordisk arbetsgrupp har i rask takt utarbetat en grundläggande rapport om sin värdering av 47 nordiska institutioner med utgångspunkt

från deras förmåga att uppfylla kravet på "nordisk nytta". Denna analys, som publicerades för några veckor sedan, bör ses mot bakgrunden av de allmänt omfattande kraven på reformer av de nordiska institutionerna. Det är vår uppfattning att utredningen utgör ett viktigt underlag för den fortsatta beredningen.

Gruppens rekommendationer har gett upphov till en livlig debatt. Det är viktigt att alla parter får komma fram med sina synpunkter på utredningen. I de beslut som i sinom tid skall fattas i ärendet kommer man att ta hänsyn till såväl politiska bedömningar som principen om "nordisk nytta", i vilken bör ingå inte bara kulturella utan också identitetsförstärkande och ekonomiska kriterier.

Statsministrarna önskar samtidigt understryka den s.k. Suominen-utredningens betydelse. Dessa två utredningar - utredningen om nordisk nytta och Suominen-utredningen - bör ses i ett sammanhang. Suominen-utredningen har till uppgift att kartlägga möjligheterna att effektivisera det nordiska samarbetet och att förbättra konkurrensförmågan genom att sammanföra verksamheter och klargöra arbetsfördelningen på viktiga områden mellan de nordiska länderna.

Vi ger vårt fulla politiska stöd åt detta viktiga utredningsarbete. Slutrapporten kommer att avgis i början av nästa år och bör utgöra grunden för förnyelse och t.o.m. breddning av det nordiska samarbetet.

Energi- och miljöpolitiken i de olika nordiska länderna kommer fortsatt att ha en väsentlig betydelse för ekonomierna och för medborgarna i våra länder. Inom ministerrådets ram har man låtit sammanställa en genomgång av arbetet inom det nordiska energipolitiska samarbetet. Detta samarbete gäller centrala områden, som t.ex. en nordisk energimarknad, naturgassamarbetet, energibeskattningen samt närområdenas energi- och miljöfrågor.

Många stora energipolitiska avgöranden står för dörren. Vi bör gå in för att utreda de centrala alternativen inom loppet av ett år, för behandling vid rådets 48:e session i Köpenhamn hösten 1996.

De nordiska länderna håller som bäst på med att ratificera några viktiga ändringar i Helsingforsavtalet. En av ändringarna gäller införande av en generell regel för likabehandling av medborgare i Norden. Detta är en viktig politisk avsiktsförklaring, som måste leda till uppföljning och beslut.

Från finländsk sida föreslås att samlagsministrarna bedömer behovet av en "nyskrivning" av Helsingforsavtalet i ljuset av de delreformer och olika enskilda ändringar som under det senaste decenniet gjorts i avtalstexten.

På det hela taget kan man säga att de nordiska institutionerna håller på att anpassa sig eller bli anpassade till nya och förändrade behov. En annan fråga är, om de sakfrågor som sysselsätter olika ministerråd, ämbetsmannakommittéer och andra organ alltid är relevanta. Jag ser det som ytterst viktigt att varje samlagsorgan under det kommande året kritiskt utvärderar sin verksamhet, för att kunna koncentrera sig på ärenden som är politiskt väsentliga och ger konkreta resultat.

Bästa åhörare! Denna session hålls i hjärtat av Savolax, i en klart finskspråkig del av Östnorden. Jag vill understryka ökad nordisk beredskap att tillgodose den finstalande befolkningens behov visavi språklig gemenskap och språkförståelse. Min korta fråga lyder: Lever vi verkligen upp till likabehandlingsprincipen i detta avseende? Frågan är ytterst viktig inte bara ur finsk synpunkt.

Under det finska ordförandeskapet nästa år kommer vi att särskilt understryka vikten av att målmedvetet arbeta för nordisk språkförståelse. Denna viktiga målsättning har nyligen fastställts av Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet med stöd av reformgruppens rekommendationer. Vi avser att föreslå åtgärder som stöder nordbors - i synnerhet finländares och islänningars - möjligheter att oavsett modersmål på likvärdiga villkor delta i det nordiska samarbetet. Det är inte enbart en fråga om att avdela nödvändiga nordiska resurser för ändamålet. Det handlar i hög grad också om attityder i våra nordiska länder.

Statsministrarna har tillsatt en nordisk arbetsgrupp för värdering av den nordiska språkgemenskapen. Arbetsgruppen skall bl.a. föreslå långsiktiga åtgärder för att öka språkförståelsen i Norden samt därtill några mera kortsiktiga aktiviteter av kampanjkaraktär. Uppgiften är att definiera de framtida insatserna för att ytterligare stärka språkgemenskapen med utgångspunkt i kommunikativ kompetens på de skandinaviska språken och respekt för alla de nordiska folkens kultur, språk, historia och traditioner.

Jag vill samtidigt framhålla betydelsen av det folkliga engagemanget. Det är hos medborgarna som man kan skapa den känsla av samhörighet som uppbärs av språket, kulturen och gemensamma värden. Vi politiker är väl medvetna om att utan medborgarnas spontana stöd saknar också det officiella nordiska samarbetet sin legitimitet.

Det finska ordförandeskapet infaller vid en tidpunkt då Finland i 40 år medverkat i det officiella parlamentariska samarbetet inom Nordiska rådet. Nästa år kan Nordiska ministerrådet fira sitt kvartssekelsjubileum. I mars 1996 har det förflutit 25 år sedan det centrala nordiska avtalet om kulturellt samarbete undertecknades. I maj nästa år fyller Nordiska investeringsbanken i Helsingfors 20 år.

Ser man på det nordiska samarbetet ur en något mera retrospektiv synvinkel än vad vi vanligen gör, kan man konstatera att nordisk samverkan ända fram till våra dagar har hävdat sig väl även i en internationell jämförelse. Nu gäller det för oss att - i en ny situation med nya förutsättningar - förvalta det nordiska "kapital", som det nordiska samarbetet i dag representerar i form av både andliga resurser och materiella, ekonomiska satsningar. Jag tror att vi kan utnyttja detta samlade kapital också inom en vidare europeisk ram - t.ex. i våra åtaganden i förhållande till Europa och Nordens närområden.

Statsminister **Poul Nyrup Rasmussen** (S): Hr. præsident! Reformprocessen er nødvendig. Vi står midt i den, den har varet nogle år og den er ikke

afsluttet endnu. Det er i virkeligheden en løbende proces, hvor vi hele tiden må justere arbejdsformer og indhold. Det er ikke en defensiv proces, det er ikke en proces, der handler om, at Nordisk Råd er blevet mindre vigtig. Det er en proces, der handler om, at Nordisk Råd er blevet mere vigtig i en større europæisk ramme.

Jeg vil fastholde, hr. præsident, det grundsyn, at Nordisk Råd er en unik, en enestående konstruktion, også i global sammenhæng; en forsamling mage til findes ikke i global målestok. Derfor er det overordnede mål med reformerne at bevare det unikke i Nordisk Råd, dvs. samspillet mellem regeringerne og parlamenterne i de nordiske lande.

Og så til det svære: Det er tiden at samle kræfterne om de store linjer, om de politisk vigtige spørgsmål, der optager vort folk. Det handler om at give Nordisk Råd og nordisk samarbejde større gennemslagskraft på væsentlige områder, og så lade småting og papirbunker ligge. Det er deri, de nye muligheder består. For det går stærkt nu, hr. præsident, det går meget snapt og fort uden for vort lands grænser i Norden og indenfor.

Derfor må vore arbejdsformer også blive mere dynamiske. Statsministrene og ministrene for nordisk samarbejde har for længst taget konsekvensen, det ved Nordisk Råd. Ikke mindst koncentrationen af Ministerrådets budget om færre og tungere indsatsområder, 50 pct.-satsningen af budgetmidler til kultur, uddannelse og forskning er et rigtigt og nødvendigt skridt. Nu ligger bolden på Nordisk Råds banehalvdel i samklang med statsministrene og ministrene for nordisk samarbejde.

Rapporterne er der, Nordisk Nytte, under Søren Christensens ledelse, og Ilkka Suominens rapport tilsvarende. Nu er det vigtigt at bevare dynamikken og ansvaret; nu må Nordisk Råds parlamentarikere turde beslutte og indstille til ministrene. Høringen er gået i gang i institutionerne, og vi har i går aftalt - og det er vi fuldstændig enige om - at det vil være vældig vigtigt, at Nordisk Råds partigrupperinger her i januar kommer med deres indstillinger til reformen af vore institutioner. Tempoet skal opretholdes, dynamikken skal bevares, sådan at Nordisk Råds samarbejde bliver styrket, ikke svækket og ikke spredt ud over en række områder, der måske ikke har den samme betydning i dag, som de havde i 1953.

Jeg vil godt gå et skridt videre i dag, hr. præsident. Måske er tiden inde til en lignende gennemgang af de ca. 500 nordiske projekter, der er i gang. Er vi sikre på, at de alle sammen er selvindlysende rigtige, er vi sikre på, at programmerne har de argumenter i dag, som de havde dengang? Er vi sikre på, at vort samarbejde omkring væsentlige områder som FN-systemet, der jo også står foran vældige udfordringer, er rigtigt sammensat? I det hele bør vi koncentrere debatten om: har vi de rigtige ting på dagsordenen, koncentrerer vi kræfterne af vor systematik og vor måde at arbejde på tilstrækkelig dynamisk, så folk i Norden opfatter Nordisk Råd, Nordisk Ministerråd og statsministrene som en forsamling, der gør sig klart, at den nordiske dimension i det europæiske såvel som i det globale ikke kommer af sig selv, men skal styrkes?

Den nordiske dimension på regeringskonferencen i Europa kommer ikke af sig selv, og jeg vil gerne meget indtrængende i dag understrege den

danske regerings holdning. Naturligvis skal Danmark varetage danske interesser på den kommende regeringskonference. Men jeg håber, vi vil se en regeringskonference, hvor Danmark, Finland og Sverige i meget intens kontakt med Island og Norge vil fremme den nordiske dimension. Jeg håber, vi vil se det på sysselsætningsområdet, på miljøområdet, på åbenhed, på nærheds- og på demokratiområderne, og jeg håber, vi vil se det, når det gælder kampen for fundamentet, for udvidelsen af Europa mod Central- og Østeuropæiske lande.

Den nordiske dimension kommer ikke af sig selv. Vi kan godt glæde os lidt over - hvis vi vil det - at der kun er to kulturer i verdenshistorien, der uddøde af sig selv, eller under dramatiske omstændigheder. Jeg tror, hr. præsident, den ene var Egypten, og den anden var Mesopotamien. Men det er ikke nok bare at glæde sig over overlevelse, det er vigtigt at gøre sin egen identitet til en vældig sprængkraft, og vi kan gøre det, fordi vi har en unik platform lige her i Nordisk Råd.

Derfor er det også så vigtigt, at politik og holdninger er overskriften for Nordisk Råds måde at organisere sig på, og derfor er det så vigtigt, at de partipolitiske grupperinger nu får bedre arbejdsvilkår og tegner stemmerne. Det er jo også det, folk vil høre; det er det, folk forventer.

Jeg håber, at man også vil huske ungdommen i Nordisk Råds måde at arbejde på. Der er jo mange utroligt engagerede, dygtige unge - politisk interesserede mennesker i alle vore nordiske lande. Husk dem, når I skal reformere.

Nordisk Råds betydning er vigtigere end i mange, mange år. Snart vil vi se et Europa under voldsom forandring, og snart vil vi se den russiske region ud til Østersøen, Polen, de baltiske lande, Nordtyskland spørge de nordiske lande: Er I lige så ambitiøse, som vi er, når det gælder Østersøen og visionen? Og svaret må være fra regeringer og fra Nordisk Råd: Ja, vi er mindst lige så ambitiøse som I, fordi vi har forstået, at Østersøregionen er et globalt svar på, at det kan lade sig gøre at forene demokrati, velfærd, sysselsætning, kultur og miljø på en enestående måde i en region, der før var splittet af koldkrig, og en region, der før var splittet af ideologiske modsætninger. Det er svaret, og ikke mindst et vigtigt svar til Middelhavsområdet med den onde trekant, som vi kalder den, mellem Kaukasus, Balkan og den store mellemøstlige proces omkring Palæstina og Israel. Vi skal vise, at vi kan, fordi vi har chancen for at kunne.

God reformproces, god debat!

Kjellbjørg Lunde (SV): Eg registrerte ei viss spørsmålsstilling i presidentens referanse til replikk. Men presidenten gav jo høve til replikk, og det høvet nyttar eg.

Eg synest det var eit godt innlegg frå statsminister Nyrup Rasmussen. Han peikte på viktige ting som vi alle står overfor. Men det er nokre innvendingar som eg føler behov for å lufte.

Dynamikk i prosessen blei sterkt understreka. Men det har den hake ved seg at dersom det er litt ubalanse i maktforholda, kan det hende at dei

som har leiinga - som eg forstår at statsministrane no ynskjer å ha - kanskje går litt fortare fram enn det som det demokratiske, parlamentariske folkestyret eigentleg kan fylgje opp.

Når vi ser på det vi no har gjennomgått med budsjettendringane, der det trass i Rådets meget store skepsis faktisk blei pressa ganske sterkt på frå Ministerrådet og statsministrane si side for at ein skulle bruke 50 pst. til kultur, så opplever vi gjentatte nedskjeringar. Og no har vi fått denne rapporten om institusjonane, som igjen viser at det er eit meget svakt grunnlag å vurdere den såkalla nordiske nytte på bakgrunn av. Eg trur at det er meget vanskeleg for Rådet å kunne ta stilling til desse omfattande endringane på desse sentrale institusjonane for det nordiske samarbeidet innan januar. Dersom det no er slik at utvala og partigruppene meiner at for å ta vare på det felles nordiske er dei nøydde til å bruke meir tid, er det så å forstå at statsministrane og Ministerrådet, fordi dei er så opptatt av denne dynamikken, ikkje har tid til å vente på at Rådet kan få ei forsvarleg handsaming av dette?

Statsminister Poul Nyrup Rasmussen (S): Hr. præsident! Det er egentlig spændende at opdage, at debatten mellem regeringer og parlamenter pludselig finder en parallel også i Nordisk Råd.

Må jeg sige, jeg ser ikke nogen modsætning mellem det at være økonomisk og det at være dynamisk. Vi har brugt så megen tid i nordisk samarbejde til at sige til hinanden, at vi behøver mere tid. Vi behøver ikke mere tid, vi behøver politisk mod, politisk handlekraft, politiske visioner. Det er ikke mangelen på rapporter, der er Nordisk Råds problem. Det er en gang imellem mangelen på beslutningskraft, der er Nordisk Råds problem, og derfor må jeg meget indtrængende appellere til Nordisk Råd om at fastholde tempoet. Hvis man vil, kan man også træffe beslutninger - og politisk visionære beslutninger - her i Nordisk Råd. Jeg ser ingen vanskeligheder ved at holde et godt tempo, også et tempo, som de nordiske samarbejdsministre har lagt op.

Ryst nu ikke på hånden! Hvis man ved, hvor man vil hen, kan man.

Kjellbjørg Lunde (SV): Problemet er at det som i alle andre politiske fora er litt ulike mål og litt ulike meiningar om kor ein vil. Eg er ikkje i tvil om kor statsministrane vil med den prosessen som no er i gang. Ein vil ha Nordisk Råd så nær samkøyrte opp mot EU som mogleg, fordi det ligg i sakas natur sidan det er så mange av statsministrane - for ikkje å seie alle - som sterkt ynskjer det. Ein vil også ha reduksjon i budsjetta, og ein er så opptatt av å få gjennomført reformene at det er nettopp det som har vore - som òg statsministeren understreka - det "unike" med det nordiske samarbeidet som er i fare.

Ein viss balanse mellom parlamentarikarane sin medverknad og statsministrane ser eg no held på å gå tapt på grunn av strukturen, men òg fordi vi har litt ulike mål for arbeidet, ikkje berre partipolitisk, men i for-

hold til den måten vi jobber på ut frå eit folkestyreprinsipp som vi har halde veldig høgt i Norden.

Derfor vart eg endå litt meir uroa når statsministeren no så sterkt understreka at vi må halde dette tidsskjemaet. For det grunnlaget vi no skal vurdere institusjonane på som er svært sentrale i det nordiske samarbeidet, er etter alle utskotta som no har diskutert det, for dårleg. Det er eit faktum som vi er nøydde til å ta inn over oss og jobbe ganske grundig med, og det vil ta tid.

Statsminister **Poul Nyrup Rasmussen** (S): Hr. præsident! Hvis det tager tid, så tag et par ekstra aftenmøder - også gerne mellem jul og nytår.

Befolkningerne i Norden forlanger af os, at vi er handlekraftige. Som jeg har sagt det, er det ikke rapporter, der mangler nu, og det er heller ikke et tidsskema, der ikke er realistisk. Det er den politiske proces, der nu må speedes op. Og jeg kan forsikre for for Danmarks vedkommende, at vi naturligvis ikke har noget stærkere ønske end at sikre den gode balance, vi altid har haft mellem Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd og nordiske statsministre. Men regeringer må en gang imellem også påtage sig deres del af ansvaret. Jeg håber, at Nordisk Råd vil påtage sig deres del.

Og må jeg så sige til sidst: Hele denne debat her om Nordisk Råds arbejdsmetode og Nordisk Ministerråds arbejdsmetode handler for mig ikke om en passiv anpassning til EU. Det værste, der kunne ske i Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd, var, hvis vi lænede os defensivt tilbage og sagde: Vi gør som vi plejer, fordi vi ikke tør, fordi vi ikke har tid. Det vil være det værste, for så vil Europa kigge på os og sige: Nå ja, det var så Norden. Lad dem blive og tale om det, de plejer at tale om.

Det er jo ikke nogen tilfældighed, at Nordisk Råds befolkninger og Europas befolkninger og Amerikas befolkninger ser frem til den nordiske velfærdsmodel som noget, man gerne ønsker. Og den tilfældighed, som ikke er en tilfældighed, skal vi selvfølgelig være stolte af. Men det kræver forandring, og det kræver politisk vilje.

Statsminister **Gro Harlem Brundtland** (A): President! Ved denne sesjonen i Nordisk Råd står vi ved slutten av en reformperiode og ved begynnelsen av en ny giv for det nordiske samarbeidet.

Vi kan glede oss over at Nordisk Råd tidligere i høst gjorde endringer i sin arbeidsform og prioriteringer. Nå kan både Rådet og regjeringssiden samle seg om de tre satsingsområdene; kultur og nordisk identitet, samarbeid om europeiske spørsmål og samarbeid med nærområdene.

Den prosessen statsministrene tok initiativet til i 1991, er vel i havn. Nå ser vi fremover. Fellesnevneren er klar: Enten vi er med i EU eller EØS, enten vi står innenfor eller utenfor NATO, har vi Norden felles. Samarbeidet - slik det nå er innrettet - bygger opp om nordisk kultur og identitet og bidrar til at vi alle kan trekke på et nordisk fellesskap i det bredere europeiske og internasjonale samarbeidet.

En hovedkonklusjon i statsministrenes rapport fra 1992 var at mange av de oppgavene som tidligere hørte hjemme i det nordiske samarbeidet, nå hadde sin naturlige plass i en enda bredere internasjonal sammenheng.

Vår konklusjon var at dette var en styrke for Norden. Der vi var tidlig ute, hadde andre land kommet etter. Vi fikk et felles arbeidsmarked midt på 1950-tallet. Nå gjelder den ordningen i hele Vest-Europa.

På andre områder bidro det europeiske samarbeidet til at vi kunne nå nordiske mål. Vi greide aldri å skape et nordisk hjemmemarked alene. Nå er det målet nådd gjennom EØS-avtalen, til glede for vårt nordiske arbeids- og næringsliv.

Neste skritt kan bli et historisk samarbeid på energiområdet. Fra norsk side er vi rede til å gå aktivt inn i dette - den dag våre naboer har avklart sine nasjonale holdninger til fremtidens energivalg.

Ved denne sesjonen har også vernet om den nordiske passunionen stått i sentrum. Også her var vi tidlig ute - 40 år før landene lenger sør i Europa. Nå følger de etter, og EU-landene Danmark, Sverige og Finland ønsker ikke å stå på utsiden av en europeisk yttergrense. Derfor søker de mot å bli med i Schengen-samarbeidet.

Norge og Island ønsker heller ikke å komme utenfor yttergrensen - med passkontroll på Svinesund og grensevakter langs svenskegrensen. Derfor har de nordiske landene stått sammen i tilnærmingen til Schengen-landene. Alle ønsker vi å holde fast ved den nordiske passunionen. Derfor tror vi på en løsning der Norge og Island får en tilknytningsform til samarbeidet som tar vare på den kanskje viktigste nordiske fellesverdien - passfriheten - og som gjør at vi alle blir med på felles europeiske løft mot organisert kriminalitet og narkotikatrafikk.

Så er det dem som spør: Det kan da ikke være mulig å finne en slik løsning? Det spørsmålet hørte vi også da vi forhandlet om EØS-avtalen. Men det var mulig, nettopp fordi alle hadde interesse i å lykkes. Det har vi også nå.

I Norden kan vi nå konsentrere felles ressurser og innsats til de områdene som styrker kultur, samhold og identitet. Vi følger tråden fra reformarbeidet, det vi gjør, skal ha nordisk nytte.

Den rapporten som foreligger om de nordiske institusjonene, er et grundig stykke arbeid. Nå skal vi ta oss tid til å studere innholdet. Vi bør gjøre det fordomsfritt - på regjeringssiden og i partigruppene i Rådet. Det vil være institusjoner som det ikke lenger er en sterk nok nordisk begrunnelse for å videreføre. Det vil være institusjoner som kan greie seg med mindre penger.

Men vi skal ikke glemme: de felles nordiske institusjonene er en viktig del av det nordiske bindingsverket. Det er klart det kan være institusjoner som ikke bidrar så synlig til konkurranseevnen, men som utvikler den nordiske samhörigheten. Den er en styrke for oss og vil ikke alltid være mulig å sette tall på. Det vi vet, er at nordisk samhörighet - det er nordisk styrke, og det er nordisk nytte.

La oss ha med oss dette i denne gjennomgangen: Vi kan sikkert bruke ressursene bedre. Men det nordiske samarbeidet er ikke kostbart. Det koster hver nordboer mindre enn 30 kr i året. Det tror jeg det er verdt.

Sammen skal vi også bruke krefter til å påvirke det nye Europa som nå tar form. Det europeiske samarbeidet har fått en sterkere nordisk dimensjon. Våre nærområder - med alle sine utfordringer - er kommet høyere på dagsordenen. Nå må vi gjøre det vi kan for at det vi har felles, kan vinne fram.

De nordiske EU-landene fører an for å plassere miljø og sysselsetting på dagsordenen for EUs

regjeringskonferanse. De arbeider skritt for skritt for mer åpenhet og mer likestilling. I alt dette kan de regne med bred nordisk støtte.

I Østersjø- og Barentsregionen utvikles noe av det mest konkrete samarbeidet med Russland og de nye demokratiene. Dette må vi fortsatt drive fram, hver for oss, sammen og med andre europeiske land. For å samle oss om det vi har felles, bør vi følge opp forslaget om en felles nærområdestrategi, slik det kommende finske formannskapet foreslår. Vi trenger ikke store ord, men konkrete forslag til innsats der vi kan komme lenger når vi slår kreftene sammen.

Det planlagte Europa-forum i mars kan bli en milepæl for Rådets arbeid. Om vi lykkes, kan vi bringe den europeiske debatten nærmere vår nordiske hverdag. Vi kan få en felles nordisk meningsbrytning om spørsmål som engasjerer sterkt i alle våre land. Denne fleksible arbeidsformen bør vi utvikle videre med nye tema. Fra norsk side vil vi arbeide for et temaforum om kultur og identitet i Oslo i 1997.

Internasjonalt har de nordiske land gjennom felles opptreden skaffet seg en profil og et grunnlag de aldri ville ha oppnådd hver for seg. Nordisk samarbeid studeres som modell for regionalt samarbeid i Mellom-Amerika og det sørlige Afrika. Under mitt besøk til Kina i forrige uke ble nordisk blandingsøkonomi omtalt som et mulig kompromiss i avveiningen mellom marked og samfunnsstyring. I det tidligere Jugoslavia gjør den nordiske kontingenten en viktig jobb - og like viktig blir jobben når vi nå endelig kan se begynnelsen på fred og den krevende gjenoppbyggingen.

Under markeringen av FNs 50-årsjubileum hadde vi en nær nordisk samordning. Man har kjent Norden igjen - i de mange innlegg vi har holdt gjennom jubileumsåret, gjennom markeringene i New York eller i den felles markering som de nordiske statsministre stod sammen om i internasjonal presse i oktober.

La oss holde fast ved dette. Vi taper alle på en svekket nordisk profil. Arbeidsformene er nå tilpasset at tre land er med i EU. Men vi skal ikke gjøre skillet større enn nødvendig.

EU vil ha felles markeringer på en lang rekke områder, og mange av dem vil Norge og Island kunne slutte seg til. Men vi svekker heller ikke europeisk samhörighet ved å gjøre noen nordiske markeringer - for menneskerettighetene, for solidaritet med de fattige landene, for miljøet og for støtte til FNs fredsbevarende operasjoner.

Tvert imot - jeg tror vi kan tilføre noe ekstra. Andre europeiske land handler slik - i enkelte saker og for egen del. Da kan vi i Norden handle slik samlet.

Den finske statsministers redegjørelse her i dag har satt kursen. Nå skal vi arbeide sammen - i Nordisk Råd, i ministerrådene og på de mange nivåene som utgjør det brede, folkelige fellesskap i Norden. Fra norsk side stiller vi opp for det nordiske samarbeidet, som kan bli viktigere for alle våre land og landene rundt oss enn noen gang før.

Jette Gottlieb (EL) Hr. præsident! Hvad er det for kvaliteter ved Schengen-aftalen, som gør deltagelse så vigtig, at man er villig til at sætte den nordiske pasunion over styr? Hvorfor kan de nordiske lande ikke som England stille sig uden for Schengen? Det er den mest sikre måde at undgå en grænses opståen ved Svinesund.

Er der ikke tale om, at den norske regering i virkeligheden ønsker, at en integration i EU-processen forløber så langt, at det på et tidspunkt bliver sværere og sværere for den norske befolkning igen at stemme imod en sådan udvikling? At hævde, at Schengen blot er en udvidelse af den nordiske pasunion til hele Europa er i uoverensstemmelse med sandheden, som det også er fremgået af den tidligere debat her.

Statsminister **Gro Harlem Brundtland** (A): President! Jeg kan bare konstatere at når man har ulik oppfatning av virkeligheten, og når man ikke legger til grunn hva det faktisk er et stort flertall i Norden, alle våre land, ønsker, at vi ikke skal miste noe vi har hatt i 40 år, kan tankene komme på svært ville veier.

Jette Gottlieb (EL): Hr. præsident! Skal jeg forstå svaret således, at det er en umulighet at opretholde den nordiske pasunion, såfremt de nordiske lande ikke indgår i Schengen?

Statsminister **Gro Harlem Brundtland** (A): President! Som det fremgikk av mitt innlegg, har jeg konstatert at det i våre nordiske naboland, Danmark, Sverige og Finland, foreligger et ønske om å inngå i Schengen. Det er ut fra det perspektivet vi diskuterer, og det er ut fra det perspektivet vi ser at det er mulig, hvis Norden står samlet i de forhandlingene for å finne den best mulige løsningen, at vi kan oppnå å ivareta både nordisk passunion og et utvidet og faktisk tryggere område samlet sett med den økte mulighet for å beskytte oss mot ny kriminalitet, terror, narkotikavirksomhet, som vi under enhver omstendighet er nødt til å satse mer på.

Kjellbjørg Lunde (SV): La det vere klart at uavhengig synet på nytten av og behovet for ein eventuell tilslutning til Schengen hos tilhengarane og motstandarane, har vi eit felles mål, nemleg å behalde det nordiske samarbeidet og den nordiske passfridomen. I ein protokoll i samband med forhandlingane og resultatet blei det heilt klart understreka og gjeve aksept for frå EU si side at det nordiske samarbeidet inkludert passfridomen kunne halde fram med den ulike tilknytingsforma som nå blei i Norden. Då måtte det vere ein meir fornuftig offensiv strategi frå Regjeringa si side å satse på det kortet. Vi opplever no at det over hovudet på parlamentene i utgangspunktet blir gjeve ei fullstendig feilaktig framstilling av kva Schengen-samarbeidet inneber. Det som blir sagt frå leiande regjeringsfolk om Schengen-samarbeidet, er at det dreiar seg om at vi skal sleppe å ha pass med oss. Schengen-samarbeidet dreiar seg bl.a. om eit viktig område som Danmark fekk unntak frå når det gjeld justis- og politisamarbeidet. Vi har alle felles interesse av at vi framleis kan ha ein kontroll med dei negative konsekvensane av fri flyt, som statsministeren var inne på. Men det er god grunn til å diskutere om den kontrollen vil bli betre eller svekt ved at vi sluttar oss til Schengen-avtalen. Derfor synest eg statsministeren nå kunne svare på om ho trur det er umogleg å behalde den nordiske passfridomen dersom ikkje alla land, inkludert dei som ikkje er med EU, går inn i Schengen.

Statsminister Gro Harlem Brundtland (A): President! Jeg tror ikke det er mulig å opprettholde den nordiske passfriheten hvis vi ikke finner en løsning av den typen som vi nå forhandler fram. Vi kommer til da enten å ha en kjempekø med biler og passkontroll på grensen mellom Danmark og Tyskland, eller en tilsvarende ved Svinesund og andre steder i grenseområdene mellom Norge og Sverige. Det går ikke an å bagatellisere disse faktiske forhold. Det passerer 6 millioner biler på Svinesund hvert år. 0,4 pst. av dem stoppes for kontroll. Vi kan bare tenke oss hvilket bilde vi ville få hvis vi ikke fant en løsning hvor Norge var med på å kontrollere på vegne av Sverige yttergrenseforpliktelsen i forhold til Sveriges ønske om deltakelse i Schengen.

Kjellbjørg Lunde (SV): President: Eg takkar statsministeren for svaret. Det var nokså klart at statsministeren ikkje trur det er mogleg å oppretthalde det nordiske samarbeid inkludert passfridomen slik vi kjenner det hittil, dersom ikkje vi også frå Noreg og Island si side blir med i Schengen-samarbeidet. Men då var jo den protokollen som vart gitt i samband med forhandlingsresultatet, nokså innhaldslaus og betydningslaus. Min hypotese er at ein ikkje har prøvd å finne ut om dette er mogleg - når forhandlingsutgangspunktet er som det er frå Noreg si side, som vi høyrde sist veke i utgreiinga frå justisministeren i Stortinget, at ein fullt ut skal tilslutte seg og ta dei forpliktingane som dermed følger, utan at ein har moglegheit for å få den innverknad som er nødvendig, ifølge Schengen-avtalens be-

stemmingar og dei utsegnene som er komne. Som statsministeren kjenner til, har vi fått svar på våre spørsmål om moglegheiten til å kome inn for eit ikkje-medlemsland og ha innverknad på beslutningane som blir fatta, og det har vi fått avkrefta at det finst. Dermed må vi altså påta oss alle forpliktingane som ikkje-medlemer korkje i EU eller i Schengen. Det burde vi ha ein open debatt om, ikkje minst i Nordisk Råd, og det har vi altså ikkje fått, bortsett frå litt sporadisk fordi vi venstresosialistar har teke det opp. Men ingen andre har gått inn på dette og diskutert det skikkeleg.

Statsminister **Ingvar Carlsson** (s): President! Varje gång jag landar på någon av de nordiska flygplatserna efter att ha kommit från någon annan del av världen, infinner sig en speciell känsla - och en behaglig sådan - "jag har kommit hem". Norden är hemma.

Det spelar ingen roll om jag sätter ner min fot på Arlanda, Kastrup, Fornebu, Keflavik eller här i Finland. Det är rätt lika. Vår historia och vår kultur har format samhällen som ser ungefär likadana ut och har fostrat människor med ungefär lika värderingar.

Den samhörighet detta skapar mellan våra länder är unik i världen. Denna gemenskap har vi också en unik möjlighet och ett ansvar att förvalta och förädla. Till gagn och glädje givetvis för oss själva, i vårt interna nordiska samarbete. Men också med syftet att kunna uppträda gemensamt i bredare sammanhang, i vårt område, i det europeiska samarbetet och i andra internationella fora.

Förutsättningarna för det nordiska samarbetet har förändrats, både beroende på utvecklingen inom våra egna länder och på omvälvningar i framför allt Europa. Såväl möjligheter som problem ser annorlunda ut, vilket ställer helt andra krav på oss än tidigare.

Den reformprocess som pågår inom Nordiska rådet för att utveckla och förnya samarbetet är ett svar på dessa nya utmaningar. Den är också ett uttryck för vår gemensamma vilja och önskan att även fortsättningsvis erbjuda - och erhålla - det stöd för varandra som samarbetet innebär.

En ny samarbetsform som diskuteras och som skulle kunna prövas i detta sammanhang vore s.k. temasessioner. Många gånger drunknar tyvärr angelägna frågor i mängden stort och smått på våra traditionella sessioner. Genom att behandla endast en aktuell politisk fråga vinner man både djup och intensitet, och inte minst höjer det temperaturen i debatten.

Ibland har vi olika intressen, och det är inget märkligt eller uppseendeväckande med det. Så skall det vara.

Men ofta - kanske oftare än i någon annan konstellation av länder - har vi gemensamma intressen. Därför är vi också naturliga samarbetspartners i det bredare europeiska samarbetet.

Den nordiska samhällsmodellen för arbete och välfärd har många beståndsdelar som är efterfrågade inom den europeiska unionen. De nordiska ländernas politik inom områden som arbetsmarknad, miljö, arbetsmiljö, jämställdhet och infrastruktur kan erbjuda inspiration till utvecklingen inom EU. Konsumentfrågor och krav på öppenhet är två viktiga områden

som de nordiska EU-medlemmarna driver gemensamt i EU och där vi själva kan utgöra goda exempel.

Det finns också frågor som vi i Norden måste lösa i förhållande till EU i och med att några av oss är EU-medlemmar och andra valt att stå utanför. En sådan fråga är den fria rörligheten över gränserna, som var uppe till diskussion i replikskiftet här nyss. Den är ett grundläggande element i det europeiska samarbetet och också en av grundstenarna i Norden för nordbornas möjlighet att röra sig fritt mellan de nordiska länderna. Vid statsministermötet i februari diskuterade vi utvecklingen i Schengensamarbetet och kom fram till att det behövs en nordisk ordning i förhållande till Schengen, så att det inte etableras nya gränser i Norden eller mellan Norden och Europa. Den nordiska passunionen måste upprätthållas inom ramen för ett vidare europeiskt samarbete. I denna fråga har vi ett stort gemensamt intresse att ta till vara. Jag konstaterar med tillfredsställelse att Schengenländerna är mycket positiva till att hitta en gemensam lösning som tillfredsställer våra krav.

Sverige har nu varit medlem i EU i snart ett år. Våra erfarenheter är att det är mycket värdefullt att samtidigt tillhöra en nordisk gemenskap - inom och utom EU.

Vi tre nordiska statsministrar träffas alltid före EU:s toppmöten och diskuterar gemensam strategi. Det har också visat sig vara en framgångsrik metod för att driva våra gemensamma ståndpunkter. Vi arbetar nu intensivt för att kampen mot arbetslösheten skall föras upp på EU:s dagordning som en av de viktigaste frågorna inför regeringskonferensen 1996. Unionen måste i större utsträckning än tidigare koncentrera arbetet på de områden som EU:s befolkning tycker är angelägna och prioriterade. Vår nordiska tradition av folklig förankring av politiska beslut får också alltmer gehör.

Vi har i dag en central uppgift att bidra till stabilitet och säkerhet i hela Europa. Här är utvidgningen av EU, inte minst med de baltiska staterna, ett viktigt steg. Vi har också ett särskilt ansvar för närområdena. Samarbetet i Östersjöområdet och Barentsregionen utvecklas alltmer i olika former: på nationell nivå, i nordisk samverkan, inom ramen för Östersjö- och Barentssamarbetet och med EU:s medverkan

Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet spelar en viktig roll i denna process. Sverige är fram till nästa år ordförande i Östersjörådet, och därför har jag i maj nästa år inbjudit regeringscheferna till en Östersjökonferens i Visby. Norra Europa är en dynamisk region med stor utvecklingspotential och många samarbetsmöjligheter, framför allt inom områdena demokrati, ekonomi och miljö. Syftet med konferensen är att ge ytterligare politiska impulser till detta samarbete.

EU har nu för första gången en gemensam landgräns med Ryssland, och det är viktigt att Ryssland vävs in i europeiskt samarbete. Vi har alla intresse av ett långsiktigt samarbete med ett stabilt och demokratiskt Ryssland. Östersjörådet har här en viktig uppgift, eftersom Ryssland där deltar som jämbördig partner.

I Sveriges arbete i Östersjörådet är det också viktigt att försöka skapa en brygga mellan EU och det mellanstatliga Östersjösamarbetet.

För mig är det nordiska samarbetet både viktigt och prioriterat. Vårt förslag om en minskning av den nordiska budgeten handlar inte om att vi vill minska gemenskap och samarbete. Det handlar om effektivisering och rationalisering, inget annat. Vi måste ställa samma krav, oavsett om det handlar om vårt eget land eller vårt gemensamma samarbete. Det är ingen försvagning utan en förstärkning. Det tror jag vi alla förstår. Vi talar ju samma språk, både bildligt och i viss mån bokstavligt.

Ibland tycks det som om intresset för nordiskt samarbete är relaterat till ålder. Ju äldre man blir, desto större blir intresset, och det behöver inte vara något fel med det. Men i dag ser vi hur yngre generationers intresse snarast riktas mot andra håll än mot de nordiska grannländerna. Gemenskap och relationer måste näras och värnas, också våra unika nordiska. Kanske är det också språket som är vår nordiska ödesfråga. Därför är det oerhört viktigt att barn och ungdomar redan i skolan får kunskap om de nordiska grannländerna - om språk, historia, kultur, litteratur, musik - ja, om hela den rikedom som vi faktiskt besitter gemensamt.

Om intresset väcks tidigt så ökar också insikten om att vi nordbor tillsammans kan åstadkomma mycket mer än var för sig.

Ändring i medlemslistan

Det meddelades att Aulis Ranta-Muotio lämnat sessionen och ersatts av Liisa Hyssälä.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Sasi (Kok.): Herr statsminister! Ni talade vackert om nordiskt samarbete och speciellt om språket och att barnen skall få kunskap om det nordiska i skolan. I Sverige finns det i dag tio finska friskolor i vilka det finns hela 700 elever. Dessa skolor har grundats för att barnen skall lära sig både finska och svenska då det statsstyrda skolväsendet inte gör det möjligt att bevara de nationella identitetsdragen och barnens eget modersmål. Nu tar svenska regeringen bort 75 procents statsstöd och detta gör dessa skolors ställning mycket osäker.

Herr statsminister! Varför? Det skall ännu tilläggas att finska språkets ställning i skolan även med andra åtgärder har försvagats under de senaste åren.

Statsminister Ingvar Carlsson (s): President! Först vill jag korrigera en felaktig uppgift. Finska språkets ställning i den svenska skolan har inte försvagats under senare år. Sedan en lång rad år har möjligheterna att studera

finska språket i svenska skolor förstärkts, och det är en process som vi kommer att fortsätta.

När det gäller statsbidragssystemet har den utredning som arbetat med detta uttryckt att man av olika skäl tycker att det är ett dåligt system. Det är inte speciellt relaterat till de finska skolorna, utan det statsbidragssystem som vi skall ha måste innebära rättvisa mellan olika skolformer.

Den utredningen kommer att gå ut på remiss, sedan skall det läggas ett förslag till riksdagen och därefter får vi se vad riksdagen beslutar.

Sasi (Kok.) Men, herr statsminister, ni måste erkänna att en stor del av friskolorna är finska skolor och om ni inte på något sätt kan kompensera eller ersätta dem, utan de försvinner, så kommer det att leda till en försvagning av finska språkets ställning i Sverige.

Statsminister Ingvar Carlsson (s): President! Faktum är att det sedan många år pågår en process som fortsätter och som innebär att möjligheterna för ungdomar att studera finska språket i den svenska skolan förbättras.

Finska språket har en särställning i skolor där man har 40 - 45 olika språk. Detta är ingen lätt uppgift att klara av, men vi gör det.

Jag är övertygad om att processen för att ge finska språket en särställning kommer att fortsätta.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

Rådet beslöt att lägga Dokument 3: Statsministrarnas redogörelse till handlingarna.

2

Forts. av utrikes- och säkerhetspolitiska debatten

Vicelagmand og nordisk samarbejdsminister Eidesgaard (Jvfl): Hr. præsident! De nordiske lande er i vekslende omfang afhængige af havet og dets ressourcer. For Færøerne er afhængigheden af søen total. Vort land ligger langt ude i oceanet, hvor de fleste ikke ville forvente at finde andet end hav. Færøernes relationer med omverdenen må tage udgangspunkt i dette faktum.

Det havretlige regime, der indførtes for ca. 20 år siden, gav Færøerne rådighed over ressourcerne i det omliggende hav. Senere er også de eventuelle ressourcer under havbunden kommet til.

200 miles grænserne har givet os naboer og dermed afgrænsningsspørgsmål.

Med Norge opnåede vi allerede i 1979 uden besvær en aftale om en midtlinie for såvel sokkel som fiskeri, som det sømmer sig mellem gode naboer og nordiske broderfolk.

Med Island har vi visse uoverensstemmelser om fiskerimidtliniens nøjagtige forløb. Vor uenighed om sokkelkravene uden for 200 sømil er foreløbig uden praktisk betydning.

Værre står det til over for vore sydlige naboer, navnlig Storbritannien. Vi har været enige om, at fiskerigrænsen skal følge midtlinieprincippet, men vi er fortsat uenige om, efter hvilke retningslinier midtlinien skal defineres. Og om sokkelgrænsen inden for og uden for 200 sømil er vi ligeledes dybt uenige. Sammen med den danske regering har vi i årevis forhandlet med regeringen i London om disse spørgsmål, og det har stor betydning for vor fremtid, at disse forhandlinger kan fuldføres på tilfredsstillende vis.

Der er voksende sandsynlighed for oliefund i vore havområder, der kan føre til, at vi ligesom visse andre lande i Norden kan få olieudvinding fra havbunden. I vore forberedelser til en eventuel olieudvinding har vi opnået gode kontakter med myndighederne i andre nordiske olielande. Udnyttelsen af eventuelle olieforekomster vil ske sammen med internationale olieselskaber, og vi har med glæde noteret os, at der også er nordiske selskaber, der har vist interesse.

Får vi en betydelig olieudvinding, vil det være til økonomisk fordel for Færøerne, men samtidig en kraftig udfordring til vor traditionelle kultur og levevis.

Et levedygtigt færøsk samfunds sikkerhed må bygges på rimelige økonomiske muligheder. Den indre planlægning er vores eget problem, og vi har været igennem en hård læreproces, men mener nu, at vi er på ret kurs.

Andre ting er vi ikke selv herrer over; her sættes betingelserne internationalt eller regionalt. Vi må i vores eget havområde og dem, der grænser til, få skabt en biologisk og økonomisk bæredygtig beskatning af alle de levende ressourcer, også havets pattedyr. Vi må opnå rimelige og balance-rede aftaler med vores naboer, når det angår adgang til ressourcer uden for vores eget havområde, og samarbejde med dem for at sikre en rationel udnyttelse af ressourcerne uden for kyststaternes eksklusive zoner. Vi må arbejde for at sikre, at den globale forurening ikke truer de havområder, vi fisker i.

Ligeledes er det afgørende for os, at handelen med vores vigtigste produkter - fiskevarer af alle slags - kommer under de samme frihandelsbetingelser som andre varer på linie med den generelle tendens i verden i dag.

Mens vi generelt må sige, at vi næsten altid er i stand til at finde frem til aftaler med vores nordiske naboer, der er til fordel for begge parter, er der visse konkrete sager, der har skuffet os det sidste år.

Den første angår vores handel med Europa. Vi opnåede forbilledlige aftaler med EFTA-landene. Fiskevarer blev behandlet som andre varer. Disse aftaler var reelle frihandelsaftaler, også når det kom til fiskevarer. Med Sveriges og Finlands indtræden i den Europæiske Union må vi desværre

konstatere, at der sker en væsentlig begrænsning af vores markedsadgang til disse to lande og de kompensationsstilbud, der tilbydes os af EU. Jeg vil her meget henstille, at Sverige og Finland i EU arbejder for handelsaftaler, der indeholder de samme elementer af åbenhed som aftalerne med EFTA-landene.

Det næste er spørgsmålet om den vårgyldende atlanto-skandiske sild, også kaldet den norske vårgyldende sild, selv om den også gyder om våren ved Færøerne. Denne bestand er nu efter 25 års fravær ved at vende tilbage med fuld styrke. De fire hovedinteressenter, Island, Færøerne, Norge og Rusland, er ved at få et aftalesystem på plads, som skal garantere, at denne bestand de kommende år udnyttes forsvarligt. Disse lande har i gennemsnit vel 95% af bestanden inden for deres havområder. I de fire lande er der store forventninger til dette fiskeri, måske til tider urealistiske, men jeg tvivler ikke på, at de fire kyststater vil nå til enighed. Det er derfor særdeles skuffende, at andre parter, der ikke har nogen historisk tradition for at fiske på denne bestand, benytter sig af, at en del af bestanden til tider stikker næsen udenfor i internationalt farvand. Særlig EU mener, at dette berettiger til at deltage med samme vægt i forvaltningen af denne bestand som de fire hovedinteressenter. Dette er urimeligt og er ikke i tråd med den aftale, der just er indgået i FN om vandrende bestande. Jeg vil henstille til de nordiske lande, der er medlem af EU, om at mane til besindighed i dette spørgsmål.

Jeg har tidligere nævnt de problemer, samfund som det færøske i Nordatlanten har med den fremherskende tendens i de industrialiserede storby-samfund til at fordømme os, der fanger hvaler og sæler. Jeg er sikker på, at de nordiske lande i international sammenhæng vil støtte bæredygtig udnyttelse af havets pattedyr.

Tidligere i år ved sessionen i Reykjavík foreslog lagmanden nordisk støtte til et havforskningscenter på Færøerne. Jeg vil endnu en gang nævne dette.

Nu er det bl.a. en sikkerhedspolitisk debat, der står på dagsordenen.

Hr. præsident! Lad mig slutte med at sige, at vi på Færøerne ikke har nogen som helst form for militær aktivitet, og vi er fremdeles overbevist om, at det bedste sikkerhedspolitiske våben er den pragmatiske debat.

Elver Jonsson (fp): Herr president! Låt mig först säga att den samlade redovisning som Nordens statsministrar har givit har det stora värdet och förpliktelsen att om vi lever upp till de kloka saker som sades där, kommer vi att få ett bra Norden.

Vi har i år firat Förenta Nationernas 50-åriga tillvaro. FN föddes då hela världen var sargad av krig och umbäranden och hela världen utropade: "Aldrig mera krig". Man sade det av erfarenhet och övertygelse. Visserligen kan vi säga att Förenta Nationerna har spelat en stor och i en del fall avgörande roll för att hävda freden och dess värden. Ändå måste vi, herr president, konstatera att vi också känner oss desillusionerade över de hundratals militära intermezzon och krig som pågått och pågår under de

senaste femtio åren. Lösningen är dock inte att FN upphör. FN är inte bara en mötesplats för politiska samtal utan också ett forum som kan fatta beslut om politiska och militära uppdrag. Vad FN behöver är dels inre effektivitet och rationalitet, dels komplement från de enskilda medlemsländerna så att en inre styrka och fredsvilja mobiliseras, vilket är den enda garantin för att mänskligheten skall överleva.

Israels mördade premiärminister Yizhak Rabin blev ett offer i den långa rad av människor som satsat hårt på freden. Ett av hans senare tal hade ett avsnitt som är värt att citera: "Vår säkerhet vilar inte bara i styrkan hos vårt försvar utan även i fredliga relationer med våra grannar".

Det finns alltså flera sidor i det fredsbevarande arbetet. Den ena är klart militärt inriktad för att skydda människor och nationer. Men det finns också vad jag skulle vilja kalla för "humanvärden", som spelar en ännu större roll. Vi måste fundera på hur välfärd i vid mening kan byggas ut för att ge både rättvisa, fred och en ansvarsfull hantering av vår miljö och därmed främja såväl materiella som andliga värden.

Nationernas samverkan är av avgörande betydelse. De nordiska länderna har gett och kommer också i fortsättningen att ge sitt starka stöd till FN. Men även andra samverkansorgan i världen är en stor tillgång. Det europeiska samarbetet är ett sådant, låt vara att EU behöver mycket av inre reformering för att bli ett fullgott instrument. Nordiska rådet, nästan lika gammalt som FN, har bidragit till nationellt och folkligt samarbete på ett sätt som har gjort det unikt i världen. Det nordiska samarbetet har dessutom haft fördelen att ha en månghundraårig tradition. Det har lett till ett naturligt samarbete över landsgränserna. Det är ingen tvekan om att den starka folkrörelsetraditionen i Norden är en viktig del i detta fredliga och nära samarbete. Därför har de nordiska länderna ett särskilt stort ansvar inte minst i ett utvidgat samarbete med Östeuropa. Det gäller bristen på demokratisk erfarenhet och på folkrörelsebaserad verksamhet och svårigheten att hantera t.ex. marknadsekonomierna. Ofta finns det i de nya demokratierna varken marknad eller ekonomi.

Till detta kommer att det är mycket angeläget med ett förstärkt och fördjupat miljösamarbete. Kommunistisk diktatur ödelade både naturen och en rad humanvärden. Demokratin som arbetsform behöver uppövas och tillämpas utan att vi för den skull får tappa bort att vi också i de nordiska länderna behöver en demokratisk förnyelse om ett gott folkstyre skall kunna hävda sig i framtiden.

Det finns anledning att också säga att vi har ett inre försvar att hävda. Det finns mycket negativt som vi måste bemöta på olika sätt: Dit hör narkotikaflödet, dit hör en alltför hög alkoholkonsumtion, dit hör andra levnadsvanor som äventyrar folkhälsan. Dit hör de många arbetslösa som behöver ett jobb. Dit hör våldet, en del med rasistiska förtecken, som måste bekämpas på bred front. Jag vill instämma i vad Ole Norrback sade i sitt inledningsanförande, att vi politiker bör gå i täten för ett sådant motstånd. Men det finns också andra brister i våra samhällen som behöver observeras.

Min förhoppning är att den organisatoriska förändringen medverkar till en förnyelse av det nordiska samarbetet, en förnyelse som kan tjäna en god utveckling för de nordiska länderna. Vi är en privilegierad del av världen, och detta ger oss ett större ansvar att vara med om att säkra fred och välfärd för de många människor som saknar det som vi ser som självklarheter.

Herr president! Min förhoppning är att detta möte skall bli ett led i en sådan inriktning av vårt nordiska samarbete, ett samarbete som tjänar människor i deras vardagssituation.

Ändring i medlemslistan

Det meddelades att Göthe Knutson lämnat sessionen och ersatts av Henrik Landerholm.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Per Olof Håkansson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Motzfeldt (Si): Hr. præsident! Ærede medlemmer! Grønland - verdens største ø - ligger geografisk inden for den amerikanske forsvarszone. Og det er ikke bare en historie, men under Anden Verdenskrig var vi et okkuperet folk i et okkuperet land. Vores fornemmelse er, at den situation kunne gentage sig, hvis en verdenskrise eller krigssituation skulle foreligge - en situation, som ingen af os håber på ny vil opstå.

Men vi ved godt, at amerikanerne tog dette skridt under Anden Verdenskrig først og fremmest for deres egen sikkerheds skyld, men også for at skabe en sikkerhedszone, der dækkede hele den nordamerikanske interessesfære.

Men det var en slem forskrækkelse for mange mennesker i Grønland og i de øvrige dele af Norden, da vi så sent som i år fik kendskab til, at amerikanerne i en periode havde et atombombearsenal oplagret på Thulebasen. At sådanne dispositioner kunne træffes, uden at vi, der bor på øen, blev spurgt, endsigse informeret, er en totalt uacceptabel situation for os i Grønland, og jeg ved, at det er en lige så uacceptabel fremgangsmåde set fra den danske regerings side. Derfor har vi været glade for, at den danske regering nu *for det første* har taget skridt til at undersøge hele sagen, *for det andet* har indgået en aftale med vort landsstyre om, at vore egne myndigheder ved eventuelle fremtidige lignende dispositioner bliver inddraget i beslutningsprocesserne herom, *for det tredje* at den atombærende B52-flyulykkesrisiko for plutoniumforurening får konsekvenser bl.a. i form af økonomiske erstatninger til de af ulykken berørte, *for det fjerde* at plutoniumforureningen bliver omfattet af videre undersøgelser, og endelig *for det*

femte at forsvarsaftalen mellem Danmark og USA fra begyndelsen af 50'erne gennemgås endnu en gang med henblik på en eventuel revision.

Det sidste er efter min mening et nødvendigt led i genskabelsen af en fuldstændig tillid på dette område mellem de involverede parter, Grønland, Danmark og USA. Uden denne tillid mellem os fortsætter vi med at skabe frygt blandt os og ikke mindst blandt vore venner i Qanaq/Thule.

Kære nordiske venner! Jeg ved, det har været en lang vej for jer, før I nu kan drøfte udenrigs- og sikkerhedspolitik i Nordisk Råd. Men selv om jeg bor i mere end 3.000 kilometers afstand fra jer, har jeg altid ment, at denne politik må indgå i vores fælles debatter. Selv et begreb som et atomvåbenfrit Norden har været længe undervejs.

Jeg vil gerne sige til jer alle sammen: "Undskyld, at mit land har været inddraget i atomoprustningens svøbe!"

Men vi har mange muligheder for et fortsat godt og trygt samarbejde med vore naboer i de arktiske og nordatlantiske områder. Canada og USA er vore naboer mod vest, og mod øst har vi vore venner i Island, på Færøerne, i Norge og i den øvrige del af Norden.

Men spørgsmålet om Nordatlantens ressourcemæssige fremtidige overlevelse, hvad angår fisk, hvaler og fugle, er stadig en stor forpligtelse ikke alene i udenrigspolitiske relationer, men også i kulturelle, økonomiske og menneskelige samarbejdsforbindelser.

Hr. præsident! Må jeg slutte med at sige netop inspireret af statsministrenes bestræbelser for at opnå en handlekraftig forsamling i Nordisk Råd: Lad os i det mindste sende en fælles nordisk hilsen til fredsforhandlerne i USA for at stoppe borgerkrigen i Jugoslavien og skabe fred i dette område, hvor også jeres drenge og piger hver eneste dag yder en indsats.

Jan Petersen (H): Ærede president! Den nye strukturen som ble vedtatt i København for snaue to måneder siden, gjør det mulig for denne forsamling å orientere seg mot de felles nordiske utfordringer på en ny måte. Med fokus på Europa og nærområdene blir det lettere for de nordiske land å finne områder der vi har felles interesser, der vi alle er tjent med å stå sammen for å finne svar på utfordringene. Akkurat dette formålet preget ikke utenriksministrenes redegjørelse i særlig grad - det var en redegjørelse som kunne vært holdt hvor som helst. Det forhindrer imidlertid ikke at det i denne redegjørelsen var en rekke interessante refleksjoner, og jeg er uten videre enig når det sies at den største og viktigste oppgaven er spørsmålet om åpningen av de vestlige samarbeidsstrukturer mot øst. En av de viktigste er selvfølgelig åpningen til EU, men det er jo et område hvor Norge kan bidra lite, annet enn å ønske lykke til.

Når det derimot gjelder NATO-prosessen, er det grunnlag for, ikke minst for Norge, å holde en høy profil. Det blir ingen rask utvidelse, men nettopp derfor må målet holdes klart. Det må arbeides systematisk frem med små skritt, og vi må sørge for at vi ikke mister momentum.

Nå er det jo slik at reaksjonene i Russland har påkalt atskillig interesse og bekymring, som naturlig er. Det er derfor grunn til å understreke at vi

må bygge ut forbindelsen med Russland, slik at de blir en viktigere spiller på den europeiske scene. Men samtidig må vi holde fast ved hva NATO er: en defensiv organisasjon beregnet på å fremme stabilitet og hegne om medlemslandenes territoriale integritet. Det er et faktisk og politisk problem at store deler av den russiske befolkning ikke ser det slik - og det er ikke rart, etter tiår på tiår under sovjetrussisk propaganda. Denne grunnleggende misforståelsen om hva NATO er, kan ikke styre oss vekk fra det prinsipp at suverene land selv skal få velge sine allianser, men det forteller oss at det må virke inn på vår fremrykning, slik at denne fremrykningen er basert på den nødvendige klokskap.

En del av debatten her i dag - og i går - har dreid seg om Schengensamarbeidet. Det er et spørsmål som bl.a. Det norske storting avklart i forrige uke, da det ble gitt klarsignal for forhandlinger. Jeg tror dette er noe av det viktigste vi står overfor, for det er jo utenkelig at ett av de mest kraftfulle symboler på den nordiske samhörigheten - passfriheten - skulle forsvinne. Men det begrenser seg ikke til dette: Det dreier seg også om de nye muligheter dette samarbeidet gir for å bekjempe internasjonal kriminalitet.

Jeg la merke til at venstresosialistene tidligere i dag besværet seg over at det ikke har vært tilstrekkelig debatt om disse spørsmål. Men det er ikke riktig! Helt siden rådets sesjon i Reykjavík har det jo vært muligheter for debatt. Venstresosialistenes problem er ikke at det ikke har vært debatt, men at det de har sagt, ikke har fenget i debatten.

Nå ser vi frem til resultatene, og det beste grunnlaget for den videre debatten vil være den fremforhandlede avtalen som jeg er sikker på kommer.

Et av de viktigste områdene vi bør beskjeftige oss med, dreier seg om utfordringene i Nordens nærområder. I Nordvest-Russland og i Baltikum står utfordringene i kø. La meg nevne noen av de aller viktigste miljøproblemene: I Nordvest-Russland er to av verdens ti farligste atomreaktorer i drift. Et nikkelverk slipper ut svoveldioksid som tilsvarer fem ganger den mengden hele Norge slipper ut hvert år. Atomreaktorer er dumpet i Karahavet. Atomavfall etter den kalde krigen ligger lagret forskjellige steder på land og ombord i båter. Dette er et omfattende problem som må kalle på en sterk nordisk innsats.

Norge har gjort flere fremstøt for å sette Barentsområdet på den europeiske dagsordenen, både ved å opprette det barents-euro-arktiske samarbeidet, der en rekke europeiske land, samt Europakommisjonen, er observatører, og ved å forsøke å påvirke EU direkte.

Sverige og Finlands EU-medlemskap har brakt nordområdene opp på den politiske prioriteringsliste i EU. Det er likevel en hard konkurranse om politisk oppmerksomhet og økonomiske midler, da EU engasjerer seg i stabiliseringsarbeid både i øst, og også andre steder, og ikke minst legger stor vekt på arbeidet i Middelhavsregionen. Med en samlet stemme i EU har Norden likevel større muligheter for innflytelse enn det vi tidligere har hatt.

Valgerður Sverrisdóttir (F): Hr. præsident! Jeg vil begynde med at takke for den deltagelse, som de nordiske lande har vist os i Island i forbindelse med lavineulykken i Flateyri. Ved tragiske begivenheder som denne betyder følelsen af fællesskab og venskab meget. Allerede efter den lavine, der faldt i Suðavík i begyndelsen af året, blev der etableret et forskningssamarbejde mellem de meteorologiske institutter i Norge og Island om udformningen af en model, hvorpå man kan bygge lavineprognoser. Dette projekt bekostes af indeværende års ministerrådsreserve. En fortsættelse af projektet er planlagt de næste to år. Dette er et vigtigt forskningsprojekt, som vi har håb om at kunne anvende som grundlag for værn mod laviner i fremtiden og for den genopbygning, vi står over for.

Den debat, der nu føres om udenrigspolitik ved Nordisk Råds sessioner, skal følges op, hvis hensigten med den skal nås. Jeg ville gerne se det ske på den måde, at udenrigsministrene mødtes med præsidenten eller det nye Europaudvalg mellem Nordisk Råds sessioner. Den kendsgerning, at udenrigsministrene ikke mødes som ministerråd, ville på ingen måde være nogen hindring for sådanne møder med Nordisk Råd. Hensigten med dem ville først og fremmest være at formidle oplysninger begge veje og diskutere politiske målsætninger.

Et af de problemer, som vore udenrigsministre og for den sags skyld også statsministrene og samarbejdsministrene har diskuteret det forløbne år, er nødvendigheden af at opretholde nordisk samarbejde i internationale fora, naturligvis inden for de grænser, som andre internationale forpligtelser sætter for landene. Både statsministrene og udenrigsministrene gav i den forbindelse udtryk for en afgjort vilje til, at landene havde samråd og samarbejde inden for de førnævnte grænser, og havde da specielt De Forenede Nationer i tankerne. På trods af dette er der nogen brist i det nordiske samarbejde inden for FN. Kvindekonferencen i Beijing er et eksempel herpå og desværre ikke det eneste.

Den islandske udenrigsminister har taget initiativ til, at de nordiske lande foretager en fælles opfølgning af Beijing-konferencen og har derfor inviteret til symposium i Island i slutningen af november for at forberede implementeringen i vore lande af det program, der blev vedtaget i Beijing. De baltiske landes repræsentanter er også inviteret til at sende deltagere til dette symposium

For Island, der ikke råder over de samme ressourcer i udenrigstjenesten som de større lande, er nordisk samarbejde i internationale fora særlig vigtigt. Det er mit håb, at det brev, som Marianne Jelved, ordfører for samarbejdsministrene, i oktober sendte udenrigsministrene med ønsket om, at der i landenes regeringer redegøres for udenrigsministrenes holdning, fører til et positivt resultat. Man kunne også undersøge, om landenes udenrigsministre burde fremlægge en årlig rapport for Nordisk Råd om nordisk samarbejde i internationale fora.

NATO er en organisation i udvikling. Det er yderst vigtigt at være åben over for en udvidelse af organisationen. Vi må så langt som muligt imødekomme de central- og østeuropæiske lande, som mener, deres sikkerhed bliver bedst varetaget med NATO-medlemskab. En målbevidst, om end

dog forsiktig utvidelse af aliancen vil styrke vor fælles sikkerhed. NATOs initiativ vedrørende NACC og Partnerskab For Fred er af stor betydning, også når det gælder at imødekomme de lande, som står uden for NATO. Det er særlig vigtigt at opbygge speciel tillid og styrke relationerne med Rusland, Europas geografisk største og folkerigeste land.

At tre af de nordiske lande er medlemmer af NATO, er positivt i den forstand, at de andre to lande har kunnet følge med i NATOs arbejde og politik igennem det nordiske samarbejde. Det samme forventer vi lande, som ikke er medlemmer af EU, af de øvrige nordiske EU-lande. Det er bl.a. på denne måde, det nordiske samarbejde fungerer.

Hr. præsident! Jeg vil til slut takke statsministrene for deres taler fra i morges. De gav mig det indtryk, at nordisk samarbejde ikke er i nogen fare. Det er ikke mindre vigtigt nu end tidligere, og de forandringer, som vi foretog i København nu i efteråret, er først og fremmest strukturændringer, men ikke nedprioritering af samarbejdet.

Magga (Sametingens representant): På vegne av de samiske folkevalgte organ i Finland, Norge og Sverige har jeg æren av å fremføre en hilsen fra samefolket til den 47. sesjonen i Nordisk Råd her i Kuopio.

Vi er nå inne i det første av FNs urfolkstiår, samtidig som FN feirer sitt 50-årsjubileum. Urfolkstiåret skal skape samarbeid i handling - "A new partnership in action", som det er uttrykt innen FN selv, mellom stat og urfolk. Vi vil gjerne utvikle et slikt partnerskap med de respektive lands regjeringer i Norden og med Nordisk Råd selv.

Fra debatten i de to foregående sesjonene i Nordisk Råd har vi forstått at det hos enkelte av medlemmene i Nordisk Råd rår en viss usikkerhet om vår status og rolle i det nordiske samarbeidet. Jeg vil derfor minne om at den finske riksdagen for to år siden forutsatte at samesens språklige og kulturelle rettigheter sikres på grunnlag av prinsippet om kulturell autonomi. Dette ble begrunnet med at kulturell autonomi ikke innebærer en isolering fra det øvrige samfunn, men at det tvert imot skaper forutsetninger for en fungerende veksttilvirkning som beriker hele folket.

Vi har allerede for noen år siden fått en forfatningsmessig særstilling ikke bare i Finland, men også i Norges grunnlov. I Finland er denne stilling blitt ytterligere forsterket våren 1995. Riksdagen i Finland forutsatte også at regjeringen med det første tar initiativ til å utrede hvordan man kan rydde unna hindringene for at Finland kan ratifisere ILO-konvensjon 169 om urbefolkninger. Norge har som kjent allerede ratifisert denne konvensjonen.

Den europeiske unionen har i forhandlingene om Finlands og Sveriges medlemskap i EU erkjent det samiske folkets særstilling som urfolk, slik det fremgår i en særskilt protokoll fra forhandlingene. EU har dermed tilpasset sin rettsordning til fordel for samene. På den andre siden har Finland justert sin rettsordning i forhold til EU-retten på en måte som ikke alltid er til gagn for samene. Vi håper at de nordiske land så snart som

mulig skaper forutsetningene for en mer enhetlig EU-tilpasning for samene i alle tre land.

Innen Nordisk Råds virksomhet har vi fått i gang forberedelser av en ny nordisk samekonvensjon som skal sikre en mest mulig ens samepolitikk i alle tre land. Vi legger stor vekt på dette arbeid. Samenes folkevalgte organer i Finland, Norge og Sverige skal under årets løp utarbeide en rapport om det fremtidige samarbeidet mellom sametingene. Også her behøver vi fortsatt Nordisk Råds støtte.

Urfolkstiåret er en felles oppgave for de nordiske land å støtte opp om og fremme både med praktiske tiltak, som f.eks. å styrke urfolks arbeid i Genève, og selvsagt på det politiske plan. Et utkast til urbefolkningsdeklarasjon fins nå ferdig i FN-systemet og skal behandles videre. Det bør være en felles oppgave for de nordiske land å stå sammen i å støtte dette arbeidet, liksom de ellers gjerne står sammen i arbeidet for menneskerettigheter.

Vi samer er også kommet med i Barentssamarbeidet, og dette er meget positivt. Den støtten vi har fått fra regjeringene, er oppmuntrende. Men vi synes nok likevel at man burde styrke vår status ytterligere i Barentssamarbeidets organer. Vi setter stor pris på at Nordisk Råd engasjerer seg i samarbeidet i det arktiske området generelt og bl.a. til fordel for urbefolkningenes handel.

Fra samisk hold vil vi poengtere så sterkt vi kan hvor viktig det er at Nordisk Råd ivaretar samiske problemstillinger i den pågående omorganiseringen. Uansett hvilke organisasjonsformer en finner å velge, bør det eksistere et konkret nivå både på det politiske og administrative plan hvor samiske interesser ivaretas. Det er naturligvis et behov for endringer av virksomheten i takt med nye utfordringer. Men en omorganisering må likevel ikke svekke den samlede økonomiske støtten til samiske institusjoner, prosjekter og tiltak. Vi har tvert imot behov for ytterligere styrking på dette felt.

Jeg takker for oppmerksomheten og ønsker Nordisk Råd fremgang og vishet ved denne sesjon og i den pågående omstrukturering.

Sasi (Kok.): Årade president! De politiska målen i utrikesminister Niels Helveg Petersens tal är värda allt stöd, bl. dessa speciellt det gränslösa Europa som är det enklaste sättet att bevara fred i Europa. Därför är det också naturligt att de västliga strukturerna i Europa utvidgas. Detta skall ske så snart som möjligt, dock med beaktande av de ekonomiska möjligheterna och det aktuella säkerhetsläget i Europa. Speciellt viktigt är, att de nordiska länderna stöder utvidgningen av den Europeiska unionen. De nordiska ländernas regeringar skall därför aktivt medverka till att utveckla biståndsprogram för Central- och Östeuropa för att underlätta dessa länders ekonomiska anpassning till den öppna europeiska marknaden. Här måste man tyvärr delvis uttrycka sitt missnöje. I dag försöker EU utveckla både Central- och Östeuropa och Medelhavsområdet. Europas säkerhet kräver, att ingetdera av dessa områden blir ett hot för den fredliga utvecklingen i Europa. Dock borde det vara alldeles klart, att situationen i Cent-

ral- och Östeuropa är mer akut för tillfället. Därför borde en del av de medel som nu används för Medelhavsområdet användas i Central- och Östeuropa. Efter att de nya Central- och Östeuropeiska länderna har anslutit sig till den Europeiska unionen kan unionen rikta sina resurser i större omfattning till Medelhavsområdet.

De nordiska ländernas främsta mål i den kommande regeringskonferensen skall vara att skapa förutsättningar för EU:s utvidgning. De europeiska länderna skall ändå ta ställning för EU:s nuvarande grundnatur och bevara EU-samarbetet som ett samarbete mellan regeringarna. Vad gäller den nya beslutstrukturen finns det inte i dag några större behov av att förändra den. Förändringar i beslutsstrukturen borde träda i kraft först då ett väsentligt antal nya medlemsländer ansluter sig till EU.

Tiden fram till nästa ordinarie session kan bli avgörande för Europas utveckling. Under ett år hålls två val i Ryssland, parlamentsvalet och presidentvalet. Alla vi närvarande önskar säkert att de demokratiska krafterna och de som vill bevara samarbete och fred klarar sig i valet i Ryssland.

Om det dock skulle gå så galeat att de gammalkommunistiska och ytternationalistiska krafterna tar över hoppas jag att också dessa krafter förstår Rysslands långsiktiga intressen, dvs. samarbete och fred. Men om ej så vore fallet, måste vi i Norden och också i EU allvarligt överväga den europeiska politiken och hur fortsättningen skall forma sig. Om man mot all önskan börjar bygga upp nya murar i Europa är det ytterst viktigt att alla länder fritt får välja sitt läger. Sammanhållning och samarbete på ett så brett område i Europa som möjligt är under alla omständigheter den bästa garantin för fred.

Vår främsta uppgift i Norden för att stabilisera omständigheterna här är att garantera en positiv utveckling för våra närområden. Detta förutsätter goda kontakter till alla länder runtom Östersjön. Speciellt viktigt är att de nordiska länderna utvecklar sina kontakter till Ryssland och också skapar en infrastruktur som skapar goda förutsättningar för aktivt ekonomiskt umgänge. Då våra resurser är begränsade skall vi speciellt rikta våra blickar mot S:t Petersburgsområdet.

I detta arbete skall vi utnyttja EU. Kommissionen och EU-parlamentet har också riktat sina blickar mot Östersjöområdet. Det är en viktig uppgift för oss att vid sidan av Medelhavsområdet alltid ta upp utvecklingsprogram kring Östersjöområdet.

Varje passagerare vet att Schengenavtalet i dag fungerar smidigare och effektivare än den nordiska passunionen. Medborgarnas rätt till fri rörlighet förutsätter att de nordiska länderna ansluter sig till Schengenavtalet. Det är glädjande att statsministrarna har tagit som sin oåterkalleliga uppgift att garantera att också Norge och Island kan omfattas av detta bredare passfria område.

Till riksdagsman Tuomioja vill jag påpeka, att det också är ett faktum att samarbetet mellan de nordiska regeringarna borde ha varit bättre inom den Europeiska unionen. Men när man konstaterar detta är det viktigt att säga att här har Nordiska rådet en viktig uppgift. Därför håller Nordiska

rådet t.ex. en konferens om temat "Nordiska rådet om Europafrågor" i Köpenhamn i mars där man behandlar aktuella teman som t.ex. EU:s regeringskonferens. Genom diskussioner och meningsutbyte kan vi säkert närma våra åsikter och skapa en nästan gemensam Europapolitik.

Eirin Faldet (A): President! I en debatt om utenriks- og sikkerhetspolitikk i Nordisk Råd er det naturlig å ta opp problemstillinger knyttet til de nordiske lands prioriteringer i forhold til Øst-Europa. Fra norsk side har Regjeringen nå lagt frem for Stortinget en handlingsplan for Øst-Europa som omhandler den strategiske satsingen mot de østeuropeiske landene i tiden som kommer. I en tid hvor EU går i en ekspansiv retning, og hvor spørsmål knyttet til NATO-utvidelse og økt aktivitet i OSSE diskuteres, bør vi som en region i det nordlige Europa delta aktivt på alle plan i de ulike internasjonale prosessene.

Hovedstrategien for både Norge og de andre nordiske landene har vært å styrke den demokratiske styreform basert på politisk pluralisme og frie valg. Videre har man lagt til grunn rettsstatens prinsipper og respekten for de grunnleggende menneskerettigheter. Kombinert med dette har arbeidet med å utvikle effektive markedsorienterte økonomier og økt samhandel vært viktige elementer.

Når de andre nordiske landene eventuelt får passfrihet og åpne grenser mot de EU-landene som er med i Schengen-samarbeidet, vil det med dagens system bety at Norge også får åpne grenser mot de samme landene. Det gjør valget vårt klart. Det er ikke på noen måte et lett valg, men alternativene er iallfall klare. Det går an å formulere det så enkelt som dette: Når grensen mellom de nordiske landene er åpen, og disse så åpner sine grenser mot EU-landene, må vi enten stenge våre grenser mot disse, eller i en eller annen form være med på det grensesamarbeidet som de nordiske landene er med på. Det er i realiteten dette valget vi står overfor. Å hevde noe annet, er å lure seg selv. For vår del betyr dette at vi må samarbeide for å få til alle de forutsetninger som må være til stede for å kunne avskaffe personkontroll i hele Schengen-området - et samarbeid som bl.a. innebærer visumutstedelser, plikt til å behandle asylsøknader, politisamarbeid og yttergrensekontroll.

Vår største garanti for å få innflytelse er at Schengen-samarbeidet er et mellomfolkelig samarbeid, der alle vedtak krever full enstemmighet. Schengen-regelverket har ikke overnasjonal virkning i Schengen-landene. I likhet med det som gjelder for fullt Schengen-medlemskap, vil den avtalen som Norge nå søker om å forhandle seg til, ikke innebære noen form for overnasjonalitet.

Dersom de nordiske EU-landene skulle bli medlemmer av Schengen-samarbeidet uten at det finnes en løsning i forhold til Norge og Island, vil den nordiske passunionen ikke kunne opprettholdes. Danmark, Sverige og Finland vil som Schengen-medlemmer måtte innføre full yttergrensekontroll på alle grensepasseringene til Norge. Det synes jeg er trist, for som representant fra Hedmark fylke, som grenser mot Värmland og Dalarna, kan

jeg levende forestille meg hvordan det vil forandre hverdagen til mine naboer og venner. Vi må derfor håpe at de nordiske landene kan opprettholde den 40-årige og tradisjonsrike passunionen mellom oss. At enkelte i denne sal ønsker å undergrave dette samarbeidet gjennom å gå imot Schengen, og dermed innføre passtvang mellom de nordiske landene, er jeg litt lei meg for. Vi som har et annet syn, må derfor arbeide aktivt videre for å oppnå et best mulig resultat for de nordiske borgere, slik at vi kan bevege oss fritt i Norden og i Europa og samtidig opprettholde en av de viktigste grunnpilarene i det nordiske samarbeidet, nemlig den nordiske passunionen. Nordisk samarbeid er viktig - ikke minst for oss i Norge. Det er nødvendig i et samarbeid å være klar over at det handler om å gi og ta.

Innbyggerne i Norden er knyttet til hverandre gjennom et historisk, språklig og kulturelt fellesskap. Jeg tror ikke at det vil bli forstått eller akseptert om våre ulike tilknytninger til EU skulle innebære bortfall av den mer enn 40 år gamle pass- og reisefrihetsordningen som er etablert i Norden.

Jeg vil derfor ønske de nordiske regjeringene lykke til med arbeidet videre for å oppnå et best mulig resultat med hensyn til den nordiske passunion.

Hjörleifur Guttormsson (Ab): Hr. præsident! En af de bedste fornyelser, der er blevet foretaget i Nordisk Råds arbejde de senere år, var, da man satte udenrigs- og sikkerhedspolitik på Rådets dagsorden ved efterårssessionerne. Den venstresocialistiske gruppe havde på det tidspunkt allerede længe agiteret for, at dette emne ikke fortsat skulle være tabu i Nordisk Råd. Sidste session i Reykjavík gav sin tilslutning til, at udenrigs- og sikkerhedspolitik fortsat skal være et prioriteret samarbejdsområde.

Efter den kolde krigs afslutning har et udvidet sikkerhedsbegreb fået aktualitet. Dette tager ikke kun hensyn til eventuelle militære trusler, men er i lige så høj grad rettet blandt andet mod trusler i form af social og etnisk uro, trusler fra kernekraftværker og mulige miljøkatastrofer.

Til trods for de sidste års militære afspænding befinder der sig i Nordens nærområder et stort antal atomvåben. Disse våben repræsenterer en stor trussel over for de nordiske lande. Det faktum, at vedligeholdelse og sikkerhed ved mange af disse anlæg er meget dårlig, øger risikoen både for ulykker som for eksempel radioaktiv lækage, og for at atomvåben - eller materiale, som benyttes i fremstillingsprocessen - skal komme på afveje. Endvidere bør nævnes de miljøtrusler, som er knyttet til anlæg for genoparbejdning af radioaktivt brændsel, som blandt andet er stationeret i England og Skotland.

Russisk isolation har altid været katastrofal for Europa. Som følge deraf er det af største betydning at arbejde for, at Rusland trækkes aktivt ind i et al-europæisk samarbejde. For at bidrage til lavspænding i Nord er det specielt vigtigt at styrke Barentssamarbejdet og samarbejdet i Arktis. Det arktiske område bør som helhed inddrages i sikkerhedspolitiske vurderinger

med det for øje at gøre Arktis såvel som Antarktis til en atomvåbenfri zone.

Selv om flere af de østeuropæiske lande, som har søgt medlemskab i EU, skulle blive optaget som medlemmer, vil EU/VEU aldrig kunne udvikle sig til et al-europæisk samarbejde, så længe samarbejdet ikke inkluderer Rusland. Af denne grund må europæisk sikkerhed nu og fremover udvikles inden for FN og Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa (OSCE).

Den sikkerhedspolitiske situation i Europa giver anledning til såvel nytænkning som årvågenhed. Nordisk Råd som forum bør udnyttes til at fremme nordisk sikkerhed, og det samme gælder regionalt samarbejde i Nordens nærområder som for eksempel Barentssamarbejdet og Østersørådet.

Selv om de nordiske lande har valgt forskellig EU-tilknytning, er det et faktum, at ingen af de nordiske lande er medlemmer af Vestunionen. Dette sammen med fælles behov for en ny sikkerhedspolitik efter militærblokkes sammenbrud har givet nye muligheder for fælles nordisk sikkerhed.

Som allerede nævnt, hr. præsident, fremlægger den venstresocialistiske gruppe på denne session et medlemsforslag om sikkerhedspolitik, hvor Nordisk Ministerråd opfordres til at give sikkerhedspolitikken høj prioritet som samarbejdsområde inden for Norden. Det er også vigtigt, at der inden for Nordisk Råd oprettes et særligt sikkerhedsudvalg, som knytter parti-grupper og Rådets tre udvalg sammen på dette centrale område.

Dale (Sp): Med all respekt for kor vanskeleg det er å kunna uttala seg om prinsipielle perspektiv når taletida er sterkt avgrensa, vil eg likevel prøva å fylgja eit slikt spor. Det kan kanskje ha sin nordiske nytte.

Det er ikkje vanskeleg å observera at to motsette tendensar stadig kjempar om initiativet i Europa - den eine samlande, sentralistisk, basert på vårt store kulturelle og økonomiske samkvem, det andre splittande, den har sitt utgangspunkt i verdsdelens mangfald og ulike livsvilkår. Til tider rår det stor spenning mellom desse kreftene, som vi gjerne kan kalla sentripetale og sentrifugale. Særleg merkar me spenninga når ambisiøse, visjonære samlingsprosjekt står i fokus, slik som EU.

Av heilt naturlege årsaker, eg nemner her eksempelvis geografi, klima, språk, lokal identitet, nasjonale og demokratiske tradisjonar, finst det sjølv-sagt grenser for kor langt det er fornuftig å gå i utvikling av felles politikk over eit stort område, vel å merka om det er folkets beste som står i fokus. Desse grensene vert no sett alvorleg på prøve, spesielt dersom unionen innfører ein felles valuta. Men også OECD og Verdens Handelsorganisasjon verkar utfordrande. Poenget er at det ut frå ålmenne interesser bør stillast ulike krav til politikken i eit område som strekkjer seg eksempelvis frå Hellas i sør til Hammerfest i nord, og frå det austlege Europa og ut til Atlanterhavskysten. Om dette perspektivet vert neglisjert, veks den folkelege motstanden, fordi lokale og regionale behov vert tilsidesett. Mykje tyder på at det er nettopp det som er i ferd med å skje.

Eg ber om forståing for at eg her har for lita tid til å lista opp krisesymptoma, me kan registrera rikeleg av dei innan den økologiske, demokratiske og sosiale dimensjon. Eg vil nøya meg med å framhalda dette: Når me utformar vår utanrikspolitikk, i eller utanfor EU, bør me forstå kor dramatisk det kan bli om dei to trendane eg viste til, kjem ut av likevekt. I ein slik situasjon vil den samlinga enkelte meiner er eit fredsprosjekt, kunna enda opp med det motsette, dvs. tilspissa konfliktar som også kan utløysa valdelege handlingar. Lat oss ikkje undervurdera historiske erfaringar!

Denne påminninga er på sin plass, fordi den nordiske utanrikspolitiske eliten for lengst synest å ha fortapt seg i økonomisk og politisk integrasjonsfilosofi. Den slåande mangelen på motførestellingar gjer at denne typen tenking etter kvart får eit fundamentalistisk preg, faresignal slår ikkje inn, og det er urovekkjande.

Internasjonaliseringa av økonomien framstår i dag som eit udiskutabelt og nødvendig faktum, ein realitet dei enkelte land må tilpassa seg, uansett konsekvensar. Eg seier "framstår", fordi det er snakk om interesser som skaffar seg hegemoni til å avvikla velferdsstatar, blandingsøkonomi og ei mengd lokale variasjonar. Parallelt vert det "utvida tryggingssomgrepet" lansert i utanrikspolitikken. Det er eit dogme som forkynner ein ny universalisme, utanrikspolitikken skal i mindre grad ha sitt utgangspunkt i nasjonalstatar og mellomstatleg samarbeid, og desto meir verta sikta inn mot konfliktområde over alt på jordkloden. Her som elles går sjølvsagt ikkje retorikk og realitetar alltid i hop. Like fullt merkar me at dei utanrikspolitiske handlingane i større grad skjer lausrive frå sin territoriale samanheng. Ei slik utvikling bør me reflektera over.

Konfliktløysing, miljøarbeid og humanitær innsats er opplagt viktige saker. Men sett frå eit tryggingsspolitisk synspunkt bør også fylgjande resonnement telja sterkare med i tida framover: For dei aller fleste menneske er personleg fridom uløyselig knytta til samfunn, eksempelvis familiar, lokalsamfunn og nasjonalstatar. Fred og tryggleik er avhengig av at dei to hovudpilarane i den liberale tradisjon, individ og samfunn, begge vert tilgodesett og respektert. Utanrikspolitikken må nettopp vera eit instrument me brukar for å gje ryggstøtte til våre mange samfunn, nasjonalstaten ikkje minst, og dermed også til individets identitetsbase. Det er fredspolitik.

Me må håpa at representantar for Norden fører fram eit slikt prinsipielt syn i internasjonale fora. Dei nordiske EU-landa kan gjera seg gjeldande i unionens samordningsprosess. Noreg og Island kan på si side dra full nytte av at dei framleis har ei eiga utanrikspolitisk stemme. Slik kan me alle vera med og førebyggja utviklinga av ein farleg, misforstått internasjonalisme.

Chaffey (SV): Som flere talere har vært inne på, har vi kommet ganske langt etter hvert i Nordisk Råd når det gjelder debatter om utenriks- og sikkerhetspolitikk. Det er nå vanlig med innlegg om situasjonen i Russland før valget, situasjonen i Baltikum, felles nordiske FN-aksjoner osv.

Venstresosialistisk gruppe har ønsket slike debatter i mange år. Vi har tidligere og gjennom mange år fremmet forslag om at vi skulle få det. Det var et krav som ble reist med ny styrke etter begivenhetene i 1989, hvor vi opplevde et Europa i svært stor forandring rundt oss, men forslagene våre ble fortsatt kontant avvist av alle andre partigrupper. Men endringsprosessene rundt oss var av en slik art at prosessen på en måte var umulig å stoppe. Det ville virket veldig rart om det eneste stedet man ikke diskuterte utenriks- og sikkerhetspolitikk i hele Europa, var Nordisk Råd. Så relativt raskt etter omveltningene den gang ble spørsmålene satt på dagsordenen, og det har vært mulig å ta opp temaer som tidligere har vært bannlyst.

Nå har vi debatter. Men det vi er nødt til å diskutere, er hva slags rolle debattene skal ha framover, hva debattene skal brukes til i Nordisk Råd. Skal debattene våre ha noe poeng utover analyse og kanskje en viss meningsutveksling, er vi nødt til å forholde oss til konkrete handlinger på forskjellige områder.

I den debatten vi har hatt nå, er det brukt mye tid - flere timer, faktisk - på å beskrive og analysere beslutninger som i all hovedsak er tatt av andre enn nordiske organer. Det kan gjelde EU, det kan gjelde NATO, det kan gjelde andre land. Men det er beslutninger tatt av andre. Det er en situasjon venstresosialistisk gruppe ønsker at vi skal komme bort fra ved at Nordisk Råds utenriks- og sikkerhetspolitiske debatter også må bli interessante fordi det er en felles handling som ligger til grunn. Hvis ikke tror jeg Nordisk Råd kommer til å bli relativt irrelevant, og all fokus vil bli satt på de andre organisasjonene som faktisk tar beslutningene. Derfor fremmer venstresosialistisk gruppe nå et medlemsforslag hvor vi foreslår en del konkrete handlinger og tiltak vi mener man skal gjennomføre i rådets regi.

For det første ønsker vi forsvarsministerne i de nordiske landene inn i det formelle nordiske samarbeidet, inn som et eget ministerråd. Man har et nært samarbeid mellom forsvarsministre og forsvarsledelse i våre land i dag. Men det er på siden av det formelle nordiske apparatet og er verken demokratisk i den forstand eller gjenstand for noen nordisk debatt. Skal man komme videre i forhold til å øke og utvide de områdene hvor det er felles handlinger, bør det også være en demokratisk debatt som ligger til grunn for de felles handlingene.

For det andre foreslår vi at Nordisk Råd etablerer et eget sikkerhetspolitisk utvalg. Nå kan det sikkert være motstand i andre partigrupper i forhold til å ødelegge for de tre pilarene som man allerede nå oppretter. Derfor har vi ikke knyttet noen prestisje til om dette skal være i tillegg til eller i stedet for andre utvalg. Det går kanskje an å lage en struktur der man har et eget sikkerhetspolitisk utvalg som har sitt utgangspunkt i Presidiet, men som også trekker inn folk fra alle tre pilarer etter den modellen man skal opprette, men da fungerer som et eget sikkerhetspolitisk utvalg med relativt tunge aktører innenfor det nordiske samarbeidet.

For det tredje foreslår vi at Nordisk Råd skal ta et initiativ i forhold til å opprette en traktatfestet atomvåpenfri sone i Norden. Nordisk Råd blir ofte kritisert for ikke å ha gjort noe helt konkret på viktige politiske spørsmål

siden opprettelsen av passfriheten og det felles arbeidsmarkedet for mange, mange år siden. En opprettelse av en traktatfestet atomvåpenfri sone vil være noe helt konkret som griper inn i noen av de største og viktigste politiske utfordringene vi står overfor i Europa i dag. Det vil være noe som kan være et nordisk initiativ som vil få innflytelse over beslutninger andre steder, EU eller NATO. Det kan tjene som en modell for tilsvarende ordninger andre steder, og vise at nordisk samarbeid ikke bare er en refleks av beslutninger som blir tatt i EU eller i NATO.

Steenholdt (At): Hr. præsident! Jeg vil i dag under denne udenrigs- og sikkerhedspolitiske debat gerne tale om noget, som ligger mig meget på hjerte. Jeg vil gerne tale om den overvejelse, der foretages mellem på den ene side nationaløkonomiske og sikkerhedspolitiske interesser og på den anden side hensynet til minoriteternes rettigheder.

Den 21. januar 1968 styrtede det amerikanske bombefly med 4 kernevåben ned vest for Thule-air-base i Nordgrønland. En tragisk begivenhed med alvorlig risiko for følger for såvel den lokale befolkning som de danske arbejdere, der på nedstyrtningstidspunktet var beskæftiget på den amerikanske Thule-air-base.

En begivenhed, hvor den grønlandske befolkning først mere end 20 år senere efter en lang og hård kamp har fået adgang til oplysningerne om, hvad der skete den januardag 1968. I mere end 20 år har den grønlandske befolkning levet i uvished om, hvad der skete dengang. En minoritets rettigheder er af hensyn til andres sikkerhed trådt under fode. En situation, der for alle parter er uværdig.

Det er desværre ikke første gang, at en minoritet har betalt for en større nations nationaløkonomiske eller sikkerhedspolitiske interesser. Og meget tyder på, at det desværre ikke er sidste gang.

Lad mig for nemheds skyld tage f.eks. Tibet, selv om det land er så langt væk fra de nordiske lande. Det stolte tibetanske folk er i årtier systematisk blevet undertrykt af Tibets store nabo i syd, Kina. En systematisk undertrykkelse, der med den ligeledes systematiske udslættelse af den tibetanske kultur nærmer sig en udryddelse. FN har vedtaget en lang række resolutioner, hvor også de nordiske lande har medvirket. I dag kan de nordiske lande ikke være bekendt over for det land, som ellers venter på en hjælpende hånd fra Norden også i dette FN's jubilæumsår, ikke at gøre noget.

Den kinesiske undertrykkelse af Tibet har de nordiske lande altid betragtet med afsky, og de har ved flere lejligheder udtrykt deres misbilligelse af begivenhederne i Tibet. Nu tales der om en høring om Tibet i Danmark. Jeg er imidlertid ikke helt så glad, når jeg hører, at spørgsmålet om, hvorvidt høringen skal holdes, er blevet afhængigt af nationaløkonomiske interesser. Jeg er overrasket, da jeg var af den opfattelse, at kampen for minoritetsrettigheder var et spørgsmål af principiel og ikke økonomisk karakter.

De demokratiska rättigheter, som vi, der er forsamlet her i dag, betragter som selvfølgelige, gælder også for de mange minoritetsgrupper, der lever rundt om i verden. Ja, naturligvis tænker vi på alle, men alligevel er der desværre en beklagelig tendens til at glemme det, når vi politikere ser en konflikt med nationaløkonomiske aspekter - rettigheder, vi som politikere ellers har et stort ansvar for at sikre at de forskellige minoritetsgrupper opnår bibeholdt i fremtiden.

Jeg vil derfor gøre mine nordiske kolleger opmærksom på, at vi også har en moralsk og etisk forpligtelse til at tænke på minoriteternes rettigheder, når vi træffer tunge økonomiske beslutninger. Ellers betaler verdens minoriteter for verdens økonomiske vækst. Det er for mig at se en uværdig situation. Hvis vi politikere træffer en rigtig beslutning, kan vi hindre, at det sker.

Erland (lib): Herr president! Sannolikheten för väpnade konflikter anses minska medan olika slag av så kallade lågnivåhot, som inte i första hand kan mötas med militära medel, ökar. Säkerhetsbegreppet får därmed en utpräglat civil dimension, en dimension som framhåller stabiliserande samhällskrafter snarare än militär kapacitet och beredskap.

En fjärdedel av alla etablerade, oberoende stater är involverade i interna konflikter. Den moderna nationalstaten hotas mer av interna, politiska, religiösa, etniska eller ekonomiska krafter än av externa angrepp.

De interna konflikterna förklaras oftast av att en auktoritär samhällsform skapar sina egna motkrafter med krav på politiska reformer som beaktar skillnader mellan människor och grupper och som utgår från pluralism och kulturell mångfald som grund för samhällets utveckling. Det är i det perspektivet den nordiska samhällsformen med ett starkt lokalsamhälle är en förebild.

Trots en ny situation är den säkerhetspolitiska debatten i Norden i hög grad inriktad på övernationella försvarsorganisationer inom EU och ett framtida militärt samarbete mellan stater. Förklaringen är kanske att det mer eller mindre renodlat militära tänkandet kvarstår med färdiga lösningar för problem i en värld där problemen återfinns i andra sfärer än den militära. Militära resurser i form av personal, rustning och organisation utgör ett bundet materiellt kapital och kunskapskapital där en alternativ användning och en alternativ inriktning kräver en djupgående attitydförändring och en långsiktig omställningsprocess.

Vilka politiska reformer kan skapa en bestående stabilitet och säkerhet i samhällen som har en auktoritär tradition? Decentralisering, självbestämmande, parlamentarism, demokrati, nordiskt samarbete och ökat medborgaransvar är principer som motverkar den auktoritära samhällsformens inbyggda konflikter.

I Europa finns ett tiotal demilitariserade eller neutraliserade områden. Av dessa är det endast Åland som har självstyrelse. Demilitarisering och neutralisering har i dag en mindre försvarsstrategisk betydelse, men från-

varon av militära inslag påverkar attityder och tänkesätt som förstärker utvecklingen mot större civil stabilitet och sikkerhet i samhället.

Finlands regering anser det viktig at Åland, enligt regeringsprogrammet, "utvecklas som ett internasjonellt föredøme i fråga om sjålvstyre".

Också för Norden kan Åland ha betydelse för att utveckla tänkesätt om civil sikkerhet. Nordiska ministerrådet finansierade t.ex. för något år sedan en kurs för estländare om "marknadssystem og samhållsinstitutioner" med Åland som ett lätt øverblickbart praktikfall med alla vésentliga samhållsaktiviteter og -institutioner inom ett litet geografiskt område. Tyvårr har inte ansvariga politikere på Åland følgt opp detta lyckade eksempel på konstruktive, konkrete insatser for å bygge opp den civile sikkerheten i de nye marknadsekonomierne i Østeuropa.

Den ålåndske befrielsen från værnplikt begrånsar vårt deltagande i internasjonelle beredskapsorganisationer. En frivillig samhållstjånst for civile insatser vore ett alternativ där Åland aktivt kunde ta del og utnyttje egne erfaringer av sjålvstyrelse og samhållsorganisation. Nordiska rådet kunde ta initiativ til sådana insatser.

Herr president! Jag tror at vår sjålvstyrelsemodell kan inspirere andre regioner til samhållsbygginge på egne villkor. Ålands demilitarisering, neutralisering og demokratiske institutioner kan var ett eksempel for ett icke-militært sikkerhetstånkende på regional og lokal nivå - en civil sikkerhet som byggs underifrån.

Den civile aspekten på sikkerhet är på kort sikt inte en ersætning for den militære, men kontrasten mellom det traditionelle rustningssynsattet og ett sikkerhetsbegrep som omfatter demokratiske institutioner, politisk inflytande, social trygghet og råtvis økonomisk fòrdelning måste betonas og gøres tydeligere.

Bondevik (KrF): Selv om de nordiske land har hatt, og har, ulike sikkerhetspolitiske tilknytninger, har vi likevel mange felles utenrikspolitiske holdninger. Dette gjelder bl.a. i forholdet til utviklingsland og i arbeidet for fred, demokrati og menneskerettigheter.

I en tid med økende internasjonalisering blir det stadig viktigere med en koordinering av nordiske synspunkter, slik at vi kan opptre samordnet og med styrke i internasjonale fora, ikke minst i FN. Jeg vil understreke dette fordi de nordiske lands ulike tilknytning til EU har skapt økende fare for at denne nordiske koordinering kommer under press.

Denne risiko vil øke når Den europeiske union i stadig større grad og i stadig flere fora velger å opptre med en stemme. At det er blitt flere nordiske land i EU, kan øke innflytelsen for nordiske standpunkter. Men i de tilfeller disse standpunkter ikke når igjennom og EU-land må opptre loljalt i samsvar med et annet standpunkt, oppstår et problem. Dette må vi arbeide med løsninger på. Jeg er glad for at også den norske statsministeren var inne på dette i sin tale i dag.

Som det framgikk av den danske utenriksministerens redegjørelse i går, er det mange internasjonale organer hvor de nordiske land deltar. Når det gjelder det økonomiske samkvem i Vest-Europa, er EØS - Det europeiske økonomiske samarbeidsområde - en felles plattform.

Også i Nordisk Råds arbeid, bl.a. gjennom det nye Europa-utvalget, må vi utvikle arbeidsformer hvor vi mest mulig koordinerer nordiske synspunkter og påvirker europeisk politikk ut fra dette.

Utenriksminister Helveg Petersen pekte ved siden av FN også på OSSE, Europarådet, Østersjørådet, Barentsrådet og det kommende Arktiske Råd.

Flere av disse samarbeidsorganene er viktige muligheter til å veve de baltiske land, og ikke minst Russland, inn i vestlige nettverk, slik at vi overvinnes det øst-vest-skillet som lenge har delt Europa. Jeg er enig med Helveg Petersen i at spørsmålet om å åpne de vestlige samarbeidsstrukturer mot øst er en hovedoppgave i de kommende år.

Her vil jeg peke på den rolle OSSE kan spille. OSSE gir Russland en møteplass med USA og Vest-Europa. Organisasjonen er - med alle sine svakheter - tross alt et ekte alleuropeisk samarbeidsorgan. Også Europarådet er i ferd med å kunne bli det, og Russlands medlemskap i rådet er her en avgjørende prøvestein.

NATO har skapt nye samarbeidsprogrammer for å trekke land fra den oppløste Warszawapakten inn i et samarbeid. Partnerskap for fred er her en viktig nøkkel. En utvidelse av NATO er satt på dagsorden gjennom den studien om dette som er lagt fram. En utvidelse må skje slik at den ikke skaper nye, unødige skiller i Europa.

De nordiske land har lang erfaring fra deltakelse i FNs fredsbevarende operasjoner. I den siste tid har NATO spilt en nyskapende rolle ved å organisere fredsskapende styrker som opptrer i det tidligere Jugoslavia på grunnlag av mandat fra FN. Jeg synes dette er en interessant mulighet som avtegner seg dersom nordiske land - også de som ennå ikke er medlem av NATO - kan gå sammen om å skape det som er kalt "en nordisk brigade" for fredsoperasjoner. Det vil kreve vilje til utradisjonelle løsninger fra svensk og finsk side, og det må disse land selv avklare om de kan tenke seg. Selv synes jeg det ville være et positivt skritt på en veg som kan lede til økt nordisk samarbeid i fredens tjeneste.

Norden må aktivt følge opp sin tradisjon som forkjempere i fredsskapende arbeid. Men vi må også følge opp vår frontlinjerolle i kampen for den fattige verden, der nordiske land har spilt en viktig rolle i globale nord/sør-forhandlinger, i FN og i andre internasjonale organisasjoner. Flere nordiske land har også tradisjon for å besette topp-plasseringer i internasjonal statistikk om offentlig utviklingsbistand som andel av BNI. I denne sammenheng vil jeg også framheve vårt humanitære ansvar for flyktninger, ofrene for konflikter og katastrofer i mange områder av verden. Her har Norden også historiske tradisjoner vi plikter å leve opp til. Det nordiske samarbeidet kan spille en verdipolitisk rolle om det bidrar til at Norden samlet og sterkt framstår som det vi kan kalle en "humanismens region". Dette er også et viktig hensyn i forhold til Schengen-samarbeidet. Det er viktig, om vi skal godta et forhandlingsresultat, at det gir oss grunn-

lag for å føre en human flyktning- og asylpolitikk, og at vi kan bekjempe narkotikatrafikken over landegrensene.

Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj): Hr. præsident! De nordiske landes samarbejde har dybe rødder i vor historie og kultur. Dette samarbejde, som bygger på fælles kulturarv og grundlæggende synspunkter, har udviklet sig gennem årtier til trods for forskellig holdning til international politik og forskelligartet deltagelse i multinationale organisationer inden for forsvarsområdet og økonomisk samarbejde.

Mange mener at kunne se en dalende interesse for nordisk samarbejde ved Sveriges og Finlands indtræden i EU. Jeg mener, at de nære bånd mellem de nordiske folk, som har knyttet utallige enkeltpersoner, foreninger og institutioner sammen gennem årtier, er så stærke, at de tre lande Danmark, Sverige og Finlands medlemskab af EU ikke kan bryde dem.

Ansvar er derimod vores, vi må tilrettelægge det sådan, at de nordiske landes samarbejde, som er unikt i verden, bibeholdes og styrkes. Vi har opbygget samfund, som er et forbillede for mange andre, hvad angår sociale rettigheder, ligestilling, uddannelse og en mængde andet. Tilsammen danner de nordiske lande en stærk helhed, som kan påvirke den internationale udvikling betydeligt. Men de nordiske lande er også en ubrydelig del af Europa geografisk, historisk og kulturelt, foruden politisk, økonomisk, miljømæssigt og på forsvarsområdet. Derfor må de tage aktivt del i de europæiske landes samarbejde og forsøge at have indflydelse på udviklingen dér.

De tre nordiske lande har med deres deltagelse i EU påtaget sig forpligtelser over for EU, som giver dem mindre albuenum til samarbejde med lande udenfor, end de havde tidligere. Island og Norge kan have noget tilfælles med de øvrige nordiske lande vedrørende fælles deklamationer og EU's holdning på grundlag af EØS-aftalerne. Det nordiske samarbejde kan på denne måde være et betydningsfuldt bindeled for Island og Norge til det europæiske samarbejde.

I september i år deltog jeg i FN's 4. kvindekongress om ligestilling, som blev holdt i Beijing.

Det var en stor skuffelse for mig, at der på det nærmeste intet samarbejde var mellem de nordiske lande på konferencen. Der blev ikke holdt samrådsmøder, og der var kun ringe kontakt med de baltiske lande.

Det vækker til omtanke, at dette skulle kunne finde sted til trods for de nordiske udenrigsministres planer og beslutninger om fortsat samarbejde inden for FN.

Jeg nævner dette eksempel på mangel på nordisk samarbejde som en advarsel til os alle. Det viser, at vi må være på vagt og lade praktikken tale. Det er ikke nok at komme med smukke løfter om nordisk internationalt samarbejde, hvis der ikke er realiteter bag.

Jeg har tiltro til, at de nordiske udenrigsministre sørger for, at noget sådant ikke kommer til at ske igen og dermed står ved sine deklamationer i år om nordisk samarbejde internationalt. Jeg skal afslutte med forfatteren

Einar Már Guðmundssons ord "Norden er i orden". Gid det må vedblive at være sådan i fremtiden.

Anneliese Dørum (A): Schengen-samarbeidet har vært tatt opp flere ganger i denne debatten. Det er også det tema jeg vil snakke litt om, da med bakgrunn i at jeg er motstander av medlemskap i Europaunionen.

I den norske debatten om Schengen-avtalen blir det reist spørsmål om en avtale med Schengen-landene er forenlig med resultatet av folkeavstemningen vi hadde for snart et år siden. Som man har hørt i debatten også her, har enkelte konkludert med at den ikke er det. Det er etter mitt skjønn en noe forhastet konklusjon. Jeg tror at konsekvensene av folkeavstemningen og nei-flertallet i Norge er at vi nettopp må vurdere forskjellige typer mellomstatlig samarbeid, som nettopp Schengen-samarbeidet er. Det var slike typer samarbeid medlemsmotstanderne i Norge ønsket at man skulle inngå. Man ønsket heller slike avtaler fremfor å gå med i unionen. Jeg tror derfor at de som frykter Schengen-samarbeidet, tar feil. Vi må selvfølgelig vurdere om avtalen er hensiktsmessig, men det har ingenting med selve EU-spørsmålet å gjøre. Når talsmenn for Arbeiderpartiet her i dag gir uttrykk for et ønske om å gå inn i denne type avtaler, er det fordi Arbeiderpartiet på linje med et stort flertall i det norske folk, mener at det er positivt. Vi er alle enige om at passfriheten i Norden er positiv, også de som er skeptiske til Schengen-samarbeidet. Da skulle man jo tro at en passfrihet som omfatter en større del av Europa, også må kunne ses på som positivt.

Det er klart at man frykter at grensekontrollen ikke blir bra nok, og både i den svenske og norske debatten rundt Schengen er det to områder som fremstår som sentrale. I narkotikaspørsmålet har EU-medlemmer og ikke-EU-medlemmer et noe ulikt utgangspunkt når det gjelder narkotikakontroll. Men for Norges del - som ikke er medlem - er det klart at vi kan opprettholde grensekontrollen vi har i dag med henblikk på å hindre innførsel av narkotika. Schengen-samarbeidet vil også bidra til utvidede muligheter for politisamarbeid i kampen mot narkotika-ondet.

Et annet sentralt spørsmål har vært asyl- og flyktningpolitikken. Her har den norske justisministeren i Stortinget bekreftet at det er ingenting ved Schengen-samarbeidet som gjør at vi må endre vår asyl- og flyktningpolitikk. Det norske Stortinget vil være suverent også i disse spørsmålene. Den norske regjeringen har, etter min oppfatning lagt fram denne saken på en ryddig og skikkelig måte, slik at vi fra norsk parlamentarikerside har god oversikt over forhandlingsgrunnlaget. Dette er etter min oppfatning helt i samsvar med norske interesser og prinsipper. Skulle man i forhandlingene ikke få til et resultat som ivaretar våre interesser godt nok, må vi foreta disse avveiningene når resultatet foreligger.

Selv om jeg er positiv til passunionen både for Norden og i en utvidet sammenheng, må vi ha et forhandlingsresultat som ivaretar våre interesser. Det kan selvfølgelig også kjøpes for dyrt. Derfor er det viktig at de

nordiske land fordeler de kostnader et slikt samarbeid innebærer på en mest mulig rettferdig måte.

Men jeg har tillit til at de nordiske regjeringer vil gjøre sitt ytterste for å opprettholde den så tradisjonsrike nordiske passunionen.

Alf Svensson (kds): Herr president! Den tiden är sedan länge förbi då säkerhets- och försvarspolitik var något som kunde isoleras till nationalstater, dels för att nationalstatens tid i 1800-talets fason är förbi, dels för att internationaliseringen på alla tänkbara områden accelererar.

Den tiden är också förbi då säkerhets- och försvarspolitik så gott som helt kunde isoleras till militära resonemang. I dag måste europeisk säkerhetspolitik konsekvent inriktas på - det vill jag understryka - att den s.k. östutvidgningen skall komma till stånd och på att Europa skaffar fram en gemensam miljöpolitik, som fredar livsbetingelserna för morgondagens medborgare. De politiska partier i Norden som inte aktivt engagerar sig för östutvidgningen - det finns ju sådana - är, anser jag, skyldiga att i anständighetens namn presentera sitt europeiska säkerhetspolitiska alternativ.

Herr president! Europa håller i någon mån andan inför regeringskonferensen nästa år. Det är utomordentligt viktigt att vi alla i Norden arbetar för att den konferensen skall lyckas att bevara samstämmighet och samförstånd. Det finns självfallet en risk för att vår kontinent delas upp i A- och B-lag, ekonomiskt, socialt och kulturellt. Vi vet också att det existerar en ängslan för att de små ländernas inflytande kan komma att minska i Europasamarbetet. Sådana gränsdragningar *kan* naturligtvis också komma att spela en säkerhetspolitisk roll för våra nordiska länder, och det är *ett* argument för att vi verkligen skall hålla samman.

Herr president! Jag menar att det inte i första hand är beslut om en gemensam valuta som skapar europeisk harmonisering. Det är inte EMU som kommer att kunna vara kittet och grundvalen för trygghet i våra barns och barnbarns Europa. Det behöver repeteras om och om igen från varje nordisk politisk estrad att människovärdet är viktigare än penningvärdet.

Om inte de konvergenskrav som vi talar så mycket om tar spjörn i värderingar som står för människans okränkbara värde och för alla individers lika värde, blir stabiliteten i säkerhetspolitik och fredssträvanden som ett bygge utan bärande konstruktion.

Demokratin fordrar av oss att vi ständigt i alla situationer gör allt vi mäktar för att upprätthålla respekten för människovärdet. Demokratis människosyn och innersta kärna och mentalitet är i själva verket säkerhetspolitikens förutsättning.

Vi är allesammans överens om att de förestående valen i Ryssland påverkar de nordiska ländernas säkerhetspolitiska bedömningar. Hur det nu än går i dessa val, är det inte enbart med militära rustningar och strategier som dessa eventuella säkerhetspolitiska församringar skall mötas. Det skall i allra högsta grad ske genom att man överför, implementerar eller

vad vi nu vill kalla det de värderingar som den demokratiska människosynen rymmer och som finns i demokratin.

Herr president! När vi talar om människovärde handlar det om att ta itu med främlingsfientlighet, att kväsa antisemitism, att bryta ner skrank som främjar segregation. Det handlar också och i allra högsta grad om att ge unga människor arbete och framtidstro, att visa att den vårdbehövande åldringen har samma värde som den effektive vid dataskärmen.

Det är viktigt att fundera över *var* denna människosyn, dessa värderingar, dessa normer bäst överförs till barn och ungdomar. Jag vill påstå att det är i fungerande familjemiljöer. Därför går det faktiskt utomordentligt väl att hävda - hör och häpna - att familjepolitiken har relationer till en stabiliserande säkerhetspolitik.

Det är alldeles självklart att vi i Norden skall återknyta banden till Baltikum, bygga ännu fler broar och bryggor av gemenskap över Östersjön. Och fundamenten för dessa byggen skall vara just de värderingar som jag här omnämnt.

År 1945 gav professor Alf Ross i Köpenhamn ut en bok med titeln *Varför demokrati?* Den boken har betecknats som en av den internationella litteraturens bästa böcker om just demokrati.

- Demokratins etiska rot är respekt för människovärdet, skriver professor Ross, och han efterlyser ett återupprättande av den moraliska tron på människovärdet:

- Jag tror, säger han, att den djupaste inspirationskällan till en sådan återfödelse alltjämt är att söka i den humanism och kristendom som genom årtusenden har utgjort grundvalen för vår kultur.

Herr president! Säkert har Alf Ross rätt, och säkert måste sådana här synsätt bli mera observerade i den framtida säkerhetspolitiska debatten.

Jette Gottlieb (EL): Hr. præsident! Der har i debatten været en stærk tendens til at tro, at de økonomiske og politiske og militære problemer i et nyt Europa skal løses ved at styrke Vestunionen og NATO og ved at styrke den økonomiske og politiske integration i EU. Det nordiske samarbejde skal reduceres til at holde formøder til den dagsorden.

Denne udvikling kan vi under ingen omstændigheder støtte, både fordi vi ser en selvstændig nordisk dagsorden, som er værd at udvikle, og fordi vi ikke deler begejstringen for den Europæiske Unions konstruktion.

I modsætning til de mange pæne ord, som vi har hørt både fra den socialdemokratiske og den konservative gruppe og fra mittengruppen om fælles europæisk udvikling og om, at der ikke skal være nye grænser i Europa, at Rusland skal inddrages i det europæiske samarbejde på lige fod, ser vi desværre en helt anden realitet.

Vi ser en klassisk vestlig blokpolitik under udvikling, som måske nok har til hensigt at integrere de østeuropæiske lande, men ikke på deres egne præmisser og på lige fod. Tværtimod ønsker man at påtvinge disse lande en helt bestemt samfundsmodel, hvor man karakteristisk nok ikke kan nævne ordet demokrati uden ordet privatisering. Landene vil blive på

tvunget en øget social ulighed. Den fri konkurrence vil blive krævet som en ny grundlov på lige fod med de smukke ord om frihed og lighed.

Dertil kommer, at det er helt urealistisk at antage, at hele Østeuropa samt Rusland vil blive inddraget, om de så under store sociale omkostninger tilpasser sig samtlige politiske og økonomiske krav, de måtte blive stillet over for.

Hvad vi ser lige nu, er en udvikling af en kold fred til erstatning af den kolde krig - en kold fred, der i sig rummer faren for ny oprustning, styrkelse af Vestunionen og NATO, nye grænser i Europa - og i realiteten på trods af de pæne ord - en udgrænsning af Rusland.

En alternativ sikkerhedspolitik til denne udvikling er nedrustning, afvikling af Vestunionen og NATO, opbygning af nye samarbejdsformer med de østlige naboer gennem eftergivelse af den enorme gæld og etablering af ligeværdige handelsaftaler.

Jo, det vil blive dyrt, som den konservative Hans Engell anfører, men det er nødvendigt, hvis vi vil forebygge, at nye sociale og politiske spændinger udvikler sig krigstruende.

Som det er fremgået, gør jeg mig til talsmand for en civilistisk sikkerhedspolitik, der i stedet for oprustning og økonomisk påtryk sætter nedrustning byggende på atomfrihed, blokopløsning, forebyggelse af økonomiske og sociale spændinger og et forøget miljøberedskab.

Jeg vil slutte med at takke for, at vi i Nordisk Råd har et forum, hvor vi nu kan diskutere disse vitale spørgsmål. Jeg håber, at vores diskussion kan føre til fælles nordiske sikkerhedspolitiske tiltag på trods af vore landes forskelligartede tilknytning til NATO, til Vestunionen og til EU.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

Rådet beslöt att lägga Dokument 2: Utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse till handlingarna.

Budgetutskottets saker

3

B 151/b: Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för 1996; C 2: Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet

Rådet behandlade ovannämnda saker i ett sammanhang.

Budgetutskottet hade föreslagit att rådet med anledning av ministerrådsförslag B 151/b och berättelsen C 2 beslutar följande:

A. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att tillse att reformprocessen "Nordiskt samarbete i en ny tid" ges möjlighet att fullföljas på ett lyckosamt sätt, att det hålls ett fortsatt

högt tempo, att de politiska prioriteringarna från våren 1995 konsekvent följs och att budgeten ger utrymme för flexibilitet. Det är därför rådets bestämda mening att presidiet och de nya rådsutskottet skall ges möjlighet att vidare diskutera prioriteringar i dialog med ministerrådet. Härvidlag bör rapporten "Nordisk nytte" med förslag till ökad brukarfinansiering och övriga förslag till förändringar också bilda underlag för diskussionen.

B. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vidta följande ändringar i budgetförslaget för 1996:

- a) Särskilt anslag "blockbidrag" öronmärks för stöd till nordiska folkupplysnings- och studieorganisationer under budgetposten "tidsbegränsade program och generella stödordningar, 2.2". "Blockbidrag" tillförs 2,6 MDKK. Finansiering sker genom att budgetposten "styrgruppen för nordisk vuxenutbildning och folkupplysning, 2.2.3" reduceras med 2,6 MDKK.
- b) Under budgetposten "Nordisk ungdomskommitté, 1.3.5" skall 80% (3,8 MDKK) av anslaget, 4,7 MDKK, öronmärkas till den generella stödordningen för nordiska barn- och ungdomsorganisationer.

C. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att beakta följande:

att rådet och dess organ snarast önskar uppta en dialog med ministerrådet för att diskutera hur ministerrådets verksamhetsberättelse, bokslut och förslag till plan/budget skall hanteras i den nya årscykeln med ordinarie session på hösten. Denna diskussion bör framförallt koncentreras till följande frågeställningar:

- att rådet och dess organ på ett principiellt plan ges möjlighet att i ett tidigt, och påverkbart skede, ha en diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser
- att ministerrådet under verksamhetsåret håller rådet ajour, utan fördröjning, om föregående års bokslut, överförande av projektmedel och bokslutsprognoser m.m.
- att de politiska styrinstrumenten i form av plan/budget förändras och förenklas till såväl innehåll som form för att bättre tillgodose kraven på överskådlighet och därmed underlättas arbetet med det fortsatta reformarbetet: att resurserna i den nordiska budgeten koncentreras till de högst prioriterade områdena

D. att rådet i övrigt beaktar de synpunkter som förts fram i budgetutskottets betänkande.

Betr. budgetutskottets förslag till beslut enligt punkt B ovan hade mitten- gruppens medlemmar i budgetutskottet *Peter Angelsen (Sp)*, *Ossi Korteniemi*

(Kesk.) och Siv Friðleifsdóttir (F) hade meddelat att de stödjer ministerrådets förslag till budget för 1996 med de ändringar budgetutskottet föreslagit. Emellertid ville man framlägga reservation avseende kapitlet 5.5.1.2. Nordjobb; 7.1.1 Föreningarna Nordens Förbund och Nordens folkliga församling.

Reservationen, fogad till utskottets betänkande, lyder:

"Midtengruppas medlemmer i budsjetttutvalget støtter i hovudtrekk utvalgets innstilling. Gruppa vil støtte det folkelege samarbeidet og ungdoms-samarbeidet, og vil finansiere forslaga med å redusere samarbeidet innan bygg- og bustadsektoren. Dei konkrete forslaga er:

1. 5.1.1.2 Nordjobb

Midtengruppa vil auke budsjettposten med 500 000 kroner, ved å redusere posten 4.4. Bygg- og boligsektoren med tilsvarende sum 500 000 kroner.

2. 7.1.1 Foreningene Nordens Forbund

Midtengruppa vil auke tilskotet til Foreningene Nordens Forbund med 250 000 kroner, ved å redusere den same posten 4.4. Bygg- og boligsektoren med tilsvarende sum 250 000 kroner.

3. 7.1.1 Nordens Folkelege Forsamling

Midtengruppa vil auke tilskotet til Nordens Folkelege Forsamling med 350 000 kroner, ved å redusere den same posten 4.4. Bygg- og boligsektoren med tilsvarende sum 350 000 kroner.

Etter vedtak i budsjetttutvalet 23. oktober og kulturutvalet 27. oktober støttar Midtengruppa arbeidet med å styrke den komande handlingsplanen for barne- og ungdomsarbeid slik kulturutvalet har vedtatt. Midtengruppa vil mellom anna peike på behovet for å styrke elevutvekslinga mellom Vestnorden og resten av Norden og gi meir pengar til skoledata-samarbeidet. Dette vil vi kome tilbake til i vidare behandling av barne- og ungdomsplanen 'Ett kommande Norden'.

Midtengruppa ber om at det blir votert om dei konkrete mindretalsforslaga nemnt ovanfor, kvart enkelt for seg."

Angelsen (Sp) (budgetutskottets talesman): Som vi alle kjenner til, besluttet Rådet i Reykjavík denne våren hovedprinsippene for det fortsatte nordiske samarbeidet - Nordisk samarbeid i en ny tid.

Ministerrådet har lagt fram en redegjørelse om planene for det nordiske samarbeidet. I den forsøker man å beskrive det nordiske samarbeidet - prioriteringer og utviklingstendenser - ifølge de tre pilarene; samarbeidet i Norden, Norden og Europa samt Norden og dets nærområder. Fra budsjetttutvalgets side anser vi at det er av stor viktighet for det nordiske samarbeidets framtid og utvikling at vi i tilstrekkelig grad lykkes å innføre et nordisk perspektiv i aktuelle politiske spørsmål i våre nordiske parlamenter. Det er også viktig at vi lykkes med å samordne en felles politikk gjennom arbeidet i Nordisk Råd, som dermed kan legge grunnlag for en bedre samordnet og felles opptreden fra de nordiske landenes side, spesielt mot våre nærområder i østersjøregionen og Nordvest-Russland. Utfordringene er store og oppgavene nærmest uendelige, ikke minst på miljøsidene. Gjen-

nom en felles nordisk opptreden i innsatsen for våre nærområder vil det være mulig å ta løft som monner. Det nordiske bidrag kan rettes inn mot mange områder, som bl.a. utvikling av demokrati, velferd og økonomi.

Gjennom beslutningen om Nordisk samarbeid i en ny tid har et antall ulike utredninger blitt igangsatt av Ministerrådet. Fra budsjetttutvalgets side mener vi dette er bra. Av særlig interesse er rapporten Nordisk nytte med analyser av de samnordiske institusjonene. Vi kommer senere til å diskutere Ministerrådets forslag vedrørende Nordisk nytte, men jeg vil i denne sammenheng legge fram følgende fra budsjettutvalgets side som ikke bare vedgår Nordisk nytte, men reformprosessen i sin helhet.

Det er viktig at Ministerrådet ser til at reformprosessen Nordisk samarbeid i en ny tid gis mulighet til å fullføres på en vellykket måte, at det fortsatt holdes et høyt tempo, at de politiske prioriteringer fra våren 1995 i Reykjavík følges opp, og at budsjettet gir rom for fleksibilitet. Det er derfor budsjettutvalgets bestemte mening at Presidiet og de nye rådsutvalgene skal gis mulighet til å videre diskutere prioriteringer i dialog med Ministerrådet. Her bør rapporten Nordisk Nytte også danne grunnlag for diskusjonen.

Budsjettforslaget fra Ministerrådet har en ramme på 707,9 mill. danske kroner mot 718,9 mill. danske kroner for inneværende år. I en slik fase med nedgang i budsjettet, som i seg selv stiller krav til skarpere prioriteringer, er det selvfølgelig vanskelig for Rådet å foreta endringer.

Fra budsjettutvalgets side har vi to konkrete forslag til forandringer i Ministerrådets budsjettforslag, forslag som er i tråd med forslag fra Kulturutvalget.

Forslagene går ut på at at særskilt bevilgning, "blockbidrag", øremerkes som støtte til nordiske folkeopplysnings- og studieorganisasjoner under budsjettposten "tidsbegrensede program och generella stödordningar" post 2.2. "Blockbidrag" skal tilføres 2,6 mill. danske kroner. Finansieringen skjer ved at budsjettposten "styrgruppen for nordisk vuxenutbildning och folkopplysning" post. 2.2.3 reduseres med samme beløp.

Under budsjettposten "Nordisk ungdomskomite" post 1.3.5 skal 80 pst., som tilsvarer 3,8 mill. danske kroner av en bevilgning på 4,7 mill. danske kr, øremerkes for den generelle støtteordningen for nordiske barne- og ungdomsorganisasjoner.

Jeg vil også ved denne anledning vise til at midtengruppens representanter i utvalget har kommet med en reservasjon når det gjelder økte bevilgninger til Nordjobb, foreningene Nordens Forbund og Nordens Folkelige Forsamling. Økningen dekkes inn ved tilsvarende reduksjoner på post 4.4, Bygg- og boligsektoren. Jeg regner med at det vil bli mulig å få separate avstemninger på de tre forslagene i reservasjonen ved behandlingen av budsjettet. Forslagene fra midtengruppen vil for øvrig bli omtalt og presentert av andre representanter fra midtengruppen.

Medlemmene fra den venstresosialistiske gruppen i utvalget har fremmet en egen uttalelse, som vil bli omtalt av representanter for gruppen.

Fra budsjettutvalgets side er det også viktig at det i framtiden gis beste mulighet for en fruktbar dialog, med klare spilleregler, mellom Rådet og

Ministerrådet. Utfra Rådets nye årssyklus, med ordinær sesjon på høsten, bør man særlig diskutere at Rådet og dets organ på et prinsipielt plan gis mulighet til å ha en diskusjon om planer, prioritering og budsjettmessige konsekvenser på et tidlig og fremdeles påvirkbart tidspunkt. Ministerrådet bør holde Rådet ajour under virksomhetsåret om inneværende års regnskap, overføringer av prosjektmidler og regnskapsprognoser m.m. Jeg viser her til det budsjettutvalget har uttalt i innstillingen

Jeg forutsetter videre at Ministerrådet tar hensyn til og følger de øvrige synspunkter budsjettutvalget har framført i innstillingen.

Jeg vil særlig påpeke følgende:

For de første vil vi, i likhet med Rådets kulturutvalg, peke på betydningen av Nordisk Kulturfond. Vi forutsetter at fondet utvikles for å gi støtte til kulturelle prosjekt i en vid utstrekning, og da særlig at arbeidet med barne- og ungdomsprojekter intensiveres.

For det andre er det vårt store håp at det nordiske spåksamarbeidet, som har høy prioritet i vårens beslutning, blir utviklet og intensivert. At vi forstår hverandre, er sikkert den aller viktigste forutsetningen for et fortsatt og utviklet nordisk samarbeid.

For det tredje vil jeg peke på det nordiske miljøarbeidet. Miljøområdet er høyt prioritert i Nordisk Samarbeid i ny tid. Det har likevel vist seg at arbeidet i miljøsektoren, særlig med kobling til Nordens nærområder - Østersjøregionen og Arktis - har visse koordineringsvanskeligheter i forhold til det arbeidet som bedrives nasjonalt og bilateralt. Det er ifølge budsjettutvalgets mening av stor betydning at det nordiske miljøarbeidet samordnes med de nasjonale miljøinnsatsene, særlig i Østersjøen.

For det fjerde vil jeg peke på innsatsen i sin helhet i Nordens nærområder, særlig i Østersjøregionen, og dens betydning for fremme av en demokratisk utvikling og stabilitet i vår del av verden.

Avslutningsvis vil jeg tilrå plenarforsamlingen å slutte seg til budsjettutvalgets betenkning og forslag til budsjett, men som en av forslagsstillerne bak midtengruppens reservasjon vil jeg selvsagt anbefale forslagene i reservasjonen til endringer på budsjettet i 1996.

Med Budsjettutvalgets innstilling til Ministerrådets redegjørelse for plan og budsjett for 1996, har utvalget avsluttet sitt arbeid i Nordisk Råd. Budsjettutvalget vil etter omorganiseringen av rådet være historie - hvis det da ikke skulle dukke opp igjen, mot alle odds. På utvalgets vegne vil jeg uttrykke det håp at vi har lagt et godt grunnlag for Rådet til i framtida å delta aktivt i prioriteringene av den økonomiske innsatsen i det nordiske samarbeid, og at Rådet på den måten kan vise beslutningskraft, som den danske statsminister Poul Nyrup Rasmussen uttalte som viktig i det nordiske samarbeidet. Det kan jeg stille meg bak.

Knud Enggaard overtok härefter ledningen av förhandlingarna.

Økonomiminister og minister for nordisk samarbejde **Marianne Jelved** (RV) ministerrådets talesman): Hr. præsident! Et år er gået, siden Finland, Norge og Sverige traf beslutning om deres fremtidige tilknytning til Den Europæiske Union. Siden da har det været de nordiske regeringers og parlamentarikeres fælles ambition at tilpasse det nordiske samarbejde til denne nye situation.

På Nordisk Råds session i Reykjavík i marts i år var der enighed om mål, prioriteringer og hovedtrækkene i de forslag, der blev fremlagt af den fælles reformgruppe. Rapporten var en klar politisk markering af ønsket om et fortsat og styrket nordisk samarbejde tilpasset nye vilkår.

Vi er nået langt i denne proces. Det billede, der i dag tegner sig af det nordiske samarbejdes fremtidige form og indhold, lover godt. Det nordiske samarbejde har i det seneste år taget de første vigtige skridt ind i den ny tid. Reformerne er ikke helt ført til ende, men vi er kommet et godt stykke i den rigtige retning. Men fortsat politisk dynamik er forudsætningen for, at det lykkes at nå målet.

Danmark overtog formandskabet på ministerrådssiden på sessionen i Reykjavík i marts i år. Hovedoverskriften for det danske formandskab er at sikre fremdriften i reformprocessen. Denne opgave er helt konkret grebet an ved, at der er udarbejdet en plan for samtlige reformforslag fra rapporten "Nordisk samarbejde i en ny tid" med angivelse af opfølgningsinitiativer og tidsfrister.

Lad mig kort ride op, hvilke resultater der er nået siden sessionen i Reykjavík: Grundlaget for nye organisations- og samarbejdsformer i Nordisk Råd blev fastlagt med vedtagelsen af den nye Helsingforsaftale på den ekstraordinære session i år. Nøgleordene er et styrket præsidium og en udvalgsstruktur bygget op om de tre søjler i samarbejdet. Den nye Helsingforsaftale vil i nær fremtid blive godkendt af landene, således at den kan træde i kraft ved årsskiftet. Fra regeringssiden ser vi frem til et fortsat godt samarbejde med det nye Nordisk Råd.

På de områder udmønter opfølgingsarbejdet sig i ministerrådsforslag til sessionen i Kuopio. For det første i det tilbagevendende plan- og budgetforslag, som jeg vender tilbage til om et øjeblik. For det andet i et ministerrådsforslag om proceduren for reformerne på institutionsområdet. Og for det tredje i et ministerrådsforslag om arktisk samarbejde. De to sidstnævnte forslag behandles særskilt senere i dag.

En udvikling af forholdet Norden/EU/EØS er en central del af samarbejdet. Målet er at udnytte vor lange tradition for nordisk samarbejde i forhold til den europæiske udvikling og mere konkret at tilføre EU en nordisk dimension. Ministerrådet har i det forløbne halve år taget en række initiativer med dette for øje.

Temamødet om Europaspørgsmål, som Nordisk Råd vil afholde i København i begyndelsen af marts 1996, er et andet initiativ inden for Europasøjlen. Vi ser her frem til en konference, der kan repræsentere en nyskabelse i det nordiske samarbejde. Det vil være et interessant forum til drøftelser af Nordens og de nordiske landes rolle og interesser i forhold til EU.

Styrkelse af den nordiske identitet er også en vigtig del af reformarbejdet. Også her er vi nået et skridt videre. Bl.a. er der til sessionen fremlagt et ministerrådsforslag om en handlingsplan for det nordiske børne- og ungdomskultursamarbejde i perioden 1996-2000. Og i juni måned vedtog samarbejdsministrene et mandat for en nordisk arbejdsgruppe, som har til opgave at vurdere det nordiske sprogfællesskab i et bredere perspektiv og foreslå langsigtede foranstaltninger for det fremtidige sprogsamarbejde. Gruppen har indtil nu afholdt tre møder og foretaget en gennemgang, vurdering og perspektivering af allerede foreliggende udredninger, programmer og forskningsresultater på området. Fra ministerrådet ser vi frem til at modtage arbejdsgruppens rapport og forslag.

Lad mig til sidst præsentere ministerrådets plan- og budgetforslag for 1996. Budgettet skal tjene som det nordiske samarbejdes fundament i den vigtige omstillingsperiode, hvor samarbejdet og organisationen skal fornyes, prioriteres og ændres. Forslaget er derfor opstillet med udgangspunkt i, at indholdet i det interne nordiske samarbejde skal koncentrereres og målrettes, samtidig med at vi udvider og udvikler den ydre dimension - både i forhold til Norden og Europa og i forhold til Nordens nærområder.

Ministerrådet har fastlagt rammen for det fællesnordiske budget for 1996 til 707,9 mio. DKK. Det er en reduktion i forhold til i år, hvor budgettet som bekendt er på 718,9 mio. DKK. Rammens størrelse og det faktum, at rammen ikke bliver pris- og lønreguleret, afspejler et nødvendigt kompromis. Men vi skal huske, at udgangspunktet - altså 1995 - er en ramme, der er forøget i forhold til 1994 med 50 mio. kr.

Jeg mener, at det med budgetforslaget for 1996 er lykkedes at udarbejde et budgetforslag, der i det store og hele tilgodeser de politiske ønsker, som blev fastlagt gennem prioriteringerne i rapporten "Nordisk samarbejde i en ny tid".

I overensstemmelse med reformgruppens bekræftelse af, at kultur og uddannelse fortsat skal være de vigtigste satsningsområder, er der også for 1996 sket en forøgelse af midlerne til disse programmer. 48,9 pct. af den samme ramme foreslås tildelt kultur, uddannelse og forskning.

Programmet for Nordens nærområder videreføres med en samlet ramme på 50 mio. kr., og som sædvanlig vil der blive udarbejdet et detaljeret arbejdsprogram for 1996. I det væsentlige fastholdes den prioritering, som er gældende i år. Den største enkeltaktivitet er de meget populære stipendie- og udvekslingsordninger. Derudover er der i forslaget afsat rammebevillinger til uddannelse, kultur- og mediasamarbejde, demokrati og markedsøkonomi, medborgerrettigheder, industri- og finanspolitisk samarbejde, jordbrug og miljø. Det afgørende formål er fortsat at fremme den demokratiske og markedsøkonomiske udvikling.

Hr. præsident, på de områder, hvor det er nødvendigt, er det foreliggende budgetforslag i tråd med anvisningerne i rapporten "Nordisk samarbejde i en ny tid". Fra og med 1997 vil resultatet af institutionsgennemgangen få betydning for budgettet.

Jeg finder, at budgetforslaget for 1996 er et fornuftigt kompromis. Det har en betoning af de velkendte satsningsområder i det nordiske samar-

bejde, men afspejler samtidig, at vi er ved at tilpasse det nordiske samarbejde i overensstemmelse med reformgruppens rapport. Jeg skal anbefale, at Nordisk Råd tilslutter sig forslaget.

Dalheim (A) (socialdemokratiske partigruppens talesman): President! På vegne av den sosialdemokratiske gruppen vil jeg komme med noen kommentarer og synspunkter i forhold til en nær enstemmig innstilling fra budsjetttutvalget til Nordisk Råds budsjett for 1996.

Nordisk Råd er i forandring. Vi har et år med reformarbeid bak oss. Ny utvalgsstruktur er på plass fra 1. januar 1996, og vi har besluttet å samlokalisere rådets to sekretariater i København. Det er stilt kritiske spørsmål til hvordan vi utnytter de forholdsvis store ressurser rådet hvert år har til disposisjon. Aktivitetene i rådets regi er mange, men det politiske eierskap, kunnskap knyttet til hva som skjer i hverdagen og usikkerhet knyttet til om aktivitetene i forsvarlig grad er til nytte i nordisk sammenheng, har vært noe av drivkraften bak den omorganisering av Nordisk Råd som nå trer i kraft fra 1. januar 1996. Men vi står fortsatt overfor en krevende gjennomgang av mange sider ved rådets virksomhet opp mot målsettingen om hva som er til felles nordisk nytte. Konkret ligger en rapport om 47 nordiske institusjoner til vurdering i rådets organer.

Mot denne virkelighet preget av stor vilje til nytenkning er det spesielt utfordrende å behandle et budsjett for 1996, som så å si 100 pst. bygger på en struktur i Nordisk Råds arbeid som rådet nå er i ferd med å forlate. Ser vi på fordelingen av budsjettpostene i det budsjettet vi nå skal vedta, i forhold til arbeidet i den nye utvalgsstrukturen, kan vi i utgangspunktet konstatere at mer enn 80 pst. av budsjettmidlene vil gå til det nye Nordenutvalget. Nærområdeutvalget med sine mange utfordrende oppgaver, vil få ca. 7 pst, og et politisk tungt Europa-utskott vil få ned mot 1 pst. I Ministerrådets budsjettforslag er det altså ikke tatt sikte på å foreta noen endringer i forhold til prioriteringer skapt av reformen "Nordisk samarbeid i en ny tid". Det skal først komme i budsjettet for 1997 - et startpunkt for det nye Nordisk Råd som i praktisk hverdagsarbeid kan svekke et ønsket tempo i reformarbeidet i et viktig første år. Budsjetttutvalget har derfor understreket i sin innstilling at det i budsjettet for 1996 må være rom for fleksibilitet og omprioriteringer. Dersom budsjettets rammer viser seg å være u hensiktsmessige i forhold til ny struktur og nye oppgaver, skal det være rom for endringer. Dette betyr i klartekst at når de nye utvalg møtes i januar, må man på en hensiktsmessig måte foreta en gjennomgang av de budsjettforutsetningene som ligger for det enkelte utvalg. Er det u hensiktsmessigheter knyttet til enkelte budsjettposter, må man raskt starte en prosess i forhold til Ministerrådet for å få nødvendige omprioriteringer.

En slik gjennomgang vil i tillegg gi et godt politisk grunnlag for behandlingen av budsjettet for 1997. Kravet fra Nordisk Råds nye organisasjoner overfor Ministerrådet i budsjettprosessen må nå være at man på et tidlig tidspunkt gis mulighet til politisk påvirkning av planer, prioriteringer og budsjettmessige konsekvenser. Det er i slike prosesser en ønsker at

virkelig politisk innflytelse kan skje. Og da blir det ikke slik som vi fortsatt kan se det, med bakgrunn i en gammel struktur, i mindretalsinnstillingen til budsjettet fra Midtengruppen. Her kommer, som vi tidligere også har sett, endringsforslag i "siste svingen". Over bordet i det siste møtet kutter man Sosialutvalgets budsjett på et punkt hvor Midtengruppens medlemmer - i hvert fall slik det kommer til uttrykk i protokollen fra utvalget - har vært med på å gi vesentlige økninger, og så deler man altså ut midler med den andre hånden til gode formål. Dette er ikke slik politisk arbeid skal være i et flernasjonalt råd. Budsjettutvalget har, som jeg refererer til, anbefalt at eksempelvis Norden-utvalget skal gjennomgå 1996-budsjettet i januar med utgangspunkt i hva som har god nordisk nytte. Den sosialdemokratiske gruppen vil i en slik sammenheng vurdere Nordens Folkelige Forsamling som et meget hensiktsmessig organ i videreutviklingen av det nye Norden-samarbeidet. Vi ville være innstilt på å legge forholdene til rette for en økt bevilgning der. Men situasjonen er nå den at det her ligger et forslag for rådet.

I tillegg skal Nordens Folkelige Forsamling gjennomføre sin neste samling i september i Vasa. Av praktiske grunner finner den sosialdemokratiske gruppen allerede nå å kunne stemme for Midtengruppens forslag på dette punkt, om å øke tilskuddet til Nordens Folkelige Forsamling med 350 000 kr. Andre spørsmål knyttet til Foreningen Norden vil naturlig nok måtte drøftes i det nye utvalget. For øvrig slutter den sosialdemokratiske gruppen seg til innstillingen.

Siv Friðleifsdóttir (F) (midtengruppens talesman): Hr. president! Midtengruppen ville helst sett at budsjettnivået fra 1995 kunne være retningsgivende for årene framover, men vi bøyer oss for realitetene etter at regjeringene har kommet fram til et kompromiss på 707,9 mill. danske kroner. Vi respekterer at det er regjeringene som setter budsjetttrammene. Vi håper at 1996-budsjettet viser nivået framover, og vi må våge å prioritere innen dette området.

Derfor kom Midtengruppen til budsjettforhandlingene i år med klare prioriteringer om hva vi ville styrke, og også om hva vi ville skjære ned på. I arbeidet i budsjettutvalget har vi lagt fram et forslag i balanse, der vi ville styrke barne- og ungdomssamarbeidet og det folkelige kultursamarbeidet, Nordjobb og elevutveksling.

Vi har laget vårt budsjettforslag før Hermod Skånlands rapport om de finansielle institusjonene og Søren Christensen-utvalgets rapport om nordiske institusjoner.

Likevel ser vi at mange tanker og forslag i disse to utredningene støtter de forslag Midtengruppen har arbeidet med. Men vi kan ikke si oss enig i hele rapporten fra Søren Christensen og hans gruppe. Særlig har vi liten sans for å kreve av kulturinstitusjonene at de skal "øge nordisk konkurransekraft/konkurranssevne". Det vil vi komme tilbake til i debatten senere under sesjonen.

Midtengruppen har tatt den relativt nye budsjettkompetansen i Nordisk Råd alvorlig, og vi har sett det som vår oppgave å gå gjennom alle deler av budsjettet for å se om vi har andre politiske prioriteringer enn Ministerrådet. I hovedsak er vi kommet fram til felles holdninger med de andre partigruppene, - og fagutvalgene.

Våre prioriteringer har vært å sikre at miljøarbeidet, særlig i forhold til Nordens nærområde, skal fortsette, vi vil styrke demokratiseringsarbeidet i Baltikum, og vi er glade for starten med 1 mill. danske kroner til det arktiske samarbeidet. Vi mener at denne summen skal økes i senere budsjett. Midtengruppen vil også takke samarbeidsministrene for at budsjettforslaget kom så tidlig at det ble god tid til grundig behandling i partigruppene.

Men når det gjelder betydningen av det frivillige organisasjonsarbeidet, har vi ikke vært fornøyd med forslaget. Midtengruppens medlemmer både i kulturutvalget, budsjettutvalget og i plenarforsamlingen i Reykjavík-sesjonen støttet det sosialdemokratiske medlemsforslaget om at studieforbundene skulle få beholde sitt blokktilskudd. Med grunnlag i dette viktige prinsippet om tillit til at organisasjonene selv kan bestemme over et blokktilskudd, bad vi budsjettutvalget om å be kulturutvalget se på den foreslåtte barne- og ungdomsplanen, "Et kommende Norden" og forslagene i denne planen om alvorlige nedskjæringer i bevilgningene til ungdomsorganisasjonene allerede i kommende budsjettår.

Vi er glade for at kulturutvalget besluttet at 80 pst. av bevilgningene i Nordisk Ungdomskomite skal gå til organisasjonene. Vårt opprinnelige forslag var en tilleggsbevilgning på 2 mill. kr, men vi er likevel glade for at kompromissvedtaket i kulturutvalget sikrer organisasjonene de samme vilkår neste år som i år.

Når vi nå står igjen med tre endringsforslag i forhold til flertallet i budsjettutvalget, er det et resultat av at vi har frafalt forslag med grunnlag i felles tverrpolitisk enighet om å arbeide videre med sakene.

I overgangen mellom gammel og ny struktur ser vi at en sterkere partipolisering av arbeidet i Nordisk Råd i starten fører med seg noen problemer, kanskje til og med konflikter. Men vi mener også at rådet vanskelig kan overleve som et slagkraftig og viktig organ om det ikke blir avspeilet konkret politisk uenighet mellom de ulike partigruppene. Det alvorlige er jo om vi skulle være enige om alt. Det ville være et signal om at sakene våre ikke er viktige nok. Hvis noe er gått feil i den kompliserte prosedyren med budsjettbehandlingen i utvalgsstrukturen, ber vi om forståelse for det. Jeg vil kort presentere de konkrete endringsforslagene:

Midtengruppen er glad for at Nordjobb-ordningen blir forlenget, og vil ytterligere styrke dette kanskje mest nyskapende og positive av alle nordiske ny-tiltak det siste tiåret med ytterligere 500 000 danske kr.

Vi viser til sosialutvalgets uttalelse til budsjettet, der det heter:

"I følge Nordjobs opplysninger rækker beløbet i budgetforslaget ikke til at finansiere nødvendig introduktion af virksomheden til arbejdsgivere, men det har været et problem at anskaffe et tilstrækkeligt antal arbejdsplasser."

Vi i Midtengruppen mener at Nordjobberne har vist seg å være noen av de beste nordiske goodwill-ambassadørene som finnes. La oss få flere av dem!

Videre vil vi gi Foreningen Nordens Forbund en tilleggsbevilgning på 250 000 danske kr. Dette vil gi omtrent samme nivå som plenarforsamlingen i Nordisk Råd i Tromsø vedtok for 1995.

Det tredje forslaget vårt er å øke bevilgningen til nyskapningen Nordens Folkelige Forsamling, som blir arrangert i Vasa neste år, med 350 000 danske kroner. Nordens Folkelige Forsamling har som målsetting å samle alle frivillige organisasjoner, og denne tilleggsbevilgningen gjør det også lettere for de mindre organisasjonene å kunne delta.

Dekningen for hvert enkelt forslag er hentet fra post 4.4 Bygg- og boligsektoren. Vi vil dekke tillegget til Nordjobb med 500 000 danske kr, Foreningen Nordens Forbund med 250 000 danske kr og Nordens Folkelige Forsamling med 350 000 danske kr fra denne posten. Dette vil totalt sett redusere bygg- og boligsektoren fra 2 mill. kr til 900 000 danske kr.

Når vi vil prioritere ett område, må vi også ta ansvaret for og belastningen med å vise til dekning. Den dekningen er etter vår mening mest naturlig å finne i bygg- og boligsektoren.

Midtengruppen ber om forslagene våre blir tatt opp til votering enkeltvis, og jeg viser for øvrig til reservasjonen slik den står i sakspapirene fra budsjettutvalget.

Inger Koch (m) (konservativa partigruppens talesman): Herr president! Förörra året vid den här tiden behandlade Nordiska rådet budgetförslaget för 1995 och året dessförinnan gällde det 1994 års budget. Längre tillbaka än så går inte traditionen. Det är alltså bara i tre år som Nordiska rådet har haft rätt att företa ändringar i Nordiska ministerrådets budgetförslag. Tidigare år har uppmärksamheten särskilt varit inriktad på huruvida Nordiska ministerrådet beaktat Nordiska rådets förslag, hur små ändringarna än är.

Men i år är det faktiskt mer spännande än så. Den budget som vi skall godkänna omfattar det år som den nya strukturen för Nordiska rådet skall få genomslagskraft. Under budgetåret 1996 skall startskottet för de nya politiska prioriteringarna utgöra grunden för den nordiska verksamheten. De skall genomsyra Nordiska rådets arbete och därmed också vitalisera det nordiska samarbetet genom ökad politisering och en mera debattskapande form än den tidigare kända, som varit av en mera sakbehandlande karaktär.

Detta ställer större krav på rådet. Vi måste nu ta fasta på de politiska prioriteringar vi har utpekat för det nordiska samarbetet och, i stället för att flytta småbelopp från den ena posten till den andra, inrikta oss på att ge riktlinjer för vilka områden vi anser bör få ökade resurser och var dessa resurser skall tas. När vi väl har pekat ut dessa områden måste det vara de som utarbetar budgeten, dvs. Nordiska ministerrådet, som verkställer för-

ändringarna. Det är alltså viktigt att ministerrådet lyssnar på de signaler som Nordiska rådet kommer med.

Därför beklagar vi i den konservativa gruppen att vi skall behöva öronmärka en budgetpost till blockbidrag för de nordiska folkupplysnings- och studieorganisationerna. I samband med rådets 46:e session i Reykjavík framförde ett enigt råd kraftfulla signaler om vilken vikt man lägger vid detta samarbete.

Med anledning av bl.a. detta anser vi dessutom i den konservativa gruppen att en konstruktiv dialog om hur ministerrådets verksamhetsberättelse, bokslut och förslag till planbudget skall hanteras i den nya årscykeln med ordinarie session på hösten. Vi stödjer de synpunkter som har framförts i budgetutskottets betänkande, särskilt frågan om att rådet skall dras in i budgetbehandlingen så tidigt att det finns en reell möjlighet att påverka planerna och prioriteringarna men också att få vara med och ta ansvar för de budgetmässiga konsekvenserna. Den konservativa gruppen vill särskilt uttala sin tillfredsställelse över att i det föreliggande budgetförslaget samarbetet i närområdena fortsatt har en hög prioritet. Gruppen hade dock gärna sett att denna satsning visat sig i ökad tilldelning av resurser.

På kulturområdet har gruppen redan tidigare givit sitt godkännande av statsministrarnas förslag att ca 50% av budgeten skall tilldelas kultur, utbildning och forskning. Gruppen hade i detta sammanhang gärna sett att Kulturfonden fått ökade resurser innanför den samlade ramen. I den konservativa gruppen lägger vi också stor vikt vid att språksamarbetet ges ökad prioritet.

På finansieringssidan hade vi önskat att vi känt till vilka medel som kan frigöras efter ministerrådets genomgripande institutionsgenomgång i Nordisk Nytte-rapporten eller vilka fria medel som förväntas stå till förfogande vid innevarande budgetårs slut.

Det var alltså den konservativa gruppens förhoppning att rapporten Nordisk Nytte hade kunnat utgöra grundlaget för en genomgång av institutioner som inte längre skall finansieras genom nordiska medel. Det är inte så att vi finner att alla förslag kan genomföras okritiskt - bl.a. satsningarna på kultur- och språkområdet finner vi svåra att passa in i den nordiska nyttotermnologin - men dessa enskilda punkter hade vi säkert kunnat komma överens om och därvid hade rapporten kunnat bilda ett underlag för vidare diskussioner. Det är viktigt att undvika dubbelarbete inom detta område.

Till budgetutskottets betänkande har mittengruppens representanter i budgetutskottet fogat en reservation. Reservationen gäller Nordjobb, Föreningarna Nordens Förbund och Nordens folkliga församling. Samtliga tre nämnda områden föreslås få en höjning av sin budget, vilken finansieras med pengar som finns inom Bygg- och borsektorn. För vår del skulle vi kunna tänka oss en reduktion av medlen på Bygg- och borsektorn - ett förslag som vi för övrigt framfört tidigare. Vi vill dock understryka att för att reformprocessen skall kunna genomföras på ett lyckosamt sätt krävs att det hålls ett högt tempo, att de politiska prioriteringarna från våren 1995

konsekvent följs och att budgeten ger utrymme för flexibilitet. Det är därför vår bestämda mening att presidiet och de nya rådsutskotten skall ges möjlighet att vidare diskutera prioriteringar i dialog med ministerrådet. Här kan rapporten Nordisk Nytt bilda underlag för diskussionen. Exempelvis bör Föreningarna Nordens Förbund kunna söka bidrag för speciella projekt och också söka medel för projekt som föreningarna driver på uppdrag av Nordiska ministerrådet.

Den konservativa gruppen står alltså bakom budgetutskottets rekommendationer som helhet, och vi följer därmed också kulturutskottets enhälliga förslag. Samtidigt är vi införstådda med att Föreningarna Nordens Förbund administrerar en rad projekt genom avtal med ministerrådet och räknar med att administrationsanslaget beräknas i enlighet med detta. Den konservativa gruppen föreslår därför att det i samband med nästa års budgetarbete sker en genomgång av det samlade stödet till Föreningarna Nordens Förbund.

Avslutningsvis vill jag ta upp frågan om tillbakaförande av obrukade medel till länderna. Även om vi i den konservativa gruppen anser att det konkret rör sig om ganska små belopp, stödjer vi i princip tanken att pengar i den offentliga sektorn som inte använts för det område de avsatts till inte automatiskt bör kunna användas till andra initiativ utan bör föras tillbaka varifrån de kom, nämligen i sista hand skattebetalarnas fickor.

Den konservativa gruppen ser fram emot ett spännande år för Nordiska rådet. Vi är övertygade om att vi genom hårt arbete och stor flexibilitet skall lyckas att nå goda resultat i det nordiska samarbetet.

Kjellbjørg Lunde (SV): Budsjettforslaget frå Ministerrådet for 1996 medfører ein reduksjon av budsjettet på 11 mill. danske kroner. I budsjettforslaget er det ikkje teke omsyn til løns- og prisstigning. Det vil i realiteten seie ein reduksjon på om lag 30 mill. danske kroner. Forslaget frå Ministerrådet om å tilbakebetale 2 mill. danske kroner til landa, er vanskeleg å ta heilt alvorleg. Summen er så liten at det neppe har nokon positiv nasjonal effekt, samstundes som tilbakebetalinga signaliserer nedprioritering av det nordiske samarbeidet, eit signal som vi også ser er gjeve i evalueringsrapporten "Nordisk nytte".

Sesjonen i Reykjavík vedtok at miljøet skal være et særskilt satsingsområde for nordisk samarbeid. Det same signalet er gjeve tidlegare, og budsjettutvalget uttrykte i sin kommentar til 1995-budsjettet at ein venta ein vesentleg økonomisk styrking av miljøområdet i komande budsjett. Trass i dette: Budsjettet for 1996 inneber ein reduksjon av midlane til miljøområdet, noko ein må seie seg svært lei for, og som er i strid med vedtaket frå Reykjavík.

Det er positivt at det i 1996-budsjettet er avsett midlar til arktisk samarbeid. Det er likevel grunn til å merke seg at den summen som er avsett, 1 mill. danske kroner, ikkje er tilstrekkeleg til å ivareta nødvendige innsatsbehov, m.a. knytte til miljø og kjernekraftinstallasjonar i området. I budsjettkommentarane blir det vist til at satsinga vil bli følgd opp med nasjo-

nale midlar. Men det er ikkje presisert korleis og i kva storleik nasjonal finansiering er aktuell. Rådet kan følgeleg ikkje legge slike lause lovnader til grunn, men må kreve at samarbeidet i Arktis blir gjeve langt høgare prioritet i seinare års budsjett.

Nordisk Råds sesjon i Reykjavík vedtok at tryggingsspolitikk skal vere eit prioritert område for nordisk samarbeid. Samstundes er det vedteke at ei av dei prioriterte søylene i det nordiske samarbeidet skal vere knytt til Nordens nærområde. Ein naturleg konsekvens av dette burde vere at ein del av midlane som er avsette til "samarbeid med Nordens nærområder" blir øyremerkte med tanke på å løyse miljø- og tryggingssproblem på Kola og i Østersjøregionen.

Venstresosialistisk gruppe ynskte at det blei avsett 15 mill. danske kroner av "nærområdemidlane" for å auke satsinga på miljø på Kola og i Østersjøregionen. Det har dessverre ikkje vore mogleg å få gjennomslag for eit slikt forslag. Ved å vise til dei nye prioriterte områda for nordisk samarbeid føreset vi, trur eg, vilje til å diskutere desse omprioriteringane i framtidige budsjett.

Venstresosialistisk gruppe har tidligere fremma forslag om igangsetting av eit forskings- og utviklingsprosjekt om alternative energikilder. Forslaget har sin bakgrunn i dei tryggingsspolitiske utfordringane Norden står overfor og eit behov for alternative og fornybarre energikilder. Satsing på nye energiformer kan dessutan medverke til å skape nye arbeidsplassar, og har følgeleg også bakgrunn i mangel på konkrete tiltak for auka sysselsetting, som vi ser eksempel på i alle dei nordiske landa.

Heller ikkje eit slikt forslag er det mogleg å diskutere ved denne sesjonen, men vi føreset at Rådet ved seinare høve viser vilje til å gå inn i diskusjonen om eit forpliktande energisamarbeid i Norden - m.a. med utgangspunkt i å finne fram til fornybarre og reine energikilder.

På 1996-budsjettet er det føreteke nedskjæringar på samtlige område med unntak av kulturområdet. Med den omfattande satsinga på kulturområdet som det blir lagt opp til, bør det vere ein føresetnad at det folkelege kultursamarbeidet blir tilgodesett i eit anna omfang enn kva det nå blir lagt opp til. Nordisk kultursamarbeid må ikkje berre handle om elitekultur, men m.a. ta utgangspunkt i å styrke ulike folkelege tiltak, og ikkje minst samarbeidstiltak for barn og unge.

Nordisk Råd har det siste året ført ein omfattande organisatorisk debatt som har gjort Rådet langt på veg politisk handlingslamma. No har brikkene falle på plass. Sesjonen i Reykjavík vedtok nye prioriterte satsingsområde, og ekstrasesjonen i København i haust vedtok å organisere rådet i tre nye utvalg som fylgjer dei politiske søylene. Venstresosialistisk gruppe var som kjent ikkje - og er framleis ikkje - samd i vedtaket om geografiske utval. Vi vel likevel å ta på alvor dei utsegnene som har kome om at nyorienteringa vil seie ei opprioritering, og ny satsing på nordisk samarbeid. Følgeleg ventar vi at Ministerrådet lyttar til dei budsjettssignala som har komne både frå tidlegare sesjonar og ved denne sesjonen. Vidare forventar vi at dei av Rådets medlemmer som har gått i spissen for nysatsinga, viser vilje til å prioritere Norden og nordisk samarbeid, og at dette kjem til ut-

trykk i framtidige budsjett gjennom prioritering av miljø og tryggleik, og at ein også følgjer offensivt opp og gjer dei innstillingane som òg då skal forventast frå Rådet si side å bli følgt opp av Ministerrådet og statsministrane spesielt. Når vi tenkjer tilbake på kva Nyrup Rasmussen sa på vegner av statsministrane i dag, skulle vi vere ganske optimistiske frå Rådet si side med omsyn til ei nyorientering frå Ministerrådet når det gjeld å legge vekt på å ta til følge det som Rådet vedtek, for det har langt frå vore tilfelle hittil. Så det er mi oppfordring til Rådet, at vi no viser at det er vi parlamentarikarar som skal ha leiinga i det nordiske samarbeidet framleis.

Samarbetsminister **Norrback** (SFP): Värderade president! Jag tror nog att ministerrådet åtminstone har strävat efter att lyssna på parlamentarikernas åsikter. Ibland har signalerna varit motstridiga eller kanske t.o.m. oklara, vilket försvårar behandlingen, men generellt sett skall man lyssna till parlamentarikerna. Det är huvudregeln.

Jag tänkte kort beröra det faktum att Nordiska rådet skaffar sig tre nya utskott och ge några kommentarer i synnerhet när det gäller närregions-samarbetet och den roll som det nya utskottet inom Nordiska rådet kan ha. Vi har ett problem när det gäller närregionsarbetet. Det är att koordineringen mellan olika länder, t.o.m. mellan olika ministrar i ett och samma land, och mellan olika internationella institutioner är ytterst bristfällig. Det skapar en bild av att det finns mycket resurser att få, mer än vad det finns. Eftersom varje aktivitet i närregioner förutsätter också lokala satsningar eller satsningar från mottagaren och eftersom det inte alltid finns resurser förblir många projekt oförverkligade. Det är delvis en följd av den bristande koordineringen.

När Nordiska rådet nu tillsätter ett eget utskott för närregionssamarbetet finns det risk för att förvirringen ytterligare ökar i och med att vi får fler organ som opererar i närregionerna. Därför tycker jag att det är viktigt att det här nya utskottet söker sig en roll som är naturlig för ett parlamentsutskott. Det väsentliga område där det här utskottet kan arbeta inom är samarbete mellan parlament och parlamentarikerna i närregionerna, i synnerhet Baltikum. I de här länderna och områdena behövs starkt uppmunrande verksamheter för att stärka de folkvalda institutionernas ställning. Genom att informera om hur parlamentarismen fungerar i Norden kan vi starkt bidra till den förstärkningen. Samtidigt är det viktigt att medlemmarna i detta utskott stöder de partier som ideologiskt ligger nära. Ett problem i länderna med ett kommunistiskt system under 50 år är att de inte har en partistruktur som vi är vana vid och som behövs för att parlamentarismen skall kunna fungera.

De två viktiga områdena för det nya utskottet är: att söka kontakter med parlament och stärka partiverksamheten i närregionerna. Utöver detta är det viktigt att utskottet också har kontakter med medlemsländernas regeringar och ministerrådet så att verksamheterna kan komplettera varandra och inte blir överlappande. Annars utför vi flerfaldigt arbete, vilket bara skapar förvirring hos mottagare.

Sedan vill jag ta upp en annan fråga. Det gläder mig att talmännen för första gången är närvarande vid Nordiska rådets session som talmän. Jag har länge tyckt att på samma sätt som statsministrarna fått en starkare roll i ministerrådssamarbetet kunde talmännen göra det när det gäller parlamentssamarbetet. Det är talmännens sak att fundera över hur det skall ske. Jag vill bara påpeka att som en följd av EU-medlemskapet och EES-avtalet behandlar vi i våra nordiska parlament många gånger samma lagar samtidigt. Det kan i sådana situationer finnas intresse av att koordinera denna behandling både innehållsmässigt och tidsmässigt mellan de nordiska länderna. Den kartläggningen borde startas och kan, som jag ser det, också ge Nordiska rådet en chans för ny verksamhet. Den här infallsvinkeln har inte, tycker jag, beaktats tidigare. Jag skulle önska att talmännen eller Nordiska rådet, eller båda dessa institutioner i samarbete, överväger möjligheten att utöka den här typen av samarbete.

Herr president! Det var några tankar om det nordiska samarbetet. Det finns fler men jag slutar här.

Berit Brørby Larsen (A): President! Nordisk Råd er en unik samarbeidsmodell. Ikke noen annen region i verden kan vise til maken. Dette unike skal vi ta med oss inn i neste århundre, for ikke å si årtusen.

Vi står nå ved en skillevei når denne sesjonen i Rådet avsluttes. En betydelig modernisert organisasjonsstruktur skal gi oss muligheter til å vitalisere det nordiske arbeidet og sette viktige nordiske saker på dagsordenen. De to siste årene i Rådet har vært preget av landenes Europadebatter, folkeavstemninger og av arbeidet med omorganiseringen av Rådets organer. Det har med andre ord vært mye politikk i landene og lite, nesten fraværende, i Nordisk Råd. De politiske skilleveiene er derfor omtrent utvisket i Nordisk Råd. Partipolitiseringen vil utfordre dette.

Det er ikke mangel på politiske oppgaver og utfordringer. De to viktigste er sysselsettingen og miljøutfordringene. Arbeidsløsheten i Norden må aldri bli en ikke-sak. I alle fora vi deltar i, må dette være sak nr. 1. Partigruppene, de tre nye utvalgene og Presidiet må i første rekke sørge for dette. La mottoet være: Norden - alltid foran!

Det foreligger to utfordrende rapporter til denne sesjonen som hver for seg stiller store krav til oss. Rapporten om "Nordisk nytte" og institusjonens fortsatte liv tvinger oss til å tenke på hva vi vil med de nordiske institusjonene. En gjennomgang av de mange fellesnordiske institusjonene er naturlig å foreta nå på linje med den resterende gjennomgangen av endringene i det nordiske arbeidet. Av de 47 institusjonene som er analysert, er 19 kategorisert som lavnytteinstitusjoner. Dette betyr ikke automatisk, slik noen later til å tro, at det er ensbetydende med nedleggelse. Det er en kombinasjon av økonomisk nytte og politiske prioriteringer for å nå andre mål som må være avgjørende.

Vi skal ikke nå ta endelig stilling til hvilke institusjoner som fortsatt skal ha livets rett. Men det er svært viktig at den prosessen vi nå skal foreta, ikke trekker ut i lang tid. Vi som har erfaring med å jobbe i nedleggings-

truede bedrifter og institusjoner, vet at produktiviteten og kreativiteten avtar når usikkerheten øker. For de ansatte som vi har et ansvar for, vil jeg tro at det er bedre med visshet om framtida enn en lang tid med usikkerhet.

Den andre rapporten om det nordiske samarbeidets forankring i de nordiske parlamenter er meget kritisk i formen, men er likevel det dokumentet som så langt har understreket behovet for å tenke nytt og ikke minst å endre våre arbeidsformer. Med partipolitiseringen faller gradvis enighetskulturen bort. Det vil gjøre arbeidet i Nordisk Råd mer spennende, og ikke minst krevende. Klarer ikke partigruppene denne oppgaven, frykter jeg at mye arbeid har vært gjort forgjeves.

Vi har nå muligheten til å gjøre Nordisk Råds sesjoner og temakonferanser til et toneangivende forum for debatt og utforming av nordisk politikk. Dette krever også at vi må få en klarere sammenheng og linje mellom arbeidet i våre nasjonalforsamlinger, Nordisk Råd og i de europeiske organene hvor vi er representert. Det er behov for at flere parlamentarikere enn det som er tilfellet i dag, arbeider med de samme fagområdene både nasjonalt og på nordisk nivå. Dette må til for ytterligere å forsterke den nordiske identiteten.

Til slutt: På samme måte som Nordisk Råd fastsatte de tre samarbeidsøyler, må vi nå se det nordiske samarbeidet i tre trappetrinn. Det første trinnet må være å bedre den nasjonale forankringen for nordisk samarbeidspolitik. Det andre trinnet er det genuine nordiske, hvor vi har fellesinteresser som region i Europa. Det tredje trinnet må være å sette den nordiske politikken på den aktuelle dagsordenen i EU, i EØS-organene og i andre aktuelle internasjonale organer. Vi må huske på at vi her i Norden har vært et forbilde for resten av Europa i mange saker. Et høyaktuelt eksempel på dette er debatten om passunionen, hvor vi i Norden er veteraner i disse spørsmålene sett i forhold til våre europeiske naboer. Dette beviser at vi i Norden gjennom nasjonale koordinerte vedtak kan gå foran som et godt eksempel for resten av de europeiske landene. Nettopp fordi vi i Norden har meget identiske parlamentariske beslutningsprosesser, gir dette oss en genuin mulighet gjennom den nye nordiske samarbeidsmodellen til å vise at Norden både kan være et forbilde og en viktig regional enhet i Europa og i verden for øvrig.

Jeg håper mottoet kan være: La Norden gå foran!

Olof Johansson (c): Herr president! Först vill jag instämma i det anförande som hölls av mittengruppens representant Siv Friðleifsdóttir om den mest akuta delen av budgeten. Däremot finns det anledning att nu mera gå in på den diskussion som har initierats om nordisk nytta.

Det kan förefalla som om "nordisk nytta" är ett helt självförklarande begrepp, men så är det inte. Vad som är bra för Nordens folk har faktiskt helt olika uttolkningar, och det vore märkligt annars i en politisk församling.

Vi har som bekant fått en rapport med bilagor som presenterar en genomgång av nordiska institutioner ur nordisk nyttyssynpunkt. Regering-

arna vill snabbt ta ställning till förslagen efter en kort remissomgång under eftervintern, och därför finns det anledning att komma med några kommentarer så här i början av debatten.

Vilka kriterier skall då vara vägledande för bedömningen av om ett nordiskt organ är av nordisk nytta? Självfallet är ekonomin viktig men inte det enda viktiga, och det är inte alltid möjligt att göra en beräkning och värdering i ekonomiska termer. Det är viktigt att också göra en politisk analys från demokratisk synpunkt. Den analysen måste göras här i rådet och inte i en grå byråkrati. Det betyder också att inte allt i den delen heller låter sig beräknas i pengar. Värderingar måste också komma in i processen. Låt mig ta fyra områden som exempel.

Vilka gemensamma verksamheter har särskild betydelse för Norden i Europa och inte bara i EU utan också inom närområdet?

Jag kan på den här punkten välja att citera en svenska statsvetare som heter Lisbeth Lindeborg, som i Svenska Dagbladet i går skrev bl.a. att "nog framstår det som huvudlöst att vilja reducera verksamheten vid dessa båda institutioner" - det gäller NordREFO och NORDPLAN - "i en fas då såväl regionala som flernationella planeringsfrågor åtnjuter en topprioritet inom EU. Nu om någonsin behöver vi all tänkbar samlad kunskap i planeringsfrågor i vår nordiska del av Europa."

Man kan uttrycka saken på annat sätt: hur ser alternativverksamheten ut? Vilka möjligheter har vi att sköta sakerna på annat sätt? Det finns ofta möjlighet att göra det i nationell regi, men blir det bättre på det sättet? Den jämförelsen måste man göra. Jag noterar t.ex. att fem norska regionalforskningsinstitut har bedömt NordREFO som "det viktigaste instrument vi har för nordiskt samarbete inom regionalforskning och regionalpolitik".

En tredje fråga; har demokratisk förankring någon betydelse och något värde över huvud taget? Jag tror det. I flertalet fall där institutioner bedöms ha låg nordisk nytta förordas ändå att verksamheten skall fortsätta, men utan finansiering via den nordiska budgeten och därmed utan nordisk demokratisk förankring. Det rimligaste förslaget är väl i stället att bättre förankra institutioner av det slaget i den nordiska processen, dvs. att ha dem mera med i det löpande arbetet i den politiska processen. Därmed vinner man demokratiskt och politiskt.

En ytterligare fråga; är det utan intresse var de nordiska organen är lokaliserade? Jag tror inte det. Enligt min mening ligger det en stor risk i en skev länderfördelning. Om institutioner med enligt förslaget låg nytta läggs ner, kommer knappast någon institution att finnas kvar i Sverige. Det låter som en snäv nationell synpunkt, men jag kan försäkra er att det inte är så. Det är bara en varningssignal. Med det intresse som för närvarande kanaliseras till EU på den politiska nivån i Sverige - av naturliga skäl - är det en händelse som ser ut som en tanke, om vi samtidigt lägger ner alla nordiska institutioner. Som lök på laxen flyttas snart också presidiesekretariatet från Stockholm till Köpenhamn. Det är dumt och klåfingrigt. Det har jag sagt förut, men det behöver ju inte följas av nya dumheter.

Outi Ojala (Vas.): Arvoisa puheenjohtaja! Kun nyt käsittelemme pohjoismaisen yhteistyön ensi vuoden budjettia, sivuamme aihetta, joka kiinnostaa useimpia meistä. Ironista kyllä, ehkä suurimman kiinnostuksen kohteena taitavat kuitenkin olla vuoden 1997 budjetin suuntaviivat. Budjettikeskustelu koskettaa nimittäin kaikkein eniten niitä useita kymmeniä laitosten edustajia, joille noin kuukausi sitten ilmoitettiin, että heidän pohjoismaisen yhteistyön hyväksi tekemänsä työ on vähemmän hyödyllistä ja että toimintaa uhkaa voimakas saneeraaminen vuoden 1997 alusta.

Yhteistyöministeriöiden asettama, eri maiden virkamiehistä koostunut työryhmä aiheutti raportillaan suurta hämminkiä kaikkialla Pohjolassa. Se oli varmaan tarkoituskkin. Mutta mm. lukuisten kansalaisten, järjestöjen, tiedemiesten ja tutkijoiden reaktio raportin lähestymistavasta laitosten arvioinnissa on yllättänyt heidät ja myös meidät. Meitä parlamentaarikkoja lähestytään kirjein, ja lehdet ovat tulvillaan raporttia kritisoivia kirjoituksia, joissa ihmetellään laatijoiden pätevyyttä ja puolustetaan milloin mitään laitosta ja sen toimintaa. Kansalaisten esittämät näkemykset ovat lakautettavien laitosten osalta olleet täysin päinvastaisia kuin mitä Pohjoismaisen hyöty -raportissa on esitetty. Reaktio oli odotettavissa, ehkäpä se oli jopa toivottukin.

Jos me tarkastelemme hieman tarkemmin Pohjoismaisen hyöty -raporttia, saamme kieltämättä saman käsityksen kuin suuri yleisö. Laitosten toimintaa ja hyötyä on mitattu tavalla, joka ei riittävässä määrin ole pystynyt määrittelemään ns. pehmeitä arvoja. Esimerkiksi kulttuuri, pohjoismaiset kielet sekä tutkimus- ja tieteellinen toiminta ovat aloja, joiden pohjoismaisen hyöty on todettu alhaiseksi. Tämä katsontatapa oudoksuttaa kieltämättä jonkin verran. On aivan selvää, että näin yksipuolisesti ei pohjoismaisen yhteistyön saavutuksia voida mitata. Laitosten toimintaa ei kerta kaikkiaan voi verrata yksikäsitseen raha-automaattiin, josta vipua vetämällä saadaan tulokseksi rahakouruun kilisevä voitto-osuus. Mitään kolmen jokerin "jack potia" nämä pehmeiden arvojen laitokset eivät tuota. On myös osattava arvostaa toimintaa, joka kahdella kirsikalla tuottaa sen verran, että pelaaja on tyytyväinen vaikkei aina pelattaessa jäisi edes omilleen. Eikä rahapeleissäkään kaikkea tulosta mitata rahassa. Vain pelkkä pelihimon tyydytys on jo hyödyksi. Näin asiaa on voitava tarkastella pohjoismaisten laitostenkin osalta. Niiden toiminta tyydyttää laajojen kansalaispiirien henkisiä tarpeita, tarpeita joita myös on vaikea mitata.

Kun raportissa on otettu kantaa laitosten pohjoismaiseen hyötyyn, ei siinä mielestäni ole annettu riittävästi arvoa laitosten lähialueisiin kohdistamalle työlle. Budjettivaroja olisi jo pari vuotta sitten pitänyt suunnata enemmän laitosten käyttöön, jotta neuvoston nyt suuresti priorisoima lähialuetoiminta olisi heijastunut raportissa. Varojen lisääminen ei kuitenkaan vieläkään ole liian myöhäistä. Moni pohjoismaisen yhteistyön budjetista rahoituksensa saava laitos tekee tärkeää työtä myös perinteisen yhteistyön ulkopuolella, ja yhteydenpito lähialueisiimme palvelee kaikilla tavoin myös perinteisiä pohjoismaisia arvoja. Tämä käy selkeästi ilmi Pohjoismaat uuteen aikaan -raportista, joka käsiteltiin Reykjavikin istunnossa. Sen pohjaltahan me olemme runsas kuukausi sitten pidetyssä Köö-

penhaminan istunnossa uudistaneet Helsingin sopimusta ja muuttaneet valiokuntarakennetta. Yksi uusista valiokunnistahan on lähialuevaliokunta. Tämän mukaan lähialueyhteistyötä siis tulee jatkossa priorisoida. Näin ollen en näe mitään logiikkaa työryhmän arviointien ja poliitikkojen tahdonilmaisun välillä.

Arvoisa puheenjohtaja! Laitosraportissa puututaan mielestäni pohjoismaisen yhteistyön perusarvoihin ja pohjoismaisen yhteistyön vuosikymmenten työn saavutuksiin. On selvä, että asioita on voitava tarkastella kriittisesti ja että mikään ei ole ikuista, mutta palaute on osoittanut, että raportin laadinnassa on jokin mennyt pieleen. Pohjoismaiden neuvoston jäsenten on mielestäni nyt tarkasti paneuduttava raporttiin ja meille lähetettyyn aineistoon, jota tulee varmasti koko ajan lisää, ja viimeistään tammikuussa pyrittävä selkeästi ilmaisemaan poliittinen kantamme ennen kuin yhteistyöministerit antavat ministerineuvoston pääsihteerille vuoden 1997 budjetin laadintaohjeet. Näihin ohjeisiin täytyy sisältyä parlamentaarikkojen selkeä tahdonilmaisu, jonka pohjalta ministereiden on sitten edetävä.

Hyvät kuulijat! Haluaisin vielä tuoda esille kaksi asiaa tässä keskustelussa. Keskustan ehdotus määrärahojen uudelleenkohdentamisesta on hyvin kaksijakoinen asia. Ne kohteet, joihin rahoja ollaan osoittamassa, ovat hyviä ja tarpeellisia, ja voisin itse hyvin lämpimästi niitä kannattaa. Mutta outoa on se, että keskusta oli valmis ottamaan rahat nimenomaan pohjoismaisesta rakennus- ja asuntosektorista siitäkkin huolimatta, että sosiaalivaliokunta päivittäin oli vaatimassa lisää rahaa tälle sektorille. Minusta tämä on hyvin ristiriitainen tilanne, enkä oikein vielääkään tiedä, kuinka tulen tässä toimimaan tai miten ryhmäni tässä asiassa toimii äänestyksessä.

Vielä yksi asia, arvoisat kuulijat! Haluaisin myös vedota meihin kaikkiin Pohjoismaiden neuvoston jäseniin ja erityisesti tulevaan Eurooppa-valiokuntaan, jotta se voisi löytää rahaa siihen, että ensi vuonna Pohjoismaiden neuvosto voisi lähettää oman delegaation kansalaisjärjestöjen kanssa Turkkiin. Lähes kaikissa Pohjoismaissa meillä on kurdipakolaisia, ja me tiedämme, että Turkki loukkaa edelleen räikeästi ihmisoikeuksia kurdialueilla ja muutoinkin Turkissa. Pitäisin hyvin tärkeänä, että Pohjoismaiden neuvosto, aivan kuten Euroopan neuvostokin on tehnyt, voisi lähettää yhteisen delegaation esimerkiksi neuvosin eli kurdien uuden vuoden aikana ensi maaliskuussa, Turkkiin tutustumaan tähän tilanteeseen.

Outi Ojalas anförande i svensk översättning: Ärade president! När vi nu behandlar budgeten för nästa års nordiska samarbete talar vi också om en fråga som de flesta av oss är intresserade av. Ironiskt nog riktas kanske det största intresset i dag mot riktlinjerna för 1997 års budget. Budgetdebatten berör nämligen allra mest de tiotals representanter för de institutioner som för en månad sedan meddelades att det arbete som de lagt ner för det nor-

diska samarbetet är mindre nyttigt och att verksamheten hotas av kraftiga saneringar från och med början av 1997.

Den arbetsgrupp som samarbetsministrarna tillsatte bestående av tjänstemän från de olika länderna, har med sin rapport väckt stor förvirring överallt i Norden. Det kanske var avsikten. Men reaktionen hos talrika medborgare, organisationer, vetenskapsmän och forskare över tillvägagångssättet i utvärderingen av institutionerna har varit en överraskning både för dem och oss. Vi parlamentariker får brev, och tidningarna är fulla med kritiska artiklar om rapporten, där utredarnas kompetens ifrågasätts och där de olika institutionerna och deras verksamhet försvaras. Medborgarnas uppfattning om de nedläggningshotade institutionerna är helt motsatta dem som framförs i rapporten "Nordisk nytte". Reaktionen var att vänta, kanske till och med önskvärd.

Om vi betraktar rapporten "Nordisk nytte" litet närmare, får vi onekligen samma uppfattning som den stora allmänheten. Verksamheten och nyttan med institutionerna har mätts på ett sätt, som inte i tillräcklig utsträckning tagit hänsyn till s.k. mjuka värden. T.ex. kultur, de nordiska språken samt forskning och vetenskaplig verksamhet hör till de områden där den nordiska nyttan betraktats som låg. Detta synsätt förvånar mig. Det är helt klart att man inte kan mäta resultat av allt nordiskt samarbete på ett så ensidigt sätt. Institutionernas verksamhet kan helt enkelt inte jämföras med en enarmad bandit, som spottar ut vinster när man drar i en spak. Dessa institutioner med mjuka värden ger inte någon "jack pot" med tre jokrar. Man skall också sätta värde på sådan verksamhet, som med två körsbär ger ett resultat som spelaren är nöjd med, även om han eller hon inte ens får tillbaka sin insats. Inte ens i penningspelen räknas allt i pengar. Ibland räcker det bara med att få sin spellust tillfredställd. Så kan man betrakta denna fråga också ur de nordiska institutionernas synvinkel. Deras verksamhet uppfyller de andliga behoven hos stora människogrupper, och det gäller behov som inte går att mäta.

När man i rapporten tar ställning till den nordiska nyttan av institutionerna, har man inte tillräckligt högt uppskattat det arbete som institutionerna lägger ner på närområden. Institutionerna borde ha fått mera resurser redan för ett par år sedan för att de nu högt prioriterade närområdena skulle ha uppmärksammats i rapporten. Det är dock inte för sent att öka resurserna. Många institutioner som finansieras via den nordiska samarbetsbudgeten utför ett viktigt arbete också utanför det traditionella samarbetet, och kontakterna till våra närområden är på alla sätt till gagn också för traditionella nordiska värden. Detta framgår klart av rapporten "Norden i en ny tid", som behandlades på sessionen i Reykjavik. Det var ju på basis av den vi för drygt en månad sedan i Köpenhamn beslutade om reformering av Helsingforsavtalet och ändring av utskottsstrukturen. Ett av de nya utskotten är också närområdesutskott. Detta innebär med andra ord att närområdena skall prioriteras också i fortsättningen. Jag ser ingen logik mellan arbetsgruppens utvärdering och politikernas viljeytringar.

Ärade president! I institutionsgenomgången angriper man enligt min uppfattning de principiella värden i nordiskt samarbete och de resultat

som genom samarbetet uppnåtts under årtionden. Det är klart att sakerna skall kunna betraktas kritiskt och att inget varar för evigt, men responsen har visat att något gått snett i genomgången. Medlemmarna i Nordiska rådet bör nu mycket noga sätta sig in i rapporten och den respons vi fått och som vi säkert kommer att få, och senast i januari klart och tydligt framlägga sin politiska åsikt innan samarbetsministrarna ger riktlinjerna för budgeten 1997 till generalsekretären i ministerrådet. I dessa riktlinjer måste en klar viljeyttring från parlamentarikerna synas varefter ministerråden sedan skall arbeta.

Ärade åhörare! Jag vill ytterligare ta upp två saker i denna debatt. Mittemgruppens förslag om omdisponering av medel är mycket ambivalent. Den verksamhet som man vill ha pengar till är bra och nödvändig och jag skulle själv varmt kunna stödja den. Men det är förvånande att mittengruppen är beredd att ta pengarna just från bygg- och bostadssektorn trots att socialutskottet tvärtom förespråkade ökade medel till denna sektor. För mig är denna situation mycket motstridig och jag vet ännu inte riktigt hur jag kommer att göra eller hur min grupp kommer att göra i voteringen.

Ännu en sak, ärade åhörare! Jag vädjar till alla medlemmar i Nordiska rådet, och särskilt till det kommande Europautskottet, att försöka få fram pengar så att Nordiska rådet nästa år kan sända en egen delegation tillsammans med medborgarorganisationerna till Turkiet. Det bor kurdiska flyktingar i nästan alla nordiska länder och vi vet att Turkiet grovt kränker de mänskliga rättigheterna i de kurdiska områdena och i Turkiet. Jag tycker att det vore utomordentligt viktigt att Nordiska rådet, såsom också Europarådet har gjort, sänder en gemensam delegation t.ex. under nevros, dvs. det kurdiska nyåret i mars, till Turkiet för att bekanta sig med situationen.

Jonna Grønver (V): Hr. præsident! Det er altid svært at samle mange forskelligt rettede interesser i en fælles enighed, og når kunststykket er gjort, er der som regel stor glæde. Således også over den store enighed om budgetforslaget for 1996.

Jeg er alligevel noget usikker på, om enigheden helt igennem er et godt tegn, og derfor vil jeg gøre opmærksom på en enkelt sag.

Jeg er meget glad for, at Kulturudvalget på sit sidste møde skærpede indstillingen om børne- og ungdomssamarbejdet, så det nu bliver ligestillet med formuleringerne om bloktilskud til studieforbundene. Og det er denne sag, jeg gerne vil give nogle ord med på vejen.

Nordisk Råd har givet flere signaler, ofte stærke signaler, til Ministerrådet om at prioritere projekter frem for fast støtte og at prioritere nyskabelse frem for rutine. Det er ganske udmærket, men når vi ser dette i forhold til noget af det mest typiske og særegne nordiske, som findes, det nordiske demokratiske organisationsliv, så opstår der en konflikt. For det er jo netop tilliden til, at andre mennesker med deres egen baggrund kan træffe fornuftige beslutninger, som er grundlaget for hele vores grundtvigianske og livskraftige organisationskultur.

Det er også inden for dette folkelige arbejde, og særlig inden for børne- og ungdomsarbejdet, vi finder grundlaget for det fremtidige nordiske samarbejde. Smuldrer børne- og ungdomsarbejdet, mister børn og unge interessen for det nordiske fællesskab, så er det begyndelsen til enden for det nære nordiske samarbejde, som har eksisteret i så mange år.

Jeg er meget glad for, at der i Kulturudvalget var lydhørhed for disse synspunkter, og at Kulturudvalget i bred enighed besluttede, at 80% af bevillingerne til Nordisk Ungdomskomiteé fortsat skal gå til organisationerne. Helst ville Mittengruppen have forøget støtten fra de 2,3 millioner danske kroner, som Ministerrådet havde foreslået i børne- og ungdomsplanen, til 4,3 millioner danske kroner.

Da medlemmerne i Kulturudvalget har lovet at være med til en grundig gennemgang af budgettet og der faktisk var klare antydninger om, at vort forslag om flere midler til børne- og ungdomsarbejde kunne nyde fremme, ser jeg frem til videre samarbejde.

I tillid til det arbejde, som også finder sted i Foreningerne Nordens regi, så håber jeg, at der også kan skabes flertal for de tillægsbevillinger, Mittengruppen foreslår for Nordjobb, Foreningerne Nordens Forbund og Nordens Folkelige Forsamling. Vi i Nordisk Råd har brug for et kritisk, aktivt og interesseret folkeligt samarbejde, og jeg synes, vi skal støtte det mest muligt.

Guðmundur Árni Stefánsson (A): Hr. præsident! Vi i Socialudvalget synes, at det sociale sagsområde har været hårdt trængt, når det gælder bevillingerne i Ministerrådets budgetforslag for 1996, men det omfatter nu kun 9% af budgettet, dvs. arbejdsmarked og arbejdsmiljø, social- og sundhedspolitik og bygge- og boligsektoren. Der er nedskæringer på alle disse områder. Foruden dette kan resultaterne fra rapporten "Nordisk nytte" føre til, at man reducerer den virksomhed, der er på det sociale sagsområde, endnu mere.

Som bekendt lægger man hovedvægten på kulturområdet i det nordiske samarbejde. Dette er uomstridt. Men jeg vil understrege, at man ikke kan gå videre i nedskæringerne på det sociale sagsområde. De nordiske institutioner på området er nu sat på et finansieringsniveau, som knap gør det muligt for dem at overleve, og det er helt klart, at hvis disse institutioner skal kunne fungere, kan man ikke skære mere ned på deres budgetter. Det gælder også anden virksomhed på det sociale sagsområde. Man skal have i tankerne, at de nordiske lande har set sig selv som et forbillede for andre lande, når det gælder velfærden - den sociale tryghed for medborgerne. Og velfærden er ikke noget, man kan tage for givet.

Det nordiske samarbejde på socialområdet har på mange måder været meget godt, f.eks. når det gælder fælles arbejdsmarked og den nordiske velfærdsmodel. Men man kan dog ikke nægte, at udviklingen i den nationale økonomi har tvunget politikerne til en vis revurdering og til smertefulde handlinger, når det gælder velfærden på det nationale plan.

Det er ikke minst dette, nordisk politik har handlet om de seneste år, men også arbeidsmarkedspolitik og arbeidsløshed. Det er netop de spørsmål, politikere i Norden dagligt behandler i deres hjemlande. Der er også et stort behov for at have mulighed for at behandle disse spørgsmål her i Nordisk Råd. Arbejdsmarkedet, arbeidsløshed, sundhedsspørsmål, de ældre, de handicappede, narkotikaspørsmål, social tryghed, boligpolitik - alle disse vigtige områder, som politikere i Norden behandler, må ikke stå udenfor, når det kommer til de fælles sagsområder i Norden.

Nu er der kommet en reservation fra Mittengruppens medlemmer i Budgetudvalget. Mittengruppens forslag går ud på at nedprioritere finansieringen af de sociale sager endnu mere. Dette er jeg helt uenig i. Jeg vil også minde om, at man har behandlet disse sager i Socialudvalget og i Kulturudvalget, hvor de ikke fik støtte.

Det er åbenbart, at Mittengruppens forslag ikke medfører store forandringer på de områder, som vil få forøget finansiering. Hertil er disse summer for små; derimod vil de tage kraften fra det samarbejde, som nu foregår i boligsektoren, og gøre arbejdet dér meget vanskeligt.

Jeg vil derfor meget bestemt opfordre Nordisk Råds medlemmer til at stemme "nej" til Mittengruppens forslag.

Vi går nu ind i en ny tid i samarbejdet inden for Norden. Der råder usikkerhed om mange ting, men vi håber alle, at den nye struktur kommer til at puste liv i samarbejdet mellem landene i Norden. På dette tidspunkt er det ikke fornuftigt at formindske den finansielle ramme, som skal gælde for det nordiske samarbejde på det sociale sagsområde, endnu mere.

Johan J. Jakobsen (Sp): Ved to anledninger i år har jeg vært invitert til våre naboland for å delta i debatter om nordisk samarbeid. Under Nordens dag i Helsingfors var temaet for debatten "Fins det rom for Norden i Europa?" Temaet under bokmessen i Gøteborg i høst var "Drunknar Norden i Europa?"

At slike problemstillinger overhodet reises, er vel egentlig ikke noe godt tegn. Men forhåpentligvis betyr det ikke at Norden er i ferd med å miste sin selvtilitt og tro på internasjonalt gjennomslag for de nordiske verdier.

Vi håper alle at Nordisk Råd her i Finland skal bety starten på "en ny giv" i det nordiske samarbeidet. Men usikkerheten ligger der. For det nordiske samarbeidet har allerede tapt terreng under den integrasjonsprosess som også Norden har blitt en del av. Ja, fjorårets C 2-rapport om planene for det nordiske samarbeidet sa i klartekst at behovet for nordisk samarbeid er redusert, og at virksomheten på visse områder helt eller delvis kan opphøre. Med en slik grunnholdning er det selvsagt ikke lett å skape den nødvendige entusiasme for det genuine nordiske samarbeidet. Selvsagt er det "rom for Norden i Europa", og Norden er på ingen måte dрукningsdøden nær!

Nordisk Råds nye organisering og arbeidsform er i utgangspunktet et godt grunnlag for å vitalisere det nordiske samarbeidet og skape en ny nordisk "glød", selv om jeg personlig er kritisk til den vedtatte geografisk

orienterte utvalgsstrukturen. Nå blir det opp til de nordiske regjeringene og parlamentarikerne å gi arbeidet et innhold som kan ta vare på de velferdsmessige kvaliteter som preger de nordiske land, og den egenart som har gitt folk i Norden en identitet som "et nordisk folk".

Dersom de nordiske land legger opp til et samarbeid som har som siktemål å styrke nordisk identitet, og den nordiske dagsorden blir satt med utgangspunkt i saker av felles nordisk interesse, kan det nordiske samarbeidet komme til å oppleve "en ny vår" etter flere år på tomgang. Men mister vi denne nordiske dimensjonen av syne, vil den nordiske profilen gradvis bli utvisket.

Styrken i det nordiske samarbeidet ligger først og fremst i den sterke folkelige støtten. Denne folkelige forankringen er det viktig å ta vare på når Nordisk Råd nå skal starte sitt arbeid med utgangspunkt i en ny struktur. Skal en makte å ta vare på og styrke denne folkelige forankringen, må Nordisk Råd prioritere saker av fellesnordisk interesse, saker som angår folks hverdag, og hvor det kan dokumenteres en felles nordisk nytte, men da ikke nordisk nytte i den snevre forstand som "Nordisk nytte"-rapporten legger opp til. Hvis vi ikke makter å sette søkelyset på saker som folk i Norden oppfatter angår deres hverdag, kan den folkelige støtten - som er bærebjelken i det nordiske samarbeidet - lett komme til å forvitne.

Det betyr selvsagt ikke at det ikke skal legges vekt på den europeiske dimensjonen og samarbeidet i og med nærområdene. Men tyngdepunktet i det nordiske samarbeidet må være den nordiske dimensjon.

Egenart og identitet er grunnlaget også for vår internasjonalisme. Et trygt rotfeste i en felles nordisk kultur er også det beste utgangspunktet for å møte andre kulturer og land i et fruktbart samspill.

Nordisk Råd går nå inn i en spennende og utfordrende fase. Ansvarer ligger hos oss selv - hos det nordiske folk, de nordiske parlamentarikerne og hos de nordiske regjeringene. Nordisk Råd og nordisk samarbeid i vid forstand vil aldri kunne bli noe mer enn det vi selv makter å gjøre det til. En ny giv for det nordiske samarbeidet krever at alle de nordiske land viser tilstrekkelig vilje til å prioritere det nordiske. Hvis vi ikke selv ønsker eller makter å holde Nordens fane høyt, er det iallfall ingen andre som vil gjøre det.

Berit Oscarsson (s): Herr president! Den europeiska integrationen, den internationella utvecklingen och den tekniska explosionen har fått det nordiska samarbetet att syna sig självt i sömmarna. Resultatet av detta kan vi skymta i den reformprocess som genomförts i organiseringen av arbetet i rådet. I ministerrådet har initiativ tagits till en rad evalueringar av de nordiska institutionerna, av språksamarbetet, av konstkommittéernas arbete och av Nordiska kulturfonden och dess verksamhet. Därför är varken ministerrådets förslag eller kulturutskottets betänkande särskilt offensiva i förhållande till budgeten 1996.

Vi står mitt i ett vägsål, där det nordiska samarbetet som en följd av reformprocessen har varit upptaget av att värdera strukturen och av att

använda resurserna i detta samarbete. Nordisk Nytt-rapporten, som många har talat om, och de eventuella konsekvenserna av denna utvärdering av de nordiska institutionerna skall inte diskuteras här och nu i Kuopio, 24 av de 47 institutioner som har utvärderats ligger inom det som har varit kulturutskottets ansvarsområde.

En naturlig följd av den nya organisationen i Nordiska rådet är att Nordenutskottet får rapporten och remissuttalandena för behandling. Vi parlamentariker kan bidra med en partipolitisk förankring och kan sätta in institutionerna och deras verksamhet i ett större kultur-, utbildnings- och forskningssammanhang.

En viktig fråga för kulturutskottet i denna budgetbehandling har varit att behålla det generella stödet till de nordiska folkupplysnings- och studieorganisationerna. Ministerrådet har föreslagit att det generella stödet skall trappas ned och helt överförs till projektstöd som skall administreras av ministerrådet. Ministrarna och kulturutskottet är principiellt oeniga i denna fråga. Kulturutskottet anser att en sådan omläggning kommer att leda till ökad byråkrati och till att mer av medlen kommer att gå till administration än till aktiviteter. Dessutom har Nordiska rådet redan i enighet beslutat att behålla blockbidraget.

På motsvarande sätt har det uppstått oenighet mellan ministrarna och kulturutskottet när det gäller det generella stödet till de nordiska barn- och ungdomsorganisationerna. I barn- och ungdomskulturplanen, som vi skall behandla senare här, har ministerrådet föreslagit en nedskärning av det generella stödet till nordiska barn- och ungdomsorganisationer. I stället vill ministerrådet även här lägga medlen i en projektpott, som organisationerna kan ansöka om medel ur. Vi vill uppmärksamma rådet på att det finns en tvärvolitisk enighet om att behålla de båda stöden till folkupplysning och till barn- och ungdomsorganisationer i den form som de i dag har.

Ett annat viktigt instrument i det nordiska kultur- och undervisnings-samarbetet är Nordisk kulturfond. Kulturfonden är ett viktigt kulturpolitiskt instrument både som kontaktyta mot det omfattande frivilliga och folkliga kultursamarbetet, till professionella konstnärer och konstorganisationer samt till utbildning och forskning. Kulturutskottet ser fondens verksamhet som en viktig bricka i den överordnade målsättningen om en ökning av kultursamarbetet och stärkandet av den nordiska identiteten.

Det faktum att fonden kan visa på en stadigt ökande aktivitet när det gäller barn och unga har föranlett kulturutskottet att föreslå att om det finns fria medel i budgeten för 1996, ytterligare medel tillförs kulturfonden för att stärka det nordiska barn- och ungdomssamarbetet. Med tanke på enstämmigheten i kulturutskottets budgetbetänkande är det överraskande att mittengruppen reserverat sig i budgetutskottet. Långt innan utskottet hade sin slutgiltiga behandling av budgetförslaget för 1996 hade jag tillsammans med vice ordföranden i kulturutskottet ett möte med budgetutskottets ordförande och vice ordförande, där vi preliminärt dryftade frågan om blockbidraget till folkupplysning och studieorganisationer men

där vi även tog upp frågan om vår hållning till Föreningen Nordens ansökan.

Därefter förde utskottet en lång diskussion om hur vi tillsammans med Föreningen Norden skulle åstadkomma en mera långsiktig lösning på de problem som uppstått. Detta var vi helt överens om i utskottet. Det är därför svårt att förstå varför budgetutskottet inte sände tillbaks reservationerna till kulturutskottet när mittengruppen förde fram sin reservation.

Jag är också besviken på att mittengruppen nu försöker få det att se ut som om kulturutskottet eller andra partigrupper inte prioriterar det frivilliga organisationslivet eller det nordiska barnkultur- och ungdomskultursamarbetet. Detta faller på sin egen orimlighet, eftersom kulturutskottet har satt just de frivilliga organisationerna, både när det gäller upplysnings- och studieförbund och när det gäller barn- och ungdomsorganisationer, överst på dagordningen, såväl i denna budget som vid tidigare budgethandlingar.

För mig är kulturen kittet i det nordiska samarbetet. Det är viktigt när vi nu går in på det sista året av nysatsningsprogrammet att vi med full intensitet och kreativitet kommer med förslag som fortsätter nytänkandet på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet i det nordiska samarbetet.

Talman **Riitta Uosukainen** (Kok.) (nordiska talmännens representant):
Herr president! På vägnar av de nordiska parlamentens talmän vill jag framföra en hälsning till Nordiska rådet. De nordiska talmännen har denna gång förlagt ett av sina talmansmöten i anslutning till Nordiska rådets session. Vi vill på detta sätt visa vår uppskattning av rådets arbete och samtidigt ta del i den nordiska samling rådets sessioner är. Vi har med intresse följt med den reformprocess Nordiska rådet har genomgått. Med stor tillfredsställelse har vi konstaterat att de slutliga besluten har kunnat fattas under detta år och att rådet nu är redo för ett samarbete i nya former som ger möjligheter till ett förnyat innehåll. Grunden har lagts för ett starkare samarbete anpassat till den tid som kommer. Jag ansluter mig till dem som tror att det nordiska samarbetet blir ännu viktigare i framtiden som en följd av ett ökat Europa-samarbete och de olika integrationslösningar som våra länder har valt.

Jag vill ta tillfället i akt att i det följande göra några personliga reflexioner med anledning av den översyn av nordiska institutioner som nu pågår. Som tidigare medlem av kultur- och undervisningsministrarnas ministerråd har jag i olika sammanhang kommit i kontakt med många av våra gemensamma institutioner. Institutionerna ger vårt samarbete ett praktiskt innehåll och bidrar till att stärka den nordiska identiteten. Vårt samarbete bygger på en kultur-, språk- och värdegemenskap. För att upprätthålla och fördjupa den behöver vi stöd av aktiva och välfungerande gemensamma institutioner. Här i Finland, där språksituationen är så klart annorlunda än i de övriga länderna, har vi ett särskilt stort behov av nordiska institutioner som gör vår nordiska samhörighet mera levande. Att lägga ner institutioner eller vidta andra åtgärder som kan försvaga verksamhetsförutsättning-

arna för dem kräver därför noggrann analys. Det ser ut som om de kriterier som nu har tillämpats särskilt drabbar just institutioner inom kultur, utbildning och forskning. Jag tänker på t.ex. Nordiska språk- och informationscentret, Nordiskt konstcentrum, Nordiska institutet för folkdiktning och Institutet för arktisk medicinsk forskning.

EU kommer att ha en betydande roll också på ett språkligt plan i framtidens Europa. Därför är det viktigt att det nordiska språksamarbetet i vid bemärkelse utnyttjas som en plattform för att tillvarata de nordiska språkliga intressena och för att stärka den nordiska dimensionen i europeiskt utbildningssamarbete. Tanken på att omvandla de institutioner vi i dag har inom språksamarbetet och grunda ett nordiskt kultur- och språkinstitut i Finland är därför värd allt stöd. Institutet skulle ges i uppgift att främja den nordiska språkförståelsen samt likställdheten mellan nordiska språk och kulturer. En viktig uppgift skulle framför allt vara att stöda intresset och förståelsen för Nordens språk och kulturer i skolan och inom lärarutbildningen. Vidare skulle institutet kunna bli en viktig förbindelse-länk mellan det finskspråkiga Finland och övriga Norden. Jag hoppas att denna och andra nya idéer grundligt prövas i anslutning till den process som nu pågår, så att inte sådana beslut fattas som i värsta fall ödelägger många av de viktiga nätverk som har byggts upp i Norden mellan både människor och institutioner.

Herr president! För talmännens del vill jag önska Nordiska rådet lycka till i arbetet under kommande år. För oss talmän har det varit givande att kunna följa med arbetet här. Vårt deltagande ger oss också nya impulser att utveckla samarbetet direkt mellan de nationella parlamenten i Norden.

De nordiska talmännen har nog traditionellt haft ett gott och effektivt samarbete också för att koordinera de olika samnordiska aktiviteterna, inte minst för att främja förutsättningarna för den gemensamma koordineringen på EU-sakernas område.

Talleraas (H): Ærede president! I de tre siste årene har Nordisk Råd vært veldig konsentrert om å se på seg selv, sin egen organisasjon og hvordan vi skal arbeide. Dette arbeidet er nå slutt - heldigvis. Tiden er nå inne til igjen å sette de viktigste spørsmål for Norden på toppen av arbeidslisten. Det politiske arbeidet må få førsteprioritet, og de politiske ambisjonene og målene må drive fram løsningene i riktig retning - og med høyt tempo.

De tre nye hovedpilarene under det nordiske samarbeidet - kultur og nordisk identitet, samarbeid om og med Europa, og Samarbeid med våre nærområder - kan gi den nye giv som det nordiske samarbeidet trenger.

Historien har vist oss altfor tydelig at det nordiske samarbeidet tar de viktigste skritt framover når utfordringene fra omverdenen er størst. De er store nå. Det europeiske samarbeidet utvikler seg med lange og hurtige skritt. Norden må svare og utfordre. Vår samfunnsmodell og vårt ståsted gjør oss sterke nok til å våge å påvirke det øvrige Europa med våre ideer, tanker og ikke minst løsninger. Samtidig må vi også være åpne for å ta til følge de fornuftige tingene som skjer i Europa for øvrig.

Når Nordens åpne grenser har en sjanse til å nå lenger ut, må vi ikke nøye oss med å sette på bremsene og si nei, nei - og risikere å sette oss selv 40 år tilbake. Vi må ta den utfordringen og bidra til å finne en fornuftig løsning. Det forventer våre innbyggere av oss.

Rapporten Nordisk Nytte har vært nevnt ofte under sesjonen. Dette er en viktig rapport som utfordrer Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd til å analysere, vurdere og ikke minst trekke konklusjoner og velge løsninger i et høyt tempo. Dette utfordrer særlig oss parlamentarikere og partigruppene til økt innsats og økt engasjement, om våre synspunkt skal bli tillagt den vekt de fortjener.

En slik vurdering er nyttig ut fra to perspektiver: Det som var en viktig institusjon i 1970 eller 1980, trenger ikke være det i 1997 eller i 2000. Og i det stramme nordiske budsjett må enkelte ting vike for å gi rom for nye og påkrevde tiltak som peker offensivt inn i det neste årtusen - vi kan nemlig ikke bare forvente at nye tiltak kan finansieres med tilførsel av økte ressurser.

I denne forbindelse føler jeg likevel behov for å peke på følgende faktum: Det nordiske samarbeidet går samlet sett med pluss! Hører dere det, kjære samarbeidsministre og finansministre: Det nordiske samarbeidet går med overskudd! Det hadde trolig kommet ut med konklusjonen "stor nordisk nytte", om stiftsamtmann Søren Christensen hadde satt det under sin analyse.

Bakgrunnen for denne påstand er som følger: Mens det nordiske budsjettet samlet sett i 1996 blir på 708 mill. kr, var overskuddet i Nordiska Investeringsbanken i 1994 på ca. 750 mill. kr. Likevel, til tross for overskuddet, er det naturligvis nødvendig å husholdere fornuftig med ressursene. Derfor er Nordisk Nytte-rapporten så viktig og så nødvendig å følge opp - hurtig og konsekvent. Det skylder vi oss selv som parlamentarikere. Vi må vise at den nye organisasjonen fungerer og har evne til å ta tunge utfordringer på alvor, med rask reaksjon. Lykke til!

Hjörleifur Guttormsson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Samarbetsminister **Hellström** (s): Herr president! Norden vänder sig nu alltmer mot Europa. Först EES-avtalet och sedan Finlands och Sveriges EU-medlemskap har förändrat förutsättningarna för det nordiska samarbetet. Nya möjligheter i frågor som står på den europeiska dagordningen har öppnats för oss.

I det nordiska samarbetet har vi sedan förra hösten osedvanligt snabbt fattat beslut om ett omfattande förändringsarbete. Mycket diskussion har - helt naturligt - ägnats former och organisation. Nu är det dags att vi går över till sakinnehållet.

Låt mig börja med det som även i fortsättningen kommer att utgöra grunden för samarbetet - den nordiska kulturgemenskapen.

Det gemensamma nordiska kulturarvet, den nordiska språkgemenskapen och den nordiska identiteten är avgörande frågor för den nordiska samhörigheten.

Kan vi inte vidmakthålla språkförståelsen, rycks en grundsten för samarbetet undan.

Det är därför väsentliga prioriteringar som gjorts i nysatsningen inom kultur- och utbildningsområdena. Särskilt har barnkultur, ungdomssamarbete och språksamarbete lyfts fram.

Med dagens globalisering och kanalbläddrande i media är det mest impulserna utifrån som fyller rutan. Framför allt riktar ungdomen blicken mot USA, men även mot Europas kontinent. Det är naturligtvis bra - men då behövs också mer av nordisk barn- och ungdomskultur som motvikt och inspiration.

Kulturministrarnas handlingsprogram för barn- och ungdomssamarbetet, som lagts fram till denna session, ligger därför väl till. Huvudmålet är att stärka den nordiska identiteten genom att öka barns och ungdomars deltagande i kunskap om och intresse för nordisk kultur.

Herr president! Låt mig som ett bidrag till det som görs för barn och ungdom och ökad språkförståelse lämna ett förslag:

En sagobok, som innehåller sagor av nordiska författare och på nordiska språk, bör delas ut till alla små barn i Norden - en gåva som ges till varje ny nordbo.

Vi bör se till att den kulturskatt vi har i form av berättelser av t.ex. H.C. Andersen, Astrid Lindgren, Tove Jansson, Anne Cath Vestly och Guðrún Helgadóttir finns tillgänglig hos varje nordisk barnfamilj - till nytta och glädje förhoppningsvis inte bara för det uppväxande släktet utan även för föräldragenerationen.

Jag har för min del diskuterat saken med den svenska kulturministern, som stöder förslaget. Från svensk sida önskar vi att de nordiska kulturministrarna närmare skall diskutera och klarlägga förutsättningarna för detta förslag.

Herr president! Att nordbor skall kunna röra sig fritt i Norden har alltid varit ett viktigt mål. Här har vi redan kommit långt genom den gemensamma arbetsmarknaden, passfriheten, erkännande av utbildningar m.m. Det är ju inte så att alla kvarstående problem på detta område löses genom EU, EES eller eventuellt kommande Schengenavtal för de nordiska länderna. Därför måste vi fortsätta att arbeta med att lösa praktiska problem för människor som flyttar mellan de nordiska länderna. Det kräver att regeringarna engagerar sig i arbetet med små, konkreta frågor. Det är ett arbete som inte är särskilt glamoröst, men nödvändigt.

Den likabehandlingsregel som vi beslutat att införa i Helsingforsavtalet är ett sätt att fånga problem som har med de nordiska medborgarnas fria rörlighet att göra. Regeln måste nu följas upp på olika sätt.

Redan nu vill jag, herr president, lägga ett förslag som kan vara av värde både för den enskilde medborgaren och för de myndigheter som skall tillämpa likabehandlingsprincipen.

Mitt förslag är att man inrättar en gemensam servicefunktion - helt enkelt ett telefonnummer dit nordiska medborgare kan ringa gratis och fråga om problem de stött på vid resa, uppehälle och arbete i Norden. De skall då kunna få besked om till vilka myndigheter de kan vända sig för att få hjälp. En sådan funktion kan lämpligen införas när samlokaliseringen av sekretariaten till Köpenhamn är genomförd i slutet på nästa år.

En sådan service ger praktisk nordisk nytta för de enskilda medborgarna. Den bör också ge erfarenheter som kan bidra till att förebygga framtida oklarheter om olika regler och deras innebörd.

Jag föreslår att de båda sekretariatscheferena får i uppdrag att klarlägga förutsättningarna och återkomma med förslag i saken.

Herr president! Vi står nu inför nya utmaningar i det nordiska samarbetet. Vi vill vitalisera den politiska debatten. Arbetsuppgifter kommer inte att saknas. Vi har en rad likartade och svåra problem att brottas med i de enskilda länderna. Det gäller exempelvis välfärdspolitiken och fördelningpolitiken. Hur hanterar vi dessa frågor i framtiden, när flera av våra länder står inför stora besparingsprogram? Hur klarar vi ungdomspolitik: bristen på arbete och bostäder för ungdomar, missbruk och rasism?

Det ger oss klara fördelar att på nordisk nivå kunna utbyta erfarenheter och diskutera lösningar på sådana samhällsfrågor. Härigenom kan vi få ut mer nordisk nytta av samarbetet.

Bondevik (KrF): Hr. president! Samarbeidsminister Mats Hellström sa mye godt om betydningen av det nordiske samarbeidet. Vi er i en viktig fase hvor vi omorganiserer samarbeidet, hvor vi skal gjennomgå institusjonene og forhåpentligvis frigjøre midler som vi da kan sette inn i mer aktuelle prosjekt. Men da trenger vi også økonomi - og etter mitt syn økonomiske ressurser om lag på det nivået vi i dag har. Derfor er det urovekkende, og det er skuffende, at den svenske regjering varsler en nedskjæring av de nordiske budsjett med om lag 150 mill. kr over tre år, dersom vi skal tro tidsskriftet Nordisk Kontakt, nr 10, for 1995. Der står det også at nettopp Mats Hellström skal møte sine kolleger i januar og foreslå en reduksjon på 70 mill. kr for 1997-budsjettet. Det begrunner den svenske statssekretær Ewa Persson i dette oppslaget med den vanskelige svenske økonomiske situasjonen! Finland har jo ingen lettere økonomisk situasjon, men de følger ikke Sverige i denne nedskjæringen. Dette har med prioritering av det nordiske samarbeidet å gjøre.

Synes Mats Hellström at Sveriges regjerings holdning til budsjettet står i samsvar med de store ord om det nordiske samarbeid?

Minister Hellström (s): Herr president! Ja, det anser jag verkligen! Först och främst är det klart att nordiskt samarbete måste följa de prioriteringar vi har i alla länder. I vårt land skär vi ner i vår egen budget. Därför har vi också krav på oss att skära ner i den nordiska.

Men till det kommer - och det tycker jag är det viktigaste - att om vi inte vågar att gå igenom den nordiska budgeten med besparingar och rationaliseringar på det sätt som vi anser är bra i våra egna länder, så visar detta egentligen en brist på engagemang. Det visar att vi inte vågar att pröva att ta en riktig diskussion om den nordiska budgeten så som vi gör hemma med vår egen budget.

Jag är övertygad om att det är bra för den nordiska budgeten, för nordiska institutioner och för nordiska ändamål att utsättas för den hårda granskning som vi genomför hemma. Kjell Magne Bondevik! Att inte våga det innebär egentligen brist på engagemang.

Siffrorna i Nordisk Kontakt är inte mina, men jag är övertygad om att den besparing och rationalisering som nu pågår kan leda till att vi får bättre fungerande nordiska institutioner. Att vi vågar prioritera är bra, inte dåligt, för nordiskt samarbete.

Bondevik (KrF): President! Jeg kan forsikre Mats Hellström at både undertegnede og Midtengruppen våger å gå igjennom de nordiske institusjoner og rapporten Nordisk Nytte. Men det vi håper kan komme ut av dette, er at vi kan frigjøre midler som går i daglig arbeid i en del institusjoner, som kanskje med fordel kan slankes, og sette midlene inn i aktuelle, konkrete prosjekt - prosjekt som er aktuelle nå. Men det er jo ikke det den svenske regjering vil! Den vil senke hele ambisjonsnivået og altså dra disse pengene inn i statskassen istedenfor å frigjøre dem til aktuelle nordiske prosjekt. Det er ikke små penger det dreier seg om: 70 mill. kr er ca. 10 pst. av hele det nordiske budsjettet, og 150 mill. kr, som er den svenske regjeringens ambisjon om kutt, er over 20 pst. av det nordiske budsjettet. Og det gjøres i et budsjett som ikke er større enn et gjennomsnitts kommunebudsjett i våre nordiske land!

Vi sier av og til i Norge at det er forskjell på å barbere seg og å skjære av haken. Det den svenske regjering legger opp til, er dessverre å skjære av haken i det nordiske samarbeidet. Det står ikke i samsvar med den ellers gode tale som Mats Hellström holdt, om betydningen av nordisk samarbeid.

Minister Hellström (s): Herr president! Om de svenska ambitionerna får gehör - siffrorna är som sagt Kjell Magne Bondeviks, inte mina - är jag övertygad om att Norden kommer att gå ut ur processen med såväl haka som fotknölar kvar.

Den ambition vi har lagt fram i diskussionerna med ministerrådet är av samma storleksordning som vi själva arbetar med. Vi tror att det är nyttigt och bra att spara också i de egna institutionerna.

Har det undgått Kjell Magne Bondevik att det förs en diskussion bland våra medborgare, som tycker att man i det nordiska samarbetet för litet ägnat sig åt att granska om vi kanske gör fel saker? Debatten om de nordiska institutionerna och om Nordiska rådets möten går inte i första hand

ut på att våra medborgare tycker att vi prioriterar starkt och bra, utan att det flyter ut för mycket. Själv tycker jag i och för sig att den debatten är överdriven.

Men låt oss i alla fall ta på allvar att det vi vågar göra hemma för att åstadkomma koncentration och starkare prioriteringar, det skall vi också våga göra i det nordiska sammanhanget. Då kanske vi också lär oss att det går att samarbeta på ett litet sparsammare sätt men ändå koncentrera, prioritera och leda samarbetet framåt på nya områden.

Salmén (ÅC): Herr president! I sitt betänkande över ministerrådsförslaget påpekar budgetutskottet behovet av att reformprocessen "Nordiskt samarbete i en ny tid" fullföljs på ett lyckosamt sätt. Jag kan instämma i den förhoppningen, liksom jag delar uppfattningen att budgeten skall ge utrymme för flexibilitet. Jag är däremot mer tveksam till att den fortsatta dialogen mellan ministerrådet och de nya rådsorganen skall kunna föras med rapporten "Nordisk nytte" som underlag. Denna rapport kommer att behandlas senare i dag, och jag sparar mina kommentarer till den debatten.

Jag måste dock med beklagande konstatera att ministerrådets budget inte karakteriseras av flexibilitet och nytänkande. Detta har inte bara miljöutskottet påpekat, utan praktiskt taget alla utskott är kritiska till det slentrianmässiga sätt på vilket budgeten förs vidare år från år, synbarligen opåverkad av alla försök till reformprocesser. Dock bör kritiken inte överdrivas. Den nordiska budgeten har i realiteten en så begränsad omfattning att det finns gränser för vad som rimligen bör krävas av ministerrådet.

Trots denna invändning är jag i princip enig med budgetutskottet i att utformningen av den framtida budgetprocessen bör ges uppmärksamhet. Det måste finnas möjlighet för Nordiska rådet och dess organ att diskutera aktuella planer och prioriteringar ur ett budgetmässigt perspektiv. Självklart måste denna diskussion föras i ett skede då budgeten kan påverkas. Det är väl närmast genant för alla parter att ett sådant krav skall behöva framföras.

Jag vill dock med kraft framhålla att denna diskussion om resursanvändning endast är ett komplement till den allmänna diskussion om rådets politiska prioriteringar som löpande måste föras. Det finns faktiskt många politiskt önskvärda åtgärder inom alla samhällssektorer vilka inte kräver någon eller endast liten resursanvändning. Det kan t.ex. handla om att använda befintliga resurser på ett nytt eller bättre sätt eller att samordna dem. Denna allmänpolitiska diskussion om ett effektivt nordiskt samarbete borde ges större uppmärksamhet än för närvarande. Därigenom skulle vi också få en bättre diskussion om framtida prioritering av de resurser som faktiskt behövs för olika ändamål.

Miljöområdet utgör ett exempel på en vittfamnande sektor med ett stort åtgärdsbehov. Det nya förslaget till nordisk miljöstrategi, vilket för övrigt håller på att slutbehandlas av ministerrådet här i Kuopio, innehåller en mängd målsättningar för att förbättra miljön inom en rad delområden. Somliga av dem är kostsamma att åtgärda, andra kan genomföras utan

särskild resurstilldelning. Sammantaget kommer dock resursbehovet att öka, vilket måste beaktas i framtiden.

Det nordiska miljösamarbetet har på senare år genomgått en rationalisering, vilken har medfört en minskning av antalet arbetsgrupper och förbättrade rutiner. Jag är därför förvånad över den höga andelen oförbrukade medel på miljösektorn, vilken framgår av ministerrådets bokslut 1994. Miljöutskottet har dock ansett att kvarvarande andel ger utrymme för temporära insatser och har föreslagit ministerrådet att det skall användas medel till att upprätta en nordisk facilitet för mjuk finansiering av miljöåtgärder under NEFCO.

Jag tror nämligen att det är viktigt att de begränsade resurser som finns i ministerrådets budget används till att få fram kompletterande insatser från andra organisationer av icke-nordiskt slag och från internationella finansieringskällor. Här vill jag peka på vad som framfördes i ministerrådets utredning om finansiering av miljöåtgärder i Nordens närområden. De jättesatser som erfordras för att åtgärda miljöproblemen i våra närområden är nämligen omöjliga för Norden att klara på egen hand.

Jag instämmer slutligen med budgetutskottets ordförande att vad gäller miljöåtgärder i närområdena bör det nordiska miljöarbetet koordineras med ländernas bilaterala miljöinsatser.

Nyby (SDP): Herr president! Vi har i och med den här sessionen slutfört en lång och tidvis plågsam process som har varit nödvändig men också resultatrik. Hoppet blev långt, men stilpoängen var inte alltid över hövan. Nordiska rådet är inte speciellt berömt för dåd, kraft och snabba beslut. Det är därför nästan smickrande att så många av våra gamla begabbare nu säger att reformerna är för snabba och för stora. Det är tydligen svårt att hitta lagom, för att nu använda det ursvenska uttrycket.

Förnyelseprocessen får naturligtvis inte avstanna här, men den får inte heller så totalt dominera arbetet som den gjort på senaste tiden. Vi måste minnas att Nordiska rådet inte är en revisions- eller konsultbyrå utan ett internationellt politiskt organ. Det är nu dags att lyfta fram de politiska sakfrågorna igen.

I den verksamhetsplan som utarbetats för det år som Finland är ordförandeland för ingår ett glädjande avsnitt om energipolitiken. Där sägs att naturgasen kan bli ett verkligt alternativ. Finland kommer att ge energiministerna uppdraget att granska olika energialternativ så att sessionen i Köpenhamn hösten 1996 kan ta ställning till ministrarnas rekommendationer. Efter att själv i åratal ha talat för naturgasen i Norden upplever jag det finländska initiativet som mycket positivt. Tyvärr är vi i naturgasfrågan helt i händerna på Sverige. Det är min fromma förhoppning att Sverige i sitt energibeslut allvarligt överväger en kraftig satsning på naturgasen. Det skulle t.o.m. ha ett symbolvärde av stora mått.

Ett alternativ eller ett komplement till en naturgasledning är naturligtvis att man producerar elektricitet med gas i Norge för export. Såvitt jag vet finns det i dag enbart politiska hinder för det. Också de baltiska stater-

nas energiförsörjning och självständighet är beroende av hur vi hanterar den här frågan.

Herr president! Rapporten "Nordisk nytta" får naturligtvis mycket uppmärksamhet vid den här sessionen. Att rapporten upprört känslor är naturligt, men jag tycker också att vi lever i en tid då allt och alla skall vara beredda att tåla en kritisk granskning. Det har inte minst vi politiker fått erfara. Det ankommer på institutionerna själva att visa om de gör nytta eller hur de kan göra för att få sin verksamhet ännu nyttigare. Rapporten, som är mycket ambitiöst gjord, begränsar enligt mitt tycke nytto-aspekten mycket snävt till enbart ekonomisk nytta.

Eftersom det inte finns några nya färska pengar måste vi se över organisationen om vi vill satsa på något nytt. Personligen anser jag att en satsning på ungdom skulle vara viktig. Den satsningen skulle ha som mål att alla skolungdomar under sin skoltid skall ha haft någon form av kontakt med ett annat nordiskt land. Jag såg att en redaktör i en artikel skrev att nordiskt samarbete inte behöver vara nyttigt. På förekommen anledning är jag beredd att in i det längsta försvara begreppet "nordisk nytta". Det är först då den enskilde nordbon i sin vardag känner att han har nytta av vårt arbete som vårt arbete får legitimitet.

Herr president! Nu är det dags att via stärkta partigrupper åter föra in den aktuella politiken i nordiskt samarbete. Först då kan vi på allvar tala om nyttan. Finlands, Danmarks och Sveriges EU-medlemskap ändrar inte på något sätt våra nordiska grundvärden: parlamentarisk demokrati, öppenhet och offentlighet, rättvisa, jämlikheten mellan könen, mänskliga rättigheter, marknadsekonomi, social rättvisa, säkerhet för medborgarna och en hållbar utveckling. Nu gäller det för oss politiker att få rubriker om prat och papper att komma på skam. Nu när vi har ramarna skall de fyllas med så nyttigt innehåll som möjligt.

Slutligen herr president! Ibland förundras jag över språkbruket i Nordiska rådet. Jag vill helt kort läsa upp några meningar som har producerats av en institution som betecknas som nyttig i rapporten. De lyder så här: "I det förslag om en mjukgörningsfacilitetmjuk som nu är under överväganden framhålles facilitetens breda och flexibla användningsområde. Därtill understryks vikten av att största möjliga additionalitet kan uppnås jämte samverkan med andra finansiella organ och ordningar. Faciliteten skulle komplettera nationella och multilaterala ordningar genom att täcka sådana subsidiaritetsbehov som geografiskt, sektoriellt eller komponentmässigt inte faller in under andra stödordningar eller genom att tillhandahålla stöd i en sådan form som dessa av olika formella, praktiska eller policymässiga skäl inte lämnar."

Jag förstår mycket väl att presidenten tycker att jag skall sluta att läsa upp den här texten.

Ragnhild Queseth Haarstad (Sp): President! Det er også ved denne sesjonen blitt sagt mye pent om nordisk samarbeid, om nordisk samhörighet, om felles kultur osv. - om alt dette som binder oss sammen.

Reformprosessen i Nordisk Råd skal gi fornyet kraft til det nordiske samarbeidet, blir det hevdet. Men tross alle disse honnørord har jeg en ubehagelig følelse av at kortsiktige økonomiske vurderinger er en like viktig drivkraft. Resultatet kan bli nedbygging av det nordiske samarbeidet, og redusert samhørighet og samfølelse.

Rapporten "Nordisk Nytte" er sterkt preget av en slik kortsiktig økonomisk vurdering. Begrepet "nordisk nytte" dukket først opp i rapporten "Nordisk samarbeid i en ny tid" fra rådets og Ministerrådets felles arbeidsgruppe i februar i år.

I reformgruppens rapport ble det påpekt at prinsippet om "nordisk nytte" skal være avgjørende for hvilken virksomhet som skal skje i nordisk regi. Det heter i rapporten at utgangspunktet for all nordisk virksomhet for det første skal være at den omfatter virksomhet som ellers skulle finne sted i nasjonal regi - men der den påviselige positive effekten oppnås gjennom felles nordiske løsninger - for det andre manifesterer og utvikler nordisk samhørighet, og for det tredje øker nordisk kompetanse og konkurransekraft. Det ble ikke presisert om disse kravene samlet måtte oppfylles.

Arbeidsgruppen har imidlertid lagt til grunn at alle disse tre grunnleggende krav skal være oppfylt før en kan karakterisere en nordisk institusjon som "nyttig". Det er da ikke å vente annet enn at mange får stemplet "liten nordisk nytte".

Arbeidsgruppen sier selv at den har lagt vekt på en presis og konsekvent anvendelse av begrepet "nordisk nytte". Derfor blir resultatet av vurderingene i flere tilfeller i strid med mer allmenne vurderinger av nordisk samarbeid og andre verdioppfatninger av hva som er nyttig. Som statsminister Gro Harlem Brundtland sa tidligere i debatten i dag: Nordisk samfølelse kan ikke måles i penger.

Resultatet av arbeidsgruppens konklusjoner er derfor i enkelte tilfeller i klar motstrid til institusjonenes formål og politiske prioriteringer. For eksempel blir Nordisk Språksekretariat vurdert å ha lav nordisk nytte. På den andre siden heter det i Reformgruppens rapport at man innen de prioriterte områder for det nordiske samarbeidet målbevisst skal arbeide for å fremme nordisk språkforståelse.

Prosjektbevilgninger kontra basisbevilgninger er et annet punkt. Et av de tverrgående forslagene fra arbeidsgruppen er at det skal legges økt vekt på prosjektbevilgninger og mindre på basisbevilgninger. Her er det grunn til å se nærmere på arbeidsgruppens definisjoner av måten å regne på. For eksempel blir bevilgningene til Nordisk Industrifond karakterisert som basisbevilgninger selv om pengene går til industrielle FOU-prosjekter.

Det synes som om arbeidsgruppen for enkelte institusjoner trekker fram forhold som skal bidra til å underbygge en konklusjon om lav nordisk nytte, mens man i andre tilfeller ikke legger vekt på de samme forhold. Det virker noe underlig når Nordisk institutt for regionalpolitisk forskning vurderes å ha lav nordisk nytte, mens Nordisk Institutt for Asia-forskning får karakteren høy nordisk nytte.

Denne rapporten bærer preg av at arbeidsgruppen har hatt liten tid. Den er til dels overflattisk og til dels lite grundig. Den bærer også et sterkt

preg av snever, kortsiktig økonomisk tenkning. Denne rapporten må Nordisk Råd ta seg tid til å gå grundig gjennom, for her er det nødvendig med en samlet politisk vurdering av hva som er nyttig for det nordiske samarbeidet.

Og til slutt: Jeg er enig med statsminister Nyrup Rasmussen i at handlekraft og besluttsomhet er viktig. Men handlekraft og besluttsomhet må ikke forveksles med å ta avgjørelser på sviktende grunnlag.

Undervisningsminister **Heinonen** (Kok.): Herr president! Som bekant innehar Finland næsta år ordförandeposten i Nordiska ministerrådet och dess olika organ. Samarbetsminister Norrback har redogjort för vår syn på de övergripande målen för samarbetet. Jag har för egen del för utbildnings- och forskningssamarbetet under MR-U pekat på några frågor som bör få särskild uppmärksamhet. Låt mig här nämna några. En sådan är de utmaningar som informationssamhället innebär för utbildning och forskning. Åtgärder till stöd för utnyttjandet av informationsteknologi bör vidtas. Ett viktigt utvecklingsområde är den konkreta användningen av elektroniska medier i själva undervisningen. Att bygga upp nordiska nätverk har visat sig resultatrikt, och nätverksprojekt kommer därför att stödjas. För forskningens del kan det gälla t.ex. sådana projekt, i vilka informationsteknologins inverkan på samhället studeras.

Samarbetet inom forskarutbildningen skall effektivieras, och i detta intar den nordiska forskarutbildningsakademien NorFA en central ställning. Tanken är att å ena sidan inom ramen för EU-samarbetet lyfta fram forskningen och forskarutbildningen i Norden. Å andra sidan skall de nordiska kontakterna med Baltikum och nordvästra Ryssland utvecklas. Tonvikt läggs vid sådana forskningsprojekt av nordiskt intresse som av någon orsak inte passar in i EU:s forskningsprogram. Som exempel kan nämnas välfärdsamhället, lagstiftningstraditionen, jämställdheten, Östersjön, Barentsregionen och samerna som ursprungsfolk.

För någon vecka sedan invigdes Nordiska biblioteket i Aten. Detta kan ses som en manifestation av det goda samarbetet mellan de fyra nordiska forskningsinstituterna i staden. Men biblioteket kan också ses som en möjlighet för de nordiska länderna att på utländsk botten i EU-landet Grekland profilera sig som en enhet. Att detta sker i ett hörn av världen där sämja mellan länderna är mindre känt än osämja gör saken ännu viktigare. Med hänsyn till bibliotekets betydelse som en symbol för nordiskt samarbete menar jag att finansieringen av dess verksamhet borde föras över på Nordiska ministerrådets budget, i synnerhet som detta skulle innebära rationaliseringsvinster.

Resultatet av utredningen "Nordisk nytte" har redan hunnit väcka mycket diskussion. De som har varit med om att tillsätta utredningen framhåller - förståeligt nog - att den har förtjänster just för att den är gjord av hårdfört folk från finansministerierna. Men en närmare granskning av resultatet gör åtminstone en representant för utbildning och forskning tveksam. Kan det faktiskt vara så att det är institutionerna på det nordiska

kulturavtalets områden som gör liten eller ingen nordisk nytta alls? Eller är det helt enkelt så, att man på finansministerierna inte har förmågan att se den nordiska nyttan annat än om den kan mätas i ekonomiska termer?

Men någonting gott har utredningen ändå fört med sig. Den har väckt insikt om värdet av nordiskt samarbete också hos sådana som inte i normala fall känner för saken. Den har vidare - och framförallt - aktiverat de berörda institutionerna själva. Reaktionen har inte varit den sårade oskuldens, utan krafterna har satts in på konstruktivt nytänkande. Konkreta förslag till effektivisering och i vissa fall till utvidgning av verksamheten har lagts fram av institutionerna i Finland. Dessa är Nordiskt konstcentrum på Sveaborg, Nordiska institutet för folkdiktning i Åbo, Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning i Uleåborg och Nordiska språk- och informationscentret i Helsingfors. Min uppfattning är att de nu framlagda förslagen inte bara avslöjar ensidigheten i utredningens bedömningar, utan också och framför allt ger en god grund för utveckling av institutionerna i fråga.

Jag vill ytterligare nämna två institutioner utanför Finland som haft stor betydelse för oss, nämligen Nordens folkliga akademi i Göteborg och Nordiska institutet för samhällsplanering i Stockholm. Intresset för institutet bland de finländska planerarna har varit stort och jag kan nämna att fler än 200 planerare - arkitekter och ingenjörer - från Finland vidareutbildats på Nordplan.

Herr president! Jag vill på förekommen anledning tala om att varken jag eller den övriga regeringen har några planer på att ändra svenskans ställning i undervisningen i grundskolan och gymnasierna i Finland. Svenskan skall också i framtiden vara ett ämne som läses av alla elever i landet. Vi har i Finland med ett visst bekymmer följt med i de förslag som, om de förverkligas, på ett betydande sätt skulle försvaga finskans ställning inom skolväsendet i Sverige.

Jag vill, herr president, slutligen i detta sammanhang naturligtvis inte ingripa i det sätt på vilket finskans ställning tryggas, men vi hoppas att familjernas och elevernas möjligheter till inflytande utvecklas och förstärks.

Samarbetsminister **Berge** (A): Jeg skal vedgå at da Norge i fjor valgte en annen tilknytning til det forpliktende samarbeidet i EU enn Danmark, Finland og Sverige, var det mange av oss som fryktet at det omfattende europeiske samarbeidet ville svekke oppmerksomheten om det nordiske.

Takket være iherdig innsats og stor imøtekommenhet hos de tre nordiske EU-landene kan jeg konstatere at dette så langt ikke har slått til. På sitt møte i København i januar i år understreket alle de nordiske statsministrene sin felles ambisjon om å arbeide for et forsterket nordisk samarbeid som kan bidra til den nordiske samhörigheten, holde ved like de nære bånd mellom de nordiske land og ta vare på en nordisk profil i det internasjonale samfunn. I tråd med dette har Nordisk Råd og Nordisk Minister-

råd gjennomgått sin arbeidsform og revidert denne på en måte som jeg er overbevist om vil befeste det nordiske samarbeidet.

Den finske statsministers redegjørelse her i dag har klart bekreftet denne overbevisning. Jeg er enig i at vi allerede nå kan se en forskyvning av tyngdepunktet i det nordiske samarbeidet til fordel for felles nordiske interesser i Europa-spørsmål.

Forholdet til Schengen-samarbeidet er ett godt eksempel på dette.

Vi ønsker ikke nye grensebarrierer i Norden. Slike barrierer ville svekke den nære kontakten som opp gjennom årene har utviklet seg mellom de nordiske folk. Dette ville også skape betydelige vanskeligheter for lokal-samfunn og næringsliv i Norden.

I denne situasjon har det nordiske samholdet vist sin styrke. Da Danmark, Sverige og Finland gjorde kjent at de ønsket å ta del i Schengen-samarbeidet, gjorde de det samtidig klart at det må finnes en løsning som sikrer at reisefriheten mellom alle de nordiske land kan opprettholdes. De nordiske land er enige om en felles opptreden overfor Schengen-landene.

Redegjørelsen til den finske statsminister la også stor vekt på utviklingen i Nordens nærområder. Jeg deler den oppfatning at de mange samarbeidsstrukturer vi har utviklet med Nordens nærområder, etter hvert reiser et behov for et samlet overblikk, slik at vi er sikker på at vår innsats gir de beste resultater.

For øvrig er det grunn til å hilse med tilfredshet at det i forbindelse med sesjonen tas beslutninger som gir både NEFCO og Det baltiske investeringsprogrammet friske midler for innsats i nærområdene.

Jeg er sikker på at de fleste av oss er tilfreds med at diskusjonen om de organisatoriske reformene nå går mot sin avslutning. Selv ser jeg med betydelig forventning fram til det nye innslag i Nordisk Råds arbeid som temamøtene skal bli. Jeg håper at Rådet her anstrenger seg for å gi disse møtene en form og et innhold som betyr en reell fornyelse. Foruten temamøtet i mars om Europa-spørsmål har vi fra norsk side foreslått at kultur og identitet blir drøftet i en slik ramme.

Institusjonsanalysen er gjenstand for særskilt behandling. Jeg kan imidlertid si meg helt enig med den finske statsminister i at denne analysens nordiske nytteverdi må tillegges politiske vurderinger før det blir truffet endelige beslutninger. Dessuten er det av betydning å se institusjonsanalysen i sammenheng med den såkalte Suominen-utredningen, som overveier nye nordiske samarbeidsmuligheter.

Den finske statsminister minnet om at Nordisk Ministerråd neste år har vært i virksomhet i 25 år. Men det nordiske samarbeidet har røtter som gir det en dyp forankring i nordisk historie. De første internordiske avtalene ble inngått allerede på 1860-tallet. Arbeidet med å harmonisere nordisk lovgivning ble innledet allerede i 1872. Etter hvert er det nordiske samarbeidet utviklet i mer enn 300 avtaler og overenskomster. Og i bunnen ligger en folkelig forankring som knapt noe annet interstatlig samarbeid kan oppvise maken til. Også det faktum gir grunn til optimisme når det gjelder det nordiske samarbeidets framtid.

Korteniemi (Kesk.): Herra presidentti! Käytän äidinkieltäni suomea, vaikka tiedän, että kuulijoiden määrä vähenee, koska kaikki edustajat eivät halua käyttää tulkkuslaitteita.

Kiitän ministeri Ole Norrbackia siitä kannanotosta, jonka hän esitti täällä suomen kielen puolesta. Olen samaa mieltä hänen kanssaan siitä, että pohjoismaisen yhteistyön kehittäminen ja syventäminen edellyttää kaikkien pohjoismaisten kielten tasavertaisempaa kohtelua.

Tämän jälkeen siirryn käsittelemään budjettiesitystä.

Pidän budjetin yleislinjaa oikeana. Koska me joudumme harjoittamaan omissa maissamme kansallisella tasolla hyvin tiukkaa budjettipoliittikkaa ja karsimaan julkisia menoja, on luonnollista, että sama kriittinen tarkastelu ulottuu myös pohjoismaisen yhteistyön budjettiin.

Ehdotuksesta näemme, että suurin piirtein entinen taso säilyy. Tämä on minusta tärkeä poliittinen kannanotto yhteistyön puolesta. Olisikin suuri vahinko, jos tämän hetken taloudelliset ongelmat pääsisivät muovaamaan yhteistyön tulevaisuutta.

Meidän on tärkeää katsoa kauemmaksi ja nähdä, että pohjoismainen yhteistyö ei saa olla riippuvainen taloudellisista suhdanteista.

Siksi katson, että vähintään nykyinen taso budjetissa tulisi säilyttää myös tulevaisuudessa. Eikä näin pitäisi olla vain numeraalisesti, vaan myös reaalisesti, niin että vastaisuudessa myös kustannustason nousu otetaan huomioon.

Vaikka haluanakin päättäväisesti puolustaa budjetin tason säilyttämistä, en silti ajattele, että mikään ei saisi muuttua. Päinvastoin! - Katson, että meillä tulee olla jatkuvasti valmiutta keskustella toiminnan sisällöstä ja sen painotuksista. Siksi keskustelu raportista "Nordisk nytta - Pohjoismainen hyöty" on tarpeellinen ja tervetullut.

Luulen, että meillä on hyvin paljon erilaisia käsityksiä eri laitosten hyödystä ja tarpeellisuudesta. Asia on juuri nyt kuitenkin keskeneräinen, koska laitoksille on varattu mahdollisuus esittää puolustuspuheenvuoronsa. Siksi tässä vaiheessa ei pidä kiirehtiä esittämään ehdottomia kannanottoja puolesta tai vastaan.

Vaikka työryhmän esitys ei minuakaan tyydytä, katson silti, että muutoksia tarvitaan.

Koska budjettiraami tulee pysymään suurin piirtein nykyisellä tasolla, on tärkeää, että olemme valmiit myös muutoksiin. Vain se antaa mahdollisuuden vastata uusiin, ajankohtaisiin haasteisiin.

Haluan kannattaa niitä ajatuksia, jotka korostavat sitä, että meidän pitäisi pystyä edistämään nykyistä paremmin Pohjoismaiden kansalaisten keskinäistä kanssakäymistä ja vuoropuhelua. Pohjoismaisella yhteistyöllä on tulevaisuutta vain, jos kansalaiset pitävät sitä tärkeänä. Tästä näkökulmasta katsottuna ne vähäiset muutosehdotukset, jotka keskiryhmät ovat päättäneet tehdä budjettiin, ovat perusteltuja ja siksi kannatankin niitä.

Ei riitä, että hallitukset, ministerit ja virkamiehet pitävät yhteyttä ja koontuvat konferensseihin. Ei riitä, että Helsinki, Tukholma, Kööpenhamina, Oslo ja Reykjavík käyvät vuoropuhelua, vaan tarvitaan myös sitä, että

alueet, kaupungit, kylät ja niiden asukkaat eri Pohjoismaissa löytävät paremmin toisensa.

Kun itse asun Tornionlaaksossa Ruotsin rajalla ja lähellä myös Norjaa, pidän tärkeänä juuri Pohjoismaista yhteistyötä.

Vaikka me suunnistamme hyvin voimakkaasti kohti Eurooppaa ja puhumme laajemman eurooppalaisen yhteistyön puolesta, niin meidän ei pidä suostua siihen, että keskinäinen vuoropuhelumme kulkisi Brysselin kautta.

Pohjoismaiden keskinäisen yhteistyön merkityksen voimakas korostaminen ei kuitenkaan sulje pois sitä tosiasiaa, että nyt on tärkeää painottaa myös lähialueyhteistyötä. Meille pohjoiskalotilla asuville ovat äärimmäisen tärkeitä Kuolan ja Barentsin yhteistyökysymykset. Ne ovat taloudellisia kysymyksiä mutta myös ympäristökysymyksiä, ja niillä on myös tärkeä turvallisuuspoliittinen ulottuvuus.

Näen hyvänä, että arktisten alueiden yhteistyön kehittämistä pidetään yhtenä lähitulevaisuuden painopistealueena.

Näissä kysymyksissä Pohjoismailla on erityisosaamista, joka tulee käyttää mahdollisimman tehokkaasti hyödyksi. Sen tulisi näkyä myös arvioitaessa aikanaan raporttia "Nordisk nytta".

Korteniemis anförande i svensk översättning: Herr president! Jag använder mitt modersmål finska, även om jag vet att antalet åhörare minskar när alla medlemmar inte bryr sig om att använda hörlurar.

Jag tackar minister Ole Norrback för hans ställningstagande här om det finska språkets ställning. Jag håller med honom om att utveckling och fördjupning av det nordiska samarbetet förutsätter en jämbördig behandling av alla nordiska språk.

Härefter går jag över till budgetförslaget.

Den allmänna linjen i budgeten är riktig. Eftersom vi är tvungna att i våra egna länder på nationell nivå föra en mycket stram budgetpolitik och vi måste dra ner på offentliga utgifter, är det naturligt att också den nordiska samarbetsbudgeten betraktas på samma kritiska sätt.

Av förslaget kan vi se att nivån blir i stort sett densamma. Enligt min mening är detta ett viktigt politiskt ställningstagande, som talar för samarbetet. Det vore en stor skada om dagens ekonomiska problem skulle omforma samarbetets framtid.

Vi måste titta längre bort och se att det nordiska samarbetet inte får vara beroende av ekonomiska konjunkturen. Därför anser jag att minst den nuvarande nivån i budgeten skall behållas också i fortsättningen. Och detta gäller inte bara den numeriska nivån utan också den faktiska, och i fortsättningen skall man också ta hänsyn till höjning av kostnadsnivån.

Även om jag med bestämdhet vill försvara den nuvarande nivån av budgeten, utgår jag inte från att inget får ändras. Tvärtom! Jag anser att vi hela tiden måste vara beredda att diskutera innehållet och prioriteringarna

i verksamheten. Därför är debatten om rapporten "Nordisk nytte" nödvändig och välkommen.

Jag tror att vi har mycket olika uppfattningar om nyttan och behovet av de olika institutionerna. Frågan är dock nu under behandling eftersom institutionerna beretts möjlighet att framlägga sitt försvar. Därför skall man inte i detta läge förhastat sig med ställningstaganden för eller emot.

Inte heller jag är tillfreds med arbetsgruppens förslag, men jag anser ändå att förändringar måste göras.

Eftersom budgetramen i stort sett kommer att förbli på den nuvarande nivån, är det viktigt att vi är beredda till förändringar. Bara på det sättet får vi möjlighet att svara på nya aktuella utmaningar.

Jag vill stödja tanken att vi mer än vad som sker i dag främjar de nordiska medborgarnas kontakter och dialog med varandra. Det nordiska samarbetet har framtiden för sig bara om medborgarna anser det vara viktigt. Ur denna synvinkel är mittengruppens ringa ändringsförslag till budgeten motiverade, varför jag också stöder dem.

Det räcker inte att regeringarna, ministrarna och tjänstemännen håller kontakt och samlas till konferenser. Det räcker inte att det förs en dialog mellan Helsingfors, Stockholm, Köpenhamn, Oslo och Reykjavík, utan det behövs också att regioner, städer, byar och invånarna i de olika nordiska länderna bättre hittar varandra.

Eftersom jag själv bor vid den svenska gränsen i Tornedalen, också nära till Norge, sätter jag ett stort värde på det nordiska samarbetet.

Även om vi kraftfullt är på väg till Europa och talar för ett vidare europeiskt samarbete, skall vi inte gå med på att också dialogen oss emellan går via Bryssel.

Den kraftiga poängteringen av betydelsen av samarbetet mellan de nordiska länderna utesluter inte det faktum att vi måste prioritera också närområdessamarbetet. För oss på Nordkalotten är samarbetsfrågorna med Kolahalvön och Barents ytterst viktiga. Det gäller såväl ekonomiska frågor som miljöfrågor, vilka båda också har en säkerhetspolitisk dimension.

Jag anser att det är bra, att utvecklingen av det arktiska samarbetet är en av de prioriterade områdena i framtiden.

I dessa frågor äger de nordiska länderna en specialkompetens som vi borde utnyttja så effektivt som möjligt. Detta borde märkas också när vi så småningom skall ta ställning till rapporten "Nordisk nytte".

Janina Andersson (Vihr.): Ärade åhörare! Det bästa sättet att känna gemenskap är att ha gemensamma problem att tampas med, för då känner man att man behöver varandra och har nytta av varandra. Vi har en hel del gemensamma problem i Norden. Det som kanske står mig allra närmast är miljöproblemen, och då i första hand Östersjön. Som vi alla vet är Östersjöns botten den största öknen i Europa.

Vi har två andra problem som också är nära mitt hjärta. Det ena är arbetslösheten, som leder till ojämlikhet, och det tredje är rasismen, som ty-

värr bara växer och växer. Jag har hört att den också växer i de andra nordiska länderna, och vi har mer och mer problem med den i Finland.

Vad är då lösningen på våra gemensamma problem? Jag upplever att samhällsplanering är ett sätt att försöka lösa dessa tre problem. Det har tidigare i dag talats om Nordplan i Stockholm, bl.a. Olli-Pekka Heinonen från Finland talade om det. Enligt vad jag har förstått är det ett ställe där man verkligen satsar på tvärvetenskaplighet och alternativ, och det är någonting vi behöver i dessa tider. Det är ju alltid så att man först i USA kommer på att man vill bygga stora köpcentra utanför städerna. Sedan märker man att alla åker dit med bilen och stadskärnan dör. Då vill man plötsligt bygga en parkeringsgrotta mitt i stadskärnan. Det här har man gjort i USA, det har man börjat göra i Europa, i Sverige, och så kommer vi efter i Finland litet senare, utan att alls kontrollera vilka problem som har uppstått där man började göra det. Därför tycker jag det är väldigt nyttigt att vi lär oss av varandras misstag och får höra vad andra har kommit fram till.

Nordplan är, enligt vad jag har förstått, vad man på finska kallar "piikki lihassa", en tagg i köttet på oss beslutsfattare. Där försöker man se alternativ, försöker kritisera det vi håller på med och se om det verkligen bara finns ett sätt som är rätt eller om man kan göra på ett annat sätt. Vi kan kalla det den äkta nordiska modellen, för den nordiska modellen är någonting som jag upplever som grönt och socialt och vettigt. Vi skall inte bara efterapa de länder som vi upplever är mer hårt ekonomiskt framgångsrika. Den nordiska modellen finns både i socialpolitiken och i stadsplaneringen, i varje fall önskar jag att det är så.

Enligt vad jag har förstått har vi precis samma debatt i de olika nordiska länderna. I Finland talar vi mycket om den danska modellen. Vi talar om arbetsfördelning, och då skulle det vara nyttigt för oss att verkligen veta vad den danska modellen är och inte bara tala om den. Därför är det verkligt nyttigt med samhällsplanering över landsgränserna. Vidare talar vi om det som ni i Sverige kallar för skatteväxling: höjda miljöskatter, sänkt beskattning av arbete. Och vi talar om grundinkomsten. Det här är saker som är på tapeten i de nordiska länderna, men tyvärr har vi alltför lite samarbete över landsgränserna. Jag är nu rädd för att om Nordplan minskar i betydelse och tynar bort p.g.a. ekonomiska problem så har vi ännu mindre chans att öka samhällsplaneringssamarbetet, som jag tror är den enda lösningen för oss att klara av dessa tre stora problem: miljö, arbetslöshet och rasism. Rasismen är också en följd av dålig samhällsplanering. När människor är frustrerade och besvikna, går vreden ut över andra människor.

Det som jag också är orolig för är att januari, när man borde försöka påverka det här med nordisk nytta och vad som kommer att hända, är semestertid i finska riksdagen. Kommer vi verkligen alla att kunna påverka resultatet eller görs de här stora, obehagliga besluten när vi alla är skyddade i våra egna hem och inte behöver ta ansvar? Jag önskar att det blir en öppen debatt innan några stora radikala beslut tas, och att vi alla också

kommer att höras och att det här inte är sista gången vi pratar öppet och offentligt.

Kulturminister **Claes Andersson** (Vas.): Herr president! Det här är en mycket viktig session för Nordiska rådet. Här fattas beslut som kommer att avgöra Nordiska rådets framtida verksamhet. Jag måste själv säga att jag inte är orolig för det nordiska samarbetet, därför att det försiggår på så många olika nivåer och har så långa traditioner. Men jag är orolig för den nedskämningstendens som nu märks inom Nordiska rådet när det gäller det institutionella samarbetet.

För några år sedan ville man upprioritera kulturen genom att ge den hälften av budgetpengarna. Ingen kan ju opponera sig emot att kulturen upprioriteras, men det här blev en förevändning för att skära ner budgeten inom andra samarbetsområden som säkert är minst lika viktiga eller viktigare än kulturen, som klarar sig alldeles utmärkt väl utan institutionssamarbete. Man skar ned på energi-, industri-, miljö- och annat samarbete, man skar ner på socialutskottets budget o.s.v. Då använde man alltså kulturens upprioritering för att skära ner Nordiska rådets övriga verksamhet, och nu är vi inne i nästa fas där man i namn av det orwellska uttrycket "Nordisk nytta" vill skära ner på de gemensamma nordiska institutionerna. Det här är liktydigt med att vi avskaffar gemensamma institutioner som har betytt väldigt mycket och som egentligen har utgjort infrastrukturen för nordiskt samarbete. De nordiska samarbetsministrarnas arbetsgrupp var mycket starkt överrepresenterad av människor som hade haft eller hade anknytning till finansministerierna, och därför har det blivit en ganska ekonomistisk och fiskal rapport.

Det som jag själv hoppas är att vi också kan använda litet andra kriterier när vi skall värdera dessa institutioner, och att inte enbart dessa ekonomistiska kriterier skall ligga som grund när vi försöker bedöma institutionerna. Av de institutioner som föreslås nedlagda är ju fem stycken belägna i Finland. Personligen tycker jag att alla fem har varit och fortfarande är viktiga och förtjänar att överleva. Det är klart att förbättringar och rationaliseringar kan och bör göras, administrationen kan göras lättare, byråkratin kan göras mindre och verksamheten kan göras mer projektinriktad. Man kan hoppas att utredningen har som ett positivt resultat att institutionerna fungerar bättre i framtiden. T.ex. Nordiskt konstcentrum på Sveaborg har haft en oerhört stor betydelse för det nordiska konstsamarbetet. Det är förstås väldigt svårt att med sådana här kvalitativa och kvantitativa mått, värdera t.ex. betydelsen av att fem nordiska konstnärer kan bo där och arbeta i sin ateljé. Det är sådana saker som är väldigt svåra att mäta, men som säkert har en stor betydelse därför att det får följdverkningar och nätverksreaktioner långt utöver det som man kan mäta just i nuet.

Sedan skulle jag vilja ta fram vissa andra frågor som jag tycker är viktiga när det gäller Nordiska rådets fortsatta verksamhet, speciellt när Finland blir ny ordförande nästa år. De unga och barnen känner sig inte automatiskt som nordiska medborgare och det gäller speciellt finskspråkiga i

östra, nordöstra och norra Finland. Här måste vi sätta in aktiva stora insatser också i framtiden. Kuopio är ett bra exempel på hur det här betonas, men här måste vi verkligen öka våra insatser för att få den nordiska gemenskapen förankrad hos de unga eftersom den inte finns automatiskt.

Det finns många andra områden som är viktiga. Mig personligen ligger det nära hjärtat att vi kan skapa en gemensam nordisk bokmarknad, så att vi kan hitta varandras böcker både i bokhandlarna och i biblioteken.

Mats Nyby övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Motzfeldt (Si): Hr. præsident! Jeg har med megen glæde konstateret, at ministerrådet i sit budgetforslag for 1996 har udtrykt et ønske om at knytte Vestnorden nærmere til Norden.

Dette siger jeg, fordi jeg som formand for den grønlandske delegation i Vestnordens Parlamentariske Samarbejdsråd konstaterer en stor interesse for et nærmere samarbejde med de nordiske lande. Dette er resultatet i en kontakt med den del af Norge, som på flere områder har sammenfaldende interesser med Island, Færøerne og Grønland.

Det er 10 år siden, Grønland, Island og Færøerne fandt sammen for at kunne drøfte de fælles problemer, som de har at slås med.

Når der tales om Vestnorden, fremhæver man samarbejdet om kultur og uddannelse, elevudveksling, forskellige kurser samt støtte via nordiske huse. Der er idrætssamarbejde, som støttes, og fiskerisektoren og miljøområdet har projekter med tilknytning til Vestnorden og Arktis.

Endelig må nævnes det nyetablerede Nordatlantiske samarbejde. Vi fra Vestnorden, eller rettere Nordatlanten, ser gerne, at der arbejdes videre på disse tiltag, som allerede er igangsat, og vi ser gerne, at nye satsninger påtænkes igangsat.

Jeg er helt klar over, at budgettet for 1996 foreslås reduceret med 11 mio. danske kroner sammenlignet med 1995, men jeg har med glæde konstateret, at administrationsudgifterne ikke forøges.

Hvad angår "Nordisk Samarbejde i en ny tid", vil jeg i enighed med Rådet bemærke, at jeg er bange for forsinkelser af reformprocessen. Men politiske prioriteringer fra foråret 1995 bør - det er sagt - konsekvent følges op, og budgettet bør give plads til fleksibilitet. Og i fleksibiliteten indgår fortsættelse af de tiltag, som har med Vestnorden og Nordatlanten at gøre. Koordinationen og samarbejdet i dette område er meget vigtig, selv om det nordiske samarbejde nu ønskes koncentreret til tre hovedområder, nemlig:

- 1) Samarbejde i selve Norden
- 2) Norden i Europa
- 3) Norden og dens nærområder.

Men når det er sagt, må det tilføjes, at de igangsatte tiltag ikke bør nedprioriteres, så de ad åre forsvinder. Der er kommet en redegørelse om planerne for det nordiske samarbejde. Redegørelsen er udformet i overensstemmelse med de tre nævnte hovedområder, og der tales om, at samarbej-

det tilføres nordisk dimension i aktuelle og politisk relevante spørgsmål i de nordiske lande. Efter min opfattelse omfatter denne dimension også Vestnorden og Nordatlanten.

"Nordisk samarbejde i en ny tid" er fyldt med udredninger, der bl.a. omfatter analyse af samnordiske institutioner, program for det arktiske samarbejde, vurdering af sprogfællesskab og handlingsplan for børn og ungdom.

Det må være alle bekendt, at der i Nuuk bygges et kulturhus, hvis drift sørges for af Grønlands Hjemmestyre og Nuuk kommune, men vi har stadig væk brug for Nordens Institut til andre formål og et samarbejde med dem.

Jeg har ellers med interesse fået at vide, at der afsættes 1 mio. kr. til arktissamarbejdet. Det forudsætter et aktivt samspil og koordinering af de arktiske indsatser med de nordiske lande for at optimere indsatserne. Ministerrådsforslaget om dette samarbejde skal præsenteres for Nordisk Råd ved sessionen i november 1996. Derfor kan det ikke behandles her under budgetforhandlingen, men jeg kan sige, at vi fra arktisområdet glæder os til præsentationen til den tid.

Som nævnt er det nordiske samarbejde for fremtiden delt i de tre hovedområder, og i håbet om et styrket arktisk samarbejde er jeg glad for at tilslutte mig betænkningen fra budgetudvalget.

Löv (SFP): Herr president! Sedan statsministrarna, samarbetsministrarna och nu senast talmannen samt presidiet påtagit sig ett större ansvar för att leda det nordiska samarbetet har resurser, maktresurser och i viss mån ekonomiska resurser omprioriterats.

Samtidigt har alla de nordiska länderna genomgått en varierande ekonomisk recession. Finland och Sverige har blivit medlemmar i EU. Integrationsuget mot Europa tilltar kontinuerligt. En effekt av det här är att den gemensamma nordiska budgeten krymper och omfördelningar sker. I detta skede är krympningen inte så stor, men när vi hör Sveriges inställning till finansiering av samnordisk budgetering kan framtiden verka något oviss.

Leder detta också till att den nordiska identitetskänslan för våra folk krymper? Kan Nordiska rådet och institutionerna i framtiden värna om denna identitet? Jag är inte säker på att vi efter en tid helhjärtat kan svara jakande på den senare frågan.

Utgångspunkten för reformgruppens rapport "Nordiskt samarbete i nutid" är riktigt. Det nordiska samarbetet måste anpassa sig till de stora omvälvningarna i vår närmiljö. Samarbetssatsningen på tre pelare i Norden, närområden och Europa är logisk i detta tidevarv.

Mer betänksam blev jag då jag tog del av rapporten "Nordisk nytte". Att bedöma samhällsnytta och individnytta som resultat av en samhällsin-sats är traditionellt mycket svårt. Att göra det i ett kort tidsperspektiv är omöjligt. Nyttan i ekonomiska faktorer, som effektivitet och resultat, kan i viss mån bedömas och därför har tyngdpunkten i utvärderingen lagts just

här. I en prioriteringsdiskussion måste dock värdeprincipen högaktas. Kvaliteter som rättvisa, andliga behov, stimulans, samhörighet, mognad, kunskap, identitet, ger den yttersta livskvaliteten för människor i allmänhet.

Det är säkert bra med en kritisk genomgång och vi måste gallra i den nordiska verksamheten också för att hitta nytt verksamhetsutrymme. Men jag ser en uppenbar risk i att värderingsinstrumentet, alltså med tyngdpunkt på samhällsekonomisk nytta i kort perspektiv, småningom fastnar i vårt medvetande till den grad att vi uppfattar det som riktigt i prioriteringen av våra nordiska samarbetsformer. Kulturella och sociala dimensioner måste få stor tyngd i den fortsatta utvärderingsproceduren.

Jag vill bara med ett exempel förtydliga detta med värderingsinstrument och hur man har, enligt mitt tycke, använt det fel i det här arbetet.

Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg har huvudsakligen nationell finansiering, men utbildar dock för närvarande blivande ledare inom hälso-, sjuk- och socialvården i Norden; det innebär tvärnordiskt utbyte av problemlösningar och erfarenheter som skapar grund för en vettig utveckling av vår internationellt erkända välfärdsmodell. Ansatsen är mångvetenskaplig och tvärfacklig. Publikationerna och avhandlingarna nyttjas flitigt i nordisk utbildning och forskning. Det är alltså en institution som utvecklar den samnordiska identiteten och värdeuppfattningen. Det är en institution som behöver erkänsla och demokratisk förankring i Norden - låt oss komma ihåg det i den fortsatta utvärderingsproceduren!

Hjörleifur Guttormsson (Ab): Hr. præsident! Nordisk Råd går nu ind i en ny organisationsform, som det besluttedes på ekstrasessionen i København. Selv om min partigruppe ikke var tilhænger af den udvalgsmodel, som blev vedtaget, vil vi sætte alt ind på at få det bedste ud af den nye situation for rådets arbejde. Det er ikke formen, som har været en hindring for samarbejde inden for Norden, og spørgsmålet drejer sig nu som før om politisk vilje. Regeringernes reelle indsats for tilsammen at fremme nordiske interesser og yde nødvendige finansielle midler bliver udslagsgivende.

Den fortsatte tendens til nedskæringer i Nordisk Råds budget for det kommende år og eventuelt årene fremover vækker bekymring og går i en helt anden retning end den, den venstresocialistiske gruppe gerne ville se som resultat. Reduktionen af midler til miljø, der for nylig er proklameret som særligt indsatsområde, viser, hvor langt der er imellem ord og virkelighed i Ministerrådet.

De over 40 fællesnordiske institutioner blev i sommer underlagt en kritisk vurdering ud fra målestokken "nordisk nytte". Arbejdsgruppens rapport giver bestemt anledning til hede diskussioner og kritik. Evaluering af fællesnordiske indsatser, om det nu er institutioner eller andet, burde være en rutinesag. Den hurtige gennemgang, som nu er blevet foretaget ud fra det erklærede nytteprincip, må alligevel tages med forbehold. Mange af karaktererne giver i hvert fald anledning til skepsis, f.eks. når nytteværdien af tre nordiske huse og af Nordisk Kulturfond betegnes som middel-

mådig, i Nordisk Industrifonds tilfælde lav. Nordisk Institut for Folkedigtning og Nordisk Sprogsekretariat har efter rapporten en "lav nordisk nytte", samtidig med at man vil fremme nordisk sprogfællesskab og nordisk identitet. Dette harmonerer, hr. præsident, efter mit skøn dårligt.

Hr. præsident! Tillad nogle personlige bemærkninger.

Ved slutningen af dette år går jeg ud som medlem af Nordisk Råd efter at have været knyttet til rådet på en eller anden måde igennem 17 år. Som medlem af Ministerrådet og senere som ordinært medlem af Nordisk Råd og rådets præsidium burde jeg have et nogenlunde klart billede af rådets muligheder og betydning. Sikkert er det, at Nordisk Råds virke helt fra starten har været præget af svingninger op og ned med hensyn til resultat og prestige. Men rådet har hele tiden fungeret som et forum, hvor nordiske politikere har lært hinanden at kende, til forståelse og gavn for nordisk identitet. Som islandsk politiker har jeg høstet meget som medlem af denne forsamling. For dette siger jeg tak, samtidig med at jeg udtrykker mit håb om, at nordisk samarbejde vil komme godt ud af den kritiske fase, det har gennemgået de sidste år.

Samarbejdsminister **Marianne Jelved** (RV): Hr. præsident! Det har været en ganske god debat om budgettet, og jeg skal udtrykke mig generelt positivt og anerkendende om det arbejde, Budgetudvalget har gjort i samarbejde med de andre udvalg. Jeg kan ikke bare mig for at sige, at som gammel palamentariker er det en fornøjelse at se, hvordan Nordisk Råd har fået et instrument, som fungerer, synes jeg: den nye budgetprocedure.

Så kan jeg ikke undlade at kommentere den meget omfattende og skarpe kritik, der har været af rapporten "Nordisk nytte". Især har der været rejst kritik af, at man bruger økonomiske termer og vurderinger. Det giver anledning til en lille smule nuancering fra min side.

For det første er det Nordisk Råd, der har besluttet sammen med ministerrådet at foretage denne vurdering, og det er også i fællesskab, vi har defineret, hvad "Nordisk nytte" er. Det fremgår dels af reformgruppens rapport "Nordisk samarbejde i en ny tid" side 6, og der er citeret fra den, "Nordisk nytte"-rapporten.

Der er foretaget en helhedsvurdering af hver enkelt institution. Samfundsøkonomisk nytte er kun én ud af flere vurderingsdimensioner. De institutioner, som opnår vurderingen "lav nordisk nytte", scorer typisk lavt på flere eller på alle dimensionerne. Og så er der en udbredt misforståelse, beklager jeg: Med "samfundsøkonomisk" skal ikke forstås en ren driftsøkonomisk vurdering. Der indgår f.eks. også begreber som synergi, hvorved primært forstås faglig synergi ved at gennemføre aktiviteten i fællesnordisk regi.

Så vil jeg gerne understrege, at ved de institutioner, hvor den samfundsøkonomiske nytte vurderes som lav, skyldes det ikke arten af aktivitet, men typisk institutionens begrænsede størrelse. Små institutioner har ofte forholdsmæssigt store administrative omkostninger i forhold til det samlede budget, og der er ingen tendens til - hvilket man skulle tro, når

man lytter til debatten - at institutioner med aktivitetsområder, der er vanskeligt målbare økonomisk, ligger lavere end andre. Blandt de 12 fællesnordiske institutioner, der finansieres over kulturbudgettet, opnår eksempelvis kun to vurderingen "lav nordisk nytte".

Må jeg minde om enhver politikers erfaring: Enhver institution vil kunne argumentere for sin berettigelse. Alle berørte på en institution vil kunne argumentere for deres berettigelse. Ethvert land kan argumentere for, at man netop har de institutioner, man har i dag, og hvorfor man gerne vil beholde dem. Det ved enhver politiker. Det er vores dagligdag.

Så spørger jeg helt forsigtigt og stilfærdigt, ikke for at få svar i dag, men for at se resultater til næste år: Hvorfor i alverden bestilte vi i fællesskab en vurdering af de 47 nordiske fælles institutioner? Det gjorde vi faktisk, fordi vi var enige om, at det var nødvendigt at se på, om de opfyldte den prioritering, vi i dag satser på i det nordiske samarbejde i fremtiden. Og fordi vi skal have luft i budgettet, fordi vi har andre rapporter undervejs, som skal komme med forslag til nye fællesnordiske institutioner på områder, hvor det er politisk og samfundsøkonomisk og på alle måder ud fra vores nordiske samhörighed en fordel, at vi løser opgaverne i fællesskab.

Jeg skal kun konstatere den sidste ting: at pengene regner ikke ned fra himlen som manna. Vi er valgt som politikere for at lægge linjerne og prioritere. Det er den politiske opgave, og det kan vi gøre.

Sedan diskussionen förklarats avslutad företogs v o t e r i n g medelst voteringsapparatet beträffande mittengruppens förslag i reservationens punkt 1, avseende budgetutskottets förslag till rekommendation (p. B ovan).

För förslaget i reservationens punkt 1 röstade:

Janina Andersson (Vihr.), Peter Angelsen (Sp), Paul Chaffey (SV), John Dale (Sp), Knud Enggaard (V), Olof Erland (lib), Jette Gottlieb (EL), Jonna Grønver (V), Hjörleifur Guttormsson (Ab), Ragnhild Queseth Haarstad (Sp), Johan J. Jakobsen (Sp), Anita Johansson (s), Barbro Johansson (mp), Elver Jonsson (fp), Jouko Jääskeläinen (SKL), Mari Kiviniemi (Kesk.), Riitta Korhonen (Kok.), Ossi Korteniemi (Kesk.), Kjellbjørg Lunde (SV), Maggi Mikalsson (v), Anders Mølgaard (V), Aulis Ranta-Muotio (Kesk.), Olof Salmén (ÅC), Siv Friðleifsdóttir (F), Solveig Sollie (KrF), Otto Steenholdt (At), Alf Svensson (kds), Kristen Touborg (SF), Erkki Tuomioja (SDP) och Valgerður Sverrisdóttir (F).

Mot förslaget röstade:

Christel Anderberg (m), Hanne Andersen (S), Børge Bakholt (S), Dorte Bennedsen (S), Sinikka Bohlin (s), Erik Dalheim (A), Bjarni Djurholm (Ff), Anneliese Dørum (A), Eirin Faldet (A), Geir H. Haarde (Sj.), Guðmundur Árni Stefánsson (A), Ulf Guttormsen (A), Søren Hansen (S), Chris Heister (m), Sinikka Hurskainen (SDP), Per Olof Håkansson (s), Margareta Israelsson (s), Marjut Kaarilahti (Kok.), Inger Koch (m), Henrik Landerholm (m), Berit Brørby Larsen (A), Kaj Larsson (s), Karin Lian (A), Mats Nyby (SDP),

Berit Oscarsson (s), Marita Petersen (Jvfl), Riitta Prusti (SDP), Yvonne Sandberg-Fries (s), Kimmo Sasi (Kok.), Peder Sass (S), Gitte Seeberg (KF), Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.), Ole Stavad (S), Håkan Strömberg (s), Sturla Böðvarsson (Sj), Nils T. Svensson (s), Sten Svensson (m), Birthe Sörestedt (s) och Anders Talleraas (H).

Ranveig Frøiland (A) och Pehr Löv (SFP) *avstod från att rösta.*

Fråvarande var:

Kjell Magne Bondevik (KrF), Aage Brusgaard (FP), Hans Engell (KF), Ivar Hansen (V), Thorbjørn Jagland (A), Olof Johansson (c), Tarja Kautto (SDP), Leena Luhtanen (SDP), Hannes Manninen (Kesk.), Jonathan Motzfeldt (Si), Outi Ojala (Vas.), Vibeke Peschardt (RV), Jan Petersen (H), Siri Frost Sterri (H) och Jarmo Wahlström (Vas.).

För förslaget i reservationens punkt 1 röstade: 30 medlemmar
 Mot förslaget röstade: 39 medlemmar
 2 medlemmar avstod från att rösta
 15 medlemmar var frånvarande

Förslaget i reservationens punkt 1 hade sålunda förkastats med 39 röster mot 30. 2 medlemmar avstod från att rösta.

Härefter upptogs till v o t e r i n g medelst voteringsapparat förslaget i reservationens punkt 2.

För förslaget i reservationens punkt 2 röstade:

Janina Andersson (Vihr.), Peter Angelsen (Sp), Paul Chaffey (SV), John Dale (Sp), Knud Enggaard (V), Olof Erland (lib), Jette Gottlieb (EL), Jonna Grønver (V), Hjörleifur Guttormsson (Ab), Ragnhild Queseth Haarstad (Sp), Johan J. Jakobsen (Sp), Olof Johansson (c), Elver Jonsson (fp), Jouko Jääskeläinen (SKL), Mari Kiviniemi (Kesk.), Ossi Korteniemi (Kesk.), Kjellbjørg Lunde (SV), Hannes Manninen (Kesk.), Maggi Mikalsson (v), Anders Mølgaard (V), Marita Petersen (Jvfl), Riitta Prusti (SDP), Aulis Ranta-Muotio (Kesk.), Olof Salmén (ÅC), Kimmo Sasi (Kok.), Siv Friðleifsdóttir (F), Solveig Sollie (KrF), Otto Steenholdt (At), Sturla Böðvarsson (Sj), Alf Svensson (kds), Kristen Touborg (SF), Erkki Tuomioja (SDP) och Valgerður Sverrisdóttir (F).

Mot förslaget röstade:

Christel Anderberg (m), Hanne Andersen (S), Børge Bakholt (S), Dorte Bennedsen (S), Sinikka Bohlin (s), Erik Dalheim (A), Bjarni Djurholm (Ff), Anneliese Dørum (A), Eirin Faldet (A), Ranveig Frøiland (A), Geir H. Haarde (Sj.), Guðmundur Árni Stefánsson (A), Ulf Guttormsen (A), Søren Hansen (S), Chris Heister (m), Sinikka Hurskainen (SDP), Per Olof Håkansson (s), Margareta Israelsson (s), Thorbjørn Jagland (A), Anita

Johansson (s), Marjut Kaarilahti (Kok.), Inger Koch (m), Riitta Korhonen (Kok.), Henrik Landerholm (m), Berit Brørby Larsen (A), Kaj Larsson (s), Karin Lian (A), Mats Nyby (SDP), Berit Oscarsson (s), Yvonne Sandberg-Fries (s), Peder Sass (S), Gitte Seeberg (KF), Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.), Ole Stavad (S), Håkan Strömberg (s), Nils T. Svensson (s), Sten Svensson (m) och Birthe Sörestedt (s).

Barbro Johansson (mp), Pehr Löf (SFP) och Anders Talleraas (H) *avstod från att rösta*.

Frånvarande var:

Kjell Magne Bondevik (KrF), Aage Brusgaard (FP), Hans Engell (KF), Ivar Hansen (V), Tarja Kautto (SDP), Leena Luhtanen (SDP), Jonathan Motzfeldt (Si), Outi Ojala (Vas.), Vibeke Peschardt (RV), Jan Petersen (H), Siri Frost Sterri (H) och Jarmo Wahlström (Vas.).

För förslaget i reservationens punkt 2 röstade: 33 medlemmar

Mot förslaget röstade: 38 medlemmar

3 medlemmar avstod från att rösta

12 medlemmar var frånvarande

Förslaget i reservationens punkt 2 hade sålunda förkastats med 38 röster mot 33. 3 medlemmar avstod från att rösta.

Härefter upptogs till v o t e r i n g medelst voteringsapparat förslaget i reservationens punkt 3.

För förslaget i reservationens punkt 3 röstade::

Hanne Andersen (S), Janina Andersson (Vihr.), Peter Angelsen (Sp), Børge Bakholt (S), Dorte Bennedsen (S), Sinikka Bohlin (s), Paul Chaffey (SV), John Dale (Sp), Erik Dalheim (A), Knud Enggaard (V), Olof Erland (lib), Eirin Faldet (A), Ranveig Frøiland (A), Jette Gottlieb (EL), Jonna Grønver (V), Ulf Guttormsen (A), Søren Hansen (S), Hjörleifur Guttormsson (Ab), Per Olof Håkansson (s), Ragnhild Queseth Haarstad (Sp), Thorbjørn Jagland (A), Johan J. Jakobsen (Sp), Anita Johansson (s), Olof Johansson (c), Elver Jonsson (fp), Jouko Jääskeläinen (SKL), Mari Kiviniemi (Kesk.), Ossi Korteniemi (Kesk.), Berit Brørby Larsen (A), Kaj Larsson (s), Karin Lian (A), Kjellbjørg Lunde (SV), Pehr Löf (SFP), Hannes Manninen (Kesk.), Maggi Mikalsson (v), Jonathan Motzfeldt (Si), Anders Mølgaard (V), Mats Nyby (SDP), Aulis Ranta-Muotio (Kesk.), Olof Salmén (ÅC), Yvonne Sandberg-Fries (s), Kimmo Sasi (Kok.), Peder Sass (S), Siv Friðleifsdóttir (F), Solveig Sollie (KrF), Ole Stavad (S), Otto Steenholdt (At), Håkan Strömberg (s), Alf Svensson (kds), Kristen Touborg (SF) och Valgerður Sverrisdóttir (F).

Mot förslaget röstade:

Christel Anderberg (m), Bjarni Djurholm (Ff), Geir H. Haarde (Sj.), Guðmundur Árni Stefánsson (A), Chris Heister (m), Sinikka Hurskainen (SDP), Marjut Kaarilahti (Kok.), Inger Koch (m), Riitta Korhonen (Kok.), Henrik Landerholm (m), Berit Oscarsson (s), Marita Petersen (Jvfl), Riitta Prusti (SDP), Gitte Seeberg (KF), Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.), Sturla Böðvarsson (Sj), Nils T. Svensson (s), Sten Svensson (m), Birthe Sörestedt (s), Anders Talleraas (H) och Erkki Tuomioja (SDP).

Anneliese Dørum (A), Margareta Israelsson (s) och Barbro Johansson (mp) *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Kjell Magne Bondevik (KrF), Aage Brusgaard (FP), Hans Engell (KF), Ivar Hansen (V), Tarja Kautto (SDP), Leena Luhtanen (SDP), Outi Ojala (Vas.), Vibeke Peschardt (RV), Jan Petersen (H), Siri Frost Sterri (H) och Jarmo Wahlström (Vas.).

För förslaget i reservationens punkt 3 röstade: 51 medlemmar

Mot förslaget röstade: 21 medlemmar

3 medlemmar avstod från att rösta

11 medlemmar var frånvarande

Förslaget i reservationens punkt 3 hade sålunda antagits av rådet med 51 röster mot 21. 3 medlemmar avstod från att rösta.

Härefter företogs **v o t e r i n g** medelst voteringsapparat beträffande budgetutskottets förslag till rekommendationer enligt punkterna A, B och C ovan, med den ändring i punkt B som föreslagits i mittengruppens reservation (p. 3), och som nu godkänts av rådet.

För rekommendationerna röstade:

Hanne Andersen (S), Janina Andersson (Vihr.), Peter Angelsen (Sp), Børge Bakholt (S), Dorte Bennedsen (S), Sinikka Bohlin (s), Paul Chaffey (SV), John Dale (Sp), Erik Dalheim (A), Bjarni Djurholm (Ff), Anneliese Dørum (A), Knud Enggaard (V), Olof Erland (lib), Eirin Faldet (A), Ranveig Frøiland (A), Geir H. Haarde (Sj.), Jette Gottlieb (EL), Jonna Grønver (V), Guðmundur Árni Stefánsson (A), Ulf Guttormsen (A), Søren Hansen (S), Chris Heister (m), Hjörleifur Guttormsson (Ab), Sinikka Hurskainen (SDP), Per Olof Håkansson (s), Ragnhild Queseth Haarstad (Sp), Margareta Israelsson (s), Thorbjørn Jagland (A), Johan J. Jakobsen (Sp), Anita Johansson (s), Barbro Johansson (mp), Olof Johansson (c), Elver Jonsson (fp), Jouko Jääskeläinen (SKL), Marjut Kaarilahti (Kok.), Mari Kiviniemi (Kesk.), Ossi Korteniemi (Kesk.), Henrik Landerholm (m), Berit Brørby Larsen (A), Kaj Larsson (s), Karin Lian (A), Kjellbjørg Lunde (SV), Pehr Löf (SFP), Hannes Manninen (Kesk.), Maggi Mikalsson (v), Jonathan

Motzfeldt (Si), Anders Mølgaard (V), Mats Nyby (SDP), Berit Oscarsson (s), Marita Petersen (Jvfl), Riitta Prusti (SDP), Aulis Ranta-Muotio (Kesk.), Yvonne Sandberg-Fries (s), Kimmo Sasi (Kok.), Peder Sass (S), Gitte Seeberg (KF), Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.), Siv Friðleifsdóttir (F), Solveig Sollie (KrF), Ole Stavad (S), Otto Steenholdt (At), Håkan Strömberg (s), Sturla Böðvarsson (Sj), Alf Svensson (kds), Nils T. Svensson (s), Sten Svensson (m), Birthe Sörestedt (s), Anders Talleraas (H), Kristen Touborg (SF), Erkki Tuomioja (SDP) och Valgerður Sverrisdóttir (F).

Mot rekommendationerna röstade:

Christel Anderberg (m), Inger Koch (m) och Riitta Korhonen (Kok.)

Frånvarande var:

Kjell Magne Bondevik (KrF), Aage Brusgaard (FP), Hans Engell (KF), Ivar Hansen (V), Tarja Kautto (SDP), Leena Luhtanen (SDP), Outi Ojala (Vas.), Vibeke Peschardt (RV), Jan Petersen (H), Olof Salmén (ÅC), Siri Frost Sterri (H) och Jarmo Wahlström (Vas.).

För rekommendationerna röstade: 71 medlemmar
Mot rekommendationerna röstade: 3 medlemmar
 Ingen medlem avstod från att rösta.
 12 medlemmar var frånvarande

De tre rekommendationerna (punkterna A, B och C), med den nyss antagna ändringen, hade sålunda antagits av rådet med 71 röster mot 3.

Utskottets förslag enligt punkt D *bifölls*.

4

A 1121/b: Utskottsförslag om budgetutskottets kontrolluppgift: Det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten

Utskottet hade med anledning av utskottsförslaget föreslagit

A. att Nordiska rådet antar följande interna beslut:

Nordiska rådet beslutar

att presidiet ges i uppdrag att ansvara för processen att få en bättre koppling mellan det nordiska samarbetet - Nordiska rådet- och arbetet i de nationella parlamenten och de nationella partigrupperna/partiorganisationerna. Presidiet skall beakta de förslag som framkommit i budgetutskottets kartläggning.

B. att Nordiska rådet antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att informera om lagar och regler i de andra nordiska länderna i samband med att de nationella parlamenten behandlar lagpropositioner.

Dalheim (A) (utskottets talesman): Budsjetttutvalget har för 1995 valt en kontrolluppgave på grundlag av rådets beslutning om "Nordisk samarbete i en ny tid" - nemlig å se på hvordan samspillet fungerer mellom Nordisk Råd og den nasjonale arena i de enkelte nordiske lands parlamenter. Utvalgets oppgave er framtidrettet og er å betrakte som et første skritt i en prosess.

Utvalget har latt gjennomføre en kartlegging av hvordan det nordiske samarbeidet reflekteres i de nasjonale parlamenters arbeid. Denne kartlegging må altså ses som et underlag for en fortsatt debatt og diskusjon mellom representanter for rådet og de nasjonale parlamentene, med særlig vekt på ledelsen for partigruppene.

Rapporten som er utført av budsjetttutvalgets sekretær, Anna Mortenson, baserer seg på intervjuer med en rekke personer med tilhørighet til nordisk samarbeid. Jeg vil referere til noen av de synspunkter som der har framkommet.

Det hevdes i rapporten at Nordisk Råds dagsorden er isolert. De spørsmål som tas opp, er sjelden resultat av diskusjoner i de nasjonale parlamenters komiteer. På det politiske plan er savnet av samspill med det nasjonale hjemmeplanet markert. Når det gjelder nordisk og nasjonal innsats i Nordens nærområder, har det eksempelvis forekommet dobbeltarbeid grunnet manglende eller dårlig koordinering.

Når det gjelder punktet Norden i Europa, vises forskjeller som kan være til stede i de enkelte nordiske lands vurderinger av en felles nordisk Europa-politikk - fra, på den ene side, en bevisst politisk vilje til å la Norden spille en rolle i europeisk sammenheng, til nærmest en reservasjon for det samme.

Rådets ressurser på informasjonsområdet går i dag i stor utstrekning direkte til media. Spørsmål som reises, er bl.a. at det er de virkelige beslutningstakere på nasjonalt plan som man i første rekke skal informere og føre en dialog med.

Blant de forslag til endringer som har framkommet for å oppnå et bedre samspill på nordisk og nasjonalt nivå, vil jeg nevne:

- klarere og tydeligere partipolitisk forankring,
- bevisst informasjonsstrategi,
- "politisk torg" på høyt politisk nivå,
- konsentrasjon av ressurser,
- få de nasjonale parlamentariske komiteer aktivt involvert i det nordiske samarbeidet,
- personunion mellom nasjonale og nordiske utvalg og komiteer,

- dialog med parlamentenes "talmenn",
- fornyede møteformer.

Budsjettutvalgets kontrolloppgave slik det framkommer i Det nordiske samarbeidets forankring i de nordiske lands parlamenter, skal ses på som et første ledd i en prosess for å få til en bedre kopling mellom "det nordiske" og "det nasjonale". Det er budsjettutvalgets forhåpning at kartleggingen skal kunne være et underlag for fortsatt diskusjon mellom rådet og representanter for de nasjonale parlamentene, i første rekke partigruppene.

Det er i den sammenheng gledelig å registrere at Presidiet allerede har sluttet seg til budsjettutvalgets ønske om et seminar på budsjettutvalgets utredning allerede i januar 1996.

Avslutningsvis ber jeg om plenarforsamlingens bifall til utvalgsforslaget om det nordiske samarbeidets forankring i de nordiske parlamenter, hvor utvalget gir Presidiet ansvaret for den videre oppfølging og vurdering av forslag framkommet i budsjettutvalgets kartlegging. Utvalget ber også i forslaget om at de nordiske lands regjeringer gir informasjon om andre nordiske lands lover og regler ved framleggelsen av lovproposisjoner i de enkelte land.

Korteniemi (Kesk.): Arvoisa puheenjohtaja! Me keskiryhmässä pidämme hyvänä, että tämän käsittelyn pohjaksi on laadittu kartoitus "det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten". Korostamme kuitenkin, että kartoitus ei ole vielä mikään kannanotto tähän kysymykseen vaan avaus jatkokäsittelylle ja -keskustelulle, mitä tämän asian yhteydessä on tarpeellista käydä.

Huomautan, että raportissa on yksityiskohtia, jotka eivät vastaa monen mielestä tosiasioita. Tämä on ymmärrettävä, koska raportti on syntynyt haastattelemalla suurta joukkoa eri maissa toimivia pohjoismaisen yhteistyön aktiiveja. Tämä todettiin jo budjettivaliokunnan kokouksessa. Sama johtopäätös tehtiin myös keskiryhmän kokouksessa, mutta kartoitusta pidettiin hyvänä keskustelun avauspuheenvuorona.

Itse pääasia eli pyrkimys parantaa yhteistyötä Pohjoismaiden neuvoston ja kansallisten parlamenttien, parlamentaarikkojen ja puolueyhmiön välillä on tärkeä ja kaikin tavoin kannatettava. Tärkeää on myös välittää tietoa parlamenttien välillä lainsäädäntötyöstä ja vireillä olevista lainsäädäntöhankkeista.

Kannatan budjettivaliokunnan ehdotusta.

Korteniemis anförande i svensk översättning: Ärade president! Vi i mittengruppen anser att det är bra att kartläggningen "Det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten" utarbetats som bakgrund till denna behandling. Vi poängterar dock att kartläggningen ännu inte är något ställningstagande i denna fråga, utan en inledning till den fortsatta behandlingen och diskussionen, som vi måste föra i denna sak.

Jag vill påpeka att det finns detaljer i rapporten som enligt många inte är förenliga med det verkliga livet. Detta måste uppmärksammas, eftersom rapporten kommit till genom intervjuer av en stor skara aktiva i det nordiska samarbetet i de olika nordiska länderna. Detta konstaterades redan i budgetutskottet. Denna slutsats gjordes också i mittengruppens möte, men kartläggningen ansågs vara en bra inledning till debatten.

Själva huvudfrågan, alltså strävan att förbättra samarbetet mellan Nordiska rådet och de nationella parlamenten, parlamentarikerna och parti-grupperna är viktig och skall stödjas på alla sätt. Det är också viktigt att förmedla information mellan parlamenten om lagstiftning och pågående lagstiftningsprojekt.

Jag stöder budgetutskottets förslag.

Dorte Bennedsen övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Sasi (Kok.): Fru president! Med litet spänning och en hel del intresse har vi i den konservativa gruppen väntat på detta års budgetförslag och rapporten "Det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten" från budgetutskottet samt på praktiska åtgärder i reformprocessen.

Budgetförslaget för 1996 var ämnat att vara det man kan kalla en mera politisk revision av det nordiska samarbetet. Vi är tillfreds med budgeten, då den ger nya resurser till de nu prioriterade områden.

Den bärande idén i rapporten "Det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten" är samspelet mellan den nordiska arenan, Nordiska rådet, och den nationella arenan i de nationella parlamenten. Denna idé ligger i linje med den generella politisering som skett i rådet. Den konservativa gruppen har redan länge varmt talat för denna idé.

Det har således uttryckts ett starkt önskemål om såväl nya nordiska prioriteringar som en ökad politisering. Ett sätt att förverkliga detta är att utveckla Nordiska rådet till ett politiskt debattforum. Men ett politiskt debattforum är bara av intresse om den politik som debatteras och de idéer och prioriteringar som framförs och vidtages också leder till handling.

För att detta skall kunna ske krävs att kontakt tas inte bara med regeringarna utan också med de nationella parlamenten. Det är där den praktiska utformningen av politiken skall finna stöd då det ju är bekant att vi inte har någon formell kompetens.

Detta kräver något så elementärt som kunskap om de beslut som fattas i Nordiska rådet men också helst om vad som ligger till grund för besluten.

Rapporten "Det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten" utpekar såväl styrkan som svagheter i Nordiska rådets arbete med blicken riktad mot det förväntade. Här uppställs många frågor och några svar ges på varför det nordiska samarbetet inte alltid haft kraft att slå igenom.

De förslag som förs fram bör dryftas närmare. I detta arbete skall parti-grupperna ha en central roll.

I rapporten pekas på en bred önskan om att Nordiska rådet skall fungera som ett politiskt organ, vari idéutbyte och konkreta initiativ får nationell genomslagskraft, bland annat genom de nätverk som skapas när ledande politiker möts. Med ledande politiker menas de politiker som också nationellt eller på europeiskt plan har inflytande inom det område som debatteras. Denna aspekt är viktig för den konservativa gruppen.

Flera av gruppens medlemmar fäste vid möten i Reykjavík och Köpenhamn uppmärksamhet på att en vidare process i Nordiska rådets utveckling exakt borde följa denna tanke.

Vi delar också synpunkten på en koncentration av teman som behandlas. Det som Norden gör i gemenskap skall göras stort och elegant. Det skall ha genomslagskraft. På detta sätt skall intresset för det nordiska samarbetet också växa i de nationella parlamenten, och då är målet till stor del nått - vägen ligger öppen för den önskade nationella förankringen.

Den konservativa gruppen är alltså för:

- koncentration till områden som ger störst nytta
- aktivt ordförandeskap i rådet
- förenklade, effektiva och mera politiska mötesformer
- mindre administration
- att parlamentens talesmän möts
- att Nordiska rådet utvecklas delvis som ett politiskt torg och delvis mera som samarbetsforum för de nationella parlamentens fackutskott och med viktigt koordineringsansvar på områden EU och närområdespolitik.

Fru president! Förnyelseprocessen skall fortsätta.

Sedan diskussionen förklarats avslutad antogs *det interna beslutet (punkt A) och rekommendationen (punkt B) med acklamation.*

5

C 5/b: Berättelse från Nordiska kulturfonden inklusive revisionsberättelse (1994)

Utskottet hade föreslagit att rådet med anledning av berättelsen C 5 antar följande beslut:

A. att Nordiska rådet godkänner Nordiska kulturfondens verksamhets- och revisionsberättelser för 1994 och beviljar fondens styrelse ansvarsfrihet för 1994 samt

B att Nordiska rådet lägger Nordiska kulturfondens verksamhets- och revisionsberättelser för 1994 till handlingarna.

Utskottets förslag, punkterna A och B ovan, bifölles.

6

C 9/b: Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse 1994

Utskottet hade med anledning av Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse 1994 föreslagit, att

A. Nordiska rådet lägger bokslut och revisionsberättelse för Nordiska rådet 1994 till handlingarna samt

B. Nordiska rådet antar följande interna beslut

att de av revisionen påtalade bristerna i styrningen av rådets verksamhet åtgärdas.

Utskottets förslag, punkt A, bifölls.

Utskottets förslag till internt beslut, punkt B ovan, antogs med acklamation.

7

D 15/1994/b: Meddelande om rekommendation nr 15/1994/b angående budgetutskottets kontrolluppgift 1993: regionalpolitisk forskning; D 18/1994/b: Meddelande om rekommendation nr 18/1994/b angående plan och budget för det nordiska samarbetet 1995; D 19/1994/b: Meddelande om rekommendation nr 19/1994/b angående budgetutskottets kontrolluppgift: Offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan samt meddelande om internt beslut nr 2/1994 angående ändring i rådets arbetsordning rörande offentlighetsprincipen

Rådet behandlade ovannämnda saker i ett sammanhang.

Budgetutskottet hade föreslagit att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser rekommendationerna och det interna beslutet för rådets del *slutbehandlade*.

Utskottets förslag bifölls.

Presidiets saker

8

A 1120/p: Presidieförslag om ändring i arbetsordningen för Nordiska rådet

Presidiet hade i presidieförslaget föreslagit att rådet antar följande interna beslut:

att Nordiska rådet godkänner presidiets förslag till ändringar i arbetsordningen för Nordiska rådet.

Geir H. Haarde (Sj.) (presidiets talesman): Ved den 5. ekstrasesjon i København i slutten av september fattet rådet med stor enighet en prinsippbeslutning om en ny organisasjon og en ny arbeidsordning for Nordisk Råd. Vi besluttet samtidig å rekommandere de nordiske regjeringene til å foreta visse endringer i Helsingforsavtalen, som et ledd i å virkeliggjøre rådets beslutning på den 46. sesjon i Reykjavík, vedrørende "Nordisk samarbeid i en ny tid".

Som en konsekvens av disse beslutninger kommer Presidiet nå ved rådets 47. sesjon tilbake med forslag til endringer i og tilpasning av rådets arbeidsordning, slik at disse bestemmelser skal kunne tre i kraft samtidig med besluttede endringer i Helsingforsavtalen. Under forberedelsene av det forslag A 1120/p som nå legges frem for at rådet skal ta stilling til det, har juridisk utvalg bistått med verdifulle synspunkter og forslag.

Presidiet har, under forberedelsens gang, konstatert at den nå gjeldende arbeidsordning har blitt endret et stort antall ganger, og at den med tiden har blitt ganske uoversiktlig. I viktige avsnitt er arbeidsordningen, ifølge Presidiets vurdering, derfor ikke lenger formålstjenlig. Presidiet har, som det fremgår av forslaget, derfor besluttet å foreta en omfattende gjennomgang av arbeidsordningen og øvrige relevante deler av det interne regelverket, i den hensikt å få et underlag for et forslag til plenarforsamlingen om en ny, modernisert og oversiktlig arbeidsordning for rådet. En arbeidsgruppe med én representant for hver partigruppe er nedsatt, og har fått i oppdrag å avgi forslag til Presidiet i løpet av våren 1996.

Derfor avgis nå kun de forslag til endringer som er helt nødvendige foran det nye virksomhetsåret, for å virkeliggjøre rådets beslutning på den 5. ekstrasesjon om ny organisasjon og en ny arbeidsmåte for Nordisk Råd, og for å følge opp de besluttede endringer i Helsingforsavtalen.

Jeg håper og tror at forslaget taler for seg selv. La meg likevel peke på et par hovedpunkter som illustrerer noen viktige prinsipper i reformarbeidet:

For det første - når det gjelder forsterkning og ytterligere aktivisering av det partipolitiske arbeidet innen rådet, vil jeg henwise til den nå foreslåtte nye § 34a og dertil koblede forandringer i §§ 27 og 34. Herigjennom markeres nå partigruppenes helt sentrale rolle i arbeidet med å bemanne rådets organer, samtidig som reglene om valg, tilleggsvalg og valg av suppleanter gjøres tydeligere.

For det andre - beslutningen om å innrette samarbeidet til å omfatte tre hovedområder manifesteres nå gjennom tilpasningen av rådets interne organisasjon, i og med at man i § 25 har bestemt opprettet et Norden-utvalg, et Europa-utvalg og et Nærområde-utvalg. Denne forandring må ses i samband med den nye § 32a, der den nye kontrollkomiteens oppgaver defineres.

For det tredje - de fleste forandringene i §§ 17 og 18 og den nye § 17a tar sikte på å virkeliggjøre et tredje viktig prinsipp i reformarbeidet, nemlig viktigheten av å utvikle, tydeliggjøre og effektivisere rådets ledelsesfunksjoner. Presidiets oppgaver foreslås presisert, og prinsippet om at Presidentskapet skal rotere mellom landene settes på trykk.

Med disse korte kommentarer vil jeg gjerne understreke noe som er blitt sagt flere ganger tidligere: Reformeringen av det nordiske samarbeidet må skje steg for steg, på grunnlag av de erfaringer vi har gjort, og de erfaringer vi får etter hvert som endringene gjennomføres.

I og med de nå foreslåtte endringene i rådets arbeidsordning tar vi nok et slikt steg. Med dette ber jeg rådet å godkjenne Presidietts forslag til endringer av arbeidsordningen i overensstemmelse med dokument A 1120/p.

Presidenten: Inden neste taler skal præsidenten gøre opmærksom på, at der skal stemmes om dette punkt, og at der i henhold til Helsingforsaftalens artikel 59 kræves, at 2/3 af rådets medlemmer skal stemme ja. Derfor henstiller jeg til rådets medlemmer, at de er til stede her i salen, når der inden så længe skal stemmes.

Vicelagmand **Eidesgaard** (Jvfl): Fru præsident! Det nordiske samarbejde har det sidste år været under radikal revision og evaluering.

Man kan vel sige, at samarbejdet har været offer for en selvransagelse, som absolut har været nødvendig, og som vi alle håber også vil vise sig at være nyttig og progressiv.

Da statsministeren etablerede den såkaldte reformgruppe og i dens kommissorium fik nedfældet, at alle nordiske lande skulle have samme adgangsmuligheder til det nordiske samarbejde uanset deres relationer til EU, vakte det store forventninger i de selvstyrende områder. Ville vi mon opnå en fastere forankring i det nordiske samarbejde?

Da vi til og med fik repræsentanter med i gruppen - både på parlamentarisk og ministerrådssiden - så vi, at vi gik en ny tid i møde i det nordiske samarbejde.

Reformgruppens rapport foreslog i sin konklusion, at de selvstyrende områder skulle deltage i præsidiets arbejde i den udstrækning, som de selv fandt det nødvendigt.

Da ændringsforslagene til Helsingforsaftalen ikke tog hensyn til rapportens intentioner, men udskød afgørelsen om præsidiets sammensætning til arbejdsordningen, rejste det en del usikkerhed og tvivl i de selvstyrende områder. Var vi glemt, eller havde man besluttet at bevare status quo?

Under sessionen i København afleverede Grønland, Åland og Færøerne et notat til samarbejdsministrene og præsidiemedlemmerne fra Danmark og Finland, og i dette notat anmodede vi om deres bistand til at få den opprioritering, vi mente der var stillet os i udsigt.

Vi fik umiddelbar positiv respons fra fru Dorte Bennedsen, og samarbejdsministrenes formand, fru Marianne Jelved, har på samarbejdsministerrådets vegne skrevet til præsidiets og anbefalet, at man ved udformningen af den nye arbejdsordning tog hensyn til de selvstyrende områders ønsker.

Vi har for nylig modtaget et brev, der er skrevet på foranledning af Nordisk Råds præsident. Heri forklarer præsidenten, at man har til hensigt - sammen med de selvstyrende områder - at udforme arbejdsordningen således, at vores ønsker imødekommes.

Jeg vil gerne takke præsidenten for, at de er så imødekommende, og vi glæder os til at medvirke til, at vores position i det nordiske samarbejde opprioriteres.

Lad mig afslutningsvis appellere til arbejdsgruppen, der nu skal formulere den nye arbejdsordning, at vi nu, hvor vi i nordisk sammenhæng er specielt Europa-orienterede, tager de selvstyrende områders placeringer i det fremtidige nordiske arbejde som et udtryk for noget genuint nordisk.

Geir H. Haarde (Sj.): President! Jeg vil gerne gøre det klart med sikte på det som er blitt sagt av den siste taler, at vi i Presidiet har utsatt det spørsmålet som her er reist, dvs. vi syntes at spørsmålet om de selvstyrende områders representasjon i Presidiet skulle behandles i den videre gjennomgåelse av arbeidsordningen, som jeg nå i mitt innlegg har gjort rede for. Det var ikke fordi vi tok noen negativ stilling til dette ønsket fra de selvstyrende områdene. Tvert imot tror jeg, som også Joannes Eidesgaard har sagt, at de selvstyrende områdenes ønske på dette området mottas med stor forståelse i Presidiet. Dette sier jeg som Rådets president, og dette kan jeg godt si som et islandsk valgt medlem av Presidiet. Vi vil gjerne fra vårt lands synspunkt forsøke å styrke de selvstyrende områdenes influens her i Rådet. Men som partigruppeformann her i Rådet også vil jeg gjerne påpeke at nå går vi på sterkere partipolitiske linjer her i Rådet, og arbeidet partipolitiseres. Jeg vil bare stille det spørsmål om ikke en landsbasert representasjon i økt grad her står litt i motsetning til den økende partipolitiseringen som vi snakker om her i Rådet. Kunne ikke også selvstyreområdene tenke seg å bli representert via partigruppene, som andre i Rådet?

Ändring i medlemslistan

Det meddelades att Berit Oscarsson för del av denna dag ersatts av Marianne Carlström och att Margareta Israelsson ersatts av Eva Johansson.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Marita Petersen (Jvfl): Fru præsident! Det er et tillæg til det indlæg, som Jóannes Eidesgaard er kommet med tidligere i forbindelse med, at der skal stemmes om ændringer i arbejdsordningen. Man har givet tilsagn om, at man vil arbejde videre med det, der ikke denne gang er blevet ændret i arbejdsordningen. Der vil jeg komme med en henstilling til præsidenten om at have forbindelse med de tre repræsentanter for de partipolitiske grupper, som skal arbejde videre med, at de selvstyrende områder får mulighed for

at fremlægge deres synspunkter, inden man har udarbejdet et færdigt forslag, som vi selvfølgelig, har jeg forstået, får mulighed for at kommentere. Men jeg vil komme med en henstilling om, at der bliver mulighed for, at de selvstyrende områder kan komme med deres synspunkter, inden det endelige forslag er udarbejdet.

Vicelagmand **Eidesgaard** (Jvfl): Fru præsident! Jeg er specielt taknemlig over for præsidentens positive tilsagn om, at de selvstyrende områders placering i det fremtidige nordiske samarbejde vil forankres så eller så. Men det er klart, at det, at den partipolitiske repræsentation skal forstærkes, giver os lidt betænkeligheder, at man i en lille nation som Færøerne og Åland og Grønland måske har problemer med at få en status, hvor man er til at få øje på og til at høre på.

Men jeg må sige, at jeg er glad for præsidentens illusioner, og jeg tror, at jeg kan rejse hjem med det budskab, at de selvstyrende områder vil stadig væk blive hørt i Nordisk Råd.

Motzfeldt (Si): Fru præsident! Jeg vil gerne tilslutte mig Marita Petersens udtalelse, fordi jeg synes, vi her taler om et meget vigtigt punkt, som også skal drøftes internt mellem de eksisterende selvstyreområder, før vi tager endelig stilling til det. For os er det vigtigere først at afklare spørgsmålet om Vestnordens rolle i relation til den øvrige del af Norden. Der er så mange uafklarede spørgsmål, også fordi Arctic Council er på vej i diskussionen. Der er stadig væk hængepartier, hvad angår disse spørgsmål.

Sedan diskussionen förklarats avslutad erinrade presidenten inför vote-ringen om att det i enlighet med Helsingforsavtalets artikel 59 krävs 2/3 flertal för att ändra i rådets arbetsordning.

Härefter företogs v o t e r i n g medelst voteringsapparat beträffande presidietts förslag till internt beslut om ändringar i rådets arbetsordning.

För förslaget till internt beslut röstade:

Christel Anderberg (m), Hanne Andersen (S), Janina Andersson (Vihr.), Peter Angelsen (Sp), Børge Bakholt (S), Dorte Bennedsen (S), Sinikka Bohlin (s), Kjell Magne Bondevik (KrF), Marianne Carlström (s), Paul Chaffey (SV), John Dale (Sp), Erik Dalheim (A), Bjarni Djurholm (Ff), Anneliese Dørum (A), Knud Enggaard (V), Eirin Faldet (A), Ranveig Frøiland (A), Geir H. Haarde (Sj.), Jette Gottlieb (EL), Jonna Grønver (V), Guðmundur Árni Stefánsson (A), Ulf Guttormsen (A), Ivar Hansen (V), Chris Heister (m), Hjörleifur Guttormsson (Ab), Sinikka Hurskainen (SDP), Per Olof Håkansson (s), Ragnhild Queseth Haarstad (Sp), Thorbjørn Jagland (A), Johan J. Jakobsen (Sp), Anita Johansson (s), Barbro Johansson (mp), Eva Johansson (s), Olof Johansson (c), Jouko Jääskeläinen (SKL), Marjut Kaarilahti (Kok.), Mari Kiviniemi (Kesk.), Inger Koch (m), Riitta Korhonen

(Kok.), Ossi Korteniemi (Kesk.), Henrik Landerholm (m), Berit Brørby Larsen (A), Kaj Larsson (s), Karin Lian (A), Kjellbjørg Lunde (SV), Pehr Löf (SFP), Maggi Mikalsson (v), Jonathan Motzfeldt (Si), Anders Mølgaard (V), Mats Nyby (SDP), Outi Ojala (Vas.), Vibeke Peschardt (RV), Marita Petersen (Jvfl), Riitta Prusti (SDP), Aulis Ranta-Muotio (Kesk.), Olof Salmén (ÅC), Peder Sass (S), Gitte Seeberg (KF), Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.), Siv Friðleifsdóttir (F), Solveig Sollie (KrF), Ole Stavad (S), Otto Steenholdt (At), Håkan Strömberg (s), Sturla Böðvarsson (Sj), Nils T. Svensson (s), Sten Svensson (m), Birthe Sörestedt (s), Anders Talleraas (H), Kristen Touborg (SF), Erkki Tuomioja (SDP) och Jarmo Wahlström (Vas.).

Frånvarande var:

Aage Brusgaard (FP), Hans Engell (KF), Olof Erland (lib), Søren Hansen (S), Elver Jonsson (fp), Tarja Kautto (SDP), Leena Luhtanen (SDP), Hannes Manninen (Kesk.), Jan Petersen (H), Yvonne Sandberg-Fries (s), Kimmo Sasi (Kok.), Siri Frost Sterri (H), Alf Svensson (kds) och Valgerður Sverrisdóttir (F).

För förslaget om ändringar i arbetsordningen röstade : 72 medlemmar
 Ingen medlem röstade *mot* förslaget
 Ingen medlem avstod från att rösta
 14 medlemmar var frånvarande

Presidiets förslag till internt beslut om ändringar i rådets arbetsordning hade sålunda antagits med 72 röster.

Presidenten erinrade om att vissa av ändringarna i arbetsordningen är avhängiga av att ändringar i Helsingforsavtalet, som beslutades under 5:e extrasessionen i Köpenhamn, blir ratificerade i respektive land.

Presidenten föreslog därför att rådet beslutar

att ändringarna i arbetsordningen för Nordiska rådet skall träda i kraft samma dag som de ändringar i Helsingforsavtalet, vilka beslutades under den 5:e extrasessionen, träder i kraft.

Presidentens förslag bifölls.

9

B 156/p: Ministerrådsförslag om institutionsgenomgången

Presidiet hade med anledning av ministerrådsförslaget föreslagit att rådet antar följande rekommendation:

Nordiska rådet att rekommendera Nordiska ministerrådet

att, så snart det föreligger, göra resultatet av den pågående remiss-behandlingen av rapporten om värderingen av de samnordiska institutionerna, jämte de slutsatser som dras därav, tillgängligt för Nordiska rådet,

att bereda rådet tillfälle att lämna synpunkter även innan riktlinjerna för arbetet med 1997 års budget för nordiskt samarbete fastställs av samarbetsministrarna, och

att hålla rådets organ underrättade om det fortsatta arbetet med institutionsgenomgången.

Enggaard (V) (presidiets talesman): Hr. præsident! "Nordisk nytte" er et begreb, som blev skabt i Reformgruppens rapport, som vi debatterede i Reykjavík. Rapporten understregede, at udgangspunktet for al nordisk virksomhed må være opgaver, som ellers skulle være løst på nationalplan - men hvor påviselige positive resultater kan opnås gennem fælles nordiske løsninger - som manifesterer og udvikler nordisk samhørighed, og som øger den nordiske kompetence og konkurrenceevne.

Således var ordene, og umiddelbart efter Reykjavík-sessionen nedsatte Ministerrådet den fællesnordiske arbejdsgruppe, der fik til opgave at vurdere hver enkelt af de 47 nordiske institutioner set i forhold til begrebet nordisk nytte.

Arbejdsgruppen afgav sin rapport i oktober, og vi har nu fået rangeret alle 47 institutioner ind på en karakterskala, hvor 20 får karakteren "stor nordisk nytte", 8 får karakteren "middel nordisk nytte" og 19 karakteren "lav nordisk nytte". Denne karaktergivning har naturligt nok givet megen genlyd såvel i pressen som i involverede faglige kredse.

Adskillige institutioner føler sig truet på livet og kæmper for at bevare det. Det er en kamp, som vi her i Rådet må passe på ikke at blive en del af. Ingen institutioner skal bevares for institutionens skyld, men ingen institution skal heller nedlægges, fordi den er af en sådan karakter, at den ikke kan passes ind i et nordisk nytte-skema, der skal passe på alle.

Vi må her i Rådet se på ideerne og de politiske hensigter bag de enkelte institutioner. Måske har en institution fået karakteren "lav nordisk nytte", fordi tiden er løbet fra ideen, som nu bedre løses nationalt eller i andet internationalt regi. En anden forklaring kan være, at ideen er god nok, men at institutionen har antaget en forkert form, som ikke formår at føre ideen ud i livet på den rette måde.

Ministerrådet har i sit forslag B 156/p om institutionsgennemgangen fremlagt en tidstabel, der omfatter høring af fagministerråd og institutionerne med frist 15. december 1995, på baggrund heraf i løbet af februar 1996 forslag fra generalsekretæren til samarbejdsministrene om foranstaltninger for hver enkelt institution og derefter instruktioner fra samarbejdsministrene til generalsekretæren om, hvilke foranstaltninger der skal indarbejdes i budgettet for 1997.

Ministerrådet ønsker at få Rådets synspunkter på såvel tidstabellen som på proceduren.

Først til tidstabellen: Det er prisværdigt, at Ministerrådet vil handle hurtigt. Ingen - og slet ikke institutionerne selv - kan være tjent med, at denne proces trækkes i langdrag.

Dernæst proceduren: Høringsrunden er meget vigtig. Ingen med relevante synspunkter bør føle, at de ikke har fået lejlighed til at fremføre dem for rette vedkommende.

Endelig til den parlamentariske indflydelse på processen: Det er præsidiets absolutte overbevisning, at Rådet ikke kan vente med at gå ind i denne proces til tidspunktet for budgetbehandlingen. Rådet har - på lige fod med Ministerrådet - ansvaret for Reformgruppens rapport om nordisk samarbejde i ny tid og dermed også et ansvar for institutionsgennemgangen. Derfor påhviler det nu Rådet og dets udvalg at gå ind i processen og levere en politisk vurdering af arbejdsgruppens forslag og generalsekretærens konkluderende forslag til, hvordan disse og hvilke af disse der skal føres ud i livet.

Vi bør være opmærksomme på, at langt fra alle de foreliggende forslag er knyttet specifikt til det nordiske budget for 1997.

Præsidiet foreslår derfor Rådet at anbefale Ministerrådet, så snart høringen om rapporten om de fællesnordiske institutioner er gennemført, da at gøre Rådet bekendt med resultaterne af høringen og med de konklusioner, som drages af denne. Rådet vil derefter kunne fremkomme med sine synspunkter, inden forudsætningerne for udformningen af 1997-budgettet fastlægges. Desuden må Rådets organer holdes orienteret om det fortsatte arbejde med institutionsgennemgangen.

Per Olof Håkansson overtog herefter ledningen av förhandlingarna.

Samarbejdsminister **Marianne Jelved** (RV) (ministerrådets talesman): Hr. præsident! Jeg er glad for i dag at kunne fremlægge et af de konkrete resultater af reformarbejdet.

I reformgruppens rapport, nærmere bestemt side 6, indgår et ganske ambitiøst forslag om, at der inden sessionen i Kuopio skulle foretages en politisk vurdering af de mere end 40 fællesnordiske institutioner. Opgaven er at undersøge, om institutionerne lever op til kravet om "Nordisk Nytte".

I maj måned vedtog samarbejdsministrene et mandat for institutionsgennemgangen og nedsatte en arbejdsgruppe under ledelse af stiftamtmand Søren Christensen. Der er gennemført spørgeskemaundersøgelser, interessenanalyser, interviews med institutionerne, brugerne og nøglepersoner og topembedsmænd i de nordiske lande.

Resultatet af gruppens arbejde blev fremlagt i rapporten "Nordisk Nytte" for en måned siden. En enig arbejdsgruppe fremsætter heri mere generelle og tværgående forslag, ligesom rapporten har en gennemgang af hver enkelt institution. Rapporten er et godt grundlag for det videre arbej-

de, og det er herefter opgaven at vurdere rapportens konklusioner politisk. Men det må selvsagt ske med respekt for de demokratiske spilleregler og den nødvendige tid til høring.

Fra ministerrådets side fandt vi, at tiden, fra rapporten forelå i sidste måned og frem til sessionen i Kuopio, var for kort til, at der kunne foretages en egentlig substansbehandling. Samtidig fandt vi det imidlertid vigtigt, at ministerrådet fremkom med en klar politisk markering over for rådet i denne vigtige sag. Og det er sket i form af det fremlagte ministerrådsforslag, hvor vi bl.a. slår fast, at rapportens anbefalinger bør være vejledende for det fortsatte arbejde.

Rapporten er som bekendt sendt til høring i samtlige institutioner og fagministerråd, og samarbejdsministrene er helt indstillet på, at Nordisk Råds organer kan udtale sig om sagen og gå ind i behandlingen af sagen. Generalsekretæren vil udarbejde et konkret forslag for hver enkelt institution, og det er planen, at det skal forelægges samarbejdsministrene i februar næste år. Og endelig er det forslaget, at reformerne på institutionsområdet indarbejdes i ministerrådets budgetforslag for 1997. Budgetforslaget vil derfor også indeholde en særskilt redegørelse for udmøntningen af rapporten.

De beslutninger, der træffes, vil have budgetmæssige virkninger fra 1997, og der er bestemt, som det også er fremgået af debatten under et tidligere punkt i dag, mange hensyn at tage, herunder ikke mindst personalepolitiske hensyn. Men jeg finder, at der er behov for at bevare fremdrift og dynamik i processen, og at de beslutninger, der tages, fremstår som klare og velbegrundede. Målet er at skabe holdbare løsninger.

Jeg håber på Nordisk Råds tilslutning til ministerrådsforslaget.

Dorte Bennedsen (S): Hr. præsident! Denne rapport om "nordisk nytte" har jo uægtelig været genstand for megen debat på denne session både her i salen og i en række andre fora, og det tror jeg har været sundt og godt, fordi det har betydet ændringer i nogle holdninger.

Ifølge det ministerrådsforslag, som blev lagt frem for rådet, skulle man følge "Nordisk nytte"-rapporten med dens kriterier og dens krav om, at alle kriterier skulle være til stede. Herudover var det tanken, at resultatet af rapportarbejdet skulle indarbejdes i budgettet, og - som der stod - Nordisk Råd kunne så få lov at ytre sig under budgetdebatten efteråret 1996. Det var set fra rådets vinkel en aldeles uacceptabel fremgangsmåde, og derfor har det været nyttigt at få diskussionen her under sessionen. Præsidiet har haft den med statsministrene, og der har været andre debatter.

Jeg har under debatten i dag noteret mig, at samarbejdsminister Ole Norrback sagde: "Der bør indgå politiske vurderinger i bedømmelsen af institutionerne." Og statsminister Gro Harlem Brundtland sagde i sin tale: "Nordisk samhørighed er Nordens styrke, og det er også "nordisk nytte"." Jeg er glad for disse udsagn, fordi de viser, at Ministerrådet har nuanceret sine synspunkter. Lad os sige det på den måde, at det er blevet mere klart, at de har nogle nuancerede synspunkter, end det var i det oplæg, vi fik.

I Socialdemokratiet er vi meget enige i gennemgangen af institutionerne. Det er sundt, når ting har eksisteret i en periode, at gå tilbage og se, om det er fornuftigt fortsat at bruge penge på et område, eller om det har udspillet sin rolle. Vi synes også, det skal gå stærkt, ingen tvivl om det. Men det, vi har ønsket, var som parlamentarikere at komme ind på et tidligt tidspunkt og diskutere det grundlag, hvorpå vurderingen skulle foretages. Altså at komme til at diskutere de kriterier og den måde, rapporten har defineret kriterierne på.

Det får vi nu mulighed for, fordi vi også har fået et tilsagn om, at rapporten sendes til høring ikke alene i institutionerne, men i partigrupperne i Nordisk Råd, og det kan oven i købet ske uden at forsinke processen.

Så jeg vil blot sige, at jeg er meget tilfreds med det resultat, der er kommet ud af præsidiets behandling af medlemsforslaget. Jeg vil også gerne kvittere for, at jeg synes, der var større lydhørhed fra ministrenes side, end der måske var i dette forum, hvis jeg tænker en del år tilbage. Det synes jeg ministre skal have tak for, og så håber jeg, det betyder, at vi også løbende bliver draget ind i processen, at vi bliver holdt orienteret om, hvordan det foregår, og ikke blot blot får forelagt et *fait accompli* i efteråret 1996.

Salmén (ÅC): Herr president! I sitt betänkande över ministerrådsförslaget påpekar presidiet att Nordiska rådet har stort intresse av att de gemensamma nordiska resurser som står till förfogande används där de kan få största möjliga genomslag och understödja förverkligandet av den beslutade nyorienteringen av nordiskt samarbete.

Jag vill göra några allmänna kommentarer om rapporten. Om jag till att börja med skall försöka vara objektiv kan jag konstatera att den verkligen lyckats fästa uppmärksamheten på den stora mängden institutioner. Det är positivt att rapporten skapar debatt, eftersom institutioner lätt tenderar att bli just institutioner - eviga, opåverkbara och vars ändamål och effektivitet inte får ifrågasättas. Vidare är det kanske av godo att mandatets utformning tvingat arbetsgruppen att använda en väldigt rigid och schematisk arbetsmetod. De i flera fall orimliga bedömningar - både positiva och negativa - som metoden leder till kan inte tas på allvar. Men de kommer att stimulera till en diskussion om behovet av nordiska institutioner och vilka arbetsuppgifter dessa bör ges i framtiden.

Jag tycker att min uppfattning bekräftas av de generella förslag som framförs i rapporten om insatser, lösningar och åtgärder. Även här är metoden schematisk. Det perspektiv som anläggs utgår genomgående från resursanvändningsfrågor. Institutionerna kommer att bli bättre om de påtvingas budgetregleringsmekanismer, om de skaffar sig intäkter, om de samlokaliseras, om styrelserna görs mindre etc. - allt som ur en handbok i management. Dessa förslag är möjligen vettiga, men de är trots allt bara verktyg för att förbättra en verksamhet som förhoppningsvis gör nytta. Synsättet får inte bli alltför statiskt och skymma de verkliga behoven. En institution som inte längre behövs blir inte mera behövlig för att dess re-

sursanvändning är effektiv. Vidare måste behovet av institutionen prövas regelbundet, men med utgångspunkten i dess verkliga nordiska nytta, inte enbart ekonomisk effektivitet. Nyuppkomna samarbetsbehov, t.ex. analys av den nya EU-situationen, måste tas om hand.

Verkligheten är nog inte riktigt så schematisk som nyttorapporten försöker ge sken av. Lyckligtvis har vi i några fall ett korrektiv till rapporten genom att institutioner utvärderats kort innan rapporten upprättades. Vi har därför vad som - med en parafras på läkarspråk - skulle kunna kallas ett andra utlåtande. I flera fall, t.ex vad gäller NordREFO och en del institutioner på kulturområdet, visar utvärderingen helt andra och betydligt mer positiva resultat. Det är kanske inte heller så konstigt vad gäller NordREFO, som sysslar med så prioriterade områden som analys av regionalpolitiska EU-aspekter m.m. Som en konsekvens av utvärderingen har vi föreslagit att NordREFO ges utökade resurser.

Herr president! Diskussionen om nordisk nytta är viktig, men måste föras med stöd av relevant information. Det är därför angeläget att ministerrådet ger rapporten en seriös behandling. Jag kan instämma i att denna process bör genomföras så skyndsamt som möjligt, men jag vill påpeka att det framför allt gäller att få fram en ansvarsfull bedömning. Samtidigt är jag helt enig med presidiet att rådet måste få komma in i processen innan förutsättningarna läggs fast från ministerrådets sida vad gäller arbetet med ministerrådets budget 1997. Jag stödjer därför presidiets förslag till rekommendation.

Dorte Bennedsen övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Riitta Prusti (SDP): Arvoisa puheenjohtaja! Täällä on useissa puheenvuoroissa painotettu, kuinka pohjoismainen yhteistyö perustuu nimenomaan kulttuuriyhteistyöhön. Juuri kulttuuriyhteistyöllä luodaan sitä pohjoismaista identiteettiä ja yhteenkuuluvaisuuden tunnetta, jonka olemassaololla koko muu yhteistyö hankkii oikeutuksensa. Elleivät kansalaiset ja äänestäjät pääse osallisiksi yhteistyöstä ja sen tuloksista, meidän poliitikkojen on vaikea perustella, mihin koko yhteistyötä tarvitaan. Nyt kun uudessa organisaatiossa kaksikolmasosaa pohjoismaisesta yhteistyöstä määritellään ulkopohjoismaiseksi, niin pohjoismaisen identiteetin vahvistaminen saattaa tulla entistä vaikeammaksi mutta samalla ehkä entistä tärkeämmäksi.

Yhteistyöorganisaatiossamme pohjoismaiset laitokset ovat niitä, joiden toiminta konkreettisimmin saavuttaa kansalaiset. Vaikka ministerineuvostojen, virkamieskomiteoiden, työryhmiä, johtoryhmiä olisi vaikka kuinka paljon, niiden toiminta on liian kaukana tavallisesta kansalaisen arjesta. Sen vuoksi tarvitsemme nimenomaan kulttuurisektorin laitoksia, jotka tarjoavat kansalaisille monipuolista ja korkeatasoista toimintaa, joka tulee heidän ulottuvilleen juuri sen ansiosta, että se on pohjoismaista.

Olemme kauhuksemme todenneet, että ministerineuvoston raportissa pohjoismaisista laitoksista ja niiden pohjoismaisesta hyödystä kulttuurisek-

torin laitoksien hyöty on katsottu alhaiseksi. Paristakymmenestä työryhmän määritelmän mukaan hyödyltään heikosta laitoksesta puolet on kulttuurisektorin laitoksia. Lisäksi tuntuu oudolta, että kaksikolmasosaa niistä on Suomessa ja Ruotsissa. Meitä suomalaisia tietysti huolestuttaa erityisesti se, että viisi Suomessa olevaa laitosta on katsottu pohjoismaiselta hyödyltään heikoiksi. Niistäkin neljä on kulttuurilaitoksia.

Esimerkiksi Pohjoismainen taidekeskus on ainutlaatuinen koko maailmassa. Millään muulla tämän alan laitoksella ei ole toimintakenttäänään kokonaista aluetta maanosassaan. Kolme Pohjoismaata lisäävät varmasti Itämeri-yhteistyön painoarvoa Välimeri-yhteistyön pohjoismaisena vastapainona. Nyt meidän tulisikin kehittää konkreettisesti Itämerellä olevaa Pohjoismaista taidekeskusta omaksi näyteikkunaksemme Eurooppaan.

En malta vielä olla mainitsematta Pohjoismaista kansanrunousinstituuttia ja Arktisen lääketieteen yhteistyötoimikuntaa. Kansanrunousinstituutti on kansanperinteen ja folkloren tutkimuksen koordinoija ja niittänyt mainetta maailmanlaajuisesti. Nimenomaan sen tutkimustuloksia voimme hyödyntää pohjoismaisen identiteetin vahvistamiseen. Arktisen lääketieteen tutkimuksesta toteaisin, että on erittäin tarpeellista tutkia, minkälaista on olla ja elää pimeässä ja kylmässä arktisilla alueilla.

Arvoisa puheenjohtaja! Näitten laitosten toimintakenttä on tärkeä ja pohjoismainen hyöty etenkin kansalaisten kannalta katsottuna suuri. En välttämättä halua puhua laitosten puolesta laitoksina, vaan tärkeintä on turvata, että niiden toiminta ja sisältö jatkuu, olkoon muoto uusi.

Toivon, että tulevassa hyötyprosessissa otetaan huomioon myös kansalaisten näkökulma ja hyväksytään tosiasia, että kaikki hyöty ei ole mitattavissa rahassa.

Riitta Prustis anförande i svensk översättning: Ärade president! I många inlägg har man poängterat hur det nordiska samarbetet bygger på kultursamarbetet. Det är med kultursamarbetet som man förstärker den nordiska identiteten och samhörigheten, varigenom hela samarbetet får sin legitimitet. Om inte det nordiska samarbetet och dess resultat kommer medborgarna och de röstande till del, har vi politiker det mycket svårt att motivera vad vi skall ha samarbetet till. Nu, när två tredjedelar av det nordiska samarbetet definieras gälla utomnordiska frågor i den nya organisationen, kan det bli ännu svårare att förstärka den nordiska identiteten, men samtidigt blir det ännu viktigare.

De nordiska institutionerna i samarbetsorganisationen är de, vilkas verksamhet mest konkret når medborgarna. Även om vi har hur många olika ministerråd, ämbetsmannakommittéer, arbetsgrupper, ledningsgrupper och liknande som helst ligger deras verksamhet alltför långt från den vanliga medborgarens vardag. Därför behöver vi institutioner inom kultursektorn som erbjuder medborgarna mångsidig och kvalitativ verksamhet och som når dem just för att den är nordisk.

Vi har med fasa konstaterat att i ministerrådets rapport om de nordiska institutionerna och deras nordiska nytta har kultursektorns institutioner

ansetts vara av låg nytta. Av det tjugotal institutioner som arbetsgruppen betygsatt som låga till sin nytta hör hälften till kultursektorn. Dessutom verkar det konstigt att två tredjedelar av dessa ligger i Finland och Sverige. Vi finländare är naturligtvis bekymrade över att fem av de institutioner som ligger i Finland anses vara av låg nordisk nytta. Fyra av dem finns inom kultursektorn.

T.ex. Nordiska konstcentret är enastående i hela världen. Ingen annan institution inom konstsektorn har en hel region i sin världsdel som verksamhetsområde. Tre nordiska länder ökar säkert tyngden av Östersjösamarbete som nordisk motpol till Medelhavssamarbetet. Därför borde vi utveckla Nordiska konstcentret, som konkret ligger i Östersjön, till vårt skyltfönster mot Europa.

Jag kan inte låta bli att ta upp också Nordiska folkdiktningensinstitutet och Samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning. Folkdiktningensinstitutet koordinerar forskning om folktradition och folklöre och har uppnått ett världsberömt rykte. Vi kan utnyttja dess forskningsresultat för att förstärka den nordiska identiteten. Beträffande arktisk medicinsk forskning vill jag bara konstatera att det är mycket viktigt att också forska om hur det är för människan att bo och leva i de mörka och kalla arktiska områdena.

Ärade president! Verksamheten vid dessa institutioner är viktig och den nordiska nyttan stor särskilt för medborgarna. Jag vill inte nödvändigtvis tala för institutionerna bara som institutioner, utan det viktigaste är att säkerställa att verksamheten och innehållet fortlever även om formen kan bli ny.

Jag hoppas att det i den kommande nyttoprocessen tas hänsyn också till den medborgerliga aspekten och det faktum att all nytta inte går att mäta i pengar accepteras.

Brusgaard (FP): Fru præsident! Jeg er fremskridtsgruppens talsmand her på Nordisk Råd, og så vidt jeg er orienteret, er Fremskridtspartiet det eneste parti her, som er kritisk over for Nordisk Råd, og som mener, at det skulle nedlægges i sin nuværende form, og at det samarbejde, vi skal have mellem de nordiske lande, skal foregå på ministerplan og regeringsplan.

Derfor er jeg selvfølgelig også glad for, at der tilsyneladende tages fat på noget af det, Fremskridtspartiet har bedt om i 15 år, nemlig besparelser.

På budgettet kunne vi se, at der er sket en lille reduktion - bedre lidt end ingenting - men hvis det skal gentage sig i årene fremover, er vi nødt til at følge op med andre ting, og det er vel også det, rapporten "Nordisk nytte" er udtryk for.

I rapporten står der jo direkte i konklusionerne, at ca. 50 pct. af de 47 institutioner, som Nordisk Råd føder, bør udfases. Her vil jeg godt sige, at det at udfase jo ikke behøver at betyde en nedlæggelse. Det kan jo være de enkelte lande, der overtager økonomien og driften. Og her vil jeg godt sige, at hvis der er lande, som ikke ønsker det, er det for mig et tegn på, at det ikke er til nordisk nytte at opretholde institutionerne.

Vi kan jo se, at ud fra samlede budgetvurderinger er der kun ca. 2 pct. af udgifterne, der bliver betalt af brugerne. Det kunne tyde på en meget lille nordisk nytteværdi og et lille engagement i befolkningen.

Vi må ikke glemme, at der i 1988 blev lavet en lignende rapport. Hvor blev den af? Den gled ud i sandet! I 1992 forsøgte man også med en rapport, hvor blev den af? Den gled ud i sandet!

Vi må heller ikke glemme, og det står jo i rapporten, at intentionen var, at vi skulle tage nogle beslutninger om rapporten her i Finland i går og i dag. Men vi ved også, at de beslutninger foreløbig er udsat til 1996, fordi der skal foretages nogle høringer først.

Det, som jeg godt vil advare mod, er, at det ikke går med den udsættelse nøjagtig som med rapporterne i 1988 og i 1992: at den glider ud i sandet. For vi må jo ikke glemme, at selv om B 156/p her blev vedtaget, er det jo kun et stykke papir. Der skal konkrete handlinger til, for at vi kan vedtage det - eller noget af det - der står i rapporten.

Sasi (Kok.): Fru president! Den konservativa gruppen har sett fram emot institutionsgenomgången, som nu framläggs i rapporten Nordisk nytte.

Det har varit en önskan från parlamentarikerna i Nordiska rådet, sedan vi fick budgetkompetens år 1993 och fick större inflytande på budgeteringen. Det är normalt att med offentliga medel finansierade institutioners betydelse värderas med jämna mellanrum. Viktiga institutioner borde få ökade medel, mindre viktiga minskade resurser eller sådana kan t.o.m. nedläggas för att få resurser till mera prioriterade områden. Vissa institutioner kan också överföras till nationell finansiering.

Vi har således valt inte blott att läsa rapporten som ett uttryck för vem som skall få pengar och vem som inte skall, men också som en nyansering av vilka nordiska resultat som kan uppnås med nordiska anslag. Många av de institutioner som i rapporten betecknas som små eller av låg nordisk nytta kan enligt den konservativa gruppens uppfattning sägas vara samhällsnyttiga institutioner, men blott institutioner som nödvändigtvis inte skall finansieras genom de rimligtvis sparsamma nordiska anslagen utan genom nationella medel.

Den samnordiska arbetsgruppen har ställt tre kriterier för begreppet "nordisk nytte". I och för sig är dessa kriterier acceptabla. Men appliceringen av dem får inte leda till en sådan tolkning att andra faktorer inte alls beaktas. Vi har i den konservativa gruppen märkt en rad institutioner som vi finner vara av nordisk nytta fastän de inte har passat in i den mycket schematiska definition som arbetsgruppen har arbetat fram.

Speciellt vill vi lyfta fram institutioner som arbetar på kultur- och språkförståelseområdet. Kravet på ökad konkurrenskraft kan dåligt appliceras på dem. Dock är de av väldigt stor betydelse för vårt gemensamma nordiska arv och vår identitet.

Vi tycker att det är bra att olika nordiska institutioner värderas med lika mått. Jämförelser mellan institutioner är nyttiga också för dessa institutioner själva. Vi hoppas att utredningen leder till en intern debatt i alla

dessa institutioner, även i dem som har klarat sig bra i evalueringen. Alla institutioner kan utveckla sitt arbete.

De institutioner som har värderats att ha låg nytta måste också ges möjlighet att i sina remissvar ge förslag på hur de bättre genom omorganisering eller en ny inriktning kan fylla nyttokravet.

Vi konstaterar också att Suominenrapporten har en stor betydelse då den utvecklar det nordiska samarbetet på nya områden. De resurser som kan frigöras måste främst användas på nya tyngdpunktsområden, som EU och närområden, speciellt Östersjöområdet.

De nordiska institutionerna skall vara mera beroende av marknaden. De måste kunna visa att det finns ett stort användarintresse och behov för deras verksamhet. I bästa fall borde de kunna använda utomstående finansieringskällor i omfattande grad. Som utomstående finansieringskälla kan inte en annan offentlig institution eller stat godkännas.

I detta sammanhang tar man ställning endast till behandlingsproceduren, alltså enligt presidietts förslag. Den konservativa gruppen är nöjd med presidietts förslag, som syftar till att garantera en öppen och demokratisk behandling av rapporten. Nordiska rådet bör hela tiden vara informerat och kunna ha inflytande. Man bör komma ihåg att det är Nordiska rådet som i sista hand fattar beslut hösten 1996 i budgetbehandlingen.

Vi vet också att det finns ett stort tryck på politikerna att inte lägga ned någon institution. Vi har naturligtvis bekymmer för personalen i dessa institutioner. Men man bör dock komma ihåg att allting inte kan bli oförändrat i evigheter.

Fru president! Politikerna måste kunna handla och fatta beslut. Men detta bör göras efter en mycket omfattande och grundlig utredning och mycket seriöst övervägande, så att besluten med gott samvete alltid kan försvaras.

Kjellbjørg Lunde (SV): President! Nokre korte kommentarar til denne innstillinga:

Vi har ved fleire debattar tidlegare i dag diskutert denne rapporten og eventuelle konsekvensar av den. Det er uhyre viktig at parlamentarikarar i Nordisk Råd får behandla spørsmålet om institusjonane før budsjettprossen for alvor startar, slik at vi får reell moglegheit til å ha innverknad på konsekvensen av det som no er utgreidd.

Etter mitt skjønn må dei som dette først og fremst vedrører, nemleg dei tilsette på institusjonane, høyrast på ein skikkeleg måte, og dei faginstansane som vanlegvis uttalar seg om det som skal vedtakast i Nordisk Råd, bør også høyrast. Dette blir ein ganske omfattande jobb, ikkje minst fordi grunnlaget, altså denne rapporten Nordisk nytte, er for dårleg i forhold til å kunne ha eit sakleg og godt grunnlag for å fatte vedtak. På initiativ frå den norske delegasjonen er det utarbeidd ein førebels rapport frå vårt sekretariat i Oslo som peikar nettopp på dei svake sidene ved rapporten, som fleire talarar har nemnt. Eg skal berre sitere eit kort oppsummerande avsnitt frå det som der er sagt:

“Mer eller mindre tilfeldige stikkprøver av den foreliggende rapport har avdekket følgende hovedinntrykk: På grunn av den korte tiden som stod til rådighet for vurderingen av de nordiske institusjonene, kan det synes som om noe av det utførte arbeidet er litt overfladisk og for lite grundig. En annen konklusjon er at rapporten gjennomsyres av en jakt på økonomiske gevinster ved de nordiske institusjonene. Det er lagt stor vekt på besparelser og samfunnsøkonomiske gevinster i vurderinger av den nordiske nytten.”

Dette skulle iallfall vise at vi har ein jobb å gjere vi som no har tenkt å gje vår tilslutnad til den tilrådinga som kjem frå Presidiet.

Claes Andersson, den finske kulturministeren, snakka også om institusjonane og den gjennomgangen i innlegget sitt tidlegare, ved budsjettdebatten. Han er som kjent tidlegare medlem av Rådet i den venstresosialistiske gruppe, og så vidt eg registrerte av det som der blei sagt, er det fullt i samsvar med det som vår gruppe har som holdning til dette spørsmålet så langt. Det er faktisk slik at vi har tenkt å sette av ganske mykje tid til å gjere dette arbeidet på ein seriøs måte, og det har eg no tru på at dei fleste partigruppene vil gjere, slik at vi kan få ein gjennomgang som kan konkludere med at det som bør vere liv laga, også blir liv laga. Og sjølv om vi alle er opptekne av å få denne gjennomgangen, vil ikkje det seie at konklusjonen skal være nedlegging sjølv om ikkje alt er 100 pst. godt fungerande. Det kan godt hende at denne gjennomgangen kan føre til at institusjonar kan få eit nytt liv og gjere ein enda betre jobb. Men ut fra det kjennskapet vi har så langt, er det ikkje nødvendig å gå så drastisk til verks som intensjonen no verkar å vere på det som no er framlagt.

Angelsen (Sp): La meg først si at jeg slutter meg til det forslaget som er kommet fra Presidiet side ved behandlingen av rapporten.

Jeg har lyst til å komme med noen synspunkter. “Nordisk nytta” er vel egentlig ikke bare et teknisk spørsmål, en skjematisk gjennomgang av nordiske institusjoner. Saken har også en politisk side. Det er spørsmål om hvordan man gjennom en felles nordisk politikk ønsker å bygge opp felles nordiske institusjoner, en slags nordisk infrastruktur, for gjennomføring av nordisk politikk. Således tror jeg at behandlingen av denne rapporten kanskje er den viktigste siden ved den, og ikke de konkrete forslag, slik de er lagt fram av utvalget som har utarbeidet rapporten.

Olof Johansson sa i sitt innlegg tidligere i dag at det er viktig å ha også en nasjonal lokalisering av nordiske institusjoner for å få en “nasjonal forankring” av nordisk politikk, og jeg slutter meg fullt og helt til det. Skal man få et fruktbart nordisk samarbeid, er det veldig viktig at man har en nasjonal forankring i det man gjennomfører av felles nordisk politikk. De nordiske institusjonene som vi har i dag, er jo opprettet med bakgrunn i at man ønsker å gjennomføre en felles nordisk politikk på en rekke områder. Jeg tror det har stor betydning for saken at man finner en fordeling også i framtida i lokalisering av institusjoner i de forskjellige land. Det vil i hvert fall skape større muligheter for folk i de enkelte nordiske land, for bedrif-

ter etc. som har behov för kontakt med institusjoner, å finne en nordisk institusjon i sitt land og å vite at det foregår et nordisk samarbeid på dette området som kan være nyttig for dem.

Det var i korthet det jeg ønsket å få presisert i forhold til behandlingen videre. Men jeg syns også Dorte Bennedsens forslag om at Presidiet sender ut høringsrapporten til partigruppene, har noe for seg. Ellers ser det ut til at det kan bli svært vanskelig for rådet som sådant gjennom dets organer å få en inngående behandling av de forslag som kommer ut av Ministerrådets arbeid med gjennomgangen av institusjonene.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen med acklamation.*

Miljöutskottets saker

10

Allmän debatt på miljöutskottets sakområde

Salmén (ÅC) (utskottets talesman): Fru president! Under detta år har beslut fattats om koncentration av det nordiska samarbetet, om rådets nya organisation och om dess nya arbetsformer. Inom kort skall en ny organisation börja arbeta, och den verksamhet vi bedrivit i utskotten skall antingen upphöra eller omformas. Detta är inte ett begravningsstal, utan nu måste vi i stället se framåt.

Vad innefattar beslutet om att koncentrera den verksamhet som skall omfattas av det nordiska formella samarbetet? Jag vill framhålla att det bland annat innebär en upprioritering av miljösamarbetet. Detta måste ses som en viktig markering av miljöfrågornas betydelse för de nordiska länderna. Men det utgör också en påminnelse till nationella miljöansvariga myndigheter och verksamheter om att det på det nordiska planet finns väsentliga samarbets- och samordningsvinster att hämta. Det är vidare en signal till de nationella parlamenten att det nordiska samarbetet om miljöfrågorna bör beaktas i det parlamentariska nationella miljöarbetet.

Denna höga prioritering av miljöfrågor måste också innebära att den kommande nordiska miljöstrategin från år 1996 fram till år 2000 ges ordentliga resurser för genomförandet av sina uppgifter.

När jag talar om resurser till samarbetet handlar det inte enbart om ekonomiska insatser. Effektiva insatser kostar inte bara pengar. Det handlar om att ta till vara möjligheterna till nordisk samverkan i det internationella samarbetet, bl.a. i EU och i andra internationella organisationer. Det är ändock ibland nödvändigt att satsa ekonomiska resurser för att önskat resultat skall uppnås. I många sammanhang har de nordiska medlen och de nordiska projekten en viktig roll som initierare och draghjälp till att få fram finansiering också från icke-nordiska organisationer och finansieringsinstitut.

Även i den nya organisationen anser jag att den viktigaste miljöuppgiften är att fortsätta anpassningen av sektorernas verksamhet till en bärkraftig utveckling. Jag kan t.ex. nämna de insatser som görs från skogsägarnas sida för att tillsammans med naturvårdsorganisationer och andra få fram kriterier för ett bärkraftigt skogsbruk.

Vad gäller finansiering av miljötgärder i Nordens närområden kommer ett ministerrådsförslag att behandlas senare under miljöutskottets dagordning. Utskottet hoppas att Nordiska investeringsbanken i framtiden ges större möjligheter att medverka i miljöprojekt i Nordens närområden. Det har föreslagits att ca 100 miljoner danska kronor per år skulle göras tillgängliga för miljöinvesteringar. Klokt använda bör dessa medel kunna locka till ytterligare investeringar från internationella finansieringsinstitut. Parlamentarikerna bör ställa sig bakom förslaget och vara pådrivande i sina parlament för att rapporten skall följas upp med de nationella beslut som erfordras.

Jag vill framhålla att även om miljöstrategin kallas nordisk är dess totalperspektiv mycket mer omfattande än så. På samma sätt som olika ämnen genom sin spridning kan ha lokal, regional och global miljöpåverkan omfattar miljöstrategin en policy och ett åtgärds paket som sammanlagt omfattar alla de tre typerna av påverkan.

Vad gäller det regionala samarbetet är det viktigt att de nordiska ländernas förhållanden analyseras, särskilt vad gäller de faktorer där våra länder avviker gentemot övriga EU-länder och inom de områden, t.ex. skogspolitiken, där medlemskapet medför förändringar för EU:s politik. Det är också viktigt att de nordiska ländernas deltagande i EU:s regionalfonder sker på ett sådant sätt att nordisk samverkan inte i onödan försvåras.

Det är vidare viktigt att få en samverkan mellan det informella och det formella nordiska samarbetet så att deras respektive resultat jämförs och sammanläggs.

Slutligen vill jag framhålla att samarbetet i Barentsområdet och i övriga Arktis måste fördjupas. Områdets känsliga natur ställer ytterst stränga krav på att den framtida exploateringen av naturtillgångarna sker med stor försiktighet. Det är min förhoppning att bildandet av ett arktiskt råd, med parlamentariskt inflytande, skall kunna underlätta genomförandet av denna svåra uppgift på ett sätt där man respekterar både de boendes rättigheter och naturens krav.

Miljøminister **Auken** (S): Fru præsident! Vi har under det danske formandskab på miljøområdet taget udgangspunkt i begrebet "nordisk nytte" og især koncentreret os om fire samarbejdsområder, som alle kræver fællesnordisk indsats. Det første område er naturbeskyttelse og -benyttelse i Norden, det andet område er det arktiske miljø, det tredje er miljøtiltag i Nordens nærområder, og det fjerde er sektorsamarbejde.

En af de væsentligste opgaver under det danske formandskab har været udbygning og revision af den nordiske miljøstrategi. Arbejdet om-

kring strategien tog meget naturligt udgangspunkt i de fire områder, jeg nævnte før.

For så vidt angår naturbeskyttelse af det arktiske miljø, er det områder, der efter min opfattelse har en klar nordisk synsvinkel, hvor vi skal tilstræbe at få et tæt og vedvarende samarbejde. Beskyttelsen af naturen spiller en fremtrædende rolle i alle de nordiske landes miljøpolitik. Vi har i vidt omfang samme syn på behovet for, at befolkningen skal have adgang til at nyde friluftslivet i naturen. Naturbeskyttelse og friluftsliv er derfor et område, hvor vi kan lære meget af hinanden, og hvor vi må stå sammen om den indsats, som kræves.

Beskyttelsen af miljøet i Arktis er et andet særdeles vigtigt område. Vi benyttede muligheden for at afholde et miljøministermøde i Ilulissat i Grønland i august, og det er min opfattelse, at alle deltagere fandt oplevelsen både interessant, uddannende og meget betagende. I forbindelse med det arktiske miljøsamarbejde har vi lagt vægt på at sikre, at dette samarbejde fortsættes.

Støtte til miljøprojekter i Nordens nærområder er også en vigtig sag for miljøet internt i Norden. Der er store forureningsproblemer i mange af Nordens nærområder, og opmærksomheden rettes særligt mod Barentsregionen og Østersøområdet. I forbindelse med etablering af et bedre miljø i Nordens nærområder har NEFCO spillet en stor rolle. Jeg skal under et senere punkt på dagsordenen her i dag, fru præsident, vende tilbage til den udvidelse, der er sket, og de nye aktiviteter, der er blevet taget op under NEFCO under det danske formandskab.

Jeg skal til slut nævne to sager. Den ene er spørgsmålet om integration af miljø i andre sektorer. Det har for Nordisk Råd som for andre parlamentariske forsamlinger været et højt prioriteret emne. Desværre er det ofte sådan, at det, når det kommer til stykket, er meget svært at integrere miljøsynspunkter i andre sektors politik. Det er dog lykkedes at vedtage en nordisk miljø- og fiskeristrategi. En nordisk strategi for miljø og jord- og skovbrug er under udarbejdelse. Jeg er også orienteret om, at transportministrene i dag har diskuteret transport og trafik på den ene side og miljøhensyn på den anden side, og jeg vil gerne på vegne af miljøministrene sige, at vi gerne ser et meget tæt og ligeværdigt samarbejde med transportministrene på dette område.

Det sidste punkt, jeg vil nævne, fru præsident, er det samarbejde, der finder sted mellem de nordiske lande internationalt. Det er blevet styrket i de senere år. Det siger sig selv, at vi på miljøområdet har et tæt samarbejde mellem Sverige, Finland og Danmark i Den Europæiske Union. Men samarbejdet går langt videre end det. Vi kan i løbet af det sidste år pege på en række konkrete resultater, der ikke var blevet gennemført, der ikke var blevet skabt uden et tæt nordisk samarbejde og et betydeligt nordisk engagement. Må jeg bare nævne den sag, som har optaget os meget i nordisk sammenhæng, nemlig forbudet mod eksport af miljøfarligt affald fra OECD-lande til ikke-OECD-lande. Det lykkedes omsider ved det tredje partsmøde under Baselkonventionen at få gennemført dette forbud, og det var ikke mindst takket være en meget aktiv nordisk indsats.

Må jeg også nævne den nyligt overståede konference i Washington, hvor de nordiske lande spillede en meget aktiv rolle for nu at skabe grundlaget for produktionseksportforbud af nogle af de farligste kemiske giftstoffer, vi kender til.

På alle områder prøver vi fra nordisk side at præge udviklingen i det internationale miljøsamarbejde, og det vil jeg gerne kvittere for her.

Miljöminister **Haavisto** (Vihr.): Fru president! Det nordiska miljöarbetet präglas nu mer än någonsin tidigare av kontakterna med den övriga världen. De nordiska länderna kan få, och har behov av den genomslagskraft en samordning av insatserna i bästa fall kan medföra. De pelare statsministrarna och Nordiska rådet nu beslutat om gäller för allt nordiskt samarbete inom Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet. Dessa pelare, nämligen Norden, Europa och närområdena, har under åren varit väsentliga även för utvecklandet av det nordiska miljöarbetet. Likaså är det klart att vi inom miljöarbetet även vänder oss mot andra internationella fora och processer, speciellt gällande uppföljningen av Rio-konferensens överenskommelser.

Som ett aktuellt exempel på gemensamt nordiskt agerande kan nämnas förhöjningen av det nordiska miljöfinansieringsbolagets NEFCOs grundkapital till 80 miljoner ECU. Miljöministrarnas beslut att etablera en speciell facilitet för mjukgöring av finansieringen av närområdestilltag är ett ännu färskare exempel.

Det är dock helt klart att de nuvarande insatserna - varken de nordiska, de bilaterala eller de resurser som kommer från europeiska eller internationella finansieringskällor - inte på något sätt räcker till med tanke på de allvarliga problemen i våra närområden. De nordiska länderna har nu, med tre medlemmar i EU, en viktig uppgift i att såväl enskilt som koordinerat arbeta för att man inom EU:s olika program, såsom PHARE, TACIS och INTERREG, även riktar sig mot miljöproblemen i våra närområden. Det arbete, som redan utförts inom speciellt HELCOM, bör beaktas när EU gör upp sin politik för associationsländerna samt Ryssland. De nordiska länderna har kunskap om det arbete som redan utförts. Det är viktigt att de nordiska länderna aktivt bevakar att det arbete som redan gjorts inte dupliceras och att resurserna används på ett så effektivt sätt som möjligt.

För att våra insatser i närområdena skall ha betydelse på sikt är det viktigt att vi lyckas binda länderna och de lokala aktörerna allt fastare till finansieringen av åtgärderna. Det kan till exempel vara fråga om kompetensuppbyggnad, eller gemensamt nordiskt agerande för att avlägsna administrativa hinder eller handelshinder.

En av målsättningarna i den kommande miljöstrategin är att främja beaktandet av miljöhänsyn i de olika samhällssektorerna. Inom den nordiska energisektorn sker just nu mycket som i högsta grad påverkar vår miljö. Utvecklingen på el-marknaden, behovet av starka styrmedel, speciellt rörande koldioxidutsläppen är aktuella frågor på energisektorns agenda och väsentliga i dagens miljöpolitik. De nordiska länderna bör själva och ge-

nom sina insatser i internationella sammanhang arbeta för att driva fram en effektiv avgiftspolitik och klara beskattningsprinciper som främjar en hållbar utveckling.

Arbetet med internationella miljökonventioner och effektiviseringen av verkställandet och uppföljningen av dessa är aktuella teman i den nordiska kretsen. Här kan nämnas FN:s skogspanel och tankarna att utveckla en gemensam skogspolitik också inom EU. Dessa processer är på många sätt av väsentlig betydelse för de nordiska länderna. För oss är tillämpningen av hållbara principer i skogsbruket ett livsvillkor. Samtidigt är det något som vi har erfarenhet av och bör föra ut på internationella fora.

Också sysselsättningsfrågorna, och för miljöministrarnas del åtgärderna som krävs för att nå en bättre miljö och ökad sysselsättning, är högt prioriterade. På samma gång som vi i de nordiska länderna drar upp riktlinjer för åtgärder är det viktigt att vi utbyter erfarenheter och modeller för hur vi i praktiken åtgärdar problemen, det vill säga vilka de konkreta projekten vi kört igång är och vilka erfarenheterna av dessa är.

Samarbetet mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet är av stor vikt när prioriteringar diskuteras och planer förverkligas. Detta gäller även dryftelser av EU-samarbetet. De nordiska miljöministrarna inleder inom kort ett nytt arbetsår. Vårt syfte är ställt på att i gott samarbete främja långsiktiga målsättningar. Dessa är i synnerhet en hållbar samhällsutveckling och konkreta planer på miljöförbättrande åtgärder i Norden och dess närområden.

Landskapsstyrelseledamot **Anders Eriksson** (ÅC): De nordiska miljöministrarna har i dag diskuterat den nya miljöstrategin; i morgon kommer den också att diskuteras av oss och miljöutskottet. Det är kanske litet tidigt, men jag vill ändå göra ett par kommentarer i belysning av just denna nya strategi.

Principen om den högsta tillämpade ambitionsnivån är en mycket bra utgångspunkt för det nordiska miljösamarbetet. På det sättet kan Norden i ännu större utsträckning vara ett miljöföredöme i EU och övriga världen.

Miljötankandet måste i ännu högre grad integreras i allt vårt mänskliga handlande, även det vardagliga i våra hem. Vi måste tänka efter vilka följder vårt handlande kommer att få och försöka välja det sätt som är mest resurssnålt så att våra naturresurser inte minskar utan hålls på en hållbar nivå. Ett område som måste ägnas uppmärksamhet är följderna av våra trafiksystem och även framtida ombyggnader och nybyggnader. Det är viktigt att Nordiska ministerrådet nyttjas för att främja sektorintegrationen för att öka förståelsen eftersom ansvaret för bevarandet och återskapandet av miljön ligger på alla sektorer. Det ligger inte bara på miljöförvaltningarna och det tror jag är viktigt att understryka för att kunna undvika en konflikt. I det sammanhanget är miljökonsekvensbedömningar ett bra instrument för att utreda vilka följder för miljön den specifika verksamheten har. Mera direkt samarbete behövs också mellan miljöförvaltningen och verksamheter som påverkar miljön negativt.

Beträffande naturskyddsåtgärder är det viktigt att bevara de arter som finns i vår natur och bevara de naturtyper som finns i sin ursprungsbiotop. Allemansrätten och det fria friluftslivet är viktiga för naturkännedomen men måste ske under sådana former att inte känsliga naturområden hotas.

För Åland, som är omgivet av Östersjön, är det väldigt viktigt att just Östersjön utgör ett tyngdpunktsområde i framtida miljöstrategier. Vi måste hjälpa, både ekonomiskt och kunskapsmässigt, våra närområden runt Östersjön till att genomföra egna miljövårdsåtgärder, speciellt gäller det att minska vattenföroreningarna. Arbetet inom HELCOM är således väsentligt. Den nya möjligheten till mjukfinansiering av projekt genom NEFCO kommer säkert också att få positiva följder.

Vi måste få ett ekonomiskt tänkande där miljön är en viktig faktor, speciellt på lång sikt. I det sammanhanget är det också väsentligt att utveckla de ekonomiska styrmedlena för att stimulera till bättre alternativ för miljön och att försvåra för sämre tillvägagångssätt för miljön. Principen att förorenaren betalar bör här vara grundläggande.

När det gäller forskning är det viktigt att pengar satsas på att finna metoder som är mindre miljöfarliga. Här, fru president, vill jag som ett exempel nämna att t.ex. fiskodlingen, med sina vattenföroreningssproblem som de inte orkar bära själva behöver ha hjälp; annars blir den ekonomiska bördan för stor att bära för näringsutövarna själva.

När det sedan gäller miljöövervakning och miljödatainsamling är de väsentliga inslag i miljöarbetet. Med hjälp av dem och forskning kan miljöinformation föras ut till allmänheten så att även den kan skapa sig en uppfattning om miljöns tillstånd och behov av åtgärder och framför allt kan allmänheten aktivt delta. Agenda 21-arbetet är en betydelsefull del av det.

I en förlängning av kravet på en hållbar utveckling ligger också kretsloppstänkandet. Använda produkter måste i högre grad än idag återanvändas eller återvinnas och användandet av onödigt material till produkterna bör försvåras. Källsorteringen måste ytterligare utvecklas. Produktionen bör styras till material som lättare kan användas igen utan alltför resurskrävande processer. Utbytesprincipen, dvs. att i de fall där det går att byta ut en produkt mot en mindre miljöfarlig produkt, är bra. Även förbudet av alltför miljöfarliga kemikalier bör utökas.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

11

B 154/m: Ministerrådsförslag om "Handlingsprogram för nordisk jord- och skogbrukssamarbeid 1996 - 2000"; A 1111/m: Medlemsförslag om skyddande av Nordens skogar; A 1113/m: Medlemsförslag om ett nordiskt verksamhetsprogram för ett uthålligt jordbruk i syfte att ställa om EU:s jordbrukspolitik

Rådet behandlade ovannämnda saker i ett sammanhang.

Miljöutskottet hade föreslagit

A. att Nordiska rådet *inte* företar sig något med anledning av medlemsförslagen A 1111/m och A 1113/m,

B. att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa handlingsprogrammet för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000 i enlighet med ministerrådsförslaget (B 154/m) och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet.

att ministerrådet i ministerrådet budget 1997 och därefter under programmets löptid avsätter nödvändiga budgetmedel, i 1995 års medel ca 23 MDKK, till handlingsprogrammet för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000.

Sinikka Bohlin (s) (utskottets talesman): Fru president! Få, kanske inte ens några, näringsgrenar har under de senaste åren utsatts för så stora krav på förändringar som jord- och skogsbruket. Jordbruket garanterar oss livsmedelsförsörjningen lokalt, nationellt och regionalt. Skogsbruket försörjer industrierna med råvara. Det är två viktiga näringsgrenar för stora delar av Norden.

Under de senaste 10-15 åren har miljöfrågorna, kraven på en bättre miljö, blivit starkare år för år. Det är inte enbart den nationella lagstiftningen som ställer krav utan så är även fallet med internationella avtal men kanske mest konsumenternas och kundernas krav på rena livsmedel och på miljövänligt skogsbruk.

Jordbrukets respektive skogsbrukets nationella betydelse varierar mellan länderna på samma sätt som förutsättningarna och den politik som bedrivs i olika nordiska länder. Det nordiska traditionella samarbetet om jord- och skogbruk, t.ex. näringspolitiskt samarbete, metodsamarbete, forsknings- och utbildningssamarbete liksom på senare år även samarbete om att bevara genetiska resurser, fyller en viktig funktion. Men vi skall också komma ihåg att det finns något som heter sektorsansvar för miljö vården. Där har vi kärnpunkten i den debatt som pågår i massmedierna, nämligen finansieringen av naturvården. Detta behandlas inte i det här avsnittet, men det har en mycket stor vikt i nationella beslut.

Vi behöver kanske ibland också påminnas om att cirka hälften av Nordens landareal utgörs av skog och om att den nordiska skogsmarken har stor betydelse både ekologiskt och ekonomiskt. Finlands och Sveriges liksom även Österrikes medlemskap i EU har medfört att den samlade skogsarealen i EU ökats betydligt och därmed också EU:s intresse för skogsfrågorna. Det ligger därför väl i tiden att behandla just det här ministerrådsförslaget om ett handlingsprogram för ett nordiskt jordbruks- och skogsbrukssamarbete 1996-2000 och de två medlemsförslag som till övervägande del berör frågeställningar och samarbetsspörsmål som också ingår i det här förslaget.

Ministerrådet har i sitt förslag tre huvudområden som grund för det nordiska samarbetet. Det första är samarbete om frågor av centralt intresse för oss som bygger på värdegemenskap, gemensamt kulturarv och det likartade naturgivna underlaget för jord- och skogsbruket. Det andra är det internationella samarbetet för att stödja ländernas deltagande i internationella organ, särskilt i EU-sammanhang. Det tredje är de nya närområdena, där det finns centrala uppgifter för samarbetet på miljöområdet liksom på utbildnings- och forskningsområdet. Ministerrådet har nämnt särskilt fyra insatsområden: kvalitetsprodukter inom jordbruket med tanke speciellt på miljö, förvaltning av genetiska resurser, utveckling i jordbruks- och skogsbruksavhängiga regioner samt bärkraftigt skogsbruk.

Miljöutskottet anser att ministerrådsförslaget på ett positivt sätt utvecklar det nordiska jordbruks- och skogsbrukssamarbetet mot bakgrund av både de förändrade krav som näringarna ställs inför och de möjligheter till utveckling av nya produkter från jordbruket och skogsbruket som finns inom icke traditionella områden. Det är också viktigt att det nordiska samarbetet reserveras för politiskt viktiga ämnesområden och är flexibelt nog att kunna fånga upp förändringar i tiden.

Miljöutskottet vill också tillstyrka fortsatta samnordiska insatser inom det internationella samarbetet om långsiktigt hållbar utveckling och biologisk mångfald. Norden har nått långt särskilt vad gäller modeller för natur- och resursförvaltning och för att bevara den biologiska mångfalden. Dessa landvinningar måste få genomslag även i vårt framtida samarbete i närområdet.

Utskottet instämmer med ministerrådet om att utvecklingen av primärnäringarna i Nordens närområden har utomordentligt stor betydelse för regionens ekonomiska utveckling och därmed är ett väsentligt bidrag till politisk stabilitet i hela Östersjöområdet. Den pågående kompetensöverföringen från Norden till närområdena har stor betydelse och måste få fortsätta och utvecklas. Jordbrukets stora påverkan på miljön runt Östersjön, bl.a. vad gäller tillförsel av näringssalter, måste bekämpas aktivt. Utskottet välkomnar ministerrådets mål att samordna ländernas bilaterala stödåtgärder och projekt i närområdena med nordiska och andra internationella insatser.

Något som vi från utskottets sida kanske inte är så glada över är finansieringen av detta goda förslag. Det är beklagligt att det i ministerrådsförslaget till budget 1996 inte funnits utrymme för att fullt finansiera handlingsprogrammets aktiviteter under året. Den uppkomna bristen på närmare tre miljoner har framtvingat en sänkning av ambitionerna inom samtliga fyra insatsområden i handlingsprogrammet, och vi anser att denna situation på sikt är ohållbar. Samarbetet om jordbruks- och skogsbruksfrågor är ett högt prioriterat inslag i det nordiska samarbetet, och de utvalda aktiviteterna har tagits fram enligt kriterier om nordisk nytta. Vi anser att handlingsprogrammet måste fullfinansieras i framtida budgetar.

Fru president! Eftersom de problem som tagits upp i de båda medlemsförslagen tillgodosetts inom ramen för det nya handlingsprogrammet för jord- och skogsbruk, föreslår miljöutskottet att Nordiska rådet inte företar

sig något med anledning av medlemsförslagen A 1111/m och A 1113/m. Vi föreslår vidare att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att fastställa handlingsprogrammet för nordiskt jordbruks- och skogsbrukssamarbete 1996-2000 i enlighet med ministerrådsförslag B 154/m och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet samt att ministerrådet i kommande budgetar avsätter nödvändiga budgetmedel till handlingsprogrammet för nordiskt jordbruks- och skogsbrukssamarbete 1996-2000.

Kimmo Sasi övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Landbrugsminister og miljøminister **Guðmundur Bjarnason** (F) (ministerrådets talesman): Hr. præsident! Nordisk Ministerråd, jord- og skovbrugsministrene, er blevet enige om forslag til et nyt handlingsprogram for nordisk samarbejde inden for jord- og skovbrugssektoren i årene 1996-2000.

Det eksisterende handlingsprogram for jord- og skovbrugssektoren er tiårigt og gælder for perioden 1985-1995. Handlingsprogrammet blev midtvejsevalueret i 1989, hvilket resulterede i, at Ministerrådet fastsatte et tillægsprogram, som udløber nu i år. I tillægsprogrammet blev der taget hensyn til, at jord- og skovbrugssektoren i stigende grad blev påvirket af tværsektorielle målsætninger. Dette gjaldt specielt inden for miljøområdet og i den internationale udvikling.

I januar i år blev der nedsat en programkomité for at udarbejde forslag til et nyt handlingsprogram for perioden 1996-2000. Den kortere tidshorisont for det nye samarbejdsprogram er en erkendelse af, at den hurtige udvikling i hele samfundet og i den internationale arena kræver stadig hyppigere justering af prioriteringerne i samarbejdet.

Landbrugsministrene definerede under sessionen i Reykjavik i februar, hvilke områder der skulle prioriteres i det nye handlingsprogram. Samtidig blev rapporten "Nordisk samarbejde i en ny tid" lagt frem, som også på en væsentlig måde har indvirket på udformningen af det nye handlingsprogram. Handlingsprogrammet kan derfor siges at være i god overensstemmelse med de overordnede prioriteringer for det nordiske samarbejde, hvad angår "den nordiske nytte", EU og internationalt samarbejde samt nærområderne.

Kravet om "Nordisk nytte", som nævnes her som det første hovedområde, imødekommes meget godt inden for programmet for jord- og skovbrugssamarbejdet. Samarbejdet bygger på det solide værdi- og kulturfællesskab, der findes mellem de nordiske lande. Udgangspunktet er, at vi har lignende naturgivne betingelser for at drive jord- og skovbrug i Norden i forhold til de øvrige dele af Europa.

Internationale spørgsmål danner det andet hovedområde. Præmisserne for jord- og skovbrugspolitikken påvirkes i stigende grad af internationale forhold, hvilket vil give sig udslag i det nationale og det nordiske sektorsamarbejde. Det kan specielt nævnes, at Finlands og Sveriges EU-medlem-

skab og den nye WTO-aftale giver betydeligt ændrede rammebetingelser for landbruget. Den internationale fokusering på kravet om en bæredygtig udvikling af jord- og skovbruget, den internationale miljøaftale og konventioner har fået en større betydning for jord- og skovbrugspolitikken. Derfor var landbrugsministrene blevet enige om at mødes to gange årligt.

Som tredje hovedområde står samarbejdet med nærområderne. Landbrugsministrene mener, at udviklingen af landbruget er fundamental for den øvrige udvikling i disse lande og danner grundlaget for denne. I sektorbudgettet gives således støtte til projekter i Baltikum og i det nordvestlige Rusland i tillæg til de landbrugsprojekter, som finansieres over nærområdeprogrammet. Disse forhold genspejles også i landenes bilaterale støtte til Østeuropa, hvor de nordiske lande hver for sig prioriterer landbrugssektoren højt.

Med udgangspunkt i disse tre hovedtemaer og i en grundig evaluering af det nordiske samarbejde inden for jord- og skovbrugssektoren har landbrugsministrene vedtaget at koncentrere samarbejdet om følgende fire indsatsområder:

1) Kvalitetsproduktion i jordbruget med speciel vægt på miljøspørgsmål.

Dette område omfatter særligt forureningsproblematik - herunder beskyttelse af vandkvalitet - miljøkvalitetsovervågning, kulturlandskaber, husdyrmiljø, miljøspørgsmål i nærområderne.

2) Forvaltning af genetiske ressourcer.

Samarbejdet vil blive videreudviklet både på plante- og husdyrsiden. Det vil indeholde kompetencehævende tiltag, forstærkning af Nordisk Genbank og samarbejde om de husdyrgenetiske ressourcer og tager særskilt hensyn til internationale spørgsmål.

3) Udvikling i jord- og skovbrugsafhængige regioner, som omfatter omstilling og komplettering af primærnæring, næringslivsudvikling baseret på lokale ressourcer og forøget forædlingsgrad, kvindearbejdspladser, udvikling af jord- og skovbrug i Nordkalotten og Vestnorden.

4) Bærekraftigt skovbrug.

På dette område vil der blive satset på biodiversitet i skoven, flersidig udnyttelse af skoven samt skovøkosystemets funktion og livskraft.

Samarbejdet under Ministerrådet inden for jord- og skovbrugssektoren vil for størstedelen blive implementeret i form af strategiske programmer og projekter. Der lægges vægt på et samarbejde med det formål at nå frem til en fælles nordisk platform i internationale fora - først og fremmest når det gælder EU, inden for FN-systemet og i forbindelse med Nordsøaftalen. Der forudsættes en koordinering på ekspertbasis af de nationale og nordiske indsatser i forhold til landbruget i nærområderne.

I forhold til miljøsektoren vil det formaliserede samarbejde med EK-Miljø om landbrugsmiljøspørgsmål danne en vigtig forudsætning for arbejdet.

Det etablerede forpligtende samarbejde mellem NEJS (Nordisk embedsmandskomite for jord- og skovbrug) og NERP (Nordisk embedsmandskomite for regionalpolitik) om fælles finansiering af projekter vil danne

grundlaget for samarbejdet i regioner, som er stærkt afhængige af landbruget.

Forskning vil fortsat udgøre et tyngdepunkt i sektorens projektvirksomhed og være et centralt virkemiddel for at opfylde handlingsprogrammets målsætninger.

Ministerrådets vurdering af handlingsprogrammets ambitionsniveau er, at det kræver noget øgede ressourcer. Behovet anslås til 23 mio. DKK pr. år. Det er en stigning på ca. 2 mio. DKK i forhold til budgettet for 1995. Men i Ministerrådsforslaget om budget for 1996 er der foreslået 20,1 mio. DKK til jord- og skovbrugssektoren. Budgettet er blevet justeret i forhold til dette på den måde, at de fleste prioriterede samarbejdsområder reduceres noget. Jeg håber, det vil være muligt at øge budgettet for 1997, som Miljøudvalget anbefaler.

Hr. præsident! Jeg ønsker, at det handlingsprogram for nordisk samarbejde inden for jord- og skovbrugsområdet, som her er forelagt, kan godkendes af Ministerrådet.

Maggi Mikaelsson (v): Herr president! I kväll skall Nordiska rådet för första gången dela ut sitt natur- och miljöpris. Jag vill sälla mig till dem som gratulerar Thorleif Ingelög för hans arbete med att kartlägga och registrera s.k. rödlistade arter, dvs. växter som är hotade. Hans arbete ligger nära den handlingsplan för nordiskt samarbete på jord- och skogsbrukets område som vi kommer att anta senare. Jag vill göra några kommentarer till det förslaget, och jag kommer att koncentrera mitt inlägg till det som handlar om biologisk mångfald och det ansvar som vi kan och måste ta för att skydda den biologiska mångfalden.

I Sverige finns ungefär 3 500 rödlistade arter, dvs. arter som är hotade mer eller mindre allvarligt, och 1 200 av dem förekommer i skogen. Den som får miljöpriset i kväll har nyligen slagit larm om detta. Mycket snabare än vi hinner skydda biotoperna hotas många av de här arterna. I Sverige har man gjort en inventering som visar att mellan 70 000 och 80 000 s.k. nyckelbiotoper behöver skyddas. Med nuvarande takt och med nuvarande anslag skulle det ta mellan 100 och 200 år, och det är självklart att det inte på långa vägar räcker till. Det är därför viktigt att den trovärdighet som ligger i botten för utdelandet av priset blir en ordentlig tankeställare för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet.

Hoten mot den biologiska mångfalden har gått så långt att naturen själv kräver ett omedelbart avverkningsstopp på viktiga områden. Thorleif Ingelög vädjade i dag på presskonferensen till skogsbolag och skogsägare om ett frivilligt moratorium, och jag stöder honom i det fallet.

Genom dagens beslut om ett handlingsprogram för det nordiska skogsbruket har ministerrådet och vi rådsmedlemmar ett särskilt ansvar för att samlade åtgärder vidtas mot hoten mot den biologiska mångfalden.

Men det gäller inte bara biotopskyddet, utan det finns många fler hot. Av den lilla bok, Norden i tal 1995, som ministerrådet ger ut framgår att så gott som all produktiv skogsmark i Norden utsätts för ett surt nedfall som

överskrider gränsen för vad skogen långsiktigt tål. Det är ett allvarligt *me-mento*.

Det är intressant att se att kunskapen i samhället och miljömedvetenheten ökar och leder till ett ökat ansvarstagande inom skogsnäringen, bl.a. arbetet med det som kallas miljöcertifiering. Det är spännande och intressant. Det är också tankeväckande att en stark miljöörelse och en allmänt ökad medvetenhet hos konsumenterna har lett till att klorblekt papper har så gott som försvunnit ur marknaden. Det är viktigt att man fortsätter att ställa miljökraven högt.

Det finns mycket skog i Norden, mer än 50 miljoner hektar produktiv skogsmark. Rätt skött är skogen vår kanske viktigaste förnybara resurs. Den spelar en stor roll både ekologiskt och ekonomiskt, och den står för en viktig del av den biodiversitet som är nödvändig för vår globala överlevnad. Skogsbruket har också stor ekonomisk betydelse, framför allt i Finland och Sverige som en motor inom exportindustrin. Att inte ta de aktuella hot på allvar som har redovisats i dag är att spela ett högt spel både med naturen och med människornas miljöengagemang.

Jag vill till slut säga, herr president, att jag är glad att handlingsplanen har kommit till stånd. Jag kommer att noga se till att vi gör vad som ankommer på oss för att se till att kraven efterlevs.

Sinikka Bohlin (s): Herr president! Jag håller med Maggi Mikaelsson om mycket. Dessa frågor ligger fortfarande på nationell nivå, och tyvärr har vi inte harmoniserat lagstiftningen inom Norden vad gäller miljövard, naturvard och skogsvård.

Här kunde man kanske ta upp den tanke som Ola Norrback framförde och skicka den vidare till de nordiska talmännen: kan vi koordinera en viss lagstiftning inom Norden för att t.ex. underlätta miljövarderna i framtiden?

Maggi Mikaelsson (v): Herr president! Jag stödjer nu fullt ut Sinikka Bohlins förslag. Hon är ju talesman för miljöutskottet, och jag hoppas att vi i och med detta verkligen kan få det samlade grepp som behövs i den nordiska skogsnäringen för att vi skall kunna komma till rätta med de hot som finns.

Ulf Guttormsen (A): President! Miljøutvalget har behandlet ministerrådsförslaget om et handlingsprogram for nordisk jord- og skogbrukssamarbeid for 1996-2000 samt to medlemsforslag - det ene om vern av Nordens skoger, og det andre om bærekraftig jordbruk.

Jeg kan slutte meg til de synspunktene som Miljøutvalget anfører, men jeg vil gjerne understreke betydningen av at vi får et så bærekraftig jordbruk som mulig. Utviklingen av et bærekraftig jordbruk kom på den internasjonale dagsordenen ved Verdenskommisjonen for miljø og utviklings rapport i 1987. Senere har vi fått konvensjonen om biologisk mangfold og

anbefalinger fra Rio-konferansen i Agenda 21. Ikke minst har denne konvensjonen betydning for det nordiske samarbeidet, ettersom bevaring og bærekraftig bruk av genetiske ressurser er et sentralt nordisk samarbeidsområde.

Dette er også et område hvor de nordiske land kan overføre kunnskaper til nærområdene. Jeg finner det positivt at de nordiske land gjennom Nordisk Genbank bistår de baltiske land i å bygge opp en effektiv og hensiktsmessig infrastruktur for bevaring og anvendelse av plantegenetisk materiale. Jeg noterer også at Norden gjennom FAOs globale program for husdyr genetiske ressurser kan bistå nærområdene på husdyrsiden.

De erfaringene som de nordiske land samlet har gjort på jordbruksområdet, bør landene forsøke å formidle til nærområdene. Her er det et stort behov for opplæring og utdanning for å kunne drive et gårdsbruk både økonomisk lønnsomt og på en miljømessig riktig måte. Et eksempel på hva som kunne gjøres fra nordisk side er overføring av kompetanse på husdyrhold.

Jeg noterer meg at Ministerrådet også framholder at Norden og nærområdene har store felles interesser hva gjelder miljørelaterte innsatser, og det vises til at en betydelig del av næringsmiddeltilførselen til Østersjøen stammer fra jordbruket. I denne sammenheng vil jeg vise til den resolusjon som ble vedtatt på den parlamentariske Østersjøkonferansen i september i år, hvor regjeringene bl.a. blir bedt om å bedre miljøet i Østersjøområdet.

Om lag halvparten av Nordens landareal er skog og utgjør en unik ressurs i Europa. Skogen skal fylle viktige samfunns mål om økonomisk vekst, vern av miljøet - og fritidsbruk. Samtidig skal skogbruket i Norden videreutvikles som en konkurransekraftig næring. Et styrket samarbeid om kunnskapsoppbygging knyttet til en bærekraftig skogsforvaltning vil være et vesentlig element i handlingsprogrammet. Det bør videre legges vekt på utarbeidelse av scenarier for utviklingen av de nordiske skoger, for derved å styrke beslutningsgrunnlaget for tiltak.

De internasjonale spørsmål legger i økende grad premisser for jord- og skogbrukspolitikken nasjonalt. På jordbruksområdet vil jeg spesielt nevne at Finlands og Sveriges EU-medlemskap, og den nye WTO-avtalen, har gitt endrede rammebetingelser for landbruket. Denne utviklingen betyr at vi må legge større innsats i det nordiske samarbeidet. Det er derfor viktig at det nordiske handlingsprogrammet for jord- og skogbruk legger større vekt på det politiske samarbeidet. Landbruksministrene skal nå møtes minst to ganger i året. Det er viktig å få en nordisk plattform i ulike internasjonale fora - innenfor EU, innenfor FN-systemet og i forbindelse med Nordsjøavtalen.

Avslutningsvis vil jeg vise til at Miljøutvalget er skuffet over at Ministerrådet ikke kan bevilge helt ut det handlingsprogrammet koster i 1996, men kun 20 mill. DKK i stedet for 23 mill. DKK. Til slutt - jeg skulle bare ha ønsket at behovet på denne sektoren og øvrige sektorer i budsjettet kunne ha blitt imøtekommet.

Olof Johansson (c): Herr president, jag skall försöka fatta mig kort. Vi har tidigare hört en del om bakgrunden till frågan om biologisk mångfald. Åtskilliga arter är utrotningshotade - och det gäller alla våra nordiska länder. Det är alltså bråttom.

Det betyder att mycket kommer att hinna gå förlorat innan de politiska åtgärderna - och de privata initiativen - får effekt.

Utvecklingen har på många sätt upptrappats och påskyndats efter den diskussion som vi hade i samband med Rio-konferensen och den konvention om biologisk mångfald som där undertecknades.

De politiska åtgärderna för att bevara den biologiska mångfalden är ofta indirekta, trubbiga och långsiktiga till sin karaktär.

Inget av detta är någon nyhet för dem som har arbetat med de här frågorna.

När man hör hur alarmerade experter - i det här fallet Torleif Ingelög, som får det första miljö- och naturpriset av Nordiska rådet - är av den förstörelse som sker just i dag och vet att de politiska åtgärderna inte hinner ifatt utvecklingen, då finns det anledning att agera.

Mot den bakgrunden och i anslutning till det nu behandlade ärendet tog jag upp hans förslag i miljöutskottet för att agera direkt och snabbast möjligt. Min tanke är att vi skall ta tillfället i akt - utnyttja "momentum", som det brukar heta - när Nordiska rådet är samlat och uppdra åt miljöministrarna att försöka uppnå ett femårigt moratorium genom överläggningar med skogsbranschen i respektive land. Detta initiativ bör vara nordiskt eftersom det handlar om både biologisk mångfald och den inbördes konkurrensen mellan länderna.

Tyvärr var det ett alltför rationellt handlande, som mötte kritik från finländsk sida i utskottet. Med så kort förvarning uppfattade också jag det som något tveksamt att gå till votering i utskottet, eftersom man inte hade haft möjlighet att bereda ärendet i vanlig ordning.

Däremot välkomnar jag naturligtvis att det enligt det replikskifte vi har hört mellan Sinikka Bohlin och Maggi Mikaelsson tycks finnas en vilja att agera.

Detta är, vill jag understryka för här närvarande miljöministrar, en lämplig diskussionspunkt vid morgondagens överläggningar mellan ministerrådet och miljöutskottet.

Salmén (ÅC): Herr president! Som ordförande i miljöutskottet vill jag lämna en liten upplysning till Olof Johansson. När miljöministrarna och miljöutskottet sammanträffar i morgon har jag tagit mig friheten att be natur- och miljöpristagaren att vara närvarande vid mötet om han då ännu är kvar.

Janina Andersson (Vihr.): Herr president! Det är verkligen positivt att vi talar vackert om urskogar och ger miljöpriser och liknande. Men det blir litet svårare när vi skall fatta beslut.

Miljöpartiet i Sverige och Gröna förbundet i Finland har väckt ett medlemsförslag om både skogsbruk och jordbruk. Jag är mycket tacksam om det har påverkat den slutgiltiga ministerrådstext som vi godkänner idag. Men jag tycker det är synd är att man är rädd för att fatta konkreta beslut, man är rädd för siffror. Vi har föreslagit att man skall bevara minst 10 procent av urskogen. Det vill man inte göra. Man tycker att det är skrämmande och vill inte bestämma sig för en viss siffra.

Jag hörde just att i Finland, om man räknar in allt skyddsområde, alltså även annat än urskog, är 9,5 procent av arealen redan skyddad. Då tycker jag inte att det skulle vara alltför modigt att bestämma sig för 10 procent. Därför önskar jag verkligen att vi inte bara säger vackra ord, utan också går till handling.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *bifölls utskottets förslag att inte företa sig något med anledning av medlemsförslagen A 1111/m och A 1113/m (punkt A ovan).*

Utskottets förslag till rekommendation med anledning av ministerrådsförslag B 154/m (punkt B ovan) antogs av rådet med acklamation.

12

B 155/m: Ministerrådsförslag om förhöjning av Nordiska miljöfinansieringsbolagets (NEFCO) grundkapital

Miljöutskottet hade föreslagit att rådet med anledning av ministerrådsförslaget antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att höja Nordiska miljöfinansieringsbolagets grundkapital samt vidta de ändringar av §§ 2,3 och 10 i miljöfinansieringsbolagets stadgar i enlighet med ministerrådsförslaget (B 155/m) och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet.

Ranveig Frøiland (A) (utskottets talesman): Nordisk Miljøfinansieringsselskap, NEFCO, vart oppretta i 1990 med det formålet å fremja investeringar av nordisk miljøinteresse i Nordens nærrområde. Selskapet fekk ein grunnkapital på 40 mill. ECU, eller ca. 330 mill. NOK, og i utgangspunktet var det rekna med at dette skulle rekkja for ein seksårsperiode og til finansiering av 20-30 prosjekt. No er i alt 39 prosjekt godkjende, og i løpet av dette året eller tidleg i 1996 vil heile grunnkapitalen vera bunden opp.

Dette er bakgrunnen for at Ministerrådet no føreslår at grunnkapitalen skal doblast til ca. 660 mill. NOK. Miljøutvalet meiner, som Ministerrådet, at verksemda til NEFCO har utvikla seg på ein ønskeleg måte, og at NEFCO har spelt og vil koma til å spela ei viktig rolle for miljøarbeidet i

Norden sine nærområde. Utvalet konstaterer at selskapet si verksemd vart vurdert i oktober 1994 og no seinast i rapporten "Nordisk nytte". Begge rapportar konkluderte med at verksemda er av høg verdi. Ministerrådet vil om ca. fem år leggja fram ei ny vurdering av verksemda. Utvalet noterer at Ministerrådet vil erklæra prøveperioden for NEFCO for avslutta, og at selskapet vil verta ein permanent institusjon. Utvalet vil derfor støtta forslaget om ei dobling av grunnkapitalen og dei føreslåtte endringane i NEFCOs vedtekter.

I Ministerrådet sitt forslag om auke av NEFCOs grunnkapital er det også gjort greie for eit forslag om å etablera ein nordisk fasilitet for mjuk finansiering av miljøprosjekt i nærområda. Miljøministrane har vedteke at fasiliteten vil verta etablert som eit eksternt fond for ein treårs forsøksperiode under føresetnad av at finansiering kan finnast for 1997 og 1998. NEFCO skal administrera fasiliteten. Miljøutvalet noterer med glede at denne fasiliteten vert oppretta.

Utvalet konstaterer vidare at miljøministrane 20. oktober vedtok å avsetja 30 mill. DKK for verksemda til dette fondet under føresetnad av at 5 mill. DKK av dette beløpet vert finansiert over Ministerrådet sitt budsjett. Desse 5 mill. DKK vert dekte ved 2,4 mill. DKK frå miljøsektoren, nærområdeanslaget og 2,6 mill. DKK frå løyvinga til det miljøpolitiske arbeidet. Dei resterande 25 mill. DKK vert dekte av nasjonale løyvingar, etter den nordiske fordelingsnøkkel. Utvalet er samd i den kombinerte finansieringsforma med anslag frå Ministerrådet sitt budsjett og nasjonale budsjett, men i samband med førebuingane av finansieringa for 1997 og 1998 bør denne prosessen ha si forankring i Ministerrådet si normale budsjetthandling. Dette inneber at samarbeidsministrane bør ha det koordinerande ansvaret.

Utvalet noterer at trass i den aukande verksemda for NEFCO er det ikke føreslått nokon auke av administrasjonen. Utvalet er kjent med at NEFCO kan kjøpa profesjonelle tenester frå Nordisk Investeringsbank, men vil peika på at NEFCOs større engasjement og aukande rolle som ekspertorgan kan stilla krav til auka personellbehov. Forslaga som er nemnde i rapporten frå den tidlegare norske sentralbanksjef Skånland om ei nærare samanknytning av dei fire nordiske finansielle institusjonane i Helsingfors, der NEFCO er den eine, kan medverka til å avhjelpa desse problema.

Miljøminister **Auken** (S) (ministerrådets talesman): Hr. præsident! Jeg skal starte med at sige tak til udvalget for denne meget positive modtagelse af ministerrådets forslag, og jeg vil gerne sige tak til Ranveig Frøiland for hendes meget positive og grundige omtale af vores forslag.

Jeg behøver ikke her at gentage det, der allerede er blevet oplyst over for Nordisk Råd; vi har i Nordisk Ministerråd besluttet, at NEFCO skal fortsætte efter 1995, og at selskabets grundkapital skal udvides med tilførsel af 40 mio. ECU i en fornyet periode på seks år fra 1996 til 2001. Samtidig har vi besluttet at oprette en særlig blødgøringsfacilitet i NEFCO, som

ordførerne allerede har omtalt. Det første år er langt de fleste penge kommet fra medlemsstaterne i det nordiske samarbejde. Vi håber imidlertid, at vi fra næste år kan få en større fællesnordisk finansiering af dette vigtige initiativ.

På den paneuropæiske miljøkonference, der fandt sted i Sofia for nylig, var ikke mindst dette initiativ fra nordisk side genstand for stor opmærksomhed og stor tilslutning fra landene i Central- og Østeuropa. Vi vil i Nordisk Ministerråd arbejde videre inden for rammerne af denne blødgøringsfacilitet med tanken om grøn egenkapital, green equity, som et af de områder, NEFCO eventuelt også skal kunne tage op.

Jeg skal på ministerrådets vegne sige hjerteligt tak til miljøudvalget for dets positive anbefaling af vores forslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen med acklamation.*

Förhandlingarna avbröts kl. 18.15 och återupptogs onsdagen den 15 november kl. 10.00.

Valgerður Sverrisdóttir övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Ändringar i medlemslistan

Det meddelades att Siri Frost Sterri och Jan Pettersen lämnat sessionen.

Rådet beslut att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

13

B 157/m: Ministerrådsförslag om arktiskt samarbete och A 1105/m: Medlemsförslag om nordisk ansvar vedrørende den grønlandske fangstkultur

Rådet behandlade ovannämnda två saker i ett sammanhang.

Miljöutskottet hade föreslaget

A. att rådet antar följande två rekommendationer med anledning av ministerrådsförslaget:

1. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa handlingsprogrammet för samarbete i det arktiska området i enlighet med ministerrådsförslaget (B 157/m) och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet, samt

att ministerrådet i Nordiska ministerådets budget 1997 och i senare budgetar avsätter medel för nordisk samordning av insatser i Arktis och att dessa medel ges en sådan omfattning att de bidrar till medfinansiering från nationella och internationella finansieringskällor.

2. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att under pågående regeringsförhandlingar om bildandet av ett Arktiskt råd verka för att kontaktformer etableras, i form av en permanent parlamentarisk kommitté, vilken möjliggör en samlad dialog mellan de arktiska ländernas regeringar och deras parlament, samt

att verka för att det Arktiska rådet får ett permanent sekretariat och att dess verksamhet finansieras genom en gemensam årlig budget, till vilken rådets medlemmar bidrar enligt en överenskommen intern fördelning.

B. att rådet *inte* företar sig något med anledning av medlemsförslag A 1105/m.

Ragnhild Queseth Haarstad (Sp) (utskottets talesman): President! La meg innledningsvis få lov til å minne om at det arktiske området er et av de mest økologisk sårbare områder på vår klode. La meg og minne om at dette samtidig er et område med enorme, rike naturressurser - både fornybare ressurser, som fisk og skog, men også ikke-fornybare, som olje, gass og mineraler. Ved utnyttelsen av disse rike naturressursene er det nødvendig at hensynet til miljø og til langsiktig ressursdisponering tillegges avgjørende vekt. Her er det eneste ansvarlige at en tar seg tid til å vurdere alle sider ved utnyttelsen av disse naturressursene fordi konsekvensene ved å gjøre en feil, kan få katastrofale følger for miljøet.

La meg også minne om den kunnskap om lokale forhold som lokalbefolkningen i disse områdene har ervervet gjennom generasjoner. Den kunnskap og kompetanse som lokalbefolkningen har, må det trekkes veksler på fordi det kanskje kan hindre oss i å gjøre feil - det kan kanskje også hindre oss i å gjøre feil som kan få meget alvorlige følger for miljøet totalt i de arktiske områdene.

Ministerrådets forslag om "Samarbeid i det arktiske området" går i hovedsak ut på å koordinere det arbeidet som allerede pågår i det arktiske området samt å prøve å oppnå en arbeidsdeling mellom de allerede eksisterende organer. Forslaget tar utgangspunkt i den nøkkelrolle Arktis har i det globale klima- og miljøsystemet samt de rike biologiske ressursene.

Miljøutvalget synes det er positivt at Ministerrådet har fulgt opp rådets forslag og tatt et nordisk initiativ til å utforme en samordnet politikk for Arktis, som dels berører den nordiske samarbeidskretsen, dels innsatser på det regionale og sektororienterte planet samt innsatser på det interarktiske planet. Miljøutvalget slutter seg til den beskrivelse som gis i ministerråds-

forslaget vedrørende forutsetningene for bosetning i det arktiske området og det arktiske områdes miljø- og ressursmessige betydning. Det er viktig å styrke arbeidet med å bevare det biologiske mangfoldet og sikre de gjenværende områder med lite påvirket natur i Arktis. Dessuten må urbefolkningsgruppene rettigheter og deres muligheter for å videreføre sin tradisjonelle kultur, sin livsform og sin næringsvirksomhet sikres for framtida.

Miljøutvalget deler oppfatningen om at opprettelsen av et overordnet, koordinerende samarbeidsorgan - et Arktisk Råd - i høy grad vil kunne medvirke til å få i stand det heldekkende samarbeid om Arktis som Nordisk Råd i rekommandasjon 31/1992 har bedt regjeringene om å etablere. Miljøutvalget prioriterer opprettelsen av et Arktisk Råd innenfor den planlagte tidsramme, med etablering av rådet i mars 1996. Utvalget mener at de nordiske landene nå bør spille en mer aktiv rolle i forhandlingene, og at de må ta initiativ til å finne løsninger på politisk nivå før det planlagte ministermøtet i mars 1996.

Miljøutvalget mener, i likhet med den arktiske samarbeidskomiteen, at det er behov for parlamentarisk innflytelse på det arktiske samarbeidet, og mener derfor at det er viktig å få opprettet en permanent parlamentarisk komite. Dette må regjeringene sørge for blir sikret gjennom forhandlingene om opprettelsen av et Arktisk Råd. Behovet for et parlamentarisk engasjement bunner i de interessekonflikter som er i forbindelse med den framtidige utviklingen. Miljøutvalget mener at arbeidet med de komplekse spørsmål og problemer i området vil vinne på at det tilføres en overgripende parlamentarisk dimensjon. Dette ble drøftet underhånden med Ministerrådet under utarbeidelsen av ministerrådsforslaget og ble på det tidspunktet møtt med forståelse. Det er derfor med skuffelse Miljøutvalget konstaterer at Ministerrådet ikke har tatt opp spørsmålet om en parlamentarisk komite i sitt forslag. Miljøutvalget vil derfor igjen oppfordre regjeringene om at de under de pågående forhandlinger om opprettelsen av et Arktisk Råd også arbeider for at det etableres kontaktformer som muliggjør en samlet dialog mellom de arktiske lands regjeringer og deres parlamente. Dette er også i samsvar med de demokratiske tradisjoner i de nordiske land.

Utvalget vil anta at den arktiske samarbeidskomite som ble etablert i forbindelse med den parlamentariske konferansen om Arktis i Reykjavík i 1993, vil være det mest hensiktsmessige kontaktorgan for parlamentarikerne.

Etter utvalgets mening bør også regjeringene etterstrebe at Arktisk Råd får et fast sekretariat med en permanent finansiering. Hvis en skal ha en rimelig sjanse til å få et effektivt vern av de arktiske områdene, må det Arktiske Rådets arbeid koordineres gjennom et fast sekretariat. I den forbindelse vil Miljøutvalget påpeke behovet for at ansvars- og arbeidsdelingen mellom Nordkalottenkomiteen, Barentsrådet og Arktisk Råd klarlegges. Det er viktig å unngå dobbeltarbeid, og utvalget støtter forslaget om at arbeidet i ulike organ for forvaltningen av de biologiske ressursene i arktiske og nordatlantiske farvann koordineres. Utvalget vil påpeke viktigheten av at arbeidet med forvaltningen av de biologiske ressursene i

disse havområdene koordineres. Det er spesielt et behov for å få løsninger på området for forvaltning av fiskeressursene i området. En tilfredsstillende løsning på dette området er en forutsetning for å kunne opprettholde en bærekraftig fiskebestand. I denne prosessen representerer den nylig inngåtte - men ennå ikke ratifiserte - FN-avtalen om fiske på det åpne hav et nyttig arbeidsredskap.

På bakgrunn av at de fleste av de nye initiativene til samarbeid som fremlegges i Ministerrådets forslag ikke krever at nye samarbeidsorganer blir opprettet, anser utvalget det for viktig at de allerede nå settes ut i livet. Miljøutvalget ser det slik at flere av de tiltak som fremmes i ministerrådsforslaget, allerede nå kan påbegynnes - og håper at arbeidet kan starte allerede i 1996.

Til slutt: Etter utvalgets mening bør regjeringene på sikt overveie om samarbeidet i Arktis bør styrkes gjennom en internasjonal konvensjon. Det er bare på den måten en kan få etablert et rettslig bindende internasjonalt samarbeid, med rettigheter og plikter for de deltakende stater.

Samarbejdsminister **Marianne Jelved** (RV) (ministerrådets talesman): Fru præsident! Arktis spiller en helt afgørende rolle for os i Norden. Alle vore lande grænser op til regionen, og alle vore lande omfatter betydelige hav- og landområder inden for regionen. I de arktiske hav- og landområder finder vi endnu nogle af de sidste uberørte områder i verden. Disse områder spiller en helt afgørende rolle for det globale klima og miljø, og det er områder, hvor mennesker lever under helt særlige vilkår.

Vi har i de nordiske lande et ansvar for udviklingen i Arktis. Vi må yde vores bidrag til at beskytte det sårbare miljø, og vi må sikre de arktiske folks eksistensgrundlag og muligheder for en fremtidig bæredygtig erhvervsudvikling. Disse to ting hænger meget nøje sammen. Det er store og vanskelige opgaver, vi står over for. Hver for sig kan vi ikke løse dem, men står vi sammen, kan vi yde en betragtelig indsats. Denne indsats må ske i et nært samarbejde med andre nationer, først og fremmest de tre andre arktiske nationer: Canada, USA og Rusland.

De nordiske lande har i mange år haft en stærk bevidsthed om vores ansvar for det arktiske område. Denne bevidsthed fandt et markant udtryk ved den arktiske konference i Reykjavík i 1993. Det ministerrådsforslag om samarbejdet i det arktiske område, som nu fremlægges, er en opfølgning af to rekommandationer fra Nordisk Råd og den arktiske konference.

Ministerrådsforslaget bygger på den rapport om samarbejdet i det arktiske område, som blev udarbejdet under det islandske formandskab, og som blev fremlagt for Nordisk Råd under sessionen i Reykjavík i år.

Et centralt budskab i rapporten er behovet for en styrket koordinering af de mange aktiviteter, som finder sted i det arktiske område. Der er enighed blandt de nordiske lande om, at den sikres bedst ved, at de nordiske lande deltager i det internationale arktiske råd, som de otte lande, der grænser op til det arktiske område, har planer om at oprette. Tanken er, at Det Arktiske Råd skal kunne sikre en heldækkende arktisk politik.

De nordiske lande har aktivt taget del i drøftelserne om oprettelse af Arktisk Råd. Vi mener, at Arktisk Råd vil være velegnet som et overordnet organisatorisk instrument for samarbejdet mellem de arktiske nationer.

Arbejdet med oprettelsen af Arktisk Råd er imidlertid foreløbig kørt fast på grund af meningsforskelle om rådets opgaver og sammensætning, og dermed har vi måttet udelade et væsentligt element i ministerrådsforslaget. Men selv om dette væsentlige element i første omgang har måttet udelades, finder vi dog fra regeringssiden, at det er vigtigt, at ministerrådsforslaget fremsættes under denne session.

Jeg skal lige sige til udvalgets talsmand, at ministerrådet faktisk har taget stilling til den parlamentariske deltagelse, for det fremgår af ministerrådsforslaget, at »de endelige former for den parlamentariske deltagelse udformes, efter at Det Arktiske Råd er etableret og rådets struktur er klar. Så ministerrådet er positivt og helt klart instillet på, at der skal være en struktur omkring den parlamentariske deltagelse.

Det er vigtigt, at Arktisk Råd etableres, fordi der i forslaget ligger et tydeligt og klart politisk signal om, at de nordiske lande er fast besluttet på at fortsætte deres stærke fokusering på arktiske spørgsmål. Udviklingen i det arktiske område kan ikke i enhver henseende bero på spørgsmålet om oprettelsen af Arktisk Råd. Der er jo en lang række forhold på de miljø-, kultur-, forsknings- og erhvervspolitiske områder, hvor der er behov for nærmere undersøgelser af, hvordan vi kan finde frem til koordinerede nordiske løsninger.

Forslaget opregner de områder, hvor de nordiske lande har et særligt ansvar og bør forstærke deres satsninger i regionen. På en række områder, f.eks. de lokale befolkningers muligheder for at udnytte naturens ressourcer til en erhvervsudvikling på et bæredygtigt grundlag og beskyttelsen af det sårbare arktiske miljø, vil det være nødvendigt, at de nordiske lande tager fælles initiativer for at føre samarbejdet ind i mere konkrete former. Ministerrådsforslaget skal derfor ikke ses som en slutsten, men som et led i en løbende proces. I det videre arbejde vil vi fra regeringssiden holde tæt kontakt med parlamentarikerne.

I marts afholdes der i Canada en arktisk-parlamentarisk konference. Også med henblik herpå er ministerrådsforslaget en nyttig fællesnordisk markering. Arbejdet med at koordinere og samordne de nordiske landes indsats i det arktiske område vil fortsætte fremover. Det er vigtigt, at de nordiske lande har fælles fodslag i deres holdninger til de mange udfordringer i denne vigtige region.

Med disse ord vil jeg gerne anbefale ministerrådets forslag.

Ändringar i medlemslistan

Det meddelades att Håkan Strömberg för resten av sessionen ersatts av Eva Johansson.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Geir H. Haarde (Sj.): Fru president! Ministerrådets förslag, som här behandlas, utgör ett bra underlag för att stärka det nordiska samarbetet kring arktiska frågor under den närmaste tiden. Deklarationen från den första parlamentariska arktiska konferensen, som hölls i Reykjavík 1993, har givits glädjande stor betydelse i ministerrådets arbete. I Reykjavík beslöt vi också upprätta en särskild kommitté, Standing Committee of Parliamentarians of the Arctic Region, för att ge parlamentarikerna möjlighet att påverka utformningen av det fortsatta arktiska samarbetet. Kommittén består från nordisk sida av den svenska riksdagens talman Birgitta Dahl, lagtingspresidenten Jan P. Syse och mig själv.

Denna kommitté, som vi i nordiska sammanhang kallar Arktiska samsarbetskommittén, prioriterar högt ett upprättande av Arktiska rådet inom den tidtabell som ursprungligen planerats, dvs. inom mars månad 1996. Detta kräver en stark insats av de nordiska länderna. Vid behov bör nya initiativ tas för att föra upp problemfrågor till en lösning på politisk nivå redan före ministermötet i mars. Denna synpunkt framförde vi från kommitténs sida i förrgår vid ett informellt möte med utrikesministrarna.

Arktiska rådet får åtminstone i början en relativt svag organisatorisk uppbyggnad, såsom redan har påpekats i debatten. Regeringarna väntas godkänna en deklaration om upprättandet av rådet, ordförandelandet skall enligt planerna ta hand om sekretariatsfunktionen, och finansieringen av rådets arbete skall ske genom frivilliga statliga bidrag. Det verkar inte finnas politiska förutsättningar att komma längre i detta skede. På litet längre sikt vill vi att Arktiska rådet skall få ett permanent sekretariat, som på ett effektivt sätt kan driva arbetet vidare.

Finansieringen av Arktiska rådets arbete måste också säkras i det fortsatta arbetet. I följande skede bör även övervägas möjligheterna att stärka samarbetet genom en internationell konvention om arktiskt samarbete, såsom miljöutskottets talesman Ragnhild Queseth Haarstad redan har påpekat i dag. Kommittén anser även att de nordiska ländernas regeringar skall verka för att Europeiska unionen på sikt involveras i den nya samsarbetsstrukturen. Detta vore viktigt av både politiska och ekonomiska orsaker. För oss parlamentariker är det särskilt betydelsefullt att Arktiska rådet också på det formella planet får en parlamentarisk dimension. De nordiska ländernas regeringar bör därför verka för att den arktiska samsarbetsstrukturen också inkluderar en permanent parlamentarisk kommitté, och detta bör komma till uttryck i den deklaration som skall antas på ministermötet i mars. De deltagande regeringarna bör säkerställa att ett nära samarbete mellan rådet och denna kommitté etableras. Detta borde vara i allas intresse med tanke på den internationella förankringen av arbetet. Det som jag nu säger står också i överensstämmelse med miljöutskottets betänkande som vi behandlar i dag.

Följande parlamentarikerkonferens om arktiskt samarbete kommer att hållas i Yellowknife i Canada den 13-14 mars 1996. Där får parlamentarikerna nästa gång möjlighet att debattera centrala arktiska frågor.

Avslutningvis vill jag tacka ministerrådet för ett snabbt arbete. På parlamentarikerhåll ser vi fram mot ett fortsatt nära samarbete när det gäller att bygga upp det arktiska samarbetet.

Siv Friðleifsdóttir (F): Fru president! Det arktiske samarbeidet har fått større oppmerksomhet i den senere tid. Nordisk Råds politikere har vært spesielt aktive for å få en felles politikk på området.

Det er av meget stor betydning at det har lykket de nordiske land å engasjere Russland, Canada og USA i arktiske spørsmål. Miljøspørsmålene er av stor betydning for de land der eksistensen beror på fiskeri. Det finnes dessverre mange eksempler på at fiskebestanden forsvinner eller blir ubrukelig på grunn av miljøforstyrrelser i havet. Derfor må alle involveres i anstrengelsene for å få i stand et samarbeid i Arktis, hovedsaklig om miljøproblemene.

Hvis ikke forbrukerne kan stole på å få et rent og kvalitativt produkt - i denne forbindelsen fisk - kan det få store økonomiske konsekvenser for landene i området.

Island har hatt store fordeler av Rovaniemi-prosessen og anser den for et viktig forum for en overgripende debatt om miljøet i Arktis. Naturen i disse nordlige områdene er meget sårbar, og mange av de miljøproblemer som oppstår der, skyldes forurensning, som er kommet langveis fra. Internasjonalt samarbeid er derfor ofte det eneste middel for å fremtvinge utviklingen på en positiv vei. Hvis det blir enighet om etablering av Arktisk Råd, er det viktig å sikre at miljøtiltak prioriteres høyt, og at dette samarbeidet får en juridisk ramme, et fast kontor og de midler som behøves for å sikre nødvendig stabilitet i bedriften.

Vår utenriksminister, Halldór Ásgrímsson, som har vært en av de mest aktive pådriverne for et nærmere arktisk samarbeid og opprettelsen av Arktisk Råd, hadde møte med USAs utenriksminister Warren Christopher sist uke, hvor det arktiske samarbeidet ble diskutert. Det er viktig at de nordiske land, som tradisjonelt har stått for miljøvern, tar opp spørsmålet om arktisk samarbeid og Arktisk Råd hver gang vi møter innflytelsesrike individer utenfor Norden, som kan ha innflytelse på dette betydningsfulle spørsmålet.

Barbro Johansson (mp): Fru president! Jag vill först säga att det som jag kommer att tala om, bör komma med i Arktissamarbetet.

I norska Aftenposten rapporterades den 20 oktober 1995 om hur den ryska säkerhetspolisen ingripit mot den norska miljöstiftelsen Bellonas kontor i Murmansk och anhållit två av dess medarbetare samt beslagtagit teknisk utrustning och information om radioaktivt material i Murmansksområdet. Samtidigt rapporterades att Ryssland avisat uppregade krav från norsk sida att få inspektera nordflottans huvudlager av använt atombränsle, som befinner sig 39 kilometer från den norska gränsen. I stället har Norge erbjudits information från officiellt håll, vilket är betänkligt, med

tanke på uppgifter som tagits fram i samarbete med en expertkommitté tillsatt av president Jeltsin 1992.

Uppgifter om omfattande lagring av utbränt kärnbränsle från både ubåtar och isbrytare samt utrangerade kärnstridspetsar, som man inte haft tillräcklig kapacitet att oskadliggöra, bekräftades, och kvantiteterna översteg vida vad man i väst, åtminstone officiellt, hade kunnat gissa sig till. Dessutom erkände man från rysk sida att man dumpat avsevärda mängder utbränt kärnbränsle i Karahavet öster om Novaja Zemlja fram till år 1991.

Den ryska nordflottans huvudlager för använt kärnbränsle ligger i Andrejevaviken i Litsafjorden i nordvästra delen av Kolahalvön, mindre än 4 mil från den norska gränsen. Där lagras cirka hälften av allt använt bränsle från nordflottans ubåtar och ytfartyg, dvs. ca 20 000 högaktiva bränslestavar från minst 100 atomreaktorer. Dessa förvaras under mycket bristfälliga förhållanden i dåligt underhållna byggnader. Under åren 1982 - 1989 skedde en serie allvarliga läckage av radioaktivitet från lagret till Litsafjorden. Byggande av ett lager med kapacitet för lagring av bränslestavar från 60 reaktorer planeras. I Litsafjorden är sex av världens största ubåtar baserade. Dessa 170 meter långa ubåtar har långdistansraketer med sammanlagt 200 kärnstridspetsar.

Förutom i sådana lager på land genomför den ryska marinen förvaring i reaktorerna på utrangerade ubåtar och i flytande lager. Några av de utrangerade ubåtarna är i så dåligt skick att de riskerar att sjunka med uranbränslet ombord. Tidigare sänktes medvetet fartyg med skadat atombränsle i havet.

År 1990 blev det känt att Sovjetunionen dumpat radioaktivt avfall i Barentshavet och Karahavet öster om Novaja Zemlja. Det dumpade avfallet härrör nästan helt från marinen och från den civila atomisbrytarflottan. Alla slags avfall, från flytande lågaktivt avfall till sex reaktorer med högaktivt bränsle, befinner sig i Karahavet. Fast bränsle dumpades så sent som 1991.

Fru president! Enligt Londonkonventionen från 1972 är dumpning av hög- och medelaktivt kärnbränsle förbjudet sedan dess ikraftträdande 1975. Sedan 1983 har man tillämpat ett frivilligt moratorium för dumpning av lågaktivt avfall. Ryssland anser sig inte bundet av moratoriet, då man avstått från att rösta då det antogs, och Ryssland reserverade sig mot ett förslag om förbud mot dumpning av lågaktivt avfall som antogs vid ett konsultativt möte inom Londonkonventionen 1993. Man hävdade på rysk sida att man överskridit kapaciteten för lagring av kärnbränsle. Först innevarande år räknade man med att kunna bearbeta allt flytande radioaktivt avfall.

Nordiska rådet har i ett antal rekommendationer under de senaste åren tagit upp riskerna med den ryska hanteringen av radioaktiva material Nordens närområden. Regeringarna har besvarat rekommendationerna med en rapport och ett ministerrådsförslag, men i rapporten tas inte närmare upp de militära och civila kärnfysiska aktiviteterna, vapenlagren och den militära och säkerhetsmässiga situationen i Arktis. Uppföljningen av

dessa delar av Nordiska rådets rekommendationer borde enligt rapporten kanaliseras till de internationella och regionala forum som upprättats inom ramen för de avtal om nedrustning och avspänning som ingåtts mellan stormakterna.

Ministerrådsförslaget representerar uppenbarligen vad de nordiska regeringarna funnit realistiskt att företa sig och möjligt att enas om. I det nya säkerhetspolitiska läge som föreligger efter det kalla krigets slut bör det dock vara möjligt att gå längre, inte minst med sikte på åtgärder direkt i Ryssland. Det finns anledning förutsätta att insatser från regeringarna möts med mindre misstänksamhet från rysk sida än verksamhet av miljöorganisationer som Bellona.

Åhrén (Sametingens representant): Fru president! Nordiska rådet står inför en omorganisering för att möta egna och omvärldens krav på förändringar av arbetet och för att stärka det nordiska samarbetet. Samarbetet skall framöver organiseras efter och baseras på tre grundpelare: samarbetet inom Norden, Norden och dess närområden och Norden och Europa.

Vi har från de samiska folkvalda organen med eftertryck och på saklig grund fört fram att vi är de mest nordiska av alla folk i Norden, just genom att vi bebor flera nordiska stater. Vi har därmed kunnat hävda att vi i likhet med våra grannfolk bör få uppbära medlemskap i Nordiska rådet.

Ministerrådets förslag om samarbete i det arktiska området berör det samiska samhället i allra högsta grad. Det har därför för oss varit angeläget att delta i arbetet med utformandet av förslaget till ett samarbetsprogram.

Förslaget som berör urbefolkningarna i Arktis ställer vi oss naturligtvis positiva till. Vi ser fram mot att det utarbetas ett brett program för produktutveckling, vidareförädling och marknadsföring av traditionella arktiska produkter. Det är därför glädjande att man är beredd att se över hur handeln med samiska och inuitiska produkter skall kunna främjas allt i syfte att stärka urbefolkningarnas samhällen och näringsliv.

En bärkraftig utveckling skall som jag ser det baseras bl.a. på ett ansvarsfullt nyttjande av naturresurserna och ett hänsynstagande till den unika miljön och urbefolkningarnas intressen i det arktiska området.

Vi samer brukar ibland karakteriseras som de 8 årstidernas folk. Med detta vill man också säga att vi har ett särskilt förhållande till naturen, vilket för oss alla tidigare och i dag särskilt för dem som är verksamma i rennäringen innebär att man följer renens rörelser med årstiderna och styrs av vinden.

Arbetet med upprättandet av ett arktiskt råd ser vi som betydelsefullt, med deltagande från naturbefolkningarnas sida.

Fru president! Jag har positivt noterat att statsministrarna i sin redogörelse lyft fram de tre självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland, som ett unikt och värdefullt drag i det nordiska samarbetet. För de nordiska staterna borde det vara angeläget att låta samerna aktivt få ta del i samarbetet för att ge den nordiska dimensionen ett fullständigt innehåll.

Med den uppdelning på ansvarsområden som har lagts upp i Nordiska rådet är det naturligt att samerna kommer in i arbetet i Nordenutskottet och i närområdesutskottet. Mot bakgrund av det internationella arbetet och den markering EU gjort att stödja och anslå medel till samiska program, dels i Sverige för Mål 6-området, dels för samiska Interreg-program omfattande hela Sapmi, är det för oss inte heller främmande att delta i det tredje utskottets arbete, som skall behandla frågor rörande Norden och Europa.

Fru president! Jag vill avslutningsvis upprepa en sanning som är väl känd för oss alla: Ett nordiskt samarbete blir inte starkare än vad den svagaste länken medger.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs de två rekommendationerna (punkt A ovan) med acklamation.*

Utskottets förslag, att inte företa sig något med anledning av medlemsförslag A 1105/m (punkt B), bifölls.

14

A 1103/m: Medlemsförslag om säkerhetskrav för fartygstrafiken i nordiska territorialvatten

Miljöutskottet hade föreslagit att rådet *inte* företar sig något med anledning av medlemsförslaget.

Utskottets förslag bifölls.

15

A 1108/m: Medlemsförslag om effektivare nordiska insatser på internationell nivå mot luftföroreningar

Miljöutskottet hade föreslagit att rådet med anledning av medlemsförslaget antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att i EU fortsatt verka för införandet av en obligatorisk CO₂-skatt (koldioxid-) samt skärpta och bindande krav på utsläpp av luftförorenande ämnen, bl.a. NO_x (kväveoxider) och SO₂ (svaveldioxid).

Rekommendationen antogs med acklamation.

16

A 1119/m: Utskottsförslag om regionalt samarbete inom energiområdet

Miljöutskottet hade i utskottsförslaget föreslagit att rådet antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att i samråd med de baltiska staterna och Ryssland upprätta en plan för etablerandet av ett regionalt miljövänligt energisystem, i största möjliga utsträckning baserat på användande av förnybara energikällor, samt

att som ett led i upprättandet av planen utreda förutsättningarna för ett naturgassystem med försörjning av naturgas från Norge och Ryssland, inklusive utbyggnad av en naturgasledning från Norge via Sverige till Finland, samt under vilka förutsättningar de baltiska staterna kan anslutas till detta system.

Olof Johansson (c) (utskottets talesman): President! Ibland höjs röster för att Norden behöver flera konkreta samarbetsprojekt. Det skulle vara ett sätt att koncentrera våra gemensamma krafter på ett arbete för ökad gemenskap. Avgörande måste naturligtvis vara samarbetsprojektets egna meriter. Samordnad energiförsörjning borde vara ett sådant projekt. Dels har vi redan Nordel gemensamt. Dels har vi alla behov av trygg energiförsörjning. Det får man genom att stå på flera ben samtidigt. Då står man stadigare.

Norden är ett område med låg naturgasanvändning jämfört med Europa i övrigt. Heltäckande distributionssystem saknas. Däremot finns naturgas både i norska och danska Nordsjön samt österut i Ryssland.

Vari består då hindren? De är energipolitiska, de gäller timing och givetvis ekonomi. Nordiska rådet är ett organ för att jämka samman politiska skiljaktigheter på nordiskt plan. Nordiska rådet kan här spela en viktig roll. Ingen kan förneka att ett naturgasprojekt, som berör minst tre nordiska länder, också är ett nordiskt projekt. Det kan dessutom få förgreningar till än fler, inklusive Baltikum.

När miljöutskottet tillsammans med ekonomiutskottet i Nordiska rådet tog initiativ till ett seminarium om "Energipolitiken i Norden och Nordens närområden fram till år 2000", förra våren, så var detta god timing. Också genom att våra grannar i öst deltog var detta ett viktigt initiativ. Ingen förnekar i dag att problemen på energiförsörjningsområdet i Baltikum och Ryssland också är våra problem. Det räcker med att nämna kärnkraftverken i Ignalina och Sosnovy Bor. De hotar också vår miljö.

Efter energiseminarier har vi också kunnat ta del av resolutionen från 4:e Östersjökonferensen i Rønne under hösten. Där manar man till solidaritet på energiområdet genom etablering av ett funktionellt naturgasnät för

hela regionen för understödjan till användning av de förnybara energiresurserna.

Till bakgrund och "timing" hör också det kommande svenska energibeslutet under nästa år. För mig är det självklart att Sverige inte skall vara ett hinder för att förverkliga ett nordiskt naturgasprojekt. En gasledning mellan Norge och Finland bör ju rimligen gå över svenskt territorium.

En sådan lösning kräver också användning av gas i Sverige för att avkastningen på investeringen skall klaras. Detta är främst en nationell svensk fråga, men berör också projektet som helhet. Ur miljösynpunkt kan gasprojektet försvaras genom att olja, kol och kärnkraft kan ersättas - i Sverige likaväl som i andra berörda länder. Däremot måste naturgasen användas på sådant sätt att den inte hindrar förnybar energi, främst bioenergi. Det handlar bl.a. om ledningssträckning. Med denna inriktning blir naturgasen ett positivt bidrag ur miljö- och energiförsörjningssynpunkt. Projektet innebär dessutom att hotet från kärnkraften i vår del av Europa kan reduceras.

Avslutningsvis, president, för inte så många år sedan, hade vi i Norden ett nordiskt kontaktorgan för atomkraft. Det är numera avvecklat. Kanske skulle vi nu behöva ett nordiskt kontaktorgan för naturgas. Det har nämligen stor - kanske avgörande betydelse - att ett naturgasprojekt i Norden fortsätter att vara ett nordiskt projekt. Det får inte förfuskas på en isolerad nationell nivå. Om inte Nordiska rådet håller - den gaseldade - blåslampan brinnande riskerar vi att få ännu ett nordiskt projekt som går till historien därför att det aldrig genomfördes.

President! Jag yrkar bifall till miljöutskottets betänkande om regionalt samarbete inom energiområdet.

Chris Heister (m): Fru president! Jag kan förstå att vissa nordiska länder kan se fördelar i ett ökat nordiskt samarbete på naturgasområdet, att de länder som i dag använder naturgas på detta sätt kan få fler leverantörer och därmed ökad leveranssäkerhet och konkurrens och att andra kan ersätta kol och olja med den renare naturgasen. De länder som säljer naturgas ser naturligtvis en ekonomisk möjlighet i ett nordiskt naturgassamarbete.

Men ur svenskt perspektiv är frågan komplicerad.

Sverige har i dag en mycket ren och miljövänlig energiförsörjning. Koldioxidutsläppen från elproduktionen är nästan obefintliga. För att det skall vara ekonomiskt rimligt att bygga en naturgasledning från Norge via Sverige till Finland med tanke på de höga kostnaderna kommer det att krävas att Sverige bestämmer sig för att övergå till att använda naturgas i stor skala. Det kommer att få negativa effekter för vår miljö.

Sverige har ställt sig bakom Riokonferensens klimatkonvention, som har som målsättning att frysa koldioxidutsläppen på 1990 års nivå. Hittills har förutom Sverige 155 länder skrivit under denna konvention.

Riksdagen har dessutom beslutat att vi skall stabilisera CO₂-utsläppen på 1990 års nivå till år 2000. Vi moderater har drivit på och krävt att Sve-

rige borde ha en ännu högre ambitionsnivå, dvs. inte bara frysa utsläppsnivån utan även sänka den med 20 % till år 2005 jämfört med 1987 i enlighet med rekommendationen från Torontokonferensen 1988 skulle Sverige börja använda naturgas i stor omfattning kommer vi inte att klara att frysa koldioxidutsläppen, än mindre minska dem.

Bestämmer sig inte Sverige för att ersätta nuvarande miljövänlig energiproduktion med naturgas i stor skala så kommer det att vara mycket svårt att finansiera en gasledning från Norge via Sverige till Finland kommersiellt, utan vi skulle i så fall tvingas gå in med stora statliga subventioner.

Sverige skulle dessutom bygga fast sig i dubbla storskaliga infrastrukturer- vilket både är onödigt och kostnadsineffektivt. Sverige har ju redan ett mycket väl utbyggt elnät över hela landet, anpassat för våra förhållanden. Vi är ju trots allt ett glesbefolkat land.

Ytterligare en farhåga är att om Sverige skulle besluta sig för att satsa på naturgas så kommer det att riskera att slå undan benen för en utveckling och en expansion av bioenergin, som LRF varnar för i en nyligen presenterad rapport.

Fru president! Jag tänker inte motsätta mig utskottets rekommendation att man ånyo utreder förutsättningarna för ett naturgassamarbete i Norden och utbyggnad av en naturgasledning från Norge via Sverige till Finland, även om frågan har utretts ett antal gånger.

I den finske statsministerns redogörelse i går framkom att det finska ordförandeskapet tänker ta initiativ till en utredning och att frågan kommer att diskuteras på sessionen i Köpenhamn nästa höst. Men min uppfattning är klar. Jag är inte beredd att medverka till att Sverige ersätter icke-koldioxidutsläppande energikällor med naturgas, med de stora effekter det skulle få för vår miljö. Jag är inte heller beredd att genom stora statliga subventioner bygga fast Sverige i dubbla infrastrukturer.

Olof Johansson (c): Fru president! För att Nordiska rådet skall få en inblick i den svenska energipolitiska debatten vill jag gärna ge ett bidrag.

Som alla förstår finns det spänningar i denna fråga. Det var därför jag formulerade mig utomordentligt noggrant.

För det första tycker jag det är bra att Nordiska rådet så klart och tydligt talar om att naturgasen är ett nordiskt projekt. Det berör många länder. Det handlar om ledningssträckningar, om minskad sårbarhet, om miljö och naturligtvis om ekonomi.

Det är intressant att konstatera att de som i allmänhet är minst oroad av CO₂-utsläpp och annat reser hinder mot naturgasprojektet. Naturgasen ger ju bara 60% av övriga fossilbränslets utsläpp av koldioxid och borde alltså vara en fördel, om man arrangerar det på rätt sätt.

Chris Heister, kärnkraften har som bekant sina speciella problem. Det är där som den stora frågan finns. Men egentligen är det inte detta som till sist avgör. Vi kommer ändå att klara av att ersätta kärnkraften, men det

här är ett bra sätt att vidga möjligheterna att minska sårbarheten i det svenska energisystemet.

Chris Heister (m): Fru president! Om Olof Johansson är oroad för att jag på något sätt är ute efter att förhindra en naturgasledning över svenskt territorium, kan jag lugna honom. Det är jag inte.

Bevisbördan ligger på Olof Johansson, som propagerar för ett utökat naturgassamarbete, som innebär en naturgasledning i Sverige. Frågan är om vi kan klara av detta samtidigt som vår ambition är att sänka koldioxidutsläppen och ställa upp för de viktiga klimatfrågorna.

Olof Johansson måste svara på den frågan, för att Sverige skall kunna känna att vi kan gå vidare med ett naturgassamarbete. Jag tror inte att det är möjligt, och jag försöker vara ärlig på den punkten.

Olof Johansson (c): I så fall är det naturligtvis bra att man inte avvisar prövningen av ett naturgasprojekt. Det är ju precis vad betänkandet till Nordiska rådet handlar om, att vi öppet talar om att detta naturgasprojekt måste prövas, och det nu. Gör man det inte nu så kommer det att bli överkört av verkligheten för lång tid framöver.

Det beror också på hur man använder naturgasen. Det mesta av det som vi i dag använder i Sverige för drygt hälften av vår energiförsörjning har sämre miljöegenskaper än naturgasen, alldeles bortsett från vad man tycker om naturgasen, därför att vi använder så mycket fossila bränslen.

Dessutom har vi problemet med kärnkraften.

Då bör man se till att vara positiv och öppen för att pröva ett sådant projekt och inte hindra Nordens och Baltikums möjligheter. Det är själva poängen med miljöutskottets förslag.

Chaffey (SV): President! Jeg tar sjansen på å blande meg inn i denne svenske debatten, fordi dette spørsmålet om energiforsyningen i Norden er for viktig til å bli overlatt til Sverige alene. Det angår jo i aller høyeste grad Finland, Baltikum, Norge og Danmark. Jeg har lyst til å si to ting til Chris Heister: For det første er ikke dette noe som har norsk støtte fordi vi skal selge så mye gass som mulig. Det finnes faktisk markeder for naturgass andre steder, så det har ikke vært noe problem å finne kunder. Det er et spørsmål om å avvikle kjernekraft og å erstatte kull og annen mer forurensende energi.

For det andre synes jeg det er trist at man bruker CO₂-målsetting som et argument for å beholde en så forurensende energikilde som kjernekraft. Jeg klarer ikke å ta det helt alvorlig at det svenske moderate partiet er så fantastisk opptatt av denne CO₂-målsettingen, når man vet hva deres søsterpartier gjør i en del andre land.

Chris Heister (m): Fru president! Jag vill klargöra för Paul Chaffey att jag inte är beredd att ersätta icke koldioxidutsläppande energikällor med naturgas. Paul Chaffey och jag har helt olika synpunkter på kärnkraften, men det är en annan sak.

Min inställning är klar: i så fall klarar inte Sverige av klimatmålen, och vi klarar inte att sänka koldioxidsutsläppen.

Samtidigt är det så, som jag sade till Olof Johansson, att om detta är kommersiellt gångbart och förenligt med de åtaganden som vi har gjort på miljöns område så kommer jag naturligtvis inte att försöka förhindra att en naturgasledning går över svenskt territorium.

Chaffey (SV): President! Dette er å snakke seg ut av problemer på en måte som ikke har noen realisme, for situasjonen i Sverige i dag er jo at det er et el-overskudd. Legger man ikke ned kjernekraft, er det ikke noe marked for noe kommersiell naturgass, og da tar man faktisk en beslutning om at heller ikke Finland og Baltikum skal kunne være en del av dette systemet. Det er realiteten i det Chris Heister nå sier.

Fordi jeg har fått en forståelse av at man i Sverige på et tidspunkt hadde en folkeavstemning i dette spørsmålet, har jeg lyst til å spørre: Er det ikke slik at man fortsatt bør lytte til det råd som folket gav i den folkeavstemningen, følge det opp og diskutere seriøst hvordan man skal erstatte kjernekraft med andre energikilder fra et stykke ut i neste århundre?

Chris Heister (m): Fru president! När det gäller kärnkraften vill jag tala om att vi moderater följer folkomröstningens resultat, men vi är inte heller beredda att medverka till en förtida avveckling av kärnkraften med de konsekvenser detta skulle få för både sysselsättning, välfärd och miljö i Sverige.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen med acklamation.*

17

Allmän debatt på ekonomiska utskottets sakområde

Anita Johansson (s): Fru president! Arbetslösheten är fortfarande det stora sociala och ekonomiska problemet i våra nordiska länder, liksom även i Europa i stort. På nordiskt håll har vi traditionellt betraktat en arbetslöshet på omkring 10 procent som helt oacceptabel, medan sådana nivåer i övriga länder setts som mer eller mindre normala. Vi i Norden har varit förskånade från de skadeverkningar den medfört.

Därför har frågan om sysselsättningen getts större tyngd i Nordiska rådets debatter om allmänna ekonomiska frågor än i andra internationella

sammanhang. Det är egentligen först under de senaste åren, i och med den s.k. vitboken 1993, som EU-kommissionen lyfte upp sysselsättningen som en målsättning likvärdig med de traditionella målsättningarna ekonomisk tillväxt och konkurrenskraft.

Det borde vara lättare att finna gemensamma lösningar på arbetslöshetsproblemet bland våra relativt homogena länder med ganska överskådliga samhällen än i Europa som helhet. Därmed inte sagt att de nordiska medlemsländerna i EU inte kan få genomslag för nordiska idéer på europeiskt plan. Både på regeringssidan och i Europaparlamentet arbetar vi för att ge arbetslösheten en högre prioritet. Det är ännu osäkert om vi kommer att lyckas att skriva in sysselsättningen som en överordnad målsättning i Romfördraget eller lyfta in den som ett av konvergenzkriterierna i Maastrichtavtalet i jämnhöjd med kriterierna för nivån på statsskulden och inflationen. Det är därför nödvändigt att vi i Norden går i spetsen. Den fulla sysselsättningen låter idag som en utopisk målsättning, men den måste även fortsättningsvis få vara ledstjärnan så länge människor som vill ha arbet inte kan få det.

I april 1994 hölls Nordiska rådets stora sysselsättningskonferens i Lyngby utanför Köpenhamn. Denna konferens utgjorde rådets egen uppföljning av den rekommendation om åtgärder för att öka sysselsättningen som vi antog vid höstsessionen 1993.

I år redovisade ministerrådet några allmänna reflektioner om ekonomi och sysselsättning och sin uppfattning att insatser för ökad tillväxt och sysselsättning skulle bli mer framgångsrika om de genomfördes inom ett vidare internationellt samarbete. Vidare hänvisade ministerrådet till en gemensam deklaration från ett ministermöte mellan EU och Efta där länderna fastslog sin målsättning att arbeta för låg inflation, stabila växelkurser, sunda offentliga finanser samt att genomföra strukturella åtgärder för att öka sysselsättningen.

I Tromsø antog rådet en rekommendation till ministerrådet att med en gemensam handlingsplan förstärka insatsen för att öka sysselsättningen i Norden.

Ekonomiska utskottet hade också en överläggning med finansministrarna i Tromsø.

Jag tycker att det är svårt att se detta resultat av Nordiska rådets arbete med det allvarligaste problemet i Norden, arbetslösheten, som särskilt tillfredsställande.

Det mest positiva är nog att vid EU:s toppmöte i Essen, strax efter vår Tromsøsession, riktade de nordiska finans- och ekonomiministrarna en uppmaning till det tyska ordförandeskapet med nordiska synpunkter på EU:s handlingsplan för att minska arbetslösheten under 90-talet.

Genom den utformning rekommendationerna fick bortföll dock de konkreta delarna av våra olika medlemsförslag. Jag tänker särskilt på förslaget från min partigrupp, socialdemokraterna, om en nordisk sysselsättningskommission. Kommissionens mandat skulle vara att belysa drivkrafterna bakom utvecklingen av ekonomisk aktivitet och sysselsättning, att överväga strategier för ökad och varaktig sysselsättning, att analysera utveck-

lingen på den nordiska arbetsmarknaden och peka på områden där en nordisk insats kunde ge större positiva resultat för sysselsättningen än enbart en nationell strategi.

Fru president! Den motivering vi för två år sedan anförde för en nordisk sysselsättningskommission förefaller mig ännu starkare idag. Dels är tre nordiska länder medlemmar i EU, dels har vi knappast lyckats bättre med vår sysselsättningspolitik än förut och dels ser vi alla att ett europeiskt samarbete behövs mot arbetslösheten. En nordisk sysselsättningskommission skulle kunna få som sin viktigaste uppgift att utforma sysselsättningsfrämjande åtgärder på ett nordiskt plan, som kunde framföras inom EU:s organ och tillämpas i hela EU-området för att åstadkomma en stabil sysselsättning på hög nivå.

Mats Nyby övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Samarbetsminister **Norrback** (SFP): Värderade president! Bästa åhörare! På samma sätt som vi använder mycket energi för att diskutera energipolitik sysselsätter vi oss ingående med att diskutera sysselsättning. Båda är stora och svåra frågor. Jag tycker att vi fortfarande i de nordiska länderna lever för mycket kvar i den tanken att vi med tillfälliga åtgärder kan upprätthålla en hög sysselsättning. Det tror jag inte att vi kan. Enligt mitt sätt att se är arbetslösheten i de nordiska länderna beroende av tre faktorer.

Den första är bristande tillväxt i ekonomin. Trots att vi har en stor tillväxt har arbetslösheten inte minskat nämnvärt. Då måste det finnas andra orsaker.

Det andra är strukturella orsaker på nationell nivå, där skattesystemet är en orsak. Men vi har också arbetsmarknadsregler som skapar spärar för ökad sysselsättning. Det måste vi ha mod att se över.

Den tredje frågan gäller konkurrensen mellan de olika länderna, prisnivåerna i de olika länderna. Faktum är att flera branscher flyttar bort från Norden med den påföljden att arbetsplatser upphör. Det är billigare att producera varor någon annanstans. Symaskiner var lätta att flytta, först från Sverige till Finland, sedan till Portugal och nu till Östeuropa. Den vägen har hundratals arbetsplatser försvunnit från Norden. Vi har andra branscher med en liknande utveckling på gång. Samtidigt som vi vill öppna för världshandeln och minska spärar är det här ett växande problem, som vi måste tackla. Det är egentligen det område där både Norden och EU kan göra någonting och fundera över vilka regler som behöver skapas för att kompensera skillnaderna i kostnader. Sedan kan EU och möjligen också Norden göra någonting när det gäller tillväxten. Men slutligen har vi hemmaproblemen, som har att göra med skattepolitik och en viss tröghet på arbetsmarknaden.

Detta måste vi diskutera om vi vill göra allvar av att minska arbetslösheten. Då kan vi inte tillämpa de gamla metoderna och tillfälliga sysselsättningsåtgärder, som delvis sker med lånade pengar.

Anita Johansson (s): Herr president! Det var bra att minister Norrback tog till orda. Jag tycker nämligen att sysselsättningsfrågorna är det viktigaste som vi har att debattera i nordiskt sammanhang. Vi socialdemokrater föreslog för två år sedan att det skulle tillsättas en sysselsättningskommission. Jag tycker att ministerrådet kunde ha tagit tag i denna viktiga arbetsuppgift så att vi kunde föra fram sysselsättningsfrågorna på ett gemensamt nordiskt plan. Arbetslösheten är vår absolut viktigaste fråga.

Minister Norrback (SFP): Värderade president! Det är säkert en god idé med en kommission, det har jag ingenting emot. Vad jag efterlyser är en ärlig debatt om orsakerna till arbetslösheten. Den debatten för vi egentligen i mycket liten utsträckning. Jag försökte peka på tre orsaker. Vi måste ha mod att säga att vi behöver strukturella förändringar på arbetsmarknaden och en skattepolitik som gör det lättare att anställa.

Sedan måste vi se på den internationella konkurrensen, se vilka regler som behövs för att vi skall kunna undvika att ännu fler arbetsplatser flyttas från Norden på grund av att det är billigare att producera varor utomlands. Vad kan vi göra på detta område? Det är faktiskt svåra frågor, och det är bra att vi tillsammans funderar över vad vi kan göra.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

Ändring i medlemslistan

Det meddelades att Olof Johansson lämnat sessionen och ersatts av Marianne Andersson.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Kulturutskottets saker

18

Allmän debatt på kulturutskottets sakområde

Berit Oscarsson (s) (utskottets talesman): Herr president! Då jag valdes till kulturutskottets ordförande var det en uppgift jag med glädje åtog mig. När jag nu efter ett år skall som den sista ordföranden för kulturutskottet inleda kulturdebatten skulle det ha kunnat bli ett vemodigt uppdrag. I stället ser jag det som en lika stor uppgift och glädje att vara med och forma det nya Nordiska rådet och föra kulturutskottets stora ansvarsområden - kultur, utbildning och forskning - in i de tre nya utskotten för Norden, Närområdena och Europa.

Det senaste året har naturligtvis präglats av reformarbetet i rådet. Ministerrådet har dessutom som en följd av reformprocessen gjort flera ut-

värderingar av de nordiska institutionerna, konstkommittéernas arbete och Nordiska kulturfonden. Barn- och ungdomskulturplanen "Det kommande Norden" och värderingen av det nordiska språksamarbetet är andra viktiga bidrag till en ingående genomlysning av det nordiska kultur- och utbildningssamarbetet i ljuset av den europeiska integrationsprocessen.

Då kulturutskottet behandlade 1996 års budget tog vi hänsyn till detta, och vi har därför inte tagit initiativ till några större förändringar. Däremot har vi inför budgeten 1997 haft en mycket bra utgångspunkt för en diskussion om en mer radikal omprioritering. Det ökade partipolitiska inflytandet i det nordiska samarbetet kan ge nya dimensioner i det här arbetet.

I planerna för det nordiska samarbetet - den s.k. C 2:an - sägs att man vill ta initiativ till en ny strategi för kultur-, utbildnings- och forskningssamarbetet. Mot bakgrund av de positiva erfarenheterna från nysatsningsarbetet där ministerrådet och kulturutskottet samarbetade under hela processen vill kulturutskottet även i fortsättningen ha ett nära samarbete om den nya strategin för hur det nordiska kultur-, utbildnings- och forskningssamarbetet skall formuleras.

Innehållet i rapporten Nordisk nytta, som vi har diskuterat vid flera tillfällen här i Kuopio, skall inte behandlas under denna session, men kulturutskottet har redan fått många påstötningar från institutioner och andra om slutsatser som den tillsatta arbetsgruppen kommit fram till. Kulturutskottet har uttalat att begreppet nordisk nytta inte ensamt kan ge tillräckligt underlag för diskussionen om de nordiska institutionernas framtid.

Vi kan nu se att det var ett förnuftigt uttalande av utskottet. Jag ser därför fram mot att rapporten behandlas i partigrupperna och det nya Nordeutskottet, där vi bör sätta in institutionerna och deras arbete i ett större kultur-, undervisnings- och forskningspolitiskt sammanhang.

En viktig principfråga som har visat sig slå sprickor i den annars traditionellt så breda enighet som råder mellan ministrarna och kulturutskottet är det generella stödet till de frivilliga organisationerna. I budgeten för 1996 har ministerrådet föreslagit en nedtrappning av det generella stödet till de nordiska folkupplysnings- och studieorganisationerna.

I barn- och ungdomskulturplanen föreslår ministerrådet en motsvarande nedskärning av stödet till de nordiska barn- och ungdomsorganisationerna. I stället för ytterligare bidrag till organisationerna vill ministerrådet lägga medlen i en projektpott, som organisationerna kan söka medel ur. Kulturutskottet säger nej till att öka projektstödet på bekostnad av det generella stödet. Vi har ingenting emot en ökning av stödet, men inte på bekostnad av det generella stödet.

Den nordiska modellen för folkupplysning och folkrörelser är unik sedd ur europeisk synvinkel. Folkupplysningen och de breda folkrörelserna är oupplösligt sammanknutna med nordisk demokrati och kan betraktas som ett särskilt kännetecken för den nordiska samhällsmodellen. Barn- och ungdomsorganisationer kan ses som skolor i demokrati.

Kulturutskottet har gett sitt stöd till förstärkta nordiska insatser i Nordens närområden. Vi ser kultur-, utbildnings- och forskningssamarbete som ett bidrag till demokratiutvecklingen i våra grannländer, inte minst

när det gäller förmedling av nordisk folkbildningstradition och det frivilliga organisationslivets funktion och arbetsmetoder.

Enligt min mening har de säkerhetspolitiska aspekter som vi alla känner för när det gäller våra grannar helt klara kulturpolitiska samband. Mötet mellan människor är lika betydelsefullt som mötet mellan politiker och tjänstemän när det är tal om den livsviktiga demokratiutvecklingen.

Nu vill vi fortsätta diskussionen om den barn- och ungdomspolitiska planen. Det är viktigt att vi tillsammans kan föra en bred diskussion om vad vi kan göra för att stärka det politiska kultursamarbetet för att motverka det våld som vi ser framför oss. Här känner jag att det finns stora och betydelsefulla uppgifter för det nordiska samarbetet i framtiden.

Jonna Grønver (V): Hr. præsident! Et kommende Norden. Forslaget til en handlingsplan for børn og unge 1996-2000 er en af de mest spændende opgaver, der skal findes en god løsning på i det kommende år. Mittengruppen har meget godt at sige om planen, og vi støtter de allerfleste af de intentioner, som ligger i den. Vi vil også gerne forsøge at finde pengene til at gennemføre planen.

Alligevel er der nogle punkter, vi gerne vil pege på. Der henvises til, at de frivillige organisationer til en vis grad har mistet indflydelse, idet der ikke er så mange med som tidligere. Vi kan også godt se disse tendenser, men vi vil bruge det nordiske samarbejde til at gøre dette mere værdifuldt, demokratisk og folkeligt arbejde mere spændende og mere attraktivt.

Vi mener bl.a. på den baggrund, at det er helt forkert at reducere bevilningerne til de nordiske organisationer. Vi vil gå den modsatte vej og øge midlerne på det område. De nordiske ungdomsorganisationer har behov for organisationsstøtten, og derfor må den øges. Det er organisationsstøtten, som giver de unge i de nordiske lande mulighed for kontakt til hinanden, og som giver de unge i organisationerne mulighed for selv at udvikle nye ideer og projekter. Fjerner man grundstøtten, kan man også lige så godt skære projektstøtten væk, for så ødelægger man muligheden for, at alle unge er i stand til at være med.

Mittengruppen ønsker ikke, at det kun er de allerstærkeste organisationer, som vil være i stand til at udvikle nordiske projekter, mens de små bliver nødt til helt at gå ud af det nordiske samarbejde.

Mange nationale støtteordninger er også blevet mere projektorienterede, sådan at der allerede nu i de fleste lande bevilges færre penge til nordisk samarbejde. Nedskæringer af offentlige bevillinger i nogle af de nordiske lande gør også, at muligheden for nordisk samarbejde bliver mere afhængig af nationalitet.

Der henvises også til, at organisationerne ikke altid når ud til alle unge. Sådan er det naturligvis. Når en skoleklasse på 20 elever rejser på nordisk udveksling, giver det kontakt og nordisk erfaring til to lokalsamfund, og det er godt. Men rejser tyve 4 H-ere på nordisk 4 H-udveksling, kan det give nordisk kontakt og erfaring til op mod 40 lokalsamfund, både hos dem, der rejser, og hos dem, som får besøg. En skoleklasse møder en an-

den skoleklasse, hvert enkelt 4 H-barn eller -ung møder en hel klub i et andet nordisk land.

I handlingsplanen for børne- og ungdomsarbejde fremføres den tanke, at kunstnere skal formidle og præsentere professionel kultur til unge kulturkonsumenter. Det har vi til en vis grad forståelse for; men vi har endnu mere forståelse for de unge selv som kunststudøvere. Og når vi ser, hvilke store arrangementer og pengesummer som er tænkt sat af til møder mellem professionelle kunstnere og unge kulturkonsumenter, vil vi også pege på, at der kan ske god formidling af nordisk kulturarv også på enklere vis.

Vi er ikke modstandere af ideen, men vi vil meget gerne kunne gennemskue, hvem målgruppen egentlig er tænkt at skulle være. Er det først og fremmest kunstnere, der skal tilgodeses, mener vi, at det skal ske over en mere direkte og synlig konto. Hvis det er børn og unge, der skal tilgodeses, så skal de midler, der afsættes til dette projekt, ikke være så overvældende, at det kvæler andre initiativer.

Under Kulturudvalgets møde i Gøteborg den 27. oktober fremlagde de partipolitiske ungdomsorganisationer deres holdning til planen. I Mitten-gruppen synes vi, der er god grund til at lytte til den argumentation, den arbejdsvilje og den fremtidsstro på det nordiske samarbejde, som ungdomsorganisationerne har.

Vi skal kort sagt være gode ved vores ungdom. Og med det udgangspunkt vil Mitten-gruppen arbejde videre i et samarbejde omkring den forelåede handlingsplan.

Steenholdt (At): Hr. præsident! Grønlands Kulturhus - et vindue mod verden.

Med bygningen af kulturhuset i Nuuk får borgerne i Grønland smukke rammer at opleve den grønlandske kultur i. Grønlands Kulturhus er imidlertid ikke kun for de faste beboere. Huset er så fleksibelt indrettet og har så mange faciliteter, at det kan bruges til næsten alle formål. Kombinationen af moderne faciliteter, smukke omgivelser og et stort og spændende land uden for dørene gør huset til et attraktivt tilbud til konference- og kongresarrangører fra hele verden.

Drømmen om et kulturhus i Nuuk er ikke ny, men der kom først for alvor skub i planerne, efter at Nordisk Ministerråd, Grønlands Hjemmestyre og Nuuk kommune i 1991 havde underskrevet en aftale om at dele udgifterne til husets opførelse.

Byggeriet af kulturhuset forventes afsluttet som planlagt, så Grønlands Kulturhus kan åbnes officielt medio februar 1997.

For mit vedkommende bliver åbningsdagen en historisk dag. Da Nordisk Råd i slutningen af 1970'erne vedtog at bygge et kulturhus på Færøerne, troede hverken jeg eller mine venner i Kulturudvalget, at også mit forslag om et kulturhus i Grønland kunne realiseres. Men i den forbindelse var det mit ønske, at Nordens Institut, NAPA, skulle køre parallelt med det nye Nordens Hus.

Som det er mine nordiske kolleger bekendt, har Nordisk Ministerråd besluttet at stoppe den fælles finansiering af Nordisk Samarbejdskomité for Arktisk Medicinsk Forskning. Denne tanke har jeg aldrig været enig i.

Ministerrådets beslutning forekommer mig imidlertid stadig væk af flere årsager uforståelig:

For det første har Nordisk Råd netop anmodet ministerrådet om at fremlægge nye forslag, som kan intensivere samarbejdet i Norden.

For det andet lægger regeringerne selv forslag frem, der har til hensigt at styrke samarbejdet i de arktiske områder - jeg tænker her på ministerrådets forslag om samarbejdet i det arktiske område.

Nordisk Råd oprettede i 1969 komiteen for at fremme arktisk medicinsk forskning i de nordiske lande, og komiteen har siden oprettelsen samlet en viden og fået en erfaring, som vil gå tabt, hvis ministerrådets beslutning står fast. Hertil kommer, at man ikke udnytter mulighederne for en videre udvikling af et videnskabeligt område, der bør have Nordens særlige interesse.

Det vil være stærkt beklageligt, hvis dette sker, idet en fornuftig udvikling i de nordlige områder kun kan finde sted, hvis der foretages en forsvarlig forskning. Norden vil uden at have mulighed for at konsultere komiteen for arktisk medicinsk forskning og kunne drage nytte af deres ekspertise og erfaring ganske givet havne i situationer, hvor beslutninger må træffes på baggrund af ikke fuldt ud tilstrækkelige informationer. At komiteen for arktisk forskning leverer informationer og forskning af høj kvalitet, vidner komiteens tilknytning til WHO om. Således har komiteen siden 1990 fungeret som sekretariat for Verdenssundhedsorganisationen inden for forskning i arktisk medicin.

Ministerrådets beslutning om at stoppe støtte til komiteen forekommer mig at være uheldig, og jeg mener derfor, at ministerrådet igen bør overveje, om det er rigtigt at stoppe støtten til Nordisk Samarbejdskomité for Arktisk Medicinsk Forskning.

Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.): Hr. præsident! I "regionernes Europa", en af betegnelserne for resultater af den europæiske integrationsproces, er Norden en velfungerende region med meget gode infrastrukturer. Det nye Europa har uden tvivl haft konsekvenser for det nordiske samarbejde, ikke i form af reduceret betydning, men i en nyorientering, som bl.a. har givet sig udtryk i reformprocessen i rådet. Med det europæiske samarbejde har de nordiske medborgere enten gennem EU-medlemskab eller gennem EØS-aftalerne fået mange nye muligheder. Bl.a. gælder det de europæiske mobilitetsprogrammer for studenter.

De nordiske mobilitetsprogrammer Nordplus, Nordplus-Junior og forskerudvekslingen er centrale virkemidler i det nordiske kultur- og uddannelsessamarbejde. Mobilitetsprogrammerne dækker flere målsætninger. Ved siden af det rent faglige udbytte ved at studere i en anden nordisk institution, dannes netværk og forståelse på tværs af grænserne i Norden.

De bidrager både til professionel og personlig kontakt og samarbejde over grænserne i Norden.

Når Nordplus-programmerne skal evalueres, har Kulturudvalget den holdning, at der skal lægges vægt på egenværdien af netop en nordisk udveksling, som kompletterer andre udvekslingsprogrammer, der findes. En selvfølgelig grund er, at der er en betydelig større ansøgermasse til både Nordplus-programmerne og de europæiske udvekslingsordninger, end der er stipendier til uddeling. Men lige så vigtigt som de uddannelsespolitiske gevinster, mobilitetsprogrammerne giver, er, at mødet mellem elever, studenter, lærere og forskere i Norden styrker den nordiske identitet og giver varige forbindelser over grænserne i de nordiske lande.

Det var en stor dag i det nordiske samarbejde, da intentionsaftalen om gensidig adgang til højere uddannelse i Norden blev underskrevet. Aftalen skulle give alle Nordens studenter mulighed for at studere hvor som helst i Norden og blive optaget på samme vilkår som det pågældende lands egne studenter.

Nu, halvandet år efter, har studenterne endnu ikke kunnet se særlig betydningsfulde praktiske resultater af denne unikke nordiske aftale. For det nordiske samarbejde er det vigtigt, at ministerrådet gør en betydelig indsats for at indfri intentionsaftalen om gensidig adgang til højere uddannelse i Norden. Det koster ikke så mange "kalorier" at skrive en intentionsaftale under. Så meget desto mere kræves der for at finde praktiske løsninger, som alle parter kan acceptere.

Da det kniber med en løsning på betalingsordningerne mellem landene, vil det kunne betyde en reduceret anseelse for det nordiske samarbejde. Det faktum er mere beklageligt, at vi ikke er kommet nærmere et fælles-nordisk uddannelsesmarked, som er den overordnede kulturpolitiske målsætning på dette område.

Nordens muligheder for at hævde sig i en stadig hårdere konkurrence internationalt ligger i at satse på en udvikling af de menneskelige ressourcer og i udnyttelse af ny teknik. Hvis vi klarer den udfordring, vil vi også have unikke ressourcer, som vil hjælpe os i vore bestræbelser på at skabe gode samfundsvilkår og en balanceret vækst i det enkelte nordiske land.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

19

B 153/k: Ministerrådsförslag om Ett kommande Norden - Handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete

Kulturutskottet hade föreslagit att rådet med anledning av ministerrådsförslaget antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa förslaget till Handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete för åren 1996-2000 med förbehåll för att

ministerrådet ytterligere bearbejter forslaget til handlingsplan for nordisk barn- og ungdomskultursamarbejde (B 153/k), og återkommer til Nordiska rådets nästa session med ett reviderat förslag, varvid bl a följande frågeställningar beaktats:

- att de nordiska utbildnings- och forskningsministrarnas bidrag till nordisk barn- og ungdomskultursamarbejde inhämtas og inarbetas i planen,
- att kulturutskottet inte stødjer opprättande av "Ett levande Norden"-fond,
- att kulturutskottet är tveksamt til opprättande av en ledningsgruppe for barn- og ungdomskultur,
- att kulturutskottet vill att det grundbidrag som tildeles barn- og ungdomsorganisationerna inte reduceras från nuvarande nivå
- att det utarbetas en nordisk strategi när det gäller den kulturelle utvecklingen i de mångkulturelle samhällella i våra nordiska länder
- att Nordiska ministerrådet kontinuerligt rapporterer til Nordiska rådet hur genomförandet av handlingsplanen framskrider.

Karin Lian (A) (utskottets talesman): Kulturutvalget er langt på vei fornøyd med Ministerrådets forslag til handlingsplan for barn og ungdom. Vi støtter fullt ut de grunnleggende målsettingene og strategiene i forslaget, hvor hovedmålet med kultursamarbeidet er å styrke den nordiske identiteten gjennom å øke barns og ungdoms deltakelse i, kunnskap om og interesse for nordisk kultur.

For å nå varige effekter må man satse på tiltak som tar utgangspunkt i barns og ungdommers opplevelse og forståelse og det som skapes av barn og unge selv. Kulturutvalget legger derfor stor vekt på at egenaktivitet skal være et sentralt prinsipp i handlingsplanen.

Kulturutvalget fikk forslaget til handlingsplan i midten av september, og har derfor hatt liten mulighet for å gå grundig inn på de ulike forslag som skisseres.

Kulturutvalget ønsker at man også i de forskjellige partigrupper skal få tid til å diskutere handlingsplanen, og at stilling til forslagene kan tas i forbindelse med de årlige temamøtene om nordisk barne- og ungdomskultur.

Vi oppfatter derfor forslaget i denne omgang som et grunnlag for en diskusjon, og håper at planen kan føre til nasjonale og nordiske prosesser, for å kunne få en mer konkret forankring av de ulike ideer som handlingsplanens forslag skisserer.

Jeg synes det er viktig at det også fra Ministerrådets side igangsettes prosjekter som er med på å bevisstgjøre barns og unges forhold til film- og videovold. I Norge har regjeringen utarbeidet "handlingsplan om vold i billedmedia". Etter mitt skjønn kan handlingsplanen gi et godt grunnlag for fellesnordisk oppfølging.

Ministerrådets handlingsplan har noen svake punkter som kulturutvalget ønsker skal bearbeides videre. Det er en svakhet at planen tilsynelatende er utarbeidet og blir iverksatt av kulturministrene alene.

Barn og ungdom er erklært som den viktigste målgruppen for den kulturpolitiske nyorienteringen, og satsingen på barn og unge er betegnet som sektorovergripende.

Det er uttalt i handlingsplanen at samarbeidet mellom skole- og kulturområdet i høy grad avgjør i hvor stor grad de nordiske satsinger på barne- og ungdomskultur kommer til å lykkes. Skolen har en sentral plass når det gjelder å skape og formidle en nordisk identitet, ikke minst med tanke på at skolen er en felles møteplass for alle barn og ungdommer.

Handlingsplanen understreker også betydningen av utdypet kontakt mellom kulturinstitusjoner og skoler, både på nasjonalt og nordisk plan, for å sette skolen sterkere i stand til formidling av nordisk identitet.

En betydelig del av barne- og ungdomskultursatsingen vil derfor måtte skje i et samarbeid mellom kulturministrene og utdanningsministrene, der skolen vil spille en stadig større rolle både i opplæring og formidling av kunst og kultur. Her bør de nordiske kultur- og utdanningsministrene ta initiativ til tiltak som kobler kultur og utdanning, slik de norske kultur- og utdanningsministrene har gjort i fellesskap, ved å utvikle en handlingsplan for estetiske fag og kulturdimensjonen i grunnskolen i Norge.

Den manglende koordineringen kommer klart til uttrykk i forslag til finansiering over kultursektorens rammer. Handlingsplanen har f.eks. ingen økonomiske koblinger til utvekslingsprogrammene Nordplus og Nordplus Junior, som helt klart har et utdanningsmessig siktemål, men som også inngår som et vesentlig element i den overordnede målsettingen for det nordiske kultursamarbeidet.

Skoledatanettverket er et annet viktig element her som skulle hatt en mer sentral plass i handlingsplanen enn det har fått.

Kulturutvalget går imot opprettelsen av et nytt "Levende Nordenfond", som er tenkt som en spesiell støtteordning hvor regioner skal bidra til større nordiske kulturprosjekt for barn og ungdom.

Kulturutvalget har over år ønsket å styrke Nordisk Kulturfond økonomisk, fordi pågangen av søkere med spennende prosjekter er stor, og fordi støtte fra Kulturfondet forutsetter utløsning av midler fra nasjonale kilder i tillegg.

Framfor å opprette et nytt fond for barne- og ungdomstiltak bør en vurdere å la Kulturfondet også administrere disse midlene øremerket for barn og ungdom. Det er viktig å tilrettelegge nordiske støtteordninger slik at søkerne enkelt kan finne ut av hvilke muligheter som finnes.

Det blir foreslått opprettelse av en "ledningsgruppe for nordisk barn- og ungdomskultur", som skal være kultursektorens spesielle organ for barne- og ungdomskultur. Kulturutvalget stiller seg skeptisk til opprettelse av denne "Ledningsgruppen".

Utvalget mener denne oppgaven bør ivaretas av kultur- og utdanningsministrene i fellesskap, siden det i stor grad er snakk om tverrsektorielle

satsinger, som langt på vei berører ulike institusjoner og samarbeidsorganer i Ministerrådets regi.

Kulturutvalget ønsker i tillegg til de målsettinger og strategier som Ministerrådet har foreslått, å gi uttrykk for viktigheten av det frivillige organisasjonslivet i barne- og ungdomsarbeidet i Norden. De frivillige organisasjonene er gode "skoler" for barn og ungdom, hvor det bl.a. gis innsikt i demokratiske spilleregler, og hvor barn og unge får erfaring i å ivareta og å videreutvikle den nordiske kulturarven.

Kulturutvalget mener at med utgangspunkt i økt satsing på den organiserte barne- og ungdomsvirksomheten har Ministerrådet langt bedre mulighet til å nå fram til nye målgrupper i det nordiske samarbeidet, og det er vel nettopp det vi i fellesskap ønsker.

Det nye flerkulturelle Norden er også på barne- og ungdomsområdet en utfordring som krever strategisk tenkning, og som bør inngå i handlingsplanen.

Kulturutvalget anbefaler med disse forbehold at Nordisk Råd gir sin tilslutning til at handlingsplanen kan iverksettes, men må bearbeides nærmere på de nevnte punktene i forhold til økonomiske støtteordninger, styringsstruktur og samarbeidspartnere. Vi forutsetter nær kontakt mellom Ministerrådet og Nordisk Råd gjennom hele perioden fram mot tusenårsskiftet.

Kulturminister Jytte Hilden (S) (ministerrådets talesman): Hr. præsident! Tak for de indlæg, der allerede har været omkring kulturspørgsmål. Det gør naturligvis indtryk på mig og vil være noget af det, jeg tager med tilbage i Ministerrådet, at vi måske har brug for en ekstra runde mellem undervisningsministrene og kulturministrene i forbindelse med handlingsplanen. Det indlæg, der har været, viser jo ganske udmærket, hvorfor det er så vigtigt, at vi har en lejlighed som denne til at diskutere tingene.

Ellers må jeg jo konkludere, at de kommentarer, der har været, har været meget positive på det tema, som er lagt op, nemlig børn og unge. Jeg tror også, vi kan sige, at er der noget, vi i de nordiske lande er kendt for, er der noget, vi i fællesskab tegner et flot billede af, når det gælder os i forhold til resten af verden, så er det præcis vores måde at håndtere børn og unge på, og derfor har vi et grundlag, som der skal bygges videre på og videre med.

Så jeg kan love dem, der har været på talerstolen, at de kommentarer, der er kommet, og de korrektioner og den kritik, der har været - og som jeg har følt var velmet - vil jeg tage med tilbage til Ministerrådet, både når det gælder spørgsmålet om kulturministerrådet, som jeg er formand for for øjeblikket, og hvad angår kontakten til undervisningsministrene.

Med disse ord siger jeg tak for de kommentarer, der allerede er kommet.

Anna-Karin Andersson (representant för Ungdomens Nordiska råd): Herr president! Som representant för Ungdomens Nordiska råd skall jag kommentera handlingsplanen *Ett levande Norden*. De politiska och opolitiska ungdomsförbunden har, både inom och utom de nordiska landsråden, tillsammans diskuterat det framtida nordiska ungdomssamarbetet. Vi har också särskilt diskuterat handlingsplanen. Tillsammans med de nordiska landsråden anser UNR att handlingsplanen till viss del överensstämmer med de övergripande målsättningarna i det framtida nordiska samarbetet. Från UNR:s sida vill vi särskilt framhålla vikten av att stimulera och säkra ett nordiskt engagemang hos ungdomar också i framtiden, ett engagemang som på sikt kommer att vara den mänskliga basen för det framtida nordiska samarbetet. Ungdomsorganisationernas roll i detta arbete är och har länge varit viktig.

För många av dem som i dag arbetar aktivt inom olika kulturella, sociala eller politiska sammanslutningar har ungdomsorganisationerna varit de som tidigt stimulerat och fångat upp ett nordiskt intresse. Vi anser att ungdomsorganisationernas roll och arbetssätt bör stärkas och stödjer därför de övergripande målen i handlingsplanen. Låt mig också inledningsvis poängtera att UNR stödjer de förslag som presenterats av Nordiska rådets kulturutskott.

Handlingsplanen *Ett levande Norden* lyfter fram olika projekt som ett sätt att nå det övergripande målet att stärka det nordiska ungdomsarbetet. Även om UNR i sak inte har några stora invändningar mot att ministerrådsorgan i vissa fall driver egna projekt, vill vi framhålla att projekt i huvudsak skall ses som ett kortsiktigt sätt att fånga ungdomars uppmärksamhet kring någon speciell fråga. Kvarstår gör dock att dessa projekt är planerade att drivas av tjänstemän i offentlig regi. Frågan är hur mycket ungdomsengagemang det kommer att bli med den typen av projekt. Om vi vill ha ett ungdomssamarbete är det naturligt att ungdomarna själva får förtroendet att utforma sin egen verksamhet. Hur det än är känner ungdomarna själva bäst sina egna behov och intressen.

Projekt kan aldrig ses som en garanti för skapande av ett långsiktigt och hållbart ungdomsengagemang utan måste kombineras med satsningar av mer bestående karaktär. Ungdomsorganisationernas roll blir bl.a. att fånga upp det engagemang som väckts genom projekten och att tillsammans med ungdomar planera och genomföra verksamhet som passar deras intressen. Ungdomsorganisationerna är enligt vår uppfattning de som bäst känner ungdomars intressen och behov, och det är därför naturligt att vi ansvarar för merparten av det nordiska ungdomsarbetet.

Det ursprungliga ministerrådsförslaget innebar en nedskärning för ungdomsorganisationerna med omkring en miljon DKK. Lyckligtvis har UNR genom en konstruktiv dialog med Nordiska rådets kulturutskott nu fått gehör för sina synpunkter.

Den summa som ungdomsorganisationerna får för organisationsstöd är det belopp som vi använder för att driva ett dynamiskt och lokalt förankrat nordiskt samarbete under ett helt år. Med ytterst begränsade resurser - sällan handlar det om mer än 50 000 DKK - säkras det framtida nordiska

samarbetet. Värdet av allt ideellt arbete kommer aldrig riktigt att kunna uppskattas. Helt klart är att om man i stället väljer att satsa de pengarna på t.ex. ett projekt av typen pilotprojektet "Ett levande Norden", kommer vi inte att kunna få en verksamhet för längre tid än cirka en månad.

Ungdomsorganisationerna är vana vid att arbeta med små resurser. Vi är vana vid att ägna dagar åt ideellt arbete och att inte förlägga våra sammankomster till några flotta hotell. Organisationslivet i Norden skapar med mycket begränsade resurser brett folkligt engagemang i nordiska frågor. Om handlingsplanens mål är att stärka organisationerna och nätverken, är det i framtiden naturligt att öka stödet till de nordiska organisationerna.

Inför framtiden vill jag skicka med Nordiska rådet att ytterligare nedskärningar för de nordiska ungdomsorganisationerna otvetydigt kommer att leda till att vi får än svårare att finansiera resor och deltagande från våra medlemsorganisationer i Västnorden. Detta vore mycket olyckligt, framför allt med tanke på att Västnorden är ett av Nordiska ministerrådets prioriterade områden framöver.

Just nu talas det i det nordiska samarbetet mycket om att riva ned och skapa nytt. Det talas om förändring och effektivisering. Men frågan är om det finns ett egenvärde i att förändra och effektivisera. Vi måste hela tiden vara uppmärksamma på att förändringar görs i rätt riktning. Herr president! De nordiska ungdomsorganisationerna anser att handlingsplanen "Ett levande Norden", förutsatt att den förändras enligt de riktlinjer som Nordiska rådets kulturutskott angivit, är ett steg i rätt riktning. Låt oss tillsammans arbeta i en konstruktiv dialog för att stärka de nordiska ungdomsorganisationerna i framtiden.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen med acklamation.*

20

A 1086/k: Medlemsförslag om det nordiska språkliga samarbetet och EU

Kulturutskottet hade föreslaget att rådet antar följande rekommendation med anledning av medlemsförslaget:

Nordisk Råd rekommenderer de nordiske lands regjeringer

at sammen med relevante EU-organ, intensivere utdannings samarbeidet i den hensikt hurtig å tilfredsstille behovet for tolker og oversettere som behersker de nordiske språk.

Karin Lian (A) (utskottets talesman): President! De nordiske statsministre har i forbindelse med fornyelsen av det nordiske samarbeidet lagt vekt på at det må satses på tiltak for å fremme det nordiske språksamarbeidet. Etter mitt skjønn er dette bra og av stor betydning.

Språkfelleskapet er en grunnleggende forutsetning for at det nordiske samarbeidet kan opprettholdes og videreutvikles. Nordisk Råd har medvirket aktivt for å fremme dette arbeidet.

Både det nordiske samarbeidet og Den europeiske union er i kontinuerlig forandring og utvikling. EU skal ha sin regjeringskonferanse i 1996, og det nordiske samarbeidet er i slutfasen av en omfattende reformprosess. Likevel er det noen grunnleggende forutsetninger og prioriteringer som vil bestå uansett i hvilken retning utviklingen går.

Språkfelleskap og spørsmål som gjelder språklig identitet og språkforståelse, har tradisjonelt hatt en forrang i det nordiske samarbeidet. Utgangspunktet for språksamarbeidet i Norden har vært å trygge de språklige forutsetningene for et aktivt nordisk samarbeid på ulike områder.

I reformgruppens rapport "Nordisk samarbeid i en ny tid" er det slått fast at kultur og utdanning skal være et prioritert område, og at man innenfor de prioriterte områdene i det nordiske samarbeidet nettopp skal fremme nordisk språkforståelse.

I EU er både dansk, svensk og finsk nå blitt offisielle språk. Dette innebærer bl.a. at alle rettsakter blir oversatt, og at medlemmene i Europaparlamentet, dersom de ønsker det, på samme måte som medlemmene fra andre land har rett til å få møtedokumenter og taler på sitt eget språk.

Norsk og islandsk har delvis samme status, ved at beslutningsdokumenter som berører disse landene, som følge av EØS-avtalen, oversettes til respektive språk. Det er allikevel grunn til å understreke at alle de nordiske språkene er å regne som minoritetsspråk i det europeiske samarbeidet. Derfor er det viktig at de nordiske representantene i EU kontinuerlig arbeider for å sikre de små språkenes stilling.

Norge har nettopp gitt sin tilslutning til en endring i EØS-avtalen, som bl.a. innebærer støtteordninger for å sikre at de mindre språkgruppene har muligheten til å bevare eget særpreg.

Kulturutvalget innser at man innenfor EU, med 15 nåværende medlemmer og trolig etter hvert mange nye medlemmer, snart vil få et økende press for å redusere antallet offisielle språk i EU. Vi står likevel fast ved at det ikke er riktig å redusere de små språkenes stilling i EU.

Kulturutvalget finner det derimot ikke riktig å slå fast en strategi for anvendelse av nordiske språk i det praktiske arbeidet innen EU, tilsvarende den praksis som føres innenfor det nordiske samarbeidet, og slik det blir rekommandert i medlemsforslaget.

Det vil uansett være behov for spesielle løsninger når det gjelder tolking for det finske språkets del, og siden Island og Norge ikke er medlemmer av EU, er det i den nåværende situasjon snakk om et eventuelt samarbeid mellom svensk og dansk. Siden det kun er snakk om å redusere tolkingsbehovet med ett språk til arbeidsmøter o.l., vil det ikke ha samme effekt utad, som det ville hatt dersom det innebar en reduksjon fra tre til ett språk.

Kulturutvalget stiller seg derimot positiv til medlemsforslagets andre del, som går ut på å intensivere utdanningsarbeidet, i samarbeid med rele-

vante EU-organ, med det formål å vurdere behovet for tolker og oversettere som behersker de nordiske språkene.

Kulturutvalget anbefaler at Nordisk Råd ber de nordiske lands regjeringer om sammen med relevante EU-organ intensivere utdanningssamarbeidet i den hensikt hurtig å tilfredsstille behovet for tolker og oversettere som behersker de nordiske språk.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen med acklamation.*

21

A 1096/k: Medlemsförslag om nordiska forskningsklustrar på toppnivå inom några få områden

Kulturutskottet hade föreslagit att rådet *inte* företar sig något med anledning av medlemsförslaget.

Utskottets förslag bifölls.

22

A 1109/k: Medlemsförslag om revidering av utdelningsordningen för Nordiska rådets litteratur- resp. musikpris

Kulturutskottet hade föreslagit att rådet *inte* företar sig något med anledning av medlemsförslaget.

Utskottets förslag bifölls.

23

A 1112/k: Medlemsförslag om de nordiska språken som hemspråk i grundskolan

Kulturutskottet hade föreslaget att rådet med anledning av medlemsförslaget antar följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd:

at utarbeide særskilte ordninger for å fremme de to- og flerkulturelle nordiske barnas muligheter til å utvikle de ulike sidene av sin språklige og kulturelle identitet innen elev- og lærermobilitet og det nordisk skoledatanettverket i det nordiske samarbeidet.

Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.) (utskottets talesman): Hr. præsident! Medlemsforslaget om de nordiske sprog som modersmålsfag i grundskolen foreslår, at de nordiske landes regeringer skal lovfæste alle nordiske skoleelevers individuelle ret til undervisning i deres modersmål.

Desuden foreslås det, at Nordisk Ministerråd inden for elev- og lærermobilitetsprogrammerne og det nordiske skoledatanet skal udarbejde specielle ordninger for at fremme de to-kulturelle børns muligheder for at udvikle de forskellige sider af deres sproglige og kulturelle identitet.

Forslagsstillerne peger på, at der i den nye Nordmål-plan for 1996 til 2000 står, at "det er vigtigt, at børn, der har deres rødder i to eller flere af Nordens sprog, kulturer og nationer, gives fuld mulighed for at udvikle de forskellige sider af deres sproglige og kulturelle identitet".

Kulturudvalget ser den store betydning af, at det enkelte barn i de nordiske lande, som er udvandret fra sit hjemland til et andet nordisk land, samt børn med dobbelt nordisk identitet, får undervisning såvel i det lands sprog, hvor barnet opholder sig, som i sit oprindelige modersmål. Forskning viser, at flersprogede børn, som ikke har gode kundskaber i deres modersmål, også kan have vanskeligheder ved indlæring af det nye sprog.

Medlemsforslagets del om at lovfæste alle nordiske skoleelevers individuelle ret til undervisning i deres modersmål har imidlertid flere problematiske sider. For det første vil det være vanskeligt at gå ind for en positiv særbehandling af nordiske børn på bekostning af børn fra andre nationer og kulturer. Det har også betydelige økonomiske konsekvenser, i og med at forslaget går ind for den enkelte elevs individuelle ret.

De nordiske lande har forskellige udformninger på dette område. I Island, som ikke har lovfæstet ret til modersmålsundervisning for fremmedsprogede elever, er et nordisk sprog obligatorisk som første fremmedsprog i grundskolen. De fleste lærer dansk, men det er også muligt at vælge norsk eller svensk, hvis barnet har forkundskaber i et af disse sprog. Island har derfor ikke behov for en særlig lovgivning på dette område, for det obligatoriske nordiske sprogfag reguleres af grundskoleloven.

Da Norge for øjeblikket er i gang med en lovgennemgang, er det ikke det rette tidspunkt til at tage spørgsmålet op om en fælles nordisk lovgivning på dette område.

På baggrund af dette har Kulturudvalget ikke kunnet anbefale en lovfæstelse af alle nordiske skoleelevers individuelle ret til undervisning i deres modersmål.

Det nordiske Sprogsekretariat har i sin høringsudtalelse peget på, at der findes en rekommandation om uddannelse af gæstearbejderes børn i det europæiske samarbejde. Myndighederne i modtagerlandet tillægges her den opgave at give disse børn undervisning i det nye lands sprog samt at øge deres kundskaber i deres eget modersmål og hjemlandets kultur. Det indebærer, at de svenske, danske og finske børn allerede har den ret, som foreslås for de nordiske børn i Norden, i hinandens lande og i andre EU-lande.

Kulturudvalget stiller sig meget positivt til medlemsforslagets del om at udarbejde specielle ordninger inden for elev- og lærermobilitet og det nor-

diske skoledatanet for at fremme de to- og flerkulturelle børns muligheder for at udvikle de forskellige sider af deres sproglige og kulturelle identitet. Det er denne udfordring, vi overbringer ministerrådet, som får til opgave at komme med kreative forslag til, hvordan disse værktøjer kan anvendes i arbejdet for at udvikle de to- eller flerkulturelle sproglige og kulturelle kundskaber.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen med acklamation.*

Geir H. Haarde overtog herefter ledningen av förhandlingarna.

Juridiska utskottets saker

24

Allmän debatt på juridiska utskottets sakområde

Johan J. Jakobsen (Sp) (utskottets talesman): I utvalgsleder Arne Anderssons fravær skal jeg innlede til debatt om juridisk utvalgs saker.

Alt taler for at det er siste gang en representant for juridisk utvalg innleder til debatt om utvalgets saker på en rådssesjon. Men selv om juridisk utvalg snart er en saga blott, er det positivt å kunne melde om et aktivt arbeidsår og samtidig forsikre rådet om at utvalget har tatt initiativ i mange saker som vil måtte stå høyt oppe på rådets dagsorden også under den nye strukturen.

Juridisk utvalg hører ikke med blant de mest ressurskrevende utvalg i Nordisk Råd. Juridisk utvalg har lagt beslag på bare rundt 0,5 pst. av rådets totalbudsjett. Når utvalget fra tid til annen har opplevd økte budsjett-rammer, har det alltid vært knyttet til større arrangementer som f.eks. Nordisk Forum i Åbo og FN's 4. kvinnekonferanse i Beijing.

De stramme økonomiske rammene for juridisk utvalg skaper en viss usikkerhet når det gjelder gjennomføringen av de handlingsprogram som Nordisk Råd har vedtatt. Dette gjelder f.eks. handlingsprogrammet for finansielle tjenester. For husholdningene er det viktig at programmet blir gjennomført som ledd i en bedre beskyttelse av forbrukerne. Vi ser f.eks. at kredittkjøptjenester markedsføres med stor intensitet, og det er mange eksempler på at uheldige valg får alvorlige konsekvenser for konsumentenes økonomi.

Juridisk utvalg fremmer under denne sesjonen et framtidsrettet forslag om nordisk lovgivningssamarbeid. Det faktum at tre nordiske land er med i unionen og de to andre er knyttet til EU-systemet gjennom EØS-avtalen, gjør at lovgivningssamarbeidet i Norden nå blir viktigere enn noensinne. Dette samarbeidet er todelt: For det første dreier det seg om å koordinere nordiske innspill når det gjelder påvirkningen av holdninger, regler og lover i andre europeiske land - herunder EU. Og for det andre vil det være

behov for å samordne den nordiske lovgivningen når EU-direktiv og øvrig regelverk i unionen - i større og mindre grad - skal bli en del av lovgivningen i de respektive land i Norden. Her bør det skje en lovharmonisering som gjør at en kan unngå unødvendige problemer i forholdet mellom de nordiske land.

Juridisk utvalg har også vært rådets konstitusjonelle utvalg. I den forbindelse har utvalget gitt uttrykk for at en bør se på konsekvensene for de nordiske lands grunnlover av at kompetanse innen lovgivning overlates til overstatlige organ. Utvalget hadde foreslått at det skulle avsettes en halv million kroner til dette prosjektet, uten at dette har blitt prioritert.

Juridisk utvalg har også vært aktiv i forbindelse med arbeidet omkring rådets nye organisasjon og rådets nye arbeidsordning. Juridisk utvalg har hatt tre ekstra møter hvor en har behandlet de konstitusjonelle sidene ved nyorganiseringen. Utvalget har gitt en uttalelse til ministerrådsforslaget om Helsingforsavtalen, som ble endret ved rådets ekstrasesjon i København. Juridisk utvalg har også gitt synspunkter på endringer av rådets forretningsorden, som står på denne sesjons dagsorden.

Jeg håper at den nye rådsstrukturen vil medvirke til at de saksområder juridisk utvalg tidligere har prioritert, vil gi gjenklang også i de nye geografiske utvalgene og det kommende medborgerutvalget.

Nå skal en ny utvalgsstruktur tre i funksjon. Juridisk utvalg har i den forbindelse pekt på følgende prioriteringer når det gjelder utvalgets ansvarsområder: lovgivningsarbeidet, både nordisk og i relasjon til EU, forbrukerspørsmål og næringsmiddelsspørsmål. Dessuten mener utvalget at det er viktig at en følger opp det nordiske likestillingsarbeidet.

Utvalget har arbeidet med likestillingsspørsmål på nordisk plan både i relasjon til EU, EØS og nå senest ved FN's 4. kvinnekonferanse. Også flyktning- og asylspørsmål bør bli høyt prioriterte saker under et forhåpentligvis vitalisert og offensivt Nordisk Råd.

Medborgerutvalgets saksområde er lagt under Norden-utvalget. Det mener jeg er riktig, selv om mange saker som har sortert under juridisk utvalgs arbeidsområder, også berører saksområder som hører inn under Europa-utvalget og Nærområde-utvalget. Utvalget mener også at man i meget nær framtid bør fokusere sterkere på kriminalitet, narkotika og bekjempelse av annet misbruk, samt se på hvordan vi kan bekjempe den stigende volds- og ungdomskriminaliteten i samfunnet.

Når det gjelder rapporten "Nordisk Nytte", viser jeg til det brev juridisk utvalg sendte Presidiet i går. Utvalget mener rapporten er beheftet med betydelige svakheter, som fordrer en grundig behandling både i utvalg og i partigrupper.

Som mange andre har vært inne på under debattene på denne sesjonen, mener også juridisk utvalg at rapportens kriterier for ensidig er knyttet til økonomiske forhold, uten i tilstrekkelig grad å reflektere den "nordiske nytte", som ikke like lett lar seg måle, men som allikevel kan bety mye for folk i Norden.

Hensynet til en försvarlig behandling i rådets tre hovedutvalg og i partigruppene må etter utvalgets mening ha forrang framfor hensynet til den stramme tidstabellen som er skissert.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

25

A 1114/j: Udvalgsforslag om det fremtidige nordiske lovgivningssamarbejde och A 1087/j: Medlemsforslag om översyn av nordisk rättslikhet vid ett närmande till Europa

Rådet behandlade ovanstående två saker i ett sammanhang.

Juridiska utskottet hade föreslagit

A att rådet antar antar följande rekommendation med anledning av utskottsförslaget:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

at det nordiske lovgivningssamarbejde fortsætter i samme omfang som tidligere,

at de nordiske lande forud for gennemførelse af ny lovgivning underretter hinanden om intentionerne og indholdet samt søger information om, hvor vidt tilsvarende foranstaltninger er gennemført i et andet nordisk land,

at de nordiske lande samarbejder på tidlige stadier, hvor ny regulering, der omfatter nordiske borgere, er under forberedelse,

at de nordiske lande ved gennemførelsen/implementeringen af EU-reglerne og regler, der følger af EØS-aftalen, i videst mulig udstrækning og i overensstemmelse med de forpligtelser, som påhviler de enkelte lande, sørger for, at disse regler gennemføres på en ensartet måde i hele Norden med det formål at etablere eller bevare den nordiske retsenhed og retslighed på så mange forvaltningsområder som muligt,

at forvaltningen af ensartede regler så vidt muligt bliver ensartet/følger samme principper,

at de nordiske justitsministre årligt rapporterer til Rådet om, hvilke nye lovgivningsforanstaltninger der er vedtaget og trådt i kraft i årets løb i de enkelte nordiske lande, og redegør for fremtidige planer nationalt og nordisk.

B. att rådet *inte* företar sig något med anledning av medlemsförslag A 1087/j.

Sinikka Hurskainen (SDP) (utskottets talesman): Herr president! Juridiska utskottet beslöt vid sitt möte i somras att lägga fram ett utskottsförslag om det framtida nordiska lagstiftningssamarbetet. Bakgrunden var vår omsorg om att detta samarbete måste behålla sin starka ställning och aktualitet i dagens läge med ett allt närmare samarbete med EU, även när det gäller de länder som inte blivit medlemmar.

Oikeusministerit sanovat vuosikertomuksessa, että heidän mielestään on rohkaisevaa, ettei Euroopan tason yhteistyö heikennä pohjoismaista lainsäädäntöyhteistyötä. Haluaisin mielelläni uskoa ministereiden sanaan, mutta meillä on omat epäilyksemme, ja sen vuoksi valiokunta haluaakin, että neuvosto seuraa alan kehitystä jatkossakin.

Ministerit toteavat kuitenkin, että eurooppalainen yhteistyö on päinvastoin laajentanut Pohjoismaiden lainsäädäntöyhteistyötä uusille aloille. Valiokunnan mielestä tämä on hyvä, ja se toivookin, että hallitukset käyttävät tarjoutuvat mahdollisuudet hyödykseen ja koordinoivat Pohjoismaiden näkökannat komission laajoista esityksistä, joita se tekee ns. vihreissä kirjoissa tai valkoisissa kirjoissa, ja pyrkivät sitä kautta vaikuttamaan pitkällä aikavälillä EU:n politiikkaan. Tätä kautta pystymme paremmin vaikuttamaan Euroopan säännöstöön siihen suuntaan, joka paremmin sopii pohjoismaiseen oikeus- ja hallintoperinteeseen.

Jotta lainsäädännön yhdenmukaisuus ja oikeusturva pystyttäisiin säilyttämään sekä EU:n toimivaltaan kuuluvilla aloilla että aloilla, jotka EU:n tai ETA-sopimuksen perusteella otettaisiin meidän oikeusjärjestelmäämme, on erittäin tärkeätä, että vastaisuudessakin säännökset otetaan käytäntöön maissamme niin yhdenmukaisesti kuin mahdollista. Silloin meidän on myös mahdollista tulkita sääntöjä yhdenmukaisesti ja pyrkiä yhtäläiseen hallinnolliseen käytäntöön. Varsinkin talousalan lainsäädännössä ja erityisesti elinkeinoelämän kilpailuolosta säädettäessä ovat yhtenäiset säännöt ja tulkinta sekä hallinnollinen käytäntö ensiarvoisen tärkeitä yhdentymiselle eikä yksinomaan taloussektorilla.

Valiokunnan mielestä valiokuntaehdotus noudattaa olennaisilta osiltaan jäsenehdotuksen A 1087/j pohjoismaisen oikeusyhtäläisyyden tarkistamista.

Herr president! Mot bakgrund av vad jag här anfört vill jag yrka bifall till utskottets förslag om det framtida nordiska lagstiftningssamarbetet och att rådet ej företar sig något med anledning av medlemsförslaget A 1087/j om nordisk rättslikhet. I övrigt hänvisar jag till utskottets tryckta förslag.

Det finska avsnittet i **Sinikka Hurskainens** anförande i svensk översättning: --- Justitieministrarna säger i årsberättelsen, att de anser det avgörande att det europeiska samarbetet inte leder till att det nordiska lagstiftningssamarbetet försvagas. Jag skulle gärna vilja ta ministrarna på orden här, men vi har våra tvivel och vill därför från utskottet sida göra en markering, att Nordiska rådet även fortsättningsvis håller detta område under uppsikt.

Ministrarna menar dock, att det europeiska samarbetet tvärtom har medfört att de nordiska ländernas lagstiftningssamarbete har utvidgats till flera nya områden. Utskottet ser detta med tillfredsställelse och hoppas att regeringarna tillvaratar de möjligheter som ges att - på grundval av de omfattande förslag som framläggs av kommissionen, ofta i s.k. grönböcker eller vitböcker på skiftande områden - i god tid samordna de nordiska ländernas ståndpunkter och därigenom påverka EU:s politik på längre sikt. Detta bör ge oss bättre möjligheter att påverka det europeiska regelverket i en riktning som stämmer överens med den nordiska rättstraditionen och förvaltningstraditionen.

För att bevara vår nordiska tradition av rättsenhet och rättssäkerhet både på områden som ligger utanför EU:s nuvarande kompetens och områden, som enligt EU:s beslut respektive EES-avtalet skall införas i våra länders rättssystem, är det av avgörande betydelse att vi även fortsättningsvis genomför dessa regler på ett så enhetligt sätt som möjligt. Detta ger oss också tillfälle till gemensam tolkning av reglerna och likartad administrativ praxis. Särskilt vad gäller sådan lagstiftning som avser spelreglerna på det ekonomiska området, inte minst de som påverkar konkurrensförhållandena i näringslivet, är enhetliga rättsregler och tolkning samt administrativ praxis av avgörande betydelse för integrationen, inte bara på det ekonomiska området.

Utskottet anser att utskottsförslaget härigenom i allt väsentligt uppfyller syftet med medlemsförslaget A 1087/j om nordisk rättslikhet. ---

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen (punkt A ovan) med acklamation.*

Utskottets förslag, att inte företa sig något med anledning av medlemsförslag A 1087/j (punkt B ovan), bifölls.

26

A 1122/j: Udvalgsforslag om ligebehandling af nordiske statsborgere i samarbejde med de nordiske ombudsmænd

Juridiska utskottet hade i utskottsförslaget föreslagit att rådet antar följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at indlede et samarbejde for at påse, at offentlige myndigheder i de nordiske lande bidrager til at tilrettelægge forholdene bedst muligt, således at de parlamentariske ombudsmandsinstitutioner kan udøve deres kontrol med, at nordiske statsborgere behandles efter de i artikel 2 i Helsingforsaftalen udtrykte intentioner.

Vibeke Peschardt (RV) (utskottets talesman): Hr. præsident! Såvel Nordisk Råd som Nordisk Ministerråd har i forbindelse med de seneste ændringer af Helsingforsaftalen ment, at det er vigtigt at understrege, at statsborgerne fra de øvrige nordiske lande skal ligestilles med landets egne borgere ved udformningen af love og andre retsregler.

De nordiske lande har indgået vigtige konventioner om bl.a. social tryghed og konventionen om et fællesnordisk arbejdsmarked. Det er karakteristisk for det nordiske samarbejde, at man tager udgangspunkt i de enkelte borgeres rettigheder; således at de nordiske borgere kan rejse, bosætte sig, tage arbejde og opretholde sociale rettigheder på lige vilkår i alle de nordiske lande.

Juridisk Udvalg har gennem de sidste år kunnet konstatere, at der på trods af de nordiske konventioner stadig væk af og til opstår problemer for nordiske borgere, når de bosætter sig og søger arbejde i et andet nordisk land end statsborgerlandet. Efter intentionen i den nye artikel 2 i Helsingforsaftalen er dette ikke acceptabelt. Juridisk Udvalg foreslår derfor, at de nordiske regeringer sikrer, at de offentlige myndigheder gøres opmærksom på de nordiske konventioner og aftaler.

Juridisk Udvalg henviser til, at Præsidiet har besluttet at henvende sig til de nordiske samarbejdsministre, og man anmoder om en redegørelse for, hvordan regeringerne vil lade Helsingforsaftalens nye artikel 2 indgå i det fremtidige lovgivningsarbejde, samt om henvendelse til de nordiske parlamenters formænd, således at disse i relation til landenes ombudsmandsinstitutioner kan gøres opmærksom på den nye ligebehandlingsregel.

Juridisk Udvalgs forslag skal sikre, at også lokale forvaltningsmyndigheder overholder de nordiske aftaler og konventioner.

Forslaget fra Juridisk Udvalg lyder: Juridisk Udvalg foreslår Nordisk Råd at rekommandere de nordiske landes regeringer at indlede et samarbejde for at påse, at offentlige myndigheder i de nordiske lande bidrager til at tilrettelægge forholdene bedst muligt, således at de parlamentariske ombudsmandsinstitutioner kan udøve deres kontrol med, at nordiske statsborgere behandles efter de i artikel 2 i Helsingforsaftalen udtrykte intentioner.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen med acklamation.*

Socialutskottets saker

27

Allmän debatt på socialutskottets sakområde

Guðmundur Árni Stefánsson (A) (utskottets talesman): Hr. præsident! En ny organisation af Nordisk Råd står nu for døren. Det indebærer, at sagsudvalgene nedlægges, og en ny model med tre udvalg træder i kraft. Dette

vil dog ikke indebære, at de sager, som sagsudvalgene har arbejdet med, forsvinder; tværtimod tror jeg, at de vil blive mere synlige.

I den politiske diskussion, der har været om nordisk samarbejde gennem den seneste tid, har man trukket de emner og sagsområder frem, som man mener at det nordiske skal beskæftige sig med. I rapporten "Nordisk samarbejde i en ny tid" fremkommer det, at samarbejde inden for Norden bl.a. skal koncentrere sig om at udvikle de nordiske ordninger for nordiske medborgeres tryghed, bevægelighed, uddannelse og arbejde. Endvidere skal man bekæmpe arbejdsløshed. Der skal også satses på såkaldt "medborgerpolitik", men heri skal indgå socialpolitik.

Vi, som har arbejdet med det sociale sagsområde, har god grund til at tro, at området vil overleve de forandringer, som vil ske i det nordiske samarbejde og i Nordisk Råds organisation.

Børn, familie, arbejde, sundhed - alt dette er værdier, som skal varetages. Derfor er der et stort behov for, at Nordisk Råd arbejder videre med disse sager netop for at sikre nordiske medborgere den tryghed, den sociale sikkerhed, som de behøver. Derfor er jeg overbevist om, at disse sager på ny vil blive højt prioriteret i det nordiske samarbejde.

Socialudvalget har lagt vægt på, at man i Nordisk Råds nye organisation grundigt behandler de sager, som er udvalgets område, dvs. social- og sundhedspolitik, arbejdsmarked og arbejdsmiljø samt bygge- og boligsektoren. Man mener, at de sociale sagsområder skal synliggøres på en eller anden måde.

De sociale sager hører hovedsagelig under Nordenudvalget, men de kan også komme op i Europaudvalget og Nærområdeudvalget. Man kan sige, at sektoren er tværgeografisk, og derfor må man på en grundig måde passe på, at de sociale sager behandles i alle tre udvalg efter behov.

Et af de emner, som Socialudvalget har behandlet, er de nordiske borgers sociale tryghed. Det har vist sig, at efter 1. januar 1994, hvor EØS-af-talen og den nordiske konvention om social sikring trådte i kraft, er de nordiske borgers sociale rettigheder formindsket, når de flytter inden for Norden.

Det beror på nogle faktorer: For det første indebærer den nordiske konvention om social sikring ikke helt de samme rettigheder som den ældre konvention om social sikring. For det andet mangler der koordinering og eventuelt viden om de regler, der gælder på området hos lokale myndigheder, som skal gennemføre reglerne. Dette undersøges nu af ministerrådet, og Socialudvalget mener, at man skal afvente resultaterne.

Endelig har der været ændringer i den nationale lovgivning på socialområdet, som formindsker de sociale ydelser og borgernes rettigheder til at få dem. Man bør også være meget opmærksom på dette. Netop disse sager kan lede til, at der må lægges stor vægt på det sociale sagsområde i Nordisk Råd i fremtiden.

Et andet område, der har været behandlet i Socialudvalget, er handi-capområdet. Det er vigtigt at være opmærksom på og bidrage til opfølgningen af FN's standardregler.

En anden sag, som er af betydning, er at gennemføre den nordiske model på handicapområdet i EU, dvs. at sikre, at den nordiske handicap-politik får indflydelse i Europa, men dér mener vi bestemt, at Norden kan være et forbillede. Handicapområdet er også et godt eksempel på, at det sociale sagsområde kan være tværgeografisk.

Socialudvalgets sager vedkommer også Nordens nærområder. Nu har udvalget slutbehandlet et medlemsforslag, hvor man foreslår, at der ud-dannes informatører på narkotikaområdet i Nordens nærområder, og dette medlemsforslag kommer til behandling her i dag. Endvidere planlægger Socialudvalget og Juridisk Udvalg et baltisk/nordisk seminar i januar 1996 om migrationsspørgsmål.

Det er Socialudvalgets håb, at resultaterne fra dette seminar vil opføl-ges i den nye organisation eventuelt i Nærområdsudvalget, og det nævner jeg her, fordi det er meget vigtigt at få en kontinuitet i det arbejde, som nu gennemføres af sagsudvalgene efter årsskiftet.

Samarbejdet i Norden står nu ved et vendepunkt. Det er vigtigt, at de næste skridt i samarbejdet mellem landene kommer til at lede os ind på de rigtige veje. Vi har en base at bygge på - landenes samarbejde i årtier. Dette samarbejde skal vi lære at benytte til at styrke vores bånd og tilpasse os til en ny tid. De sociale sagers vigtighed, velfærden for Nordens medborgere, er yderst vigtig. Den vigtighed bør genspejles i Nordisk Råds virksomhed.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

28

A 1110/s: Medlemsförslag om utvidgat samarbete mellan de nordiska sjömansmissionerna

Socialutskottet hade föreslagit att rådet med anledning av medlemsförslaget antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att utreda förutsättningarna för att förstärka och utvidga det nordiska samarbetet mellan de nordiska sjömansmissionerna via Det nordiska sjömanskyrkorådet och stödja dess viktiga verksamhet utomlands för nordiska medborgare.

Solveig Sollie (KrF) (utskottets talesman): For de titusener av nordiske statsborgere som lever, arbejder, studerer eller ferierer i land utenom Norden, er dette et viktig forslag. De nordiske sjömannsmisjonene og de nordiske sjömannskirkene har opp gjennom tidene ofte vært det viktigste samlingspunkt - ja, selve ankerfestet - for mange sjömenn i utenriksfart. I dag står det kirkelige utearbeidet overfor nye og bredere oppgaver og målgrupper ettersom vårt næringsliv internasjonaliseres, et sterkt økende an-

tall mennesker ferierer eller bor i lengre tid i utlandet og flere tar sin utdanning i andre land.

I sjømannskirkene kan folk komme sammen på nordisk vis - bokstavelig talt finne en nordisk havn og hjemmebase, finne trygghet og for noen øyeblikk stenge for alle uvante og fremmede språklige og kulturelle inntrykk. Slik er sjømannskirken en bærebjelke i et nordisk nettverk som vi alle trenger når vi er langt fra hjemlige trakter, enten vi er sjøfarende, fastboende, turister, besøkende familier eller studenter.

Da Det norske storting i fjor behandlet Regjeringens melding om "en kirke uten grenser", ble det gitt uttrykk for stor anerkjennelse for det arbeidet sjømannskirken utfører. Det ble også fastslått at det samlede kirkelige utarbeidet skal legges til Den Norske Sjømannsmisjon, og at statens andel av Sjømannsmisjonens kostnader med å være kirke for nordmenn i utlandet skulle økes.

De nordiske sjømannsmisjonene arbeider sammen i Nordisk Sjømannskirkeråd, og dette samarbeidet strekker seg også til de fjerne land. Således framgår det av Nordisk Sjømannskirkeråds høringssvar til utvalget at de konkret arbeider med fellesnordiske prosjekter som til sammen beløper seg til 8,5 mill. svenske kroner. Som eksempel kan jeg nevne Sjømannskirkerådets planer for å etablere en nordisk katastrofeberedskap - et tiltak som skal gi åndelig støtte ved større katastrofer. Sosialutvalget her i Nordisk Råd tar ikke stilling til finansieringsbehovet, men det er utvalgets mening at sjømannsmisjonenes virksomhet burde styrkes ved at de nordiske regjeringene øker den offentlige støtten til det kirkelige arbeidet i utlandet. Utvalget ser meget positivt på samarbeidet gjennom Nordisk Sjømannskirkeråd, som har medført et felleskirkelig nordisk samarbeid i flere utenlandske byer. Vi mener derfor at samarbeidet mellom de nordiske kirker og frivillige organisasjoner burde styrkes, og dermed gi muligheten for en bedre tilretteleggelse av det kirkelige arbeid utenfor de nordiske land. Nordisk Sjømannskirkeråd bør i denne sammenheng fortsatt fungere som et sentralt organ for utvikling av nordiske samarbeidsavtaler om konkrete prosjekter.

Nordisk Sjømannskirkeråd har bedt om støtte for at de utsendte prestene i deres tjeneste kan få utstedt tjeneste- eller diplomatpass fra de nordiske utenriksministeriene. Her vil det være ulik praksis og ulik tradisjon i de nordiske land. Utvalget har derfor ikke tatt dette med i sitt forslag til rekommandasjon, men det er utvalgets mening at man bør utrede nærmere de muligheter som foreligger for en utvidelse av samarbeidet mellom det kirkelige arbeidet i utlandet og de nordiske lands utenriktjenester. Blant annet vil utenlandsprestene åpenbart kunne representere verdifull stedlig kompetanse, særlig i sossalsaker og som en del av utenriksstasjonenes alminnelige beredskap.

Til slutt vil jeg igjen peke på sjømannsmisjonens velferdsmessige funksjon. Å bygge opp et vern mot mistriksel og ensomhet gjennom konkrete og regelmessige arrangement som f.eks. konserter, foredrag, gudstjenester og andre kulturelle samlinger er svært viktige tiltak. Jeg ser det som viktig

at sjømannsmisjonenes utestasjoner legger vekt på et bredt inkluderende tilbud, slik at alle - uavhengig av tro - kan føle seg hjemme.

Sedan diskussionen forklarats avslutad *antogs rekommendationen med aklamation.*

29

A 1118/s: Medlemsforslag om utdanning av informatører på narkotikaområdet i Nordens nærområden

Socialutskottet hade föreslagit att rådet antar följande rekommendation med anledning av medlemsforslaget:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre en uddannelse af ungdom i Nordens nærområder til at blive informatører på narkotikaområdet, i nært samarbejde med Nordisk Kontaktmandsorgan for Narkotikaspørgsmål og andre berørte myndigheder, institutioner og organisationer i Norden og Nordens nærområder, som arbejder med bekæmpelsen af narkotika.

Sten Svensson (m) (utskottets talesman): Herr president! Socialutskottet støder de tankar som har framlagts i medlemsforslaget om att utbilda informatører på narkotikaområdet i Nordens nærområden. Den grundläggande tanken är att dessa informatører bör hämtas bland utsatta grupper i Nordens nærområden, som utifrån egna erfarenheter kan informera andra ungdomar på rätt sätt. Det kan vara ungdomar som genomgått en framgångsrik rehabilitering, som utifrån sina personliga erfarenheter kan motivera andra till efterföljd.

Som framgår av remissyttrandena finns det en övervägande positiv inställning till förslagens grundidé, nämligen att de nordiska länderna skall bidra till att även bekämpa narkotikaproblemen i Nordens nærområden. Många instanser har också understrukit att fortsatta insatser på narkotikaområdet i Baltikum bör vara beroende av de initiativ som kommer därför. Många støder också det föreslagna sättet att utse de personer som skall utbildas till informatører, nämligen just bland dem som har egen upplevd kunskap och självupplevd erfarenhet på detta område och därför bör vara särskilt väl ägnade att informera andra ungdomar om de befintliga riskerna och farorna av olika slag. Andra remissinstanser har uttalat önskemål om att utbildningen bör ske både i Norden och i nærområdena, om att utbildningen bör ske i nära samarbete med det land där informationen skall spridas, att utbildningen bör bli föremål för grundlig uppföljning och att informatörerna måste ges det stöd de behöver i sitt arbete.

Socialutskottet menar att narkotikaproblemet måste bekämpas även i Nordens nærområden. Utskottet hänvisar till att bekämpningen av narkotika där också har betydelse för de nordiska länderna. Utskottet hänvisar

också till att närområdena har fått växande betydelse som transitområde för narkotikan.

Enligt utskottet är information och upplysning bland ungdomar fundamentala faktorer i kampen mot narkotikan. Ungdomen är ju en riskgrupp och dessutom starkt mottaglig för information. Just detta ställer stora krav på dem som skall ha hand om utbildningen.

Av medlemsförslaget framgår att utbildningen bör svara mot önskemålen i varje enskilt land, dvs. det land där informationen skall spridas. Utskottet instämmer i detta men vill samtidigt framhålla att det också är viktigt att det finns gemensamma riktlinjer och målsättningar för utbildningen. Det är här mycket viktigt att man har ett gott samarbete om detta bl.a. med Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor och andra berörda institutioner, kort sagt samordna alla goda krafter.

Vilka är det då som skall utbildas till informatörer? Skall det vara ungdomar eller professionella personer? Socialutskottet menar att tanken i medlemsförslaget att utbilda unga att kunna informera sina jämnåriga är god. Som framgår av svaret från Folkhälsoinstitutet i Sverige skall ett EU-projekt snart startas med syfte att utbilda narkotikainformatörer i Östeuropa. Det är där tal om utbildning av vuxna. Utskottet menar att dessa två projekt kan väl komplettera varandra.

Vad gäller urvalet av informatörer menar utskottet att dessa självfallet måste utses med hänsyn till omständigheterna, att de personer bör väljas som är bäst ägnade till denna roll.

Utskottet har också uppfattningen att utbildningen bör ges inom Nordens gränser. Här finns ju de kunskaper som vi vill dela med oss av. Vad gäller uppföljningen av utbildningen är det mycket viktigt att denna görs med omsorg. Frågan om i vilket land uppföljningen bör ske får värderas alltefter omständigheterna. Det är viktigt att de baltiska staterna själva ges en framträdande roll i processen och att vi är lyhörda för deras speciella önskemål utifrån problematiken att vara transitländer.

Det måste sörjas för att informatörerna kan få allt önskvärt stöd i sitt arbete. Här kan man tänka sig att såväl officiella myndigheter som frivilliga organisationer kan spela en roll och att man med gemensamma krafter tar sig an problemet.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår ett enigt socialutskott att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genomföra en utbildning för ungdom i Nordens närområden till att bli informatörer på narkotikaområdet, i nära samarbete med Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor och andra berörda myndigheter, institutioner och organisationer som arbetar med att bekämpa narkotika.

Herr president! Jag yrkar bifall till socialutskottets hemställan.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen med acklamation.*

Avslutning

30

Val

Presidenten: Vi går nu över till val av ledamöter till rådets olika organ enligt den struktur som skall gälla efter rådets beslut i går om ändringar i arbetsordningen (dagordningspunkt 8 ovan).

Jag vill erinra om att valen formellt kan träda i kraft först när ändringarna i Helsingforsavtalet träder i kraft.

Detta hindrar dock inte att nödvändiga förberedelser vidtas på informell basis, så att de nya utskotten kan börja arbeta med full kraft när Helsingforsavtalet väl trätt i kraft.

Valkommitténs förslag till medlemmar av de olika rådsorganen är utdelade i salen.

a) val till presidiet 1996

Valkommittén hade för plenarförsamlingen föreslagit att till president i Nordiska rådet 1996 väljs Knud Enggaard (V), Danmark (mittengruppen) och till övriga 12 medlemmar av presidiet:

Socialdemokratiska gruppen:

Dorte Bennedsen (S), Danmark

Mats Nyby (SDP), Finland

Guðmundur Árni Stefánsson (A), Island

Berit Brørby Larsen (A), Norge

Per Olof Håkansson (s), Sverige

Mittengruppen:

Knud Enggaard (V), Danmark, *president*

Mari Kiviniemi (Kesk.), Finland

Valgerður Sverrisdóttir (F), Island

Olof Johansson (c), Sverige

Konservativa gruppen:

Geir H. Haarde (Sj), Island

Jan. P. Syse (H), Norge

Sten Svensson (m), Sverige

Vänstersocialistiska gruppen:

Kjellbjørg Lunde (SV), Norge

Valkommitténs förslag bifölles.

b) val till Nordiska rådets Nordenutskott 1996

Valkommittén hade för plenarförsamlingen föreslagit att till ordförande i Nordenutskottet 1996 väljs Kjell Magne Bondevik (KrF), Norge (mitten-gruppen), med Berit Oscarsson (s), Sverige (socialdemokratiska gruppen) och Anfinn Kallsberg (Ff), Färöarna (konservativa gruppen) som vice ordföranden. Till övriga medlemmar av Nordenutskottet väljs:

Socialdemokratiska gruppen (12 poster):

Søren Hansen (S), Danmark
 Marita Petersen (Jvfl), Färöarna
 Jonathan Motzfeldt (Si), Grönland
 Virpa Puisto (SDP), Finland
 Marjatta Vehkaoja (SDP), Finland
 Anneliese Dørum (A), Norge
 Ulf Guttormsen (A), Norge
 Karin Lian (A), Norge
 Widar Andersson (s), Sverige
 Anita Johansson (s), Sverige
 Berit Oscarsson (s), Sverige, *vice ordförande*
 Birthe Sörestedt (s), Sverige

Mittengruppen (9 poster):

Jonna Grønver (V), Danmark
 Kjell Magne Bondevik (KrF), Norge, *ordförande*
 Solveig Sollie (KrF), Norge
 Janina Andersson (Vihr.), Finland
 Ossi Korteniemi (Kesk.), Finland
 Pehr Löf (SFP), Finland
 Olof Erland (lib.), Åland
 Johan J. Jakobsen (Sp), Norge
 Elver Jonsson (fp), Sverige

Konservativa gruppen (6 poster):

Aage Brusgaard (FP), Danmark
 Hans Engell (KF), Danmark
 Henning Grove (KF), Danmark
 Anfinn Kallsberg (Ff), Färöarna, *vice ordförande*
 Siri Frost Sterri (H), Norge
 Arne Andersson (m), Sverige

Vänstersocialistiska gruppen (3 poster):

Kristen Touborg (SF), Danmark
 Steingrímur J. Sigfússon (Ab), Island
 Maggi Mikaelsson (v), Sverige

Valkommitténs förslag bifölles.

c) val till Nordiska rådets Europautskott 1996

Valkommittén hade för plenarförsamlingen föreslagit att till ordförande i Europautskottet 1996 väljs Ole Stavad (S), Danmark (socialdemokratiska gruppen), med Siv Friðleifsdóttir (F), Island (mittengruppen) och Paul Chaffey (SV), Norge (vänstersocialistiskagruppen) som vice ordföranden.

Till övriga medlemmar av Europautskottet väljs

Socialdemokratiska gruppen (8 poster):

Børge Bakholt (S), Danmark
 Ole Stavad, (SV), Danmark, *ordförande*
 Sinikka Hurskainen (SDP), Finland
 Erkki Tuomioja (SDP), Finland
 Eirin Faldet (A), Norge
 Torbjørn Jagland (A), Norge
 Berit Löfstedt (s), Sverige
 Nils T. Svensson (s) Sverige

Mittengruppen (7 poster):

Svend Erik Hovmand (V), Danmark
 Vibeke Peschardt (RV), Danmark
 Liisa Hyssälä (Kesk.) Finland
 Bjarne Kallis (SKL), Finland
 Siv Friðleifsdóttir (F), Island, *vice ordförande*
 John Dale (Sp), Norge
 Alf Svensson (kds), Sverige

Konservativa gruppen (5 poster):

Ville Itälä (Kok.), Finland
 Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.) Island
 Carl I. Hagen (FrP), Norge
 Anders Talleraas (H), Norge
 Carl Bildt (m), Sverige

Vänstersocialistiska gruppen (2 poster):

Jarmo Wahlström (Vas.) Finland
 Paul Chaffey (SV), Norge, *vice ordförande*

Valkommitténs förslag bifölls.

d) val till Nordiska rådets Närområdesutskott 1996

Valkommittén hade för plenarförsamlingen föreslagit att till ordförande i Närområdesutskottet 1996 väljs Kimmo Sasi (Kok.), Finland (konservativa gruppen), med Ranveig Frøiland (A), Norge (socialdemokratiska gruppen) och Olof Salmén (ÅC), Åland (mittengruppen) som vice ordföranden.

Till övriga medlemmar av Närområdesutskottet väljs

Socialdemokratiska gruppen (8 poster):

Hanne Andersen (S), Danmark
 Martin Glerup (S), Danmark
 Tarja Kauto (SDP), Finland
 Erik Dalheim (A), Norge
 Ranveig Frøiland (A), Norge, *vice ordförande*
 Margareta Israelsson (s), Sverige
 Kaj Larsson (s), Sverige
 Yvonne Sandberg-Friis (s), Sverige

Mittengruppen (7 poster):

Anders Mølgaard (V), Danmark
 Otto Steenholdt (At), Grönland
 Hannes Manninen (Kesk.), Finland
 Olof Salmén (ÅC), Åland, *vice ordförande*
 Peter Angelsen (Sp), Norge
 Ragnhild Queseth Haarstad (Sp), Norge
 Marianne Samuelsson (mp), Sverige

Konservativa gruppen (5 poster):

Minna Karhunen (Kok.), Finland
 Kimmo Sasi (Kok.), Finland, *ordförande*
 Sturla Böðvarsson (Sj.), Island
 Chris Heister (m), Sverige
 Inger Koch (m), Sverige

Vänstersocialistiska gruppen (2 poster):

Jette Gottlieb (EL), Danmark
 Outi Ojala (Vas.), Finland

Valkommitténs förslag bifölls.

e) val till Kontrollkommittén

Valkommittén hade för plenarförsamlingen föreslagit att rådet till medlemmar i Kontrollkommittén väljer:

från Danmark: Vibeke Peschardt (RV), mittengruppen, *vice ordförande*
 från Finland: Pehr Löw (SFP), mittengruppen
 från Island: Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.), konservativa gruppen
 från Norge: Erik Dalheim (A), socialdemokratiska gruppen
 från Sverige: Anita Johansson (s), socialdemokratiska gruppen, *ordförande*

Valkommitténs förslag bifölls.

f) val till Valkommittén

Presidiet hade för plenarförsamlingen föreslagit att rådet till medlemmar i valkommittén väljer:

Dorte Bennedsen (S), socialdemokratiska gruppen, Danmark
 Per Olof Håkansson (s), socialdemokratiska gruppen, Sverige
 Olof Salmén (ÅC), mittengruppen, Åland
 Solveig Sollie (KrF), mittengruppen, Norge
 Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.), konservativa gruppen, Island
 Anders Talleraas (H), konservativa gruppen, Norge
 Kjellbjørg Lunde (SV), vänstersocialistiska gruppen, Norge

Presidiets förslag bifölls.

31**Fastställande av tid och plats för nästa session**

Presidiet hade föreslagit att rådets 48:e ordinarie session hålls hösten 1996 i Köpenhamn och att presidiet bemyndigas att lägga fast tidpunkt för sessionen.

Presidiets förslag bifölls.

Enggaard (V): Hr. præsident! Først vil jeg gerne som formand for den danske delegation byde hjertelig velkommen til København til Rådets ordinære session ved denne tid i 1996. Og dernæst vil jeg benytte lejligheden til at takke rådet for den tillid, som valget som rådets præsident er udtryk for.

Vi er gået over i en anden tradition, hvor valget ikke umiddelbart følges op af en funktion; det er først på et senere tidspunkt. Uden sammenligning i øvrigt er det jo det system, som også den amerikanske præsident har. Han vælges typisk i begyndelsen af november og tiltræder engang i januar. Og når de kan i USA, så går det vel her også!

Det bliver spændende til den tid, når vi skal samles i København om et år, at gøre status første gang over den ny strukturs funktion efter et helt arbejdsår i nye rammer. Der er meget, der bliver forandret i relation til det vante. Udvalgene og livet i dem får en ny start, forhåbentlig med færre detaljer og med større perspektiver i centrum. Men denne ændring kan ikke besluttes ovenfra af ledelsen; den skal ikke mindst komme fra rådsmedlemmernes initiativ.

Der forestår derfor en periode med stor aktivitet, sådan at en eventuel usikkerhed ved alt det nye hurtigt kan være væk. Vi behøver en hurtig og en rigtig start på arbejdet.

Den nye ramme med en ny struktur og med samlokaliseringen af Ministerrådssekretariatet og Præsidiensekretariatet i København skal stå sin

prøve under dette år, og vi skal hente al den synergieffekt derfra, som vi kan.

Det sterkere partipolitiske grundlag for arbeidet skal reise initiativer og skape debat. Debat er jo fundamentet for det parlamentariske liv. Debat er brydningen mellom synspunkter og de resultater og de prinsipper, som vi tilstræber. Jeg tror, interessen for rådet og for det nordiske samarbeide afhenger af, at vi arbejder med væsentlige opgaver, for vi vil uundgåeligt komme til at opvise også en vis uenighed om mål og midler fra tid til anden. Men jeg tror, vi er nået dertil, at en ærlig uenighed og indimellem en afstemning kan skabe klarhed om rådets vilje til handling, og at det kan blive respekteret på samme måde som en tilstræbt konsensus om et måske svagere resultat.

Til nytår begynder et nyt aktivitetsår. Dermed flytter ansvaret for en ny ledelse på såvel regeringssiden som på parlamentarikersiden. Regeringssiden har erklæret sig under debatten i går. Jeg vil gerne sige, at jeg skal bestrebe mig på, at det aktive formandskab realiseres så langt som overhovedet muligt. Med et fortsat engagement fra rådets medlemmer om bevarelsen af det gode menneskelige klima, som altid har været et særkende for nordisk arbejde, skal det lykkes at føre Norden ind i en ny tid med en ændret ydre verden og med bevarelse af vore fælles værdier.

Jeg ser frem til et godt, resultatgivende samarbejde med rådets medlemmer og med alle vore gode folk i administrationerne.

32

Sessionens avslutning

Geir H. Haarde (Sj.): Kjære venner og bekjente i rådet - valgte medlemmer og andre her i salen.

Jeg vil tillate meg til slutt bare å si noen ord om denne sesjonen og dens arbeid. Jeg tror at vi her i Kuopio har hatt noen gode dager, og vi kan være fornøyd med vårt arbeid. Vi har satt sluttstrek for vårt organisatoriske arbeid når det gjelder arbeidsordningen. Det kan vi være glad for. Og så ser vi med spenning frem til hvordan de nye strukturer kommer til å utvikle seg.

Jeg syns vi har hatt en meget fin debatt om utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål, med deltakelse av alle våre lands utenriksministre og mange flere.

Vi har også hatt en god debatt fra statsministrenes side om arbeidet i året som kommer i forbindelse med den redegjørelse som kom fra finsk side når det gjelder nettopp dette. Det vil jeg takke for på rådets vegne, og også for den debatt som har pågått i går og i dag om de forskjellige saker som sorterer under de forskjellige utvalgs områder.

Jeg ser frem til utviklingen i Nordisk Råd etter at vi har endret på strukturene sånn som vi har gjort.

Det er viktig at den entusiasme som vi nå har sett, virkeligjøres i det fremtidige arbeidet og i de nye utvalg, Europa-utvalget, Nærområde-utvalget og Norden-utvalget. Jeg ønsker dem som har blitt valgt nå i dag til ansvarsfulle posisjoner i disse utvalgene, lykke til.

Jeg vil gjerne også benytte anledningen til å takke dem som har stått i spissen for de gamle utvalg som vi har hatt her i rådet. De har lagt stor energi og mye tid i det arbeidet som har pågått. Vi vet alle sammen at de har gjort sitt beste i lang tid, og vi vet også at ikke alt som har blitt gjort i de gamle utvalgene, har vært offentlig - det har vært mye i det stille. Jeg vil takke dem alle sammen for deres bidrag i Nordisk Råd.

Nå skal vi hjem til våre egne parlamenter. Det er alltid litt melankolsk når man sier farvel etter en sesjon som denne. Jeg syns at vi har hatt et meget godt opphold her i Kuopio. Det har vært et fruktbart arbeid, og det har også vært morsomt iblant.

Jeg vil takke presidiesekretæren og hans sekretariatet for den innsats som er blitt gjort. Jeg takker den finske delegasjons sekretariat for deres innsats, og ikke minst Kuopio by for det velutførte arbeidet som er blitt gjort for å gjøre den 47. sesjonen til en vellykket sesjon i dette vidunderlige og vakre musikkhuset i Kuopio.

Jeg ønsker alle en god hjemreise. Sesjonen er avsluttet.

Sessionen avslutades kl. 12.50.

Godkännande av protokollen

Dessa protokoll, som omfattar stenografiska referat av förhandlingarna vid Nordiska rådets 47:e session i Kuopio den 13 - 15 november 1995, har förts av Viveca Wiklund, Guðrún Dager Garðarsdóttir och Svenolof Karlsson i presidiesekretariatets redaktion.

Huvudsekreterare vid sessionen var generalsekreteraren vid den finska delegationen Guy Lindström.

I enlighet med §15 i rådets arbetsordning godkännes protokollen härmed.

För Nordiska rådets presidium

Geir H. Haarde

President

Anders Wenström

Presidiesekreterare

SAKER M. M.

Kulturutskottets betänkande

över medlemsförslag om det nordiska språkliga samarbetet och EU

(Medlemsförslaget väckt av Søren Hansen samt Marianne Andersson och Eeva Turunen, se s. 262)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag A 1086/k om det nordiska språkliga samarbetet och EU. Medlemsförslaget har behandlats vid utskottets möten den 15 november 1994, den 23-24 januari, den 27 februari samt den 22 maj 1995.

1. Medlemsförslaget

I förbindelse med den förnyelse av det nordiske samarbeidet som er gjennomført de senere år, har de nordiske statsministre uttalt sin støtte til fortsatte satsninger for å fremme det nordiske språkfelleskapet og språksamarbeidet. Et utgangspunkt for dette har vært å trygge de språklige forutsetningene for et aktivt nordisk samvirke på ulike områder. Nordisk Råd har aktivt medvirket til samme prioritering.

Innen det nordiske samarbeidet har språkforståelse og språklig identitet tradisjonelt sett hatt høy prioritet. Det finnes verdifulle nordiske tradisjoner innen språksamarbeidet som er verdt å føre videre i et utvidet EU, som omfatter alle, eller de fleste nordiske land.

En ytterligere utvidelse av EU stiller hele spørsmålet om oversetting og tolkning innen EU på spissen. Om alle land konsekvent fastholder sin rett til alltid å få tolkning til nasjonalspråkene eller sakspapirer i oversettelse, f.eks. ved ulike slag av arbeidsmøter, forutsetter det en stor utbygging av den språklige servicen.

Det er prinsipielt av stor betydning at de nordiske språkene, som representerer relativt små språkområder, har samme status som øvrige språk innenfor EU, og behandles med respekt.

Praktiske løsninger, som tilgodeser både de formelle rettighetene og de krav et smidig arbeid i praksis stiller, bør derfor etterstresves.

På bakgrunn av denne problematikken, er det viktig på nordisk plan å ha en klar strategi for hvordan de nordiske språkene skal komme til anvendelse i det praktiske arbeidet innenfor EU. Her kan de nordiske landene vise nye muligheter når det gjelder utformingen av det interne arbeidet i EU.

Ytterligere tiltak er nødvendig for å utdanne det store antall tolker og oversettere som trengs om flere nordiske land blir medlemmer. Et nært samarbeid mellom nordiske myndigheter og relevante organ innen EU, er nødvendig på dette området.

Ved siden av offisielle sammenhenger som ministermøter, parlamentsutvalg og i andre sammenhenger der deltakerne vil uttrykke seg, eller ha sakspapirer på sitt morsmål, forefaller det naturlig å tilpasse en overføring av den praksis for språklig service som fungerer i det nordiske samarbeidet.

2. Kulturutvalgets betenkning

Både det nordiske samarbeidet og den Europeiske unionen er i kontinuerlig forandring og utvikling. EU står framfor regjeringskonferansen 1996, og det nordiske samarbeidet er inne i en reformprosess som ennå ikke er fullført. Det er allikevel noen grunnleggende forutsetninger og prioriteringer som vil bestå uansett i hvilken retning utviklingen i disse prosessene går.

Utgangspunktet for språksamarbeidet i Norden, har vært å trygge de språklige forutsetningene for et aktivt nordisk samarbeid på ulike områder. Språkfelleskap og spørsmål som gjelder språklig identitet og språkforståelse, har tradisjonelt vært høgt prioritert i det nordiske samarbeidet. Også i reformgruppens rapport "Nordisk samarbeid i en ny tid", slås det fast at hovedprioriteringene fremdeles skal være kultur og utdanning, og at man innenfor de prioriterte områdene i det nordiske samarbeidet skal fremme en nordisk språkforståelse.

Både dansk, svensk og finsk er blitt offisielle språk innen EU, noe som innebærer at bl.a. alle lovtekster eller tekster av tilsvarende dignitet oversettes, og at alle medlemmer av Europaparlamentet, om de så ønsker, på samme vis som medlemmene fra andre land har rett til å få møtedokumenter og tale på sitt eget språk. Samme prinsipp gjelder ved ministerrådsmøter og i andre liknende offisielle sammenhenger.

Også norsk og islandsk har delvis samme status, ved at vedtak som berører disse landene som følge av EØS-avtalen, oversettes til de respektive språk. Det er allikevel grunn til å understreke at alle de nordiske språkene er for minoritetsspråk å regne i det europeiske samarbeidet. Det er derfor viktig at de nordiske representanter i EU kontinuerlig arbeider for å sikre de små språkenes stilling. Det å kunne ha mulighet til å uttrykke seg, eller lese dokumenter på sitt eget språk, er i mange tilfeller av vital betydning for behandling av kompliserte saker. Selv de som har relativt gode kunnskaper i et annet/tredje språk, vet at man mangler mange av språkets nyanser, som man behersker på sitt morsmål.

Selv om kulturutvalget innser at man innenfor EU, med 15 nåværende medlemmer og mange nye potensielle medlemmer som har meldt sin interesse for medlemskap i den europeiske unionen, snart vil få et økende trykk for å redusere antallet offisielle språk i EU, mener utvalget at det ikke er riktig å bidra til å redusere de små språkenes stilling i EU.

Kulturutvalget finner også, på bakgrunn av resultatene av EU-avstemningene i Finland, Sverige og Norge, der Norge valgte å si nei til medlemskap i EU, det ikke riktig å gå inn for medlemsforslagets anbefaling om å slå fast en strategi for anvendelsen av de nordiske språk i det praktiske arbeidet innen EU, tilsvarende den praksis som føres innenfor det nordiske samarbeidet.

Når det uansett behøves særløsninger når det gjelder tolkning for det finske språkets del, og verken Norge eller Island foreløpig er medlemmer av EU, er det i nåværende situasjon snakk om et eventuelt samarbeid mellom svensk og dansk. Når det kun er snakk om å redusere tolkningsbehovet med ett språk til arbeidsmøter osv., vil det ikke ha samme effekt utadsett, som det ville dersom det innebar en reduksjon fra tre til ett språk.

Kulturutvalget stiller seg derimot positivt til medlemsforslagets andre anbefaling, nemlig den om å intensivere utdannings samarbeidet, i samarbeid med relevante EU-organ, med det formål å vurdere behovet for tolker og oversettere som behersker de nordiske språkene.

Det meste av internasjonalt samarbeid krever at det er en nødvendig beredskap når det gjelder tolkning og oversetting, og det kan være fornuftig med et nordisk samarbeid innenfor deler av utdanningen av tolker og oversettere.

Med henvisning til ovenstående foreslår kulturutvalget at

Nordisk Råd anbefaler de nordiske lands regjeringer

at sammen med relevante EU-organ, intensivere utdannings samarbeidet i den hensikt hurtig å tilfredsstille behovet for tolker og oversettere som behersker de nordiske språk.

København, 22. mai 1995

Søren Hansen (S)

Anfinn Kallsberg (Fkfl)

Kjellbjørg Lunde (SV)

Virpa Puisto (SDP)

Siri Frost Sterri (H)

Jarmo Wahlström (Vas.)

Liisa Hyssälä (Kesk.)

Karin Lian (A)

Berit Oscarsson (s) Formann

Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)

Nils T. Svensson (s)

Medlemsförslag

om det nordiska språkliga samarbetet och EU

(väckt av Søren Hansen samt Marianne Andersson och Eeva Turunen)

I samband med den förnyelse av det nordiska samarbetet som har genomförts under de senaste åren har de nordiska ländernas statsministrar uttalat stöd för fortsatta satsningar för att främja den nordiska språkgemenskapen och språksamarbetet. En utgångspunkt har härvid varit behovet att trygga de språkliga förutsättningarna för en aktiv nordisk samverkan på olika områden. Denna prioritering har aktivt backats upp av Nordiska rådet.

Inom det nordiska samarbetet har frågor som gäller språkförståelse och språklig identitet traditionellt givits hög prioritet. Våra länder borde därför nu skyndsamt bereda frågor som rör det nordiska språkliga samarbetet i relation till EU. Det finns inom språksamarbetet värdefulla nordiska traditioner att föra vidare även i ett utvidgat EU som omfattar alla, eller de flesta nordiska länder.

Inom EG är danskan sedan tidigare representerat som officiellt språk. Finska, norska och svenska blir på samma sätt officiella språk när Finland, Norge och Sverige eventuellt blir medlemmar. Detta har slagits fast i de anslutningsfördrag som har ingåtts angående medlemskap i EU. Denna officiella status innebär bl.a. att alla texter som avser lagstiftning eller är av motsvarande dignitet översätts till alla officiella språk. Avtalen innebär även att nordiska medlemmar av Europaparlamentet, om de så önskar, på samma sätt som medlemmar från andra länder har både tillgång till möteshandlingar och rätt att uttala sig på sitt eget språk. Samma princip kommer att gälla vid ministermöten och i andra liknande officiella sammanhang.

En ytterligare utvidgning av EU ställer hela frågan om översättning och tolkning inom EU på sin spets. Om alla länder konsekvent håller fast vid sin rätt att alltid få tolkning till nationalspråken eller handlingar i översättning, t.ex. vid olika slag av arbetsmöten, förutsätter detta en stor utbyggnad av den språkliga servicen. Det är principiellt av stor betydelse att de nordiska språken, som representerar relativt små språkområden, har samma status som övriga språk inom EU och behandlas med respekt. Praktiska lösningar, som tillgodoser både de formella rättigheterna och de krav ett smidigt arbete i praktiken ställer, bör därför eftersträvas.

Mot bakgrund av denna problematik är det angeläget att på nordiskt plan ha en klar strategi för hur de nordiska språken skall komma till användning i det praktiska arbetet inom EU. Här kan de nordiska länderna visa på nya möjligheter när det gäller utformningen av det interna arbetet inom EU. Ytterligare åtgärder behöver även vidtas för att utbilda det stora

antal tolkar och översättare som i alla händelser kommer att behövas om flera av våra länder blir medlemmar. Ett nära samarbete mellan nordiska myndigheter och relevanta organ inom EU är nödvändigt på detta område.

Vid sidan av danska blir, som tidigare framgått, även finska, norska och svenska officiella språk i EU, och de kommer att användas som mötes-språk framför allt på ministermöten, i parlamentsutskott och i andra sammanhang där deltagarna särskilt vill uttrycka sig på sitt modersmål eller ha handlingar på detta språk. Vid sidan av sådana officiella sammanhang förefaller det från en nordisk utgångspunkt naturligt att i tillämpliga delar överföra den praxis för språklig service som tillämpas inom det nordiska samarbetet på det praktiska arbetet inom EU. Detta skulle innebära att danska, norska och svenska i det praktiska arbetet, t.ex. inom mindre arbetsgrupper och på tjänstemannamöten, skulle betraktas som en helhet och att man inte i det dagliga arbetet skulle kräva översättning eller tolkning mellan dessa språk. Förutom att en sådan ordning är praktisk och följer nordisk tradition skulle en sådan ordning även utgöra ett starkt stöd för att servicen sammantaget på dessa språk skulle kunna hållas på en rimligt hög nivå. För det finska språkets del krävs särlösningar särskilt vad gäller tolkning, på samma sätt som inom det nordiska samarbetet. Sådana lösningar skulle vara förenliga med de tidigare nämnda generella principerna för språkens ställning inom EU. För den händelse Island beslutar att söka medlemskap i EU är det även möjligt att för isländskan finna praktiska lösningar på samma grunder. En utgångspunkt för ovan skisserade modell är givetvis att man också inom andra språkområden är beredd att acceptera lösningar som är smidiga och kostnadsbesparande.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslås att

1. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utgående från den officiella status som de nordiska språken får inom EU slå fast en strategi för användningen av de nordiska språken i det praktiska arbetet inom EU, som innebär att den praxis för språklig service som tillämpas inom det nordiska samarbetet för de nordiska ländernas del överförs dit.

2. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att tillsammans med relevanta EU-organ intensifiera utbildnings-samarbetet i syfte att snabbt säkerställa behovet av tolkar och översättare som behärskar de nordiska språken.

Köpenhamn den 6 september 1994

Søren Hansen (S)
Eeva Turunen (Kok.)

Marianne Andersson (c)

Juridiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om översyn av nordisk rettslikhet vid ett närmande till Europa

(Medlemsförslaget väckt av Sten Svensson samt Satu Hassi, se s. 266)

Til Juridisk Udvalg er henvist et medlemsforslag om oversyn af nordisk retslighed ved et nærmende til Europa, A 1087/j.

Af medlemsforslaget fremgår det for det første, at tiden nu er inde til et mere dybtgående nordisk samarbejde på lovgivningsområdet, herunder omkring harmoniseringen af lovgivningen inden for EU, nu hvor tre af de nordiske lande er med i EU. For det andet fremgår det af medlemsforslaget, at særlig grundlovsbeskyttelsen af ejendomsretten må tages op. Begrundelsen er, at forskellige nordiske regler på dette område kan påvirke spillereglerne på det økonomiske område.

På baggrund af dette medlemsforslags første del, som Juridisk Udvalgs medlemmer fandt så væsentligt, at man besluttede at udfærdige et egentligt forslag om det fremtidige nordiske lovgivningssamarbejde, A 1114/j, og med henvisning til, at Juridisk Udvalg på sit sommermøde i Mariefred besluttede at vedtage forslaget til et forstærket nordisk samarbejde på lovgivningsområdet efter inspiration bl.a. indhentet fra medlemsforslag A 1087/j om oversyn af nordisk retslighed ved et nærmende til Europa, skal Juridisk Udvalg hermed henvise til sit udvalgsforslag, A 1114/j om det fremtidige nordiske lovgivningssamarbejde, fordi dette i al væsentlighed dækker medlemsforslagets første del.

For så vidt angår medlemsforslagets anden del, vil udvalget, som forslagsstillerne også gør det, påpege, at beskyttelse af ejendomsretten i første række er et nationalt anliggende. På basis af reglerne i Helsingforsaftalen §§ 2 til 6 skal det nordiske samarbejde på det retlige område efterstræbe størst mulig retslighed på privatrettens og strafferettens områder, samt på andre områder, hvor det er formålstjenligt. Videre skal man efterstræbe, at nordiske statsborgere, som opholder sig i et andet nordisk land, ikke bliver udsat for forskelsbehandling, jfr. Helsingforsaftalens § 2. Af dette følger, efter udvalgets opfattelse, at spørgsmålet om grundlovsbeskyttelse af ejendomsretten falder uden for området for Helsingforsaftalen. Disse spørgsmål hører normalt hjemme i de respektive nationale lovgivende forsamlinger. Uligheder på dette område udgør, efter udvalgets mening, ingen hindring for nordisk retslighed.

Juridisk Udvalg finder på denne baggrund, at der ikke længere findes grund til at beholde medlemsforslaget på Rådets dagsorden, idet udvalget i alt væsentligt anser medlemsforslagets hensigter i første del for opfyldte, samt at grundlovsbeskyttelse af ejendomsretten i al væsentlighed er et nationalt anliggende.

Udvalget foreslår derfor,

at Nordisk Råd *ikke* foretager sig noget i anledning af medlemsforslaget.

Kuopio, den 13. november 1996

Arne Andersson (m) Förman

Jette Gottlieb (EL)

Sinikka Hurskainen (SDP)

Hannes Manninen (Kesk.)

Vibeke Peschardt (RV)

Eirin Faldet (A)

Ulf Guttormsen (A)

Johan J. Jakobsen (Sp)

Maggi Mikaelsson (v)

Birthe Sörestedt (s)

Medlemsförslag

om översyn av nordisk rättslighet vid ett närmande till Europa

(väckt av Sten Svensson samt Hans Nyhage)

Nordiska rådet har under hela sin verksamhetstid ägnat rättsligt samarbete och utvecklingen av det nordiska lagstiftningssamarbetet stort intresse. Ett initiativ till intensifiering av detta samarbete togs på 1950-talet, då rådet efterlyste en enhetlig rättspraxis mellan länderna vid tillämpning av sådan lagstiftning som tillkommit efter nordiskt samarbete.

Förhållandet mellan det nordiska lagstiftningssamarbetet och harmoniseringen av lagstiftningen inom EG aktualiserades av rådet redan på 1960-talet, då man bl.a. noterade att EEC enligt den 1957 ingångna Rom-traktatens artikel 3 skall harmonisera medlemsstaternas interna lagstiftning i den utsträckning genomförandet av den gemensamma marknaden så kräver. Av bestämmelserna om denna harmonisering framgår, att ministerrådet på förslag av kommissionen kan ge direktiv för harmonisering av sådana lagar och administrativa bestämmelser, som har direkt inflytande på etableringen av gemenskapen eller dess verksamhet.

Redan i slutet av 1960-talet fann man i Norden att om något eller några av de nordiska länderna inträdde i dåvarande EEC, så skulle harmoniseringen också omfatta dessa länders lagstiftning. Om harmoniseringen gällde ett lagstiftningsområde, där en samnordisk lagstiftning redan fanns, ställdes det nordiska land, som anslöt sig inför nödvändigheten att anpassa denna lagstiftning till EEC:s lagstiftning. En redan etablerad nordisk rättsenhet skulle då komma i fara. Nordiska rådet antog därför 1962 en rekommendation (nr 1/1962) till regeringarna om att bevara den nordiska rättsgemenskapen inom ramen för EEC. Mot bakgrund av rekommendationen tillsatte de nordiska regeringarna ett arbetsutskott bestående av representanter för justitie- och utrikesdepartementen. Utskottet diskuterade i första hand harmoniseringen av lagstiftningen inom EEC på områden som var föremål för nordiskt lagstiftningssamarbete. I samband med förhandlingarna i början av 1970-talet, som efter folkomröstningarna i Danmark och Norge ledde till att Danmark blev medlem, medan övriga länder fick handelsavtal, diskuterades förhållandet mellan det nordiska lagstiftningssamarbetet och harmoniseringen av lagstiftningen inom Gemenskapen. Under tiden därefter var förhållandet till den europeiska gemenskapen mindre aktuellt och utgångspunkten var i stället det 1972 reviderade Helsingforsavtalets målsättning att så vitt som möjligt harmonisera de nordiska ländernas lagstiftningar.

Nordiska ministerrådet lade 1976 fram ett lagstiftningsprogram vilket senare ajourfördes och kompletterades med nya områden. Nordiska rådet förordade att även själva förberedandet av ny lagstiftning i riktning mot att såväl innehåll som tidpunkt för framläggandet av lagförslag skulle sammanfalla så mycket som möjligt.

Efter de förändringar i de nordiska ländernas förhållande till Europa som inträtt efter EES-avtalets ikraftträdande, EG:s omvandling till den Europeiska unionen, EU, 1993, och de genomförda medlemsskapsförhandlingarna för Finland, Norge och Sverige, bör en ny översyn göras av det nordiska lagstiftningssamarbetets ställning. Arbetet med EES-avtalet har inneburit att ett stort antal nationella lagar och förordningar och även nordiska överenskommelser, t.ex. den nordiska trygghetskonventionen, har EU-anpassats.

På ett viktigt område har de nordiska ländernas lagstiftning kommit att gå isär, nämligen vad gäller grundlagsskyddet för äganderätten. När Sverige på 1970-talet införde en rättighetskatalog i den nya regeringsformen kom reglerna om äganderätten att få en svagare utformning än i de övriga nordiska länder och i flera av EU-länderna. Även om dessa regler inte omfattas av det harmoniseringskrav som en anslutning till EU skulle kunna innebära, utgör de en väsentlig del av spelreglerna på det ekonomiska området.

En bestämmelse om skydd för egendom fanns i den svenska regeringsformen 2 kap. 18 § enligt vilken varje medborgare vilkens egendom tages i anspråk genom expropriation eller annat sådant förfogande skall vara tillförsäkrad ersättning för förlusten enligt grunder som bestäms i lag. Våren 1994 infördes dock en ändring enligt vilken 2 kap.18 § stadgar att "varje medborgares egendom är tryggad genom att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller till någon enskild genom expropriation eller annat sådant förfogande eller tåla att det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen. Den som genom expropriation eller annat sådant förfogande tvingas avstå sin egendom skall vara tillförsäkrad ersättning för förlusten. Ersättningen skall bestämmas enligt grunder som anges i lag."

Dessa bestämmelser har en likhet med det egendomsskydd som är inbyggd i 1950-års *europiska konvention* angående skydd för de mänskliga rättigheterna. Det har skett genom den första artikeln i 1952 års tilläggsprotokoll till konventionen enligt vilken envar fysisk eller juridisk persons rätt till sin egendom skall lämnas okränkta. Ingen må berövas sin egendom annat än i det allmänna intresse och under de förutsättningar som anges i lag och av folkrättens allmänna grundsatser. Våren 1994 infördes i Sverige en lag om inkorporering av Europakonventionen, vilket dock ej förstärkte den ersättningsrätt som redan gällde. I övriga nordiska länder finns däremot stadganden om full kompensation.

Övriga nordiska länder har överhuvudtaget mycket klarare utformat grundlagsskydd för äganderätten än Sverige. I den *danska* grundlagen (både 1953 och den äldre av 1915) sägs, att äganderätten är okränkbar.

Ingen kan tvingas att avstå från sin egendom, utom när det krävs för det allmännas bästa. Det får endast ske enligt lag och mot full ersättning.

Finland har en allmän regel om äganderätt i sin regeringsform, vari föreskrivs att varje finsk medborgare vare tryggad enligt lag till liv, ära, personlig frihet och gods, samt att angående expropriation av egendom för allmänt behov mot full ersättning stadgas genom lag. Också *Island* garanterar äganderätten i ordalag som överensstämmer med den danska grundlagen. *Norges* grundlag från 1814 innehåller en bestämmelse om att indragning av egendom inte får utgöra straff och ett stadgande att om statens intresse kräver att någon tvingas avstå sin lösa eller fasta egendom till offentligt bruk, så bör han ha full ersättning av staten.

Vad beträffar EU-länderna har de allra flesta en allmän principdeklaration om äganderätten i sina grundlagar. I *Frankrike* gäller sålunda enligt 1958 års författning 1789 års förklaring om de mänskliga och medborgerliga rättigheterna. Vad gäller äganderätten sägs bl.a. att rätt till egendom är en okränkbar och helig rättighet och att ingen må frånhändas något, såframt det icke uppenbarligen kräves av ett i laga ordning prövat och fastställt samt nödvändigt allmänt behov och sker under villkor av rättmätig och i förväg given gottgörelse. *Belgien* har en liknande bestämmelse i sin författning. I *Förbundsrepubliken Tysklands* författning slås fast både äganderätten och det ansvar den för med sig. Expropriation är blott tillåten till det allmännas väl. Den får blott äga rum genom lag eller på grundval av en lag som reglerar art och utsträckning av gottgörelsen. Gottgörelsen skall bestämmas efter rättvis avvägning av det allmännas och de i saken berördas intressen. I fråga om gottgörelsens storlek står i tvistiga fall den rättsliga vägen inför de ordinarie domstolarna öppen. Enligt *Nederländernas* författning får expropriation endast ske i allmänhetens intresse och förutsatt att försäkran givits i förväg om full ersättning enligt lagens bestämmelser. *Italien* har utförliga regler om äganderätt och expropriation. I fall, som förutses i lag, och mot ersättning, kan privategendom exproprieras under hänvisning till allmännyttan. I *Greklands* författning stadgas, att ingen skall fråntas sin egendom utom när allmännyttan så kräver, i de fall och i den ordning som lagen föreskriver och mot full ersättning motsvarande värdet av den exproprierade egendomen vid tidpunkten för förhandlingen där ersättningens storlek fastställs. Enligt *Portugals* författning skall rekvisition eller expropriation av egendom för allmänt behov ske enligt lag, varvid skall betalas skälig ersättning. Enligt *Spaniens* författning får ingen fråntas sin egendom eller sina rättigheter utom när så är påkallat för allmännyttigt ändamål eller med hänsyn till samhällsintresset och mot vederbörlig ersättning enligt lagens bestämmelser.

Det finns möjlighet att föra talan vid Europarådets domstol i Strasbourg mot överträdelser av Europakonventionen, vilket i ett antal fall avsett expropriation och liknande. Av undantagen i 1952 års protokoll framgår dock att regeringarna av uppenbara politiska skäl är angelägna att inte annat än i grava fall inkränka på den nationella suveräniteten. Den svenska

inkorporeringen av Europakonventionen innebär därför endast att den allmänna principen om äganderätten får ett klarare uttryck.

Skyddet för äganderätten är alltså i första hand en nationell angelägenhet. Det är dock i ett nordiskt intresse att rättsenheten mellan de nordiska länderna bevaras och förstärks vid ett närmande till EU, oavsett hur många länder som denna gång blir medlemmar. Den här redovisade bristen i den svenska grundlagen utgör ett onödigt hinder för denna rättslikhet liksom i förhållandet till de flesta av EU:s nuvarande medlemsländer. Även om Sverige genom inkorporeringen av Europakonventionen har förbättrat sin lagstiftning om äganderätten strider utformningen av grundlagsbestämmelserna och i synnerhet regeln om ersättning vid expropriering mot den enhetlighet i Norden som vore önskvärd vid en ekonomisk integration med Europa. Inte minst vad gäller lagstiftning som avser spelregler på det ekonomiska området är det viktigt att rättslikheten mellan de nordiska länderna är så stor som möjligt. Olikheter som ger ovisshet om ekonomiska spelregler i de nordiska länderna kan få icke önskvärda konsekvenser och påverka t.ex. beslut om företagsetableringar.

Mot bakgrund av ovanstående hemställas att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att verka för nordisk rättsenhet vid ett närmande till Europa och därvid särskilt ta upp grundlagsskyddet för äganderätten och andra regler som kan påverka spelreglerna på det ekonomiska området.

Stockholm den 14 september 1994

Sten Svensson (m)

Hans Nyhage (m)

Kulturutskottets betänkande

över medlemsförslag om nordiska forskningsklustrar på toppnivå inom några få områden

(Medlemsförslaget väckt av Eeva Turunen samt Claes Andersson och Maria Kaisa Aula m.fl., se s. 280)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag A 1096/k om nordiska forskningsklustrar på toppnivå inom några få områden. Medlemsförslaget har behandlats vid utskottets möten den 23 januari, den 22 maj samt den 17 augusti 1995.

1. Medlemsförslaget

Forskningspolitiken i alla nordiska länder präglas av stora likheter i såväl målsättningar och strategier som tematiska och strukturella prioriteringar. För att föra upp den nordiska forskningen på en internationell konkurrenskraftig nivå, skall man identifiera de forskningsområden där man har möjlighet att nå en ledande position i Europa och globalt. I valet av områden skall man ta hänsyn till de faktorer som följer av vårt nordiska läge, naturresurser, högt utvecklad teknologi, existerande kunskap, likartade förhållanden samt relevansen för våra samhällen.

Genom existerande nationella och nordiska satsningar i tillägg till nya resurser i form av en "katalytsatsning" bör ett par väl utvalda kompetensområden ges möjlighet och förutsättningar att under en bestämd tidsperiod visa fram resultat som borgar för ett vetenskapligt genombrott. Dessa tvärvetenskapliga kompetensområden skall vara få. De kunde byggas upp som klustrar, med någon av våra basnäringar eller befintlig forskning på toppnivå som utgångspunkt, utan att begränsas av den traditionella forskningens avgränsningar. Koncentration av den nordiska kompetensen inom några utvalda områden skall förstärkas av befintliga nordiska stödordningar för forskning och forskarutbildning.

2. Remissuttalelser

Följande myndigheter och organisationer har avgivit yttrande över medlemsförslaget:

Nordiska

Nordisk Forskerutdanningsakademi (NorFA)
 Nordisk Forskningspolitisk råd (FPR)
 Nordisk Industrifond

Danmark

Aalborg Universitet
 Aarhus Universitet
 Københavns Universitet
 Roskilde Universitetscenter

Finland

Undervisningsministeriet (Högskole- og vetenskapsavdelningen)
 Finlands Akademi

Åland

Ålands landskapsstyrelse (utbildningsavdelningen)

Norge

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (forskningsavdelingen)
 Nærings- og energidepartementet
 Norges forskningsråd

Sverige

Verket för högskoleservice (VHS)
 Forskningsrådsnämnden (FRN)

*2.1. Nordiske remissuttalelser**2.1.1 Nordisk Forskerutdanningsakademi (NorFA)*

NorFA, Nordisk Forskerutdanningsakademi, sin uttalelse er i hovedsak basert på institusjonens funksjon og virksomhetsområde, med det formål å bygge opp en felles forskerutdanning i Norden. NORFA er også med til å gi bredde og slagkraft til den nordiske forskerutdanningen gjennom sitt virke som brobygger mellom de større europeiske forskerprogrammene.

Det er derfor ikke NorFAs oppgave å velge ut "nordiske forskningsklustrar på toppnivå".

Generelt etterlyser høringsuttalelsen en mer inngående analyse mellom koblingen mellom forskning, teknologi og verdiskapning som begrunnelse for medlemsforslaget. Resultatet av en ubetenksom "katalytsatsing" har verken ledet til vitenskapelig kvalitet eller fått noen økonomisk relevans. NorFA anmoder derfor om en mer utførlig diskusjon av forslagens innhold og av de resultater som man vil forvente å oppnå, før man politisk forplikter seg på en eventuell etablering av forskningsklustre.

NorFA kan derimot innenfor rammen av sine virkemidler bidra til "att anvisa ressurser til etablering av "ledande nordiska forsknings- og forskar utdanningskonsentrasjoner". NorFA ønsker imidlertid også her en videre diskusjon for å avklare forslagens intensjon. Dersom forslaget sikter mot en mer konsentrert innsats av NorFAs virkemidler innen spesielle fagområder, er NorFA selvsagt beredt til å diskutere det nærmere om det får den

nødvendige politiske støtte. Ligger det derimot i forslaget en antydning om visse former for geografisk konsentrasjon, blir det raskt et spørsmål om infrastruktur, stillinger og vitenskapelig utstyr, der utgiftene kan bli betydelige sett i forhold til de eksisterende nordiske midler.

2.1.2 *Nordisk Forskningspolitisk råd (FPR)*

Nordisk Forskningspolitisk råd har med interesse drøftet medlemsforslaget, og med glede merket seg den politiske interessen for å satse ambisiøst på det nordiske forskningssamarbeidet i internasjonal sammenheng. Internasjonalt samarbeid og konsentrasjon av forskningsressurser er viktige byggestener for å skape gode forskningsmiljøer.

Medlemsforslagets tanke om "forskningsklustrar" likner meget forskningspolitiske virkemidler som "Nordisk arbeidsdeling og spesialisering" og "Centres of Excellence". Både Nordisk Ministerråd og FPR har ved flere anledninger drøftet slike virkemidler, også med NorFA, NI og representanter for forskningsrådene. Det har så langt vært en begrenset tro på at man fra politisk hold kan foreta en fruktbar identifikasjon av forskningsområder utover de nordiske satsninger og utvelgelse som ligger i støtteordningene NI og NorFA, samt i de fellesnordiske forskningsprogrammene. Konsentrert forskningsatsninger oppstår ved at den beste virksomheten og de dyktigste forskningsmiljøene naturlig står seg best i den vitenskapelige konkurransen om forskningsressursene.

De nordiske landene er i stigende grad engasjert i internasjonalt forskningssamarbeid, blant annet innen EU, men også innenfor en rekke andre bi- og multilaterale samarbeidsavtaler.

2.1.3 *Nordisk Industrifond*

I følge fondet er ønsket om bedre utnyttelse av både personell og økonomiske ressurser for de stadig mer krevende forskningsoppgavene helt riktig. Tankene om å effektivisere og optimere de nordiske forskningsressursene har vært diskutert og vurdert over en lengre periode.

Sammen med rektorene for de tekniske universitetene og høyskolene i Norden, har fondet gjort forsøk på å skape "Nordiska Center of Excellence". Det har vært stor enighet om at det er en bra idé, men veldig vanskelig å iverksette. Det innebærer i praksis at man skal anerkjenne andre forskningsmiljøer som mer framstående innenfor visse områder, der man selv samtidig er aktiv. Samme resonnement kan også føres på et nasjonalt plan.

Forutsetningene for å etablere nordiske forskningsclustre, der man politisk nasjonalt og nordisk driver dette, samtidig som de ulike finansieringsparter ser fordelene. Videre bør idéen få aksept i forskningsmiljøene.

En økt verdiskapning i nordisk næringsliv er en meget komplisert prosess. Et flertall studier har påpekt at det ikke går an ensidig å satse på økt forskning, men at behovet snarere ligger på økt satsning på teknikkanvendelse og hele innovasjonsprosessen. En viss forsiktighet skal derfor iakttas når det gjelder forskningsorienterte satsninger.

Nordisk Industrifond kommer istedenfor å analysere mulighetene for å etablere "Nordiska Network of Excellence", som vil være et mer letthåndterlig instrument for å skape bedre forutsetninger for effektivisering, sterk konkurransekraft på strategiske forskningsområder og nordiske samarbeidsprosjekter.

Dersom forslaget skal viderebearbeides, er fondet villig til å stille til rådighet den kompetanse det har bygget opp omkring Nordisk FoU-samarbeid de siste 20 år.

2.2. Danske remissuttalelser

2.2.1 Aalborg Universitet

Aalborg Universitet finner at opprettelse av slike forskningsklustre vil være overordentlig gavnlig for nordisk forskning. Universitetet har vedlagt et forslag til opprettelse av et slikt forskningsområde, hvor nordisk forskning allerede befinner seg på et høyt plan, og hvor en intensivering av nordisk forskning og samarbeid vil kunne føre til en konsolidering av en internasjonal førerposisjon. Det dreier seg om forskning innenfor musculoskeletale sykdommer og smerter. (Vedlagt konkret, begrunnet forslag).

2.2.2 Aarhus Universitet

Cellebiologisk avdeling, Anatomisk Institutt ved Aarhus har levert et forslag til et innovativt forskningsområde: "Vannkanaler i menneske- og planteceller: Betydning for nyre-, lunge-, og hjertesykdom, samt plantecellers vekst og kuldeadapting. Området er tverrvitenskapelig, med stor betydning for blant annet forståelse og behandling av en rekke sykdommer hos mennesket, samt planters evne til å overleve et kaldt nordisk klima. Grunnen til at nettopp dette området blir foreslått, er at det i Norden finnes laboratorier som allerede har markert seg på et høyt internasjonalt nivå. En koordinering av disse innsatser innenfor de nordiske land, vil kunne lede til en vesentlig vitenskapelig gjennombrudd av stor biomedisinsk og plantefysiologisk betydning. (Forslag til deltagende laboratorier i alle nordiske land, untatt Island er beskrevet i høringsuttalelsen).

2.2.3 Københavns Universitet

Københavns Universitet har i sin langtidsplan for peiroden 1995 - 2001 utpekt tre særlige forskningsområder innenfor bioteknologi, miljø og Nord-Syd. De er således ikke fremmede for å peke ut forskningsområder til særlig behandling, herunder sikre det tverrvitenskapelige aspekt.

De vil allikevel påpeke at medlemsforslaget virker unødige byråkratisk. Forskere er vant til selv å etablere kontakter med forskere i andre nordiske land og på den måten sikre et tverrnasjonalt og tverrvitenskapelig nettverk. Det synes ikke å være behov for at Nordisk Råd tar initiativ på dette området. En formalisering av gjeldende praksis vil snarere virke hemmende enn befordrende.

2.2.4 Roskilde Universitetscenter

Roskilde Universitetscenter anser att förslaget har både för- och nackdelar. Det är en fördel om man i nordiskt sammanhang kan definiera vitala forskningsområden, där de nordiska länderna besitter en styrkeposition i globala sammanhang. På så vis är det möjligt att definiera på vilka områden länderna som region, tvärs över nationella gränser, har möjlighet att profilera sig. Det är emellertid inte självklart vad som skall definieras som styrkeområden i nordiska sammanhang. Därför anser Roskilde Universitetscenter att Nordiska ministerrådet i allt väsentligt bör hålla fast vid den nuvarande prioriteringen i forskningsstödet. Primärt bör stöd ges utifrån enskilda forskningsprojekts kvalitet oberoende av om området är forskningspolitiskt prioriterat.

2.3. Finske remissuttalelser

2.3.1 Undervisningsministeriet (Høgskole og vitenskapsavdelingen)

Høgskole- og vitenskapsavdelingen støtter forslaget om at på basis av en kartlegging, utse noen innovative forskningsområder på høg nivå, og anslå ressurser til dem slik at Norden tilsammen kan oppnå en ledende posisjon i Europa, og også globalt.

Forslaget egner seg utmerket for å gjennomføres innenfor det nordiske samarbeidet, og passer også inn i EUs tema "Coordination through cooperation", som har til hensikt å skape samarbeid som senere kan støttes av EU.

Finansieringen av forslaget kanaliseres for Finlands del best gjennom Finlands Akademi.

2.3.2 Finlands Akademi

Finlands Akademi hänvisar till att en av Akademiens uppgifter är att identifiera och finansiera toppenheter inom forskningen. Målet för denna forskningspolitik är att nå upp till internationell toppnivå på allt flera vetenskapsområden och att därigenom höja den finländska konkurrenskraften. Forskningsråden i de övriga nordiska länderna bedriver en forskningspolitik av samma typ. De nordiska vetenskapliga forskningsråden har samarbetsorgan som koordinerar forskningsrådets forskningspolitik och vissa av dem väljer även ut forskningsprojekt för samfinansiering. Akademin understryker att om Nordiska ministerrådet avser att anvisa samnordisk finansiering till toppenheter och klustrar bildade av dessa, bör den sakkunskap som de nordiska forskningsrådets samarbetsorgan besitter utnyttjas vid beslutsfattandet.

2.4. Ålensk remissuttalelse

2.4.1 Ålands landskapsstyrelse (utdannelsesavdelingen)

Landsskapsstyrelsen, som ser positivt på medlemsforslaget, anser at et nordisk samarbeid omkring noen få vitenskapsområder med mulighet for

å bli verdensledande, er egnet til å skjærpe den nordiske profilen på den internasjonale arenaen.

Et vitenskapsområde som allerede nå har vist seg å oppnå internasjonal interesse, er forskning rundt minoritetsproblematikk og konfliktløsning med fredlige midler, bl.a. ved hjelp av ulike selvstyrelsesmetoder. Etter landskapsstyrelsens mening kan dette vitenskapsområde være vel verdt en konsentrert nordisk satsning. En satsning her skulle på et positivt sett framheve Norden som en framsynt del av verdenssamfunnet og resultatene av forskningen kunne kanskje bidra til løsning av de mange vanskelige minoritetsproblemer som finnes i verden.

2.5. Norske remissuttalelser

2.5.1 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet pekar på att diskussioner som berör medlemsförslaget har pågått under en längre tid i Nordiska ministerrådet. Stärkandet av Nordens relationer till Europa utgör en viktig utmaning. Departementet anser att man genom en koncentration av forskningsresurser och utvecklande av nordisk spjuttspetskompetens på utvalda områden kan bidra till en starkare markering av Norden i ett europeiskt sammanhang. Såsom påpekas av Norges forskningsråd måste dylika forskningsklustrar byggas upp kring miljöer som befinner sig inom den internationella forskningsfronten och representerar en forskningsmässig innovation. Man måste utgå från miljöer på toppnivå för att de skall kunna förbli ledande inom sitt område. På grund av att Norden är så litet, är det troligen bara på vissa områden som en forskare eller en forskningsmiljö i Norden kan vara världsledande. Att välja ut aktuella satsningsområden kommer därför att kräva en mycket välövertvägd process som måste involvera både forskarsamfundet och forskningspolitiska intressen. Departementet hänvisar slutligen till de nordiska satsningar som redan görs genom Nordisk forskerutdanningsakademi, Nordisk industrifond, de nordiska forskningsprogrammen och i de gemensamma nordiska forskningsinstitutionerna. Verksamheten vid dessa institutioner och program har alla som mål att främja forskningens kvalitet och effektivitet samt att stärka Nordens möjligheter att hävda sig på den internationella forskningsarenan.

2.5.2 Närings- og energidepartementet

Mot bakgrund av de förändringar som nu sker inom det nordiska samarbetet anser Närings- og energidepartementet förslaget vara intressant. De anser det förnuftigt att samla en del av forskningen kring teman med klar relevans för nordisk kultur och nordiskt näringsliv. Särskilt hänvisas till den omfattande näringsinriktade FoU som finansieras av Nordisk industrifond. Departementet påpekar att Nordisk industrifond av olika orsaker tyvärr inte medräknas när nordisk forskning omtalas. Därför bör de ömsesidiga fördelar, som kan uppnås genom en starkare samordning av långsiktigt grundläggande forskning och näringsinriktad forskning, framhävas.

2.5.3 Norges forskningsråd

Forskningsrådet anser att medlemsförslaget är intressant. Arbetsdelning mellan nationell forskning och forskning utförd genom flernationellt samarbete är en aktuell problemställning, bl.a. när det gäller forskningssamarbete inom EU/EES. Nordiska forskningsklustrar skulle kunna utgöra en nordisk dimension i ett sådant sammanhang. Forskningsrådet understryker att sådana klustrar bör byggas runt miljöer som befinner sig inom den internationella forskningsfronten och representerar en forskningsmässig innovation, och helst berör flera samhällsfunktioner. Man bör utgå från forskningsmiljöer på toppnivå för att de skall förbli ledande inom sitt område. Upprättandet av nordiska forskningsklustrar kan synliggöra Norden på forskningskartan och dra till sig utländska forskare så att nordiska styrkeområden konsolideras. Forskningsrådet framhåller att de nordiska samarbetsnämnderna NOS-H, NOS-M och NOS-S liksom Nordisk industrifond och Nordisk forskerutdanningsakademi är lämpade att komma med konkreta förslag på områden väl ägnade för nordiska forskningsklustrar. Självföreslår Norges forskningsråd: konstgjord fotosyntes, utvecklandet av plantor, marin bioteknologi, cancerepidemiologi, ekonomisk forskning om fördelning av intäkter och skulder mellan generationerna samt nationalstatens utveckling i det framtida Europa.

2.6. Svenske remissuttalelser

2.6.1 Verket för högskoleservice (VHS)

VHS understryker att det finns stora likheter mellan forskningspolitiken i de nordiska länderna och anser att det mot denna bakgrund skulle kunna vara naturligt med ett mer etablerat samarbete, särskilt inom begränsade områden som fordrar dyrbar utrustning eller där andra speciella förutsättningar finns. VHS framhåller emellertid att erfarenheten visar att forskning på toppnivå inte så lätt låter sig organiseras fram. Den nya situation som de nordiska länderna nu står inför, t.ex. det samlade deltagandet i EU:s forskningsprogram, skulle kunna vara skäl till att man på förnyat sätt tar upp möjligheterna för Norden att i samverkan hävda sin position i ett vidare internationellt sammanhang. VHS understryker att det borde vara en uppgift för Nordiska forskningspolitiska rådet att löpande diskutera frågor av denna typ och lägga fram förslag till Nordiska ministerrådet.

2.6.2 Forskningsrådsnämnden (FRN)

Enligt FRN:s mening måste argumentet för att föra upp en forsknings-satsning av den skisserade modellen på nordisk nivå grundas på att det finns en specifik nordisk kvalitet. Det räcker inte med att i största allmänhet söka stimulera kvalificerat vetenskapligt samarbete.

FNR föreslår fyra satsningsområden:

Nordiska läget: Eftersom forskning kring naturresurser och miljö är väl förankrad i Norden kunde ett nytt tänkbart forskningskluster vara inriktat

på återställande av förstörda ekosystem. Här pågår redan viktiga ansatser rörande Östersjön och i viss mån Nordkalotten.

Beträffande *Högteknologisk utveckling* föreslår FRN fytokemi: en nordisk satsning på bioteknologisk hantering av nordisk växtråvara.

Likartade samhällsförhållanden: Eftersom de nordiska länderna i många avseenden har likartade samhällsförhållanden kunde man satsa på forskning kring en nordisk väg för att närma sig ett kretsloppssamhälle.

Relevans för de nordiska samhällena: De nordiska länderna har i större eller mindre utsträckning påverkats av tillkomsten av övernationella strukturer som EU. Detta är ett viktigt incitament för forskning kring demokrati, lokal förvaltning och regional identitet.

3. Kulturutvalgets betenkning

Forskningspolitikken i alle nordiske land er preget av store likheter, i såvel målsettinger og strategier, som tematiske og strukturelle prioriteringer. Selv om forskning er prioritert, og har de siste 10-15 årene økt betydelig i omfang i de nordiske land, er de nordiske lands forskningsinnsats, og det nordiske forskningssamarbeid, lite i internasjonalt perspektiv.

Det kan også i denne sammenheng konstateres en stigning i omfanget av forsknings- og utviklingssamarbeid mellom offentlige og private virksomheter.

Medlemsforslaget om en etablering av nordiske forskningsklustre, har som målsetting at det nordiske forskningssamarbeidet skal identifisere forskningsområder, der de nordiske land har en mulighet til å nå en ledende posisjon i Europa og globalt, for å føre den nordiske forskningen opp på et internasjonalt konkurransekraftig nivå. I valget av områder skal man ta hensyn til de faktorer som følger av de nordiske lands plassering; naturressurser, høgt utviklet teknologi, eksisterende kunnskap, likeartede forhold, samt relevansen for våre forhold.

I praksis ønsker man med medlemsforslaget å peke ut et par nordisk interessante kompetanseområder som skal gis visse rammebetingelser, innenfor eksisterende nasjonale og nordiske satsninger, og i tillegg nye ressurser i form av "katalytsatsninger". Resultatet skal etter en gitt tidsperiode kunne være vitenskapelige gjennombrudd på disse satsningsområdene. Konsentrasjonen av den nordiske kompetansen skal forsterkes av de eksisterende støtteordninger for forskning og forskerutdanning.

Av remissinstansene er medlemsforslaget om etablering av nordiske forskningsklustre møtt med blandet reaksjon. Grovt sett kan man hevde at de nordiske forskningsinstansene, FPR, NorFA og NI er positive til initiativ som styrker forskningssamarbeidet, og peker på at konsentrasjon av forskningsressurser er viktige byggestener for å skape gode forskningsmuligheter.

De nordiske kompetansemiljøene stiller seg allikevel skeptisk til at man fra politisk hold kan foreta en fruktbar identifikasjon av forskningsområder utover de nordiske satsninger og utvelgelse som ligger i støtteordningene NI og ForFA, samt de fellesnordiske støtteordningene. Både Nordisk

ministerråd, Forskningspolitiske rådet (FPR), Nordisk Forskerakademi (NorFA), Nordisk Industrifond (NI) og de nordiske forskningsrådene har ved flere anledninger drøftet virkemidlet som nordiske forskningsklustrer, eller med et annet begrep; "Centres of Excellence".

Ifølge FPR, oppstår konsentrerte forskningssatsninger ved at de beste virksomhetene og de dyktigste forskningsmiljøene naturlig står seg best i den vitenskapelige konkurransen om forskningsressursene. NorFA etterlyser en mer inngående analyse mellom koblingen mellom forskning, teknologi og verdiskapning som begrunnelse for medlemsforslaget. Resultatet av en ubetenksom "katalytsatsning" har verken ledet til vitenskapelig kvalitet eller fått noen økonomisk relevans.

Mange av de remissuttaalelsene som stiller seg positivt til medlemsforslaget, peker på at nordiske forskningsklustre må bygges opp rundt miljøer som allerede ligger i den internasjonale forskningsfronten, og som representerer en forskningsmessig innovasjon, og helst berører flere samfunnsfunksjoner.

Å velge ut de aktuelle satsningsområdene vil kreve en meget veloverveid prosess, som selvsagt må involvere forskersamfunnet og forskningspolitiske interesser. Norges forskningsråd fremholder de nordiske samarbeidsnemdene NOS-H, NOS-M, NOS-S, samt Nordisk Industrifond og Nordisk Forskerutdanningsakademi som aktuelle instanser for å komme fram til de konkrete nordiske forskningsklustre som det kan være aktuelt å satse på.

Av de universitetene som har vært remissinnstanser (alle fire danske), stiller to universiteter seg positivt (Aarhus og Aalborg), mens to (Roskilde og København) er skeptiske eller avvisende til dannelsen av nordiske forskningsklustre. Begge de sistnevnte vil beholde den nåværende prioriteringen i den nordiske forskningsstøtten. Københavns Universitet peker på at forskere er vant til selv å etablere kontakter med forskere i andre nordiske land, og på den måten sikre et tverrnasjonalt og tverrvitenskaplig nettverk. En formalisering vil virke unødig byråkratisk.

Forskningsrådsnämnden i Sverige anser at en forskningsinnsats etter den modellen medlemsforslaget skisserer, må grunnes på at det finnes en spesifikk nordisk kvalitet. Det norske Kongelige Nærings- og Energidepartementet anser det fornuftig å samle en del av forskningen rundt temaer med klar relevans til nordisk kultur og næringsliv. Såvel utdanningsavdelingen i Ålands landsskapsstyrelse, som Aalborg Universitet, Aarhus Universitet, Norges Forskningsråd og Forskningsrådsnämnden i Sverige legger fram konkrete forslag til nordiske forskningsklustre.

Undervisningsministeriet i Finland peker på at forslaget egner seg utmerket for å gjennomføres innenfor det nordiske samarbeidet, og passer inn i EUs tema "Coordination through cooperation", som har til hensikt å skape samarbeid som senere kan støttes av EU.

De nordiske land er i stigende grad engasjert i internasjonalt forskningssamarbeid, blant annet innen EU, men også innenfor en rekke andre bi- og multilaterale samarbeidsavtaler. Arbeidsdelingen mellom nasjonal forskning, og forskning gjennom flernasjonalt samarbeid, er en aktuell pro-

blemstilling bl.a. når det gjelder forskningssamarbeidet innen EU/EØS. Kulturutvalget anser at en etablering av nordiske forskningsklustre kan utgjøre en nordisk dimensjon i denne sammenhengen.

Kulturutvalget vil allikevel ikke støtte medlemsforslaget om etablering av nordiske forskningsklustre. Etter utvalgets mening, skjer det allerede en slik kvalitetsvurdering på høyt faglig nivå gjennom de rådgivende nordiske samarbeidsorganer NOS-H, NOS-S, og NOS-M, og de nordiske institusjonene og fagorganene Nordisk Industrifond, NorFA og Nordisk Forskningspolitisk råd. Alle de nordiske land har en nasjonal prioritering av sin forskningsstøtte og forskningsutdanning. Etter kulturutvalgets mening vil det som følge av de nordiske forskningssamarbeidet, og de eksisterende nordiske og nasjonale samarbeidsorganer, naturlig kunne utvikle seg nordiske forskningsfronter av internasjonal klasse. Kulturutvalget mener at det i den nærmeste framtiden vil gi mer effekt på lengre sikt å satse ytterligere ressurser på utdannings samarbeid og ulike former for nettverkssamarbeid innenfor forskningområdet i Norden.

Med henvisning til ovenstående foreslår kulturutvalget

at Nordisk Råd *ikke* foretar seg noe i anledning medlemsforslaget om nordiske forskningsklustre på høyt nivå.

Malmö den 17 augusti 1995

Bjarni Djurholm (Fkfl)

Liisa Hyssälä (Kesk.)

Karin Lian (A)

Berit Oscarsson (s) Förman

Siri Frost Sterri (H)

Jarmo Wahlström (Vas.)

Søren Hansen (S)

Barbro Johansson (mp)

Kjellbjørg Lunde (SV)

Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)

Nils T. Svensson (s)

Medlemsförslag

om nordiska forskningsklustrar på toppnivå inom några få områden

(väckt av Eeva Turunen samt Claes Andersson, Maria Kaisa Aula, Rose-Marie Björkenheim, Satu Hassi, Sinikka Hurskainen, Timo Järvilahti, Tarja Kautto, Karin Lian, Anna-Kaarina Louvo, Lauri Metsämäki, Eeva-Liisa Moilanen, Pentti Mäki-Hakola, Håkan Nordman, Mats Nyby, Virpa Puisto, Heikki Riihijärvi, Markku Rossi, Riitta Saastamoinen, Nils T. Svensson och Kyösti Virrankoski)

Forskningspolitiken i alla nordiska länder präglas av stora likheter i såväl målsättningar och strategier som tematiska och strukturella prioriteringar. För att föra upp den nordiska forskningen på en internationellt konkurrenskraftig nivå, skall man identifiera de forskningsområden där man har möjlighet att nå en ledande position i Europa och globalt. I valet av områden skall man ta hänsyn till de faktorer som följer av vårt nordiska läge, naturresurser, högt utvecklad teknologi, existerande kunskap, likartade förhållanden samt relevansen för våra samhällen.

Genom existerande nationella och nordiska satsningar i tillägg till nya resurser i form av en "katalytsatsning" bör ett par väl utvalda kompetensområden ges möjlighet och förutsättningar att under en bestämd tidsperiod visa fram resultat som borgar för ett vetenskapligt genombrott. Dessa tvärvetenskapliga kompetensområden skall vara få. De kunde byggas upp som klustrar, med någon av våra basnäringar eller befintlig forskning på toppnivå som utgångspunkt, utan att begränsas av den traditionella forskningens avgränsningar. Koncentration av den nordiska kompetensen inom några utvalda områden skall förstärkas av befintliga nordiska stödordningar för forskning och forskarutbildning.

Med dessa motiveringar föreslår vi, att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att identifiera ett par högklassiga och innovativa forskningsområden, som de nordiska länderna gemensamt kan utveckla till världsledande i sitt fack,

att anvisa resurser till etablering av ledande nordiska forsknings- och forskarutbildningskoncentrationer.

Helsingfors och Oslo den 22 november 1994

Eeva Turunen (Kok.)
Maria Kaisa Aula (Kesk.)
Satu Hassi (Vihr.)
Timo Järviolahti (Kesk.)
Karin Lian (A)
Lauri Metsämäki (SDP)
Pentti Mäki-Hakola (Kok.)
Mats Nyby (SDP)
Heikki Riihijärvi (SR)
Riitta Saastamoinen (Kok.)
Kyösti Virrankoski (Kesk.)

Claes Andersson (Vas.)
Rose-Marie Björkenheim (Kesk.)
Sinikka Hurskainen (SDP)
Tarja Kautto (SDP)
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Eeva-Liisa Moilanen (SKL)
Håkan Nordman (SFP)
Virpa Puisto (SDP)
Markku Rossi (Kesk.)
Nils T. Svensson (s)

Miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om säkerhetskrav för fartygstrafiken i nordiska territorialvatten

(Medlemsförslaget väckt av Markku Rossi samt Satu Hassi och Elver Jonsson m.fl., se s. 286)

Till miljöutskottet har hänvisats medlemsförslag A 1103/m om säkerhetskrav för fartygstrafiken i nordiska territorialvatten.

1. Remissyttranden över medlemsförslaget

Följande myndigheter och organisationer har yttrat sig över medlemsförslaget.

Norden

- Nordisk institutt for Sjørett
- Nordiska Transportarbetarferationen

Danmark

- Ehrvervsministeriet

Finland

- Handels- och industriministeriet
- Trafikministeriet
- Sjöfartsstyrelsen
- Finlands rederiförening

Åland

- Ålands redarförening

Norge

- Utenriksdepartementet

Sverige

- Sjöfartsverket

Nordisk institutt for sjørett påpekar att medlemsförslaget väcker två principiella frågor: dels om det är folkrättsligt och internrättsligt möjligt att ställa samma materiella säkerhetskrav på alla fartyg som trafikerar nordiska farvatten, oavhängigt av var fartygen är registrerade, och dels om kraven kan sättas strängare än de standarder som följer av internationella konventioner om säkerhetsförhållanden. Institutet hänvisar bl.a. till att Danmark, Finland, Norge och Sverige samt 11 andra europeiska stater blivit eniga om rättningslinjer för en likartad hantering av hamnstatskontroll

av att fartyg uppfyller kraven i de viktigaste konventionerna och att parterna är eniga om att skepp registrerade i stater som icke tillträtt konventionerna inte skall ges gunstigare behandling än den som konventions-skepp får. Man konstaterar också att de nordiska länderna genomfört konventionsreglerna i sin rätt, men hittills i stort sett inte gått längre. De materiella kraven är därför desamma för främmande och egna fartyg, men kontrollsystemen är grundligare för de egna. För fartyg som enbart passerar nordiskt territorialvatten är kuststaternas möjligheter till kontroll begränsade.

Vad gäller möjligheterna att gå längre i de materiella säkerhetskraven än vad som följer av konventionerna framhålls att USA:s hamnstatskontroll är grundligare än vad bl.a. SOLAS (som USA tillträtt) förutsätter. Institutet visar också till USA:s Oil Pollution Act 1990. I denna ställs krav på tankfartyg och på handhavandet av dem utöver vad som följer av internationella konventioner och en omfattande inspektionsrätt statueras för amerikanska myndigheter. Med hänvisning till detta förhållande är institutet benäget att mena att det inte finns rättsliga hinder för en strängare säkerhetskontroll av främmande fartyg i nordisk hamn än dagens praxis.

Nordiska transportarbetarfederationen påtalar att man under flera år efterlyst gemensamma åtgärder av de nordiska länderna i sjösäkerhetsfrågor. NTF har bl.a. fäst uppmärksamheten på de bekvämlighetsflaggade fartygens säkerhetsrisker. NTF anser att de nordiska länderna främst bör delta aktivt i sjösäkerhetsdiskussionerna inom International Maritime Organisation (IMO) och EU för att höja sjösäkerhetskraven, i första hand för alla fartyg. Om detta inte lyckas bör man inom EU eller Nord- och Östersjöområdena införa högre krav på alla fartyg som trafikerar hamnarna inom dessa områden. NTF påpekar att hamnkontrollen även bör omfatta de sociala krav som uppställts av ILO.

Ehrverosministeriet (DK) anser att det inte är ändamålsenligt att införa särskilda nordiska krav på alla fartyg oavsett flaggstat i nordiska territorialvatten. Ministeriet påpekar att EU-regler kan sätta begränsningar för regionala bestämmelser och menar att ett nordiskt samarbete i stället bör föras inom IMO.

Handels- och industriministeriet (SF) avstyrker införande av strängare krav än vad internationell praxis medger. *Trafikministeriet* och *Sjöfartsstyrelsen* (SF) samt *Finlands resp. Ålands redarföreningar* informerar om den skärpta lagstiftning om fartygskontroll, som kommer att träda i kraft i Finland under 1995 samt till det arbete för att förbättra hamnkontrollen som görs inom EU. Denna baseras på befintliga konventioner, men en förbättrad kontroll kommer att innebära att antalet undermåliga fartyg på medlemsstaternas territorialvatten avsevärt kommer att minska. En höjning av de internationella säkerhetskraven bör endast ske inom ramen för IMO och andra internationella organ. Särförhållanden i Östersjön kan beaktas i regelverket.

Utenriksdepartementet (N) påpekar att det redan finns olika nordiska och internationella fora som arbetar med de aktuella frågorna på ett konstruk-

tivt sätt. Det är troligen inte ändamålsenligt med ännu ett forum för behandling av detta tema.

Sjöfartsverket (S) pekar på den folkrättsligt grundade principen om oskadlig genomfart, innebärande att man ej kan förhindra att utländska fartyg passerar genom kuststaters territorialvatten. Vidare framhåller verket att regelutvecklingen i säkerhetsfrågor i huvudsak sker genom IMO.

Verket hänvisar vidare till det nordiskt gemensamma arbetet vad gäller ökad säkerhet på passagerarfartyg, innebärande översyn av regler för bogportar och stabilitetskriterier för vatten på däck. Avsikten är att förmå IMO att anta de nya regelförslagen, så att dessa kan verka internationellt. Om inte acceptans kan uppnås i det pågående internationella arbetet överväger de nordiska länderna att inför dessa på regional basis. Man framhåller att nackdelen med en sådan ordning är att det föreligger praktiska svårigheter att förhindra fartyg som endast uppfyller de internationella reglerna att trafikera Östersjön. Beträffande andra typer av fartyg påpekas att det under senare år uppträtt ett ökat antal fartyg med en säkerhetsstandard som avsevärt understiger en internationellt accepterad nivå. Dessa utgör en allmän säkerhetsrisk såväl som en risk för miljön. Därför har man höjt andelen anlöpande utländska fartyg som kontrolleras från 25 till 35%.

2. Miljöutskottet

I medlemsförslaget framhålls inledningsvis att sjöfartens säkerhetsfrågor av tradition bygger på internationella konventioner. Förslagsställarna påpekar dock att den allt livligare handeln på Östersjön leder till större olycksrisk. Säkerhetsproblemen finns normalt inte på nordiskt registrerade fartyg utan på fartyg registrerade i annat land. Det finns därför anledning att på regional nivå dryfta sjöfartens säkerhetsfrågor. Utskottet kan konstatera att denna uppfattning om vilka fartyg som har säkerhetsproblem delas av Nordiska transportarbetarfederationen samt, vad gäller vissa typer av fartyg, det svenska sjöfartsverket. Utskottet vill för sin del instämma i att det är allvarligt om en allt större andel fartyg med bristande säkerhet trafikerar Östersjön. Det är både av person- och miljöskyddsskäl angeläget att det ställs höga krav på fartygsstandarder. En hög säkerhet är motiverad både för passagerarfartyg och för last- och andra typer av fartyg. Utskottet kan också instämma i att om dessa standardkrav skall få genomslag måste de kunna ställas lika oavsett var fartygen är registrerade.

Utskottet kan dock konstatera att merparten av remissinstanserna är tveksamma till genomslagskraften av en regional säkerhetsstandard som är högre än den som stadgas i internationella konventioner. Risken för att en sådan ordning snarare leder till konkurrensfördelar för fartyg under andra länders flagg än till en allmän säkerhetsförbättring påpekas av några. Flera av instanserna framhåller dessutom att problemet snarast ligger i en bristande hamnkontroll av fartygens standard. Det framhålls att dagens säkerhetsnivåer generellt sett är tillräckligt höga, det räcker med att en effektivare kontroll införs.

Miljöutskottet noterar i detta sammanhang det arbete som görs inom EU med ett direktiv för ökad hamnstatskontroll av fartyg som anlöper gemenskapens hamnar och framförs i vatten som ligger under medlemsstaternas jurisdiktion. Lagstiftning föranledd av direktivet skall träda i kraft senast den 30 juni 1996. Avsikten är att säkerställa en striktare tillämpning av internationella normer för säkerhet till sjöss, skydd för den marina miljön och boende- och arbetsförhållanden ombord på fartyg från alla länder.

Utskottet vill vidare framhålla att vad gäller passagerarfartyg har en inom IMO upprättad expertpanel lagt fram 28 förslag till förbättring av sjösäkerheten, vilka diskuterats inom IMO och bl.a. kommer att behandlas på en SOLAS-konferens i november. Den finska sjöfartsstyrelsen och det svenska sjöfartsverket meddelar att Norden har varit aktivt involverade i detta arbete, som bl.a. omfattar krav på säkerhet vid viss vattennivå på däck i färjor, kriterier för bogvisir m.m.

Hittills har enighet ej uppnåtts i IMO om säkerhetskraven. Norden, Storbritannien och Irland har drivit ett fullständigt genomförande av förslagen, medan bl.a. Tyskland föreslår ett regionalt genomförande av de mer långtgående förslagen.

Sammanfattningsvis anser miljöutskottet att remissinstanserna visat att de nordiska länderna i hög omfattning är aktiva i IMO och andra internationella organ för att globalt höja säkerhetsstandarden på fartyg. Av betydelse för denna utveckling är den kommande skärpta hamnstatskontrollen inom EU samt det fortsatta arbetet inom IMO med höjda säkerhetskrav på passagerarfartyg. Slutligen konstaterar utskottet att flertalet remissinstanser avråder från att de nordiska länderna på nordiskt territorialvatten införa högre säkerhetskrav än de internationellt gällande för alla fartyg, oavsett flaggstat. I detta sammanhang har utskottet särskilt noterat att flera instanser framfört att det för att höja sjöfartssäkerheten är tillräckligt med en bättre kontroll av redan befintliga regler.

Med hänvisning till vad ovan anförts anser miljöutskottet, vad gäller säkerhetskraven för fartygstrafiken, att det för närvarande inte finns förutsättningar att begära ytterligare åtgärder utöver vad som redan föregår och planeras på nordiskt och nationellt plan.

Miljöutskottet föreslår därför,

att Nordiska rådet *inte* företar sig något med anledning av medlemsförslaget.

Höfn den 8 augusti 1995

Sinikka Bohlin (s)
Martin Glerup (S)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (Kok)
Olof Salmén (ÅC) Förman

Paul Chaffey (SV)
Ragnhild Queseth Haarstad (Sp)
Olof Johansson (c)
Tarja Kautto (SDP)
Sturla Böðvarsson (Sj)

Medlemsförslag

om säkerhetskrav för fartygstrafiken i nordiska territorialvatten

(väckt av Markku Rossi samt Satu Hassi, Elver Jonsson, Timo Järviolahti och Heikki Riihijärvi)

Stadgandena om sjöfartens säkerhetsfrågor bygger av tradition på internationella konventioner. I de nordiska länderna har sjöfartens säkerhet utvecklats följdriktigt på nationell och internationell nivå. De internationella konventionerna har i regel lett till nationella lagstiftningsåtgärder.

Den allt livligare handelssjöfarten på Östersjön med en större olycksrisk som följd ger dock anledning till att på regional nivå dryfta sjöfartens säkerhetsfrågor. Kontroll av fartygens sjöduglighet och säkerställande av möjligheter till åtgärder förutsätter en revidering av stadgandena om kontroll och tekniska normer.

De fartyg som seglar under nordisk flagg har i allmänhet inte vållat säkerhetsproblem i Östersjötrafiken. Med stöd av de gällande stadgandena kan de nordiska länderna dock inte nämnvärt angripa detta väsentliga problem, dvs. kontrollera sjödugligheten och säkerhetssystemen i de fartyg som trafikerar de nordiska territorialvattnen. Vi anser att sådana fartyg är behäftade med betydligt fler brister än de nordiska.

De nordiska länderna borde ha tillräckliga möjligheter att kontrollera sjöfartens säkerhet och metoder som hindrar fartyg med skaderisker från att komma in i nordiska territorialvatten. Det måste finnas möjlighet att förhindra att fartyg som inte uppfyller säkerhetskraven trafikerar nordiska farvatten.

De nordiska länderna borde förutsätta att alla fartyg på nordiska territorialvatten skall uppfylla samma tekniska kvalitetsnormer och säkerhetskrav. Samtidigt bör man effektivisera kontrollen av fartyg, så att fartyg som seglar under andra länders flagg inte skall få en orimlig konkurrensfördel jämfört med de nordiska fartygen.

Med hänsyn till det ovan anförda hemställer vi att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vidta åtgärder så att samma, nordiskt och nationellt identiska säkerhetskrav tillämpas för all fartygstrafik i nordiska territorialvatten, oberoende av i vilken stat fartyget är registrerat.

Helsingfors och Stockholm den 20 januari 1995

Markku Rossi (Kesk.)

Satu Hassi (Vihr.)

Elver Jonsson (fp)

Timo Järviolahti (Kesk.)

Heikki Riihijärvi (SR)

Miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om nordisk ansvar vedrørende den grønlandske fangstkultur

(Medlemsförslaget väckt av Kaj Egede, se s. 290)

Till miljöutskottet har hänvisats medlemsförslag A 1105/m om nordisk ansvar vedrørende den grønlandske fangstkultur.

1. Remissyttrande över medlemsförslaget

International Work Group for Indigenous Affairs (IWGIA) har yttrat sig över medlemsförslaget.

IWGIA tar i sitt svar upp jägarkulturen i Grönland, Sameland, Sibirien och lokala jägare i Norden. Man påpekar att de flesta jägare i Grönland också är fiskare med garn och lina och från småbåtar. Yrkesjägarna utgör 9% av befolkningen och ca 12% har jakt som oundgänglig bisyssla. Endast några få bygder och kommuner på Nord- och Östgrönland har jakt som huvudnäring, men det finns många yrkesjägare längs hela kusten. På motsvarande sätt genomgås situationen vad gäller yrkesjakt och fiske i övriga arktiska områden. IWGIA anser att även norska, färöiska och isländska valfångare bör beaktas i diskussioner om de arktiska befolkningarnas yrkesjakt.

IWGIA nämner också ett antal organisationer som samarbetar för utvecklingen av naturfolkens situation i Arktis. Av stor betydelse är miljö-samarbetet mellan de arktiska länderna inom Arctic Environment Protection Strategy (AEPS). Viktig är också Arctic Leader Summit, som är en arbetsgrupp bestående av representanter för urbefolkningskulturerna i den arktiska cirkumpolära regionen. Barentssamarbetet nämns som ett givet forum för jakt- och fiskerifrågor.

Vad gäller val av åtgärder framhålls att fångstkulturen inte enbart har en ekonomisk betydelse, den är också en identitetsbärande livsstil. Strategier för att stärka fångstkulturen skall helst beakta bägge dessa aspekter, både den ekonomiska och den kulturellt existensiella.

Som exempel på ekonomiska åtgärder nämns samnordisk promovering av fångstkulturens produkter, t.ex. arrangerandet av en nordisk/sibirisk jägarmässa. Som identitetsskapande åtgärder framhålls att det är viktigt att fångstkulturen ges större uppmärksamhet i utbildningsinstitutionerna. Unga i distrikt där fångstkulturen är stark bör kunna få undervisning i jakt och i behandling av produkterna. Erkännandet av fångstkulturens värde

kan också leda till att höja de nordiska medborgarnas medvetande om och känsla för de arktiska frågorna.

IWGIA framhåller att innan det kan vara aktuellt med ökad och systematiserad marknadsföring, förädling och distribution bör ett antal forskningsinriktade seminarier hållas med yrkesjägare och deltidsjägare samt med berörda politiker, forskare och handelsrepresentanter. Det råder för närvarande stort missnöje bland grönländska jägare över att forskare (biologer) sällan rådfrågar dem. Slutligen framhåller IWGIA att ett nordiskt samarbete om fångstkulturen är ett första steg och att det kan utvidgas till att omfatta hela det cirkumpolära området. Ett cirkumpolärt fångstseminarium bör arrangeras i framtiden.

2. Miljöutskottet

Utvecklingen i Arktis tilldrar sig allt större uppmärksamhet i det internationella samarbetet. Den allvarliga situationen för miljön kräver stora internationella insatser och lägger restriktioner för utformningen av den framtida ekonomiska utvecklingen. Den framtida säkerhetspolitiska utvecklingen är oklar. De arktiska urbefolkningarnas livsvillkor påverkas i hög grad av dessa förhållanden.

Nordiska rådet har antagit flera rekommendationer angående förstärkt nordiskt och internationellt samarbete rörande det arktiska området. Rådet genomförde 1993 en parlamentarisk konferens om Arktis där parlamentarer från flertalet länder runt Arktis deltog och antog en deklaration till regeringarna i de arktiska länderna. Denna deklaration omfattar bl.a. insatser till förmån för urbefolkningarna. En ny parlamentarisk konferens planeras genomföras under våren 1996.

Vad gäller regeringarnas samarbete konstaterar utskottet, vad gäller fiskeri- och fångstsektorn, att det finns ett omfattande artrelaterat internationellt, regionalt och bilateralt avtals- och samarbetsystem som fortsatt är under utveckling. Inom miljöområdet pågår ett omfattande arbete inom ramen för Arctic Environment Protection Strategy (AEPS) och International Arctic Science Committee (IASC), ett arbete som inte enbart är miljöpolitiskt utan där också urbefolkningarnas situation uppmärksammas. I detta sammanhang bör också nämnas arbetet inom Barentsrådet där Barentsprogrammet till en inte oväsentlig del syftar till att ta till vara urbefolkningarnas intressen. Nordiska ministerrådet lämnade till Nordiska rådets 46:e session i Reykjavík en övergripande rapport över samarbetet i det arktiska området, där pågående arbete belystes och där vissa förslag till ytterligare insatser redovisades.

Vad gäller insatser för att stödja bl.a. den grönländska jägarkulturen är utskottet till stor del enigt med förslagsställaren. Ökade satsningar på marknadsföring och produktutveckling är befogade och på sikt nödvändiga. Det är också viktigt att åtgärder vidtas för att skapa en bättre förståelse och internationell acceptans av jägarkulturen. Det är angeläget att den vrångbild av jägarkulturen som finns på många håll motverkas. Utskottet är vidare enigt med IWGIA att en viktig åtgärd till stöd för den arktiska jä-

garkulturen är att denna ges större uppmärksamhet i utbildningsinstitutionerna. Vad beträffar stöd till marknadsföring m.fl. åtgärder delar utskottet IWGIA:s uppfattning att nordiska, på sikt kanske också cirkumpolära, jägarseminarier kan utgöra en nödvändig bas för de fortsatta åtgärderna. Till dessa bör förutom jägare inbjudas forskare, ekonomer och politiskt ansvariga.

På Nordiska rådets begäran har Nordiska ministerrådet utarbetat ett ministerrådsförslag om samarbetet i Arktis, vilket framläggs till behandling under denna session. Miljöutskottet konstaterar att insatser av det slag utskottet anbefaller till stöd för jägarkulturen i det arktiska området finns med i det framtida nordiska samarbetsprogrammet om Arktis. Åtgärderna skall finansieras inom ramen för detta program. En separat rekommendation om stödåtgärder för den grönländska jägarkulturen är därigenom obehövlig.

Miljöutskottet föreslår därför,

att Nordiska rådet *inte* företar sig något med anledning av medlemsförslaget.

Höfn den 8 augusti 1995

Sinikka Bohlin (s)

Martin Glerup (S)

Chris Heister (m)

Marjut Kaarilahti (Kok)

Olof Salmén (ÅC) Förman

Paul Chaffey (SV)

Ragnhild Queseth Haarstad (Sp)

Olof Johansson (c)

Tarja Kautto (SDP)

Sturla Böðvarsson (Sj)

Medlemsforslag

om nordisk ansvar vedrørende den grønlandske fangstkultur

(stillet af Kaj Egede)

Den grønlandske fangstkultur er unik - ikke bare i nordisk, men også i europæisk sammenhæng. De eneste tilbageværende rendyrkede jæger- og fangersamfund findes i Grønland. Taber vi denne kultur vil vi stå tilbage med et fattigere Norden.

Grønlandske myndigheder udfører en stor indsats for at bevare fangst-samfundene, og giver store tilskud til fangererhvervet. Men Grønland er en lille nation med begrænsede ressourcer - og arbejdet for fangersamfundene påvirker landets økonomi. Det netop afsluttede fangerseminar, afholdt i Ilulissat, har vist at der er en række ressourcekrævende opgaver som må iværksættes for at sikre fangersamfundenes fremtid. Dette gælder ikke mindst udvikling af produkter og markeder.

Det er vores opfattelse at bevaring af de eneste tilbageværende rendyrkede fangstsamfund i Norden også bør være et nordisk ansvar og at problemstillingen derfor bør tages op i Nordisk Råd.

Det som i første omgang kan gøres er at få frem en erklæring om politisk vilje, hvor Nordisk Råd anerkender den grønlandske fangstkulturs specielle værdi og erkender den vanskelige situation denne kultur er inde i og et særskilt ansvar for Nordisk Råd i denne sammenhæng; m.a.o. man tildeler arbejdet for at bevare den grønlandske fangstkultur en speciel status i nordisk sammenhæng.

Dette kan så i næste omgang følges op med formulering af projekter som sørges finansieret indenfor det nordiske samarbejde. Aktuelle projekter kan være udvikling af produkter (forædling), modtagestruktur, distribution, markeder osv. samt arbejde for en bedre forståelse og internationalt accept af fangerkulturen.

Et argument mod at tildele et ansvar til Nordisk Råd er at der allerede tilføres midler til Vestnordensamarbejdet og at arbejdet for den grønlandske fangstkultur hører hjemme i denne sammenhæng. Til dette kan svares at man vil øge bevidstheden og opmærksomheden omkring situationen i den grønlandske fangstkultur ved at give den en speciel status i nordisk sammenhæng. Desuden kan det siges at midlerne i vestnordisk sammenhæng er yderst begrænsede og primært retter sig mod fælles projekter. Man kan evt. løse denne modsætning ved at tilføre ekstra midler til Vestnordensamarbejdet, øremærke projekter som anført ovenstående til støtte for og udvikling af den grønlandske fangerkultur.

Med henvisning til ovennævnte foreslås

at Nordisk Råd erklærer ansvar og sin anerkendelse af den grønlandske fangstkulturs specielle værdi og erkender den vanskelige situation denne kultur er inde i.

Qaqortoq, den 16. februar 1995

Kaj Egede (Si)

Miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om effektivare nordiska insatser på internationell nivå mot luftföroreningar

(Medlemsförslaget väckt av Satu Hassi samt Marianne Samuelsson, se s. 292)

Till miljöutskottet har hänvisats medlemsförslag A 1108/m om effektivare nordiska insatser på internationell nivå mot luftföroreningar.

1. Remissyttranden över medlemsförslaget

Följande organisationer har yttrat sig över medlemsförslaget.

Norden

- Den nordiska ad hoc gruppen för energirelaterade klimatfrågor
- Den nordiska luft/havgruppen

Den nordiska ad hocgruppen för energirelaterade klimatfrågor konstaterar att Norden nås av betydande mängder sur nederbörd och annan luftförorening utifrån och skulle drabbas svårt av nedfall från kärnkraftsolyckor i Ryssland, Baltikum och Östeuropa. Samtidigt har Norden och Nordens närområden betydliga gemensamma intressen som talar för ett ökat regionalt samarbete, inte minst mellan de nordiska länderna och Östersjö- och Nordkalottområdena. De nordiska energiministrarna har vid flera tillfällen framhållit att på grund av de höga kostnaderna för att reducera miljö- och klimatutsläpp från energisektorn i Norden bör kostnadseffektivitet vara ett grundläggande kriterium vid utformandet av åtgärder inom sektorn. Ökat bruk av energieffektivisering, avgifter, omsättningsbara utsläppskvoter och gemensamt genomförande anges vara åtgärder som kan bidra till en mer kostnadseffektiv miljöpolitik i Norden. Ad hoc-gruppens primära uppgift är att bedöma och utprova möjligheterna för gemensamt genomförande mellan de nordiska länderna och Nordens östra närområden. Målsättningen är att åstadkomma en grundlig utprovning av möjligheter och begränsningar med gemensamt genomförande som klimatpolitisk åtgärd. Gruppen påpekar bristen på empiriskt underlag och de förväntade problemen med att bygga upp en kontrollapparat, vilken bl.a. skall säkerställa en opartisk mätning av utsläppen. Gruppen framhåller att också en insats i liten skala - genom ett pilotprojekt - kommer att ge erfarenheter vilka kan vara till stor nytta inför uppbyggandet av ett allmänt system för gemen-

samt genomförande. Ett sådant projekt har påbörjats. Resultatet bör kunna användas av Norden som input i arbetet med klimatkonventionen.

Den nordiske luft/havgruppen framhåller att de nordiska länderna sedan många år har ett mycket nära samarbete på luftvårdsområdet. 1990 antogs en gemensam handlingsplan mot luftföroreningar. Norden har tillsammans tagit fram en viktig del av underlaget som möjliggjort överenskommelser om begränsning av utsläpp av svaveloxider, kväveoxider och flyktiga kolväten i Europa inom ramen för konventionen om långväga transporterade luftföroreningar. Det framhålls vidare att det senaste av dessa avtal, det andra svavelprotokollet, baseras på modeller för beräkning av de mest kostnadseffektiva lösningarna. Gemensamma internationella insatser mot luftvårdsproblemen ges en framträdande plats i den nordiska miljöstrategin och kommer också att få hög prioritet i den omarbetning av strategin som just inletts. Vad gäller klimatfrågor meddelas att de nordiska länderna sedan några år tillsammans bedriver ett större klimatforskningsprojekt och att Norden har ett nära samarbete även inför de olika internationella seminarier, möten och förhandlingar som pågår inom detta område. Som exempel nämns det samråd som ägde rum inför FN:s klimatomöte i Berlin. Vidare nämns det nära samarbetet inom ramen för EU:s arbete med klimatfrågorna, inte minst vad avser energi/CO₂-beskattningen.

2. Miljöutskottet

Miljöutskottet vill inledningsvis framhålla att man delar förslagsställarnas oro över de konsekvenser som följer av att Norden drabbas av stora mängder luftföroreningar. Det är allvarligt att de kritiska belastningsgränserna för försurning av mark och vatten överskrids i Norden, främst beroende på långväga luftföroreningar från Central- och Östeuropa. Utskottet delar också förslagsställarnas oro för att försurningen kan spela en avgörande roll för skogsnäringen - ryggraden i flera nordiska ekonomier - och för naturens mångfald. Den beräknade förlusten i samband med skogsskadorna i Europa är skrämmande hög.

Samtidigt kan konstateras att utsläppen från industri och samhälle i våra egna länder har reducerats väsentligt. Utskottet är därför enigt med förslagsställarna att det leder till största kostnadsnytta om man koncentrerar luftvårdsåtgärderna till minskning av utsläpp från de mest förorenande källorna. Detta kan endast ske genom nordiskt agerande i internationella organisationer.

De åtgärder på det internationella planet som nämns i förslaget är i och för sig förnuftiga. Utskottet kan dock genom de remissvar som lämnats av de nordiska arbetsgrupperna inom området konstatera att det redan pågår aktiviteter av de slag som efterfrågas. De pågående insatserna verkar adekvata, de är omfattande och väl avvägda och det förefaller därför inte rimligt att generellt begära ett mer effektivt arbete av ministerrådet inom luftvårdsområdet.

Vad gäller nordiska insatser på klimatområdet, för att få gehör för principen om största möjliga kostnadsnytta i hela Europa, noterar utskottet det

arbete som bedrivs av den nordiska ad hoc-gruppen för energirelaterade klimatfrågor, vilket bl.a. resulterat i rapporten TemaNord 1995:537, Felles gjennomføring som klimatiltak - nordiske perspektiver og prioriteringer. Utskottet anser att även detta arbete ligger väl i linje med de åtgärder som efterfrågas i förslaget både för att åstadkomma effektivisering av energianvändandet i Östeuropa och för att få europeiskt gehör för principen om gemensamt genomförande, s.k. joint implementation.

Vad gäller förslaget att de nordiska ländernas regeringar skall verka inom EU för genomförandet av en alleuropeisk energi/CO₂-beskattning noterar utskottet att EU-kommissionen har gett upp försöket att införa en obligatorisk CO₂-skatt. Kommissionen har i stället på nytt lagt fram det tidigare förslaget, men denna gång som frivillig skatt. Förslaget avser enligt uppgift att upprätta ett gemensamt ramverk för en CO₂-skatt, med en skattesats som ökar över tid. Detta ger naturligtvis inte den effekt som ett obligatoriskt system skulle göra utan befäster riskerna för snedvridning i konkurrensen inte bara mellan EU och andra handelsblock utan även mellan olika länder inom EU. Utskottet är därför enigt med förslagsställarna att de nordiska ländernas regeringar bör fortsätta sina ansträngningar att inom EU införa en obligatorisk CO₂-skatt.

De ekonomiska styrmedlen ges ett allt större utrymme också inom EU. Utskottet anser att regeringarna bör gå ett steg vidare och verka för att EU, som ett led i bekämpandet av luftföroreningar, inför gemensamma skatter eller avgifter på utsläpp av luftförorenande ämnen, bl.a. NO_x.

Utskottet delar slutligen uppfattningen att länderna i Öst- och Central-europa bör uppmuntras att undvika det bildominerande trafiksystem som de västeuropeiska länderna valt. Att satsa på utveckling av spårbunden trafik är en åtgärd som i många fall kommer att vara det riktiga alternativet. Enligt utskottets mening är det dock inte självklart att åtgärderna för att få fram det miljömässigt bästa trafiksystemet enbart består av satsningar på spårbunden trafik. Systemet bör definieras efter varje lands förutsättningar, miljöeffekterna hos nuvarande och framtida energikällor för transportlagen och med beaktande av de möjligheter till effektivisering som ges med en förbättrad logistik och s.k. traffic management. Därvid bör också informationsteknologins möjligheter beaktas. Infrastrukturlån och -medel från EU och från internationella finansieringsinstitut m.fl. bör därför snarare i första hand beviljas till de projekt som i en sådan utvecklingsprocess bedöms ge bäst miljöeffekt.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslår miljöutskottet att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att i EU fortsatt verka för införandet av en obligatorisk CO₂-skatt (koldioxid-) samt skärpta och bindande krav på utsläpp av luftförorenande ämnen, bl.a. NO_x (kväveoxider) och SO₂ (svavel-dioxid).

Höfn den 8 augusti 1995

Sinikka Bohlin (s)
Martin Glerup (S)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (Kok)
Olof Salmén (ÅC) Förman

Paul Chaffey (SV)
Ragnhild Queseth Haarstad (Sp)
Olof Johansson (c)
Tarja Kautto (SDP)
Sturla Böðvarsson (Sj)

Medlemsförslag

om effektivare nordiska insatser på internationell nivå mot luftföroreningar

(Väckt av Satu Hassi samt Marianne Samuelsson)

1. Allmänt

Som EU- och EES-medlemmar bör de nordiska länderna effektivera sitt agerande i internationella luftvårdsfrågor. Detta är av särskilt stor betydelse för Norden, som fortfarande drabbas av stora mängder luftföroreningar i synnerhet från närområdena. De kritiska belastningsgränserna för försurningen av mark och vatten överskrids alltjämt i Norden, närmast p.g.a. långväga luftföroreningar från Central- och Östeuropa. Detta kan spela en avgörande roll för skogsnäringen - ryggraden i flera nordiska ekonomier - och även för naturens mångfald.

De ekonomiska förlusterna i samband med skogsskadorna i Europa är sammanlagt 30,4 miljarder USD per år enligt forskning¹. Såsom redan är känt, hotas skogarna av svavel- och koldioxidutsläpp som uppstår när fossila bränslen används i kraftverk, fabriker och bilar. Tre fjärdedelar av Europas skogar är utsatta för svavelnedfall i skadliga mängder. Räkna man in kväveoxiderna, av vilka omkring hälften kommer från biltrafiken, är de ekonomiska förlusterna ännu högre.

I de nordiska länderna har utsläppen från industrin och samhällena redan reducerats. Med hänsyn till det och till största kostnadsnytta är det förnuftigast att man med nordiskt agerande i internationella organisationer ser till att luftvårdsåtgärderna koncentreras på minskning av utsläpp från de mest förorenande källorna.

De nordiska länderna bör aktivt arbeta för att komma fram till en europeisk bindande lösning för att motverka försurningen. Nya svavel- och kväveprotokoll till LTRAP-avtalet, en revidering av EU:s luftvårdsdirektiv, ekonomiska styrmedel² t.ex. CO₂-beskattning för reduktion av drivhusgaser samt byggande av ett miljövänligt trafiksystem, speciellt i Östeuropa, spelar en nyckelroll för alla. De nordiska länderna bör även verka för att en integrerad väg- och spårtrafik prioriteras i Östeuropa i stället för att länderna offrar knappa resurser på att bygga motorvägar.

¹ International Institute for Applied Systems Analysis.

² Se p. 2.2., ECE.

2. Verksamhetsföreläsning

2.1 Europeiska unionen och europeiska ekonomiska samarbetsområdet EES

Som medlemmar i EU kan Danmark, Sverige och Finland delta i arbetet i Europakommissionens expertgrupper vid beredningen av ny miljölagstiftning. Även Norge och Island kan medverka i organ gemensamma för EES och Unionen, vilket betyder att Nordens stämman kan göra sig bättre hörd.

Utöver lagstiftningsarbetet kan de nordiska länderna påverka förverkligandet av EU:s miljöforskningsprogram samt den europeiska miljöagenturen. Inom dessa organ kan de nordiska länderna arbeta för bl.a. miljö-
vårdsfrågor tillsammans med andra EU-länder som har samma eller liknande åsikter i miljöfrågor. De nordiska länderna bör speciellt försöka påverka införandet av en alleuropeisk energi/CO₂-skatt och dess struktur (se p. 3.1).

2.2 FN:s ekonomiska kommission för Europa - ECE

Den nordiska aktiviteten är viktig också i ECE som bl.a. administrerar Convention on Long-Range Transboundary Air Pollution (LRTAP). Det är speciellt viktigt att de nordiska länderna med sin gemensamma syn och gemensamma tyngd agerar som vägvisare i luftvårdsfrågorna, presenterar idéer och tar initiativ på vetenskaplig grund för utveckling av LRTAP-konventionen.

En mycket viktig förutsättning är att redan i budgeten för 1996 har mera pengar reserverats för den nordiska *miljöforskningen*. Endast med högklassiga forskningsresultat kan de nordiska länderna påverka det internationella beslutsfattandet. Exempelvis i Agenda 21 (aktionsprogram, antagit vid Rio-konferensen) uppmanas, i nästan varje kapitel, regeringarna att befrämja just forskning som vetenskaplig grund för beslutsfattandet. Ur denna synvinkel sett bör anslagen för miljöforskning i den nordiska budgeten ökas. Även i den senaste nordiska gallupundersökningen från år 1993 ansåg hela 90% av de intervjuade att miljövården är den viktigaste nordiska samarbetsfrågan.

ECE:s miljövårdskommitté har koordineringsansvaret när det gäller att utveckla den europeiska miljöpolitiken även inom "Environment for Europe" processen (EFE). De nordiska länderna bör aktivt verka för att miljövården uppmärksammas i den ekonomiska återuppbyggnaden av Central- och Östeuropa, och miljövårdsvillkor bör ställas för detta bistånd. Självklart skall förödmjukande villkor inte dikteras. Särskilt utvecklingen av spårtrafiken bör befrämjas. (se p. 4).

2.3 Ekonomiska samarbets- och utvecklingsorganisationen OECD

Det nordiska miljöarbetet har fått en allt mer internationell prägel. Stränga nordiska miljövårdsnormer bör pådrivas mer än tidigare även i de internationella organisationer som agerar globalt.

OECD är ett synnerligen viktigt forum när det gäller att påverka konventionen om förebyggande av förorening och utvecklande av ekonomiska

styrmedel. I organisationen har nyligen inrättats en enhet med uppgift att stöda och utveckla samarbetet med länderna i Östeuropa. De nordiska länderna bör verka för att de mest akuta miljöproblemen i Nordens närområden ägnas tillräcklig uppmärksamhet inom OECD.

3. Ekonomiska styrmedel

3.1 CO₂-utsläppen

CO₂-utsläppen kan, i synnerhet i de utvecklade länderna i Västeuropa, reduceras effektivt med energibeskattnings. I EU har frågan tyvärr inte fått en lösning. Norden bör försöka verkställa att tillräckligt styreffektiv energi/CO₂-beskattnings tas i bruk.

I EU:s nuvarande miljöprogram uppmanas länderna att använda ekonomisk styrning. Även om den ofta kan anses vara en idealisk lösning, uppstår också problem med att det gäller kvantiteter som saknar både marknad och pris. Dessa måste fastställas genom politiska beslut.

I Finland har man t.ex. för att reducera CO₂-utsläppen redan tagit de första stegen i energibeskattnings, som innan dess först planerats i EU. Ju större inre marknadsområde som använder energi- och CO₂-beskattnings, desto högre kan nivån fastställas och desto bättre blir styreffekten utan att den inre marknads inbördes konkurrenskonstellation snedvrids. EU är ett tillräckligt stort marknadsområde för detta ändamål.

Användande av energi- och CO₂-skatt behöver inte leda till att skattebördan ökar eftersom inkomsterna från dessa kan minska annan beskattnings. Det är viktigt att skatteinkomsten samlas till varje medlemsland för att man nationellt, i varje land, kan besluta om vilka skatter kan sänkas med hjälp av med energi- och CO₂-skattens inkomster.

3.2 SO₂- och NO₂-utsläppen

Svavel- och kväveutsläppen bör reduceras i de källor där detta är mest kostnadseffektivt. I de nordiska länderna och även på annat håll i Västeuropa har svavelutsläppen redan minskat markant. T.ex. är den nationella andelen av svavelnedfallet i Norge inte större än 5%. I Finland är den 22%. I Sverige och Finland tänker man, före år 2000, ytterligare minska utsläppen med 80% från 1980 års nivå. Oberoende av dessa resultat finns det anledning att utreda om reduceringen av svavel- och kväveutsläpp kan effektivteras med hjälp av utsläppsskatter.

De nordiska länderna och många andra länder i Västeuropa har förbundit sig att reducera kväveoxidutsläppen med 30% från nivån i början av 1980-talet fram till 1998.

De nordiska länderna har uppställt som mål att LRTAP-avtalets nya svavelprotokoll bör innehålla en minskning av svavelutsläppen med 60% från skillnaden mellan 1990 års belastnings och Europas kritiska belastningsgränser.

De nordiska regeringarna har också, senast under år 1994, försökt påverka att förhandlingarna om kväveprotokollet omedelbart igångsätts.

Dessa målsättningar är i och för sig värda att understödvas men de nordiska länderna bör även - i eget intresse - verka för att reduceringarna koncentreras på områden där utsläppen är mest omfattande. Dessa mål kan främjas effektivt endast i internationella miljöorganisationer genom internationellt gemensamt ansvar och med hjälp av internationell finansiering. En praktisk metod är att två eller flera parter till protokollet antingen reducerar resp. eliminerar föroreningar eller investerar i en bättre teknologi i ett större område än en stat ("joint implementation").

4. Utvecklandet av trafiksystem

Med ekonomiska styrmedel bör trafiksystemens struktur förändras enligt principerna "förorenaren betalar" och "användaren betalar". I USA har det beräknats att en långtradare som väger 40 ton sliter vägarna lika mycket som 9 600 personbilar. Därför bör långtradarna beläggas med en årlig avgift som bestäms enligt vikt och körkilometer. Som ett annat instrument bör särskilda järnvägsfonder stiftas. Varje trafikform har en egen fond som utökas med bruksavgifter. För att jämna ut den stora obalansen bör man först tillåta en överföring av medel till järnvägsfonden. Användandet av tågnätverket bör effektiveras genom att det integreras effektivt med andra trafikformer. Fjärrtrafikens tåglinjer bör koordineras med bussarnas lokal- och regiontrafik. Direkta spårlinjer bör även byggas till flygfälten (för bl.a. dessa tågtrafikens fördelar hänvisas vidare till Worldwatch-institutets verk "Världens tillstånd 1993", s. 149-153).

Det tar lång tid innan mindre förorenande bilar blir allmänna, i Finland dröjer det kanske t.o.m. ett årtionde. Dessutom hotar den ökande bilismen att även tillintetgöra fördelen med "renare" bilar. Därför måste man satsa på tågtrafiken. Spårnätverk finns delvis redan. Länderna i Östeuropa bör uppmuntras till att undvika det bildominerade trafiksystem som de västeuropeiska länderna valt. Ytterligare bör man överväga införande av centrumtullar och avgifter för bilister under rusningstid eftersom bilarna som trafikerar städernas centrum och vägar vid dessa tidpunkter medför stora kostnader för samhället.

Det är självklart att biltrafikens nackdelar bör minimeras även i Västeuropa. I EU har nyligen gjorts en överenskommelse om en ny direktiv som begränsar biltrafikens utsläpp av kolmonoxid och kväveoxid. De strängare utsläppsgränserna gäller för nya bilmodeller från början av 1996 och från slutet av samma år för alla nya bilar.

Även om de strängare kraven i och för sig är viktiga, minimeras eller elimineras deras inverkan om trafiksystemet i Östeuropa inte snabbt utvecklas i en riktning som gynnar spårtrafiken.

Utöver detta bör bilbeskattningens struktur överallt ändras så att användningen beskattas mer nu utan att den totala beskattningen ökar.

5. Principen för en största kostnadsnytta i hela Europa

Även i de nordiska länderna bör man fortfarande fästa uppmärksamheten vid minskade utsläpp från industrin bl.a. med hjälp av bästa tillgängliga teknologi. Men den nordiska industrin - jämfört med Östeuropa - behöver inte längre investera stora summor i minskade utsläpp eftersom reduktion av utsläpp med visst procenttal förbättrar miljötillståndet mycket litet jämfört med utsläppsminskningarna i de mest förorenande länderna.

De nordiska länderna bör genom sina representanter i OECD:s miljökommitté arbeta för att kommittén prioriterar verkställandet av energibesparing i länderna i Central- och Östeuropa och utvecklingen av ekonomiska styrmedel så att miljöskatter differentieras och inriktas på eliminering av de värsta föroreningskällorna enligt en prioriteringsordning för hela Europa.

De nordiska länderna bör agera aktivt i EU, EES, ECE och OECD för att den internationella finansieringen och sakkunskapen inriktas på rationalisering av den ineffektiva energianvändningen i Östeuropa. Därvid bör man även ingripa i små konkreta problem vilkas gemensamma inverkan är stor. Exempelvis genom att förbättra isolering i byggnader, byta till tätare fönster och installera termostater kan betydande inbesparingar uppnås och CO₂-utsläpp minskas.

Även om utvecklade västeuropeiska länder som t.ex. de nordiska länderna bör eftersträva en renare energiproduktion, i synnerhet i form av nya och förnybara energikällor, bör man samtidigt försöka påverka effektiviteten av energibruket i Östeuropa genom att ge experthjälp för införande av bästa tillgängliga teknologi. Ovannämnda "joint implementation" princip bör tas i bruk även i energiinvesteringarna.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att effektivera de nordiska ländernas agerande i europeiska och internationella organisationer för att verka för en bättre luftvård;

att i internationella organisationer kraftigt pådriva principen om största möjliga kostnadsnytta i hela Europa, bl.a. genom "joint implementation" principen;

att i EU verka för genomförandet av en alleuropeisk energi/CO₂-beskattning i enlighet med detta förslag;

att i ovan nämnda internationella organisationer fästa speciell uppmärksamhet vid utvecklandet av spårtrafiken i länderna i Central- och Östeuropa och att bevilja infrastrukturlån och -medel i första hand för utvecklandet av en integrerad spårtrafik.

Helsingfors den 27 februari 1995

Satu Hassi (Vihr.)

Marianne Samuelsson (mp)

Kulturutskottets betänkande

över medlemsförslag om revidering av utdelningsordningen för Nordiska rådets litteraturpris resp. musikkpris

(Medlemsförslaget väckt av Eeva-Liisa Moilanen samt Inger Davidson och Satu Hassi m.fl., se s. 303)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag A 1109/k om en revidering av utdelningsordningen för Nordisk Råds litteratur- och musikkpris. Medlemsförslaget har behandlats vid utskottets möten den 22. maj, samt den 17. august 1995.

1. Medlemsförslaget

Den nordiske kulturen står stadig tydligere framför den utfordringen som internasjonaliseringen utgjør. Den nordiske kulturen har vist seg egnet for eksport, og har hatt god gjennomslagskraft i Europa og i den øvrige verden.

Nordisk Råd utdeler årlig en litteraturpris, respektive en musikkpris, begge på 350 000 DKK til meritterte nordiske kulturutøvere.

Man bør undersøke om prissummen kan anvendes mer effektivt på en måte som tjener rådets formål. En del av prissummen bør gå til prisnehaveren selv, men hoveddelen skal anvendes til å spre det prisbelønte verket utenfor Norden, bl.a. til støtte til oversetting og konsertvirksomhet. På dette viset tar kunstneren imot et mindre beløp som en formell anerkjennelse av seg selv, men har samtidig nytten av spredningen av sitt prisbelønte verk utenfor Norden.

2. Kulturutvalgets betenkning

Nordisk råds litteraturpris er sannsynligvis det mest kjente positive symbolet på det nordiske samarbeidet og Nordisk Råd, både i allmenheten og blant kunstnere.

Musikkprisen har ikke samme brede nedslagsfelt, men musikkprisen er respektert og etablert i vide musikkretser i Norden.

De nominerte verkene til litteraturprisen får meget stor og allmenn dekning av den nordiske pressen. Det er altså ikke bare de prisbelønte verkene som får oppmerksomhet. Alle de nominerte nordiske litterære verker får en bred dekning både når det gjelder selve verket, og også kunstneren og dennes bakgrunn. Gjennomgangen av de nominerte verkene til Nordisk Råds litteraturpris gir altså et genuint bilde av nordiske kunstnere og nor-

disk litteratur. Kulturutvalget vil ikke vurdere tiltak som kan redusere prisen oppmerksomhet, hverken blant folk eller i pressen.

Det nordisk kultursamarbeidet administrerer flere ordninger for spredning av de prisbelønte verken utenfor Norden. Bl.a. gjennom oversettelsesstøtte administrert av NORDBOK, konsertstøtte gjennom NOMUS osv.

Det kan helt klart gjøres betydelig mer for å spre informasjon om, og gjøre de prisbelønte verkene tilgjengelige, i Europa og andre deler av verden på det enkelte lands språk. Kulturutvalget vil gjerne medvirke til en økt spredning av de prisbelønte verkene, men mener at det vil gi feil signaleffekt å redusere prissummen. Dersom det skal gjøres noe for å gjøre de prisbelønte verkene mer kjent og mer synlig, vil kulturutvalget i tilfelle vurdere å prioritere dette gjennom andre midler.

Rådet besluttet så sent som i 1993 å øke prissummen til DKK 200 000, og en ytterligere høyning skjedde i 1995-års budsjettet til DKK 350 000. Sammenliknet med en rekke internasjonale priser, er dette ikke en stor, men heller ikke ubetydelig prissum. Nordisk Råd opprettet også en ny Nordisk Råds miljøpris, under Reykjavík-sesjonen i 1995. Prisen skal deles ut for første gang under Kuopio-sesjonen og prissummen for miljøprisen er satt til DKK 350 000 for 1995.

På bakgrunn av Nordisk Råds litteratur- og musikkpris kulturpolitiske betydning, og prisenes rolle som Nordisk Råds "ansikt" for almenheten, vil kulturutvalget ikke vurdere tiltak som kan redusere prisen interesse eller omdømme. Kulturutvalget og ministerrådet har i fellesskap vurdert de nordiske priser så sent som til Reykjavík-sesjonen. Kulturutvalget vil derfor ikke gå inn for å vurdere utdelingsordningen for Nordisk Råds litteratur- og musikkpris.

Med henvisning til ovenstående foreslår kulturutvalget

at Nordisk Råd *ikke* foretar seg noe i anledning medlemsforslaget om revidering av utdelingen av Nordisk Råds litteratur- resp. musikkpris.

Malmö, 17. august 1995

Bjarni Djurholm (Fkfl)
Liisa Hyssälä (Kesk.)
Karin Lian (A)
Berit Oscarsson (s) Förman
Siri Frost Sterri (H)
Jarmo Wahlström (Vas.)

Søren Hansen (S)
Barbro Johansson (mp)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.)
Nils T. Svensson (s)

Medlemsförslag

om revidering av utdelningsordningen för Nordiska rådets litteraturpris resp. musikpris

(Väckt av Eeva-Liisa Moilanen samt Inger Davidson, Satu Hassi, Sinikka Hurskainen, Håkan Nordman, Heikki Riihijärvi, Markku Rossi, Olof Salmén, Alf Svensson och Eeva Turunen)

Den nordiska kulturen står allt tydligare inför den utmaning som internationaliseringen medför. Den nordiska kulturen har visat sig väl exportduglig och har haft god genomslagskraft i Europa och i övriga världen.

Nordiska rådet utdelar årligen ett litteraturpris respektive ett musikpris om DKK 350 000 vardera till meriterade nordiska kulturutövare.

Man bör undersöka om prissumman kan användas effektivare på ett sätt som bättre tjänar rådets syften. En del av summan bör gå till prisinnehavaren själv men huvuddelen skall användas till att sprida det prisbelönade verket utanför Norden, bl.a. genom stöd till översättning och konsertverksamhet. På det sättet tar konstnären emot ett mindre belopp som ett formellt erkännande för sig själv men har ändå nytta av spridningen av sitt prisbelönade verk utanför Norden.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att revidera ordningen för utdelning av rådets litteraturpris respektive musikpris så att en övervägande del av summan används till att göra de prisbelönade konstnärernas verk mera kända i länder utanför Norden.

Reykjavík den 27 februari 1995

Eeva-Liisa Moilanen (SKL)

Satu Hassi (Vih.)

Håkan Nordman (SFP)

Markku Rossi (Kesk.)

Alf Svensson (kds)

Inger Davidson (kds)

Sinikka Hurskainen (SDP)

Heikki Riihijärvi (SR)

Olof Salmén (ÅC)

Eeva Turunen (Kok.)

Socialutskottets betänkande

över medlemsförslag om utvidgat nordiskt samarbete mellan de nordiska sjömansmissionerna

(Medlemsförslaget väckt av Eeva-Liisa Moilanen samt Inger Davidson och Sinikka Hurskainen m.fl., se s. 310)

Socialudvalget har fået et medlemsforslag om udvidet nordisk samarbejde mellem de nordiske sømandsmissioner til behandling. Udvalget har behandlet medlemsforslaget ved sine møder i Karlsborg den 19. og 21. juni 1995 og i København den 28. september 1995.

1. Medlemsforslaget

I medlemsforslaget foreslås, at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regeringer att vidta åtgärder för att förstärka och utvidga det nordiska samarbetet mellan de nordiska sjömansmissionerna via Det nordiska sjömanskyrkorådet och stödja dess viktiga verksamhet utomlands för nordiska medborgare.

Indledningsvis fremkommer at der længe har været organisationer for sømandsmissioner i de nordiske lande, hvis formål har været at deltage i enkelte menneskers aktuelle livs- og arbejdssituation. Sømandsmissionerne i de enkelte lande er forskellige men har dog det til fælles at være finansieret dels med frivillige midler og dels med offentlige midler. Største delen er frivillige midler.

De nordiske sømandsmissioner arbejder sammen i Nordiska sjömanskyrkorådet og dette samarbejde strækker sig også til fremmede havne. Forslagsstillerne ser sømandskirkerne som et kulturelt og socialt miljø for nordiske borgere i udlandet og som et socialt værn for dem som under fremmede forhold står overfor forskellige problemer.

Mange målgrupper benytter sig af virksomheden: de som er fast bosatte i udlandet, studenter, langturschauffører, au pair-grupper og turister. Desuden anser man at virksomheden står overfor nye udfordringer på grund af et øget antal nordiske studenter i udlandet og forskellige studenterudvekslingsprogrammer. Endvidere er antallet af dem, som arbejder i udlandet, specielt i Europa, blevet en vigtig målgruppe når tre af de nordiske lande er medlemmer af EU og to af EØS-aftalen.

Man lægger derfor vægt på at sømandsmissionernes nordiske samarbejde forstærkes for at møde dette nye behov. Effektivisering, ændringer i aktivitetsstrukturen samt organisations- og kompetenceudviklingen kom-

mer til at præge det kommende arbejde. Internationalisering og Nordens forhold til Europa skal bl.a. spille en vigtig rolle. Nordiska Sjömanskyrkorådet bør i dette sammenhæng fungere som et centralt organ for udviklingen af konkrete nordiske samarbejdsaftaler.

Sømandsmissionen tilhører etablerede nordiske ordninger som står overfor omfattende nye udfordringer. Forslagsstillerne mener at dens arbejde bør forstærkes og udvides indenfor det nordiske samarbejde og Nordiska Sjömanskyrkorådet. Endvidere at missionens egne resurser er alt for begrænsede for at møde nye krav, specielt når finansieringen hovedsagelig foregår igennem frivillige midler.

2. Høringssvar

Høringssvar er kommet fra følgende instanser:

Nordisk

Nordiska sjömanskyrkorådet

Nordiska transportarbetarefederationen

Danmark

Dansk Kirke i udlandet

Dansk Sømandskirke i fremmede Havne

Finland

Finlands Rederiförening

Sjöfartsstyrelsen

Finlands sjömanskyrka

Finland-Samfundet

Trafikministeriet

Finlands evangelisk-lutherska kyrka

Norge

Den norske sjømannsmisjon

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

Sverige

Svenska kyrkan i utlandet

2.1 Sammenfatning af høringssvar

Nordiska sjömanskyrkorådet ser på forslaget med stor tilfredshed og støtter alle beslutninger som vil fremme dets formål. Der er nogle fælles nordiske samarbejdsplaner som venter på deres virkeliggørelse:

1. Fælles og gensidig information. Nu arbejdes der på fælles adressefortegnelse som vil angive alle nordiske kirkelige samlingssteder og aktiviteter i udlandet. Der planlægges også forøget indsats på informationsområdet. Behov for nordisk finansiering 850.000 SEK.

2. Fællesnordiske møder. Det Nordiska Sjömanskyrkorådets møder, de nordiske generalsekretærers møder og internationalt samarbejde indenfor

International Christian Maritime Association (ICMA) er finansieret af frivillige midler. Behov for nordisk finansiering 170.000 SEK.

3. Forstærkning af det nordiske arbejde i Det fjerne Østen. Behov for nordisk finansiering 5,1 mill. SEK.

4. Beredskab og åndelig støtte ved katastrofer. For at etablere et nordisk katastrofeberedskab behøves der nordisk finansiering på 1,7 mill. SEK.

5. Producering og oversættelse af fælles nordisk materiale til nordiske sprog. Der behøves f.eks. en ny revideret fælles sang- og salmebog. Behov for nordisk finansiering 680.000 SEK.

Samlet behov for nordisk finansiering er 8,5 mill. SEK, 5 mill. FIM, 6,25 mill. DKK, 7,5 mill. NOK.

Der behøves også støtte fra Nordisk Råd til at anbefale de nationale regeringer:

at udenrigsministerierne hjælper de udsendte præster i deres tjeneste ved at tilstede dem tjeneste- og diplomatpas og

at de nationale regeringer forøger sin økonomiske støtte til de enkelte sømands- og udenlandskirker.

Nordiska transportarbetarefederationens branchråd för sjöfart støtter forslaget om forstærket samarbejde mellem de nordiske sømands- og udenlandskirker og medvirker til alle beslut som vil fremme dets formål.

Dansk Sømandskirke i fremmede Havne (DSK) og Dansk Kirke i Udlandet (DKU) er helt enige i udredningerne og argumentationerne i den forklarende del til forslaget. De ser på forslaget som meget værdifuldt og støtter alle beslutninger som vil fremme dets hensigt. De peger på fællesnordiske samarbejdsplaner som venter på deres virkeliggørelse (se svar fra Nordiska Sjömanskyrkorådet). De peger også på at flere og flere danskere har ophold udenlands i længere eller kortere tid. Tilskuddet fra den danske stat er ikke blevet forøget i mange år og samtidig er det blevet vanskeligere at indsamle midler til arbejdet ad frivillig vej, bl.a. på grund af Tips- og Lottoinstitutionernes tiltagende monopolstilling og aktivitet. På denne baggrund er det meget vanskeligt at udvide virksomheden. Til sidst opmuntrer de Nordisk Råd til at støtte kirkerne i udlandet ved at anbefale de nationale regeringer at tilstede udsendte præster tjeneste- og diplomatpas og at tage den økonomiske støtte op til velvillig revidering.

Finlands rederiförening meddeler med henvisning til argumentationerne i forslaget at den er enig i at sømandsmissionsarbejdet forstærkes og udvides inden for rammen for det nordiske samarbejde via Nordiska sjömanskyrkorådet.

Sjöfartsstyrelsen (SF) har ikke noget at anmærke vedrørende et forstærket samarbejde mellem de nordiske sømandsmissioner. Dog konstaterer styrelsen at behovet for dette er grundet på andres behov end arbejdende sømænds behov. Af denne årsag har sjöfartsstyrelsen ikke mulighed til at støtte det udvidede samarbejde økonomisk.

Finlands sjömanskyrka betragter forslaget som højst værdifuldt og støtter alle beslutninger som fremmer forslagets formål. Den peger på nordiske samarbejdsplaner som venter på deres virkeliggørelse (se svar fra Nordiska Sjömanskyrkorådet). Endvidere kommer det frem at der er en forøg-

ning i sjömanskyrkans virksomhed men samtidigt mindskes der støtte fra den offentlige sektor.

Finland-Samfundet støtter forslaget og holder endvidere med Finlands sjömanskyrkas ønskemål.

Trafikministeriet (SF) støtter udvidet nordiskt samarbejde mellem sømandsmissionerne men konstaterer at ansvaret for støtte af virksomheden ligger hos undervisnings-, arbejds- eller udenrigsministeriet.

Finlands evangelisk-lutherska kyrka peger på at den ændrede karakter af emigration stiller nye krav til kirkens udenlandsservice og sømandskirkens flexibilitet, d.v.s. endnu mere og fleksiblere samarbejde, også med staten og de kirkelige samfund i udlandet. Ingen kirke eller organisation har alene så store resurser for et overgribende servicenet i denne forandrede situation. Endvidere er det vigtigt at udenlandsbosatte Nordboer personligt engagerer sig i den kirkelige virksomhed. Kirkens og de kirkelige organisationers opgave er at støtte det kirkelige arbejde som menneskene selv bedriver. I dette er samarbejdet mellem de nordiske kirker og andre søsterkirker samt de kirkelige organisationer meget vigtigt. Det er derfor hensigtsmæssigt at udvikle samarbejdet og gøre det mangesidigere.

Den norske sjømannsmisjon peger ligesom Nordiska Sjømanskyrkorådet på nordiske samarbejdsplaner som venter på deres virkeliggørelse. De ønsker endvidere at Nordisk Råd støtter sømandskirkerne ved at anbefale de nordiske landes regeringer at udstede tjeneste- og diplomatpas til udsendte præster og forøge den offentlige støtte til de nationale sømandsmission-organisationer.

Kirke-, uddannings- og forskningsdepartementet (N) stiller sig positivt til medlemsforslaget. Det har dog ingen bestemt opfatning om hvordan et sådant nordisk samarbejde kan koordineres mest hensigtsmæssigt, gennem Nordisk Råd eller f.eks. Nordisk Økumenisk Råd. Såfremt fællesnordiske kirkelige aktiviteter koordineres igennem Nordisk Ministerråd vil der kunne rejses krav om dækning af eventuelle udgifter over Nordisk Ministerråds budget.

Svenska kyrkan i utlandet (SKUT) gør ligesom Nordiska Sjømanskyrkorådet rede for nordiske samarbejdsplaner som venter på deres virkeliggørelse. Af svaret fremgår det også at store forandringer har sket under de seneste årtier i det traditionelle sømandskirkearbejde men de økonomiske resurser har sat den stadig voksende virksomhed grænser. Endvidere ønsker de at der udstedes tjeneste- og diplomatpas til udsendte præster og at den offentlige støtte forøges.

3. Udvalget

De fleste hørings svar støtter forslaget om udvidet samarbejde mellem de nordiske sømandsmissioner. Man anser deres virksomhed som vigtig når det gælder de nordiske statsborgeres længere eller kortere ophold i fremmede lande og sømandskirkerne spiller også en stor rolle i forbindelse med ulykker og katastrofer, både for søfarende, de fastboende og for turister. Det fremkommer også af indsendte svar at der ikke kommer tilstrækkelig

økonomisk støtte fra de nationale myndigheder til trods for forøget virksomhed. Offentlig støtte varierer i de enkelte lande fra 20% til 45%. Største parten er altså frivillige midler.

Når det gælder nordisk samarbejde på dette område og indsatser fra nordisk side på sømands- og udenlandskirkernes virksomheder, fremgår det af de nationale sømandsmissioners samt Nordiska Sjömanskyrkorådets svar at det totale behov af nordiske resurser er 8,5 millj. SEK. Det drejer sig om fem arbejdsplaner, som hver for sig har varierende omfang og varierende tilknytning til "nordisk nytte".

Som fremhævet i kommentarerne til forslaget sættes koncentration, effektiv udnyttelse af resurser, og forstærkning af den nordiske dimension i et europæisk og internationalt sammenhæng i centrum i de kommende år. Princippet "nordisk nytte" skal være afgørende i virksomheden, som ellers burde være på nationalt niveau.

Netop dette faktum er vigtigt, når man tænker på at forstærke de nationale sømandsmissioners arbejde. Virksomheden er betydningsfuld, og den udvikler sig åbenbart meget godt på et nationalt niveau, hvor den er tæt forbundet med landets befolkning. Menneskenes eget engagement spiller her en vigtig rolle. Det er dog åbenbart, at sømandsmissionernes midler er meget begrænsede.

Det er derfor udvalgets mening at sømandsmissionernes virksomhed burde styrkes ved at de nordiske regeringer forøger den offentlige støtte til kirkeligt arbejde i udlandet. Udvalget ser meget positivt på samarbejdet igennem Nordisk Sømandskirkeråd, som har medført et fælleskirkeligt nordisk samarbejde i flere udenlandske byer. Vi mener derfor, at et tættere samarbejde mellem de nordiske kirker og frivillige organisationer burde styrkes i tilrettelæggelsen af det kirkelige arbejde udenfor de nordiske lande. Nordisk Sømandskirkeråd bør i dette sammenhæng fungere som et særlig centralt organ for udvikling af konkrete nordiske samarbejdsaftaler.

I et høringssvar fra Nordisk Sømandskirkeråd er det påpeget, at det vil hjælpe de udsendte præster i deres tjeneste at få tilstedt et tjeneste- eller diplomatpas. Udvalget vil bede regeringer om at nærmere udrede de muligheder, som foreligger for en udvidelse af samarbejdet mellem det kirkelige arbejde i udlandet og de nordiske landes udenrigstjenester.

Med baggrund af ovenstående foreslås, at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

att utreda förutsättningarna för att förstärka och utvidga det nordiska samarbetet mellan de nordiska sjömansmissionerna via Det nordiska sjömanskyrkorådet och stödja dess viktiga verksamhet utomlands för nordiska medborgare.

Kuopio, den 13. november 1995

Hanne Andersen (S)

Aage Brusgaard (FP)

Guðmundur Árni Stefánsson (A) Formand

Leena Luhtanen (SDP)

Yvonne Sandberg-Fries (s)

Sten Svensson (m)

Janina Andersson (Vihr.)

Anneliese Dørum (A)

Jonna Grønver (V)

Pehr Löw (SFP)

Solveig Sollie (KrF)

Medlemsförslag

om utvidgat nordiskt samarbete mellan de nordiska sjömansmissionerna

(Väckt av Eeva-Liisa Moilanen samt Inger Davidson, May Flodin, Sinikka Hurskainen, Jon Lilletun, Håkan Nordman, Heikki Riihijärvi, Markku Rossi, Alf Svensson och Eeva Turunen)

I alla nordiska länder har det redan länge funnits organisationer för sjömansmissionen, vars målsättning har varit att delta i den enskilda människans aktuella livs- och arbetssituation. Sjömanskyrkans och sjömansmissionens öppna folkliga profil, där medmänsklig omsorg och konkret assistans är en integrerad del av kyrkans arbete, är ett centralt kännetecken för verksamheten.

Danmark

I Danmark sker sjömansmissionen i tre frivilliga organisationer: Dansk Sømandskirke, Indenlands Sømandsmission i Danmark och Dansk Kirke i Udlandet. Den danska statskyrkan har som sådan inte etablerat arbete utomlands. Finansieringen sker dels genom statligt stöd, dels genom frivilliga medel.

Sverige

Svenska kyrkans sjömansmissionsarbete är en integrerad del av Svenska kyrkan och finansieras dels genom Svenska kyrkans kyrkoskattsintäkter, dels genom frivilliga medel.

Finland

I Finland sker sjömansmissionen i utlandet genom Finlands sjömanskyrka och Kyrkans utrikescentral. Medan Sjömanskyrkan är en frivillig organisation är Kyrkans utrikescentral ett organ inom den finska evangelisk-lutherska kyrkan. Femte delen av verksamheten finansieras genom statligt stöd och resten genom frivillig verksamhet.

Norge

Den norska sjömanskyrkan har lång tradition. Den norska kyrkan och Stortinget har beslutat att den norska sjömansmissionen skall vara "Den norska kyrkan i utlandet". Finansieringen sker i huvudsak genom frivilliga gåvor, men Stortinget har bestämt att statens stöd skall ökas. Det är för närvarande på ca 20%.

Nordiska sjömansmissioner

De nordiska sjömansmissionerna samarbetar i Nordiska sjömanskyrkorådet, som inrättades år 1955. Detta samarbete har lett till nordiskt samarbete

även i utländska hamnar och de nordiska organisationerna har alla anslutit sig till The International Christian Maritime Association.

Sjömanskyrkorna är en kulturell och social miljö för nordbor i utlandet. De är förmedlare av nordiska språk, traditioner och kultur i ett främmande land. Men först och främst utgör de ett socialt skyddsnät för människor, som under främmande förhållanden kan råka ut för olika problem. Huvudmålsättningen för sjömansmissionen har ursprungligen varit att hjälpa sjömän på alla möjliga sätt i utländska hamnar. Verksamheten har dock i allt högre grad utvecklats till att gälla nordbor permanent bosatta i utlandet. Antalet nordiska studenter utomlands har ökat under de senaste åren och även au pair-gruppen Förutom att fungera som en central träffpunkt för dessa grupper driver Sjömansmissionen en uppsökande verksamhet bland nordiska turister. Långtradarchaufförerna är också en central målgrupp för arbetet.

Sjömansmissionen står inför nya utmaningar när antalet nordiska studenter ökar utomlands genom att de nordiska länderna är med i olika studentutbytesprogram t.ex. Erasmus och Comett. Även antalet nordbor som jobbar inom näringslivet, offentlig förvaltning och internationella organisationer blir en allt viktigare målgrupp för sjömansmissionen, i synnerhet i Europa, när tre nordiska länder är medlemmar av EU och två i EES-avtalet.

Nu, när det gäller att anpassa storleken på verksamheten till nya behov och nya målgrupper, är det viktigt att utvidga det nordiska samarbetet mellan sjömansmissionerna. Effektivisering, ändringar i aktivitetsstrukturen samt organisations- och kompetensutveckling är behov som kommer att präglade arbetet framöver. Internationalisering, demografiska utvecklingsdrag och i synnerhet Nordens förhållande till Europa skall, i tillägg till ekonomiska rambetingelser, spela en viktig roll. Det nordiska sjömanskyrkorådet bör i detta sammanhang fungera som ett centralt organ för utveckling av konkreta nordiska samarbetsavtal.

Det officiella nordiska samarbetet och dess organisation håller på att förändras för att motsvara dagens krav. Arbetsgruppen som har skisserat de nya arbetsformerna och målsättningarna har funnit det viktigt att utveckla den nordiska värdegemenskapen och samverkan kring samhällsuppgifter, där samnordiska lösningar ger fördelar för medborgarna framför nationella eller internationella arrangemang. Koncentration, effektivt resursutnyttjande och stärkande av den nordiska dimensionen i europeiskt och annat internationellt sammanhang kommer att bli nyckelord under de närmaste åren. Likaså är det viktigt att värna om och utveckla etablerade nordiska ordningar för nordiska medborgares trygghet, rörlighet, utbildning och arbete. Principen "nordisk nytta" skall vara avgörande i verksamheten, som annars kan komma att ske i nationell regi, men där påtagligt positiva effekter uppnås genom just gemensamma nordiska lösningar.

Sjömansmissionen hör till etablerade nordiska ordningar, som står inför omfattande nya utmaningar. Dess arbete bör förstärkas och utvidgas inom ramen för det nordiska samarbetet och Det nordiska sjömanskyrkorådet.

För att motsvara dagens krav är sjömansmissionens egna resurser alldeles för begränsade, särskilt när finansieringen dessutom huvudsakligen sker genom frivilliga medel.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att vidta åtgärder för att förstärka och utvidga det nordiska samarbetet mellan de nordiska sjömansmissionerna via Det nordiska sjömanskyrkorådet och stödja dess viktiga verksamhet utomlands för nordiska medborgare.

Reykjavík och Mariehamn den 27 februari 1995

Eeva-Liisa Moilanen (SKL)

May Flodin (FS)

Jon Lilletun (KrF)

Heikki Riihijärvi (SR)

Alf Svensson (kds)

Inger Davidson (kds)

Sinikka Hurskainen (SDP)

Håkan Nordman (SFP)

Markku Rossi (Kesk.)

Eeva Turunen (Kok.)

Medlemsförslag

om skyddande av Nordens skogar

(väckt av Marianne Samuelsson och Janina Andersson)

(Miljöutskottets betänkande, se utskottets betänkande över ministerrådsförslag B 154/m, s, 467)

Alla nordiska länder har officiellt godkänt målet att bevara biodiversitet och utnyttja naturliga resurser på ett hållbart sätt. Skogslagstiftningen i Norden är dock inte tillräcklig för att uppnå de mål som de nordiska länderna förbundit sig att följa genom att underteckna internationella konventioner.

De gamla skogarna i några delar av Norden är så få och så små att de inte räcker för att behålla biodiversiteten. I Norden är skogarna den livsmiljö som har den högsta naturliga biodiversiteten. När gamla skogar huggs ner minskar mångfalden av flora och fauna. För de bäst kända ryggradsdjuren, dvs. däggdjuren och fåglarna beräknas dagens artförluster var 100-1000 gånger större än vad som är naturligt. Många hotade växt- och djurarter är beroende av gamla skogar som bl.a. innehåller rikligt med dött virke. Det intensiva skogsbruket har utarmat vår skogsnatur och gjort våra skogar ensartade. Skogarna består idag ofta av jämgamla trädbestånd där äldre generationer saknas. Under senare år har mer naturvårdsanpassade skogsbruksmetoder börjat tillämpas, men detta är inte tillräckligt.

Enligt de senast fastställda listorna från artdatabanken vid Sveriges lantbruksuniversitet finns i Sverige 1362 hotade växtarter, varav 695 (51%) påträffas i skogslandskapet. De hotade ryggradsdjuren uppgår till 146, medan de ryggradslösa djurens antal omfattar 1889 arter.

I Finland är 692 arter hotade av skogsbruket, vilket utgör 40% av alla Finlands hotade arter. Skogsbruket är alltså idag den absolut viktigaste orsaken till att arter hotas. De skogsmiljöer som är mest hotade är lundar.

Förutom att de gamla skogarnas och lundarnas totala yta minskar hotas många arter av att dessa områden är splittrade. Avståndet mellan populationer som endast kan leva i vissa skogstyper kan uppgå till flera hundra kilometer. Detta innebär att förlusten av en art i ett lund- eller skogsområde kan leda till att arten helt försvinner eftersom den inte kan spridas till något annat område.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår vi att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att förbereda ett skyddsprogram för Nordens skogar baserat på följande principer:

1. att minst 10% av skogsarealen skyddas,
2. att skyddade områden skall finnas i alla delar av varje nordiskt land,
3. att det skall finnas ett nätverk som binder ihop de skyddade områdena så att djur- och växtarter som lever i skogar av olika ålder kan flytta vidare när åldersstrukturen av de skyddade skogarna förändras.

Stockholm och Helsingfors den 15 juni 1995

Marianne Samuelsson (mp)

Janina Andersson (Vih.)

Kulturutskottets betänkande

över medlemsförslag om de nordiska språken som hemspråk i grundskolan

(Medlemsförslaget väckt av Virpa Puisto samt Janina Andersson och Liisa Hyssälä m.fl., se s. 322)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag A 1112/k om de nordiska språken som hemspråk i grundskolan. Medlemsförslaget har behandlats på utskottets möten den 17 augusti, den 28 september, den 27 oktober samt den 13 november 1995.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget föreslås att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att lagstadga om alla nordiska skolelevs individuella rätt till undervisning i sitt modersmål samt att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att inom de prioriterade områdena elev- och lärarmobilitet och det nordiska skoldatanätet utarbeta särskilda ordningar för att främja de tvåkulturella barnens möjligheter att utveckla de olika sidorna av sin språkliga och kulturella identitet.

Förslagsställarna hänvisar till att i Nordiska ministerrådets handlingsprogram för språkligt samarbete i Norden 1990-1995 utpekas utbildningssektorn som ett av de viktigaste språksamarbetsområdena och det uppmanas till ett skolpolitiskt samarbete. I handlingsprogrammets uppföljning NORDMÅL 1996-2000, sägs att "Det är viktigt att barn som har sina rötter i två eller flera av Nordens språk, kulturer och nationer ges full möjlighet att utveckla de olika sidorna av sin språkliga och kulturella identitet."

Förslagsställarna påpekar att en grupp nordbor, som inte har uppmärksamats särskilt i det nordiska samarbetet, är barn som har sina rötter i två eller flera av Nordens språk, kulturer och nationer. Det är viktigt att nordiska barn som utvandrat från sitt hemland till ett annat nordiskt land samt barn med dubbel nordisk identitet får undervisning såväl i vistelselandet språk som i den andra identitetens språk. För barn som tillfälligt, på grund av föräldrars arbete eller studier, vistas i ett annat nordiskt land skulle skolgången i det nya landet kunna innebära att de får lära sig ett nytt språk i tillägg till modersmålet och därigenom grundlägger en dubbel identitet, såväl språklig som kulturell. Verkligheten är emellertid ofta den, att samtidigt som dessa barn har svårigheter med det nya språket förlorar de kontakten med hemlandets språk som skolspråk.

Det understryks även att barnens formella rätt till undervisning i sitt modersmål varierar en hel del mellan de olika nordiska länderna.

2. Remissyttranden

Följande myndigheter och institutioner har avgivit yttrande om medlemsförslaget.

Nordiska

Nordisk språksekretariat

Nordiska språk- och informationscentret

Danmark

Undervisningsministeriet, folkeskoleafdelingen

Finland

Undervisningsministeriet, skolavdelningen

Utbildningsstyrelsen

Finsk-svenska utbildningsrådet

Åland

Ålands landskapsstyrelse

Island

Undervisningsministeriet

Norge

Kirke-, Utdannings- og Forskningsdepartementet

Sverige

Skolverket

2.1 *Nordiska remissyttranden*

Nordisk språksekretariat tillstyrker förslaget och framhåller att det är väl förankrat i gällande styrdokument för nordisk språkförståelse, Nordmål 1990-1995 och Nordmål 1996-2000. I dessa dokument understryks också det faktum att den nordiska språkgemenskapen är en grundläggande förutsättning för allt annat organiserat nordiskt samarbete. Språksekretariatet påpekar att man inom den europeiska gemenskapen tidigt har uppmärksammat barn som på grund av de vuxna EU-medborgarnas fria arbets- och utbildningsmarknad går i skola i ett annat EU-land än hemlandet. Det finns en rekommendation om utbildning av gästarbetares barn och en paragraf där myndigheterna i de mottagande länderna åläggs att tillförsäkra dessa barn undervisning i det nya landets språk samt att öka deras kunskaper i det egna modersmålet och hemlandets kultur. Detta gäller numera förutom i Danmark också i Finland och Sverige, vilket innebär att alla barn från EU-länderna där redan har den rätt som här föreslås för de nordiska barnen i Norden.

Språksekretariatet understryker vidare att genom samordning av de nordiska ländernas lagstiftning kring den enskilde elevens rätt till undervisning i hemlandets språk tycks de beklagliga skillnader som nu råder i

gällande förordningar kunna elimineras. Genom ett nordiskt samarbete kring nationella satsningar på de egna utvandarnas barn skulle ansvaret för deras modersmålsundervisning delas mellan de mottagande kommunerna och skolmyndigheterna i hemlandet. Det nordiska skoldatanätet skulle kunna bli ett effektivt hjälpmedel i detta arbete.

Nordiska språk- och informationscentret stöder det framlagda medlemsförslaget och anser det angeläget att åtgärderna genomförs snarast möjligt. Centret hänvisar till NORDMÅL 1996-2000 där det sägs att barn som har sina rötter i två eller flera av Nordens språk, kulturer och nationer skall ha möjlighet att utveckla de olika sidorna av sin språkliga och kulturella identitet. Centret anser det viktigt att nordiska barn som utvandrat från sitt hemland till ett annat nordiskt land samt barn med dubbel nordisk identitet får undervisning såväl i vistelselandets språk som i den andra identitetens språk. Det påpekas även att ett barn redan vid utflyttningen kan ha dubbel språklig identitet, vilket är vanligt både i Finland och Sverige. Många av dagens finländska/sverigefinska familjer är tvåspråkiga. När en sådan familj flyttar till Norge, Danmark eller Island är det av största vikt att de barnen som sätts i norsk/dansk eller isländsk skola får modersmålsundervisning i såväl finska som svenska.

2.2 Danska remissyttranden

Undervisningsministeriet, folkeskoleafdelingen, rekommenderar att det i nordiska sammanhang presenteras förslag som kan förbättra barns möjligheter att få undervisning i sitt modersmål när de är bosatta i ett annat land än sitt fädernesland.

2.3 Finska remissyttranden

Undervisningsministeriet, skolavdelningen, finner det viktigt att finländska elever skall ha motsvarande möjligheter att upprätthålla sitt modersmål i läropliktskolorna i de olika nordiska länderna som Finland erbjuder inflyttande till Finland. Skolavdelningen anser också att en utveckling av data-tekniska möjligheter för nordiska syften bör understödjas.

Utbildningsstyrelsen stöder medlemsförslagets framställning om att lagstiftningsvägen garantera de nordiska skolelevernas individuella rätt till undervisning i modersmålet, men påpekar att genomförandet kräver stora ekonomiska tilläggsresurser. I Finland ändrades de olika skollagarna fr.o.m. 1.1.1995 så att kommuner eller skolans huvudman kan ordna undervisning av elever som talar ett främmande språk så att eleven läser som sitt modersmål det egna modersmålet och finska eller svenska som andra språk. Dessutom kan undervisning i modersmålet för elever med ett främmande språk ordnas med särskilda anslag.

Utbildningsstyrelsen anser att finska elever i de andra nordiska länderna bör ha motsvarande möjligheter till undervisning i sitt modersmål som Finland erbjuder de inflyttade från övriga nordiska länder. Utbildningsstyrelsen framhåller vikten av att de nordiska eleverna inte får hamna i ett sämre läge när det gäller modersmålsundervisningen än övriga invandrar-

elever. Därför borde skollagstiftningen i Norge, Island och Färöarna revideras. Sluligen anser utbildningsstyrelsen att man borde utnyttja det nordiska skoldatanätet för att främja de tvåkulturella elevernas möjligheter till utveckling av sin språkliga och kulturella identitet.

Finsk-svenska utbildningsrådet (Arbetsgruppen för Finska delegationen av Finsk-svenska utbildningsrådet) anser att innehållet i medlemsförslaget är ytterst viktigt: barn som har sina rötter i två eller flera av Nordens språk, kulturer och nationer, skall ges full möjlighet att utveckla de olika sidorna av sin språkliga och kulturella identitet.

Arbetsgruppen pekar på att fr.o.m. läsåret 1995-96 får undervisning på finska i Sverige anordnas under hela grundskolan utan speciellt tillstånd. Finska klasser finns för närvarande i ca 30 kommuner. I dag finns det även tio finskspråkiga fristående skolor i Sverige. Dessa sverigefinska skolor utgör ett värdefullt komplement till det kommunala skolväsendet. Målet för skolorna är tvåspråkighet och kompetens i två kulturer. Arbetsgruppen understryker att det är mycket viktigt att fortlevnaden av dessa skolor garanteras genom lagstiftning.

Största delen av de sverigefinska eleverna går i vanliga klasser med rätt till hemspråksundervisning, som för de nordiska eleverna gäller under hela grundskolan. Kommunerna kan dock avstå från att ordna undervisning i hemspråket om det inte går att ordna undervisningsgrupper om minst fem elever. Detta krav gäller inte samiska, tornedalsfinska och zigenska elever. Arbetsgruppen anser att detta undantag även borde gälla de finska eleverna, eftersom finska språket genom riksdagsbeslut 1994 fått en särställning i Sverige och därmed också fått status som ett inhemskt språk.

När det gäller modersmålsundervisning för nordiska elever i Finland kan kommunen ordna modersmålsundervisning även i andra språk än skolans undervisningsspråk. Kommunen är dock inte förpliktad därtill. För närvarande ordnas modersmålsundervisning i andra språk i allmänhet med stöd av undervisningsministeriets beslut 1995. Beslutet förutsätter att minst fyra elever deltar i undervisningen.

Slutligen anser Arbetsgruppen att utbyggandet av det nordiska skoldatanätet främjar de sverigefinska elevernas och lärarnas möjligheter att utveckla sitt språk och sin kultur. Skoldatanätet öppnar mycket stora möjligheter till ökat samarbete och ökade kontakter mellan de nordiska länderna.

2.4 Åländska remissyttranden

Ålands landskapsstyrelse framhåller att i gällande grundskolelag stadgas att undervisningsspråket är svenska, men att elever med annat modersmål än svenska kan erhålla stödundervisning på sitt modersmål. Denna stödundervisning syftar till att övervinna de svårigheter som elever med annat modersmål än svenska kan ha i skolan och i samhället. Någon egentlig hemspråksundervisning är dock inte möjlig enligt gällande åländsk lagstiftning.

Beträffande förslagsställarnas förslag att de nordiska ländernas regeringar borde lagstadga om alla nordiska skolelevers individuella rätt till undervisning på sitt modersmål framhåller landskapsstyrelsen att en sådan lagstiftning inte är ändamålsenlig för Ålands del. Däremot ställer sig landskapsstyrelsen positiv till att personer med annat modersmål än svenska ges möjlighet att utveckla de olika sidorna av sin språkliga och kulturella identitet. Detta kan ske inom ramen för gällande lagstiftning, t.ex. genom utvecklande av stödundervisning.

Beträffande förslaget att inom det nordiska skoldatanätet utarbeta ordningar för att befrämja de tvåkulturella barnens möjligheter att utveckla de olika sidorna av sin språkliga och kulturella identitet konstaterar landskapsstyrelsen att det inom det åländska skolväsendet pågår försök som syftar till att via datakontakter skapa kontakter till skolor i Norden. Utvecklandet av denna verksamhet kan också bidra till de målsättningar som förslagsställarna nämner.

1.5 Isländska remissyttranden

Undervisningsministeriet hänvisar till att i den grundskolelag, som nyligen trätt i kraft i Island, finns det för första gången en bestämmelse om rätt till särskild undervisning i isländska för de elever som har ett annat modersmål än isländska. Det finns inga planer på att ändra lagen och tillfoga en bestämmelse om nordiska medborgares, eller andra utlänningars, rätt till undervisning i sitt modersmål. Erfarenheten visar emellertid att god kunskap i sitt eget modersmål är en viktig förutsättning för att elever skall kunna tillägna sig ett annat språk. Det är viktigt att tvåspråkiga barn får möjlighet att utveckla sin kulturella identitet och sitt eget språk och som ett medel i denna utveckling kan nämnas det nordiska skoldatanätet och elev- och lärarutväxling.

2.6 Norska remissyttranden

Kirke-, Utdannings- og Forskningsdepartementet kan för närvarande inte ta ställning till medlemsförslaget eftersom det i Norge pågår en omfattande genomgång av utbildningssektorn och dess regelverk. Frågan om att lagstadga rätten till modersmålsundervisning för tvåspråkiga minoritets elever kommer att tas upp till behandling i det vidare arbetet med den nya lagen.

2.7 Svenska remissyttranden

Skolverket delar uppfattningen i medlemsförslagens punkt 2 som riktar sig till Nordiska ministerrådet, men är mycket tveksam till rekommendationens punkt 1 där det talas om att lagstadga alla nordiska skolelevers individuella rätt till hemspråksundervisning på sitt modersmål. Formuleringen *individuell rätt* kan tolkas som att varje individ har rätt till undervisning, även om den blir enskild, något som skulle kunna bli mycket kostnadskrä-

vande. Skolverket anser att formuleringen i forslaget bör ses över på denna punkt.

Skolverket framhåller emellertid att forslaget att stödja nordiska barns möjlighet att vidareutveckla sitt nordiska hemspråk helt överensstämmer med den inställning Sverige har och länge har haft till elevers behov av sitt hemspråk. Vissa begränsningar till rätten till hemspråk har dock gjorts. När det gäller begränsningen av rätt till hemspråksundervisning utanför timplanen har särskild hänsyn tagits till nordiska elever. Elever med finska eller ett nordiskt hemspråk utgör undantag från den regel som säger att undervisning i hemspråk får ske sammanlagt under högst sju läsår. Ämnet hemspråk har förstärkts i den nya grundskolan i och med att hemspråket kan läsas även på timplanebunden tid. Kommunen har alltid skyldighet att erbjuda ämnet hemspråk om de elever som önskar språket uppgår till minst fem. Denna begränsning omfattar även nordiska elever.

3. Forslag til kulturutvalgets betenkning

Barns formelle rett til undervisning på sitt morsmål, er ikke den samme i alle de nordiske land. I Finland og Grønland har alle barn i prinsippet rett til morsmålsundervisning. I Norge har alle barn denne rett, bortsett fra de danske og de svenske. I Sverige omfatter denne rettighet alle barn med et visst morsmål som er minst fem i samme kommune, og i Danmark er det tilsvarende antallet minst tolv i kommunen. På Island og Færøyene gis derimot ikke barn noen rett til morsmålsundervisning.

Kulturutvalget ser den store betydningen av at det enkelte barn i de nordiske land, som har utvandret fra sitt hjemland til et annet nordisk land, samt at barn med dobbel nordisk identitet, får undervisning såvel i det lands språket der barnet oppholder seg, som i sitt opprinnelige modersmål. Forskning viser at flerspråklige barn som ikke har gode kunnskaper i sitt morsmål, også kan få vanskeligheter i innlæring av det nye språket.

Medlemsforslagets del om å lovstifte alle nordiske skoleelevers individuelle rett til undervisning i sitt morsmål, har imidlertid flere problematiske sider. For det første vil det være vanskelig å gå inn for en positiv særbehandling av *nordiske* barn på bekostning av barn fra andre nasjoner og kulturer. Det har også en betydelig økonomisk konsekvens, i og med forslaget går inn for den enkelte elevens individuelle rett. Når Island, som er det eneste land uten noen rettigheter til morsmålundervisning for fremmedspråklige elever i Norden, nettopp har revidert sin lovstiftning på dette området, og ikke funnet grunn til å endre den, er det vanskelig for kulturutvalget å gjøre en slik anbefaling. Når også Norge er i gang med en tilsvarende lovgjennomgang, er det ikke rette tidspunktet å ta opp spørsmålet om en felles nordisk lovgivning på dette området.

På bakgrunn av dette vil kulturutvalget ikke anbefale å lovstifte om alle nordiske skoleelevers individuelle rett til undervisning i sitt modersmål.

Utvalget vil også peke på remissuttalelsen fra det Nordiske språksekretariatet som peker på at det finnes en rekommendasjon i det europeiske

samarbeidet, om utdanning av gjestearbeideres barn, og en paragraf der myndighetene i de mottagende land tillegges oppgaven med å gi disse barnas undervisning i det nye landets språk, samt øke deres kunnskaper i deres eget modersmål, og hjemlandets kultur. Det innebærer at de svenske, danske og finske barn allerede har den rett som foreslås for de nordiske barn i Norden, i hverandres land, og i andre EU-land.

Kulturutvalget stiller seg meget positiv til medlemsforslagets del om å utarbeide særskilte ordninger innen elev- og lærermobilitet og det nordiske skoledatanettverket, for å fremme de to- og flerkulturelle barnas muligheter til å utvikle de ulike sidene av sin språklige og kulturelle identitet.

Med henvisning til ovenstående foreslår kulturutvalget:

Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerrådet

at utarbeide særskilte ordninger for å fremme de to- og flerkulturelle nordiske barnas muligheter til å utvikle de ulike sidene av sin språklige og kulturelle identitet innen elev- og lærermobilitet og det nordiske skoledatanettverket i det nordiske samarbeidet.

Kuopio, 13. november 1995

Bjarni Djurholm (Ff)

Karin Lian (A)

Berit Oscarsson (s) Förman

Marianne Samuelsson (mp)

Otto Steenholdt (At)

Nils T. Svensson (s)

Liisa Hyssälä (Kesk.)

Kjellbjørg Lunde (SV)

Riitta Prusti (SDP)

Sigríður Anna Þorðardóttir (Sj.)

Siri Frost Sterri (H)

Jarmo Wahlström (Vas.)

Medlemsförslag

om de nordiska språken som hemspråk i grundskolan

(väckt av Virpa Puisto samt Janina Andersson, Liisa Hyssälä, Ossi Korteniemi, Annika Lapintie, Aulis Ranta-Muotio, Alf Svensson, Hannu Takkula och Jarmo Wahlström)

I Nordiska ministerrådets handlingsprogram för språkligt samarbete i Norden 1990-1995 utpekades utbildningssektorn som ett av de viktigaste språksamarbetsområdena och det uppmanas till ett skolpolitiskt samarbete. Där påpekas vidare: "Till det skolpolitiska språksamarbetet hör även diskussionen om nordbornas rätt till skolundervisning i och på sitt eget språk." I handlingsprogrammets uppföljning NordMÅL 1996-2000, har detta påpekande fått fortsättningen: "Det är viktigt att barn som har sina rötter i två eller flera av Nordens språk, kulturer och nationer ges full möjlighet att utveckla de olika sidorna av sin språkliga och kulturella identitet."

Den fria arbetsmarknaden och passfriheten mellan de nordiska länderna gör det möjligt för nordbor att bosätta sig och söka arbete eller studera var de vill i Norden. Denna frihet är inte bara en formell frihet; det har också varit en prioriterad uppgift för det nordiska samarbetet att undanröja de hinder som står i vägen för att nordiska medborgare skall kunna känna sig hemma var än de befinner sig i Norden.

En grupp nordbor som inte har uppmärksammats särskilt i det nordiska samarbetet är barn som har sina rötter i två eller flera av Nordens språk, kulturer och nationer. Det är viktigt att nordiska barn som utvandrat från sitt hemland till ett annat nordiskt land samt barn med dubbel nordisk identitet får undervisning såväl i vistelselandets språk som i den andra identitetens språk. För barn som tillfälligt, på grund av föräldrarnas arbete eller studier, vistas i ett annat nordiskt land skulle skolgången i det nya landet kunna innebära att de får lära sig ett nytt språk i tillägg till modersmålet och därigenom grundlägger en dubbel identitet, såväl språklig som kulturell. Verkligheten är emellertid ofta den att samtidigt som dessa barn har svårigheter med det nya språket förlorar de kontakten med hemlandets språk som skolspråk. Förutom att ha invandrarens svårigheter i det nya landets skola får de samma svårigheter i hemlandets skola när de återvänder. Den dubbla identiteten blir ofta en splittrad identitet, splittrad mellan de båda samhällena och deras kulturer.

Barnens formella rätt till undervisning i sitt modersmål varierar en hel del mellan de olika nordiska länderna. I *Finland* och på *Grönland* har alla barn i princip rätt till modersmålsundervisning. I *Norge* har alla barn

denna rätt utom de danska och de svenska. I *Sverige* omfattar denna rätt alla barn med ett visst hemspråk om de är minst fem i samma kommun och i *Danmark* motsvarande om de är minst tolv i kommunen. Skolans styrdokument på *Island* och på *Färöarna* ger däremot inte barn någon rätt till hemspråksundervisning i deras modersmål.

Med hänvisning till ovanstående föreslår vi att

1. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att lagstadga om alla nordiska skolelevers individuella rätt till undervisning i sitt modersmål;

2. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att inom de prioriterade områdena elev- och lärarmobilitet och det nordiska skoldatanätet utarbeta särskilda ordningar för att främja de tvåkulturella barnens möjligheter att utveckla de olika sidorna av sin språkliga och kulturella identitet.

Helsingfors och Stockholm den 16 juni 1995

Virpa Puisto (SDP)

Liisa Hyssälä (Kesk.)

Annika Lapintie (Vas.)

Alf Svensson (kds)

Jarmo Wahlström (Vas.)

Janina Andersson (Vihr.)

Ossi Korteniemi (Kesk.)

Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)

Hannu Takkula (Kesk.)

Medlemsförslag

om ett nordiskt verksamhetsprogram för ett uthålligt jordbruk i syfte att ställa om EU:s jordbrukspolitik

(väckt av Janina Andersson och Marianne Samuelsson)

(Miljöutskottets betänkande, se utskottets betänkande över ministerrådsförslag B 154/m, s. 467)

EU:s jordbrukspolitik

Den gemensamma jordbrukspolitiken (Common Agricultural Policy, CAP) stod 1968 för ca 86% av gemenskapens alla utgifter, som ökade kraftigt under gemenskapens första decennier. Gemensamma institutioner och en gemensam politik ökade också utgifterna kraftigt. De totala kostnaderna ökade avsevärt under hela 70-talet och början av 80-talet bl.a. på grund av utvidgningar och ökade utgifter inom regional-, social- och industripolitiken. Efter mitten av 80-talet nådde kostnaderna en övre gräns.

Jordbruksbudgeten har minskat, men utgjorde 1989 fortfarande 65%.

CAP har bidragit till många positiva resultat:

- jordbrukets ökade självförsörjning förbättrade EG:s handelsbalans i förhållande till de utomstående länderna
- jordbrukets realinkomst ökade och var stabilare än t.ex. USA:s
- jordbruket moderniserades
- integrationen fortskred
- EG:s jordbruksexport ökade

Men CAP har också haft många synnerligen negativa påföljder:

- prisnivån är högre än på världsmarknaden
- garantipriser och interventionspriser har kraftigt ökat kostnaderna för lagring och överproduktion
- avsevärda inkomster har förts över från konsumenter till jordbrukare och från den övriga världen till EG
- den tredje världen har blivit lidande
- effektivt jordbruk och dess kommersialisering har lett till stora miljöproblem
- stora produktionsenheter har dragit den största nyttan, de små producenterna den minsta.

Man har försökt att reformera CAP. Med Mansholts misslyckade planer försökte man koncentrera produktionen till större och mer specialiserade gårdar och minska produktionsarealen. Senare har smärre reformer genomförts, men kraven på den inhemska politiken har satt hinder i vägen för mer radikala reformer. Sådana har man dock försökt att finna, och 1980 rekommenderades *ett gemensamt ansvar för producenterna* för att begränsa produktionen. 1986 togs kvoter i bruk för mejeriprodukter och biffkött som emellertid var för små.

Tio av tolv medlemsländer exporterar mer jordbruksprodukter än de importerar. De gynnas väsentligt av garantibudgeten och systemet med export- och importavgifter.

Ökat tryck på förändringar

Starka intresseorganisationer som drar nytta av möjligheten att maximera fördelarna med den gemensamma jordbrukspolitiken står i vägen för mer genomgripande förändringar. Detta gäller också Tyskland och Storbritannien även om de inte är nettoexportörer.

EU:s svåra finansieringsläge har dock tvingat fram en del förändringar i CAP. Miljörelsernas ökade inflytande har gjort vissa förändringar nödvändiga: användningen av bekämpningsmedel och konstgödsel har minskat, det läggs vikt vid skyddandet av flora och fauna, trädesmarker uppmärksammas och åtgärder har vidtagits för en mångsidigare inkomstbildning för jordbrukarna på ett sätt som minskar överproduktionen. Dessa reformer medför att den politiskt så populära miljöpolitiken måste beaktas vid budgetreformer.

En genomgripande reform av CAP har blivit allt mer aktuell. Alternativen är bl.a. att jordbrukare med låga inkomster får stöd från regionala och sociala fonder i stället för från CAP, sänkta priser, kvoter och t.ex. trädesläggning samt att man fäster mindre vikt vid den gemensamma politiken så att alla länder kan skraddarsy sin egen jordbrukspolitik, som bättre tar hänsyn till de nationella behoven. Detta hänger ihop med de mycket olika odlingsförhållandena inom EU, där det är mycket svårt att enas om en gemensam politik. Också utvecklingsbehoven inom industripolitiken ökar trycket på radikala förändringar i CAP.

Ändrade produktionsideologier tar form i vissa EU-länder

I Belgien har man övergått från jordbrukspolitik till jordbruksmiljöpolitik. Det blir lika angeläget för samhället att bevara mångfalden och kulturarvdena i såväl odlingslandskapet som i produktionen. Det ligger också i jordbrukarnas intresse.

Under åren har naturparker och skyddsområden vid kusterna inrättats. Jordbrukarna kan mot en liten ersättning bevaka att t.ex. vilddjursbeståndet i området inte minskar under en viss gräns och att man avstår från växtgifter. Därutöver borde jordbrukarna uppmuntras att använda miljövänliga metoder i ömtåliga områden.

Också i Frankrike uppmanas jordbrukarna att följa planerna för en bärkraftig utveckling. De uppmanas att tillämpa en ny modell, enligt vilken markernas skötsel är lika viktig som produktionen. Avtal har ingåtts med olika instanser, såsom stat, kommuner, jakt- och miljövårdsorganisationer.

Det har också föreslagits att nationella skötsel-fonder inrättas för landsbygden.

Alltså borde man börja tillämpa en övergripande helhetssyn i utvecklingen av landsbygden. Jordbrukarna skulle kunna ansvara för detta utvecklingsarbete, som utöver jordbruk kan omfatta landskapsvård och service för turister o.dyl.

Den odlingsmodell som använts har minskat antalet aktiva jordbrukare och förstört marken och har helt och hållet lämnat jordbrukets allmogedimension utan hänsyn. Detta har blivit mycket dyrt och gett jordbrukaren endast en femtedel av bidragen. Arvsjordbrukarens ställning borde återupprättas och en alltför koncentrerad produktion förbjudas. Utvecklingen inom jordbruket bör med andra ord ges en annan inriktning och ställas om till minskad effektivitet. Det är viktigt att tillämpa modellen för ett bärkraftigt jordbruk på hela produktionen, så att det inte uppstår två olika linjer, där den ena får till uppgift att reparera de miljöskador som den andra åsamkat.

Man måste dock ta hänsyn till att den jordbruksmiljöpolitik som håller på att ta form i Europa inte nödvändigtvis är ekologiskt bärkraftigt jordbrukspolitik. Bl.a. har uppfödning av vilda djur i vissa områden lett till att jordbrukarna har avgränsade inhägnader där jägarna "går på safari".

Mot ett bärkraftigt jordbruk

De nordiska länderna bör aktivt försöka påverka EU:s jordbrukspolitik i riktning mot ett bärkraftigt jordbruk. De borde skyndsamt utveckla en lämplig modell för det jordbruk som skall drivas fram i EU, där en strukturomvandling av jordbruket oundvikligen står för dörren. Ett nordiskt program för bärkraftigt jordbruk bör utarbetas som särskilt syftar till att minska växtnäringssläckaget i vattendragen. I strävan efter strukturomvandling inom jordbruket bör man i skälig omfattning endast stödja jordbruk när det drivs som huvudnäring.

Ett obestridligt faktum är att det läcker ut för mycket fosfor och kväve från odlingarna till vattendragen. Enligt Förbundet för vattenskyddsföreningarna i Finland är det proportionellt sett jordbruket som mest förorenar och eutrofierar vattendragen. Enligt förbundet behövs strängare metoder än frivillighet. EU:s miljöstödsystem förutsätter att jordbruket bedrivs enligt principen för en bärkraftig utveckling. Förbundet anser att det som villkor för att få bidrag skall krävas att varje gård har en miljöskyddsplan samt bokföring av gödning och avkastning.

I synnerligen stora områden sträcker sig åkrarna ända fram till stora trafikleder. I samband med strukturomvandlingen bör man avstå från odling i dessa områden och eventuellt sanktionera odling i dessa zoner.

Skyddszonerna är avsevärt viktigare för miljöskyddet än byggnadsförbud vid stränderna. Skydds zoner utmed vattendrag kan ligga i gröntråde, planteras med skog eller utnyttjas till produktion i liten skala med hänsyn tagen till landskapet.

Avstå från effektivitetstänkandet!

Grunden för det nuvarande jordbruket håller på att försvinna. Produktionskraven från marknaden och jordbruksbyråkratin förutsätter monokulturell odling och bruk av tunga maskiner, gödsel och bekämpningsmedel.

Ekologisk odling kräver större arbetsinsatser, vilket dock är positivt med tanke på den stora arbetslösheten, men produkturvalet skulle bli mångsidigare och konsumenterna skulle veta att de får ren mat. Jordbrukarnas självständighet och ansvar bör återinföras.

En ändrad inriktning är nödvändig av nationalekonomiska skäl men särskilt för att skydda sjöar och vattendrag. Man skall dock inte glömma att den påverkan på jord och mark som människan åstadkommit utgör ett allvarligt hot mot många arter, som det effektiva jordbruket gjort till små rester av forna tiders kulturlandskap. För ett stort antal arter är t.ex. ogödslade ängs- och hagmarker den enda möjliga levnadsmiljön. Utarmningen av växtarterna har påverkat insekterna; särskilt vilda fjärilsarter är beroende av växter som numera är sällsynta.

Reformen måste garantera nationell självförsörjning och tillräckliga beredskapslager och ge förutsättningar för heltidsjordbrukare att idka sin näring. Deras arbete som extensiva skötare av lantbruksmiljöer skulle göra deras arbetsuppgifter mångsidigare. De skulle mot ersättning kunna sköta ängs- och hagmarkerna. Jordbrukarna bör ges möjlighet till produktion och försäljning utan flera mellaninstanser och därmed få avsevärt mera för sina produkter än bara t.ex. en femtedel. Avskaffande av onödiga begränsningar - utan att göra avkall på nödvändiga hygieniska krav - skulle öka möjligheterna till inkvartering och liknande tjänster för att tillgodose den växande turismens behov.

Med hänvisning till ovanstående föreslår vi att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i syfte att bevaka de nordiska ländernas intressen i EU skyndsamt utarbeta ett nordiskt verksamhetsprogram för bärkraftigt jordbruk i anslutning till en strukturuomvandling av jordbruket,

att i verksamhetsprogrammet särskilt ta hänsyn till skyddandet av sjöar och vattendrag.

Helsingfors den 20 juni 1995

Janina Andersson (Vihr.)

Marianne Samuelsson (mp)

Udvalgsforslag

om det fremtidige nordiske lovgivningssamarbejde

(fremsat af Juridisk udvalg)

Bevarelsen af den nordiske retsenhed, retslighed og retssikkerhed

Det nordiske samarbejde på det retlige område er mere end hundrede år gammelt og gav inspirationen til et udvidet nordisk samarbejde på en række andre væsentlige samfundsområder.

De nordiske justitsministre har i Nordisk Ministerråds årsberetning redegjort for, at de finder det afgørende, at det europæiske samarbejde ikke leder til, at det nordiske lovgivningssamarbejde bliver svagere.

Justitsministrene har også redegjort for, at det europæiske samarbejde i de senere år har medført et tættere nordisk samarbejde i flere sager. De nordiske lande har fortsat med at udnytte de traditionelle nordiske samarbejdsformer i europæisk sammenhæng.

Det europæiske samarbejde har tværtimod bevirket, at de nordiske landes lovgivningssamarbejde er blevet udvidet til at omfatte flere nye emneområder.

Den mulighed de nordiske lande har for i fællesskab at påvirke europæiske regler i en retning, som stemmer med den særlige nordiske retstradition, bør få bedre muligheder i fremtiden, hvis man samarbejder nordisk.

Det faktum, at EU-Kommissionen ofte fremlægger "Hvidbøger" og "Grønbøger" om store vigtige politiske emneområder inden for EU, giver de nordiske landes ministre anledning til bedre muligheder for at koordinere deres holdninger til forslaget og til at påvirke EU's politik på længere sigt.

Det er derfor af afgørende betydning, at det nordiske samarbejde omkring f.eks. nye EU-direktivs indhold kommer i stand på et så tidligt tidspunkt som muligt og helst allerede i initiativfasen.

Med henblik på at bevare den nordiske tradition for retsenhed, retslighed og retssikkerhed dels på områder, der falder udenfor, dels hvor regler, der stammer fra EU eller EØS-aftalen skal gennemføres i de nationale retssystemer, er det af afgørende betydning, at de nordiske lande fortsætter med at gennemføre reglerne på en så ensartet måde som muligt, hvilket også giver muligheder for fælles fortolkninger og ensartet administrativ praksis.

De nordiske landes forskellige tilknytning til EU i form af EU-medlemskab eller EØS-aftale indebærer også forskellige forpligtelser til at følge regler som vedtages af EU.

De ovenfor anførte synspunkter har ikke blot betydning på områder, der hører under det nordiske lovgivningssamarbejde, men gælder ligefuldt på samtlige fagområder inden for det nordiske samarbejde.

På baggrund af ovenstående skal Juridisk Udvalg foreslå, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at det nordiske lovgivningssamarbejde fortsætter i samme omfang som tidligere,

at de nordiske lande forud for gennemførelse af ny lovgivning underretter hinanden om intentionerne og indholdet, samt søger information om, hvor vidt tilsvarende foranstaltninger er gennemført i et andet nordisk land,

at de nordiske lande samarbejder på tidlige stadier, hvor ny regulering, der omfatter nordiske borgere, er under forberedelse,

at de nordiske lande ved gennemførelsen/implementeringen af EU-reglerne og regler, der følger af EØS-aftalen, i videst mulig udstrækning og i overensstemmelse med de forpligtelser, som påhviler de enkelte lande, sørger for, at disse regler gennemføres på en ensartet måde i hele Norden med det formål at etablere eller bevare den nordiske retsenhed og retslighed på så mange forvaltningsområder som muligt,

at forvaltningen af ensartede regler så vidt muligt bliver ensartet/følger samme principper,

at de nordiske justitsministre årligt rapporterer til Rådet om, hvilke nye lovgivningsforanstaltninger, der er vedtaget og trådt i kraft i årets løb i de enkelte nordiske lande, og redegør for fremtidige planer nationalt og nordisk.

Mariefred, den 29. juni 1995

Arne Andersson (m) Förman

Ulf Guttormsen (A)

Sinikka Hurskainen (SDP)

Riitta Korhonen (Kok.)

Maggi Mikaelsson (v)

Birthe Sörestedt (s)

Eirin Faldet (A)

Svend Erik Houmand (V)

Johan J. Jakobsen (Sp)

Hannes Manninen (Kesk.)

Vibeke Peschardt (RV)

Valgerður Sverrisdóttir (F)

Socialutskottets betänkande

över medlemsförslag om utbildning av informatörer på narkotikaområdet i Nordens närområden

(Medlemsförslaget väckt av Sten Svensson, se s. 338)

Socialudvalget har fået et medlemsforslag om uddannelse af informatører på narkotikaområdet i Nordens nærområder til behandling. Udvalget har behandlet medlemsforslaget ved sit møde i Kuopio den 13. november 1995.

1. Medlemsforslaget

I medlemsforslaget foreslås, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd att på grundval av det arbete som redan utförts av Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor genomföra en utbildning av ungdomar i det nordiska närområdet till att verka som informatörer på narkotikaområdet.

Indledningsvis fremkommer at indførsel af narkotika fra Central- og Øst-Europa, med undtagelse af amfetamin fra Polen, har været begrænset hidtil. Udviklingen i de lande, som tidligere tilhørte østblokken, vækker dog uro for fremtiden. Misbrugen af narkotika forøges og spredningen af HIV-smitte og AIDS blandt injektionsmisbrugere vækker bekymringer.

Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor har påpeget at produktionen af ulovlig narkotika har større omfang end nogen sinde. Narkotikamisbruget strækker sig til alle lande og årsomsætningen af narkotika i verden har vurderets til at omfatte 3-4 tusind milliarder kroner hvert år. I dette deltager store kriminelle organisationer, som bliver alt mer internationale. Som base for sin narkotikavirksomhed bruger de ofte lande, som af forskellige grunde ikke har mulighed for at kontrollere sine områder og opretholde effektive kontrolsystemer igennem politi-, told- og lægemiddelkontrol.

Forslagsstilleren påpeger, at Nordisk Råd har været pådrivende i narkotikaspørgsmål fra den første rekommandation i 1967. Rådet vedtog en rekommandation i 1994 angående en handlingsplan imod drogmisbrug i Norden og Nærområderne (nr. 8/1994/j), og der var lagt vægt på, at de baltiske lande skulle få mulighed for at få nytte af handlingsplanens målsætninger og resurser. I EU har kampen mod ulovlig narkotika en høj prioritet og man har i EU, FN og enkelte lande sat foranstaltninger i gang,

som har det formål at støtte landene i Central- og Øst-Europa i deres kamp mod narkotika.

Nordiska kontaktmannaorganet har påpeget, at der er en stor international interesse for at udvikle metoder, der har det formål at formindske efterspørgsel (demand reduktion). Her har de nordiske lande en stor erfaring, som de bør formidle. Norden har endvidere relativt set en gunstig situation, når det gælder andelen af ungdom, som har prøvet narkotika, og antallet unge misbrugere er også begrænset. Landene har også en balanceret narkotikapolitik, hvor kontrolindsatser og forskellige former for forebyggende, sundheds- og sociale foranstaltninger samvirker.

Kontaktmannaorganet har fra 1985 uddelt stipendier til udveksling af ansatte inden for misbrugsbehandlingsområdet i Norden, og det har givet gode resultater. Fra 1991 har organet, i samarbejde med det norske Rasmiddeldirektorat, udarbejdet et uddannelsesmateriale om ungdom og droger. Det blev introduceret i skolen i 1994.

På baggrund af dette nordiske informationsmateriale, anpasset for ungdom, og på baggrund af Nærområdernes alt større betydelse som oprindeligt område for narkotika, som kommer til de nordiske lande, mener forslagsstilleren, at forebyggende indsatser kan gøres, og at de skal koncentreres på ungdommen i Nærområderne. Dette skal gøres med hensyn til, at man dér eventuelt ikke har samme kundskab og økonomisk mulighed for at gennemføre en narkotikainformation.

En af de mest udsatte grupper i Nordens nærområder er den ungdom, som er på børnehjem. En stor andel føres ud i kriminalitet og prostitution, og dette leder igen til misbrug og handel med droger. Fra denne ungdomsgruppe kunne man fra myndighedernes side udpege et antal, som man tror kunne blive gode informatører på narkotikaområdet.

Uddannelsen kunne gennemføres i et nordisk land under en vis periode, f.eks. i nogle uger under sommeren. Uddannelsen skulle være opbygget efter de enkelte landes ønskemål, og have det formål at give en god kundskab om narkotika og alkohol. Det første år burde man kunne uddanne f.eks. 5-8 informatører fra Estland. Disse informatører kunne være en stor resurse for sin nærmeste omgivelse og sit land. De kunne være et godt forbillede for de unge på andre børnehjem og ville sandsynligvis kunne komme til at have stor indflydelse på dem med hensyn til deres baggrund.

Uddannelsen af informatører kommer til at kræve et effektivt samarbejde mellem told-, politi-, social- og sundhedsmyndigheder. Kontaktmannaorganets stipendier burde kunne udvides til at omfatte også denne ungdom, og der findes allerede et uddannelsesmateriale, som man kan bruge. Det er også vigtigt at opfølge uddannelsen, med f.eks. opfølgingskurser, hvor de uddannede informatører kan møde de nye elever, og kontaktmannaorganets udvekslingsstipendiater kunne også besøge informatørerne for at se, hvordan de arbejder.

For at få budskabet ud i samfundet burde man kunne anvende massemedia; almenheden kommer til at være informatørernes største og vigtigste forbundsfælle. Endvidere kunne idrætsmænd og -kvinder gøre en ind-

sats med sin moralske støtte og medvirke til at forhindre spredningen og brugen af anaboliske steroider. Informatørerne kunne blive en stor kundskabskilde for de enkelte landes myndigheder, når det gælder bekæmpelsen af droger og narkotika.

2. Høringssvar

2.1 Høringsinstanser

Høringssvar er kommet fra følgende instanser:

Nordisk

Nordiskt kontaktmannaorgan för narkotikafrågor
 Nordiska nämnden för alkohol- og drogforskning
 Nordisk Ministerråds informationskontor i Vilnius
 Nordisk Ministerråds informationskontor i Tallinn

Danmark

Landsforeningen Afhængighedssagen
 Amdsrådsforeningen i Danmark
 Sundhedsministeriet

Finland

Inrikesministeriet, polisavdelningen
 Utdbildningsstyrelsen

Island

Kultur- og undervisningsministeriet (menntamálaráðuneytið)
 Informationscentral i narkotikaforebyggelse (Fræðslumiðstöð í fíknivörnum)
 Socialministeriet (félagsmálaráðuneytið)

Norge

Sosial- og helsedepartementet
 Afholdsfolkets Landsråd

Sverige

Generaltullstyrelsen
 IOGT-NTO
 Skolverket
 Folkhälsoinstitutet
 Röda korset
 Riksförbundet Hem og skola

2.2 Sammenfatning af høringssvar

Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor: I deres svar fremkommer, at de har samarbejdet med de baltiske lande, men de senere år har der kun været informelle kontakter. Man har diskuteret, hvordan kontakterne skulle videreføres, og kontaktmannaorganet har i sin virksomhedsplan 1994-1997, som har været godkendt af Ministerrådet, fremstillet at de fort-

satte indsatser er beroende på de initiativ, som kommer fra de baltiske lande.

I høringsvaret fremkommer endvidere, at det uddannelsesmateriale, som er nævnt i kommentarerne til medlemsforslaget, og som har været introduceret i skoler i Sverige, Norge, Danmark og Finland ("Mia's dagbok") har været oversat til russisk, og at der er kommet forespørgsler fra Litauen om at få lov til at oversætte og anvende materialet. Kontaktmannaorganet har også fremsat en ansøgning til Ministerrådets Stipendieordning for Baltikum og det nordvestlige Rusland, til at kunne formidle stipendier til lærere i Nærområderne, som planlægger at anvende materialet i sin undervisning, så de kan tage kontakt med deres kolleger i Norden, som allerede har erfaring af at anvende materialet.

Hvad gælder medlemsforslaget, bedømmer kontaktmannaorganet, at det ikke er muligt for dem at samordne de omfattende indsatser, som er foreslået, men de indebærer bl.a. at organet skal udvide sin stipendievirk-somhed til deltagere fra Nærområderne. Der er allerede mange frivillige organisationer fra de nordiske lande, som har samarbejde med Nærområderne, og som gør store indsatser på barn- og ungdomshjem. Disse organisationer har bedre muligheder, sammen med sine samarbejdspartnere i de baltiske lande, at medvirke til at samordne de omfattende indsatser, som er foreslået i medlemsforslaget.

Nordisk Ministerråds informationskontor i Vilnius tog kontakt med formanden for Skolepsykologcentret i Vilnius, Laima Bulokaite, psykolog ph.d. Hun oplyser, at i Kaunas køres et amerikansk program (Snow Ball) for unge, men at resultatet ikke er helt tilfredsstillende, især fordi det ikke er tilpasset litauiske forhold. Hun understreger vigtigheden heraf. Hun er meget positiv overfor tankerne i medlemsforslaget, ikke mindst ideen om at uddanne informatører fra institutioner på sommerkurser i Norden. Der er dog problemer med engelskkundskaber, men tolkning er den mest nærliggende mulighed, og der kunne man tænke sig at lade jævnaldrende fra engelske specialskoler fungere som tolke, samtidigt med at de så selv uddannes som informatører.

Nordisk Ministerråds informationskontor i Tallinn påpeger at der er ingen der ved hvor stort narkotikaproblemet er dér, og det beror på, at en del mennesker, deraf politiet og læger, ikke genkender tegnene på narkotikamisbrug. Der er altså behov for informatører og uddannelse. Modellen i medlemsforslaget leder også til, at projektet får en bred social effekt i en risikogruppe. Informationskontoret tvivler dog på, om uddannelsen udelukkende skal ske i et nordisk land, man kunne også have en uddannelsesperiode i Baltikum.

Nordiska nämnden för alkohol- og drogforskning påpeger, at deres virksomhed først og fremmest har indstilling til forskningssamarbejde og giver derfor ikke et svar.

Landsforeningen Afhængighedssagen (DK) støtter medlemsforslaget og foreslår, at der søges skabt en tilsvarende mulighed for uddannelse af voksne (pårørende). Det er foreningens erfaring, at der er et betydeligt behov for vejledning og støtte til pårørende til misbrugere, f.eks. i form af

selvhjælpsgrupper. Afhængighedssagen oplyser, at foreningen har deltaget som telefonhjælpelinje i forbindelse med Europæisk uge mod narkotika i 1994, og de vil gerne bidrage til en permanent etablering af en telefonhjælpelinje.

Amtsrådsforeningen i Danmark er positiv overfor at støtte det internationale samarbejde omkring bekæmpelse af stofmisbrug, og har i den forbindelse tidligere stillet sig positiv overfor de europæiske fællesskabers initiativer på området.

Sundhedsministeriet (DK) henviser til svaret fra Nordiska kontaktman-naorganet, og påpeger, at ligesom det har ministeriet ikke fået henvendelser fra landene i nærområdet om samarbejde om begrænsning af narkotikamisbruget. Det har ministeriet taget som udtryk for, at disse lande ikke aktuelt har sådanne udtalte ønsker eller behov. Ministeriet kan derfor ikke umiddelbart støtte medlemsforslaget, men stiller sig positivt overfor eventuelle konkrete initiativer, der måtte komme fra disse lande om samarbejde om begrænsning af narkotikamisbruget.

Inrikesministeriet, polisavdelningen (SF) støtter forslaget og mener, at i formindsættelsen af efterspørgselen af narkotika spiller informationen en stor rolle. Information om narkotika til ungdom burde gives i forbindelse med anden oplysning om droger og lovlydighed. Informatøren burde være en person, som er uden fanatisme i disse spørgsmål, f.eks. en professionel person inden for uddannelsesområdet.

Utbildningsstyrelsen (SF) støtter ikke forslaget i nuværende lydelse. Ungdom i børnehjem har ofte en meget kompliceret baggrund og de har ofte store problemer i sin opvækst som ikke kan belastes med opgiften at være informatører på narkotikaområdet. En kort uddannelse i en anden kultur stiller også store krav til de unge. Uddannelsens nytte kan være individuelt positiv, men der er også mange risikoer og påvirkning som kan tolkes som negative.

Kultur- og undervisningsministeriet (IS) har arbejdet med forebyggelse i forbindelse med narkotika, og vil forholde sig positivt til at deltage i nordiske foranstaltninger, hvis dette skulle blive aktuelt.

Informationscentral for narkotikaforebyggelse (IS) påpeger at man ikke skal overvurdere mulighederne for information til børn og unge i kampen mod narkotikamisbrug. For at få udbytte af informationen skal den være led i mere omfattende foranstaltninger og en del af den samlede politik på området, ligesom man har gjort i Norden. At informere unge på børnehjem er ikke nok i sig selv til at holde dem fra narkotika, og hvis der ikke tilbydes beskæftigelse eller andre muligheder for at tjene til sit ophold, vil prostitution, kriminalitet og narkotika alligevel være manges skæbne. Informatører, valgt blandt ungdom på børnehjem, vil næppe være et forbillede, men derimod et symbol på privilegier. Det er også risikabelt at bruge de nordiske landes målestok for, hvilke muligheder man har, til at løse disse problemer i Baltikum.

Socialministeriet (SF) støtter medlemsforslaget, og er enig med forslagsstilleren om at de unge selv bedst kan øve indflydelse på sine jævnaldrende.

Sosial- og helsedepartementet (N) støtter medlemsforslaget i princippet og lægger vægt på, at rekrutteringen af informatører (et begreb som man finder meget uheldigt) er helt afgørende. Erfaringerne har vist, at valget af ungdom, som skal drive informationsarbejde overfor anden ungdom, skal være meget omhyggeligt for at få gennemslagskraft. Lederegenskaber og sprogkundskab vil i dette tilfælde være afgørende, og man kan ikke uden videre foretage rekruttering blandt ungdom i børnehjem, som det er lagt op til i forslaget. Vigtigheden af at få frivillige organisationer til at medvirke er understreget.

Avholdsfolkets Landsråd (N) støtter medlemsforslaget og mener at det er vigtigt at Nordisk Råd engagerer sig i kampen mod narkotika. Det er landsrådets erfaring, at det er effektivt at bruge ungdom til at formidle information om narkotika til sine jævnaldrende. Det er vigtigt at informatørerne får en grundig uddannelse, derefter en opfølgning og mulighed for at have kontakter med resurcepersoner og -miljøer i Norden i sit daglige arbejde. Dette er ikke behandlet grundigt nok i medlemsforslaget. Landsrådet påpeger også mulighederne som kan ligge i et samarbejde med frivillige organisationer.

Generaltullstyrelsen (S) mener at medlemsforslaget er interessant og bør gennemføres på en forsøgsbasis og i projektform. Informatører må vælges meget nøje, for selv om der findes positive erfaringer med at anvende unge mennesker med sociale problemer som informatører i visse tilfælde, bør man heller ikke "opmuntre" kriminel ungdom ved at lade dem blive informatører.

IOGT-NTO (S) lægger stor værdi på det initiativ som medlemsforslaget præsenterer. Da forslaget først og fremmest vedrører uddannelse af ungdom, kommer IOGT-NTO rørelsens ungdomsforbund til med at sende et høringssvar.

Skolverket (S) har ikke noget at bemærke angående forslaget.

Folkhälsoinstitutet (S) er i princippet positivt overfor, at der udarbejdes modeller for drogeforebyggende arbejde i Nærområderne, men er tvivlsom overfor den uddannelse, som er foreslået. For at lykkes med sit arbejde er det nødvendigt, at informatørerne har adgang til en kontinuerlig vejledning og støtte, hvilket forudsætter en velopbygget organisation i hjemlandet, som det er tvivlsomt, om den eksisterer. Folkhälsoinstitutet foreslår, at man i stedet for ser på det arbejde, som foregår i Europarådets Pompidou-gruppe, som er en samarbejdsgruppe for at bekæmpe narkotikamisbrug og narkotikahandel. Denne gruppe har for tilfældet indstillet sit arbejde på at uddanne narkotikainformatører i Øst-Europa, bl.a. de baltiske lande og i Rusland. I den første omgang skal 36 personer uddannes, både professionelle grupper (som læger, politi, lærere og socialarbejdere) og andre. Dette begynder i februar 1996. Når der har kommet erfaringer fra dette projekt, kan man tænke sig, at der kan findes former for en kompletterende uddannelsesindsats af denne slags i nordisk regi.

Svenska röda korset (SRK) (S) støtter medlemsforslaget. Vigtigheden af et samarbejde, ikke kun inden for Norden, men også i et større perspektiv, understreges. SRK er positiv overfor forslaget om at informatører skal

komme fra særlig berørte grupper og foreslår, at man først vælger personer, som selv har erfaring af narkotika. SRK foreslår også at der i samarbejdet om uddannelse af informatører involveres organisationer, som aktivt arbejder med narkotikaberoende, narkotikaforebyggelse, samt ungdom i almenhed. Endvidere er der lagt vægt på, at informatørerne får mulighed til handledning og støtte i sit svære arbejde.

Riksförbundet Hem og skola (S) stiller sig positivt overfor medlemsforslaget, men betoner vægten af at uddannelsen af informatører sker i nært samarbejde med de berørte lande. De kundskaber, som findes om fremgangsrigge metoder i det narkotikaforebyggende arbejde, skal bruges, men det er også vigtigt at tage hensyn til de kulturspecifikke forudsætninger.

3. Udvalget

De hørings svar, som er indkommet, stiller sig forskellige overfor medlemsforslaget. Mange høringsinstanser er meget positive og finder det vigtigt, at de nordiske lande bidrager til at bekæmpe narkotikaproblemet i Nordens nærområder. Den kritik, som kommer fra Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor, beror på, at de anser at indsætterne i medlemsforslaget er så omfattende, at organet ikke kan samordne dem. De har også udtalt at fortsatte indsatser på narkotikaområdet i Baltikum er beroende af de initiativer, der kommer derfra.

Mange høringsinstanser støtter forslaget, at man uddanner unge mennesker fra børnehjem som informatører, men nogle er kritiske; at informatørerne skulle være personer med professionel baggrund, at det er uheldigt at foretage rekruttering blandt ungdom på børnehjem eller blandt ungdom generelt. At uddannelsen udelukkende skal ske i Norden, er nogle tvivlsomme overfor, og foreslår, at dette sker både i Norden og Nærområderne. Det betones også, at uddannelsen sker i nært samarbejde med vedkommende lande, at der sker en grundig opfølgning af uddannelsen, og at informatørerne får den støtte de behøver i sit arbejde.

Socialudvalget mener, at man skal bekæmpe narkotikaproblemet i Nordens nærområder, og at dette skal ske i samarbejde mellem de nordiske lande og nærområderne. Bekæmpningen af narkotika i nærområderne har også betydelse for de nordiske lande, eftersom nærområderne har alt større betydning som oprindeligt område for narkotika.

Udvalget støtter derfor tankerne i medlemsforslaget. Information og oplysning blandt ungdom er fundamentale faktorer i bekæmpelsen af narkotika; ungdommen er jo en risikogruppe, og også meget modtagelig for information. Netop dette stiller store krav til dem, som skal lede uddannelsen. I medlemsforslaget fremkommer, at uddannelsen skal svare til enkelte landes ønskemål, d.v.s. der uddannelsen foregår, og udvalget er for så vidt enig med dette, men det er også vigtigt, at der findes fælles retningslinjer og formål for uddannelsen. Det er meget vigtigt at man har et godt samarbejde om dette, bl.a. med Nordiska kontaktmannaorganet og flere berørte institutioner.

Hvilke skal så uddannes som informatører? Skal det være ungdom fra børnehjem, anden ungdom eller professionelle personer? Socialudvalget mener at tanken i medlemsforslaget, at uddanne unge til at de kan informere sine jævnaldrende, er betagende, og derfor skal man uddanne unge som informatører. Som det fremgår af svar fra Folkhälsoinstitutet skal der snart igangsættes et EU-projekt, som har det formål at uddanne narkotikainformatører i Øst-Europa, og dér er der tale om uddannelse af voksne. Så disse to projekter kunne altså forbedre hinanden. Hvad gælder valget af informatører mener udvalget, at dette må ske med hensyn til omstændighederne. Det, som er vigtigt, er at man vælger informatører der bedst er egnede til denne rolle.

Udvalget er endvidere af den mening, at uddannelsen skal ske i Norden. Der ligger jo de kundskaber, som vi vil dele med de unge, og det kan også virke som en opmuntring for at deltage i projektet. Når det gælder opfølgningen af uddannelsen, er det meget vigtigt at man tager sig af den med omhu. I hvilke lande opfølgningen sker, er et spørgsmål, som man igen må vurdere med hensyn til omstændighederne. Der må også sørges for, at informatøerne kan få støtte i sit arbejde, og der kan man tænke sig, at både officielle myndigheder og frivillige organisationer kunne få en rolle.

På baggrund af ovenstående foreslås, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre en uddannelse af ungdom i Nordens nærområder til at blive informatører på narkotikaområdet, i nært samarbejde med Nordisk Kontaktmandsorgan for Narkotikaspørgsmål og andre berørte myndigheder, institutioner og organisationer i Norden og Nordens nærområder, som arbejder med bekæmpelsen af narkotika.

Kuopio, den 13. november 1995

Hanne Andersen (S)

Aage Brusgaard (FP)

Guðmundur Árni Stefánsson (A) Formand

Leena Luhtanen (SDP)

Yvonne Sandberg-Fries (s)

Sten Svénsson (m)

Janina Andersson (Vihr.)

Anneliese Dørum (A)

Jonna Grønver (V)

Pehr Löfvén (SFP)

Solveig Sollie (KrF)

Medlemsförslag

om utbildning av informatörer på narkotikaområdet i Nordens närområden

(väckt av Sten Svensson)

Den narkotika som kommer till Norden har huvudsakligen sitt ursprung i de traditionella producentländerna. Inflödet från Öst- och Centraleuropa har hittills, med undantag av amfetamin från Polen, varit begränsat. Utvecklingen i de länder som tidigare hörde till östblocket inger dock oro för spridning av narkotika och hivsmitta. Hittills har främst dessa länders roll som transitländer och som en möjlig bas för organiserad ekonomisk brottslighet uppmärksamats. Ökat inhemskt missbruk, främst av lokalt framställda preparat och läkemedel, har rapporterats. Spridningen av hiv och aids bland injektionsmissbrukare, nya preparat på marknaden som crack och ecstasy samt senast ett helt syntetiskt ämne, fentanyl, som är hundra gånger starkare än morfin, bidrar även till ökad oro för framtiden.

Oroande utveckling

Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor har i sin rapport om verksamheten 1990-1993 och förslag till verksamhet 1994-1997 påpekat att produktionen av illegal narkotika är större än någonsin. Narkotikamissbruket har nu spritt sig till praktiskt taget samtliga länder. Både industriländer och utvecklingsländer drabbas av narkotikaproblem. Årsomsättningen av illegal narkotika har av FN uppskattats till 3 000 - 4 000 miljarder kronor per år, motsvarande ca 10% av världshandeln. Mäktiga kriminella organisationer deltar i den internationella narkotikahandlingen. De kriminella organisationerna blir mer internationaliserade och använder också alltmer sofistikerad utrustning. De väljer ofta som bas länder, vilka av olika anledningar inte har möjlighet att kontrollera sina egna territorier eller inte har möjlighet att upprätthålla ett effektivt kontrollsystem genom polisinsatser, tull och läkemedelskontroll. Till dessa länder hör bland andra de som är utsatta för inbördeskrig eller etniska konflikter samt flera av staterna i det tidigare Sovjet.

Inom EU har kampan mot narkotika hög prioritet. Ett förslag till ny handlingsplan för narkotikasamarbete har utarbetats av kommissionen. EU har också inrättat ett europeiskt center för insamling och bearbetning av data om narkotika (European Monitoring Centre on Drugs and Drug Addiction, EMCDDA). Centret skall samarbeta även med icke-medlemsländer och de berörda internationella organisationerna. Inom EU utvecklas också system för informationsutbyte och samarbete mellan polis- och tull-

myndigheterna genom skapandet av EUROPOL och olika informationssystem. Även från FN-systemet, Europarådet, EU och enskilda länder kanaliseras olika insatser som syftar till att stödja länderna i Öst- och Centraleuropa i deras arbete mot narkotikan.

Strävan till enhetlig front mot narkotika

Nordiska rådet har varit pådrivande i narkotikafrågor från den första rekommendationen (nr 5/1967 angående forskning om ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk m.m.). Rådets rekommendationer följdes upp av regeringarna men först 1982 skedde något av ett genombrott i strävandena att skapa en enhetlig front mot narkotika. Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor fick i uppdrag att anordna nordiska seminarier för narkomanvårdspersonal och personal verksam med information och upplysning om missbruk av särskilt cannabis. Till år 1984 fattades beslut om samarbete mellan polis- och tullmyndigheter, läkemedelskontroll och åtgärder för att reducera efterfrågan på narkotika.

År 1985 lade Nordiska ministerrådet fram en handlingsplan mot narkotika med målsättningen att göra Norden till narkotikafritt område. Planen omfattade åtgärder för att minska tillgång och efterfrågan, åtgärder inom forskning och internationellt samarbete. I planen uttalades beslutssamhet att motverka en avkriminalisering av cannabis. Målsättningen borde vara likartad lagstiftning och rättstillämpning i Norden. Förebyggande åtgärder för att minska efterfrågan avsågs få en starkare ställning, bland annat genom intensifierat informationsarbete. Skolans avgörande betydelse framhölls, liksom samarbete mellan de nationella undervisningsanstalterna.

I det löpande samarbetet inom polis- och tullväsen aviserades kartläggning av import och distribution, extraordinära efterforskningsmetoder och tekniska hjälpmedel. Vidare planerades utstationering av nordiska sambandsmän utanför Norden samt utbildning och undervisning. Sådana har senare placerats ut i ett stort antal städer runt om i världen. För Baltikum finns kontaktmän i Tallinn och Riga. I Vilnius har Sveriges ambassad denna samordningsuppgift.

Ny situation - ny handlingsplan

Nordiska rådets socialutskott har föreslagit att Nordiska ministerrådet skall utarbeta en ny handlingsplan för att möta den uppkomna situationen. Vi anser att Sverige dels måste initiera en diskussion inom ramen för det nordiska samarbetet syftande till en harmonisering av de nordiska ländernas antinarkotikalagar, dels att Sverige på europeisk nivå måste kräva diskussion om införande av en alleuropeisk narkotikabekämpningsenhet liknande den amerikanska EPIC-organisationen (El Paso Intelligence Service).

1994 antog rådet en rekommendation angående en handlingsplan mot drogmisbruk i Norden och dess närområden (*rek. nr 8/1994/j*), där det särskilt betonades att de baltiska länderna skulle få möjlighet att dra nytta av handlingsplanens målsättningar och resurser. Till insatserna i planen räk-

nades utarbetande av informationsmaterial som främst riktades till utsatta grupper, i synnerhet barn och ungdom i samarbete med ansvariga myndigheter.

Kontaktmannaaorganet påpekar i sitt förslag till verksamhet 1994-1997 att det finns ett starkt internationellt intresse att utveckla metoder för efterfrågedämpande åtgärder (demand reduction). De nordiska länderna har lång erfarenhet av sådana insatser och bör finna metoder för att delge sina erfarenheter. Norden har en relativt sett gynnsam situation när det gäller andelen ungdomar som har prövat narkotika. Antalet unga missbrukare är också relativt begränsat. Länderna har en sammansatt och balanserad narkotikapolitik där kontrollinsatser och olika typer av förebyggande, sociala och hälsovårdande åtgärder samverkar. Dock finns det tecken på att den nedåtgående trenden när det gäller ungdomars experimentella bruk av narkotika nu har brutits.

Till det nordiska kontaktmannaaorganets operativa insatser hör att det sedan 1985 delar ut stipendier för nordisk utbytestjänstgöring inom missbruksbehandlingsområdet. Sammanlagt har under åren 1990-93 stipendier fördelats till 58 personer, varav 56 har fullgjort sin utbytestjänstgöring. Tjänstgöringen har i allmänhet rört sig om 2-3 veckor. I sina rapporter uppger ofta stipendiaterna att det har varit lärorikt att få nya intryck och se sitt arbete ur ett annat perspektiv. I sin handlingsplan betonar kontaktmannaaorganet skolans roll i det förebyggande arbetet. Insatser för att nå ungdomar i riskzonen bör uppmärksammas.

Ett seminarium om information till föräldrar hölls i Finland 1989 och en arbetsgrupp påbörjade 1990 arbetet med att diskutera material för skolan. 1991 beslutade kontaktmannaaorganet att i samarbete med norska Rusmiddeldirektoratet utarbeta ett projekt med gemensamt nordiskt utbildningsmaterial. Vid slutet av 1992 var materialet i stort sett klart och har sedan anpassats och utprovats i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Det syftar till att utbilda ungdomar om droger och är avsett för årskurserna 7 och 8. Det introducerades successivt i skolorna under 1994.

Mot bakgrund av att ett nordiskt informationsmaterial anpassat för ungdom har skapats och mot bakgrund av närområdenas ökade betydelse som ursprungsland för narkotika som kommer till de nordiska länderna bör förebyggande insatser kunna göras med inriktning på ungdom i dessa länder. Dessa länder har kanske inte samma kunskap och ekonomiska möjlighet att genomföra narkotikainformation. Tillgänglig information säger att drogproblemet håller på att växa myndigheterna över huvudet. Så uppger t.ex. personal på ett av fängelserna i S:t Petersburg att andelen intagna för någon form av narkotikabrott är i stigande, samtidigt som ålderskurvan pekar nedåt.

Droginformatörer - utbildningens uppläggning

En av de mest utsatta grupperna i dessa länder är de ungdomar som finns på barnhem. När de skall ut i arbetslivet finns ingen vuxen som kan slussa in dem i samhället. Vad som återstår för många (60-75%) är kriminalitet

och prostitution. Både missbruk och handel med droger ligger då nära till hands. Brott ses ibland som nödvändiga för att överleva. Bland sådana ungdomar borde man på myndighetshåll kunna välja ut ett antal som man tror kan bli bra informatörer. Dessa ungdomar får sedan komma till ett nordiskt land under en period och genomgå en utbildning till informatör. Utbildningen syftar till att ge god kunskap om narkotika och även om alkohol.

Utbildningen skall vara upplagd efter det egna landets önskemål. Första året borde man klara av att utbilda t.ex. 5-8 informatörer i Estland. Under följande år kommer man med all sannolikhet att kunna utbilda fler. Dessa ungdomar ges en möjlighet till arbete, som av många kommer att ses som mycket viktigt. De kommer att vara en stor tillgång för sin närmaste omgivning och för sitt land. Dessutom visar de sina vänner på andra barnhem att man kan ta sig fram i samhället utan kriminalitet. Andra ungdomar kommer att lyssna på dessa då man vet deras bakgrund.

Utbildningen i ett nordiskt land kan genomföras under några sommarveckor. Utbildningen kommer att kräva ett effektivt samarbete mellan Tullverket, Rikspolisstyrelsen, Folkhälsoinstitutet och Socialstyrelsen och motsvarande organ i andra nordiska länder. Kontaktmanorganets stipendieverksamhet bör kunna utvidgas till att omfatta även dessa ungdomar. Det material som de skall använda finns redan tillgängligt men måste översättas. Videofilmer som finns måste dubbas eller spelas in på rätt språk. En möjlighet kan vara att låta gymnasieelever göra om filmerna.

Efter genomförd utbildning bör t.ex. kontaktmanorganets utbytesstipendiater under det närmaste året besöka informatörerna för att på plats se hur de fungerar. Sommaren efter utbildningen bör det anordnas en uppföljningskurs där informatörerna får ev. ny information och även kan komma med kritik. Ett viktigt skäl till denna uppföljningskurs är att de skall få träffa de nya informatörerna som skall utbildas. På sikt bör programmet kunna omfatta narkotika- och droginformatörerna i hela Baltikum och St Petersburgområdet.

Skapar framtidstro

För att få ut budskapet i resp. land och område bör man kunna använda massmedia. Allmänheten kommer att vara informatörernas största och viktigaste bundsförvant. En grupp som skulle kunna göra mycket genom att ge sitt moraliska stöd till projektet är kända idrottsmän och -kvinnor. De kan förhoppningsvis genom sin medverkan t.ex. förhindra spridning och användande av anabola steroider.

I ett vidare perspektiv kommer alla dessa informatörer att bli en stor kunskapsbank för det egna landets myndigheter när det gäller bekämpandet av droger och narkotika. Denna idé syftar till att ge ungdomar i vårt närområde en framtidstro och en roll i sina hemländers uppbyggnadsprocess.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställas att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att på grundval av det arbete som redan utförts av Nordiska kontaktmannanorganet för narkotikafrågor genomföra en utbildning av ungdomar i det nordiska närområdet till att verka som informatörer på narkotikaområdet.

Stockholm den 12 september 1995

Sten Svensson (m)

Utskottsförslag

om regionalt samarbete inom energiområdet

(framlagt av miljöutskottet)

1. Inledning

Möjligheterna till nordiskt samarbete på energiområdet har på senare år undersökts ur en mängd perspektiv: produktions- och distributionstekniskt, såsom ett nordiskt elnät, en gemensam elmarknad, m.m. Vidare har miljöpåverkan i samband med produktion, distribution och konsumtion av energi sedan länge diskuterats ur nordiskt perspektiv. Många utredningar har gjorts och seminarier har hållits om nordiskt samarbete angående dessa frågor.

Det har blivit allt mer aktuellt att se dessa frågor också ur ett närområdesperspektiv. Nordiska rådets miljöutskott och ekonomiska utskott genomförde därför under våren 1995 ett gemensamt seminarium angående energi- och miljöfrågor, med temat "Energipolitiken i Norden och Nordens närområden fram till år 2010". Målsättningen med seminariet var att, mot bakgrund av den stora miljöpåverkan som är förknippad med produktion, transport och förbrukning av energi, brett diskutera utformningen av den framtida energipolitiken i Norden och dess närområden. De nordiska länderna, de baltiska staterna samt Ryssland presenterade var och en sina planer för energiproduktion under den angivna perioden. Ett viktigt tema var problemen med kärnkraftverken i Nordens närområden och möjligheterna att höja deras säkerhet, liksom kostnaderna för sådana åtgärder. Experter på energisparande och företrädare för olika energislag gav sin syn på framtiden och framhöll respektive energislags fördelar och möjligheter och det informerades om den europeiska energichartern. Åtgärder mot klimatförändring och luftförorening diskuterades ur ett regionalt perspektiv.

Vid seminariet deltog parlamentariker, forskare och experter från Norden, Baltikum och Ryssland samt från EBRD.

Seminariet anordnades gemensamt av ekonomiska utskottet och miljöutskottet. Bägge utskotten har, var efter sin utgångspunkt, arbetat med de problem som är förbundna med bärkraftig utveckling och särskilt de energirelaterade problemen. I sin planering av seminariet var utskotten eniga om att de framtida miljö- och tillväxtaspekterna inte fick ses enbart i snävt nordiskt perspektiv. Det ansågs nödvändigt att anlägga ett närområdesperspektiv.

2. Slutsatser från seminariet

Det framkom att de varierande förutsättningarna för elproduktionen i Norden har satt gränser för omfattningen av det nordiska samarbetet. Historiskt har flertalet nordiska länder baserat sina investeringar i kraftförsörjning på principen om självförsörjning. Det är mot den bakgrunden utväxlingen av kraftöverskott mellan länderna vuxit fram. Det har hittills inte varit ett nordiskt mål att ha en gemensam energipolitik. Samarbetet har snarare inriktats mot kontakter och erfarenhetsutbyte. Den avreglering som skett av elmarknaderna i Norge, Sverige och Finland har skett för att genom åtskillnad av produktion och distribution av elektricitet - öka konkurrensen, vilket ger konsumenterna möjlighet att välja elleverantör.

Vad gäller de baltiska staterna påpekades av de baltiska delegaterna att liksom i Norden är förutsättningarna i Baltikum för elproduktion mycket varierande. Estland använder oljeskiffer, Lettland använder gas, och Litauen får till 80% sin elproduktion, av vilken en stor del exporteras, från det stora atomkraftverket Ignalina. Den tidigare billiga el- och bränsleimporten från Ryssland har upphört och de baltiska länderna har inte råd att importera el till marknadspriser. Det finns dock en stor potential att utveckla biobränsle och man försöker med nordisk hjälp bl.a. att konvertera kraftverk till biobränsle där man tidigare använt oljeskiffer. I nuläget ges miljöaspekterna låg uppmärksamhet. På grund av satsningen på ekonomisk tillväxt, med ett framtida ökat elbehov från industrins sida, är de viktigaste områdena för den baltiska energipolitiken leveranssäkerhet och energieffektivitet.

Det framkom vidare att Ryssland planerar en omfattande omläggning av energiproduktionen. Man önskar, i samma tempo som industrin kommer igång, att införa marknadspriser och med hjälp av bl.a. energisparande och energieffektivisering anpassa elproduktionen till västeuropeisk standard vad gäller utsläpp och produktion. Man vill göra en omläggning av elproduktionen från den nuvarande 70-procentiga avhängigheten av olja till gas- och vattenbaserad elproduktion och man ser stora möjligheter att använda de väldiga sibiriska fyndigheterna av naturgas för en miljövänlig elproduktion och för energiexport. Det framkom också att Ryssland även i fortsättningen kommer att satsa på kärnkraften och eventuellt bygga ut den med nya typer av vattenkylda kärnkraftverk. Ett motiv uppgavs vara att kärnkraften är mindre miljöbelastande än fossila bränslen och att avfallsproblemen kommer att lösas på teknisk väg. Den fortsatta satsningen hänger samman med de långa avstånden och de därmed stora infrastruktur- och transportkostnaderna från de sibiriska olje- och gaskälorna till de centrala, industrialiserade och befolkningstäta delarna av landet. Det är billigare att frakta uran än olja eller gas till kraftverken.

3. Miljöutskottets överväganden

3.1 Allmänt

Miljöutskottet har under lång tid påtalat att den energirelaterade miljösituationen i Norden-Östersjö-Barentsområdet måste förbättras. Energi-

produktionen är en av nyckelfaktorerna i närområdenas miljöutveckling. I rekommendation nr 30/1993/m angående säkerhet, energi och miljö har därför riktats en uppmaning till de nordiska ländernas regeringar att verka för ökat energisparande och etablerande av miljövänliga energisystem i närområdena. Vidare rekommenderas de att ta initiativ till framtagande av realistiska alternativ till de miljöfarliga kärnkraftverken i Baltikum - S:t Petersburg - Kolaområdena.

Enligt utskottets mening har de åtgärder som vidtagits av regeringarna hittills inte lett till något avgörande genombrott för etablerandet av miljövänliga energisystem i närområdena.

Utskottet anser vidare att de nationella redovisningarna under ovan omtalade seminarium tydligt har bekräftat att förutsättningarna för elproduktion i såväl de nordiska länderna som de baltiska staterna och Ryssland har stora variationer.

Utskottet noterar vad gäller användandet av kärnkraft att behovet av finansiering för akuta åtgärder i kärnkraftverken i Nordens närområden enligt EBRD är ca 1 milliard ECU. Hittills har avsatts 154 millioner ECU. Vad gäller de 15 reaktorer av Tjernobylytp (RBMK-reaktorer) som är i bruk idag anser EBRD att även om säkerheten för dessa reaktorer till stor del kan förbättras kan de aldrig bli hundra procentigt säkra och att de därför bör stängas. Utskottet konstaterar att såväl kärnkraftverket Ignalina i Litauen och kärnkraftverket Sosnovy Bor i S:t Petersburgområdet är av Tjernobylytp.

3.2 Behovet av en regional energilösning i Baltikum

Gemensamt för de baltiska staterna är att de tillgängliga energikällorna har stora miljömässiga nackdelar och att man delvis är beroende av energiimport från Ryssland. Vidare är energisystemen ineffektiva. Genomsnittligt använder de tidigare COMECON-länderna tre gånger så mycket energi per BNP-enhet som OECD-länderna. Det är därför viktigt att de baltiska staterna får tillgång till andra, miljövänligare energislag, vilka dessutom optimerats vad gäller energieffektivitet. Denna övergång till bättre, effektiva och leveranssäkra energiformer kommer att bli kostsam. Utan hjälp utifrån kommer övergången att ta lång tid, innebärande bl.a. fortsatt användande av det osäkra kärnkraftverket i Litauen och det miljöfarliga estniska oljeskiffret. Det kan i detta sammanhang noteras att Estland, på grund av oljeskifferanvändandet, har det högsta per capita-utsläppet av SO₂ i Europa, fem gånger högre än Sveriges.

Dessa förhållanden bekräftades vid en diskussion om möjligheterna till baltisk samverkan inom energiområdet som genomfördes den 21 mars 1995 av miljöutskottet tillsammans med Baltiska Församlingens Energi- och miljöutskott i samband med Baltiska Församlingens session i Riga. Även om de nuvarande svårigheterna betonades visade dock inläggen från de baltiska experterna att man inser fördelarna med och behovet av samarbete för att minimera energikostnaderna och få till stånd en bärkraftig energiproduktion. Ett forskningssamarbete har inletts om energifrågor och

ett samarbetsavtal har slutits, bl.a. angående samordnat utvecklande av ett naturgasnät och lagringskapacitet för naturgasen.

Senast har de regionala energifrågorna diskuterats vid den 4:e Östersjökonferensen, den 12-13 september 1995 i Rønne. Diskussionerna under konferensen ledde till att det i konferensens resolution riktas en uppmaning till Östersjöländernas regeringar att visa solidaritet på energiområdet, på kort sikt genom etablerandet av ett funktionellt naturgasnät för hela regionen, på lång sikt genom att understödja ett kommersiellt användande av de förnybara energiresurserna.

3.3 Möjligheterna att etablera ett regionalt energisystem

Både för Norden och för Nordens närområden är det av stor miljömässig och ekonomisk betydelse att de samlade energiresurserna utnyttjas mer effektivt än vad nu sker. Miljöutskottet anser att de nordiska ländernas regeringar i samråd med berörda regeringar bör lägga fram ett förslag till en politik för energisamarverkan mellan Norden och Nordens närområden. Denna skall vara baserad på största möjliga användande av miljövänliga och förnybara energikällor. Det är viktigt att denna politik ej leder till ökad energiförbrukning och att möjligheterna till energihushållning och energieffektivisering uppmärksammas och tillvaratas. En grundläggande omställning av energipolitiken torde erfordras i många av regionens länder.

Miljöutskottet har i detta sammanhang noterat en nordisk rapport om naturgasanvändning, *Naturgasens roll i Norden och Baltikum fram till år 2010* (TemaNord 1994:638). Denna rapport genomgår de nordiska ländernas och de baltiska staternas nuvarande naturgasanvändning och potentialen för det framtida användandet. Konklusionen blir att den beräknade tilläggspotentialen i Norden skapar förutsättningar för att etablera ett nordiskt gasnät och möjliggör således en diversifiering av naturgasförsörjningen. Tilläggspotentialen i Finland och Sverige har uppskattats vara 8-9 mrd m³/a ca år 2010, vari inte ingår ersättning av befintlig kärnkraft i Sverige. Detta överskrider klart den volym på ca 5-6 mrd m³/a, vilken från norskt håll indikerats vara en minimivolym för att norsk export av naturgas till den nordiska marknaden skall vara intressant.

Rapporten framhåller att de nordiska länderna ligger mellan gasreserverna i Norge och Ryssland. Det sägs också i rapporten att med tanke på den nordiska gasmarknaden är nya källor för gasanskaffning starkt förknippade med byggandet av en rörförbindelse mellan Norge, Sverige och Finland. Om denna förbindelse byggs får Finland, Sverige och - beroende på linjedragningen - Danmark en ny, för leveranssäkerheten viktig rörförbindelse. Tre nordiska länder får på detta sätt en rörförbindelse till det norska gassystemet. Finland är idag i förbindelse med de ryska gasreserverna och en rörförbindelse från Finland till Baltikum, skulle innebära en möjlighet att utnyttja den enorma lagringskapacitet för naturgas som finns i Lettland. Vad gäller Baltikum pekar rapporten på att infrastrukturen för naturgasanvändning är väl utbyggd, vilket på längre sikt medger en ökad naturgasanvändning. Det anses inte att den baltiska marknaden i sig har

en avgörande roll med tanke på ett samnordiskt naturgasnät, men att den ger en tilläggspotential, bl.a. på grund av de lettiska lagringsmöjligheterna. Dessa har ett allmänt intresse för alla länderna kring Östersjön.

Rapporten pekar också på de stora emissionsminskningar som kan uppstå vid fullt utnyttjande av naturgasens marknadspotential i Norden och Baltikum. Utskottet noterar detta, men det bör dock också framhållas att emissionsminskningarna bör ses i ett totalt regionalt perspektiv, där också den CO₂-belastning som naturgasen medför inräknas.

Miljöutskottet noterar att Svenska Bioenergiföreningen till Nordiska ministerrådet framfört kritiska synpunkter mot att naturgasrapporten inte analyserar hur kombinationer och användningsgrader av bioenergi respektive naturgas påverkar energisystemet inklusive miljöpåverkan. Enligt utskottets mening är bioenergi en viktig och förnybar energikälla, vilken har en given plats i ett regionalt energisystem. Det bör därför framhållas att ett ställningstagande för ökat användande av naturgas och utbyggande av ett nordiskt naturgassystem inte skall ses som ett ställningstagande mot en fortsatt utveckling av bioenergin och andra alternativa energiformer. Energiformerna är inte i alla lägen konkurrenser, snarare kompletterar de varandra. Bägge har för- och nackdelar. Det är t.ex. riktigt att användandet av bioenergi medför minskad CO₂-belastning jämfört med naturgas. Men å andra sidan kräver ett storskaligt biobränslesystem en omfattande transportapparat, med åtföljande risk för stor miljöpåverkan från denna.

Sammanfattningsvis anser miljöutskottet att ett regionalt energisystem bör byggas upp, baserat på största möjliga användande av förnybar energi samt med naturgas som en av de viktiga basenergikällorna. En utbyggnad av naturgassystemet har länge diskuterats och utskottet anser att den framlagda rapporten visar att den vore meningsfull. Rapporten visar dessutom att potentialen för användande av naturgas är så hög att den kan byggas ut även med ett helt eller partiellt bibehållande av svensk kärnkraft. Samarbete om naturgas kunde vara ett lämpligt område för nordiskt samarbete. Utskottet anser att de tankar som framförs i rapporten är så intressanta att ministerrådet bör vidareutveckla dem.

De grundläggande frågorna i en sådan naturgasutbyggnad måste beaktas och utredas vidare. Några frågeställningar som kunde belysas i en sådan utredning kan vara:

- Inriktningen av energipolitiken, avveckling av kärnkraft eller ej, intressekonflikter vad gäller användande av förnybar energi
- Tillgång till mark för utbyggnad av gasledning
- De ekonomiska förutsättningarna, t.ex. om statsgarantier bör ges.

Mot bakgrund av vad ovan anförts föreslår miljöutskottet att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att i samråd med de baltiska staterna och Ryssland upprätta en plan för etablerandet av ett regionalt miljövänligt energisystem, i största möjliga utsträckning baserat på användande av förnybara energikällor, samt

att som ett led i upprättandet av planen utreda förutsättningarna för ett naturgassystem med försörjning av naturgas från Norge och Ryssland, inklusive utbyggnad av en naturgasledning från Norge via Sverige till Finland, samt under vilka förutsättningar de baltiska staterna kan anslutas till detta system.

Köpenhamn den 28 september 1995

Paul Chaffey (SV)

Martin Glerup (S)

Olof Johansson (c)

Marjut Kaarilahti (Kok.)

Marita Petersen (Jvfl)

Håkan Strömberg (s)

Anni Svanholt (SF)

Ranveig Frøiland (A)

Ragnhild Queseth Haarstad (Sp)

Tarja Kautto (SPD)

Göran Lennmarker (m)

Olof Salmén (ÅC) Förman

Sturla Bödvarsson (Sj.)

Presidieförslag

om ändring i arbetsordningen för Nordiska rådet

(framlagt av Nordiska rådets presidium)

1. Bakgrund

Vid den 5:e extra sessionen i Köpenhamn den 29 september 1995 fattade Nordiska rådet principbeslut om ny organisation och nytt arbetssätt för Nordiska rådet på grundval av presidiets förslag A 1117/p. Vidare beslutade rådet att rekommendera de nordiska regeringarna att företa vissa ändringar i Helsingfors-avtalet, som ett led i förverkligandet av rådets beslut under den 46:e sessionen i Reykjavík angående "Nordiskt samarbete i en ny tid".

I presidiets förslag A 1117/p aviserades att presidiet avsåg återkomma till rådets 47:e session i Kuopio med förslag till ändringar i och anpassning av rådets arbetsordning, så att dessa bestämmelser skulle kunna träda i kraft samtidigt med beslutade ändringar i Helsingforsavtalet.

Efter den 5:e extra sessionen har presidiet sålunda utarbetat ett förslag till ändringar i arbetsordningen för Nordiska rådet. Under beredningens gång har Nordiska rådets juridiska utskott lämnat synpunkter på aktualiserade ändringar. Dessa synpunkter har i flera avseenden beaktats i det förslag som nu föreläggs rådet för ställningstagande.

Presidiet har under beredningens gång konstaterat att den nu gällande arbetsordningen ändrats ett stort antal gånger och att den med tiden kommit att bli tämligen svåröverskådlig. I flera avseenden kan logiken i uppbyggnad och formuleringar ifrågasättas. I viktiga avsnitt är arbetsordningen, enligt presidiets bedömning, därför inte ändamålsenlig. Presidiet har sålunda beslutat företa en genomgripande översyn av arbetsordningen och övriga relevanta delar av det interna regelverket, i syfte att få underlag för ett förslag till plenarförsamlingen om en ny arbetsordning för rådet - mer genomgripande än vad som lämpligen kan genomföras inför den 47:e sessionen. En arbetsgrupp med en företrädare för varje partigrupp har tillsatts med uppdrag att lämna förslag till presidiet under våren 1996.

Mot den bakgrunden lämnas nu endast de förslag till förändringar som är helt nödvändiga för att, till årsskiftet 1995-96, förverkliga rådets beslut under den 5:e extra sessionen om ny organisation och nytt arbetssätt för Nordiska rådet och för att följa upp beslutade ändringar i Helsingforsavtalet. Förslagen framgår av bilaga. Kommentarer till föreslagna förändringar följer nedan.

Under sessionen i Kuopio förutsätts plenarförsamlingen förrätta val till utskott etc., så att den nya organisationen och nyordningen i övrigt kan verka från den 1 januari 1996.

2. Presidiets förslag till ändringar - kommentarer

De ändringar som föreslås av arbetsordningen för Nordiska rådet framgår av bilagan. Närmare motiveringar lämnas nedan..

2 §

Bestämmelsen föreslås innehålla en referens till "*temasession*", i konsekvens med tidigare beslut om ny organisation och nytt arbetssätt och om ändring av artikel 51 i Helsingforsavtalet.

17 §

Bestämmelsens första stycke föreslås bli anpassat till motsvarande reglering för utskotten (se 26 §) och övriga rådsorgan (se ny 32a § och 34 §). Vidare bör det stipulerade antalet ledamöter i presidiet och dess sammansättning i övrigt ändras i enlighet med tidigare beslut. Slutligen bör ett nytt stycke införas som, i konsekvens med Helsingforsavtalets artikel 52 i dess nya lydelse, anger hur presidentskapet i rådet förutsätts rotera. I tredje stycket föreslås nu ingen ändring.

17a §

En ny bestämmelse föreslås bli införd som reglerar presidiets åligganden, i enlighet med rådets tidigare beslut om ny organisation och nytt arbetssätt.

18 §

Såvitt gäller reglerna om presidiets beslutförhet föreslås dels en generell förenkling av texten, dels att lokutionen "*sex medlemmar*" bli ersatt med "*minst hälften*", eftersom antalet medlemmar i presidiet ökats till att kunna vara presidenten jämte 10-12 andra medlemmar. Nuvarande krav på att visst antal länder skall vara närvarande föreslås utgå i konsekvens med den beslutade målsättningen om ökad partipolitisering. Slutligen föreslås att ett nytt stycke införas som anger att presidiet kan hålla möte på annat sätt än genom samtidig fysisk närvaro. Genom att utnyttja tekniska hjälpmedel (t.ex. utrustning för telefon- eller videokonferens) ökas flexibiliteten i arbetet liksom möjligheterna att säkra beslutförhet och allsidig nationell representation.

21 §

Bestämmelsen föreslås bli något förenklad och anpassad till att rådet i fortsättningen förutses hålla endast en årlig ordinarie session.

24 §

Bestämmelsen bör anpassas till att presidiesekretariatet förutsätts i vissa avseenden förändra sin interna organisation och sitt sätt att arbeta, till följd av rådets nya organisation och beslutade förändringar av rådets arbets sätt. Presidiesekretariatet förutsätts, på annat sätt än hittills, arbeta i kollegiala former, där flera medarbetare i varje skede deltar i beredningen av utskottens ärenden, beroende på vilka ämnesområden det gäller och vilken kompetens som behövs. Presidiet förutsätts i utövandet av sin roll som arbetsgivare för de anställda vid presidiesekretariatet, efter behov, samråda med respektive utskott i frågor som rör personalen vid sekretariatet.

25 §

Bestämmelsen föreslås bli ändrad i enlighet med rådets beslut om att lägga ned de nuvarande sex utskotten och att inrätta tre nya (jfr. presidiets förslag A 1117/p). Sista stycket föreslås bli något mer preciserat.

26 §

Betsämmelsen föreslås bli ändrad i konsekvens med att rådet i fortsättningen förutsätts hålla endast en årlig ordinarie session. Distinktionen "*och kommittéer*" i nuvarande text föreslås utgå och i stället behandlas i de paragrafer som specifikt avhandlar valkommittén respektive kontrollkommittén.

27 §

Bestämmelsen föreslås utgå. Alla regler om val, fyllnadsval och förfall föreslås bli hänfödda till en ny samlad bestämmelse (se 34a §).

28 §

Bestämmelsens tredje stycke skulle, i konsekvens med rådets beslut om ett ökat engagemang i rådets arbete från partigruppernas sida, kunna ändras så att också partigruppernas sekreterare tillerkänns en rätt att närvara vid utskottens möten. Bestämmelsen är emellertid, enligt presidiets bedömning, inte nödvändig och föreslås i stället utgå. I de två första styckena föreslås nu ingen ändring.

32a §

En ny bestämmelse föreslås införd som reglerar kontrollkommittén, dess sammansättning och uppgifter.

33 §

I enlighet med rådets beslut under 46:e sessionen angående "Nordiskt samarbete i en ny tid" bereder presidiet, i samverkan med Nordiska ministerrådet, frågan om en gemensam kommunikations- och informationsstrategi. I samband härmed övervägs den framtida utformningen och utgivningen av rådets publikationer inklusive Nordisk Kontakt. Beslut i hithörande frågor - också om formerna för parlamentarisk styrning av informationsverksamheten i stort - förutsätts bli fattat senast under första halvåret 1996 för omedelbart genomförande, dvs. före Nordiska rådets nästa ordinarie session. Mot den bakgrunden har presidiet funnit det olämpligt att en formell redaktionskommitté för Nordisk Kontakt väljs för kalenderåret 1996. Bestämmelsen bör därför utgå. De uppgifter som redaktionskommittén nu har kommer, fram till dess beslut fattas om den framtida verksamhetens utformning, att fullgöras av en särskild redaktionsgrupp under presidiet.

34 §

Bestämmelsen föreslås i vissa formella avseenden bli anpassad till motsvarande bestämmelser för presidiet, utskotten och kontrollkommittén. Regler om förfall föreslås bli samlade till en ny bestämmelse (34a §). Sista meningen i nuvarande lydelse föreslås utgå - valkommittén förutsätts få närmare riktlinjer för sitt arbete som ett led i den vidare översynen av arbetsordningen m.m.

34a §

Bestämmelsen föreslås samla alla regler om val, fyllnadsval och förfall (tillfällig ersättare) på ett och samma ställe, och bli utformad i enlighet med tidigare fattade beslut. Samtliga medlemmar av rådet skall enligt föreslagna lydelse "ha möjlighet att" vara medlem i presidiet, utskott eller kontrollkommittén. Medlem av presidiet föreslås inte samtidigt kunna vara medlem av kontrollkommittén. Med uttrycket "rådets organ" avses här presidiet, utskott och kontrollkommitté.

50 §

De förhållanden som den nuvarande bestämmelsen behandlar regleras i nödvändig omfattning på annat håll, antingen i redan existerande regler eller genom nu föreslagna ändringar. Bestämmelsen föreslås därför upphöra. Behovet av ytterligare reglering av här aktuella frågor bör beaktas i den vidare översynen av arbetsordningen m.m.

3. Presidiets förslag

Med hänvisning till bilagan och till kommentarerna i det föregående förslår presidiet Nordiska rådet

att godkänna presidiets förslag till ändring i arbetsordningen för Nordiska rådet.

Stockholm den 24 oktober 1995

Dorte Bennedsen (S)

Hjörleifur Guttormsson (Ab)

Per Olof Håkansson (s)

Karin Lian (A)

Kimmo Sasi (Kok.)

Knud Enggaard (V)

Geir H. Haarde (Sj) President

Elver Jonsson (fp)

Mats Nyby (SDP)

Anders Talleraas (H)

BILAGA

Arbetsordning för Nordiska rådet

Nordiska rådets arbetsordning fastställdes av plenarförsamlingen vid Nordiska rådets 19:e session den 17 februari 1971 och trädde i kraft den 1 juli 1971.

Mot bakgrund av förändringarna i Helsingforsavtalet från 1971 och denna arbetsordning upphävdes då Nordiska rådets tidigare stadgar som tillkommit 1952.

Arbetsordningen har därefter ändrats den 4 mars 1976, den 2 april 1977, den 1 mars 1982, den 23 februari 1983, den 7 mars 1985, den 27 februari 1990, den 28 februari 1991, den 3 mars 1992 och den 1995.

Nuvarande ordalydelse:

Plenarförsamlingen

1 §

Plenarförsamlingen beslutar vid varje ordinarie session var följande ordinarie session skall hållas. Beslut om tid för sessionen fattas av plenarförsamlingen eller, på uppdrag av denna, av presidiet.

Presidiet kan fastställa annan tid och plats för sessionen än plenarförsamlingen bestämt, när särskilda omständigheter giver anledning därtill.

2 §

Presidiet skall inkalla till extra-session när minst två regeringar eller minst tjugofem valda medlemmar så begär.

Tid och plats för extra session fastställs av presidiet.

Förslag till ny ordalydelse:

Presidiet skall inkalla till extra-session eller temasession när presidiet självt så finner lämpligt eller när minst två regeringar eller minst tjugofem valda medlemmar så begär. Tid och plats fastställs av presidiet.

3 §

Underrättelse om tid och plats för session skall senast tre månader före sessionens början utsändas till regeringarna, ministerrådet, Färöarnas och Grönlands landsstyren, Ålands landskapsstyrelse, de valda medlemmarna och suppleanterna. När extra session skall hållas kan underrättelsen utsändas senare. Ett av presidiet uppgjort förslag till saklista skall utsändas två veckor före sessionens början.

4 §

På grund av anmälningar, som bör insändas till presidiet senast en vecka före sessionens början, upprättas lista över de medlemmar som skall delta i sessionen. Medlemslistan skall godkännas av plenarförsamlingen vid sessionens början. Även ändringar i medlemslistan, som företages under sessionen, skall godkännas av plenarförsamlingen.

På listan upptages i alfabetisk ordning först regeringarnas, landsstyrenas och landskapsstyrelsens representanter och därefter de valda medlemmarna. I samma ordning intager medlemmarna sina platser i sessionsalen.

5 §

Presidenten leder plenarförsamlingens förhandlingar.

Vid förfall för presidenten ledes förhandlingarna av en av presidiets övriga medlemmar. Presidenten kan även överlåta på en av presidiets övriga medlemmar att leda förhandlingarna.

6 §

Huvudsekreterare vid sessionen är sekreteraren hos det lands delegation, i vilket sessionen hålles.

7 §

Vid sessionens första möte fastställs saklista för sessionen. På listan uppföres alla de saker som skall behandlas vid sessionen.

8 §

Plenarförsamlingens möten hålls på tider, som plenarförsamlingen bestämmer. Tidpunkten för första mötet under sessionen fastställs dock av presidiet.

Underrättelse om möte skall lämnas genom anslag eller på annat sätt före närmast föregående mötes avslutande. Dock kan medlemmarna även därefter kallas till möte, om det finns särskilda skäl därtill.

Under iakttagande av vad plenarförsamlingen kan ha bestämt om sakernas behandling fastställer presidenten dagordning för varje möte. Dock bestämmer presidiet dagordningen för första mötet under sessionen. Plenarförsamlingen får vid möte icke behandla sak, som icke är uppförd på dagordningen för mötet.

9 §

Under plenarförsamlingens möten får medlemmarna ordet i den ordning de anmält sig. Dock skall medlem, som önskar avgiva replik, beredas tillfälle därtill i anslutning till det inlägg repliken gäller. Med plenarförsamlingens samtycke kan presidenten även i övrigt frångå den normala ordningsföljden.

Presidenten får icke delta i debatten. Den som deltagit i debatten om en sak får icke därefter leda förhandlingarna om saken.

På förslag av presidenten kan plenarförsamlingen besluta att för en bestämd debatt begränsa inläggens längd. På förslag av presidenten eller av fem valda medlemmar kan plenarförsamlingen med två tredjedels flertal besluta att debatten om en viss sak skall avslutas. Om sådant förslag får debatt icke äga rum.

10 §

Plenarförsamlingen är beslutför, när minst hälften av de valda medlemmarna är närvarande. I sak, vari endast medlemmar från vissa länder har rösträtt, är plenarförsamlingen beslutför, när minst hälften av dessa länders valda medlemmar är närvarande.

11 §

I plenarförsamlingen företas omröstning på något av följande sätt:

- genom namnupprop eller med omröstningsapparat,
- med slutna röstsedlar.

Bortsett från omröstning vid val kan medlem rösta ja eller nej eller avstå från att rösta.

Föreligger i en sak oförenliga förslag, bestämmer presidenten, i vilken ordning omröstningen skall företas. Presidenten skall underrätta plenarförsamlingen om denna ordning.

12 §

Rekommendation, yttrande eller annat beslut kan antas med acklamation.

Omröstning sker när presidenten eller annan vald medlem så begär.

Omröstning sker med omröstningsapparat eller genom namnupprop.

Vid omröstning skall minst hälften av de röstberättigade vara närvarande. För att anta sådant beslut erfordras att minst hälften av de närvarande medlemmarna röstat ja.

13 §

Val företas genom omröstning med slutna röstsedlar, när presidenten eller annan vald medlem begär det. Vid lika röstetal avgör lotten.

14 §

Fråga, att besvaras vid sessionen, som vald medlem önskar ställa till regering eller till ministerrådet skall skriftligen insändas till presidiet senast tre veckor före sessionens början. Fråga kan också inlämnas under pågående session, dock senast 24 timmar före tidpunkten för det möte under vilket plenarförsamlingen behandlar ärenden inom det för frågan aktuella ämnesområdet. Fråga, som partigrupperna önskar ställa - till regering eller ministerråd, ställs vid sessionens början och skall av presidenten anmälas för plenarförsamlingen. Sådan fråga kan av presidiet avvisas. Presidenten kan tillåta debatt om fråga ställd av partigrupperna inom en av presidenten angiven tidsram. Samtliga typer av frågor skall vara försedda med kort motivering.

Presidiet underrättar snarast berörd regering eller ministerråd om frågan. Svaret lämnas muntligen vid det möte där frågan är upptagen på dagordningen.

Frågeställare har rätt till kort tillägsfråga. Plenarförsamlingen beslutar på förslag av presidenten om andra rådsmedlemmar kan få ordet för korta tillägsfrågor.

Vald medlem kan ställa skriftlig fråga till regering eller ministerråd att besvaras mellan sessioner. Presidiet underrättar snarast berörd regering eller ministerråd om frågan. Den skall besvaras senast sex veckor efter det att den kommer regering eller ministerråd tillhanda.

15 §

Vid plenarförsamlingens möten föres protokoll, som innehåller de beslut som fattats och de inlägg som gjorts vid mötena.

Protokoll godkännes av presidiet och offentliggöres utom i de delar som angår förhandlingar inom stängda dörrar.

16 §

Rekommendation och yttrande underskrives av presidenten och presidiesekreteraren. Omröstningsresultatet skall meddelas regeringarna och ministerrådet.

Presidiet**17 §**

Presidiet skall bestå av minst tio och högst elva medlemmar.

Vid förfall för medlem av presidiet skall det lands delegation som medlemmen tillhör utse annan medlem av delegationen att tillfälligt ingå i presidiet. Om medlem från aktuell partigrupp saknas i delegationen skall ersättare utses av aktuell partigrupp. Ersättare fungerar i presidiet som fullvärdig medlem.

När frågor som berör de självstyrande områdena behandlas vid presidiemöte kan en representant från berörda självstyrda område beredas möjlighet att närvara och yttra sig.

I samband med plenarförsamlingens årliga ordinarie session utser församlingen för det kommande kalenderåret ett presidium. Presidiet skall bestå av presidenten och minst tio och högst tolv andra medlemmar av rådet. Varje land skall normalt vara företrätt av minst två representanter.

Presidentskapet i rådet roterar och utövas av det land där Nordiska rådets följande årliga ordinarie session skall hållas.

När frågor som berör de självstyrande områdena behandlas vid presidiemöte kan en representant från berörda självstyrda område beredas möjlighet att närvara och yttra sig.

17a § (ny bestämmelse)

Presidiet åligger att fördela arbetet mellan rådets organ och svara för samordning dem emellan, utarbeta verksamhetsplan och budget för rådets verksamhet, samordna rådets behandling av ministerrådets verksamhetsplan och budget, svara för övergripande utrikes- och säkerhetspolitiska frågor och för samordning av rådets internationella engagemang, ansvara för förberedelser inför och ledning av rådets sessioner, utöva arbetsgivarfunktion för anställda vid presidiesekretariatet, och att i övrigt tillvarata rådets uppgifter när plenarförsamlingen inte är samlad.

18 §

I fall då presidiet skall göra framställning eller avge yttrande är presidiet beslutfört, när sex medlemmar är närvarande och alla länderna är företrädde i presidiet. I sak, vari endast medlemmar från vissa länder har rösträtt, är presidiet beslutfört när dessa länder är företrädde.

I övriga frågor är presidiet beslutfört, när minst sex medlemmar är närvarande och minst fyra länder är företrädde i presidiet.

I presidiet fattas beslut med enkelt flertal bland de närvarande medlemmarna. Vid lika röstetal har presidenten utslagsröst.

Presidiet är beslutfört, när minst hälften av medlemmarna är närvarande. I presidiet fattas beslut med enkelt flertal bland de närvarande medlemmarna. Vid lika röstetal har presidenten utslagsröst.

Presidiet kan hålla möte med användande av teknik som inte kräver samtidig fysisk närvaro.

19 §

När presidiet gör framställning eller avgiver yttrande skall anteckning göras om de medlemmar som deltagit i beslutet. Minoritetsmening skall redovisas.

Framställning och yttrande underskrives av presidenten och presidiesekreteraren.

20 §

Presidiet kan väcka förslag till beslut i plenarförsamlingen. Innan presidieförslag föreläggs plenarförsamlingen skall berört utskott beredas tillfälle att yttra sig i ärendet.

21 §

Presidiet skall till plenarförsamlingens första årliga session avge rapport om sin verksamhet sedan förra årets första session.

Presidiet skall till plenarförsamlingen avge årlig rapport om sin verksamhet.

22 §

Presidiet kan besluta om delegering av beslutanderätt i administrativa ärenden till presidiesekreteraren eller annat organ inom rådet.

23 §

Presidiet kan inbjuda representanter för folkvalda organ och andra gäster att övervara sessionen, eventuellt med observatörstatus. Presidiet kan besluta att ge inbjudna rätt att yttra sig under sessionen.

24 §

Presidiet utser presidiesekreterare, utskottens sekreterare samt övrig personal som krävs för att utföra rådets gemensamma sekretariatsuppgifter.

Innan presidiet utser sekreterare i utskott skall detta ha möjlighet att yttra sig.

Utskotten**25 §**

För beredning av ärenden inför plenarförsamlingen skall i rådet finnas ett juridiskt utskott, ett kulturutskott, ett socialutskott, ett ekonomiskt utskott, ett miljöutskott och ett budgetutskott.

Utskotten består som huvudregel av tretton medlemmar av vilka Danmarks rikes, Finlands, Norges och Sveriges delegationer som huvudregel utser envar tre och Islands delegation en.

Presidiet kan fastställa regler för utskottens arbete.

26 §

I samband med plenarförsamlingens första årliga session väljer församlingen ordförande och vice ordförande i utskott och kommittéer.

Presidiet utser presidiesekreterare och den personal i övrigt som krävs för att utföra rådets sekretariatsuppgifter.

För beredning av ärenden inför plenarförsamlingen skall i rådet finnas ett Norden-utskott, ett Europa-utskott och ett Närområdes-utskott.

Norden-utskottet består som huvudregel av trettio medlemmar. Europa-utskottet och Närområdes-utskottet består som huvudregel av vardera tjugotvå medlemmar.

Varje utskott skall ha en ordförande och två vice ordförande.

Utskott kan inom sig tillsätta underutskott eller annat organ för beredning av frågor inom sitt ansvarsområde.

Presidiet fastställer regler för utskottens arbete.

I samband med plenarförsamlingens årliga ordinarie session väljer församlingen för det kommande kalenderåret medlemmar, ordförande och vice ordföranden i utskott.

27 §

Vid förfall för medlem i utskott kan den delegation som medlemmen tillhör utse annan medlem av delegationen eller suppleant för medlem att ingå i utskottet.

28 §

Utskott bestämmer tid och plats för sina möten.

Utskottsmöte är icke offentligt. I utskott där det inte ingår någon vald medlem från Färöarna, Grönland eller Åland får sådan medlem delta i utskottets arbete. Medlemmarna av regeringarna samt av Färöarnas och Grönlands landsstyren och Ålands landskapsstyrelse bör beredas tillfälle att delta i utskottens arbete. Utskott kan också i övrigt inbjuda medlemmar av rådet, suppleanter samt sakkunniga eller andra personer, som inte är medlemmar eller suppleanter, att närvara och yttra sig vid utskottets överläggningar.

Presidiesekreteraren, sekretärkollegiets övriga medlemmar och utskottssekreteraren har rätt att närvara och yttra sig vid utskottens överläggningar, med mindre utskottet beslutar annat.

29 §

Utskott är beslutfört, när minst hälften av dess medlemmar är närvarande. I sak, vari endast medlemmar från vissa länder har rösträtt, är utskott beslutfört när minst hälften av medlemmarna från dessa länder är närvarande.

Föreslås utgå.

Utskott bestämmer tid och plats för sina möten.

Utskottsmöte är icke offentligt. I utskott där det inte ingår någon vald medlem från Färöarna, Grönland eller Åland får sådan medlem delta i utskottets arbete. Medlemmarna av regeringarna samt av Färöarnas och Grönlands landsstyren och Ålands landskapsstyrelse bör beredas tillfälle att delta i utskottens arbete. Utskott kan också i övrigt inbjuda medlemmar av rådet, suppleanter samt sakkunniga eller andra personer, som inte är medlemmar eller suppleanter, att närvara och yttra sig vid utskottets överläggningar.

30 §

I utskott fattas beslut med enkelt flertal bland de närvarande medlemmarna. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

En vald medlem från Färöarna, Grönland eller Åland som deltagar i utskottsmöte i enlighet med 28 § i andra stycket får efter överenskommelse med de danska respektive finska medlemmarna i utskottet deltaga i beslut i stället för en av dessa.

31 §

Utskott kan väcka förslag till beslut i plenarförsamlingen inom sitt sakområde. För utskottsförslag beslutar utskottet om införskaffande av utredning.

32 §

För varje sak kan utskott välja talesman med uppgift att framlägga saken för plenarförsamlingen. Även minoritet i utskott kan välja talesman.

32a § (ny bestämmelse)**Kontrollkommittén**

I samband med plenarförsamlingens årliga ordinarie session väljer församlingen för det kommande kalenderåret en kontrollkommitté, med en medlem för varje land. Bland dessa utses en ordförande och en vice ordförande. I kontrollkommittén kan representant för självstyrande område beredas möjlighet att närvara och yttra sig.

Kontrollkommittén utövar den parlamentariska kontrollen över verksamhet som finansieras med gemensamma nordiska medel och svarar i övrigt för den granskning av nordiskt samarbete som plenarförsamlingen beslutar. Kommittén svarar också för frågor om tolkning av Helsingforsavtalet, andra avtal om nordiskt samarbete, rådets arbetsordning och andra interna bestämmelser, samt deltagar i beredningen av ändringar i dessa regelverk.

Redaktionskommittén**33 §**

För utgivningen av tidskriften Nordisk Kontakt väljer plenarförsamlingen en redaktionskommitté bestående av tio medlemmar, två från varje lands delegation. Presidiet kan fastställa regler för redaktionskommitténs arbete.

Presidiet utser chefredaktör för Nordisk Kontakt.

Föreslås utgå

Valkommittén**34 §**

I samband med plenarförsamlingens första årliga session väljer församlingen en valkommitté bestående av sju medlemmar.

Vid förfall för en medlem skall den delegation som medlemmen tillhör om möjligt utse annan medlem från samma parti-grupp.

Valkommittén förbereder val som beslutas av plenarförsamlingen. Presidiesekreteraren är valkommitténs sekreterare.

Val m.m.

I samband med plenarförsamlingens årliga ordinarie session väljer församlingen en valkommitté bestående av sju medlemmar. Bland dessa utses en ordförande och en vice ordförande.

Valkommittén förbereder val som beslutas av plenarförsamlingen.

34a § (ny bestämmelse)

Partigrupperna nominerar kandidater till samtliga val som förrättas av plenarförsamlingen.

Partigrupperna och valkommittén skall vid sina nomineringar respektive förslag ta bredast möjliga hänsyn till intresset av en allsidig nationell representation i rådets organ.

Samtliga medlemmar av rådet skall vara medlemmar i något av rådets organ. Medlem av presidiet kan inte samtidigt ha plats i kontrollkommittén.

Blir befattning som medlem av presidiet, utskott, kontrollkommittén eller valkommittén ledig mellan två ordinarie sessioner, skall för tiden fram till nästa ordinarie session ny medlem utses av presidiet, på förslag av den partigrupp som den avgående medlemmen tillhört.

Vid förfall för medlem av presidiet, utskott, kontrollkommittén eller valkommittén skall den partigrupp, vilken medlemmen tillhör, utse annan representant för partigruppen, medlem eller suppleant i rådet, i första hand från samma land, att tillfälligt ingå i respektive organ. Ersättare fungerar som fullvärdig medlem.

*Sekretariatet***35 §**

Plenarförsamlingen, presidiet och utskotten bistås i sitt löpande arbete av presidiesekretariatet. Plenarförsamlingen och presidiet bistås i andra frågor av sekreterarkollegiet. Sekreterarkollegiet leds av presidiesekreteraren.

De självstyrande områdenas delegationssekreterare har rätt att närvara och yttra sig vid sekreterarkollegiets möten då frågor av intresse för de självstyrande områdena behandlas.

36 §

Presidiet fastställer regler för arbetet i presidiesekretariatet och sekreterarkollegiet.

*Delegationerna***37 §**

Varje lands delegation väljer ordförande och vice ordförande bland sina valda medlemmar.

Endast de valda medlemmarna har rösträtt inom delegationen.

Varje delegation skall bevaka att beslut i rådet och ministerrådet genomförs nationellt.

Nordiska partigrupper

38 §

Rådets valda medlemmar kan bilda nordiska partigrupper i rådet.

En nordisk partigrupp anses bildad när meddelande om gruppens medlemmar och uppgift om gruppens beteckning har givits till rådets presidium.

Gruppen måste omfatta minst fyra medlemmar. Dessa skall komma från minst två länder.

Sakernas behandling

39 §

Regeringsförslag, förslag av Färöarnas, Grönlands landsstyren och av Ålands landskapsstyrelse samt ministerrådsförslag skall innehålla antingen förslag till beslut av rådet eller anmodan om rådets yttrande.

Medlemsförslag, presidieförslag och utskottsförslag skall innehålla förslag till beslut av rådet.

40 §

I sak, som väckts genom regeringsförslag, förslag av Färöarnas och Grönlands landsstyren och av Ålands landskapsstyrelse, ministerrådsförslag, presidieförslag, utskottsförslag eller medlemsförslag, kan regering, landsstyre, landskapsstyrelse, ministerråd, presidium, utskott eller medlem framlägga förslag (ändringsförslag) senast första dagen under den session, vid vilken saken skall behandlas.

41 §

Suppleant kan gemensamt med vald medlem framlägga medlemsförslag eller ändringsförslag.

42 §

Regeringsförslag, förslag av Färöarnas, och Grönlands landsstyren och av Ålands landskapsstyrelse, ministerrådsförslag, medlemsförslag, utskottsförslag eller ändringsförslag skall inges skriftligen till presidiet.

43 §

Återkallelse av förslag sker i den ordning som sägs i 42 § första stycket. Återkallas förslag, kan medlem av rådet upptaga förslaget vid det möte med plenarförsamlingen, vid vilket återkallelsen anmäles.

Regeringarna, ministerrådet, landsstyrena, landskapsstyrelsen och rådets valda medlemmar och suppleanter skall informeras om förslag, som väckts enligt bestämmelserna i första stycket.

44 §

Berättelser och meddelanden skall inges till presidiet senast den 10 december året innan plenarförsamlingens första årliga ordinarie session börjar, om detta inte är ogörligt.

45 §

Presidiet beslutar om förslag, berättelser och meddelanden som inkommer till rådet skall behandlas av presidiet eller hänvisas till utskott. Presidiet respektive utskott kan besluta om införskaffande av utredning om väckta förslag som bereds inom respektive organ.

I frågor om internationella förhållanden eller som eljest är av övergripande karaktär kan presidiet självt utarbeta betänkande för beslut i plenarförsamlingen.

46 §

Sedan erforderlig utredning företagits i en sak avger utskott respektive presidiet betänkande i saken innehållande ett motiverat förslag till beslut eller yttrande. I betänkandet skall i förekommande fall intas minoritetsmeningar inom utskott respektive presidium.

Betänkande skall avges till plenarförsamlingen. I de fall, då utskottet föreslår, att presidiet skall göra framställning eller avge yttrande, skall betänkandet avges till presidiet.

47 §

De förslag, som skall handhas av plenarförsamlingen vid en session, skall jämte utskotts- respektive presidiebetänkande senast två veckor före sessionens början utsändas till regeringarna, ministerrådet, Färöarnas och Grönlands landsstyren, Ålands landskapsstyrelse, de valda medlemmarna och suppleanterna. Vad nu sagts gäller också berättelser och meddelanden, som skall behandlas vid sessionen, samt presidiets anmälningar om gjorda framställningar och avgivna yttranden. Om särskilda skäl föreligger, kan utsändande ske senare än två veckor före sessionens början.

48 §

Sak, som behandlas av presidium eller utskott, får icke behandlas av plenarförsamlingen förrän dagen efter det att utskottets respektive presidiets betänkande i saken blivit tillgängligt för medlemmarna.

Plenarförsamlingen kan besluta att saken skall behandlas tidigare.

49 §

Rekommendation kan i sak, som är uppförd på saklistan för en session, beslutas blott inom ramen för väckt förslag.

50 §

Vid behov kan plenarförsamlingen eller, efter dennas bemyndigande, presidiet tillsätta kommittéer för utredning av särskilda saker.

Till medlem av kommitté kan endast i särskilda fall utses annan än den som är medlem eller suppleant i rådet. Kommittén skall avgiva rapport om sin verksamhet till plenarförsamlingens första årliga ordinarie session.

Föreslås utgå

Allmän bestämmelse**51 §**

För särskilt fall kan plenarförsamlingen med två tredjedels flertal besluta avvikelser från bestämmelserna i denna arbetsordning.

Ändringar i arbetsordningen har beslutats enligt följande:

- den 4 mars 1976 (§ 24)
- den 2 april 1977 (§§ 31-32, 43, 46)
- den 1 mars 1982 (§ 15)
- den 23 februari 1983 (§§ 3-4, 6, 20, 24, 27, 31-34, 38-39, 41, 46)
- den 7 mars 1985 (§§ 5, 15, 18-20, 24-25, 27, 31-37, 41, 43)
- den 27 februari 1990 (§§ 24-25, 27)
- den 28 februari 1991 (§§ 2, 11-14, 19, 20, 22-28, 32-34, 36)
i kraft den 1 maj 1991
- den 28 februari 1991 (§§ 17, 20-21, 31, 39-40, 42, 44-48, 50)
i kraft den 28 januari 1992
- den 3 mars 1992 (§ 45)

Utskottsförslag

om det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten - budgetutskottets kontrolluppgift

(framlagt av budgetutskottet)

Budgetutskottets förslag till plenarförsamlingen

1. Nordiska rådet beslutar

att presidiet ges i uppdrag att ansvara för processen att få en bättre koppling mellan det nordiska samarbetet - Nordiska rådet - och arbetet i de nationella parlamenten och de nationella partigrupperna/partiorganisationerna. Presidiet skall beakta de förslag som framkommit i budgetutskottets kartläggning.

2. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att informera om lagar och regler i de andra nordiska länderna i samband med att de nationella parlamenten behandlar lagpropositioner.

Budgetutskottet har för 1995 valt en kontrolluppgift utifrån rådets beslut om "Nordiskt samarbete i en ny tid", nämligen att se hur samspelet mellan den nordiska politiska arenan, Nordiska rådet, och den nationella arenan i de nordiska ländernas parlament fungerar. Budgetutskottet har låtit genomföra en kartläggning och vill med denna väcka debatt och eftertanke om hur vi kan få ett bättre och intensifierat samspel mellan "det nordiska" och "det nationella". Den är framåtsyftande till sin karaktär och skall ses som första steget i en process. Det är budgetutskottets förhoppning att kartläggningen skall kunna vara ett underlag för fortsatt diskussion mellan rådet och företrädare för de nationella parlamenten, särskilt då partigruppsledningarna.

Budgetutskottet har föreslagit att ett idéutbyte/seminarium snarast skall anordnas för att dryfta de spörsmål som tas upp i denna kartläggning. Vid ett sådant tillfälle är nyckelaktörerna Nordiska rådets presidium, presidierna i de nya rådsutskotten, nordiska partigruppsordföranden och ledande representanter för de nationella parlamentens partigrupperna och

partiorganisationerna i de nordiska länderna. Det skulle dessutom vara önskvärt att parlamentens talmän involverades i denna diskussion.

Vidare föreslås att rådet, genom sitt presidium, regelbundet sammanträffar med parlamentens och de självstyrande områdenas talmän, t.ex. i samband med rådets sessioner, för att säkerställa en aktiv dialog med dem som leder parlamentens arbete.

Utöver det som framkommit i kartläggningen "Det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten" menar budgetutskottet att de nordiska ländernas regeringar bör informera om lagar och regler i de andra nordiska länderna i samband med att de nationella parlamenten behandlar lagpropositioner. Detta skulle underlätta för de nationella parlamenten att i sitt löpande arbete få översikt över vad som sker på ett nordiskt plan och hur motsvarande saker har lösts i de andra nordiska länderna.

Kuopio den 13 november 1995

Peter Angelsen (Sp) Formann
Kjell Magne Bondevik (KrF)
Olof Erland (lib)
Inger Koch (m)
Outi Ojala (Vas.)
Håkan Strömberg (s)

Børge Bakholt (S)
Erik Dalheim (A)
Margareta Israelsson (s)
Ossi Korteniemi (Kesk.)
Siv Friðleifsdóttir (F)

BILAGA

Det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten

**Nordiska rådet - budgetutskottets
kontrolluppgift, november 1995**

Förord

Nordiska rådets budgetutskott har bl.a. till uppgift att utöva den parlamentariska kontrollen över verksamheter som finansieras över Nordiska ministerrådets budget, men också att i övrigt ta de initiativ som åvilar utskottet i dess beredande och kontrollerande funktion.

Budgetutskottet har för 1995 valt en kontrolluppgift utifrån rådets beslut om "Nordiskt samarbete i en ny tid". Nämligen att se hur samspelet mellan den nordiska politiska arenan, Nordiska rådet, och den nationella arenan i de nordiska ländernas parlament fungerar. Den är framåtsyftande till sin karaktär och skall ses som ett första steg i en process.

Budgetutskottet har alltså för innevarande år valt att *inte* granska verksamhet finansierad i den nordiska budgeten då ministerrådet, i enlighet med beslutet om "Nordiskt samarbete i en ny tid" i mars 1995, låtit genomföra en analys av de samnordiska institutionerna, "Nordisk nytte". De samnordiska projekten skall i likhet med institutionerna, värderas utifrån nordisk nytta och de prioriteringar rådet slagit fast.

Utskottet har gett sin sekreterare, Anna Mårtensson, i uppdrag att genomföra en kartläggning om hur det nordiska samarbetet reflekteras i det nationella parlamentariska arbetet. Denna kartläggning skall ses som ett underlag för fortsatt debatt och diskussion mellan företrädare i rådet och representanter för de nationella parlamenten, särskilt då partigrupsledningarna. Kartläggningen som resulterat i denna rapport ger inte en fullständig och heltäckande bild av hur det ser ut idag. Den försöker närmast teckna en bild av problem och förslag till förbättringar som förmedlats via ett antal samtal med i första hand parlamentariker som är medlemmar i Nordiska rådet och tjänstemän i de nationella parlamenten som betjänar parlamentens utskott i deras arbete.

Budgetutskottet vill med denna kartläggning väcka till debatt och eftertanke om hur vi kan få ett bättre och intensifierat samspel mellan "det nordiska" och "det nationella".

Oslo den 8 november 1995

Peter Angelsen
Ordförande i budgetutskottet

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Sammanfattning	381
2. Nordiskt samarbete i en ny tid	383
3. Den nationella förankringen	384
4. Den partipolitiska förankringen	386
5. Norden i Europa	387
6. Det nordiska budskapet	388
7. Rekommendationer och medlemsförslag	390
8. Förslag till förändringar	392
9. Det fortsatta arbetet	394
 <i>Bihang 1: Utdrag ur rapporten Nordiskt samarbete i en ny tid, februari 1995.....</i>	 396
<i>Bihang 2: Förteckning över intervjuade personer.....</i>	399
<i>Bihang 3: Rekommendationer och framställningar inom miljö området i Nordiska rådet 1990-1995.....</i>	 401

Denna rapport är sammanställd av budgetutskottets sekreterare, Anna Mårtensson.

1. Sammanfattning

Nordiskt samarbete i en ny tid

Utgångspunkten för kontrolluppgiften *Det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten* är att det i *Nordiskt samarbete i en ny tid* stadfästs att det är tre förutsättningar som måste infrias om det nordiska samarbetet, Nordiska rådet, skall utvecklas i en positiv riktning och vara en politisk arena av rang

att partigruppernas roll stärks

att kopplingen till arbetet i de nordiska parlamenten stärks

att formerna för samarbetet, i såväl rådet som ministerrådet, förenklas och anpassas för att åstadkomma en koncentration till politiskt aktuella och viktiga frågor och att dubbelarbete, såväl till den nationella nivån som Europativån, undviks

Den nationella förankringen

Nordiska rådets dagordning är isolerad. De frågor som tas upp är sällan resultatet av diskussioner i de nationella parlamentens utskott. På det politiska planet är avsaknaden av samspel med den nationella hemmaplanen den förhärskande bilden. På ett verkställighetsplan förekommer däremot dubbelarbete t.ex. genom bristfällig koordinering av nordiska och nationella insatser i Nordens närområden. Ambitionen att vara där kan i ibland vara överordnad nyttan.

Det bristande intresset för det nordiska perspektivet i parlamentens utskott har säkerligen en rationell grund. Det nordiska samarbetet upplevs inte som viktigt - det anses inte tillföra något ytterligare.

Den partipolitiska förankringen

Nordiska rådet bör agera utifrån intresse- och idégemenskap, via de nordiska partigrupperna. Det är i första hand regeringssamarbetet i Nordiska ministerrådet som har ansvar för att balansera de nationellt nordiska intressena.

De nordiska partigrupperna, de nationella partigrupperna i parlamenten och det partipolitiska samarbetet som i övrigt bedrivs på det nordiska planet måste "slå sina påsar samman" i strävan att föra fram relevanta politiska frågor i den nordiska debatten.

Norden i Europa

Det finns i princip två sätt att se på frågan "Norden i Europa". Den ena skolan, med företrädesvis danska företrädare, hävdar förenklat uttryckt "nu eller aldrig". Det regionernas Europa som ses växa fram är en möjlighet för de nordiska länderna, även för dem med den lösare EES-anknytningen, att föra in nordiska hållningar på den europeiska agendan. Euro-

pafrågor bör tas upp i det nordiska samarbetet inte på EU:s villkor, utan för att EU/EES är en realitet i Norden idag.

Den andra skolan, särskilt artikulera av finländare, ställer sig frågande till om det nordiska samarbetet kan och bör "lägga sig i Europapolitiken". Möjligheten för det nordiska samarbetet att spela en aktiv roll bedöms som liten idag. "Vi får se tiden an" - när en tid gått kan synen på EU, och dess möjligheter och hinder, ge utrymme för ett intensifierat nordiskt samarbete.

Det nordiska budskapet

Rådets informationsresurser går idag i hög utsträckning direkt till media. Frågan är om det inte skulle vara mer verkningsfullt att koncentrera resurserna till information och dialog med nationella politiska organisationer och till intresseorganisationer och folkrörelser. Enligt detta synsätt, som bygger på förutsättningen att rådet med sin mellanstatliga status aldrig kan vara ett kraftfullt beslutsorgan, är det de verkliga beslutsfattarna på nationellt plan som man i första hand skall informera och föra en dialog med. Om det nordiska samarbetet lyckas föra in den nordiska dimensionen på andra politiska arenor - den nationella, den europeiska och i övriga internationella fora - har man lyckats!

Några av de intervjuade vill skärpa till frågeställningen om hur man bäst skall nå ut med det nordiska budskapet: Om det nu finns ett nordiskt budskap att förmedla? Det inte är kommunikationen med omvärlden som anses vara huvudproblemet, det är istället att det finns så lite att informera om.

Rekommendationer och medlemsförslag

Nordiska rådet kan anta rekommendationer och rikta dem till de nordiska ländernas regeringar samfällt eller till regeringen i ett eller flera länder. Den intressanta frågeställningen i detta sammanhang är om de har någon politisk genomslagskraft. Flera av de intervjuade anser att deras betydelse idag är ytterst marginell.

Rekommendationernas genomslagskraft i den nationella parlamentariska debatten är ringa, om den överhuvudtaget existerar. Kännedomen och kunskapen om rådets rekommendationer är liten, eller finns inte alls, utanför skaran nordiskt aktiva.

Förslag till förändringar

Bland de förslag till förändringar för att uppnå ett bättre samspel mellan de nordiska och nationella nivåerna som framkommit kan nämnas tydlig partipolitisk förankring, medveten informationsstrategi, "politiskt torg" på hög politisk nivå, koncentration av resurser, aktivt involverande av parlamentens utskott i det nordiska samarbetet, personunion mellan nationellt och nordiskt utskott, dialog med parlamentens talmän och förnyade möteformer.

Det fortsatta arbetet

Budgetutskottets kontrolluppgift *Det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten* skall ses som ett första led i en process att skapa bättre koppling mellan "det nordiska" och "det nationella". Det är budgetutskottets förhoppning att denna rapport skall kunna vara ett underlag för fortsatt diskussion mellan rådet och företrädare för de nationella parlamenten, särskilt då partigrupsledningarna.

Budgetutskottet har föreslagit att ett idéutbyte/seminarium snarast skall anordnas för att dryfta de spörsmål som tas upp i denna kartläggning. Vid ett sådant tillfälle är nyckelaktörerna Nordiska rådets presidium, presidierna i de nya rådsutskotten, nordiska partigrupsordföranden och ledande representanter för de nationella partigrupperna/partiorganisationerna. Det skulle dessutom vara önskvärt att parlamentens talmän involverades i denna diskussion.

Därutöver föreslås att rådet, genom sitt presidium, regelbundet sammanträffar med parlamentens och de självstyrande områdenas talmän, t.ex. i samband med rådets sessioner, för att säkerställa en aktiv dialog med dem som leder parlamentens arbete.

2. Nordiskt samarbete i en ny tid

Utgångspunkten för kontrolluppgiften *Det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten* är att det i *Nordiskt samarbete i en ny tid* stadfästs att det är tre förutsättningar som måste infrias om det nordiska samarbetet, Nordiska rådet, skall utvecklas i en positiv riktning och vara en politisk arena av rang:

att partigruppernas roll stärks

att kopplingen till arbetet i de nordiska parlamenten stärks

att formerna för samarbetet, i såväl rådet som ministerrådet, förenklas och anpassas för att åstadkomma en koncentration till politiskt aktuella och viktiga frågor och att dubbelarbete, såväl till den nationella nivån som Europanivån, undviks.

I biang 1 återfinns utdrag ur *Nordiskt samarbete i en ny tid* - det inledande kapitlet, politiska utgångspunkter, och del av övriga övervägande och förslag.

Budgetutskottets kontrolluppgift, med den kartläggning som genomförts via samtal med i första hand rådsmedlemmar och ämbetsmän i de nationella parlamenten som biträder parlamentens utskott men också med representanter för Nordiska ministerrådet, har utgått från följande frågeställningar:

1. Hur ser det nordiska samarbetets förankring till med de nationella parlamenten och dess utskott ut idag?
2. Hur kan det förbättras och intensifieras?

3. Vilket intresse finns från de nationella parlamenten och dess utskott att finna samarbetsformer med den nordiska nivån?
4. På vilket sätt ingår det "nordiska perspektivet" i behandlingen av frågor i utskotten?
5. Förekommer dubbelarbete idag och vad skall man - både rådet och minister rådet - göra för att komma ifrån detta?

Frågorna är allmänt hållna. Förutom att teckna en generell bild av hur samspelet mellan det nordiska och nationella arbetet ser ut har miljöområdet belysts extra. Miljöområdet har valts då det är ett högt prioriterat samarbetsområde och då det spänner över samtliga "tre pelare" i det nordiska samarbetet. Miljöfrågorna är dessutom klart internationella till sin karaktär varför det är särskilt intressant att se om det nordiska perspektivet spelar någon roll i den nationella utskottsbehandlingen av miljöfrågor.

I bilhang 2 återfinns förteckning över de personer som blivit intervjuade.

Internationaliseringen

Nordiskt samarbete i en ny tid initierades av EU-folkomröstningarna i Finland, Norge och Sverige hösten 1994. Idag känner vi resultatet - tre av fem nordiska länder är medlemmar i Europiska unionen. Därmed har också det nordiska samarbetet fått ökad konkurrens om det politiska intresset och resurser.

Om man skall försöka analysera det nordiska samarbetet, dess samspel med andra politiska arenor och dess möjlighet att vara av politisk betydelse framöver måste man *utgå från den aktuella nationella politiska debatten och dess europeiska och vidare internationella utlöpare*. För att centralt placerade politiker i partiledningarna skall "anse det mödan värd att aktivera sig också nordiskt" måste det nordiska samarbetet sättas in i ett större sammanhang. I dragkampen om intresse, tid och resurser är den politiska nordiska arenan i underläge idag. Det kan uttryckas som att *det nordiska samarbetet är politiskt ofarligt och därmed politiskt ointressant*.

Av detta bör man dra slutsatsen att nordiskt samarbete och Nordiska rådet inte är i centrum, utan snarast i periferin. Om det nordiska samarbetet inte lyckas med att integrera sitt arbete med det som bedrivs nationellt och det som bedrivs på ett europeiskt plan lär det nordiska samarbetets era som politisk arena av någon betydelse vara av en svunnen tid.

3. Den nationella förankringen

Behandlingen av nordiska frågor som årligen förekommer i parlamentens kammare i samband med att man behandlar årsberättelse för det nordiska samarbetet föranleder i flertalet fall inte någon större debatt. Samarbetsministern är inte heller närvarande i alla fall.

Av samtalen med medlemmarna i rådet ges bilden att Nordiska rådets dagordning är isolerad. De frågeställningar som tas upp i rådet har sällan

vuxit fram genom arbetet i de nationella utskotten. Rådet har sin egen dagordning, skild från parlamentens. Detta lär i viss utsträckning också gälla för regeringssamarbetet i Nordiska ministerrådet.

I officiella sammanhang talas om betydelsen av nordiskt samarbete, men hur återspeglas detta i den politiska vardagen? Det finns de bland de intervjuade som menar att det som uttrycks i deklamationer och festtal inte har någon realpolitisk effekt. De högstämde talen inrymmer ett visst mått av "nordisk nostalgi" med hågkomst om 1950- och 60-talens konkreta resultat.

I intervjuerna har frågan om dubbelarbete mellan de nordiska och nationella nivåerna ventilerats. På det politiska planet är det avsaknaden av samspel, med en i förhållande till det nationella politiska arbetet skild dagordning i Nordiska rådet, som är förhärskande. På verkställighetsplanet, framförallt manifesterat i samnordiska satsningar, projekt och institutioner, förekommer dubbelarbete. Det exempel som nämns av de flesta är den bristfälliga koordineringen mellan nationella och nordiska insatser i Nordens närområden. Detta får till följd att den ena handen inte riktigt vet vad den andra gör - insatserna samordnas inte för att ge optimal effekt. En av de intervjuade uttrycker det på följande sätt "ambitionen att vara där är överordnad nyttan".

Vid samtal med sekreterare till parlamentens miljöutskott, eller motsvarande, visar det sig att det nordiska perspektivet ej har någon framskjuten plats, om det överhuvudtaget existerar, i den nationella behandlingen av miljöfrågor. Miljöfrågorna som är internationella till sin karaktär relateras ofta till internationellt arbete i ett vidare perspektiv, dock ej till Norden.

Denna bild konfirmeras av flertalet politiker som intervjuats. I utskottsarbetet i parlamenten generellt uttryckt finns näst intill ingen återkoppling till arbete som bedrivs på det nordiska planet. Det är inte heller någon tjänstemannan som kan påminna sig någon rådsrekommendation inom miljöområdet som riktats till de nordiska ländernas regeringar. (Se vidare avsnitt 7 som behandlar rekommendationer och medlemsförslag.)

Det bristande intresset för det nordiska perspektivet i parlamentens utskott har säkerligen en rationell grund. Det nordiska samarbetet upplevs inte som viktigt -

det anses inte tillföra inte något ytterligare. De parlamentariker som är medlemmar i rådet för i ringa omfattning in den nordiska dimensionen i utskottsarbetet. Det förekommer emellertid visst bilateralt samarbete mellan utskotten, några har t.ex. varit på studiebesök hos varandra.

En av rådspolitikerna uttrycker frustration över att det är omöjligt att uppnå resultat inom ramen för Nordiska rådets miljöarbete så länge det bedrivs isolerat. Erfarenheter från och samarbete med andra aktörer, såväl nationellt som i ett vidare internationellt perspektiv, ingår inte som ett naturligt element i rådets miljöarbete. Om rådet och det nordiska samarbetet skall kunna fylla en funktion på miljöområdet måste insatserna samordnas med de nationella och internationella/europeiska inkl. de stora finansieringsinstitutionerna. För denna samordning har regeringarna ett särskilt ansvar.

I denna kartläggning beskrivs inte skillnader respektive likheter mellan de olika länderna. Avsikten var inte att lyfta fram det unika, utan snarast att ge en bild av problem och förslag till lösningar som till största del är gemensam för samtliga nordiska länder. Dock skall här nämnas två saker som har direkt återkoppling till det nordiska samarbetets förankring nationellt och som bara berör några av länderna.

1. Språkbarriär

För såväl Finland som Island innebär språket en begränsning i möjligheten till nationell förankring.

2. Närhet och mångsyssleri

I Island, som ett litet land, och på Åland, som ett självstyrande område, är närheten, de personliga banden och mångsyssleriet till gagn för förankringen på hemmaplan.

4. Den partipolitiska förankringen

I rapporten *Nordiska samarbete i en ny tid* angavs i inledningskapitlet politiska utgångspunkter att ett betydelsefullt led i reformarbetet är att samarbetet får en starkare och tydligare partipolitisk förankring. Den förstärkning av partigruppernas roll i det nordiska samarbetet som skett under senare år bör därför fortsätta.

I stort sett alla intervjuade politiker poängterar betydelsen av partipolitisk förankring som den viktigaste förutsättningen för en koppling mellan nationellt och nordiskt arbete.

Enligt fleras uppfattning har regeringssamarbetet i Nordiska ministerrådet ett särskilt ansvar för att balansera de nationellt nordiska intressena. Nordiska rådet bör däremot tillåtas att agera utifrån en tydligare intresse- och idégemenskap via partigrupperna. På så sätt kan arbetet i rådet bli mer dynamiskt.

En uppfattning som återfinns hos flera är att den partipolitiska förankringen ej fått tillräcklig genomslagskraft i arbetet i Nordiska rådet, trots att man talat om dess betydelse under flera år. Det upplevs som om det partipolitiska arbetet hängt på rådande struktur och arbetsmodell. Då partigruppstillhörigheten inte upplevs som basen för initiativ kan lojalitetskonflikter i relation till delegations- och utskottstillhörighet bli resultatet. Flera intervjuade vill göra jämförelser med andra internationella organisationer, t.ex. EU-parlamentet, där man anser att arbetet i partigrupper intar en mer central roll i att initiera och driva frågor.

Det partipolitiska arbetet i rådet - med nära koppling till det som utförs på det nationella planet - måste ges en tydligare roll i det nordiska samarbetet. Det åvilar partigrupperna att ta ansvar för att identifiera och driva vilka frågor som skall tas upp för debatt på det nordiska planet. Härvidlag har parlamentens partigruppsordföranden och andra centralt placerade personer i partigrupperna ett stort ansvar tillsammans med rådets medlemmar och de nordiska partigrupperna.

De nordiska partigrupperna, de nationella partigrupperna i parlamenten och det partipolitiska samarbetet som i övrigt bedrivs på det nordiska planet måste "slå sina påsar samman" i strävan att föra fram relevanta politiska frågor i den nordiska debatten.

5. Norden i Europa

I *Nordiskt samarbete i en ny tid* sägs att samarbetet behöver förnyas, moderniseras och rationaliseras och innehållet koncentreras. Arbetsformerna måste vitaliseras och anpassas till den nya situation som råder efter folkomröstningarna om medlemskap i Europeiska Unionen (EU) i Finland, Norge och Sverige. Utvecklingen har visat att det nordiska samarbetet inte är ett alternativ utan en del av bredare europeiskt samarbete.

I samtalen med politiker och tjänstemän har i princip två linjer för det nordiska samarbetets relation och utvecklingsmöjligheter till det vidare europeiska samarbetet redovisats.

Den ena skolan, som särskilt har danska förespråkare, hävdar förenklat uttryckt nu, eller aldrig. Det nordiska samarbetet måste upp till bevis nu om man vill spela en politisk roll i det europeiska sammanhanget. Att tre nordiska länder nu är medlemmar i EU ger en ny dimension till det nordiska samarbetet - och medför behov av omprövning och nya strategier. Det regionernas Europa som vi ser växa fram med en uppdelning i Syd-, Mellan- och Nordeuropa är en möjlighet för de nordiska länderna, även för dem med den lösare EES-anknytningen, att föra in nordiska hållningar på den europeiska agendan. Europafrågor bör tas upp i det nordiska samarbetet inte på EU:s villkor, utan för att EU/EES idag är en realitet i Norden.

De tre tyngst vägande skälen för att medvetet eftersträva att ett nordiskt perspektiv förs in i Europapolitiken är vår kulturella och politiska tradition, att vart och ett av de nordiska länderna har behov av att kompensera sin relativa litenhet och det gemensamma geografiska läget - i utkanten av norra Europa.

Det finns de som uttrycker att mycket av det EU gör idag är sådana frågor som det nordiska samarbetet tidigare misslyckats med, t.ex. införande av frihandel. Utifrån detta synsätt bör det nordiska samarbetet aktivt arbeta för att föra in frågor och lösningar på problem ur ett nordiskt perspektiv på Europa-dagordningen.

Då Nordiska rådet finns som samarbetsorgan är det naturligt att använda det som plattform för "Norden i Europa". Nordiska rådet bör vara arenan för politiskt samtal mellan regeringsföreträdare och parlamentarer från ländernas partiledningar i Europarelaterade spörsmål. Detta samarbete skall inte tyngas av administration och formaliafrågor utan vara just en arena för politiskt samtal; debatt och strategi.

Den andra skolan, särskilt artikulerad av finländare, uttrycker stor skepsis över om det nordiska samarbetet kan och bör "lägga sig i Europapolitiken". Man ställer sig frågande till om det nordiska samarbetet kan, och tillåts, tillföra något till Europa-dagordningen.

De som har denna inställning företräder vanligtvis linjen att det nordiska samarbetet idag inte har möjlighet att spela en aktiv politisk roll i konkurrensen från andra internationella fora, särskilt då EU. Man uttrycker "att vi får se tiden an".

När vi - i Finland och Sverige - får en mer balanserad syn på EU's möjligheter och begränsningar kan det finnas utrymme för ett intensifierat nordiskt samarbete.

Parlamentens Europaarbete

Bland de intervjuade ämbetsmännen som bistår parlamentens EU-utskott eller motsvarande märks dels i flera fall liten kännedom om den nordiska ambitionen att spela en roll i Europapolitiken. Dels är man tveksam till hur det nordiska samarbetet skall kunna komma in på ett fruktbarande sätt. Om det nordiska samarbetet skall kunna hävda sig krävs det att det inordnas i parlamentens Europaarbete.

Som avgörande hinder för det nordiska samarbetets möjlighet att påverka nämns att rådet arbetar alltför långsamt. Om Nordiska rådet skall kunna bidra med något i Europapolitiken handlar det om att *väcka frågor*, ej att komma med inlägg i en pågående beslutsprocess. Det nordiska samarbetet bör också kunna spela en roll i den regionalpolitiska debatten - konkretisering av "regionernas Europa" och i att finna metoder för implementering av EU-direktiv för att främja nordisk rättslighet. Därutöver bör EU:s halvårsvisa ordförandeskapsprogram granskas och värderas ur ett nordiskt perspektiv.

Då det gäller Nordiska rådets inplanerade temasession i mars 1996 - Europaforum - anser ett par av de intervjuade tjänstemännen att det var förvånande att rådet inte tagit kontakt med berörda nationella utskott och deras ämbetsmän samt de nordiska EU-parlamentarikerna för att samråda om uppläggning och inriktning av ett sådant evenemang. En naturlig discussionsfråga skulle vara hur man på bästa sätt optimerar de samnordiska och nationellt nordiska insatserna för att ge den nordiska dimensionen största möjliga slagkraft i det europeiska perspektivet. Det anses som en självklarhet att de nordiska EU-kommissionärerna skall delta i "Europaforum".

6. Det nordiska budskapet

Flera av de intervjuade rådsmedlemmarna tar upp problemet med att nå ut med information om det nordiska samarbetet. Detta får naturligtvis till effekt att återkopplingen till den nationella nivån ytterligare försvåras.

Rådets informationsresurser går idag i hög utsträckning direkt till media. Frågan är om det inte skulle vara mer verkningsfullt att koncentrera resurserna till information och dialog med nationella politiska organisationer och till intresseorganisationer och folkrörelser. Enligt detta synsätt, som bygger på förutsättningen att rådet med sin mellanstatliga status aldrig kan vara ett kraftfullt beslutsorgan, är de verkliga beslutsfattarna på

nationellt plan som man i första hand skall informera och föra en dialog med. Om det nordiska samarbetet lyckas föra in den nordiska dimensionen på andra politiska arenor - den nationella, den europeiska och i övriga internationella fora - har man lyckats!

Några av de intervjuade vill skärpa till frågeställningen om hur man bäst skall nå ut med det nordiska budskapet: Om det nu finns ett nordiskt budskap att förmedla?

Det inte är kommunikationen med omvärlden som anses vara huvudproblemet, det är istället att det finns så lite att informera om. Avsaknaden av konkreta resultat av det nordiska samarbetet gör att de icke-nordiskt engagerade pralamentarikerna, allmänhet och media har bilden av rådet som en "prat- och middagsklubb".

Bland de förslag till förändringar och förbättringar rörande informations- och kommunikationsområdet som nämnts av de intervjuade rådsmedlemmarna kan märkas

1. En strategi för information och kommunikation måste utformas så att den tar sikte på att nå målgrupper utanför de redan invigda i det nordiska samarbetet. Budskapet om vad det nordiska samarbetet resulterar i och vad den aktuella nordiska debatten handlar om måste spridas till vidare kretsar.
2. Samspelet mellan rådet och ministerrådet med ömsesidigt informationsutbyte måste bli bättre. Idag anser rådsmedlemmar att de ej i tillräcklig omfattning har kunskap om vad ministerrådet gör och planerar. Ett särskilt ansvar för detta åvilar respektive nordisk samarbetsminister. t.ex. kan nämnas att den danska samarbetsministern sammanträffar med den danska delegationens arbetsutskott ca en gång per kvartal.
3. Informationen från det nordiska samarbetet bör vara gemensam för rådet och ministerrådet. Idag har informationen till rådsmedlemmar många olika vägar - vilket inte sällan leder till att samma information kommer från flera olika håll.
4. Det nordiska informationsflödet borde koncentreras till ett *nyhetsbrev* (kort och aktuell information), *debattforum* (tidskrift som ges ut några gånger per år för debatt och analys, t.ex. rörande säkerhetspolitik, Nordens närområden, nordisk kulturpolitik och Norden i Europa) och *förmedling* av aktuell nordisk politisk debatt och resultat av det nordiska samarbetet till fackpress, intresseorganisationer m.fl.
5. Partigrupperna har en viktig funktion att fylla i spridningen av information till och från rådets medlemmar.
6. Relevant nordisk information bör göras tillgängligt via modern informationsteknologi.
7. Varje beslut om rådsarrangemang, temasessioner och temamöten, och utgivande av publikation skall innehålla en beskrivning av hur, och till

vem, information skall spridas. I en hård konkurrens om intresse och tid är det viktigt med en välutvecklad strategi för informationsspridning.

8. Parlamentens presidier/talmän skall vara väl informerade om vilka nordiska arrangemang som planeras och vilka frågor som är aktuella på den nordiska agendan.

9. Sist, men inte minst, poängteras betydelsen av politiskt ansvarstagande för att kommunicera det nordiska budskapet. Rådsmedlemmarna har ett ansvar att informera om och diskutera med kollegor i de nationella parti-grupperna. Rådsmedlemmarna har också ett ansvar att föra in den nordiska dimensionen där så är relevant i behandlingen i parlamentens utskott.

7. Rekommendationer och medlemsförslag

Nordiska rådet kan anta rekommendationer och rikta dem till de nordiska ländernas regeringar samfällt eller till regeringen i ett eller flera länder. Den intressanta frågeställningen i detta sammanhang är om de har någon politisk genomslagskraft. Flera av de intervjuade anser att deras betydelse är ytterst marginell.

Varje medlem i rådet har rätt att väcka förslag, s.k. medlemsförslag. Även presidiet och utskotten kan väcka förslag. Under senare tid har det också blivit vanligare att en partigrupp väcker förslag.

En genomgång av Nordiska rådets rekommendationer och framställningar visar att rådet under åren 1990 - hittills 1995 behandlat över 200 sådana ärenden

År	Medlemsförslag Utskottsförslag Presidieförslag	Ministerråds- förslag	Totalt	Varav ej avslutade	Varav miljö frågor
1990	23	10	33	1	10
1991	44	12	56	4	8
1992	40	9	49	5	6
1993	22	8	30	11	4
1994	21	6	27	20	5
hittills 1995	17	5	22	22	2
Totalt	167^{*)}	50	217	63	35

*) Det kan vara mer än ett medlemsförslag som behandlat ett visst ämne. Det var ytterligare 15 medlemsförslag, dvs. totalt 182 under perioden 1990 - hittills 1995.

Medlemsförslagen och rekommendationerna omspannar ett vitt fält, allt från "att förbättra världen" till mycket lokala frågor och frågor av ett be-

gränsat politiskt intresse. I bilaga 4 återfinns en förteckning över de miljöfrågor som behandlats i rådet 1990-95.

Till skillnad från t.ex. motioner som behandlas av den svenska riksdagen, där motioner vanligtvis avslås, är mönstret snarast det motsatta i Nordiska rådet. Behandlingen av medlemsförslagen bemöts av "nordisk artighet". Även om flertalet medlemmar betraktar det som av perifert nordiskt och politiskt intresse behandlas det av utskott/presidiet och plenarförsamlingen. Ibland förekommer också ett remissförfarande.

Flertalet av de intervjuade medlemmarna i rådet säger att man idag missbrukar instrumenten medlemsförslag och rekommendationer genom att använda dem för ofta och till för marginella frågor. Detta har fått till effekt att påtryckningsmedlet att lämna en rekommendation till en eller flera nordiska regeringar har blivit uddlöst. Det har urvattnats och tas inte riktigt på allvar från regeringssidan.

Från ministerrådets sida uttrycks att en rekommendation från rådet skall *överbägas*, inte följas med automatik. Ett annat sätt att uttrycka det från ministerrådets sida är att ungefär en tredjedel av rekommendationerna berör relevanta aktuella spörsmål, en tredjedel handlar om resursfrågor - vanligtvis utökningar av specifika poster i ministerrådets budget, den resterande tredjedelen behandlar marginella detaljfrågor av ringa politisk betydelse.

Då det gäller *uppföljning* av rekommendationerna är den enligt alla intervjuades uppfattning dålig. Den har enligt fleras utsago blivit sämre än vad den varit förut, bl.a. sägs att man från presidiesekretariatets sida inte särskilt aktivt följer upp rekommendationerna. Om man blickar framåt bör partigrupperna ta ett aktivt ansvar för att de politiska initiativen, och då inte bara i form av rekommendationer, följs upp.

Dock kan nämnas att man i Danmark valt följande modell för uppföljning:

Rådsdelegationen begär att regeringen redogör för vad som hänt med ett urval av rekommendationer antagna av rådet. Man har t.ex. begärt redovisning av den danska regeringens uppföljning av finansiering av Östersjösamarbetet och exportbegränsning av miljöfarligt avfall.

Från 1990 har närmare tvåhundra medlems-, utskotts- och presidieförslag behandlats av rådets plenarförsamling. Enligt flera av de intervjuade rådsmedlemmarna krävs det större *disciplin* när det gäller att väcka medlemsförslag. Det är viktigt att rådet koncentrerar sig till politiskt viktiga och aktuella frågeställningar ur ett nordiskt perspektiv och inte tappar bort sig i detaljfrågor av marginellt politiskt och nordiskt intresse. En idé är att förslag som väcks av enskild medlem i rådet först skall behandlas av den partigrupp medlemmen tillhör. På detta sätt kan förslaget testas - har det ett vidare intresse och betydelse, eller bör det ej vidare behandlas alternativt behandlas på annat sätt eller vid annan tidpunkt.

Vid sidan om rekommendationsinstrumentet kan rådets medlemmar använda sig av *frågeinstitutet*. Flera har fört fram att parlamentarikerna i rådet mer aktivt borde använda sig av möjligheten att ställa frågor till representanter för de nordiska regeringarna. Och då inte bara i samband

med sessionerna, utan löpande under året. Det är ett snabbt och effektivt sätt att få svar.

Rekommendationernas genomslagskraft i den nationella parlamentariska debatten är ringa, om den överhuvudtaget existerar. Kännedomen och kunskapen om rådets rekommendationer är liten, eller finns inte alls, bland de tjänstemän som betjänar parlamentets utskott.

8. Förslag till förändringar

Förslagen som framkommer i intervjuerna för att uppnå en bättre sammanlänkning mellan de nordiska och nationella arenorna är mer eller mindre genomgripande och en del är av organisatorisk karaktär. Utöver behovet av en starkare och tydligare partipolitisk förankring till arbetet i de nationella parlamenten och en medveten informationsstrategi är det följande förslag som förts fram.

1. Politiskt torg

För att det nordiska samarbetet skall kunna vara ett politiskt torg för idéutveckling, gemensamma initiativ och skapande av väl fungerande personliga nätverk krävs att representanter för respektive partiledningar/grupper i parlamenten ges möjlighet - och tar sig tiden - att vara aktiva i ett nordiskt sammanhang. Om denna förutsättning infrias innebär det också att debatten koncentreras till de politiskt vitala och aktuella frågeställningarna ur såväl ett nordiskt som nationellt och europeiskt perspektiv. Frågor att diskutera är då säkerhetspolitik, Europapolitik, ekonomisk politik, sysselsättningspolitik och miljöpolitik i enlighet med de prioriteringar rådet slagit fast.

2. Koncentration

För att det nordiska samarbetet skall bli mer resultatorienterat krävs att de samnordiska insatserna koncentreras till områden där de gör störst nytta. Det är viktigt att resurserna används på så sätt att de samnordiska insatserna blir slagkraftiga och synliggjorda. Detta är en förutsättning för att "det nordiska" också skall få genomslagskraft i den nationella debatten.

3. Nordiska rådets arbetssätt

Bland de intervjuade rådsmedlemmarna finns i princip tre linjer för hur det nordiska samarbetets och Nordiska rådets förankring i den politiska vardagen i parlamenten bäst tillgodoses - enbart ett politiskt torg, genom parlamentets utskott eller genom personunion mellan engagemang i nationellt utskott och rådsutskott som t.ex. hanterar miljöfrågor.

Politiskt torg

Nordiska rådets arbete bör koncentreras till ett "politiskt torg". Regeringsföreträdare och representanter från de olika partigruppernas ledningar

möts för debatt, gemensamma initiativ och idéutveckling. Genom att samarbetet hålls på en hög politisk nivå säkerställs dels förankring tillbaka till det nationella arbetet, dels att frågeställningarna som kommer upp till diskussion är av övergripande karaktär.

För särskilda frågor kan speciella arbetsgrupper tillsättas. Denna modell för nordiskt samarbete har en lös och flexibel organisation som kan anpassas till vilka frågor som är av gemensamt nordiskt intresse att arbeta med över tiden.

Parlamentsutskott

Nordiska rådet bör enligt denna modell, förutom att vara ett "politiskt torg", också omfatta "parlamentarikernas samarbetsorgan". För att säkerställa ett kontinuerligt samarbete mellan de nationella parlamenten och deras utskott bör dessa utskott ha ett direkt samarbete sinsemellan. Ordförandelandet förutsätts utöva det aktiva ordförandeskapet och svara för den politiska agendan. Ordförandelandet har också det administrativa ansvaret ett år i taget. I denna modell behövs ej några särskilda utskott i Nordiska rådet. Initiativ tas istället av de nationella utskotten och förslag lämnas till rådet/presidiet. Hur intensivt samarbetet mellan de nationella utskotten skall vara är avhängigt av hur stark kopplingen är till det nordiska perspektivet. Initiativ förutsätts kunna tas av regeringarna, parlamentens utskott och partigrupperna.

Utskott i Nordiska rådet

Enligt denna modell skall rådet arbeta i enlighet med den utskottsstruktur som nu är fastställd. För att kopplingen till den nationella nivån skall ske förutsätts, som i likhet med de två andra modellerna, att den partipolitiska förankringen blir starkare än vad den är idag. Därutöver anser flertalet intervjuade rådsmedlemmar att det bör vara personunion mellan den nordiska och den nationella nivån. Den som arbetar med miljöfrågor nordiskt skall också göra det nationellt. Det bör vara ett krav att ha den nationella basen i ett nationellt miljöutskott om man skall arbeta med miljöfrågor på ett nordiskt plan.

4. Parlamentens talmän

För att stärka kopplingen till det parlamentariska arbetet i de nordiska länderna är det nödvändigt att talmännen hålls väl informerade om - och ges tillfälle att komma med förslag och idéer till - rådets aktiviteter. Presidiet bör sammanträffa med parlamentens talmän i samband med rådets sessioner.

5. Aktivt ordförandeskap

Det åvilar ett särskilt ansvar på dem som är ordförande i rådets organ att tillse att rådets agenda ej är isolerad från de frågor som är aktuella och viktiga nationellt och i ett Europaperspektiv.

6. *Nordiska rådets mötesformer*

För att fånga intresset vid rådets sessioner, temasessioner och temamöten måste följande kriterier uppfyllas

- Mer politisk debatt och mindre formaliafrågor och detaljer
- Deltagande på hög politisk nivå - regeringsföreträdare och partiledare
- Översyn av debattreglerna för att göra diskussionen mer spännande och livaktig Här borde parlamentens talmän kunna tillföra idéer och uppslag
- Vid temasessioner och möten är debatten öppen för andra än för rådsmedlemmar och regeringsföreträdare

7. *Prioritering och disciplin*

Det är viktigt "att tänka nordiskt". Detta gäller vid initiativtagande, t.ex. i form av medlemsförslag och rekommendationer. Partigrupperna har här en nyckelfunktion.

8. *Mindre administration - mer politik*

Den nordiska debatten och det nordiska samarbetet skall koncentreras till politiska frågor, med mindre formaliahantering och detaljfrågor. Stödorganisationen skall anpassas till detta synsätt.

9. *Jämförelser med andra internationella organisationer*

Idéer och uppslag till förbättrade och effektivare arbetsformer inom det nordiska samarbetet bör hämtas från andra internationella organisationer.

10. *Export av goda idéer*

Det finns flera exempel på att det nordiska samarbetet också har någonting att ge, t.ex. minoritetslösningar, manifesterade genom de självstyrande områdena, som väcker intresse utanför Norden. Sådant man är bra på i Norden skall man också berätta för omvärlden om.

9. **Det fortsatta arbetet**

Denna kartläggning har försökt beskriva hur det nordiska samarbetets förankring i de nordiska ländernas parlament ser ut idag och vilka idéer till förändringar som finns. Den skall ses som underlag för fortsatt debatt och diskussion mellan företrädare i rådet och de nationella partigrupperna.

Om Nordiska rådet inte skall marginaliseras ytterligare, utan tvärtom spela en aktiv politisk roll är det enligt flertalet intervjuade rådsmedlemmar a och o

att Nordiska rådets dagordning koncentreras till politiskt relevanta frågeställningar som också har bäring på det arbete som bedrivs nationellt och i på ett europeiskt/internationellt plan

att centralt placerade politiker i de respektive partiledningarna i de nordiska länderna också anser det mödan värt med ett nordiskt engagemang.

Det anges lite olika vägar för hur man bäst skall kunna uppnå detta. Flertalet av de intervjuade rådsmedlemmarna uttalar att ett aktivt partipolitiskt arbete är en förutsättning för positiv utveckling av Nordiska rådet. Därutöver anser de flera att talmännen i de nordiska ländernas parlament är viktiga nyckelpersoner i strävan att få en bättre koppling mellan den nordiska och nationella nivån.

Den kartläggning budgetutskottet låtit genomföra som kontrolluppgift skall ses som steg ett i en process. Nästa steg måste vara att rådets medlemmar, de nordiska och nationella partigrupperna tar tag i frågan. Om målet är att Nordiska rådet skall spela en aktiv politisk roll med en dagordning som är integrerad med de i de nationella parlamenten och i EU måste någonting göras!

Budgetutskottet har föreslagit att ett idéutbyte skall anordnas snarast för att dryfta de spörsmål som tas upp i denna kartläggning. Vid ett sådant tillfälle är nyckelaktörerna Nordiska rådets presidium, utskottspresidier, nordiska partigruppsordföranden och ledningarna för partigrupperna/partiorganisationerna i respektive nordiskt land. Det är också önskvärt att parlamentens talmän involverades i ett sådant idéutbyte.

Vidare föreslås att rådet, genom sitt presidium, regelbundet sammanträffar med parlamentens och de självstyrande områdenas talmän, t.ex. i samband med rådets sessioner, för att säkerställa en aktiv dialog med dem som leder parlamentens arbete.

Utdrag ur rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid", februari 1995

1. Politiska utgångspunkter

Det nordiska samarbetet bygger - nu och i framtiden - på en genuin värdegemenskap mellan fem länder och tre självstyrande områden i Norden. Nordiskt samarbete bedrivs på många nivåer och i många former: mellan parlament, regeringar, myndigheter, organisationer, folkrörelser, företag och enskilda. Samarbetet har en djup folklig förankring vilket ger det en unik legitimitet. Nordisk samverkan har blivit en närmast självklar del av samhällslivet.

Vår utgångspunkt och bestämda mening är att nordiskt samarbete även i framtiden kommer att fylla en viktig funktion. Det officiella nordiska samarbetet mellan regeringar och parlament bör vidareföras och fördjupas på det sätt som bäst tjänar de nordiska folkens intressen.

Samarbetet behöver dock förnyas, moderniseras och rationaliseras och innehållet koncentreras. Arbetsformerna måste vitaliseras och anpassas till den nya situation som råder efter folkomröstningarna om medlemskap i Europeiska Unionen (EU) i Finland, Norge och Sverige. Utvecklingen har visat att det nordiska samarbetet inte är ett alternativ utan en del av ett bredare europeiskt samarbete. Det är därför av betydelse att sambanden mellan den nationella, den nordiska och den europeiska nivån stärks, för att säkerställa att varje sakfråga hanteras i rätt sammanhang och för att undvika dubbelarbete.

Finlands och Sveriges inträde i EU för med sig delvis nya förutsättningar för samarbetet mellan de nordiska parlamenten och regeringarna. Med tre nordiska länder och ett självstyrande område, Åland, inom EU och två länder i ett nära samarbetsförhållande genom EES-avtalet, samt med två självstyrande områden, Grönland och Färöarna, som baserar sitt samarbete med EU på bilaterala avtal, kommer det nordiska samarbetets betydelse att öka, dels som en sammanhållande kraft i Norden och dels som plattform för påverkan i ett större europeiskt sammanhang.

I slutakten till anslutningsfördraget om medlemskap i EU kom Finland, Sverige och Norge tillsammans med de dåvarande medlemsländerna överens om en särskild förklaring: "De avtalslutande parterna registrerar att Sverige, Finland och Norge som medlemmar av Europeiska unionen avser att fortsätta sitt nordiska samarbete, både inbördes och tillsammans med andra länder och territorier, i full överensstämmelse med gemenskapsrätten och andra bestämmelser i Maastricht-fördraget." I EES-avtalet sägs följande: "Bestämmelserna i EES-avtalet skall inte hindra samarbete inom ramen för det nordiska samarbetet, i den utsträckning som ett sådant samarbete inte hindrar att avtalet fungerar tillfredsställande."

EU kommer framöver att inta en avgörande roll i utvecklingen i Europa. Det är därför viktigt att det nordiska samarbetet nyttjas som plattform för att tillvarata nordiska intressen och påverka den europeiska dagordningen. Dialog, debatt och samling kring EU-frågor i ett tidigt skede, liksom när det gäller samstämd tillämpning av direktiv och andra rättsakter inom EU/EES, bör bli centrala element i framtida nordiskt samarbete för att bevara nordisk rättslikhet.

Alla de deltagande länderna med de självstyrande områdena skall tillförsäkras en fortsatt likvärdig ställning inom ramen för det framtida nordiska samarbetet, oavsett anslutningsform till EU/EES.

Ett betydelsefullt led i reformarbetet är att samarbetet får en starkare och tydligare partipolitisk förankring. Den förstärkning av partigruppernas roll i det nordiska samarbetet som skett under senare år bör därför fortsätta.

Det är vår uppfattning att det nordiska samarbetet skall koncentreras till tre huvudområden:

- * Samarbete inom Norden
- * Norden och Europa/EU/EES
- * Norden och dess närområden

Det är vare sig möjligt eller önskvärt att dra några skarpa gränser mellan områdena. Den internationella dimensionen i ett vidare perspektiv är av avgörande betydelse för allt nordiskt samarbete.

Nordisk konsultation i internationella fora skall fortsätta i enlighet med Helsingforsavtalet. Statsministrarna lägger vikt vid att finna flexibla arbetsformer som gör det möjligt att vidareföra och utveckla det nordiska samarbetet i FN-fora. Därutöver har de nordiska statsministrarna ombett sina utrikesministrar att företa en genomgång av det nordiska samarbetets arbetsformer i olika internationella fora med sikte att finna rutiner som säkrar ett fortsatt effektivt och flexibelt samarbete under de delvis nya villkor som nu gäller. De tre huvudområdena kan beskrivas på följande sätt:

1. Samarbete inom Norden

Samarbete som bygger på och utvecklar den värdegemenskap som finns mellan alla nordiska folk och som får sitt främsta uttryck i kulturell och språklig gemenskap och en likartad syn på demokrati, en god miljö och grundläggande sociala rättigheter. Samverkan kring samhällsuppgifter som utvecklar den nordiska värdegemenskapen och där samnordiska lösningar ger fördelar för medborgarna framför nationella eller vidare internationella arrangemang.

2. Norden och Europa/EU/EES

Samverkan i frågor av betydelse i första hand för arbetet inom EU/EES, där de nordiska länderna har en värdegemenskap och sammanfallande intressen. Det nordiska samarbetet skall utgöra en plattform för initiativ i frågor där länderna har en önskan om att påverka den europeiska dag-

ordningen. Det nordiska samarbetet skall också kunna medverka till att göra uppföljningen av direktiv och andra EU/ EES-regelverk enhetlig. Vidare bör det nordiska samarbetet spela en roll som bro mellan de nordiska länder och självstyrande områden som är medlemmar av Europeiska unionen och de som knyts till det europeiska samarbetet via EES-avtalet eller andra avtal.

3. Norden och dess närområden

Utvecklingen i Nordens närområden - Östersjöregionen och Arktis, inklusive Barentsområdet - är av stor politisk vikt för de nordiska länderna. Ett utbyggt samarbete med de baltiska staterna och nordvästra Ryssland är ett viktigt bidrag till stabilitet och demokrati i regionen. En bärkraftig utveckling baseras på bl.a. ett ansvarsfullt utnyttjande av naturresurser och hänsynstagande till den unika miljön och urbefolkningarnas intressen i det arktiska området.

5. Övriga överväganden och förslag

Allmänt

- Nordiska rådet bör bibehållas och utvecklas som ett gemensamt forum för nordiska parlament och regeringar. Samarbetets politiska relevans för deltagarna är avgörande för det nordiska samarbetets framtid. Med ledning av de intentioner som låg bakom Nordiska rådets tillblivelse skall det väsentliga vara att skapa kontakt mellan politiskt ansvariga och tillhandahålla ett politiskt besluts- och debattforum, så att en fruktbar politisk dialog över parti och landgränser och mellan regeringar och parlamentsmedlemmar kan främjas.
- **Det är nödvändigt att organisationen utvecklas, moderniseras och rationaliseras så att den blir mer effektiv och resultatorienterad med en starkare koppling till arbetet i de nationella nordiska parlamenten.**
- Ministerrådets roll som fora för politisk debatt, rådslag och samordning bör förstärkas.
- **Formerna för samarbetet i såväl rådet som ministerrådet bör förenklas och anpassas, för att åstadkomma en koncentration till politiskt viktiga frågor. Det nordiska samarbetet bör organiseras så att dubbelarbete undviks, i relation till såväl den nationella nivån som Europeisk nivå. De frågor som är bäst ägnade att lösas på nordisk nivå bör också hänskjutas dit, enligt de kriterier för "nordisk nytta" som angetts i det föregående.**

BIHANG 2

Förteckning över intervjuade personer

Dorte Bennedsen	Ordförande, socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet
Knud Enggaard	Ordförande, mittengruppen i Nordiska rådet
Hans Engell	Ordförande, konservativa gruppen i Nordiska rådet
Geir H. Haarde	President i Nordiska rådet mars - december 1995
Per Olof Håkansson	President i Nordiska rådet november 1994-februari 1995
Kjell Nordström	Nordiska rådets budgetutskott, vice ordf (soc dem gruppen)
Peter Angelsen	Nordiska rådets budgetutskott, ordf (mittengruppen)
Inger Koch	Nordiska rådets budgetutskott (konservativa gruppen)
Outi Ojala	Nordiska rådets budgetutskott (vänstersoc gruppen)
Ranveig Frøiland	Nordiska rådets miljöutskott (soc dem gruppen)
Olof Salmén	Nordiska rådets miljöutskott, ordf (mittengruppen)
Chris Heister	Nordiska rådets miljöutskott (konservativa gruppen)
Paul Chaffey	Nordiska rådets miljöutskott, vice ordf (vänstersoc gruppen)
Pia Gjellerup	Ordförande för den socialdem gruppen i danska folketinget
Roger Jansson	Talman i det åländska lagtinget
Berno Kjeldsen	Nordiska ministerrådets samarbetskommitté (Danmark)
Snjólaug Ólafsdóttir	Nordiska ministerrådets samarbetskommitté (Island)
Eva Persson	Nordiska ministerrådets samarbetskommitté (Sverige)
Pär Stenbäck	Generalsekreterare i Nordiska ministerrådet
Joakim Lönnroth	Rådgivare i Nordiska ministerrådet
I-C Björklund	Tidigare presidiesekreterare, Nordiska rådet
Anders Wenström	Presidiesekreterare i Nordiska rådet
Björn Einersen	Konsulent till Europautskottet i danska folketinget
Niilo Jääskinen	Sekreterare i Stora utskottet i finska riksdagen
Þórður Bogason	Sekreterare i Utrikesutskottet i isländska alltinget
Åge B Grutle	Sekreterare i Utrikesutskottet i norska stortinget
Bengt Ohlsson	Föredragande i EU-nämnden i svenska riksdagen
Annika Jagander	Föredragande i Utrikesutskottet i svenska riksdagen
Jan Rasmusson	Sekreterare i miljöutskottet i danska folketinget
Áslaug Árnadóttir	Sekreterare i miljöutskottet i isländska alltinget
Tiril Vogt	Sekreterare i miljö- och energikommittén i norska stortinget
Lars-Erik Sojdelius	Sekreterare i jordbruksutskottet i svenska riksdagen

Övriga som bidragit med information, kunskap och erfarenheter

Jerry Svensson	Partigruppsssekreterare, socialdemokratiska gruppen i NR
Jan Kløvstad	Partigruppsssekreterare, mittengruppen i NR
Mads Lebech	Partigruppsssekreterare, konservativa gruppen i NR
Petter Nilsen	Partigruppsssekreterare, vänstersocialistiska gruppen i NR
Henrik Hagemann	Generalsekreterare, NR:s danska delegation
Guy Lindström	Generalsekreterare, NR:s finska delegation
Susanne Eriksson	Tf delegationssekreterare, NR:s åländska delegation
Elin Flygenring	Generalsekreterare, NR:s isländska delegation
Kjell Myhre-Jensen	Sekretariatsleder, NR:s norska delegation
Björn Andreasen	Förstekonsulent, NR:s norska delegation
Eva Smekal	Byråchef, NR:s svenska delegation
Larserik Häggman	Tidigare chefredaktör för Nordisk Kontakt
Göran Lundberg	Utskottssekreterare (miljö) i Nordiska rådet
Anneli Joneken	Byrådirektör, Nordiska rådets presidiesekretariat

P.g.a. av bortavaro har det ej varit möjligt att genomföra ett samtal med den vänstersocialistiska gruppens ordförande, Kjellbjørg Lunde.

BIHANG 3

Rekommendationer och framställningar inom miljöområdet i Nordiska rådet 1990-1995 (totalt 35 st)

			<u>Avslut</u>
1/1990/e	B 107/e	Nordiskt miljöfinansieringsbolag	mars 91
2/1990/s	A 861/s, B 104/s	Handlingsplan mot havsförorening	mars 91
3/1990/s	A 873/s, B 106/s	Handlingsplan mot luftförorening	mars 91
4/1990/s	A 873/s	Globalt miljösamarbete	mars 92
5/1990/s	B 105/s	Handlingsprogram för renare teknologi, avfall och återanvändning	mars 91
6/1990/m	A 859/s	Internationellt samarbete om export av avfall	mars 93
7/1990/m	A 859/s	Nätverk för renare teknologier	mars 93
8/1990/s	A 860/s	Åtgärder för att undvika oljekatastrofer	mars 92
9/1990/s	A 860/s	Internationellt samarbete mot oljeskador	mars 91
10/1990/m	A 906/s	Luftföroreningsproblem på Nordkalotten	mars 94
11/1991/m	A 911/t	Vägrafikens miljöeffekter	mars 92
12/1991/j	A 939/t	Lagstiftningssamarbete om bio- och genteknologi	
13/1991/m	A 932, A 936/e	Beräkningsmodell för grön BNP	mars 92
14/1991/k	B 119/k	Nordiskt miljöforskningsprogram	mars 92
15/1991/e	A 910/e	Miljövårdinsatser i Baltikum	mars 92
16/1991/m	A 929/s	Miljöteknologi till Östeuropa	mars 92
17/1991/m	A 929/s	Informationsplikt rörande kärnkrafts- anläggningar	mars 92
18/1991/m	A 929/s	Miljöbistånd till Baltikum	mars 93
19/1992/m	B 126/m	Nordiskt samarbetsprogram för fiskeri 1993-1996	mars 93
20/1992/e	A 991/e, A 999/e	Energi- och miljöpolitiskt samarbete	mars 95
21/1992/m	A 997/m	Internationella uppförandekoder inom miljösektorn	
22/1992/m	A 1007/m	Kärnsäkerhet i Nordområdena	
23/1992/m	A 1012/m	Begränsning av export av miljöfarligt avfall	mars 95
24/1992/m	A 1013/m	Skydd av fredade fågelarter	mars 94
25/1993/m	A 1020/m	Insatser för ökad säkerhet vid kärnkraft- verken i Sosnovy Bor och Ignalina	
26/1993/m	A 1025/m	Finansiering för räddning av Östersjön	
27/1993/m	A 1034, A 1043/m, A 1044/m	Kontroll av kärnteknisk verksamhet	

30/1993/m	A 1034/m, A 1043/m, A 1044/m	Säkerhet, energi och miljö
1/1994/m	B 142/m	Nordisk miljöstrategi 1994 - 1996 p.1-2
2/1994/m	A 1035/m	Behandling av miljöfarligt avfall
3/1994/m	A 1060/m	Redovisning av kärnavfallsprodukter
4/1994/m	A 1061/m, A 1062/m	Miljöutveckling och säkerhet i arktis
27/1994/m	A 1072/m	Samnordisk skogsinformation
12/1995/m	A 1104/m	Nordisk sektorsintegrering av naturvård
13/1995/m	B 150/m	Inrättande av Nordiska rådets natur och miljöpris

Det bör observeras att ministerrådets handlingsprogram och planer förutsätts följas upp, varför noteringen om tidpunkt för ärendets avslutande i högermarginalen för dessa skall sättas inom parentes.

Udvalgsforslag

om ligebehandling af nordiske statsborgere i samarbejde med de nordiske ombudsmænd

(fremlagt af Juridisk Udvalg)

Nordisk Ministerråd fremlagde i sit forslag til ændring af Helsingforsaftalen B 152/p bl.a. forslag til en ændring af artikel 2 i aftalen. Dette skete bl.a. på baggrund af Åsling-rapporten.

På baggrund af forslag B 152/p afbetækning fra Pæsidiet og en udtalelse fra Juridisk Udvalg vedtog Rådet under sin ekstrasesion i september måned 1995 i København at indføre nedenstående generelle regel om ligebehandling i Norden:

Artikel 2

"Ved udformningen af love og andre retsregler i de nordiske lande skal statsborgere i de øvrige nordiske lande sidestilles med landets egne statsborgere. Dette gælder inden for samarbejdsoverenskomstens virkeområde.

Undtagelse fra første stykke kan dog gøres, hvis krav om statsborgerskab er grundlovsfæstet, nødvendigt på grund af andre internationale forpligtelser, eller det i øvrigt af særlige grunde skønnes nødvendigt".

Den nye regel i Helsingforsaftalen indeholder ikke nogen overstatslige muligheder, og den nye ligebehandlingsregel må derfor helt og holdent gennemføres på national basis. Den vedtagne regel har dog karakter af en politisk hensigtserklæring, som kan være retningsgivende for en ny lovgivning i de nordiske lande. Selv om den vedtagne ligebehandlingsregel ikke ændrer Helsingforsaftalens grundlæggende karakter og heller ikke forstærker dennes retskraft i forhold til den enkelte nordiske statsborger, er Juridisk Udvalg enig i ministerrådets bedømmelse, at Helsingforsaftalen ved gennemførelsen af den nye ligebehandlingsregel i artikel 2 vil få en forstærket folkeretlig dimension. Med henblik på at følge op på de nordiske intentioner om, hvorledes den nye regel om ligebehandling af nordiske statsborgere skal føres ud i livet og følges op, er det vigtigt, at man tilvejebringer en effektiv behandlingsmåde for spørgsmål om manglende ligebehandling i den nationale lovgivning og ved anvendelsen af de nationale regler.

Der er et udpræget behov for en systematisk overvågning og evaluering af regelens anvendelse, og netop derfor har ministerrådet villet tilkendegive den politiske vilje til at understrege, at reglerne om ligebehandling af nordiske statsborgere tages alvorligt og bør følges op på samme måde i de nordiske lande.

Det er på denne baggrund, og fordi der er stor enighed om, at Norden må foregå med et godt eksempel for de øvrige europæiske lande, at Juridisk Udvalg foreslår, at man inddrager de eksisterende nordiske ombuds-mænd i arbejdet med kontrollen med anvendelsen af ligebehandlingsreglerne for nordiske statsborgere.

Regeringerne bør informere almenheden i de nordiske lande om de muligheder, som det nordiske ombudsmandssamarbejde indebærer også for så vidt angår ligebehandling af nordiske statsborgere.

Juridisk Udvalg foreslår derfor at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at indlede et samarbejde for at påse, at offentlige myndigheder i de nordiske lande bidrager til at tilrettelægge forholdene bedst muligt således at de parlamentariske ombudsmandsinstitutioner kan udøve deres kontrol med, at nordiske statsborgere behandles efter de i artikel 2 i Helsingforsaftalen udtrykte intentioner.

Kuopio, den 13. november 1995

Arne Andersson (m) Formand

Jette Gottlieb (EL)

Sinikka Hurskainen (SDP)

Hannes Manninen (Kesk.)

Vibeke Peschardt (RV)

Eirin Faldet (A)

Ulf Guttormsen (A)

Johan J. Jakobsen (Sp)

Maggi Mikaelsson (v)

Birthe Sörestedt (s)

Kulturutskottets betänkande

över medlemsförslag om Ett kommande Norden - Handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultur- samarbete 1996-2000

(Ministerrådsförslaget, se s. 416)

1. Innledning

Ett kommande Norden - Handlingsplan for nordisk barne- og ungdomskultursamarbeid, omfatter mål og strategier for nordisk barne- og ungdomskultursamarbeid for årene 1996-2000. Handlingsplanen inneholder også forslag til konkrete tiltak, prosjekter, samt struktur og økonomi.

I handlingsplanen er det også gjort en beskrivelse og analyse av tidligere og pågående virksomhet innenfor området nordisk barne- og ungdomskultur. Underlagsmateriale for handlingsplanen utgjøres av:

- *Ett levande Norden 1994 - Barn og unge møter nordiske kunstnere*
Rapport fra et kulturprosjekt initiert av Nordisk ministerråd.
- *Vi skaper Norden*
Nordisk barne- og ungdomskulturkonferanse 1995.
- *Nordisk Ungdomskomiteé*
Énmannsutrening av Nordisk Ungdomskomiteé.
- *Vi skaper Norden - voksenfri nordisk konferanse*
Rapport fra konferanse 1995.

2. Ministerrådsforslaget

2.1 Kulturpolitiske forutsetninger

Det nordiske kultursamarbeidet styres generelt av kulturavtalen av 1971, av Kulturhandlingsplanen fra 1988 og de retningslinjer som ble angitt i nysatsningsprogrammet for kultur-, utdannings- og forskningsområdet, som ble vedtatt av Nordisk Råd 42:a sesjon i 1993.

I kulturavtalen fremheves ikke kultursamarbeidet innenfor barne- og ungdomsområdet særskilt. I Kulturhandlingsplanen legges, med utgangspunkt i bevaring og utvikling av det nordiske kulturfellesskapet, særskilt

vekt på aktiviteter som skal gjøre barn og unge bevisste om sin nordiske identitet og de verdier den bygger på.

Ved utgangen av Kulturhandlingsplanens periode 1991/92, besluttet ministerrådet, i samråd med Nordisk Råds kulturutvalg, at de sentrale prinsippene i planen skal gjelde også i framtiden.

2.2 Kulturpolitiske målsettinger

Norden som begrep er ikke en selvsagt del av nordiske barn og unges kulturelle hverdag. For å nå varige nordiske effekter, bør handlingsplanen ta utgangspunkt i barns og ungdommers opplevelse, forståelse og eget skapende.

Hovedmålet for kultursamarbeidet innen barne- og ungdomsområdet er å styrke den nordiske identiteten gjennom å øke barns og ungdommers deltakelse i, kunnskap om og interesse for nordisk kultur;

- Forsterke innsatsene for å stimulere til nytenkning og utvikling av kontaktnettet innen det nordiske barne- og ungdomskultursamarbeidet;

- Fremme den nordiske kulturidentiteten blant barn og ungdommer gjennom å øke forståelsen for og kunnskapen om den nordiske kulturarven, herunder også de nordiske urbefolkninger, samt naturen og den felles historiske tradisjonen i Norden;

- Virke for økt kunnskap blant barn og ungdommer om de nordiske språkernes mangfold, blant annet gjennom å styrke den egne språklige identiteten, skape møteplasser og utvikle/ anvende ulike kommunikasjonsformer for barn, ungdommer og voksne;

- Gi kultur for og med barn og ungdommer gode forutsetninger for å utvikles, såvel kvalitativt som kvantitativt, samt tilgodese deres behov for eget skapende og aktiv deltakelse i det nordiske kultursamarbeidet;

- Utvide deltakelsen i det nordiske kultursamarbeidet gjennom å fremme et fordypet samvirke mellom kunst- og kulturliv, forskole og skole, utdanningsinstitusjoner og foreningsliv, særskilt barne- og ungdomsorganisasjoner, samt fritids- og ungdomsklubber;

- stimulere barn og ungdommer, at gjennom aktiv deltakelse i kulturlivet, øke sin medvirkning i samfunnet for øvrig.

- Øke kunnskapen om og styrke den kulturelle dialogen med land utenfor Norden, og med de etniske minoriteter innen Norden. Å integrere det mangekulturelle i den nordiske kulturen, er en viktig del av den nordiske identiteten.

2.3 Strategier for det nordiske barne- og ungdomskultursamarbeidet

Følgende strategier er trukket opp for å nå målene:

- stimulere og utnytte allerede eksisterende samarbeidsorgan og nettverk

Dessuten bør nye nettverk skapes;

- bygge på en helhetsoppfatning om barn og ungdommers vilkår

- prioritere sektorovergrepene prosjekt

Fordype kontaktene mellom skole og kulturliv, i det formål å utvikle skolen som skaper og formidler av nordisk identitet;

- Øke kunnskapen om de nordiske land og nordisk samarbeid gjennom spredning av informasjon som har barn og ungdommer i Norden som målgruppe.

En betydelig oppgave i framtiden blir å anvende ny teknologi ved informasjons- og erfaringsutvikling;

- utnytte ny teknikk

Med ny teknikk får de nordiske ungdommer en mulighet til å omgås på tross av store avstander;

- å la prosjekt for øvrig utvikle seg over lengre perioder og ivareta erfaringer

- å virke i kulturlivet over konvensjonelle grenser for å nå nye målgrupper

- å skape nye møtesplasser for barn og ungdommer

- og stimulere barn- og ungdomskulturforskning.

2.4 Struktur og organisering av barne- og ungdomskulturområdet

Et viktig instrument for å sikre og utvikle satsninger innen barn- og ungdomskulturområdet i nordisk perspektiv, er å skape et organ som har den oppgaven å arbeide utifra de målene som Nordisk ministerråd fastsetter. Organisasjonsstrukturen innen området skal lette iverksettelse av de overgrepene målene, følge opp strategiene og gjennomføring av konkrete prosjekt. I tillegg ivaretar strukturen gjennom to støtteordninger fordelingen av ministerrådets bidrag på det ungdomspolitiske området og til regional virksomhet innen barne- og ungdomskulturen.

I handlingsplanen foreslås en ny struktur innen barn- og ungdomsområde. Det tilsettes en ledningsgruppe for nordisk barn- og ungdomskultur som blir kultursektorens særskilte organ for barne- og ungdomskultur. Den eksisterende Nordiske kontakgruppe for barn og kultur omorganiseres til Ledningsgruppen for nordisk barn- og ungdomskultur, og skal ha et tidsbegrenset mandat tilsvarende handlingsplanens virksomhetsperiode for årene 1996 - 2000. Ledningsgruppen for nordisk barn- og ungdomskultur skal tilsvare de andre ledningsgrupper innen kulturområdet, og skal forankres ministerielt som de øvrige ledningsgruppene.

Ledningsgruppen for barne- og ungdomskultur tildeles egne prosjektmidler og administrerer "Ett levende Norden"-fondet. Gjennom samvirke med komitéer, ledningsgrupper og Nordisk kulturfond, virker ledningsgruppen for å koordinere satsninger innen barne- og ungdomskultur. I relasjon til Ministerrådet har ledningsgruppen en initierende og en råd-

givende funksjon, blant annet når det gjelder nysatsningsmidlene for barn og ungdom.

Tilsvarende skal mandatet til Nordisk Ungdomskomiteé revideres. Nordisk Ungdomskomiteé opprettholdes som Ministerrådets rådgivende og koordinerende organ i nordiske og internasjonale barne- og ungdomspolitiske spørsmål. Komiteéens støtteordninger endres, slik at formålet og prosjektene innhold blir de avgjørende kriteriene for bidragsyting. Maksimalt halvparten av komiteéens midler avsettes for støtteordningen. De øvrige midler reserveres for forskningssamarbeidet og andre initiativ i komiteéens regi.

Nordisk Ungdomskomiteés sammensetning endres, slik at det blir en rimelig balanse mellom myndighetenes og organisasjonenes representasjon. Komiteéens virksomhetsperiode i denne utformingen er årene 1996 - 2000, tilsvarende den for Ledningsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur.

Ledningsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur og Nordisk Ungdomskomiteé skal ha årlige samrådsmøter, med det formål å sikre koordineringen av arbeidet innen barne- og ungdomsområdet, og oppfølgingen av handlingsplanens sentrale målsettinger. Mot slutten av handlingsplanens virksomhetsperiode påligger det begge disse organer i fellesskap å foreslå for ministerrådet en struktur for det nordiske samarbeidet innen barne- og ungdomsområdet etter år 2000.

Ministerrådet skal fastlegge formålsparagrafer og retningslinjer, herunder sammensetning av Ledningsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur, og revidert regelverk for Nordisk Ungdomskomiteé, samt retningslinjer for Ett levande Norden-fondet, og ungdomsstøtteordningen etter behandling av handlingsplanen i Nordisk Råd.

2.5 Økonomiske rammer for nordisk barne- og ungdomssamarbeid

Nordisk Ministerråd tar stilling til den årlige budsjetttrammen i samband med budsjettbehandlingen, og på grunnlag av de presiserte retningslinjer for arbeidet.

Ministerrådet skal fastholde en særskilt budsjetttramme for virksomheten på barne- og ungdomsområdet for årene 1996 - 2000, og fordele midlene i følge de kulturpolitiske mål som angis i denne handlingsplanen.

Den økonomiske rammen for nordisk barne- og ungdomskultur, utgjøres av de midler som i Nordisk ministerråds budsjett innen kultursektoren særskilt er avsatt til barne- og ungdomssamarbeid. I budsjettforslaget for 1996 utgjøres disse midlene av;

- prosjektmidler for barn og ungdom DKK 5.0 mill
- Nordisk Ungdomskomiteé DKK 4.6 mill

Ministerrådets målsetting er at de særskilte midlene for barne- og ungdomskultur skal økes i takt med at midler frigjøres fra tidsbestemte program innen kultursektorens ramme, slik at midlene år 1998 utgjør DKK 12 mill.

Ministerrådet forventer at Nordisk kulturfond i handlingsplanens virksomhetsperiode 1996 - 2000 fortsetter å særlig prioritere barn- og ungdomsområdet.

Ministerrådet forutsetter at ledningsgrupper og komitéer avsetter midler for virksomhet for og med barn og ungdom innen det egne kunstområdet, med det formål å utvikle det nordiske barne- og ungdomskultursamarbeidet og bidra til nyskaping over nasjonsgrenser på kunstområdet.

Kultur- og undervisningsministrene skal, i felles prosjekt, samt i samarbeid mellom kultur-, undervisnings- og forskningssektorens underliggende organer, fortsette sitt samarbeid for å prioritere og synliggjøre barn- og ungdomsområdet.

For særskilt omfattende prosjekter, f.eks. av tverrsektoriell karakter, og de oppgaver som Ministerrådet i handlingsplanen forutsetter at ledningsgruppene og komitéer påtar seg i tillegg til sin ordinære virksomhet, kan midler søkes av Ministerrådets prosjektmidler for barn og ungdom, samt tverrsektoriell virksomhet.

I tillegg avsettes under undervisnings- og forskningssektoren i følge undervisningsministrenes retningslinjer, midler til skolesamarbeid, mobilitetsprogram, språksamarbeid og forskning.

3. Kulturutvalgets betenkning over Nordisk Ministerråds forslag B 153/k om "Ett kommande Norden - Handlingsplan for nordisk barn-och ungdomskultursamarbeid"

3.1 Innledning

I en verden i stadig hurtigere endring, er det av avgjørende betydning å få sin stemme hørt, å bli sett, og ha muligheten til å påvirke. Innen kulturområdet finnes det gode muligheter for personlig utvikling for barn og ungdommer i Norden. En aktiv deltakelse i kulturlivet kan bidra til økt livskvalitet. Det skjer gjennom opplevelsen av det å selv kunne skape, men også gjennom å være deltaker og kjenne tilhørighet og samhørighet.

Uten barn og unges aktive medvirkning kan vi hverken styrke det nordiske fellesskapet eller utvikle våre demokratier. Sammen med den europeiske integrasjonen og innvandringen til Norden, gir den globale folkevandringen opphav til spørsmål rundt egen identitet, ikke minst blant dagens unge. Det er derfor viktig å skape en følelse av samhørighet, som samtidig inspirerer til åpenhet mot det vi opplever som annerledes.

På bakgrunn av dette, ser kulturutvalget at det nordiske samarbeidet har betydningsfulle oppgaver i framtiden, som skal løses av dagens barn og ungdommer. Den utfordringen som ligger i kulturutvalgets og Ministerrådets hender, er å skape gode rammebetingelser for barn og ungdommer i Norden. Det nordiske barne- og ungdomssamarbeidet er en viktig faktor, for å skape de beste oppvekst- og utviklingsmuligheter for Nordens yngre generasjoner.

3.2 Målsetninger og strategier

Kulturutvalget har diskutert den definisjonen av barn- og ungdomskultur som handlingsplanen tar utgangspunkt i. Utvalget er kjent med at det finnes et utall definisjoner av begrepet kultur, og at en avgrensning av dette begrepet, og en spesifisering av barne- og ungdomskultur er vanskelig. Det er imidlertid ikke lett å få grep om hvilken definisjon av barne- og ungdomskultur, ministerrådsforslaget til handlingsplan for nordisk barne- og ungdomskultur bygger på. Kulturutvalget ser klart linjene i målsetningene og strategiene planen trekker opp, men basisen dette hviler på, er ikke enkelt å få øye på.

Kulturutvalget er langt på vei fornøyd med Nordisk Ministerråds forslag til nordisk handlingsplan for barn- og ungdom. De grunnleggende målsetningene og strategiene er i tråd med kulturutvalgets synspunkter på hva det framtidige nordiske barne- og ungdomssamarbeidet bør bygge på.

3.3 De enkelte prosjekter og konkrete tiltak

Kulturutvalget er ikke beredt til å ta stilling til de enkelte prosjekter og konkrete tiltak som planen foreslår. Kulturutvalget ser heller ikke som sin fremste oppgave. Nordisk Råds kulturutvalg fikk forslaget til handlingsplan så sent som i midten av september. Kulturutvalget ser derfor forslaget til handlingsplan i første omgang som et diskusjonsgrunnlag, der man ønsker å sette igang en partipolitisk diskusjon, og nasjonale og nordiske prosesser, for å forankre de forslagene til handling som planen inneholder. Endelig stilling til de konkrete forslagene, vil utvalget ta ved de årlige temamøtene om nordisk barne- og ungdomskultur, og i budsjettarbeidet for hvert enkelt år, fra 1996 til år 2000.

Selv om kulturutvalget her ikke går inn på de enkelte prosjekter, vil utvalget uttrykke sin tilfredshet med at det foregår en bevisst satsning på utviklingen og bruken av ny teknologi i barne- og ungdomssamarbeidet i Norden.

3.4 Elektroniske midler

Selv om kulturutvalget ikke diskuterer de konkrete forslag til handling som finnes i barne- og ungdomskulturplanen, vil utvalget uttrykke tilfredshet med at det foregår en bevisst satsning på utviklingen og bruken av ny teknologi i barne- og ungdomssamarbeidet i Norden.

Elektroniske medier utgjør de viktigste informasjons- og kommunikasjonsredskap for barn og unge idag. Denne tendensen vil sannsynligvis forsterkes i framtiden.

For å engasjere barn og unge i det nordiske fellesskapet, er bruk og utvikling av elektroniske medier på en positiv måte av avgjørende betydning.

Gjennom å tilby barn og unge mulighet for å vise film, video- og tv-program som de selv har skapt, etableres forutsetninger for kvalitetsvurderinger og en kritisk holdning til film- og mediatilbudet.

3.5 Tverrsektorielle saker

3.5.1 Forholdet mellom kultur- og utdanningsministrene

Et svakt punkt med planen, er at forslaget til handlingsplan enbart er kulturministrenes. Da Ministerrådet (kultur- og undervisningsministrene) delte seg i heholdsvis de to ministerrådene; kulturministrene og undervisnings-/forskningsministrene, uttrykte kulturutvalget sin bekymring over de tverrsektorielle sakene ministerådene deler.

I ministerrådsforslaget om nysatsning, ble barn og ungdom utpekt til den viktigste målgruppen i den kulturpolitiske nyorienteringen. Videre ble satsningen på barn og unge betegnet som sektorovergripende. Ministerrådet la vekt på økt innsats overfor barn og ungdom, og utforme tilbud som bygget på et samarbeidsmønster på bredest mulig basis. Man sa da at denne innsatsen i stor utstrekning ville bli koordinert og planlagt i samarbeid mellom kulturministrene og undervisningsministrene.

I handlingsplanen om nordisk barne- og ungdomskultur, blir det uttalt at samarbeidet mellom skole- og kulturområdet i høg grad avgjør hvor godt de nordiske satsningene på barne- og ungdomskultur kommer til å lykkes. Et overgripende samarbeid mellom kulturlivet og de barn, ungdommer og voksne som til hverdags virker i Nordens skoler, er av stor betydning. Skolen har en sentral plass når det gjelder å skape og formidle en nordisk identitet, ikke minst med tanke på at det bare er skolen som tilbyr sammenhenger der alle barn og ungdommer kan nås. Videre pekes det på at det er viktig å fordype kontaktene mellom kulturinstitusjoner og skoler, både nasjonalt og nordisk, for å utvikle skolen som skaper og formidler av nordisk identitet. En avgjørende faktor i det vellykkede nordiske prosjektet "Et levende Norden", blir nettopp ansett for å være det nære samarbeidet med skolen.

Informasjon om nordisk barne- og ungdomskultursamarbeid har i stor utstrekning hatt voksne som målgruppe. Handlingsplanen ser spredning av informasjon, med barn og ungdom i Norden som målgruppe, som et betydningsfullt tiltak for å styrke den nordiske identiteten. Her trekkes det nordiske skoledatanettverk fram som et eksempel på bruk av informasjonsteknologi.

En vesentlig del av barne- og ungdomskultursamarbeidet faller i mellomrommet mellom kulturministrene og utdanningsministrene når skolen spiller en stadig større rolle, både i opplæring og formidling av kunst og kultur. Selv om kulturutvalget er kjent med at det også er en noe svak kobling mellom kultur og utdanning nasjonalt i de nordiske land, kan de nordiske kultur- og undervisnings-/forskningsministrene her gå foran, og være et eksempel til nasjonal etterfølgelse. Kulturutvalget ber derfor kultur- og undervisnings- og forskningsministrene bearbeide handlingsplanen, og komme med flere forslag til felles initiativer innenfor barne- og ungdomsområdet, og en langt grundigere kobling mellom kultur- og utdanningsområdet.

3.5.2 *Forholdet mellom kultur- og forskningsministrene*

Også forskningsområdet i det nordiske samarbeidet kan bidra med viktige elementer i det framtidige nordiske barne- og ungdomssamarbeidet.

Handlingsplanen beskriver resultatene av forskningsprosjektet "Nordisk identitet" som et vesentlig hjelpemiddel i bedømmingen av hvilke prosjekt som mest styrker den nordiske identiteten, og som er særlig egnet for samarbeid innen barne- og ungdomsområdet på et samnordisk plan. Kulturutvalget mener det er viktig å stimulere den nordiske barne- og ungdomsforskningen, og støtter kulturministrenes forslag om at det bør avsettes midler til barne- og ungdomskulturforskning innenfor rammen av ministerrådets forskningsmidler. Forskningsministrene bør få anledning til å uttale seg om dette området, og komme med konkrete forslag som kan innarbeides i handlingsplanens forslag til konkrete tiltak.

3.6 *Finansieringen av det nordiske barne- og ungdomskultursamarbeidet*

Den manglende koordineringen mellom kultur- og utdannings-/forskningsministrene når det gjelder barne- og ungdomsområdet, kommer til uttrykk gjennom at handlingsplanens forslag skal finansieres innom kultursektorens rammer, gjennom særskilte midler som anvises for politisk styring innen området, samt for Ledningsgruppen for nordisk barn- og ungdomskultur og Nordisk Ungdomskomiteé, samt deres støtteordninger.

Handlingsplanen har ingen økonomiske koblinger til f.eks. mobilitetsprogrammene Nordplus eller Nordplus-junior, som selvsagt har et utdanningsmessig siktemål, men som også inngår som et vesetlig element i den overordnede målsettingen for det nordisk kultursamarbeidet, som er å styrke den nordiske identitet gjennom å øke barns og ungdommers deltakelse i, kunnskap om og interesse for nordisk kultur. Skoledatanettverket er et annet viktig element, som kunne ha fått en mer sentral plass enn det handlingsplanen viser til.

Kulturutvalget vil heller ikke være med på å fastslå at midlene til barne- og ungdomskulturområdet i 1998 skal økes til 12 MDKK. Fordi de tverrsektorielle prosjekter er prioritert, vil kulturutvalget be kultur- og utdanningsministrene lage en oversikt over sine framtidige felles satsningsområder, med tilsvarede økonomisk anslag. På den måten kan rådet få en bedre totaloversikt over det nordiske barne- og ungdomssamarbeidet, og muligvis finne midler også på andre områder, som gjennom fellesinnsatser bidrar til et større effekt og nedslagsfelt i det nordiske samarbeidet.

Kulturutvalget vil ikke støtte opprettelse av et særlig fond "Levende Norden-fond", som skal være en særlig støtteordning der regioner kan søke bidrag til større nordiske kulturprosjekt som retter seg til barn og ungdommer, primært innen skolens rammer. For det første vil kulturutvalget anføre at slike kulturprosjekt kan søke midler i Nordisk kulturfond. Alternativt kan kulturfondet anmodes om særskilt å prioritere slike prosjekter innenfor målgruppen barn og ungdom. Dessuten vil kulturutvalget også her henstille til kultur- og undervisningsministrene om å finne fellesmidler

til større prosjekter innen kultur- og skolesamarbeidet. Generelt kan det anføres at Ministerrådet har utviklet et større antall organer og institusjoner som det kan søkes midler fra. Enda et fond i tillegg til disse, skaper merkostnader til administrasjon, samtidig som det av brukerne kreves stadig større kunnskaper om de ulike støtteordninger og prosjektmidler i det nordiske samarbeidet.

Når det gjelder kriteriene for bidragshandtering, stiller kulturutvalget seg positivt til de prinsippene som trekkes opp. Kulturutvalget vil bare påpeke at det i tillegg til vestnordisk deltakelse, også bør gjøres tilsvarende prioritering også for randområdene øst-Finland og Nordkalotten.

3.7 Ny struktur

Kulturutvalget er også skeptisk til opprettelsen av Ledningsgruppen for barn og kultur. Kulturutvalget heller mot den oppfatning at denne oppgaven bør ministerrådene; kultur- og utdannings-/ forskningsministrene ta på seg selv, siden det i stor grad er snakk om en tverrsektoriell satsning, som langt på vei berører alle institusjoner og samarbeidorganer i ministerrådets regi.

Kulturutvalget foreslår at det første året i handlingsplanen, kan anvendes til å sette igang en prosess for å diskutere nasjonal og nordisk barne- og ungdomskultur. Selv om handlingsplanen inneholder kapitler om kulturpolitikken på barne- og ungdomsområdet i de enkelte nordiske land, er det etter kulturutvalgets mening, gjort for lite for å lage kobling mellom nasjonal og nordisk kulturpolitikk i Norden. Et selvsagt utgangspunkt for en slik prosess vil være det foreliggende ministerrådsforslaget "Et kommende Norden - Handlingsplan for nordisk barne- og ungdomskultur".

3.8 Det frivillige organisasjonslivet

Den selvsagthet vi anvender våre demokratiske rettigheter, den letthet som utmerker tilgangen på informasjon, de mange menneskers innsats innen det frivillige organisasjonslivet, og den viljen som eksisterer til å øke barn og unges påvirkning i samfunnslivet, kan man påstå er typisk nordisk. Denne delen av den nordiske kulturarven er det viktig å ivareta og videreutvikle.

Handlingsplanen fastslår at barn- og ungdomsorganisasjonene er gode og viktige skoler i demokrati. Organisasjonene tilbyr barn og ungdommer muligheten til å tilegne seg både ett uformelt og et formelt bruk av en demokratisk væremåte og de demokratiske spilleregler.

Kulturvalget vil i tillegg til de målsettinger og strategier Ministerrådet har trukket opp, understreke betydningen av det frivillige organisasjonslivet i barne- og ungdomssamarbeidet i Norden. Kulturutvalget vil slå fast at de folkelige organisasjoner er viktige aktører i de nordiske samarbeidet, også innenfor barne- og ungdomsområdet. Dette framgår av den strategien Ministerrådet har lagt for det nordiske barne- og ungdomskultursamarbeidet, men rimer etter utvalgets mening dårlig med ministerrådets reduksjon av generell støtte til nordiske barne- og ungdomsorganisasjoner.

Utvalget ser det også som naturlig at man tar utgangspunkt i den organiserte barne- og ungdomsvirksomheten, med det formål å nå nye målgrupper i det nordiske samarbeidet. Kulturutvalget ber Ministerrådet diskutere hvilke nye målgrupper man ønsker å nå med denne handlingsplanen, og med hvilke midler.

I handlingsplanen peker Ministerrådet selv på det faktum at store grupper av barn og ungdommer finnes utenfor de tradisjonelle kulturelle nettverkene. For å nå dem i det nordiske kultursamarbeidet, behøves det innsatser fra folklige og frivillige organisasjoner.

Kulturutvalget ser det som viktig at man gjør innsatser for å nå nye målgrupper i det nordiske barne- og ungdomssamarbeidet, ikke minst uorganisert ungdom, men vil samtidig legge til at det må ikke skje på bekostning av det nordiske samarbeidet som allerede fungerer bra innenfor området barn og unge, og heller ikke med midler som hentes ut fra generelle støtteordninger til det frivillige organisasjonslivet.

3.9 Det flerkulturelle Norden

Kulturutvalget ser at Ministerrådet støtter prosjektet "Ett mångkulturellt Norden" til dets avslutning høsten 1996, og foreslår flere positive tiltak som et ledd i internasjonal kulturutveksling mellom Norden og den øvrige verden. Kulturutvalget etterspør en klarere nordisk strategi når det gjelder den kulturelle utviklingen i de flerkulturelle samfunnene i de nordiske land, og de utfordringene nordens barn og unge opplever i møtet mellom kulturer, og i møtet med fremmede kulturer.

3.10 Støtteordninger og prosjektorientering

Kulturutvalget er skeptisk til den grad av prosjektorientering Ministerrådet arbeider fram i sin egen organisasjon. Det gjelder både i forhold til folkeopplysningsorganisasjonene, og i denne handlingsplanen; Nordisk Ungdomskomiteé. Kulturutvalget anser det som viktig å beholde generelle støtteordninger, fordi det frivillige organisasjonslivet er en viktig kraft, og representerer kontinuiteten i det nordiske kultursamarbeidet. Dersom midlene i for stor grad styres i retning av prosjektmidler, risikerer man at den viktige underskogen av frivillige organisasjoner forsvinner.

4. Kulturutvalgets konklusjon

Selv om kulturutvalget med dette ikke endelig godkjenner ministerrådets forslag til handlingsplan for nordisk barne- og ungdomskultursamarbeid 1996-2000, vil utvalget likevel at ministerrådet begynner arbeidet etter planen. Det er ikke utvalgets intensjoner å bremse det nordiske barne- og ungdomssamarbeidet.

Satsningen på barn og ungdom er imidlertid sektorovergripende, og kulturutvalget ser det som en vesentlig svakhet med det forelagte ministerrådsforslaget, at det ikke er utarbeidet av kultur-, utdannings- og forskningsministrene i fellesskap. Skolen har en sentral plass når det gjelder å

skape og formidle en nordisk identitet, ikke minst med tanke på at det bare er skolen som tilbyr sammenhenger der alle barn og ungdommer kan nås. Videre er det viktig å fordype kontaktene mellom kulturinstitusjoner og skoler, både nasjonalt og nordisk, for å utvikle skolen som skaper og formidler av nordisk identitet.

Med henvisning till vad som ovan anförts föreslår kulturutskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa förslaget till Handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete för åren 1996-2000 med förbehåll för att ministerrådet ytterligare bearbetar förslaget till handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete (B 153/k), och återkommer till Nordiska rådets nästa session med ett reviderat förslag, varvid bl.a. följande frågeställningar beaktats:

- att de nordiska utbildnings- och forskningsministrarnas bidrag till nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete inhämtas och inarbetas i planen,
- att kulturutskottet inte stödjer upprättande av "Ett levande Norden"-fond,
- att kulturutskottet är tveksamt till upprättande av en ledningsgrupp för barn- och ungdomskultur,
- att kulturutskottet vill att det grundbidrag som tilldelas barn- och ungdomsorganisationerna inte reduceras från nuvarande nivå,
- att det utarbetas en nordisk strategi när det gäller den kulturella utvecklingen i de mångkulturella samhällena i våra nordiska länder,
- att Nordiska ministerrådet kontinuerligt rapporterar till Nordiska rådet hur genomförandet av handlingsplanen framskrider.

Kuopio den 13 november 1995

Bjarni Djurholm (Ff)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Marianne Samuelsson (mp)
Siri Frost Sterri (H)

Karin Lian (A)
Berit Oscarsson (s) Förman
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Marianne Carlström (s)

Ministerrådsförslag

om "Ett kommande Norden - Handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete"

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet (kulturministrarna) överlämnar härmed ett ministerrådsförslag om *Ett kommande Norden - Handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete* för behandling under Nordiska rådets 47:e session i Kuopio.

Ministerrådet ber om rådets synpunkter på förslaget. Ministerrådet avser, när rådets synpunkter föreligger, att lägga fram planer för genomförandet av handlingsplanen samt nya stadgar för de bidragsgivande organen inom barn- och ungdomskulturens område.

Köpenhamn den 7 september 1995

För Nordiska ministerrådet

Jytte Hilden

Pär Stenbäck

Ett kommande Norden

Handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete 1996 - 2000

INNEHÅLL

1. Inledning.....	419
2. Sammanfattning	422
3. Nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete 1996 - 2000	423
3.1. Kulturpolitiska mål.....	423
3.2. Strategier	424
3.3. Barn och unga i kulturpolitiken	427
3.4. Definitioner och avgränsningar	429
4. Förslag till konkreta åtgärder.....	430
4.1. Förstärkning av barn- och ungdomskultursatsningarna inom Nordiska ministerrådets egen organisation	431
4.2. Tvärsektoriella projektförslag	433
4.3. Elektroniska medier.....	439
4.4. Projektförslag inom övriga sektorer	442
4.5. Projekt som utformas under handlingsplanens verksamhetsperiod	443
4.6. Idrottssamarbete	444
4.7. Bidragshantering.....	444
4.8. Struktur och ekonomi	445
5. Tillbakablick och pågående barn- och ungdomssamarbete	448
5.1. Analys	448
5.2. En kort historik om barn och kultur.....	450
5.3. Ett levande Norden, ett pilotprojekt 1993-94	452
5.4. Nysatsningar 1994-95	454
5.5. Nordiska kulturfonden	455
5.6. Nordisk profilering i Europa och Norden.....	455
5.7. Nordiskt film- och mediasamarbete.....	456
5.8. Samarbete inom konstområdet	456
5.9. Nordiskt idrottsamarbete	457
5.10. Nordiska kulturinstitut/-Hus	457
5.11. Nordiska Ungdomskommittén	458
5.12. Nordiskt skolsamarbete	459
5.13. Nordiska skoldatanätet.....	459
5.14. Nordplusprogrammen.....	460
5.15. Nordjobb	460
5.16. Föreningarna Norden.....	460

Bilagor¹⁾

1. Nationella kulturpolitiska program för barn- och ungdomskultur..... 462
2. *Ett levande Norden 1994 - Barn och unga möter nordiska konstnärer*. Rapport från ett kulturprojekt initierat av Nordiska ministerrådet
3. *Vi skaber Norden!*, konferensrapport
4. Nordiska ungdomskommittén - utvärderingsrapport
5. *Vi skaber Norden - voksefrie nordiske konference*, konferensrapport

1) Häri ingår endast *Bilaga 1*. *Bilagorna 2-5* har samlats i separat tryck.

1. Inledning

I november 1992 anmodade statsministrarna i anslutning till nysatsningen på kultur, utbildning och forskning kulturministrarna att företa en samlad politisk värdering av det nordiska kultursamarbetet. I statsministrarnas riktlinjer underströks en önskan om satsningar som stärker en nordisk identitet. I detta sammanhang bedömdes samarbetet inom barn- och ungdomskulturens område som särskilt viktigt.

Det nordiska kultursamarbetet styrs generellt av kulturavtalet från 1971, av Kulturhandlingsplanen från 1988 och de politiska riktlinjer som angavs i Ministerrådsförslaget om nysatsning och ny struktur för kultur-, utbildnings- och forskningsområdet. Ministerrådsförslaget godkändes av Nordiska rådets 42:a session 1993.

I kulturavtalet ingår inget särskilt framhävande av kultursamarbetet inom barn- och ungdomsområdet. I Kulturhandlingsplanen läggs, med utgångspunkt i bevarande och utbyggande av den nordiska kulturgemenskapen, särskild vikt vid aktiviteter som skall göra barn och unga medvetna om sin nordiska identitet och de värden denna inrymmer.

Vid utgången av Kulturhandlingsplanens finansieringsperiod 1991/92 beslöt ministerrådet i samråd med Nordiska rådets kulturutskott, att de centrala principerna i planen även skall gälla i framtiden. I ministerrådsförslaget om nysatsning konstaterade ministerrådet att barn och ungdom är den viktigaste målgruppen i den kulturpolitiska nyorienteringen:

"Satsingen på barn og unge er sektorovergripende. Denne målgruppen er vigtig både nasjonalt i Norden og i det nordiske kultursamarbeidet. Det å gi barn og unge en styrket nordisk felleskapsfølelse og en nordisk kulturell identitet er en stor utfordring. ministerrådet vil øke innsatsen på dette området og legge vekt på at det utformes tilbud og bygges ut et samarbeidsmønster på bredest mulig basis. Denne innsatsen vil i stor utstrekning bli koordinert og planlagt i et samarbeid mellom kulturministrene og undervisningsministrene."

I sitt betänkande om ministerrådsförslaget betonade Nordiska rådets kulturutskott särskilt mediasamarbetet, barn- och ungdomssamarbetet och språksamarbetet samt framhöll dessas inbördes sammanhang. En förstärkning av ett av dessa områden har effekt på de andra. Utskottet underströk vikten av samplanering mellan dessa områden i detaljutformningen av nysatsningen.

I ministerrådets budget för kultursamarbetet 1994 betonades barn- och ungdomskulturen genom att det för detta samarbete anvisades en egen budgetpost, vilket även skedde för media- och språksamarbetet. Inom utbildningsområdet prioriterades ungdomsmobilitet och språksamarbetet. I sitt yttrande om budgeten underströk kulturutskottet prioriteringen av sådana projekt, som knyter an till media, innehåller utbytesverksamhet och ökar språkförståelsen. Vidare framhöll utskottet vikten av ett nära samarbete mellan kultur- och undervisningssektorn.

I ett uttalande från den 29 januari 1995 om det framtida nordiska samarbetet underströk de nordiska statsministrarna vikten av att stärka det nordiska samarbetet och benämnde kultur och identitet som ett av de tre centrala områdena för vidare samarbete.

I rapporten *Nordiskt samarbete i en ny tid* från den för Nordiska rådet och ministerrådet gemensamma reformarbetsgruppen, godkändes under Nordiska rådets session våren 1995 tre huvudområden för det framtida nordiska samarbetet. Under det första huvudområdet Samarbete inom Norden utpekades kultursamarbetet som en fortsatt huvudprioritering. Kultursamarbetet skall särskilt syfta till att:

- prioritera barn och ungdomar i syfte att utveckla nordisk identitet och främja internationell förståelse
- synliggöra resultaten av nordiskt konstnärligt skapande
- stödja det folkliga engagemanget i nordiskt kultursamarbete
- genomföra projekt med genomslagskraft i de nordiska länderna och internationellt.

Principen om *nordisk nytta* skall vara avgörande för vilken verksamhet som skall ske i samnordisk regi. Utgångspunkten för all nordisk verksamhet skall vara att de:

- avser verksamhet som annars skulle ske i nationell regi, men där påtagliga positiva effekter uppnås genom gemensamma nordiska lösningar
- manifesterar och utvecklar nordisk samhörighet
- ökar nordisk kompetens och konkurrenskraft

Med ovanstående bakgrund lägger ministerrådet (kulturministrarna) fram ett förslag till Ett kommande Norden - Handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete 1996-2000. Underlag för handlingsplanen utgör det hittills utförda arbetet under nysatsningen på barn och unga i kultursamarbetet och under nysatsningen hittills igångsatta projekt samt särskilt:

Pilotprojektet Ett levande Norden 1993-94. Projektet initierades av ministerrådet för att ge barn och ungdomar möjlighet att möta nordiska konstnärer, i huvudsak inom skolans ram. Genom dessa kreativa möten ville man skapa en större språkförståelse men också en nordisk identitet och en kunskap om de värden som finns i den nordiska kulturen.

Projektet riktade sig till barn och unga i åldern 10-16 år. Nio regioner i Norden valdes ut att delta i projektet. Dessa var Viborg Amt i Danmark, Vasa län i Finland, Eyafjörður distrikt i Island, Nord-Trøndelag fylke i Norge, Värmlands län i Sverige, Färöarna, Grönland, Åland och Sydsamiskt område.

Konferensen Vi skaber Norden!, Oslo i januari 1995. Konferensen arrangerades av Nordiska kontaktgruppen om barn och kultur samt Nordiska ungdomskommittén i samarbete med ministerrådet och Nordiska rådet. Konferensens avsikt var att, med representanter för barn- och ungdomsorganisationer, ministerier och kulturorgan, lägga ett underlag för arbetet

med handlingsplanen och ta fram projektförslag för det framtida nordiska barn- och ungdomskultursamarbetet.

På uppdrag av Ämbetsmannakommittén för nordiskt kulturellt samarbete genomfördes våren 1995 en *evaluering av Nordiska ungdomskommittén*. ministerrådets konklusioner av evalueringsrapportens rekommendationer har inarbetats i handlingsplanen.

Vi skaber Norden! Konferens för barn och ungdomar från en rad vänorter i Norden i Silkeborg, juni 1995. Konferensen arrangerades på initiativ av det danska ordförandeskapet i ministerrådet för att ge Nordens barn och unga en direkt möjlighet att påverka och aktivt medverka i utformningen av nordisk barn- och ungdomsverksamhet.

Rapporter från Ett levande Norden, Vi skaber Norden! och evaluering av Nordiska ungdomskommittén bifogas handlingsplanen.

Nordiska ministerrådet (kulturministrarna) beslöt vid sitt möte i maj 1994 att tillsätta en arbetsgrupp för utformandet av ett ministerrådsförslag om det framtida nordiska samarbetet inom barn- och ungdomskulturområdet med följande mandat:

- ge en analys av den samlade nordiska kulturinsatsen inom barn- och ungdomsområdet med särskild vikt vid att beskriva förhållandet mellan gällande stadgar, organisationsformer och bidragsbeviljningarna för barn- och ungdomsrelaterade projekt
- beskriva den nordiska kultursatsningen inom barn- och ungdomsområdet i relation till de nationella kulturpolitiska programmen inom samma område
- lägga fram förslag för Nordiska ministerrådet (kulturministrarna) som beskriver de övergripande politiska målen för det nordiska samarbetet inom barn- och ungdomskulturområdet
- föreslå en ändamålsenlig struktur för det nordiska samarbetet inom barn- och ungdomsområdet
- föreslå kriterier för prioritering av projekt. Existerande projekt och projektförslag kan med fördel användas som exempel
- eventuellt föreslå andra åtgärder inom området

I arbetsgruppen ingick:

Förstekonulent *Mette Hagen*, Nordiska kontaktgruppen om barn och kultur; Fuldmægtig *Jan Helmer-Petersen*, Nordiska kontaktgruppen om barn och kultur; Rådgivare *Per Støving*, Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete; Ungdoms- och idrottsinspektör *Ullrike Hjelt-Hansson*, Nordiska ungdomskommittén; Ordförande *Hanne-Marie Knudsen* (t.o.m. 31/12-94)/ ordförande *Vegard Hølaas* (fr.o.m. 1/1-95), Nordiska ungdomskommittén.

Sakkunnig var avdelningschef *Gudrun Wikström*, Statens kulturråd, projektledare för Ett levande Norden. Barn- och ungdomskulturkonsulent *Aldo Iskra* var utredare/sekreterare. Ordförande var rådgivare *Kirsi-Marja Lehtelä*, Nordiska ministerrådet.

2. Sammanfattning

Ett kommande Norden - Handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete omfattar mål och strategier för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete åren 1996-2000, förslag till konkreta åtgärder, projekt samt struktur och ekonomi. Även en beskrivning och analys av tidigare och pågående verksamhet inom området ingår.

Underlag för handlingsplanen utgörs av *Ett levande Norden - ett pilotprojekt*, Konferensen *Vi skaber Norden!* och *utvärderingsrapporten* om Nordiska ungdomskommitténs verksamhet.

Handlingsplanen är utformad att i huvudsak omfatta den del av verksamheten inom barn- och ungdomsområdet som är del av kultursektorn. Tyngdpunkten ligger inom ramen för barn- och ungdomskultur. Till relevanta delar belyses även tangerande verksamhet inom utbildningsområdet samt barn- och ungdomspolitik.

Utgångspunkten i handlingsplanen är att ministerrådet skapar ramarna och aktörerna ges möjlighet att påverka innehållet. Handlingsplanen skall till stor del uppfattas som en pågående process under åren 1996-2000. De enskilda förslagen som framkommit, exempelvis under idékonferensen *Vi skaber Norden!*, föreläggs ministerrådet eller relevanta organ för behandling allt eftersom de i detaljutformning bedöms relevanta med utgångspunkt i handlingsplanens målsättning.

I handlingsplanen är huvudmålet för ministerrådets kultursamarbete inom barn- och ungdomsområdet att stärka den nordiska identiteten genom att öka barns och ungdomars deltagande i, kunskap om och intresse för nordisk kultur.

Handlingsplanen definierar strategierna för att uppnå målen som följande:

- företrädesvis stimulera och utnyttja befintliga samarbetsorgan och nätverk
- utgå från en helhetsuppfattning om barn och ungdomars villkor. En verkningsfull nordisk insats inom barn och ungdomsområdet förutsätter en samordning av synpunkter som tillsammans ger en helhetsbild av barns och ungdomars vardag
- prioritera sektorövergripande projekt. Fördjupa kontakterna mellan skola och kulturliv i syfte att utveckla skolan som skapare och förmedlare av nordisk identitet
- öka kunskapen om de nordiska länderna och nordiskt samarbete genom spridning av information som har barn och ungdomar i Norden som målgrupp. En betydande uppgift för framtiden blir att använda ny teknologi vid informations- och erfarenhetsutbyte
- att i övrigt låta projekt få utvecklas under längre tidsperioder och tillvarata erfarenheter, att inom kulturlivet verka över konventionella gränsdragningar i syfte att nå nya målgrupper, att skapa nya mötes-

platser för barn och ungdomar och slutligen att stimulera av barn- och ungdomskulturforskning.

En stor del av projektförslagen i handlingsplanen är tvärspektoriella. Bland förslagen inom övriga sektorer dominerar film-, TV- och mediaområdet.

I handlingsplanen föreslås en ny struktur inom barn- och ungdomsområdet genom tillsättandet av en ledningsgrupp för nordisk barn- och ungdomskultur med tidsbegränsat mandat och genom revidering av Nordiska ungdomskommitténs mandat. Tillsammans med strukturförändringen och genom att engagera ministerrådets övriga organ inom kulturområdet i ett aktivare arbete med barn- och ungdomskultur avser ministerrådet verkställa den politiska prioriteringen. ministerrådet följer verksamhetens utveckling genom årliga temadiskussioner om det nordiska samarbetet på barn- och ungdomsområdet.

Handlingsplanen förslag finansieras inom kultursektorns ramar genom särskilda medel som anvisas för politisk styrning inom området samt för Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur och Nordiska ungdomskommittén samt deras stödordningar.

Ministerrådet lägger med handlingsplanen ramar för samarbetet inom nordisk barn- och ungdomskultur. Det är dock barn och ungdomar själva som deltar i planerandet och genomförandet av verksamheten, som verkställs med hjälp av de centrala aktörerna inom det nordiska och nationella kulturlivet.

3. Nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete 1996-2000

3.1 Kulturpolitiska mål

Kulturpolitiken i Norden präglas av ambitionen att vidga deltagandet i kulturlivet bland barn och ungdomar. Internationellt sett kan de nordiska länderna betraktas som föregångare. Många värdefulla erfarenheter har gjorts som bidragit till att utveckla barn- och ungdomskulturen i Norden.

Nordiska ministerrådets kulturpolitiska satsningar för barn och ungdomar är integrerade i den ordinarie verksamheten i enlighet med besluten i Kulturhandlingsplanen 1988. Det betyder att de ledningsgrupper och kommittéer som är underställda ministerrådet har ett uttalat ansvar för att även stödja barn- och ungdomskultur.

Ministerrådet ger de centrala aktörerna, i synnerhet barn och ungdomar, möjlighet att påverka utformningen och innehållet i projekten och därmed även i det nordiska kultursamarbetet.

Norden som begrepp är inte en självklar del av nordiska barns och ungdomars kulturella vardag. För att nå varaktiga nordiska effekter bör handlingsplanen ta utgångspunkt i barns och ungdomars upplevelse, förståelse och eget skapande.

Övergripande mål för satsningar inom barn- och ungdomskulturområdet under perioden 1996-2000

Ministerrådets huvudmål för det nordiska barn- och ungdomskultursamarbetet under perioden 1996-2000 är att stärka den nordiska identiteten genom att öka barns och ungdomars deltagande i, kunskap om och intresse för nordisk kultur.

- Förstärka insatserna för att stimulera till nytänkande och utveckling av kontaktnäten inom det nordiska barn- och ungdomskultursamarbetet.
- Främja den nordiska kulturidentiteten bland barn och ungdomar genom att öka förståelsen för och kunskapen om det nordiska kulturarvet, härunder även de nordiska urbefolkningarna, samt naturen och den gemensamma historiska traditionen i Norden.
- Verka för ökad kunskap bland barn och ungdomar om de nordiska språkens mångfald bland annat genom att stärka den egna språkliga identiteten, skapa mötesplatser och utveckla/använda olika kommunikationsformer för barn, ungdomar och vuxna.
- Ge kultur för och med barn och ungdomar goda förutsättningar att utvecklas såväl kvalitativt som kvantitativt, samt tillgodose deras behov av eget skapande och aktivt deltagande i det nordiska kultursamarbetet.
- Vidga deltagandet i det nordiska kultursamarbetet genom att främja en fördjupad samverkan mellan konst- och kulturliv, förskola och skola, utbildningsinstitutioner och föreningsliv, särskilt barn- och ungdomsorganisationer samt fritids- och ungdomsklubbar.
- Stimulera barn och ungdomar att genom aktivt deltagande i kulturlivet öka sin medverkan i samhället i övrigt.
- Öka kunskapen om och stärka den kulturella dialogen med länder utanför Norden och med de etniska minoriteterna inom Norden. Att integrera det mångkulturella i den nordiska kulturen är en viktig del av den nordiska identiteten.

3.2 Strategier

För att förverkliga de övergripande målen för handlingsplanen för barn- och ungdomskultur avser ministerrådet att:

- tillvarata barns och ungdomars delaktighet och egna kulturuttryck.
- förankra ansvaret för aktiviteterna i de centrala nationella kulturinstitutionerna som kan säkra kvalitet och kontinuitet.

Stimulera och utnyttja befintliga samarbetsorgan och nätverk

Samarbetet mellan de existerande nordiska nätverken bör stimuleras, företrädesvis mellan dem som finns i organisationslivet. Dessutom bör nya nätverk skapas.

Väl fungerande nätverk utgörs exempelvis av Föreningarna Norden, ungdomsorganisationernas nordiska paraplyorganisationer, konstnärsor-

ganisationer och institutioner som arbetar över nationsgränserna. De nordiska institutionerna/husen kan betraktas som särskilda resurser vid implementeringen av handlingsplanen. Nämnas kan även de informella nätverk som etablerats av konstnärer, lärare och elever som deltagit i Ett levande Norden.

En betydelsefull åtgärd för framtiden blir att använda ny teknologi vid informations- och erfarenhetsutbyte mellan de olika aktörerna i det nordiska kultursamarbetet.

Bygga på en helhetsuppfattning om barns och ungdomars villkor

En levande kultur gör sig gällande i vitt skilda områden och är beroende av den vardag den är sprungen ur. Satsningar inom barn- och ungdomskulturområdet måste ta utgångspunkt i flera aspekter vad gäller barns och ungdomars levnadsvillkor. Barn och ungdomar måste ges möjlighet att delta i positiva aktiviteter, som utvecklar dem som människor och skapar förståelse för andras situation. Kreativ kulturverksamhet spelar en växande roll i förebyggandet av sociala problem, social isolering och utstötning, samt bekämpande av missbruk av berusningsmedel, rasism och våld. De nordiska länderna lägger vikt på att ungdomar skall delta i och lära sig de demokratiska samhällsprocesserna genom organisationernas aktiviteter.

Hänsyn bör tas till såväl geografiska omständigheter som till sociala och kulturella. En verkningsfull nordisk insats inom barn och ungdomskulturområdet förutsätter en samordning av synpunkter som tillsammans ger en tydlig helhetsbild av barns och ungdomars vardag i Norden.

Prioritera sektorövergripande projekt

Samarbetet mellan skol- och kulturområdet i Norden genomgår en påtaglig förnyelse och avgör i hög grad hur väl de nordiska satsningarna på barn- och ungdomskultur kommer att lyckas. I syfte att utveckla skolan som skapare och förmedlare av nordisk identitet är det viktigt att via de etablerade nätverken fördjupa kontakterna mellan kulturinstitutioner och skolor, både nationellt och nordiskt. NORDMÅL - handlingsprogrammet för nordisk språkförståelse (1996 - 2000) anger gemensamma uppgifter för kultur- och utbildningssektorerna vad gäller språksamarbetet inom skolans ram.

Såväl resursmässigt som med hänsyn till kompetens finns det i det nordiska kultursamarbetet goda förutsättningar att vidga deltagandet bland barn och ungdomar i ett nordiskt kulturliv och att inom kulturområdet skapa verksamheter som präglas av hög kvalitet. De nordiska kulturinstitutionerna verkar som "kraftcentra" i skapandet och förmedlandet av en nordisk identitet. En intensifiering av samarbetet mellan kulturinstitutioner över nationella gränser är väsentlig för ett fördjupat nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete.

Öka kunskapen om nordiskt samarbete

Attitydundersökningar bland nordbor visar att en nordisk identitet och uppskattningen av det nordiska samarbetet tilltar med åldern. Känslan av nordisk identitet är en produkt av erfarenheter som ett mindretal av nordborna upplever före vuxen ålder. Genom att ge barn och ungdomar nordiska erfarenheter i en tidig ålder stärker man framväxten av deras nordiska identitet.

För att förverkliga de ovan angivna kulturpolitiska målen är det angeläget att öka intresset för nordisk kultur för och med barn och ungdomar. Det bör bland annat ske genom informations- och erfarenhetsutbyte över nations-, organisations- och institutionsgränser.

Riktad information nås bland annat genom nationella och nordiska facktidskrifter. Inom det nordiska barn- och ungdomskultursamarbetet utgör *Nordisk Nyhetsbulletin om barn och kultur* ett viktigt organ. Information om nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete har företrädesvis vuxna som målgrupp. En betydelsefull åtgärd är att utarbeta och genomföra en strategi för spridning av information som har barn och ungdomar i Norden som målgrupp och som bygger vidare på användningen av informationsteknologi, exempelvis *det nordiska skoldatanätet*.

Utnyttja ny teknik

Modern informationsteknologi (IT) möjliggör nya sätt att vara, att studera och mötas. nya mediaformer uppstår exempelvis i anknytning till radio, TV, telefoni, interaktiv video och elektroniska tidningar. Den kulturella identiteten blir viktig både för tryggheten och som redskap för att sortera de ökade informationsmängderna.

Med IT får de nordiska ungdomarna en möjlighet att umgås på trots av stora avstånd. De nya mediaformerna erbjuder ungdomarna, oavsett var de bor i Norden, tillfälle att tillsammans delta i kreativt skapande. Mer än andra grupper i samhället kommer ungdomarna vara de som skapar den kulturella miljö som växer fram i samspel med den moderna informationsteknologins utveckling. Att tillvarata de möjligheter som de nya kommunikationsformerna erbjuder är viktigt för utvecklingar av den nordiska språkförståelsen.

Ta tillvara erfarenheter

Ett viktigt led i kvalitetsutvecklingen är att låta väl fungerande verksamheter som fötts ur projekt få utvecklas under längre tidsperioder. Detta möjliggörs genom en systematisk utvärdering av verksamheten och genom att ministerrådet ställer ekonomiska medel till förfogande under längre perioder.

För att öka kunskapen om och förståelsen för Nordens kultur och kulturarv samt särpräglade utvecklingsmöjligheter är det särskilt viktigt att kultursamarbetet sker i nära förbindelse med den professionella kultursektorn, eftersom barn och ungdomar påverkas av attityder hos vuxna.

Nå nya målgrupper

Det är viktigt att vidga det nordiska kultursamarbetet till att även omfatta nya barn- och ungdomsgrupper. Att inom kulturlivet verka på tvärs över konventionella gränsdragningar är ett effektivt medel i att nå nya målgrupper och inspirerande för den egna verksamheten. Det är viktigt att inta en öppen attityd för att möjliggöra lösningar som är oväntade och i bland så pass otraditionella att de provocerar. Därför bör aktörer inom det nordiska kultursamarbetet som vanligtvis inte agerar samordnat ges möjlighet att samverka, förslagsvis i projektform.

Särskild uppmärksamhet bör läggas vid att ge barn och ungdomar från Nordens randområden likvärdiga möjligheter att delta. För att bibehålla och utveckla de nordiska språkens mångfald bör därvid särskilt beaktas de finskspråkiga barnens och ungdomars möjlighet till deltagande liksom de finska instanser som aktivt arbetar bland barn och ungdomar.

Skapa mötesplatser

Ett genomgående tema under konferensen *Vi skapar Norden!* var behovet av flera mötesplatser, där nordiska barn och ungdomar får tillfälle att lära känna varandra och komma i kontakt med nordisk kultur. Samnordiska mötesplatser förverkligas genom t ex kulturmönstringar, festivaler och läger, skola och organisationssamarbete. Även i detta sammanhang är de samnordiska kulturinstitutionerna en viktig resurs.

Stimulera barn- och ungdomskulturforskningen

Inom ramen för ministerrådets forskningsmedel bör uppmärksamhet riktas på forskning inom barn- och ungdomskulturområdet samt vidareutveckling av den nordiska ungdomsforskningskoordinators verksamhet.

3.3 Barn och unga i den nordiska kulturpolitiken

Barns och ungdomars eget skapande ger många möjligheter till förnyelse av vårt gemensamma kulturarv. På ett omedelbart sätt ifrågasätter barn och ungdomar vedertagna normer. De prövar och experimenterar. De aktualiserar frågor som vi alla en gång ställt och som fortfarande pockar på svar. I ett nordiskt perspektiv kan barns och ungdomars konstnärliga uttryck ge nationell särart och gemensam nordisk identitet en ny innebörd.

Inom kulturområdet finns goda möjligheter till personlig utveckling för barn och ungdomar i Norden. Ett aktivt deltagande i kulturlivet kan bidra till ökad livskvalitet. Det sker genom upplevelsen av att själv kunna skapa, men även genom att få agera mottagare och att få känna samhörighet.

Det är viktigt att det ställs kvalitetskrav som omfattar såväl den konstnärliga aspekten som innehållet i det som förmedlas.

Av stor vikt är även att barn och ungdomar ges möjligheten att utveckla en egen kulturell utgångspunkt. Att med sina egna förutsättningar få möta den "vuxna" kulturen.

I förbindelse med kulturaktiviteter är många barn och ungdomar i större behov av vuxenkontakt än av att det är de vuxna som styr verksamheten. Detta behov är nödvändigt att ta hänsyn till när unga och vuxna möts i gemensamt skapande.

En väsentlig uppgift för vuxna kulturskapare är att stimulera barns och ungdomars kreativitet och egna skapande, oavsett om de använder sig av nya kulturella uttrycksformer eller av traditionell förmedling av vårt kulturarv. Lyckas de i sitt värv kommer barn och ungdomar i Norden att stå bättre rustade i mötet med den passiviserande konsumtionskulturen och den internationella kulturpåverkan som omger oss.

I en värld som förändras i allt snabbare takt är det av avgörande betydelse att få sin stämma hörd, att bli sedd, att äga möjligheten att påverka. Barns och ungdomars eget skapande är en viktig förutsättning för en dialog mellan dem och vuxenvärlden. Utan barns och ungdomars aktiva medverkan kan vi varken stärka den nordiska gemenskapen eller utveckla våra demokratier.

Tillsammans med den europeiska integrationen och invandringen till Norden ger de globala rörelserna av människor upphov till frågeställningar som rör den egna identiteten, inte minst bland barn och ungdomar. Det är därför viktigt att synliggöra det kulturella arv som skapar en känsla av samhörighet och som samtidigt inspirerar till öppenhet gentemot det vi upplever som annorlunda.

Ett övergripande samarbete mellan kulturlivet och de barn, ungdomar och vuxna som till vardags verkar i Nordens skolor är av stor betydelse. Skolan har en central roll när det gäller att skapa eller förmedla en nordisk identitet, inte minst med tanke på att endast skolan erbjuder sammanhang där alla barn och ungdomar kan nås.

På fritiden engagerar sig många barn och ungdomar i olika ungdoms-, idrotts och kulturorganisationer. I flera av de nordiska länderna har antalet föreningsansluten ungdom minskat. Denna utveckling ökar behovet av ett sektorövergripande samarbete mellan skola, kultur och föreningsliv.

Barn- och ungdomsorganisationerna är goda och viktiga skolor i demokrati. I uppgifter som kräver gemensamma ansträngningar finns utmärkta tillfällen för barn och ungdomar att lära känna demokratins spelregler. Organisationerna erbjuder barn och ungdomar möjligheten att tillägna sig ett formellt bruk av demokratiskt umgänge.

Den självklarhet varmed vi använder oss av våra demokratiska rättigheter, den lätthet som utmärker tillgången på information och de många människors insatser inom frivilligorganisationerna som under lång tid präglat våra samhällen skapar tillsammans med viljan att öka barns och ungdomars påverkan på samhällslivet, något man kan påstå är typiskt nordiskt. Denna del av det nordiska kulturarvet är det viktigt att ta tillvara och att utveckla.

I bilagan till handlingsplanen redogörs kort för de nordiska ländernas nationella program för barn- och ungdomskultur.

FN:s barnkonvention om kulturen

FN:s barnkonvention är ratificerad av de nordiska länderna och utgör där-
för en grund för arbetet med barn- och ungdomskulturfrågorna i Norden.

I konventionens artikel 31 heter det att konventionsstaterna skall
"erkänna barnets rätt till vila och rekreation anpassad till barnets ålder
samt rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet".

Dessutom skall länderna "respektera och främja barnets rätt att till fullo
delta i det kulturella och konstnärliga livet och uppmuntra tillhandahåll-
landet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verk-
samhet samt för rekreations- och fritidsverksamhet".

3.4 Definitioner och avgränsningar

Följande definition av begreppet barn- och ungdomskultur, de berörda
grupperna och aktörerna, ligger till grund för denna handlingsplan:

Barn- och ungdomskultur

Innebörden av begreppet kultur skiftar beroende på vilket perspektiv som
anläggs. I en vidare definition kan man tala om kultur som något som län-
kar samman en grupp människor, en generation inom gruppen eller ett
helt samhälle. Kultur kan sägas utgöra de grundläggande formerna för hur
livet gestaltas till vardags och fest.

Ur en sådan utgångspunkt utgör barn- och ungdomskulturen en växel-
verkan mellan aktiviteter, attityder och värderingar, där barn och ungdom-
mar formas och ett sammanhang där de själva kommer till uttryck. Barn-
kulturen är i hög grad muntlig och gestaltas företrädesvis i lek, berättelser
och rim, varav mycket är dolt för vuxna. Ungdomskulturen är lättare att
lägga märke till, särskilt när den uttrycks i musik, kläder och i samvaron
med kamrater.

Begreppet "barn- och ungdomskultur" antyder att det är möjligt att ur-
skilja denna kultur från exempelvis "vuxenkultur". Barn- och ungdoms-
kulturen äger delvis gemensamma drag. Men den omfattar en mångfald
som är lika bred som vuxenkulturen. De olika kulturerna existerar i ett tätt
samspel. Det är därför svårt att klart avgränsa barns, ungdomars eller
vuxnas kultur.

Barn- och ungdomskultur innefattar kultur som skapas av barn och
ungdomar men även av de konstnärliga uttryck som gestaltas av vuxna
och har barn och ungdomar som målgrupp.

Målgrupp och aktörer

Handlingsplanens förslag till åtgärder omfattar både barn och ungdomar. I
FN:s barnkonvention definieras en person som barn tills hon fyllt 18 år.
Barn och ungdomar i åldern 7-18 år och boende i Norden är handlingspla-
nens huvudsakliga målgrupp.

Målgrupp för handlingsplanen är även yngre barn och äldre ungdom-
mar. Åldersgränsen definieras med utgångspunkt i innehållet i de enskilda

projekten. Den övre åldersgränsen för vad som betraktas som ungdom är skiftande i de nordiska länderna. Detta ger konsekvenser när det gäller bidragskriterier. Handlingsplanen hänvisar därför till de enskilda ländernas ålderstak.

Inom kulturlivet finns företrädesvis tre huvudgrupper av aktörer. Förenklat kan de indelas i grupper som: producenter, förmedlare och deltagare. Traditionellt inriktar producenterna sitt arbete på att skapa upplevelser, förmedlarna bidrar med förståelse och de deltagande gör upplevelsen fullständig genom att själva medverka.

I handlingsplanen utgörs de centrala aktörerna av de ledningsgrupper/kommittéer och institutioner inom kultur-, men även utbildningsområdet, som är underställda Nordiska ministerrådet, men även av nationella organ exempelvis skolväsendet, kulturinstitutionerna, samt de frivilliga organisationerna.

För att säkra lokalt, regionalt och nationellt engagemang, men även kvalitet och möjligheter till vidareutveckling, är det väsentligt att åtgärder inom ministerrådets organ i högre grad förankras i de respektive ländernas nationella institutioner. Åtgärderna bör syfta till att underlätta lokalt, regionalt och nationellt samarbete. I det avseendet utgör de folkliga organisationerna viktiga medaktörer.

Det bör vara en gemensam uppgift för nationella och nordiska organ att finna fram till de institutioner som kan åta sig ett uppföljningsansvar gentemot nordiska organ och samarbetspartners och samverka för att uppnå handlingsplanens målsättningar.

4. Förslag till konkreta åtgärder

Ministerrådets urval av förslag till åtgärder tar sin utgångspunkt i handlingsplanen anförda mål och strategier. De präglas av en önskan att utnyttja redan befintliga nordiska och nationella samarbetsorgan, att omfatta en helhetssyn på barns och ungdomars villkor och att prioritera sektorövergripande projekt.

Ett viktigt led i kvalitetsutvecklingen är att låta väl fungerande verksamheter få utvecklas under längre tidsperioder, att ta tillvara de erfarenheter som gjorts och de kontakter som knutits under arbetets gång.

I tillägg till de nedan följande konkreta projektförslagen redovisas även ett antal projektidéer som formulerades vid konferensen *Vi skaber Norden!*.

Ett väsentligt hjälpmedel i bedömningen av vilka projekt som bäst stärker den nordiska identiteten och som är särskilt lämpade för samarbete inom barn- och ungdomskulturområdet på ett samnordiskt plan utgör resultaten av forskningsprojektet *Nordisk identitet*. Detta projekt, som ministerrådet på initiativ av det isländska ordförandeskapet igångsatte 1994, är ett samarbete mellan utbildnings- och kultursektorerna. Syftet är att kartlägga upplevelsen av nordisk identitet hos barn och ungdomar. Forskningsresultaten förväntas bli presenterade under 1997.

En väsentlig del av det nordiska kultursamarbetet utgörs av verksamheter som bedrivs bilateralt och genom initiativ som tas av enskilda länder och självstyrande områden. I de förslag som anges nedan är de nationella insatserna en viktig förutsättning för verkställandet av de kulturpolitiska målen.

Ministerrådet avser att under handlingsplanens verksamhetsperiod 1996-2000 och inom ramen för de särskilda medlen för barn och ungdomssamarbetet genomföra de nya projekt som föreslås i handlingsplanen allt eftersom de bedöms relevanta av ministerrådet eller ministerrådets organ inom barn och ungdomsområdet.

4.1 Förstärkning av barn- och ungdomskulturverksamheten inom Nordiska ministerrådets egen organisation

I handlingsplanen för kulturellt samarbete (1988) delegerades ansvaret för barn- och ungdomskultur till samtliga ledningsgrupper och kommittéer inom kulturområdet. Satsningarna inom området skulle i princip ingå i den ordinarie verksamheten. Enligt den analys som gjorts under arbetet med handlingsplanen för barn- och ungdomskultursamarbetet har ministerrådet kunnat konstatera att det praktiska utfallet av denna princip varit otillfredsställande.

Det skall dock understrykas, att den politiska prioriteringen av barn och ungdom i nysatsningen på kultursamarbetet sedan år 1994 gett konkreta resultat i flera ministerrådsorgans verksamhet. För detta redogörs närmare under kapitel 5.

Mot bakgrund av detta avser ministerrådet att föreslå följande åtgärder:

Ledningsgrupper/kommittéer inom konstområdet

Med intentionen att stimulera utbytet av nordiska konstnärer över nationsgränser och konstområden ger ministerrådet sina organ inom konstområdet i uppdrag att prioritera nordiska kulturinsatser med barn och ungdomar som målgrupp och med nordiska konstnärer som kulturförmedlare av nordisk konst och kulturupplevelse.

I avsikt att förstärka barn- och ungdomskultursatsningarna inom Nordiska ministerrådets egen organisation bör Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén, Nordiska konst- och konstindustrikommittén, Nordiska musikkommittén, Teater och Dans i Norden, Nordiska film- och TV-fonden samt Ledningsgruppen för kultur och massmedia inom sina respektive områden årligen redovisa insatserna inom barn- och ungdomsområdet. Redovisningen sker i ett särskilt avsnitt i verksamhetsberättelsen och i verksamhetsplanen.

Verksamhetsplanen för 1996 skall inom respektive sektor omfatta ett långsiktigt handlingsprogram för varje enskild ledningsgrupp/kommitté under handlingsplanens hela verksamhetsperiod fram till år 2000.

Verksamhetsplanen och redovisningarna sänds till Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur för utlåtande före behandlingen i ministerrådet.

Ministerrådet avser att på grundval av dessa redovisningar årligen genomföra en temadiskussion om verksamheten inom barn- och ungdomskulturområdet. Inför den första temadiskussionen kallar ministerrådet till ett arbetsmöte med samarbetsorganen inom kulturområdet.

Nordiska kulturfonden

Nordiska kulturfondens styrelse, ministerrådet och Nordiska rådets kulturutskott för årligen diskussioner om de politiska prioriteringarna. Ministerrådet uttrycker tillfredsställelse över att barn och ungdomar under de senaste åren utgjort en prioriterad målgrupp inom kulturfondens verksamhet.

Ministerrådet förväntar sig att denna prioritering skall kvarstå med särskild tyngd under handlingsplanens hela verksamhetsperiod. Ministerrådet förväntar sig att även kulturfonden i sin årliga redovisning presenterar utfallet vad gäller barn- och ungdomskultursatsningarna.

Ministerrådets organ inom barn- och ungdomsområdet

Inom barn- och ungdomsområdet verkar endast ett ministerrådsorgan, Nordiska Ungdomskommittén. Nordiska kontaktgruppen för barn och kultur avlöste ett ministerrådsorgan 1989. Kontaktgruppen består av representanter från departement och kulturråd i Norden.

Nordiska rådets kulturutskott har bett ministerrådet värdera en årlig rapport, som samlar erfarenheterna av insatser för barn och ungdom, och som skisserar planer för kommande år. Utgångspunkten för detta har varit insikten om att verksamheten på barn- och ungdomsområdet är tvärsektorieell, vilket gör det svårt att få en helhetsbild av det nordiska samarbetet på området. Utan en koordinering av aktiviteterna i de olika organen i det nordiska samarbetet är det, enligt utskottet, inte möjligt att hålla översikt över initiativ, nya aktiviteter eller utvärdering av avslutade projekt.

Ministerrådet är enigt med utskottet vad beträffar behovet av koordinering. Det är nödvändigt att skapa en organisation och struktur, som kan tillvarata en överordnad barn- och ungdomspolitisk koordinerande och rådgivande funktion. I tillägg bör varje sektor ha ansvar för de egna, sektorsinriktade behoven på barn- och ungdomsområdet. Detta gäller såväl kultur- som utbildnings-, arbetsmarknads- och social- och hälsosektorerna.

Ministerrådet avser att skapa en ny organisatorisk struktur för samarbetet inom barn- och ungdomskulturområdet. Denna struktur skall underlätta verkställandet av de i handlingsplanen formulerade målen, strategierna och konkreta projekten. Strukturen skall även tillfredsställa de behov som uppstår i behandlingen av frågor som rör såväl ungdomspolitik som barn- och ungdomskultur. I tillägg skall strukturen tillvarata en koordinerande och rådgivande funktion inom hela Ministerrådsorganisationen. Denna struktur presenteras nedan i kapitlet 4.8 Struktur och ekonomi.

4.2 Tvärspektoriella projektförslag

Ett levande Norden-fonden

Både den avslutande evalueringskonferensen och regionernas skriftliga utvärderingsrapport uttrycker ett stort engagemang för en fortsatt samnordisk kulturverksamhet med *Ett levande Norden* som förebild. En avgörande orsak bakom framgången med *Ett levande Norden* anses vara det nära samarbetet med skolan. Vid utvärderingskonferensen framfördes starka önskemål om förlängning av projektet genom att upprätta en särskild stödordning en *Ett levande Norden-fond*, där regioner kan ansöka om bidrag till större nordiska kulturprojekt som riktar sig till barn och ungdomar primärt inom skolans ramar.

I likhet med konferensen hävdas det i rapporten att huvudmålen för *Ett levande Norden* - ökad språklig förståelse, förstärkt nordisk identitet och eget skapande bör bibehållas. För att behålla kraften i de nätverk som nu byggts upp och göra det möjligt att bygga vidare med nya barn, nya konstnärer, nya skolor och nya regioner är det viktigt att *Ett levande Norden* bibehålls som begrepp. Under konferensen framfördes ett flertal önskemål om fortsatta resurser, som gör det möjligt för samtliga länder och självstyrande områden att delta i liknande projekt.

M i n i s t e r r å d e t ö n s k a r en kontinuitet av projekt motsvarande Ett levande Norden genom att stifta en fond, Ett levande Norden-fonden. Fonden skall administreras av den ny tillsatta Ledningsgruppen för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete och etableras som ett tidsbegränsat projekt under handlingsplanens verksamhetsperiod 1996-2000. Kriterier för bidrag ur fonden utarbetas med utgångspunkt i det förslag som ingår i projektrapporten, som finns i bilagan.

Nordiska mötesplatser för barn och ungdom

I utvärderingsrapporten om *Ett levande Norden* och under konferensen *V i s k a b e r N o r d e n!* betonades nödvändigheten av att vidga det nordiska kultursamarbetet till att även omfatta nya ungdomsgrupper. Flera nya mötesplatser ansågs behövas där barn och ungdomar får tillfälle att lära känna varandra och komma i kontakt med kulturen i de nordiska länderna. Resurser behöver fördelas så att barn och ungdomar från Västnorden kan delta.

Nordiska ungdomars kulturmönstring: I Finland och Norge har sedan decennier barns och ungdomars eget skapande presenterats i stora evenemang, här kallade kulturmönstringar. I dessa sammanhang framträder ungdomar med egna eller andras verk. En kulturmönstring ger ungdomar tillfälle att lära känna varandra och komma i kontakt med den kulturella mångfalden i Norden. Förutom föreställningar, utställningar och visning av film/video kan mönstringarna innehålla kurser, verkstäder och sociala arrangemang.

Kulturmönstringarna inleds med lokala evenemang där ungdomar uppträder inför en offentlig publik och där deras framträdande bedöms av

en jury. De ungdomar som vinner juryns gillande kvalificerar sig således till ett större regionalt evenemang. För att eventuellt slutligen delta i kulturmönstringens final där ungdomar från hela landet medverkar. I en nordisk kulturmönstring medverkar ungdomar från alla delar av Norden.

Ministerrådet avser att stödja skapandet av nya årliga mötesplatser växelvis för barn och ungdomar. Arrangemangen skall cirkulera mellan de nordiska länderna och ha sin början med en kulturmönstring i Trondheim 1997. Arrangemangen skall genomföras i samarbete med de nordiska och nationella organer.

Nordiskt kulturläger för barn: Syftet med ett kulturläger är att skapa kontakt och etablera ett kulturellt utbyte mellan barn ledare från olika delar av Norden. Under förslagsvis en vecka kan barn tillsammans med författare, journalister, dramapedagoger, skådespelare, serietecknare, bokillustratörer, graffitikonstnärer, bibliotekarier, bildlärare och fritidspedagoger utveckla sig inom respektive ämnesområden. Arbetet kan avslutas med en trycksaksproduktion, en utställning eller en teaterföreställning. Ett pilotprojekt *Kulturläger för ungdom i Norden* med stöd av ministerrådet äger rum i Kalmar sommaren 1995.

Vid konferensen *Vi skaber Norden!* gavs flera förslag på teman för nordiska kulturläger för barn. *Barn och dans i Norden:* i samarbete med dansare och koreografer från olika delar av Norden ges barn möjligheten att uppleva egna och andras danser. *Barn och teater i Norden:* nordiska dramatiker, skådespelare, regissörer och scenografer skapar teaterkonst tillsammans med barn.

Ministerrådet avser att ge Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur i uppdrag att i samråd med respektive nordiska organ igångsätta kulturlägerverksamheten, samt undersöka till vilken del kulturlägren kan finansieras lokalt, regionalt och nationellt.

Det folkliga engagemanget och de frivilliga organisationerna i det nordiska barn- och ungdomssamarbetet

Stora grupper av barn och ungdomar finns utanför de traditionella kulturella nätverken. I syfte att även omfatta dem i ett nordiskt kultursamarbete behövs insatser från folkliga och frivilliga organisationer i Norden. En betydelsefull del av en sådan strategi ligger i utnyttjandet av existerande nationella nätverk och i att inspirera dessa till att i den ordinarie verksamheten inta ett nordiskt perspektiv.

För att stärka det folkliga engagemanget och de frivilliga organisationernas insats i det nordiska kultursamarbetet avser ministerrådet att igångsätta ett projekt i syfte att:

- utreda den betydelse det folkliga engagemanget och de frivilliga insatserna har inom det nordiska barn- och ungdomsområdet
- stimulera barns och ungdomars deltagande i kulturpolitiken på lokal, nationell och nordisk nivå

- stimulera samarbetet mellan nordiska samarbetsstrukturer och nätverk inom området
- skapa mötesplatser genom att stimulera nordiska kulturfestivaler och utväxlingsaktiviteter för barn och ungdom.

Ministerrådet avser att ge Nordiska Ungdomskommittén i uppdrag att för ministerrådet presentera ett projektförslag senast våren 1996. Ministerrådet önskar att ungdomskommittén vid utarbetandet av förslaget beaktar de frivilliga kultur- och utbildningsorganisationerna och -föreningarna, ungdomsorganisationerna och -husen samt Föreningarna Nordens ungdomsverksamhet och de nordiska organisationerna inom amatörkulturens område, exempelvis Nordiska Amatörteaterrådet, Nordlek m m.

Ett mångkulturellt Norden

Ett mångkulturellt Norden - nordiska ungdomars bilder av samhörighet och utanförskap är ett projekt som vilar på övertygelsen att barn och ungdomar måste ges ett reellt inflytande över den konstnärligt skapande processen, att de behöver stöd av professionellt verksamma konstnärer och att skolans roll är av avgörande betydelse. Viktiga utgångspunkter för projektet är den mångkulturella verkligheten, ungdomarnas eget skapande och den moderna informationsteknologin.

Att få sin upplevelse av tillvaron respekterad är ett uttryck för tolerans, att det dessutom kan vara en markering mot främlingsfientlighet och rasism är en dimension som *Ett mångkulturellt Norden* vill lyfta fram.

Utifrån temat "Visioner för ett nytt årtusende" arbetar ungdomar och konstnärer med video, datagrafik, tecknade serier m m. Projektet genomförs under skolåret 1995/-96 med avslutning i Köpenhamn hösten 1996. Under våren 1996 genomförs en samtidig och elektroniskt sammanlänkad presentation av bildkonstverken i Köpenhamn, Malmö, Reykjavík, Tamerfors och Trondheim. Projektets huvudsakliga målgrupp är ungdomar i åldern 13-17 år. *Ett mångkulturellt Norden* är initierat av Malmö Konsthall.

Ministerrådet avser att fortsatt stödja *Ett mångkulturellt Norden*-projektet fram till dess slutliga manifestation i syfte att med bildspråkets möjligheter åskådliggöra kulturella skillnader som något berikande, något som ger utrymme åt både gemenskap och individualitet.

Nordisk kulturpedagogik

Med handlingsplanen *Nordisk kulturpedagogik - nätverk mellan kultur och skola*, som innehåller projektförslag baserade på nordiskt nätverkssamarbete, har inletts ett tätt samarbete mellan konstområdena och skolan. Ansvariga är ministerrådets konstkommittéer och Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete. Det centrala konceptet är att utveckla skolans roll som förmedlare av nordisk kultur.

Handlingsplanen är ämnad att utgöra en länk mellan politiskt övergripande dokument av betydelse för samarbetet mellan kultur- och skolek-

torn och konkret projektverksamhet. Planen innehåller 12 projektförslag som kan bilda underlag för projektverksamhet under de närmaste åren. Av enskilda projekt kan följande nämnas *Barn skapar videofilm*, *Nordisk spelfilm*, *Körsång i Norden - körsång som folkrörelse och konst*, *Nordiska rockdialekter*, *Nordisk mytologi i bildkonsten*.

Ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) avser stödja kulturpedagogiska projekt som utvecklar en nordisk dimension inom skolans arbete. Ministerrådets stöd avser endast initialskedet.

Informationsbank och Konstnärskatalog

I såväl utvärderingen av *Ett levande Norden* som konferensen *Vi skaber Norden!* underströks betydelsen av förbättrad information och effektivare erfarenhetsutbyte.

Informationsbank: Ny teknik bör användas vid informations- och erfarenhetsutbyte mellan olika aktörer i det nordiska kultursamarbetet. För att underlätta nätverkens arbete bör en informationsbank skapas. Via Internet kan information erbjudas om nätverk, aktuella arrangemang, forskningsrapporter, bidragsgivning, adresser med mera. De lokala biblioteken kan vara lämpliga filialer för detta datanät.

Konstnärskatalog: En nordisk konstnärskatalog för orientering om och förmedling av konstnärer med ett levande intresse för barn och ungdomar. Katalogen vänder sig i första hand till dem som till vardags arbetar bland barn och ungdomar i Norden och vill förstärka den nordiska dimensionen i sitt arbete.

Nordisk tidskrift/informationssida: I det nordiska Skoldatanätet görs information tillgänglig från Nordiska ministerrådet om nordiska aktiviteter för barn och ungdomar samt en elektronisk postlåda där barn och ungdomar kan komma med synpunkter och förslag till projekt.

Ministerrådet avser att ge sina organ inom konst- såväl som barn- och ungdomsområdet i uppgift att undersöka förutsättningarna för och konkretisering av ovanstående förslag och därvid särskilt beakta hur det nordiska skoldatanätet kan utnyttjas i sammanhanget.

Barn- och ungdomskulturforskning

Etablering av ett nordiskt nätverk för barnkulturforskare: Barnkulturforskning är ett växande område med en rad olika institutioner och enskilda forskare som är utspridda över hela Norden. Det finns ett stort behov för ett nätverk som kan koordinera, initiera och informera om pågående forskning inom området. Koordination och kontinuitet är viktigt för att utveckla och säkerställa forskningens kvalitet.

Ministerrådet avser att ge Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur i uppdrag att stödja uppbyggandet av nätverk som stimulerar tvärssektoriellt forskningssamarbete inom barn- och ungdomskulturens område och ger möjligheter för dem som till vardags arbe-

tar med barn och ungdomar att mötas med forskare inom barn- och ungdomskulturområdet.

Ungdomsforskningskoordinator: Under verksamhetsperioden 1995-97 skall koordinatören, som är anställd av Nordiska ungdomskommittén, koordinera informationsnätverket bland nordiska ungdomsforskare (NYRI Nordic Youth Research Information) och arrangera andra till nätverket relaterade aktiviteter, t.ex. möten mellan forskare och dem som i sitt arbete har användning av forskning, nyhetsbulletin m m. Forskningskoordinatorn skall även delta i samordningen av europasamarbetet. En av Nordiska ungdomskommittén genomförd utvärdering bedömer koordinatörens arbete som betydelsefullt och centralt inom kommitténs verksamhet.

Ministerrådet avser att ge Nordiska ungdomskommittén i uppdrag att genomföra en ny utvärdering av forskningskoordinatorns verksamhet vid slutet av den treåriga försöksperioden och utifrån utvärderingen besluta om fortsatt verksamhet. Ministerrådet ger Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur och Nordiska ungdomskommittén i uppdrag att gemensamt ställa förslag om hur barn- och ungdomskulturforskningen kan tillgodoses i detta sammanhang.

Nordisk identitet - ett forskningsprojekt: I maj 1994 beslöt ministerrådet (undervisnings- och kulturministrarna) efter förslag från det isländska ordförändskapet att finansiera ett forskningsprojekt om nordisk identitet.

Projektet tar sin utgångspunkt i den pågående internationaliseringsprocessen. Forskningsprojektet riktar sig särskilt mot ungdomsgrupper och deras anknytning till olika gruppgemenskaper som familjen, jämnåriga, idrottsklubbar och mera informella grupper. Projektet syftar till att på basis av en ny definition av begreppet nationell och etnisk identitet analysera identitetsbegreppet. Projektet omfattar ämnen som: ungas reaktion mot emigrantgrupper, racistisk ungdomskultur, nationalism, betydelsen av en gemensam nordisk identitet. Projektet skall ge upplysningar om hur nationell och etnisk identitet formas och om betydelsen av en mångnationell identitet. Det läggs stor vikt vid att analysen har direkt relevans som ett empiriskt inlägg i den aktuella diskussionen om nordisk identitet och om hur den kan stärkas och eventuellt utvidgas i relation till den europeiska integrationen.

En projektgrupp med två medlemmar från varje nordiskt land ansvarar för genomförandet av projektet, som indelas i fyra faser. I den första fasen, som avslutas med ett internationellt seminarium 1995, insamlas och bearbetas den kunskap, som skall bilda grundval för projektet. I den andra fasen förbereds insamling av data i de fem nordiska länderna ur en komparativ synvinkel. I den tredje fasen insamlas data (intervjuer, textanalys av läroböcker, en essä om situationen i Norden). I den sista fasen analyseras och publiceras resultaten. Projektet förväntas avslutat år 1997.

Ministerrådet avser att utnyttja forskningsprojektets resultat i sin bedömning av framtida verksamhet på barn- och ungdomsområdet.

Internationellt samarbete

Under det nordiska seminariet *Dialog med världen* (1994), arrangerat av den nordiska kontaktgruppen för barn och kultur, diskuterade en rad representanter från sakkunnigorganisationer, kommittéer och institutioner inom barn- och ungdomskulturområdet förslag till initiativ och utväxling med den övriga världen. Några av förslagen var som följer:

Presentationsmaterial om nordisk barn- och ungdomskultur, material som kan användas vid festivaler, mässor, vid kulturevenemang och andra begivenheter i utlandet. Broschyrer, videofilm, kataloger m.m. på relevanta språk.

Vandringsutställningar om barn- och ungdomskultur. Nordiska utställningar exempelvis om barnteater och barnlitteratur. Utställningarna produceras så att de kan användas i flera sammanhang, t.ex. vid festivaler eller liknande.

Kulturpaket med nordisk barn- och ungdomsfilm, barn- och ungdoms-TV och barn- och ungdomslitteratur för distribution till professionellt verksamma inom området.

Kulturtåg fyllda med teater, musik, cirkus, film, utställningar och arbetande verkstäder.

Att eventuellt i form av en *databas* presentera en översikt med namn på personer, institutioner och relevant material i övrigt som kan ingå i ett nordiskt initiativ till dialog med utlandet inom barn- och ungdomskulturens område.

Utöver de nämnda förslagen inom den professionella barn- och ungdomskulturen framkom förslag om utväxling och mötesplatser mellan nordiska barn och ungdomar och barn och ungdomar från andra delar av Europa.

Den europeiska teaterfestivalen *European Drama/Theatre Festival for Children and Young People* kan exempelvis kompletteras med festivaler inom andra konstformer och kulturyttringar. Kulturfestivalen *Østersøens Børn* som genomförs i juli (1995) med deltagande av barn från samtliga länder runt Östersjön kan tjäna som modell för en rad internationella "mönstringar" med barn, ungdomar och konstnärer från både Baltikum och övriga Europa.

Ministerrådet avser att ge Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur i uppdrag att bedöma och i sin verksamhet bedöma ovanstående projektförslag.

Nordisk koordinering av europeiskt ungdomssamarbete

Det nordiska samarbetet skall utgöra en plattform för initiativ i de saker där länderna önskar påverka den europeiska dagordningen. Arbetet skall även medverka till en enhetlig nordisk uppföljning av direktiv och andra regler samt beslut. Den ungdomspolitiska europaverksamheten kommer att vara ett av de områden när de nordiska ländernas intressen sammanfaller och därmed kommer betydelsen av samordning och koordinering att

öka. Nordiska ungdomskommittén har redan börjat detta koordinerande arbete genom årliga europamöten för nordiska deltagare i de europeiska samarbetsorganen.

Ministerrådet avser att ge Nordiska ungdomskommittén i uppdrag att under handlingsplanens verksamhetsperiod fortsätta den nordiska koordineringen av europeiskt ungdomssamarbete.

Norden och dess närområden

I rapporten *Nordiskt samarbete i en ny tid* från Nordiska Rådets och Nordiska ministerrådet gemensamma arbetsgrupp föreslås vad gäller Nordens närområden, Baltikum, nordvästra Ryssland inklusive Barentsområdet, att "utbytet inom kultur- och utbildningssektorn skall förstärkas, särskilt vad avser insatser för att främja folkupplysning/vuxenutbildning i syfte att stödja och stärka en demokratisk utveckling."

Ministerrådet avser att inom kultursektorn ge Nordiska ungdomskommittén i uppdrag att föreslå barn- och ungdomspolitiska åtgärder för att stödja och starta en demokratisk utveckling inom närområden.

Inom ramen av Ett levande Norden-fonden avser ministerrådet att ge Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur i uppdrag att undersöka möjligheterna att stödja ett regionalt samarbete mellan regioner i Norden och i Nordens närområde.

Ledningsgruppen för kulturprojekt i utlandet diskuterar för närvarande sina framtida riktlinjer för utformandet av ministerrådets kultursatsningar i utlandet.

Ministerrådet avser att ge Ledningsgruppen för kulturprojekt i utlandet i uppdrag att i samråd med Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur utforma ministerrådets framtida kultursatsningar i utlandet så att de även innehåller nordisk barn- och ungdomskultur.

4.3 Elektroniska medier

Elektroniska medier utgör redan idag de viktigaste informations- och kommunikationsredskapen för barn och ungdomar. Tendensen kommer med stor sannolikhet att förstärkas under de kommande åren. Barn och ungdomar hämtar såväl upplysningar och kunskaper som inspiration från TV och datorer. I syftet att engagera och kvarhålla dagens barn och ungdomar i en naturlig nordisk gemenskap är därför elektroniska medier av avgörande betydelse.

Obligatorisk undervisning i andra nordiska språk och läsning av klassisk nordisk litteratur fånglar eller engagerar nordiska ungdomar i allt mindre grad. Intresset kan möjligen väckas med hjälp av elektroniska medier.

TV kommer att vara ett verkningsfullt medel, om man i större utsträckning utbyter eller producerar program med en stil och ett innehåll, som

vänder sig direkt till och om möjligt även produceras i samarbete med barn och ungdomar i Norden.

Användandet av Internet i undervisning och fritid är en annan viktig informations-, förståelse- och samarbetskälla för nordiska barn och ungdomar.

Inom en relativt snar framtid kan man förvänta sig att samtliga nordiska elever lär sig använda IT i skolan. Undervisningsmiljön förnyas, pedagogiken utvecklas. Kreativitet kommer att frigöras, men inte nödvändigtvis i internordisk riktning. Till det behövs en samnordisk hållning. Delar av en sådan finns i *Nordiska skoldatanätet*.

Ungdomars användande av IT begränsas inte endast av skolarbete. Informell samvaro på den elektroniska mötesplatsen är mycket utbredd. Det kan exempelvis gälla databaser med pornografiskt eller våldsförhärlikande inslag. Effektiv censur är förmodligen varken möjlig eller ens önskvärd. Däremot är det viktigt att erbjuda ungdomarna lockande alternativ i sitt nyttjande av IT.

Genom att erbjuda barn och ungdomar möjligheten att visa film, video och TV-program som de själva skapat, etableras förutsättningar för kvalitetstänkande och en kritisk attityd till film- och mediautbudet.

Nordiskt medianätverk

Ministerrådet har inom ramen för nysatsningen initierat ett stöd till detta av ungdomar igångsatta mediaprojekt. Syftet med Nordiskt medianätverk är att i nära arbete med befintliga nationella nätverk bidra till utväxling av produktioner, att samarbeta kring festivalarrangemang och att verka för samnordiska insatser vad gäller utbildning och produktion. Nedan följer en översikt av pågående och framtida aktiviteter:

Manuskurer för ungdomar: Det saknas möjligheter för ungdomar att lära sig skriva manuskript för film. Ett nordiskt sommarseminarium kan vara igångsättare av idéer och manus för kortfilm/TV-produktioner eller dokumentärfilm. Det första nordiska manusseminariet genomfördes 1994. Ministerrådet bidrog till finansieringen. Seminariet resulterade i 16 kortfilmsmanus, varav flera filmades.

Videofestivaler: Videoproduktion är jämförelsevis billig. Det är en teknologi som är tillgänglig för många ungdomar. Det krävs inget exklusivt kontaktnät för att få vara med. Flera av de nordiska länderna har videofestivaler. Idén med en nordisk festival är att visa de intressantaste filmerna från dessa festivaler. De filmer som visas ska förslagsvis vara producerade av ungdomar som är 26 år eller yngre.

Nordiskt mediatek: Videoproduktioner från nordiska videofestivaler och från nordiska mediaverkstäder finns tillgängliga hos Nordiska mediateket i Kulturhuset i Stockholm. Produktionerna finns hos MIKS (Media och information i Kulturhuset, Stockholm). Materialet kan användas i forsknings- och utvecklingsarbete.

Nordisk Ungdoms-TV

Bland ungdomar i Norden finns en betydande aktivitet kring produktionen av videofilmer och TV-program. Spridningen av dessa är allt för begränsad. Nordisk Ungdoms-TV är ett samarbete mellan ungdomar i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Organisationen utgörs av redaktioner och nätverk i respektive land. Syftet är att skapa visningstillfällen för unga film- och videoproducenter, ett forum där produktioner för unga även görs av unga. Projektet utgörs av tre delar: TV-program, Videobank och Infobank.

TV-programmen är lokalt producerade. Nordisk Ungdoms-TV förhandlar med de nationella TV-kanalerna om att få visa sina produktioner.

Videobanken kopierar och förmedlar produktioner mellan de olika avdelningarna inom Nordisk Ungdoms-TV.

Infobanken lämnar upplysningar om pågående eller planerade produktioner, om var relevant kompetens finns att erhålla, om finansieringsmöjligheter, om utrustning, om juridik m m.

Nordiska dataspel och Databank för nordiska berättelser

Ungdomar i Norden har goda möjligheter att använda sig av elektroniskt utrustning. Den är en naturlig del av vardagen. I det närmaste alla ungdomar i Norden är bekanta med så kallade "hårdvaror" som fax, video och data. Programmen "mjukvaran" kan däremot utgöra en brist, särskilt då program för data-, video- eller TV-spel som är producerade i Norden.

Genom IT utsetts nordiska ungdomar för en massiv påverkan av den dominanta engelskspråkiga kulturen. Flertalet program och databaser utnyttjar engelska som språk. Detta kan i förlängningen leda till att det blir vanligare att föredra ett samtal på engelska istället för att försöka förstå varandras nordiska språk. Detta gör det angeläget att information och kultur av nordiskt ursprung görs tillgängligt i informationsnätverken.

Nordiska dataspel: Manus av nordiska författare, manuskripttävling. Kriterier: icke-våld, anti-rasism m m.

Databank för nordiska berättelser: En databank som innehåller berättelser och manuskript som kan användas för produktion av film, radio- och TV-program.

Ministerrådet avser att inom film- och massmediasamarbetets område stödja projekt som kan erbjuda barn och ungdomar nordiska alternativ till internationella mediaströmningar och härvid utnyttja erfarenheterna från de framgångsrika nationella projekten, exempelvis Skolbio. Ministerrådet avser att uppmana Nordiska Film- och TV-fonden att förstärka insatsen vad gäller barn och ungdomar, exempelvis genom bidragsgivning till kopior, textning och marknadsföringsinsatser.

Ministerrådet avser att prioritera insatser för och med barn och ungdomar där de själva, med mediateknikens hjälp, skapar utifrån aktuella problemställningar som våld, missbruk och främlingsfientlighet.

Ministerrådet avser att ge Ledningsgruppen för kultur och massmedia samt Ledningsgruppen för nordisk barn och ungdomskul-

tur och Nordiska ungdomskommittén i uppdrag att för ministerrådet framlägga förslag om samnordiskt relevanta mediaprojekt för barn och ungdomar.

4.4 Projekt inom övriga sektorer

Den stora nordiska läsekonkurrensen

Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén och Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete har beslutat att stödja en nordisk läsekonkurrens 1996. Konkurrensen står mellan klasser i grundskolan i Norden och går ut på att under tio dagar tillägna sig nordisk skönlitteratur. Målsättningen är att öka intresset för läsning av skönlitteratur bland nordiska grundskoleelever, understryka hur viktigt det är att läsa böcker, bidra till positivt omtalande om ungdom, skola och böcker i medierna samt att förstärka den nordiska gemenskapen bland nordiska ungdomar.

Ministerrådet avser att ge Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur, NORDBOK och Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete i uppdrag att tillsammans utvärdera och föreslå en eventuell utveckling av projektet.

Orkester Norden

Orkester Norden har under en treårsperiod gett nordiska ungdomar möjligheten att spela i en symfoniorkester under ledning av världsdirigenter och samtidigt lära känna den nordiska konstmusikrepertoaren. *Orkester Norden* stärker medvetenheten om den nordiska identiteten och ökar språkförståelsen samt bidrar till nätverksbyggande mellan unga musikutövare i Norden. Efter orkesterns förlängda försöksperiod 1996-97 har Nordiska musikkommittén NOMUS i uppdrag att genomföra en utvärdering av verksamheten.

Ministerrådet avser att på grundval av NOMUS utvärderingsrapport om Orkester Nordens verksamhet 1996-97 besluta om orkesterns framtid.

Litteratur och läsning

Ett permanent och medveten satsning på litteratur och läsning är nödvändig för att på sikt minska den stora gruppen icke-läsande nordbor. Erfarenheterna visar att ett nära samarbete mellan lärare, bibliotekarie och elever ger de bästa resultaten. I ett sådant samarbete kring nordisk litteratur läggs grunden för en verksamhet som ger barn och ungdomar bestående läsglädje och egen förmåga att söka kunskap med alla de medel som informationstekniken erbjuder.

Ministerrådet avser ge NORDBOK i uppdrag att föreslå hur den litteraturpedagogik som bedrivs i samverkan mellan bibliotek och skola skall kunna stärkas och utvecklas, samt hur metoder för läsutveckling i samverkan mellan hem, bibliotek och daghem skall kunna utvecklas.

4.5 Projekt som utformas under handlingsplanens verksamhetsperiod

Ett stort antal idéer och projektförslag inom barn- och ungdomsområdet har presenterats under förberedelsen och arbetet med såväl nysatsningen på kultursamarbetet som handlingsplanen för barn- och ungdomskultur, bl a i följande sammanhang: *arbetsmötet om nysatsningar inom kulturområdet i det nordiska samarbetet* (1993), temaseminariet *Dialog med världen* (1994), utvärderingskonferensen *Ett levande Norden* (1994), konferensen *Vi skaber Norden!* (1995).

Som exempel kan nämnas bland annat följande projekt:

- *Dans - en direkt kontakt med unga*: ett ungdomsprojekt från Teater och Dans i Norden, med utgångspunkt i att dans och musik är viktiga element i de ungas liv. Med dans kan man utan ord uttrycka känslor och fantasi. Projektet involverar professionella dansteatrar i ett pedagogiskt arbete med ungdomar.

- *Barn, ungdom och dans i Norden*: ett treårigt projekt i regi av Statens Kulturråd i Sverige för att bygga upp ett fungerande kontaktnät inom dansområdet och förmedla konstnärliga och pedagogiska erfarenheter. Primär målgrupp är barn, ungdomar, koreografer, danspedagoger och dansare i Norden.

- *Handikappdans*: ett initiativ från Nordlek, med barn och vuxna som målgrupp. Projektets innehåll har betoning på ledarutveckling.

- *Rockmusikprojekt för nordisk ungdom*: ett förslag från NOMUS om samarbete med flera nordiska rockmusikprojekt, med utgångspunkt i att rockmusiken är en genre som till största delen berör ungdomar, men erhåller mycket litet offentligt stöd.

- *Barn- och ungdomskonsulent för teaterområdet*: ett förslag från Teater och Dans i Norden gällande såväl professionell som amatörverksamhet. Utgångspunkten är att nordisk barnteater, trots bristande resurser och status, har uppnått en internationellt ledande position.

Inom teaterområdet finns ett flertal förslag om insatser för och med barn och unga. För att föra dem ut i livet finns behov för en koordinerande insats, att bättre utnyttja begränsade medel och att kartlägga existerande nätverk. Rekrytering och utbildning av skådespelare i den professionella barnteatern, dramapedagogutbildning och dramapedagogiskt arbete lokalt i både skola och fritid är andra viktiga områden.

- *Nordisk ungdomsradio*, att ur utbudet av det nordiska populärmusikproduktion sammanställa till nordisk ungdom riktade sändningar, var ett av de förslag mediagruppen vid konferensen *Vi skaber Norden!* önskade vidareutveckla.

Ministerrådet avser att ge Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur i uppdrag att i samråd med relevanta nordiska och nationella organ utröna vilka projektförslag som kunde vidareutvecklas i enlighet med de av ministerrådet angivna kulturpolitiska målen.

4.6 Idrottssamarbete

Idrott är en väsentlig del av de flesta barns och ungdomars liv i Norden. Nordiskt idrottssamarbete är en betydelsefull form av barn- och ungdomssamarbetet. Utöver barn och ungdomar utgör även föräldrarna en målgrupp. Ministerrådets möjligheter att stödja idrottsverksamheten är begränsade i jämförelse med vad som kan göras på nationellt plan. Det är därför viktigt att de nationella idrottsorganisationerna även inkluderar en nordisk dimension i den ordinarie verksamheten. Inom ramen för ministerrådets stöd till det nordiska idrottssamarbetet är en noggrann målgruppsanalys och ett ambitiöst förarbete vad gäller prioritering av projekt en central uppgift.

Ministerrådet inbjöd representanter för idrottslivet att delta i ministerrådets nysatsning inom barn- och ungdomskulturområdet och att lägga fram projektförslag för åren 1994-95. Arbetet med förslagen visade att det finns skäl att se närmare på formerna och kriterierna för bidragsgivningen, och att därvid beakta handlingsplanens centrala målsättningar och principen om nordisk nytta.

I avsikt att stärka den nordiska dimensionen i det nordiska idrottssamarbetet avser ministerrådet att prioritera idrottssamarbete som når nya målgrupper, exempelvis handikappade barn och ungdomar, fördjupar kontakten med Västnorden och de övriga randområden i Norden samt motverkar en ojämn könsfördelning.

4.7 Bidragshantering

Kriterier för bidragsgivning

Grund för bidragsgivning är principen om *Nordisk nytta* samt de i denna handlingsplan föreslagna kulturpolitiska målen. Det överordnade kriteriet är att de förslag som beviljas stöd bör ha som mål att stärka den nordiska identiteten genom att öka barns och ungas deltagande i, kunskap om och intresse för kultur.

Vidare prioriteras projekt som lägger vikt vid ett eller flera av nedanstående kriterier:

- ökar förståelsen för och kunskapen om det nordiska kulturarvet och den gemensamma historiska traditionen
- ökar språkförståelsen i Norden och ger kunskap om de nordiska språkens mångfald
- främjar barns och/eller ungdomars eget skapande med deltagande och aktiva deltagande i det nordiska kultursamarbetet
- omfattar nya målgrupper
- främjar samverkan och aktiverar skolor, kulturinstitutioner och organisationer i ett nyskapande samarbete för barn- och ungdomskulturen
- ökar barns och ungdomars medverkan i samhället genom aktivt deltagande i kulturlivet

- underlättar ett västnordiskt deltagande i nordisk barn- och ungdomskultur
- skapar kulturell dialog med länder utanför Norden, särskilt i Nordens närområden, och med de språkliga och kulturella minoriteterna i Norden.

Kriterierna gäller för de medel som utdelas av ministerrådet, fackkommittéerna och organen inom barn- och ungdomsområdet samt i tillämpliga delar Nordiska kulturfonden och de två stödordningarna, Nordiska ungdomsstödet och Ett levande Norden-fonden. För stödordningarna utformas särskilda riktlinjer. Bidragshanteringen utformas så att stödordningarna, för att barn och unga skall kunna göra bruk av dem, blir lättillgängliga genom att kraven på ansökan, projektbeskrivning och dokumentation anpassas till målgruppen.

För att få stöd krävs att minst tre länder/självstyrande områden deltar i projektet.

För att speciellt stimulera deltagande från Nordens randområden i det nordiska barn- och ungdomssamarbetet behövs det enbart deltagande från två av länderna eller de självstyrande områdena eller de övriga här nämnda områdena i projekt där Grönland, Färöarna, Island och Kalottområdet och östra Finland är ett av de två.

Bidrag tilldelas nordiska barn- och ungdomsorganisationer, fristående grupper, kulturinstitutioner och -organ samt kommuner och regioner i Norden, förutsatt att man till projektet bidrar med egen finansiering.

Utvärdering av projekt

Ett medvetet kvalitetsarbete förutsätter en systematisk utvärdering av verksamheten. Det gör det möjligt att studera utfallet i relation till de fastställda målen och utgör ett underlag för bedömningen av framtida satsningar.

En förutsättning för bidrag från ministerrådet är att det för varje projekt avges en redovisning, som även omfattar en kvalitativ värdering och en analys av resultatet i förhållande till de uppställda målen.

Arbetet med utvärderingen av projekt bör ta utgångspunkt i frågor som särskilt lägger tyngdpunkten vid barns och ungdomars eget konstnärliga skapande. På basis av den löpande rapporteringen analyserar ministerrådet årligen genom en temadiskussion verksamheten inom ministerrådets barn- och ungdomsområde. Materialet från de enskilda projektens utvärdering utgör ett viktigt underlag för utvärdering av hela verksamheten på barn- och ungdomskultursamarbetets område vid periodens slut 1999.

4.8 Struktur och ekonomi

Organisation

Ett viktigt instrument för att säkerställa och utveckla satsningar inom barn- och ungdomskulturområdet i ett nordiskt perspektiv är att skapa ett organ

med uppgift att arbeta utifrån de av Nordiska ministerrådet fastställda målen.

Organisationsstrukturen inom området skall underlätta verkställandet av de övergripande målen, följa upp strategierna och genomföra konkreta projekt. I tillägg tillvaratar strukturen genom de två stödordningarna fördelningen av ministerrådets bidrag på det ungdomspolitiska området och till regional verksamhet inom barn- och ungdomskulturen.

Nordiska kontaktgruppen om barn och kultur omorganiseras till en ledningsgrupp i paritet med andra ledningsgrupper inom kulturområdet och förankras ministeriellt som de övriga ledningsgrupperna: *Ledningsgruppen för nordisk barn och ungdomskultur*. Den blir kultursektorns särskilda organ för barn- och ungdomskultur. Gruppen tilldelas egna projektmedel och administrerar Ett levande Norden-fonden. Ytterst har ledningsgruppen i uppdrag att tillsammans med nordiska barn, ungdomar, konstnärer, skolor, utbildningsinstitutioner, organisationer och kulturinstitutioner stärka och förmedla en nordisk kulturidentitet.

Genom samverkan med kommittéer, ledningsgrupper och Nordiska Kulturfonden strävar ledningsgruppen för att koordinera satsningar inom barn- och ungdomskultur. I relation till ministerrådet har kommittén en initierande och rådgivande funktion, bland annat vad gäller nysatsningsmedlen för barn och ungdom. Ledningsgruppen etableras för handlingsplanens verksamhetsperiod 1996-2000.

Nordiska ungdomskommittén upprätthålles som ministerrådets rådgivande och koordinerande organ i nordiska och internationella barn- och ungdomspolitiska frågor. Kommitténs stödordning ändras så att syftet och projektens innehåll blir de avgörande kriterierna för bidragsgivning. Maximalt halvparten av kommitténs medel avsätts för stödordningen. De övriga medlen reserveras för forskningssamarbetet och andra initiativ i kommitténs regi. Kommitténs sammansättning ändras så att det blir en rimlig balans mellan myndigheternas och organisationernas representation. Kommitténs verksamhetsperiod i denna utformning är 1996-2000.

Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur och Nordiska ungdomskommittén sammanträder årligen till ett gemensamt samrådsmöte, i syfte att säkra koordineringen av arbetet inom barn- och ungdomsområdet och uppföljningen av handlingsplanens centrala målsättningar och strategier. I slutet av handlingsplanens verksamhetsperiod åligger det båda organen att gemensamt för ministerrådet föreslå en struktur för det nordiska samarbetet inom barn- och ungdomsområdet efter år 2000. Därvid bör etableringen av ett övergripande organ för samarbetet särskilt övervägas.

M i n i s t e r r å d e t a v s e r att fastställa stadgar, härunder sammansättning, för Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur och reviderade stadgar för Nordiska ungdomskommittén samt riktlinjer för Ett levande Norden-fonden och ungdomsstödordningen efter behandlingen av handlingsplanen i Nordiska rådet.

Ekonomi

Den ekonomiska ramen för nordisk barn- och ungdomskultur utgörs av de medel som i Nordiska ministerrådets budget inom kultursektorn särskilt avdelats för barn- och ungdomsarbetet. I budgetförslaget för 1996 utgörs dessa medel av:

- projektmedel för barn och ungdom 5 MDKK
- Nordiska ungdomskommittén 4,6 MDKK.

Ministerrådets målsättning är att de särskilda medlen för barn- och ungdomskultur skall ökas i takt med att medel frigörs från tidsbestämda program inom kultursektorns ram, så att medlen år 1998 utgör 12 MDKK.

Ministerrådet tar ställning till den årliga budgetramen i samband med budgetbehandling och på grundval av de preciserade riktlinjerna för arbetet.

Med syftet att utveckla det nordiska barn- och ungdomskultursamarbetet och bidra till nyskapande över nationsgränser och konstområden bör kultursektorns ledningsgrupper och kommittéer i samråd avsätta medel för sektorövergripande projekt. Därutöver bör särskilda medel avsättas för verksamhet för och med barn och ungdom inom det egna konstområdet.

För särskilt omfattande projekt, t ex av tvärsektoriell karaktär, och sådana särskilda uppgifter som ministerrådet i denna handlingsplan förutsätter att ledningsgrupperna, kommittéerna och institutionerna påtar sig i tillägg till sin ordinarie verksamhet, kan medel sökas ur ministerrådets projektmedel för barn och ungdom samt tvärsektoriell verksamhet.

Ministerrådet förväntar sig att Nordiska kulturfonden under handlingsplanens verksamhetsperiod fortsätter att särskilt prioritera barn- och ungdomsområdet.

I tillägg avsätts under utbildnings- och forskningssektorn i enlighet med undervisningsministrarnas riktlinjer medel för skolsamarbete, mobilitetsprogram, språksamarbete och forskning.

Kultur- och undervisningsministrarna avser att, inom särskilda gemensamma projekt samt i samarbetet mellan kultur- respektive utbildnings- och forskningssektorns underliggande organ, fortsätta sin samverkan för att prioritera och synliggöra barn- och ungdomsområdet. Ministerrådet förutsätter att ledningsgrupper och konstkommittéer avsätter särskilda medel för barn- och ungdomskultursamarbete inom den egna budgetramen.

Ministerrådet avser att inom ramen för kultursektorns budget åren 1996-2000 fasthålla en särskild budgetram för verksamheten på barn- och ungdomsområdet, och fördela medlen enligt de kulturpolitiska mål, som anges i denna handlingsplan.

5. Tillbakablick och pågående samarbete

5.1 Analys

Det pågående nordiska samarbetet inom barn- och ungdomskulturområdet präglas av de i Kulturhandlingsplanen (1988) angivna riktlinjerna för delegerat ansvar vad gäller barn- och ungdomskulturutbudet inom respektive ministerrådsorgan. Intentionen är att integrera barn- och ungdomskulturen i de verksamheter som bedrivs av de befintliga nordiska samsamarbetsorganen inom kulturområdet.

Denna handlingsplan har sin bakgrund i det ministerrådsförslag om nysatsning som framlades vid Nordiska rådets 42:a session (1993). Underlag för handlingsplanen utgörs av erfarenheterna från pilotprojektet *Ett levande Norden* och de nysatsningsaktiviteter som igångsattes för åren 1994-95. Dessa projekt och bidragsinsatser är av spjutspetskaraktär och kommer att bidra med ytterligare intressanta erfarenheter för det fortsatta nordiska samarbetet inom området.

Det sammantagna utbudet av kultur under ett verksamhetsår uttrycker en mångfald av aktiviteter, både av anspråkslös och prestigefylld karaktär. När det gäller den del av utbudet som vänder sig till barn och ungdomar framstår ett verksamhetsår som ojämnt fördelat. Barn och ungdomar "glöms" ofta bort i det nordiska kultursamarbetet.

I stora delar av det nordiska kultursamarbetet är barn och ungdomar en prioriterad målgrupp. Inom området saknas det mätinstrument, det är därför svårt att säga exakt hur stor del av satsningarna som kommer barn och ungdomar till del. Utifrån det material som föreligger kan man dock dra slutsatsen att proportionerna vad gäller ekonomi och antalet projekt i förhållande till det totala utfallet så här långt inte i tillräcklig grad uttrycker en prioritering av barn och ungdomar i Norden.

Under perioden september 1992 till juni 1994 anslog *Nordiska kulturfonden* 12 % av verksamhetsanslagen till samsamarbetsprojekt inom barn- och ungdomskulturområdet. Det utgör en betydande summa och tendensen är stigande.

Frågan om prioritering låter sig inte besvaras med endast procentsatser även om ekonomin är av avgörande betydelse. Vid sidan av resursfördelning är tillgången på kunskap och kompetens viktiga faktorer för att satsningar ska vara effektiva och av god kvalitet. I det nordiska kultursamarbetet är bidragsgivning ett betydelsefullt redskap i verkställandet av de kulturpolitiska målen. *Ledningsgrupper/kommittéer underställda Nordiska ministerrådet* bidrar ekonomiskt till projekt och kan sålunda karaktäriseras som beställare av kulturaktiviteter. Bidragsgivningen görs i ett nära samarbete med kulturproducenterna. Brukarledet, i detta sammanhang barn och ungdomar i Norden, har så här långt spelat en ringa roll i det nordiska kultursamarbetet. Kunskapen om barn och ungdomar i Norden, deras livsvillkor och önskemål bör präglade det nordiska kulturutbud mer än vad som varit fallet hittills.

Barn och ungdomar i Norden utgör inte en homogen grupp. Skillnaderna i såväl geografiskt, socialt, kulturellt och ekonomiskt hänseende är stora. Vidden av olikartade behov och önskemål är dessutom större i denna grupp än vad motsvarande åldersskillnader innebär bland vuxna. Hur barn och ungdomar definieras avgör karaktären av åtgärderna. Kunskapen om dessa förhållande är skiftande bland de nordiska samsamarbetsorganen.

Möjligheten att utföra riktiga analyser av barns och ungdomars kulturella behov kräver att det finns tillgång till erfarenhet och kompetens. När väl kunskapen är vunnen återstår förmågan att använda den på ett riktigt sätt. Utfallet av det framtida nordiska samarbetet inom barn- och ungdomskulturen kommer att avgöras av huruvida man lyckas bistå samsamarbetsorganen med relevant kompetens.

Det nordiska kultursamarbetet genomsyras av en önskan att barn och ungdomar deltar aktivt i det nordiska kulturlivet. Det förutsätter att de får ett verkligt inflytande över kulturaktiviteterna. I allt för hög grad utgörs det nordiska utbudet av kultur för barn och inte med. Vuxna intar estraden medan barn och ungdomar ser på. En resursförstärkning, särskilt vad gäller kompetens är allt avgörande för att uppnå målet med en integration av barn- och ungdomskulturen i de befintliga nordiska kultursamsamarbetsorganen.

Barn och ungdomar, till skillnad från vuxna, gör inte så noga skillnad mellan kulturella, social och konstnärliga sammanhang. För dem är det heller inte främmande att blanda konstarter till en helhet. Detta intresse för det tvärssektoriella är förhållandevis svagt i det nordiska kultursamarbetet. Det nordiska *idrottssamarbetet* kan nämnas som exempel. Idrottssamarbetet innehåller för få kontaktytor med samsamarbetsorganen inom kulturområdet, och tvärtom. Ett tvärssektoriellt tänkande innebär med stor säkerhet att nya målgrupper nås.

De nordiska kulturinstitutet/-husen rapporterar om ett stort antal aktiviteter för barn och ungdomar. Dessa institutioner spelar en utomordentligt viktig roll i det nordiska kulturella nätverket. Institutionerna har en nära relation till den lokala miljön och kan på ett avgörande sätt bidra med kunskap om barns och ungdomars kulturella behov i olika delar av Norden. Institutionerna kan även agera som "kraftcentra" inspirera till samarbete över nations- och konventionsgränser. De nordiska kulturinstitutet/-husen borde utnyttjas mer än vad som idag är fallet.

Nordiska kontaktgruppen om barn och kultur, med representanter för kulturministerier och kulturråd i Norden, spelar en betydelsefull roll för det nordiska samarbetet inom barn- och ungdomsområdet. Kontaktgruppen besitter en god överblick vad gäller de aktuella förhållandena inom den nordiska barn- och ungdomskulturen. Behovet av kontaktgruppens kompetens är stort och bör för framtiden ges större betydelse inom det nordiska kultursamarbetet.

En aktuell utvärderingsrapport föreligger om *Nordiska ungdomskommitténs* verksamhet. Inom kulturområdet anses kommittén spelat en ringa roll.

Förändringar är föreslagna. En process är igångsatt där frågor som rör ungdomskultur fått större utrymme.

Handlingsplanen *Nordisk kulturpedagogik i skolan* är ett samarbetsprojekt som involverar flera nordiska samarbetsorgan inom kulturområdet. Planen innehåller 12 förslag som de närmaste åren bildar utgångspunkt för kulturprojekt inom nordiskt skolsamarbete. Handlingsplanen är ett spännande exempel på samarbete mellan kulturliv och skola.

Det *nordiska skoldatanätet* invigdes 1994 och måste anses vara i sin linda. Skoldatanätet anses av många, såväl elever som lärare, innehålla många spännande möjligheter för framtiden. Skoldatanätet är inte fullt utbyggt. Vid sidan om datanätets utbredning är det viktigt att verkligen försöka nå skolelever runt om i Norden och på ett intressant sätt informera om nätets möjligheter.

Mobilitetsprogrammen *Nordplus* och *Nordjobb*, utväxlingen av skolelever, lärare och ungdomar upptill 26 årsåldern, är starkt efterfrågande. Denna lust att lära känna ett annat nordiskt land ger en fingervisning hur nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete bör gestaltas. Med insatser för kontakter mellan ungdomar i Norden bidrar även *Föreningarna Norden*.

5.2 En kort historik om barn och kultur

Barn- och ungdomskulturen har varit del av det nordiska kultursamarbetet sedan början av 1970-talet. Dock av skiftande omfång och intensitet. I kulturkommissionens slutrapport (1971) betonades nödvändigheten av att skapa organisatoriska förutsättningar för utvecklingen inom området. I rapporten föreslogs att barn- och ungdomskulturen skulle bli föremål för särskild behandling i ämbetsmannakommittén och i det nordiska sekretariatet. Kommissionen tillsatte ett utskott som utgav debattboken *Børn og kultur* (1972).

Nordiska ministerrådet tillsatte 1975 en arbetsgrupp med uppgiften att utarbeta en nordisk barnkulturrapport. Gruppen fick följande direktiv:

”Udvalget skal med udgangspunkt i en aktuel kortlægning af eksisterende forslag, initiativer og samarbejds muligheder fremlægge konkrete planer for videreførelse af samarbejdet omkring børn og kultur. I særlig grad forudsættes det, at udvalget tager hensyn til allerede eksisterende muligheder, der kan anvendes på nordisk basis.”

Rapporten som slutfördes under 1978 innehåller en översikt över då existerande förslag, initiativ och samarbetsmöjligheter inom barn- och ungdomskulturens område i Norden. Rapporten innehåller även nationella rapporter från Nordens fem länder och förslag på nordiska åtgärder som bör prioriteras.

I rapporten understryks behovet av en allmän förstärkning av barnkulturens ställning inom kulturlivet, vilket arbetsgruppen menade var en av de viktigaste kulturpolitiska uppgifterna i Norden. Arbetsgruppen föreslog därför att samtliga nordiska arbetsgrupper inom kulturområdet under

1979 formulerar och fastställer en målsättning för sin barnkulturverksamhet, och planerar ett genomförande av denna.

Arbetsgruppen föreslog även att ett permanent utskott utses med uppgiften att följa utvecklingen inom barnkulturområdet som ett rådgivande organ för Nordiska ministerrådet. Det skulle även övervaka barnkulturens ställning i nordiska sammanhang. Vidare utsågs utskottet att ansvara för värdering av aktuella projekt, nya stimulansåtgärder, relevanta forskningsuppdrag m.m.

På grundval av barnkulturrapporten tillsatte ministerrådet 1983 en nordisk arbetsgrupp för barn och kultur. Uppgiften var att följa och rapportera om utvecklingen inom barnkulturområdet i de nordiska länderna, informera om initiativ, projekt och försök, initiera och koordinera nya aktiviteter samt genomföra möten och konferenser.

Under verksamhetsåren 1983-88 initierade och finansierade arbetsgruppen en rad gemensamma nordiska projekt. Med hjälp av dokumentation, forskning och konferenser fokuserade arbetsgruppen på speciellt eftersatta områden inom det nordiska barnkulturområdet. Varje nordiskt land hade huvudansvaret för ett tema.

Det första temat fick namnet *Lyt till børn*. Temat behandlade barns möjligheter att komma till tals. I *Lyt till børn* ingick tre led. *Nordisk informationstjänst för barn och kultur* inrättades 1986. Nyhetsbulletinen *Barn & Kultur i Norden* startade samma år. Bulletinen utkom med totalt åtta nummer innan den fick läggas ner av ekonomiska skäl. Ett temanummer *Lyt til børn* skickades ut över hela Norden. *En nordisk konferens* om barns möjligheter att komma till tals, bli synliga och hörda genomfördes i Helsingør hösten 1984.

1985 initierades ett forskningsprojekt om *nordiska barns kulturaktiviteter* i lokalsamhället. Projektet leddes av Senter for barneforskning i Trondheim med medverkande av forskare från de nordiska länderna. Rapporten *Efter skoletid* publicerades 1988.

Möjligheternas marknad handlade om barn och rörliga bilder i Norden. En utställning turnerade i Sverige, Danmark, Finland, Norge och Island. Projektet syftade till att ge barn filmupplevelser, att hjälpa dem att förstå de rörliga bildernas språk och ge dem möjligheter att själva göra film och videoprogram. Till utställningen producerades en gemensam katalog. I samband med utställningen anordnades konferenser och seminarier. *Möjligheternas marknad* finns redovisat i en slutrapport.

Arbetsgruppen bidrog även till ett internationellt konstseminarium 1987 om barns bilder på Konstcentrum för barn och ungdom i Hyvinge i Finland. I anslutning till seminariet arrangerades en barnkonstutställning och ett konstläger för barn.

Under 1989 lät arbetsgruppen publicera *Barn & Kultur. Nordisk katalog*, en presentation av olika institutioner, organisationer och grupper inom barnkulturområdet i de nordiska länderna. Samma år utkom arbetsgruppens slutrapport *Med liv och lust*.

En följd av besluten i ministerrådets Handlingsplan för nordiskt kulturellt samarbete (1988) var att *Nordiska arbetsgruppen för barn och kultur* avlöstes av ett direkt samarbete mellan departementen i de nordiska länderna.

Nordiska kontaktgruppen om barn og kultur bildades 1989 och består av representanter från departement och kulturråd i Norden. Kontaktgruppen samverkar med de enskilda fackkommittéerna inom Nordiska ministerrådets kulturområde och andra om att stödja, informera och koordinera insatser inom barnkulturområdet.

Utan att vara ett av ministerrådets samarbetsorgan har kontaktgruppen varit aktivt i förberedandet av ministerrådets nysatsningar inom barn- och ungdomskulturområdet. Kontaktgruppen var medansvarigt i utvecklandet av pilotprojektet *Ett levande Norden*. Dessutom har kontaktgruppen verkat som koordinator mellan organisationer, institutioner och intressegrupper inom barn- och ungdomskulturens område.

Kontaktgruppen har även arrangerat nordiska seminarier, exempelvis *Dialog med världen* (1994) och konferensen *Vi skaber Norden!* (1995).

Med hjälp av ministerrådets nysatsningsmedel ger kontaktgruppen ut *B & K - Nordisk Nyhetsbulletin om Barn og Kultur*. Genom förberedelser av en nordisk utställning om sagor, myter och äventyr deltar kontaktgruppen i ministerrådets kulturfestival i Spanien (1995).

I avsnitten nedan ges en översikt av nordiskt barn- och ungdomssamarbete, sådan den gestaltat sig efter att planeringen av nysatsningen inleddes år 1993.

5.3 Ett levande Norden, ett pilotprojekt 1993-94

Nordiska ministerrådets pilotprojekt *Ett levande Norden* har pågått under 1993 och 1994. Projektet har riktat sig till barn och unga i åldern 10-16 år, som har fått möta och arbeta tillsammans med konstnärer från hela Norden. Nio regioner i Norden valdes ut att delta i projektet. Det var Viborg Amt i Danmark, Vasa län i Finland, Eyjafjörður distrikt på Island, Nord-Trøndelag fylke i Norge, Värmlands län i Sverige, Färöarna, Grönland, Åland och Sydsamiskt område.

Upplevelse - förståelse - eget skapande

Det har funnits tre nyckelbegrepp i projektet nämligen *upplevelse, förståelse* och *eget skapande*. För att förverkliga nyckelorden har man valt konstnärer, som utöver att vara duktiga konstnärer även haft goda erfarenheter av att arbeta tillsammans med barn och ungdomar. Varje konstnär har tagit med sig sitt kunnande och sitt konstnärliga uttrycksmedel och i mötet med de unga har det vuxit fram olika konstverk, idéer och kunskaper. När det har fungerat som bäst blev det ett växelspel mellan konstnärens kunskap och elevens kreativitet.

Verksamheten har i huvudsak genomförts i nära samarbete med skolan. Elever och lärare har själva fått välja ut vilka konstnärer de ville ha besök av och vilket ämnesområde de ville arbeta med. Mötet mellan elever,

lärare och konstnärer kan sammanfattas med ord som *entusiasm, skaparglädje, mångfald* och *vänskap*. Många nya kontakter har knutits och språkliga liksom geografiska gränser har brutits.

Totalt har ca 10 000 barn och ungdomar mött och arbetat tillsammans med någon eller några nordiska konstnärer. Därutöver tillkommer alla föräldrar, syskon, lärare och andra som på ett eller annat sätt tagit del av Ett Levande Norden genom att se teater och dansföreställningar, besökt utställningar och andra arrangemang där resultatet av arbetet har visats upp.

Språkförståelse och nordisk identitet

Huvudmålsättningen för projektet var att öka språkförståelsen och att förstärka den nordiska identiteten hos barn och ungdomar. Huruvida målen uppnåtts är svårt att avgöra. När det gäller den språkliga förståelsen har många barn och ungdomar fått en insikt i att det faktiskt går att kommunicera med någon som inte talar det egna språket. De flesta har också lärt sig nya ord genom att träffa och arbeta tillsammans med konstnärerna.

En inte oväsentlig del i att projektet har lyckats så bra med att överbygga de språkliga hindren är *Det tredje språket* -det konstnärliga uttrycket. Det är i det skapande mötet mellan barn och konstnärer som det gemensamma språket uppstått. Man har kunnat mötas och kommunicera utan att alltid ha de rätta orden. De som deltagit i projektet talar om den entusiasm och positiva glädje som barnen och ungdomarna visat inför arbetet med en nordisk konstnär. Det har hela tiden funnits en vilja till att förstå och göra sig förstådd. Kommunikationen har många gånger fungerat bättre just på grund av att orden inte räckt till.

Har den nordiska identiteten förstärkts genom Ett levande Norden? Att delta i ett stort nordiskt projekt ger nya kontakter och en samhörighetskänsla med de andra regionerna. Att fördjupa sig i den egna historien i förhållande till övriga Norden, i myter och sagor eller att öka sina kunskaper om ett annat nordiskt land - allt ger sin lilla bit i byggandet av en nordisk identitet. Men det är mötet med den levande konstnären och vetskapen om att man deltar i ett samnordiskt projekt som placerat deltagarna i ett visst kulturellt och geografiskt område. På det sättet har en gemensam nordisk identitet skapats i Ett levande Norden.

Ekonomi

Projektet har finansierats med medel från Nordiska ministerrådet, Nordiska kulturfonden, Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete, Ledningsgruppen för kultur och massmedia, Nordiska litteratur och bibliotekskommittén, Nordiska Musikkommittén, Nordiska Konst- och Konstindustri-kommittén, Teater og Dans i Norden, Kulturministeriet i Danmark och Island, Undervisningsministeriet i Finland, Norsk Kulturråd samt Statens Kulturråd i Sverige.

De centralt anvisade pengarna ca 2,2 miljoner DKK har angett ramen för projektet. Varje region har disponerat ca 200 TDKK för att finansiera de

nordiska konstnärernas resor och löner. De nio regionerna har själva fått bekosta administration och logi för besökande konstnärer genom lokala och regionala bidrag.

5.4 Nysatsningar 1994-95

Inom ramen för ministerrådets särskilda medel för barn och ungdom, som tillkom i samband med nysatsningen på kultursamarbetet 1994, har ett antal större projekt igångsatts för att synliggöra denna politiska prioritering. Utgångspunkten har varit att stöda barns och ungdomars egna deltagande i nordiskt kultursamarbete och att genom projekten få erfarenheter för handlingsplanen. En del av projekten pågår fortsatt.

Nya skådespel för barn och unga - Nordisk Rullande Teaterverkstad, 375 TDKK, där författare uppmuntras till att skriva ny nordisk dramatik för barn och unga. Projektet genomförs i Nordiska Amatörteaterrådets regi. Man har inviterat de nationella amatörteatrarna och de nationella dramatikerorganisationerna till ett samarbete med en målsättning om att få fram sex nya nordiska pjäser för sex amatörteatergrupper, en från varje land samt ett av de självstyrande områdena.

De tecknar för barn, 400 TDKK, presenterar nordiska barnboksillustratörer produceras av Svenska Sagor. Utställningen turnerar i de nordiska huvudstäderna samt till Madrid och Barcelona.

Kulturläger för barn och ungdomar, 500 TDKK, med verkstäder på temat litteratur, drama och bild. Lägret genomförs under 1995 i Kalmar, Sverige.

Förstärkande av nordiskt barnkultursamarbete, 500 TDKK, i regi av Nordiska kontaktgruppen om barn och kultur. Man har bl a arrangerat ett temaseminarium kallat *Dialog med världen* och givit ut en nyhetsbulletin.

Ett mångkulturellt Norden, 843 TDKK, - ett projekt som syftar till att med bildspråkets möjligheter åskådliggöra kulturella skillnader mellan ungdomar som något berikande, något som ger utrymme åt både gemenskap och individualitet. Projektet genomförs skollåret 1995/-96 och avslutas hösten 1996. Ungdomar i Köpenhamn, Malmö, Reykjavík Tammerfors och Trondheim deltar i projektet. De flesta är i åldern 13-17 år. Initiativtagare är Malmö konsthall.

Nordisk Terminal, 200 TDKK, ett nordiskt medianätverk för ungdomar med bl a manuskriptkurser, en nordisk videofestival och ett videoproduktionssamarbete mellan ungdomar i de nordiska länderna.

Nordiska Handikappidrottsförbundet - Nordisk barn og ungdomsstævne, Nordisk seminar - 700 TDKK beviljades för att ge de handikappade barn och ungdomar möjlighet att träffas och utväxla erfarenheter samt att förstärka samarbetet mellan tränare av handikappade barn och ungdomar. Det andra projektet har som syfte att integrera ungdomar i åldern 16-25 år i rollen som ledare inom handikappidrott.

Danmarks Idræts-Forbund - Konferensen "Fra Barn til Voksen" 85 TDKK beviljades för de västnordiska ungdomars deltagande i konferensen i Danmark.

Västnordiska mediaverkstäder 1995-98 630 TDKK till Nordens Hus i Reykjavik i samarbete med Nordens Hus på Färöarna och Nordens Institut på Grönland för genomförande av ett pilotprojekt under 1995.

Videoverkstaden Slips och Mascara 100 TDKK till Nordens Institut på Åland. Projektet är en vidareutveckling av projektet Ett levande Norden.

Nordisk Medianätverk 490 TDKK för genomförande av följande fyra projekt: Uppbyggande av en databas, ett nordiskt mediatek anknutet till Media och Information vid Kulturhuset i Stockholm (MIKS); manuskurs för ungdomar mellan 18-26 år; nordisk samproduktion; metodikkonferens för mediaverkstäder.

Nordisk ungdomsvideofestival 1996 265 TDKK till Nordisk Ungdoms-TV / projektstation FOCUS.

Nätverk för barnkulturforskning i Norden 360 TDKK till arbetsgruppen för nordiska möten för barnkulturforskare.

Elevkonferens i Sverige och Lägerskola på Grönland 220 TDKK till Nordiska Skolidrottskommittén.

Nordisk barn- och ungdomsteaterfestival 200 TDKK till Finlands ASSITEJ för att inbjuda teatergrupper från Grönland, Island och Nord-Norge.

Vi skaber Norden - voksenfri nordisk konference 200 TDKK till Kulturministeriet i Danmark.

5.5 Nordiska kulturfonden

Fonden lägger särskilt tonvikt på samarbetsprojekt för och med barn och ungdomar, på mediasamarbete och kulturförmedling mellan de nordiska länderna, projekt som främjar språkförståelse i Norden och samnordiska kulturinsatser för att minska främlingshat och rasism. Fonden är ett viktigt instrument i det nordiska kultursamarbetet. Under de senaste årens diskussion om nysatsning och nyorientering har Nordiska kulturfondens kulturpolitiska roll framhävts med en märkbar ökning av fondens medel från ca 14 MDKK budgetåret 1994 till dagens nivå ca 22 MDKK. Under 1992 beviljades 2,4 MDKK, ca 15% av anslagen till barn- och ungdomskulturprojekt. För 1993 var motsvarande belopp 2,7 MDKK, ca 12% och för 1994 4,4 MDKK, ca 21%.

5.6 Nordisk profilering i Europa och Norden

På uppdrag av ministerrådet har Heureka, Finlands vetenskapscenter, i samarbete med en nordisk expertgrupp påbörjat planeringen för utställningen kring nordiska upptäcktsresor från vikingatid till nutid. *Nordic Explorers* kommer att gestaltas som en multimediantställning där upplevelsemomentet blir centralt. Den riktar sig inte minst till barn och ungdom. Utställningen visas 1996-98 i Helsingfors, Köpenhamn och ett antal städer i övriga Europa. I Köpenhamn ingår den i Kulturbry 96.

Utställningen *VARDE*, som ställs samman av de nordiska designhögskolorna, fortsätter under 1995 sin turné till Budapest, Berlin och Wien. Inom ramen för en nordisk kulturfestival Spanien presenteras *Östan om solen*,

västan om månen, en nordisk utställning om sagor och myter i Norden. Visningen börjar i Madrid och Barcelona för att sedan även omfatta de nordiska länderna.

5.7 Nordiskt film- och mediasamarbete

Åtgärder för att öka och effektivera distributionen av filmer och TV-program i och utanför Norden och en fortsatt utbyggnad av verksamheten i Nordiska Film- och TV-fonden är prioriterade målsättningar inom nordiskt film- och mediasamarbete. Satsningen omfattar såväl kommersiell som icke-kommersiell distribution i alla medieformer samt via alternativa förmedlingskanaler som bibliotek, skolor, de nordiska kulturhusen m m. Barn, unga och befolkningen i de perifera områdena i Norden är, och kommer fortsatt att vara, prioriterade målgrupper för den ökade distributionsinsatsen.

Ledningsgruppen för nordiskt kultur- och massmediasamarbete beviljade år 1994 300 TNOK till en *nordisk barnfilmfestival*, som ska äga rum vartannat år. Ledningsgruppen beviljade även bidrag till delfinansiering av en bok om nordisk barnfilm. Ledningsgruppen var aktiv i utarbetandet av en handlingsplan för nordisk kulturpedagogik i skolan. Ledningsgruppen deltog även i finansiering av *Ett levande Norden*.

5.8 Samarbete inom konstområdet

Ministerrådet har etablerat en resestipendieordning *Sleipnir* för unga konstutövare i Norden, som ett treårigt projekt inom en budgetram på 3 MDKK årligen 1995-97. Den övergripande målsättningen med stipendieordningen är att öka konstnärernas mobilitet inom Norden och stimulera till ett större utbud av nordisk konst inom Norden. Målgruppen är unga professionella konstnärer inom alla konstområden (åldersgräns 35 år).

Ministerrådet har tillsatt en museikommitté under en treårig försöksperiod. *Nordiska museikommitténs* uppgift blir att skapa nya samarbetsstrukturer på museiområdet inom Norden för att synliggöra det nordiska kulturarvet och genom nätverkssamarbete utnyttja resurserna över gränserna för att få till stånd ett mångsidigt kulturutbyte. Barn- och ungdomskulturen är angivet som ett prioriterat område. Förberedelser är igång för en nordisk konferens kallad *Muséer och barn* som äger rum under 1995.

Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén (NORDBOK) beviljade under perioden 1992-1993 1 349 TDKK (23 % av total budget) i översättningsstöd (121 titlar) till barn- och ungdomslitteratur. NORDBOK deltog i finansieringen av *Ett levande Norden*. NORDBOKs arbetsgrupp för folkbiblioteks-samarbete (NORDFOLK) gav under 1993 stöd till konferensen *Young People and Information - Barn och ungdom i framtidens bibliotek*, Reykjavík.

NORDFOLK ger vartannat år stöd till arbetsmöten för Nordiska arbetsgruppen för lättläst och tillrättalagd litteratur. Vartannat år alternerar NORDBOK och NORDFOLK med att ge stöd till nordiska arbetsmöten om Ljud-, punktskrift och videomaterial. Detta arbete liksom ovanstående om-

fattar såväl barn och ungdom som vuxna. 1992 arrangerades mötet av Danmarks Blinde-Bibliotek och 1994 av Talboks- och punktskriftsbiblioteket i Sverige.

Under 1994 utökades en av de tre årliga nordiska författarkurserna på Biskops-Arnö efter en anhållan från NORDBOK med en kurs för författare av barn- och ungdomslitteratur. Kursens titel: *Regional diktning i Norden - Regioner och barndom*.

I november 1994 tog NORDBOK initiativ till bildandet av en arbetsgrupp vars syfte är att planera för Den stora nordiska läsekonkurrensen, ett projekt som vänder sig till nordiska grundskoleelever. Målet är att realisera *Den stora nordiska läsekonkurrensen* under 1996. NORDBOK har beviljat 25 TDKK för att täcka kostnaderna för planeringen av projektet. Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete (NSS) beviljade 25 TDKK.

Nordisk musikkommitté (NOMUS) beställde under över 30 nya kompositioner av nordiska tonsättare. Bland dessa kan nämnas ett verk för Orkester Norden och en barnmusikal. Av de drygt 30 projekt som fått stöd kan nämnas barn- och ungdomskörkursen NORBUSANG 5. NOMUS har under 1994 deltagit i projekten Ett levande Norden och Nordisk kulturpedagogik i skolan och aktivt deltagit i förberedelserna av den nordiska kulturfestivalen i Spanien våren 1995.

Nordisk konst- och konstindustrikommitté (NKKK), har under 1994 medverkat i projekten Ett levande Norden och Nordisk kulturpedagogik i skolan.

Nordiska teater- och danskommittén (Teater och Dans i Norden) har under de två senaste åren arrangerat eller stött följande aktiviteter på barn- och ungdomsteaterområdet: Att skriva för barn, seminarium för dramatiker och författare arrangerat tillsammans med Dansk Assitej. DaCi (Dance and the Child international), en nordisk barndansfestival i samarbete med den svenska avdelningen av DaCi 1993. Nordisk Assitejfestival i Kristiansand, Norge 1993. Barnteaterfestival i Odense, Danmark 1994. Barnteaterfestival i Gävle, Sverige 1994. Barnteaterföreställningar till bl.a. festivalen i Nuuk, Grönland, och andra nordiska länder. Festivaler och seminarier för unga teaterkonstnärer och teaterskoleelever i bl.a. Oslo 1993. Nordisk operaskolefestival och seminarium, Oslo 1994. Kommittén har undersökt vilka förväntningar de unga teaterkonstnärerna har på det framtida nordiska samarbetet genom att arrangera seminariet *År 2001* i samarbete med Svenska Riksteatern.

5.9 Nordiskt idrottssamarbete

Stödordningen för nordiskt idrottssamarbete förvaltas nationellt genom riksidsrottsförbunden. Största delen (70%) av stödet på 1 200 TDKK har tilldelats idrottsorganisationerna i Island, Grönland och Färöarna.

5.10 Nordiska kulturinstitut/-Hus

Samtliga nordiska kulturinstitut/-Hus har under 90-talet haft kulturverksamhet för barn och ungdomar samt aktiviteter som engagerar barn och

ungdomar själva i en skapande process. Aktiviteternas omfång är dock skiftande.

Nordens Hus i Reykjavík har haft film- och videoverksamhet som ett centralt element i Husets utbud för barn- och ungdomar. Ministerrådet har inom ramen för nysatsningen gett särskilda bidrag för att bygga ut Husets videotek med nordisk barn- och ungdomsfilm samt stött skolkonsulentens kulturverksamhet. Även barnlitteratur och barnteater har ingått i Husets programverksamhet i samråd med Islands barnboksråd och IBBY. I anknäring till Litteraturfestivalen i Reykjavík har barnboksförfattare presenterat sina verk. Musik i form av konserter för skolbarn har ägt rum i samarbete med den nordiske skolkonsulenten i Huset och Norske Rikskonserter. Under sju månader år 1994 arbetade en dansk konsthantverkare i Huset med att undervisa grundskoleelever i vikingahantverk.

Nordens Hus på Färöarna har haft varierande aktiviteter för barn och ungdomar i form av konserter, filmvisningar och gästande teaterspel samt barndans. En viktig del av Husets verksamhet har varit det stöd som möjliggjort färöiska ungdomarnas egen kulturverksamhet. Huset deltog i pilotprojektet Ett levande Norden.

Nordens Institut på Åland har i sin verksamhet för barn och ungdomar haft inslag från Östersjöområdet. Klassbesök bland annat från Estland, Danmark och Norge har ägt rum. Institutet har i samarbete med Mariehamns musikinstitut anordnat musikundervisning för skolelever. Institutet har stött gästande teaterspel från Danmark och Norge, skolkonserter med gästande barn från Dorpat, Estland och en barnkonstutställning från Dorpat. Institutet har stött åländska musikelevers deltagande i barnkulturfestivaler i övriga Norden.

Institutet deltog i pilotprojektet Ett levande Norden.

Nordens Institut på Grönland (NAPA) har genomfört en landsomfattande bildtävling där samtliga grönländska skolor deltog. *Min altankasse*, gästspel av dansk teatergrupp. Isländsk dockteaterkurs/workshop i samarbete med en grönländsk teatergrupp.

I förbindelse med de klassiska musikveckorna i Nuuk 1993 arrangerades särskilda föreläsningar för ungdomar. Teaterturné i hela Västgrönland med Niels Borksandsällskapet. I samarbete med Suomalaisen Kirjallisuuden Seura/Informationscentralen för Finlands litteratur öppnades utställningen *Fantasi och förtryllning* i Nuuk.

5.11 Nordiska ungdomskommittén

Nordiska Ungdomskommittén är ett rådgivande organ för Nordiska ministerrådet sedan 1976. Kommittén har som uppdrag att arbeta för ökad kunskap och förståelse för kulturella, politiska och sociala frågor bland barn och ungdomar i Norden. Dessutom skall kommittén fungera som koordineringsorgan i ungdomspolitiska frågor och arbeta för ökat nordiskt samarbete inom barn- och ungdomsområdet i ett internationellt sammanhang.

Detta innebär att kommittén som rådgivande organ skall ta nya initiativ samt yttra sig i frågor som föreläggs kommittén av ministerrådet och Nordiska kulturfonden.

Kommittén har också kvar sin ursprungliga roll som administrativt organ för bidragsverksamheten. Under senare tid har kommittén infört enklare och mer rationella rutiner för administration av bidragsgivningen.

Kommittén har dessutom tagit initiativ till en heltidsanställd forskningskoordinator för nordisk ungdomsforskning från 1995. Innan dess hade kommittén en försöksverksamhet på 3 år med en forskningskoordinator på deltid.

Kommittén har även engagerat sig i försöks- och utvecklingsarbete inom ungdomsområdet och av utvärderingen av detta arbete. Konkret har detta bland annat resulterat i en handbok om utvärdering av lokala och regionala försöks- och utvecklingsprojekt och om ungdomens delaktighet.

Kommittén ordnar även kontinuerligt 1-2 så kallade europamöten för nationella representanter i olika europeiska samarbetsorgan, för att bättra rusta de nordiska länderna i det europeiska samarbetet inom ungdomssektorn.

Vidare har kommittén varit aktivt när det gäller att utveckla ungdomsinformation och "ungdomskortet" som skall bidra till större mobilitet bland ungdomar.

Kommitténs budget 1994 var 4,6 MDKK, varav tre miljoner delades ut som stöd till ungdomsorganisationer och olika ungdomsprojekt.

5.12 Nordiskt skolsamarbete

Det nordiska skolsamarbetet koordineras av Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete (NSS). Samarbetet tar utgångspunkt i politiska styrinstrument. Offentligt organiserat samarbete har pågått kontinuerligt sedan början av 1950-talet. Under perioden 1988-93 var *Handlingsplanen för nordiskt kulturellt samarbete* det dokument som främst gav de innehållsliga rammarna för skolsamarbetet.

De nordiska statsministrarna prioritering av kultur- och utbildnings-samarbetet 1992, med hänsyn till utvecklingen i Europa, är styrande för NSS handlingsplan för perioden 1994-96. Några av de prioriterade områdena för framtiden är det språkliga samarbetet, elev- och lärarutbyte i gymnasieskolan, elev- och lärarutbyte i grundskolan och nordiskt skoldatant.

Nordisk musik i skolan är ett pilotprojekt som evalueras och utvärderas under 1995. I samverkan med Nordiska musikkommittén (NOMUS), Nordiska konst- och konstindustri-kommittén (NKKK), Ledningsgruppen för kultur- och mediasamarbetet (KM) och med finansiellt stöd från Nordiska kulturfonden genomfördes en konferens i juni 1993 under temat *Nordisk kulturpedagogik i skolan*. Med utgångspunkt i dessa aktiviteter utvecklar och befäster NSS samarbetet mellan skola och allmänskulturell verksamhet.

5.13 Nordiskt skoldatanät

Nordiskt skoldatanät invigdes av de fem statsministrarna i anslutning till Nordiska rådets session i Stockholm i mars 1994. Med skoldatanätet vill Nordiska ministerrådet stärka en nordisk skolgemenskap och underlätta skolelevers och lärares kommunikation och pedagogiskt samarbete inom Norden. I varje nordiskt land erbjuds en datatjänst speciellt för skolor men även för institutioner och organisationer med anknytning till skolor.

Tjänsten är tekniskt sett baserad på *Internet*. De nationella skoldatanäten är tekniskt sammanknutna för kommunikation inom Norden. Samma internettjänst kan givetvis även användas för kommunikation med världen utanför Norden. Genom datanätet kan man kommunicera enkelt över långa avstånd för brevväxling, för pedagogiskt utbyte och samarbete, men även för att hämta hem information. Man kan snabbt få direkt tillgång till information om de olika ländernas skolsystem, men även information om föreningar och institutioner, fonder, stipendieordningar m.m. som äger betydelse för nordiskt kultur- och utbildningssamarbete.

5.14 Nordplus-programmen

Nordplus introducerades 1988. Syftet var att med ekonomiska medel främja utbytet av studenter och lärare vid de högre utbildningsinstitutionerna i Norden, samtidigt ville man stimulera uppbyggnaden av ett fastare nätverk mellan institutionerna. Nordplus-junior kom att omfatta även yngre målgrupper, skolelever i åldern 16-19 år.

Nordplus-programmen bidrar till att stärka språkförståelsen, samhörighetskänslan och kunskapen om kultur och samhällsförhållanden inom Norden. Statistiken visar en växande efterfrågan på Nordplus-medlen.

5.15 Nordjobb

Syftet med Nordjobb-programmet var att ge nordiska ungdomar i åldern 18-26 år möjligheten till sommarjobb i ett nordiskt land. Projektet har varit igång sedan försöksåret 1985 och pågår för närvarande i Föreningarna Nordens regi. Antalet ansökningar och realiserade utbyten har i det närmaste varit oförändrat under perioden 1985-94. Verksamheten finansieras av Nordiska ministerrådet, och under 1993-94 var budgeten årligen ca 2,3 MDKK.

5.16 Föreningarna Norden

Föreningarna Norden är en partipolitiskt och religiöst obunden organisation, som arbetar för ett fördjupat och utökat nordiskt samarbete. Arbetet utgår från värden såsom nordisk kulturidentitet och nordisk gemenskap byggd på språkliga, historiska och geografiska band.

Skolverksamheten inom Föreningarna Norden har som sitt huvudsakliga utåtriktade syfte att förmedla positiva känslor om Norden för barn och ungdomar. Detta förväntas föra med sig ett engagemang och öppenhet för nordiskt samarbete. Nedan ges några exempel, med tyngdpunkt i den i

Sverige bedrivna verksamheten. Föreningen Nordens skol- och utbildningsverksamhet leds av en särskild nämnd, utbildningsnämnd, som är tillsatt av Föreningen Nordens centralstyrelse. Verksamheten omfattar olika former av stöd till nordiska inslag i skolans undervisning,

Utbildningsnämnden har under den senaste två-årsperioden varit aktiv i bevakningen av de utbildningspolitiska reformerna angående grundskolan och gymnasiet. Nämnden har även lämnat synpunkter till Utbildningsdepartementets arbetsgrupp "För att stärka finska språkets ställning i Sverige".

Hundra femmor - brevväxlingsprojekt mellan Sverige och Norge. Omfattar under läsåret 1994/-95 drygt 520 skolklasser i årskurs 5, dvs. 11.000 elever och lärare.

Vänskap per post - brevväxlingsprojekt mellan Sverige och Finland för årskurserna 5 och 8. Beräknas under läsåret 1994/-95 omfatta ca 150 klasser.

Finska stipendiater - stipendievistelser i Sverige för finska gymnasieungdomar under en eller fyra veckor. Syftet är att ge ungdomarna möjlighet att lära känna Sverige och öva upp färdigheter i svenska språket. Stipendierna bekostas av finska staten och administreras av Föreningen Norden, Sverige och Pohjola-Norden, Finland. Omfattar ca 90 stipendiater per läsår.

Nordskol - resestipendier för lärare i grundskolan syftar till att möjliggöra initieringsresa till en kontaktskola/-kollega för att planera gemensamma aktiviteter i undervisningen. Total stipendiesumma; 100 TDKK. Beviljade ansökningar 1994: 19 personer/skolor.

Elevutväxling mellan Västnorden och det övriga Norden - resestipendier för högstadie- och gymnasienivå. Medlen administreras av Föreningarna Norden och beviljas av Nordiska ministerrådet (undervisningsministrarna) för klassbyte med Västnorden i syfte att täcka de ansefliga resekostnader ett sådant utbyte medför. Total stipendiesumma ca 1 MDKK.

BILAGA 1

Nationella kulturpolitiska program för barn- och ungdomskultur

Danmark

Ett samlat barn- och ungdomspolitiskt handlingsprogram för barn och ungdomar i åldern 0-25 år är inte antaget i Danmark. Regeringen har tillsatt ett utskott med uppgiften att på tvärs över de enskilda ministerier försöka skapa helhet och sammanhang inom barn- och familjeområdet, målgruppen är de som är i åldern 0-18 år.

Den nationella danska politiken inom barn- och ungdomsområdet kan sammanfattas under två rubriker:

Kulturpolitik för barn och ungdomar, som är underställt Kulturministeriet (1) och Överordnade ungdomspolitiska linjer/samarbete med det frivilliga barn- och ungdomssamarbete, som är underställt Undervisningsministeriet (2).

(1) Barn och ungdomar ingår som en särskilt prioriterad målgrupp i flera delar av den danska kulturlagstiftningen. Det gäller först och främst bibliotekslagen. Biblioteksverksamheten för barn och ungdomar jämställs med det utbud vuxna erhåller. Lagstiftningen inom filmområdet gör gällande att minst 25 % av anslagen till filmproduktionen ska riktas mot barn och ungdomar. Dessutom rymmer Teaterlagen flera bestämmelser som prioriterar barnteatrarna och deras verksamhet, såtillvida att Teaterrådet skall använda minst 25 % av produktionsmedlen till teater för barn och ungdomar och att landets kommuner kan få subventionerat 50 % av utgifterna vid köp av teaterföreställningar för barn och ungdomar. Inom kulturlagstiftningen i övrigt är barn och ungdomar inte en uttryckligt nämnd eller prioriterad målgrupp.

Sedan 1975 har det inom Kulturministeriet funnits ett särskilt rådgivande utskott för barn- och kulturfrågor vars uppgift är att följa utvecklingen, informera om nya initiativ och tendenser, och att koordinera insatser inom området. Utskottet har dessutom särskilda medel till förfogande för att stödja nya initiativ och projekt inom barn- och ungdomskulturområdet.

(2) Ungdomspolitiken bärs upp av två principer: "De ungas intresse och engagemang skall väckas och vidmakthållas, så att de i sina föreningar kan formulera sin inställning och mening om samhället till en dialog med politikerna". "Det ungdomsarbete, som bärs upp av de ungas egen insats och ger de unga ansvar, skall stödjas, och bör inte ersättas eller konkurreras ut av offentligt igångsatta eller styrda åtgärder".

Dessa principer har först och främst kommit till uttryck i det tydliga stöd genom "tipslagen" till de nationella barn- och ungdomsföreningarna, härunder ungdomsklubbarnas landsorganisation.

En viktig lag utgörs av Folkbildningslagen som administreras av Utbildningsministeriet. Denna lag har aktiviteter och undervisning som äger rum under fritiden som sina huvudområden. I Folkbildningslagen utgör barn och ungdomar uttryckligen en högt prioriterad målgrupp utan att särskilda kvoter eller liknande anges för denna prioritering.

Sedan 1975 har det inom Kulturministeriet funnits ett särskilt rådgivande utskott för barn- och kulturfrågor vars uppgift är att följa utvecklingen, informera om nya initiativ och tendenser, och att koordinera insatser inom området. Utskottet har dessutom särskilda medel till förfogande för att stödja nya initiativ och projekt inom barn- och ungdomskulturområdet.

Finland

De allmänna ramarna för främjandet av barn- och ungdomskulturen bestäms av den rådande lagstiftningen och av de kulturpolitiska linjedragningar som riksdagen gör.

Ett av de viktigaste kulturpolitiska instrumenten som reglerar de praktiska verksamhetsbetingelserna är statsandelssystemet. Vilket är den ramlag som behandlar finansieringen av undervisnings- och kulturverksamheten. Statsandelssystemet reviderades 1993 och reglerar tillsammans med några fristående lagar delområden som teater- och orkesterlagen, museilagen, bibliotekslagen, lagen om kommunernas kulturverksamhet, lagen om grundundervisning i konst och lagen om ungdomsarbete.

År 1993 antog riksdagen en kulturpolitiska redogörelse som definierar den framtida kulturpolitiken. Idrotts- och ungdomskulturen, som hör till Idrotts- och ungdomsavdelningens ansvarsområde, behandlades i redogörelsen som en egen helhet. Barnkulturen, som hör till flera avdelningars ansvarsområde vid Undervisningsministeriet, behandlades i redogörelsen som ett genomgående tema, inte som en egen helhet. I sitt svar till redogörelsen betonade Riksdagens kulturutskott betydelsen av en mångsidig barnkultur och förutsatte att det anslås tillräckliga anslag för ett mångsidigt utvecklande av barnkulturen.

På riksnivå bärs det förvaltningsmässiga ansvaret för främjandet av barn- och ungdomskulturen av Undervisningsministeriet. En central ställning intar Kulturavdelningen och Idrotts- och ungdomsavdelningen, samt sakkunnigorganen Centralkommissionen för konst och Statens idrottsråd. I kulturfrågor som rör skolväsendet och utbildning ansvarar Skolavdelningen och Utbildningsstyrelsen.

På den regionala nivån administreras barn- och ungdomskulturen av länsstyrelserna. Sakkunnigorgan som länsungdomsnämnden, länsidrottsnämnden och länskonstnämnden svarar för det praktiska genomförandet av barn- och ungdomskulturen. Skolavdelningarna vid länsstyrelserna omfattar även biblioteksväsendet.

När det gäller lokal nivå ligger det administrativa ansvaret hos kommunernas förvaltningsorgan för kultur- biblioteks- skol- och ungdomsväsendet

Undervisningsministeriets kulturavdelning delar efter prövning ut bidrag till organisationer, institutioner och enskilda projekt. 1994 prioriterades särskilt barn- och ungdomslitteraturen. 1995 stöds barn- och ungdomskulturen bland annat inom ramen för ett treårigt (1995-97) pilotprojekt som arbetar med begreppen kultur och kreativitet.

Prioriterade är de projekt som främjar det nationella eller internationella samarbetet inom barn- och ungdomskulturens område. Centralkommissionen för konst har dessutom ett särskilt anslag till stöd för barn- och ungdomskultur. Vilket den delar ut i form av stipendier, understöd och pris.

Idrotts- och ungdomsavdelningen beviljar statsbidrag till organisationer som svarar för medborgarverksamhet för barn och ungdomar. Dessutom beviljas medel för nationell och internationell barn och ungdomsverksamhet.

I Undervisningsministeriets verksamhets och ekonomiplan för 1995-98 understryks betydelsen av åtgärder för främjandet av barn- och ungdomskulturen, särskilt stödet till litteraturen.

Sektionen för barn- och ungdomskultur vid Centralkommissionen för konst har utarbetat en verksamhets och ekonomiplan för 1996-99. I den anges som syfte att förbättra barn- och ungdomskulturens ställning i samhället i allmänhet och i den statliga kultur- och konstförvaltningen i synnerhet. Vidare vill man stödja verksamhetsbetingelserna för barn- och ungdomskulturen samt främja internationell växelverkan.

Island

Undervisnings- och Kulturministeriet är ansvarigt för frågor som rör kulturområdet. En övergripande lagstiftning saknas. Den statliga kulturpolitiken kan dock avläsas i de lagar som reglerar särskilda områden inom kulturpolitiken. Nämnas kan den lagstiftning som styr barn- och ungdomskulturverksamheten vid enskilda kulturinstitutioner, exempelvis Islands Symfoniorkester, Nationalgalleriet och Nationalteatern.

Den statliga kulturpolitiken verkställs förutom genom lagstiftning även via bidrag i statsbudgeten och direkta åtgärder. Undervisnings- och Kulturministeriet har till exempel stiftat en barnkulturfond, vars uppgift är att ekonomiskt stödja kulturaktiviteter för och med barn och ungdomar. Genom avtal bidrar ministeriet med medel till bland annat Ungdomssymfoniorkestern. Åtgärder med syftet att stärka det isländska språkets utveckling riktas i första hand mot barn och ungdomar.

Kommunerna är primärt ansvariga för den konstutbildning för barn och ungdomar som inte ingår i grundskolans arbete. De ger stöd till musikskolor, bildkonstskolor, dansundervisning med mera. Undervisnings- och Kulturministeriet ansvarar för läroplanen vad gäller musikundervisning. Många kommuner arrangerar under två sommarmånader arbetsskolor för ungdomar i åldern 13-16 år. I detta arbete ingår ofta kulturella aktiviteter. På många håll har även sommaraktiviteter för barn, som planeras av kommunerna, tagit utgångspunkt i skapande och konstnärligt arbete.

Norge

Barn och ungdomars uppväxt- och levnadsvillkor är ett av regeringens huvudsatsningsområden. Regeringen lägger vikt vid en samordning av insatserna från de departement som verkar inom barn- och ungdomspolitik. På kulturområdet påverkar det särskilt Kulturdepartementet, Barn- och familjdepartementet med ansvar för bland annat fritidsverksamheten, förskolor och Kyrko- utbildnings- och forskningsdepartementet som har ansvar för skola och fritidshem (Skolefritidsordningar).

Norge har ingen generell kulturlagstiftning. Speciallagar styr enskilda områden inom kulturpolitiken, t ex bibliotek, film och media.

Under perioden 1991 - 1994 lade Kulturdepartementet fram en redogörelse för kultur-, idrotts- och mediapolitiken som tillsammans utgör grunden för landets kulturpolitik. En huvudprincip är att barn och ungdomar ska ha ett kulturutbud som kvalitativt är i linje med det utbud vuxna får del av och att de kulturpolitiska åtgärderna ska ge stor plats åt barn och ungdomars egna aktiviteter. Vidare är det önskvärt att barn och ungdomar är aktiva deltagare i planeringen och genomförandet av de kulturpolitiska åtgärderna. Barn- och ungdomsorganisationerna inom kulturområdet anses vara viktiga samarbetspartner för utvecklandet av ett innehållsrikt kulturutbud för barn och ungdomar.

Fördelningen av verksamhetsansvaret är sådant att kommuner och fylkeskommuner ansvarar för utvecklingen av lokala åtgärder vad gäller barn- och ungdomskulturpolitik. Staten ansvarar för åtgärder på det nationella planet. Det förutsätts att kulturinstitutioner som erhåller statliga bidrag skall prioritera barn- och ungdomsverksamheten och att fonder som fördelar medel inom kulturområdet skall prioritera projekt för just barn och ungdomar. Särskild vikt läggs vid verksamheten inom Riksteatern, Rikskonserter och Riksutställningar. Norsk kulturråd har ett speciellt ansvar för att stimulera utvecklingen av åtgärder inom barn- och ungdomskulturområdet. Det sker med utökad försöksverksamhet.

Sverige

Till skillnad från övriga nordiska länder saknar Sverige lagstiftning inom kulturområdet utom för kulturminnesvården. Kulturområdet har liksom fritidsområdet ingen lagfäst garanti för en viss standard. Genom 1974 års riksdagsbeslut fastställdes målen för den statliga kulturpolitiken. För att förverkliga kulturpolitikens mål arbetar man i huvudsak med olika styrmedel d v s normbildning, opinionsbildning, ansvarsfördelning och pengar. Kommuner och landsting har också hittills - i större eller mindre grad - följt statsmakternas beslutade mål och riktlinjer.

Kulturdepartementet är ansvarig för frågor om den statliga kulturpolitikens utformning och finansiering i stort, men inte för administrationen. Statens kulturråd är en myndighet som har ansvaret att förverkliga den statliga kulturpolitiken. Rådets ansvarsområde omfattar frågor om teater, dans, musik, bildkonst, form, muséer, utställningar, litteratur, kulturtidskrifter, folkbibliotek och vissa folkbildnings- och folkrörelsefrågor.

För närvarande pågår ett omfattande utredningsarbete om kulturpolitikens fortsatta inriktning, både vad gäller de övergripande målen som insatserna inom enskilda områden.

Statens möjligheter att främja barn- och ungdomskulturen ligger huvudsakligen inom ramen för de generella statliga stödformerna till centrala, regionala och lokala kulturinstitutioner och organisationer. Ett exempel är den kulturverksamhet som arrangeras av studieförbunden. Därutöver har staten initierat kultursatsningar för barn och ungdomar, både permanent och av mer tidsbegränsat slag. Förutom att stödja utvecklingsarbete är statens uppgift att medverka till kunskapsspridning och erfarenhetsutbyte.

Kulturrådet fick 1993 ett regeringsuppdrag att genomföra en handlingsplan för vidgat deltagande i kulturlivet. En viktig del av uppdraget avser hur barns och ungas kultur kan främjas i olika sammanhang. Rådet har med anledning av uppdraget publicerat *Kulturprogram för barn och ungdom* (1994) och omfattar perioden 1993 - 96.

Barn- och ungdomskulturen är beroende av samhällets stöd. Möjligheterna att få del av kulturlivet bestäms till övervägande del av initiativ på lokal nivå. Kommunerna försöker i allmänhet att prioritera barn- och ungdomsverksamheten. Nya otraditionella lösningar provas och olika nätverk utvecklas. Barn- och ungdomskulturcentra startas, musikskolornas verksamheter breddas till kulturskolor och omfattar också andra konstområden. Inom skolan och barnomsorgen pågår ett stort förändringsarbete som är en utmaning för kulturområdet.

Bilaga 2. *Ett levande Norden 1994 - Barn och unga möter nordiska konstnärer.* Rapport från ett kulturprojekt initierat av Nordiska ministerrådet; **Bilaga 3.** *Vi skaber Norden!*, konferensrapport; **Bilaga 4.** Nordiska ungdomskommittén - utvärderingsrapport; **Bilaga 5.** *Vi skaber Norden - voksenfri nordisk conference*, konferensrapport - här ej tryckt.

Miljöutskottets betänkande

över ministerrådsförslag B 154/m handlingsprogram för nordisk jord- och skogbrukssamarbeid 1996-2000 samt över medlemsförslagen A 1111/m om skyddande av Nordens skogar och A 1113/m om ett nordiskt verksamhetsprogram för ett uthålligt jordbruk i syfte att ställa om EU:s jordbrukspolitik

(Ministerrådsförslaget, se s. 479)

Medlemsförslag A 1111/m, väckt av Marianne Samuelsson och Janina Andersson, se s. 313

Medlemsförslag A 1113/m, väckt av Janina Andersson och Marianne Samuelsson, se s. 324)

Till miljöutskottet har hänvisats ministerrådsförslag B 154/m om ett handlingsprogram för nordiskt jord- och skogbrukssamarbete 1996-2000. Vidare har till utskottet hänvisats medlemsförslag A 1111/m om skyddande av Nordens skogar samt medlemsförslag A 1113/m om ett nordiskt verksamhetsprogram i syfte att ställa om EU:s jordbrukspolitik.

Med hänsyn till att de bägge medlemsförslagen till övervägande del berör frågeställningar och samarbetsfrågor som också ingår i ministerrådsförslaget väljer miljöutskottet att avge ett gemensamt betänkande över förslagen.

1.1 Ministerrådsförslaget

Förslaget inleds med en genomgång av den evaluering som gjorts vad gäller det hittillsvarande nordiska jord- och skogsbrukssamarbetet. Med utgångspunkt i evalueringen definierar ministerrådet tre huvudområden som skall ligga till grund för det nordiska samarbetet:

- Samarbete om frågor av centralt intresse för Norden, byggande på den värdegemenskap och det gemensamma kulturarv som jord- och skogsbruksnäringsen skapat mellan länderna och på det likartade, naturgivna grundlaget för jord- och skogsbruk.
- Samarbete med sikte på att stötta ländernas deltagande i internationella organ anges vara särskilt viktigt i EU-sammanhang, där ministerrådet kommer att arbeta för att påverka dagordningen. Även i det internationel-

la samarbetet om bärkraftig utveckling och utnyttjande av naturresurser har de nordiska länderna en gemensam plattform, och nordiska modeller för naturförvaltning och biodiversitet bör kunna vidareföras i ett bredare internationellt sammanhang.

- Vad gäller närområdena påpekas att det finns centrala arbetsuppgifter för samarbetet inom miljöområdet och på utbildnings- och forskningsområdet. Vidare anges att de nordiska ländernas insatser i närområdena bör samordnas, så att dubbelarbete undviks.

Ministerrådet väljer att begränsa samarbetet 1996-2000 till fyra insatsområden:

1. *Kvalitetsproduktion i jordbruket med speciell vikt på miljö.* Insatserna omfattar samarbete om föroreningsfrågor, bl.a. skyddande av vattenkvalitet, miljö kvalitetsövervakning, kulturlandskap, husdjursmiljö och miljöfrågor i närområdena.
2. *Förvaltning av genetiska resurser.* Pågående program vidareförs. Vidare prioriteras uppföljning av konventionen om biologisk mångfald och samarbetet med Baltikum.
3. *Utveckling i jord- och skogsbruksavhängiga regioner.* Omställning och komplettering av traditionellt jordbruk, näringsutveckling baserad på lokala resurser med anknytning till jord- och skogsbruk, kvinnoarbetsplatser samt jord- och skogsbruksutveckling i glesbygdsområden på Nordkalotten och i Västnorden.
4. *Bärkraftigt skogsbruk.* Forsknings- och utvecklings-samarbete om biodiversitet i skog, mångsidigt utnyttjande av skogen och skogsekosystemets funktion och livskraft.

Som en följd av evalueringen kommer vissa administrativa anpassningar att göras vid genomförandet av programmet. Bl.a. kommer mandatet för Samarbetsnämnden för Nordisk Skogsforskning (SNS) att avgränsas till forskningsadministrativa och forskningspolitiska uppgifter, Nordiska Kontaktorganet för Jordbruksfrågor, (NKJS) uppdelas i en jordbruksdel och en skogsbruksdel och det skall etableras en kontaktkommitté för koordinering av närområdesinsatser. I projekt- och programverksamheten kommer att läggas ökad vikt på nordisk nytta genom bättre resursanvändning och kompetensutveckling.

Ministerrådet (jord- och skogsbruksministrarna) värderar medelsbehovet för genomförandet av handlingsprogrammet till 23 MDKK per år, men jordbruksministerrådet konstaterar att det i ministerrådsförslaget om Nordiska ministerrådets budget för 1996 endast föreslås att avsätta 20,078 MDKK för jord- och skogsbrukssektorn. Budgeten i ministerrådsförslaget om handlingsprogram för jord- och skogsbrukssektorn har därför justerats i överensstämmelse med detta, innebärande en inskränkning av aktiviteterna i respektive insatsområde.

1.2 Medlemsförslag A 1111/m om skyddande av Nordens skogar

Följande myndigheter och organisationer har yttrat sig över medlemsförslaget:

Danmark

- Skov- og Naturstyrelsen
- Danmarks Naturfredningsforening

Finland

- Jord- och skogsbruksministeriet
- Forststyrelsen
- Skogsforskningsinstitutet
- Skogsindustrin rf

Norge

- Landbruksdepartementet
- Administrationsdepartementet
- Skogsbrukets Landsforening

Sverige

- Skogsstyrelsen
- Sveriges lantbruksuniversitet
- Skogsägarnas riksförbund

Skov- og Naturstyrelsen (DK) informerar om den danska naturskovstrategien för beskyddande av skogarna. Beträffande medlemsförslaget framhålls att dess principer är mycket övergripande och att det krävs en grundlig genomarbetning innan det reellt kan tas ställning till dem. Begreppet "skydda" är oklart. Styrelsen framhåller också att de nordiska regionerna inbördes har mycket olika förutsättningar och av ev. krav måste utformas efter dessa förutsättningar. Styrelsen ifrågasätter om ett skydd av 10% av skogsarealen är ett mål i sig, snarare handlar det om att göra hela skogsbruket mer bärkraftigt och naturnära. Med en samlad strategi kan en lägre procentsats vara tillräcklig för att säkra kärnområden för livskraftiga bestånd.

Danmarks Naturfredningsforening, stöttar varmt förslaget om skyddande av Nordens skogar, som man anser är i linje med den danska strategin för bevarande av naturskog och andra skyddsvärda skogstyper.

Jord- och skogsbruksministeriet (SF) hänvisar till den nya betoning av skogsfrågor som görs i det nordiska handlingsprogrammet för jord- och skogsbruk. Ministeriet påpekar att den nordiska skogs- och naturpolitiken skiljer sig starkt från land till land. De lösningar som ingår i de enskilda ländernas skyddslagstiftning har klara nationella tillämpningar och betoningar. Ett nordiskt program skulle knappast tillföra det nationella arbetet något tilläggsvärde utöver vad som redan förekommer av forskning, informationsutbyte m.m. Ministeriet framhåller också EU:s naturskyddsförordningar och -direktiv samt habitatdirektivet, konferensen för skyddande av skogarna i Europa m.fl. internationella samarbeten och anser det inte motiverat med ett nordiskt program för skyddande av skogar.

Forststyrelsen (SF) stödjer förslaget om ett skyddsprogram, samt att det bör finnas skyddade områden i alla delar av varje nordiskt land. Man tar inte ställning till principen att minst 10% av skogsarealen bör skyddas. Man konstaterar att även vårdade ekonomiskogar är lämpliga livsmiljöer för ett stort antal arter, men att det idag inte finns tillräckligt med vetenskapliga grunder för att exakt bedöma behovet av arealskydd.

Skogsforskningsinstitutet (SF) anser att målsättningen bör vara att integrera de skyddade områdena och skötsel av ekonomiskogar till en helhet, så att skydd av hotade arter inte äventyras. Det bör inte antas något skyddsprogram, som skulle ligga helt lösryckt från annan lagstiftning och planering av nyttjandet av skogar.

Skogsindustrin rf (SF) menar att motiveringarna i medlemsförslaget ger en bristfällig bild av tillståndet för Nordens skogsskötsel. Man påpekar att för Finlands del pågår en förnyelse av natur- och skogslagstiftningen och att biodiversitetsskydd kommer att kunna ges i en omfattning som motsvarar åtagandena i internationella konventioner. Vidare framhåller man de möjligheter till skyddsåtgärder, t.ex. beträffande lundar, som redan vidtages inom skogsbruket. Ett skydd av minst 10% av skogsmarkens areal skulle innebära ett tillägg på miljoner hektar till redan skyddade områden och är ekonomiskt omöjligt. Man påpekar vidare att det i Finland av geologiska och topografiska orsaker inte är möjligt att åstadkomma ett helt ekologiskt nätverk inom vilka arterna kan förflytta sig från ett område till ett annat.

Landbruksdepartementet (N) framhåller att Norge genom en rad skyddsplaner där skog ingår har etablerat ett landstäckande nät av skyddsområden. Ca 1,7% av skogsarealen är skyddad som naturreservat och arealen skall utökas med ca 120 km² fram till år 2000. Det påpekas att bärkraftig skogsförvaltning är en komplex uppgift, där den biologiska mångfalden är ett element i en större helhet. Vidare påtalas att det är oklart vilken grad av beskydd som skulle ligga till grund för programmet, naturreservat, landskapsskyddsområden eller nationalpark. Beskyddandegrad och bevarandemotiv varierar från kategori till kategori och de har olika konsekvenser vad gäller resursutnyttjande. De ekonomiska konsekvenserna är omfattande. Departementet anser att skyddsfrågor i första hand är ett nationellt åtagande och går därför emot ett program som innebär skydd av 10% av den nordiska skogsarealen. Man anbefaller en kunskapsuppbyggnad om bärkraftig skogsförvaltning, inkluderande bevarande och bärkraftigt bruk av den biologiska mångfalden. För att styrka beslutsunderlaget bör scenarios för utvecklingen av de nordiska skogarna upprättas.

Administrationsdepartementet (N) anser att samarbete på jordbruksområdet, skall bygga på initiativ från de olika ländernas jordbruksmyndigheter och inte på tillfälliga och icke konsekvensberäknade förslag från Nordiska rådet.

Skogsbrukets Landsforening (N) påtalar att det arbetas på många håll med biologisk mångfald i skogen, även på det nordiska planet. Bl.a. har ett nordiskt seminarium hållits om kriterier för bärkraftigt jordbruk, som bör följas upp med projektverksamhet. Ett samarbete inleds nu mellan de nor-

diska ländernas näringsorganisationer om certifiering, som innebär krav om skydd av gammal skog. Föreningen anser förslaget om skydd av 10% av skogsarealen vara orealistiskt och anbefaller att utfallet av pågående positiva processer nationellt och nordiskt bör avvaktas innan man går vidare.

Skogsstyrelsen (S) tar inte ställning till förslaget, men hänvisar i sitt svar till det nyligen framtagna aktionsprogrammet för biologisk mångfald och uthålligt skogsbruk. Målsättningarna i detta är kvalitativa, snarare än kvantitativa. Det framhålls att Skogsvårdsorganisationens rådgivningskampanj haft mer än 80.000 deltagare av skogsägare och anställda inom jordbruket. Aktiviteterna skall fortsätta.

Sveriges lantbruksuniversitet informerar om Sveriges nya skogsvårdslag, vilken föreskriver att produktions- och miljöfrågor ges lika vikt vid skogsbrukets bedrivande. 5% av den produktiva skogsmarken skall på sikt skyddas. Man meddelar vidare att de svenska skogsföretagen nu genomför en aktiv planering för att uppfylla riktlinjerna i lagen. Universitetet anser det mindre angeläget att, i en situation där de senaste åren ett framgångsrikt arbete för att klara miljöproblemen med kraft inletts, utarbeta ett speciellt skyddsprogram för Nordens skogar.

Skogsägarnas riksförbund (S) anser att förslagsställarna ger en bakgrundsbeskrivning som är både ofullständig och missvisande. Man framhåller att stora arealer redan är undantagna från aktivt skogsbruk och menar att reservatsbehovet är betydligt mindre än vad som anges i förslaget. Med hänvisning dessutom till att skyddsbehovet varierar nationellt anser Riksförbundet att förslaget bör avvisas.

1.3 Medlemsförslag A 1113/m om ett nordiskt verksamhetsprogram för ett uthålligt jordbruk i syfte att ställa om EU:s jordbrukspolitik

Följande myndigheter och organisationer har yttrat sig över medlemsförslaget.

Danmark

- Landbruks- og Fiskeriministeriet
- Miljø- og Energiministeriet

Norge

- Landbruksdepartementet
- Administrationsdepartementet
- Miljøverndepartementet
- Norges Bondelag

Sverige

- Sveriges lantbruksuniversitet
- Naturvårdsverket

Landbruks- og Fiskeriministeriet samt Miljø- og Energiministeriet (DK) finner inte att det skulle vara ändamålsenligt eller i överensstämmelse med hittillsvarande praxis för det nordiska samarbetet att göra en egentlig koordination

av den EU-relaterade politiken. Ministerierna kan därför inte anbefalla utarbetande av ett program på grundval av förslaget.

Landbruksdepartementet (N) framhåller att utvecklingen av ett bärkraftigt jordbruk både i det förflutna och i framtiden måste vara anpassad till nationella förhållanden. Nordiskt samarbete är intressant, men det skall vara baserat på "nordisk nytta", såsom den framstår i ministerrådsförslaget. Vad gäller de enskilda insatserna som föreslås i medlemsförslaget anser departementet att de i större grad måste tillpassas lokala förhållanden och genomföras utifrån kostnadseffektivitet, m.m. Man påpekar också att ministerrådets handlingsprogram är dynamiskt vad gäller att ta upp aktuella frågor. Mot den bakgrunden anser departementet att det inte vore rationellt att utveckla ett eget arbetsprogram för bärkraftig utveckling av jordbruket i Norden.

Administrationsdepartementet (N) är positiva till samarbete på jordbruksområdet. Detta skall emellertid bygga på initiativ från de olika ländernas jordbruksmyndigheter och inte på tillfälliga och icke konsekvensberäknade förslag från Nordiska rådet.

Miljöverndepartementet (N) anser att förslaget har element som kan bidra till att utveckla det nordiska jordbruket i en mer bärkraftig riktning. Förslaget fokuserar dock alltför mycket på föroreningsproblemen och i mindre grad på frågor i anknytning till bevarande av kulturlandskap och biologisk mångfald. Departementet menar att det krävs en större betoning också på dessa skyddsbehov och ser positivt på en omsvängning av de jordbrukspolitiska åtgärderna mot en större grad av belöning för extensivt jordbruk och i förhållande till värdefulla arealtyper. Detta leder till en effektiv jordbrukspolitik.

Norges Bondelag är positiva till ett nordiskt arbetsprogram för ett bärkraftigt jordbruk som underlag för nationella och internationell handlingsprogram. Man menar dock att ett arbetsprogram för bärkraftigt jordbruk också måste behandla problemen kring handel och miljö, reducerat användande av fossil energi, förbud mot användande av hormoner och antibiotika som växt- och produktionshöjande ämnen, restriktivt användande av genteknologi och utsättning av genmanipulerat material, kvalitetskontroll och bibehållandet av odlad jord till jordbruksändamål.

Sveriges lantbruksuniversitet påpekar att den gemensamma jordbrukspolitikerna CAP innehåller många inslag som är till nackdel för miljö och uthållighet. Definitioner av vad som är uthålligt respektive inte uthålligt saknas dock. Ett verksamhetsprogram kräver en ingående analys av problemen förknippade med den nuvarande CAP, vilka mål som bör prioriteras och erforderliga medel.

Naturvårdsverket (S) anser att CAP medför miljöproblem och att den måste reformeras med syfte att miljöanpassa jordbruket så att det kan bli långsiktigt hållbart. Naturvårdsverket anser att ett fördjupat samarbete i frågan rymms inom ramen för ministerrådets samarbetsprogram. Vidare anser man inte att vattenvårdsfrågor bör ges en särställning i samarbetet. behovet gäller att söka helhetslösningar. Jordbruket måste uppfylla olika mål

- miljömål och mål om utnyttjande av naturresurser likaväl som sociala-ekonomiska mål.

2. Miljöutskottets synpunkter

2.1 Allmänt

Jord- och skogsbruket i de nordiska länderna har stor betydelse både ur miljösynpunkt och ur ekonomisk synpunkt. Detta innebär i sig en målkonflikt eftersom det i stor utsträckning är samma resurser som behövs för olika ändamål. Det traditionella jord- och skogsbruket står vidare inför omfattande förändringar. De påverkande faktorerna är både miljörelaterade och av ekonomisk/handelspolitisk natur. Vad gäller näringens miljöaspekter kan utskottet liksom ministerrådet konstatera att internationella avtal och miljöskyddskonventioner får allt större betydelse för jord- och skogsbrukspolitiken. Detta får oundvikligen följder för resursutnyttjandet. Åtgärder för naturskydd, såsom bevarandet av ett områdes biodiversitet, medför inskränkningar för odlande och bruk av skogsresurser. Vidare är det uppenbart att de ekonomiska villkoren för jord- respektive skogsbruket i allt högre grad påverkas av internationella förhållanden, där t.ex. EU:s politik och WTO-avtalet har stor betydelse för näringens framtida ramor och konkurrensvillkor. Detta påverkar i sin tur förutsättningarna för och kraven på resursutnyttjande. Det är mot den bakgrunden naturligt att fokus nu i allt högre grad läggs på att få fram kriterier för bärkraftig utveckling både vad gäller jord- och skogsbruk.

Jordbrukets respektive skogsbrukets nationella betydelse som näringar varierar mellan länderna, liksom förutsättningarna och kriterierna för den politik som bedrivs. Förutsättningarna för nordiskt samarbete är dock många och har traditionellt bestått i näringspolitiskt samarbete, metodsamarbete, forsknings- och utbildningssamarbete, m.m. På senare år har samarbetet om bevarande av genetiska resurser fått stor betydelse. Det nordiska samarbetet om jord- och skogsbruk fyller alltså enligt utskottets mening en viktig funktion. Av stor betydelse är den betoning som numera läggs på integrering av miljöhänsyn i sektorns arbete. Vidare finns det utvecklingsmöjligheter av regional-, närings- respektive sysselsättningspolitisk natur inom jord- och skogsbrukssamarbetets ram, vilka kan få stor framtida betydelse. I detta sammanhang noterar utskottet den rapport om "nordisk nytta" som nyligen framlagts. Även om värdet av rapporten kan diskuteras noterar dock utskottet att de aktuella institutionerna inom sektorn ges ett gott betyg.

Utskottet vill också påpeka att ca hälften av Nordens landareal utgörs av skog och att den nordiska skogsmarken har stor betydelse både ekologiskt och ekonomiskt. Det bör vidare framhållas att Finlands och Sveriges och även Österrikes medlemskap i EU för EU:s del har medfört en stor förändring vad gäller skogsfrågorna. Den samlade skogsarealen i EU har utökats betydligt och detta har inneburit ett ökat intresse för frågorna från EU:s sida. De nordiska ländernas gemensamma intresse bör därför följas upp genom aktiv samverkan både inom ramen för och i förhållande till

EU. Utskottet noterar i detta sammanhang vad som redovisas angående samarbetet i förhållande till EU vad gäller handel med skogsfrö och skogsplantor som ett gott exempel på internationell positionering inom ett område där de nordiska länderna har gemensamma intressen.

2.2 Ministerrådsförslaget

Utskottet anser att ministerrådsförslaget på ett positivt sätt vidareför det nordiska jord- och skogsbrukssamarbetet mot bakgrund både av de ovan redovisade förändrade krav som näringarna möter och de möjligheter till utveckling av nya produkter från jord- och skogsbruk som finns inom icke-traditionella områden. Programmet måste dock också bedömas mot bakgrund av de pågående förändringarna av det nordiska samarbetet. Det är viktigt att det nordiska samarbetet reserveras för politiskt viktiga ämnesområden och att det inte bara speglar de för tillfället aktuella frågorna utan att det också är flexibelt nog att kunna fånga upp den förändring som sker över tid. Utskottet noterar att ministerrådet i handlingsprogrammet uppmärksammar dessa krav och pekar ut ett antal områden av gemensamt intresse och generella behov av insatser som gäller dels ur nordiskt perspektiv, dels vad gäller samverkan i internationella organ och dels ur närområdesperspektiv. Speciellt viktig är målsättningen att, inom områden där ministerrådet har en central roll - t.ex. genressurssamarbetet, vidareutveckla förpliktande samarbetsrutiner för att underlätta det samnordiska uppträdandet

Utskottet kan för sin del tillstyrka de angivna prioriteringarna. Vad gäller samarbete om EU-frågor kan utskottet instämma i att samrådet och samordningen i dessa frågor vad gäller detaljarbetet oundvikligen måste ske genom direkta bi- och multilaterala kontakter mellan länderna. Där emot är det viktigt, inte minst för de nordiska länderna och självstyrande områdena utanför EU och även generellt vad gäller parlamentarisk kontroll av verksamheten, att europeiska frågor av långsiktig karaktär tas upp på den nordiska dagordningen.

Vidare vill utskottet tillstyrka fortsatta nordiska insatser inom det internationella samarbetet om bärkraftig utveckling och biodiversitet. Norden har nått långt vad gäller att få fram modeller för natur- och resursförvaltning samt bevarande av biodiversitet och dessa landvinningar bör kunna vidareföras i internationella sammanhang.

Vad gäller prioriteringar i förhållande till Nordens närområden instämmer utskottet i synpunkten att utvecklingen av primärnäringarna i dessa områden är av väsentlig betydelse för regionens ekonomiska utveckling och därmed ett bidrag till en politisk stabilitet. Den pågående kompetensöverföring från Norden till närområdena är av mycket stor betydelse och måste vidareföras. Den stora påverkan på miljön från jordbruket runt Östersjön, särskilt vad gäller tillförsel av näringssalter, måste bekämpas. Slutligen vill utskottet varmt tillstyrka målsättningen att åstadkomma en samordning av de nordiska ländernas bilaterala stödåtgärder och projekt i närområdena med de pågående nordiska och andra internationella insatserna av samma art. Det är en angelägen uppgift, som för

länge sedan borde genomförts. Av olika skäl har det, med undantag av enstaka fall, hittills inte varit möjligt att genomföra en sådan samordning i praxis.

Utskottet tillstyrker också att en koncentrerings sker av aktiviteterna i handlingsprogrammet, innebärande att fyra insatsområden valts ut. Utskottet har inget att erinra mot de använda kriterierna för valet av insatsområden, dvs. att utpeka områden av uppenbar nordisk nytta, att dessa därutöver måste baseras på nationella prioriteringar och att de dessutom skall falla naturligt in under de tre centrala huvudområden för nordiskt samarbete som skall gälla i framtiden. De insatsområden som valts ut enligt dessa kriterier är högt prioriterade även av utskottet. Utskottet kan därför nöja sig med att helt kort kommentera insatsområdena och därvid framföra vissa av utskottet prioriterade aspekter vad gäller de kommande arbetsuppgifterna:

Vad gäller *kvalitetsproduktion i jordbruket med speciell vikt på miljö* överensstämmer de utpekade åtgärderna med utskottets prioriteringar. Det är bl.a. viktigt att miljö kvalitetsövervakningen på jord- och skogsbruksområdet knyts till det generella övervakningssystemet. Utskottet välkomnar också planerna på nordiskt samarbete för att etablera en gemensam plattform för djurskydd och husdjursmiljöstandarder i Norden, med sikte på att påverka utvecklingen i EU inom detta område.

Det är ytterst angeläget att *genresurssamarbetet* bibehålls och att de samnordiska organen utnyttjas i större grad i det internationella samarbetet, bl.a. FAO:s globala program för husdjursgenetiska egenskaper.

Av speciell vikt är *utvecklingen av jord- och skogsbruksavhängiga regioner*. Här prioriterar utskottet insatser för identifiering av outnyttjade möjligheter till omställning och komplettering av jordbruket. Produkter med miljöprofil, användande av nya jordbruksväxter, respektive alternativ användning av de traditionella växterna är härvid av intresse, liksom alternativ verksamhet. Utskottet är vidare enigt med ministerrådet att det är viktigt för en framgångsrik jord- och skogsbrukspolitik att skapa goda förutsättningar för kvinnors sysselsättning och livsvillkor.

Utskottet prioriterar slutligen högt åtgärder inom ramen för *bärkraftigt skogsbruk*. I likhet med ministerrådet ser utskottet uppenbara samordningsvinster genom samnordisk förvaltning och forskning inom skogsområdet. Utskottet stödjer att bevarandet av biodiversiteten i skogsområdena ges hög prioritet.

Utskottet noterar de förändringsförslag av administrativ natur som görs i ministerrådsförslaget.

Budgetfrågor och resurstilldelning kommenteras i avsnitt 2.5.

2.3 Medlemsförslag A 1111/m om skyddande av Nordens skogar

Utgångspunkten för medlemsförslaget är att skogslagstiftningen i Norden inte är tillräcklig för att uppnå de mål som de nordiska länderna förbundit sig att följa genom att underteckna internationella konventioner om biodiversitet och utnyttjandet av naturliga resurser på ett hållbart sätt. Därför be-

hövs ett skyddsprogram för Nordens skogar, innebärande att minst 10% av skogsarealen skyddas.

Utskottet är enigt med förslagsställarna om att ett intensivt jordbruk bl.a. medför stora risker för bevarandet av biodiversitet. Som förslagsställarna också nämner har även ländernas skogsnäringsnumera insett detta och mer naturvårdsanpassade skogsbruksmetoder har börjat tillämpas. Utskottet noterar att flertalet remissinstanser påpekar detta förhållande. Vidare hänvisar de till redan införda eller planerade nationella skyddsprogram samt det pågående utvecklingsarbetet nationellt, nordiskt och internationellt vad gäller bärkraftig utveckling och skydd av biodiversitet. Mot denna samlade bakgrund är flertalet remissinstanser tveksamma till behovet av ett separat nordiskt skyddsprogram. Utskottet noterar också att de är kritiska mot att det anges ett procentuellt mål för beskyddandet. Utskottet kan i detta avseende instämma med den danska Skov- og Naturstyrelsen om att ett procentuellt skydd inte bör vara ett mål i sig, snarare handlar det om att genom en samlad strategi göra hela skogsbruket mer bärkraftigt och naturnära.

Utskottet finner vidare att skogsfrågorna och skyddet av biodiversiteten har getts hög prioritet i det nya nordiska handlingsprogrammet för jord- och skogsbruk. Enligt utskottets mening är de redan pågående nationella och nordiska insatserna, det pågående forsknings- och utvecklingsarbetet i olika fora och de planerade insatserna inom ramen för det nya nordiska handlingsprogrammet 1996-2000 så omfattande att ett separat nordiskt skyddsprogram inte erfordras.

2.4 Medlemsförslag A 1113/m om ett nordiskt verksamhetsprogram för ett ut hålligt jordbruk i syfte att ställa om EU:s jordbrukspolitik

I medlemsförslaget pekas på de positiva och negativa resultat som blivit följden av EU:s jordbrukspolitik och det framhålls att starka intresseorganisationer som drar nytta av politiken står i vägen för mer genomgripande förändringar. Förslaget tar också upp de ändrade produktionsideologier som håller på att ta form i vissa EU-länder. Det framhålls att de nordiska länderna aktivt bör påverka EU:s jordbrukspolitik för att få en strukturomvandling av jordbruket.

Utskottet kan för sin del instämma i att det finns ett klart behov att revidera EU:s jordbrukspolitik och att en förändring av jordbrukspolitiken i riktning mot mer miljövänlig produktion och produktionsformer är önskvärd. Utskottet kan vidare konstatera att ministerrådet tänker i liknande banor. Nordisk samordning i EU-frågor är ett återkommande tema i alla de prioriterade områdena i ministerrådsförslaget om ett handlingsprogram för jord- och skogsbrukssamarbete. Arbetet för att åstadkomma en bärkraftig utveckling och beaktande av respektive närings miljöaspekter ges stort utrymme både vad gäller jordbruks- och skogsbruksfrågor. Vad gäller behovet av ett separat nordiskt program för jordbrukspolitiken finner utskottet att de remissinstanser som avgivit yttrande har divergerande uppfattningar. Merparten av instanserna anser dock inte att ett separat nordiskt

program för bärkraftigt jordbruk i anslutning till en strukturuomvandling av jordbruket skulle tillföra något väsentligt utöver de insatser som pågår. Mot bakgrund av de framkomna synpunkterna samt med hänsyn till vad planeras inom ramen för det nordiska handlingsprogrammet delar utskottet denna uppfattning.

2.5 Sammanfattande synpunkter

Utskottet anser att ministerrådsförslaget ger ett gott underlag för nordiskt samarbete om jord- och skogsbruksfrågor under den föreslagna perioden. Vidare anser utskottet att de problem som tagits upp i medlemsförslag A 1111/m och A 1113/m till övervägande del fångas upp i ministerrådsförslaget och att de behov av åtgärder på det nordiska planet som efterfrågas kan tillgodoses inom ramen för handlingsprogrammet.

Beträffande finansieringen av aktiviteterna anser utskottet det ytterst beklagligt att det i ministerrådsförslaget om budget 1996 inte funnits utrymme att fullfinansiera handlingsprogrammets aktiviteter under året. Utskottet noterar att jord- och skogsbruksministrarna har värderat medelsbehovet för genomförandet av handlingsprogrammet till 23 MDKK per år, men att det i ministerrådsförslaget om Nordiska ministerrådets budget för 1996 endast föreslagits att avsätta 20,078 MDKK för jord- och skogsbrukssektorn. Den uppkomna bristen på nära tre miljoner har framtingat en sänkning av ambitionerna inom samtliga fyra insatsområden i handlingsprogrammet.

Denna situation kan inte accepteras på längre sikt. Samarbetet om jord- och skogsbruksfrågor är ett högt prioriterat inslag i det nordiska samarbetet och de utvalda aktiviteterna har tagits fram enligt kriterier om nordisk nytta. Handlingsprogrammet måste fullfinansieras redan från 1997 och därefter i framtida budgetar.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslår miljöutskottet dels

A. att Nordiska rådet *inte* företar sig något med anledning av medlemsförslagen A 1111/m och A 1113/m,

dels att

B. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa handlingsprogrammet för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000 i enlighet med ministerrådsförslag B 154/m och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet.

att ministerrådet i ministerrådets budget 1997 och därefter under programmets löptid avsätter nödvändiga budgetmedel, i 1995 års medel ca 23 MDKK, till handlingsprogrammet för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000.

Kuopio den 13 november 1995

Paul Chaffey (SV)

Chris Heister (m)

Olof Johansson (c)

Tarja Kautto (SDP)

Marita Petersen (Jofl)

Peder Sass (S)

Kristen Touborg (SF)

Ranveig Frøiland (A)

Ragnhild Queseth Haarstad (Sp)

Marjut Kaarilahti (Kok.)

Kaj Larsson (s)

Olof Salmén (ÅC) Förman

Sturla Böðvarsson (Sj.)

B 154/m

Ministerrådsforslag

om "Handlingsprogram for nordisk jord- og skogbrukssamarbeid 1996 - 2000"

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordisk Ministerråd oversender hermed et ministerrådsforslag om *Handlingsprogram for nordisk jord- og skogbrukssamarbeid 1996-2000* for behandling ved Nordisk Råds 47. session i Kuopio.

Ministerrådet (jord- og skovbruksministrene) vurderer behovet for midler til 23 MDKK pr. år. I ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 1996 er der foreslået 20.078 MDKK for jord- og skovbrukssektoren. Budgettet i vedlagte ministerrådsforslag er justeret i overensstemmelse med dette.

Ministerrådet beder om Rådets synspunkter til ministerrådsforslaget. Ministerrådet agter på baggrund heraf at godkende Handlingsprogram for nordisk jord- og skogbrukssamarbeid 1996-2000.

København, den 10. oktober 1995

På Nordisk Ministerråds vegne

Henrik Dam Kristensen

Pär Stenbäck

Ministerrådsforslag om handlingsprogram for nordisk jord- og skogbrukssamarbeid 1996-2000

Fastsatt av Nordisk Ministerråd (jord- og skogbruksministrene)

4. Juli 1995

INNHold

Sammendrag.....	482
1. Politiske forutsetninger og plattform for nytt handlingsprogram	486
1.1 Helsingforsavtalen.....	486
1.2 Reform av nordisk samarbeid 1995.....	486
1.3 Internasjonal jord- og skogbrukspolitik.....	487
2. Jord- og skogbrukssamarbeidet fram til idag	489
2.1 Samarbeidets struktur.....	489
2.2 Handlingsprogrammer på jord- og skogbrukssektoren.....	489
2.3 Evaluering av jord- og skogbrukssamarbeidet 1985-1995	490
2.4 Samarbeidsoppgaver 1985-1995	490
2.4.1 Næringspolitikk	491
2.4.2 Bevaring, styrking og utvikling av primærproduksjonen..	491
2.4.3 Genetiske ressurser og planteforedling	492
2.4.4 Kontrollsamarbeid, harmoniseringsbestrebelse og tilpasninger til EFs indre marked	494
2.4.5 Forskning	495
2.4.6 Forskerutdannelse	497
2.4.7 Nordens nordområder og regional utvikling	497
2.4.8 Landbruksmiljø	498
2.4.9 Internasjonalt samarbeid.....	500
2.4.10 Markedsmessigt samarbeid og økt samhandel.....	501
3. Overordnede målsettinger.....	501
3.1 Hovedområder for samarbeid	501
3.2 Spørsmål som er av sentral interesse for Norden	502
3.3 Samarbeid med sikte på å støtte landenes deltakelse i internasjonale organer.....	503
3.4 Norden og dets nærområder	504
4. Innsatsområder	505
4.1 Innledning	505
4.2 Kvalitetsproduksjon i jordbruket med spesiell vekt på miljø.....	505
4.3 Forvaltning av genetiske ressurser.....	507
4.4 Utvikling av jord- og skogbruksavhengige regioner	508
4.5 Bærekraftig skogbruk	509

5. Arbeidsorganer og arbeidsformer	510
5.1 Ministerråd og embetsmannskomiteé	510
5.2 Institusjoner og andre samarbeidsorganer.....	510
5.3 Program- og prosjektvirksomheten	512
5.3.1 Innretting av program- og prosjektvirksomheten.....	512
5.3.2 Nordisk nytte	512
5.3.3 Kvalitetssikring av prosjekter	513
5.3.4 Finansieringsprinsipper.....	513
6. Budsjett og evaluering.....	514
6.1 Budsjettangivelser	514
6.2 Evaluering	514
Definisjoner og forkortelser.....	515

Sammendrag

Politiske forutsetninger og plattform for nytt handlingsprogram

Handlingsprogrammet tar utgangspunkt i Helsingforsavtalen, statsministrenes prioriteringer, den internasjonale jord- og skogbrukspolitiske utvikling og erfaringene fra det nordiske jord- og skogbrukssamarbeidet 1985-95.

Helsingforsavtalen er det formelle grunnlag for ministerrådssamarbeidet, og beskriver samarbeidsområder og former for nordisk samarbeid.

Statsministrene utformer de overordnede faglige prioriteringer. I forbindelse med reformprosessen for det nordiske samarbeid 1995 har statsministrene trukket fram tre sentrale områder for videre nordisk samarbeid.

- Kultur, identitet og samfunnsspørsmål av felles nordisk interesse
- Europeiske og andre internasjonale spørsmål
- Nordens nærområder

I forbindelse kultur, identitet og samfunnsspørsmål mener statsministrene at det bør legges vekt på miljø, energi- og ressursproblemer. De legger videre vekt på at europeiske og andre internasjonale spørsmål hører naturlig hjemme på møter mellom nordiske ministre. Samtidig er det nødvendig med nær nordisk kontakt og samordning i Barentsregionen, Østersjøregionen og det arktiske område.

I handlingsprogrammet blir det lagt til grunn at internasjonale forhold i økende grad gir premissene for jord- og skogbrukspolitikken så vel nasjonalt som nordisk. Ikke minst Finlands og Sveriges EU-medlemskap og den nye WTO-avtalen gir nye rammebetingelser.

Med økt fokus på bærekraftig utvikling av jord- og skogbruket får internasjonale avtaler og konvensjoner om miljøbeskyttelse større relevans for jord- og skogbrukspolitikken. Dette gir grunnlag for nordisk samarbeid i blant annet FN-fora og i forbindelse med Nordsjøavtalen og Helsingforskonvensjonen.

Jord- og skogbrukssamarbeidet fram til idag

Ministerrådet (jord- og skogbruksministrene) har vurdert erfaringene fra jord- og skogbrukssamarbeidet 1985-95. Vurderingene bygger delvis på de evalueringsrapporter som er avgitt. Ti samarbeidsområder er vurdert:

Næringspolitisk samarbeid skjer først og fremst gjennom Nordisk Kontaktorgan for Jord- og Skogbruksspørsmål (NKJS). Ministerrådet mener at arbeidet i kontaktorganet bør stimuleres ytterligere og møteformen videreutvikles. En seksjonering av kontaktorganet i en jordbruksseksjon og en skogbruksseksjon inngår som et viktig ledd i dette.

Samarbeidet om *bevaring, styrking og utvikling av primærproduksjonen* har etter ministerrådets vurdering generelt vært formålstjenlig og vellykket. Nordisk samarbeid på husdyr- og teknikkområdene har funnet en form som bør kunne leve videre uten nordiske midler, mens samarbeidet om

frø- og planteforsyning i skogbruket vil bli videreført innenfor ministerrådets rammer.

Ministerrådet mener at erfaringene fra samarbeidet om *genetiske ressurser* er gode, og at virksomheten på dette området i lys av det økende behov for genressursbevaring, fortsatt bør prioriteres høyt.

Samarbeid om *harmonisering og avvikling av tekniske handelshindre* har funnet sin plass i EU/EØS-regi og i de internasjonale standardiseringsorganisasjoner. Fortsatt vil det likevel kunne være hensiktsmessig med nordisk samråd på områder hvor de nordiske land har felles interesser overfor omverdenen.

Ministerrådet mener samarbeid om *forskning* har vært nyttig. Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning (NKJ) og Samarbeidsnemnden for Nordisk Skogbruksforskning (SNS) har lagt økt vekt på å koordinere innsatser overfor EUs forskningsprogrammer, og dette bør videreutvikles. Ministerrådet mener at forskning ikke bør være et mål i seg selv i det nordiske samarbeidet, men først og fremst et viktig virkemiddel. Forskning vil derfor ikke være et eget innsatsområde i kommende programperiode.

Samarbeidet om *forskerutdannelse* er videreført med nasjonal finansiering, dette viser at det nordiske initiativet til forskerkurser har vært vellykket.

Aktiviteten til SNS og Samnordisk Planteforedling/Nordisk Genbank overfor *Nordens nordområder og Vest-Norden* har stort sett vært vellykket. Jord- og skogbrukssamarbeidet for øvrig i disse områder har bare delvis utviklet seg i henhold til målsettingene. Ministerrådet vil innlede et nærmere nordisk samarbeid om regional utvikling i landbruksområder, og i denne forbindelse vie Nordområdene og Vest-Norden særlig oppmerksomhet. I tilknytning til en slik satsing vil samarbeidet med NERP bli videreført.

Landbruksmiljø er det mest omfattende innsatsområde i handlingsprogrammet fra 1990. Kvaliteten og nyttevirkingen av de gjennomførte prosjekter får en generelt god vurdering i den evaluering som er gjennomført. Samarbeidet om landbruksmiljø vil bli videreført, særlig i samarbeid med EK-Miljø. Forbedringspunktene i evalueringsrapporten vil bli tillagt vekt. Det gjelder bl.a. nødvendigheten av å avgrense samarbeidsområdene ytterligere, med sikte på å oppnå konkrete resultater for nasjonal implementering eller internasjonal posisjonering.

Samarbeid ut over Norden har vært gjennomført som enkeltprosjekter. I lys av at tre nordiske land nå er medlemmer i EU er det behov for å fokusere sterkere på et bredere internasjonalt samarbeid. Ministerrådet mener også at samarbeidet med nærområdene bør videreutvikles. Den internasjonale dimensjon, både generelt og i forhold til nærområdene, bør integreres i alle nye innsatsområder.

Vedrørende *markedsmessig samarbeid og økt samhandel* har forutsetningene endret seg vesentlig siden handlingsprogrammet og tilleggsprogrammet ble fastsatt. Ministerrådet finner det ikke hensiktsmessig å prioritere arbeidet med nordiske handelspolitiske løsninger.

Overordnede målsettinger

Med utgangspunkt i ovenstående vil ministerrådet legge tre hovedområder til grunn for det nordiske samarbeid:

- Samarbeid om spørsmål som er av sentral interesse for Norden
- Samarbeid med sikte på å støtte landenes deltakelse i internasjonale organer
- Samarbeid i Nordens nærområder

Samarbeid om spørsmål som er av sentral interesse for Norden må bygge på det verdifelleskap og det kulturelle fellesskap som finnes mellom de nordiske land, og på det felles naturgitte grunnlag for jord- og skogbruksdrift.

Samarbeid med sikte på å støtte landenes deltakelse i internasjonale organer er spesielt viktig i EU-sammenheng. Ministerrådet vil arbeide for å påvirke den europeiske dagsorden. Også i det internasjonale samarbeid om bærekraftig utvikling og utnyttelse av naturressurser har de nordiske land en felles plattform, og nordiske modeller for naturforvaltning og bevaring av biodiversitet bør kunne videreføres i en bredere internasjonal sammenheng.

Sentrale utfordringer for samarbeidet med landene i nærområdene, finnes blant annet på miljøområdet og på utdannelses- og forskningsområdet. Videre bør de nordiske lands innsatser i nærområdene samordnes slik at unødig dobbeltarbeid unngås.

Innsatsområder

Ministerrådet vil, med utgangspunkt i vurderingene i handlingsprogrammets kapittel 2 og 3, avgrense samarbeidet 1996-2000 til følgende fire innsatsområder:

- Kvalitetsproduksjon i jordbruket med spesiell vekt på miljø
- Forvaltning av genetiske ressurser
- Utvikling i jord- og skogbruksavhengige regioner
- Bærekraftig skogbruk

Innenfor innsatsområdet kvalitetsproduksjon i jordbruket vil ministerrådet spesielt samarbeide om forurensningsspørsmål herunder beskyttelse av vannkvalitet, miljøkvalitetsovervåking, kulturlandskap, husdyrmiljø og miljøspørsmål i nærområdene.

Det plante- og husdyr genetiske samarbeid som alt er i gang vil bli videreført. Dessuten må oppfølging av konvensjonen om biologisk mangfold og samarbeidet med Baltikum vektlegges.

For innsatsområdet utvikling av landbruksavhengige regioner vil samarbeidet omfatte omstilling og komplettering av tradisjonelt jordbruk, næringsutvikling basert på lokale ressurser med tilknytning til jord- og skogbruk, kvinnearbeidsplasser samt jord- og skogbruksutvikling i marginale områder på Nordkalotten og i Vest-Norden.

Samarbeid på bærekraftig skogbruk vil spesielt omfatte forsknings- og utviklingssamarbeid om biodiversitet i skog, flersidig utnyttelse av skogen og skogøkosystemets funksjon og livskraft.

Arbeidsorganer og arbeidsformer

På bakgrunn av de nye prioriteringer er det behov for en viss tilpasning av organisasjonsstruktur og arbeidsformer.

Ministerrådet vil øke sin møtefrekvens til to møter pr. år. SNS' mandat vil bli avgrenset til det forskningsadministrative og forskningspolitiske. Samtidig reslås en seksjonering av NKJS i en jordbruksdel og en skogbruksdel, slik at det skogpolitiske samarbeid som nå ligger i SNS kan ivaretas innenfor NKJS.

Ministerrådet ser behov for å etablere en nordisk koordineringskomite for nærområdeinnsatser. Gjennom komiteen skal det sikres en god informasjonsflyt om nasjonale aktiviteter i nærområdene, med sikte på en samordning.

I prosjekt- og programvirksomheten vil det bli lagt økt vekt på nordisk nytte gjennom bedre ressursutnyttelse, utvikling av nordisk samhörighet og økning av nordisk kompetanse og konkurransekraft. Det vil bli lagt stor vekt på sikring av prosjektenes kvalitet, blant annet gjennom evalueringer.

Budsjett og evaluering

Ministerrådets vurdering er at handlingsprogrammets ambisjonsnivå krever noe økte ressurser, og har anslått behovet til 23 MDKK pr. år. Dette er en økning på ca. 2 MDKK i forhold til ordinært budsjett for 1995. I ministerrådsforslag om budsjett 1996 er det foreslått 20.078 MDKK for jord- og skogbrukssektoren. Budsjettet er justert i samsvar med dette.

Innen år 2000 vil ministerrådet gjennomføre en evaluering av alle innsatsområder som omfattes av handlingsprogrammet.

1. Politiske forutsetninger og plattform for nytt handlingsprogram

1.1 Helsingforsavtalen

Helsingforsavtalen av 1962 med senere endringer er grunnlaget for det formelle nordiske samarbeid. I henhold til Helsingforsavtalen skal landene bevare og ytterligere utvikle samarbeidet på det rettslige, kulturelle, sosiale og økonomiske området, samt i spørsmål om samferdsel og miljøvern. I lys av de nordiske lands utvidede deltagelse i det europeiske samarbeid fikk avtalen et tillegg i 1993, der det heter at landene bør rådslå med hverandre i spørsmål av felles interesse som behandles i europeiske og andre internasjonale organisasjoner og konferanser.

Helsingforsavtalen beskriver også formene for nordisk samarbeid gjennom Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

1.2 Reform av nordisk samarbeid 1995

De overordnede faglige prioriteringer utformes av statsministrene. På bakgrunn av folkeavstemningene om EU i Finland, Norge og Sverige besluttet statsministrene og Nordisk Råds presidium i fellesskap i november 1994 å nedsette en arbeidsgruppe for å analysere det nordiske samarbeidet. Gruppens rapport *Nordisk samarbeid i en ny tid* ble fremlagt under Nordisk Råds sesjon i februar/mars 1995.

Statsministrene har gjennom to uttalelser videreført en del av de forslag til fremtidig mål, innhold og former for nordisk samarbeid som er lagt frem i rapporten. Nordisk Råd har for sin del besluttet å godkjenne rapportens mål og prioriteringer, samt hovedtrekkene i forslagene til samarbeidets opplegg og organisasjon.

Statsministrene trekker blant annet frem tre sentrale områder for det videre nordiske samarbeidet:

- Kultur, identitet og samfunnsspørsmål av felles nordisk interesse
- Europeiske og andre internasjonale spørsmål
- Nordens nærområder

I samarbeidet om *kultur, identitet og samfunnsspørsmål av felles nordisk interesse* foreslår statsministrene at det særlig bør legges vekt på miljø, energi- og ressursproblemer, sosiale spørsmål og arbeidsmarkedspolitikken. Spesielt etterspør statsministrene diskusjon og utredninger om velferdssamfunnets utfordringer, om regional utvikling, og om miljøutfordringer.

Statsministrene uttaler om *Europeiske og andre internasjonale spørsmål* at samarbeid om EU/EØS-saker nå hører naturlig hjemme på møter mellom nordiske ministre. Betydningen av å videreutvikle det nordiske lovgivningssamarbeid, i lys av de nordiske lands gjennomføring av EU/EØS-direktiver o.l., fremheves.

I *nærområdesamarbeidet* legger statsministrene vekt på nær nordisk kontakt og samordning blant annet i Barentsregionen, Østersjøregionen og det arktiske område. Statsministrene understreker blant annet behovet for økt

koordinering mellom nordiske tiltak og tiltak i nasjonal og internasjonal regi.

Med hensyn til *arbeidsformer for ministerrådet* sier statsministrene at formannskapet fortsatt bør være ettårig, men at det nå bør følge kalenderåret. Dette er i samsvar med reformgruppens forslag om at ministerrådets arbeid på best mulig måte bør passes inn i tidtabellen for de halvårsvisse ordførerperiodene i EU. Dagsordenpunkter knyttet til EU/EØS-saker skal forberedes av formannskapet i samarbeid med det kommende formannskapsland.

Statsministrene legger videre vekt på å finne fleksible arbeidsformer som gjør det mulig å videreføre og utvikle det nordiske samarbeid i FN-fora. I den forbindelse har statsministrene bedt sine utenriksministre foreta en gjennomgang av det nordiske samarbeidets arbeidsform i ulike internasjonale fora, med sikte på å finne frem til rutiner som sikrer et fortsatt effektivt og fleksibelt samarbeid.

1.3 Internasjonal jord- og skogbrukspolitikk

Internasjonale forhold skaper i økende grad premissene for nasjonal jord- og skogbrukspolitikk. I Norden er det i første rekke Finlands og Sveriges EU-medlemskap som har gitt nye rammebetingelser, men også den nye WTO-avtalen vil ha vesentlig betydning for utformingen av jordbrukspolitikken i Norden. Med økt fokus på bærekraftig utvikling av jord- og skogbruk får de internasjonale avtaler og konvensjoner om miljøbeskyttelse større relevans for jord- og skogbrukspolitikken. Nedenfor er kort redegjort for hvordan noen av disse internasjonale prosesser gir nye utfordringer for det nordiske samarbeidet.

Finlands og Sveriges *inntreden i EU 1995* og dermed deltagelse i den felles jordbrukspolitikk har medført store endringer i betingelsene for den internordiske handel med jordbruksvarer. Grensehindringene mellom Danmark, Finland og Sverige fjernes, mens nye begrensninger for handelen med jordbruksvarer og foredlede produkter er oppstått mellom de tre EU-land på den ene side og Island og Norge på den annen side. I denne fasen er de nordiske land opptatt av å minske ulempene av nye handelshindringer. Disse spørsmål vil imidlertid i første rekke bli behandlet i bilateral sammenheng.

Finland, Sverige og Østerrike har bidratt til at EUs skogarealer er vokst betydelig, og dermed EUs interesse for skogpolitikk. Dette skaper nye utfordringer for de nordiske lands skogsamarbeid, ettersom de nordiske land har store felles interesser på skogområdet. Dette gjelder både markedssiden, skogforvaltning og kriterier for bærekraftig skogbruk.

Forskningssamarbeid et sentralt virkemiddel både i nordiske og europeisk jord- og skogbrukspolitikk. Både de nye medlemsland og EØS-landene har mulighet til å delta i de europeiske forskningsprogrammer. For det nordiske forskningssamarbeidet er det en utfordring å stimulere til en økt integrasjon mellom de nordiske og de europeiske forskermiljøer. Samtidig må målsettinger og arbeidsområder for forskning som er av sentral

interesse for Norden identifiseres, i overensstemmelse med de nasjonale og europeiske programmer.

Gjennom *EØS-avtalen* har også Island og Norge knyttet seg til en rekke EU-direktiver som omhandler plante- og husdyrproduksjon samt næringsmidler. På disse områder har de nordiske land mer eller mindre felles interesser overfor EU.

WTO-avtalen trådte i kraft 1995, og innebærer en liberalisering av handelen med jordbruksvarer, med nedskjæringer i nasjonale støttenivåer og minsking av importrestriksjoner. I denne situasjon står de nordiske land overfor nye utfordringer for å tilpasse seg nye markedsforhold. Dette gir grunnlag for samarbeid og erfaringsutveksling for at næringens tilpasning kan gjøres så smidig som mulig, og at en gunstig næringslivsutvikling fortsatt kan sikres i jord- og skogbruksavhengige regioner.

Det nordiske samarbeid i *FNs matvareorganisasjon, FAO*, er formalisert gjennom at det er en felles representant i FAOs råd. I FAOs fagkomiteer er det uformelt samarbeid. Særlig relevans for ministerrådets virksomhet har FAOs kommisjon for plantegenetiske ressurser, med ansvar for FAOs Undertaking on Plant Genetic Resources. Samarbeidet om bevaring av husdyrgenetiske ressurser er ikke tilsvarende institusjonalisert, men FAO er i ferd med å bygge opp et globalt program for bevaring av husdyrgenetiske ressurser. For ministerrådet er det naturlig å følge opp FAO i innsatsene for bevaring av biologisk mangfold.

På miljøområdet er det en rekke internasjonale prosesser og avtaler som er normgivende eller gir rammebetingelser for utformingen av landenes jord- og skogbrukspolitik, og som også har relevans til det nordiske samarbeid. Det nordisk samarbeid mellom jord- og skogbrukssektoren og miljøsektoren er delvis innrettet mot innspill til og oppfølging av disse avtaler.

Dokumentene fra *FNs konferanse om miljø og utvikling (UNCED)* 1992 i Rio de Janeiro, er grunnlag for nasjonal oppfølging. For det nordiske samarbeid har spesielt konvensjonen om biologisk mangfold betydning, ettersom samarbeidet om bevaring og bærekraftig bruk av genetiske ressurser er et sentralt nordisk samarbeidsområde. Biodiversitetskonvensjonens betydning for Nordisk Genbank er utredet i en særskilt rapport. Biodiversitetskonvensjonen og landenes forpliktelse til oppfølging av denne er ett grunnlag for et intensivt nordisk samarbeid om bevaring og utnyttelse av genetiske ressurser.

Målsettinger vedrørende forurensninger i havområdene er regulert gjennom flere internasjonale avtaler. Med hensyn til forurensninger fra jordbruket er det spesielt *Nordsjø-konferansen* og *Pariskonvensjonen* (for Nordsjøen) og *Helsingforskonvensjonen* (for Østersjøen) som er basis for nasjonal og nordisk oppfølging.

2. Jord- og skogbrukssamarbeidet fram til idag

2.1 Samarbeidets struktur

Det nordiske samarbeidet mellom myndigheter og næringsorganisasjoner på jord- og skogbruksområdet ble formalisert i 1961 gjennom opprettelsen av Nordisk kontaktorgan for jordbruksspørsmål. Senere er kontaktorganets mandat utvidet til også å omfatte skogsspørsmål, og navnet endret til *Nordisk Kontaktorgan for Jord- og Skogbruksspørsmål (NKJS)*. NKJS er et permanent kontaktorgan sammensatt av representanter for regjeringene og næringsorganisasjoner i de nordiske land, og behandler næringspolitiske spørsmål i vid forstand. NKJS møtes normalt én gang per år i et fellesarrangement med Nordisk Ministerråd. I perioden 1985-88 ble det dessuten arrangert jord- og skogbrukspolitiske seminarer i regi av NKJS.

Nordisk Ministerråd ble etablert i 1971. Ministerrådet kan møtes i ulike fagsammensetninger, når jord- og skogbrukssaker står på dagsorden er det jord- og skogbruksministrene (MR-Jord- og Skogbruk) som møtes til ministerråd. Representanter for Færøyenes og Grønlands landsstyres og Ålands landskapsstyrelse deltar i ministerrådets arbeid.

Nordisk Embetsmannskomiteé for Jord- og Skogbruksspørsmål (NEJS) ble etablert i 1979. NEJS følger opp og iverksetter ministerrådets beslutninger, og disponerer sektorens prosjektbudsjett etter fullmakt fra ministerrådet. For det tverrsektorielle samarbeid har NEJS innledet forpliktende samarbeid med embetsmannskomiteéene for henholdsvis miljøspørsmål og for regionalpolitikk.

Ministerrådets aktiviteter er organisert gjennom to institusjoner, *Nordisk Genbank (NGB)* og *Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning (SNS)*, og forøvrig gjennom komiteer, arbeidsgrupper og prosjektgrupper.

2.2 Handlingsprogrammer på jord- og skogbrukssektoren

Sektorens aktiviteter er basert på tre gjeldende programmer som er fastsatt av ministerrådet etter behandling i Nordisk Råd.

Det første *Handlingsprogram for jordbruks- og skogbruksområdet* ble fastsatt i 1985 for perioden 1985-95.

Prioriterte innsatsområder i handlingsprogrammet er

- Samarbeid om næringspolitikk
- Administrativt og praktisk samarbeid
- Forskningsmessig samarbeid
- Samarbeid på Nordens nordområder
- Samarbeid i internasjonale fora

Handlingsprogrammet ble midtveisevaluert i 1989, og dette resulterte i at ministerrådet i 1990 fastsatte et *Tilleggsprogram* til handlingsprogrammet fra 1985. I tilleggsprogrammet ble det spesielt tatt hensyn til at jord- og skogbrukssektoren i stigende grad ble påvirket av tverrsektorielle målsettinger, spesielt innenfor miljøområdet og tilpasninger til internasjonale forhold.

Tilleggsprogrammets prioriterte innsatsområder er

- Samarbeid på landbruksmiljøområdet
- Samarbeid på Nordens nordområder
- Samarbeid om genetiske ressurser
- Harmoniseringsbestrebelse og tilpasninger til EFs indre marked
- Forsknings samarbeid

I 1994 valgte ministerrådet å styrke samarbeidet om genetiske ressurser gjennom å fremlegge et særskilt *Handlingsprogram for samarbeid om genetiske ressurser* for perioden 1994-97. Innsatsområder i programmet omfatter

- Kompetansehevede tiltak
- Videreføring og styrking av Nordisk Genbank
- Samarbeid om husdyr genetiske ressurser
- Samarbeid om internasjonale spørsmål
- Politisk organisering og oppfølging

Innenfor rammen av disse programmer har ministerrådet i perioden 1985-95 gjennomført en rekke prosjekter.

Ut over de innsatsområder som omfattes av de ovennevnte programmer har ministerrådet også prioritert jord- og skogbrukssamarbeid med Baltikum.

2.3 Evaluering av jord- og skogbrukssamarbeidet 1985-1995

Hele jord- og skogbrukssektoren ble evaluert siste gang i 1989, og flere devalueringer er gjennomført senere. Ut over disse overgripende evalueringer blir prosjektsamarbeidet løpende evaluert gjennom kvalitetsvurderinger i forbindelse med sluttrapportering av enkeltprosjekter.

Ved siden av andre vurderinger har ministerrådet lagt følgende fem evalueringsrapporter til grunn for arbeidet med nytt handlingsprogram.

- Midtvejsvaluering af det nordiske handlingsprogram på jord- og skovbruksområdet (1989)
- Evalueringsrapport om Samnordisk Planteforedling (SNP) 1981-1990 (1990)
- En ubetinget suksess, Nordisk kontaktorgan for jordbruksforskning og Samarbeidsnevnden for nordisk skogforskning - en evaluering av virksomheten (1993)
- Spørreundersøkelse vedrørende prosjektvirksomheten på jord- og skogbruksområdet (1994)
- Environmental issues in agriculture and forestry - an evaluation of the Nordic co-operation (1995)

2.4 Samarbeidsoppgaver 1985-95

Nedenfor er det redegjort for gjennomføringen av samarbeidsoppgavene 1985-95, samt for hovedkonklusjoner fra de gjennomførte evalueringer. Redegjørelsen er inndelt i ti avsnitt i henhold til handlingsprogrammets og

tilleggsprogrammets innsatsområder. Til hvert avsnitt er knyttet ministerrådets vurdering som utgangspunkt for innrettingen av samarbeidet i kommende programperiode.

2.4.1 *Næringspolitikk*

Utvidelsen av Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksspørsmål i 1985 til også å omfatte skogbruksspørsmål, samt videreutvikling av arbeidsformene, har bidratt til å øke verdien av kontaktorganet som et verdifullt forum for drøftelser mellom den politiske ledelse og næringsorganisasjonene. Kontaktorganets virksomhet bør stimuleres ytterligere og møteformen videreutvikles. Spesielt anser ministerrådet, vurdert i sammenheng med organiseringen av det skogsamarbeidet generelt, at det er behov for et aktivt kontaktforum for drøftelse av skogpolitiske spørsmål. Ministerrådet anser i denne forbindelse at en seksjonering av kontaktorganet i en jordbruksseksjon og en skogbruksseksjon kan være hensiktsmessig, slik at seksjonene også har mulighet til å møtes hver for seg.

2.4.2 *Bevaring, styrking og utvikling av primærproduksjonen*

Handlingsprogrammets forslag vedrørende bevaring, styrking og utvikling av primærproduksjonen omfatter samarbeid om plantegenetiske ressurser, frø- og planteforsyning i skogbruket, samarbeid på husdyrområdet samt maskin- og byggteknologisk utviklingssamarbeid. Genetiske ressurser og planteforedling er videreført som eget innsatsområde i tilleggsprogrammet, og er omtalt særskilt i neste avsnitt.

Nordisk samarbeid om *frø- og planteforsyning i skogbruket* ble i 1970 organisert gjennom *Nordisk Skogbruks Frø- og Planteråd (NSFP)* under Nordisk Skogunion. I 1986 ble nye vedtekter fastsatt av Nordisk Skogunion og Nordisk Ministerråd i fellesskap, og virksomheten er heretter delfinansiert med årlige bidrag over ministerrådets budsjett. NSFPs formål er å fremme og forbedre skogbrukets frø- og planteforsyning i de nordiske land.

I midtveisevalueringen påpekte NEJS at NSFP burde utforme et flerårig handlingsprogram. Et slikt handlingsprogram ble utarbeidet for fireårsperioden 1991-94, og har dannet grunnlag for ministerrådets vurdering av hensiktsmessig støttenivå til NSFP. Nylig har NSFP fastsatt handlingsprogram for perioden 1995-98.

NSFP ble vurdert i ministerrådssekretariatets spørreundersøkelse 1994. Konklusjonen var at totalt sett anses langtidsplanens målsettinger fulgt opp, selv om enkelte planlagte aktiviteter ikke er realisert. Ministerrådet anser spesielt samarbeidet overfor EU om handel med skogsfrø og skogsplanter som et godt eksempel på internasjonal posisjonering på et område hvor de nordiske land har felles interesse.

For *husdyrområdet* la ministerrådet i handlingsprogrammet fra 1985 vekt på samarbeid om utvikling og administrative tiltak, spesielt med hensyn til førmiddelvurdering og førmiddelkontroll. Det er gjennomført flere prosjekter innenfor husdyrnæring. To av disse ble vurdert i forbindelse med sekretariatets spørreundersøkelse 1994. Målsettingen med disse prosjek-

tene anses tilfredsstillende oppfylt, spesielt synes nettverksbygging og informasjonsutveksling å være viktige elementer i prosjektsamarbeidet på husdyrsiden.

Om *maskin- og byggteknologisk samarbeid* sier handlingsprogrammet fra 1985 at området skal følges opp, og ministerrådet ga i oppdrag til NEJS å legge frem forslag om hvordan bestående nordisk samarbeid for utvikling av landbruksbygninger og landbruksmaskiner kan ordnes. Som oppfølging ble *Nordisk Jordbruksteknisk Samarbeidsorgan (JTS)* opprettet i 1988. JTS har til formål å fremme samarbeidet mellom de nordiske land innenfor områdene jordbruksteknisk forskning, undervisning, utvikling og avprøving.

JTS ble vurdert i forbindelse med ministerrådssekretariatets spørreundersøkelse 1994. En hovedkonklusjon i denne evalueringen er at JTS har arbeidet aktivt for oppfyllelse av praktisk talt alle målsettinger som ble fastsatt i den strategiske plan fra 1989. Det tekniske område har spesielt vært et pilotområde når det gjelder samarbeid om kandidatutdannelse.

Ministerrådets vurdering er at samarbeidet for utvikling av primærproduksjonen på de nevnte områder generelt har vært formålstjenlig og vellykket. Nordisk samarbeid på husdyr- og teknikkområdene har nå funnet en form som bør kunne leve videre uten nordiske midler, og dermed kreve mindre oppmerksomhet fra ministerrådets side. Ministerrådet vil videreføre samarbeidet om frø- og planteforsyning i skogbruket innenfor rammen av et økt skogbrukssamarbeid.

2.4.3 Genetiske ressurser og planteforedling

Plantegenetiske ressurser

Samarbeidet om bevaring og utnyttelse av plantegenetiske ressurser er hovedsaklig organisert gjennom institusjonen *Nordisk Genbank (NGB)*. NGBs mandat dekker både genbevarende aktiviteter og samordning av planteforedlingsinnsatser, etter at NGB og *Samnordisk Planteforedling (SNP)* ble fusjonert i 1993. Målsettingen med bevaringsarbeidet er å bevare og dokumentere den genetiske variasjon i plantemateriale av verdi for jord- og hagebruk. NGB inngår i det internasjonale genbanksamarbeid som en regional genbank for Norden.

Handlingsprogrammet fra 1985 tok opp spørsmålet forbedrede dokumentasjons- og informasjonssystemer i tilknytning til NGBs virksomhet. I tilleggsprogrammet ble NEJS pålagt å arbeide for et "institusjonalisert" samarbeid mellom de nordiske land og for avstemning av posisjoner m.v. i internasjonale fora for plantegenetiske ressurser. Ministerrådet anså at muligheten for nærmere samarbeid med miljømyndighetene bør utredes nærmere særlig angående de ville plantearter. Ministerrådet trakk også frem behovet for å utrede bistand til utviklingsland om et undervisningssystem vedrørende plantegenetiske ressurser. I handlingsprogrammet for samarbeid om genetiske ressurser ble det foreslått en styrking av Nordisk Genbanks virksomhet. Forøvrig ble kompetansehevende tiltak og samarbeid om internasjonale spørsmål prioritert.

Samarbeid om plantegenetiske ressurser i internasjonale fora, avstemning av posisjoner m.v. er i liten grad blitt behandlet innenfor ministerrådets rammer. I FAO, som koordinerer genbevarende aktiviteter på globalt plan, samarbeider de nordiske land formelt i Rådet, og uformelt i jordbrukskomiteén, skogbrukskomiteen og andre fagkomiteer.

Et integrert samarbeid med miljømyndighetene om genetiske ressurser er innledet i forbindelse med det felles landbruksmiljøprogram ved at det er opprettet en felles strategigruppe for genressurser.

Ministerrådets innsatser for styrking av kompetansenivået i Norden når det gjelder genetiske ressurser er økt vesentlig de siste år. Blant annet er det etablert et nordisk lektorat i plantegenetiske ressurser.

Nordisk Genbank ble særskilt evaluert i 1986, og forøvrig i forbindelse med midtveisevalueringen. NEJS konstaterte i midtveisevalueringen med tilfredshet at NGB er aktiv i internasjonalt samarbeid. NEJS ga forøvrig sin tilslutning til prinsippet om at NGB i størst mulig grad skulle innrettes som et serviceorgan for planteforedlere og planteforskere.

Skogstregenetiske ressurser

For skogsområdet gir ministerrådet i handlingsprogrammet fra 1985 NEJS i oppdrag å utrede om og i hvilke former genbanksamarbeidet på skogsområdet burde innledes.

NEJS konstaterte i midtveisevalueringen at det har vært en tilfredsstillende oppfølging av målsettingen vedrørende skoglig genbanksamarbeid. Forutsetninger for samarbeid om skogstregenetiske ressurser er nærmere vurdert i en særskilt utredning om *Gene Resources of Forest Trees 1992*.

Planteforedling

På *foredlingsområdet* gir ministerrådet i handlingsprogrammet fra 1985 NEJS i oppdrag å utrede spørsmål om skogstreforedling, samt å overveie hvordan faste arbeidsforutsetninger for SNP kan etableres.

SNP ble evaluert i 1990 som en direkte oppfølging av ministerrådets pålegg i tilleggsprogrammet. En hovedkonklusjon i evalueringen var at SNPs virksomhet alt i alt har vært i god overensstemmelse med ministerrådets handlingsprogram. Som oppfølging av evalueringen besluttet NEJS å iverksette en særskilt utredning om sammenslutning av SNP og NGB. Denne resulterte i at ministerrådet besluttet å slå de to institusjoner sammen fra 1.1.1993.

Husdyrgenetiske ressurser

Samarbeidet om husdyrgenetiske ressurser er organisert gjennom *Nordisk Genbank for Husdyr*. Virksomheten er konsentrert om drift av en informasjonssentral på nordisk nivå og initiering av opprettelse av genbanker på nasjonalt nivå.

I henhold til tilleggsprogrammet påla ministerrådet NEJS å utforme planer for en felles holdning til internasjonale genbevarende foranstaltning-

ger for husdyr, samt å sikre det nordiske genbanksamarbeid for husdyr faste arbeidsforutsetninger. I handlingsprogrammet om genetiske ressurser ble virksomheten ved Nordisk Genbank for Husdyr og tilknyttet forskningsvirksomhet ytterligere fremhevet.

Nordisk Genbank for Husdyr er gitt faste arbeidsforutsetninger gjennom særskilte vedtekter og ved etablering av et permanent sekretariat med heltidsansatt leder. Samarbeidet om husdyrgenetiske ressurser er ytterligere styrket gjennom forsknings- og utdanningsprosjekter, samt gjennom etablering av et nordisk lektorat i husdyrgenetiske ressurser.

Felles for plante- og husdyrgenetiske ressurser

For å koordinere innsats både på plante og -dyresiden, samt overfor miljøsektoren, er det opprettet en *strategigruppe for genressurser* under MR-Miljø og MR-Jord- og Skogbruk.

Ministerrådets vurdering er at målsettingene om genetiske ressurser og planteforedling i handlingsprogrammet og tilleggsprogrammet i hovedsak er tilfredsstillende oppfylt. Spesielt verdsetter ministerrådet Nordisk Genbanks virksomhet som meget verdifull, ettersom NGB er en unik nordisk institusjon som ikke dublerer nasjonale institusjoner.

Behovet for samarbeid om bevaring av genetiske ressurser er økt i forbindelse med oppfølgingen av biodiversitetskonvensjonens bestemmelser, og har fått økt oppmerksomhet gjennom andre internasjonale prosesser. Med hensyn til det internasjonale samarbeid om genetiske ressurser mener ministerrådet at det vil være hensiktsmessig å utnytte de fellesnordiske organer i større grad. Spesielt bør strategigruppen for genressurser kunne utnyttes til forhåndsdrøfting av relevante saker som kommer på dagsorden både i FAO og i andre multilaterale organer.

Ministerrådet anser, på bakgrunn av de gode erfaringene på dette området og i lys av det økende behov for innsats for genressursbevaring, at nordisk samarbeid om bevaring av genressurser fortsatt bør prioriteres høyt.

Genressursområdet forutsettes å bli evaluert i regi av Nordisk Råds budsjetttutskott 1995 i forbindelse med rådets kontrolloppgave. Ministerrådet vil avvente evalueringen, og ta hensyn til denne i den fremtidige innrettingen av genressurssamarbeidet.

2.4.4 Kontrollsamarbeid, harmoniseringsbestrebelse og tilpasninger til EFs indre marked

Kontrollinstitusjonene innenfor jordbruket har tradisjonelt hatt et nært samarbeid om nordisk harmonisering og avvikling av tekniske handelshindringer.

Handlingsprogrammet fra 1985 inneholder forslag om økning av samarbeid mellom kontrollinstitusjoner innenfor følgende områder:

- Frøkontroll
- Planteresunnhetsskontroll

- Vurdering av bekjempningsmidler
- Landbrukskjemi
- Bekjempelse av skadedyr
- Målings- og kvalitetsbestemmelser i skogbruket
- Samarbeid mellom veterinærmyndighetene og veterinærmedisinske institusjoner
- Prøving og testing av landbruksmaskiner og -bygninger

Prosjektgrupper og samarbeidskomiteer ble etablert innenfor de ulike disiplinene. I midtveisevalueringen ble det konstatert et fruktbart samarbeid innenfor de fleste av disse områder, og at det var behov for videre utvikling og samarbeid. Et unntak var målings- og kvalitetsbestemmelser i skogbruket, hvor det ikke ble ansett å være behov for videre samarbeid. Også på skadedyrområdet ønsket NEJS å avvente utviklingen.

I tilleggsprogrammet pålegger ministerrådet NEJS å arbeide videre med instruksjoner som kan fremme avvikling av tekniske handelshindringer på alle kontrollområder under jord- og skogbrukssektoren.

Arbeidet med avvikling av tekniske handelshindringer var sammenkoplet med tilpasninger til EFs indre marked. Ministerrådet fant at målsettingene i EF burde prioriteres fremfor å utarbeide særskilte nordiske harmoniseringsregler. På denne bakgrunn ble arbeidet i de nordiske kontrollgruppene trappet ned.

Ministerrådets vurdering er at arbeidet med harmonisering og avvikling av tekniske handelshindringer nå har funnet sin plass i EU/EØS regi og i de internasjonale standardiseringsorganisasjoner. Fortsatt vil det likevel kunne være hensiktsmessig med nordisk samråd på områder hvor de nordiske land har en felles interesse overfor omverdenen i disse spørsmål, for eksempel på veterinærområdet.

2.4.5 Forskning

Samarbeidet om skogforskning er organisert under institusjonen *Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning (SNS)*. SNS har til formål å formidle og understøtte felles nordisk forskning innenfor skogbruket. SNS er også et kontaktorgan mellom forskningsrådene og er rådgivende organ for Nordisk Ministerråd i skogforskningssaker. I medhold av strategiplan finansierer SNS årlig ca. 10-15 fellesnordiske forskningsprosjekter med midler over ministerrådets budsjett.

Innenfor jordbruksforskningsområdet er *Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning (NKJ)* etablert som et fellesorgan for ministerrådet og de nasjonale forskningsråd. NKJ er rådgivende overfor Nordisk Ministerråd, og et kontaktorgan mellom de nasjonale forskningsråd med ansvar for jordbruksområdet. NKJ tildeles en rammebevilgning fra ministerrådet som nyttes til forskningsprosjekter og nettverksamarbeid innenfor prioriterte områder som er fastsatt i NKJs strategi. NKJ koordinerer forøvrig et antall forskningsprosjekter som er nasjonalt finansiert.

Samordning av reinforskning skjer i regi av *Nordisk Organ for Reinforskning (NOR)*, som er rådgivende organ for ministerrådet i spørsmål vedrørende reinforskning. Finland, Norge, Sverige og Grønland er medlemmer i NOR og finansierer NORs virksomhet.

I tilleggsprogrammet påla ministerrådet NEJS å utarbeide endringsforslag som kunne sikre at nordiske organer som beskjeftiger seg med forskningsoppgaver på jord- og skogbruksområdet en mer identisk tilknytning og samarbeidsrelasjon til de nasjonale forskningsstøttende organer.

Som et ledd i oppfyllelsen av disse målsettinger ble NKJs og SNS' vedtekter endret i 1990. Vedtektsendringen innebar blant annet at forskningsrådene eller tilsvarende forskningsfinansierende organer fikk plass i SNS' styre. Dette har imidlertid ikke umiddelbart ført til prosedyrer for prosjektfinansiering fra forskningsrådenes side i SNS' slik som i NKJ.

Evalueringen av NKJs og SNS' virksomhet ble gjennomført i regi av Nordisk Råds budsjetutvalg 1993. En hovedkonklusjon er at det nordiske forskningssamarbeid i regi av NKJ og SNS har vært svært nyttig. Både SNS og NKJ har bidratt til å utvikle og styrke den nordiske dimensjon i forskersamfunnet. Gjennom nettverksbygging har forskere fått bedre kjennskap til hverandres forskning, og mulighetene for samkjøring av prosjektideer og unnvikelse av dobbeltarbeid er økt. NKJ og SNS har videre gjennom produktive prosjekter bidratt til å heve kompetansenivået på områder av felles nordisk interesse.

I evalueringsrapporten pekes det likevel på at NKJ og SNS ikke hadde tilfredsstillende handlingsplaner som kunne trekke opp konkrete og forpliktende retningslinjer for det nordiske forskningssamarbeidet. Etter dette har både NKJ og SNS fastsatt nye strategiprogrammer hvor det er lagt større vekt på konkretisering og avgrensning enn tidligere.

Ministerrådet påpekte videre i tilleggsprogrammet at forskningssamarbeidet burde ha en innretning som muliggjør en åpning mot et videre europeisk og internasjonalt samarbeid. I evalueringsrapporten om NKJ og SNS ble disse forslag aktualisert på ny, idet det ble foreslått at NKJ og SNS skulle påta seg et ansvar for å fremskaffe midler til å lage forarbeider til nordiske fellesprosjektsøknader til de områder de har ansvar for. I overensstemmelse med tilleggsprogrammets og evalueringsrapportens anbefalinger har både NKJ og SNS i sine seneste strategiprogrammer lagt økt vekt på internasjonalt forskningssamarbeid, spesielt overfor EU.

Ministerrådets vurdering er at de nordiske land har stor nytte av samarbeidet gjennom NKJ og SNS. Begge organer er sentrale for oppbyggingen av nordiske forkernettverk, og en rekke prosjekter av høy kvalitet har vært gjennomført i regi av NKJ og SNS. Nettverksbygging bør stå sentralt også i fremtidig nordisk forskningssamarbeid.

Den samnordiske forskningsinnsats har vært basert på nasjonale prioriteringer. Dermed har SNS og NKJ lyktes i å samordne nordiske prosjekter i forhold til nasjonale satsinger. For skogforskningens vedkommende anser ministerrådet likevel at det er nødvendig å arbeide videre for å koordinere nasjonale og nordiske midler og prioriteringer. Ministerrådet vil påpeke at en prosedyre for finansiering av skogforskningsprosjekter fra de

forskningsfinansierende organers side gjennom SNS snarest må komme på plass. For jordbruksforskningens vedkommende mener ministerrådet at NKJ fortsatt bør arbeide mot å fastsette et mer forpliktende handlingsprogram.

Ministerrådet er tilfreds med den økte vekt NKJ og SNS har lagt på å koordinere innsatser overfor EUs forskningsprogrammer, og går inn for at dette bør videreutvikles.

Ministerrådet mener at selv om forskning har hatt og fortsatt bør ha en sentral plass i det nordiske jord- og skogbrukssamarbeid, bør ikke forskning være en målsetting i seg selv. Forskning bør først og fremst være en arbeidsform og et virkemiddel for å oppfylle målsettinger innenfor programmets faglige innsatsområder. Denne nyvurdering av forskningssamarbeidets rolle innebærer at forskning ikke vil være et eget innsatsområde i kommende programperiode, men vil bli fremhevet som det sentrale virkemiddel for å oppfylle programmets målsettinger.

2.4.6 Forskerutdanning

Ministerrådet har gjennom hele programperioden prioritert forskerutdannelsessamarbeidet høyt. Frem til 1994 finansierte ministerrådet årlig 10-12 systematiserte forskerkurs innenfor jord- og skogbruk. Virksomheten har vært koordinert av en *Styringsgruppe for systematiserte nordiske forskerutdannelseskurs på jord- og skogbruksområdet* i henhold til retningslinjer fastsatt av NEJS.

I tilleggsprogrammet påla ministerrådet NEJS å sikre en fortsatt utbygging av den nordiske forskerutdanning som et integrert element i jord- og skogbruksuniversitetenes undervisningsplaner.

På bakgrunn av drøftelser mellom ministerrådet og rektorkollegiet for de nordiske jord- og skogbruksuniversiteter ble det i 1994 besluttet at de nordiske systematiserte forskerkurs skulle videreføres i regi av de nordiske jord- og skogbruksuniversiteter.

Ministerrådets vurdering er at den vellykkede prosess med overføring til nasjonal finansiering har vist at den nordiske satsing og oppbygging av forskerkurssamarbeidet har vært en suksess. En grunnleggende idé med det nordiske samarbeid er nettopp å kunne initiere og bygge opp levedyktige samarbeidsaktiviteter som kan videreføres med finansiering fra nasjonale kilder. Ministerrådet verdsetter også betydningen av Nordisk Forskerutdanningsakademi (NorFA) for den jord- og skogbruksfaglige forskerutdanning.

2.4.7 Nordens nordområder og regional utvikling

I handlingsprogrammet fra 1985 foreslo ministerrådet for Embetsmannskomiteen for Regionalpolitikk (NERP) å styrke samarbeidet på Nordkalotten og i Vest-Norden. Samarbeidet ble imidlertid ikke utviklet i henhold til forutsetningene, og anbefalingen om utvikling av samarbeidet på Nordområdene ble tatt opp igjen i tilleggsprogrammet. Samarbeide rettet mot

nord- og vestområdene er deretter blitt gjennomført som enkeltprosjekter, delvis i samarbeid med NERP.

I handlingsprogrammet fra 1985 foreslo ministerrådet også samarbeid om proviniensforsøk med marginale treslag, samt samarbeid om rein-drifts- og reinforskningssamarbeidet. Dette er fulgt opp henholdsvis med prosjektvirksomhet fra SNS' side og ved tilknytning av Nordisk Organ for Reinforskning til ministerrådet. Dessuten har SNP/NGB gjennomført for-edlingsprosjekter med sikte på tilpasning til marginale områder i nord.

I 1995 er samarbeidet med NERP gjort mer forpliktende, idet det er vedtatt å iverksette et felles program for landbruksavhengige områder under omstilling, under ledelse av en felles styringsgruppe.

Ministerrådets vurdering er at SNS' og SNP/NGB's innsatser har vært verdifulle for utviklingen på Nordkalotten og Vest-Norden, men at jord- og skogbrukssamarbeidet i disse områder forøvrig bare delvis har utviklet seg i henhold til målsettingene. I regi av Barentsrådet er det nå etablert en landbruksgruppe som på en hensiktsmessig måte ivaretar en nettverks-funksjon for jord- og skogbruket i nordområdene. Behovet for å etablere ytterligere nettverk synes derfor ikke å være til stede.

Ministerrådet finner det formålstjenlig å innlede et nærmere nordisk samarbeid om regional utvikling i jord- og skogbruksområder, og i denne forbindelse vie Nordområdene og Vest-Norden særlig oppmerksomhet. I tilknytning til en slik satsing vil samarbeidet med NERP bli videreført.

2.4.8 Landbruksmiljø

For å sikre koordinering med miljøsektoren og planlegge felles aktiviteter er det siden 1989 avholdt regelmessige møter mellom NEJS og Embetsmannskomiteen for Miljøspørsmål (EK-Miljø). I 1990 ble det nedsatt en felles *ad-hoc gruppe for landbruksmiljøspørsmål*, som koordinerte samarbeidet inntil sektorenes felles landbruksmiljøprogram ble igangsatt i 1993 under ledelse av formannskapslandet.

Landbruksmiljøprogrammet er nå under revisjon, og i den forbindelse er det opprettet en *styringsgruppe for landbruksmiljøsamarbeidet*. Det er også opprettet en særlig *koordinerende styringsgruppe for miljøovervåking*, ettersom miljøovervåking er det største enkelte samarbeidsområdet i landbruksmiljøsamarbeidet.

Landbruksmiljø er det mest omfattende innsatsområde i tilleggsprogrammet fra 1990. Tilleggsprogrammet inneholder ministerrådets pålegg og anbefalinger til NEJS innenfor følgende ti samarbeidsområder:

1. Koordinering av miljø- og landbrukspolitik
2. Miljøkvalitetsovervåking innenfor jord- og skogbruket
3. Lekkasje av næringsalter og organiske materialer fra jord- og skogbruk
4. Mottagelse og utnyttelse av avfallsprodukter i jord- og skogbruket
5. Miljømessige aspekter i kontrollen med innsatsvarer i jord- og skogbruket

6. Skogbruk og miljøtrusler
7. Bioenergi
8. Kulturlandskapet
9. Risikovurdering ved utsettelse av genteknologisk modifiserte organismer
10. Dyrevernlovgivning og husdyrmiljø

På grunnlag av de omfattende og ambisiøse målsettinger har NEJS gjennom fastsettelse av en arbeidsplan for landbruk og miljø i Norden 1992-95 avgrenset og prioritert landbruksmiljøsamarbeidet ytterligere, slik at samarbeidsområdene 1,2,3 og 6 har vært særlig prioritert.

I 1993 innledet jord- og skogbrukssektoren og miljøsektoren samarbeid om et felles program for landbruksmiljø, med felles prosjektvirksomhet. Sentrale innsatsområder i programmet har vært miljøkvalitetsovervåking, genressursbevaring, kulturlandskapspolitikk, reindrift og miljø samt bærekraftig skogbruk.

Miljørelaterte prosjekter er gjennomført både direkte under NEJS, under institusjonene, og under et felles landbruksmiljøprogram mellom NEJS og EK-Miljø. Forøvrig er miljøhensyn i stor grad integrert også i øvrige prosjektaktiviteter under NEJS og institusjonene, ikke minst på forskningsområdet. NKJ og SNS samarbeider om et miljøforskningsprogram "Miljø-Natur-Produksjon for perioden 1993-97." Programmet finansieres delvis gjennom ministerrådets organer og delvis fra de nasjonale forskningsråds side, og har hovedvekt på forskning vedrørende næringsalter og klimaproblematikk.

Evalueringsrapporten på miljøområdet er gjennomført på oppdrag av ministerrådssekretariatet i henhold til mandat fastsatt av NEJS. Rapporten er knyttet direkte opp mot tilleggsprogrammets målsettinger om samarbeid på landbruksmiljøområdet.

Evalueringsrapporten konkluderer med at de ti samarbeidsområdene for det nordiske landbruksmiljøsamarbeidet som ble definert i tilleggsprogrammet var relevante, veldefinerte og ambisiøse. Ettersom tilleggsprogrammets målsettinger var svært omfattende, konstateres at den konsentrasjon til fire samarbeidsområder som ble gjort i 1992 var velbegrunnet og nødvendig. Målsettingene for de fire områder vurderes å være helt eller delvis oppfylt.

Kvaliteten og nyttevirkningen av de gjennomførte prosjektene får en generelt god bedømmelse i evalueringen, i det de fleste prosjekter har gitt resultater som kan anvendes i miljøpolitisk sammenheng.

Det påpekes som et ankepunkt at formidlingen av rapporter og informasjon om prosjektene ikke har vært optimal i forhold til målgruppene, og at det derved er behov for å revurdere formidlingsstrategiene. Relevante administrative miljøer har ikke alltid vært kjent med de nordiske rapportene. Det påpekes dessuten at rapporter på skandinaviske språk er vanskelig tilgjengelig for mange i Finland, og at rapportering i høyere grad burde være på engelsk.

Med hensyn til nordisk internasjonalt samarbeid påpekes i evalueringsrapporten at det er behov for nordiske prosjekter som kan bidra til felles nordisk posisjonering på miljøområdet.

Når det gjelder organisering av landbruksmiljøsam arbeidet konkluderes i evalueringsrapporten at prosedyren for etablering av prosjekter og deres finansiering bør revurderes. Blant annet foreslås opprettet en styringsgruppe for landbruksmiljøsam arbeidet.

Ministerrådets vurdering er at evalueringen og forslagene til nye prioriteringer gir et godt grunnlag for videreføring av landbruksmiljøsam arbeidet og utforming av dette innsatsområdet for den kommende programperiode. Erfaringene har vist at det er nødvendig å avgrense samarbeidsområdene ytterligere, med sikte på å oppnå konkrete resultater for nasjonal implementering eller internasjonal posisjonering. På dette grunnlag ønsker ministerrådet å videreføre satsingen på landbruksmiljø og spesielt samarbeidet med miljøsektoren.

2.4.9 Internasjonalt samarbeid

Samarbeidet vis-à-vis nærområdene og internasjonalt samarbeid forøvrig har vært gjennomført som enkeltstående prosjekter under NEJS, institusjonene eller i regi av ministerrådets nærområdeprogram.

I handlingsprogrammet fra 1985 la ministerrådet stor vekt på at de nordiske land i størst mulig omfang skulle avstemme sine posisjoner i internasjonale fora og at de nordisk landene skulle ta felles initiativer når det er synes formålstjenlig. Internasjonale hensyn har vært iaktatt i alle nordiske fora hvor myndighetsrepresentanter har møttes, spesielt på genresursområdet har den internasjonale profilering av det nordiske samarbeid økt.

Siden 1990 har Nordisk Ministerråd hatt et aktivt engasjement overfor nærområdene i Østeuropa. NEJS har fastsatt en arbeidsplan for jord- og skogbrukssamarbeid med de baltiske land, hvor utdannelse, teknologi-overføring og utveksling av plante- og dyremateriale utpekes som hensiktsmessige samarbeidsområder. Som oppfølging av planen er det gjennomført student- og forskerutveksling samt andre kompetansehevende tiltak som ledd i samarbeidet med Baltikum.

Fra 1995 er jordbrukssamarbeid også innført som eget innsatsområde i ministerrådets nærområdeprogram.

Ministerrådets vurdering er at det internasjonale engasjement så langt har svart til målsettingene og forventningene, både når det gjelder samarbeid i internasjonale fora og overfor Nordens nærområder.

I lys av at tre nordiske land nå er medlemmer i EU ser ministerrådet behov for å fokusere sterkere på den internasjonale dimensjon i det nordiske samarbeid. Ministerrådet mener også at samarbeidet med nærområdene bør videreutvikles. Den internasjonale dimensjon, både generelt og i forhold til nærområdene, bør være en hovedmålsetting i det fremtidige samarbeidet og integreres i alle nye innsatsområder.

2.4.10 Markedsmessig samarbeid og økt samhandel

I handlingsprogrammet 1985 konstaterte ministerrådet at en utvidet informasjonsutveksling angående markedene kan fremme samhandelen og er forenlig med landenes forskjellige jordbrukspolitik. På ministerrådets oppdrag har NEJS latt utarbeide en utredning i to faser om samhandel med jordbruksprodukter i Norden. I utredningen ble det foreslått å fremme samhandelen innenfor rammene av EFTA og å videreutvikle de nordiske EFTA-lands frihandelsavtaler med EF. Dessuten ble foreslått at arbeidet med avvikling av tekniske handelshindringer mellom de nordiske land fortsettes

I midtveisevalueringen kunne NEJS konstatere at det ikke var behov for å stimulere informasjonsutvekslingen ytterligere.

Ministerrådet kan konstatere at forutsetningene for internasjonal handel med jordbruksvarer har endret seg vesentlig siden handlingsprogrammet og tilleggsprogrammet ble fastsatt. WTO-avtalen gir rom for økt markedsadgang for jordbruksprodukter, og de nordiske lands tilknytning til Europa gjennom EU- eller EØS-medlemskap har gitt nye premisser for den internordiske handel med jordbruksvarer. Ministerrådet finner det for sin del verken hensiktsmessig eller mulig å utvikle særlige nordiske handelspolitiske løsninger i denne situasjon.

3. Overordnede målsettinger

3.1 Hovedområder for samarbeid

Ministerrådet finner, på bakgrunn av resultatene av det samarbeidet 1985-95, at det er behov for et fortsatt aktivt jord- og skogbrukssamarbeid under ministerrådet. Samarbeidet hittil har vist seg å være effektivt og ressursbesparende, og det har gitt fruktbare resultater. Flere prosjekter som er startet opp med nordisk finansiering har vist seg levedyktige og har kunnet fortsette som nordisk samarbeid med nasjonal finansiering. Nordiske innsatser har på mange felter, ikke minst innenfor miljøområdet, vært formålstjenlige som supplement til nasjonale innsatser. Nordisk samarbeid har også vist seg å være effektivt for å koordinere og fremme nordiske interesser i en bredere internasjonal sammenheng. Alt i alt kan ministerrådet konstatere at den nordiske nytte er fremtredende i jord- og skogbrukssamarbeidet.

Evalueringene og ministerrådets vurderinger av samarbeidsområdene har vist at mange av de målsettinger som var nedfelt i handlingsprogrammet fra 1985 og tilleggsprogrammet fra 1990 er tilfredsstillende oppfylt. Samtidig står jord- og skogbruket overfor flere nye oppgaver og utfordringer, ikke minst i internasjonal sammenheng. FNs konferanse for miljø og utvikling (UNCED) gir rammer for det internasjonale samarbeid også innenfor jord- og skogbruk. I første rekke handlingsplanen for neste århundre, Agenda 21, men også biodiversitets- og klimakonvensjonene, har

normgivende betydning for det nordiske samarbeidet innenfor jord- og skogbruk.

Ministerrådet legger også vekt på å innpasse jord- og skogbrukssamarbeidet i den modell for nordiske samarbeid som statsministrene legger til grunn. Det nordiske samarbeid er i en fase med fornyelse og omlegging etter at Finland og Sverige er gått inn i EU, og nye arbeidsformer og prioriteringer vil bli gjort gjeldende for hele ministerrådsorganisasjonen.

Med utgangspunkt i Helsingforsavtalen, statsministrenes prioriteringer og det eksisterende jord- og skogbrukssamarbeid vil ministerrådet legge følgende tre hovedområder til grunn for det nordiske samarbeid:

- Samarbeid om spørsmål som er av sentral interesse for Norden
- Samarbeid med sikte på å støtte landenes deltagelse i internasjonale organer
- Samarbeid i Nordens nærområder

3.2 Spørsmål som er av sentral interesse for Norden

Ettersom stadig flere internasjonale spørsmål flyttes fra nordisk nivå til et bredere internasjonalt samarbeid, blir det mer viktig å konsentrere nordisk samarbeid om oppgaver som er av sentral interesse for Norden. I dette ligger at nordisk samarbeid får en utpreget regional dimensjon jfr. subsidiaritets-prinsippet.

Samarbeidet må bygge på det verdifelleskap og det kulturelle fellesskap som finnes mellom de nordiske land. Den kulturarv som jord- og skogbruksnæringen viderefører er en naturlig basis for nordisk samarbeid innenfor jord- og skogbrukssektoren. For eksempel utgjør skogen et dominerende element i landskapet i store deler av Norden, med stor betydning for den nordiske identitet og kultur. Kulturlandskapet, tradisjonelle husdyrraser og plantesorter, samt matkultur er andre naturlige utgangspunkter for nordisk samarbeid. Nettverksbygging innenfor forvaltning og forskning må videreutvikles.

Samarbeidet må videre bygge på det felles naturgitte grunnlag for jord- og skogbruksdrift i Norden. Dyrkingssoner og andre naturgitte forutsetninger for jord- og skogbruksdrift i Norden følger ikke landegrenser. Utfordringene for jord- og skogbruksnæringen er tilsvarende tverrnasjonale, enten det gjelder miljøspørsmål, forskning eller praktisk drift, såsom produksjonsteknikk og plante- og husdyravl. Gjennom internordisk samarbeid har det således ofte vært oppnådd bedre resultater enn om prosjektene hadde vært gjennomført nasjonalt. Dette har vært en fundamental basis for jord- og skogbrukssamarbeidet i Norden så lenge det har eksistert.

Visse av de utfordringer jord- og skogbrukssektoren står overfor, ikke minst på miljøområdet, løses mer effektivt på nordisk enn på nasjonal basis. Forurensningsproblemer knyttet til jord- og skogbruk er ofte grenseoverskridende, slik at internasjonalt samarbeid om forebygging og reparasjon av skader er nødvendig. Metoder for miljøovervåking og resultat-

kontroll, kriterier for bærekraftig drift og virkemidler i jord- og skogbruksmiljøpolitikken er naturlige samarbeidsområder.

De store områder med boreal barskogsnatur i Skandinavia er unike i Europa, og danner et naturlig grunnlag for et integrert nordisk samarbeid om forvaltning og næringsutvikling for skogbruket. De særlige forhold og problemer knyttet til tynt befolkede, jord- og skogbruksavhengige regioner i Norden er også et felles utgangspunkt for samarbeid.

Samarbeidet på områder som er av sentral interesse for Norden bør konsentreres om områder hvor det er en særlig nordisk nytte av å samarbeide. En slik nytteeffekt oppstår gjennom en hensiktsmessig arbeidsdeling, slik at dobbeltarbeid unngås, og kompetanse kan utnyttes gjensidig på områder hvor landene hver for seg er små. Nordisk nytte oppstår også ofte som en synergieffekt når landene samarbeider på et innsatsområde.

3.3 Samarbeid med sikte på å støtte landenes deltakelse i internasjonale organer

Ministerrådet mener spesielt at samarbeid om ulike EU-spørsmål vil være hensiktsmessig. Ministerrådet vil støtte opp om statsministrenes intensjoner om å påvirke den europeiske dagsorden. Spesielt vil ministerrådet ta europeiske spørsmål av langsiktig karakter opp til drøftelse. Ministerrådet mener at samråd om skogs-spørsmål er blitt særlig viktig etter at Finland, Sverige og Østerrike er blitt medlemmer av EU.

Betydningen av felles opptreden i internasjonale fora har vist seg å være reell i flere sammenhenger, og felles nordisk posisjonering kan være avgjørende for å få gjennomslag for en sak.

Ministerrådet anser det som lite hensiktsmessig å etablere institusjonelle rammer for samarbeid om europeiske spørsmål. Samråd og samordning i løpende EU-spørsmål vil normalt bygge på direkte bi- og multilaterale kontakter mellom landene.

Ut over de politiske drøftelser bør samarbeid gjennom Nordisk Ministerråd konsentreres til avgrensede prosjekter, for eksempel iverksettelse av pilotprosjekter på områder hvor det tilstrebes europeiske løsninger, samt nordiske seminarer, utredninger, eller ad hoc arbeidsgrupper på områder hvor landene har felles interesser eller forutsetninger.

Ministerrådet mener at de forslag om organisering av jord- og skogbrukssektorens samarbeid vis-à-vis EU/EØS, som ble nedfelt i rapporten om *Nordisk Ministerråds relasjoner til EU og andre internasjonale organer på landbruksområdet*, kan legges til grunn.

Tilsvarende prinsipper kan legges til grunn når det gjelder samarbeid i relasjon til andre internasjonale organer.

Spesielt innenfor samarbeidsområder hvor ministerrådet har en sentral rolle, som for eksempel genressurssamarbeidet, bør det imidlertid vurderes å videreutvikle forpliktende samarbeidsrutiner organisert under ministerrådet. I visse sammenhenger vil det eksempelvis være mer naturlig

med en samnordisk opptreden overfor internasjonale organer i genressurs-spørsmål, enn uavhengig nasjonal opptreden.

Også i det internasjonale samarbeid om en bærekraftig utvikling og utnyttelse av naturressurser har de nordiske land en felles plattform. Nordiske modeller for naturforvaltning og bevaring av biodiversitet bør kunne videreføres i internasjonale sammenhenger. I det internasjonale samarbeid om forurensning av havområdene er det naturlig med nordisk samarbeid for å utarbeide felles underlagsmateriale. Dette gjelder spesielt i forbindelse med Helsingforskonvensjonen og Nordsjøavtalen.

Andre eksempler på at felles nordisk opptreden kan være av stor verdi er de globale prosesser vedrørende bærekraftig skogbruk.

3.4 Norden og dets nærområder

Etter ministerrådets mening bør jord- og skogbrukssamarbeidet med nærområdene i Baltikum og Russland videreutvikles. Utviklingen av primærnæringene i disse områder er av vesentlig betydning for regionens økonomiske utvikling, og dermed et bidrag til en politisk stabilitet.

Det viktigste bidrag i det nordiske samarbeidet er kompetanseoverføring, spesielt forskning, undervisning og utvikling av systemer for kunnskapsformidling. Russland og de baltiske land har stort behov for opplæring og utdanning i jord- og skogbruk, og deres sektorforskningsmiljøer bør videreutvikles og integreres i internasjonale forskningsmiljøer. Kompetanseoverføring vil også være et grunnlag for økonomisk samarbeid på lengre sikt.

Norden og nærområdene i Østeuropa har også store felles interesser og utfordringer på jord- og skogbruksområdet, ikke minst når det gjelder miljørelaterte innsatser. En betydelig del av næringsstøttilførselen til Østersjøen stammer fra jordbruket. Norden, Baltikum og Russland har, sammen med øvrige Østersjøland, felles ansvar for å bedre miljøtilstanden i Østersjøen. Miljøutfordringene i Barentsregionen er også omfattende, spesielt med hensyn til forurensningssituasjonen. Ministerrådet mener at det er fornuftig med et nært samarbeid om en bærekraftig ressursforvaltning i Østersjøregionen og Barentsregionen.

Ministerrådet mener videre at det er et effektiviseringspotensiale med hensyn til samordning av de nordiske lands innsatser i nærområdene. Ministerrådsapparatet bør kunne utnyttes bedre for en slik strategisk samordning. Bilaterale og samnordiske innsatser bør ses i sammenheng, for såvidt også i forhold til andre internasjonale innsatser, slik at unødig dobbeltarbeid unngås. I denne forbindelse bør muligheten for å utnytte ministerrådets informasjonskontorer i de baltiske hovedsteder og St. Petersburg som informasjonsentraler for landenes aktiviteter i respektive område vurderes.

4. Innsatsområder

4.1 Innledning

Ministerrådet vil konsentrere samarbeidet på jord- og skogbrukssektoren om et begrenset antall innsatsområder.

Med utgangspunkt i vurderingene i kapittel 2 og 3 har ministerrådet lagt vekt på å identifisere innsatsområder som har en åpenbar nordisk nytte, som er basert på nasjonale prioriteringer, og som faller naturlig inn under de tre sentrale hovedområder for nordisk samarbeid som er omtalt i kapittel 3. Ministerrådet har dessuten lagt vekt på å inkludere innsatsområder som kan danne grunnlag for fortsatt integrert samarbeid med andre sektorer.

Ministerrådet ønsker at det nordiske samarbeid fortsatt skal utnyttes til å fremme en kvalitativ forsvarlig jordbruksproduksjon, spesielt med tanke på miljøaspektene. I miljøsammenheng er ministerrådet også et egnet forum for sektorintegrasjon. Ministerrådet mener at forvaltning av genetiske ressurser fortsatt bør ha en særlig sentral plass.

En utfordring som har fått økt aktualitet i lys av internasjonaliseringsprosessene på jord- og skogbruksområdet er å forbedre vilkårene i jord- og skogbruksavhengige regioner. Ministerrådet finner at det vil være hensiktsmessig med et utvidet nordisk samarbeid på dette området, og at det skjer i fellesskap med det øvrige nordiske samarbeid i regionalsektoren. Ministerrådet har også valgt å prioritere samarbeid om skogspørsmål, et naturlig samarbeid på bakgrunn av det nordiske skogbruks økonomiske, miljømessige og kulturelle betydning.

Ministerrådet vil således avgrense samarbeidet 1996-2000 til følgende fire innsatsområder:

- Kvalitetsproduksjon i jordbruket med spesiell vekt på miljø
- Forvaltning av genetiske ressurser
- Utvikling i jord- og skogbruksavhengige regioner
- Bærekraftig skogbruk

Disse fire innsatsområder bør i hovedsak være gjennomgående i forhold til to av de ovenfor nevnte hovedområdene for nordisk samarbeid: Område 1 (sentral nordisk interesse) og område 3 (nærområdesamarbeid). Når det gjelder område 2 (deltagelse i internasjonale organer) vil dagsorden for møtene i de respektive organer, og eventuelle øvrige spørsmål av fellesnordisk interesse, i større grad være retningsgivende for innretningen av det nordiske samarbeid.

4.2 Kvalitetsproduksjon i jordbruket med spesiell vekt på miljø

Samfunnet og forbrukerne stiller stadig høyere krav til primærproduksjonen. Kravene omfatter kvalitetsproduksjon i alle ledd, både til produksjonsprosessen og til sluttproduktene. Med kvalitetsproduksjon skal forstås kvalitet i produksjonsprosessen i vid forstand, omfattende også de

miljømessige, kulturelle og etiske verdier som jordbruksnæringen representerer og ivaretar.

En av de største utfordringene for jordbruket i senere år har vært tilpasning til mer miljøvennlige driftsformer, som forutsetter at kriterier for et bærekraftig jordbruk etableres. Dette har også gjenspeilt seg i det nordiske samarbeid, hvor integrering av miljøhensyn og samarbeid med miljøsektoren har hatt høyeste prioritet i den seneste programperiode. Jord- og skogbrukssektoren og miljøsektoren har i fellesskap utviklet strategier for videre nordisk samarbeid og for ansvars- og arbeidsdeling mellom sektorene.

Intensivt jordbruk innebærer et høyt forbruk av næringsstoffer og plantervernmidler, som over lengre tid kan akkumuleres i grunnvann, sjøer og vassdrag, fjorder og havområder. Forurensning gjennom avrenning av næringsalter m.v. har vært et prioritert samarbeidsområde for jord- og skogbrukssektoren i programperioden 1990-95, blant annet med vekt på forskningsprosjekter om nitrogen- og fosfor-forurensninger. Ministerrådet mener at det er behov for fortsatt nordisk samarbeid om forskning og metodeutvikling i tilknytning til avrenning av næringsstoffer, og forurensning gjennom tungmetaller og plantervernmidler. Ministerrådet vil også legge vekt på samarbeid om utvikling av effektive tiltak og virkemidler for å begrense forurensning, herunder økonomiske virkemidler. I forbindelse med forlengelse av Nordsjøavtalen kan det være aktuelt med særlige prosjekter som kan danne et felles underlag for forhandlinger og for gjennomføring av tiltak.

Miljøkvalitetsovervåking og resultatkontroll er viktige instrumenter for sikre jordas produksjonsevne og jordbruksproduktenes kvalitet. Miljøkvalitetsovervåking har vært et prioritert samarbeidsområde i ministerrådets landbruksmiljøprogram. Overvåking på jord- og skogbruksområdet må knyttes til det generelle overvåkingssystem. De gjennomførte prosjekter danner et godt grunnlag for videreutvikling av nordisk samarbeid om miljøkvalitetsovervåking i jord- og skogbruk, under koordinering av den særskilte styringsgruppe for miljøovervåking.

Kulturlandskapet endrer seg med driftssystemer, intensitetskrav, strukturendringer m.v. Jord- og skogbrukspolitiske beslutninger kan få konsekvenser for kulturlandskapet som vi ikke ser alle konsekvenser av idag. Ministerrådet vil videreføre arbeidet med å identifisere kriterier for verneverdig kulturlandskap og å utvikle driftsformer og virkemidler for en formålstjenlig kulturlandskapspleie.

Stigende produktivitetskrav i husdyrholdet og økt handel og transport med levende dyr fører til økt belastning for de enkelte dyr. Samtidig skjerpes kravene til akseptabelt husdyrmiljø, ettersom allmennhetens vurderinger og oppfatninger endres. Regelverket for dyrevern må bygge på objektive vurderinger av dyrs trivsel. Ministerrådet finner at dette er et område som er velegnet for nordisk samarbeid. Ministerrådet vil også arbeide for å etablere en felles plattform for dyrevern- og husdyrmiljøstandarder i Norden, med sikte på å påvirke utviklingen i EU på dette området.

Ministerrådet har i kapitel 3 pekt på betydningen av nordisk samarbeid i internasjonale miljøspørsmål, blant annet i forbindelse med Helsingforskonvensjonen og Nordsjøavtalen. Ministerrådet vil i det internasjonale politiske arbeid spesielt legge vekt på forebygging av miljøproblemer.

I de baltiske land og nærområdene i Russland er det andre problemstillinger knyttet til kvalitetsproduksjon og jordbruksmiljø enn i Norden. Forbruket av gjødsel og plantevernmidler i nærområdene er fremdeles lavt. Samtidig er kunnskapene og ressursene til å håndtere de kommende miljøproblemene begrenset. I denne situasjon må det legges særlig vekt på at jordbruksproduksjonen utvikles etter bærekraftige prinsipper.

Ministerrådet vil innenfor innsatsområdet kvalitetsproduksjon, herunder jordbruksmiljø, spesielt samarbeide om:

- Forurensningsproblematikk, herunder beskyttelse av vannkvalitet
- Miljøkvalitetsovervåking
- Kulturlandskap
- Husdyrmiljø
- Miljøspørsmål i nærområdene

4.3 Forvaltning av genetiske ressurser

Utviklingen i jord- og skogbruk og i samfunnet forøvrig er en trussel mot opprettholdelsen av en genetisk variasjonsrikdom i dyr og planter. Arter, sorter og raser forsvinner idag med en hastighet mye høyere enn det som tidligere har vært tilfelle. Den største utarming skjer i U-landene, delvis fordi den største genetiske variasjon finnes her, delvis fordi disse landene ikke har ressurser nok til å demme opp for tapene av genetisk mangfold.

Brundtlandkommisjonens rapport og konvensjonen om biologisk mangfold er grunnlaget for det globale, regionale og nasjonale arbeid når det gjelder bevaring og bruk av genetiske ressurser. På nordisk plan har Nordisk Ministerråd tatt initiativet til etableringen av felles nordiske institusjoner og samarbeidsorganer for bevaring og bruk av plante- og dyre genetiske ressurser. I 1994 ble det nordiske samarbeid om genetiske ressurser trappet opp gjennom et særlig handlingsprogram som ble behandlet av Nordisk Råd.

Ministerrådet vil videreutvikle samarbeidet om genressurser på plante- og husdyrsiden i henhold til handlingsprogrammet for samarbeid om genetiske ressurser. Dette innebærer satsing på kompetansehevende tiltak, på Nordisk Genbank, på samarbeid om husdyr genetiske ressurser og på samarbeid om internasjonale spørsmål.

Et nærmere samarbeid med miljøsektoren angående de ville planteartene vil bli vurdert.

I nærområdene i Østeuropa er det et særlig behov for å støtte arbeidet med bevaring av genetiske ressurser både på plante- og husdyrsiden. Nordisk Genbank deltar i et prosjekt med sikte på oppbygging av en effektiv og hensiktsmessig infrastruktur for bevaring og anvendelse av plantegenetisk materiale i de baltiske land. På husdyrsiden vil Norden kunne bistå nærområdene innenfor rammen av FAOs globale program for hus-

dyr genetiske ressurser. Internasjonalt samarbeid om forvaltning av genetiske ressurser må bygge på en fast forankring av genressurssamarbeidet i den nasjonale forvaltning.

4.4 Utvikling av jord- og skogbruksavhengige regioner

Jordbruket og jordbruksbasert industri i Norden må forventes å bli utsatt for økt konkurranse i de kommende år. Spesielt vil WTO-avtalen føre til større internasjonal handel med jordbruksvarer. I denne situasjon står jordbruksnæringen og landsbygden overfor nye utfordringer.

En naturlig følge av en skjerpet konkurranse vil være økt strukturrasjonalisering, både i primærnæringen og i foredlingsindustrien.

Det er få alternative sysselsettingsmuligheter i mange av de jord- og skogbruksbaserte regionene i Norden. Uutnyttede muligheter for omstilling eller komplettering av jordbruksproduksjonen bør derfor identifiseres, og forholdene må legges til rette for at slik omstilling kan stimuleres og gjennomføres så smidig som mulig. Det er også vesentlig for jord- og skogbrukets livskraft at annen næringsvirksomhet utvikles. Nye jordbruksvekster eller alternativ anvendelse av tradisjonelle vekster har fått økt oppmerksomhet i senere år, for eksempel energivekster eller økologiske produkter. Alternativ virksomhet som gårdsturisme, håndverksproduksjon m.v. har også fått økt fokusering som nye sysselsettingsmuligheter på landsbygden.

Nye forbruksmønstre med økt etterspørsel etter spesialprodukter gir gode muligheter for utvikling av småskala næringsmiddelindustri. Miljøbasert næringsutvikling bør få økt vekt.

En viktig utfordring i en politikk for jord- og skogbruksavhengige områder er å skape gode forutsetninger for kvinners sysselsetting og levekår. Kvinner som ikke finner sysselsetting i et jord- og skogbruksområde vil ofte søke til mer sentrale strøk. For å demme opp for denne utviklingen er det særdeles viktig å bedre mulighetene for kvinners arbeid på bygdene. Jord- og skogbruksnæringen bør kunne bidra til økt kvinnesysselsetting i den tradisjonelle jord- og skogbruksvirksomhet og fremfor alt gjennom utvikling av kompletterende næringer. For å kunne skape forutsetninger for kvinners vilkår forøvrig må også det kulturelle miljø utvikles.

I marginale jord- og skogbruksområder Nordens Nordområder og i Vest-Norden er forutsetningene for jord- og skogbruksdrift svært forskjellige fra øvrige Norden. Samarbeid om erfaringsutveksling, forskning og utvikling på tvers av grensene vil være spesielt viktig for disse områder.

NEJS har innledet et programsamarbeid med NERP om landbruksavhengige områder under omstilling. Ministerrådet vil videreutvikle samarbeidet med regionalsektoren innenfor dette innsatsområdet.

Ministerrådet vil innenfor innsatsområdet jord- og skogbruksavhengige regioner spesielt samarbeide om

- Omstilling og komplettering av primærnæring

- Næringslivsutvikling basert på lokale ressurser med tilknytning til jord- og skogbruk, herunder økt foredlingsgrad av produkter fra landsbygden
- Kvinnearbeidsplasser i jord- og skogbruksavhengige regioner
- Jord- og skogbruksutvikling i marginale områder på Nordkalotten og i Vest-Norden

4.5 Bærekraftig skogbruk

Om lag halvparten av Nordens landareal utgjøres av skog. Skogen gir viktige bidrag til oppfyllelse av viktige samfunns mål om økonomisk vekst, handelsbalanse, regional balanse og vern av miljøet. Nordens skogressurser er unike i Europa, og Norden utgjør en viktig forsyningskilde for tømmer og treforedlingsprodukter for det europeiske marked.

Selv om klima, skogstyper, topografi og driftsmåter varierer sterkt mellom regioner, står de nordiske land overfor mange felles utfordringer når det gjelder utvikling av skogbruken. Landene har også oftest sammenfallende interesser når skogbruk står på dagsorden i internasjonale fora.

De senere år er spesielt arbeidet for utvikling av et bærekraftig skogbruk kommet i fokus. På globalt plan er samarbeidet om bærekraftig skogbruk fulgt opp etter Rio-konferansen 1992 gjennom FNs kommisjon for bærekraftig utvikling (CSD) og dens skogspanel. Også innenfor FAO er det verdensomspennende samarbeid om skogsspørsmål økt. På europeisk plan er Riokonferansens beslutninger og rekommandasjoner på skogområdet fulgt opp gjennom en europeisk ministerkonferanse i Helsingfors 1993. Konferansens oppfølgingarbeid har blant annet ledet til etablering av kriterier og indikatorer for bærekraftig skogbruk.

Både i de skogrelaterte beslutninger fra Rio og i resolusjonene fra Helsingfors med tilhørende oppfølgingsarbeid er det vesentligste element å fremme en økologisk bærekraftig skogforvaltning. Dette innebærer at målsettinger om miljøvennlig skogforvaltning, herunder ivaretagelse av skogøkosystemenes biodiversitet, må integreres i skogbruken, og samtidig avveies mot andre samfunns mål.

Skogbruken i Norden skal videreutvikles som en konkurransekraftig næring. Ulike muligheter for videreforedling av råvarer fra skogen må ivaretas. Satsing på skogbruken har en positiv sysselsettingsmessig effekt i regioner hvor det ofte er særlig behov for økt næringsaktivitet. Blant annet vil det ha betydning å styrke forutsetningene for sagbruksvirksomhet og annen småskala videreforedling av tre. I bynære områder er det en utfordring å tilpasse skogbruken til rekreasjonshensyn og friluftsliv.

I det nordiske skogsamarbeid følges dette opp gjennom forskningsprosjekter under SNS om problemstillinger knyttet til bærekraftig og flersidig skogforvaltning, biodiversitet, skogenes helsetilstand, treproduksjon og utnyttelse av treressurser. Prosjektvirksomhet om miljøkvalitetsovervåking og om kriterier for bærekraftig skogbruk er også viktige områder, som spesielt fokuseres i samarbeidet mellom jord- og skogbrukssektoren og miljøsektoren.

Ministerrådet ser forvaltning og forskning på skogområdet som et naturlig nordisk samarbeidsområde, hvor gevinstene ved samordning og arbeidsdeling synes åpenbare. I programperioden vil ministerrådet styrke samarbeidet om skogbruksspørsmål, spesielt i lys av at Finland og Sverige er blitt medlemmer i EU. Skogområdet er ett område hvor det bør legges vekt på koordinering av forberedelser for deltakelse i EUs forskningsprogrammer.

Ministerrådet vil også arbeide for at de nordiske land sammen kan utvikle en strategi for å sikre seg innflytelse på utformingen av fremtidig internasjonal skogbrukspolitik. I arbeidet med globale prosesser for å komme frem til internasjonale avtaler om bærekraftig skogbruk vil nordisk samarbeid være av stor betydning for aktiv medvirkning. Nordisk skogforsknings samarbeid kan bidra positivt til å profilere de kvalitetsmessige aspekter ved nordisk skogproduksjon overfor Europa.

Ministerrådet vil spesielt innlede forsknings- og utviklingssamarbeid på følgende områder:

- Biodiversitet i skog
- Flersidig utnyttelse av skogen
- Skogøkosystemets funksjon og livskraft

5. Arbeidsorganer og arbeidsformer

5.1 Ministerråd og embetsmannskomiteé

Ministerrådet vil i hovedtrekk videreføre arbeidet i ministerråd og embetsmannskomiteé etter dagens modell. På bakgrunn av de nye utfordringer det nordiske samarbeid står overfor vil ministerrådet øke sin møtefrekvens til to møter pr. år. EU/EØS-saker vil bli satt på dagsorden for MR-møtene, og forberedes av formannskap/påtroppende formannskap. Ministerrådets politiske funksjon vil bli styrket og tydeliggjort.

5.2 Institusjoner og andre samarbeidsorganer

Ut fra de nye prioriteringer som er trukket opp ovenfor finner ministerrådet at det er nødvendig å tilpasse organisasjonsstrukturen på jord- og skogbruksområdet. I denne sammenheng følger ministerrådet med interesse det pågående arbeidet med politisk analyse av institusjonenes virksomhet.

På de tverrsektorielle områder mener ministerrådet at det er naturlig med felles styringsgrupper for de iverksatte programmer på henholdsvis miljø- og regionalområdet. Samarbeidet med miljøsektoren om miljøkvalitetsovervåking skal fortsatt koordineres av en særskilt styringsgruppe.

Samarbeidet på genressursområdet videreføres innenfor de eksisterende organisatoriske enheter; Nordisk Genbank, Nordisk Genbank for Husdyr og Strategigruppen for genressurser.

Sektorens samarbeidsorganer på forskningsområdet, SNS, NKJ og NOR, skal fortsatt være sentrale utøvende organer innenfor de prioriterte innsatsområder og hovedområder.

På skogområdet har SNS hittil hatt en kombinert funksjon som forskningsstøttende organ og som kontaktorgan mellom forvaltning, forskning og næring. Ministerrådet mener at SNS' funksjon bør avgrenses til det forskningsadministrative og forskningspolitiske, slik at organisasjon og mandat for SNS tilnærmes NKJ. Samtidig vil ministerrådet endre SNS' vedtekter på noen områder i lys av de fastsatte normalvedtekter for institusjoner.

De nye vedtekter for SNS vil innebære:

- at SNS' mandat i det vesentlige forblir uendret og tilnærmet likt NKJs mandat. Det sikres gjennom vedtektene at SNS skal være MR-Jord- og Skogbruks instrument for å oppfylle ministerrådets målsettinger;
- at styret skal bestå av ni personer, én fra skoglig administrasjon og én fra forskningsadministrasjonen i hvert land, dog fortsatt kun én person fra Island. Det åpnes i vedtektene for selvstyrende områders deltakelse;
- at mandat- og ordførerperioden for SNS skal være samordnet med NKJs mandatperiode, og bør reduseres til tre år;
- at det skal ikke være noen begrensning i antall mandatperioder;
- at navnet endres til Samnordisk Skogforskning (SNS).

Ministerrådet ser fremdeles behov for å ha et aktivt nordisk kontaktorgan for skoglige spørsmål, ikke minst i lys av den økte prioritering skogsamarbeidet gis i handlingsprogrammet. Møteformen for Nordisk Kontaktorgan for Jord- og Skogbruksspørsmål bør kunne videreutvikles til å ivareta de særlige behov for næringspolitisk samråd på skogområdet. Ministerrådet vil på dette grunnlag seksjonere kontaktorganet i en jordbruksseksjon og en skogbruksseksjon. Seksjonene vil kunne holde særmøter både i forbindelse med de årlige sommermøter og forøvrig etter behov. Med sikte på vitalisering av kontaktorganet vil ministerrådet vurdere å etablere egne vedtekter. I denne forbindelse vil det også bli vurdert hvordan kontaktorganets sekretariat kan organiseres og hvordan kontaktorganet bør sammensettes for å sikre representasjon fra sentrale aktører innenfor jord- og skogbruksnæringene. Ministerrådet forutsetter videre et nært samarbeid mellom kontaktorganet og de nordiske forskningsorganer NKJ og SNS.

Ministerrådet vil drøfte nærmere behovet for å etablere vedtekter for kontaktorganet, og vil i den forbindelse vurdere hvordan kontaktorganets sekretariat best kan organiseres.

Ministerrådet vil videreføre samarbeidet om frø- og planteforsyning i skogbruket under NSFP.

Ministerrådet ser behov for å etablere en organisatorisk ramme for samordning av jord- og skogbruksinnsatser overfor nærområdene i Østeuropa, og vil opprette en nordisk koordineringskomite for nærområdeinn-

satser. Komiteen bør bestå av medlemmer som også har et ansvar for nasjonale næringsprogrammer innenfor jord- og skogbruk. I næringsprogram-samarbeidet skal det legges vekt på å sikre en god informasjonsflyt om nasjonale aktiviteter i Baltikum og de russiske næringsområder, med sikte på en samordning.

Ut over dette mener ministerrådet at det ikke er behov for permanente organer eller komitéer for gjennomføring av handlingsprogrammet.

5.3 Program- og prosjektvirksomheten

5.3.1 Innretting av program- og prosjektvirksomheten

Samarbeidet under ministerrådet på jord- og skogbrukssektoren bør i hovedsak være i form av strategiske programmer og tidsavgrensede prosjekter. Oppgavene bør i større grad enn tidligere baseres på initiativer fra ministerrådet, embetsmannskomiteen eller ministerrådssekretariatet.

Ministerrådet vil legge økt vekt på prosjektsamarbeidet med sikte på å fremskaffe felles underlag for politiske drøftelser og beslutninger på ministernivå, jfr. reformgruppens forslag om styrking av ministerrådets rolle som forum for politisk debatt, samordning og rådslagning. Spesielt i EU/EØS-spørsmål og i andre internasjonale spørsmål er slike drøftelser viktig.

Forskning vil fortsatt utgjøre et tyngdepunkt i sektorens prosjektvirksomhet og være et sentralt virkemiddel for å oppfylle handlingsprogrammets mål. De nordiske land bør samarbeide innenfor ministerrådets rammer om forberedelse av deltagelse i europeiske forskningsprogrammer. Kompetansehevede tiltak forøvrig vil også være sentrale virkemidler.

Ministerrådet verdsetter nytteeffekten av informasjonsutveksling og nettverksbygging, og vil stimulere til slike tiltak innenfor innsatsområdene.

5.3.2 Nordisk nytte

All prosjektvirksomhet skal bli vurdert ut fra prinsipper om nordisk nytte. Positive effekter gjennom nordisk samarbeid kan oppnås gjennom mer effektiv ressursutnyttelse og økt internasjonal innflytelse.

I rapporten *Nordisk samarbeid i en ny tid* er det foreslått tre prinsipper for nordisk nytte. Utgangspunktet for all nordisk virksomhet skal være at den

- gjelder virksomhet som ellers skulle se i nasjonal regi, men der påtagelige positive effekter oppnås gjennom fellesnordisk løsninger;
- manifesterer og utvikler nordisk samhörighet;
- øker nordisk kompetanse og konkurransekraft.

Mulighetene for en forbedret samordning og arbeidsfordeling mellom de nordiske land i lyset av en økt europeisk konkurranse er kartlagt for ministerrådet i en foreløpig rapport. Sluttrapporten vil bli presentert i forbindelse med Nordisk Råds sesjon i november 1995. I den foreløpige rapporten anbefales videreutvikling av de uformelle person- og myndighetsnettverkene. Det foreslås også at regjeringene bør etablere samarbeidskonsor-

tier mellom nasjonale institusjoner, avtale arbeidsdeling på definerte områder eller inngå avtaler om at nasjonale institusjoner utvikles som felles nordiske institusjoner. I denne forbindelse pekes spesielt på kontroll- og inspeksjonsoppgaver. Ministerrådet er innstilt på en nærmere vurdering av disse spørsmål når rapporten foreligger.

5.3.3 *Kvalitetssikring av prosjekter*

Ministerrådet er opptatt av at nordisk prosjektvirksomhet skal være kvalitetsmessig minst på høyde med tilsvarende nasjonale prosjekter. Dette gjelder også prosjekter som gjennomføres i samarbeid med land og regioner i nærområdene. Kvalitetskravene omfatter spesielt

- prosjektmandatet og dets forankring i nordiske og nasjonale prioriteringer
- faglig gjennomføring av prosjektet
- prosjektets fremdrift og organisering
- formidling av prosjektets resultater

Ministerrådet erfarer at det er behov for i større grad å sikre at relevante forvaltningsorganer involveres i nordiske prosjekter, i det kontakten mellom nordiske prosjektgrupper og relevante nasjonale myndigheter ikke alltid har vært tilfredsstillende. Det er ofte av vital betydning for et prosjekt at prosjektgruppen sammensettes av de rette personer, det vil oftest si personer som har ansvar for de respektive områder i hjemlandet.

Ministerrådet vil i henhold til ovenstående presisere rutinene for kvalitetssikring av prosjekter, og sikre muligheten for vurdering av prosjekterresultater gjennom evalueringer.

5.3.4 *Finansieringsprinsipper*

Prosjektmidler skal benyttes til samarbeid og oppgaver som er av sentral offentlig interesse innenfor jord- og skogbrukssektoren.

Ministerrådet legger vekt på at det nordiske samarbeidet delfinansieres med nasjonale midler. Nasjonal delfinansiering sikrer at nordiske budsjettmidler anvendes på områder som er prioritert nasjonalt.

Samnordisk finansiering kan benyttes i følgende sammenhenger:

- Til utredninger, nettverksbygging, arbeidsgrupper m.v på initiativ av ministerrådet, embetsmannskomiteén eller ministerrådssekretariatet;
- Til initiering av nordiske aktiviteter på områder som ikke kan forventes igangsatt uten samnordiske midler, og hvor det foreligger budsjetter for videreføring med nasjonale midler;
- Til dekning av merkostnader ved tidsavgrensede prosjekter som følger av prosjektenes transnasjonalitet;
- Til mer langsiktig finansiering av fellesnordisk virksomhet hvor den nordiske nytte er fremtredende og hvor virksomheten ikke dublerer nasjonal virksomhet.

6. Budsjett og evaluering

6.1 Budsjettangivelser

Ministerrådets vurdering er at handlingsprogrammets ambisjonsnivå krever noe økte ressurser, og har anslått behovet til 23 MDKK pr. år. Dette er en økning på ca. 2 MDKK i forhold til budsjettet for 1995, men i Ministerrådsforlag om budsjett 1996 er det foreslått 20.078 MDKK for jord- og skogbrukssektoren. Budsjettet er justert i samsvar med dette.

Innsatsområdet *fremme av kvalitetsproduksjon, herunder jordbruksmiljø*, forventes å kunne gjennomføres med en økning av den nåværende budsjetttramme fra 3,3 MDKK til 3,9 MDKK pr. år. Budsjettøkningen skal dekke nysatsing på jordbruksmiljøprosjekter i nærområdene, økning av rammen for landbruksmiljøprogrammet samt øvrig ny prosjektaktivitet.

Samarbeidet om *forvaltning av genetiske ressurser* bør kunne videreføres innenfor en ramme på 8 MDKK pr. år. Virksomheten ved Nordisk Genbank og Nordisk Genbank for Husdyr vil bli styrket, særlig med sikte på økt deltagelse i internasjonalt samarbeid.

Samarbeidet om *utvikling i jord- og skogbruksavhengige regioner* er et nytt innsatsområde som er under oppbygging. Ministerrådets vurdering er at målsettingene kan gjennomføres innenfor en ramme på 1,0 MDKK pr. år. Dette omfatter fellesprogrammet med NERP om landbruksavhengige områder under omstilling.

Ministerrådet vil styrke samarbeidet om *bærekraftig skogbruk*, og anslår behovet til 6,8 MDKK årlig. Dette er en økning på 1,5 MDKK fra 1995. Økningen omfatter iverksettelse av nye aktiviteter forøvrig både internt i Norden og i samarbeid med landene i nærområdene.

De foreslåtte rammer omfatter samarbeid med nærområdene innenfor innsatsområdene med tilsammen 1,5 MDKK. Dette er en økning fra 300.000 DKK for 1995.

Ut over dette avsettes 0,4 MDKK over sektorbudsjettet til *ad hoc prosjekter*, utredninger o.l. relatert til internasjonalt samarbeid. Forøvrig forutsettes samarbeid om deltagelse i internasjonale organer ut over Norden i hovedsak å bli finansiert gjennom nasjonale kilder.

6.2 Evaluering

Innen utgangen av år 2000 vil ministerrådet gjennomføre en evaluering av alle innsatsområder som er omfattet av handlingsprogrammet. Resultatet av evalueringen vil bli lagt til grunn for innrettingen av samarbeidet etter år 2000, og vil bli forelagt Nordisk Råd for behandling.

Definisjoner og forkortelser

CSD	Commission on Sustainable Development
EFTA	European Free Trade Association
EK	Embetsmannskomite
EU	Den Europeiske Union
EØS	Det Europeiske Økonomiske Samarbeidsområde
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations
JTS	Nordisk Jordbruksteknisk Samarbeidsorgan
MR	Ministerråd
NEJS	Nordisk Embetsmannskomite for Jord- og Skogbruksspørsmål
NERP	Nordisk Embetsmannskomite for Regionalpolitikk
NGB	Nordisk Genbank
NKJS	Nordisk Kontaktorgan for Jord- og Skogbruksspørsmål
NOR	Nordisk Organ for Reinforskning
NSFP	Nordisk Skogbruks Frø- og Planteråd
SNP	Samnordisk Planteforedling
SNS	Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning
UNCED	United Nations Conference on Environment and Development
WTO	World Trade Organization

Landbruk omfatter åkerbruk, husdyrbruk, hagebruk og skogbruk. I teksten er fortrinnsvis brukt *jord- og skogbruk* som synonym til landbruk, men landbruk er brukt i en del faste uttrykk og forbindelser, f.eks. "landbruksmiljøprogram".

Jordbruk omfatter åkerbruk, husdyrbruk og hagebruk.

Miljöutskottets betänkande

över ministerrådsförslag om förhöjning av Nordiska miljöfinansieringsbolagets (NEFCO) grundkapital

(Ministerrådsförslaget, se s. 520)

Till miljöutskottet har hänvisats ministerrådsförslag B 155/m om forhøjelse af Nordisk Miljøfinansieringsselskabs (NEFCO) grundkapital.

1. Ministerrådsförslaget

1.1 Allmänt

Det Nordiska miljöfinansieringsbolaget NEFCO inrättades 1990 för att främja investeringar av nordiskt miljöintresse i Nordens närområden. Det har ansetts mest effektivt att närområdesländerna själva bygger upp en produktionskapacitet av utrustning och tjänster för miljöinvesteringar. För att stimulera gemensamma projekt av joint venture-karaktär är en tillgång på additionalt riskkapital av stor betydelse. Därför har NEFCO bildats för att genom aktieteckning, lån eller garantier finansiera företag i de central- och östeuropeiska länderna som genomför investeringar i syfte att tillverka miljöutrustning eller på annat sätt industriellt utnyttja miljöteknologi eller tillhandahålla konsult- och andra tjänster på miljöområdet. Verksamheten skall bedrivas affärsmässigt. Riskkapitalordningen förutsågs komplettera traditionell lånefinansiering till de kreditvärdiga länderna från nordiska affärsbanker och exportkreditinstitut och från NIB. En bonuseffekt är att verksamheten också ger nordisk industri förbättrade möjligheter att göra investeringar och delta med leveranser av miljöteknologi.

Förutom som finansieringsinstrument fungerar NEFCO också som expertorgan för de nordiska miljöministerierna. Den största satsningen är det pågående arbetet där NEFCO, med stöd av ministerrådet och i samråd med AMAP, pekar ut projekt av hot spot-karaktär i den ryska delen av Barentsregionen.

Mot bakgrund av en evaluering av verksamheten kommer vissa justeringar av den hittillsvarande verksamhetens uppläggning att vidtagas, bl.a. en koncentration av verksamhetsområdet till de omedelbara geografiska närområdena.

I förslaget anges också att ett förslag till nordisk facilitet för mjuk finansiering av miljöprojekt i Nordens närområden upprättats av NEFCO i samråd med NIB. Enligt förslaget skall faciliteten etableras i form av en ex-

tern fond, till vilken de nordiska länderna tillskjuter bidrag. NEFCO förslås bli ansvarigt för förvaltningen av faciliteten.

1.2 Ministerrådsförslaget

NEFCO kommer med nuvarande verksamhetsomfång att ha bundit upp hela sitt grundkapital under år 1995 eller tidigt år 1996. Mot bakgrund av de goda erfarenheterna med NEFCO:s verksamhet och den värdefulla roll NEFCO kan spela som ett verktyg i närområdessamarbetet föreslår ministerrådet att NEFCOs grundkapital fördubblas, till 80 MECU. Vidare föreslås vissa stadgeändringar som en följd av kapitalförhöjningen samt för att ge NEFCO rätt att förvalta externa fonder, såsom de "trust fund" arrangemang man förfogar över liksom förvaltning av en ev. mjukgöringsfacilitet.

En ny utvärdering av hur verksamheten framskridit kommer att göras om ca fem år.

2. Miljöutskottets synpunkter

Miljöutskottet är enigt med ministerrådet att NEFCO:s verksamhet utvecklas på ett önskat sätt och att NEFCO har spelat och kommer att spela en viktig roll för miljöarbetet i Nordens närområden. Utskottet anser att NEFCO också har en stor betydelse som expertorgan och det är angeläget att bolaget får fortsätta med denna typ av verksamhet, bl.a. verksamheten i Barentsområdet. Miljöutskottet noterar att NEFCO:s verksamhet evaluerats dels av en av miljöministrarna utsedd grupp, vilka kom med sitt yttrande i oktober 1994, dels av den arbetsgrupp som döpt sig till den samnordiska arbetsgruppen och haft till uppgift att evaluera samtliga nordiska institutioner. Utskottet kan konstatera att bägge evalueringar visar att NEFCO:s verksamhet har högt värde. De rekommendationer om vissa ändringar av verksamheten som gjorts av miljöministrarnas evalueringsgrupp har i stort redan genomförts eller kommer att genomföras genom ministerrådsförslaget. Bl.a. har NEFCO etablerat ett tätare samarbete med de nationella stödordningarna. Miljöutskottet kan vidare ställa sig bakom den generella rekommendation om ett intensivt samarbete mellan NEFCO, Nordiska investeringsbanken, Nordiska projektexportfonden och Nordiska utvecklingsfonden som framförs av den samnordiska arbetsgruppen.

Miljöutskottet anser sig mot bakgrund av ovan redovisade positiva synpunkter om NEFCO:s verksamhet varmt kunna anbefalla att NEFCO:s grundkapital förhöjs på det sätt som föreslås och tillstyrker de förslag till stadgeändringar som framförs.

Den s.k. mjukgöringsfaciliteten skall användas för att genom vissa former av stöd underlätta att miljöprojekt genomförs. Det kan t.ex. vara aktuellt att ge taxestöd i fall där betalningssvaga förbrukare inte har möjlighet att - inom en för finansiären acceptabel tid - återbetala investeringen. Den viktigaste aspekten av en mjukgöringsfacilitet är givetvis att den möjliggör att projekt som är angelägna, men har svag ekonomi, verkligen kan genomföras. En annan viktig aspekt är dock också att faciliteten skall ha en

additionell verkan, dvs. att få fram icke-nordiska investeringsmedel för miljöåtgärderna.

Miljöutskottet har i sitt yttrande över ministerrådsförslaget om budget 1996 påtalat att det är angeläget att den s.k. mjukgöringsfaciliteten snarast upprättas med NEFCO som förvaltare och att det vid en lösning av finansieringen också bör kunna övervägas att använda nordiska budgetmedel som delfinansiering. Miljöutskottet noterar med tillfredsställelse att denna önskan tillgodosetts genom det beslut som Nordiska ministerrådet, miljöministrarna, tagit att upprätta en nordisk facilitet under NEFCO för mjuk finansiering av miljöprojekt i Nordens närområden och att för verksamheten 1996 avsätta 30 miljoner DKK.

Utskottet anser att de nordiska länderna måste bidra med en hög finansieringsandel under facilitetens startfas. Utskottet vill dock framhålla vikten av att ansträngningar verkligen görs under försöksperioden 1996 - 1998 att åstadkomma s.k. additionalitet genom medverkan från icke-nordiska finansörer i de projekt som genomförs, annars åstadkoms bara en rundgång av nordiska och nationella medel.

Förslaget innebär att faciliteten tilldelas 5 miljoner DKK ur Nordiska ministerrådets budget för 1996, varav 2,4 miljoner ur miljösektorn närområdesanslag och 2,6 miljoner från anslaget till det miljöpolitiska samarbetet. Utskottet noterar att resterande 25 miljoner DKK finansieras med nationella medel och att den metod som används vid fördelningen mellan länderna är motsvarande som används vid hanteringen av den nordiska budgeten. Utskottet noterar vidare ministerrådets beslut att frågan om finansiering av faciliteten för 1997 och 1998 bereds i särskild ordning, med sikte att faciliteten skall uppgå till en total ram på 40-50 miljoner DKK och att omkring hälften av denna finansiering sker genom gemensamma nordiska medel. Enligt utskottets mening måste faciliteten, för att kunna ges ett realistiskt stöd för sin fortsatta verksamhet, ha sin förankring i minister rådets normala budgethantering.

Miljöutskottet noterar att det inte framförs något förslag om utökning av NEFCO:s administration. Utskottet accepterar detta, men anser för sin del att det, med hänsyn till NEFCO:s allt större engagemang också som expertorgan, bör bevakas att den operativa verksamheten inte hamnar i svårigheter på grund av brist på personalresurser.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslår miljöutskottet att
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att höja Nordiska miljöfinansieringsbolagets grundkapital samt vidtaga de ändringar av §§ 2, 3, och 10 i miljöfinansieringsbolagets stadgar i enlighet med ministerrådsförslag B 155/m och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet.

Kuopio den 13 november 1995

Paul Chaffey (SV)

Chris Heister (m)

Olof Johansson (c)

Tarja Kautto (SDP)

Marita Petersen (Jvfl)

Peder Sass (S)

Kristen Touborg (SF)

Ranveig Frøiland (A)

Ragnhild Queseth Haarstad (Sp)

Marjut Kaarilahti (Kok.)

Kaj Larsson (s)

Olof Salmén (ÅC) Förman

Sturla Bödvarsson (Sj.)

Ministerrådsförslag**om förhöjning av Nordiska miljöfinansieringsbolagets (NEFCO) grundkapital**

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordisk Ministerråd oversender hermed et ministerrådsforslag om forhøjelse af Nordisk Miljøfinansieringsselskabs (NEFCO) grundkapital til behandling ved Nordisk Råds 47. session i Kuopio.

Ministerrådet skal anmode om Rådets synspunkter på forslaget.

København, den 14. september 1995

På Nordisk Ministerråds vegne

Svend Auken

Pär Stenbäck

Ministerrådsförslag om förhöjning av Nordiska miljöfinansieringsbolagets (NEFCO) grundkapital

Med hänvisning till

- stadgarna för Nordiska miljöfinansieringsbolaget av den 2 mars 1990 med efterföljande ändringar;
- den evaluering av bolagets verksamhet som på uppdrag av MR-M föranstaltats under hösten 1994;

beslutar Nordiska ministerrådet,

- att fortsätta NEFCO:s verksamhet tillsvidare, efter det att den i stadgarna fastställda provperioden utlöper vid utgången av år 1995;
- att förhöja NEFCO:s grundkapital till ECU 80 milj. med verkan från den 1 januari 1996 eller så snart de erforderliga nationella godkännanden i medlemsländerna utverkats; samt
- att ändra §§ 2, 3 och 10 i NEFCO:s stadgar på sätt som framgår av bilagt textförslag.

1. Bakgrund

Nordiska ministerrådet (miljöministrarna) beslöt i mars 1990 som ett led i det nordiska miljösamarbetet att etablera ett särskilt miljöfinansieringsbolag för att främja investeringar av nordiskt miljöintresse i Nordens närområden. Nordiska miljöfinansieringsbolaget - NEFCO - har som syfte att genom riskavlyftning medverka till investeringar i miljösektorn i Central- och Östeuropa, som ger upphov till positiva miljöeffekter för Norden.

NEFCO:s ändamål är att genom aktieteckning, lån eller garantier finansiera företag i de central- och östeuropeiska länderna som genomför investeringar i syfte att tillverka miljöutrustning eller på annat sätt industriellt utnyttja miljöteknologi eller tillhandahålla konsult- och andra tjänster på miljöområdet. Verksamheten skall bedrivas affärsmässigt.

Vid grundandet av NEFCO hänvisade man i motiveringarna bl.a. till att luft- och vattenföroreningar är gränsöverskridande och att investeringar som leder till minskade utsläpp är av gemensamt intresse för såväl de nordiska som de central- och östeuropeiska länderna. Vidare konstaterades att det föreligger betydande investeringsbehov och -planer inom detta område och att investeringarna anses förutsätta ett ökat teknologisamarbete med väst. De begränsade möjligheterna till finansiering bör utnyttjas möjligast effektivt varför närområdesländernas möjligheter att bygga upp en egen produktionskapacitet av utrustning och tjänster för miljöinveste-

ringar är av avgörande betydelse, liksom identifieringen av företagsekonomiskt lönsamma miljöprojekt. För att stimulera samprojekt av joint venture karaktär är en tillgång på additionellt riskkapital av stor betydelse.

Mot denna bakgrund konkluderade man att en riskkapitalordning innebär ett effektivt och behovsanpassat finansieringsinstrument för att stöda de berörda ländernas miljöinvesteringar i betydande omfattning. Ett nordiskt intresse konstaterades därtill föreligga genom förbättrade möjligheter för nordisk industri att göra investeringar och delta med leveranser av miljöteknologi till en närmarknad med betydande förväntad efterfrågan på 1990-talet. Riskkapitalordningen förutsågs komplettera traditionell lånefinansiering till de kreditvärdiga länderna från nordiska affärsbanker och exportkreditinstitut och även NIB. Det påpekades dessutom ytterligare att den föreslagna riskkapitalordningen stämmer överens med principen "förorenaren betalar" ("polluter pays principle").

En samnordisk finansieringsordning ansågs motiverad bl.a. av att

- ett regionalt samnordiskt intresse föreligger att miljöinvesteringar genomförs i närområdet;
- Norden som region utgör en betydande resursbas avseende tillgänglig teknologi, företag med resurser att genomföra joint venture projekt samt finansiering av riskkapital;
- en rimlig riskspridning kan uppnås i samnordisk regi både avseende nordiska företag och projekt i olika östeuropeiska länder.

Med dessa utgångspunkter grundades NEFCO som ett samnordiskt finansieringsinstitut med ett grundkapital om ursprungligen SDR 36 milj. Verksamheten inleddes i slutet av oktober 1990 efter det att samtliga medlemsländers nationella godkännanden erhållits.

1992 övergick NEFCO till att använda ECU som räkenskapsvaluta. Grundkapitalet konverterades därigenom till ECU 39,8 milj.

Enligt tidigare mönster upprättades NEFCO för en initiell provperiod om ca sex år. Stadgarna förutsätter därför att ministerrådet senast den 1.1.1996 tar ställning till NEFCO:s fortsatta verksamhet.

Betydelsen av att kunna erbjuda riskkapitalfinansiering för miljöprojekt (som ett av olika finansieringsinstrumenten) har sedermera uppmärksamats också i ett bredare internationellt sammanhang, i och med att man i förberedelserna för den paneuropeiska miljöministerkonferensen i Sofia denna höst lyft fram just s.k. "green equity", dvs. miljöriskkapital. Genom etableringen av NEFCO för fem år sedan kan Norden sägas ha varit en föregångare i detta avseende.

2. NEFCO:s verksamhet 1990-1995

NEFCO har under sina fem verksamhetsår emottagit ca 400 förfrågningar och förslag. Av dessa har hittills 39 projekt slutligt godkänts av NEFCO:s styrelse. NEFCO:s samlade engagemang i dessa projekt är ca ECU 36 milj. De totala investeringarna i dessa projekt uppgår till ca ECU 400 milj. Ge-

nom dessa engagemang har 90% av NEFCO:s kapitalram tagits i anspråk. (Av dessa projekt har slutligt avtal ingåtts i 22 fall. Resterande del är ännu under förhandling och det är sannolikt att några av projekten faller bort under processens gång).

Styrelsen har därtill godkänt ett fyrtiotal s.k. intresseindikationer, vilket innebär en förberedande behandling av ärenden där styrelsen i första hand tar ställning till om projektidén ligger inom NEFCO:s verksamhetsområde.

Härutöver är ett tjugotal projekt under beredning i ett tidigare stadium. Sammanlagt har NEFCO således i sin s.k. "pipe-line" per augusti 1995 registrerat 101 projekt.

2.1 Verksamhetsområde

Polen är tillsvidare det största verksamhetslandet för NEFCO men en ökning av antalet projekt i de baltiska länderna har under senare år inträffat. Sammantaget fördelar sig projekten bland verksamhetsländerna så att Polen står för 31 projekt, Estland 18, Lettland 8, Litauen 8, Ryssland 20, Tjeckien 10, Slovakien 3, Ungern 2 och Ukraina 1 projekt.

Bland medlemsländerna fördelade sig projekten i "pipe-line" mellan Danmark 23 st., Finland 29, Island 4, Norge 18 och Sverige 27 projekt.

I och med att projekt med stor nordisk miljöeffekt prioriteras ligger tyngdpunkten på vatten- och luftvård, dvs. projekt som leder till minskade utsläpp i tillrinningsområdet för Östersjön och Barents Hav eller reduktion av gränsöverskridande luftföroreningar. Som exempel kan nämnas företag som tillverkar miljöutrustning och utrustning för effektivare energianvändning eller tillhandahåller tjänster inom miljö- och energiområdet och sålunda bidrar till att skapa bättre förutsättningar för genomförandet av miljöåtgärder. En annan viktig grupp utgörs av projekt som avser modernisering av industri- och energianläggningar med åtföljande positiva miljöeffekter för Norden och omgivande hav. En motsvarande kategori utgörs av projekt i samarbete med kommunala och andra myndigheter för att tillhandahålla miljöservice såsom t.ex. vattenrening. (NEFCO medverkar redan i några betydande kommunala vattenreningsprojekt i Baltikum, som bygger på det s.k. "twinning" konceptet, enligt vilket man etablerar ett kommun-till-kommun samarbete mellan det lokala vatten- och avloppsverket och motsvarande organisation i en nordisk kommun. Samtidigt syftar projekten till att avskilja verksamheten till en ekonomiskt självbärande, i huvudsak på tariffintäkter baserad, drift). I någon mån deltar NEFCO också i projekt med huvudsakligen lokal miljöanknytning men där t.ex. en önskvärd referens- eller modelleffekt kan uppnås.

2.2 Resursutnyttjande

Den hittillsvarande trenden indikerar att NEFCO kommer att ha bundit upp hela sitt grundkapital under år 1995 eller tidigt 1996, vilket ligger något före den tidsplan som hade förväntats i och med att investeringsramen kommer att bli fulltecknad under ca 4½ år. I ministerrådsförslaget, av den 19.12.1989, om NEFCO:s grundande konstaterades nämligen att kapital-

ramen förväntades räcka till för verksamheten för en sexårsperiod, och i det underliggande betänkandet från den s.k. Annerberg-arbetsgruppen att man räknade med att medlen skulle räcka till för 20-30 projekt. Antalsmässigt har det således visat sig bli något fler projekt, vilket avspeglar en genomsnittligt mindre projektstorlek än ursprungligen anteciperat.

Det ligger i NEFCO:s verksamhetsidé att kunna recirkulera sitt kapital över tiden och på så sätt maximera miljöeffekten genom att återinvestera frigjorda medel i nya projekt. Samtidigt innebär detta en kostnadseffektiv användning av miljöfinansieringsresurser i och med att kapitalet i princip inte förbrukas (såvida det inte åderlåts av kreditförluster). Detta förutsätter dock att man arbetar med ett långt tidsperspektiv, i och med att det i praktiken inte går att realisera placeringarna i de projekt NEFCO arbetar med annat än på tämligen lång sikt. Kännetecknande för de flesta projekten är dels en relativt lång uppbyggnadsperiod (3-5 år) och dels att möjligheterna att avhända sig ett aktieinnehav oftast är begränsade. En realistisk genomsnittstid torde därför ligga i intervallet 7-10 år. En konsekvens av detta är, att det således tar minst så länge innan ett återinflöde genom realiserade projekt kan fylla på NEFCO:s resursbas.

2.3 Finansieringsinstrument

NEFCO kan delta i projekt genom att teckna aktie- eller andelskapital, dvs. bidra till att erforderlig egenkapitalfinansiering kan ordnas. NEFCO deltar då som delägare i företaget. NEFCO kan också delta genom att tillhandahålla lån och garantier, i regel på marknadsmässiga villkor men i vissa fall även som s.k. villkorlån. Oftast ges ett lån i tillägg till ett aktieförvärv i ett bolag.

2.4 Sakkunniginsatser

NEFCO har även vid sidan av den direkta finansieringsverksamheten utfört insatser som expertorgan för de nordiska miljöministerierna. Sålunda har NEFCO bl.a. varit engagerad i beredningen av moderniseringsprojektet för Pechenganikel nickelsmältverkv på Kolahalvön och etableringen av en problemavfallsanläggning i St Petersburgsområdet. På miljöministrarnas uppdrag har NEFCO också arbetat med att ta fram ett åtgärdsprogram för miljöförbättringar i den tidigare militärbasen Paldiski i Estland. Den största satsningen av denna karaktär är den projektidentifikationsinsats som NEFCO med stöd av NMR håller på att genomföra i den ryska delen av Barentsregionen. Syftet med detta omfattande arbete, som i första fasen görs i nära samarbete med AMAP, är att identifiera och förarbeta ett tiotal miljöprojekt i denna region.

2.5 Administration

NEFCO:s administration omhänderhas av ett litet sekretariat som fungerar i anknytning till Nordiska Investeringsbanken (NIB). Genom en långtgående samförvaltning kan den egna administrationen hållas på minsta möj-

liga nivå och samordningsfördelar uppnås. Ursprungligen omhändertogs NIB all verksamhet för NEFCO men 1993 ändrades stadgarna så att den operativa verksamheten överfördes till ett eget sekretariat i syfte att stärka NEFCO:s profil och undvika eventuella intressekonflikter. Detta innebar dock inte någon utökning av administrationen. Sekretariatet bereder ärenden för styrelsen, som är det beslutsfattande organet, och följer upp och verkställer styrelsens beslut. Styrelsen består av fem ordinarie medlemmar med var sin suppleant, vilka i huvudsak representerar medlemsländernas miljöförvaltning och således en bred miljöpolitisk och -facklig kompetens.

2.6 Särskilda fonder

I syfte att trygga tillräckliga resurser för specialkompetens vid beredningen av ärenden har såväl NMR som enskilda medlemsländer ställt särskilda projektberedningsmedel till NEFCO:s förfogande genom s.k. "trustfund" arrangemang.

3. Evaluering

På våren 1994 beslöt miljöministrarna att låta föranstalta en utvärdering av NEFCO:s verksamhet i syfte att få ett adekvat beslutsunderlag för att ta ställning till NEFCO:s fortsatta verksamhet efter 1995, då den ursprungliga, i stadgarna föreskrivna, prövoperioden utlöper. För uppgiften tillsattes en utvärderingsgrupp bestående av lektor Jesper Jespersen (DK), professor Karl-Göran Mäler (S) och förre departementsrådet Olav Sætersdahl (N). Gruppen presenterade sin rapport i slutet av oktober 1994.

Utvärderingsrapportens generella konklusion är att NEFCO i sin verksamhet har motsvarat de förväntningar, som rimligen kunde ställas vid bolagets etablering och att NEFCO också fortsatt har en viktig roll att spela som ett led i de nordiska ländernas miljöpolitik gentemot grannländerna i öster. Utvärderingsgruppens slutrekommendation är att NEFCO bör fortsätta sin verksamhet och ges utökade kapitalresurser.

I sin rapport framlägger utvärderingsgruppen ett antal rekommendationer vilka gruppen uppställer som villkor för sin positiva konklusion. Dessa går i huvudsak ut på att NEFCO bör ta större hänsyn till miljöeffekterna och en systematisk värdering av dessa, att verksamheten starkare koncentreras till de omedelbara geografiska närområdena, att NEFCO bör söka en proaktivare roll och ett närmare samarbete med de nordiska ländernas nationella miljöbiståndsprogram, att engagemangen riktar sig mot projekt med direkt och klar miljöeffekt, att lån bör spela en mindre roll vid sidan av egenkapitalinsatserna, att den miljöekonomiska kompetensen inom administrationen stärks och att NEFCO fortsatt utnyttjas som sakkunnigorgan för de nordiska miljöministerierna i närområdessamarbetet.

NEFCO:s styrelse har i sin kommentar till ministerrådet över utvärderingsrapporten konstaterat sig i allt väsentligt vara enig med utvärderingsgruppen och framhållit, att det på många punkter är fråga om en vidareföring av åtgärder och initiativ, som NEFCO redan påbörjat eller står i bered att påbörja, såsom en starkare koncentration till Nordens omedelba-

ra närområden, vilket miljöministrarna redan tidigare tagit initiativ till, tätare samarbete med de nationella stödordningarna och kvantifiering av uppnådda miljöeffekter.

MR-M har för sin del behandlat evalueringsrapporten och därvid uttryckt sitt stöd för rapportens konklusioner och styrelsens kommentarer till desamma.

En praktisk slutsats av utvärderingen har varit att det inte föreligger orsak att ändra NEFCO:s verksamhetskoncept och att den nuvarande ordalydelsen i stadgarna inte står i konflikt med de mindre "kursjusteringar" av verksamhetsriktlinjerna, som evalueringen gett anledning till. Avsikten är att policyändringarna kodifieras i nya interna riktlinjer för verksamheten, vilka riktlinjer MR-M redan tagit del av och gett sitt samtycke till.

4. Mjukgöringsfacilitet

Ekonomi- och finansministrarna samt miljöministrarna tillsatte hösten 1994 en s.k. ad hoc-grupp för miljöinsatser i det nordiska närområdet. Arbetsgruppen lade i februari 1995 fram sin rapport "Miljøverinsatser i Nordens nærrområder". Gruppen föreslog bl.a. att en gemensam, nordisk facilitet upprättas med uppgift att medverka till att samfinansieringspaket kan erbjudas på mjuka villkor vid genomförandet av angelägna miljöprojekt i det nordiska närområdet. Gruppen föreslog att faciliteten knyts till NEFCO/NIB.

I uppföljningen av rapporten har NEFCO i samråd med NIB utarbetat ett förslag till en nordisk facilitet för mjuk finansiering av miljöprojekt i närområdet. Enligt förslaget skall faciliteten etableras i form av en extern fond till vilken de nordiska länderna tillskjuter bidrag, och NEFCO skulle bli ansvarigt för förvaltningen av faciliteten. Förslaget är föremål för särskild beredning i de berörda ministerråden.

5. Förslaget

Ministerrådet finner att NEFCO:s verksamhet har utvecklats på önskat sätt och att NEFCO kan spela en värdefull roll som ett verktyg i närområdes-samarbetet. De utgångspunkter som gällde då NEFCO etablerades för fem år sedan är i högsta grad aktuella också idag. Närområdesinsatsernas betydelse har accentuerats i det nordiska samarbetet samtidigt som betydelsen av fortsatta ansträngningar för att råda bot på miljöproblemen i de central- och östeuropeiska länderna understrukits i många sammanhang, bl.a. i den nordiska miljöstrategin.

Ministerrådet avser därför att förklara provperioden avslutad och således göra NEFCO till en permanent institution. Med hänsyn till att NEFCO så gott som fullinvesterat sin kapitalram finner ministerrådet det riktigt att ge NEFCO ökade resurser för att kunna fortsätta verksamheten i oförminskad takt, bl.a. med beaktande av de redan under beredning varande projekten och med hänsyn till de nya initiativ som förväntas bli aktuella i Barents-regionen. En fördubbling av grundkapitalet under en ny

sexårsperiod åren 1996-2001 bedöms ge NEFCO tillräckliga resurser att göra en meningsfull, aktiv insats.

Grundkapitalet skulle i enlighet med detta förhöjas så att

– ingen förändring sker i avseende å fördelningen av det nu inbetalda, ursprungliga kapitalet enligt beslutet 1990, såsom det står efter konverteringen till ECU, dvs. ECU 39.816.005,-;

– grundkapitalet förhöjs med ECU 40.183.995,- till jämnt 80 milj. (detta är således marginellt högre än den första kapitalinsatsen men skulle ge ett jämnt belopp);

– förhöjningen fördelas enligt den nordiska fördelningsnyckeln för år 1996 och summan av den gamla och den nya delen blir respektive lands andel av det totala grundkapitalet.

Sålunda skulle medlemsländernas åtaganden gentemot NEFCO fördelas enligt följande (i milj. ECU):

	1990	1996	Totalt
	ECU 39,8	ECU 40,2	ECU 80,0
Danmark	8,6366 (21,70 %)	9,6480 (24,00 %)	18,2846
Finland	8,1988 (20,60 %)	6,6732 (16,60 %)	14,8720
Island	0,4378 (1,10 %)	0,4422 (1,10 %)	0,8800
Norge	7,7212 (19,40 %)	7,8390 (19,50 %)	15,5602
Sverige	14,8056 (37,20 %)	15,5976 (38,80 %)	30,4032

Förslaget till fördelning av förhöjningen baseras på den i ministerrådsförslaget om Nordisk budget för 1996 (B 151/b) föreslagna fördelningsnyckeln.

I likhet med beslutet 1990 skulle inbetalningarna av förhöjningen fördelas på sex lika stora årliga rater.

För 1996 vore medlemsländernas respektive åtagande (i milj. ECU):

Danmark	1,6080
Finland	1,1122
Island	0,0737
Norge	1,3065
Sverige	2,5996

Stadgeändringar

Som en följd av dessa förslag bör NEFCO:s stadgar ändras på vissa punkter. Samtidigt företas några kompletterande ändringar av teknisk natur. Ordalydelsen bifogas (se *Bilaga*).

Förhöjningen av grundkapitalet innebär en ändring av stadgarnas *paragraf 2*.

Stadgarna *paragraf 3* kompletteras därtill med en bestämmelse, som klart uttrycker styrelsens kompetens att fastställa riktlinjer som kompletterar och utfyller stadgarna, och med en hänvisning till att NEFCO kan förvalta externa fonder, vilket är motiverat med hänsyn till de "trust fund" arrangemang som NEFCO förfogar över. Tillägget skulle även omfatta förvaltningen av den eventuella mjukgöringsfaciliteten, vilken som ovan angivits är föremål för separat beredning.

Hänvisningen till provperioden i *paragraf 10* utgår.

Ikraftträdande

Stadgeändringarna träder i kraft den 1.1.1996, eller i fråga om den i stadgarna *paragraf 2* reglerade förhöjningen av grundkapitalet, så snart därefter, som de erforderliga nationella godkännanden i medlemsländerna utverkats.

MR-M avser att inom ca 5 år låta utföra en ny utvärdering av hur verksamheten fortskridit.

BILAGA

Nuvarande version

GRUNDKAPITAL

§ 2

Bolagets grundkapital uppgår till ECU 39.816.005, som fördelas enligt följande: danska staten tecknar sig för ECU 8.626.801, finska staten för ECU 8.184.401, isländska staten för ECU 442.400, norska staten för ECU 7.742.001 och svenska staten för ECU 14.820.402.

Grundkapitalet ställs till bolagets förfogande räntefritt.

Grundkapitalet inbetalas till bolaget i rater efter anmodan från bolagets styrelse. Den första raten skall erläggas senast den 1 oktober 1990.

Inbetalningarna verkställs i ECU eller respektive lands nationella valuta eller annan konvertibel valuta enligt inbetalningsdagens ECU-kurs.

Ökning av grundkapitalet sker genom beslut av Nordiska ministerrådet efter framställning från bolagets styrelse.

Ökningen fördelas mellan länderna i enlighet med den vid varje tidpunkt gällande fördelningsnyckeln för gemensam nordisk finansiering.

Ny version

GRUNDKAPITAL

§ 2

Bolagets grundkapital uppgår till ECU 80 milj., som fördelas enligt följande: danska staten tecknar sig för ECU 18.284.600, finska staten för ECU 14.872.000, isländska staten för ECU 880.000, norska staten för ECU 15.560.200 och svenska staten för ECU 30.403.200.

Grundkapitalet ställs till bolagets förfogande räntefritt.

Grundkapitalet inbetalas till bolaget i rater efter anmodan från bolagets styrelse.

Inbetalningarna verkställs i ECU eller respektive lands nationella valuta eller annan konvertibel valuta enligt inbetalningsdagens ECU-kurs.

Ökning av grundkapitalet sker genom beslut av Nordiska ministerrådet efter framställning från bolagets styrelse.

Ökningen fördelas mellan länderna i enlighet med den vid varje tidpunkt gällande fördelningsnyckeln för gemensam nordisk finansiering.

Nuvarande version

VERKSAMAHET

§ 3

Bolaget finansierar företag i Östeuropa, vilka företag genom samägande, teknologiöverföring eller annat samarbete med nordiska företag genomför projekt vilka innebär tillverkning av miljöutrustning eller övrigt industriellt utnyttjande av miljöteknologi eller tillhandahållande av tjänster på miljöområdet.

Bolaget kan i detta syfte teckna aktier eller andelar i sådant företag samt ge detsamma lån och utfärda garantier på affärsmässiga villkor. Lån kan beviljas som villkorslån, dvs. lån som betalas tillbaka och förräntas i den utstäckning projektets intäkter ger möjlighet därtill.

Projektet förutsätts vara tekniskt genomförbara och ekonomiskt lönsamma. Projekt med stor nordisk miljöeffekt skall prioriteras.

Bolaget kan dessutom vidta andra åtgärder som har samband med dess verksamhet.

Ny version

VERKSAMHET

§ 3

Bolaget finansierar företag i Östeuropa, vilka företag genom samägande, teknologiöverföring eller annat samarbete med nordiska företag genomför projekt vilka innebär tillverkning av miljöutrustning eller övrigt industriellt utnyttjande av miljöteknologi eller tillhandahållande av tjänster på miljöområdet.

Bolaget kan i detta syfte teckna aktier eller andelar i sådant företag samt ge detsamma lån och utfärda garantier på affärsmässiga villkor. Lån kan beviljas som villkorslån, dvs. lån som betalas tillbaka och förräntas i den utsträckning projektets intäkter ger möjlighet därtill.

Projektet förutsätts vara tekniskt genomförbara och ekonomiskt lönsamma. Projekt med stor nordisk miljöeffekt skall prioriteras. Närmare riktlinjer för verksamheten fastställs av styrelsen.

Bolaget kan förvalta externa fonder i enlighet med för dessa gällande särskilda riktlinjer.

Bolaget kan dessutom vidta andra åtgärder som har samband med dess verksamhet.

Nuvarande version

ÖVRIGA BESTÄMMELSER

§ 10

Nordiska ministerrådet beslutar om ändringar av eller tillägg i bolagets stadgar.

Ministerrådet skall senast den 1 januari 1996 ta ställning till bolagets vidare verksamhet.

Om Nordiska ministerrådet beslutar att bolaget skall avvecklas, utser ministerrådet personer som skall förestå avvecklingen.

Avveckling av bolaget genom återbetalning eller annan användning av bolagets tillgångar kan inte ske innan bolagets förpliktelser avvecklats.

Ny version

ÖVRIGA BESTÄMMELSER

§ 10

Nordiska ministerrådet beslutar om ändringar av eller tillägg i bolagets stadgar.

Om Nordiska ministerrådet beslutar att bolaget skall avvecklas, utser ministerrådet personer som skall förestå avvecklingen.

Avveckling av bolaget genom återbetalning eller annan användning av bolagets tillgångar kan inte ske innan bolagets förpliktelser avvecklats.

Presidiets betänkande

över ministerrådsförslag om institutionsgenomgången

(Ministerrådsförslaget, se s. 535)

Bakgrund

Med utgångspunkt i rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" och rådets beslut på grundval därav under den 46:e sessionen, har Nordiska ministerrådet initierat en värdering av verksamheten i de nordiska institutioner som finansieras över den gemensamma nordiska budgeten. En särskild arbetsgrupp har i oktober 1995 lämnat sin rapport till samarbetsministrarna, som preliminärt behandlat arbetsgruppens förslag vid sitt möte den 18 oktober 1995 och därvid beslutat inhämta synpunkter på förslagen i rapporten med svarsfrist senast den 15 december 1995.

Ministerrådsförslaget

Ministerrådet (samarbetsministrarna) lämnar förslag om att det fortsatta arbetet skall bedrivas enligt en procedur och tidtabell som omfattar följande steg:

- samtliga fackministerråd och institutioner bereds möjlighet yttra sig med svar senast den 15 december 1995;
- ministerrådets generalsekreterare utarbetar på grundval av remissvaren detaljerade förslag till åtgärder för varje institution; förslagen föreläggs samarbetsministrarna under februari 1995;
- samarbetsministrarna ger därefter generalsekreteraren instruktioner om hur reformeringen av institutionerna skall inarbetas i budgetförslaget för 1997.

Med hänvisning härtill önskar ministerrådet Nordiska rådets synpunkter på den föreslagna proceduren.

Presidiets synpunkter

Presidiet noterar att ministerrådsförslaget endast behandlar processen för den fortsatta behandlingen av institutionsgenomgången. Enligt presidiets uppfattning måste procedur och tidtabell ge utrymme för reellt parlamentariskt inflytande över de politiska konsekvenserna av denna genomgång.

Presidiet erinrar här om att flera av de nordiska institutionerna har tillkommit efter rekommendationer från Nordiska rådet. Detta inflytande måste kunna göras gällande tidigt i processen.

Effektiva och ändamålsenligt organiserade samnordiska institutioner kan vara viktiga instrument i förverkligandet av de centrala politiska målsättningar som beslutades i Reykjavík som ett led i det pågående reformarbetet. Nordiska rådet, som ju delar ansvaret för reformarbetet med ministerrådet, har därvid lika stort intresse som ministerrådet av att de gemensamma nordiska resurser, som står till förfogande, används där de får största möjliga effekt och understöder förverkligandet av den beslutade nyorienteringen av nordiskt samarbete. Rådet har vidare samma intresse som ministerrådet av att den processen går sin gång utan dröjsmål.

Bedömningen av hur "nordiskt nyttig" en institutions verksamhet är måste emellertid ses mot bakgrund också av politiska prioriteringar för nordiskt samarbete i stort. En stelbent och snäv applikation av de tre kriterierna för "nordisk nytta" riskerar att leda till slutsatser som är okänsliga för institutionens verkliga ändamålsenlighet.

Så tillvida är det alltså förståeligt och nödvändigt att ministerrådet, genom den beslutade remissomgången, skaffar ytterligare underlag för sin politiska bedömning av arbetsgruppens förslag. Rådet måste ges möjlighet att lämna sitt bidrag till den bedömningen innan processen kommer så långt som till färdiga förslag som ett led i 1997 års budget, över vilken rådet under alla omständigheter kommer att utöva sitt inflytande i sedvanlig ordning.

Det är därför presidiets bestämda mening att partigrupperna i rådet och dess organ skall beredas tillfälle att lämna synpunkter i sak *innan* utgångspunkterna för generalsekreterarens budgetförslag läggs fast - de detaljerade åtgärdsförslag som generalsekreteraren förutsätts utarbeta under januari kan ju mycket väl innehålla politiskt betydelsefulla inslag som inte direkt får effekter på den nordiska budgeten för 1997.

Rådets nya organisation kommer, under förutsättning av vissa formella beslut under den 47:e sessionen, att etableras under januari 1996. Resultatet av remissbehandlingen av arbetsgruppens förslag och de slutsatser som dras därav bör därför, enligt presidiets mening, göras tillgängligt inför rådsorganens möten den 25-26 januari 1996, varefter presidiet bör kunna lämna rådets samlade synpunkter i denna fas till ministerrådet, utan att därmed sänka tempot i reformarbetet.

Därmed skulle det fortsatta arbetet med institutionsgenomgången bli väsentligt bättre förankrat, i en sådan öppen och demokratisk process som ministerrådet enligt ministerrådsförslaget eftersträvar, som en del av underlaget för budgetprocessen och det politiska beslutsfattandet.

Presidiets förslag

Med hänvisning till ministerrådsförslaget och till kommentarerna i det föregående föreslår presidiet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att, så snart det föreligger, göra resultatet av den pågående remissbehandlingen av rapporten om värderingen av de samnordiska institutionerna, jämte de slutsatser som dras därav, tillgängligt för Nordiska rådet,

att bereda rådet tillfälle att lämna synpunkter även innan riktlinjerna för arbetet med 1997 års budget för nordiskt samarbete fastställs av samlagsministrarna, och

att hålla rådets organ underrättade om det fortsatta arbetet med institutionsgenomgången.

Kuopio den 13 november 1995

Dorte Bennedsen (S)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Per Olof Håkansson (s)
Berit Brørby Larsen (A)
Kimmo Sasi (Kok.)
Anders Talleraas (H)

Knud Enggaard (V)
Geir H. Haarde (Sj.) President
Elver Jonsson (fp)
Mats Nyby (SDP)
Valgerður Sverrisdóttír (F)

Ministerrådsforslag

om institusjonsgjennomgangen

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordisk Ministerråd oversender med dette et ministerrådsforslag om institusjonsgjennomgangen til behandling ved Nordisk Råds 47. sesjon i Kuopio.

Ministerrådet anmoder om Rådets synspunkter på forslaget.

København, 30. oktober 1995

På Nordisk Ministerråds vegne

Marianne Jelved

Pär Stenbäck

Ministerrådsförslag om institutionsgenomgången

I Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets gemensamma reformbetänkande "Nordiskt samarbete i en ny tid" föreslogs att ministerrådet, med utgångspunkt i principen om nordisk nytta, skulle genomföra en politisk värdering av verksamheten i de ca 40 sammordiska institutionerna. Reformbetänkandet godkändes sedermera av såväl statsministrarna som Nordiska rådet.

En arbetsgrupp under ledning av Stiftsamtman Søren Christensen och med representanter för samtliga länder har utarbetat en rapport, "Nordisk nytte", innehållande en bedömning av den nordiska nyttan i sammanlagt 47 institutioner. Arbetsgruppen överlämnade den 8 oktober 1995 sin rapport till ministerrådet. De arbetsmetoder som gruppen tillämpat framgår av rapporten.

Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) behandlade preliminärt rapporten vid sitt möte i Helsingborg den 18 oktober 1995. Ministerrådet anser att rapporten är en viktig del av uppföljningen av det reformbetänkande som slogs fast i samband med sessionen i Reykjavik.

Ministerrådet anser också att evalueringsgruppen har gjort ett gott arbete och det är speciellt tillfredsställande att den har nått fram till ett enigt förslag, vilket underlättar en snabb uppföljning av rapportens förslag.

Ministerrådet anser att rapportens grundlinjer och de åtta förslag av principiell natur som ingår i den och som berör den fortsatta ledningen och styrningen av institutionerna skall vara vägledande för det fortsatta arbetet.

Med beaktande av behovet att upprätthålla tempot i reformerna, men också med tanke på bland annat de personalpolitiska konsekvenserna av de förestående institutionsändringarna och behovet av en öppen och demokratisk process, har ministerrådet beslutat att det fortsatta arbetet skall ske enligt följande procedur och tidtabell:

A) Samtliga fackministerråd och institutioner har getts möjlighet att yttra sig om rapporten. Deras yttranden skall vara ministerrådssekretariatet tillhanda senast den 15 december 1995.

B) Generalsekreteraren skall på basen av rapporten och remissyttrandena utarbeta detaljerade verkställighetsförslag för varje enskild institution. Förslagen föreläggs ministerrådet (MR-Sam) i februari månad.

C) MR-Sam kommer därefter att ge generalsekreteraren instruktioner om hur reformen av institutionerna skall inarbetas i 1997 års budgetförslag, som skall innehålla en speciell redogörelse för genomförandet av reformerna på institutionsområdet och de närmare budgetmässiga konsekvenserna härav.

I enlighet med ovan skisserade arbetsprocess kommer den del av verkställigheten som har budgetkonsekvenser att kunna påbörjas från och med budgetåret 1997. Övrig uppföljning, närmast av de principer som är vägledande för ministerrådets styrning av institutionerna, kan påbörjas redan under 1996.

Ministerrådet önskar med hänvisning till ovanstående och till arbetsgruppens förslag, inhämta rådets synpunkter på den tidtabell och den procedur för den fortsatta reformprocessens framdrift till den del den berör institutionsverksamheten inom ministerrådets ram. Ministerrådet önskar betona vikten av att en snabb tidtabell tillämpas som också tar nödvändig hänsyn till att alla berörda får en god möjlighet att yttra sig om de förslag som kommer att framläggas. Ministerrådet konstaterar också att tidsramarna varit för snäva för att göra det möjligt att lämna kommentarer eller förslag på basen av arbetsgruppens betänkande och har därför stannat för ovanstående procedur.

Slutligen önskar ministerrådet understryka att reformbetänkandet är gemensamt för rådet och ministerrådet varför ministerrådet finner det naturligt att rådet uttalar sig om såväl proceduren som tidtabellen innan de slutliga förslagen till en omdaning av institutionerna förelägs rådet i samband med 1997 års budget.

Nordisk nytte

Den Fællesnordiske Arbejdsgruppe

Oktober 1995

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	540
1.1 Baggrund.....	540
1.2 Mandat	540
1.3 Organisation	541
1.4 Arbejdets tilrettelæggelse og gennemførelse	541
1.5 Nordisk nytte	543
1.6 Undersøgelsens gennemførelse	545
2. Sammenfattende resultater og forslag	546
2.1 Forslag af tværgående karakter	546
2.2 Baggrund for tværgående forslag og overvejelser	549
2.2.1. Styrkelse af omdisponeringsmuligheder.	549
2.2.2 Alternative finansieringsformer	552
2.2.3 Forholdet mellem styrelse og driftsorganisation.	556
2.2.4 Forholdet mellem produktion og administration.	558
2.2.5 Overlappende strukturer.....	560
2.2.6 Forskydning af overordnede mål.....	560
2.3 Oversigt over institutionsvurderingens resultater.....	563
2.3.1 Den geografiske dimension.....	563
2.3.2 Samfundsøkonomisk nytte/ synergi	563
2.3.3 Resultat kvalitet/ gennemslagskraft.....	564
2.4 Opfølgning	564
3. Den enkelte fællesnordiske institution	565

BILAG i denne rapport

A Mandatet (kommissoriet) for Arbejdsgruppen.....	609
B Opgavebeskrivelse for rådgiver	612
C Arbejdsgruppens medlemmer; andre medvirkende.....	616
D Fortegnelse over de undersøgte institutioner	617
E ¹⁾ Spørgeskema fra institutionsanalysen	
F ¹⁾ Interview-guide for samtaler med nøglepersoner	
G ¹⁾ Oversigt over institutionernes omkostninger og eksterne finansieringsgrad (Tabel 1); Antal medarbejdere opdelt på fagligt og administrativt beskæftigede (Tabel 2); Antal styremedlemmer, medarbejdere og total omsætning (Tabel 3).	

BILAGSRAPPORT - særskilt publikation

En særskilt bilagsrapport indeholder data-ark for hver enkelt af de omfattede 47 nordiske institutioner, udformet på basis af institutionernes egne oplysninger afgivet i forbindelse med denne undersøgelse - samt supplerende kilder.

¹⁾ Här ej tryckt.

1. Indledning

1.1 Baggrund

I lyset af de tre folkeafstemninger i Finland, Norge og Sverige i andet halvår 1994 om landenes fremtidige forhold til EU, besluttede Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd i december 1994 i fællesskab, at nedsætte en fællesnordisk arbejdsgruppe af politikere med den opgave, at analysere det nordiske samarbejde under de nye betingelser.

Arbejdsgruppen, som var sammensat ligeligt af regeringsmedlemmer (samarbejdsministrene) og af parlamentarikere, afgav i februar 1995 sin rapport - "Nordiskt samarbeide i en ny tid".

Et af forslagene i rapporten drejede sig om iværksættelse af en gennemgang og politisk vurdering af de eksisterende mere end 40 fællesnordiske institutioner. Som grundlag for en sådan vurdering henvistes til, at institutionerne skal opfylde kravene til princippet om "nordisk nytte".

Resultatet af den foreslåede gennemgang og vurdering skulle efter tidsplanen behandles af samarbejdsministrene medio oktober 1995 og derefter fremlægges på nordisk råds møde i Finland medio november 1995.

1.2 Mandat

De nordiske lande fastlagde i foråret 1995 et mandat (Bilag A) for analysen af de fællesnordiske institutioner. Heraf fremgår hovedtanker om princippet "Nordisk nytte", som blandt andet forbinder de ønskværdige fællesnordiske aktiviteter med krav om påviselige positive virkninger, udvikling af nordisk samhørighed samt forøget nordisk kompetence og konkurrenceevne.

Det understreges i mandatat, at analysen skal munde ud i en entydig rekommandation for hver enkelt fællesnordisk institution. Den efterfølgende vurdering af den enkelte institution (afsnit 3) hviler på kriterierne i princippet om nordisk nytte og på en konsekvent anvendelse heraf.

Der skal endvidere ifølge mandatat kun etableres en faglig institutionsvurdering i den udstrækning en sådan vurdering har direkte relevans for den politiske bedømmelse. Det slås med andre ord fast, at målet *ikke* er en traditionel institutionsanalyse. Derimod går opgaven ud på at skabe grundlag for en specifik vurdering af hver enkelt institution på baggrund af et begreb om nordisk nytte. Et centralt led i opgavens løsning har derfor været at foretage en konsekvent anvendelse af dette begreb, jfr. nedenfor afsnit 1.5.

Mandatat må endelig ses på baggrund af Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds generelle prioritering af det nordiske samarbejde i relation til tre "søjler" eller fokusområder: Norden; Norden og dets nærområder; Norden og Europa.

1.3 Organisation

De nordiske lande besluttede i maj 1995 at udredningsarbejdet skulle gennemføres af en særlig fællesnordisk arbejdsgruppe på embedsmandsniveau under ledelse af *stiftamtmand Søren Christensen*, København. Gruppen består herudover af en repræsentant for hver af de nordiske lande. Det danske finansministerium har efter aftale ydet sekretærbistand til gruppen.

Arbejdsgruppens sammensætning:

- * Stiftamtmand Søren Christensen (Formand), Danmark
 - * Konsult. Tjänstm. Eija-Leena Linkola, Finansministeriet, Finland
 - * Direktør Tom Veierød, Statskonsult, Norge
 - * Generalkonsul Sven Dahlin, Sverige
 - * Ambassadør Eidur Gudnason, Island
 - * Konsulent Enid Riemenschneider, Grønlands Hjemmestyre
 - * Kontorchef Henrik Hjortdal, Finansministeriet, Danmark
- Fra medio august 1995: Fuldmægtig Peder Lundquist
- * Specialkonsulent Niels Refslund, Finansministeriet, Danmark (Sekretær for arbejdsgruppen)
 - * Afdelingschef Agneta Norén, NMR-Sekretariatet, København (Observatør og bindeled til NMRS)

Herudover stillede Nordisk Ministerråd midler til rådighed for arbejdsgruppen med henblik på at muliggøre inddragelse af uafhængig faglig bistand fra eksterne konsulenter.

På baggrund af en nærmere opgavebeskrivelse (Bilag B) valgtes konsulentfirmaet PA-Consulting Group, Lysaker, Oslo, til at bistå arbejdsgruppen med at gennemføre nærmere definerede dele af den samlede undersøgelse.

Fra konsulentfirmaets side tilknyttedes som projektleder og ressourceperson:

- * Inger Johanne Sundby, rådgiver

Herudover har konsulenten haft et internt team sat ind på opgaven.

Bilag C indeholder organisatoriske oplysninger.

Nordisk Ministerråds Sekretariat har løbende bidraget med oplysninger i form af bl.a. budget- og regnskabsdata, beskrivelser og evalueringsrapporter dækkende de enkelte institutioner, økonomiske og finansielle oplysninger i øvrigt.

1.4 Arbejdets tilrettelæggelse og gennemførelse

Arbejdsgruppen holdt sit indledende møde den 19. maj 1995 og det sidste af i alt syv møder den 27.-28. september 1995. Møderne er blevet holdt i København, Helsingfors, Oslo og Stockholm. Tidsrammen for arbejdets gennemførelse har indebåret, at undersøgelsens metodik og tilrettelæggelse skete fra ultimo maj til medio juni. Dataindsamling og interviews gennemførtes i perioden ultimo juni tilultimo august, hvorefter analyse og rapport udarbejdedes i september.

I forbindelse med arbejdsgruppemøder er der blevet aflagt besøg hos et udsnit af de berørte institutioner og gennemført drøftelser med institutionsledelserne:

- Nordisk Industrifond, Oslo
- Nordisk Ministerråds Sekretariat, København
- NORDTEST samt Nordisk Investeringsbank, Helsingfors
- Nordisk Lægemedel-Nævn, Uppsala

Hovedindsatsen i undersøgelsen og vurderingen er blevet lagt på tre forskellige elementer, som alle har bidraget til et helhedsgrundlag for bedømmelse af hver enkelt af de omfattede i alt 47 fællesnordiske institutioner (Bilag D). Arbejdsgruppen har taget udgangspunkt i den liste over institutioner, som opdragsgiverne har angivet i forbindelse med mandatet for arbejdet. Listen omfatter enkelte enheder, som ikke i formel forstand er institutioner, men som dog er ønsket undersøgt i lyset af af de pågældende enheders permanente karakter (enkelte komiteer, nævn).

Undersøgelsens tre hovedelementer er:

- * *Spørgeskemaundersøgelse* af samtlige 47 institutioner - baseret på "selvangivelser" fra institutionslederne. (Bilag E¹⁾).
- * *Bruger-/interessentanalyse* - særligt af de institutioner, som har syntes vanskeligst at bedømme éntydigt ud fra et begreb om 'nordisk nytte'. I denne forbindelse er der foretaget en gennemgang af ca. 20 evalueringer på institutionsområdet.
- * *Interviews af nøglepersoner/topembedsmænd* hos berørte ministerier, departementer i de forskellige lande. (Bilag F¹⁾). Interviewene har dækket samtlige institutioner og omfattet forskellige nationale synsvinkler og tilgange.

Spørgeskemaundersøgelsen gennemførtes i perioden ultimo juni til primo august 1995. Trods meget vanskelige betingelser på grund af ferieperioden er svarprocenten på 100, idet samtlige 47 institutioner har afgivet deres besvarelse. I tillæg til dette har arbejdsgruppens medlemmer haft direkte kontakt til mange af de berørte institutioner, som i enkelte tilfælde har anvendt anledningen til at foretage overvejelser af mere strategisk karakter samt udarbejde særskilt materiale.

Bruger-/interessentanalyser er gennemført i perioden primo august til medio september 1995. I samme periode gennemførte Arbejdsgruppen interviews med nøglepersoner/-myndigheder i de enkelte nordiske lande.

Der har i hele forløbet været tale om et tæt samspil mellem arbejdsgruppen og konsulenten - såvel i dialogform under de afholdte møder som i mellemliggende perioder via udveksling af oplysninger og arbejdsdokumenter.

¹⁾ Här ej tryckt.

Arbejdsgruppen har modtaget et vist antal uopfordrede henvendelser fra berørte interessenter, som har ønsket at afgive tilkendegivelser vedrørende bestemte institutioner.

1.5 Nordisk nytte

De nordiske landes samarbejde er orienteret mod Norden som sådan, men samtidig mod Norden og dets nærområder og mod Norden som en del af en bredere europæisk sammenhæng. I kommissoriet (mandatet) anføres, at grundlaget for alle de nordiske aktiviteter skal være, at aktiviteten tilgodeser nogle basale *krav*, som er sammenfattet således:

- omfatter virksomhed, som ellers skulle finde sted i nationalt regi, men hvor påviselige positive effekter opnås gennem fælles nordiske løsninger
- manifesterer og udvikler nordisk samhørighed
- øger nordisk kompetence og konkurrencekraft/konkurrenceevne.

De tre betingelser er ikke på forhånd tildelt forskellig vægt og betragtes derfor i udgangspunktet som lige betydningsfulde - sidestillede - og betingelserne må alle være tilgodeset for at 'nordisk nytte' betragtes som tilstedeværende. Det er på den anden side klart, at betingelserne i en konkret vurderingssituation kan være delvist overlappende og i hvert fald er indbyrdes forbundne.

Det er også klart, at disse grundlæggende betingelser ikke umiddelbart har operationel karakter - at de f. eks. ikke hensigtsmæssigt kan være genstand for direkte spørgsmål og at der ville være store problemer med at tilnærme sig en form for målbarhed i forhold til indhentede svar eller anvendelse af foreliggende data.

En forudsætning for løsningen af arbejdsgruppens hovedopgave har derfor bestået i at søge begrebet "nordisk nytte" udmøntet i et antal relevante og troværdige dimensioner og indikatorer, som kunne danne grundstammen i en nærmere undersøgelse og vurdering af de forskellige institutioners aktivitet.

Arbejdsgruppen har lagt afgørende vægt på mandatets principper for 'nordisk nytte' og på en præcis og konsekvent anvendelse af begrebet. Dette indebærer, at resultatet af vurderingen undertiden kan være i modstrid med mere almene vurderinger af nordisk samarbejde og andre værdiopfattelser af nytte.

Efter drøftelser i arbejdsgruppen valgtes følgende tre dimensioner som udgangspunkt for undersøgelse og vurderinger:

1. Det geografiske interesseområde eller aktivitetens "nedslagsfelt"
2. Graden af omkostningseffektivitet og kompetenceudnyttelse (samfundsøkonomisk nytte) ved at samle virksomhed, som har fælles nordisk interesse
3. Kvaliteten af resultaterne ud fra synlighed (markering) af efter- spørgsel, udnyttelse og effekt (gennemslagskraft).

Den første dimension betegner en forudsætning for at aktiviteten kan betragtes som *nordisk*. Når denne betingelse er opfyldt er næste trin at af-dække, hvorvidt den bedrevne fælles aktivitet indebærer *påviselige positive effekter* i form af omkostningseffektivitet og/eller gennem dens resultater. Den tredje dimension - måling/indikation af kvaliteten af resultaterne - kan bidrage både til belysning af i hvilken grad aktiviteten støtter udviklingen af *nordisk samhørighed* og i hvilken udstrækning aktiviteten bidrager til at skabe *nordisk kompetence og konkurrencekraft*.

De tre dimensioner er herefter søgt 'oversat' til konkrete spørgsmål, hvor der i videst mulig udstrækning er satset på, at svarene skulle have faktisk karakter. Herudover indgår en række - til dels "krydsende" - spørgsmål af mere kvalitativ/vurderende art, hvorved samme dimension belyses fra forskellige synsvinkler.

Nedenstående analyseskema viser den etablerede sammenhæng mellem kravene til nordisk nytte og de tre vurderingsdimensioner, idet de enkelte felter (cellerne) angiver de kriterier, som har dannet grundlag for udformning af spørgsmål og vurdering.

	Nordisk nytte:		
Vurdering: dimensioner	Påviselige positive effekter	Manifestere og udvikle nordisk samhørighed	Øge nordisk kompetence og konkurrencekraft
Geografisk interessområde /"nedslagsfelt"	Hvor kommer indsatsfaktorer fra? Hvor drives aktiviteten? Nationalitet på de, der medvirker? Hvor bruges resultaterne?	Synlighed/mar-kering ? (i Norden og udenfor Norden)	Hvor er kompetencen øget? Er konkurrencekraften i Norden øget overfor EU/EØS eller Østersøregionen/arktiske områder?
Grad af omkostningseffektivitet; synergi (samfundøkonomisk nytte)	Stordriftsfordele ved: - investeringer - drift - udnyttelse af kompetance - markedsføring?	Påviselige værdier, der udtrykker fordele ved den fælles nordiske institution?	Fagsektorer eller erhverv, som ønsker fælles nordisk institution af økonomiske grunde?
Kvaliteten af resultaterne (markering), efterspørgsel, udnyttelse og effekt (gennemslagskraft)	Udnyttelse af resultater? Omtale? Efterspørgsel? Konkurrence om deltagelse? Effekt/gennemslagskraft?	I hvilken grad bidrager institutionens aktivitet til synlighed i og udenfor Norden?	Anseelse og indflydelse? Gennemslagskraft? Konkrete resultater?

Der er en vis indre sammenhæng mellem de tre dimensioner, idet en institution, som scorer lavt på én af dimensionerne, vil have mindre sandsynlighed for at score højt på de to andre. Denne sammenhæng er stærkest mellem de to sidste - synergi og gennemslagskraft - mens den geografiske bredde i en institutions virke - dens "nedslagsfelt" - vil kunne optræde mere uafhængigt.

I tillæg til disse dimensioner - eller som en underliggende dimension - er det væsentligt at have øje for *udviklingslinjer over tid*. Dette kan indebære en historisk synsvinkel. Der kan f.eks. være tale om, at institutionens økonomiske rammebetingelser er blevet ændret over tid, uden at der er sket en tilsvarende ændring af vedtægternes formålsparagraf. I denne undersøgelse er der tilstræbt en klar hovedvægt på vurdering af *fremtidsperspektivet* for den enkelte institution.

Analyseskemaet har dannet ramme for udformningen af et operationelt spørgeskema (Bilag E¹⁾) orienteret mod samtlige institutioner omfattet af undersøgelsen. Spørgeskemaet har derfor karakter af en "selvangivelse", som er afgivet af institutionsledelserne.

1.6 Undersøgelsens gennemførelse

Alle 47 fællesnordiske institutioner blev anmodet om at udfylde og besvare spørgeskemaet - og samtlige institutioner har afgivet deres respons. Undersøgelsesresultaterne baserer sig således på en svarprocent på 100.

Ud over institutionsledelsernes "selvangivne" oplysninger er der trukket på oplysninger fra foreliggende resultatrapporter, evalueringer og tilsvarende materiale, som har kunnet bidrage til vurderingsgrundlaget for den enkelte institution. I alt er ca. 20 evalueringer blevet gennemgået.

I enkelte tilfælde er der tale om, at institutionen er inde i en særlig prøveperiode eller genstand for en igangværende evaluering. I den udstrækning resultater heraf har været tilgængelige for arbejdsgruppen, er disse inddraget. Resultaterne af en aktuel evaluering af de nordiske finansielle institutioner (NIB, NOPEF, NEFCO og NDF) har ikke været forelagt arbejdsgruppen.

De sammenfattende resultater af behandlingen af svarmaterialet fremgår af de efterfølgende beskrivelser og vurderinger af den enkelte institution. Som anført ovenfor har det fra undersøgelsens start været højt prioriteret at tilvejebringe oplysninger og vurderingsgrundlag fra forskellige interessenter og forskellige kilder, således at der har kunnet sikres et maksimum af indbyrdes og tværgående check på såvel faktuelle som mere vurderende udsagn.

Der er - bl.a. via den permanente danske repræsentation i Bruxelles - indhentet oplysninger om grænseflader og beslægtede aktivitetsområder indenfor EU. Dette har kunnet supplere institutionernes egne samt interessenters oplysninger herom.

¹⁾ *Här ej tryckt.*

Et væsentligt element i undersøgelsen har bestået i at inddrage bruger- og interessentvurderinger. De ressource- og tidsmæssige forudsætninger har ikke gjort en udtømmende bruger-/interessentanalyse mulig. Derfor er denne del af indsatsen blevet koncentret om de institutioner og aktiviteter, hvor de umiddelbare resultater af spørgeskemaundersøgelsen gav anledning til størst tvivl om institutionens/aktivitetens bidrag til 'nordisk nytte'. Interessenter til den enkelte institution er identificeret ud fra institutionens egne oplysninger herom samt andre kilder, herunder viden om institutionernes faglige placering.

Arbejdsgruppen har lagt stor vægt på gennemførelse af interviews med nøglepersoner hos nationale myndigheder, som har ressortmæssige interesser i de nordiske institutioner. Disse interviews er gennemført af arbejdsgruppens medlemmer efter en nærmere aftalt indbyrdes arbejdsdeling og har typisk omfattet departementschefer eller andre ledende embedsmænd i funktioner, som indebærer tæt kontakt med ministre og den politiske beslutningsproces. Også derved er samtlige institutioner blevet omfattet og ofte ud fra flere forskellige nationale synsvinkler.

Den indholdsmæssige ramme for disse interviews har været en fælles spørgeramme (interview-guide: Bilag F¹⁾). Resultaterne af samtalerne med nøglepersoner er ligeledes indarbejdet i vurderingen af den enkelte institution.

I nogen udstrækning har arbejdsgruppen haft direkte kontakt til institutionerne og bl.a. efterprøvet institutionens syn på og anvendelse af det førnævnte spørgeskema. Gennemgående har institutionerne angivet, at de fandt spørgeskemaet relevant og dækkende.

2. Sammenfattende resultater og forslag

I det efterfølgende afsnit 3 fremlægges resultaterne af vurderingen af hver enkelt af de undersøgte 47 fællesnordiske institutioner, og der gives anbefalinger for den enkelte institution.

På baggrund af undersøgelsen og vurderingen af hver enkelt institution, har Arbejdsgruppen udarbejdet en række forslag af generel og ofte tværgående karakter. Disse forslag præsenteres i det følgende.

2.1 Forslag af tværgående karakter

Forslag 1:

Budgetregulering af basisbevillinger til institutioner

Der etableres en budgetreguleringsmekanisme for Nordisk Ministerråds basisbevillinger til institutionsområdet. Budgetreguleringsmekanismen indebærer systematiske besparelseskrav. Forslaget skal sikre:

- at der eksisterer en vedvarende tilskyndelse til produktivetsforbedring.

¹⁾ Här ej tryckt.

- at der skabes et budgetmæssig omstillingspulje af "frie midler"
- at der via omstillingspuljen omlægges fra basis- til projektbevillinger.

Forslag 2

Øget støtte til efterspørgselssiden - mindre støtte til udbudssiden

Der lægges generelt stærkere vægt på, at institutionerne i maksimalt omfang skaffer sig egne indtægter gennem opkrævning af betaling for ydelser og/eller gennem finansiering fra eksterne parter. Forslaget skal sikre:

- at interessen for institutionens ydelser er forankret i disses kvalitet
- at institutionen tilskyndes til at fokusere på sit kerneområde
- at Nordisk Ministerråds budget aflastes
- at samarbejde og konkurrence med beslægtede institutioner fremmes

Forslag 3

Udnyttelse af muligheder for fusionering, samlokalisering og samdrift

Der bør ske en samlokalisering, eventuel sammenlægning (fusion) og en udnyttelse af mulighederne for samdrift, navnlig på de små fællesnordiske institutioners område. Disse er langt i overtal og har generelt relativt store driftsomkostninger. Samlokalisering m.v. kan ske mellem nordiske institutioner eller mellem en nordisk institution og beslægtede nationale institutioner. Forslaget skal sikre:

- at den administrative omkostningseffektivitet øges væsentligt
- at mulighederne for faglig synergi mellem beslægtede områder udnyttes

- at små, men prioriterede, institutioner får gennemslagskraft

Etablering af ovennævnte budgetreguleringsmekanisme vil i sig selv skabe et incitament til at udnytte muligheder i samdrift m.v.

Forslag 4

De styrende organers størrelse begrænses og rollen præciseres

Mange styrelser er meget store og ikke specielt velegnede som styresorganer. Institutionernes styrelser bør reduceres i omfang og deres funktion præciseres. Styrelserne bør som vejledende retningslinje ikke overstige 5 medlemmer. Hertil kan komme repræsentation fra de selvstyrende områder. Forslaget skal sikre:

- at den enkelte institutions økonomi ikke belastes uforholdsmæssigt af rejseomkostninger, dagpenge m.v. til styrelsens drift
- at styrelsens rolle bliver af strategisk, målsættende karakter og resultatopfølgende

- at der sker en aktiv opfølgning af Ministerrådets anmodning til institutionerne om kritisk vedtægts gennemgang ud fra de nye normalvedtægter

- tidsbegrænsede medlemsskaber af styrelser; mobilitet og fornyelse

Forslag 5

Forskningsområdet prioriteres på sigt inden for rammebevilling til området

En betydelig del af Nordisk Ministerråds budget bevilges til forskellige eksisterende forskningsinstitutioner. Nordisk Ministerråd bør i en fremtidsrettet tilrettelæggelse have mulighed for - efter en tilpasningsperiode - at prioritere forskningsindsatsens samlede niveau (rammebevilling) og her inden for fordelingen på fagområder. Forslaget skal sikre:

- at prioriteringen sker i forhold til fagområder, som vurderes at repræsentere fremtidige nordiske styrkepositioner, snarere end i form af enkeltbevillinger til institutioner
- at nye områder kan prioriteres uden at Ministerrådets budget øges
- at støttede institutioner tilskyndes til at søge supplerende finansiering

Forslag 6

De forskellige "Nordiske Huse" overgår til mere ensartet finansiering

Der er flere fællesnordiske institutioner, som har karakter af "Nordens Hus" i et bestemt land eller regionalt område. Hertil kommer Samisk Institut, som i nogle henseender kan sammenlignes med de nordiske huse. Husenes finansieringsformer er præget af meget store forskelle. For så vidt angår Nordisk Ministerråds engagement i disse institutioner bør dette undersøges med henblik på tilrettelæggelse af en mere ensartet finansieringsmodel. Forslaget skal sikre:

- at forskelle ikke består efter at de historiske betingelser herfor eventuelt er bortfaldet eller væsentligt ændrede
- at tilskynde et lokalt/regionalt engagement, som står i et passende forhold til institutionens funktion i området ("kulturhus-funktion")

Forslag 7

Øget gennemsigtighed i institutionernes indbyrdes økonomiske samspil

Institutionerne udveksler tjenester indbyrdes i et ikke uvæsentligt omfang. For at forøge gennemsigtigheden foreslås at beslægtede tilskudsfunktioner samles ét sted. Dette indebærer bl.a., at en række forskellige institutioners tilskud til forskeruddannelser samles og administreres i Nordisk Forskerakademi (NorFA). Tilsvarende bør tilskudsfunktionen i Teater og Dans i Norden (NTEA) samt Nordisk Musikkomité (NOMUS) lægges sammen med Nordisk Kulturfonds (NKULF) tilskudsfunktion. Samtidig bør der etableres rådgivende komitéer eller råd, som kan bistå med faglig vurdering og indstilling. Forslaget skal sikre:

- at Nordisk Ministerråds overordnede prioriteringer baseres på kendskab til omfanget og retningen af institutionernes indbyrdes økonomiske samspil.
- at efterspørgslen efter en institutions ydelser reelt kan bruges som en styringsparameter, blandt flere andre.

Forslag 8

Øget vægt på projektbevillinger - mindre vægt på basisbevillinger

Langt den største del af Nordisk Ministerråds finansielle støtte til institutionsområdet ydes i form af basisbevilling til den enkelte institution, mens en lille del ydes som bevillinger til projekter. Der bør fremover ske en markant omlægning af bevillinger fra basis- til projektbevillinger. Forslaget skal sikre:

- at støtten gives til bestemte aktiviteter snarere end til institutionsdrift
- at Ministerrådet løbende får klart øgede prioriterings- og dispositionsmuligheder i forbindelse med budgetprocessen
- at risici for automatisk videreførelse af driftstunge områder begrænses

2.2 Baggrund for tværgående forslag og overvejelser

I det følgende uddybes argumenterne bag de stillede forslag og der gøres rede for supplerende overvejelser, som indgår i vurderinger omkring de enkelte institutioner. Endvidere indeholder Bilag G¹⁾ tværgående oplysninger om institutionerne.

2.2.1 Styrkelse af omdisponeringsmuligheder

A. Indførelse af budgetreguleringsfaktorer sammen med rammestyring

Det bemærkes, at den budgetprocedure, som hidtil anvendes i Nordisk Ministerråds regi, ikke omfatter budgetreguleringsmekanismer, som løbende kan etablere opsparings- eller omdisponeringspuljer, der ville kunne forøge frihedsgraderne i selve budget- og bevillingsprocessen. Herved adskiller bevillingsprocessen sig fra de fremgangsmåder, som bruges i flere landes nationale finansforvaltning.

Ganske vist har udgiftsstyringsbehovene været forskellig i de nordiske lande og udviklet sig i forskellig takt, men i de seneste år har især Sverige og Finland gennemført kraftige beparelser og omdisponeringer på de statslige finanser. Dette gælder også for Island, hvor man i tillæg i stigende grad har iværksat en øget egenbetaling eller brugerbetaling i den offentlige sektor.

I Danmark indledtes i midten af 1980'erne anvendelse af en konsekvent rammestyring af statens udgifter. Gennem en længere årrække praktiseredes generelle budgetreduktionskrav i størrelsesordenen 2 - 2,5 % årligt, svarende til inddragelse af en forventet produktivitetsforbedring på samme niveau. I de senere år er budgetreguleringen (besparelser) tilrettelagt ud fra mere områdespecifikke kriterier og det 'indsparede' provenu betragtes som en central omdisponeringspulje, hvorfra der er mulighed for allokering af ressourcer til særligt prioriterede formål.

¹⁾ Här ej tryckt.

I Island begyndte man også i slutningen af 1980'erne at anvende rammestyring af statens udgifter og at stille krav om produktivetsforøgelser.

I Norge har den statsfinansielle situation over en længere årrække gennemgående været mindre stram end i de øvrige nordiske lande. Men også i Norge er der fra begyndelsen af 1990'erne gennemført rammebudgettering og en omlægning af budgetforslag med større vægt på resultatstyring. I de første år af 1990'erne var der indarbejdet en produktivetsforbedring på 1 - 3 pct.

Indførelse af 'automatiske' budgetreguleringsfaktorer i sammenhæng med rammestyring af udgifter kan tilskynde til en løbende produktivetsudvikling hos de institutionelle modtagere af bevillinger fra Nordisk Ministerråd. Samtidig vil en automatisk budgetregulering indebære synlige budgetbesparelser eller frigøre et budgetprovenu, som kan indgå i en aktiv allokering til andre prioriterede formål. Endelig kan en automatisk budgetreguleringsmekanisme virke motiverende for institutionernes egen indsats med henblik på at afsøge mulighederne for supplerende eller alternative finansieringsformer.

Tabel 1. Oversigt over institutionernes indtægter, 1000 DKK, 1994¹⁾

Institutioner	NMR -		Andre nord. inst.	Bilaterale nat. finan.	Andre nat. org. bidrag	Betaling for	Andre indtøgt	Indtægter totalt	Ekstern fin. grad
	bossbev.	projektbev.				ydelser leveret fra institt.	(fonde, EU, renter etc)		
1. NAD	2.643	143					13	2.799	0,47%
2. NIVA	2.202	226				935	13	3.376	28,09%
3. NOSAMF	1.607					36	93	1.735	7,41%
4. NIAS	6.435		85		948		182	7.650	14,77%
5. NKB	1.401	1.696					37	3.133	1,18%
6. NUD	5.993	297					348	6.638	5,24%
7. NEF	2.276	948					306	3.531	8,66%
8. NORFEIR	1.382						132	1.514	8,72%
9. NFTV	14.233	2.500		35.225			747	52.704	68,25%
10. NIF	2.232		82		24	8		2.347	1,37%
11. NORFA	31.396	5.154					296	36.846	0,80%
12. NORDITA	17.032	84	84				509	17.709	2,87%
13. NGB	6.565	923			354	321		8.164	8,27%
14. NNH	7.400						202	7.602	2,65%
15. NHH	915					18	149	1.082	15,45%
16. NHV	0	1.374		30.866		2.483	2.786	37.509	96,34%
17. NI	54.582	6.194					14.119	74.895	18,85%
19. NJC	2.750	950				278	183	4.161	11,08%
20. NKC	8.629	83					298	9.009	3,30%
21. NOREY	5.566	575				1.313		7.454	17,62%
22. NKULF	20.500						2.506	23.006	10,89%
23. NLN	2.756	72				81	1.326	4.236	33,23%
24. NORDICOM	1.100					112		1.212	9,24%
26. NOMUS	4.570						97	4.667	2,07%
27. NARK	1.057							1.057	0,00%
28. NFA	5.790	3.974				2.520	192	12.476	21,73%
29. NHFARO	8.096				706			8.802	8,02%
30. N.A.P.A	3.530	162			576		15	4.283	13,80%
31. NIÅ	921	256			243	86	1	1.507	21,88%
32. NIOM	9.922					697	305	10.924	9,17%
33. NOPEF	8.599	12.527					2.804	23.930	11,72%
34. NORDTEST	10.899	600					357	11.856	3,01%
35. NORDREFO	2.526	992			1.834	202	123	5.678	38,04%
36. NORDPLAN	6.931	291			1.393	871	118	9.603	24,80%
37. NSI	6.409						2.632	9.041	29,11%
38. NIFS	2.465				2.599		1.252	6.317	60,97%
39. SNS	4.454	1.166					17	5.637	0,30%
40. NOPUS	1.301				1.008	910	70	3.289	60,43%
41. NSIC	3.407	1.175				539	201	5.322	13,91%
42. NSS	1.882	1.019				65	1.099	4.066	28,64%
43. NSSEK	2.556	1.495				68	31	4.150	2,39%
44. NTEA	6.583					581	75	7.239	9,06%
46. NORDINFO	4.585	287				107	35	5.013	2,82%
47. NORDVULC	6.084	680					93	6.857	1,35%
Totalt	302.162	45.843	251	66.090	9.685	12.232	33.759	470.023	25,91%
%	64,29%	9,75%	0,05%	14,06%	2,06%	2,60%	7,18%	100,00%	

¹⁾ De finansielle institutioner NIB, NEFCO og NDF indgår ikke i denne oversigt, idet disse institutioners finansielle forhold er specielle i sammenhæng med institutionernes kerneopgave.

B. Øget vægt på projektbevillinger

Nordisk Ministerråds samlede budget stilles til rådighed i form af årlige bevillinger fra de nordiske landes regeringer. I alt disponerer Ministerrådet i 1995 over ca. 720 mill. DKK. (årets priser), hvilket kan sammenlignes med et 1994-budget på ca. 656 mill. DKK. Stigningen kan henføres til øget satsning på de nordiske nærområder (Østersøregionen). Endvidere reguleringer som følge af ændringer i valutakurser.

Af det samlede budget allokeredes i 1994 ca. 302 mill. kr. som samlet basisbevilling til de undersøgte 47 institutioner, mens yderligere ca. 46 mill. DKK af Nordisk Ministerråds samlede budget tilgik institutionerne i form af projektbevillinger. Alt i alt svarer dette til, at institutionerne omfattet af denne undersøgelse beslaglagde ca. halvdelen af Nordisk Ministerråds ressourcer, heraf den altdominerende del i form af faste basisbevillinger, idet kun ca. 15 pct af institutionernes bevillinger fra Nordisk Ministerråd tildeles i form af tids- og formålsbestemte projektmidler.

Omfanget af den institutionelle binding af økonomiske midler udgør en barriere for en mere aktiv prioritering og tilbagevendende testning af resourceanvendelsen - set i lyset af kravet om nordisk nytte. En øget vægt på projektbevillinger på bekostning af 'bundne' bevillinger til institutionsområdet vil systematisk styrke fokuseringen på anvendelsesformål og dermed kunne optimere graden af nordisk nytte.

2.2.2 Alternative finansieringsformer

Institutionernes økonomiske volumen og de anvendte finansieringsformer har en selvstændig interesse i relation til en samlet vurdering. Ændringer i finansieringsformer kan i nogle tilfælde erstatte eller supplere ønskede besparelser på det hidtil kendte budgetgrundlag.

A. Øget vægt på betaling for ydelser

I den formåls- og aktivitetsorienterede del af undersøgelsen har knap halvdelen af institutionerne angivet at have indtægter, som er opnået gennem salg af ydelser af forskellig art. For enkelte institutioner udgør brugernes betaling en betydelig andel af den samlede finansiering, men i langt de fleste tilfælde ligger brugerbetalingen på få procent af omsætningen. Taget under ét udgør brugernes betaling for ydelser leveret fra de fællesnordiske institutioner kun 2 - 3 procent af institutionernes indtægter.

En øget vægt på brugeres og rekvirenters egenbetaling for modtagelse af ydelser fra nordiske institutioner vil have flere fordele. Dels vil en faktisk forøgelse af brugerbetalingen kunne 'kapitaliseres' helt eller delvis af Nordisk Ministerråd og derved bruges som aflastning af behovet for nationale bevillinger til Nordisk Ministerråd med henblik på de fællesnordiske institutioner. En bevillingsreduktion af samme størrelse som de faktiske eller forventede indtægter ved salg af ydelser vil imidlertid kunne virke incitamentforvridende, særligt hvis budgetbesparelserne antager større

omfang end de alternerende indtægter, eller hvis sparekrav fremrykkes tidsmæssigt i forhold til indtægtstilgangen.

Et afgørende argument for mere udbredt anvendelse af betaling for ydelser er imidlertid den afprøvning af interessenters og 'kunders' faktiske interesse, som herved finder sted. Det må i den forbindelse antages, at en væsentlig indikation af den faktiske efterspørgsel opnås allerede ved et brugerbetalingsniveau, som meget vel kan ligge markant under den faktiske kostpris for de pågældende ydelser. Vægt på efterspørgsel vil kunne øge ydelsernes kvalitet og hensigtsmæssighed.

Det må sættes som særskilt mål, at en større andel af de nordiske institutioner aktivt tilstræber en væsentlig grad af betaling fra brugeres eller interessenters side, ligesom de institutioner, der allerede praktiserer forskellige former for betaling/afgift for levering af ydelser, må tilskyndes til at øge betydningen og volumen af denne finansieringskilde.

På nogle områder kan der imidlertid observeres en væsentlig ekstern betalings- eller finansieringsandel i form af 3.-parters medfinansiering af projekter. Dette sker i situationer, hvor en nordisk institution anvender egne midler som "seed money" i forhold til bestemte projekter eller programmer, som realiseres i samarbejde med andre institutioner eller virksomheder, der forpligter sig økonomisk i den givne aktivitet. Man kan tale om en form for "gearing" af det aktivitetsvolumen, som - hvis det alene var baseret på den nordiske institutions egne midler (Ministerrådets bevillinger) - ville være betydeligt mindre. Sådanne virkninger fremgår som hovedregel ikke umiddelbart af de budget- og regnskabsmæssige oplysninger for de institutioner, hvor forholdet gør sig gældende. Eksempler på denne aktivitetsgearing findes bl.a. på institutionsområderne NI, NORDTEST og SNS.

B. Øget vægt på bilaterale/nationale bidrag

I adskillige tilfælde er specialiserede - f.eks. grundforskningsprægede - nordiske institutioner blevet så stærkt integrerede i et lokalt/nationalt miljø, at dette i nogen grad overskygger institutionens nordiske særpræg og dens faktiske fællesnordiske finansiering, samtidig med at institutionen er stærkt værdsat i sit 'nationale' fagmiljø. Det nuværende finansieringssystem indebærer, at Nordisk Ministerråd har en styringsfunktion, som går på tværs af nationale myndigheders rolle. Samtidig kan fokuseringen på enkeltinstitutioner virke konserverende på prioriteringen mellem fagområder.

Meget kan tale for en forøgelse af værtslandets finansieringsbidrag - eventuelt en fuldstændig national overtagelse heraf - i sammenhæng med at der mellem de nordiske lande aftales en specialisering, ud fra de nationale forskningspolitikker. Det forudsættes samtidig, at universiteterne i de nordiske lande er frie, åbne og universelle inden for et regionalt nordisk område. Gennem en hel eller overvejende national finansiering vil institutionen blive integreret i det nationale styringssystem, og der vil ske en aflastning af Nordisk Ministerråds budget. Samtidig kan der ske en 'prøvelse' af institutionens værdi for sine primære interessenter.

Alternativet til en national "adoption" af institutionen kan bestå i enten projektbaserede tilskud fra Nordisk Ministerråd direkte til institutionen eller basisbevillinger givet til den nationale "værtsinstitution" - typisk det berørte universitetsfakultet, hvor den nordiske forskningsinstitution har hjemsted. I sidstnævnte tilfælde vil styringen kunne ske i sammenhæng med den nationale forskningsinstitution, som samtidig vil blive ansvarlig for resultater og resultatrapportering overfor Nordisk Ministerråd. Den sidstnævnte model kombinerer i højere grad de forskellige hensyn.

Generelt kan en national varetagelse af rene sekretariatsfunktioner være fordelagtig og helt eller delvis erstatte den fælles institution. En rullende sekretariatsfunktion, som går på omgang mellem nationerne, kan være en fleksibel og omkostningseffektiv model, som samtidig holder godt fast i funktionens fællesnordiske forankring og sigte. En model af denne type findes på skovforskningsområdet (SNS).

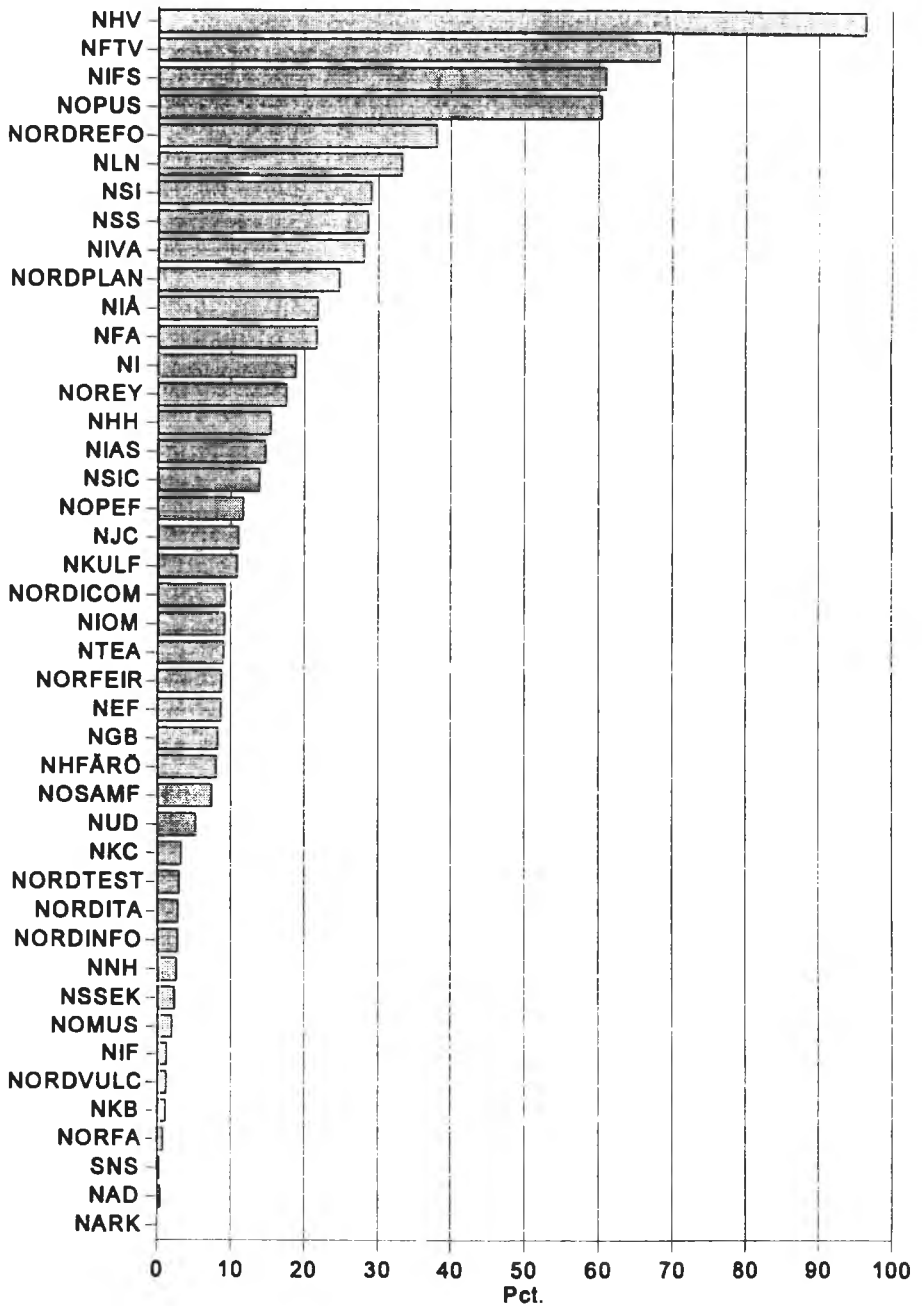
C. Synliggørelse og reduktion af krydssubsidiering

Der finder på nogle områder en vis intern omsætning - krydssubsidiering - sted mellem nordiske institutioner, som hver for sig modtager tilskud fra Nordisk Ministerråd. I nogle sammenhænge er sådanne indirekte tilskud tilsigtede, fordi hovedopgaven for nogle institutioner er at yde tilskud til bestemte aktivitetstyper. Her kan eksempelvis nævne NorFA og NORD-PLUS samt Teater og Dans i Norden (NTEA).

Men som hovedregel vil krydsende subsidiering ikke være hverken tilsigtet eller acceptabel set fra de politiske beslutningstageres side. Tværtimod vil en sådan "penge-runddans" være medvirkende til at sløre den reelle efterspørgsel og forskyde målet for de udadvendte resultater, som er institutionens 'legitime' grundlag. I stedet for at tilgodese en direkte udadvendt aktivitetsflade tenderer krydssubsidieringen til at lukke de berørte nordiske institutioner om sig selv - i yderste fald i et selvtilstrækkeligt og - så længe der flyder midler til - selvbekræftende organisatorisk netværk. Undersøgelsen har vist eksempler på indirekte tilskud på institutionsområderne NIAS, NIF og NORDITA. Det kritiske moment er imidlertid af principiel karakter - og fokus må primært rettes mod de områder, hvor omfanget af indirekte tilskud er ukendt.

Der er grund til at undersøge denne problemstilling yderligere.

Figur 1. Institutionernes eksterne finansieringsgrad¹⁾ i pct af den samlede finansiering, 1994

¹⁾ Oversigten omfatter ikke de tre finansielle institutioner NIB, NEFCO samt NDF, idet disses finansieringsforhold har speciel karakter.

2.2.3 Forholdet mellem styrelse og driftsorganisation.

Alle institutioner omfatter en styrelse (bestyrelse), hvis opgave er af overordnet ledelsesmæssig karakter, og en driftsorganisation, hvis opgave er udførende i form af produktion af ydelser indenfor de forskellige sektorområder. I enkelte tilfælde er der et vist sammenfald mellem styrelse og det udførende organ - f.eks. hvor institutionen har karakter af et råd, f.eks. NEF, eller en bedømmelseskomité, f.eks. NOMUS.

A. Styrkelse af ledelsesfunktionen

Undersøgelsen giver anledning til den observation, at rollefordelingen mellem Nordisk Ministerråd, institutionernes styrelser og den daglige ledelse og drift af institutionerne kan have fordel af forenkling og præcisering. Det er i særlig grad vigtigt, at der er fuld forståelse for styrelsens rolle som overordnet ledelse, der har ansvaret for en udvikling og præcisering af institutionens mål, strategier og resultater samt - ikke mindst - en stadig og kritisk vurdering af resultaterne set i lyset af de fastlagte mål og resultatkrav.

En principiel klargøring af styrelsens opgaver og ansvar vil kunne styrke styrelsesarbejdets ledelsesfunktion. I denne forbindelse bemærkes, at de nordiske samarbejdsministre i december 1994 godkendte et revideret sæt "normalvedtægter" (normalstadgar) for de fællesnordiske institutioner, hvori styrelsens ansvar overfor Nordisk Ministerråd understreges sammen med de policy-skabende og strategiske opgaver i relation til de overordnede målsætninger. Det må sikres, at der ikke består uoverensstemmelse mellem vedtægterne og begrebet nordisk nytte. Også forholdet mellem institutionens mål og medarbejderinteresser - i form af f.eks. medarbejderrepræsentation i styrelsen - bør indgå i en sådan klargøring. Der sigtes efter det planlagte mod, at alle institutioner gennemfører en revurdering af sine vedtægter inden efteråret 1996.

Den igangsatte modernisering af institutionernes vedtægter bør følges op og følges tæt fra ministerrådssekretariatets side med henblik på at sikre både fremdrift og indhold i de processer og drøftelser, som skal finde sted i de enkelte institutioners styrelser og berørte fagmiljøer.

B. Bredere rekrutteringsgrundlag til styrende organer

Rekrutteringsgrundlaget for medlemmer til styrelserne findes oftest indenfor et forholdsvis afgrænset fagligt eller intersemæssigt segment. Dette udgangspunkt er på den ene side naturligt og en styrke for aktiviteten, men indebærer samtidig en risiko for, at styrelsen i realiteten "smelter sammen" med driftsinstitutionen i et begrænset fælles mål om at maksimere institutionens andel af Nordisk Ministerråds budget, dvs. en overvægt på "fund-raising" indenfor den eksisterende samarbejdsstruktur. Dette sker i givet fald på bekostning af ovennævnte måludvikling, resultatstyring og opfølgning, som styrelsen har ansvaret for på vegne af Nordisk Ministerråd.

Det bør derfor overvejes, i større udstrækning end hidtil, at rekruttere styrelsesmedlemmer også udenfor de åbenbare faglige interessenters kredse - eventuelt som et strukturelt supplement til den rekruttering, der finder sted fra områdets primære segment. Et supplerende rekrutteringskriterium kan være potentielle kandidaters erfaring med professionelt bestyrelsesarbejde. Endelig kan styrelsens ledelsesfunktion styrkes gennem forberedende aktiviteter, der tager direkte sigte på indføring i krav og forventninger til styrelsesarbejdet. Det kunne f.eks. ske i form af tilpassede seminarer eller kursuslignende aktiviteter med især nye styrelsesmedlemmer som målgruppe.

C. Mindre styrelser

Styrelsens omfang eller medlemstal kan have særsigt betydning for dens måde at fungere på, herunder dens mulighed for at varetage en effektiv og retningsgivende ledelsesfunktion. Hertil hører også, at det ledelsesmæssige ansvar træder tydeligt frem. Undersøgelsen viser, at styrelserne har meget varierende størrelse - fra minimum 4 medlemmer til et maximum på 17 medlemmer. Det kan samtidig konstateres, at styrelsernes medlemstal ikke har nogen bestemt sammenhæng med institutionens størrelse i form af budgetgrundlag, aktivitetsomfang, antal ansatte eller lignende (Se bilagstabel¹⁾). Det må erindres, at enkelte styrende organer har karakter af råd, komite eller lignende, jfr. ovenfor pkt. A.

Omfangsrige styrelser kan selvsagt bedre afspejle og repræsentere en samlet interessentflade end en mindre styrelse. Det må imidlertid understreges, at styrelserne ikke har til opgave at være "repræsentantskaber", men at være styringsorganer koncentreret om at varetage ledelsesopgaver, som er overladt dem af - og som skal håndteres på vegne af - Nordisk Ministerråd.

Der bør klart tilstræbes styrelser med et begrænset deltagerantal - som hovedregel højst 5 medlemmer. Hertil kan komme repræsentanter fra de selvstyrende områder. Et begrænset antal medlemmer i styrelserne vil i sig selv styrke den ledelsesmæssige fokusering og koncentration. En sidegevinst ved mindre styrelser vil i langt de fleste tilfælde være reducerede omkostninger (færre rejser, diæter/dagpenge m.v.) jfr. også afsnittet nedenfor om administrative omkostninger.

Samtidig kan klare tidsbegrænsninger i styremedlemmers funktionsperiode være med til at skabe dynamik og fornyelse inden for styrelserne.

¹⁾ Här ej tryckt (bilaga G).

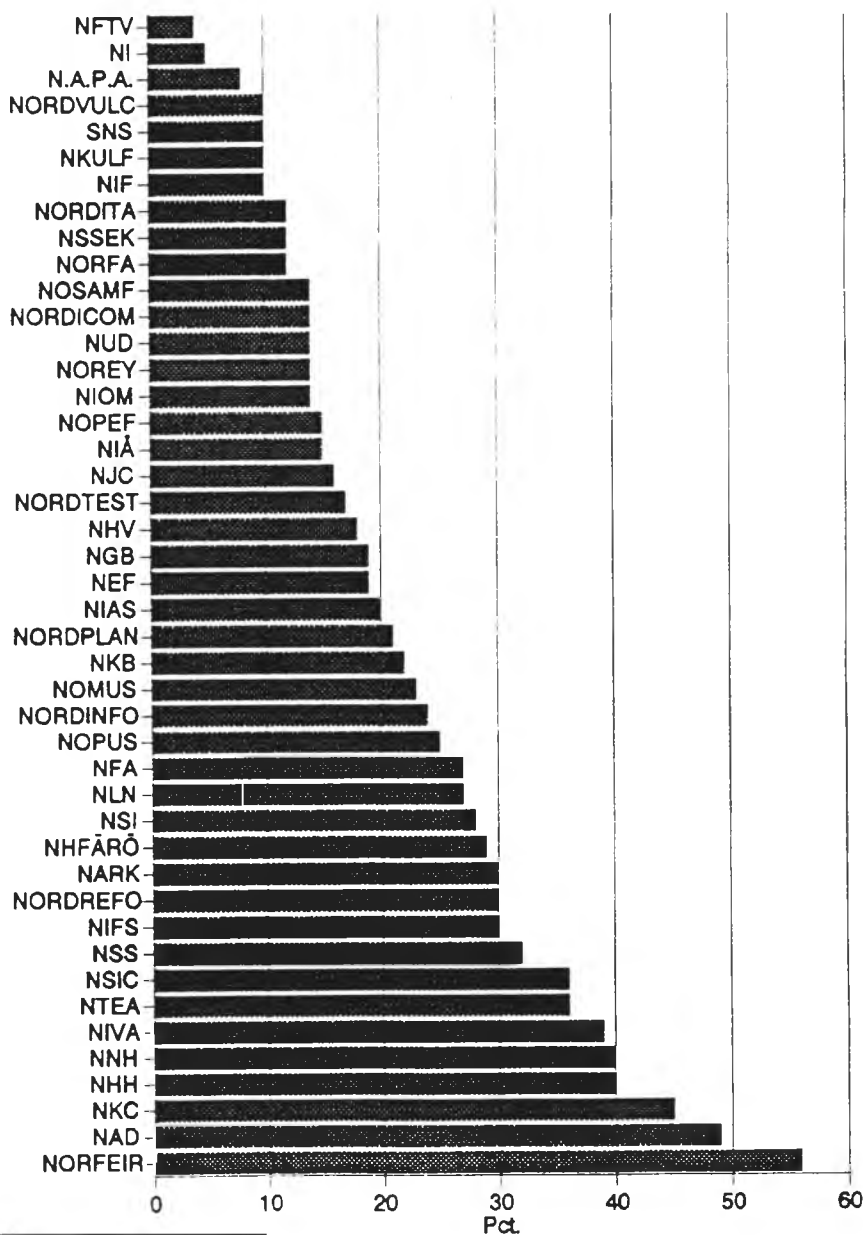
2.2.4 Forholdet mellem produktion og administration

Det er kendetegnende for institutionsområdet som helhed, at langt de fleste er ganske små. Kun 12 af de undersøgte 47 institutioner har en omsætning på over 10 mill. DKK pr. år (1994). Dette indebærer systematiske risici for at administrations- og driftsomkostninger bliver store, på bekostning af institutionens evne til at producere og levere de sluttydelser (produkter), som er institutionens hele eksistensberettigelse. Eller med andre ord: Meget små institutioner kan have særlig risiko for at resultere i ineffektiv ressourceanvendelse.

A. Samlokalisering, fusionering eller anden driftsfællesskab

Undersøgelsens resultater bekræfter tilstedeværelsen af sådanne risici. Mange institutioner har betydelige - i visse tilfælde voldsomt store - administrative omkostninger. Det viser sig undertiden i form af en uforholdsmæssig stor andel administrative medarbejdere i forhold til det fagligt-akademiske personale. En anden indikator kan være de relative omkostninger til husleje og kontorfaciliteter. Der er eksempler på, at alene huslejen i kraft af uhensigtsmæssige lejemaal beslaglægger en ressourceandel, som er på linje med det ressourceomfang, som udmøntes i sluttydelser. En tredje indikator er den nævnte byrde, som institutionens styrelse udløser i form af rejser, diæter og lignende.

Figur 2. Institutionernes administrative omkostninger¹⁾ i pct af de samlede omkostninger, 1994

¹⁾ De viste administrative omkostninger er baseret på institutionernes egne opgørelser heraf. Det foreligger ikke præcise fælles kriterier for disse opgørelser. Det anbefales, at Nordisk Ministerråd pålægger dets sekretariat at udvikle ensartede kriterier for opgørelse og rapportering af institutionernes ressourcefordeling mellem primær aktivitet (produktion) og sekundær aktivitet (administration m.v.).

Det er afgørende for det institutionelle samarbejdes effektivitet og troværdighed, at ressourceanvendelsen omsættes i faktiske og tilsigtede resultater. Et grundlæggende hensyn bør som udgangspunkt tage sigte på at minimere de rent administrative omkostninger. Dette kan ske gennem reduktion af styrelsens medlemstal, gennem aktiv tilpasning af institutionens fysiske infrastruktur (lokaler, udstyr etc.) til det faktiske behov. I denne forbindelse bør der særligt lægges vægt på mulighederne for at opnå skalafordele ved sammenlægning (fusionering) eller samlokalisering af institutioner, herunder mulighederne for at etablere fælles servicefunktioner som f.eks. fælles reception, fælles telefonservice, fælles kopierings- og trykkekapacitet m.v. Sådanne fordele kan opnås såvel ved samlokalisering af to eller flere nordiske institutioner som ved samlokalisering af en nordisk institution med nationale institutioner.

Nordisk Ministerråd bør udarbejde fælles kriterier for at adskille interne og eksterne udgifter og pålægge institutionerne at kortlægge ressourcbruken på de to områder.

2.2.5 Overlappende strukturer

Det kan bemærkes, at der inden for de forskellige sektorer eller fagområder ofte findes en samlet samarbejdsstruktur, som er præget af flere institutionelle lag. Et fagområde kan f.eks. være dækket ind med både én eller flere fællesnordiske institutioner, en samarbejdskomité, et projektsamarbejde, ét eller flere netværk - samt bilaterale samarbejdsformer mellem nationale institutioner.

Udnyttelse af "netværks-økonomi" i nordisk samarbejde, herunder informationsteknologiske muligheder, kan mindske behovet for især organer med blot koordinerende funktion. Samtidig kan producenter, kunder og interessegrupper kobles sammen på en nem og økonomisk fordelagtig måde.

Alt i alt understreger disse forhold de mange positive muligheder for udøvelse af det nordiske samarbejde. Men samtidig rejser dette spørgsmål, om ikke andre, mere fleksible, strukturer end de permanente fællesnordiske institutioner i vid udstrækning allerede varetager tilsvarende typer af samarbejdsopgaver. I den konkrete drøftelse af de enkelte institutioner peges i flere tilfælde på muligheden af at styrke samarbejdet gennem en fjernelse af overlappende strukturer.

2.2.6 Forskydning af overordnede mål

Et meget stort antal institutioner, mere end halvdelen, angiver selv, at samarbejde med og støtte til nærområderne, særligt Baltikum, er blandt institutionens vigtigste mål og opgaveområder. Dette gælder også en række institutioner, hvis primære mål vanskeligt kan forbindes med særlige baltiske problemstillinger eller indlysende behov set fra baltisk side. Dette rejser spørgsmålet, om der i nogen grad er sket en målforskydning for flere institutioner - i yderste fald en kompenserende målforskydning, fordi insti-

tutionens oprindelige mål enten er opfyldt eller har tabt politisk eller faglig relevans.

Det skal samtidig bemærkes, at der politisk set er lagt stærk vægt på, at de nordiske institutioner og det nordiske samarbejde orienterer sig også mod nærområderne, hvilket givetvis har været med til at motivere institutionerne for at orientere sig mod Baltikum. På den anden side synes omfanget og styrken i denne prioritering at risikere at tilsidesætte adskillige institutioners primære mål og opgaver. Politisk afklaring synes nødvendig.

Table 2. Oversigt over institutionernes Baltikum-orientering

Institution:	Institutioner der angiver indsats i Baltikum som en af dens primære aktiviteter
1. NAD	X
2. NIVA	X
3. NOSAMF	
4. NIAS	
5. NKB	X
6. NUD	X
7. NEF	X
8. NORFEIR	
9. NFTV	
10. NIF	X
11. NORFA	X
12. NORDITA	X
13. NGB	X
14. NNH	
15. NHH	X
16. NHV	X
17. NI	
18. NIB	X
19. NJC	X
20. NKC	X
21. NOREY	
22. NKULF	
23. NLN	X
24. NORDICOM	
25. NEFCO	X
26. NOMUS	
27. NARK	X
28. NFA	X
29. NHFÄRÖ	
30. N.A.P.A.	
31. NIÅ	X
32. NIOM	
33. NOPEF	X
34. NORDTEST	X
35. NORDREFO	
36. NORDPLAN	X
37. NSI	
38. NIFS	
39. SNS	
40. NOPUS	X
41. NSIC	X
42. NSS	
43. NSSEK	X
44. NTEA	
45. NDF	
46. NORDINFO	X
47. NORDVULC	

2.3 Oversigt over institutionsvurderingens resultater

2.3.1 Den geografiske dimension

Den geografiske dimension viser, at nogle institutioners ydelser (output-siden/brugere/deltagere) hovedsageligt dækker et enkelt nordisk land - det land, hvor institutionen har hjemsted. Det gælder f.eks. NORDPLAN, NordREFO, Nordisk Sunhedshøjskole (NHV), Nordisk Sprog- og Informationscenter (NSIC) og Nordisk Samisk Institut (NSI), men de fleste institutioner dækker rimeligt hele Norden.

Set fra indsats-siden kniber det mere at opnå en nordisk spredning. Op mod 20 institutioner har overvægt af ansatte fra værtslandet og for nogle stammer også lederen fra værtslandet, hvilket ikke styrker institutionens fællesnordiske forankring. Principielt bør lederen af institutionen altid være fra et andet land. I nogle tilfælde er den nationale overvægt i personaletilknytningen en naturlig følge af, at institutionen meget lille. I andre tilfælde er der tale om de "nordiske huse", som dog ikke nødvendigvis behøver at være "skævt" bemandede.

For andre indsatsfaktorer som basisbevilling, andre bidrag samt deltagere i udøvelse af aktiviteter (arrangementer, kurser m.v.) er der som hovedregel tale om bred nordisk repræsentation.

2.3.2 Samfundsøkonomisk nytte/synergi

Der er kun få institutioner, som er baseret på, at man er gået sammen om større investeringer, f.eks. teknologiske fællesanlæg - informationsteknologi, testinstrumenter etc. Nogle institutioner er dog udtryk for fællesinvesteringer: NORDTEST, NORDVOLC, NIOM, NORDICOM, NORDINFO, Nordisk Genbank.

De fleste institutioner er snarere orienteret mod fælles udnyttelse og udvikling af faglig kompetence for derigennem at udvikle fagområdet mere effektivt, end hvis parterne agerede hver for sig. Men mange institutioner repræsenterer så smalle fagområder, at de *ikke* spiller en overbevisende rolle med hensyn til at løfte fagudviklingen mere end det, som almindeligt samarbejde kan medføre.

Eksempler på dette er Nordisk Journalist Center (NJC), Nordens Folkelige Akademi (NFA); Nordisk Institut for Folkediktning (NIF), Nordisk Statistisk Sekretariat (NSSEK), Nordisk Kontaktmandsorgan for Narkotikaspørgsmål (NNARK), Nordisk Samisk Institut (NSI), Nordisk Sundhedshøjskole (NHV), Nordiske Husholdnings-Højskole (NHH), Nordisk Råd for Forskning i IntegrationsRet (NORFEIR), Nordisk Økonomisk Forskningsråd (NEF), Nordisk Samarbejdskomite for Arktisk Medicinsk Forskning (NOSAM), Nordisk Institut for Regionalpolitisk Forskning (NordREFO), Nordisk Institut for Samfundsplanlægning (NORDPLAN), Nordisk Sprogsekretariat (NSS), Nordisk Udviklingsprogram for Udvikling af Social Service (NOPUS), Nordisk Komite for Byggebestemmelser (NKB).

Eksempler på institutioner, som vurderes stærke med hensyn til faglig kompetence og evnen til at skabe en indsats, som løfter fagområdet ekstra,

er Nordisk Vulkanologisk Institut (NORDVOLC), Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS), Institut for Søret (Nifs), Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (NORDITA), Nordisk Film og TV-Fondet (NFTV), Nordisk Investeringsbank (NIB), Nordisk Udviklingsfond (NDF), Nordisk Dokumentationscentral for Massekommunikationsforskning (NORDICOM), Nordisk Samarbejdsorgan for Videnskabelig Forskning (NORDINFO), Nordisk Institut for Videreuddannelse indenfor Arbejdsmiljøområdet (NIVA), Nordisk Miljøfinansieringsselskab (NEFCO), Nordisk Projekteksporthold (NOPEF), Nordisk Lægemedel-Nævn (NLN), Nordisk Institut for Odontologisk Materialeprøvning (NIOM) samt NORDTEST.

Institutionernes særlige bidrag til - og vægt på - at bygge netværk kan til en vis grad vurderes positivt. Men netværksdannelse er ikke i sig selv berettigende til, at en institution kan karakteriseres som 'nordisk nyttig'. Netop netværksdannelse er en ganske almindelig del af samarbejdet mellem nationale institutioner eller myndigheder. Derimod er netværksaktiviteten vurderet som et aktiv i situationer, hvor netværksopbygningen klart ville være vanskelig, såfremt institutionen ikke fandtes. Sådanne situationer findes eksempelvis på meget fragmenterede fagområder med spredt repræsentation, f.eks. "Teater og Dans i Norden" (NTEA) og Nordisk Musik Komité (NOMUS).

2.3.3 Resultat kvalitet/gennemslagskraft

Konkurrence om deltagelse og efterspørgsel har her været vigtige indikatorer for at få et indtryk af institutionens faglige anseelse og evnen til at markere synlighed og resultater. Også institutionens evne til at spille en rolle som leverandør af beslutningsgrundlag for nationale myndigheder kan indikere et væsentligt træk.

Generelt har de mange små institutioner vanskeligt ved at slå igennem og vanskeligt ved at overbevise om ekstra kvalitet i resultaterne - om at institutionen har noget specielt at byde på. Der er dog eksempler på små institutioner, som spiller en aktiv og anerkendt rolle, f.eks. Nordisk Institut for Videreuddannelse indenfor Arbejdsmiljø (NIVA), Nordisk Lægemedel-Nævn (NLN), Nordisk Udviklingsfond (NDF) og Nordisk Nævn for Alkohol og Narkotikaforskning (NAD).

Også visse store institutioner har haft vanskeligt ved at tilgodese de opstillede nyttekriterier. Det drejer sig eksempelvis om Nordisk Industrifond (NI) og Nordisk Institut for Samfundsplanlægning (NORDPLAN).

2.4 Opfølgning

Der er behov for beslutninger, som tages hurtigt og samlet, således at de politiske signaler til såvel offentligheden som de berørte institutioner, styrelserne og de ansatte kan fremstå klare, velbegrundede og modvirke den uklarhed og usikkerhed, som ellers med stor sandsynlighed ville følge en eventuel spredt og opdelt beslutningsproces.

Arbejdsgruppen har konstateret, at der har været gennemført en række evalueringer i løbet af de sidste år uden at dette har ført til nedlæggelser

eller til væsentlige ændringer ud over ændringer i de økonomiske rammebetingelser. Kritiske evalueringer og usikkerhed om institutionens videre drift har i flere tilfælde virket demotiverende. Det er derfor vigtigt, at tiltag som følge af denne rapport følges hurtigt op.

På den anden side er det klart, at selve gennemførelsen af de politiske beslutninger, der tages, må tilrettelægges indenfor et tidsperspektiv, som vil virke fremmende for ændringsbeslutningernes indhold og overordnede mål: At fremme det nordiske samarbejde; at øge graden af nordisk nytte af den samlede indsats og af de faktiske aktiviteter. Dette indebærer efter arbejdsgruppens opfattelse, at der ikke bør være samme 'afløbsperiode' for alle de foreslåede ændringer.

Normalt vil ændringer skulle tilrettelægges over en periode af mindst et budgetår, hvorved samtidig skabes grundlag for en smidig frigørelse eller eventuelt omplacering af medarbejdere.

I den forbindelse bør der lægges vægt på i videst muligt omfang at lade eksisterende kontraktforhold og eventuelle projektperioder m.v. ophøre ved naturligt afløb eller gennem frivillige aftaler.

Gennemførelse af forslagene fordrer i sig selv en markant ledelsesindsats. Det er Arbejdsgruppens opfattelse, at gennemførelsen af beslutninger må sikres en maksimal politisk opmærksomhed og energi.

Der er samtidig brug for en synlig og energisk administrativ opfølgning for at sikre gennemførelse af Ministerrådets beslutninger vedrørende institutionerne.

3. Den enkelte fællesnordiske institution

I det følgende beskrives og gennemgås hver enkelt af de omfattede 47 institutioner. Grundlaget for beskrivelsen og analysen er alle de omtalte led i undersøgelsen som helhed: Selvangivelser, interessentinterviews, samtaler med nøglepersoner hos berørte nationale myndigheder. Undersøgelsen munder ud i en vurdering af institutionen i lyset af begrebet nordisk nytte og angivelse af anbefalinger for hver enkelt institution.

At resultatet af denne vurdering sker på baggrund af begrebet nordisk nytte og dets vurderingskriterier skal fremhæves, idet flere institutioner, som bedømmes kritisk - som ikke tilgodeser kravene til nordisk nytte - meget vel kan tænkes at opnå gode skudsmål ud fra andre hensyn eller kriterier. Arbejdsgruppen har lagt afgørende vægt på mandatets principper for 'nordisk nytte' og på en præcis og konsekvent anvendelse af begrebet. Dette kan undertiden være i modstrid med mere almene vurderinger af nordisk samarbejde og andre værdiopfattelser af nytte. Det kan også i enkelttilfælde være i modstrid med institutionens formål og politiske prioritering.

Som det fremgår af den specifikke gennemgang, har et negativt vurderingsresultat i de fleste tilfælde ført til forslag om, at institutionens finansielle og organisatoriske tilhørsforhold til Nordisk Ministerråd ændres afgørende - enten i form af afvikling eller omlægning.

Forslag om afvikling indebærer, at institutionen gives mulighed for at afprøve andre potentielle eksistensgrundlag uden for Nordisk Ministerråds regi og budget, f.eks. rent national finansiering eller finansiering gennem interessenters og kunders betaling for ydelser.

Hvor intet andet er oplyst, er de økonomiske størrelser i det følgende angivet i danske kroner, DKK. De angivne data for bl.a. administrative omkostninger bygger på institutionernes egne oplysninger. Det vil være hensigtsmæssigt for den fremtidige styring, om Nordisk Ministerråds Sekretariat udformer ensartede kriterier for opgørelse af ressourcefordeling mellem primær og sekundær aktivitet.

1. Nordisk Nævn for Alkohol- og Narkotikaforskning (NAD)

Formål

NAD har til opgave at initiere og planlægge nordiske forskningsprojekter, fremme tværvideenskabelige kontakter samt nordisk informations- og dokumentationsarbejde.

Aktivitet

NAD udgiver bøger, artikler og tidsskrift om alkohol- og narkotikaspørgsmål i Norden samt EU og de baltiske nærområder. Herudover arbejdes med udredninger og forskernetværksregister over forskningsinstitutioner og biblioteker over hele verden.

Ressourcer

NAD er finansieret af Nordisk Ministerråd med i alt 2,786 mill. kr.(1994), heraf 0,143 mill. som projektbevilling. Herudover havde NAD en renteindtægt på 0,013 mill. kr. Totalomsætning 2,799 mill. De administrative omkostninger udgør knap 50 pct af de samlede omkostninger.

Der er tilknyttet 3 medarbejdere, heraf 1 administrativt beskæftiget. Styret omfatter 15 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Stor

NAD's ydelser anvendes ret bredt i Norden, mens institutionens produktion alene er baseret på finske ansatte. Udbyttet i form af fælles opbygning og udnyttelse af kompetence er god, men omkostnings-effektiviteten er præget af store administrationsomkostninger, knap 50 pct. af omkostningerne. Kvaliteten af de faglige resultater er på et højt niveau og institutionens internationale viden og orientering fin. NAD's gennemslagskraft er ret god - dog helt overvejende orienteret mod forskningsverdenen. Interessenter lægger vægt på NAD.

Undersøgelsen har vist, at det vil være en fordel om institutionen orienterer sig mere mod de praktiske, anvendelses-orienterede aspekter og muligheder omkring håndtering af alkohol- og narkotikaspørgsmål. For at styrke det praktiske samspil mellem forsknings- og myndighedsindsats på

området kan NAD overvejes sammenlagt (fusioneret) med Nordisk Kontaktorgan for Narkotikaspørgsmål (NARK). Minimalt bør NAD og NARK samlokaliseres, dels for at fremme den faglige synergi, dels for at øge omkostningseffektiviteten gennem fælles administrative funktioner.

NAD's styrelse bør reduceres markant fra dets nuværende størrelse på 15 medlemmer. En minimeret fælles styrelse for NAD og NARK bør overvejes.

2. Nordisk Institution for Videreuddannelse inden for Arbejdsmiljøområdet (NIVA)

Formål

NIVA har som formål at arrangere videreuddannelse for specialister inden for arbejdsmedicin, arbejdspsykiatri og virksomhedspleje.

Aktivitet

NIVA afholder videregående kurser på arbejdsmiljøområdet, administrerer nordisk arbejdsmiljøforskningsprojekt og varetager netværksarbejde for at sprede nordisk kompetence på arbejdsmiljøområdet. De baltiske lande inddrages i aktiviteten.

Ressourcer

Totalomsætningen var i 1994 på 3,376 mill. kr., hvoraf Nordisk Ministerråd finansierede 2,202 kr. som basisbevilling og 0,226 mill. kr. som projektbevilling. Indtægter ved brugerbetaling udgjorde 0,935 mill. kr., mens renteindtægt androg 0,013 mill. kr. Knap 40 pct af de samlede omkostninger anvendtes til administration.

Medarbejderstaben var på 3 ansatte, hvoraf mindst 1 årsværk kan anses for administrativt beskæftiget ifølge omkostningsfordelingen. Der er 5 medlemmer i styret.

Vurdering af nordisk nytte: Stor

Instituttets ydelser anvendes meget bredt i Norden, og deltagelsen i produktionen er rimeligt bredt forankret. De producerede uddannelser har meget ringe overlap til anden virksomhed i Norden og skaber derfor fælles fordele både med hensyn til omkostninger og i form af effektiv kompetenceudnyttelse. Resultatkvaliteten er høj og udviklingskapaciteten god. Gennemslagskraften er stor, både i og uden for Norden, hvilket bl.a. viser sig i form af betydelig efterspørgsel og stor andel brugerfinansiering, ca. 28 pct. af omsætningen.

NIVA anbefales videreført med fortsat vægt på, at ydernes kvalitet skal kunne tiltrække mest mulig efterspørgsel. Brugerfinansieringen bør kunne øges. Herved kan finansieringen understøtte en orientering mod de praktiske forhold og behov på arbejdsmiljøområdet. Der må samtidig lægges vægt på aktivitetsområdets betydning i forhold til den europæiske

udvikling. Institutionens fremtidige aktivitet og resultater må tilrettelægges med sigte på en stærkere kobling til Europasamarbejdet og dets organisationer indenfor dette fagområde.

3. Nordisk Samarbejdskomité for Arktisk Medicinsk Forskning (NoSAMF)

Formål

Samarbejdskomitéen har til opgave at fremme arktisk medicinsk forskning i de nordiske lande.

Aktivitet

NoSAMF initierer forskningsprojekter, afholder kurser, seminarer, konferencer og varetager dokumentations- og publikationsvirksomhed, herunder udgivelse af tidsskrift.

Ressourcer

Den samlede omsætning i NoSAMF var i 1994 på 1,735 mill. kr., hvoraf Nordisk Ministerråd birog med en basisbevilling på 1,607 mill. kr. Der solgtes ydelser for 0.036 mill. kr. mens andre kilder, bl.a. via NorFA, bidrog med 0.093 mill. kr. Administrationsomkostningerne lå på ca. 14 pct. af de samlede omkostninger.

NoSAMF har 3 medarbejdere, heraf 2 beskæftiget administrativt. Institutionens styre omfatter 12 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Lav

NoSAMF har en meget beskeden bredde i sin geografiske forankring, både hvad angår deltagelsen i produktionen og anvendelsen af ydelser. Der er ikke påvist omkostningsmæssige fordele, effektivitetsgevinster eller særskilt faglig synergi. Kvaliteten af resultaterne er svingende og gennemslagskraften lav. Fremtidsperspektivet er svagt.

Det kan tages til efterretning og støttes, at NoSAMF er besluttet at udgå af Nordisk Ministerråds budgetter.

4. Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS)

Formål

NIAS har til formål at drive forskning om Asien og at koordinere og stimulere de nordiske landes Asienforskning. Desuden har institutionen til opgave at sørge for hjælpemidler, som kan støtte forskning og undervisning inden for fagområdet.

Aktivitet

NIAS varetager forskning, opbygning af faglige netværk samt publicering af forskningsresultater og tidsskrift. Herudover driver NIAS biblioteks-virksomhed, forskeruddannelse og arrangerer videnskabelige konferencer.

Ressourcer

Instituttet har en årsomsætning (1994) på 7,650 mill. kr., hvoraf Nordisk Ministerråd bidrog med 6,435 mill. kr. En mindre indtægt stammede fra NorFA, mens nationale institutioner og opdragsgivere finansierede op mod 1 mill. kr. De administrative omkostninger er på ca. 20 pct. af de samlede omkostninger. Der er tilknyttet 16 årsværk, heraf over halvdelen i tidsbe-grænsede ansættelser. Op til 5 ansatte er administrativt beskæftigede. Sty-ret omfatter 8 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Stor

NIAS's ydelser anvendes bredt i Norden og deltagelsen i instituttets pro-duktion er ligeledes bredt forankret. Der er tale om visse samdriftsfordele, f.eks. i form af unikt fagbibliotek, men væsentligste gevinst består i styrkel-sen af den faglige kompetenceopbygning. Resultat kvaliteten er på et højt niveau, også i international sammenhæng, og gennemslagskraften god - også udenfor forskningskredse.

Der bør sættes på øget bruger- og markedsorientering, herunder forøget brugerbetaling fra alle typer af interessenter/rekvirenter samtidig med en øget vægt på projekter og projektf finansiering.

I lighed med andre kvalificerede forskningsinstitutioner, som støttes fi-nansielt af Nordisk Ministerråd, bør der på sigt tilvejebringes en samlet forskningsmæssig strategi som prioriteringsgrundlag for støtten. Det anbe-fales derfor, at Ministerrådets finansielle støtte til institutionen tages op til overvejelse på baggrund af en samlet prioritering af Nordisk Ministerråds engagement på forskningsområdet. For at sikre en dynamisk nordisk forskningspolitik anbefales, at Ministerrådets støtte til forskellige fagom-råder efter en overgangsperiode prioriteres inden for en rammebevilling til forskningsområdet som helhed. I denne forbindelse kan der bl.a. tilstræ-bes en højere grad af national finansiering, eventuelt en national "adop-tion" af institutionen i sammenhæng med en aftalt forskningsmæssig specialisering mellem de nordiske lande.

5. Nordisk Komité for Byggebestemmelser (NKB)

Formål

Byggekomitéen har til formål at fungere som samarbejdsorgan for de fem nor-diske landes centrale bygningsmyndigheder.

Aktivitet

NKB arbejder med regler og standarder/normer for byggeri og for bygge-riets forskellige funktioner: Sikkerhed, brandforhold, miljø m.v. Der publiceres resultater og arbejdes med vidensoverførsel bl.a. gennem seminarer og skrifter.

Ressourcer

Byggekomitéen har en samlet årsomsætning (1994) på 3,133 mill. kr., som fordeler sig med 1,401 mill. kr. som basisbevilling og 1,696 mill. kr. som projektbevilling fra Nordisk Ministerråd. Herudover indgår en beskeden renteindtægt. NKB anvender ca 22 pct. af de samlede omkostninger på administration.

Personalet svarer til 1 årsværk, som fordeler sig med halvdelen til fagligt arbejde og halvdelen til administration. Der trækkes på tekniske sekretærer i hvert land, særskilt finansieret af disse. NKB's styre omfatter 9 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Lav

Instituttet er ikke bredt dækkende, hverken når der ses på deltagelsen i virksomheden eller anvendelsen af resultater/ydelser. Omkostnings-effektiviteten er utilstrækkelig bl.a. som følge af instituttets størrelse og bidraget til faglig synergi og kompetenceudvikling er ikke overbevisende. Der findes adskillige beslægtede og overlappende nationale organer med denne type opgaver. Resultat kvaliteten er rimelig, men præget af manglende gennemslagskraft, idet de nationale byggemyndigheder samarbejder direkte. NKB har kun på få områder kunnet slå igennem i forhold til det europæiske samarbejde på dette fagområde.

Det anbefales, at instituttets funktion fuldt ud overgår til det allerede eksisterende samarbejde mellem de nordiske landes nationale byggemyndigheder og finansieres direkte af disse som del af den løbende aktivitet. I konsekvens heraf kan NKB udgå af Nordisk Ministerråds budget.

6. Nordisk Uddannelsescenter for Døvblinde (NUD)

Formål

Døvblindeinstituttet har til opgave at støtte og komplementere de nationale indsatser for personaleudvikling for alle, der arbejder med døvblinde børn, unge og voksne i Norden.

Aktivitet

NUD tilrettelægger og udfører uddannelser (kurser og konferencer), varetager udviklingsarbejde og service i form af bibliotekstjeneste, publicering m.v. De baltiske lande inddrages i aktiviteterne.

Ressourcer

Den samlede omsætning i Døvblindeinstituttet er 6,638 mill. kr. (1994), som dækkes af Nordisk Ministerråd gennem en basisbevilling på 5,993 mill. kr. og en projektbevilling på 0,297 mill. kr. Eksterne kilder dækker 0,348 mill. kr. Administrationsomkostningerne var i samme periode på 0,899 mill. kr. svarende til 14 pct af de samlede omkostninger.

Instituttet har en medarbejderstab på 7. NUD's styrelse omfatter 10 medlemmer, som samtidig udgør styret for Nordisk Nævn for Handicapsspørgsmål. Der findes også et uddannelsesråd med et tilsvarende medlemstal.

Vurdering af nordisk nytte: Stor

Institutionen er bredt forankret i Norden både med hensyn til deltagelse i virksomheden og anvendelsen af ydelserne. Der er kun ringe overlap i forhold til nationale aktiviteter på området, hvilket tydeliggør de samfundsøkonomiske fordele - såvel omkostningsmæssigt som fagligt set. Kvaliteten af resultaterne er god og kompetenceniveauet højt. Gennemslagskraften er fin og understreger fordelene ved en fælles indsats på et smalt fagområde præget af tydelige behov og klar efterspørgsel.

Institutionen anbefales videreført.

7. Nordisk Økonomisk Forskningsråd (NEF)

Formål

Forskningsrådet har til formål at fremme analyser og udredninger om centrale emner i den nordiske økonomiske debat, herunder økonomiske relationer mellem de nordiske lande og forudsætninger for et tættere økonomisk samarbejde.

Aktivitet

NEF finansierer forskningsprojekter og forskerseminarer, workshops. Herudover driver NEF egen forskning og publicerer rapporter. de baltiske lande inddrages i aktiviteterne.

Ressourcer

NEF's omsætning er på 3,531 mill. kr., som fuldt ud finansieres af Nordisk Ministerråd som basisbevilling 2,276 mill. kr., projektbevilling på 0,948 mill. kr. og i form af forskeruddannelsesstøtte fra NorFA på 0,306 mill. kr. Institutionens administrationsomkostninger udgør ca. 20 pct af de samlede omkostninger.

Der er tilknyttet 1,85 årsværk, hvoraf 0,6 er administrativt beskæftiget. NEF's styrelse har 15 medlemmer, som udgør 'Rådet'.

Vurdering af nordisk nytte: Lav

Rådets ydelser anvendes ganske bredt i Norden, mens medvirken i tilvejebringelsen er smallere. Der er ikke overbevisende omkostningsmæssige fordele forbundet med en fællesinstitution af denne størrelse og den faglige kompetenceudvikling ikke præget af speciel synergi. Resultatkvaliteten er i sig selv pæn, men gennemslagskraften meget begrænset. Det gælder i relation til de nordiske lande selv, men i endnu højere grad i forhold til det europæiske samarbejde.

Fagområdet og det nordiske samarbejde her inden for kan fuldt ud varetages i de mange eksisterende samarbejdsstrukturer mellem universiteter, forskningsinstitutioner og økonomiske ministerier i de forskellige nordiske lande. I konsekvens heraf anbefales NEF udfaset af Nordisk Ministerråds budget.

8. Nordisk Råd for Forskning i Europæisk Integrationsret (NORFEIR)

Formål

Rådet har til formål at fremme forskning i europæisk integrationsret i Norden, at etablere informationsbaser og kontaktnet, herunder at etablere kontakt mellem forskere og praktikere inden for området.

Aktivitet

NORFEIR forestår forskning, formidling og dokumentation.

Ressourcer

Omsætningen var i 1994 på 1,514 mill. kr., som finansieredes af Nordisk Ministerråd med 1,382 mill. kr., mens eksterne kilder bidrog med 0,132. mill. kr. Administrationsomkostningerne androg over halvdelen af de samlede omkostninger, 56 pct.

Der er tilknyttet 0,5 ansatte samt 4 kontaktpersoner i de øvrige lande. Kontaktpersonerne anvender 5 pct af deres tid på NORFEIR. Styrelsen omfatter 10 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Lav

Deltagelsen i institutionens produktion er tyndt forankret. selv om alle landene inddrages. Anvendelsen af NORFEIR's ydelser dækker Norden pænt. Der er ikke særskilte samfundsøkonomiske fordele, hverken i form af omkostningseffektivitet eller ved specielle fortrin i udviklingen af områdets faglige kompetence. Kvaliteten af resultaterne ligger på et godt niveau, men gennemslagskraften er beskeden.

Den aktuelle udvikling af det nordiske samarbejde og de nordiske landes forhold til det europæiske samarbejde understreger behovet for videreudvikling af integrationsretlig kompetence i et bredt, direkte og langt

hen allerede eksisterende samarbejde mellem juridiske fakulteter m.fl. i Norden. I en sådan samarbejdsstruktur anbefales NORFEIR udfaset af Nordisk Ministerråds budget.

9. Nordisk Film- og TV-Fond (NFTV)

Formål

Formålet med fondens virksomhed er et fremme produktion og distribution af audiovisuelle værker i Norden ved at deltage i finansieringen efter nærmere fastsatte retningslinjer.

Aktivitet

NFTV yder finansiel støtte til nordiske film- og TV-produktioner samt distribution. Endvidere etableres kurser, seminarer og festivaler til fremme af nordisk film.

Ressourcer

NFTV har en årsomsætning (1994) på 52,704 mill. kr., hvoraf Nordisk Ministerråd bidrog med 14,233 mill. kr. som basisbevilling og 2,500 mill. kr. som projektbevilling. De nationale ressortmyndigheder bidrog herudover med 35,225 mill. kr., mens andre eksterne kilder gav fonden en indtægt på 0,747 mill. kr. Administrationsomkostningerne udgjorde ca. 4 pct af de samlede omkostninger.

Opgaverne varetages af 5 ansatte med faglig baggrund, i alt 3 årsværk. Det styrende organ har 5 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Stor

Fonden og dens ydelser dækker bredt i forhold til Norden som helhed og deltagelsen i virksomheden er ligeledes godt forankret. Omkostningseffektiviteten er god og evnen til at fremme kompetenceopbygning og kompetenceudnyttelse på området er betydelig. Kvaliteten af de støttede produkter er gennemgående god og har i flere tilfælde været helt i top, også efter en international målestok. NFTV har således god gennemslagskraft, også ud over det nordiske område.

NFTV anbefales videreført. Undersøgelsen viser imidlertid, at aktiviteterne til fremme af formidling og distribution afføder den højeste grad af nytte og resultat kvalitet. Derfor anbefales en øget vægt på støtte til formidling/distribution og en noget aftagende vægt på støtte til produktion.

10. Nordisk Institut for Folkedigtning (NIF)

Formål

Instituttets opgave er at fremme og samordne traditionsvidenskabelig forskning, uddannelse, indsamling og arkivering i Norden.

Aktivitet

NIF varetager en bredt sammensat informationsvirksomhed gennem udsendelse af nyhedsbreve og publikationer. Desuden arrangerer NIF konference- og projektvirksomhed.

Ressourcer

I alt omsætter NIF for 2,347 mill. kr. (1994), hvoraf 2,232 mill. kr. dækkes af Nordisk Ministerråds basisbevilling, 0,082 mill. kr. tilgår fra NorFA, mens resten af midlerne har oprindelse udenfor ministerrådets regi, deriblandt en meget beskedent andel brugerbetaling. Administrationsomkostningerne udgør omtrent 10 pct af samlede omkostninger, eksklusive husleje, idet lokaler stilles gratis til rådighed.

Af i alt 5 ansatte varetager 2 medarbejdere administrative funktioner. NIF's styrelse omfatter 9 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Lav

Den geografiske bredde og dækning er ikke overbevisende, hverken i relation til deltagelse i produktionen eller i anvendelsen af ydelserne. De samfundsøkonomiske fordele er tvivlsomme, idet et bredt nordisk samarbejde på dette område finder sted uafhængigt af NIF, som ikke har magtet at give den faglige kompetence på området et særskilt løft. Kvaliteten af den præsterede aktivitet har været god, men gennemslagskraften meget begrænset og områdets profilering svag.

Fagområdet er særdeles smalt og har åbenbare vanskeligheder med at opnå synlighed og indflydelse. Det anbefales, at institutionen udfases af Nordisk Ministerråds budget. Som overgangsløsning kan der eventuelt ske en omlægning til projektf finansiering, parallelt med at bevillinger neddrøles. Det eksisterende husfællesskab med universitet i Åbo kunne overvejes udvidet til en egentlig national "adoption" af instituttets aktivitet/funktioner. Samtidig kunne styrelsen nedlægges eller omlægges til et rådgivende forum.

11. Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA)

Formål

NorFA har til opgave at styrke kvaliteten og omfanget af forskeruddannelse i Norden. I den forbindelse skal forskermobilitet og forskernetværk fremmes, internationalisering øges og nationale ressourcer mobiliseres til fordel for nordisk forskeruddannelsessamarbejde.

Aktivitet

NorFA uddeler personlige stipendier og bevillinger til institutioner. Herudover arbejdes med forskernetværk, kurser, seminarer, symposier samt publikationer. De baltiske lande inddrages i aktiviteterne.

Ressourcer

NorFA er næsten 100 % finansieret af Nordisk Ministerråd. Basisbevillingen var i 1994 på 31,396 mill. kr. og projektbevillinger androg 5,145 mill. kr. møntet på miljøprojekter samt det Baltiske område. Hertil kom andre indtægter på 0,296 mill. kr., i alt 36,846 mill. kr. Omkring 12 pct af de samlede omkostninger anvendtes til administration.

Der er en medarbejderstab på 6,6 årsværk, heraf 3 faglige og 3,6 administrative. NorFA's styrelse består af 10 personer.

Vurdering af nordisk nytte: Stor

Vurderingen i relation til nordisk nytte viser, at NorFA's ydelser anvendes bredt i Norden og at der også er tale om bred forankring af deltagelsen i institutionens arbejde. Niveauet for samfundsøkonomiske fordele (synergi) og gennemslagskraft er godt. Interessenter lægger stor vægt på institutionens aktiviteter. Fremtidsperspektivet vurderes klart positivt. I relation til det europæiske samarbejde betragtes NorFA som et hensigtsmæssigt supplement.

Alt i alt anbefales at fastholde og eventuelt udbygge NorFA. - Der er dog samtidig behov for at være specifikt opmærksom på, at en række andre nordiske institutioner har opgaver af forskningsmæssig eller uddannelsesmæssig karakter - herunder eksempelvis NORDITA, NIFS, NORDPLAN, NHV. I den udstrækning andre institutioner har parallelle funktioner rettet mod forskeruddannelse, bør denne funktion og dens bevillingsgrundlag samles i NorFA.

Styrelsen anbefales reduceret i omfang og dens rolle præciseret med henblik på at skabe sammenhæng mellem den overordnede formulering af nordisk forskningspolitik og konkrete forskeruddannelsesprogrammer.

12. Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (NORDITA)

Formål

Instituttet skal fremme samarbejdet mellem de nordiske lande indenfor den grundlæggende forskning i teoretisk fysik, herunder videreudanne unge nordiske forskere og være samlingssted for nordiske og udenlandske kolleger.

Aktivitet

NORDITA varetager forskning, forskeruddannelse, koordination af samarbejde, herunder internationalt samarbejde med de baltiske lande. Endvidere afholdes kurser og publiceres diverse fagligt materiale.

Ressourcer

Totalomsætningen i NORDITA (1994) er på 17,709 mill. kr., hvoraf Nordisk Ministerråd afholdt de 17,032 mill. kr. som basisbevilling, 0,084 mill.

kr. som projektbevilling mens et tilsvarende beløb kom fra andre nordiske institutioner, herunder NorFA. Eksterne fonde bidrog med 0,509 mill. kr. Omkring 12 pct af de samlede omkostninger anvendtes til administration.

Der er knyttet 35 årsværk til institutionen, hvoraf de 7,5 anvendes på administrative opgaver. Institutionens styre er på 13 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Stor

NORDITA ydelser og deltagelsen i dens virksomhed er bredt forankret i Norden. Samdriftsfordelene er betydelige, især i form af faglig synergi og udvikling af højkompetence på et defineret forskningsområde. Resultatkvaliteten er på et meget højt niveau, hvilket understreges af instituttets gennemslagskraft ikke alene i Norden, men også internationalt herudover. Søgningen til NORDITA er markant og har karakter af regulær konkurrence om deltagelse.

I lighed med andre kvalificerede forskningsinstitutioner, som støttes finansielt af Nordisk Ministerråd, bør der på sigt tilvejebringes en samlet forskningsmæssig strategi som prioriteringsgrundlag for støtten. Det anbefales derfor, at Ministerrådets finansielle støtte til institutionen tages op til overvejelse på baggrund af en samlet prioritering af Nordisk Ministerråds engagement på forskningsområdet. For at sikre en dynamisk nordisk forskningspolitik anbefales, at Ministerrådets støtte til forskellige fagområder efter en overgangsperiode prioriteres inden for en rammebevilling til forskningsområdet som helhed. I denne forbindelse kan der bl.a. tilstræbes en højere grad af national finansiering, eventuelt en national "adoption" af institutionen i sammenhæng med en aftalt forskningsmæssig specialisering mellem de nordiske lande.

Styrelsens omfang og rolle anbefales revurderet i sammenhæng hermed.

13. Nordisk Genbank (NGB)

Formål

Nordisk Genbank har til formål at bevare og dokumentere den genetiske variation i den nordiske bestand af vækstarter af værdi for jord- og gartneribrug. I den forbindelse skal NGB arbejde for rationel samordning af de nordiske landes indsats på området og deltage i internationalt samarbejde.

Aktivitet

NGB's aktiviteter omfatter bevarelse, dokumentation, netværksopbygning, herunder samarbejde med de baltiske lande, det europæiske samarbejde samt u-lande.

Ressourcer

Instituttets samlede omsætning var i 1994 på 8,164 mill. kr., heraf 6,565 som basisbevilling og 0,923 mill. kr. som projektbevilling fra Nordisk Mini-

sterråd. Særskilte nationale bidrag tegnede sig for 0,354 mill. kr. mens betaling fra rekvirerende bistandsorganisationer udgjorde 0,321 mill. kr. NGB's administrationsomkostninger er på ca. 20 pct af de samlede omkostninger.

Der er tilknyttet 10 medarbejdere, heraf 2 administrativt beskæftigede. Styrelsen består af 10 medlemmer. Betalingen fra de nordiske bistandsorganisationer er dedikeret ansættelse af 1,6 medarbejder.

Vurdering af nordisk nytte: Stor

Genbankens aktivitet er bredt dækkende i forhold til Norden. Der er god samfundsøkonomisk effekt af at løse disse opgaver i fællesskab, både ud fra en omkostningssynsvinkel og med hensyn til at drage nytte af faglig synergi og kompetenceudvikling. Kvaliteten af ydelser er god og institutionen har engagement og gennemslag også internationalt.

Fagområdet er i vækst i lyset af den nationale og internationale miljøudvikling. Der er berøringsflade til EU-institutioner på området, men ikke overlap på grund af de naturlige regionale/klimatiske forskelle i vækstbetingelser og vækstarter.

Det anbefales at undersøge mulighederne for en øget national finansiering, herunder muligheden for en fuldstændig overgang til budgetfinansiering hos værtslandet - kombineret med brugerbetaling fra de øvrige landes og interessenters side.

Også NGB og fagområdet som sådan bør på sigt inddrages i en samlet forskningsmæssig prioritering og rammebevilling, som kan danne grundlag for Nordisk Ministerråds beslutninger om bevillinger til bestemte fagområder.

14. Nordisk Nævn for Handicapspørgsmål (NNH)

Formål

Handicapnævnet har til opgave at tage initiativer til samordning af indsatser for at forbedre samfundets tilgængelighed for mennesker med funktionsforhindringer.

Aktivitet

NNH arbejder med kravsspecifikationer, støtte til forsknings- og udviklingsprojekter samt støtte til handicaporganisationer. Der udgives publikationer og informationsmateriale og deltages i internationalt samarbejde og koordination.

Ressourcer

Årsomsættningen er (1994) på 7,602 mill. kr., hvoraf Nordisk Ministerråd ydede de 7,400 mill. kr. som basisbevilling, mens 0,202 mill. kr. stammer fra andre kilder. Omtrent 40 pct af de samlede omkostninger anvendes til administration.

Der er 5 medarbejdere, heraf 1 administrativt beskæftiget. Styret omfatter 10 medlemmer og 3 observatører.

Vurdering af nordisk nytte: Lav

Handicapnævnets virksomhed dækker rimeligt Norden, men med en vis usikkerhed i forankringen på grund af betydeligt overlap til både nationale aktører, private og offentlige virksomheder på området og forskellige handicaporganisationer. De samfundsøkonomiske fordele er ikke overbevisende større end ved en samarbejds- og koordinations-model baseret på direkte samvirke mellem de nationale institutioner og aktører. Resultaternes kvalitet og gennemslagskraften er på et pænt niveau.

Der er ligeledes et vist overlap til de funktioner, som varetages i det europæiske samarbejde (bl.a. EU-programmet HELIOS). Der anbefales en omlægning af finansieringsformen til - i løbet af en overgangsperiode - at blive helt baseret på projektf finansiering i sammenhæng med et direkte samarbejde mellem lande og nationale organisationer/aktører. Parallelt bør samfinansiering via EU-midler tilstræbes i maksimalt omfang.

Det styrende organ bør reduceres og funktionen præciseres med sigte på omlægning til projektbevillinger. - Når omlægningen er tilendebragt kan institutionen overvejes nedlagt som permanent institution. I stedet kunne styret omdannes til et rådgivende organ for Nordisk Ministerråd og berørte nationale myndigheder i forbindelse med håndteringen af projekter.

15. Nordisk Højskole for Husholdningsvidenskab. (NHH)

Formål

Institutionen har til formål, som nordisk institution, at fremme undervisning og forskning inden for husholdningsvidenskab i Norden.

Aktivitet

NHH forestår undervisning, forskning, seminarer, netværksdannelse, publikationsvirksomhed samt støtte til bistandsprojekter, herunder inddragelse af de baltiske stater i aktiviteterne.

Ressourcer

Det samlede indtægtsbudget for NHH er (1994) på 1,082 mill. kr., som finansieres af Nordisk Ministerråd med 0,915 mill. kr., mens den øvrige omsætning stammede fra visse nationale organer, bl.a. Norsk Forskningsråd, samt en beskedent andel brugerbetaling. Godt 40 pct af omkostningerne går til administration.

Der er tilknyttet personale på 2,5 årsværk, som alle beskæftiges administrativt. Styret har 5 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Lav

Både anvendelsen af NHH's ydelser og deltagelsen i institutionens produktion er præget af en meget ujævn forankring i de nordiske lande. Den omkostningsmæssige og faglige gevinst ved en fælles institution på dette fagområde er ikke tilstede, idet der findes flere nationale institutioner, universiteter m.v., som arbejder med lignende og til dels overlappende uddannelsesaktiviteter. Den faglige standard og gennemslagskraften er ikke særskilt overbevisende.

Der er besluttet en udfasning af NHH fra Nordisk Ministerråds budget fra og med 1997. Det anbefales at fastholde denne beslutning.

16. Nordisk Sundhedshøjskole (NHV)

Formål

Sundhedshøjskolen har til formål at varetage højere uddannelse og forskning inden for folkesundhedsvidenskab.

Aktivitet

NHV uddanner sundhedspersonale til forskellige niveauer af videregående kompetence, som afsluttes med eksamen - på det højeste niveau med doktoreksamen. NHV udgiver publikationer, laver udredninger og arrangerer konferencer.

Ressourcer

NHV's årlige omsætning er på 37,509 mill. kr. (1994), som helt overvejende dækkes gennem direkte nationale finansieringsbidrag på i alt 30,866 mill. kr. Fordelingen heraf mellem de nordiske lande svarer stort set til den fordelingsnøgle, som anvendes for Nordisk Ministerråds budget. Brugere betaler 2,483 mill. kr. og andre kilder 2,786 mill. kr. Nordisk Ministerråd bidrager alene med en projektbevilling på 1,374 mill. kr. Administrationsomkostningerne udgør knap 20 pct af de samlede omkostninger.

Der er 50,6 ansatte, hvoraf 23 varetager administrative opgaver. Styret omfatter 5 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Lav

Sundhedshøjskolen har ikke en bred forankring i Norden, hverken hvad angår deltagelsen i institutionens uddannelser eller deltagelsen i højskolens produktion. Der er ikke overbevisende samdriftsfordele eller særlige fordele i form af faglig kompetenceudvikling, hvilket understreges af tilstedeværelsen af beslægtede og overlappende nationale institutioner. Kvaliteten af institutionens ydelser har været præget af en snæver fagområdeafgrænsning. Dette kan have medvirket til institutionens begrænsede nordiske gennemslagskraft.

Det anbefales, at NHV udskilles helt af Nordisk Ministerråds budget og styring. I konsekvens heraf anbefales, at institutionen omlægges til en 'multinational' uddannelsesinstitution, som budget og styringsmæssigt sorterer direkte under landenes respektive ressortministerier, som herefter selv træffer beslutning om de foretrukne finansierings- og styringsformer.

17. Nordisk Industrifond (NI)

Formål

Fonden har til opgave gennem nordisk samarbejde at stimulere til teknisk udvikling og nyskabelse i det nordiske erhvervsliv.

Aktivitet

Nordisk Industrifond iværksætter tekniske udviklingsprogrammer og projekter. Program- og projektaktiviteten skal gennemføres i samarbejde med erhvervsliv, forskningsmiljøer og myndigheder i de nordiske lande, herunder med samfinansiering (jfr. nedenfor). NI arbejder også med netværksdannelse, uddannelse/forskermobilitet samt standardisering.

Ressourcer

NI har en årsomsætning på 74,895 mill. kr. (1994), hvoraf Nordisk Ministerråd bidrager med 54,582 mill. kr. som basisbevilling og 6,194 som projektbevilling. Andre kilder bidrager i alt med 14,119 mill. kr. NI har oplyst, at institutionen anvender ca. 5 pct af sin omkostninger til administration. Driftsomkostninger i form af husleje ligger på et meget højt niveau.

For den del af NI's ressourcer, som involveres i konkrete udviklingsopgaver, sker der en gearing af midlerne, idet den samlede finansiering af programmer/projekter fordeles efter nøglen: NI - 30 pct, nationale forskningsmidler - 20 pct samt industrien - 50 pct.

Der er 13 medarbejdere, heraf 5 administrativt beskæftigede. Styret består af 12 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Lav

Industrifondens ydelser og resultater anvendes bredt i Norden og også deltagelsen i fondens arbejde er karakteriseret af pæn bredde. De konkrete omkostningsmæssige fordele ved samdriften er umiddelbart vanskelige at påvise - især i en driftssituation præget af uforholdsmæssige huslejeudgifter. Den hidtidige strategi har ikke vist sig holdbar. Derimod har NI's indsats i flere konkrete situationer ført til kompetenceudvikling, som har hvilet på formidling af utraditionelle industrielle partnerskaber i Norden. Kvaliteten af NI's projekter m.v. er gennemgående god, men gennemslagskraften behersket. Beslægtet aktivitet drives i mange andre fora.

Ovenstående peger i retning af afvikling af institutionen. Det anbefales imidlertid, at NI intensivt iværksætter og afprøver bæredygtigheden af sin nyformulerede strategi med vægt på midlernes anvendelse i tidlige

"væksthus"-faser af projekters udvikling og under maksimering af finansielt og fagligt samspil med beslægtede programområder inden for det europæiske samarbejde.

18. Nordisk Investeringsbank (NIB)

Formål

Bankens opgave er at styrke Nordens økonomi gennem långivning og garantistillelse på bankmæssige vilkår og i overensstemmelse med samfundsøkonomiske hensyn til gennemførelse af investeringsprojekter og eksport af nordisk interesse.

Aktivitet

NIB foretager investeringslån i Norden og projektf finansiering udenfor Norden. Der optages lån og foretages pengeplacering og risikostyring. Banken gennemfører et investeringsprogram specielt dækkende de baltiske lande.

Ressourcer

NIB er fondsfinansieret og havde i 1994 en tilførsel herfra på 107,937 mill. ECU. Bankens administrationsomkostninger er ikke oplyst.

Banken har en medarbejderstab på 104, heraf 46 administrativt beskæftigede. Disse må i vid udstrækning betragtes som fagligt specialiserede.

Vurdering af nordisk nytte: Stor

Bankens brugere og ansatte kommer fra hele Norden. De samfundsøkonomiske fordele er tydelige bl.a. i form af kapitaltiltrækning til Norden og sikrere og bedre lånebetingelser end det, der ville have været muligt ved nationale løsninger. Den faglige kvalitet af resultater/ydelser ligger på et højt niveau og gennemslagskraften er stor.

Det anbefales, at NIB i sin udadvendte aktivitet videreføres på det gældende grundlag. Endvidere anbefales, at samarbejdet mellem NIB, NEFCO, NOPEF og NDF i videst mulig udstrækning intensiveres med henblik på at opnå maksimale administrative besparelser og optimering af den faglige synergi.

19. Nordisk Journalistcenter (NJC)

Formål

NJC har til opgave gennem udbud af kurser og seminarer at skabe og vedligeholde interesse i de nordiske medier for det nordiske fællesskab.

Aktivitet

NJC planlægger og afholder kurser og seminarer af forskelligt indhold og omfang. Længste kursusform er på 12 uger. Målgruppen er journalister, herunder forskellige grupper af fagjournalister. De baltiske lande inddrages i kursus- og uddannelsesaktiviteten som brugere.

Ressourcer

Totalomsætningen var i 1994 på 4,161 mill. kr., hvoraf Nordisk Ministerråd finansierede 2,750 som basisbevilling og 0,950 mill. kr. som projektbevilling. Betaling for kursusdeltagelse udgjorde 0,278 mill. kr., mens andre kilder bidrog med 0,183 mill. kr. Institutionen anvendte ca. 16 pct af de samlede omkostninger på administration.

Der er tilknyttet 3 medarbejdere, heraf 2 i administrationen.

Styrelsen består af 9 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Lav

NJC's brugere kommer fra en forholdvis bred del af Norden, men forankringen er spinkel under indtryk af mange beslægtede og konkurrerende tilbud i de nordiske lande. Deltagelsen i institutionens produktion er ikke bredt nordisk funderet. Der er ikke overbevisende samdriftsfordele af omkostningsmæssig art eller i form af faglig synergi. Kvaliteten af institutionens ydelser er rimelig, men uden særskilt gennemslagskraft overfor målgrupper og alternative uddannelsestilbud.

Det anbefales, at NJC udfases af Nordisk Ministerråds budget og styring. De nødvendige kursusaktiviteter kan overgå til nationale institutioner, som efter behov kan etablere direkte projektsamarbejde. Også den aktivitet, som rettes mod de baltiske lande kan håndteres i nationalt regi og i konkrete projektsamarbejder på tværs af landene.

20. Nordisk Kunstcentrum (NKC)

Formål

Nordisk Kunstcentrum har til formål at fremme det nordiske samarbejde inden for billedkunsten med henblik på at øge kendskabet til nabolandenes kunst inden for Norden og at øge kendskabet til nordisk kunst uden for Norden.

Aktivitet

NKC arrangerer udstillinger, konferencer og seminarer samt gæsteatelierer. Desuden udgives et nordisk kunsttidsskrift.

Ressourcer

NKC har en årsomsætning (1994) på 9,009 mill. kr., som tilgår i form af en basisbevilling på 8,629 mill. kr. samt en projektbevilling på 0,083 mill. kr.

fra Nordisk Ministerråd. Andre kilder bidrog med 0,298 mill. kr. Omtrent 45 pct af de samlede omkostninger bruges på de administrative opgaver.

Medarbejderstaben er på 18, heraf 8 i administrationen.

Det styrende organ består af 11 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Lav

Institutionen dækker ikke Norden tilstrækkeligt bredt. Den har en snæver basis både med hensyn til brugere og hvad angår ansatte. Den fælles indsats har ikke resulteret i god omkostningseffektivitet og heller ikke i udnyttelse eller udvikling af særlige faglige kompetencer. Resultaterne af NKC's virke har ikke på alle punkter indløst målsætningerne, i særdeleshed ikke de nordiske aspekter. Der er betydelige mangler i gennemslagskraften, manglende spredningseffekt, hvilket bl.a. - men kun delvis - kan henføres til institutionens geografisk specielle placering på en ø.

Det anbefales at NKC udfases af Nordisk Ministerråds budget og at NKC derved afvikles som særskilt institution. - Det bør vurderes, om en tilsvarende funktion på projektbasis og eventuelt med en ny stipendieordning med fordel kunne henlægges til Nordisk Ministerråds Sekretariat samt Kulturfonden (NKULF) - og varetages i samspil med Nordisk Embedsmandskomité. Det kan bemærkes, at Ministerrådets Sekretariat (NMRS) har erfaring med vandredstillinger, f.eks. for tiden udstillingen "Nordens Lys".

21. Norden Hus i Reykjavík (NOREY)

Formål

Institutionen skal være bindeled mellem Island og Norden. Den skal aktivere den nordiske interesse i Island og formidle de Islandske kulturstrømninger til de andre nordiske lande.

Aktivitet

NOREY varetager biblioteks- og udstillingsvirksomhed, teater, undervisning og udveksling af (kultur-)personer, materiale og oplysninger om nordiske kultur-, samfunds- og erhvervsforhold.

Ressourcer

NOREY modtager tilskud fra Nordisk Ministerråd på i alt 60 mill. ISK (1994), heraf 54,487 mill. som basisbevilling og 5,752 som projektbevilling. Brugerbetaling og tilsvarende aktivitetsindtægt løb op i 13,131 mill. ISK. således, at totalomsætningen var 73,370 mill. ISK. Heraf anvendtes 33 mill. ISK på drift af ejendom, administration og rejser. De administrative omkostninger er på ca. 14 pct af de samlede omkostninger. Der er knyttet en fast medarbejderstab til NOREY svarende til ca. 11 heltidsansatte, hvortil kommer 3 projektansatte.

Vurdering af nordisk nytte: Middel/stor

Vurderingen i relation til nordisk nytte viser, ikke overraskende, at NOREY's ydelser anvendes i en geografisk begrænset kreds. Derimod er deltagelsen i tilvejebringelsen af ydelserne præget af, at der trækkes på personer og aktiviteter, som repræsenterer Norden bredt. Den samfundsøkonomiske synergi (skalafordele m.v.) må vurderes at være på et beskedent niveau. Derimod synes gennemslagskraften god, idet NOREY er kendt i Island og støttes finansielt bl.a. af det stedlige erhvervsliv. Kendskabet til NOREY er betydeligt også udenfor Island.

NOREY varetager imidlertid opgaver, som i mange andre lokale/regionale sammenhænge i de nordiske lande varetages af kommunale eller regionale "Kulturhuse", hvis basale drift forestås af de lokale/regionale myndigheder. Det bør undersøges, om ikke ejerrollen mere praktisk kan varetages af andre end Nordisk Ministerråd. Der bør sigtes på en forøgelse af indtægtsdækningen fra andre kilder end Ministerrådet, som f.eks. Reykjavik Bykommune. Midlerne fra Nordisk Ministerråd må sikres anvendt til fremme af projekter, som har et højt nordisk indhold eller en tydelig nordisk profil.

Det bemærkes, at en lokal forankring af ejerskab og mål om en øget grad af egenfinansiering også gøres gældende i forhold til de andre "Nordiske Huse". Der bør alt i alt tilstræbes en højere grad af ensartethed i de finansielle strukturer, hvorunder Nordisk Ministerråd er involveret i NOREY samt de andre "nordiske huse". Husene må tilstræbe driftsmæssig koordination for at reducere omkostninger.

22. Nordisk Kulturfond (NKULF)

Formål

Fonden har til formål at fremme det nordiske kultursamarbejde gennem støtte til samarbejdsprojekter inden for kultur i bred forstand samt uddannelse og forskning.

Aktivitet

NKULF bevilger økonomiske støtte til samarbejdsprojekter inden for undervisning, forskning, kunst/kultur og projekter for folkeligt samarbejde. Fonden giver også finansiell støtte til aktiviteter, der kan profilere Norden uden for de nordiske lande.

Ressourcer

NKULF har en årsomsætning på 23,006 mill. kr., hvoraf Nordisk Ministerråd bidrager med 20,500 mill. kr. som basisbevilling, mens andre kilder i alt bidrager med 2,506 mill. kr. Administrationsomkostningerne udgør ca. 10 pct af de samlede udgifter.

Der er 3 medarbejdere, heraf 1 administrativt beskæftiget. Det styrende organ består af 11 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Middel (på det hidtidige grundlag)

I kraft af institutionens betydelige midler, sker der en fordeling, som berører de nordiske lande bredt. Fondens interne virksomhed og personaletilknytning er ikke tilsvarende bredt forankret. Omkostningseffektiviteten og den faglige kompetenceudvikling i form af synergi og kreativitet skiller sig ikke overbevisende ud, især set fra forskellige interessenters side. Resultat kvaliteten er varierende. Kendskabet til NKULF er godt i givne kulturmiljøer, men gennemslagskraften ikke altid tilstrækkelig i forhold til potentielle målgrupper.

Selv om undersøgelsen viser, at den nordiske nytte af Kulturfondens hidtidige aktivitet har betydelige begrænsninger, anbefales institutionen videreført. NKULF skal tjene som aktivt instrument for en projektbaseret strategi, der fremover må prioriteres højt. Dette gælder på kulturområdet såvel som på andre områder. Det anbefales at retningslinjerne for NKULF's virksomhed revurderes med henblik på effektivisering og differentiering af aktiviteten, herunder f.eks. delfinansiering og samfinansiering af projekter.

Retningslinjerne må samtidig tilpasses samspillet med de funktioner, som hidtil er blevet varetaget af bl.a. NTEA, NOMUS og NKC. I den forbindelse må det styrende organs omfang formindskes og sammensætningen overvejes i lyset af de nye betingelser.

23. Nordisk Lægemedelnævn (NLN)

Formål

Lægemedelnævnet har til opgave at arbejde med harmonisering af lovgivning og administrativ praksis på lægemiddelområdet i Norden. NLN skal følge den internationale udvikling på området og fremme nordiske synspunkter med sigte på international harmonisering på lægemiddelområdet.

Aktivitet

NLN forestår nordisk registrerings samarbejde, udarbejdelse af lægemiddelstatistik, formulerer retningslinjer for kontrol, klinisk prøvning og standardisering af lægemidler og udgiver rapporter og anden information - bl.a. med resultater af workshops og symposier arrangeret af NLN. De baltiske lande inddrages i aktivitetsfeltet.

Ressourcer

Nævnet har en årsomsætning på 4,236 mill. kr., hvoraf Nordisk Ministerråd bevilger 2,756 mill. kr. som basisbudget og 0,072 mill. kr. som projektbevilling. En mindre indtægt, 0,081 mill. kr. stammer fra brugerbetaling, mens andre kilder bidrog med 1,326 mill. kr. De administrative omkostninger lå på ca. 27 pct af samlede udgifter.

Der er ansatte svarende til 4 årsværk, hvoraf 1 årsværk går til administration. Det styrende organ består af 10 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Stor

NLN's udadvendte aktivitet dækker Norden fint, mens sekretariatsbeholdningen alene har udgangspunkt i værtslandet. De samfundsøkonomiske fordele ved fællesinstitutionen er klart til stede allerede ud fra en omkostningssynsvinkel. Forholdet understreges af, at der i alt væsentligt ikke er tale om overlap til nationale organer. Den faglige synergi er god og medvirkende til at NLN har kunnet slå igennem som landenes samordningsorgan overfor EU, overfor lægemiddelproducenter, WHO m.fl.

En evaluering af NLN er netop afsluttet og forslag til nye retningslinjer bliver forelagt Nordisk Ministerråd. Forslagene fremstår som et velegnet grundlag for opretholdelse af NLN som selvstændigt samarbejdsorgan. Det anbefales, at NLN videreføres med de tilpasninger og nyorienteringer, som følger af, at tre nordiske lande nu er medlem af EU. Der bør sættes kraftigere på finansiering gennem betaling for nævnets ydelser samt på medfinansiering fra berørte EU-program-områder. Også medfinansiering fra berørte erhvervsinteresser eller andre primære interessenter bør undersøges nærmere.

Styret bør slankes og orientere sig mod de nævnte ændringer.

24. Nordisk Dokumentationscentral for Massekommunikationsforskning (NORDICOM)

Formål

NORDICOM's formål er at stimulere, udvikle og effektivisere forskningen om medier og massekommunikation i de nordiske lande og at sprede information og kundskab om forskningsaktiviteter inden for fagområdet.

Aktivitet

NORDICOM foretager indsamling, registrering og dokumentation af massemedieforskning, herunder udgivelse af bibliografi og tidsskrift samt drift af elektronisk database. Endvidere arrangeres konferencer og andet netværksarbejde.

Ressourcer

Det samlede indtægtsbudget var i 1994 på 1,212 mill. kr., hvoraf Nordisk Ministerråd bidrog med 1,100 mill. kr. som basisbevilling, mens brugerbetaling tegnede sig for 0,112 mill. kr. Administrationsomkostningerne udgjorde ca. 14 pct.

Der er medarbejdere svarende til 9 årsværk, hvoraf Nordisk Ministerråd finansierede 3,25 årsværk, heraf 0,5 beskæftiget med administration.

Det styrende organ består af 5 medlemmer samt en projektleder fra NORDINFO.

Vurdering af nordisk nytte: Stor

Dokumentationscentralen er bredt dækkende og har forskellige brugere indenfor alle de nordiske lande. Også deltagelsen i institutionens produktion er bredt forankret gennem kompletterende samarbejde. Omkostnings-effektiviteten er god og udbyttet i form af faglig synergi og fælles kompetenceudvikling er på et fint niveau. Resultaternes kvalitet understreges af, at der er stor efterspørgsel efter flere af NORDICOM's ydelser. Gennemslagskraften er god og samtidig udtryk for evne til forandring/tilpasning.

Det anbefales, at selvfinansierungsgraden søges øget gennem mere brugerbetaling. Parallelt hermed bør finansieringen orienteres mest muligt mod projekter.

25. Nordisk Miljøfinansieringsselskab (NEFCO)

Formål

Selskabet har til formål at fremme investeringer af nordisk miljøinteresse i Central- og Østeuropa gennem deltagelse i finansiering af foretagender i disse lande.

Aktivitet

NEFCO foretager undersøgelser og evalueringer af projektforslag med henblik på finansiering af forskellige projekter. Udvalgte projekter finansieres dernæst helt eller delvis af NEFCO.

Ressourcer

NEFCO anvender 18,816 mill. ECU på sine primære aktiviteter, mens 0,745 mill. ECU eller knap 4 pct anvendes på administration. Omsætningen er dermed på i alt 19,561 ECU, som helt finansieres udenfor Nordisk Ministerråds budget. NEFCO har et styrende organ med 5 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Stor

NEFCO's aktiviteter er bredt forankret i Norden for så vidt angår deltagelsen i projekterne, hvis eget mål- og effektområde omfatter de nordiske lande og Central-/Østeuropa som helhed. Fordelene ved en fællesindsats på området er både af omkostningsmæssig art, f.eks. gunstigere lånemuligheder på internationale kapitalmarkeder, og af faglig karakter. Det drejer sig dels om udnyttelse af faglig kompetence til udformning og vurdering af komplekse miljøproblemstillinger, dels at fremme grænseoverskridende tilgange til miljøproblemer, som ofte har "global" karakter. Kvaliteten af slutresultaterne er vanskelig at vurdere endnu, da projekterne er ny-startede, men NEFCO's gennemslagskraft synes god for så vidt angår initiativ og iværksættelse af projekter.

Det anbefales, at NEFCO videreføres og udvikles indenfor rammerne af det nuværende koncept. Endvidere anbefales, at samarbejdet mellem NIB,

NEFCO, NOPEF og NDF i videst mulig udstrækning intensiveres med henblik på at opnå maksimale administrative besparelser og optimering af den faglige synergi.

26. Nordisk Musikkomité (NOMUS)

Formål

Komitéen har til formål at fremme udviklingen af og udbrede kendskabet til musiklivet og musiksamarbejdet i Norden.

Aktivitet

NOMUS uddeler finansiel støtte til musiklivet i Norden gennem bidrag til forskellige genrer, komposition, fremførelse, musikpædagogik indenfor både professionelle og amatørmiljøer. Komitéen forestår Nordisk Råds Musikpris.

Ressourcer

Årsomsætningen var i 1994 på 4,667 mill. kr., som baserede sig på en basisbevilling fra Nordisk Ministerråd på 4,570 mill. kr. og en indtægt fra eksterne kilder på 0,097 mill. kr. Institutionens administrative omkostninger udgjorde ca. 23 pct af de samlede udgifter.

Der er tilknyttet en medarbejderstab på 1,5, heraf 0,5 administrativt beskæftiget. Der er et styrende organ på 10 medlemmer, der også fungerer som bedømmelseskomité.

Vurdering af nordisk nytte: Middel

NOMUS's ydelser når ret bredt ud i Norden, selv om institutionens produktion som virksomhed er forankret med klar overvægt i værtslandet. Den samfundsøkonomiske nytte under en omkostningssynsvinkel er ikke overbevisende - også i lyset af megen anden samarbejde mellem nationale musikinstitutioner i de nordiske lande. Det faglige og professionelle udbytte er godt og skubber undertiden projekter i gang, som næppe ellers ville blive realiseret. Skønt fagligt på et højt niveau, er gennemslagskraften behersket.

Det anbefales at undersøge nærmere, hvorvidt en sammenlægning af NOMUS og - et ændret - NKULF vil være hensigtsmæssig ud fra såvel økonomiske som faglige hensyn. En fusion eller anden form for samdrift synes nærliggende, idet de to institutioners aktivitet er af samme type, men rettet mod forskellige dele af det kulturelle samfund.

27. Nordisk Kontaktorgan for Narkotikaspørgsmål (NARK)

Formål

Organet har som tværfaglig og tværsektoriel institution til formål at følge udviklingen af narkotikamisbruget i Norden og at initiere og koordinere

samarbejde, som kan begrænse tilgængeligheden og reducere efterspørgslen efter narkotika.

Aktivitet

NARK forestår eller støtter publikations- og informationsarbejde, arrangerer seminarer og møder, bidrager til politi-told-samarbejde gennem støtte til personudveksling og via stipendier. De baltiske lande inddrages i aktiviteterne.

Ressourcer

NARK's årsbudget er på 1,057 mill. kr. (1994), som stilles til rådighed af Nordisk Ministerråd i form af en basisbevilling. Administrationsomkostningerne udgør 30 pct af de samlede omkostninger. Der er én ansat. Styret har 5 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Lav

NARK's problemområder vedkommer alle nordiske lande, men institutionens virksomhed og dens ydelser har ikke en dækkende bredde. De samfundsøkonomiske fordele er ikke påviselige, hverken ud fra en omkostningsbetragtning (skalafordele etc.) eller i form af særlige fordele med hensyn til fælles udnyttelse af faglig kompetence, hvilket kan forbindes med institutionens meget ringe størrelse. Kvaliteten af resultater har ikke været i stand til f. eks. at skabe grundlag for delvis brugerbetaling for information eller andre ydelser.

Det anbefales, at NARK udfases af Nordisk Ministerråds basisbudget og omlægges til projektfianiseret fagområde, hvis administration sammenlægges med NAD (Nordisk Nævn for Alkohol- og Narkotikaforskning). En sammenlægning vil dels kunne skabe bedre administrativ effektivitet, dels kunne øge den faglige, praktisk orienterede synergi mellem de to hidtidige arbejdsfelter. Det anbefales endvidere, at samarbejdet mellem landenes myndigheder overgår til direkte national finansiering.

28. Nordens Folkelige Akademi (NFA)

Formål

Akademiet har til opgave at danne centrum for udvikling af nordisk folkeoplysning og voksenpædagogik baseret på et værdigrundlag, som repræsenterer folkeoplysningens idégrundlag, nordisk kultur, historie, demokrati og ligestilling.

Aktivitet

NFA forestår kurser, informations- og dokumentationsvirksomhed samt kontakt- og konsulentarbejde. De baltiske lande inddrages i aktiviteterne.

Ressourcer

Akademiet finansieres (1994) af Nordisk Ministerråd gennem en basisbevilling på 5,790 mill. kr. og en projektbevilling på 3,974 mill. kr. Der tilgår indtægter fra brugere (kursusafgifter m.v.) på 2,520 mill. kr. og 0,192 mill. kr. fra andre kilder. Akademiets administrative omkostninger udgør knap 30 pct af udgifterne.

Personalet omfatter 13,45 årsværk, hvoraf knap to har administrativ baggrund. Der er 5 medlemmer i det styrende organ.

Vurdering af nordisk nytte: Lav

Deltagelsen i institutionens virksomhed og anvendelsen af ydelserne har en vis spredning, men er ikke bredt dækkende for hele Norden. De samfundsøkonomiske fordele er ikke til stede i form af f.eks. skalafordele eller anden særskilt omkostningseffektivitet forbundet med fællesvirksomhed. Fordelene på et fagligt, kompetenceudviklingsplan er ikke videregående end på mange andre, parallelle samarbejdsfelter mellem folkehøjskoler o.lign i Norden. Gennemslagskraften er ikke overbevisende. Det skal dog nævnes, at NFA har haft en vis gennemslagskraft i forhold til nærområderne.

En udfasning af NFA fra Nordisk Ministerråds budget vil være nærliggende. Det anbefales imidlertid, at lade beslutninger afvente resultaterne af den prøveperiode frem til 1997, som Ministerrådet har givet institutionen.

29. Nordens Hus på Færøerne(NHFÆRØ)

Formål

Institutionen skal tjene kulturlivet på Færøerne og knytte tættere og gensidige forbindelser mellem kulturlivet på øerne og Norden i øvrigt.

Aktivitet

Institutionen forestår kulturel virksomhed fra teater, koncerter, film og kunstudstillinger til folkedans og mødevirksomhed, herunder mere dagligdags aktivitet gennem lokaleudlejning.

Ressourcer

NHFÆRØ har et årsbudget på 8,802 (1994), som består af 8,096 mill. kr. basisbudget fra Nordisk Ministerråd og 0,706 mill. kr. i nationalt bidrag. De administrative omkostninger udgør knap 30 pct af de samlede udgifter.

Medarbejderstaben omfatter 10 årsværk. Styrelsen har 8 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Middel

Anvendelsen af husets ydelser sker i en geografisk snæver kreds, ligesom den umiddelbare produktion heraf. Tilvejebringelsen af mange af husets

ydelse er dog bredt forankret i Norden, f.eks. i form af gæsteoptrædende grupper eller kunststillinger fra øvrige Norden. Som i tilfældet med de øvrige "Nordiske Huse", kan der ifølge sagens natur ikke konstateres nogen særskilt omkostningseffektivitet som følge af institutionens fællesnordiske grundlag. Udvikling og udnyttelse af fælles kompetence kan ikke afvises, men heller ikke påvises. Huset er meget kendt på Færøerne, men meget lidt synlig i de øvrige nordiske lande.

Institutionens funktion som - i vid udstrækning - et tilbud på linje med mange lokale/regionale "kulturhuse" i de nordiske landes kommuner taler principielt for at tilstræbe en høj grad af egenfinansiering gennem brugerbetaling eller ydelse fra stedlige myndigheder på et projekt- og aktivitetsafhængigt grundlag.

Det anbefales, at tilskudsbevillinger fra Nordisk Ministerråd opretholdes. Der bør dog stiles mod en større andel projekt- og aktivitetsafhængige bevillinger og de støttede aktiviteter bør have størst mulig nordisk profil og indhold. Det anbefales, at der alt i alt tilstræbes en højere grad af ensartethed i de finansielle strukturer, hvorunder Nordisk Ministerråd er involveret i NHFÆRØ - samt de andre "nordiske huse" - herunder forankringen af ejerrollen. Husene må tilstræbe driftsmæssig koordination for at reducere omkostninger.

30. Nordens Institut i Grønland (N.A.P.A.)

Formål

Instituttet har til formål at styrke forbindelsen mellem Grønland og det øvrige Norden på de almindelige kulturelle, undervisningsmæssige og forskningsmæssige områder.

Aktivitet

Instituttet yder støtte til rejser og projekter i Grønland eller i Norden. Der formidles information om Grønland i Norden og om Norden i Grønland. I denne forbindelse opbygges kontaktnet og der arrangeres konferencer og kulturprogrammer.

Ressourcer

N.A.P.A. har en årsomsætning på 4,283 mill. kr., hvoraf Nordisk Ministerråd yder 3,530 mill. kr. som basisbevilling og 0,162 mill. kr. som projektbevilling. Nationale organers bidrag var på 0,575 mill. kr., mens 0,015 mill. kr. kom fra andre kilder. De administrative omkostninger var på ca. 8 pct af samlede udgifter.

Der er 3 ansatte, heraf 1 administrativt beskæftiget. Det styrende organ består af 4 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Middel

Både den umiddelbare tilvejebringelse af institutionens ydelser og anvendelsen heraf er klart knyttet til Grønland. Der er dog også tale om en vis spredningseffekt i forhold til Norden - i kraft af de anvendte aktivitetsformer. Institutionens fællesnordiske basis indebærer ikke særlige fordele ud fra en omkostningssynsvinkel og heller ikke særskilte faglige kompetencefordele kan påvises. Institutionen er klart en kanal for synliggørelse af Norden i Grønland, bl.a. i kraft af et dynamisk aktivitetsniveau. Institutionen er selv ikke bredt kendt uden for Grønland.

Det anbefales, at institutionen indtil videre videreføres på det hidtidige grundlag. Det bemærkes samtidig, at et "Nordisk Hus" (Grønlands Kunst- og Kulturcentrum) er under opførelse i Nuuk - med 33 pct anlægsstøtte fra Nordisk Ministerråd. Husets drift vil efterfølgende blive varetaget af Nuuk Kommune og hjemmestyret i fællesskab. N.A.P.A vil blive lokaliseret i det ny center.

Det anbefales, at der alt i alt tilstræbes en højere grad af ensartethed i de finansielle strukturer, hvorunder Nordisk Ministerråd er involveret i N.A.P.A. samt de andre "nordiske huse". Husene må tilstræbe driftsmæssig koordination for at reducere omkostninger.

31. Nordens Institut på Åland (NIÅ)

Formål

Institutionens formål er at styrke det ålandske kulturliv og at opretholde og udvikle egne kontakter med de andre nordiske lande og selvstyreområder.

Aktivitet

NIÅ varetager kunst- og informationsudstillinger, arrangerer foredrag, kunst- og musikbegivenheder samt undervisnings- og publikationsvirksomhed.

Ressourcer

Årsomsætningen er på 1,507 mill. kr., hvoraf Nordisk Ministerråd som basisbevilling yder 0,921 mill. kr. og som projektbevilling 0,256 mill. kr..

Åland bidrager med 0,243 mill. kr. i form af sekretærafłønning. Mindre beløb kommer fra brugeres betaling. Administrationsomkostningerne var på ca. 15 pct af de samlede udgifter.

Der er 2 permanent ansatte samt 3 projektansatte på deltid. Styrelsen har 4 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Middel

Institutionens produktion og anvendelsen af ydelserne er knyttet tæt til Åland. Der er megen kontakt med de øvrige "nordiske huse" og i nogen

grad med Baltikum. Der kan ikke påvises særlige samfundsøkonomiske eller kompetencemæssige fordele ved institutionens fællesnordiske grundlag. Resultaterne har god kvalitet og solid gennemslagskraft på Åland, men synligheden i forhold til Norden som helhed er meget beskednen.

Det anbefales, at tilskudsbevillinger fra Nordisk Ministerråd opretholdes. Der bør dog stiles mod en større andel projekt- og aktivitetsafhængige bevillinger og de støttede aktiviteter bør have størst mulig nordisk profil og indhold. Det anbefales samtidig, at der alt i alt tilstræbes en højere grad af ensartethed i de finansielle strukturer, hvorunder Nordisk Ministerråd er involveret i NIA samt de andre "nordiske huse". Husene må tilstræbe driftsmæssig koordination for at reducere omkostninger.

32. Nordisk Institut for Odontologisk Materialeprøvning (NIOM)

Formål

Nordisk Institut for Odontologisk Materialeprøvning har til opgave at arbejde for, at medicintekniske produkter inden for tandplejen i de nordiske lande opfylder de krav som EU-direktivet om medicintekniske produkter opstiller.

Aktivitet

NIOM foretager certificering, materialeprøvning, standardisering og dertil hørende målrettet forsknings-, udviklings- og oplysningsvirksomhed.

Ressourcer

NIOM's samlede omsætning var i 1994 på 11,746 mill. kr, hvoraf Nordisk Ministerråd finansierede 10,669 mill. kr. som basisbevilling. Brugerbetaling androg 0,749 mill. kr. Administration og rejser lagde beslag på ca. 1,3 mill. DKK. svarende til, at administrationsomkostningerne udgjorde ca. 14 pct af de samlede udgifter.

Der er 28 ansatte i NIOM, som fordeler sig med knap 20 årsværk fagligt personale og knap 4 årsværk indenfor administration. Styrelsen består af 5 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Stor

NIOM's kompetence og resultater anvendes bredt i de nordiske lande af både myndigheder og nationale myndigheder - og også uden for Norden er NIOM kendt og anvendt af bl.a. producenter af odontologiske materialer. Den samfundsøkonomiske nytte af institutionen er tydelig, dels i form af reducerede omkostninger ved fælles drift og samlet markedsføring, og dels gennem en styrket faglige kompetenceopbygning gennem den fælles indsats. Interessenters vurdering understøtter, at resultat kvaliteten og gennemslagskraften er på højt niveau.

I forhold til det europæiske samarbejde har NIOM oparbejdet en nøglefunktion og i en årrække bl.a. udøvet en del aktiviteter gennem Danmark.

Der tilrådes øget satsning på bruger- og rekvirentbetaling indenfor aktivitetssområder, som befinder sig i et marked. På sådanne områder må nationale myndigheder betale for brug af NIOM - også for at undgå kryds-subsidiering. Og der må lægges vægt på de professionelle egenbetaling for ydelser. Herved kan budgettilskuddet fra Nordisk Ministerråd reduceres. En vis basisbevilling vil dog fortsat være nødvendig og hensigtsmæssig.

33. Nordisk Projekteksportfond (NOPEF)

Formål

Fonden har til formål at styrke nordiske virksomheder inden for projektsport, projekt- og virksomhedsudvikling og internationalisering.

Aktivitet

NOPEF bevilger betingede lån til nordiske virksomheder i førinvesteringsfasen til projekter af nordisk interesse uden for EØS-området. Endvidere udføres studier af muligheder for projektsport på nye markeder og der arrangeres seminarer og konferencer.

Ressourcer

NOPEF har en samlet årsomsætning på 23,930 mill. kr. (1994), hvoraf Nordisk Ministerråd ydede 8,599 mill. kr. som basisbevilling og 12,527 mill. kr. som projektbevilling. De administrative omkostninger udgør ca. 15 pct af de samlede udgifter.

Der er en medarbejderstab på 7, hvoraf 2 varetager de administrative opgaver. Styrelsen har 10 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Stor

Fondens udadvendte aktiviteter dækker virksomheder over hele det nordiske område. Deltagelsen i institutionens produktion er også bredt forankret. De samfundsøkonomiske fordele er tydelige. NOPEF har en speciel kompetence, som er særlig værdifuld ikke mindst for små og mellemstore virksomheder, der har vanskeligt ved selv at forberede forprojekter og forstudier, som kan føre projekter frem til finansiering hos NIB eller andre finansieringsinstitutioner. Der er betydelig efterspørgsel og konkurrence om NOPEF's ydelser, som slår godt igennem, også i form af kompletterende samarbejde med beslægtede institutioner i EU (programområder samt Østbanken) og FN-systemet (Verdensbanken).

Det anbefales, at NOPEF videreføres og udvikles. Der må i denne forbindelse bl.a. lægges vægt på samspilsmuligheder med beslægtede aktiviteter i regi af nationale bistandsorganer. Endvidere anbefales, at samarbejdet mellem NOPEF, NEFCO, NIB og NDF i videst mulig udstrækning in-

tensiveres med henblik på at opnå maksimale administrative besparelser og optimering af den faglige synergi.

34. NORDTEST - Fælles Nordisk Organ inden for Prøvnings- og Kontrolområdet

Formål

NORDTEST har til formål at fremme det nordiske samarbejde med afprøvning inden for områderne: Uddannelse, forskning, miljø, økonomi og medborgerlige rettigheder. NORDTEST skal også virke for en bæredygtig industriel udvikling og for fremme af nordisk industris konkurrenceevne.

Aktivitet

Institutionen arbejder med udvikling af nye og revision af kendte prøvningsmetoder. Der gennemføres projekter, uddannelse/kurser, dokumentation og informationsvirksomhed samt påvirkning af europæisk standardiseringsarbejde. De baltiske lande inddrages i aktiviteterne.

Ressourcer

Årsomsætningen er på 11,856 mill. kr. (1994), som finansieres af Nordisk Ministerråd med 10,899 i basisbevilling og 0,600 mill. kr. som projektbevilling. Andre kilder bidrager med 0,357 mill. kr. De administrative omkostninger tegner sig for ca. 17 pct af de samlede udgifter.

Det tilknyttede personale er på 4 årsværk, heraf 1,5 til administration. Styrelsen er på 5 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Stor

NORDTEST's arbejde dækker godt i forhold til Norden som helhed og deltagelsen i tilvejebringelsen af institutionens ydelser er også bredt forankret. Der er gode samfundsøkonomiske gevinster ved at drive institutionen i fællesskab. Det gælder med hensyn til omkostningseffektivitet, men klart også i form af udnyttelse og udvikling af fælles kompetence. Dette indebærer kvalitetsgevinster, som giver sig udslag i betydelig gennemslagskraft i forhold til udvikling og standardisering på en række tekniske områder - og indflydelse på den prøvetekniske udvikling i det hele taget, både inden for Norden og i forhold til det europæiske samarbejde.

Det anbefales, at NORDTEST videreføres, idet institutionen bør arbejde på en klar forøgelse af egenfinansieringen gennem brugerbetaling. Desuden bør Nordisk Ministerråds støtte i højere grad kunne stilles til rådighed i form af projektstøtte.

35. Nordisk Institut for Regionalpolitisk Forskning (NordREFO)

Formål

NordREFO har til opgave at stå for det nordiske samarbejde om den regionalpolitiske forskning og at fremme informationsudveksling herom mellem de nordiske lande og på tværs af faglige grænser.

Aktivitet

Institutionen forestår forskningsprojekter, seminarer og udgivelser af rapporter og tidsskrift.

Ressourcer

Årsomsætningen (1994) var på 5,678 mill. kr., hvoraf Nordisk Ministerråd ydede 2,526 mill. kr. som basisbevilling og 0,992 mill. kr. som projektbevilling. Særskilte nationale bidrag udgjorde 1,834 mill. kr., mens indtægt gennem salg af ydelser androg 0,202 mill. kr., og 0,123 mill. kr kom fra andre kilder. Der bruges omkring 30 pct af de samlede udgifter på administration.

Personalet omfatter 13 årsværk, heraf beskæftiges 1,5 med administration. Styret tæller 5 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Lav

Institutionen har begrænset bredde og forankring i forhold til hele Norden. Der ses ikke særskilte omkostningsfordele ved den fælles institution, og ekstra fordele i form af faglig, kompetencemæssig synergi er ikke overbevisende til stede - bl.a. i lyset af den beslægtede eller helt tilsvarende aktivitet, som drives i mange andre institutioner og samarbejds mønstre inden for de nordiske lande. Der er tale om en meget behersket gennemslagskraft, især uden for visse forskningsmiljøer, hvilket afspejler en kvalitet, som ikke hæver sig over det, der præsteres i beslægtede institutioner eller områder.

Det anbefales, at NordREFO's forskningsindsats vedrørende regionalpolitiske spørgsmål fastholdes, mens opgaver vedrørende grænseforskning udfases, bl.a. for at undgå overlap med beslægtede institutioner. Endvidere anbefales, at NordREFO udfases af Nordisk Ministerråds basisbevillinger og overgår helt til projektbevillinger. I forbindelse hermed bør der tilvejebringes samfinansiering med programmer i det europæiske samarbejde og/eller med nationale institutioner. Parallelt hermed anbefales en klart øget vægt på indtjening gennem brugerbetaling for institutionens ydelser.

36. Nordisk Institut for Samfundsplanlægning (NORDPLAN)

Formål

Instituttet har til opgave at tilbyde videreuddannelse inden for samfundsplanlægning og beslægtede sektorer i de nordiske lande. Desuden skal NORDPLAN drive forskning på området og kan deltage i forskeruddannelse.

Aktivitet

NORDPLAN laver seminarer, kurser, forskningsprojekter og forestår publikation af forskningsresultater.

Ressourcer

Årsomsætningen er på 9,603 mill. kr., hvoraf Nordisk Ministerråd yder 6,931 mill. kr. i basisbevilling og 0,291 mill. kr. som projektstøtte. Særskilte nationale bidrag udgør (1994) 1,393 mill. kr. og betaling for institutionens ydelser 0,871 mill. kr. Andre kilder bidrog med 0,118 mill. kr. De administrative omkostninger udgjorde ca. 21 pct af de samlede udgifter.

Medarbejderstaben omfatter 23,5 årsværk, heraf 5,5 beskæftiget med administrative opgaver. Styrelsen består af 9 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Lav

NORDPLAN's produktion og anvendelsen af ydelserne har nogen spredning i Norden, men er forankret med klar dominans i værtslandet. Den fælles virksomhed repræsenterer ikke særskilte omkostningsfordele, hvilket underbygges af eksistensen af adskillige nationale institutioner med et tilsvarende fagområde. Ud fra samme referenceramme er der ikke tale om udnyttelse eller udvikling af unikke faglige kompetencer. Dog markeres det nordiske perspektiv i særlig grad. Gennemslagskraften er betinget og mere præget af netværksformering end af fagligt niveau og resultater.

Det anbefales, at NORDPLAN udfases af Nordisk Ministerråds basisbevillinger. I en overgangsfase anbefales omlægning til projektbevillinger, som aftager. Berørte miljø- og planmyndigheder i de nordiske lande kan tænkes at have interesse i at opretholde virksomheden, eller dele heraf, og at finansiere denne gennem afgifter/brugerbetaling. I en sådan situation kan værtslandet (Sverige) påtage sig det overordnede ansvar og ledelsen, eventuelt gennem integration af NORDPLAN i en national institution.

37. Nordisk Samisk Institut (NSI)

Formål

Nordisk Samisk Institut har som formål, at tjene den samiske befolkning og forbedre befolkningens stilling socialt, kulturelt, retsligt og økonomisk.

Aktivitet

NSI yder konsulent- og vejledningsbistand i både teoretiske og praktiske spørgsmål. Herudover deltages i forsknings samarbejde, seminarer og publikationsvirksomhed, herunder udgivelse af en skriftserie.

Ressourcer

NSI havde i 1994 en totalomsætning på 9,430 mill. NOK hvoraf Nordisk Ministerråd finansierede en basisbevilling på 6,891 mill. NOK, mens forskellige andre kilder bidrog med projektindtægter på 2,539 mill.

Rejseudgifter udgjorde 0,301 mill NOK. De administrative udgifter var på knap 30 pct af de samlede omkostninger. Ud af en medarbejderstab svarende til 23 årsværk var 6 årsværk beskæftiget med administrative funktioner. Der er 12 medlemmer i styrelsen.

Vurdering af nordisk nytte: Middel

Deltagelsen i produktionen af NSI's aktivitet og ydelser er snæver set i relation til Norden som geografisk område. Tilsvarende finder instituttets ydelser anvendelse i en ret snæver kreds.. De samfundsøkonomiske fordele ved etablering og drift af NSI som en fælles institution er principielt tilstede, men ikke påviste. Gennemslagskraften og kvaliteten af resultaterne er ikke overbevisende. Eksempelvis synes NSI's rolle i forhold til relevante myndigheder at være beskedent.

NSI har visse fællestræk med de "nordiske huse". Disse institutioners ydelser er rettet mod en relativt snæver lokalitet, hvilket svækker graden af nordisk nytte hvad angår ydelsernes geografiske bredde. NSI har muligheder for styrket samarbejde med flere af de beslægtede institutioner, herunder den Samiske Højskole og universiteterne i Tromsø, Laplands Universitet i Finland og eventuelt Samisk Arkiv, Samisk Sprogråd etc. Disse muligheder bør udnyttes fuldt ud - eventuelt i former for samlokalisering eller anden form for driftsfællesskab.

Nordisk Ministerråds økonomiske støtte og styringen heraf kan med fordel omlægges med sigte på en mere effektiv koordination og prioritering. Det vil være naturligt, at lade Nordisk Ministerråds bevillinger tilgå Sametingene - eller et fælles råd af sametingene/ et fælles sekretariat - i form af en rammebevilling/blokbevilling. Anvendelse heraf prioriteres herefter af Sametingene indenfor de overordnede styrings- og resultatkrav, som Ministerrådet stiller, bl.a. med hensyn til kravet om effektivt at bidrage til nordisk nytte. Sametingene må følgelig rapportere til Nordisk Ministerråd.

Styrets omfang bør reduceres væsentligt.

38. Nordisk Institut for Søret (NIFS)

Formål

Nordisk Institut for Søret har til opgave at fremme forskning og undervisning i de nordiske lande i søret og almindelig transportret, olie- og gasret og andre med søretten beslægtede områder.

Aktivitet

NIFS udbyder undervisning (seminarer; efteruddannelse; eksaminer), varetager forskning og forskeruddannelse - herunder stipendieuddeling - og forestår publikations- og biblioteksvirksomhed.

Ressourcer

NIFS havde i 1994 en totalomsætning på 6,792 mill. NOK, hvoraf 2,651 stammede fra Nordisk Ministerråd som basisbevilling. Særskilte nationale bidrag løb op i 2,795 mill. NOK, mens fonde og andre kilder bidrog med 1,246 mill. NOK. D.v.s. at ca. 60 % af omsætningen kommer fra andre kilder end Nordisk Ministerråd. De administrative omkostninger udgjorde ca. 30 pct af de samlede omkostninger. NIFS er lokaliseret ved Universitetet i Oslo, som afholdt udgifter til professor aflønning. NIFS's medarbejderstab svarer til 17 årsværk. Administrationen er i en vis udstrækning varetaget af Oslo Universitet, Juridisk Fakultet. Styret er på 12 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Stor

NIFS ydelser anvendes bredt i hele Norden og deltagelsen i instituttets virksomhed er ligeledes bredt forankret. De samfundsøkonomiske fordele i snæver forstand (omkostningseffektiviteten) ved den fælles indsats er næppe i sig selv markante. Derimod er synergien i form af øget kompetenceopbygning og synliggørelse af en nordisk profil stor. Resultat kvaliteten og gennemslagskraften er på et højt niveau. Private og offentlige interessenter såvel indenfor Norden som internationalt i øvrigt lægger stor vægt på NIFS, bl.a. markeret ved en betydelig ekstern finansieringsgrad. - Mulighederne for at øge brugeres/rekvirenters betaling må udnyttes maksimalt.

I lighed med andre kvalificerede forskningsinstitutioner, som støttes finansielt af Nordisk Ministerråd, bør der på sigt tilvejebringes en samlet forskningsmæssig strategi som prioriteringsgrundlag for støtten. Det anbefales derfor, at Ministerrådets finansielle støtte til institutionen tages op til overvejelse på baggrund af en samlet prioritering af Nordisk Ministerråds engagement på forskningsområdet. For at sikre en dynamisk nordisk forskningspolitik anbefales, at Ministerrådets støtte til forskellige fagområder efter en overgangsperiode prioriteres inden for en rammebevilling til forskningsområdet som helhed. I denne forbindelse kan der bl.a. tilstræbes en højere grad af national finansiering, eventuelt en national "adoption" af institutionen i sammenhæng med en aftalt forskningsmæssig specialisering

mellem de nordiske lande. - Styrelsens omfang bør reduceres og dens rolle revurderes.

39. Samarbejdsnævnet for Skovforskning (SNS)

Formål

Nævnet har til opgave at formidle og støtte fælles nordisk forskning inden for skovbrug for at fremme et økonomisk og miljømæssigt bæredygtigt skovbrug.

Aktivitet

Nævnet iværksætter og yder støtte til forskningsprojekter, arrangerer seminarer og møder, etablerer forskernetværk og deltager i skovpolitisk samarbejde, herunder internationalisering af nordisk skovbrug.

Ressourcer

Den årlige omsætning (1994) er på 5,637 mill. kr., hvoraf Nordisk Ministerråd giver 4,454 mill. kr. som basisbevilling og 1,166 mill. kr. som projektbevilling. - Andre kilder bidrager med 0,017 mill. kr.

Administrationsomkostningerne udgør ca. 10 pct af de samlede udgifter.

Nævnet betjenes af et medarbejder-årsværk, som anvendes halvt fagligt, halvt administrativt. Nævnet og styrelsen er meget omfattende med 17 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Stor

Nævnets virksomhed dækker Norden bredt. Omkostningseffektiviteten er god bl.a. i kraft af den valgte organisationsform, som indebærer en begrænset administrationsfunktion, der går på omgang mellem berørte nationale forskningsinstitutioner. Det faglige og kompetenceudviklende udbytte er fint og baseret på de naturbetingelser og skovindustrier, som karakteriserer en faktisk arbejdsdeling mellem de nordiske lande. Af samme grund kan institutionens fagområde ikke erstattes af beslægtede aktiviteter i EU-regi, hvor først og fremmest andre naturvilkår betinger andre skovdriftsforhold. Gennemslagskraften er solid og resultat kvaliteten god. Nævnets midler er med til at formidle et aktivitetsomfang, som er baseret på andre parters forpligtende deltagelse.

Det anbefales, at SNS tilstræber en højere grad af finansiering på basis af brugerbetaling og bidrag fra interessenter samt projektbevillinger fra Nordisk Ministerråd. Det anbefales endvidere at undersøge mulighederne for, at Ministerrådets bevillinger helt eller delvis kan overgå til bidrag fra de nationale skovmyndigheder.

40. Nordisk Udviklingsprogram for Udvikling af Social Service (NOPUS)

Formål

NOPUS har til opgave at fremme fællesnordisk uddannelse, videre- og efteruddannelse af socialpersonale i Norden, herunder virke som centrum for erfaringsudveksling og idéudvikling.

Aktivitet

NOPUS arrangerer teamkurser, seminarer og fællesnordiske projekter bl.a. på aldringsområdet. Der udgives forskningsrapporter og artikler. De baltiske lande inddrages i aktiviteterne.

Ressourcer

Omsætningen i 1994 var på 3,289 mill. kr., hvoraf Nordisk Ministerråd ydede 1,301 mill. kr. som basisbevilling. Brugerbetaling udgjorde 0,910 mill. kr. og bidrag fra nationale organisationer 1,008 mill. kr. De administrative omkostninger udgjorde ca. 25 pct af de samlede udgifter.

Institutionen har en stab på 4,75 årsværk, hvoraf 1 årsværk tegner sig for administrative funktioner. Det styrende organ har 5 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Lav

NOPUS har ikke - som endnu meget ung institution, dannet 1993 - opbygget en bredde og forankring, som tilnærmelsesvis dækker Norden. Hverken ud fra omkostningseffektiviteten eller den faglige kompetenceudvikling har der kunnet påvises særskilte fordele ved en institutionel fællesindsats. Det kan bemærkes, at der findes adskillige tilsvarende nationale uddannelses- og forskningsprojekttilbud. Institutionens markeringsevne og kvaliteten af resultaterne er ikke overbevisende.

Det anbefales, at NOPUS får mulighed for over en passende periode at opbygge og demonstrere sine resultater, således at dens berettigelse kan vurderes ud fra resultaterne. En fortsat høj og gerne stigende ekstern finansieringsgrad bør prioriteres.

41. Nordisk Sprog- og Informationscenter (NSIC)

Formål

Centrets opgave er i første række at fremme undervisningen i og kendskabet til de øvrige nordiske landes sprog, kultur og samfundsforhold i Finland. Derudover skal centret også sprede kendskabet til det finske sprog, finsk kultur og samfundsforhold i øvrigt i de øvrige nordiske lande.

Aktivitet

NISIC arrangerer kurser og seminarer, udarbejder undervisnings- og informationsmateriale, driver bibliotek samt nogen konsulentvirksomhed. De baltiske lande søges inddraget.

Ressourcer

Institutionens årsomsætning (1994) er på 5,322 mill. kr., hvoraf Nordisk Ministerråd gav 3,407 mill. kr. som basisbevilling og 1,175 mill. kr. som projektbevilling. Brugerbetaling androg 0,539 mill. kr., mens andre kilder bidrog med 0,201 mill. kr. De administrative omkostninger er på ca. 36 pct af de samlede udgifter.

Personalet omfatter 7,5 årsværk, heraf 2 administrativt beskæftiget. Styrelsen har 5 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Lav

Institutionens aktiviteter er fordelt med ca. halvdelen i Finland og resten i de andre nordiske lande samt i de senere år også Baltikum. Deltagelsen i institutionens produktion er overvejende forankret i værtslandet. Der er ikke særskilte fordele med hensyn til omkostningseffektivitet eller ekstra synergi i form af faglig udvikling og kompetenceopbygning. Kvaliteten af resultaterne har i nogle tilfælde været utilstrækkelig. Gennemslagskraften i Finland har været meget begrænset og i forhold til de øvrige nordiske lande forsvindende.

Det anbefales, at Nordisk Sprog- og Informationscenter udfases af Nordisk Ministerråds basisbudget og overgår til overvejende national (finsk), finansiering kombineret med en mindre finansieringsandel fra Nordisk Ministerråd i form af projektbevillinger. Der bør samtidig sættes på brugerbetaling og andre finansielle kilder, herunder EU-fonde. Der bør etableres et klart øget samarbejde med de nationale sprognævn og sproginformationskontorer i de andre nordiske lande samt med de "Nordiske Huse" og Foreningen Norden. Det anbefales i den forbindelse, at centret lægges sammen med Nordisk Sprogsekretariat - med hjemsted i Finland. Arbejdsgruppen er i øvrigt opmærksom på 'Arbejdsgruppen vedrørende Sprogssamarbejde i Norden'.

42. Nordisk Sprogsekretariat (NSS)

Formål

Nordisk Sprogsekretariat har til formål at bevare og styrke det sproglige fællesskab i Norden og at fremme den nordiske sprogforståelse. NSS har desuden til opgave, at være samarbejdsorgan for sprognævnene i Norden og for andre, som arbejder med sprogspørgsmål.

Aktivitet

NSS forestår møder, konferencer, kurser og visse forskningsprojekter. Herudover udgives skrifter og artikler.

Ressourcer

Nordisk Sprogsekretariats samlede omsætning var i 1994 på 4,372 mill NOK, hvoraf Nordisk Ministerråd dækkede 2,024 mill. NOK som basisbevilling og 1,096 mill. NOK som projektbevilling. De resterende indtægter på i alt 1,182 mill. NOK blev tilvejebragt fra andre kilder, herunder en ganske lille del som brugerbetaling. Administrationsomkostningerne udgjorde godt 30 pct af de samlede omkostninger. NSS beskæftiger 3,5 medarbejdere, heraf 1,5 i administrative funktioner.

Vurdering af nordisk nytte: Lav

NSS' ydelser anvendes ganske bredt i Norden og dækker således godt ud fra en geografisk betragtning. Deltagelsen i institutionens udførende virksomhed er betydeligt smallere. De samfundsøkonomiske fordele er ikke overbevisende. For det første er institutionen så lille, at administrations- og andre driftsomkostninger bliver uforholdsmæssigt store i forhold til de produktionsmæssige omkostninger, som skaber de primære ydelser. For det andet er den faglige kompetenceudvikling ikke enestående i lyset af det udstrakte sprogsamarbejde, som finder sted mellem nationale aktører ved siden af Nordisk Sprogsekretariat. Resultat kvaliteten er gennemgående god, men gennemslagskraften ikke overbevisende.

Det er ikke påvist, at det nordiske samarbejde på området varetages bedst gennem en særskilt institution. Det tilrådes derfor, at lade de nationale institutioner overtage mere ansvar for det nordiske samarbejde på dette område. Dette kan ske ved at lade en fælles koordinationsfunktion gå på omgang mellem de nationale sprognævn - i lighed med SNS.

Da der er mange institutioner på området bør der, ud over ovennævnte omlægning, foretages en sammenfattende belysning af, hvordan det fremtidige nordiske sprogsamarbejde bedst tilrettelægges. Det anbefales i den forbindelse, at sekretariatet lægges sammen med Nordisk Sprogsekretariat - med hjemsted i Finland. Arbejdsgruppen er i øvrigt opmærksom på 'Arbejdsgruppen vedrørende Sprogsamarbejde i Norden'. Endelig konklusion og beslutning med hensyn til NSS bør afvente sidstnævnte gruppes anbefalinger.

43. Nordisk Statistisk Sekretariat (NSSEK)

Formål

Nordisk Statistisk Sekretariat har til opgave at fungere som sekretariat for de nordiske landes statistiske centralkontorer og at betjene /smaordne de nordiske kontaktnet, som findes på statistikområdet.

Aktivitet

NSSEK udarbejder aktuel nordisk statistik, herunder Nordisk Statistisk Årbog (NSÅ), samt bidrag til nordiske projekter og udredninger. Desuden arrangerer NSSEK seminarer og kontaktmøder, bl.a. mellem de nationale ledelser på statistikområdet

Ressourcer

NSSEK's samlede omsætning var i 1994 på 4,150 mill. DKK, hvoraf Nordisk Ministerråd dækkede 2,556 mill. DKK som basisbevilling og 1,495 mill. DKK i form af projektbevilling. Andre kilder, herunder brugerbetaling, bidrog med 0,099 mill. DKK. Knappt 10 pct af omkostningerne er af administrativ karakter. Medarbejderstaben var på i alt svarende til 6 årsværk, hvoraf de 3 havde administrative opgaver.

Vurdering af nordisk nytte: Lav

Ydelserne fra Nordisk Statistisk Sekretariat, særligt Nordisk Statistisk Årbog, anvendes bredt i Norden. Deltagelsen i sekretariatets arbejde har ikke umiddelbart samme bredde. Dog leverer alle de nationale statistikenheder de grunddata, som indgår i NSÅ og, som er basis for et højt kvalitetsniveau. De samfundsøkonomiske fordele er ikke overbevisende ved den nuværende organisering, som ikke indebærer klare skalafordele eller unik kompetenceudvikling. Resultat kvaliteten er høj, hvorimod gennemslagskraften ikke er éntydig. Der findes et intensivt statistiksamarbejde ved siden af NSSEK, hvilket fremhæves af interessenter samtidig med at disse lægger vægt på NSSEK's ydelser. Den fællesnordiske statistik har et meget højt internationalt omdømme og kan ikke for tiden erstattes af fælleseuropæisk statistik (EUROSTAT m.v.), idet denne ikke er tilstrækkeligt udviklet og leverancydgtig. Det nordiske statistiksamarbejde er en vigtig grundfunktion i det nordiske samarbejde.

Der er dog intet belæg for, at denne funktion kun - eller bedst - kan varetages af en permanent institution af den eksisterende type og størrelse. Funktionerne som fælles mødesekretariat vil fuldt ud kunne varetages af de nationale statistikmyndigheder - eventuelt som en funktion, der går regelmæssigt på omgang mellem landene. Tilbage er en kernefunktion omkring produktionen af NSÅ. Denne kan formentlig med fordel varetages af et - formindsket - fællessekretariat. Det kunne dog overvejes - som led i en reorganisering af NSSEK at udlicitere produktionen af NSÅ blandt de nationale statistikenheder. Herved kunne NSSEK fuldt ud omlægges til en fælles koordinationsfunktion, der med mellemrum kunne skifte hjemsted.

44. Teater og Dans i Norden (NTEA)

Formål

Institutionen har til formål at yde økonomisk støtte til gæstespil og at initiere seminarer og videreuddannelse på hele scenekunstens område: Teater, dans, musikteater.

Aktivitet

NTEA arrangerer kurser, seminarer, gæstespil og gæsteansættelser. Endvidere laves informationsmateriale og rådgivning.

Ressourcer

Årsomsætningen er på 7,239 mill. kr., hvoraf Nordisk Ministerråd afholder 6,583 mill. kr. som basisbevilling (1994). Brugerbetaling indbragte 0,581 mill. kr. og andre kilder 0,075 mill. kr. De administrative omkostninger udgjorde omkring 36 pct af de samlede udgifter.

NTEA har en medarbejderstab på 4,25 årsværk, heraf 1,5 administrativt beskæftiget. Det styrende organ har 12 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Stor

Institutionens aktivitet har en god geografisk spredning i forhold til de nordiske lande. Der er ikke særlige stordriftsfordele eller anden omkostningseffektivitet forbundet med institutionen, men den faglige udvikling på området løftes ud over det niveau, som ellers umiddelbart ville være til stede på nationalt plan. Institutionen overlapper ikke med andre institutioners arbejde, men kompletterer. Kvaliteten af resultaterne har vundet anerkendelse i de berørte miljøer i Norden, og gennemslagskraften er i tråd hermed.

Det anbefales, at Nordisk Teater og Dans's funktion videreføres, men som et særskilt fagområde med egen rådgivende komité i regi af Nordisk Kulturfond (NKULF). Det forudsættes i denne forbindelse, at NKULF omlægges/omorganiseres efter de anbefalinger, som er angivet i forbindelse med vurderingen af Kulturfonden (nr. 22) - dvs etablering af et koncentreret styrende organ (f.eks. højst 5 medlemmer), som bistås af et antal rådgivende komitéer, der hver dækker et nærmere afgrænset fagligt/kunstnerisk felt. Kulturfondens administration rationaliseres i konsekvens heraf.

45. Nordisk Udviklingsfond (NDF)

Formål

Nordisk Udviklingsfond har til formål at styrke det nordiske samarbejde om at fremme økonomisk og social udvikling i U-lande.

Aktivitet

NDF deltager i finansiering af projekter af nordisk interesse, på kommercielle vilkår.

Ressourcer

Omsætningen i NDF var i 1994 på 59,976 mill. kr. NDF er fondsfinansieret gennem de nordiske landes bistandsbudgetter.

Fonden har 8 ansatte, heraf 2 administrativt beskæftigede. Det styrende organ tæller 5 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Stor

NDF er bredt nordisk forankret. Det gælder deltagelsen i institutionens virksomhed, som omfatter ansatte fra alle de nordiske lande. Det gælder ligeledes institutionens ydelser, som har berøring med et bredt udsnit af erhvervslivet i relation til dets deltagelse i udviklingsprojekter med varer eller tjenesteydelser. Omkostningseffektiviteten er på et fint niveau og i øvrigt præget af samarbejde med NIB. Fordelene på det faglige/professionelle område er synlige i form af bl.a. god kapitalbase og styrket position for samfinansiering bl.a. med europæiske finansinstitutioner. Desuden kompletteres de nationale bistandsorganer. Kvaliteten af ydelserne og institutionens gennemslagskraft bekræftes gennem god efterspørgsel.

Det anbefales, at NDF videreføres efter det hidtidige formål. Det anbefales endvidere, at samarbejdet mellem NDF, NOPEF, NEFCO og NIB i videst mulig udstrækning intensiveres med henblik på at opnå maksimale administrative besparelser og optimering af den faglige synergi.

46. Nordisk Samarbejdsorgan for Videnskabelig Information (NORDINFO)

Formål

NORDINFO har til formål at skabe en forbedret og mere rationel, videnskabelig biblioteks-, dokumentations- og informationservice i Norden (BDI-service). Opgaven omfatter udvikling og harmonisering af metoder til hurtigere og mere effektiv udveksling af data og dokumenter mellem biblioteker og forskningsinstitutioner.

Aktivitet

NORDINFO arrangerer projekter, møder og konferencer og udgiver publikationer og tidsskrift. De baltiske lande inddrages i aktiviteten.

Ressourcer

Årsomsætningen er på 5,013 mill. kr., hvoraf Nordisk Ministerråd stiller 4,585 til rådighed i form af basisbevilling og 0,287 som projektbevilling. Brugerbetaling udgjorde 0,107 mill. kr. og andre kilder tegnede sig for

0,035 mill. kr. Administrationsomkostningerne var på ca. 25 pct af de samlede udgifter.

Institutionens medarbejderstab er på 5 ansatte, hvoraf 2 arbejder med de administrative opgaver. Styrelsen omfatter 8 medlemmer.

Vurdering af nordisk nytte: Stor

NORDINFO's aktivitet dækker de nordiske lande bredt gennem et samarbejde med de relevante nationale organer og institutioner. Deltagelsen i NORDINFO's produktion, virksomheden som sådan, er domineret af ansatte fra værtslandet. Der kan ikke påvises særskilt omkostningseffektivitet, men fagligt set udvikles specialkompetence, som rækker ud over det rent nationale niveau. Det er dog ikke godtgjort, hvorvidt NORDINFO kan holde trit med den aktuelle udvikling på det informationsteknologiske område. Kvaliteten af ydelserne understøttes af, at institutionen er kendt i relevante miljøer og i øvrigt har samarbejde med også europæiske forskningsbiblioteker, EU-institutioner m.fl.. NORDINFO har dog ikke gennemslagskraft til som sådan at repræsentere Norden. Omfanget af brugerbetaling er beskedent.

Det anbefales, at NORDINFO videreføres, idet Nordisk Ministerråds støtte i højere grad bør gives i form af projektbevillinger. Samtidig bør mulighederne for samlokalisering med beslægtede nordiske og nationale institutioner undersøges og tilstræbes med sigte på at opnå administrative og faglige samdriftsfordele.

47. Nordisk Vulkanologisk Institut (NORDVOLC)

Formål

Nordisk Vulkanologisk Institut har til opgave at forske i vulkanhistorie, både kemiske og fysiske processer; at udvikle og forbedre metoder til undersøgelse af vulkanudbrud og at give nordiske geologer mulighed for forskning i vulkanologiske problemer.

Aktivitet

NORDVOLC varetager forskning, uddeler stipendier, publicerer i internationale tidsskrifter og gennemfører undervisning og konferencer.

Ressourcer

Instituttets samlede årsomsætning var i 1994 på 69,491 mill. ISK, hvoraf Nordisk Ministerråd ydede 60,842 mill. ISK som basisbevilling og yderligere 6,802 mill. ISK som projektbevilling. Øvrige kilder bidrog med 1,847 mill. ISK, hvilket i praksis vil sige midler fra EU-programmer. Administrationsomkostningerne androg 8 mill. ISK - svarende til ca 10 pct af de samlede omkostninger - og rejseudgifterne 1,5 mill. ISK. Der var samme år tilknyttet 23 årsværk med faglige opgaver, mens 2 årsværk var administrativt beskæftiget. Styret omfatter 8 medlemmer, heraf 4 islandske.

Vurdering af nordisk nytte: Middel

NORDVOLC har i nordisk geografisk forstand en smal forankring. Det gælder, at såvel anvendelsen af instituttets eksterne ydelser som deltagelsen i tilvejebringelsen af dem i meget vid udstrækning er knyttet alene til ét nordisk land. Det er på denne baggrund vanskeligt at hævde særlige samfundsøkonomiske samdriftsfordele i snæver forstand. Derimod kan der ses fælles fordele i form af bedre muligheder for fælles faglig kompetenceudvikling og for medvirken til udvikling af det geologiske miljø i Norden. Kvaliteten af resultaterne er internationalt anerkendt, men gennemslagskraften mere markeret i forhold til andre dele af verden end Norden.

I lighed med andre kvalificerede forskningsinstitutioner, som støttes finansielt af Nordisk Ministerråd, bør der på sigt tilvejebringes en samlet forskningsmæssig strategi som prioriteringsgrundlag for støtten. Det anbefales derfor, at Ministerrådets finansielle støtte til institutionen tages op til overvejelse på baggrund af en samlet prioritering af Nordisk Ministerråds engagement på forskningsområdet. For at sikre en dynamisk nordisk forskningspolitik anbefales, at Ministerrådets støtte til forskellige fagområder efter en overgangsperiode prioriteres inden for en rammebevilling til forskningsområdet som helhed. I denne forbindelse kan der bl.a. tilstræbes en højere grad af national finansiering, eventuelt en national "adoption" af institutionen i sammenhæng med en aftalt forskningsmæssig specialisering mellem de nordiske lande. - Der bør sættes på en markant forøget eksterne finansiering, herunder på basis af EU-programmer.

BILAG A

Mandatet (kommissoriet) for Arbejdsgruppen

Analys av institutionernas verksamhet

I reformrapporten "Nordiskt samarbete i en ty tid" konstateras det att:

Ministerrådet bör likaså med utgångspunkt i principen om nordisk nytta genomföra en politisk värdering av verksamheten i de cirka 40 sammordiska institutionerna. Resultatet av denna genomgång bör föreläggas Nordiska rådets höstsession 1995.....

De sammordiska institutionerna, stödordningarna och större projekten genomgår med jämna mellanrum olika slag av evalueringar. Dessa evalueringar genomförs då i allmänhet med utgångspunkt i en facklig värdering av institutionernas verksamhet. 1991 påbörjades det på kultur/undervisningssektorn en genomgång av alla institutioner inom den sektorn. Utgångspunkt för genomgången var att sektorn väntades öka kraftigt under 1990-talet varför det var nödvändigt att skaffa fram nya resurser till satsningar som kunde öka dynamiken i samarbetet. Sammanfattningsvis kan det konstateras att utredningen, som genomfördes i tre grupper, FINALL, FINUT och FINFORSK ledde till en rad organisatoriska ändringar gällande institutionernas styrning för att klargöra styrelsernas och administrationsens roll. För vissa institutioner blev konklusionen att den externa finansieringen måste förbättras. Totalt gav genomgången en inbesparing på 11 MDKK som överfördes till andra områden inom sektorn. För en rad mindre institutioner och samarbetsorgan ledde evalueringen till en avveckling av ministerrådets finansiering. Närmare uppgifter om evaluationsprogrammet finns i MR-förslag till Nordiska rådets 39:e session (B 112/k) och i MR-förslag (B 136/k) till den 42:a sessionen.

Den typ av evaluering som aviseras i reformgruppens rapport skiljer sig från de evalueringar som normalt görs genom att det i första hand skall vara en värdering om institutionen och dess verksamhet uppfyller de politiska målsättningar man satt för samarbetet i enlighet med principen om "nordisk nytta".

I enlighet med reformrapporten skall utgångspunkten för all nordisk aktivitet vara att den:

- avser verksamhet som annars skulle ske i nationell regi, men där påtagliga positiva effekter uppnås genom gemensamma nordiska lösningar;
- manifesterar och utvecklar nordisk samhörighet;
- ökar nordisk kompetens och konkurrenskraft.

Mandatet

Analysen skall på basen av principen om nordisk nytta utmynna i en rapport innehållande en entydig rekommendation för varje samnordisk institution som lyder under ministerrådet.

Rekommendationen skall åtminstone innehålla en bedömning av

- om institutionen uppfyller något av kriterierna för nordisk nytta
- om institutionen också om 3-5 år sannolikt kommer att uppfylla kriteriet

- om nyttokriteriet uppfylls, är den nuvarande finansieringsformen den mest ändamålsenliga?

- om institutionens arbete i nuvarande läge, bl.a. med tre länder i EU och två länder i ett nära samarbete med EU via EES-avtalet har blivit överflödigt

- om institutionerna utför dubbelarbete i förhållande till nationella institutioner

- om de som använder sig av institutionens tjänster tror det är möjligt att med nationella eller andra medel helt eller delvis betala för de tjänster de erhåller från institutionen

- om nyttokriteriet inte uppfylls bör analysen utmynna i en rekommendation om vilka åtgärder som bör vidtas.

Rekommendationen skall innehålla en facklig värdering av institutionens verksamhet endast i den grad den har direkt relevans för den politiska bedömningen.

Organiseringen av arbetet

En arbetsgrupp bestående av 5 medlemmar utses. De självstyrande områdena kan delta efter behov i arbetsgruppens arbete. Arbetsgruppen bistås av en eller flera sekreterare. Ministerrådssekreterariatet bistår gruppen i dess arbete.

I arbetsgruppen bör ingå personer med kompetens i och kännedom om förvaltning och den politiska grunden för arbetet i ministerrådet.

Gruppen kan, inom ramen för den budget som fastställts för arbetet, utnyttja utomstående expertis.

Arbetsgruppen kan i sitt arbete utnyttja de fackliga evalueringar som gjorts tidigare, samt annat material som anses relevant. Gruppen kan fritt besluta om att kontakta involverade personer, organ och institutioner man anser nödvändigt (institutionsdirektörer, styrelser, ministerier, användarna, fackliga miljöer etc.)

I rapporten redogör arbetsgruppen för vilka personer och institutioner/myndigheter, samt vilket material, som anlitas i arbetet.

Tidtabell

april	NSK beslutar om mandatet för analysen
3 maj	NSK beslutar om arbetsgruppens sammansättning
maj-september	Arbetsgruppen arbetar
20-21 september	NSK får en muntlig avrapportering
17-18 oktober	MR-SAM behandlar arbetsgruppens rapport, avrapportering till Nordiska rådet
13-15 november	Session i Kuopio

Finansiering

Det reserveras 500 000 DKK för arbetet. Inom ramen för budgeten täcks kostnaderna för sekreterarhjälp, utomstående expertis och de resekostnader som arbetsgruppens medlemmar har.

Medlen tas ur ministerrådsreserven.

BILAG B

Opgavebeskrivelse for rådgiver

Opgavebeskrivelse for konsulentbistand i forbindelse med politisk gennemgang af fællesnordiske institutioner

1. Baggrund

I lyset af de tre folkeafstemninger i Finland, Norge og Sverige i andet halvår 1994 om landenes fremtidige forhold til EU, besluttede Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd i december 1994 i fællesskab, at nedsætte en fællesnordisk arbejdsgruppe med den opgave, at analysere det nordiske samarbejde under de nye betingelser. Arbejdsgruppen, som var sammensat ligeligt af regeringsmedlemmer (samarbejdsministrene) og af parlamentarikere, afgav i februar 1995 sin rapport - "Nordisk samarbejde i en ny tid".

Et af forslagene i rapporten drejer sig om en gennemgang og politisk vurdering af de eksisterende mere end 40 fællesnordiske institutioner med baggrund i princippet om "nordisk nytte". Resultatet af gennemgangen og vurderingen skal efter forslaget fremlægges på Nordisk Råds møde i Finland i efteråret 1995.

2. Mandat og organisation

De nordiske lande har fastlagt et mandat for analysen. Heraf fremgår bl.a. hovedtanker om princippet "Nordisk nytte", og det understreges, at analysen skal munde ud i en entydig rekommandation for hver enkelt fællesnordisk institution. Der skal endvidere kun etableres en faglig institutionsvurdering i den udstrækning en sådan vurdering har direkte relevans for den politiske bedømmelse.

De nordiske lande har i fortsættelse heraf besluttet, at udredningsarbejdet gennemføres af en særlig fællesnordisk arbejdsgruppe på embedsmandsniveau under ledelse af stiftamtmand *Søren Christensen*.

Gruppen består herudover af en repræsentant for hver af de nordiske lande (Bilag C). Det danske finansministerium yder sekretærbistand til gruppen, som herudover har mulighed for at rekvirere ekstern konsulentbistand.

Gruppen har på sit første møde den 19. maj 1995 besluttet at undersøge mulighederne for at udnytte ekspertise udefra, jfr. i øvrigt dette udbudsmateriale. Den konsulent, som tilknyttes arbejdsgruppen, vil i det løbende arbejde referere til arbejdsgruppens sekretær. I mere principielle spørgsmål kan konsulenten efter eget skøn referere til arbejdsgruppens formand.

3. Opgavens indhold

Den opgave, som konsulenten skal løse, omfatter nedenstående elementer. Det forventes, at tilbudsgivere i deres tilbud formulerer uddybende forslag til, hvorledes opgaven kan defineres og gennemføres.

a. Konkretisering og operationalisering af begrebet "nordisk nytte", hvis hovedprincipper bl.a. er formuleret i Nordisk Ministerråds notat af 12. december 1994 om "Implementeringen af den nordiska nyttan" samt rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid". Med baggrund heri omfatter opgaven endvidere:

b. Udformning af et koncept for en spørgeskemaundersøgelse omfattende samtlige fællesnordiske institutioner, Konceptet skal udmøntes i form af et spørgeskema, som i videst mulig udstrækning kan afdække og filtrere de oplysninger, som er valide og relevante for den politiske vurdering af institutionens aktivitet, resultater og fremtidige berettigelse i lyset af princippet om nordisk nytte. I denne forbindelse skal også virksomhedens finansieringsformer belyses, herunder fordeling mellem tilskud, brugerbetaling m.v.

I lyset af antallet af institutioner og den knappe tidsfrist for arbejdet skal det forudsættes, at denne del af undersøgelsen, som baserer sig på direkte kontakt med de enkelte institutioner, i al væsentlighed kan baseres på de oplysninger, som spørgeskemaundersøgelsen frembringer - uden gennemførelse af supplerende eller opfølgende interviews med repræsentanter for institutionerne selv.

c. Udsendelse af spørgeskemaer til samtlige fællesnordiske institutioner og indhentning af udfyldte skemaer/svarmateriale (realisering af pkt. b). I denne aktivitet skal efter konsulentens skøn indgå rykning for svar eller anden form for opfølgende aktivitet, som kan sikre fuld besvarelse fra samtlige institutioner indenfor tidsfristen. Nordisk Ministerråds Sekretariat vil assistere konsulenten i denne forbindelse.

d. Forslag til, hvorledes der - eventuelt selektivt i form af stikprøver - kan indhentes relevante og dækkende synspunkter og vurderinger fra brugere af de fællesnordiske institutioner eller andre interessenter omkring de enkelte institutioner, eksempelvis beslægtede eller konkurrerende faglige miljøer eller institutioner, herunder belysning af grænseflader til programmer, tilskudsordninger eller institutioner indenfor EU.

g. Gennemførelse af interessentanalyse m.v. (pkt. d) ved inddrivelse af svar/vurderinger fra relevante og valide udsnit af institutionernes kunder/interessenter og eventuelle konkurrenter m.v.

f. Sammenfattende rapport baseret på systematisk bearbejdelse af spørgeskemaundersøgelsens svarmateriale og af resultater af interessentanalyse m.v., for alle institutioner. Som led i den sammenfattende ana-

lyserapport inddrages øvrige relevante oplysninger om den enkelte institution, jfr. nedenfor. Endvidere opstiller konsulenten forslag til konkrete vurderingskriterier, som kan anvendes ved bedømmelsen af institutionerne.

Nordisk Ministerråds Sekretariat stiller i den forbindelse foreliggende evalueringer, kontrakter, resultatrapporter eller tilsvarende materiale op oplysninger, som kan bidrage til et samlet vurderingsgrundlag for hver enkelt institution, til rådighed for konsulenten.

g. Efter nærmere aftale foretage - eller medvirke i - et begrænset antal interviews med nøglepersoner i hver af hovedstæderne.

Den konsulent, der vælges, skal - jfr. nedenstående tidsplan - fremlægge endelige forslag til opgaveløsningen.

4. Tidsplan

De ydre tidsrammer for arbejdsgruppens arbejde fremgår af gruppens mandat. Dette indebærer, at konsulentens indsats skal finde sted indenfor følgende terminer:

- Ultimo maj 1995: Udbudsmaterialet udsendes til en begrænset kreds af potentielle konsulenter. Disse anmodes om straks at be- eller evt. afgræfte deres interesse i at afgive tilbud.
- 7. juni 1995 kl. 12.00: Tilbud skal senest dette tidspunkt være arbejdsgruppens sekretær i hænde. Tilbudsmateriale skal være tydeligt mærket: "Tilbud. Nordisk institutionsgennemgang" og sendes til adressen: Finansministeriet, Christiansborg Slotsplads 1, 1218 København K., att. Niels Refslund.
- 8. juni 1995: Arbejdsgruppen tager stilling til de indkomne tilbud og foretager valg af konsulent.
- 20. juni 1995: Konsulenten fremsender forslag til, hvorledes opgaven kan løses, herunder undersøgelseskoncept, konkret spørgeskema, forslag til interessentanalyse m.v.
- 22. juni 1995: Konsulentens forslag til koncept og forslag til spørgeskema,
- interessentanalyse m.v. præsenteres for arbejdsgruppen af konsulenten, Retningslinjer for den endelige udformning fastlægges.
- Snarest efter 22. juni 1995: Spørgeskemaundersøgelse og interessentanalyse m.v. iværksættes.
- Snarest derefter og senest 1. september 1995: Konsulenten afgiver samlet rapport til arbejdsgruppen (endeligt udkast).
- Senest 15. september 1995: Endelig rapport afgives og konsulentens opgave afsluttes med arbejdsgruppens godkendelse.

5. Økonomi/honorar

Tilbuddet ønskes modtaget som 'fast pris/fast tid'-tilbud (lump-sum) for så vidt angår opgavebeskrivelsen pkt. a - f inklusive.

For så vidt angår eventuelle interviews med nøglepersoner, jfr. opgavebeskrivelsen pkt. g. anføres særskilt enhedspris pr. interviewdag, inklusive interviewrapport, men eksklusive rejser og ophold.

Det skal af tilbuddet fremgå hvilken/hvilke ressourcepersoner, der vil blive sat ind i opgavens løsning. Endvidere skal der oplyses om det budgetterede tidsforbrug for opgaverne a - f., inkl., samt om beregningsmæssige honorarsatser og overheadfaktorer.

Honorar betales med 50 pct. á conto ved opgavens igangsættelse; resten ved arbejdsgruppens godkendelse af den endelige rapport.

6. Andre forhold

Nordisk Ministerråds Sekretariat i København har, jfr. ovenfor, indvilget i at bistå vederlagsfrit med alt foreliggende, relevant materiale - efter nærmere aftale.

De institutioner, som skal omfattes af undersøgelsen, fremgår af vedlagte fortegnelse. Der kan blive tale om enkelte ændringer og tilføjelser i den foreliggende liste.

Der udformes kontrakt om konsulentopgaven på baggrund af almindelige paradigmer herfor, herunder vedrørende

- opgavens omfang og tidsplan
- opgavens bemanning
- organisation og samarbejde
- honorar og betaling
- øvrige vilkår, eksempelvis:

at eventuelle tvister om tolkning af kontrakt m.v. søges afgjort i mindelighed mellem parterne. Uoverensstemmelser, som ikke kan løses på anden måde løses efter dansk rets almindelige regler, og

at konsulenten har ansvar for fejl og mangler med 20 pct. af kontraktsummen.

BILAG C

Arbejdsgruppens sammensætning, andre medvirkende

Arbejdsgruppens sammensætning:

- * Stiftamtmand Søren Christensen (Formand), Danmark
- * Konsult. Tjänstm. Eija-Leena Linkola, Finansministeriet, Finland
- * Direktør Tom Veierød, Statskonsult, Norge
- * Generalkonsul Sven Dahlin, Sverige
- * Ambassadør Eidur Gudnason, Island
- * Konsulent Enid Riemenschneider, Grønlands Hjemmestyre
- * Kontorchef Henrik Hjørtedal, Finansministeriet, Danmark
Fra medio august 1995: Fuldmægtig Peder Lundquist
- * Specialkonsulent Niels Refslund, Finansministeriet, Danmark
(Sekretær for arbejdsgruppen)
- * Afdelingschef Agneta Norén, NMR-Sekretariatet, København
(Observatør og bindeled til NMRS)

Herudover tilknyttedes konsulentfirmaet PA-Consulting Group, Lysaker, Oslo, til at bistå arbejdsgruppen med at gennemføre nærmere definerede dele af den samlede undersøgelse.

Fra konsulentfirmaets side tilknyttedes som projektleder og resourceperson:

- * Inger Johanne Sundby, rådgiver

Nordisk Ministerråds Sekretariat har løbende bidraget med oplysninger i form af bl.a. budget- og regnskabsdata, beskrivelser og evalueringsrapporter dækkende de enkelte institutioner, økonomiske og finansielle oplysninger i øvrigt.

BILAG D

Fællesnordiske institutioner

1. Nordisk Nævn for Alkohol- og Narkotikaforskning (NAD)
2. Nordisk Institution for Videreuddannelse indenfor Arbejdsmiljøområdet (NIVA)
3. Nordisk Samarbejdskomité for Arktisk Medicinsk Forskning (NOSAMF)
4. Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS)
5. Nordisk Komité for Byggebestemmelser (NKB)
6. Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonale (NUD)
7. Nordisk Økonomisk Forskningsråd (NEF)
8. Nordisk Råd for Forskning i Europæisk Integrationsret (NORFEIR)
9. Nordisk Film- og TV-fond (NFTV)
10. Nordisk Institut for Folkedigtning (NIF)
11. Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA)
12. Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (NORDITA)
13. Nordisk Genbank (NGB)
14. Nordisk Nævn for Handicapspørgsmål (NNH)
15. Nordisk Højskole for Husholdningsvidenskab (NHH)
16. Nordisk Sundhedshøjskole (NHV)
17. Nordisk Industrifond (NI)
18. Nordisk Investeringsbank (NIB)
19. Nordisk Journalistcenter (NJC)
20. Nordisk Kunstcentrum (NKC)
21. Nordens Hus i Reykjavik (NOREY)
22. Nordisk Kulturfond (NKULF)
23. Nordisk Lægemeddelnævn (NLN)
24. Nordisk Dokumentationscentral for Massekommunikationsforskning (NORDICOM)
25. Nordisk Miljøfinansieringsselskab (NEFCO)
26. Nordisk Musikkomité (NOMUS)
27. Nordisk Kontaktmandsorgan for Narkotikaspørgsmål (NNARK)
28. Nordens Folkelige Akademi (NFA)
29. Nordens Hus på Færøerne (NHFÆR)
30. Nordisk Institut i Grønland (N.A.P.A)
31. Nordens Institut på Åland (NIA)
32. Nordisk Institut for Odontologisk Materialeprøvning (NIOM)
33. Nordisk Projektekspertfond (NOPEF)
34. NORDTEST, Fællesnordisk Organ inden for Prøvnings- og Kontrolområdet
35. Nordisk Institut for Regionalpolitisk Forskning (NordREFO)
36. Nordisk Institut for Samfundsplanlægning ((NORDPLAN)
37. Nordisk Samisk Institut (NSI)
38. Nordisk Institut for Søret (NIFs)
39. Samarbejdsnævnet for Nordisk Skovforskning (SNS)

40. Nordisk Udvlingsprogram for Udvikling af Social Service (NOPUS)
41. Nordisk Sprog- og Informationscenter (NSIC)
42. Nordisk Sprogsekretariat (NSS)
43. Nordisk Statistisk Sekretariat (NSSEK)
44. Teater og Dans i Norden (NTEA)
45. Nordisk Udvlingsfond (NDF)
46. Nordisk Samarbejdsorgan for Videnskabelig Information (NORDINFO)
47. Nordisk Vulkanologisk Institut (NORDVOLC)

Miljöutskottets betänkande

över ministerrådsförslag om samarbete i det arktiska området

(Ministerrådsförslaget , se s. 626)

Till miljöutskottet har hänvisats ministerrådsförslag B 157/m om samarbetet i det arktiska området.

1.1 Ministerrådsförslaget

Ministerrådsförslaget tar utgångspunkt i behovet av en stärkt koordinering av det nordiska samarbetet rörande det arktiska området med sikte att undgå dubbelarbete, att åstadkomma en klarare arbetsdelning mellan de regionala och andra specialorgan som finns inom det arktiska samarbetet och att etablera ett samlande överordnat samarbetsorgan för det arktiska området.

Vidare framhålls att det nu inom en rad områden är nödvändigt att de nordiska länderna tar gemensamma initiativ för att få in samarbetet i konkreta och operativa former inom vilka nationella resurser och de olika nordiska och internationella samarbetsorganen kan samordna aktiviteterna genom gemensam finansiering och projektverksamhet.

Det meddelas att de nordiska länderna deltar aktivt i överläggningarna om etablerandet av ett inter-statligt samarbetsorgan i Arktis, Arctic Council/Arktiska rådet, som kan bidra till en bärkraftig utveckling till gagn för befolkningen i området och för att beskydda den arktiska miljön. Det är ännu oklart om upprättandet av rådet - som tidigare förutsatts - skall vara färdigt i mars 1996.

I förslaget påpekas att regeringarnas avsikt inte är att nya nordiska samarbetsinitiativ skall ersätta det samarbete som fungerar väl, utan att de i första hand skall bidra till en bättre samordning mellan de olika samarbetsorganen och -sektorerna. Merparten av de insatser som föreslås skall därför utföras i regi av redan existerande samarbetsorgan i i enlighet med ingångna internationella konventioner, avtal och ministerdeklarationer.

1.2 Yttrande över ministerrådsförslaget

De nordiska medlemmarna i den fasta arktiska parlamentariska samarbetskommittén har avgivit ett yttrande över ministerrådsförslaget om samarbete i det arktiska området.

I yttrandet framhålls att förslaget utgör ett bra underlag för att stärka det nordiska samarbetet kring arktiska frågor under den närmaste tiden. För att utveckla programmet på längre sikt krävs emellertid presiseringar av programmet och nya initiativ från ministerrådet och detta bör förmedlas i kommande plandokument och meddelanden från ministerrådet. Vad beträffar det Arktiska rådet anser kommittén det väsentligt att detta etableras enligt ursprunglig tidtabell, dvs. i mars 1996. De nordiska länderna måste ta en ännu mer aktiv roll i förhandlingarna och vid behov ta initiativ för att föra upp problemfrågorna till en lösning på politisk nivå redan före det planerade ministermötet i mars.

Beträffande det Arktiska rådets uppbyggnad menar kommittén att den nuvarande förslaget angående sekretariatsfunktion och finansiering inte ger en stark organisation, men att det för närvarande inte finns politiska förutsättningar att komma längre i detta skede. De nordiska regeringarna bör dock aktivt verka för att Arktiska rådet får ett permanent sekretariat och att ett särskilt system för finansieringen av Arktiska rådets arbete kan säkras. I följande skede bör man överväga möjligheten att stärka samarbetet genom en internationell konvention om arktiskt samarbete.

Kommittén påpekar vidare att initiativ i detta skede inte tagits för att direkt involvera EU i Arktiska rådets arbete. Kommittén anser att de nordiska ländernas regeringar borde verka för att EU på sikt involveras i denna nya samarbetsstruktur. Detta är viktigt både av politiska och ekonomiska orsaker. Genom de nordiska medlemsländerna ingår arktiska områden i EU. Ekonomiska resurser från EU borde därför i större utsträckning även kunna utnyttjas föra att utveckla det arktiska samarbetet.

Kommittén vill ytterligare framhålla betydelsen av att Arktiska rådet också på det formella planet får en parlamentarisk dimension och att det i den deklaration som reglerar upprättandet av det Arktiska rådet noteras att den arktiska samarbetsfunktionen också inkluderar en permanent parlamentarisk kommitté. De deltagande regeringarna bör säkerställa att ett nära samarbete etableras mellan Arktiska rådet och denna kommitté.

Vidare stöder kommittén de framförda förslagen om hänsyn till befolkningarnas intressen i alla aktiviteter i Arktis. Vad gäller ekonomiskt samarbete noterar kommittén att utnyttjandet av naturresurser och utvecklingen av infrastrukturen i området behandlas på en relativt övergripande nivå. Kommittén utgår från att de ekonomiska frågorna efterhand får större betydelse inom ramen för Arktiska rådets arbete och anser att de nordiska länderna snabbt bör konkretisera initiativ som berör det ekonomiska samarbetet. Kommittén kommer i följande skede av sitt arbete aktualisera både allmänna ekonomiska frågor och infrastrukturfrågor, såsom t.ex. Nordostpassagen, bostadsbyggande och utvecklingen av kommunikationsnätet i allmänhet.

Vad gäller budgeten anser kommittén att ministerrådets satsning under 1996 endast möjliggör en blygsam inledning av det arktiska samarbetet. Både ministerrådsförslaget och de nya initiativ som behöver tas innebär att ambitionsnivån väsentligt behöver höjas. Resurser som frigörs på annat håll

bör därför till en del kanaliseras till det arktiska samarbetet, som är ett nytt och prioriterat samarbetsområde.

2. Miljöutskottets synpunkter

Utskottet instämmer med ministerrådet i att Arktis har en nyckelroll i det globala klimat- och miljösystemet genom sin påverkan på havsströmmar och på atmosfären i stora delar av norra halvklotet. I Arktis finns också stora skogsresurser som ingår som en integrerad och nödvändig faktor i det globala klimatiska systemet. De arktiska havsområdena är bland de marina områden i världen som har störst biologisk produktion och detta har genom århundradena utgjort en bas för att människor kunnat bosätta sig i ett av jordens klimatiskt sett mest ogästvänliga områden. Det finns också omfattande minerala resurser och olja och gas i Arktis.

Under detta århundrade har stora delar av Arktis varit arena för omfattande militära aktiviteter resulterande i betydande miljöförstöring både generellt och lokalt. Denna miljöförstöring hotar nu liv och hälsa för de boende i Arktis, vilket kan påverka möjligheterna att bibehålla bosättningen. Den utgör dessutom ett allvarligt hot mot de biologiska mångfalden och de biologiska resurserna i området.

Mot denna allvarliga bakgrund finner miljöutskottet det mycket positivt att ministerrådet tar ett nordiskt initiativ för att utforma en samordnad politik om Arktis dels rörande den nordiska samarbetskretsen, dels rörande åtgärder på det regionala och sektorsorienterade planet och dels åtgärder på det inter-arktiska planet. Utskottet kan instämma i den bakgrundsbeskrivning som ges i ministerrådsförslaget om förutsättningarna för bosättning i det arktiska området, det arktiska områdets miljö- och resursmässiga betydelse samt de överordnade perspektiven för ett styrkt nordiskt samarbete i Arktis.

Utskottet instämmer vidare i att det därvid inte är behövligt eller önskvärt att ersätta det redan väl fungerande samarbete som utvecklats angående Arktis. Det står klart att huvuddelen av de uppgifter som ingår i politiken skall genomföras av redan existerande samarbetsorgan och inom ramen för befintliga internationella konventioner, avtal och ministerdeklARATIONER. Ett viktigt steg i genomförandet är att åstadkomma en bättre koordinering av de många arbetsinsatser som pågår för att påverka miljösituationen och förbättra förhållandena för befolkningen i det arktiska området. En sådan koordinering av resursanvändningen torde i sig medföra en väsentlig kraftsamling och därmed ökning av insatsernas effektivitet.

Utskottet kan dela uppfattningen att upprättandet av ett överordnat, koordinerande samarbetsorgan - ett Arktiskt råd - i hög grad skulle medverka till att åstadkomma det heltäckande samarbete om Arktis som Nordiska rådet i rekommendation 31/1992 bett regeringarna etablera. Utskottet instämmer med vad den arktiska samarbetskommittén framför om att de nordiska regeringarna bör ha en mycket aktiv roll i förhandlingarna om bildandet av rådet. Därvid måste ett parlamentariskt inflytande i det Arktiska rådet säkras. Vidare är det angeläget att de nordiska länderna

har som målsättning att Arktiska rådet får ett permanent sekretariat och en fast finansiering. På sikt bör regeringarna också överväga om samarbetet bör stärkas genom en internationell konvention om arktiskt samarbete.

Utskottet anser också att det i förhandlingarna bör betonas det önskvärda att representationen i det arktiska rådet ges en regional förankring och att regionerna ges inflytande och rådighet över de resurser som avdelas för ländernas deltagande i samarbetet.

Det är beklagligt att förhandlingarna om upprättandet av det Arktiska rådet försenats. Mot bakgrund av att merparten av de nya samarbetsinitiativ som framläggs i förslaget för sitt genomförande inte kräver upprättandet av nya samarbetsorgan anser dock utskottet att många av de åtgärder som aviseras i ministerrådsförslaget redan nu kan påbörjas.

Utskottet kan i detta sammanhang med tillfredsställelse konstatera att ministerrådet i det framlagda ministerrådsförslaget har tagit stor hänsyn till den deklaration som avgavs 1993 vid den parlamentariska konferensen om Arktis liksom till de rekommendationer som Nordiska rådet avgivit angående insatser i Arktis.

Beträffande föreslagna åtgärder för förbättrad koordinering och arbetsfördelning är utskottet enigt med ministerrådet att genomförandet bör startas under 1996. Vidare är det viktigt att de nordiska regeringarna diskuterar hur bättre koordinering och samordning av aktiviteterna rörande Arktis skall åstadkommas med övriga arktiska länders regeringar. Ett första tillfälle ges vid det planlagda ministermötet angående den arktiska miljöstrategin, AEPS, i mars 1996.

Utskottet instämmer vidare i att det är av stor vikt för utvecklingen i den nordliga delen av Arktis att de finansieringsmöjligheter som nu öppnas genom EU:s INTERREG-program och andra EU-program så långt möjligt koordineras med nationella och nordiska medel. EU:s engagemang i Barentsrådet är positivt och enligt utskottets mening bör regeringarna också sträva efter att involvera EU i det Arktiska rådets arbete, en åsikt som också framförs av den arktiska samarbetskommittén. Utskottet noterar vidare planerna att vidareföra Barents euro-arktiska råde som regionalt organ i enlighet med planerna i Barentsprogrammet och viljan att föra Barentssamarbetet vidare inom ett samlat finansieringsupplägg och en gemensam budget. Utskottet vill för sin del i detta sammanhang också påpeka behovet av att ansvars- och arbetsfördelningen mellan Nordkalottkommittén, Barentsrådet och Arktiska rådet klarläggs. Utskottet stödjer att arbetet i olika organ för förvaltningen av olika biologiska resurser i arktiska och nordatlantiska farvatten koordineras, men vill påpeka behovet av att regeringarna också försöker få en för samtliga involverade parter tillfredsställande lösning på de aktuella frågorna rörande förvaltningen av fiskresurserna i de arktiska områdena. Det är utskottets förhoppning att det nyligen ingångna FN-avtalet om fiske på det öppna havet kan komma att utgöra ett värdefullt underlag för diskussionerna.

Utskottet noterar vad som framförs om de annorlunda förutsättningar som gäller för Arktis jämfört med Antarktis och instämmer i att det inte är möjligt att etablera en förvaltning av Arktis motsvarande förvaltningsre-

gimen i Antarktis. Vidare noterar utskottet de särskilda förhållanden som genom Svalbardstraktaten gäller för detta område.

I ministerrådsförslaget aviseras åtgärder inom en rad områden på miljöområdet, vad gäller urbefolkningarna samt vad gäller infrastruktur och forskning, inklusive modeller för samfinansiering och starkare markering av arktisk forskning i EU:s forskningsprogram. Utskottet vill för sin del varmt tillstyrka att de genomförs.

Av de framförda förslagen till åtgärder vill utskottet särskilt framhålla som positivt vad som framförs om insatser till stöd för de arktiska urbefolkningarna. Det är bl.a. av stor vikt att ett seminarium genomförs 1996 om urbefolkningsgruppernas produktion och handel, att ett brett program för produktutveckling, vidareförädling och marknadsföring av traditionella arktiska produkter i inuitisk och samisk näringstradition skall upprättas av Nordisk Industrifon och Vestnordenfonden i samråd med Grönlands Hjemmestyre och Sametingen i Finland, Norge och Sverige samt att en expertgrupp skall analysera de internationella restriktioner som fortsatt finns vad gäller handel med arktiska produkter. Det är angeläget att seminariet blir en start på diskussioner om urbefolkningarnas möjligheter till handel och produktutveckling samt att programmet och analysen skall göra det möjligt att eliminera olika typer av handelshinder och handelsstörande problem. Utskottet noterar vidare med tillfredsställelse att ministerrådet säger sig vilja bidra till att de förslag som rests av Kaj Egede i medlemsförslag A 1105/m kan inkluderas i de åtgärder som planeras i detta sammanhang. Slutligen vill utskottet tillstyrka det förslag som framförs om att i ett forskningsprojekt ta upp relationerna mellan forskning och befolkningsgruppernas traditionella kunskaper i området, något som redan görs i viss utsträckning inom ramen för AEPS.

Vad gäller de ekonomiska frågorna kan utskottet till stora delar instämma i vad som framförs av de nordiska ledamöterna i den arktiska samarbetskommittén. Det arktiska samarbetet bör baseras både på miljöhänsyn och strävan efter en bärkraftig utveckling.

Vad gäller det framtida arbetet i det Arktiska rådet är utskottet enigt med arktiska samarbetskommittén om behovet av parlamentariskt inflytande på utvecklingen i Arktis. Behovet av ett parlamentariskt engagemang bottnar i de intressekonflikter som finns vad gäller den framtida utvecklingen. Den ytterst sårbara naturen och värnandet av den biologiska mångfalden måste vägas samman med urbefolkningarnas speciella intressen, t.ex. vad gäller rendrift och vad gäller den grönländska fångstkulturen, liksom till de andra frågor som har anknytning till den pågående processen för att åstadkomma en bärkraftig utveckling i Arktis. Utskottet anser att arbetet med de komplexa frågorna och problemen i området har gott av att det tillförs en övergripande parlamentarisk dimension. Denna fråga har dryftats under hand med ministerrådet under upprättandet av ministerrådsförslaget och möttes då med förståelse. Det är därför med besvikelse utskottet konstaterar att ministerrådet inte tar upp frågan i förslaget. Uppenbarligen leder den något oklara situationen vad gäller bildandet av det Arktiska rådet till stor försiktighet från regeringarnas sida. Denna för-

siktighet är enligt utskottets uppfattning överdriven. Frågan är så viktig att utskottet uppmanar regeringarna att de under de pågående överläggningarna om bildandet av ett Arktiskt råd verkar för att kontaktformer etableras, vilka möjliggör en samlad dialog mellan de arktiska ländernas regeringar och deras parlament. Ett lämpligt kontaktorgan för parlamentarikersidan i denna dialog kunde vara den permanenta arbetsgruppen för parlamentariker från det arktiska området - den arktiska samarbetskommittén - vilken bildades i samband med den parlamentariska konferensen om Arktis 1993 och vilken nu förbereder nästa parlamentariska konferens om Arktis. Denna skall hållas i mars 1996, veckan innan regeringskonferensen om Arktis.

Vad gäller framtida rapportering noterar utskottet kommande rapporter m.m samt att en årsbok, Annual Arctic Activity Review skall publiceras, i första omgången finansierad och utarbetad av Nordiska ministerrådet. Särskilt vill utskottet framhålla vikten av att listan över internationella avtal och konventioner angående Arktis uppdateras. Utskottet anser vidare att detta ministerrådsförslag bör översättas till engelska och ryska så att det kan utgöra en del av dokumentationen både vid den kommande parlamentarikerkonferensen och vid regeringskonferensen om Arktis.

Angående finansieringen av insatserna i de arktiska områdena meddelas att dessa vad gäller de nordiska länderna i allt väsentligt finansieras genom nationella medel, hämtade ur en rad sektorsbudgetar, dels genom Nordiska ministerrådets budget och samt vad gäller AEPS och Barents-samarbetet genom frivilliga nationella bidrag från de medverkande staterna. Det framförs att dessa former för finansiering kommer att vara gällande även i framtiden.

I en sådan situation stödjer utskottet i princip ministerrådets inriktning att de medel som tilldelas arktiskt samarbete i Nordiska ministerrådets budget i första hand måste ha till uppgift att bidra till medfinansiering från nationella och internationella källor. Insatser för att få EU att inkludera projekt av betydelse för utvecklingen i Arktis i EU:s olika program nämns som en tänkbar möjlighet till extern finansiering. Vad gäller 1996, det år då enligt ministerrådets egen uppgift många aktiviteter skall igångsättas, anser utskottet det mot bakgrund av den gällande inriktningen bekymmersamt att det endast avsätt en miljon DKK för i förslaget aviserade insatser under 1996. Utskottet noterar vidare att den arktiska samarbetskommittén delar denna uppfattning. Förutom att summan inte kan finansiera nämnvärt många aktiviteter torde den inte heller generera någon större medfinansiering från andra källor. Det är därför positivt att det i förslaget anges att behovet av att avsätta ytterligare medel av Nordiska ministerrådets budget för 1977 för att uppnå en sådan effekt skall bedömas. Utskottet utgår från att en sådan analys av behovet kommer att leda till att en väsentligt högre summa avsätts för ändamålet. Utskottet förväntar sig att tilldelningen av medel till arktiskt samarbete rörande 1997 års budget kommer att baseras på en sådan analys och att denna kommer att vara tillgänglig för Nordiska rådet i samband med budgetbehandlingen.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslår miljöutskottet att

1. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa handlingsprogrammet för samarbete i det arktiska området i enlighet med ministerrådsförslag 157/m och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet, samt

att ministerrådet i Nordiska ministerrådets budget 1997 och i senare budgetar avsätter medel för nordisk samordning av insatser i Arktis och att dessa medel ges en sådan omfattning att de bidrar till medfinansiering från nationella och internationella finansieringskällor.

Vidare föreslås att

2. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att under pågående regeringsförhandlingar om bildandet av ett Arktiskt råd verka för att kontaktformer etableras, i form av en permanent parlamentarisk kommitté, vilken möjliggör en samlad dialog mellan de arktiska ländernas regeringar och deras parlament, samt

att verka för att det Arktiska rådet får ett permanent sekretariat och att dess verksamhet finansieras genom en gemensam årlig budget, till vilken rådets medlemmar bidrar enligt en överenskommen intern fördelning.

Kuopio den 13 november 1995

Paul Chaffey (SV)

Chris Heister (m)

Olof Johansson (c)

Tarja Kautto (SDP)

Marita Petersen (Jvfl)

Peder Sass (S)

Kristen Touborg (SF)

Ranveig Frøiland (A)

Ragnhild Queseth Haarstad (sp)

Marjut Kaarilahti (Kok.)

Kaj Larsson (s)

Olof Salmén (ÅC) Förman

Sturla Böðvarsson (Sj)

Ministerrådsförslag om samarbete i det arktiska området

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet överlämnar härmed ministerrådsförslag om *samarbete i det arktiska området* för behandling på Nordiska rådets 47:e sessionen i Kuopio. Ministerrådet ber om rådets synpunkter på förslaget.

Ministerrådet önskar göra rådet uppmärksam på att en viktig komponent för ett förstärkt arktiskt samarbete ännu saknas i och med att det fortsatt finns en rad olösta problem vad gäller bildandet av ett Arktiskt råd. Ministerrådsförslaget skall därför ses som ett led i en nu påbörjad process för ett stärkt koordinerat samarbete. På många sektorer, där särskilt miljösektorn bör nämnas, pågår det redan idag ett aktivt arktiskt arbete. Det är ett arbete som naturligtvis skall fortsätta.

Köpenhamn den 2 november 1995

På Nordiska ministerrådets vägnar

Marianne Jelved

Pär Stenbäck

Ministerrådsforslag om samarbeidet i det arktiske området

Innehållsförteckning

1. Innledning	628
1.1 Forutsetningene for bosetting i det arktiske området.....	630
1.2 Det arktiske områdets miljø- og ressursmessige betydning	630
1.3 De overordnede perspektivene for et styrket nordiske samarbeid i Arktis.....	631
2. Tiltak som kan gi en forbedret koordinering og arbeidsfordeling	631
2.1 Tiltak i den nordiske samarbeidskretsen	632
2.2 Tiltak på det regionale og saksorienterte planet	633
2.3 Tiltak på det inter-arktiske planet - Arktisk Råd	634
2.3.1 Arbeidsoppgaver for Arktisk Råd	635
2.4 Forslaget om et "heldekkende arktisk samarbeid"	636
3. Urbefolkningsspørsmål	636
4. Miljø- og ressursspørsmål	639
5. Infrastruktur.....	640
6. Forskningsområdet	641
7. Rapportering	642
8. Finansiering.....	643

Ministerrådsforslag om samarbeidet i det arktiske området

1. Innledning

Med dette legger de nordisk regjeringene fram forslag til et forsterket samarbeid i det arktiske området. **Forslaget bygger på følgende:**

- Det er behov for en styrket koordinering og samordning av det nordiske samarbeidet med sikte på å unngå dobbeltarbeid, en klarere arbeidsdeling mellom de regionale og saksorienterte samarbeidsorganene som er opprettet, og etablering av et samlende overordnet samarbeidsorgan for det inter-arktiske området.
- På en rekke områder vil det nå være nødvendig at de nordiske land sammen tar felles initiativ for å føre samarbeidet inn i konkrete og operative former hvor nasjonale ressurser og de ulike nordiske og internasjonale samarbeidsorganene kan samordne aktivitetene gjennom felles finansiering og prosjektvirksomhet.
- De nordiske land deltar aktivt i drøftingene om opprettelsen av et inter-statlig samarbeidsorgan i Arktis, Arctic Council (heretter omtalt som Arktisk Råd), som kan bidra til en bærekraftig utvikling til beste for befolkningene i området og til å beskytte det arktiske miljøet.

Det er imidlertid i dag et åpent spørsmål om det - som tidligere forutsatt - vil være mulig å få undertegnet en erklæring om opprettelsen av et Arktisk Råd allerede i mars 1996. Sentrale spørsmål er fortsatt uavklarte både når det gjelder omfanget av samarbeidet, hvilke arbeidsoppgaver det skal omfatte, og særlig hvordan befolkningene i det arktiske området skal medvirke.

Under punkt 2.3. i dette ministerrådsforslaget er det gjort nærmere rede for hvordan forhandlingene om Arktisk Råd har utviklet seg.

Det er regjeringenes oppfatning at nye nordiske samarbeidsinitiativ ikke skal ha til formål å erstatte det samarbeidet som allerede fungerer godt, men i første rekke bidra til en bedre samordning mellom de ulike samarbeidsorgan og -sektorer. I ministerrådsforslaget peker derfor regjeringene på tiltak som både har betydning for det nordiske og regionale samarbeidet og for det internasjonale samarbeidet som nå utvikles i Arktis.

Det er derfor regjeringenes oppfatning at hovedtyngden av arbeidet med disse oppgavene skal skje i regi av allerede eksisterende samarbeidsorganer og i samsvar med inngåtte internasjonale konvensjoner, avtaler og ministererklæringer.

Det er imidlertid nødvendig å utvikle kommunikasjonen mellom de ulike organene og aktørene for å unngå dobbeltarbeid og sikre raskere gjennomføring av omforente tiltak, styrke den tverrsektorielle koordineringen av aktivitetene og en mere rasjonell utnyttelse av de menneskelige,

økonomiske, og teknologiske ressursene, og å identifisere og aktivisere samarbeidsbehov som nå ikke dekkes gjennom eksisterende organer og samarbeidsformer.

I forslaget beskrives **innledningsvis** de forutsetningene som må legges til grunn for å opprettholde og forbedre grunnlaget for bosettingen i området og den miljø- og ressursmessige betydningen det arktiske området har.

I løpet av dette århundret har store deler av Arktis vært arena for omfattende militære aktiviteter hvor kjernefysiske våpen og våpenprøver, sammen med industriell aktivitet og tilførsel av luftbåren forurensning fra andre deler av kloden, har ført til betydelige lokale og generelle miljødeleggelser. Dette kan nå true liv og helse for de som nå bor i området og det kan påvirke mulighetene til å opprettholde bosettingen. Det representerer dessuten en alvorlig trussel mot det biologiske mangfoldet og de biologiske ressursene på den nordlige halvkule.

Det er imidlertid ikke naturlig å behandle de sikkerhetsmessige konsekvensene av våpenarsenalet og de militære kjernefysiske aktivitetene som isolerte arktiske spørsmål. Oppfølgingen av disse viktige spørsmålene må derfor kanaliseres til de fora som er opprettet innenfor rammene av nedrustnings- og avspenningsavtalene som er inngått mellom stormaktene.

Deretter utdypes de overordnede perspektivene for et styrket nordisk samarbeid i Arktis, og dette konkretiseres i forslag til tiltak som regjeringene vil gjennomføre i den nordiske samarbeidskretsen, på det regionale og saksorienterte planet og på det inter-arktiske nivået.

De pågående forhandlingene om å opprette et overordnet koordinerende samarbeidsorgan mellom de arktiske statene, Arktisk Råd omtales på bakgrunn av den status disse forhandlingene nå har, og regjeringene vil komme tilbake til Nordisk Råd med ytterligere informasjoner når forholdene omkring Arktisk Råd er avklart.

Nordisk Råds forslag om et "heldekkende arktisk samarbeid" omtales, og det er regjeringenes oppfatning at om en kan lykkes med å opprette et Arktisk Råd vil en langt på vei kunne imøtekomme ønsket om et mere strukturt samarbeid om forutsetningene for bosettingen og om regionens miljø og ressurser.

I et eget avsnitt omtales regjeringenes konkrete forslag når det gjelder urbefolkningsgruppene interesser og situasjon og hvordan næringsmulighetene for disse kan styrkes. Disse befolkningsgruppene må gis muligheter for å utvikle et bredere næringsgrunnlag med rom for det tradisjonelle samspillet mellom livsform og de økologiske forutsetningene i Arktis. Verdiskapningen innen området må øke om en skal kunne opprettholde sysselsettingen og trygge deres situasjon som bosettere i Arktis.

Dessuten omtales konkrete forslag til forsterket samarbeid om miljø- og ressursproblemer, utviklingen av infrastrukturen i området og forsknings-samarbeidet.

Avslutningsvis skisseres et opplegg for løpende rapportering av den utviklingen et forsterket samarbeid nå kan lede til, og behovet for koordinering og fornyelse av finansieringssamarbeidet omtales.

1.1 Forutsetningene for bosetting i det arktiske området

Våre nordiske arktiske områder er med få unntak preget av at befolkningen bor spredt og under klimatiske forhold som som på noen områder gjør livet vanskeligere enn i de øvrige delene av Norden. Menneskenes tilværelse i Arktis er i dag fortsatt avhengig av det utkommet som primærnæringene kan gi. Dette har i første rekke vært knyttet til den tradisjonelle utnyttelsen av de levende ressursene, inkl. skogbruk i noen områder. Det har i dette århundret også utviklet seg arbeidsplasser på grunnlag av turisme samt mineral- og oljeforekomster.

I store deler av Arktis har transport og kommunikasjoner tradisjonelt vært vanskelig og tidkrevende og derfor forbundet med store omkostninger. Moderne teknikk og moderne transportformer har endret en del på disse forholdene, men omkostningene er stadig langt høyere enn i andre og sydligere deler av det nordiske området.

Utviklingen av servicevirksomhet skjer mange steder langsomt og er sterkt avhengig av den øvrige økonomiske aktiviteten og underlagt de samme høye omkostninger som generelt gjelder i Arktis, om en skal kunne oppnå samme levevilkår som i det øvrige Norden. De arktiske delene av de nordiske land må derfor betraktes som særlig følsomme både når det gjelder mulighetene for å utvikle en moderne økonomi, basert på en omfattende handel og industrivirksomhet, sammenlignet med forholdene i nordiske områder med andre klimatiske vilkår.

Det er regjeringenes oppfatning at de betingelser det arktiske området byr krever at det tas særlige hensyn til disse forutsetningene, om en skal oppnå samme muligheter for velferd og økonomisk utvikling som i de øvrige deler av Norden. Det er også regjeringenes oppfatning at de arktiske statene har et særlig ansvar for å støtte muligheter til næringsutvikling i Arktis, slik at befolkningene kan oppnå tilsvarende muligheter for økonomisk utvikling som befolkningene i de øvrige delene av de arktiske statene har. En må derfor sikre at både den opprinnelige befolkningen og de øvrige borgerne i Arktis, på naturens premisser og på et bæredyktig grunnlag, får muligheter til å utvikle moderne samfunn.

1.2 Det arktiske områdets miljø- og ressursmessige betydning

Det er i de arktiske hav- og landområdene vi nå finner de siste gjenværende store og sammenhengende uberørte naturområdene på det nordlige europeiske, amerikanske og asiatiske kontinentet. Arktis har en nøkkelrolle i det globale klima- og miljøsystemet gjennom virkningen på atmosfæren og sirkulasjonen i store deler av det nordlige Atlanterhavet og Stillehavet.

De arktiske havområdene er også blant de marine områder i verden som har størst biologisk produksjon, og dette har gjennom århundrene vært grunnlaget for at menneskene har kunnet bosette seg i ett av jordens mest klimatiske sett ugjestmilde strøk.

I hav- og landområdene finnes dessuten omfattende minerale ressurser og forekomster av hydrokarboner (olje og gass). Dette har ført til betydelig industriell virksomhet uten at nødvendige hensyn fullt ut har vært tatt til

de forutsetningene naturen og klimaet setter. I de arktiske randområdene finnes også store skogressurser som inngår som en integrert og nødvendig faktor i det globale klimatiske systemet. Disse ressursene er i økende grad blitt belastet, og om avskogningen fortsetter kan også dette bidra til å påvirke det følsomme globale klimasamspillet.

Det er regjeringenes oppfatning at de arktiske statene har et særlig ansvar for å sikre at denne unike naturen kan bevares i framtiden, og gjennom et bredt samarbeid må derfor disse statene ta ansvaret for å legge de politiske premissene for en bevaring og utnyttelse av Arktis som fullt ut baserer seg på prinsippene om en bærekraftig utvikling.

1.3 De overordnede perspektivene for et styrket nordiske samarbeid i Arktis

Det er disse perspektivene som må ligge til grunn for et bredt og konstruktivt nordisk samarbeid om Arktis, og felles nordiske initiativ overfor de øvrige arktiske statene (Canada, USA og Russland) og andre stater som har interesser i området. De nordiske land har, med bakgrunn i den geografiske nærheten til området, og ikke minst i lys av mangeårig forskningsaktivitet og utforskning av Arktis, et spesielt ansvar for å bidra til en konstruktiv utvikling av dette samarbeidet. Det må ta utgangspunkt i de enkelte staters nasjonale interesser og de avtaler og internasjonale konvensjoner som er virksomme i området, og det må være nært knyttet til situasjonen for menneskene og miljøet i området og bygge på en ansvarlig natur- og ressursforvaltning.

På en rekke saksområder og i geografiske regioner pågår det da også allerede et omfattende og godt fungerende samarbeid, ikke minst innenfor Rovaniemi-prosessen (Arctic Environmental Protection Strategy, AEPS). Dessuten utvikles det nå et bredt regionalt samarbeid i Barentsregionen, og på forskningsområdet har International Arctic Science Committee (IASC) bidratt til en styrket koordinering av forskningsaktivitetene i Arktis. Innenfor klima-, miljø- og havressursområdet er det inngått regionale og internasjonale avtaler og konvensjoner som danner rammene for drøftinger og beslutninger mellom avtalepartnerne, og det har under lang tid pågått forsknings-, overvåkings- og forvaltningsprosjekter med avtalepartnerne som aktører.

Dette ministerrådsforslaget er et svar på Nordisk Råds rekommendasjoner til de nordiske regjeringene (Rek.nr. 31/1992 og Rek. nr. 4/1994) og de forslagene som ble lagt fram i uttalelsen fra Nordisk Råds arktiske konferanse i Reykjavik i 1993. Forslaget er også en oppfølging av den arktiske rapporten som Nordisk Ministerråd presenterte for Nordisk Råd under sesjonen i Reykjavik i mars 1995 (Nord 1995:11).

2. Tiltak som kan gi en forbedret koordinering og arbeidsfordeling

For de nordiske land vil det være av særlig betydning å samordne de arktiske aktivitetene innen den tradisjonelle nordiske samarbeidskretsen, sikre deltakelse og initiativ i det interstatlige samarbeidet som nå utvikles i hele

det arktiske området, og bidra til å sikre finansieringen av de ulike aktivitetene i Arktis.

Regjeringene vil avklare hvordan en samordnet nordisk arktisk politikk skal få føringer for arbeidet i Nordisk Ministerråd og for de nordiske lands deltakelse i de samarbeidsorganene og programmene som er opprettet i regi av:

- Barentssamarbeidet (Barents euro-arktiske råd)
- Arctic Environmental Protection Strategy (AEPS)
- Det øvrige internasjonale miljøvernearbeidet (tiltak mot forurensninger, vern av ville dyr og naturområder)
- Det internasjonale samarbeidet om ressursforvaltning
- Det internasjonale arktiske forskningssamarbeidet

En samordnet nordisk arktisk politikk vil ha til siktemål at de nordiske regjeringene fortsatt vil arbeide for å vinne oppslutning blant de arktiske statene for:

- **tiltak** for å utvikle og forbedre livskvaliteten for befolkningen og de økonomiske og infrastrukturelle forutsetningene for fortsatt bosetting i området, med et særlig ansvar for de samiske og inuittiske folkegruppene økonomiske, sosiale, kulturelle og miljømessige situasjon,
- **tiltak** som kan bidra til å bevare villmarkspreget, naturkvalitetene og det biologiske mangfoldet og sikre en forsvarlig og bærekraftig utnyttelse av regionens ressurser på grunnlag av de arktiske statenes nasjonale interesser og i samsvar med de rammer de økologiske systemer i Arktis setter for dette,
- **aktive og forpliktende fellestiltak** for å redusere og fjerne årsakene til forurensningene av land-, sjø-, og isområdene og tilgrensende områder,
- **utvikling** av rasjonelle samarbeidsformer og samarbeidsorganer mellom de arktiske statene med et forpliktende ansvar for å gjennomføre nødvendige og omforente tiltak, bl.a. gjennom felles finansiering, felles prosjektorganisasjoner osv.,

Det er regjeringenes oppfatning at gjennomføringen av de enkelte punkter i ministerrådsforslaget bør påbegynnes i 1996, og etter hvert tilpasses de nye samarbeidsmulighetene som et framtidig Arktisk Råd måtte åpne. Derfor legger regjeringene opp til at det planlagte ministermøtet i AEPS i 1996 og nordiske ministermøter drøfter hvordan en kan oppnå en bedre koordinering og samordning av aktivitetene knyttet til det arktiske området.

2.1 Tiltak i den nordiske samarbeidskretsen

I den nordiske kretsen vil dette innebære at **regjeringene vil:**

- gi Nordisk Ministerråd muligheter til en forsterket innsats i arbeidet med felles nordiske arktiske aktiviteter.

Regjeringene vil derfor overveie hvordan eksisterende nasjonale og nordiske samarbeidsorganer kan bidra til å forberede og samordne ministerrådets arbeide med arktiske spørsmål.

I dette forberedelses- og samordningsarbeidet forutsettes også representanter fra Grønlands Hjemmestyre og organisasjonene for de nordiske samene å delta.

Regjeringene vil framheve at de nordiske land kan oppnå større innflytelse om de i fellesskap kan bidra til de politiske og operative prioriteringene som foretas av internasjonale samarbeidsorgan. Særlig vil det være viktig å arbeide for at det i EU's prioriteringer tas hensyn til nordiske synspunkter og interesser. Dette kan oppnås gjennom:

- initiativ de tre nordiske medlemsstatene kan ta, etter forutgående drøftinger i nordiske samarbeidsorgan,
- i en viss utstrekning og på begrensede områder på bakgrunn av EØS-avtalen,
- og gjennom regionale avtaler og samarbeidsorgan der EU nå inngår som partner, bl.a. Barentssamarbeidet.

Det er av betydning for utviklingen i den nordiske delen av Arktis at de finansieringsmulighetene som nå åpnes gjennom EU's INTERREG-programmer (INTERREG-Nordkalotten og INTERREG-Barents), sammen med andre EU-programmer (f.eks. TACIS), så langt som mulig koordineres med nasjonale og nordiske midler. De samarbeidsfora som er opprettet innenfor Nordkalott- og Barentssamarbeidet bør bidra til en slik koordinering, for å utnytte ressursene rasjonelt og for å unngå dobbeltarbeid.

2.2 Tiltak på det regionale og saksorienterte planet

Det finnes som allerede nevnt ovenfor en rekke samarbeidsarrangement som dels omfatter geografiske områder eller bestemte saksområder (miljø, havressurser, forskning osv.). Det er regjeringenes oppfatning at det er behov for ytterligere avklaring av arbeidsdelingen mellom de nordiske samarbeidsorganene, de samarbeidsorganene som er opprettet mellom de nordiske land og andre arktiske stater, og de oppgavene som vil inngå i et framtidig Arktisk Råd.

Denne avklaringen bør skje gradvis og regjeringene vil legge til grunn:

- at Barents euro-arktiske råd som regionalt organ videreføres i samsvarende med de planer som er trukket opp i Barentsprogrammet og med de samarbeidsorgan som er organisert av Regionrådet, og at den arbeidsdelingen som nå er etablert mellom AEPS-aktivitetene og Barentssamarbeidet blir fulgt opp.

Regjeringene vil også bidra til at Barentssamarbeidet kan føres videre innenfor et samordnet finansieringsopplegg og felles budsjett.

- at kontakten mellom nasjonale og internasjonale forskningsorganisasjoner og institusjoner som arbeider i Arktis blir styrket.

IASC's rolle som koordineringsorgan for den arktiske forskningen og tilknytningen til regjeringenes samarbeide vil bli vurdert under de videre forhandlingene om forskningssamarbeidet innenfor et framtidig Arktisk Råd.

- at arbeidet i de europeiske og internasjonale samarbeidsorganene som er opprettet for forvaltningen av fiske-, skalldyr-, hval- og selressursene i de arktiske og Nord-Atlantiske farvannene koordineres innenfor rammene av en bærekraftig ressursutnyttelse.

- at det blir nærmere vurdert hvilke oppgaver innen det arktiske samarbeidet som i framtiden kan legges til Nordkalottsamarbeidet og det reorganiserte Vestnordensamarbeidet.

2.3 Tiltak på det inter-arktiske planet - Arktisk Råd

På det inter-arktiske planet vil regjeringene fortsatt støtte arbeidet med snarest mulig å få opprettet et Arktisk Råd. Under de drøftinger som pågår mellom de arktiske statene (USA, Canada, Russland og de nordiske land) vil regjeringene, etter samråd i den nordiske kretsen, bidra aktivt til at dette samarbeidsorganet blir opprettet i en hensiktsmessig form, med sikte på at Arktisk Råd i framtiden kan spille en sentral rolle i utformingen og koordineringen av aktivitetene i hele den arktiske regionen.

Arbeidet med Arktisk Råd var kommet i god gjenge etter et vellykket og konstruktivt møte i Ottawa 6.-7. juni 1995, og etter et møte i en såkalt "Drafting Committee" i København 16. august 1995, der en kom fram til generell enighet om et foreløpig utkast til erklæring om opprettelsen av et Arktisk Råd.

På et nytt forberedende møte av de åtte arktiske lands SAAO's (Senior Arctic Affairs Officials) i Washington D.C. i dagene 6.-8. september 1995 oppsto det bl.a. strid om hvilke urbefolkningsorganisasjoner som skal gis status som såkalt "fast deltaker" ("permanent participants") i Arktisk Råd. Det er enighet om at de tre urbefolkningsorganisasjonene (Samerådet, ICC (Inuit Circumpolar Conference) og AIM (Samarbeidsorganisasjonen for urbefolkningsgruppene i Nord-Russland) som i dag har en særstatus i Rovaniemi-prosessen skal ha status som "fast deltaker". Striden står om hvilke - og i tilfelle hvor mange - ytterligere urbefolkningsgrupperinger som skal tilstås slik status.

En kom ikke lenger i Washington enn til å bli enige om å nedsette en arbeidsgruppe under ledelse av ICC med det mandat å fremme forslag om kriterier for å oppnå status som "fast deltaker" i Arktisk Råd. Arbeids-

gruppens innstilling forutsettes å bli framlagt på det SAAO-møte som skal avholdes i Toronto ultimo november 1995.

Før spørsmålet om "fast deltaker" er avklart vil en ikke komme videre med utarbeidelsen av utkastet til erklæring om opprettelsen av Arktisk Råd.

Det er de nordiske regjeringenes oppfatning at Arktisk Råd gradvis bør utvikles til å være det overordnende koordinerende samarbeidsorganet mellom de arktiske statene. De tre urbefolkningsgruppene (Inuit Circumpolare Conference, ICC, Samerådet og Association of Indigenous Minorities of the North, Siberia and the Far East of the Russian Federation) som i dag har en særstatus i AEPS-samarbeidet, må sikres en fast deltakerstatus i Arktisk Råd.

Regjeringene vil legge vekt på at samarbeidet med den parlamentariske komitéen, The Standing Committee of Parliamentarians of the Arctic Region, gis høy prioritet. De endelige former for den parlamentariske deltakelse utformes etter at Rådet er etablert, og Rådets struktur er klar.

2.3.1 Arbeidsoppgaver for Arktisk Råd

I forhandlingene om opprettelsen av Arktisk Råd er det oppnådd enighet om at arbeidsoppgavene for Rådet vil bli konsentert om to samarbeidsområder (søyler) som de nordiske land mener skal være likeverdige. Det ene området vil omfatte videreutviklingen av en arktisk miljøstrategi slik dette nå pågår innen AEPS-samarbeidet. Det er derfor regjeringenes oppfatning at det praktiske AEPS-arbeidet bør kunne fortsette uendret i den nye samarbeidsstrukturen.

Det andre hovedområdet vil omfatte spørsmål i tilknytning en bærekraftig utvikling i området (Arctic Sustainable Development Initiative, ASDI), med særlig vekt på den sosiale og kulturelle situasjonen for den bofaste befolkningen og på bevaring av de unike naturområdene. Sentrale spørsmål vil bl.a. være oppgaver som er knyttet til utnyttelsen av arktiske ressurser, samferdsel og kommunikasjoner, samt turisme og fremme av arktisk handel. Samarbeidet bør også omfatte forskning og teknologiutvikling.

Regjeringene vil under de videre forhandlingene om Arktisk Råd legge til grunn:

- at de samarbeidsorganene som allerede er opprettet for å koordinere og sikre interessene til befolkningsgruppene i det arktiske området styrkes, og at disse befolkningsgruppene muligheter til å videreføre sin næringmessige, sosiale og kulturelle livsform, og deres innflytelse på utviklingen i Arktis, kan sikres.
- at det arbeidet som pågår innen Arctic Environmental Protection Strategy (AEPS) videreføres innenfor rammene av Arktisk Råd når det gjelder miljøpolitiske spørsmål.

2.4 Forslaget om et "heldekkende arktisk samarbeid"

Nordisk Råds rekommendasjon 31/1992 og resolusjonen fra Rådets arktiske konferanse i 1993 foreslår at de nordiske regjeringene skal ta initiativet til "et heldekkende arktisk samarbeid på regjeringsnivå og virke for å etablere en arktisk forvaltning tilsvarende forvaltningsregimet for Antarktis".

Forholdene i Arktis er vesensforskjellige fra forholdene i Antarktis. I Arktis er det en rekke faste bosettinger; Antarktis er ubeboet. I Arktis er det - med visse unntak - fastlagte og uomtvistede grenser og følgelig i det vesentlige klare jurisdiksjonsforhold, mens de territoriale krav og jurisdiksjonsforholdene i Antarktis er omstridt og uavklart, og i henhold til Antarktistraktatens Art. IV, bokstavelig talt "lagt på is" på ubestemt tid.

I Arktis må en følgelig ta hensyn til nasjonalstatenes myndighetsutøvelse og suverenitet, som det ville være en illusjon å anta at landene er villige til å oppgi til fordel for et internasjonalt forvaltningsregime. I Antarktis derimot har det nettopp med utgangspunkt i Art. IV i traktaten vært mulig å opprette et internasjonalt forvaltningsregime basert på konsensusprinsippet.

Det er regjeringenes oppfatning at opprettelsen av et Arktisk Råd nettopp vil kunne bidra til å etablere fastere og mere systematiserte kontakter og drøftinger mellom regjeringene i de arktiske statene, og langt på veg vil kunne imøtekomme ønsket om et mere strukturert og "heldekkende" samarbeid om regionens miljø og ressurser. Regjeringene viser også til at det allerede er opprettet en rekke bilaterale, regionale og internasjonale avtaler og traktater som omhandler de fleste spørsmål og forhold som skulle kunne inngå i et slikt heldekkende arktisk samarbeid.

I det arktiske området har Svalbard en helt spesiell status i henhold til Svalbardtraktaten, som i dag har 41 parter. I samsvar med traktatens bestemmelser har alle traktatparters borgere like rettigheter til å drive virksomhet på visse nærmere avgrensede områder. Det gjelder f.eks. så arktisk perifer land som Saudi-Arabia og Den dominikanske republikk. Følgelig må arktisk samarbeid for så vidt angår det geografiske området som omfattes av Svalbardtraktaten foregå i samsvar med traktatens bestemmelser.

3. Urbefolkningsspørsmål

Nordisk Råds rekommendasjoner og resolusjonen fra Rådets arktiske konferanse foreslår at de nordiske regjeringene skal virke for:

- at det tas hensyn til urbefolkningenes interesser i alle aktiviteter i Arktis,
- at innbyggerne i området skal inkluderes i de inter-nasjonale forhandlingene som har direkte betydning for samfunnene i området, miljøet og naturressursene,

- at det i samarbeid med urbefolkningene blir utviklet et program med aktiviteter som kan styrke deres kultur, anerkjenne deres rettigheter og forbedre vilkårene for denne befolkningen over hele området i samsvar med deres egne vurderinger.

Urbefolkningsgruppene sine rettigheter og deres muligheter for å videreføre sin tradisjonelle kultur, livsform og næringsvirksomhet er i hovedsak knyttet til deres nasjonale status. De nordiske inuittene har gjennom den grønlandske hjemmestyreordningen etter hvert fått økende kontroll over sitt eget territorium og har selv ansvaret for stadig flere samfunnssektorer i Grønland. Også de canadiske inuittene vil fra 1999 få et regionalt selvstyre ved opprettelsen av territoriet Nunavut. Som samlende samarbeidsorganisasjon utgjør Inuit Circumpolar Conference (ICC) et viktig forum for inuitbefolkningens interesser. ICC har NGO-status (Non-Governmental Organization) i FN.

Den samiske befolkningen i Norden har fulle statsborgerlige rettigheter på linje med de øvrige innbyggerne, og deres muligheter som egen folkegruppe å fremme sine politiske, sosiale og kulturelle interesser er blitt styrket bl.a. gjennom opprettelsen av de nasjonale sametingene og på nordisk plan gjennom Samerådets arbeide. De nasjonale sametingene har også observatørstatus i Nordisk Råd og de deltar i Nordisk Ministerråds arbeide gjennom en konsultasjonsordning som skal sikre at samiske synspunkter i relevante saker er kjent for ministerrådet.

Representanter for befolkningsgruppene deltar aktivt i arbeidet i Barents euro-arktiske råd og AEPS og det er opprettet et eget sekretariat, Indigenous Peoples Secretariat (IPS) som skal koordinere interessene innen AEPS-arbeidet. De medvirker også i diskusjonene om opprettelsen av Arktisk Råd.

Det pågår også nå forberedelsen til konkrete forhandlinger mellom Finland, Norge og Sverige med sikte på en ny nordisk samekonvensjon. En slik konvensjon vil kunne presisere statenes ansvar for å legge til rette tiltak for å bevare og utvikle den samiske kulturen, og en nordisk samordning av de respektive statenes samepolitikk. Konvensjonen vil også kunne styrke samenes næringsliv og ressursutnyttelse overfor en utnyttelse som vil være til ulempe for utviklingen av de samiske samfunnene. Og den vil kunne bidra til å opprettholde deres kultur og språk gjennom samordning av statenes tiltak på dette området. Dessuten vil en konvensjon kunne sikre kontrollmulighetene slik at konvensjonens formål og virkemidler blir respektert.

Arbeidet med en nordisk samekonvensjon vil måtte ta noe tid ikke minst fordi den vil behandle spørsmål som også er under nasjonal utredning, og den vil måtte tilpasses allerede inngåtte nordiske og bilaterale avtaler, f.eks. den norsk-svenske reinbeitikonvensjonen som utløper i år 2002.

På det internasjonale planet utgjør også ILO-konvensjon 169 om urbefolkninger en viktig standard for felles rettsutvikling for urbefolkningene i Arktis, og vil være et nyttig referansegrunnlag for utviklingen av samar-

beidet på dette feltet. Av de nordiske land har Norge allerede ratifisert denne konvensjonen, og i Danmark pågår ratifikasjonsprosessen. Spørsmålet om ratifikasjon er også til vurdering i Finland, Sverige, Canada og Russland.

Det er ikke tvil om at den økende miljøtrusselen i de arktiske områdene nå kan ramme både den inuittiske og samiske befolkningens og andre befolkningsgruppers tradisjonelle livsform og næringsmuligheter. Det er derfor viktig at nødvendige tiltak settes inn for å redusere og fjerne årsakene til disse miljø-ødeleggelsene. Ikke minst vil det være nødvendig å sikre at utnyttelsene av de arktiske ressursene i framtiden kan skje slik at de kan bevare sitt historiske næringsgrunnlag knyttet til fiske og fangst, reindrift, jordbruk, jakt og utnyttelse av utmarksressursene. Verdiskapningen innen området må øke om en skal kunne opprettholde sysselsettingen og trygge befolkningens situasjon som bosettere i Arktis.

På bakgrunn av et forslag fra Grønlands Hjemmestyre arbeider Ministerrådet nå sammen med de inuittiske og samiske organisasjonene med forberedelsene av et seminar i 1996 om urbefolkningsgruppens produksjon og handel. Dette arrangementet skal kunne inngå i den nordiske markeringen av FN-tiåret for urbefolkningene, og gjennom seminaret vil det kunne skapes et forum for diskusjoner om disse folkegruppens produksjon og handel og de problemene som er knyttet til dette. Seminaret vil dessuten kunne inngå som en del av de nordiske forberedelsene til den planlagte verdensmesse for urbefolkningenes produkter i 1999 i regi av FN-tiåret.

Nordisk Råd behandler også nå et medlemsforslag fra Kaj Egede om nordisk ansvar vedrørende den grønlandske fangstkultur (A 1105/m) som tar sikte på styrke næringsmulighetene for fangstbefolkningen i den nordvestlige delen av Norden.

Regjeringene vil, gjennom Nordisk Ministerråd, bidra til at de forslag som reises i medlemsforslaget, sammen med utfallet av det omtalte seminaret, kan inkluderes i de tiltak som inngår i dette ministerrådsforslaget.

På bakgrunn av dette vil regjeringene:

- **ta initiativ** gjennom Nordisk Ministerråd til et bredt program for produktutvikling, videreforedling og markedsføring av tradisjonelle arktiske produkter i den inuittiske og samiske næringstradisjonen.

Et slikt program udarbeides i nært samarbeid med Grønlands hjemmestyre og sametingene i Finland, Norge og Sverige. Over ministerrådets budsjett vil det bli avsatt midler til dette arbeidet, og ministerrådet vil ta initiativ til å samordne nasjonale og nordiske støtteordninger slik at konkrete tiltak som blir foreslått kan finansieres.

- **oppnevne** en ekspertgruppe under Ministerrådet som kan gjennomgå og analysere de internasjonale restriksjonene som fortsatt finnes når det gjelder handel med arktiske produkter, (bl.a. selskinn), med sikte på, innen gjeldende konvensjoner, å fjerne de restriksjonene som ikke er i samsvar med konvensjonenes formål og sentrale prinsipper for ressurs-

forvaltningen, samt å vurdere hvordan handel med inuittiske og samiske produkter kan styrkes.

4. Miljø- og ressurssspørsmål

Nordisk Råds rekkommendasjoner og resolusjonen fra Rådets arktiske konferanse foreslår at det internasjonale samarbeidet om en bærekraftig økonomisk og industriell utvikling i den arktiske regionen skal styrkes, bl.a. gjennom kartlegging og analyse av ressursanvendingen og miljøsituasjonen og ved å skjerpe overvåkingen av at gjeldende miljøavtaler overholdes og utbygges til å omfatte flere miljøpåvirkninger.

I den framlagte arktiske rapporten er det utførlig gjort rede for de ulike samarbeidsorganisasjoner, regionale og internasjonale konvensjoner og avtaler som har virkning i det arktiske området. Som allerede nevnt under punkt 2 i dette ministerrådsforslaget vil regjeringene legge stor vekt på at arbeidet i disse samarbeidsorganene koordineres og samordnes bedre.

For å styrke dette arbeidet vil regjeringene:

- **virke for** at arbeidet med å bevare det biologiske mangfoldet og å sikre de gjenværende større områdene med lite påvirket natur i Arktis, styrkes innenfor AEPS og Barentssamarbeidet.
 - **virke for** en bærekraftig utnyttelse av biologiske ressurser og sørge for at naturens produksjonsevne opprettholdes eller søkes gjenopprettet der dette er påkrevet.
 - **i fellesskap støtte** IAEA's arbeide med en internasjonal konvensjon om sikker håndtering av alt radioaktivt avfall, herunder også avfall fra militære kilder (Radioactive Waste Management Convention).
 - **være pådrivere for** at oppfølgingen av seminaret i IAEA-regi i Wien våren 1995 om internasjonalt samarbeid om håndteringen av radioaktivt avfall i Russland, fører til gjennomføring av konkrete prosjekter som kan bidra til å redusere faren for radioaktiv forurensning. I denne forbindelse ta nødvendige initiativ innenfor Barentsregionen, og i samarbeid med EU og andre interesserte stater støtte prosjekter vedrørende behandling av det radioaktive avfallet i det arktiske området.
- Etter Wien-seminaret ble det på et IAEA-møte i Stockholm allerede i september 1995 nedsatt en ekspertgruppe med mandat å følge opp de forslag som er kommet fram.
- **i fellesskap samarbeide** med relevante russiske myndigheter for å bedre beredskapen ved atomulykker i fredstid bl.a. ved felles øvelser, utbygging av automatiske varslingsstasjoner og utveksling av informasjon om aktuelle kilder.

- **samarbeide om** å overvåke og vurdere konsentrasjonene av miljøfarlige emner og radioaktive stoffer i miljøet i de nordlige områder bl.a. gjennom AMAP og gjennom miljøvernarbeidet i Barentsregionen.

- **virke for** at den prosess som er innledet gjennom UNEP's styrevedtak GC 18/32 leder fram til en internasjonal avtale om restriksjoner på utslipp av persistente organiske forbindelser (Persistent Organic Pollutants, POP's). I denne sammenheng fortsatt drive den nordiske posisjonen foran UNEP's møte om beskyttelse av det marine miljø mot landbaserte aktiviteter, som innebærer at en internasjonal forhandlingsprosess bør innledes snarest for å nå frem til bindende avtaler om visse POPs. Det gjelder for de komponenter der det vitenskapelige og tekniske underlaget finnes allerede idag.

- **virke for** at den prosess som er innledet gjennom LRTAP-konvensjonen (Long Range Transboundary Air Pollution) under UN ECE om utarbeidelse av en protokoll om POP's og en protokoll om tungmetaller fremmes.

5. Infrastruktur

Den arktiske konferansen foreslo at regjeringene skal forsterke det interstatlige samarbeidet om utviklingen av kommunikasjons- og transportsystemene i samsvar med de rammer de økonomiske, sosiale og naturgitte forutsetningene i regionen gir, å fortsatt støtte arbeidet med undersøkelser av forutsetningene for åpning av Nordøst-passasjen som regulær skipsrute mellom Europa/Nord-Amerika og Øst/Sørøst Asia, og dessuten å virke for at det finnes nødvendig beskyttelse og krisetiltak mot oljeutslipp fra bruk av tankskip i Arktis.

Både innen Barentssamarbeidet og det nordiske samarbeidet i regi av Nordkalottkomiteen og Vestnordenkomiteen er det lagt stor vekt på å utvikle kommunikasjons- og transportsystemene i området. Dette vil også bli en viktig oppgave for et framtidig Arktisk Råd.

Som oppfølging av Barentsrådets transportministermøte i 1993 er det i Regionrådets regi igangsatt en analyse av transportstrukturen i Barentsregionen hvor det kommende behovet for tunge godstransporter i forbindelse med skogsindustriens utvikling, malm- og mineralutvinning samt bearbeiding, energi (petroleum), innsatsvarer til bearbeidingsindustrien, og næringsmiddelsproduksjon (fisk og fiskeprodukter) nå undersøkes. Dessuten analyseres det kommende behovet for persontransporter (sjøtrafikk og flytrafikk-, landevegs- og jernbanenett). Analysene omfatter også finansieringsmulighetene for relevante investeringer.

Innen Barentssamarbeidets rammer er det praktiske arbeidet med å forbedre transportnettet kommet igang og arbeidet med å forbedre telekommunikasjonene mellom de nordiske land og Nordvest-Russland fortsetter. Arbeidet med å forbedre bussforbindelsene mellom de nordiske og russiske områdene er startet, og de regionale kartverksorganisasjonene i

området har påbegynt samarbeidet om å utvikle digitale kartverk for hele Barentsområdet.

Innenfor det Vestnordiske samarbeidsområdet er det tidligere gjennomført analyser av flytrafikken (Grønland, Færøyene og Island) samt av mulighetene for å reorganisering av skipstrafikken.

Arbeidet med å klarlegge mulighetene for regulære skipsruter gjennom Nordøstpassasjen har siden 1993 pågått gjennom INSROP-prosjektet, koordinert av Fridtjof Nansens Institutt i Norge.

Regjeringene vil derfor:

- **legge fram** en samlet oversikt over foreliggende materiale når det gjelder nasjonale og regionale utbyggingsbehov og -planer både når det gjelder transportløsninger, telekommunikasjoner og energioverføringslinjer i de nordiske nærområdene i Arktis.

Arbeidet vil bli koordinert av Nordisk Ministerråd og skje i nær kontakt med de regionale myndigheter og samarbeidsorgan.

- **forsterke og følge opp** innenfor AEPS det forebyggende og operative samarbeidet for å bekjempe olje- og kjemikalieutslipp.

6. Forskningsområdet

Nordisk Råd og den arktiske konferansen har foreslått at regjeringene i samråd med nordiske og internasjonale forskningsorgan skal kartlegge og analysere hvilke forskningsområder som er mest nødvendige, og hvordan disse kan sikres fortsatt finansiell støtte, samt at det internasjonale vitenskapelige samarbeidet, som f.eks. koordineres av International Arctic Science Committee (IASC) kan støttes.

Som det bl.a. framgår av den arktiske rapporten som ble lagt fram under sesjonen i Reykjavík er både den nasjonale forskningsinnsatsen i Arktis og det internasjonale forskningssamarbeidet allerede meget omfattende med en lang rekke programmer og aktører. Det mangeårige samarbeidet mellom nordiske polarforskningsinstitusjoner bør fortsette for å sikre at de nordiske lands forskningsinteresser i Arktis ivaretas, og for å støtte opp om de interessene befolkningsgruppene i Arktis har. I et felles nordisk forskningsprosjekt kunne en bl.a. ta opp viktige naturvitenskapelige områder som miljø- og klimaforskning og relasjonene mellom forskning og befolkningsgruppens tradisjonelle kunnskaper i området, jfr. det arbeidet som pågår innen AEPS.

Det arbeidet som IASC har drevet i de senere årene har gitt betydelige bidrag både til å samordne de ulike programmene og til å identifisere nye forskningsbehov. Blant motivene for å engasjere seg i arktisk forskning finnes det imidlertid også nasjonale strategiske mål. Det er derfor urealistisk å tenke seg at all arktisk forskning skal kunne samordnes.

Regjeringene vil imidlertid legge stor vekt på at nasjonale og nordiske forsknings- og utviklingsaktiviteter og programmer så langt det er mulig blir koordinert både når det gjelder organisering og finansiering. Dessuten

vil det bli tatt initiativ til en gjennomgang av de aktivitetene som pågår eller planlegges i regi av AEPS-programmet og Barentsprogrammet for å sikre en rasjonell arbeidsdeling og oppfølging av resultatene av denne virksomheten.

Regjeringene vil drøfte med EU's forskningsansvarlige organer hvordan den europeiske forskningen i Arktis kan organiseres mere effektivt og sikres bedre finansiering.

Under de fortsatt diskusjonene om et framtidig Arktisk Råd vil regjeringene legge stor vekt på at dette organet kan bidra til at både de økonomiske og personellmessige forskningsressursene utnyttes effektivt. IACS bør her få en rådgivende rolle overfor Arktisk Råd.

For å oppnå dette vil regjeringene:

- **drøfte hvordan finansieringen av den nordiske medvirkningen i internasjonale forskningsprogrammer kan sikres, og gjennom dette bidra til en sterkere koordinering mellom nordiske og internasjonale forskningsprogrammer i Arktis.**

Framtidige føringer for arktisk forskning ble drøftet på en europeisk nettverkskonferanse i Longyearbyen i september 1995. Det bør overveies hvordan denne konferansen mest hensiktsmessig kan følges opp.

- **Ta initiativ til diskusjoner om hvorvidt arktisk forskning i bred betydning bør markeres sterkere i EU's forskningsprogrammer eller om denne forskning best ivaretas gjennom annet internasjonalt forskningssamarbeid.**

Regjeringene vil samråde om hvilke forslag som skal fremmes under videreføringen av EU's rammeprogram for FoU (femte rammeprogram).

- **ta initiativ til en gjennomgang av lands- og sektoroverskridende samfinansieringsmodeller som kan knyttes til EU's finansieringsformer og finansiering fra andre internasjonale forskningsprogrammer.**

Regjeringene vil be de nasjonale forskningsfinansierende institusjonene om i fellesskap og i regi av Nordisk Ministerråd, å legge fram forslag til slike samfinansieringsmodeller.

7. Rapportering

Til Nordisk Råds sesjon i Reykjavik 1995 la Nordisk Ministerråd fram rapporten "Samarbeidet i det arktiske området". Gjennomføringen av det arbeidet som regjeringene nå setter igang i samsvar med det foreliggende ministerrådsforslaget, vil bli meddelt Nordisk Råd i samsvar med forretningsordenene for Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

I løpet av de nærmeste årene vil det bli publisert en rapport i Nordisk Ministerråds regi om Nordens arktiske miljø, I AEPS-regi vil det dessuten

foreligge en rapport hvor det nordiske bidraget gjennom AMAP gir en vitenskaplig analyse av miljøets forurensningssituasjon i hele det circumpolare området. Også andre arktiske rapporter er under arbeid i regi av UNEP (United Nations Environment Programme) og EEA (European Environment Agency).

Regjeringene vil også ta:

- **initiativ** til at den listen over internasjonale avtaler og konvensjoner som vedrører Arktis og som ble første gangen publisert i forbindelsen med innledningen av Rovaniemi-prosessen (AEPS) blir oppdatert og publisert i hensiktsmessig form.

- **initiativ** til at en felles årsbok, *Annual Arctic Activity Review*, som ble foreslått i den arktiske rapporten (NORD 1995:11), i første omgang blir finansiert og utarbeidet i regi av Nordisk Ministerråd.

8. Finansiering

Finansieringen av innsatsene i de arktiske områdene skjer nå for de nordiske lands vedkommende i det vesentlige med nasjonale midler som hentes fra en lang rekke sektorbudsjetter, dels gjennom Nordisk Ministerråds budsjett og ved frivillige nasjonale bidrag fra de medvirkende statene (AEPS-og Barentssamarbeidet).

Forskningssamarbeidet er i det alt vesentlige finansiert gjennom nasjonale finanseringskilder. I rapporten om det arktiske samarbeidet er det gitt en foreløpig oversikt over de midlene som det har vært mulig å identifisere.

Også i framtiden vil det meste av samarbeidet og prosjektvirksomheten måtte baseres på frivillige bidrag fra nasjonale kilder. Fellesmidler gjennom Nordisk Ministerråds budsjett vil ha et begrenset omfang, og i første rekke bør disse midlene ha til oppgave å bidra til å utløse finansiering fra nasjonale og internasjonale kilder. Det vil bl. a. være en viktig oppgave for Nordisk Ministerråd, i samarbeid med de aktuelle samarbeidsorganene, å utvirke at de ulike samarbeids- og prosjektprogrammene koordineres med sikte på å unngå dobbeltarbeid.

Hvordan finansieringen av aktivitetene innen et framtidig Arktisk Råd kan skje, vil inngå i de fortsatte forhandlingene om dette samarbeidsorganet. Mye tyder imidlertid på at finansieringen av Rådets virksomhet i første omgang i det vesentlige må baseres på frivillige bidrag fra de deltagende statene.

Nordisk Ministerråd har avsatt DKK 1 mill på budsjettet for 1996 til foreløpig oppfølging av samarbeidstiltakene i samsvar med dette ministerrådsforslaget.

For ytterligere å avklare mulighetene for nordisk samordning av finansieringsformene i det arktiske samarbeidet **vil regjeringene:**

- **gjennomgå** i regi av Nordisk Ministerråd (samarbetsministrarna), den prosjektvirksomhet som de nordiske og regionale samarbeidsorganene planlegger for de kommende 2-3 årene, med sikte på å styrke de nordiske samfinansieringsmulighetene,
- **gjennomgå** de finansieringsmulighetene som EU's programmer gir muligheter for med sikte på å foreslå at disse inkluderer prosjekter av betydning for utviklingen i det arktiske området,
- **vurdere behovet** for å avsette ytterligere midler på Nordisk Ministerråds budsjett i 1997, og senere for å bidra til utløse og koordinere nasjonal finansiering av konkrete fellesnordiske prosjekt i det arktiske området.

Budgetutskottets betänkande

över Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2) och ministerrådets förslag till budget för 1996 (B 151/b)

(Fackutskottens uttalanden, se Bilaga s. 658)

Ministerrådets redogörelse C 2 och budgetförslag B 151/b, se s. 687)

Budgetutskottets förslag till plenarförsamlingen

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att tillse att reformprocessen "Nordiskt samarbete i en ny tid" ges möjlighet att fullföljas på ett lyckosamt sätt, att det hålls ett fortsatt högt tempo, att de politiska prioriteringarna från våren 1995 konsekvent följs och att budgeten ger utrymme för flexibilitet. Det är därför rådets bestämda mening att presidiet och de nya rådsutskottet skall ges möjlighet att vidare diskutera prioriteringar i dialog med ministerrådet. Härvidlag bör rapporten "Nordisk nytte" med förslag till ökad brukarfinansiering och övriga förslag till förändringar också bilda underlag för diskussionen.
2. att vidta följande ändringar i budgetförslaget för 1996:
 - a) Särskilt anslag "blockbidrag" öronmärks för stöd till nordiska folkupplysnings- och studieorganisationer under budgetposten "tidsbegränsade program och generella stödordningar, 2.2". "Blockbidrag" tillförs 2,6 MDKK. Finansiering sker genom att budgetposten "styrgruppen för nordisk vuxenutbildning och folkupplysning, 2.2.3" reduceras med 2,6 MDKK.
 - b) Under budgetposten "Nordisk ungdomskommitté, 1.3.5" skall 80% (3,8 MDKK) av anslaget, 4,7 MDKK, öronmärkas till den generella stödordningen för nordiska barn- och ungdomsorganisationer.

3. att beakta följande:

Rådet och dess organ önskar snarast uppta en dialog med ministerrådet för att diskutera hur ministerrådets verksamhetsberättelse, bokslut och förslag till plan/budget skall hanteras i den nya årscykeln med ordinarie session på hösten. Denna diskussion bör framförallt koncentreras till följande frågeställningar:

- att rådet och dess organ på ett principiellt plan ges möjlighet att i ett tidigt, och påverkbart skede, ha en diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser
- att ministerrådet under verksamhetsåret håller rådet ajour, utan fördröjning, om föregående års bokslut, överförande av projektmedel och bokslutsprognoser m.m.
- att de politiska styrinstrumenten i form av plan/budget förändras och förenklas till såväl innehåll som form för att bättre tillgodose kraven på överskådlighet och därmed underlätta arbetet med det fortsatta reformarbetet: att resurserna i den nordiska budgeten koncentreras till de högst prioriterade områdena.

4. att i övrigt beakta de synpunkter som förts fram i budgetutskottets betänkande.

* * *

Nordiskt samarbete i en ny tid

Nordiska rådet antog i Reykjavík (mars 1995) huvudprinciperna för det fortsatta nordiska samarbetet - Nordiskt samarbete i en ny tid.

Samarbetet skall enligt beslutet förnyas, moderniseras och rationaliseras samtidigt som innehållet koncentreras. Det nordiska samarbetet skall inte ses som ett alternativ till, utan som en del av ett bredare europeiskt samarbete. Det är därför nödvändigt att sambandet mellan den nationella, den nordiska och europeiska nivån stärks för att frågor skall hanteras i rätt sammanhang och för att undvika dubbelarbete.

Det nordiska samarbetet koncentreras till tre huvudområden:

- Samarbete inom Norden
- Norden och Europa/EU/EES
- Norden och dess närområden

Redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet

Nordiska ministerrådet har överlämnat redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet 1996 och de närmaste åren framöver till rådet.

Redogörelsen är ett försök att beskriva det nordiska samarbetet - prioriteringar och utvecklingstendenser - enligt de tre huvudområdena ovan. Av

avgörande betydelse för det nordiska samarbetets utveckling framöver är samarbetets förmåga att fånga upp - och tillföra en nordisk dimension - i aktuella och politiskt relevanta frågor i de nordiska länderna. Därtill kommer det nordiska samarbetets koppling till den europeiska dagordningen - i ett tidigt skede och grundat på den nordiska värdegemenskapen - kräva ett nytt förhållningssätt och mer flexibla arbetsformer.

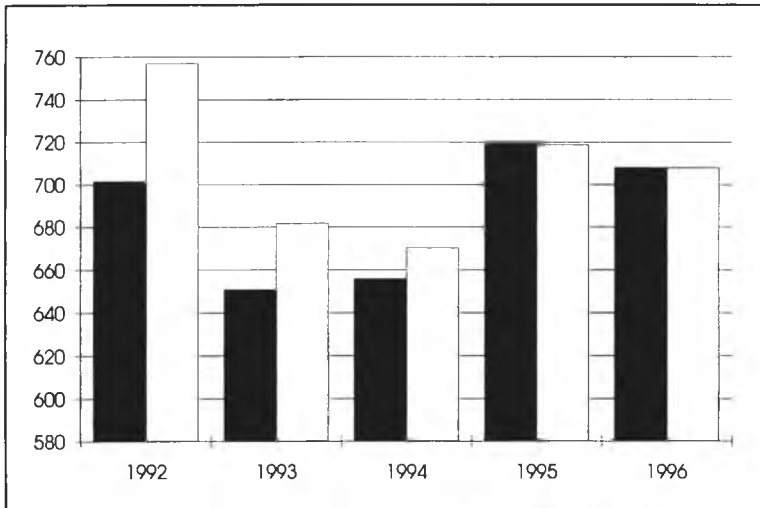
Beslutet "Nordiskt samarbete i en ny tid" från mars 1995 har inneburit att ministerrådet initierat ett antal uppdrag/utredningar. Dessa tillsammans med annat förnyelsearbete av större betydelse återges nedan:

- analys av de samnordiska institutionerna
- förbättrad samordning och arbetsfördelning mellan de nordiska länderna
- program för det arktiska samarbetet
- översyn av de nordiska finansieringsinstitutionerna
- värdering av språkgemenskap
- handlingsplan för barn och ungdom
- miljöstrategi (uppdatering)

Resultatet av dessa uppdrag har ej inarbetats i ministerrådets budgetförslag för 1996. I flera fall kommer dock resultatet att föreläggas rådet vid sessionen i november 1995. Det förväntas att uppdragen/utredningarna får direkta återverkningar i ministerrådets budget för 1997. Dvs. att prioriteringar i enlighet med "Nordiskt samarbete i en ny tid" då får verklig genomslagskraft i den nordiska budgeten. Från rådets sida vill vi starkt betona vikten av att det hålls ett högt tempo i den fortsatta reformprocessen. Rådet vill att i de fall detta är möjligt reformprocessen får effekter redan i 1996 års verksamheter.

Ministerrådets förslag till budget 1996

Budgetens utveckling 1992 - 1996

Kommentar:

Mellan 1994 och 1995 ökades budgeten med ca 50 MDKK. Merparten gick till satsningar i Nordens närområden. Mellan 1995-1996 minskas budgeten med 11 MDKK.

Budgetjämförelse mellan 1995 - 1996

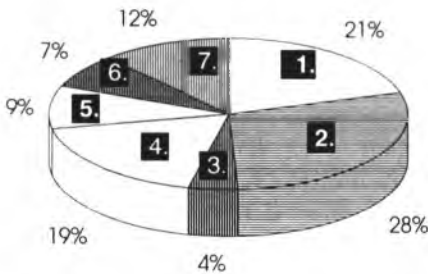
Ministerrådets budgetförslag för 1996 är beräknat i 1995 års prisnivå. Alla förändringar mellan 1995 och 1996 är direkt jämförbara. Samarbetsministrarna beslutade i februari 1995 att det inte kommer att ske någon prisjustering inför 1996 års budget. Detta innebär att ingen hänsyn tas till förändrade löne- eller prisnivåer. 1996 års budget är på 708 MDKK. Detta är en minskning av budgeten med 11 MDKK jämfört med 1995.

Budgetens inkomster

Nordiska ministerrådets verksamhet finansieras till den helt övervägande delen av direkta bidrag från länderna.

MDKK	Budget	Budget	Fördeln- nyckel 1996
	1995	1996	
Avgift av lön	5,9	5,9	
Ränteintäkter	20,0	17,5	
Övriga inkomster/ (ev. förluster)	0,8	0,8	
De nordiska ländernas bidrag	692,2	683,7	
varav från Danmark	149,5	164,1	24 %
varav från Finland	128,8	113,5	17 %
varav från Island	6,9	7,5	1 %
varav från Norge	127,4	133,3	20 %
varav från Sverige	279,759	265,3	39 %
Summa	718,9	707,9	100%

1996 års budgetförslag - fördelning på satsningsområden

- 1. Kultursamarbetet
- 2. Uddannelse/forskning
- 3. Miljö
- 4. Ekonomi och näring
- 5. Medborgarpolitik
- 6. Samarbete med Nordens närområden
- 7. Övrig

Budgetutskottets synpunkter på ministerrådets budgetförslag för 1996

Övergripande kommentarer

Enligt rådets uppfattning - vilket också påpekades vid förra årets budget-behandling - genomsyrar inte de politiska prioriteringarna plan- och budgetdokumentet. I beslutet "Nordiskt samarbete i en ny tid" från i våras talas om koncentration och effektivisering - av detta syns tyvärr allt för litet i föreliggande förslag. Från rådets sida hyser vi farhågor att tempot i den påbörjade reformprocessen därmed försinkas. För att reformprocessen skall kunna fullföljas på ett lyckosamt sätt krävs att det hålls ett högt tempo, att de politiska prioriteringarna från våren 1995 konsekvent följs och att budgeten ger utrymme för flexibilitet. Därför är det rådets bestämda mening att presidiet och de nya rådsutskotten skall ges möjlighet att vidare diskutera prioriteringar i dialog med ministerrådet. Härvidlag bör rapporten "Nordisk nytte" med förslag till ökad brukarfinansiering och övriga förslag till förändringar bilda underlag för diskussionen.

Rådet är väl medveten om systemet med treårig dispositionsrätt som tillämpas i ministerrådet, men finner det i högsta grad anmärkningsvärt att medel ej disponeras, eller ens är in-tecknade för projekt eller andra aktiviteter utan av ministerrådet rubriceras som "fria medel". Från rådets sida kan vi inte annat än tolka detta som att de politiska prioriteringarna ej får tillräcklig genomslagskraft i den verksamhet som finansieras i den nordiska budgeten. Av ministerrådets bokslut för 1994 kan man bl a utläsa att 47% av miljösektorns och 21% av kultursektorns disponibla medel ej förbrukats under året. Detta får rimligen till effekt att de politiska ambitionerna - manifesterade i plan- och budgetdoment, beslutade av ministerrådet och godkända av rådet - ej följs fullt ut.

Kultur

Kultursamarbetets andel av den Nordiska budgeten är 21% (145 MDKK). I enlighet med tidigare politiska beslut prioriteras kultursektorn, och får jämfört med 1995 en ökning med 3,5 MDKK.

Den sk nysatsningen på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet 1994-96 har beskrivits i en lägesrapport till de nordiska statsministrarna. Nordiska rådet ser med tillfredsställelse att ministerrådet har för avsikt att analysera strukturen och innehållet i kultursamarbetet inklusive avtalen på kulturområdet, t.ex. Nordiska kulturfonden. Rådet förutsätter att detta arbete sker i dialog mellan ministerrådet och rådet.

Nordiska kulturfonden

Nordiska kulturfonden har till uppgift att stödja samarbetsprojekt inom kultur-, utbildnings- och forskningssektorerna. Fonden skall tjäna som ett aktivt instrument för en projektbaserad strategi inom kulturområdet. Samordningsvinster, t.ex. genom samfinansiering med andra aktörer borde medföra att ytterligare projektmedel kan fördelas.

Nordiskt barn- och ungdomssamarbete

Rådet kommer i särskild ordning att behandla ministerrådsförslaget "Ett kommande Norden - handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete". I detta sammanhang vill dock rådet framföra att 80% (3,8 MDKK) av anslaget på totalt 4,7 MDKK till "Nordisk ungdomskommitté, 1.3.5" öronmärks till den generella stödordningen för barn- och ungdomsorganisationer. Vidare är det rådets uppfattning att medel som frigörs som en effekt av den pågående reformprocessen inom det nordiska samarbetet, t.ex. genom analysen av de samnordiska institutionerna, bör komma Nordiska kulturfonden till del. Detta för att Nordiska kulturfondens stöd till barn- och ungdomsprojekt skall kunna intensifieras.

Nordiska rådets musikpris

Eventuella merkostnader för Färöarnas, Grönlands, Ålands och samernas nominering av kandidater till Nordiska rådets musikpris förutsätts täckas inom ramen för Nordiska Musikkommitténs och Nordiska rådets musikpris anslag.

Språksamarbete

Det är rådets förhoppning att den värdering av nordisk språkgemenskap som skall presenteras av ministerrådet innehåller förslag till effektivisering med långsiktiga åtgärder för det framtida språksamarbetet, också inom kulturområdet och med tvärspektoriella satsningar.

Utbildning och forskning

Utbildnings- och forskningssamarbetets andel av den nordiska budgeten är 28% (204 MDKK). Jämfört med 1995 är detta en minskning med 0,6 MDKK.

Tillsammans med kultursektorn svarar utbildnings- och forskningsområdet för hälften av den nordiska budgeten, 49%.

Av större betydelse för utbildningssamarbetet är de olika mobilitetsprogrammen. I detta sammanhang är det angeläget att poängtera betydelsen av att intentionsavtalet om gemensam tillgång till högre utbildning (universitet och högskolor) fullföljs och realiserar fullt ut.

Folkupplysning och vuxenutbildning

Folkupplysningsarbetet och tillgången till vuxenutbildning är viktiga hörnstenar i den nordiska samhällsmodellen. Nordiska rådet antog enhälligt en rekommendation om "stöd till folkupplysning och vuxenutbildning i folkbildningsförbundens nordiska samarbetsorganisationer" 1994. Denna är ej tillgodosedd i ministerrådets budgetförslag.

Särskilt anslag "blockbidrag" öronmärks för stöd till nordiska folkupplysnings- och studieorganisationer under budgetposten "tidsbegränsade program och generella stödordningar, 2.2". "Blockbidrag" tillförs

2,6 MDKK. Finansiering sker genom att budgetposten "styrgruppen för nordisk vuxenutbildning och folkkupplysning, 2.2.3" reduceras med 2,6 MDKK.

Miljö

Miljöområdets andel av den nordiska budgeten är 4% (30 MDKK). Jämfört med 1995 är detta en minskning med 3,4 MDKK. Miljörelaterat arbete sker också inom andra satsningsområden i den nordiska budgeten:

- Ekonomi och näring 3,7 MDKK
- Nordens närområden 5,0 MDKK

Miljöarbetet anges som högt prioriterat i "Nordiskt samarbete i en ny tid". Arbetet inom miljösektorn, särskilt med koppling till arbetet i Nordens närområden, har dock uppvisat vissa koordineringssvårigheter i förhållande till det arbete som bedrivs nationellt i de nordiska länderna och bilateralt mellan ett nordiskt land och t.ex. ett baltiskt land.

Det är enligt rådets uppfattning av yttersta betydelse att de medel som avsätts för nordiskt miljöarbete samordnas med nationella insatser för att uppnå effektivitet och synergieffekter. Rådet efterlyser att den kartläggning av miljöinsatser i närområdena som genomförts av ministerrådet snart får effekter för det konkreta miljöarbetet.

Arktis

Till Arktissamarbetet avsätts 1 MDKK under 1996. Rådet förutsätter här ett aktivt samspel och koordinering av de arktiska insatserna med de nordiska länderna för att optimera insatserna. Ministerrådsförslaget om arktiskt samarbete som skall presenteras för rådet vid sessionen, november 1995, har ännu ej förelagts rådet varför hänsyn till detta ej kunnat tas i budgetbehandlingen.

Nordens närområden

Ministerrådets intentioner att verka för finansiering av miljöprojekt på villkor förmånligare än marknadsvillkor (s.k. mjuka lån) ser rådet positivt på och förutsätter att ansträngningarna på detta område intensifieras och konkretiseras snarast.

Ekonomi och näring

Av den nordiska budgeten 1996 går 19% (141 MDKK) till "ekonomi och näring". Det är en minskning med 4,2 MDKK jämfört med 1995. Under rubriken "ekonomi och näring" återfinns energi/näring, regionalpolitik, jord- och skogsbruk, bygg och bostad samt fiskeri.

Det nordiska samarbetet inom det ekonomiska och näringspolitiska området manifesteras bl.a. i samnordiska institutioner som Nordisk investeringsbank och andra finansieringsinstitutioner. Dessa har betydelse för att främja små- och mellanstor företagsverksamhet. Ett utökad samarbete

med europeiska investeringsinstitutioner är av stort intresse att utveckla. En strategiplan för utökade möjligheter för samordning av utomnordiska finansieringskällor (EU-medel) är under utarbetande.

Energipolitik

Då det gäller samordning och effektivisering av nationell och nordisk energipolitik är förhoppningen att ministerrådet kan konkretisera detta under 1996.

Medborgarpolitik

Området "medborgarpolitik" svarar för 9% (64 MDKK) av den nordiska budgeten. Jämfört med 1995 är detta en minskning med 2,8 MDKK. I "medborgarpolitik" ingår arbetsmarknad och arbetsmiljö, social- och hälsovård, konsumentfrågor, jämställdhet samt lagstiftningsfrågor.

Arbetsmarknad och arbetsmiljö

Det nordiska samarbetet på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet bygger på överenskommelsen om den gemensamma nordiska arbetsmarknaden och den nordiska arbetsmiljökonventionen. Det nya samarbetsprogrammet för arbetsmarknadssektorn täcker perioden 1995-2000 och ger överordnade riktlinjer för samarbetet.

Jämställdhet

Ministerrådet antog våren 1995 ett nytt samarbetsprogram för jämställdhetsområdet 1995-2000. I enlighet med rådets rekommendation kompletteras den med en årlig handlingsplan. Hösten 1995 startar "Nordiskt institut för kvinno- och könsforskning". Den ger en institutionell ram för forskarnätverk, seminarier, samnordiska forskningsprogram och student- och forskarutbyte.

Lagstiftningsfrågor

För samarbetet på lagstiftningsområdet kommer de förändringar av det traditionella lagstiftningsarbetet som följer av förändringarna i det europeiska samarbetet att prägla arbetet. Detta gäller särskilt ambitionen att samverka kring nationell implementering av EU/EES-regelverk för att nå nordisk rättslikhet.

Informationsnätverk för mänskliga rättigheter

Nordiska rådet antog våren 1995 en rekommendation rörande etablering av informationsnätverk mellan de nordiska institutionerna för mänskliga rättigheter. Detta har ej tillgodosetts i 1996 års budgetförslag. Enligt ministerrådet skall frågan tas upp i samband med diskussionerna om 1997 års budget. Rådet anser att ministerrådet redan under 1996 aktivt skall pröva

om t.ex. frigjorda medel utifrån institutionsvärderingen kan användas för igångsättande av rubricerat nätverk.

Nordens närområden

Norden har en rad gemensamma politiska, ekonomiska och miljömässiga intressen i förhållande till de nordiska närområdena. Det är därför viktigt att samarbetet med de baltiska staterna, nordvästra Ryssland och det arktiska området vidareförs och intensifieras. Genom ett regionalt samarbete med dessa områden kan Norden bidra till säkerhet och stabilitet i Europa.

Närområdesarbetet skall enligt "Nordiskt samarbete i en ny tid" koncentreras till att befrämja en demokratisk utveckling, marknadsekonomi, respekt för mänskliga rättigheter och ett ansvarsfullt resursutnyttjande.

Samarbetet med Nordens närområden har under de senaste åren utvecklats från samarbete med, och stöd till, de baltiska staterna till att omfatta Östersjöregionen i sin helhet. En viktig del av utvecklingen av närområdesområdet är att konkreti sera miljöinsatserna i Östersjöregionen.

För det arktiska området presenterar ministerrådet ett särskilt samarbetsprogram.

Övriga synpunkter

Rådet och dess organ önskar snarast uppta en dialog med ministerrådet för att diskutera hur ministerrådets verksamhetsberättelse, bokslut och förslag till plan/budget skall hanteras i den nya årscykeln med ordinarie session på hösten. Denna diskussion bör framförallt koncentreras till följande frågeställningar

- att rådet och dess organ på ett principiellt plan ges möjlighet att i ett tidigt, och påverkbart skede, ha en diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser

- att ministerrådet under verksamhetsåret håller rådet ajour, utan fördröjning, om föregående års bokslut, överförande av projektmedel och bokslutsprognoser m.m.

- att de politiska styrinstrumenten i form av plan/budget förändras och förenklas till såväl innehåll som form för att bättre tillgodose kraven på överskådlighet och därmed underlättas också arbetet med det fortsatta reformarbetet: att resurserna i den nordiska budgeten koncentreras till de högst prioriterade områdena.

Mittengruppens medlemmar i budgetutskottet *Peter Angelsen (Sp)*, *Ossi Korteniemi (Kesk.)* och *Siv Friðleifsdóttir (F)* stödjer ministerrådets förslag till budget för 1996 med de ändringar budgetutskottet föreslagit, emellertid vill man framlägga reservation avseende kapitlen 5.5.1.2. Nordjobb; 7.1.1 Föreningarna Nordens Förbund och Nordens folkliga församling.

Outi Ojala (Vas.) frå den vänstersocialistiska gruppen har lämnat särskilt yttrande.

Köpenhamn den 23 oktober 1995

Peter Angelsen (Sp) Formann

Erik Dalheim (A)

May Flodin (FS)

Kjell Nordström (s)

Siv Friðleifsdóttir (F)

Børge Bakholt (S)

Ossi Korteniemi (Kesk.)

Inger Koch (m)

Outi Ojala (Vas.)

Håkan Strömberg (s)

Reservasjon

frå Midtengruppas representanter i budsjetttutvalget

Midtengruppas medlemmer i budsjetttutvalget - *Peter Angelsen (Sp)*, *Ossi Korteniemi (Kesk.)* och *Siv Friðleifsdóttir (F)* - støtter i hovudtrekk utvalets innstilling. Gruppa vil støtte det folkelege samarbeidet og ungdomssamarbeidet, og vil finansiere forslaga med å redusere samarbeidet innan bygg- og bustadsektoren. Dei konkrete forslaga er:

1. 5.1.1.2 Nordjobb

Midtengruppa vil auke budsjettposten med 500 000 kroner, ved å redusere posten 4.4. Bygg- og boligsektoren med tilsvarende sum 500 000 kroner.

2. 7.1.1 Foreningene Nordens Forbund

Midtengruppa vil auke tilskotet til Foreningene Nordens Forbund med 250 000 kroner, ved å redusere den same posten 4.4. Bygg- og boligsektoren med tilsvarende sum 250 000 kroner.

3. 7.1.1 Nordens Folkelege Forsamling

Midtengruppa vil auke tilskotet til Nordens Folkelege Forsamling med 350 000 kroner, ved å redusere den same posten 4.4. Bygg- og boligsektoren med tilsvarende sum 350 000 kroner.

Etter vedtak i budsjetttutvalet 23. oktober og kulturutvalet 27. oktober støttar Midtengruppa arbeidet med å styrke den komande handlingsplanen for barne- og ungdomsarbeid slik kulturutvalet har vedtatt. Midtengruppa vil mellom anna peike på behovet for å styrke elevutvekslinga mellom Vestnorden og resten av Norden og gi meir pengar til skoledata-samarbeidet. Dette vil vi kome tilbake til i vidare behandling av barne- og ungdomsplanen "Ett kommande Norden".

Midtengruppa ber om at det blir votert om dei konkrete mindretalsforslaga nemnt ovanfor, kvart enkelt for seg.

Særskilt yttrande från vänstersocialistiska gruppens representant i budgetutskottet

Budsjettutvalgets medlem *Outi Ojala (Vas.)* viser til at Nordisk Ministerråds budsjettforslag for 1996 innebærer en reduksjon av budsjettet på 11 MDKK, sammenlignet med 1995. I budsjettforslaget er det ikke tatt hensyn til lønns- og prisstigning, hvilket innebærer at reduksjonen på 96-budsjettet i virkeligheten er på omlag 30 MDKK. Det er dessuten grunn til å kritisere at Ministerrådet vil tilbakebetale til landa 2 MDKK. Denne summen er såvidt liten at den neppe gir noen positiv nasjonal effekt, samtidig som tilbakebetalingen signaliserer nedprioritering av nordisk samarbeid.

Sesjonen i Reykjavík vedtok at miljø skal være et særskilt satsingsområde for nordisk samarbeid. Budsjettet for 1996 innebærer imidlertid en reduksjon av midlene til miljøområdet, noe som er sterkt beklagelig og i strid med vedtaket fra Reykjavík.

Det er positivt at det i 1996-budsjettet er avsatt midler til arktisk samarbeid. Det er imidlertid grunn til å bemerke at det avsatte beløpet på 1 MDKK ikke er tilstrekkelig til å ivareta de innsatsbehov som kommer til uttrykk i rapporten til Nordisk Råd: "Samarbeid i det arktiske området, Nord 1995:11". Summen som er avsatt til arktisk samarbeid på 1996-budsjettet er for liten til å kunne møte de store utfordringene man står overfor i det arktiske området, blant annet knyttet til kjernekraftinstallasjoner i området. I budsjettkommentarene blir det vist til at satsingen vil bli fulgt opp med nasjonale midler. I og med at det ikke presiseres hvordan og i hvilken størrelse nasjonal finansiering skal foregå, mener *Outi Ojala*, at det burde vært avsatt et større beløp til arktisk samarbeid, og at samarbeidet må gis høyere prioritet i senere års budsjetter med tanke på å løse miljø- og sikkerhetsproblemer i området.

Ministerrådet gir uttrykk for at man spesielt ønsker å prioritere Vestnorden og samarbeid innen språksektoren. Hvordan samarbeidet vil bli tilgodesett økonomisk er imidlertid vanskelig å lese av budsjettet. Satsing på Vestnorden og satsing på språksamarbeid er positivt. Det bør imidlertid bemerkes at det på 1996-budsjettet er foretatt nedskjæringer på samtlige områder med unntak av kulturområdet. Med den omfattende satsing på kulturområdet som det legges opp til, bør det være en forutsetning at det folkelige kultursamarbeidet blir tilgodesett. Ett slikt tiltak kan være at det øremerkes midler til kontaktutveksling mellom ungdom fra Baltikum og Norden og for kontaktutveksling mellom ungdom fra Vestnorden og det øvrige Norden.

Venstresosialistisk gruppe gir sin tilslutning til kommentarene og forslagene fra Nordisk Råds miljøutvalg hva angår finansiering av jord- og skogbruksprogrammet. Fullfinansiering bør skje ved omfordeling på 96-budsjettet, alternativt at det bare avsettes 1 MDKK som Ministerrådets reserve, og at de resterende 1,9 MDKK tilføres jord- og skogbrukssektoren.

Nordisk Råds sesjon i Reykjavík vedtok at sikkerhetspolitikk skal være et prioritert område for nordisk samarbeid, samtidig er det vedtatt at en av

de prioriterte "søylene" i det nordiske samarbeidet skal være knyttet til Nordens nærområder. En naturlig konsekvens av dette vil være at endel av de midlene som er avsatt til "samarbeid med Nordens nærområder" øremerkes med tanke på å løse miljø- og sikkerhetsproblemer på Kola og i Østersjøregionen. Venstresosialistisk gruppe har foreslått at det avsettes 15 MDKK av "nærområdets midler" for økt miljøsatsing på Kola og i Østersjøregionen. Outi Ojala vil spesielt gi uttrykk for at man i kommende budsjetter må tilgodese slik satsing.

Venstresosialistisk gruppe har tidligere fremmet forslag om igangsetting av et FOU-prosjekt om alternative energikilder. Forslaget har sin bakgrunn i de sikkerhetspolitiske utfordringene Norden står overfor og et behov for alternative og fornybare energikilder. Satsing på nye energiformer kan dessuten bidra til å skape nye arbeidsplasser, og har følgelig også bakgrunn i mangel på konkrete tiltak for økt sysselsetting. På bakgrunn av dette bør det kunne overføres midler fra "Nordisk Institutt for teoretisk fysikk (NORDITA)" til igangsetting av et FOU-prosjekt om alternative energikilder.

*BILAGA***Fackutskottens uttalanden**

över ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2) och ministerrådsförslag B 151/b om Nordiska ministerrådets budget för 1996

EKONOMISKA UTSKOTTET:

Økonomisk utvalg har på sitt møte i København 28. september 1995 drøftet det fremsendte dokument C 2/B 151/b om planene for Nordisk Ministerråds virksomhet i 1996, og forslag til budsjett for Ministerrådets virksomhet i samme periode. Utvalget har i det vesentlige behandlet de kapitler i ministerrådsforslaget som i følge gjeldende arbeidsordning i Nordisk Råd sammenfaller med utvalgets egne arbeidsfelter. Fra utvalgets side har man altså ikke forsøkt å tillemppe på forhånd den arbeidsfordeling og nyordning av Nordisk Råds utvalg som kan bli aktuell fra årsskiftet. Dette er i foreliggende innstilling gjort ut fra den tanke at det viktigste på nåværende tidspunkt er å kommentere det som er politisk vesentlig på de forskjellige saksfelter uten hensyn til hvilket utvalg som senere vil arbeide med vedkommende saksområdet.

1. Generelt om virksomhetsplanen

Ministerrådet fastslår innledningsvis i sin virksomhetsplan at det nordiske samarbeidet kommer til å bli konsentrert om tre hovedområder

- samarbeid innen Norden
- Norden og Europa/ EØS
- Norden og nærområdene

Ut fra dette mener man det er viktig å bygge på det verdifelleskap som finnes mellom de nordiske land. Dette verdifelleskap har sitt fremste uttrykk i det kulturelle og språklige fellesskap, og Ministerrådet mener at det følgelig er riktig at virksomheten budsjettmessig konsentreres ytterligere om kultur og utdanning som de særlige satsingsområder.

Samtidig fastslår Ministerrådet at den sterke tilknytningen alle de nordiske land har til det øvrige europeiske samarbeidet kan forhindre en oppdeling i et "EU-Norden" og et "Utenfor-Norden". Den politiske dialogen med og innen de forskjellige EU-organer og andre internasjonale fora skal fortsette, og det uformelle nordiske samarbeidet i slike sammenhenger skal utvikles videre. "Nordisk forankrede standpunkter kommer, via medlemslandene, til å bidra til EUs beslutningsprosess før denne går inn i en formell fase", heter det blant annet i årets virksomhetsplan fra Ministerrådet.

Ministerrådet fastslår ellers at man vil legge stadig økt vekt på en bred innsats i de nordiske nærområder (Baltikum og Nordvest-Russland) og i innsatser for det vestnordiske samarbeidet.

Økonomisk utvalg konstaterer at Ministerrådets satsing på tre søyler for det nordiske samarbeidet i fremtiden er i overensstemmelse med de generelle retningslinjer som er godkjent av Nordisk Råd. Utvalget vil imidlertid hevde at de konklusjoner man trekker av en slik prioritering ikke nødvendigvis må føre til en så sterk budsjettmessig konsentrasjon og politisk markering av kultur og utdanning som de vesentligste samarbeidsområder som man får inntrykk av når man gransker virksomhetsplanen. Det er ikke ønskelig at kultursatsingen fører til en situasjon hvor samarbeidet på andre viktige felter som eksempelvis sysselsettingspolitikk, energi- og miljøpolitikk, industrielle FoU-tiltak osv. blir en salderingspost når budsjetttrammene blir trangere. En slik fare ser utvalget tydelige tegn til også i årets virksomhetsplan fra Ministerrådet.

Utvalget kan imidlertid notere med tilfredshet at Ministerrådet vil initiere et bredt nordisk samråd om saker som er på den europeiske og internasjonale dagsorden, selv om dette i mange tilfeller må være et uformelt samråd i form av forhåndskonsultasjoner og informasjonsutveksling. Dette er en handlingslinje som utvalget ved en rekke anledninger har understreket betydningen av, og man vil derfor så sterkt man kan igjen understreke at dette skal gjelde også i det videre samarbeidet. Særlig viktig vil slike konsultasjoner og informasjonsutvekslinger være på det økonomiske og industrielle området som ellers i stor grad ivaretas under EØS-avtalen.

Økonomisk utvalg vil på ny understreke at en hovedoppgave for det nordiske regjeringssamarbeidet må være å tilrettelegge og samordne tiltak for å skape en bærekraftig vekst og utvikling i de nordiske land og i deres nærområder, for blant annet å bidra til en bedret sysselsettingssituasjon. Kampen mot arbeidsledigheten og ikke minst kampen mot ungdomsarbeidsledigheten må ha høy prioritet i det nordiske regjeringssamarbeidet og utvalget forutsetter at det utarbeides forslag til felles konkrete tiltak for en bedring av sysselsettingssituasjonen.

De initiativer som er tatt fra Ministerrådets side i denne hensikt har utvalgets fulle tilslutning, men man kunne ha ønsket ytterligere vektlegging av disse spørsmål. Utvalget vil i den sammenheng også peke på at man kan se flere av samarbeidstiltakene som indirekte virkemidler for dette formål. Det gjelder eksempelvis tiltak finansiert via fellesinstitusjoner som Nordisk Investeringsbank (og øvrige fonds i "NIB-familien"), Nordisk Industrifond, og det gjelder tiltak for å bedre finansieringsgrunnlaget for små og mellomstore bedrifter i de nordiske land.

Det er verdt å understreke at samarbeidstiltak innen det økonomiske og industrielle felt i Norden kan og må sees i sammenheng med tiltak på et bredere europeisk plan. Utvalget er tilfreds med at forholdene legges til rette for en utvidet samfinansiering av nordiske tiltak mellom nordiske finansieringsinstitusjoner (eksempelvis NIB) og den europeiske investeringsbank (EIB). Utvalget synes derfor det er positivt at også Nordisk Industrifond søker å legge opp til en slik samarbeidsstrategi i forhold til

øvrige europeiske finansieringskilder. Dette vil etter utvalgets mening kunne gi positive synergieffekter, og Ministerrådet må støtte opp om en slik linje ved å gi det nødvendige finansielle operasjonsgrunnlag for å utvikle slik samfinansiering.

Når det gjelder det energipolitiske samarbeidet i Norden og med de nordiske nærområdene vil utvalget igjen understreke at et positivt samarbeid her har både næringspolitiske og miljøpolitiske effekter. Det er derfor etter utvalgets mening vesentlig at alle landene satser på en effektivisering og en samordning av nasjonal og nordisk energiforsyning med vekt på en bærekraftig utvikling. Utvalget håper Ministerrådet vil kunne konkretisere dette samarbeidet så snart en avklaring foreligger i løpet av høsten 1995 og vinteren 1996 om den nasjonale energipolitikk i Sverige.

Når det gjelder den nordiske innsatsen i de baltiske land og i de nordvestlige deler av Russland, så kan økonomisk utvalg i prinsipp slutte opp om de synspunkter som Ministerrådet legger til grunn for sin virksomhet. Det er imidlertid viktig at tiltak for disse områdene tilpasses de særlige forhold som disse økonomier fortsatt oppviser. Det innebærer blant annet at tidshorizonten for prosjekter kan være lengre enn hva vi ville regne som normalt i en nordisk eller vesteuropeisk økonomi. Det tilsier at f.eks. innsatsene gjennom det treårige Baltisk Investeringsprogram og oppfølgingen av det industrielle handlingsprogram for de baltiske land bør fortsette utover den tidsramme som opprinnelig ble skissert.

Videre vil utvalget understreke at de nordiske innsatser for å bedre de økonomiske og industrielle forhold i våre nærområder skal være hjelp til selvhjelp. Man skal derfor i disse landene fra nordisk side være åpen for å gi bedriftsmessig "førstehjelp" også til tiltak som sett i nordisk perspektiv ville være for små til å oppnå vår oppmerksomhet eller økonomisk bidrag.

Økonomisk utvalg vil når det gjelder det nordiske samarbeidet innen de sektorer som berører utvalget understreke betydningen av at Ministerrådet søker en parlamentarisk forankring for sitt arbeid gjennom kontakter til utvalget og til Rådets plenarforsamling. Utvalget vil derfor gi anerkjennelse til Ministerrådet (finansministrene) for beredvillighet til å drøfte nordiske spørsmål med utvalget. Denne konsultasjonsprosedyre er det ønskelig at man fortsetter. Det samme gjelder for de samarbeidssektorer som berører andre Ministerråd, i første rekke energi- og industriministrene.

2. Om budsjettet for 1996

Ettersom budsjettet for 1996 bygger på en noe strammere ramme enn for inneværende år, og uten justering for pris- og lønnsøkninger, betyr det fremlagte budsjettet en reell minkning av tildelte midler til de enkelte institusjoner og prosjekter. Utvalget finner at dette i mange tilfeller vil få uheldige konsekvenser for virksomheten, og man vil derfor anbefale Ministerrådet å revurdere forslaget slik at det blir i det minste en uforandret ramme målt i faste priser.

Når det gjelder Ministerrådets budsjettforslag for 1996 så kan utvalget konstatere at rammen for tiltak innen "økonomi og næring" er i noenlunde

samme størrelsesorden som for inneværende år. Av det totale budsjettet for dette satsingsområdet (131,3 MDKK) går 69,3 MDKK til Nordisk Industrifond og Nordtest. Bevilgningen til Nordisk Industrifond er på 57,9 MDKK. Dette er ifølge budsjettforslaget i tråd med den treårige budsjetttramme som er fastlagt.

Utvalget vil understreke verdien av det arbeid som utføres med midler fra Industrifondet som utløsende kapital for større samfinansierte prosjekter. Utvalget vil her vise til at Fondets bevilgninger utløser større bevilgninger fra industrien selv og fra andre eksterne finansieringskilder til de prosjekter som det satses på. Det er i den sammenheng også verdt å merke seg at en ny strategiplan er under utarbeidelse og at man der vil søke ytterligere muligheter for samordning med utenomnordiske finansieringskilder (dvs. EU-midler). Dette er etter utvalgets mening en hensiktsmessig måte å legge opp den videre virksomhet etter, men den forutsetter at Nordisk Ministerråd tilveiebringer en tilstrekkelig økonomisk basis for Fondets virksomhet.

Når det gjelder de øvrige poster i budsjettforslaget for 1996 for de områder som ligger innen økonomisk utvalgs arbeidsområde kan utvalget bare konstatere at rammene er omtrent på samme nivå som tidligere. Utvalget tar dette til etterretning, samtidig som man vil påpeke at mange av disse tiltakene har direkte og indirekte virkninger som tilsier at den nordiske budsjetttrammen burde økes reelt. Særlig gjelder det at disse tiltak ofte har et energi-/miljøpolitisk aspekt og/eller sysselsettingspolitiske effekter som tilsier at man burde stille større midler til disposisjon fra Ministerrådets side. Utvalget tar imidlertid til etterretning at den fastsatte budsjetttramme neppe gir rom for dette for 1996, men man vil anmode om at det vurderes om noe av midlene fra kultursektoren kan omdisponeres til energi- og næringspolitiske innsatser i våre nærområder.

Til det industrielle og finanspolitiske samarbeidet med nærområdene er det satt av 8 MDKK for 1996. Med henvisning til hva som ovenfor er sagt om betydningen av og forutsetningene for det nordiske engasjement i de baltiske stater, er det utvalgets oppfatning at denne posten bør økes betydelig.

Utvalget foreslår derfor at det bør avsettes 12 MDKK til disse formål. Denne økningen, fra den foreslåtte 8 MDKK til 12 MDKK, mener utvalget må kunne dekkes innen den foreslåtte totalramme for budsjettet, eller ved at man vurderer om man på lengre sikt har rasjonaliseringsmuligheter ved samordning av andre finansieringsinstitusjoner som får tilført midler over Nordisk Ministerråds budsjett.

3. Sluttkommentarer

Med disse bemerkninger vil økonomisk utvalg anmode budsjettutvalget om å utforme en samlet budsjettinnstilling som tar hensyn til de synspunkter og forslag som er fremført foran. Samtidig vil økonomisk utvalg be om at de prinsipielle synspunkter på virksomhetsplanen som er gitt til kjenne

ovenfor blir tatt med som premisser for den videre debatt i Nordisk Råd og at de blir tilgodesett i Ministerrådets arbeid i 1996.

København, 28. september 1995

For økonomisk utvalg

Anders Mølgaard (V)
Nestformann

JURIDISKA UTSKOTTET:

Juridisk Udvalg er blevet anmodet om at afgive udtalelse om ministerrådsforslag B 151/b om Nordisk Ministerråds budget for 1996 samt om planerne for det nordiske samarbejde (C 2).

Juridisk Udvalg skal fremføre følgende synspunkter:

1. Generelt

Juridisk Udvalg noterer sig, at C 2 i sin udformning er afpasset efter de i Reykjavík vedtagne tre hovedområder for det fremtidige nordiske samarbejde således som udredningsgruppen har fortolket Reykjavík-beslutningen. Dog konstaterer udvalget, at det samme ikke er sket på budgetsiden. Der foreligger en vis inkonsekvens, som måske kan ses på baggrund af, at den endelige beslutning om det organisatoriske oplæg endnu ikke er taget.

Udvalget konstaterer videre, at budgetforslaget for 1996 indebærer en formindskelse af budgettet med 11 millioner DKK sammenlignet med 1995. Imidlertid er der ikke taget højde for løn- og prisstigninger på 18 millioner DKK. Dette bevirker, at den reelle mindskning af budgettet er på 29 millioner DKK. Alle fagområder bortset fra kulturområdet har måttet tåle relativt proportionale nedskæringer ifølge ministerrådsforslaget. Kultur og uddannelse/forskning udgør efter Nordisk Ministerråds beregning på dette budget 49% (incl. bioteknologi som hører under Juridisk Udvalgs område og miljøforskningsprogrammet). Juridisk Udvalg, der i forvejen kun råder over mindre end ½% af det samlede nordiske budget gør endnu engang opmærksom på, at nedskæringer efter salami-skive-metoden forekommer ugennemtænkte og sjældent fører til rimelige resultater.

I denne forbindelse er det meget beklageligt, at de nye prioriteringer for det nordiske samarbejde ikke fører til nogle mere tydelige omfordelinger i budgettet, hvor man i højere grad tager hensyn til udvalgenes vedtagne handlingsplaner - hvilke ej heller C 2-dokumentet tager særligt hensyn til.

Udvalget kan finde det uheldigt, at Ministerrådet ikke har formået at følge op på den igangværende politiske forandringsproces for så vidt angår målet om at foretage en mere offensiv fordeling af ressourcerne indenfor det nordiske samarbejde.

Som det allerede var tilfældet i 1995 kan størstedelen af det hidtidige mere "traditionelle" nordiske samarbejde fortsætte på præcis samme måde som tidligere. Dette kan muligvis forklares og forsvares med, at man i en forandringsfase og mens institutionernes virksomhed evalueres har villet undgå kapitaltab og brud på løbende kontrakter. Det forekommer dog at være nødvendigt at sikre, at ressourcefordelingen stemmer overens med de nye politiske prioriteringer.

Udvalget skal pege på, at der ikke synes at være afsat de fornødne midler til at sikre gennemførelsen af de af Rådet vedtagne handlingsplaner og rekommandationer på Juridisk Udvalgs område. Her tænkes særlig på gennemførelsen af handlingsplan på forbrugerområdet vedrørende finansielle tjenester. Videre har udvalget skriftligt over for Ministerrådet peget på nødvendigheden af, at der afsættes de nødvendige midler til et udvidet nordisk samarbejde på menneskerettighedsområdet.

I de sidste mange år har Juridisk Udvalg peget på nødvendigheden af, at det juridiske samarbejde skal have et eget budget på ministerrådssiden. Dette er der overhovedet ikke blevet taget hensyn til!

Udvalget skal derfor pege på, at et nødvendigt nordisk samarbejde på det forfatningsretlige område, f.eks. omkring virkningerne for de nordiske landes grundlove af, at der afgives kompetence til den Europæiske Union ikke har kunnet sættes igang uden tildeling af midler. Det samme gør sig gældende for studier af forskellene mellem nordisk forvaltningsret og forvaltningspraksis set i forhold til EU- og EØS-forvaltningsret og forvaltningspraksis.

I dette budget er juridiske spørgsmål trukket ud som et selvstændigt budgetpunkt og overført til den ikke definerede samlebetegnelse "Medborgerpolitik", som egentlig kan anvendes på alt nordisk samarbejde.

Juridisk Udvalg har ansvaret for følgende områder:

Lovgivning, punkt 5.5

Ligestilling, punkt 5.4

Forbrugerpolitik, punkt 5.3

Levnedsmidler, punkt 5.2.1.2

Bioteknologi, punkt 2.2.8

Narkotika, alkohol og anden misbrugsbekæmpelse, punkt 5.2.2.4 og punkt 5.2.2.7.

Urbefolkning 7.1.1

Emnerne *retssikkerhed*, *flygtninge* og *menneskerettigheder* er ikke selvstændigt nævnt i budgettet, men man kan sige, at disse områder netop har relevans i Baltikum og derfor indgår i nærområdeprogrammet.

Juridisk Udvalg har i et særligt brev af 6. juli 1995 til Nordisk Ministerråd anmodet om, at tilstrækkelige midler afsættes på Ministerrådets budget for gennemførelse af Juridisk Udvalgs forslag, som mundede ud i rekommandation nr. 4/1995 om oprettelse af et nordisk informationsnetværk for menneskelige rettigheder.

Juridisk Udvalg har forstået, at de nordiske samarbejdsministre har stillet sig positive overfor at styrke det nordiske samarbejde på menneskerettighedsområdet.

Lovgivning, punkt 5.5

Den samlede bevilling er gået ned fra 1.517.000 til 1.442.000 DKK, en nedgang på 75.000 DKK. Midlerne foredeles sig med 80.000 DKK til projektmidler (konferencer, oversættelser, retslig bistand til Baltikum) og 1.362.000 DKK til Nordisk Råd for Integrationsret.

Ligestilling, punkt 5.4

Den samlede bevilling er på 4.740.000 DKK, hvilket er en forøgelse i forhold til 1995 på 703.000 DKK. Midlerne fordeler sig med 2.640.000 DKK til projektmidler (en del mindre end 1995, men der er jo heller ingen ny FN kvindekongress i Beijing) og 2.100.400 DKK til Nordisk Institut for kvinde- og kønsforskning.

Forbrugerpolitik, punkt 5.3

Den samlede bevilling er på 5.720.000 DKK, hvilket er en forøgelse på 201.000 DKK i forhold til 1995. Projektmidlerne indbefatter Handlingsprogram for nordisk forbrugersamarbejde 1994 - 98 og Handlingsprogram for finansielle tjenesteydelser.

Levnedsmidler, punkt 5.2.1.2

Den samlede bevilling er på 3.280.000 DKK, hvilket er en reduktion på 68.000 DKK i forhold til 1995. Omdrejningspunktet er samarbejdsprogrammet fra 1993.

Bioteknologi, punkt 2.2.8

Den samlede bevilling er på 800.000 DKK, hvilket er en kraftig reduktion fra 3.144.000 DKK svarende til 2.344.000 DKK. Reduktionen skyldes, at Nordisk koordineringskomité for bioteknologi og Nordisk udvalg for etik inden for bioteknologi begge var nedsat fra 1993-95 og derfor ophører med at virke. Nordisk Ministerråd fører dog en del af programmet videre, nemlig den del som berører etik inden for bioteknologi.

Narkotika, alkohol og anden misbrugsbekæmpelse, punkt 5.2.2.4 og punkt 5.2.2.7

Nordisk nævn for alkohol- og drogforskning har fået reduceret bevillingen med 60.000 DKK til 2.664.960 DKK; Nordisk kontaktsmandsorgan for narkotikaspørgsmål har fået reduceret bevillingen med 80.000 DKK til 1.000.000 DKK.

Urbefolkning, 7.1.1

Under pkt. 7.1.1. er der bevilling til Vestnorden på uændrede 3.129.000 DKK; til Nordisk same-samarbejde på 1.331.000 (reduceret med 100.000 DKK) og til Arktisk program på 1.000.000 DKK (ny bevilling).

Nærområdeprogrammet

Det samlede nærområdeprogram er på 50.000.000 DKK.

Sammenfatning

Udvalget vil sammenfatningsvis understrege vægten af, at de vedtagne handlingsprogrammer gennemføres, og at tilstrækkelige midler beviljes hertil.

Specielt skal udvalget pege på, at det i dagens økonomiske situation er vigtigt for husholdningerne, at samarbejdsprogrammet for finansielle tjenester gennemføres effektivt.

Udvalget ønsker ikke nedskæring af beløbet til samernes samarbejde.

Videre har udvalget forstået, at de nordiske samarbejdsministre har stillet sig positive overfor at styrke det nordiske samarbejde på menneskerettighedsområdet.

Udvalget finder, at samarbejdet i Nordisk Råd For Forskning i Europæisk Integrationsret er så væsentligt, at et minsket budget vil gå ud over aktivitetsniveauet. Udvalget kan ikke acceptere nedskæring.

Juridisk Udvalg vil også understrege vigtigheden af, at undersøgelser sættes i gang vedrørende nordisk forvaltningsretlig praksis set i forhold til EU og EØS forvaltningsret- og forvaltningspraksis, samt at der ses på virkningerne for de nordiske landes grundlove af, at der afgives kompetence til den Europæiske Union. Til dette formål vil udvalget, at der beviljes midler for 1996 med et beløb på ½ million DKK til igangsættelse af udredningerne.

København, den 28. september 1995

For Juridisk Udvalg

Arne Andersson (m)
Formand

KULTURUTSKOTTET:

I INNLEDENDE KOMMENTARER

1.1 Generelt

Det totale budsjettet for inneværende budsjettår, er på MDKK 719 , inkludert MDKK 11.1 i overførte midler fra 1994. Budsjettforslaget for 1996 er redusert med MDKK 11 i forhold til budsjettet for 1995. Det forelagte budsjettforslaget for 1996 er beregnet i 1995-års prisnivå, og alle forandringer er derved direkte sammenliknbare mellom budsjettet for 1995 og budsjettet for 1996.

Rammen for Nordisk Ministerråds forslag til budsjett for 1996 er på MDKK 707.9 . Av dette går MDKK 145.434 til kultursamarbeidet, og MDKK 203.958 til utdannings- og forskningsamarbeidet.

Det nordiske samarbeidet innen kultur- og utdanning/forskning foreslås økt med totalt MDKK 2,899. Det fordeler seg med en økning på 3,257 MDKK til kultursamarbeidet, mens Utdanning og forskning er redusert med 0,628 MDDK. Konsekvensen av at budsjettet ikke er indexregulert i forhold til 1995, er at økningen av kultursamarbeidet er noe lavere enn 3,2 MDDK, og reduksjonen av utdannings- og forskningsbudsjettet er noe større enn 0,6 MDDK.

Kulturutvalget konstaterer at budsjettforslaget er i tråd med nysatsningsprogrammet som ble påbegynt i 1994, og som etter planen fullføres i 1996. Det foreligger en rapport til de nordiske landenes statsministre om nysatsningen på kultur-, utdannings- og forskningsområdet 1994-96. Rapporten gir en godt bilde av betydningen og omfanget av nysatsningen, som var resultatet av et samarbeid mellom ministerrådet og kulturutvalget, og har gitt ny vitalitet og retning i det nordiske kultur-, utdannings-, og forskningsamarbeidet.

Mot slutten av forsøksperioden har ministerrådet uttalt at det har til hensikt å foreta en evaluering av strukturen, og ved behov legge fram et forslag om tilpassning av såvel kulturavtalen, som avtalen om Nordisk Kulturfond. Kulturutvalget henstiller til ministerrådet å følge opp den positive erfaringen fra nysatsningsamarbeidet, og trekke inn kulturutvalget på et tidlig tidspunkt i evalueringsamarbeidet.

Som det fremgår av rapport til de nordiske landenes statsministre, har flere betydelige og nyskapende prosjekter fått plass i det nordiske kultursamarbeidet i nysatsningsprogrammet for kultur, utdanning, og forskning for 1994-1996. Kulturutvalget venter allikevel at ministerrådets budsjettforslag for 1997, og planen for det nordiske samarbeidet (C 2), har en langt mer aktiv og offensiv politikk for kultur-, utdannings- og forskningsområdet enn de foregående to budsjettår, som i for stor grad har fått karakter av "mellomår". Budsjettforslagene har vært preget av en avventende holdning; henholdsvis på resultatene av folkeavstemningene om medlemskap i den europeiske unionen, og en revurdering av det nordiske samarbeidet i lyset av reformgruppens arbeid. En evaluering av strukturen og

samarbeidsformer må ikke bli et nytt hinder for nye krefter og nye initiativer på kultur-, utdannings- og forskningsområdet.

1.2 Evaluering av institusjoner, kunstkomitèer, fond o.a i det nordiske samarbeidet

Ministerrådet beskriver årets budsjett som preget av at et stort antall evalueringer er satt igang innen flere virksomhetsområder. Dette arbeidet skal gi et grunnlag for en vurdering av de nordiske ressursene. Kultur-, utdannings- og forskningsministrene har tatt initiativ til en nyvurdering av institusjonene, kunstkomitèene, kulturfondet og film- og tv-fondet, og skal legge fram en redegjørelse for dette arbeidet samtidig med rådets behandling av budsjett for 1996, under 47. sesjonen i Kuopio.

Institusjonene ble så sent som i 1992 vurdert av de såkalte FIN-gruppene. Kulturutvalget ser allikevel positivt på revurdering av institusjonene i lys av det pågående reformarbeidet i det nordiske samarbeidet, og den europeiske integrasjonsprosessen.

Institusjonene utgjør tilsammen 36 prosent, og prosjektmidlene utgjør 56 prosent av det totale nordiske budsjettet. Kulturutvalget vil etterlyse en tilsvarende grundig resultatvurdering også i den øvrige prosjektvirksomheten, både på kultur-, utdannings- og forskningsområdet, og tilsvarende på alle andre fagområder. Liknende muligheter for besparinger og omprioriteringer kan være resultatet, som kan gi midler til nysatsning i det nordiske samarbeidet. Eksempelvis går det 30,5 MDKK til prosjekter på miljøsektoren, 22,7 MDKK til regionalpolitiske prosjekter, og tilsvarende på en lang rekke andre områder.

I reformgruppens rapport "Nordiskt samarbeite i en ny tid", slås det fast at prinsippet om den nordiske nytten skal være avgjørende for hvilken virksomhet som skal skje i samnordisk regi. Samarbeidet skal konsentreres til det som gir nordisk merverdi. Utgangspunkt for all nordisk virksomhet skal være at den;

- skal gjelde virksomhet som ellers ville skje i nasjonal regi, men hvor det er påtagelige positive effekter gjennom fellesnordiske løsninger.
- manifesterer og utvikler nordisk samhörighet
- øker nordisk kompetanse og konkurransekraft

Begrepet "nordisk nytte" er imidlertid ikke gitt noen entydig definisjon. Kulturutvalget vil uttrykke sin skepsis til at "nordisk nytte-begrepet" alene kan gi tilstrekkelige rammer for diskusjonen om de nordiske institusjoners og prosjekters framtidige skjebne. Det er vanskelig å se for seg hvordan disse begrepene skal kunne operasjonaliseres til målbare størrelser eller danne grunnlag for en objektiv vurdering. Kulturutvalget vil derfor i tillegg bidra til en individuell vurdering av de ulike institusjoner, selvsagt med basis i formuleringene av "den nordiske nytten".

1.3 Kontraktstyringen

Kulturutvalget har ved flere anledninger uttalt seg positivt til kontraktsstyrningen av de nordiske institusjoner og samarbeidsorganer, som derved jevnlig blir vurdert utifra den til enhver tid gjeldende politiske prioritering i det nordiske samarbeidet, og den nordiske nytten den enkelte institusjon og samarbeidsorgan har. Ifølge ministerrådet kommer systemet med kontraktsstyring i 1996 til å omfatte alle institusjoner og et antall prosjekter.

Kulturutvalget vil imidlertid nå be ministerrådet vurdere de juridiske sidene ved, og de praktiske konsekvensene av, det flerårige kontraktsstyringssystemet

II INNENFOR NORDEN

2. Kultur

2.1 Inledning

Kultursektorens ramme foreslås økt med 3,527 MDKK.

Ifølge ministerrådsforslaget om planer og budsjett for 1996, skal det innom-nordiske samarbeidet fortsatt bygge på det verdifelleskapet som finnes mellom de nordiske land, som først og fremst får sitt uttrykk i det kulturelle og språklige fellesskapet. I en tid av stadig større europeisk såvel som global integrasjon, er det viktig at den nordiske identiteten er sterk. Det slås derfor fast at sektorene kultur og utdanning de nærmeste årene skal utgjøre de viktigste satsningsområdene i Ministerrådets budsjett.

2.2 Mål og strategier på kulturområdet

Ministerrådet utpeker profilering og konsentrasjon som de overgripende målene for den nordiske kulturpolitikken. Målsettingen skal være;

- å prioritere barn og unge med det formål å utvikle nordisk identitet og fremme internasjonal forståelse.
- å synliggjøre resultatene av nordisk kunstnerisk skapende.
- å støtte det folkelige engasjementet i det nordisk kultursamarbeidet.
- å gjennomføre prosjekt med gjennomslagskraft i de nordiske land og internasjonalt.

Ministerrådet skal senere utarbeide en ny strategi for det nordiske kultursamarbeidet, bl.a. på bakgrunn av et omfattende oversyn over det kunstneriske samarbeidet. I denne forbindelse skal ministerrådet gjøre rede for erfaringene fra nysatsningsarbeidet, og dets konsekvenser for avtalen for kulturelt samarbeid, og avtalen om Nordisk Kulturfond.

Ministerrådet peker i planene for det nordiske samarbeidet på at det vil ta initiativ til en ny strategi for kultur-, utdannings- og forskningssamarbeidet som får konsekvenser for budjettet for 1997. På bakgrunn av de positive erfaringene fra nysatsningsprogrammet, der ministerrådet og kulturutvalget samarbeidet i hele den prosessen som førte til en prioritering

av området, vil kulturutvalget be ministerrådet ta initiativ til et tilsvarende samarbeid når den nye strategien for det nordiske kultur-, utdannings- og forskningssamarbeid skal formuleres.

2.3 Språksamarbeidet

Ministerrådet har i plan og budsjettforslaget påpekt at det innom-nordiske samarbeidet skal bygge på det felles verdigrunnlag som finnes mellom de nordiske land, og som først og fremst får sitt uttrykk gjennom kultur- og språkfelleskapet. Også i reformgruppens rapport "Nordisk samarbeid i en ny tid" er ett av målene for samarbeid innen Norden;

- å bevare og utvikle kulturell og språklig felleskap.

Samarbeidsministrene har på initiativ fra det danske ordførerskapet, nedsett en nordisk arbeidsgruppe for vurdering av språkfelleskapet i et bredere perspektiv. Kulturutvalget vil derfor oppfordre Ministerrådet å innarbeide en målsetting om styrking av språksamarbeid på kulturområdet. Kulturutvalget har både i nysatsningsarbeidet, i budsjettssammenheng og ved andre anledninger understreket kulturområdets rolle i språksamarbeidet. Særlig gjelder det mediaområdet, både fjernsyn, radio, film og video, men ikke minst de nye medier; datakommunikasjon, spill o.a.

Kulturutvalget etterlyser fremdeles en samordning og et målsettingsprogram for språksamarbeidet av kultur- og undervisningsministrene i fellesskap. Den nye handlingsplanen NORDMÅL 1996-2000 dekker utdannings-samarbeidets intensjoner for å videreutvikle språksamarbeidet i Norden. Kulturutvalget ber ministerrådet ta initiativ til en plan for språksamarbeidet innenfor kulturområdet, og forslag til tverrsektorielle satsninger.

2.4 Barn og ungdom

Kulturutvalget vil avgi en egen betenkning når forslaget til handlingsplan for nordisk barne- og ungdomskultur foreligger til uttalelse, og vil derfor ikke i denne omgang gå inn på spesifikke sider av barne- og ungdomsvirksomheten i det nordiske samarbeidet. Kulturutvalget vil allikevel presisere at handlingsplanen må uttrykke økt aktivitet for målgruppen barn og unge i det nordiske samarbeidet i framtiden.

Kulturutvalget vil gi uttrykk for sin positive holdning til en prioritering av barn- og ungdomsspørsmål i alle ministerrådets samarbeidsorganer på kulturområdet, men kan ikke se at dette er noe nytt prinsipp i det nordiske samarbeidet. I likhet med kulturutvalgets budsjettkommentarer for 1995, vil utvalget igjen anmode ministerrådet å utarbeide en årlig rapport som gir et bilde av omfanget og innholdet av barne- og ungdomstiltak på institusjons- og prosjektbasis.

Kulturutvalget har gjentatte ganger trukket frem barn og unges egenaktivitet som et sentralt prinsipp i virksomheten, og er fornøyd at ministerrådet betoner dette i planene for det nordiske samarbeidet. Ministerrådets

initiativ til å skape et forum for visning for de mediaproduksjoner som nordiske barn og unge skaper selv, er helt i tråd med dette.

Kulturutvalget går også sterkt inn for ministerrådets planer om å skape støttemuligheter for en videreføring av "Et levende Norden"-prosjektet, som skapte møteplasser mellom nordiske barn/unge og nordiske kunstnere og kunstpedagoger, og som hadde mange og veldokumenterte positive ringvirkninger.

2.5 Film- og mediasamarbeid

Kulturutvalget støtter ministerrådets prioritering av prosjekter som kan fungere som nordiske alternativer til de internasjonale kulturindustrielle strømningene. Særlig positivt er den nye orienteringen mot at barn og unge selv skal få produsere, og anledning til å vise, sine produkter. Kulturutvalget og ministerrådet er helt overens om mediernes positive muligheter som redskaper for å gi nordiske barn og unge innsikt i mediernes virkemidler, og gjøre dem til kanaler hvor dagens unge kan uttrykke seg selv og sin virkelighet.

Kulturutvalget understreker betydningen av at det samtidig satses på å fremme den ikke-kommersielle distribusjonen av nordisk film og video gjennom alternative kanaler som skoler, bibliotek, de nordiske husene m.m., for å nå ut til nordboer lokalt og regionalt.

Selv om kulturutvalget delvis kan si seg enig i at Film- og tv-fondet bør støtte produksjoner med publikumspotensiale, vil utvalget allikevel påpeke faren for at nordisk film må følge nettopp de internasjonale kulturindustrielle strømningene for å lykkes i dette målet. En annen slagside ved å satse mer på færre, større produksjoner, er at fondet blir en "konkurrent" til nasjonale filmstøtteordninger.

Det nordiske kinopublikumet svikter i stor grad nordisk film, ikke nødvendigvis fordi nordisk film ikke kvalitetsmessig er på høyde med europeisk eller amerikansk film. Kulturutvalget støtter fullt ut målsettingen om økt spredning av nabolands-tv, samproduksjon og distribusjon av film og tv i Norden, men vil samtidig presisere betydningen at det samtidig må legges opp en strategi for å redusere publikums skepsis til nordisk film, utover det støtten til distribusjon, og distribusjonsavtaler med tv-kanaler gir av effekt. Det må settes inn ressurser på å finne årsakene til dette, og arbeide for løsninger som kan bidra til å gjøre filmen til en positiv kulturbærer og et viktig element i utviklingen av språkforståelsen i de nordiske land.

2.6 Nordisk kulturfond

Nordisk Kulturfond betones som et viktig kulturpolitisk instrument, både som kontaktflate til det omfattende frivillige og folkelige nordiske kultursamarbeidet, til profesjonelle kunstnere og kunstorganisasjoner, samt utdanning og forskning. Kulturutvalget ser fondets virksomhet som en viktig brikke i den overordnede målsettingen med økningen av kultursamarbeidet, og styrkingen av den nordiske identiteten. Ettersom kulturfondet sjel-

den fullfinansierer prosjekter, gir det en multiplikatoreffekt ved at fondets midler utløser såvel offentlige midler fra kommunalt, regionalt, og statlig nivå, og privat finansiering i form av egenkapital, sponsormidler m.m. i Norden.

Utvalget uttalte om budsjettforslaget for 1994 at økningen på 6 MDKK anses for å være en minimumsforhøyelse, og forutsatte at økningen av fondet skulle fortsette i kommende år. Også i 1995 tok kulturutvalget initiativ til en symbolsk økning av fondet på 1 MDKK for å vise sine positive intensjoner om å følge opp det ministerrådet og kulturutvalget kom fram til skulle prioriteres i nysatsningsarbeidet.

Kulturutvalget anser det som et viktig mål å styrke Nordisk Kulturfond for å imøtegå de økede forventninger som merkes på det stigende antallet søknader til fondet. I 1994 mottok fondet 930 søknader på et samlet beløp på MDKK 170, og kulturutvalget etterlyser stadig en oppfølging av prioriteringen av Nordisk Kulturfond. Ministerrådets budsjettforslag for 1996 inneholder imidlertid ingen økning av Nordisk Kulturfond.

Kulturutvalget vil forelå en (ordet: *symbolsk* er strøket) omdisponering innenfor rammen til fordel for Kulturfondet. gjennom "frie midler" fra kultur-, utdannings-, og forskningsområdet for 1995, med opptil MDKK 3.5 for 1996.

Kulturutvalget ser kulturfondet som et viktig drivhjul i det nordiske kultursamarbeidet. Kulturfondet representerer en nordisk støtteform som utløser betydelige midler lokalt, regionalt fra både offentlig og privat hold. Med tanke på søknadsmassen i forhold til de midler som er til disposisjon, og det faktum at fondet bl.a kan vise til økt aktivitet overfor barn og unge, ønsker kulturutvalget på denne måten signalisere betydningen av, og den politiske viljen til å øke rammene for Nordisk Kulturfondet.

2.7 Folkelig kultursamarbeid

2.7.1 Generelt

Det å styrke den nordiske identiteten og verdifelleskapet er et overordnet mål for det nordiske samarbeidet. For å få gjennomslag i allmenheten, er det viktig å satse på å videreutvikle det folkelige kultursamarbeidet i Norden. Det er helt klart at prosjekter av mer lokal og regional karakter må finne sin hovedfinansiering i sine nære omgivelser, men kulturutvalget vil allikevel framheve vennskapsbysamarbeidet som en meget viktig faktor i det folkelige kultursamarbeidet.

Det frivillige organisasjonslivet; barne- og ungdomsorganisasjonene, Foreningene Norden, de nordiske folkeopplysningsorganisasjonene og prosjekter støttet av kulturfondet, er bærebjelker i det folkelige kultursamarbeidet i Norden. Ministerrådet har ikke trukket opp langsiktige planer for det folkelige kultursamarbeidet i Norden. Kulturutvalget foreslår at ministerrådet tar initiativ til en utredning som belyser det folkelige samarbeidet i Norden, for å få nye idéer til å styrke det folkelige engasjementet og interessen for nordisk samarbeid, og sette inn ressurser der man oppnår størst effekt.

2.7.2 Foreningene Nordens Forbund

I et budsjett hvor de fleste institusjoner og organisasjoner har måttet tåle 0-vekst eller nedskjæringer, vil kulturutvalget ikke gå inn for en økning av det generelle driftstilskottet til Foreningene Nordens Forbund. FNF har bedt om en økning av det generelle tilskottet med DKK 250.000, og ytterligere DKK 300.000 til å arrangere "Nordens Folkelige Forsamling" i 1997. Kulturutvalget støtter klart FNFs initiativ til å bygge opp et nordisk nettverk i det frivillige organisasjonslivet, men *finner ikke grunnlag for å øke tilskuddet til Nordens Folkelige Forsamling, utover ministerrådets bevilgning med DKK 400.000 for 1995 og DKK 400.000 for 1996. Kulturutvalget henstiller FNF til å finne eksterne medfinansieringspartnere, hvis det ikke er mulig å redusere kostnadene.*

2.8 Sesjonslandenes kultursatsninger

Vi har nå erfaringer fra tre kultursatsninger rundt Nordisk Råds sesjoner, og den fjerde vil vi få se resultater av under Kuopio-sesjonen høsten 1995. På bakgrunn av at Nordisk Råd har besluttet at det kun skal avholdes en rådssesjon årlig, med mulighet for flere temasesjoner, ber kulturutvalget ministerrådet ta initiativ til en evaluering av sesjonslands-satsningene. (Ordet: *så langt* er strøket). De ulike formene sesjonslands-satsningene har fått så langt, vil danne et godt grunnlag for å vurdere virkningene av denne formen for kulturmanifestasjoner i Norden.

Kulturutvalget vil også be Ministerrådet vurdere alternative former for nordiske kulturmanifestasjoner, som f.eks utvelgelse av nordiske kulturbyer/-steder o.a.

3. Utdanning og forskning

Utvikling og styrking av det nordiske utdannings- og forskningsfelleskapet er det overgripende mål på denne sektoren. Det virkes for at Norden skal kunne betraktes som en enhet innen utdannings- og forskningsområdet.

3.1 Mobilitetsprogram

Mobilitetsprogrammene i det nordiske samarbeidet dekker flere målsettinger. Ved siden av det rent faglige utbyttet ved å studere ved en annen nordisk institusjon, dannes nettverk og forståelse på tvers av grensene i Norden. Nordplus, Nordplus-junior, forskerutvekslingen, Orkester Norden m.m. er sentrale virkemidler i arbeidet for å styrke den nordiske identiteten, og bidrar til både profesjonell og personlig kontakt og samarbeid over grensene i de nordiske land.

Når Nordplus og Nordplus-junior programmene skal evalueres i 1996, vil kulturutvalget understreke betydningen av mobilitetsprogrammene i Norden. Selv om det på flere områder også blir igangsatt f.eks europeiske eller andre internasjonale mobilitetsprogrammer, vil kulturutvalget legge vekt på egenverdien av nettopp en nordisk utveksling som kompletterer

andre utvekslingsprogrammer som finnes. Det kan påpekes at det er en betydelig større søkermasse til både Nordplus-programmene og til de europeiske utvekslingsordningene, enn det er stipender til utdeling.

3.2 Utdanningsamarbeidet

Kulturutvalget vil anmode ministerrådet å gjøre en betydelig *sterkere* innsats for å få intensjonsavtalen om gjensidig tilgang til høgre utdanning i Norden til å tre i full kraft. Dersom det drøyer med en løsning av betalingsordningene mellom landene, vil det bety en redusert anseelse for det nordiske samarbeidet. Det er allerede et og et halvt år siden intensjonsavtalen ble undertegnet, og hverken universitet/høgskoler eller studenter har sett særlig betydningsfulle praktiske resultater så langt.

3.3 Folkeopplysning- og voksenopplæring

Kulturutvalget anser at folkeopplysningen og voksenopplæringen spiller en vesentlig rolle i forhold til flere viktige dimensjoner i det nordiske samarbeidet. Folkeopplysningen og voksenopplæringen:

- har en grunnleggende funksjon i utviklingen av demokratiet og den nordiske modellen.
- bidrar til dannelsen av den nordiske identiteten.
- har en avgjørende betydning for utviklingen av den folkelige innflytelsen i samfunnet.
- spiller en vesentlig rolle i det folkelige kultursamarbeidet i Norden.
- er en naturlig del av utdanningssystemet i Norden.

Kulturutvalget ser alvorlig på det faktum at ministerrådet *så langt* har valgt å ikke følge en rekommendasjon fra et enstemmig Nordisk Råd under Tromsøsesjonen 1995, om å beholde blokktilskudd til de nordiske folkeopplysnings- og voksenopplæringsorganisasjonene. Det henvises for øvrig til medlemsforslag A 1093/k "om støtte til folkeopplysning og voksenopplæring i folkeopplysningsforbundenes nordiske samarbeidsorganisasjoner", og kulturutvalgets betenkning.

For å bevare blokktilskuddet til de nordiske studieforbundene, foreslår kulturutvalget å opprette en egen budsjettpost med øremerkede midler til blokktilskudd tilsvarende 1995-nivå.

Dersom Ministerrådet anser at det har for lite midler til fordeling til andre enn de nordiske studieforbundene på folkeopplysnings- og voksenopplæringsområdet, oppfordrer kulturutvalget til at Ministerrådet omprioriterer midler innenfor budsjettammen, og foreslår økte ressurser til folkeopplysning og voksenopplæring i Norden i budsjettforslaget for 1997.

III NORDENS NÆROMRÅDER

I tillegg til Baltikum, skal nærområdespolitikken også omfatte deler av Russland, da særlig Barentsregionen, St. Petersburg og Kaliningrad. Kul-

turutvalget gir sin støtte til den forsterkede innsatsen i Nordens nærområder, og ser kultur-, utdannings- og forskningssamarbeidet som et viktig virkemiddel i demokratiutviklingen i Nordens nærområder. Ikke minst gjelder det formidling av den nordiske folkeopplysningstradisjonen, men også møtet mellom profesjonelle og amatører på kulturområdet. Folkelig kultursamarbeid bidrar til økt kontakt, forståelse og bånd mellom de nordiske land og selvstyrte områder, og Nordens nærområder.

Kultursamarbeidet har en sentral plass i informasjonskontorenes virksomhet, og kulturutvalget er fornøyd at Ministerrådet foreslår en økning av budsjettene til informasjonskontorene. En økning av kunst- og kultursamarbeidet, utvekslingsordningene, og utdannings- og forskningssamarbeidet, er helt i tråd med kulturutvalgets prioriteringer.

Kulturutvalget ber Ministerrådet vurdere å igangsette et arbeid med en historieskrivning, og eventuelt den forskning som er nødvendig for å få fram en framstilling som dekker den historiske utviklingen og kontakten mellom Norden og dets nærområder.

IV EUROPA/EU/EØS

Kulturutvalget vil i samarbeid med ministerrådene bidra til å ta initiativ for å samordne den nordiske holdningen i aktuelle kulturpolitiske, utdanningspolitiske og forskningspolitiske spørsmål innen den europeiske unionen. Kulturutvalget ønsker å samarbeide med ministrene for å peke på aktuelle nordiske satsningsområder innen kultur, utdanning og forskning i forhold til det europeiske samarbeidet.

Kulturutvalget prioriterer ressurser for å sikre fellesnordiske verdier på film- og tv-området, og styrke den nordiske identitet og kultur på "den elektroniske motorveien". Det nordiske samarbeidet må spille en aktiv rolle i forhold til naturlige samarbeidsparter, både i EU, og i forhold til andre internasjonale organer og organisasjoner.

D. KOMMENTARER TIL BUDSJETT- OG PLANDOKUMENTET FOR 1995

Kulturutvalget oppfordret i sin uttalelse til plandokumentet C 2 (1994) Ministerrådet snarest å integrere budsjett- og plandokumentet. Selv om plan og budsjett for 1996 inngår i samme dokument, utgjør de fremdeles separate dokument.

Kulturutvalget vil også henstille til Ministerrådet om å tydeliggjøre innholdet i den etterhvert omfattende prosjektvirksomheten innen hele det nordiske samarbeidet. Kultur-, utdannings- og forskningssektoren framstår med et meget detaljert budsjett, mens det ikke er like lett å få et innblikk i virksomheten på andre sektorer.

Med dagens budsjettprofil, kan det ikke uten videre leses ut av budsjettet hvor mye som går til forskningssektoren. Kulturutvalget foreslår at midler til forskning samles under ett kapittel i budsjettet, selv om det er ulike utvalg og ministerråd som behandler de enkelte budsjettposter.

Kulturutvalget ber Ministerrådet utarbeide årlige tverrsektorielle rapporter om det nordiske samarbeidet for barn og unge, Vest-Norden, Nordkalotten og andre regionale satsninger, og samarbeid med Nordens nær-områder og EU/internasjonale kontakter.

V UTVALGETS FORSLAG

1. *Kulturutvalget anbefaler* at totalrammen for kapitel 1 og 2 (kultur, utdanning og forskning) i Ministerrådets forslag til budsjett for 1996 bør vedtas uforandret.

2. *Kulturutvalget foreslår* følgende endringer innenfor budsjettammen for 1996:

Det opprettes en ny budsjettpost under kapittel "2.2 Tidsbegrensede programmer". Budsjettposten "Blokkbidrag" øremerkes støtte til de nordiske folkeopplysnings- og voksenopplæringsorganisasjonene, med samme omfang og fordelingsnøkkel som for 1995-budsjettet. Budsjettposten "Blokkbidrag" tilføres MDKK 2.6.

Budsjettposten 2.2.3 "Styringsgruppen for nordisk voksenundervisning og folkeopplysning (FOVU) reduseres tilsvarende med MDKK 2.6, fra MDKK 9.118 til MDKK 6.518.

3. *Kulturutvalget foreslår* følgende omdisponeringer utenfor rammen:

Kulturutvalget foreslår at budsjettpost 1.1 "Nordisk Kulturfond" tilføres inntil MDKK 3.5 fra "frie midler" for 1995 fra kultur-, utdannings- og forskningsområdet.

Saldoen for "frie midler" for 1995 fra kultur-, utdannings-, og forskningsområdet reduseres tilsvarende med inntil MDKK 3.5 mill.

København, 28. september 1995

For Nordisk Råds kulturutvalg

Siri Frost Sterri (H)
Nestformann

MILJÖUTSKOTTET:

Miljöutskottet har beretts möjlighet att yttra sig över ministerrådsförslag B 151/b om Nordiska ministerrådets budget för 1996 samt om planerna för det nordiska samarbetet (C 2). Utskottet har vidare tagit del av förslaget till fördelning 1996 av överskottet från 1994 års budget.

Utskottet vill anföra följande synpunkter:

1. Allmänt

Utskottet noterar att C 2 i sin uppläggning anpassats till de i Reykjavík antagna tre huvudområdena för det framtida nordiska samarbetet, men att motsvarande ej gjorts vad gäller budgeten. Utskottet noterar vidare att budgetförslaget innebär en minskning av budgeten med 11 miljoner jämfört med 1995 och att pris- och lönejustering ej kommer att ske, motsvarande en neddragning med ytterligare 18 MDKK. Samtliga områden utom kultur får vidkännas relativt proportionella nedskärningar. Vad gäller miljösamarbetet anser utskottet att detta är ett avsteg från beslutet i Reykjavík, där miljö anges som ett prioriterat område. I 1996 års budgetförslag får miljösektorn ej del av de aviserade satsningarna utan tvärtom en minskning. Utskottet vill därutöver påminna om att en dylik osthylvsmetod sällan leder till lyckat resultat. Utskottet anser det vidare, mot bakgrund av den pågående utvärderingen av de nordiska institutionerna, principiellt fel att ge ytterligare resurser till institutioner innan respektive resultat av utvärderingen av dem föreligger.

Utskottet anser det beklagligt att de nya prioriteringarna för det nordiska samarbetet inte föranleder några mer tydliga omfördelningar i budgeten och inte heller fullt ut får genomslag i C 2-dokumentet. Exempelvis borde konsekvenserna av Finlands och Sveriges inträde i EU både generellt och för det framtida nordiska samarbetet analyseras mer djupgående. Det förefaller onekligen som om ministerrådet inte förmått följa upp den pågående omvandlingen av det politiska innehållet i det nordiska samarbetet med en mer offensiv anpassning av resurstilldelningen. I en övergångsfas och under pågående evaluering av institutionernas verksamhet är detta möjligen motiverat för att undgå kapitalförstöring och med hänsyn till ingångna kontrakt. Snarast möjligt måste dock säkerställas att resurstilldelningen överensstämmer med de aktuella politiska prioriteringarna. Ett exempel på detta behov ges i det nyligen framtagna ministerrådsförslaget till Kuopio-sessionen om nytt samarbetsprogram för jord- och skogsbrukssektorn. I förslaget anges ett resursbehov på 23 MDKK, men i budgeten har det endast avsatts ca 20 MDKK. Utskottet finner det milt sagt märkligt att de ekonomiska konsekvenserna av ministerrådsförslaget inte kunnat samordnas bättre i budgetarbetet.

Vidare noterar miljöutskottet att det vad gäller Arktissamarbetet endast avsätts 1 MDKK till samarbete 1996. Mot bakgrund av de angivna behoven av insatser enligt den tidigare rapporten till Nordiska rådet *Samarbeidet i det arktiske området* (Nord 1995:11) förefaller summan otillräcklig. Utskottet tolkar detta som att huvudparten av de aviserade insatserna enligt det kommande ministerrådsförslaget om arktiskt samarbete kommer att finansieras nationellt.

Vad gäller framtida behov av och möjligheter till samarbete noterar utskottet rapporten *Samordning og arbeidsfordeling mellom de nordiske land* (Suominenrapporten) (TemaNord 1995:527). I denna har gjorts en första kartläggning av möjligheterna till samordning av olika nationella institutioner och arbetsuppgifter mellan de nordiska länderna, en samordning

vilken kan leda till besparingar. Det är enligt utskottets mening av stor vikt att detta arbete brett följs upp av ministerrådet och att möjligheterna till rationell arbetsfördelning tas till vara.

Utskottets prioriteringar inom miljösektorn

Miljöutskottet kan konstatera att det fortsatta arbetet med den nordiska miljöstrategin kommer att binda en stor del av miljösektorns budgetresurser de kommande åren. Utskottet vill påpeka att detta är en ofrånkomlig konsekvens av den pågående omvandlingen och rationaliseringen inom sektorn. Det är därför väsentligt och positivt att det i förslaget tydligare än tidigare öronmärks medel från ett antal sektorer för samverkan med miljösektorn i avsikt att verka för en miljömässigt bärkraftig utveckling inom respektive sektor. Mindre förståeligt och helt oacceptabelt är däremot påståendet att miljösektorn genom tillskottet från de andra sektorerna får en mindre ökning av budgeten. 1995 har miljösektorn, tillsammans med de bidrag till sektorssamverkan som ges från jordbruks- respektive fiskerisektorn en budget på 36.055 TDKK. 1996 är budgeten 34.200 TDKK, alltså en minskning med 1.855 TDKK. Detta motsvarar en minskning på nästan 5%. En sådan minskning strider helt mot den satsning på miljöområdet som beslöts under sessionen i Reykjavík 1995. Det bör vidare framhållas att de medel för sektorssamverkan som tillförs via andra sektorer givetvis kommer att innebära ett värdefullt inslag i arbetet, men dessa resurser kan inte utan vidare användas i arbetet med utvecklingen av miljöstrategin. Minskningen av den ordinarie sektorsbudgeten från 1995 till 1996 med 3.397 TDKK påverkar utvecklingsarbetet och får därför klart negativa konsekvenser.

Utskottet menar att de politiska prioriteringarna i den pågående förändringsprocessen, där miljöfrågorna har genomslag såväl i det nordiska, i det europeiska som i närområdesperspektivet, måste få som självklar konsekvens att det nordiska miljösamarbetet redan 1996 ges en högre prioritet i budgetsammanhang än för närvarande. Även om en sektors budgetandel inte självklart är ett uttryck för graden av politisk prioritering anser utskottet det betänkligt att miljösektorns andel av den nordiska budgeten är en av de minsta, med endast 4%. I jämförelse kan nämnas att kultursektorn har 21% och utbildnings- och forskningssektorn har 28% av budgeten, tillsammans en andel av 49%.

Det framtida miljösamarbetet kan inte bedrivas med oförändrade medel jämfört med dagens budgetnivå. Enligt utskottets mening kommer det att krävas en väsentlig höjning av budgeten plus tillskott av nationella medel för att de arbetsuppgifter som blir aktuella i det framtida miljösamarbetet skall kunna genomföras. Ett tillfälle till en sådan väsentlig höjning kommer 1998, när det nordiska miljöforskningsprogrammet utlöper. Därvid frigörs ca 25,7 DKK, vilka bör överföras till miljösektorns budget. De behövs både till en förstärkning av det arbete som bedrivs i sektorns arbetsgrupper och som bas för bl.a. NEFCO:s insatser i närområdena

Genom att dessa medel först kan bli tillgängliga 1998 löser de inte genomförandet av nu angelägna frågor. Utskottet anser att det på grund av den aktuella miljösituationen i Nordens närområden är nödvändigt att få till stånd miljöprojekt i dessa områden. Utskottet har bl.a. efterlyst en uppföljning av Ad hoc-finansgruppens rapport om miljöinsatser i Nordens närområden och har önskat att resurser anslås för genomförande av förslagen om en nordisk facilitet för mjuk finansiering av miljöprojekt samt om en nordisk lånefacilitet för miljöprojekt. Utskottet har framhållit vikten av att de nordiska ländernas samlade medel används på ett sådant sätt att det leder till följdinvesteringar från andra länder och finansiella institutioner. I detta sammanhang anser utskottet det mycket positivt att den avslutade utvärderingen av NEFCO får till följd att NEFCO blir en permanent nordisk institution samt att dess aktiekapital fördubblas till 80 MECU. Ministerrådet har vidare fattat ett principbeslut att inom ramen för NEFCO upprätta en ordning för finansiering av miljöprojekt på villkor förmånligare än marknadsvillkor (mjuka lån). Utskottet anser det mycket angeläget att en sådan ordning skapas och att den ges så stora resurser att den kan ge konkreta resultat i form av konkreta projekt. Därvid kommer bl.a. den kartläggning av *hot spots* som NEFCO gör i Barentsområdet att vara av stort intresse.

Möjligheten att använda mjuk finansiering bör dock igångsättas redan under 1996. Vid ett möte mellan miljöutskottets ordförande och miljöministerrådets ordförande har framkommit att MR-Miljö diskuterat att finansiera en mjukgöringsfacilitet på ca 30-40 MDKK genom hälftenfinansiering nationellt, dvs. ca 15-20 MDKK och resterande ca 15-20 MDKK ur den nordiska budgeten. Faciliteten skulle förvaltas av NEFCO. De nordiska medlen kunde framskaffas dels genom en omfördelning av nuvarande ordinarie sektorsbudget, så att 10 MDKK av denna används till faciliteten. Vidare kunde de 5 MDKK som budgeterats ur närområdesmedlen för miljöprojekt användas till faciliteten. Med den nationella satsningen skulle en facilitet på totalt 30 MDKK kunna upprättas.

Miljöutskottet vill för sin del tillstyrka ett sådant initiativ från miljöministrarna. Med hänsyn till att de disponibla medlen inom miljösektorn ökat från 1994 till 1995 torde det finnas utrymme för temporära insatser av ovan angivet slag utan att sektorns arbetsgrupper alltför mycket får inskränkta möjligheter till projektverksamhet.

Konsekvenser för övriga sektorer

Regionalpolitik

Utskottet noterar att en viss neddragning sker av sektorns generella budgetmedel liksom av budgeten för NordREFO. Utskottet har tillstyrkt den planerade verksamheten enligt det nya samarbetsprogrammet 1995-1999 och noterar vad gäller aviserade insatser 1996 bl.a. satsningen på ett utökat sektorssamarbete samt samarbetet i för regionalpolitiken relevanta EU/EES-frågor.

Utskottet anser vad gäller det gränsregionala arbetet att det i framtiden bör inriktas mot regionalekonomiskt arbete, t.ex. möjlig samverkan med EG:s regionalfonder och frågeställningar relaterade till fördelningspolitik, infrastruktur och närområdessamarbete. Utskottet vill påtala att det pågående arbetet med att fördjupa och utveckla samarbetsformerna samt den pågående analysen av hur EU:s regionalfonder och bidragssystem kan utnyttjas som stöd för regionutvecklingen redan nu föranleder en utveckling och omvandling av nuvarande arbetsformer och inriktningar och att denna process också kan kräva resursförstärkningar både för insatser i samsamarbetsområdena och för den regionalpolitiska forskningen. Det är också viktigt att det nyligen inledda Nordatlantsamarbetet får möjlighet att etablera relevanta arbetsuppgifter och -former.

Transporter, trafiksäkerhet och kommunikation

Utskottet noterar att 200 TDKK från transportsektorn samt 200 TDKK från miljösektorn, tillsammans 400 TDKK, anslås till samarbete mellan sektorerna samt att 200 TDKK anslås till trafiksäkerhetssamarbete. Miljöutskottet prioriterar i första hand att insatser sker vad gäller behov och möjligheter till samhällsplanering som syftar till att minimera transporternas miljöpåverkan. Den av transportsektorn nyligen utgivna rapporten *Miljöåtgärder på samferdselssektorn i Norden* (Nord 1995:23) påvisar behov av fortsatt nordiskt samarbete angående utformning och val av åtgärder och deras koppling till målsättningarna för transport/miljöpolitiken. Utskottet anser därför positivt att resurser ges till ett förnyat samarbete med miljösektorn. Vidare bör insatserna att fastställa det ur nordisk synvinkel övergripande behovet av infrastruktur på transportområdet samt finansieringsfrågorna i samband med utbyggnaden ges fortsatt hög prioritet.

Vad gäller trafiksäkerhet noterar utskottet att informationsbladet *SNT*-nytt fortsatt utges, att sektorn planerar att även i fortsättningen genomföra nordiska trafiksäkerhetsdagar samt att en uppföljning kommer att ske av projektet angående trafiksäkerheten i Östeuropa.

Jord- och skogsbruk

Miljöutskottet noterar att det i budgeten anges att sektorns dispositionsmedel kommer att användas i enlighet med prioriteringarna i det nya samsamarbetsprogram för jord- och skogsbruksområdet som kommer att läggas fram som ministerrådsförslag vid sessionen i Kuopio. Här skall dock framhållas att det av sektorn angivna finansieringsbehovet för insatserna 1996 för genomförandet av programmet har av MR-Jordbruk angivits vara 23 MDKK. Detta är 3 MDKK mer än de 20 MDKK som avsatts för jordbruks-samarbetet i ministerrådsförslaget till budget 1996. Utskottet vill framhålla att särskilt vad gäller EU:s skogspolitik har de nordiska länderna intresse av ett aktivt nordiskt samarbete. Utskottet prioriterar verksamheten inom bägge delsektorerna högt och anser det nödvändigt att de resurser som ministerrådsförslaget anger som erforderliga för genomförandet av programmet också ställs till förfogande.

Fiskeri

Utskottet noterar den föreslagna nedskärningen av budgeten med 500 TDKK, men också att 1 MDKK avdelats som miljösektorns bidrag till sektorssamarbete.

Närområdessamarbetet

Utskottet noterar vidareföringen av pågående arbete inom jordbruksområdet samt miljöområdet. Det är viktigt att facksektorerna ges full råddighet över dessa medel, så att en samverkan kan ske mellan närområdesrelaterade projekt vilka finansierats inom sektorsbudgeten och de medel som tilldelats som separata närområdessatsningar.

Fördelningen av ej disponerade medel för 1994

Såsom tidigare påpekats är det nya jord- och skogsbrukssamarbetsprogrammet inte fullfinansierat. Om detta ej kan lösas genom omfördelning av budgetförslaget eller på annat sätt föreslår utskottet att endast 1 MDKK avsätts som ministerrådets reserv och att resterande 1,9 MDKK tillförs jord- och skogsbrukssektorn för att till viss del säkerställa insatserna 1996 för genomförandet av det nya samarbetsprogrammet.

Sammanfattning

De nya prioriteringarna för det nordiska samarbetet har vad gäller miljöområdet ej fått genomslag i ministerrådsförslaget om budget 1996. Miljösektorn måste ges betydligt större utrymme i kommande budgetar, bl.a. genom att de medel som frigörs genom att det nordiska miljöforskningsprogrammet utlöper 1998 överförs till miljösektorns budget. En omfördelning bör ske inom ramen för sektorsbudgeten, så att den nordiska delen av finansieringen, 15 MDKK tillsammans med en motsvarande nationell finansiering under förvaltning av NEFCO kan bilda en nordisk facilitet för mjuk lånefinansiering.

Vidare är det nya jord- och skogsbrukssamarbetsprogrammet inte fullfinansierat. Om de 3 MDKK som fattas inte kan tillföras sektorn genom omfördelning av budgeten föreslår miljöutskottet att 1,9 MDKK för insatser 1996 tilldelas sektorn ur ej disponerade medel 1994.

Köpenhamn den 28 september 1995

För miljöutskottet

Olof Salmén (ÅC)
Förman

SOCIALUTSKOTTET:

1. Generelt

Ministerrådets forslag til budget for 1996 lyder på 707,9 MDKK. Dette er en nedskæring med 11 MDKK sammenlignet med budgettet 1995, foruden den formindskelse som er følge af at der ikke har været taget hensyn til løn- og prisstigninger i budgetforslaget. Man kan altså regne med en nedskæring på ca 30 MDKK ialt, eller 4%.

Kapitel 5, Medborgerpolitik, er ifølge forslaget 64.299 TDKK, sammenlignet med 67.049 TDKK i 1995. Dette er en formindskelse med 4%. Kapitellet behandler fem sektorer, hvor af socialudvalget har ansvaret for to sektorer; arbejdsmarked og arbejdsmiljø (5.1), som formindskes med 12% og social- og sundhedspolitik (5.2), som formindskes med 4%. Socialudvalget har også bygge- og boligsekoren på sit sagsområde (4.4) som formindskes med 44%. Disse tre sektorer omfatter sammenlagt cirka 9% af hele budgettet.

Tabel 1

(MDKK)

Sektor	1995	1996	Diff	Ca
Arbejdsmarked og arbejdsmiljø	16,4	14,4	-2,0	-12%
Social og sundhedspolitik	39,6	38,0	-1,6	-4%
Bygge og bolig	3,6	2,0	-1,6	-44%
Total	59,6	54,4	-5,2	-9%

Disse nedskæringer på det sociale område generelt må vurderes i lyset af prioriteringerne i reformgruppens rapport fra februar 1995 og formindsnelsen i budgetforslaget for 1996. Det må dog gøres det krav at Ministerrådet i sit budgetforslag gør rede for konsekvenserne af nedskæringen, men dette er ikke tilfældet. Budgetforslaget og planerne for 1996 burde også i hovedtræk være i overensstemmelse med hinanden, men de er svære at sammenligne eftersom information om projektvirksomheden i budgetforslaget er meget snæver og planerne for det nordiske samarbejde 1996 (C 2) ofte meget generelle.

2. Arbejdsmarked og arbejdsmiljø

Generelt

Arbejdsmarked- og arbejdsmiljøsektoren skal ifølge budgetforslaget formindskes med 12%.

En stor del er nedskæring af dispositionsmidler, fra 9,9 MDKK til 8,5 MDKK, eller 14%.

Som det fremgår af budgetforslaget prioriterer Ministerrådet bekæmpelse af arbejdsløshed, særlig langtidsløshed og ungdomsarbejdsløshed, og endvidere prioriteres der efter- og videreuddannelse af den voksne arbejdskraft. Dette er i overensstemmelse med Socialudvalgets prioriteringer. Det fremkommer endvidere i planerne for det nordiske samarbejde, C 2 at det primære formål med det nordiske samarbejde på området er at komplettere det nationale arbejde.

Nordjobb

Nordjobbs finansiering skal formindskes med 55.000 DKK og skal ifølge forslaget være 2,5 MDKK. Dette beløb skal under 1996-1997 koste omkring 1000 ungdomsudvekslinger for hvert år. Ifølge Nordjobbs oplysninger rækker beløbet i budgetforslaget ikke til at finansiere nødvendig introduktion af virksomheden til arbejdsgivere, men det har været et problem at anskaffe et tilstrækkeligt antal arbejdspladser.

Det fremkommer i budgetforslaget at Ministerrådet har reserveret Nordjobb finansiering under 1996-1997 med den forudsætning at overgribende kraftige politiske omprioriteringer/budgetbesparinger ikke sker under perioden. I denne forbindelse finder Socialudvalget det vigtigt at virksomheden opretholdes bl.a. på grund af den positive indstilling som skabes hos de nordiske ungdommer til det nordiske samarbejde.

Nordiska institutionen för vidareutbildningen inom arbetsmiljöområdet Nordiska institutionen för vidareutbildningen inom arbetsmiljöområdet (NIVA) skal ifølge budgetforslaget få 2.295 TDKK, men sammenlignet med 2.794 TDKK i 1995 års budget er det en formindskelse med 499 TDKK. Dette er ifølge NIVA's oplysninger kun en teknisk nedskærning eftersom de har fået dette beløb udbetalt i 1995.

3. Social og sundhed

Generelt

Totalbesparingerne på social- og sundhedsområdet er 4%. Projektmidler skæres ned med 179 TDKK, fra 8.379 til 8.200 TDKK. Formindskelsen sker først og fremmest i institutionerne.

Tabel 2. Institutioner i social- og sundhedsektoren

TDKK				
Institution	Budget 1995	Budgetforsl 1996	Diff	Ca
Nordiska lækemiddelsnämnden	2.462	2.208	-254	10%
Nordiska hälsovårdshögskolan	0	0	0	0
Nordisk institutt for odonto- logisk materialprøvning	9.442	9.033	-409	4%
Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning	2.725	2.665	-60	2%
Nordiska nämnden för handikappfrågor	8.422	7.804	618	7%
Nordisk uddannelsescenter for døvblindepersonale	5.757	5.757	0	0
Nordiska kontaktmanna- organet för narkotikafrågor	1.080	1.000	-80	7%
Nordiska utbildningsprogr. för utveckling av social servic	1.308	1.308	0	0
Total	31.196	29.775	-1.421	4%

Nordiska hälsovårdshögskolan

Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV) finansieres med nationale midler men den nationale finansiering er dog fastslået i budgettet. Samarbejdsministrene har besluttet at den skal være 35.730 TSEK (modsvare 29.298.600 DKK) men det er en formindskelse med 4.878 TSEK (modsvare 4 MDKK), eller 12%. I 1994 blev der undertegnet en kontrakt mellem NHV og Ministerrådet for 1995-97, og som bl.a. indebærer begyndelsen af en forandring og omstrukturering af skolens virksomhed. Der stiller Ministerrådet 123.913 TSEK til NHVs rådighed i perioden 1995-1997.

Det er klart at den institution som er mest udsat for besparinger i sektoren er Nordiska hälsovårdshögskolan. Socialudvalget betoner at den uddannelse som skolen byder på er meget vigtig. Det er yderst væsentligt at virksomheden fortsætter og ikke udsættes for flere besparelser end nu, så at de nu har nået sit højdepunkt. Udvalget lægger også vægt på at kontrakten mellem NHV og Ministerrådet for 1995-1997 holdes og at det beløb som der fastslås ikke bliver ændret, dvs. 123.913 TSEK for perioden 1995-1997.

Nordiska nämnden for handikappfrågor

Nordiska nämnden for handikappfrågor (NNH) skal finansieres med 7.804 TDKK i 1996 sammenlignet med 8.422 i 1995. Dette er ifølge NNHs

oplysninger en teknisk besparelse som ikke har konsekvenser for virksomheden.

Socialudvalget peger i denne forbindelse på at det er vigtigt at opretholde den nordiske handikappolitik og at give den en fortsatt styrke. Udvalget mener også at NNH har en væsentlig betydelse når det gælder at de nordiske værdier får indflydelse i Europa, f.eks. på tilgængelighedsområdet.

Nordiska läkemedelsnämnden

Nordiska läkemedelsnämnden (NLN) har en formindskelse med ca 10%, fra 2.462 TDKK (modsvarende 3.003 TSEK) i 1995 til 2.208 TDKK (modsvarende 2.693 TSEK).

Dette betyder ifølge NLN en mindre evne til at fungere som initiativtagere og idébank, eftersom det fremtvinger en koncentration om arbejdsopgaver som allerede er etablerede og næppe giver tid til nydannelse. For at kunne fungere som en drivende motor i samarbejdet på lægemiddelsområdet og have kraft til at prøve nye idéer og resurser til at arrangere flere aktiviteter som konferencer, seminarer etc. mener NLN at der behøves samme budgetniveau som i 1995, dvs. 2.462 TDKK (modsvarende 3.003 TSEK).

4. Bygge og bolig

Hvad gælder bygge- og boligsektoren skal den nu formindskes med 44% ifølge budgetforslaget, fra 3.580 TDKK til 2.000 TDKK.

Foruden det beløb som går til NKB skal Ministerrådet bruge midlerne at følge de fem handlingsplaner som er gældende på området, dvs. for: Den byggede miljø, Boligpolitik, Bygnormer og standardisering, Indendørsklimaet og Nærområderne. Endvidere skal det nordiske samarbejde udvikles i overensstemmelse med Nordisk Råds rekommandation nr. 11/1994 om nordisk byg- og bostadspolitik i et europæisk perspektiv.

Tabel 3. Byg og bolig under perioden 1993-95 og budgetforslag for 1996

TDKK	Diff					
	1993	1994	1995	1996	95/96	93/96
Budget						
Projektmedel	4.841	3.075	2.180			
NKB	1.654	1.401	1.400			
Total	6.495	4.476	3.580	2.000	44%	70%

I budgetforslaget for 1996 har sektorerne for projektmidler og kommittén för byggbestämmelser (NKB) været slået sammen og fordelingen mellem disse to poster er ukendt. Det foreslås i budgetforslaget at Embedsmandskomiteén for byg/bolig tager nærmere stilling til fordelingen.

Socialudvalget mener at budgetforslaget ikke kan tolkes på en anden måde end at dette område efterhånden skal lægges ned. Det finder udval-

get uacceptabelt; nordisk samarbejde i bygge- og boligpolitikken har givet gode resultater, både socialmæssige og økonomiske, og det spiller en vigtig rolle når det gælder samarbejdet i Europa, f.eks. vedrørende standardiseringssamarbejdet.

Udvalget bemærker at projektmidler og institutioner (NKB) er samenslået i en sektor så det er umuligt at se hvordan fordelingen af midlerne sker. Dog er det klart at de ikke rækker til den virksomhed som er planlagt i 1996. Til at udføre sine opgaver for 1996 behøves der ifølge NKB mindst det samme beløb som i 1995, eller 1.400 TDKK. Så er der 600 TDKK tilovers for projekter. Det fremgår af Nordisk Råds rekommandation nr. 11/1994 at foruden at vedligeholde og udvikle det nordiske samarbejde på bygge- og boligområdet og at indlede en erfaringsudveksling mellem Norden og EU, skal samarbejdet på området med de baltiske lande og det nordvestlige Rusland udvides. I 1995 var bygge- og boligsektorens virksomhed i Nordens nærområder finansieret med 600 TDKK via Ministerrådets arbejdsprogram for Nærområderne. Denne finansiering forekommer ikke i 1996.

Så hvis man ser på projekter i Norden, projekter i overensstemmelse med rekommandation 11/1994 og sektorens handlingsplan for Nærområderne for 1995 og 1996 er det klart at midlerne er alt for begrænsede. Derfor foreslår Socialudvalget at bygge- og boligsektoren i det mindste vedligeholder samme budgetniveau som i 1995 og får 3.580 TDKK til disposition.

5. Nordens nærområder

I kapitel 6, om Nordens nærområder er sektoren demokrati og markedsøkonomi (6.3.3), men under sektoren er bl.a. social- og sundhedssamarbejde og arbejdsmarked- og arbejdsmiljøssamarbejde. I C 2 og reformgruppens rapport "Nordiskt samarbejde i en ny tid" fremkommer, at det er af en høj prioritet at fremme demokrati, menneskerettigheder og udviklingen af social tryghed og en overgang til en fungerende markedsøkonomi.

Ifølge budgetforslaget formindskes denne sektor fra 16.965 TDKK i 1995 til 14.300 TDKK, eller 15%. Disse ændringer mellem 1995 og 1996 er ifølge Ministerrådets oplysninger af ren budgetteknisk karakter, og at der i virkeligheden ikke er tale om nedskæring. Bevillingen til "medborgerrettigheder" er således øget; i 1995 tildeltes social- og sundhed 4 MDKK og i 1996 er bevillingen på 5,1 MDKK.

6. Planerne for det nordiske samarbejde C 2

Planerne for det fremtidige nordiske samarbejde, C 2 er grundet på "de tre søjler": samarbejdet inden om Norden, Norden og Europa/EU/EØS og Norden og nærområderne. Socialudvalget mener at denne tredeling må være hensigtsmæssig hvad gælder indholdet af målsætninger for hvert område for sig. Det er klart at det sociale sagsområde går ind på alle sektorerne, men dog mest på "inden for Norden" og "Norden i Europa/EU/EØS". Det fremkommer også i planeringsdokumentet C 2 at der er en klar

forbindelse mellem samarbejdet inden for Norden og samarbejdet i Norden og Europa/EØS hvad gælder bl.a. arbejdsmarked og arbejdsmiljø og social- og sundhedspolitik. Udvalget mener at denne klare forbindelse snarere bliver en sammenslutning når det handler om hvad det nordiske samarbejde ifølge C 2 skal koncentreres om når det gælder social- og sundhedspolitik i Norden og Europa/EØS, men det skal "koncentreres om de områder, hvor der er mulighed for at samarbejdet kan bidrage også til det europæiske samarbejde".

Disse målsætninger i planeringsdokumentet, vedrørende Europa/EU/EØS er meget generelle. Hvad gælder social- og sundhedspolitik og arbejdsmarked og arbejdsmiljø lægger man vægt på at de nordiske værdier også kommer til at gælde i det europæiske samarbejde. Det kommer dog ikke frem hvilke værdier man ønsker at opretholde og hvordan man vil gøre det. Men det er nødvendigt at dette kommer frem. Inden for den Europæiske Union er der en stadig stærkere diskussion om sociale rettigheder og social sikkerhed. Der har været konstateret at de sociale rettigheder spiller en stor rolle og hænger sammen med den økonomiske integrering. Diskussionen er altså kommet stærkt igang. Hvis det nordiske samarbejde vil have en så stor indflydelse som muligt må det også have så klare retningslinjer som muligt. Derfor ville det have været ønskværdigt at Ministerrådet i planeringsdokumentet ville have haft mere konkrete planer om hvordan de nordiske regeringer tænker sig at udføre samarbejdet i henhold til den Europæiske Unionen.

7. Konklusion

I lyset af de prioriteringer som nu er rådende i det nordiske samarbejde foreslår Socialudvalget ikke ændringer af budgetrammen for social- og sundhedssektoren og arbejdsmarked og arbejdsmiljø. Derimod foreslår Socialudvalget på baggrund af ovennævnte, at bygge- og boligsektoren beholder det samme budgetniveau som i 1995, og uddeles yderligere 1.580 TDKK.

Forslag:

4.4 Bygge- og bolig

3.580.000 DKK

København, den 28. september 1995

For Socialudvalget

Guðmundur Árni Stefánsson (A)
Formand

C 2; B 151/b

A Redogörelse
för planerna för det nordiska samarbetet (C 2)

B Ministerrådsförslag
om Nordiska ministerrådets budget för 1996
(B 151/b)

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet överlämnar härmed sitt förslag till budget 1996 för yttrande.

I överensstämmelse med artikel 64 i samarbetsavtalet den 23 mars 1962 (Helsingforsavtalet) överlämnas samtidigt Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det fortsatta nordiska samarbetet.

Ministerrådets preliminära fördelning av icke disponerade medel för 1994 bifogas (*Bilaga*).

Stavanger, den 16 juni 1995

På Nordiska ministerrådets vägnar

Marianne Jelved

Pär Stenbäck

NORDISKA MINISTERRÅDETS PLAN- OCH BUDGET- DOKUMENT FÖR 1996

Innehållsförteckning

INLEDNING	694
A DET NORDISKA SAMARBETET PÅ LÄNGRE SIKT (C 2)	698
1 SAMARBETET INOM NORDEN	698
1.1 Kultursamarbetet	698
Barn och ungdom.....	698
Nordiskt film- och mediasamarbete.....	699
Samarbete på konstområdet	700
Det nordiska kulturarvet.....	701
Nordisk profilering	701
Nordiska kulturfonden	702
Tvärssektoriella satsningar	702
1.2 Utbildning och forskning	703
Språksamarbetet.....	703
Mobilitet och kontakt.....	704
Utveckling av utbildningssamarbetet	704
Samarbete inom utbildningsområdet.....	705
Forskningssamarbetet.....	706
Nordiskt samarbete inom distansutbildning.....	707
1.3 Miljö	707
1.4 Medborgarnas rättigheter	708
Allmänt.....	708
Social og sundhedspolitik	708
Arbetsmarknad och arbetsmiljö	709
Konsument	711
Levnadsmiddel.....	711
Jämställdhet	711
Lagstiftningsfrågor.....	712
Flyktnings- og migrasjonsspørsmål.....	713
1.5 Ekonomi	714
Energi og miljøpolitisk samarbeid	714
Næringspolitisk samarbeid.....	714
Regionalpolitisk	715
Fiskeri	716
Jord- og skogbrukspolitisk samarbeid	717
Økonomi- og finanspolitiske spørsmål	717
Transport, infrastruktur og trafiksikkerhet.....	718
Bygg- og bostadspolitisk samarbeid	718

2	NORDEN OCH EUROPA/EU/EES	719
2.1	Kultursamarbetet	719
	Allmänt	719
	Media	719
	Ungdomspolitik	720
2.2	Utbildning och forskning	720
2.3	Miljö	721
2.4	Medborgarnas rättigheter	722
	Allmänt	722
	Social og sundhedspolitik	722
	Arbetsmarknad och arbetsmiljö	722
	Konsument	723
	Levnedsmiddel	723
	Jämställdhet	724
	Lagstiftning	724
2.5	Ekonomi	724
	Energi- og næringspolitisk samarbeid	724
	Regionalpolitikk	725
	Fiskeri	726
	Jord- og skogbrukspolitisk samarbeid	726
	Økonomi- og finanspolitiske spørsmål	726
	Transport, infrastruktur og trafikksikkerhet	727
	Bygg- og bostadspolitiskt samarbeide	727
3	NORDEN OCH DESS NÄROMRÅDEN	727
	Alment	729
3.1	Kultursamarbetet	729
3.2	Utbildning och forskning	729
3.3	Miljö	730
3.4	Medborgarnas rättigheter	731
	Social- og sundhed	731
	Arbejdsmarked og arbejdsmiljø	732
	Konsument	732
	Levnedsmidler	732
	Jämställdhet	732
	Lagstiftning	733
3.5	Ekonomi	733
	Energiolitisk samarbeid	733
	Næringspolitiskt samarbeide	733
	Fiskeri	734
	Jord- og skogbruk	734
	Bygg- og bostadspolitiskt samarbeide	735
	Økonomi- og finanspolitiske spørsmål	735
	Transport, infrastruktur og trafikksikkerhet	736

B	BUDGET FÖR 1996.....	737
	Budgetens inkomster	740
	Budgetens utgifter	741
I	Kultursamarbetet	748
1.1	Nordiska kulturfonden	749
1.2	Projektmedel - Detaljbudget för huvudsatsningsområdena.....	749
1.2.1	Kultursektorens dispositionsmedler	749
1.2.2	Nordisk film- og mediesamarbeid	750
1.2.3	Språksamarbetet.....	751
1.2.4	Barn og ungdom.....	751
1.2.5	Samarbete på konstområdet	752
1.2.6	Folkligt kultursamarbete.....	753
1.2.7	Nordisk profilering i Europa og Norden	754
1.2.8	Sessionslänternas kulturprogram	754
1.2.9	Tvärsektoriell projektverksamhet	755
1.3	Tidsbegränsade program og generella stödordningar	756
1.3.1	Nordiska litteratur- og bibliotekskommittén og Nordiska rådet's litteraturpris	756
1.3.2	Nordisk konst- og konstindustrikommitté (NKKK).....	756
1.3.3	Nordisk film- og TV-fond	757
1.3.4	Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbeid	757
1.3.5	Nordiska ungdomskommittén	758
1.3.6	Nordisk idrottssamarbete	758
1.3.7	Nordiska kulturprojekt i utlandet.....	759
1.3.8	Samisk kulturverksamhet	759
1.3.9	Konst- og kulturcentrum i Nuuk	759
1.4	Institutioner.....	760
1.4.1	Nordiska teater- og danskommittén (Teater og dans i Norden) ..	760
1.4.2	Nordiskt konstcentrum (NKC).....	760
1.4.3	Nordens Hus i Reykjavík	761
1.4.4	Nordens Hus på Färöarna	761
1.4.5	Nordens institut på Åland	761
1.4.6	Nordens institut på Grönland (N.A.P.A.).....	762
1.4.7	Nordisk journalistcenter.....	762
1.4.8	Nordisk dokumentationscentral for massekommunikationsforskning (NORDICOM).....	763
1.4.9	Nordisk musikkommitté (NOMUS) og Nordiska rådet's musikpris	764
1.4.10	Nordiskt konstnärscentrum - Dalsåsen.....	764
II	Utbildning og forskning.....	764
2.1.	Projektmedel	765
2.1.1	Dispositionsmedel.....	765
2.1.2	Nordisk skolesamarbejde (NSS).....	765

2.1.3	Sprogligt samarbejde i Norden (NORDMÅL)	766
2.1.4	Norden-undervisning i utlandet.....	766
2.1.5	Nordiska kurser i språk och litteratur.....	767
2.1.6	Nordisk forskningspolitisk råd (FPR)	767
2.1.7	Bidrag til nordisk sommeruniversitet (NSU)	767
2.2	Tidsbegrænsede programmer og generelle støtteordninger.....	768
2.2.1	NORDPLUS-junior	768
2.2.2	Elevudveksling mellem Vestnorden og det øvrige Norden.....	768
2.2.3	Styregruppen for nordisk voksenundervisning og folkeoplysning (FOVU) - herunder nordisk folkehøjskolestøtte	768
2.2.4	Forskningsprogrammet Norden og Europa	769
2.2.5	Ledningsgruppen för högre utbildning (HÖGUT) NORDPLUS.....	770
2.2.6	Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA)	770
2.2.7	Nordisk miljøforskningsprogram	771
2.2.8	Bioteknologi	771
2.2.9	Arktisk humanistisk forskning.....	771
2.2.10	Ny informationsteknologi i undervisningen.....	772
2.2.11	Kunst- og kulturcentret i Nuuk.....	772
2.3	Institutioner.....	772
2.3.1	Nordens folklige akademi (NFA)	772
2.3.2	Nordisk sprogsekretariat	773
2.3.3	Nordisk sprog- og informationscenter	773
2.3.4	Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH).....	774
2.3.5	Nordisk samisk institutt (NSI).....	774
2.3.6	Nordisk Institut for teoretisk Fysik (NORDITA)	774
2.3.7	Nordiska institutet för folkdiktning (NIF).....	775
2.3.8	Nordisk institutt for sjørett (NIFS)	775
2.3.9	Nordisk institut for asienstudier (NIAS)	775
2.3.10	Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO).....	776
2.3.11	Nordisk vulkanologisk Institut (NORDVOLC)	776
2.3.12	Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN).....	777
2.3.13	Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)	777
III	Miljö	777
IV	Ekonomi.....	781
4.1	Energi- og næringspolitikk	782
4.1.1	Prosjektmidler.....	782
4.1.2	Institutioner.....	783
4.1.2.1	Nordisk Industrifond.....	783
4.1.2.2	Nordtest.....	784
4.2	Regionalpolitisk samarbejde.....	785
4.2.1	Projektmidler	785
4.2.2	Institutioner.....	786
4.2.2.1	Nordisk Institut for Regionalpolitisk Forskning (NordREFO)	786

4.3	Jord- och skogbruk.....	786
4.3.1.	Projektmedel.....	786
4.3.1.1	Dispositionsmedler.....	786
4.3.1.2	Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning.....	787
4.3.1.3	Nordisk Genbank for Husdyr.....	788
4.3.2	Institusjoner.....	788
4.3.2.1	Nordisk Genbank.....	788
4.3.2.2	Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning.....	789
4.4	Bygg- och bostadssektorn.....	789
4.4.1	Dispositionsmedel och Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB).....	789
4.5	Øvrigt sektorsamarbeide under økonomi.....	790
4.6	Fiskeri.....	790
V	Medborgarpolitik.....	792
5.1	Arbejdsmarked og arbejdsmiljø.....	794
5.1.1	Projektmedel.....	794
5.1.1.1	Dispositionsmedel.....	794
5.1.1.2	Nordjobb.....	795
5.1.2	Informationsprojekt.....	796
5.1.3	Institutioner.....	796
5.1.3.1	NIVA - Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet.....	796
5.2	Social- och hälsovård.....	797
5.2.1	Projektmedel.....	797
5.2.1.1	Social och hälsovårdspolitik.....	797
5.2.1.2	Levnedsmidler.....	798
5.2.2	Institutioner.....	799
5.2.2.1	Nordiska läkemedelsnämnden (NLN).....	799
5.2.2.2	Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV).....	800
5.2.2.3	Nordisk institutt for odontologisk materialprøving (NIOM).....	800
5.2.2.4	Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD).....	801
5.2.2.5	Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH).....	801
5.2.2.6	Nordisk uddannelsescenter for dövblindepersonale (NUD).....	802
5.2.2.7	Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor.....	802
5.2.2.8	Nordiskt utbildningsprogram av social service (NOPUS).....	803
5.3	Forbruger.....	803
5.3.1	Projektmidler.....	803
5.4.	Jämställdhet.....	804
5.4.1	Projektmedel.....	804
5.4.2	Institutioner.....	805
5.4.2.1	Nordiskt institut för kvinno- och könsforskning.....	805
5.5	Lagstiftning.....	806
5.5.1	Projektmedel.....	806
5.5.2	Institutioner.....	806
5.5.2.1	Nordiskt råd för forskning i europeisk integrationsrätt.....	806

VI	Samarbejde med Nordens närområder.....	807
6.1	Informationskontorer og anden kontaktsvirksomhed.....	808
6.2	Stipendie- og udvekslingsordninger.....	809
6.3	Projektmidler.....	809
6.3.1	Uddannelsessamarbejde.....	809
6.3.2	Kultur- og mediesamarbejde.....	810
6.3.3	Demokrati og markedsøkonomi.....	811
6.3.4	Miljøsamarbejdet.....	815
VII	Övrig verksamhet.....	817
7.1	Projektmedel.....	817
7.1.1	Verksamhetsbidrag.....	817
7.1.2	Tjänstemannautbyte.....	818
7.1.3	Information till Europa om Norden och nordiskt samarbete.....	818
7.1.4	Generalsekreterarens disponeringsreserv.....	819
7.1.5	Informationsverksamheten.....	819
7.1.6	Publikationsverksamheten.....	819
7.1.7	Ministerrådets reserv.....	819
7.2	Institutioner.....	820
7.2.1	Ministerrådets sekretariat.....	820
7.2.2	Nordiska statistiska sekretariatet.....	820
7.2.3	Nordiska projektexportfonden.....	820
7.2.4	Nordiska ekonomiska forskningsrådet (NEF).....	821
	Bilaga.....	822

INLEDNING

Under de senaste åren har diskussionen om det nordiska samarbetet fokuserats på tiden efter de tre folkomröstningarna om finländskt, svenskt och norskt medlemskap i den Europeiska unionen.

Folkomröstningarna är över och Norden står med facit i handen. De nordiska länderna har beslutat sig för olika anknypningsformer till EU. Tre nordiska länder och ett självstyrande område, Åland, är medlemmar i unionen och två länder har ett nära samarbetsförhållande genom EES-avtalet. Grönland och Färöarna baserar åter sitt samarbete med EU på bilaterala avtal. Det innebär i ett historiskt perspektiv att de nordiska länderna aldrig tidigare haft en så tät och likartad anknypning till det europeiska samarbetet.

De politiska deklamationer som gjordes före folkomröstningarna skall nu omsättas i handling. Detta inleddes i och med den gemensam arbetsgrupp för ministerrådet och Nordisk rådet som statministrarna och Nordiska rådets presidium i november 1994 beslöt tillsätta.

Gruppen lade vid sessionen i Reykjavik fram en rapport med analyser och förslag till hur samarbetets innehåll skulle formars efter de tre folkomröstningarna.

Nordiska rådet antog i Reykjavik (mars 1995) huvudprinciperna för det fortsatta nordiska samarbetet i enlighet med reformgruppens rapport "Nordiskt samarbete i en ny tid". Gruppen konstaterade att samarbetet behöver förnyas, moderniseras och rationaliseras samtidigt som innehållet koncentreras. Utvecklingen har visat att det nordiska samarbetet inte är ett alternativ till utan en del av ett bredare europeiskt samarbete. Det är därför nödvändigt att sambandet mellan den nationella, den nordiska och den europeiska nivån stärks för att säkerställa att varje sakfråga hanteras i rätt sammanhang och för att undvika dubbelarbete.

Det nordiska samarbetet kommer att koncentreras till tre huvudområden.

- * **Samarbete inom Norden**
- * **Norden och Europa/EU/EES**
- * **Norden och dess närområden**

Arbetet med att rikta in det nordiska samarbetet på de tre huvudområdena har redan inletts och vidareförs i plan- och budgetförslaget för 1996.

Det inom-nordiska samarbetet kommer fortsatt att bygga på den värdegemenskap som finns mellan de nordiska länderna och som får sitt främsta uttryck i den kulturella och språkliga gemenskapen. I en tid av allt större europeisk såväl som global integration är det av vikt att den nordiska identiteten är stark.

Sektorerna kultur och utbildning kommer därför under de närmaste åren att utgöra de viktigaste satsningsområdena i ministerrådets budget i avsikt att ytterligare stärka den nordiska identiteten.

Västnorden kommer att inta en särskild plats i det nordiska samarbetet framöver. Ministerrådet kommer bl.a att satsa på ett stärkt kulturellt utbyte genom Nordens hus och ökat näringspolitiskt samarbete via den nyetablerade nordatlantiska kommittén.

Den starka anknytningen alla de nordiska länderna har till det europeiska samarbetet är ägnat att förhindra en uppdelning i ett "EU-Norden och ett "utanförnorden". De nordiska ländernas europeiska engagemang kommer tvärtom att erbjuda talrika möjligheter att såväl i förhållande till EU som inom andra internationella fora gemensamt bidra till utvecklingen i ett större internationellt sammanhang och samtidigt ytterligare befästa en nordisk profil.

I ett läge där tre nordiska länder är med i EU och två länder verkar i ett nära samarbete med EU är det naturligt att den europeiska dagordningen också kommer att präglade en del av innehållet i det nordiska samarbetet. EU kommer framöver att spela en betydande roll för utvecklingen i hela Europa.

Det är därför viktigt att det nordiska samarbetet på såväl regerings- som parlamentarikersidan kan brukas som plattform för att tillvarata nordiska intressen och påverka den europeiska dagordningen. Endast på det sättet kan den nordiska dimensionen föras ut i ett bredare samarbete. Eftersom EU-spörsmål kommer att vara ständigt återkommande och högt prioriterade frågor då Nordiska ministerrådet möts, är det viktigt att förstärka den politiska dialogen såväl internt som extern. Tack vare EES-avtalet har också de nordiska länder, som inte gått med i EU kunnat säkerställa sina krav på en mångsidig politisk dialog med EU.

Nordiskt förankrade ståndpunkter kommer, via medlemsländerna, att kunna bidra till EU:s beslutsprocess innan den går in i en formell fas. Man kan konstatera att bidrag som genomgått en samnordisk process, i princip välkomnas av EU i allmänhet, och särskilt på områden, där de nordiska länderna kan anses ha fördjupade insikter. Detta gäller exempelvis frågor som hänför sig till våra närområden liksom områden som miljö, jämställdhet, konsumentfrågor och arbetsmiljö men också välfärdsamfundet generellt. Gemensamma underlag bör tas fram för debatt mellan regeringar och parlament för att kunna utgöra grunden för nordiska initiativ. En offensiv politisk debatt måste därför präglade det nordiska samarbetet framöver. Genom en aktiv samverkan kan också Norden sätta sin prägel på den europeiska dagordningen.

Nordens närområden har gett den nordiska samsarbetsapparaten nya arbetsuppgifter. Ett nära samarbete med närområdena i Baltikum och nordvästra Ryssland behövs. Målsättningen är att knyta dessa områden närmare till Västeuropa för att trygga freden, säkerheten och stabiliteten i Europa. Norden har i det arbetet ett speciellt ansvar. Förutom en aktiv politisk dialog är det viktigt att konkreta projekt kan genomföras i samarbete med närområdena för att stärka ekonomin och befrämja marknads-ekonomins införande.

För att maximera de nordiska insatserna i närområdena är det viktigt att det sker en avstämning mellan de bilaterala och samnordiska in-

satserna. En dylik avstämning skulle onekligen ge bättre genomslagskraft för de nordiska bidragen.

Ett nytt element med en viss koppling till närområdesarbetet är samarbetet i frågor av betydelse för det arktiska området. Det arktiska områdets framtid är av stor betydelse för Norden. Det är därför av intresse för Norden att en koordinerad syn kan nås vad gäller det arktiska områdets framtid.

Ett intensifierat nordiskt samarbete gällande det arktiska området är en typisk fråga där den nordiska samsarbetsapparaten på ett nytt och otraditionellt sätt kan brukas. Ministerrådet kan utgöra en plattform för politisk markering och framförallt politisk koordinering.

Arbetet med de arktiska frågorna är också typiskt för det allt större tvärsektoriella tänkande som bör prägla det nordiska samarbetet framöver. Detta gäller inte minst frågor där miljöhänsyn måste visas. I ministerrådets arbete skall ett snävt sektortänkande motarbetas till förmån för ett helhetstänkande.

Ett fortsatt starkt engagemang för de nordiska närområdena manifesteras i budgetförslaget.

Förslaget innebär en budget för 1996 på 707,9 MDKK. Detta är en minskning av budgeten med 11 MDKK jämfört med 1995. Årets budgetförslag präglas av ett stort antal omprövningar. Inom flera verksamhetsområden sätts evalueringar igång. Detta är ett långsiktigt arbete som syftar till att ministerrådet ständigt skall ha ett underlag för att pröva huruvida de nordiska resurserna används på effektivast möjliga sätt.

I reformgruppens rapport slås fast att principen om nordisk nytta skall vara avgörande för vilken verksamhet som skall ske i samnordisk regi. Då resurserna, de ekonomiska såväl som de mänskliga, är begränsade, är det viktigt att samarbetet i institutioner och projekt koncentreras till det som ger ett nordiskt mervärde.

Det innebär i praktiken att sådan verksamhet prioriteras, som manifesterar och vidareutvecklar den nordiska samhörigheten. Vidare prioriteras verksamhet som genom nordisk, istället för nationell verkställighet, skapar positiva effekter och ökar den nordiska kompetensen och konkurrenskraften. Inte minst mot bakgrund av de finansiella utmaningar flere av länderna kämpar med är det nödvändigt att se över den offentliga servicen och analysera om inte vissa uppgifter gemensamt kan skötas mer konkurrenskraftigt och rationellt isället för att varje enskilt land upprätthåller likartade funktioner.

Utgångspunkten för all nordisk verksamhet skall vara att de:

- avser verksamhet som annars skulle ske i nationell regi, men där påtagliga positiva effekter uppnås genom gemensamma nordiska lösningar;
- manifesterar och utvecklar nordisk samhörighet;
- ökar nordisk kompetens och konkurrenskraft.

Alla nya projekt kommer att genomgå en noggrann bedömning med utgångspunkt i principen om nordisk nytta. Projektverksamheten skall

successivt anpassas till de prioriteringar som reformgruppen slagit fast. Det arbetet inleds i årets budgetförslag och väntas vara klart i och med budgeten för 1997.

De övriga förslag som ingår i rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" förväntas vara genomförda i huvudsak under 1995 och 1996. Bland annat kommer ministerrådssekretariatet och presidiesekretariatet att samlokaliseras under 1996. De ändringar i Helsingforsavtalet som reformförslagen innebär kommer att genomföras från och med 1996. Processen hittills visar att det finns en stark politisk vilja såväl i länderna som inom de politiska grupperingarna att fortsätta samarbetet inom Norden. Detta skapar en hållfast grund för att göra nordiska värderingar och ståndpunkter i Europa som helhet.

A. DET NORDISKA SAMARBETET PÅ LÄNGRE SIKT (C 2)

1 SAMARBETET INOM NORDEN

1.1 Kultursamarbetet

Profilering och koncentration är de övergripande målen för den nordiska kulturpolitiken på de för nordisk identitet och gemenskap centrala samarbetsområdena.

Ministerrådet kommer att utarbeta en ny strategi för det nordiske kultursamarbetet. Målsättningen för den framtida kulturpolitiken skall vara

- att prioritera barn och ungdom i syfte att utveckla nordisk identitet och främja internationell förståelse
- att synliggöra resultaten av nordiskt konstnärligt skapande
- att stödja det folkliga engagemanget i nordiskt kultursamarbete och
- att genomföra projekt med genomslagskraft i de nordiska länderna och internationellt.

För att uppnå största möjliga nordiska nytta avser Ministerrådet fortsatt betona effektivisering, bättre integration av nordisk och nationell kulturpolitik och förbättrad informationsutväxling. Detta skall ske genom utnyttjande av de genom nysatsningen skapade nätverksstrukturen och ny informationsteknologi.

En bred erfarenhets- och meningsutväxling i de nordiska organen är nödvändig innan nya riktlinjer dras upp på centrala områden. Detta kan bidra till att förstärka Norden som enhet på kulturområdet - också i ett europeiskt sammanhang.

Ministerrådet avser att underbygga framtidsstrategin genom en omfattande översyn av strukturen inom det konstnärliga samarbetet. I samband härmed skall ministerrådet redovisa erfarenheterna av den i och med nysatsningen genomförda nya, övergripande strukturen på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet, liksom dess konsekvenser för avtalet om nordiskt kulturellt samarbete och avtalet om Nordiska kulturfonden.

Barn och ungdom

I handlingsplanen för nordisk barn- och ungdomskultur 1996-2000 formulerar ministerrådet de kulturpolitiska målsättningarna och strategierna för en ny dynamik i samarbetet på barn- och ungdomskulturens område. Samtidigt föreslås en rad konkreta åtgärder och projekt för att uppnå dessa mål.

Handlingsplanen avser att inom barn- och ungdomsområdet tydliggöra å ena sidan den kulturella och å andra sidan den tvärssektoriella ungdomspolitiska aspekten. Samtidigt som en ny struktur på barn- och ungdomsområdet föreslås, avser ministerrådet att integrera prioriteringen av barn- och ungdomsfrågor i alla ministerrådets samarbetsorgan på kulturområdet.

Inom ramen för handlingsplanen kommer ministerrådet att särskilt betona bl.a. barns och ungas egen delaktighet. Barn och unga är en resurs, som aktivt och fantasifullt skall bidra till att skapa Nordens framtid. Mediakulturen är ett av de centrala elementen i konkretiseringen av handlingsplanens kulturpolitiska målsättningar. Ministerrådet avser stödja en förstärkning av existerande medianätverk och skapa ett forum för visning av de mediaproduktioner som nordiska barn och ungdomar själva skapar.

Ministerrådet avser att skapa stödmöjligheter för vidareföring av de goda resultaten av det regionala pilotprojektet "Ett Levande Norden". Skapandet av nordiska mötesplatser och nätverk liksom databaserat informationsutbyte skall garantera nordiska barns och ungdomars möjlighet att mötas med varandra och med nordiska konstnärer och konstpedagoger.

Nordiskt film- och mediasamarbete

Ministerrådet avser att fästa särskild vikt vid konkreta projekt som kan fungera som nordiska alternativ till de internationella kulturindustriella strömningarna.

I detta sammanhang ser ministerrådet en klar nordisk nytta i att stärka de befintliga stöd- och samarbetsordningarna inom film- och TV-området liksom att bidra till att etablera nya samarbetsformer. Åtgärder för att befrämja nätverk mellan nationella medieverkstäder för att ge barn och ungdomar möjlighet till utbyte och samproduktioner kan här bli ett konkret nordiskt projekt.

Film och TV har stark påverkan på barn och ungdomar. Ministerrådet anser det synnerligen viktigt att satsa på att denna grupp får möjlighet att själv producera och därefter få sina produktioner visade. Därigenom skapas förutsättningar för kvalitetsmedvetande och kritisk hållning till film- och TV-medierna. Det ger också de unga chansen att genom att själva använda t ex video behandla allvarliga problem i vårt samhälle som t ex våld, missbruk och främlingsfientlighet. Prioritering av mediainsatser för och av barn och unga kan skapa alternativ till förråande material som distribueras genom TV, video och datakommunikation.

Ministerrådet avser att fortsätta prioritera åtgärder för att befrämja spridningen av nordiska filmer och TV-program inom och utom Norden. Ett viktigt medel i detta sammanhang är Nordiska Film- och TV-fonden. Efter förhandlingar mellan Ministerrådet och de övriga parterna i fonden kommer fonden i framtiden att inriktas mer på stöd till färre och tyngre produktioner med bred publik i Norden och internationellt.

Ministerrådet kommer i detta sammanhang att lägga särskild vikt vid att de nordiska TV-bolag som deltar i fonden tar in mer nordisk film i sin

programplanläggning och effektivare utnyttjar den förstahandsrätt de har till visning av de produktioner som får fondens stöd. Fonden kommer också i långt större grad än hittills att satsa på distribution både av verk som får stöd från fonden och andra nordiska produktioner, som bedöms ha nordisk och internationell potential.

Som en följd av att fonden under sina första fem prövoår utvecklats till att bli ett nordiskt kompetenscentrum för film och TV har ministerrådet överlåtit förvaltningen av medel till distribution, filmkulturella aktiviteter och Filmkontakt Nord till fonden. Vid sidan av en mera resultatorienterad användning av fondens medel kommer fonden, genom förvaltning av tilläggsanslagen från ministerrådet, att kunna vidareutveckla sin satsning på olika typer av verkansmedel för att främja den ickekommersiella distributionen av film och video genom alternativa kanaler såsom skolor, bibliotek, de nordiska husen m.m. Detta kommer att säkra bred geografisk spridning av filmerna samt tillgodose lokala och regionala behov.

Samarbete på konstområdet

En central målsättning för det nordiska samarbetet inom konstområdena, som Nordiska ministerrådets konstkommittéer ansvarar för, är att öka utbudet av och synliggöra nordiskt konstnärligt skapande inom Norden. Barn och ungdom utgör en prioriterad målgrupp inom konstsamarbetet, som kan bidra till ökad internationell förståelse. För att förverkliga dessa övergripande mål avser ministerrådet att uppmärksamma följande åtgärder för samarbetet på konstområdet:

- förstärkt nätverksamarbete och informationsinsatser
- nationell förankring av större nordiska projekt
- resestipendieordningen Sleipnir
- Orkester Norden

För att på effektivt sätt utnyttja nordiska och nationella resurser samt för att främja ett aktivt utbyte av idéer över nationsgränserna är det av stor vikt att lyfta fram existerande nationella nätverk och aktiviteter i syfte att tillföra dem en nordisk dimension. Därmed förstärks det nordiska nätverkssamarbetet inom konstområdena.

Detta gäller inte minst den mångfald av nya möjligheter som öppnas för samarbete och informationsutbyte genom informationsteknologi. Samtidigt öppnar det vägen för nordiska nätverk och informationssystem att ingå i omfattande internationella datanätverk. För att öka och effektivisera det konstnärliga utbudet inom Norden, kommer större nordiska projekt och satsningar också framöver att förankras i nationella institutioner och nätverk.

Med resestipendieordningen Sleipnir för unga nordiska konstnärer avser ministerrådet att öka mobiliteten bland nordiska konstnärer i Norden, öka utbudet av nordisk konst inom Norden och bidra till att göra Norden till en samfällid konstnärlig plattform. Stödet till den nordiska ungdomssymfoniorkestern Orkester Norden är en annan central satsning inom

ramen för mobiliteten för unga konstnärer. Ministerrådets avsikt är att båda ordningarna skall evalueras före utgången av år 1997.

Det nordiska kulturarvet

Ministerrådet konstaterar att kunskapen om och dialogen med det nordiska kulturarvet utgör centrum i den nordiska kulturella identitetsprocessen. Kulturarvet är ett dynamiskt och mångskiktat begrepp, som hela tiden modifieras och ställs i nya perspektiv bl a genom pågående identitetspreciseringar och det postmodernistiska tänkandet.

Ministerrådet anser det vara av stor vikt att lyfta fram och göra tillgänglig mångfalden i det nordiska kulturarvet, i syfte att utveckla nordisk identitet och samtidigt främja internationell förståelse.

Ministerrådet har under en tre-årig försöksperiod 1994-97 gett Nordiska museikommittén ansvaret för att skapa förutsättningar för nya samsamarbetsstrukturer mellan konst- och kulturhistoriska muséer i Norden, i syfte att förstärka kunskapen om det nordiska kulturarvet.

Konst- och kulturhistoriska muséer i Norden har god potential för att kunna aktualisera och förmedla kunskaper om vår historia, traditioner och kulturella uttrycksformer. Samtidigt kan de synliggöra den interaktion som alltid har ägt rum mellan de nordiska länderna och den övriga världen. Nordiska museikommittén har i uppdrag att under sin mandatperiod bl.a. ta initiativ inom följande områden med konferenser, utredningar, seminarier och tillsättning av arbetsgrupper:

- Barn och muséer i Norden - fokusering på muséernas förmedling av nordisk kultur till barn och ungdom

- Nordiskt kulturarv och nordisk kulturmiljövård - för att bl a precisera muséernas roll inom kulturmiljövård och identifiera områden med särskild kulturpolitisk aktualitet

- Nya organisationsmodeller för utställningsutbyte mellan muséer i Norden

- Informationsteknologi och nätverk mellan nordiska muséer - i syfte att förstärka samarbetet och informationsutbytet

- Profilerade de nordiska muséerna i ett europeiskt sammanhang.

Ministerrådet understryker de folkliga organisationernas roll i kulturarvsfrågan genom sitt stöd till NORDLIV, en av Föreningarna Norden initierad samnordisk kampanj för att fördjupa kännedomen om nordisk historia och nordiskt samhällsliv och för att väcka intresset för livsstil under forna tider, idag och i framtiden. Aktionen avses kulminera i samband med Kalmarunionens jubileumsår 1997.

Nordisk profilering

Ledningsgruppen för kulturprojekt i utlandet framlägger en samlad strategi för nordisk profilering i utlandet åren 1997-2000.

Centrala frågor i dessa överläggningar är de geografiska och ämnesmässiga prioriteringarna samt samverkan med de nordiska och nationella

kulturförmedlande organen. Under perioden 1993-96 är kulturprojekten i utlandet helt inriktade mot Europa med anledning av den pågående integrationsprocessen. Även fortsättningsvis kommer sannolikt verksamhetens tyngdpunkt att ligga i Europa, bl.a. i Centraleuropa. Ledningsgruppen diskuterar emellertid även satsningar i andra världsdelar, bl.a. Nordamerika, Ostasien, Sydafrika och Australien med litteratur, barn och unga samt musik som centrala ämnesområden.

Särskild uppmärksamhet kommer också att fästas vid profilskapande manifestationer internt i Norden.

Nordiska kulturfonden

Nordiska ministerrådet har under de senaste åren lyft fram och understrukit fondens kulturpolitiska roll genom att öka anslagen. Det råder enighet mellan ministerrådet, Nordiska rådets kulturutskott och fondens styrelse om att kulturfonden i stigande grad skall ingå i de politiskt prioriterade satsningsområdena. Samtidigt önskar man bevara den kulturella diversifiering och den breda folkliga förankring som fonden traditionellt representerar.

Samtidigt som Nordiska kulturfondens medel ökat under de senaste åren, har antalet ansökningar och de sökta beloppen stigit kraftigt.

Fondens styrelse avser - för att använda fondens medel på bästa sätt - fortsätta ta initiativ till ett nära samarbete med övriga samnordiska kulturorgan om arbetsfördelning och prioriteringar.

Fondens styrelse avser också att i ökad utsträckning ta initiativ till större samarbetsprojekt i likhet med "Årets nordiska utställning" som hålls första gången i samband med Köpenhamn som kulturhuvudstad 1996 och därefter i Stockholm 1998.

Ministerrådet avser att fortsätta utveckla Nordiska kulturfonden som ett viktigt instrument i det nordiska kultursamarbetet. Ministerrådet anser det vara ett viktigt mål att stärka Nordiska kulturfonden för att tillmötesgå de ökade förväntningar som märks på det stigande antalet ansökningar till fonden.

Tvärsektoriella satsningar

Ministerrådet anser att sektorövergripande nordiska lösningar har en särskild aktualitet då den nordiska nyttoaspekten skall tillgodoses och påtagliga positiva effekter, som manifesterar och utvecklar nordisk samhörighet, uppnås.

För kultursektorn är samverkan med utbildnings- och forskningssektorn särskilt betydelsefull t ex vad gäller barn och ungdom, gemensamma insatser i analysen av upplevelsen av nordisk identitet, språksamarbetet och stödet för det folkliga engagemanget i nordiskt samarbete.

Ministerrådet avser att fortsatt satsa på de projekt som ingår i handlingsplanen "Nordisk kulturpedagogik - nätverk mellan kultur och skola". Detta nordiska nätverkssamarbete innebär ett tätt samarbete mellan konst-

områdena och skolsamarbetet, och har som centralt koncept att utveckla skolans roll som förmedlare av nordisk kultur.

Ministerrådet avser även att under de kommande åren stärka de nordiska kulturinstitutionernas roll som instrument i genomförandet av och initiativtagare till tvärsektoriella satsningar.

Tvärsektoriella lösningar är centrala i målsättningen att knyta Västnorden nära till övriga Norden. Inom ramen för den nordiska språkgemenskapen avser Ministerrådet att, utöver det västnordiska området, även förstärka insatserna i det finska Finland. Dessa områden har stor betydelse för en långsiktig och överordnad språkstrategi för hela det nordiska samarbetet.

1.2 Utbildning och forskning

Det övergripande målet för samarbetet inom sektorn är att utveckla och stärka den nordiska utbildnings- och forskningsgemenskapen.

Det skall vara lika lätt att skapa kontakter, utbyta idéer och röra sig mellan utbildnings- och forskningsmiljöer inom Norden, som det är i det egna landet. Norden skall kunna betraktas som en enhet inom utbildnings- och forskningsområdet.

Ökad koncentration, effektivt resursutnyttjande samt stärkande av den nordiska dimensionen i europeiskt och annat internationellt samarbete är nyckelord för verksamheten under kommande år.

Inom existerande program och i nya satsningar kommer särskild uppmärksamhet att ägnas åt att stärka banden mellan Västnorden och övriga delar av Norden.

Den europeiska integrationsprocessen aktualiserar frågan om de ungas känsla av nordisk identitet och om hur normer och värderingar skapas och utvecklas. Ministerrådet skall genomföra en systematisk undersökning med avsikt att få dessa frågor belysta.

Språksamarbetet

Språksamarbetet i Norden har konkret form i det nya handlingsprogrammet NORDMÅL (1996-2000), som fastställdes av ministerrådet i mars 1995. Ministerrådets mål är att ytterligare stärka det språkliga samarbetet under kommande år. Nysatsningen på området skall stärka den nordiska språkgemenskapen i en tid med ökande internationalisering, samt medverka till att stärka kontakterna med Västnorden. Inom programmets ram genomförs kursverksamhet, läromedelsproduktion, utveckling av ordböcker, forskning, information etc.

Under perioden kommer flera institutioner, bl.a. de båda institutionerna Nordiska språksekretariatet och Nordiska språk- och informationscentret, att vara involverade i språksamarbetet. De nordiska kurserna i språk och litteratur samt nätverksaktiviteterna inom ramarna för NORD-PLUS liksom nätverken inom ramen för skolsamarbetet bidrager väsentligt

till att stärka den nordiska språkgemenskapen och därmed till uppfyllandet av de mål som formulerats i NORDMÅL-programmet.

Mobilitet och kontakt

Ministerrådets mobilitetsprogram vänder sig till den generation av unga som, i betydligt högre grad än tidigare generationer, är internationellt orienterad. Det är viktigt för den nordiska gemenskapen och för de ungas egen identitet, att de i mötet med internationella uppgifter kan känna tillhörighet, inte bara till sitt eget land, utan också till Norden som helhet. Ett viktigt element i detta är att de unga, redan i samband med sin utbildning, ges möjligheter till direktupplevelser av de nordiska grannlandens språk, kultur, levnadsmönster, värdenormer, samhällsförhållanden, natur etc. Ministerrådet har för avsikt att fortsatt starkt betona mobilitetsaspekterna i det nordiska utbildnings- och forskningssamarbetet.

Programmet NORDPLUS-junior vänder sig till 16-19-årigas utbildningar och skall fortsatt ha en framträdande roll i nordiskt skolsamarbete. Programmet skall komplettera språk- och kultursamarbetet för unga, stärka förbindelserna med Västnorden och skapa positiva attityder till nordiska utbildningsmiljöer.

Västnordenprogrammet skall fortsatt via elevutväxling speciellt stimulera kontakterna mellan Island, Grönland, Färöarna och det övriga Norden. Ordningen har nyligen fått ökad budgetram och har fått förlängt mandat till år 2000.

Folkhögskole- och folkkupplysningstraditionen är specifikt nordisk. Ministerrådet skall utveckla stödordningen för nordiska folkhögskolor för att ge unga studerande goda möjligheter till studieuppehåll på folkhögskola i annat nordiskt land.

I det nordiska utbildnings- och forskningssamarbetet kommer NorFA (Nordisk Forskarutbildningsakademi) och NORDPLUS fortsatt att spela framträdande roller.

Utveckling av utbildningsgemenskapen

Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete (NSS) är som ansvarigt organ för samordningen rörande uppföljning av överenskommelsen om utbildningsgemenskap på gymnasial nivå.

Genom en särskild överenskommelse får alla utbildningssökanden i Norden tillträde till de fem ländernas offentliga högre utbildningar på samma eller likvärdiga villkor. I samband med överenskommelsen har parterna uttalat avsikten att få till stånd ett avtal om en betalningsordning mellan länderna. Ministerrådet har därför börjat utarbeta ett förslag till en tidsbegränsad försöksordning för ett urval av utbildningar. Syftet är att ge parterna möjlighet att studera tekniska, praktiska, ekonomiska och utbildningspolitiska faktorer av betydelse för en sådan betalningsordning.

Ministerrådet har introducerat ett nordiskt skoldatanät, som skall utvecklas som informationskälla och kommunikationssystem för nordiska

skolor. Syftet är att konsolidera och bygga ut den nu etablerade infrastrukturen för stärkande av nordisk skolgemenskap.

Nätverket kommer att utvecklas med länkar till kulturinstitutionerna inom det nordiska samarbetet samt bl.a. till historiska museer, konstmuseer och tekniska centra. Särskilda ansträngningar kommer att göras för att via skoldatanätet stärka kontakterna med Västnorden.

En viktig förutsättning för utbildningsgemenskapen är att information om aktuella utbildningsutbud blir tillgänglig för studenter och forskare i alla de nordiska länderna. Ministerrådet genomför under 1995 ett pilotprojekt för att undersöka hur tillgången till information kan förbättras. Universitetens och högskolornas studieplaner, kursutbud m.m. för grund- och forskarutbildning görs tillgängliga i hela Norden genom universitetsdatanätet NORDU-net. Pilotprojektet skall bilda underlag för beslut om ytterligare initiativ på området.

I arbetet med att stärka utbildningsgemenskapen i Norden spelar också de nordiska mobilitetsprogrammen en viktig roll.

Mot bakgrund av en kartläggning av pågående aktiviteter tar ministerrådet fram planer för nya insatser för att stärka banden mellan Västnorden och det övriga Norden. Dessa ägnas speciellt insatser som har breda genomslag hos målgrupper inom ungdomsområdet, exempelvis ungdom och medier, språk, utbytesresor, m.m. I forskningsmiljöerna i Grönland och Färöarna står kulturforskningen centralt. Med sikte på att kunna stärka forskningssamarbetet med Västnorden har Nordiska institutet för folkdiktning uppmanats att prioritera kontakt och samarbete med dessa miljöer.

Samarbete inom utbildningsområdet

Inom skolsamarbetet har ministerrådet som mål att utveckla och bredda en nordisk skolgemenskap. Ministerrådet kommer under perioden att prioritera elev- och lärarutbyte, främja kommunikation mellan skolans aktörer i Norden och verka för att informationskanaler och nätverk skapas för generell stimulans till nordiskt skolsamarbete.

Ministerrådet kommer att stimulera till ett brett samarbete mellan folkliga och frivilliga organisationer, folkhögskolor, arbetsliv och andra utbildningsmiljöer. I slutrapporten från Tänketanken, "Guldtavlorna i gräset", föreslås ett flerårigt utvecklingsprogram för stärkande av vuxnas utbildning. Förändringarna i arbetsliv och samhälle sker i ökande tempo och ställer ständigt nya krav på kvalifikationer.

Med bakgrund i rapportens förslag avser ministerrådet stimulera tvärssektoriella projekt inom vuxenutbildningsområdet. Ministerrådet kommer att koncentrera insatsen till följande områden: Forskning och dokumentation, pedagogiskt utvecklingsarbete, kompetensutveckling för kunskapsförmedlare, Norden och EU-programmen och distansundervisning.

Många av de mål som formulerats inom ramen för högskolesamarbetet uppfylls i NORDPLUS-programmet. Programmet kommer i sin nuvarande form att verka fram till och med 1996. På grundval av den analys av pro-

grammet som för närvarande pågår skall ministerrådet under perioden ta ställning till programmets fortsatta innehåll och inriktning.

Ministerrådet initierade sitt nya handlingsprogram för samarbetet kring informationsteknologi i undervisning - IDUN - under 1995. Programmets initieringsfas skall granskas under 1996 och, efter en eventuell revidering av programmet, ges en fast mandatperiod. Denna metod för utprovning av programmet har valts med tanke på att området är under mycket snabb förändring i länderna.

Forskningssamarbetet

Ministerrådets målsättning är att skapa en väl fungerande nordisk forskningsgemenskap som kan bidra till att stärka den nordiska forskningens ställning i en allt större internationell konkurrens. Det nordiska samarbetet skall också, så långt det är möjligt, framstå som en modell för nyttigt och effektivt samarbete också i europeiskt sammanhang.

Ministerrådet kommer fortsatt att stimulera universitet och högskolor i Norden till att aktivt och systematiskt söka möjligheter till arbetsdelning och specialisering institutionerna emellan. NORDPLUS-programmet och de stödordningar som förvaltas av NorFA är viktiga instrument i detta sammanhang. Stimulans av forskares mobilitet och bildandet av nordiska forskarnätverk kommer också fortsatt att utgöra hörnstenar i det nordiska samarbetet.

Programmen för miljöforskning och för arktisk humanistisk forskning, som båda har etablerats för perioden 1993-97, fortsätter. Ministerrådet skall dessutom under 1995 ta ställning till i vilken form det nordiska samarbetet om bioteknologi eventuellt skall fortsätta.

Kravet på den nordiska nyttan av de gemensamma utbildnings- och forsknings-institutionerna kommer att förstärkas genom stadgeändringar till följd av införandet av nya normalstadgar för nordiska institutioner. Nya kontrakt tecknas för perioden 1996-98 med de institutioner vars kontrakt utlöper under 1995.

Ministerrådet avser att stärka den del av forskningssamarbetet som tar utgångspunkt i det specifikt nordiska, både kulturellt och socialt. Ett nytt samnordiskt forskningsprogram inom humaniora och samhällsvetenskap skall sättas i verket för perioden 1996-2000. Programmet "Norden och Europa" skall koncentreras runt teman som "Det nordiske språksamfunnet", "Religiøsitet og verdier i Norden", "Nordiske politiske verdier og sosiale institusjoner" samt "Nordisk litteratur og livssyn". I programmet kommer det också att läggas vikt vid köns- och jämställdhetsperspektiv samt de frivilliga organisationernas betydelse.

Cirka hälften av ministerrådets forskningsinsats finansieras av andra sektorer än utbildnings- och forskningssektorn. Ministerrådets system för samordning och sammantagen forskningspolitisk rådgivning kommer att prövas med utgångspunkt i den genomförda utvärderingen av det Nordiska forskningspolitiska rådet.

Nordiskt samarbeite inom distansutbildning

Ministerrådet anser det angeläget att stärka det nordiska samarbetet inom distansutbildningen. Insatserna genomförs som integrerade aktiviteter i de olika projekten och utbildningsprogrammen där distansutbildning på ett naturligt sätt kan användas som instrument för de mål man vill uppnå. Då distansutbildning till sin karaktär är oberoende av gränser och tid och rum är ökade nordiska insatser inom området av stor betydelse också vad avser samnordiska insatser riktade mot Västnorden.

1.3 Miljö

Ministerrådet vil arbeide for å realisere og bygge videre ut målsettingene som er trukket opp i "Den Nordiske Miljøstrategi april 1994 - marts 1996". Strategien tar utgangspunkt i om resultatene av samarbeidet primært skal anvendes i Norden, i Nordens nærområder, i EU/EØS eller i de øvrige internasjonale organisasjoner. Strategien bygges ut under 1995 og föreläggs Nordiska rådet 1996.

Ifølge Miljøstrategien skal det nordiske miljøsam arbeidet ta utgangspunkt i prinsippet om "høyeste tillempede ambisjonsnivå". Ved å følge det nordiske landet som har det høyeste ambisjonsnivået kan det nordiske miljøsam arbeidet anvendes som løftestang.

Miljøpolitikken i de nordiske landene bygger på det overordnede prinsippet om en bæredyktig utvikling og målsettingene om at menneskenes sunnhet og trivsel i bomiljøene skal beskyttes, den biologiske diversitet skal bevares, det skal økonomiseres med naturressursene så de kan utnytted langsiktig samt at natur- og kulturlandskapet skal beskyttes.

I det nordiske natur- og miljøsam arbeidet skal det legges spesiell vekt på følgende problemområder:

- anvendelse av jord og vann - natur og friluftsliv
- luftforurensing
- havforurensing
- kjemikalier
- ressursforbruk - avfall

For samarbeidet innen den nordiske søylen legges det spesiell vekt på å videreføre natur- og miljøvern hensyn i samarbeidet med andre sektorer. Arbeidet med å identifisere og utarbeide forslag til styringsmidler for reguleringen av fellesnordiske miljøproblemer, særlig på energiområdet, vil bli prioritert i perioden.

Ministerrådet vil fortsatt arbeide for felles nordisk etterutdannelse innenfor miljøkonsekvensvurdering (MKB) med sikte på å etablere en felles nordisk vitenoppbygging på området og dermed styrke de nordiske holdninger i europeiske og internasjonale fora.

Ministerrådet vil fortsette å utarbeide rapporter over miljøtilstanden i Norden. Disse rapportene er, sammen med årlige indikator-rapporter, viktige instrument som støtte for politiske initiativ i miljøsam arbeidet og

som grundlag for miljøpolitiske beslutninger samt for vurdering af effektiviteten av de iverksatte miljøpolitiske tiltakene.

1.4 Medborgarnas rättigheter

Allmänt

Medborgerpolitikken omfatter arbejdsmarked og arbejdsmiljø, social- og sundhedspolitik, ligestillingspolitik, forbrugerpolitik, levnedsmiddelsområdet samt det nordiske samarbejde om lovgivning og flygtningespørgsmål.

Der er på disse områder et veludviklet nordisk samarbejde, der spænder over alle 3 søjler i det fremtidige nordiske samarbejde. Her må der især peges på, at der er en klar bro eller forbindelse mellem samarbejdet inden for Norden og samarbejdet Norden og Europa/EU/EES.

Således vil i stort omfang det nordiske og europæiske samarbejde på medborgerområdet komme til at sammenfalde, og borgernes hverdag bliver i vid udstrækning dækket af regler i henhold til EU-retten og EØS-aftalen. Men det nordiske samarbejde er også på mange områder mere udviklet end det europæiske og kan således tjene som udgangspunkt for og støtte til de nordiske landes medvirken i den europæiske integration.

Der er derfor også af ministerrådene på de områder, der omfattes af medborgerpolitikken, udtrykt behov for og vilje til at bevare og udvikle den nordiske model ikke mindst for at påvirke den europæiske udvikling. Dette er et tema i de gennem 1993-95 vedtagne samarbejdsprogrammer på alle medborgerområdets sektorer.

Især social- og sundhedsområdet og ligestillingssamarbejdet har gennem de senere år været stærkt involveret i arbejdet med at udvikle de tre baltiske lande i retning af moderne nordiske velfærdssamfund. Men også levnedsmiddelsområdet, forbrugersektoren samt arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet enten har eller planlægger at starte aktiviteter i Nordens nærområder.

Social og sundhedspolitik

Den nordiske velfærdsmodel indeholder meget væsentlige elementer som det nordiske samarbejde inden for social- og sundhedspolitik bygger på. Dette drejer sig om grundsyn og principper, der går som en rød tråd gennem hele sektorens virksomhed: Principperne om ligebehandling af borgerne, om social solidaritet, om borgernes ligelige adgang til nødvendige sundhedsydelse samt en generel prioritering af sikkerhed, tryghed og kvalitet for borgeren i sociale og sundhedsmæssige anliggender. Ministerrådet vil videreføre samarbejdet med disse overordnede målsætninger som er fastlagt heri. I programmet er også angivet, hvorledes målene for de kommende års samarbejde skal udmøntes. Det er således fastslået, at man fortsat vil prioritere særligt udsatte og sårbare gruppers interesser, arbejde for at sikre handicappedes interesser, sikre særlige

patientgrupperes rettigheder, sikre kvalitet og hensigtsmæssighed af medicinsk-tekniske produkter etc.

Ministerrådet vil endvidere styrke sektorens informationsvirksomhed ved at satse på forøget og mere målrettet information. Videre ønsker Ministerrådet at udbygge det tværsektorielle samarbejde og hermed bedre mulighederne for koordination til andre sektorerner.

Blandt de opgaver Ministerrådet prioriterer højest fremover er

- øget information om de rettigheder, der følger af de nordiske konventioner og aftaler på social- og sundhedsområdet, blandt andet med det formål at fjerne administrative forhindringer for opfyldelsen af disse rettigheder

- at styrke arbejdet for at sikre, at brugernes interesser er afgørende for udvikling, godkendelse og markedsføring af produkter (lægemidler, medicinsk udstyr, materialer inden for tandplejen etc)

- at styrke samarbejdet om forebyggelsespolitik, herunder fremme initiativer med sundhedsfremmende/sygdomsforebyggende formål, herunder fortsat satse på samarbejdet på alkohol- og narkotikaområdet

- at fortsætte den høje prioritering af de fællesnordiske uddannelser på social- og sundhedsområdet

-at fortsætte udnyttelsen af det store nordiske forskningspotentiale på social- og sundhedsområdet, herunder samarbejdet på det social- og sundhedsstatistiske område

- at styrke varetagelsen af særligt udsatte og sårbare gruppers interesser, herunder fortsat høj prioritering af den fællesnordiske handicappolitik

- at fremme initiativer der styrker områder inden for den nordiske familierpolitik, særligt tiltag rettet mod børn og unge

- at fortsat fremme samarbejdet om ældreomsorgen

Arbetsmarknad och arbetsmiljö

De senare årens höga arbetslöshetsnivå i Norden har bidragit till att dagordningen för det nordiska samarbetet i hög grad koncentrerats till sysselsättningspolitiken. Under den senaste tiden har tecken till ekonomiskt uppsving blivit synliga. Som följd av detta har arbetslösheten börjat minska - om än långsamt.

Även om sysselsättningspolitiken i stor utsträckning är en nationell angelägenhet finns det stort politiskt intresse för att utbyta kunskaper, erfarenheter och idéer i samnordisk regi. Det primära syftet med det nordiska samarbetet i sysselsättningsfrågor är således att komplettera det nationella arbetet.

Ett överordnat mål är att stimulera den ekonomiska växten med låg inflation för att därigenom skaffa flera arbetsplatser. Ministerrådet kommer särskilt att fokusera på långtidsarbetslöshet och ungdomsarbetslöshet och

befrämja åtgärder vars syfte är att förhindra att dessa grupper blir utslagna från arbetsmarknaden.

Som ett led i detta skall ministerrådet befrämja initiativ som syftar till att främja hög t yrkesdeltagande och hög sysselsättning. Kvalificerad och kompetent arbetskraft är en viktig konkurrensfaktor i den allt hårdare internationella konkurrenssituationen och ministerrådet avser med hänsyn till detta att satsa på att upprätthålla och förbättra arbetskraftens kvalifikationer och öka motivationen till en livslång utbildningsprocess.

Arbetsmarknadspolitiken skall också medverka till att ett ekonomiskt uppsving inte hindras av flaskhalsar på arbetsmarknaden. Ministerrådet kommer att arbeta för att främja en aktiv och effektiv arbetsmarknadspolitik, bl.a. genom initiativ med produktivitetsfrämjande syften samt åtgärder som kan bidra till ökning av arbetskraftens och företagens effektivitet och flexibilitet.

För att kunna lösa arbetslöshetsproblemet behövs inte minst samarbete över sektorgränserna. Ministerrådet kommer därför att prioritera ett nära och konstruktivt tvärsektorielt nordiskt samarbete.

Det nordiska samarbetet i sysselsättningsfrågor syftar vidare till att bidra till det bredare internationella samarbetet, speciellt det europeiska. Ministerrådet skall därför satsa på områden innanför det nordiska samarbetet som kan ingå som en del i det europeiska samarbetet. I och med EES-avtalets ikraftträdande har behovet och möjligheterna för att utveckla arbetsförmedlingen tvärsöver gränserna. Ministerrådet kommer även i fortsättningen att satsa på samarbetet i arbetsförmedlingsfrågor, bland annat för att kunna ge värdefulla bidrag i utvecklingen av det europeiska arbetsförmedlingssystemet EURES.

På arbetslivs- och arbetsrättsområdet kommer ministerrådet att arbeta för att den nordiska modellen för reglering av arbetslivsrelationer - t.ex. stärkandet av den kollektiva representationen - kan göra sig gällande också i det europeiska samarbetet genom påverkan på den europeiska sociala dialogen.

På arbetsmiljöområdet kommer ministerrådet att fortsätta det nordiska samarbetet både på den överordnande och den konkreta, praktiska nivån. Ministerrådet kommer även i fortsättningen att lägga stor vikt vid samarbetet och koordinationen av de nordiska ländernas deltagande i det europeiska arbetsmiljösamarbetet, bl.a. i standardiseringssamarbetet innanför den europeiska standardiseringskommittén (CEN) och den europeiska komittén för elektronisk standardisering (CENELEC). Ministerrådet avser därigenom fortsätta arbetet för att de nordiska ländernas påverkan på utvecklingen av den europeiska arbetsmiljön skall bli så stor som möjligt. Utöver detta avser ministerrådet fortsätta främja det nordiska forskningssamarbetet kring arbetsmiljöfrågor.

Ministerrådet önskar vidare stärka informationsutbytet mellan de nordiska länderna på arbetsmiljöområdet för att bevara möjligheten att kontinuerligt utvärdera de mål och metoder länderna använder i sina strävanden att främja en sund och säker arbetsmiljö.

Konsument

Grundlaget for det nordiske arbejde på forbrugerområdet er Handlingsprogrammet for det nordiske konsumentsamarbejde i perioden 1994 -1998. Formålet er at støtte forbrugerne gennem information, forbrugerindflydelse og forbrugerbeskyttende lovgivning.

I 1995 blev det Nordisk program for konsumentforskning vedtaget og Ministerrådet vil prioritere forslag om forskning på adskillige områder som er vigtige fra den nordiske synspunkt samtidig med at lave broer over til det europæiske forbrugerarbejde

Det nordiske miljømærke Svanen har opnået betydelig succes og er på alle måder forud for EU's miljømærkningsarbejde, som det forventes at komme til at spille en aktiv rolle i på længere sigt. Det er meget vigtigt at sikre den bedst mulige koordinering mellem det nordiske miljømærke og EF-miljømærkets administration af systemerne. Bl.a. med dette for øje skal der ske en omorganisering af miljømærkningssystemet, som også vil effektivisere arbejdet. Ministerrådet prioriterer indsatserne for at udvikle kriterier for flere produktgrupper meget højt for at give forbrugerne mulighed for at vælge produkter, der belaster miljøet mindst muligt og derigennem at påvirke virksomhedernes miljøprioriteringer.

Levnedsmiddel

Udgangspunktet for det nordiske samarbejde i levnedsmiddelsektoren er Levnedsmiddelområdet's samarbejdsprogram, som blev vedtaget i maj 1993. Programmets mål er at beskytte den enkelte forbruger mod sundhedsrisici i maden og vildledende reklame.

Det er derfor oplagt at indlede et samarbejde med Nordisk embedsmannskomite for konsumentspørgsmål i de nærmeste år om en informationsstrategi overfor forbrugerne.

Der bør også indledes et nærmere samarbejde med miljøsektoren. I mange tilfælde vil forureninger i miljøet føre til forurening i vore levnedsmidler og i drikkevandet.

En anden nysatsning, som indledes i 1996, er opbygning af et mikrobiologisk samarbejds miljø, som især skal behandle problemstillingerne omkring grænseværdier. Dette arbejde vil i høj grad også skulle anvendes internationalt.

Stadig raskere forandringer i produktionsteknologi, international handel, tilbud og forbrug af madvarer, bør føre til øget prioritering af overvågning af madvarer, kosthold og kostholdsrelaterede helseproblemer.

Jämställdhet

Ministerrådet antog på våren 1995 ett nytt nordiskt samarbetsprogram på jämställdhetsområdet för åren 1995-2000. I enlighet med Nordiska rådets rekommendation kompletteras det med en årlig handlingsplan.

Samarbetet syftar till att stärka den nordiska jämställdhetsmodellen vilket betyder en fortsatt utveckling av en nordisk samsyn och en gemensam

nordisk plattform i ett vidare europeiskt och internationellt samarbete. Ministerrådet kommer under de närmaste åren att koncentrera jämställdhetssamarbetet till verksamhet som

- främjar kvinnors och mäns lika tillgång till de politiska och ekonomiska beslutsprocesserna
 - främjar kvinnors och mäns lika ekonomiska ställning och inflytande.
- Insatser som främjar likalön är en viktig del i detta arbete.
- främjar ett jämställt arbetsliv
 - förbättrar möjligheterna för både kvinnor och män att förena föräldraskap och förvärvsarbete
 - påverkar den europeiska och den internationella utvecklingen på jämställdhetsområdet.

För att arbetet inom de prioriterade områdena skall bli effektivt kommer ministerrådet att verka för att jämställdhetsaspekter beaktas inom alla politikområden lokalt/kommunalt, nationellt och nordiskt. Detta beaktas också i ministerrådets egen verksamhet. Varje samsamarbetsområde ansvarar för att jämställdhetsaspekter integreras i arbetet inom området. Ministerrådet verkar för en jämn sammansättning av kvinnor och män dels i alla styrelser, kommittéer, utskott m.m. under ministerrådet, dels i olika personalgrupper inom det nordiska samarbetet. Satsningen på det nordiska kultursamarbetet bör även synas i ett ökat stöd för att synliggöra kulturskapad av kvinnor.

Det nytillskade institutet för kvinno- och könsforskning är av stor betydelse för både det nationella, nordiska och det internationella jämställdhetsarbetet. Det ger ökade kunskaper, som möjliggör effektivare insatser på jämställdhetsområdet och det bidrar i hög grad till att forma den samnordiska plattform som är så viktig i internationella fora.

En viktig del av den nordiska jämställdhetsverksamheten utgörs även av samarbetet på gräsrotsnivå. Kvinnoorganisationernas och kvinno-gruppernas nordiska samarbete har varit inspirerande och det har nått allt längre ut. Det västnordiska kvinnosamarbetet, samekvinnornas (där även de ryska samekvinnorna deltar) och invandrarkvinnornas samarbete har efter Nordiskt Forum 1994 fått allt fastare former.

Lagstiftningsfrågor

När det gäller lagstiftningsområden som faller utanför EUs regelverk menar ministerrådet att samarbetet mellan de nordiska länderna kommer att vara ännu viktigare än förr.

Till denna del hör bl a straff- och processrätt, offentlig rätt, familjerätt, konkursrätt och skadeståndsrätt.

Inom straff- och processrätten har vanligtvis lagbrytaren stått i fokus. Under senare år har emellertid riktats ökad uppmärksamhet kring offren för kriminella handlingar. Vissa åtgärder har redan vidtagits. I flera nordiska länder är kriminalitet bland barn och unga ett ökande problem, samtidigt som FN-konventionen om barns rättigheter ställer krav på hur

minderårige lagöverträdare skall behandlas i den straffrättsliga apparaten. Här är ett område där det nordiska samarbetet är mycket angeläget.

Det blir allt vanligare att personer från ett nordiskt land bosätter sig i annat nordiskt land för kortare eller längre tid. Detta gäller även personer som begått straffbara handlingar. Till följd härav har genom åren tillkommit en rad regler som bland annat skall underlätta rättslig prövning och straffverkställighet i sådana fall. Det finns emellertid ett behov av en genomgång av regelverket för att värdera behovet av förändringar.

Det vidare arbetet med reglerna om samhällstjänst som brottspåföljd bör ske inom ramen för det nordiska samarbetet. Det är också ändamålsenligt med samråd och erfarenhetutbyte för att så långt som möjligt samordna reglerna om andra påföljds-former i frihet.

När det gäller offentlig rätt har samarbetet på nordiskt plan hittills varit relativt blygsamt. Här finns ett stort behov av förstärkta insatser, inte minst för att underlätta möjligheterna för medborgare i de nordiska länderna att resa och bosätta sig i andra nordiska länder utan att offentlighetsliga hinder föreligger.

Inom familjerättens område har av hävd förekommit ett nära nordiskt samarbete. Uppgiften framöver är närmast att ge arbetet med förändring och förnyelse av regelverket en fortsatt tydlig nordisk profil.

Även sjörätten är ett område där det av tradition har förekommit ett nära nordiskt samarbete. Detta fruktgivande samarbete skall fortsätta med beaktande av de bredare internationella konventioner som ingåtts av bl.a. de nordiska länderna.

Inom konkursrätten kommer äver fortsättningsvis en samordning av lagarbetet att vara önskvärd och ändamålsenlig. Motsvarande gäller för skadeståndsrätten.

Flyktning- og migrasjonsspørsmål

Ministerrådet vil fortsatt utveksle informasjon og diskutere problemstillinger vedrørende aktuell lovgivning, større utredningsarbeider og statistikk vedrørende flyktningsspørsmål. Sammen med inngående temadiskusjoner gir dette de nordiske land et bredt og utvidet grunnlag for nordisk samordning av nasjonale policybeslutninger.

For å oppnå en best mulig koordinering og utnyttelse av ressursene vil Ministerrådet forsette drøftelsene av asyl- og migrasjonsrelaterte spørsmål. Særlig sentralt står temadiskusjoner vedrørende spørsmål i forbindelse med situasjonen i det tidligere Jugoslavia, tilbakevending (repatriering), og sammenhengen mellom tilbakevending og bistand / gjenoppbygging.

Ministerrådet vil i 1996 fortsatt samarbeide om tiltak til sikring av at østersjølandene kan oppfylle og etterleve Genevekonvensjonen og vil i den forbindelse vurdere behovet for opprettelse av registreringsentre og asylmottak i disse landene, slik at asylsøkerne kan sikres en verdig og humanitær korrekt behandling under oppholdet. Man vil utvikle samarbeidet med østersjølandene for å forebygge ulovlig innvandring til de nordiske land gjennom disse landene.

Ministerrådet vil fortsette samarbeidet om de langsiktige flyktning-politiske strategier og videreføre de nyttige policydiskusjonene. Man vil utvikle og styrke samarbeidet i forbindelse med mottak av flyktninger som ankommer de nordiske land i forbindelse med masseflukt-situasjoner. I den forbindelse vil Ministerrådet aktivt støtte tanken om en europæisk byrdefordeling.

Samarbeidet med UNHCR, (United Nations High Commissioner for Refugees og IOM (International Organization for Migration) vil bli videreført.

I 1996 vil man fortsette drøftelsene av aktuelle EU aktiviteter under Rådet for Justis- og Innenrikssaker. Likeledes vil man følge utviklingen i grensekontrollsam arbeidet mellom de nordiske land og i Europa for øvrig.

1.5 Ekonomi

Energi politisk samarbeid

Den interne organiseringen av kraftforsyningen i landene medfører endringer i tidligere etablerte samarbeidsrelasjoner innenfor det nordiske kraftmarkedet. Ministerrådet vil kontinuerlig følge opp forutsetninger og behov for nordiske tiltak for å utvikle det nordiske kraftmarkedet. I denne forbindelse påpekes spesielt spørsmålet om et videre samarbeid om drifts-koordineringen i det nordiske kraftsystemet.

Det er imidlertid viktig å skille mellom hva som naturlig er myndighetsoppgaver og hva som er selskapenes oppgaver og roller. Ministerrådet vil fortløpende følge med i utviklingen av forutsetningene for en videre utbygging av naturgassnettet i Norden på kommersielle vilkår.

Ministerrådet vil fortsatt legge vekt på arbeidet med å fremme kostnadseffektivitet i klimapolitikken, herunder problemstillinger omkring energi/CO₂-avgifter og spørsmål i relasjon til "felles gjennomføring" og/eller omsettbare utslippskvoter. Andre energirelaterte miljøspørsmål for drøftelse i Ministerrådet er bl.a. grenseoverskridende forurensninger (SO₂, NO_x og VOC) vekslings om energieffektiviseringspolitikken og erfaringene med energieffektiviseringsarbeidet i de nordiske landene.

Ministerrådet fortsetter det nordiske energiforskningssamarbeidet gjennom det felles fire-årige energiforskningsprogrammet som startet i 1995. Programmet, som i hovedsak finansieres med nasjonale midler, omfatter forskning og kompetanseoppbygging innenfor bioenergi prosesser/ fotosyntese, brenselceller, energi og samfunn, fast brensel, fjernvarme, petroleumsteknologi, samt prosess integrasjon.

Næringspolitisk samarbeide

Det övergripande målet för det näringspolitiska samarbetet är att främja näringslivets konkurrenskraft och att samarbeta om frågor av gemensamt intresse. Detta kan framför allt göras genom att tillvarata och utveckla den tekniska kunskapen i det nordiska näringslivets expansion liksom genom

att främja förnyelse i näringslivet för att skapa en konkurrensduglig näringslivsstruktur utifrån ett nordiskt perspektiv.

Uppföljning av det reformarbete, som har igångsatts av statsministrarna, kommer att prägla det näringspolitiska samarbetet. Från näringspolitiskt håll kommer man också att se på möjligheterna till samarbete med den regionalpolitiska sektorn liksom med arbetsmarknads- respektive miljösektorn.

Ministerrådet eftersträvar gynnsamma förutsättningar och ramvillkor för små och medelstora företag. Därför kommer ministerrådet att fortsätta samarbetet om hur riskkapitalförsörjningen för dessa företag kan förbättras genom att se på betydelsen av skatteincitament för privata investeringar i små företag i tidiga faser. Ministerrådet kommer även i fortsättningen att bereda branschen tillfälle att lämna synpunkter.

Nyföretagande är av central betydelse för näringslivets utveckling i de nordiska länderna. Särskilt inom servicesektorn kommer många nya arbetsplatser att skapas. Ministerrådet ser på möjligheterna att förbättra nyföretagandeordningarna i de nordiska länderna med speciell tonvikt på servicesektorn. Ministerrådet anser servicesektorn vara särskilt betydelsefull, varför sektorns rambetingelser och utvecklingsmöjligheter kommer att vara ett långsiktigt samarbetsområde.

Regionalpolitik

Ministerrådet har vedtatt et nytt samarbeidsprogram innen regionalsektoren for perioden 1995-99. De overordnede målene for det nordiske regionalpolitiske samarbeidet er å understøtte de nordiske landenes nasjonale regionalpolitikk gjennom å stimulere til nordisk kunnskaps- og erfaringsutbytte og stimulere til det grenseregionale samarbeidet.

Selv om de nordiske land har tatt ulike veier i forhold til EU, vil den nasjonale regionalpolitikken fortsatt ha mange felles trekk. Landene har i hovedsak de samme regionale problemene (spredt bosetting, lange geografiske avstander og kaldt klima) og delvis også den samme regionalpolitikken med vekt på likeverdige levekår og et regionalt balansert befolkningsmønster. Samtidig er landene opptatt av at de enkelte regioner skal bidra til den samlede nasjonale økonomiske veksten. Det er dermed også store likheter i de enkelte lands regionalpolitiske strategier og tiltak, samtidig som de enkelte tiltak er ulikt utformet og organisert på forskjellige måter.

Disse felles trekk og ulikheter gir et godt grunnlag for utveksle erfaringer om hvordan forskjellige regionalpolitiske virkemidler virker og bygge opp felles kjennskap om de problemer regionalpolitikken skal bidra til å løse. Felles erfaringsutveksling og kunnskapsoppbygging innenfor avgrensede innsatsområder vil bli prioritert i tiden framover. Slike innsatsområder vil blant annet være erfaringer med den nasjonale satsingen på regionale kompetansesentra og tiltak for å utvikle nettverk mellom bedrifter og erfaringer med ulike tiltak for å utvikle landbruksavhengige regioner. Det sistnevnte i samarbeid med jord- og skogsbrukssektoren.

En del av grenseregionene vil fra og med 1996 få status som INTER-REG-regioner og dermed betydelige midler fra EU som vil bidra til å styrke virksomheten vesentlig. Uansett hvilken tilpasning de enkelte grenseregioner vil få i forhold til dette programmet, vil Ministerrådet legge vekt på å støtte grenseregionene finansielt og faglig, i tråd med rekommendasjon nr. 28/1993. I løpet av samarbeidsprogrammets varighet vil det bli gjennomført et utviklingsprogram. Programmet vil omfatte evalueringer, eksterne konsulenttjenester og intern erfaringsutveksling som skal bidra til en bedre utnyttelse av økonomiske og faglige ressurser i grenseregionene.

Fra og med 1995 er det tidligere nordvestatlantiske samarbeidet utvidet med nordlige og vestlige deler av Norge. Dessuten er budsjettet blitt vesentlig styrket. I årene framover legges det opp til et tett samarbeid mellom landene/områdene innenfor havressurser og miljø, turisme, trafikk og kommunikasjoner samt jordbruk.

Fiskeri

Det nuværende samarbeidsprogram for det nordiske fiskerisamarbejde løber over perioden 1993-1996. Dette samarbeidsprogram vil i perioden 1995-96 blive evaluert sideløbende med forberedelsen af et nyt samarbeidsprogram, som kan træde i kraft 1997. Ministerrådet vil prioritere, at fiskerisamarbejdet i stigende omfang tilrettelægges med henblik på at tilgodese de særlige ønsker og behov i Vestnorden og det arktiske område, hvor fiskerierhvervet er et dominerende erhverv.

En anden hovedprioritet vil være, at aktiviteterne inden for det nordiske fiskerisamarbejde skal fremme integration af miljøhensyn i fiskeripolitikken i de nordiske lande, og påvirke miljøpolitikken og det internationale miljøsamarbejde i en retning, som er gunstig for de nordiske landes fiskerierhverv. Fiskeriministrene har på denne baggrund i samarbejde med miljøministrene i februar 1995 vedtaget Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi, som en ramme for samarbejdet mellem fiskerisektoren og miljøsektoren i perioden frem til 1998-99.

Ministerrådet vil fastholde, at projekter inden for det nordiske fiskerisamarbejde fortsat skal gennemføres ud fra princippet om nordisk nytte og ud fra ønsket om at understøtte de nordiske landes bestræbelser på beskyttelse og bevaring af ressourcegrundlaget. Ministerrådets projektaktiviteter bør derfor have som overordnet målsætning at fremme en rationel og bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer, og dermed sikre et økonomisk sundt grundlag for udviklingen af de nordiske landes fiskerierhverv. Fiskerisamarbejdet vil fortsat omfatte forsknings- og udviklingsprojekter inden for særligt prioriterede områder, aktiviteter og drøftelser i relation til EUs fiskeripolitik, samt samarbejde om kvalitets- og sundhedskontrol i relation til fiskeprodukter og samarbejde med Nordens nærområder på fiskeriområdet.

Jord- og skogbrukspolitisk samarbeid

Ministerrådet legger frem et nytt handlingsprogram for jord- og skogbruksamarbeidet 1996-2000 til behandling på Nordisk Råds 47. sesjon 1995. Spørsmål som er av sentral interesse for Norden er et hovedområde i programmet, med konsentrasjon til samarbeidsområder hvor det er en særlig nordisk nytte av å samarbeide. Programmet omfatter følgende fire innsatsområder:

- kvalitetsproduksjon i jordbruket med spesiell vekt på miljø
- forvaltning av genetiske ressurser
- utvikling av landbruksavhengige regioner
- bærekraftig skogbruk

Med kvalitetsproduksjon menes kvalitet i produksjonsprosessen i vid forstand, omfattende spesielt de miljømessige, kulturelle og etiske verdier som jordbruksnæringen representerer. Ministerrådet vil initiere samarbeid om forurensningsproblematikk, miljøkvalitetsovervåking, kulturlandskap og husdyrmiljø. Samarbeidet om miljømessige spørsmål vil bli videreført i samarbeid med miljøsektoren innenfor rammen av et tverrsektorielt strategiprogram for landbruksmiljø. Forskning vil være et sentralt virkemiddel for å oppnå ministerrådets målsettinger vedrørende kvalitetsproduksjon.

Det andre innsatsområdet, samarbeid om forvaltning genressurser, er fokusert gjennom et særlig handlingsprogram for samarbeid om genetiske ressurser 1994-97, fastsatt av Ministerrådet i mars 1994 etter forutgående behandling i Nordisk Råd. Sentrale samarbeidsområder i programmet er blant annet kompetansehevende tiltak og genbankaktiviteter.

Det tredje innsatsområdet om regional utvikling omfatter samarbeid om omstilling av primærnæringene, næringslivsutvikling basert på lokale ressurser, og kvinnearbeidsplasser i landbruksavhengige regioner. Dessuten vil jord- og skogbruksutvikling i marginale områder på Nordkalotten og i Vest-Norden bli viet særlig oppmerksomhet. Et særskilt tverrsektorielt program om landbruksavhengige områder under omstilling er iverksatt av jord- og skogbrukssektoren og regionalsektoren i fellesskap, med prosjektvirksomhet innenfor de ovennevnte områder.

Det siste innsatsområdet om bærekraftig skogbruk er et nytt innsatsområde på jord- og skogbrukssektoren. Ministerrådet anser at de unike skogressursene i Norden og de felles utfordringer Norden står overfor på skogområdet danner et naturlig grunnlag for et integrert samarbeid om skogs spørsmål. Samarbeidet vil omfatte biodiversitet i skog, flersidig utnyttelse av skogen og skogøkosystemets funksjon og livskraft. Forskningsamarbeid i regi av Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning (SNS) vil være et sentralt virkemiddel innenfor dette innsatsområdet.

Økonomi- og finanspolitiske spørsmål

Ministerrådets samarbeid på det økonomiske og finansielle området skal bidra til en balansert og bæredyktig vekst, den skal forsterke den nordiske økonomiske integrasjonen og fremme nordiske interesser både i et euro-

peisk og et bredere internasjonalt perspektiv. Finanspolitikken bør utformes slik at den fremmer strukturreformer, vekst og sysselsetting.

Ministerrådet er et velegnet forum for regelmessig drøfting av viktige finanspolitiske spørsmål i de enkelte nordiske land og internasjonalt. Samarbeidet er fokusert på den offentlige sektor, struktur- og stabiliseringspolitikk, skatter og avgifter, infrastrukturplaner og arbeidsmarked. Videre står det nordiske velferdssamfunnet overfor en stor utfordring. Finans- og økonomiministrene har en viktig rolle i debatten om problemene med velferdssamfunnet.

Ministerrådet har i de seneste år gjennomført flere tiltak for å forbedre Nordisk Investeringsbanks (NIB) mulighet til å bidra til å fremme utviklingen av nordisk næringsliv. Bl.a. er NIBs grunnkapital økt, muligheten til å finansiere infrastruktur er forbedret og den økonomiske rammen for lån til prosjektsport er utvidet. Videre har økonomi og finansministrene lagt vekt på å øke samarbeidet mellom NIB og Den europeiske investeringsbank. Ministerrådet vil arbeide for en fortsatt utvikling av NIBs virksomhet, bl.a. med hensyn til bankens mulighet til finansiering av miljøprosjekter i Nordens nærområder.

I tilknytting til reformene av det nordiske samarbeidet har Ministerrådet aktualisert spørsmålet om en tettere sammenknytting av de fire nordiske finansieringsinstitusjonene i Helsingfors (NIB, NECO, NDF og NoPEF) er hensiktsmessig.

Transport, infrastruktur og trafikksikkerhet

Som en oppfølging av den nordiske miljøstrategien har de nordiske ministre for transport og kommunikasjon utarbeidet rapporten "Miljøtiltak på samferdselsektoren i Norden" som vil danne grunnlaget for det videre nordiske arbeidet med transport og miljø. Problemet med utslipp av klimagasser er alvorligst. De nordiske land har innført en rekke forskjellige virkemidler som skal bidra til å redusere utslipp fra veitransport. Det er mange likheter i de nordiske lands problemer på dette området og dette gir grunnlag for et tett samarbeide med hensyn til å utvikle de virkemidler som er nødvendige for å oppnå de nasjonale miljømål.

Med utgangspunkt i nasjonale planer ble det i 1993 utarbeidet en rapport om et utvalg transportinfrastrukturprosjekter av nordisk interesse som skal gjennomføres i løpet av de neste ti år. Ministerrådet vil evaluere og justere disse planene i 1996.

De nordiske land har i de senere år hatt en meget gunstig utvikling hva angår trafikksikkerhet. Nordisk Ministerråd vil bidra til at denne utviklingen fortsetter ved å sikre at det fortsatt finnes et godt nettverk for informasjons- og erfaringsutveksling om spørsmål på trafikksikkerhetsområdet.

Bygg- og bostadspolitisk samarbeide

Bostadsministrarna prioriterar en bärkraftig utveckling inom det bygg- och bostadspolitiska området och avser att samarbeta med miljövårdssektorn

för att främja kretsloppstänkande beträffande byggprodukter och inom bostadsområdets infrastruktur.

Bostadspolitikens roll för att förhindra uppkomst av segregation och utslagning på bostadsmarknaden uppmärksammas. Den nordiska implementeringen av EUs byggproduktdirektiv fortsätter med nationella medel liksom det nordiska samarbetet med byggstandardisering.

2 NORDEN OCH EUROPA/EU/EES

2.1 Kultursamarbetet

Allmänt

Ministerrådet konstaterar att den kulturella gemenskapen i bredaste mening är Nordens styrka och gör att Norden är en grupp att räkna med i både EU och i det större Europa. Med det tillägg avseende kulturen, som införts i EES-avtalets protokoll 31 (ratifikation pågår), har samtliga nordiska länder en bas för kultursamarbetet i EU. Enligt artiklarna 128 och 189b i Maastrichtavtalet skall den kulturella aspekten utgöra en dimension inom EUs samtliga verksamhetsgrenar. Ministerrådet avser överväga om en motsvarande princip skall tillämpas i det nordiska samarbetet rörande exempelvis nordisk språkgemenskap och identitet. Ministerrådet avser att undersöka på vilka kulturella områden det finns störst behov av nordiska insatser inom ramen för den europeiska integrationen, att göra ministerrådet till ett forum för kontinuerlig informationsförmedling i och diskussion av EU/EES-frågor samt i möjligaste mån samordna Nordens hållning i aktuella frågor av policykaraktär på kulturområdet.

Media

Film- och TV-området står foran en teknologisk revolusjon som i løpet av få år fullstendig vil endre det audiovisuelle landskapet slik vi kjenner det. Utviklingen særlig innen digitale produksjons- og sendeteknikker fører til en sammensmelting av datakommunikasjon, telekommunikasjon og tradisjonell kringkastingsvirksomhet som vil gi helt nye mediepolitiske muligheter og utfordringer, nasjonalt, nordisk, europeisk og globalt. I forbindelse med internasjonaliseringen av de levende bilder vil utviklingen av en audiovisuell politikk i EU være en kraftfull faktor.

Det gjelder både utviklingen av virkemidler som felles lovregler, felles politikk på teknologiområdet og stimuleringstiltak, som MEDIA-programmet. På dette området ser Ministerrådet mange felles interesser blant de nordiske land og vil føre en aktiv politikk for å ivareta disse. Ministerrådet ser det som helt avgjørende at de nordiske land står sammen for å sikre felles nordiske verdier på film- og TV-området og styrke nordisk identitet og kultur på "den elektroniske motorveien". Det vil gjelde både det mediepolitiske samarbeidet i forhold til EU/EØS og andre internasjonale organer samt samarbeid om felles løsninger på medieområdet på nasjonalt

og nordisk nivå. Ministerrådet vil forsterke det nordiske samarbeidet på dette område.

Ungdomspolitik

Inom ramen för ungdomspolitikerna tar ministerrådet genom Nordiska ungdomskommittén initiativ till årliga möten med nordiska medlemmar av europeiska samarbetsorgan för att främja erfarenhetsutbytet i Norden och bidra till en ökad koordinering och effektivisering av det nordiska samarbetet i europeiska sammanhang med hänsyn till såväl myndigheterna som ungdomsorganisationerna.

2.2 Utbildning och forskning

Ministerrådet kommer fortsatt att analysera, hur samordningen av Nordens relationer till det övriga Europa bäst utvecklas med utgångspunkter i de politiska riktlinjer som givits i anslutning till sessionen i Reykjavik under 1995. Avsikten är att utveckla strukturen för Nordiska ministerrådets samarbete i förhållande till EU inom utbildnings- och forskningsområdet.

Ministerrådet kommer att arbeta för att gemensamma nordiska intressen skall samordnas och bli slagkraftiga i planläggningen och genomförandet av europeiska forskningsprogram. Detta kommer att kräva ett nära och obyråkratiskt samarbete mellan de nordiska länderna. Ministerrådet skall därför utveckla sina arbetsformer så att nordiskt samråd om EU-relaterade utbildnings- och forskningsfrågor kan fungera optimalt.

Följande procedur kommer att provas under inledningskedet av perioden.

Centralt placerade kontaktpersoner i de nationella utbildnings- och forskningsministerierna kommer att sörja för att väsentliga spörsmål kring planlagda aktiviteter inom EU och annat europeiskt samarbete av gemensamt nordiskt intresse identifieras. Nordiska ministerrådets sekretariat samlar in och samordnar ländernas bidrag till ministerrådets ärendelista och fogar de nationella sakkunnigas analys till ett gemensamt dokument inför behandlingen i ministerrådet. Typiska områden kommer att vara igångvarande undervisnings- och forskningsprogram i EU, planläggning av nya program och koordinering av nationell forskning med gemensamma europeiska program.

Etableringen av forskningsprogrammet "Norden och Europa" har också ett strategiskt mål genom att det skall öka Nordens möjligheter att påverka förarbetet till det 5:e ramprogrammet för EU:s forskning, där man kan förvänta att humaniora och samhällsvetenskap får ett ökat utrymme.

Ett ökat europeiskt samarbete skapar nya möjligheter att föra forskningen framåt, men kommer också att kräva resurser i konkurrens med nationella och nordiska aktiviteter. Ministerrådet kommer därför att lägga stor vikt vid samarbetet med nordiska samarbetsorgan för universitet och

forskningsråd och i alla sådana samarbetsfora kontinuerligt väga in utvecklingen av det europeiska samarbetet.

De nordiska institutionerna genomgår alla en utveckling där man systematiskt prövar möjligheten till finansiellt stöd också från EU:s fonder och samarbetsprogram. Med utgångspunkt i de politiska signaler som ges från ministerrådet och ett starkare engagemang i internationellt samarbete kommer institutionerna att kunna spela en viktig roll för nordiska gemensamma förhållningssätt och inflytande i det europeiska samarbetet.

Studier av nordiska språk och nordisk kultur och samhällsliv äger rum på över 200 universitet runt om i världen. Verksamheten utgör en viktig del av de nordiska ländernas kulturexport. Ministerrådet kommer under planperioden att vidareutveckla stödet till Nordenundervisning i utlandet.

2.3 Miljö

Viktige udgangspunkter for det nordiske miljøsamarbejde i europæiske spørgsmål er, at det højest tillempede ambitionsniveau bør gælde, at effektive styringsmidler udvikles, at der indføres bindende regelsæt med udgangspunkt i bl.a. miljøkvalitetsnormer, at reglerne i så vid udstrækning har karakter af minimumsregler og ligger på det højeste mulige beskyttelsesniveau.

Dessa principer bekräftas i den gällande nordiska miljöstrategin (april 1994 - mars 1996). Strategin är för närvarande föremål för revidering. Av den nuvarande strategin framgår:

- De nordiske lande vil aktivt deltage i opfølgningen af EUs 5. miljøhandlingsprogram, især hvad angår de klare hensigter med at integrere miljøet i forskellige samfundssektorer.

- Ministerrådet vil arbejde med en række problemområder indenfor EU/EØS, bl a betræffande:

- Økonomiske styringsmidler: Ministerrådet vil fremme et samarbejde om de nordiske landes anvendelse af CO₂-afgifter,

- Luftforurening: De nordiske lande vil aktivt virke for, at EUs direktiv om store fyringsanlæg ved revision kommer til at indeholde emissionsgrænser, der er så lave som teknisk muligt og økonomisk forsvarligt.

- Støy: Det vil bli arbeidet for at EU fastlegger en ambisjøs støypolitikk.

- Kemikalier: incl. bekæmpelsesmidler. Arbejdet under Ministerrådet med sundheds- og miljøfarlige kemikalier rettes frem for alt mod områderne miljøfarlighed, allergi og neurotoxicitet, og arbejdet med begrænsning af utslipp og brug af farlige kemikalier rettes bl a mod persistente organiske forurenninger, tungmetaller og ozonlags-nedbrydende stoffer. Endvidere foretages vurderinger af virksomme stoffer i bekæmpelsesmidler og biocider.

- Affald: De nordiske landene vil arbejde for å påvirke den løpende regeldannelsen i EU innenfor avfallsområdet, herunder direktivene vedrørende deponering og forbrenning av avfall og arbeidet med elektro- og elektronikkavfall. De nordiske landene vil også samarbeide om implemen-

tering og fortolkning av bestemmelsene på avfallsområdet, for eksempel avfallstransportordningen, emballasjedirektivet og det videre arbeidet med klassifisering av avfall.

Nordisk Ministerråd vil endvidere arbeide for, at miljøhensyn integreres i det multilaterale handelssystem/regelverk i forbindelse med arbeidet innenfor WTO og i andre internasjonale prosesser. Endvidere vil Ministerrådet arbeide for at utvikle et system til verifikasjon af, at forpligtelser gjennomføres.

Ministerrådet vil arbeide for at få vedtaget aftaler om omkostnings-effektive tiltag indenfor Geneve-konventionen for langtransporteret grænseoverskridende luftforureninger med det mål, at udligne forskellen mellem depositionen af forsurende stoffer for de kritiske belastningsgrænser for disse inden år 2010. Det langsiktige mål er at nedbringe depositionerne til under de kritiske belastningsgrænser.

Ministerrådet vil arbeide for å sikre at Baselkonvensjonens parters beslutning, II/12, om forbud mot eksport av farlig avfall fra OECD-landene til ikke- OECD-land gjennomføres ved en ændring av Baselkonvensjonen.

2.4 Medborgarnas rättigheter

Allmänt

Ministerrådet vil bevare og utvikle den nordiske model, ikke minst til at påvirke den europæiske udvikling. Dette er således et hovedtema i alle samarbejdsprogrammer på medborgerpolitikens sektorer. Allerede i 1993 blev der vedtaget nye programmer på forbruger- og levnedsmiddelområdene med forholdet til Europa som hjørnesten.

Social og sundhedspolitik

I det ny samarbejdsprogram er det fastslået, at Ministerrådet vil arbeide for, at de værdier det nordiske social- og sundhedssamarbejde bygger på skal få størst mulig indflydelse i det europæiske samarbejde. Ministerrådet finder det væsentligt, at det nordiske samarbejde inden for sektoren vurderes i europæisk lys, blandt andet således at det nordiske samarbejde koncentrerer om områder, hvor der er mulighed for at samarbejdet kan bidrage også til det europæiske samarbejde.

Arbetsmarknad och arbetsmiljö

Det nordiska samarbetet i sysselsättningsfrågor syftar till att bidra till det bredare internationella samarbetet, speciellt det europeiska. Ministerrådet avser därför satsa på områden innanför det nordiska samarbetet som kan ingå som en del i det europeiska samarbetet. I och med EES-avtalets ikraftträdande har behovet och möjligheterna för att utveckla arbetsförmedlingen tvärsöver gränserna ökat. Ministerrådet kommer även i fortsättningen att satsa på samarbetet i arbetsförmedlingsfrågor, bland annat

för att kunna ge värdefulla bidrag i utvecklingen av det europeiska arbetsförmedlingssystemet EURES.

På arbetslivs- och arbetsrättsområdet kommer ministerrådet att arbeta för att den nordiska modellen för reglering av arbetslivsrelationer - bl.a. stärkandet av den kollektiva representationen - kan göras gällande också i det europeiska samarbetet genom en påverkan av den europeiska sociala dialogen.

På arbetsmiljöområdet kommer ministerrådet att fortsätta det intensiva nordiska samarbetet både på den överordnande och den konkreta, praktiska nivån. Ministerrådet kommer att fortsätta lägga vikt på koordineringen av de nordiska ländernas deltagande i det europeiska arbetsmiljö-samarbetet, bl.a. i standardiseringssamarbetet innanför den europeiska standardiseringskommittén (CEN) och den europeiska kommittén för elektronisk standardisering (CENELEC). Ministerrådet kommer därigenom att fortsätta arbetet för att de nordiska ländernas påverkan på utvecklingen inom den europeiska arbetsmiljö skall bli så stor som möjligt.

Konsument

Det er et strategisk mål i konsumentsektoren at holde fast i den nordiske model i et integreret Europa. Med Finland og Sveriges medlemskab i EU er der opstået behov for nye samarbejdsformer i konsumentsektoren i relation til EU/EØS. I 1996 vil MR-Konsument udvikle samarbejdsformer som dels gir de nordiske synspunkter større gennemslagskraft i Europa, dels fastholder et aktivt samarbejde med de vest-nordiske områder.

I handlingsprogrammet for det nordiske konsumentnsamarbejde 1994-98 lægges en stor vægt på at støtte de nordiske landes deltagelse i EU/EØS-samarbejdet og at koordinere implementeringen af europæiske regler.

Godkendelse af Nordisk program for konsumentforskning i 1995, gør det mulig aktivt at arbejde for øget forbrugerforskning på nordisk og europeisk plan.

Handlingsprogrammet for finansielle tjenester blev også vedtaget i 1995. Programmet gjør det muligt i de nærmeste år aktivt at arbejde for forbedring af forbrugernes muligheder for at overskue og utnytte det internationale tilbud på kredit,-opsparing,- forsikring- og pensionsområdet. Projekter som er præget af den europæiske synsvinkel, er gennemsigthedsskabende eller vedrører anvendelsen af ny teknologi, prioriteres.

En anden nysatsning er et handlingsprogram for forbrugerundersøgning, som skal videreføre og styrke det europæiske samarbejde på området, afklare behov for samarbejde med skolesektoren og styrke den lokale brobygning mellem skolen, forbrugersektoren og samfundet.

Levnedsmiddel

Nordisk påvirkning i EU er en hjørnesten i levnedsmiddelsektorens arbejde bl.a. gennem at arbejde på fælles nordiske holdninger til mad- og ernæringspolitik og EU forslag på området. Implementering av EU-direk-

tiver i Norden er også en væsentlig del af samarbejdet. Dette arbejde fortsætter med at være tyngdepunktet i det nordiske levnedsmiddelsamarbejde.

Jämställdhet

Samarbetet syftar till att stärka den nordiska jämställdhetsmodellen vilket betyder en fortsatt utveckling av en nordisk samsyn och en gemensam nordisk plattform i ett vidare europeiskt och internationellt samarbete.

Jämställdhetssamarbetet är till stor del knutet till frågor/områden, som är aktuella inom EU/EES, där den nordiska jämställdhetsmodellen är föremål för ett speciellt intresse. De satsningar som fastslagits i samarbetsprogrammet för åren 1995 -2000 är områden som även dryftas i EU:s nya jämställdhetsprogram.

De utmaningar och förväntningar som de nordiska länderna ställs inför i det vidgade europeiska och internationella samarbetet på sektorn, gör det viktigt att stärka forskarsamarbetet och det nya institutet för Kvinno- och könsforskning har stor betydelse i detta sammanhang.

Lagstiftning

Ministerrådet strävar efter att snabbt och effektivt anpassa det nordiska lagstiftningssamarbetet till den europeiska integrationsprocessen. Nordiskt samarbete kommer i framtiden att vara viktigt efter den formella beslutsfasen inom EU/EES. Samstämd nordisk tillämpning av direktiv och andra rättsakter som beslutas inom EU/EES är önskvärd. Nordiskt samarbete kring implementeringen av EUs rättsakter skall inledas i ett så tidigt skede som möjligt. Målsättningen är att även fortsättningsvis upprätthålla den höga den lagtekniska standarden i Norden.

Inom centrala rättsområden förväntar sig ministerrådet ett fruktbarande samarbete kring nationell implementering av EU's regelverk. Hit hör konkurrens, statsstöd, offentlig upphandling, bolagsrätt och immaterialrätt (patent, varumärken och upphovsrätt).

Ministerrådet finner det angeläget att nu skapa nya rutiner och regler som leder till snabb information om debatterna inom EU, och hur debatterna och besluten kan påverkas inom EU. Det är också viktigt att inom ramen för det europeiska samarbetet bevara den nordiska passfriheten. Ministerrådets målsättning är att bibehålla och utveckla den fria rörligheten i Norden, vilket i sin tur har ett organiskt samband med strävandena att harmonisera ländernas regelsverk.

2.5 Ekonomi

Energi- og næringspolitisk samarbeid

Ministerrådet vil fortsette samarbeidet i relasjon til internasjonale fora som EU/EØS, OECD, Det europeiske energicharteret, Det internasjonale ener-

giagenturet (IEA) og Klimakonvensjonen. Mer konkret vil dette i hovedsak dreie seg om:

Det energi- og næringspolitiske samarbeidet i EU. Det vil kunne være behov for å diskutere det energi- og næringspolitiske samarbeidet i EU, bl.a. nye energipolitiske målsettinger. Videre kan det være aktuelt å diskutere forskjellige reglementer, direktiver og beslutninger - både de som er vedtatt av Rådet, lagt fram av Kommisjonen og/eller under utarbeidelse i Kommisjonen. Aktuelle områder er bl.a. felles regler for det indre markedet for elektrisitet og naturgass, det trans-europeiske energinett, samt ALTENER og SAVE-programmene. Videre kan det være anledning til å diskutere innholdet i det 4. og forberedelsene til det 5. rammeprogrammet for forskning og teknologisk utvikling.

Det Europeiske Energicharter. Forhandlingene om en tilleggstraktat vedrørende investeringsadgang startet i første halvdel av 1995 og forventes avsluttet i 1997. Nye sektorprotokoller kan bli utarbeidet. De nordiske landene vil kunne ha behov for å drøfte spørsmål som vil dukke opp i prosessen under det Europeiske Energicharter.

Samarbeidet innen IEA. Det kan være behov for å utveksle synspunkter i forbindelse med forberedelse til møter i Governing Board og ministermøter i IEA og arbeidet med å definere IEAs rolle og oppgaver i tiden fremover.

Klimakonvensjonen. Ministerrådet vil legge vekt på å diskutere spørsmål knyttet til klimakonvensjonen, herunder bl.a. landenes rapportering til COP, felles gjennomføring, samt en eventuell utarbeidelse av en protokoll med nye/strengere forpliktelser.

Regionalpolitikk

Rammeforutsetningene for det regionalpolitiske samarbeidet vil bli vesentlig endret som følge av at yderligere to nordiske land har blitt nye medlemmer i EU. Medlemsstatenes regionalpolitikk og grenseregionenes samarbeidsprosjekter blir tilført betydelige midler gjennom strukturfondsprogrammene.

Gjensidig informasjonsutveksling, erfaringsformidling og felles oppbygging av kunnskap vil utgjøre de viktigste arbeidsområdene i det videre samarbeidet om EU-spørsmål. Rent konkret vil en videreutvikle sammenlignbar statistikk på nordisk nivå og gjennomføre analyser av de nordiske regionale forholdene. En vil videre prioritere gjensidig utveksling av informasjon og erfaringer når det gjelder praktiseringen av konkurranseregelverket i EU.

En vil også satse på felles kunnskapsoppbygging, informasjonsutveksling og diskusjon når det gjelder signaler fra forskjellige EU-organer som kan få betydning for den framtidige utformningen av EUs regionalpolitikk.

Ministerrådet har fastslått at en ønsker å videreføre det felles nordiske bidraget til finansieringen av grenseregionene - selv om flere grenseregioner skulle få betydelige midler fra EUs INTERREG-program. Det grenseregionale samarbeidet som Norden har solide erfaringer med i over tyve

år, vil bli vesentlig styrket når flere regioner får betydelige midler fra EU. Ministerrådet vil legge forholdene til rette for at grenseregionene kan delta aktivt i felles kunnskapsoppbygging og erfaringsutveksling når det gjelder planlegging, organisering og iverksetting av prosjekter.

De nordiske land og selvstyrende områder har fra og med 1995 et nært samarbeid med Highlands and Islands Enterprise og European Research Policies Centre i Skotland. Samarbeidet omfatter utvikling av nettverk og prosjekter innenfor informasjonsteknologi, satsing på små- og mellomstore bedrifter, universitetsnettverk og utvikling av privat skogbruk. Fra nordisk side er man også opptatt av å utveksle kunnskap og erfaringer om landenes regionalpolitikk. Ministerrådet regner med at dette samarbeidet vil videreutvikles og styrkes i årene framover.

Fiskeri

Ministerrådet vil fortsatte det nordiske fiskerisamarbeide i relation til EUs fiskeripolitikk. Det nordiske fiskerisamarbeide vil bli videreutviklet som et kontaktforum mellom de nordiske lande, der er medlem af EU og de lande og selvstyrende områder, der ikke er medlemmer af EU. Ministerrådet vil lægge vekt på, at alle nordiske lande på denne måde løbende vil få relevant informasjon om EUs fiskeripolitikk, og at de nordiske lande, som er medlem af EU har mulighed for at udnytte den viden og kompetence, som besiddes i de øvrige nordiske lande.

Jord- og skogbrukspolitisk samarbeid

I jord- og skogbrukssektorens nye handlingsprogram for perioden 1996-2000 er samarbeid med sikte på å støtte landenes deltagelse i internasjonale organer et hovedsamarbeidsområde. Ministerrådet anser at samarbeid i EU-spørsmål i mange saker vil være hensiktsmessig, og vil spesielt ta europeiske spørsmål av langsiktig karakter opp til drøftelse. Ministerrådet anser at samråd om skogspørsmål er blitt særdeles viktig etter at Finland og Sverige er blitt medlemmer av EU.

Ut over de politiske drøftelser vil nordisk samarbeid bli konsentrert til avgrensede prosjekter, for eksempel pilotprosjekter på områder hvor det tilstrebes europeiske løsninger, samt seminarer, utredninger og ad-hoc-arbeidsgrupper på områder hvor landene har felles interesser eller forutsetninger. For eksempel vil Ministerrådet arbeide for å påvirke utviklingen i EU med hensyn til dyrevern og husdyrmiljø.

På forskningsområdet vil Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning og Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning i sin virksomhet legge økt vekt på nordisk samordning i forhold til de europeiske forskningsprogrammer.

Økonomi- og finanspolitiske spørsmål

EU-spørsmål tillegges stor politisk vekt innen det nordiske økonomiske og finansielle samarbeidet. Spørsmål om EUs løpende økonomisk-politiske

samarbeide samt spørsmål om skatter, avgifter, miljøøkonomi, finansielle tjenester og budsjett er aktuelle i forbindelse med uformelle samråd og informasjonsutveksling på den nordiske dagsorden. I de tilfeller hvor sammenfallende interesser finnes i EU-spørsmål, tas det sikte på å identifisere disse på et tidlig stadium i saksbehandlingsprosessen med sikte på å fremme nordisk interesse. I lys av at alle land vil arbeide med nasjonal gjennomføring av EU/EØS-direktiver er det også viktig å videreutvikle lovgivningssamarbeidet.

Innsatser for å øke vekst og sysselsetting vil bli mer fremgangsrike om de gjennomføres i et bredere internasjonalt samarbeide. Det vil fortsatt være behov for et tett nordisk samråd om oppfølgingen av EUs Hvitbok (fra desember 1993) om tiltak for å fremme vekst og sysselsetting.

Transport, infrastruktur og trafikksikkerhet

Transportspørsmål av nordisk interesse har i økende grad blitt gjenstand for drøftelser innenfor det voksende europeiske transportsamarbeidet og dette preger Ministerrådets dagsorden. Ministerrådet vil koordinere det nordiske vei- og jernbanenettet med utviklingen i det øvrige Europa, bl.a. med utgangspunkt i planene for Den nordiske triangelen. I samarbeidet om trafikksikkerhet legges det vekt på oppgaver som er knyttet til forslag til EUs rettsaker og om gjennomføringen av vedtatte rettsaker.

Bygg- og bostadspolitisk samarbeide

Ministerrådet tar opp aktuelle spørsmål for behandling og utgör en bro mellom Norge og Island. Samarbeidet mellom byggmyndigheterna utnyttes for å påverka utarbeidningen av byggstandarder av nordisk interesse (klimatforholdene, snølast) og for nordisk tilpassning av direktiv. Prenormativ forskning har herved stor betydelse.

3 NORDEN OCH DESS NÄROMRÅDEN

Alment

Vedtagelsen på Reykjaviksessionen af, at nærømrådesamarbejdet udgør den tredje søjle i det nordiske samarbejde betyder en styrkelse af nærømrådesamarbejdet som tværsektoriel dimension i Ministerrådets virksomhed. Statsministrene understregede allerede i deres udtalelse i januar 1995 betydningen af et fortsat politisk samarbejde med nærømråderne i Baltikum og Rusland med den hensigt at fremme den demokratiske udvikling og disse ømråders nærmere tilknytning til Vest-Europa.

Samarbejdsministrenes vedtagelse af et dokument vedrørende styring af Ministerrådets virksomhed i nærømråderne i juni 1994 danner baggrund for det framadrettede arbejde med en nordisk nærømrådestrategi. Samarbejdet med Baltisk Ministerråd, der påbegyndtes i 1994, udvikles gennem særlige satsninger, der løftes frem fra baltisk side. Ministerrådet

agter endvidere at fortsætte og udbygge perspektivering af de samlede nærømrådeerfaringer blandt andet i samarbejde med Nordiska Råd om prioriterede temaområder.

Ministerrådets videre satsninger i nærømråderne skal som første målsætning fremme demokrati, menneskerettigheder, ligesom udvikling af social tryghed såvel som overgang til en fungerende markedsøkonomi skal vægtes. I første række prioriteres, at indsatserne i Nordens nærømråder afgrænses i forhold til bilaterale samarbejdsprogrammer og kompletterer disse og andre regionale og mellemstatslige initiativer. Ministerrådet agter endvidere fremover at lægge vægt på koncentration og synliggørelse af indsatserne i nærømråderne.

De Nordiske informationskontorer i hver af de tre baltiske hovedstæder og i St. Petersborg varetager en central rolle som formidlere af kultur og kulturel kontakt mellem Norden og Nordens nærømråder.

Informationskontoret i St. Petersborg vil i samarbejde med Ministerrådets kontakt til Barentsregionen løfte indsatsen i Nordvestrusland. I årene fremover skal informationskontorenes rolle således styrkes i udviklingen af det kulturelle og uddannelsesmæssige samarbejde med Nordvestrusland og Baltikum. Kulturformidlende institutioner i Norden og nordisk kulturformidlende indsatser i udlandet skal i højere grad ses som gensidigt supplerende indsatser og danne baggrund for et dynamisk nordisk kulturformidlende netværk.

Kontorene medvirker aktivt i gennemførelsen af de fleste samnordiske projekter som retter sig mod nærømråderne. Gennem deres lokalkendskab og nærhed har informationskontorerne netop særlige forudsætninger for at afveje den nordiske nytte i nærømrådesamarbejdet. I det videre arbejde i nærømråderne skal informationskontorerne derfor på det kulturelle såvel som på de øvrige fagektorielle områder yderligere virke for samordning og effektivisering af Ministerrådets satsninger.

Informationskontorenes vidtforenede kontakter i værtslandet bidrager til udviklingen af kontakter på det folkelige niveau og styrker dermed det brede kulturelle samarbejde, der også fremover vil stå centralt i nærømrådesamarbejdet. I værtslandene arrangerer informationskontorerne desuden støtte til undervisning i nordiske sprog på forskellige niveauer, kulturarrangementer med nordisk profil, oversættelse af nordisk litteratur etc. samt seminarer og konferencer inden for en bred vifte af det kulturelle spektrum. På projektniveau vil Ministerrådet virke for en større profilering og samling af indsatserne, således at en mere langsigtet opbyggelse af netværk mellem nordiske kulturelle institutioner og projekter og tilsvarende i nærømråderne prioriteres.

Det program om samarbejde i det arktiske området, som forventes være klart ved årsskiftet 1995/96, vil angive retningslinjerne for de samlede nordiske indsatser i Arktis i de nærmeste år.

3.1 Kultursamarbetet

På baggrund af det styrkede kulturelle samarbejde med Nordens nær-områder agter Ministerrådet at udfærdige et program for de kommende års kulturpolitiske indsatser i nærområderne.

Ministerrådet agter kontinuerligt at følge det kunstneriske netværks-samarbejde, som er under udvikling i Nordens nærområder og Östersø-samarbejdet, og i denne sammenhæng arbejde for en styrkelse af den samnordiske dimension.

Den særlige kultursatsning i Baltikum, der inleddes i Arbejdsprogram for Nordens nærområder 1995 videreføres og styrkes i de nærmeste år. Ministerrådet bestræber sig således på, at de kommende års kulturinitiativer får større tyngde og synlighed. Dette vil ikke bare medføre en styrkelse af de nuværende indsatser i det kulturelle samarbejde inden for litteratur, billedkunst, teater, filmkunst og sprogundervisningen. Som baggrund for den øgede kultursatsning i Baltikum ligger endvidere et ønske om at sprede kultursamarbejdet geografisk, således at det nordiske nærvær også bliver synligt i de baltiske provinser. Arbejdet dels med større målrettede kultursatsninger i Baltikum og den sideløbende bestræbelse på at søge en bredere forankring af kultursamarbejdet, således at landzoner og periferi inddrages, vil tegne Ministerrådets kultursatsninger i nærområderne de kommende år.

På film- og TV-området er det et klart behov for forsterkning av allerede etablerede samarbejdstiltak samt *nye* samarbejdsformer. Film- og TV er sterke kulturbærere, og vil i større grad enn hittil bli utnyttet for å skape kulturell dialog mellom Norden og nærområdene og samhandling mellom film- og TV-profesjonelle i Norden og nærområdene. Tiltak for å skape utveksling mellom barn og unge i Norden og nærområdene vil bli særlig prioritert. Økt samarbeid på disse områdene kan dessuten bidra til å styrke Norden samt nærområdene som en medieregion i Europa, innen et europeisk medielandskap som nettopp nå befinner seg i en rivende utvikling, på bakgrunn av EU-initiativer på området og den teknologiske utviklingen i medie-, data- og teleindustrien. Det vil bli lagt vekt på at nye tiltak gjennomføres via allerede eksisterende nordiske samarbeidsorganer.

Nordisk Journalistcenters videreutdanningstiltak på medieområdet kommer til å fortsettes og utvikles. Utdanningstiltakene har en viktig funksjon i oppbyggingen av frie og demokratiske medier i områdene.

3.2 Utbildning och forskning

Genom den förstärkta budgeten för Nordens närområden har anslaget till utbildnings- samarbetet i Nordens närområden kunnat förhöjas. Den nordiska stipendieordningen för Baltikum och nordvästra Ryssland stöder utvecklingen av utbildnings- och forskningsnätverk mellan Norden och närområdet och skall ses som ett aktivt instrument i arbetet att bromsa s.k. "brain-drain". Stipendieordningens stöd till studenter, lärare och forskare

samt till tjänstemannautbyte är ett viktigt instrument i den pågående omvandlings- och demokratiseringsprocessen i närområdet.

En fördjupning av samarbetet med Baltikum och nordvästra Ryssland skall också uppnås genom att aktivt stimulera studerande och forskare i de samsarbetsaktiviteter som stöds av NorFa (Nordisk Forskarutbildningsakademi) och NORDPLUS-programmet. Intensivkurser finansierade av de båda stödordningarna öppnas i ökande omfattning för deltagare från närområdena. Från och med 1995 kommer också ett antal nordiska forskarkurser att förläggas direkt i Baltikum.

Samtidigt möjliggörs ytterligare insatser för att bidra till vidareutbildning av lärare enligt önskemål från de baltiska utbildningsministrarna. Ministerrådet har i mars 1995 lagt fast en handlingsplan: "Teacher Training in the Baltic States - Nordic plan of action" som tagits fram i nära samarbete med utbildningsministerierna i Baltikum.

Alla insatser utgår ifrån initiativ och uppsättning av projekt styrda från den baltiska sidan. De nordiska informationskontorens chefer kommer att medverka som kontaktpersoner bl.a. vad gäller utbetalning av medel för de projekt som konkretiseras enligt handlingsplanen.

Nordiska språk- och informationscentret kommer under perioden att genomföra en rad utbildnings- och studieprogram inom biblioteksområdet och språkområdet. Programmet inkluderar bland annat språkmetodik, läromedelsteknik och utbildning av tolkar.

Nordens folkliga akademi (NFA) har stått som ansvarig för en baltisk sommarakademi. NFA kommer inom sitt verksamhetsområde i det nordiska utbildningssamarbetet fortsatt att ha en koordinerande och utvecklande roll i arbetet med baltiska insatser bland annat genom Sommarakademien.

Flera av Ministerrådets forskningsprogram har som väsentliga element att främja forskningssamarbetet med de nordiska närområdena. Inom det nordiska miljöforskningsprogrammet 1993-97 är delprogrammet för Östersjöområdet koncentrerat till miljöproblemen i Rigabukten och dess avrinningsområden och hur dessa påverkar Östersjön. Detta program är ett tätt samarbete mellan nordiska och baltiska forskningsinstitutioner. Enskilda projekt i det Arktisk-humanistiska forskningsprogrammet 1993-97 involverar också forskare från Ryssland.

3.3 Miljö

Støtte til løsning af miljøproblemerne i Nordens nærområder er højt prioriteret i Ministerrådets miljøsamarbejde. Indsatsen skal ske såvel gennem politisk indflydelse på beslutninger i Norden og internationalt, som gennem konkrete bidrag til gennemførelse af miljøforbedrende projekter.

Ministerrådet vil arbejde for, at Østersøprogrammet indenfor HELCOM omsættes i konkrete tiltag. I arbejdet efterstræves man en økad samordning av det nordiska stödet även i förhållande till internationella finansieringsinstitutioner som NIB, NEFCO, IBRD og EBRD.

Ministerrådet anser det som særdeles vigtigt at reducere de omfattende miljøulemper, som har sit ophav i Nordvest-Rusland, og som i betydelig grad påvirker det nordiske område, å bedre atomsikkerheten, at hindre lækage fra dumpet og lagret radioaktivt affald samt bidra til kompetanseutvikling gjennom forsterkning av de strukturelle og administrative forutsetningene for miljøforbedrende innsatser i nærområdene og at sikre en bæredygtig økonomisk utvikling i regionen som grundlag for social velfærd og politisk stabilitet.

På grundlag af arbejdet indenfor Rovaniemi-processen, specielt den problemkortlægning, som foretages indenfor rammerne af det arktiske miljøovervåkingsprogrammet (AMAP) vil Ministerrådets rolle i opfølgningen af de mest akutte forureningsproblemer videreudvikles og konkretiseres, jfr. utpegede hot spots i NEFCO's kortlægning af miljøproblemerne i Barentsregionen og HELCOM's Østersøhandlingsprogram.

Ministerrådet vil arbejde for, at der fremskaffes midler til finansiering af operative miljøtiltag i Nordens nærområder udover de rammer nærområdeprogrammet tilbyder.

Etter anmodning fra miljø- samt økonomi-/finansministrene vil NIB og NEFCO i løpet av 1995 komme med forslag til opprettelse av en nordisk lånefasilitet med 100% risikoavløfting samt en fasilitet for at "mykgjøre" finansieringen av miljøprosjekt for at forsterke den nordiske miljøinnsatsen i nærområdene.

Ministerrådet vil i perioden fokusere på miljøspørsmål i det arktiske området. Det er vigtigt at sikre en felles nordisk innsats for bevaring av den arktiske floraen og faunaen, bevaring av det arktiske havmiljø, at utvikle modeller for en lokal affallshandtering, samt utarbeide retnings-linjer for utøvelse av arktisk miljøkonsekvensvurdering.

3.4 Medborgarnas rättigheter

Social- og sundhed

Ministerrådet lægger vægt på at fortsætte dette samarbejde på både social- og sundhedsområdet. Det er lykkedes at etablere et godt og velfungerende samarbejde med nærområderne på en lang række specifikke områder. De fleste aktiviteter er forankret i sektorens samarbejdinstitutioner, og man vil fortsat styrke disse aktiviteter for at kunne skabe samarbejdsprojekter, der er langsigtede og vil kunne give værdier til større målgrupper. Dette omfatter eksempelvis uddannelse af ledere/nøglepersoner inden for såvel social- og sundhedssektoren, udvikling af statistiksystemer, samarbejde med henblik på forbedring af lægemiddelsituationen og samarbejde om revision af lovgivning, hvor demokratiske og retssikkerhedsaspekter tilgodeses i højere grad.

Arbejdsmarked og arbejdsmiljø

Det nordiske arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområde har værdifulde bidrag at tilbyde til Nordens nærområder. Ministerrådet anser det for vigtigt også fremover at bidrage til den udvikling, der pågår i Nordens Nærområder. I dette samarbejde bør en central del derfor bestå i at formidle kendskab til områder, der afspejler de nordiske sociale, demokratiske samfundsstrukturer. Dette omfatter indretningen af arbejdsformidlingsvirksomhed, arbejdsmarkedsuddannelse, arbejdstilsyn, arbejdsmiljølovgivning og kompetenceudvikling vedrørende spørgsmål omkring integrering af flygtninge og indvandrere.

Konsument

En netop nedsat nærområdegruppe i konsumentsektoren færdigør i løbet af 1995 en plan for konsumentsektorens aktiviteter i området. Denne plan igangsættes i 1996, og forventes gennemført i år 2000. Planen tager bl.a. udgangspunkt i opbygningen af et netværk for kontrol og håndhævelse af forskrifter og regler, men omhandler tillige miljømærkning/forbrug og miljø, finansielle tjenester, forbrugerundervisning og -information samt organisering af forbrugerpolitiske institutioner.

Levnedsmidler

I 1994 nedsatte Embetsmannskomiteén for Levnedsmiddelspørgsmål en Baltikumgruppe, som udarbejder planer for det nordiske levnedsmiddelsamarbejds aktiviteter i Baltikum. Planen gir muligheder for at arbejde målrettet med hjælp til Baltikum. Første del af handlingsplanen udføres i 1996 med opbygning af et nordisk-baltisk netværk, som skal være det bærende element i levnedsmiddelsektorens arbejde med nærområdespørgsmål.

Jämställdhet

Jämställdhetsaspekterna bör integreras i alla aktiviteter som förverkligas i närområdet. NMR satsar dessutom på specifika jämställdhetsprojekt.

Jämställdhetsaspekten kan med fördel integreras i kultur- och socialpolitiska projekt och kan även tas i beaktande i utbildnings- forsknings- och mediasamarbetet. Speciell uppmärksamhet bör riktas på möjligheten, att för kvinnor skapa förutsättningar för att etablera sig som småföretagare inom ramen för det industri- och finanspolitiska samarbetet. Jämställdhet mellan könen skall även beaktas vid beviljandet av stipendier för ämbetsmän och parlamentariker.

Samarbetet med de baltiska länderna kommer att fortsätta med en rad statistikseminarier samt samarbetsprojekt gällande jämställdhetslagstiftning och regelverk som förbjuder diskriminering av kvinnor. Samtidigt stöds även en utbyggnad av de nordiskt-baltiska kvinnoätverken.

Samarbete med kvinnogrupper och myndigheter ansvariga för kvinno- och jämställdhetsfrågor i S:t Petersburgsområdet och Barents regionen (speciellt gäller det samekvinnornas samarbete) kommer att påbörjas.

Lagstiftning

Ministerrådet önskar stödja en gynnsam utveckling av samhällsbyggandet och tillskapa en rättslig struktur på rättsäkerhetens grundval i de baltiska länderna. Det är därför viktigt att erbjuda de baltiska länderna bistånd i form av rättsutvecklingsbistånd.

Det samnordiska stödet kommer de närmaste åren att främst utgå i form av inköp av juridisk litteratur som sänds till domstolar och lärosäten i de baltiska länderna. Därtill kommer experthjälp och kunskapsöverföring i olika former, bl.a. genom anordnande av gemensamma kurser och seminarier i viktiga rättspolitiska frågor.

Genom löpande information och samordning av ländernas insatser kommer effekterna av det rättsliga stödet på nordiskt plan att optimeras. Baltiska ministerrådets tillkomst har dessutom skapat organisatoriska förutsättningar före en fortlöpande dialog kring vidareföringen av det nordiska rättsutvecklingsbiståndet.

3.5 Ekonomi

Energipolitisk samarbeid

De nordiske landene er aktivt involvert i arbeidet for en mer miljøriktig energiforsyning i Østersjø- og Nordkalottområdet. Alvoret i miljøsituasjonen i området tilsier fortsatt innsats for å bidra til redusert forurensning fra energisektoren. Ministerrådet understreker at den nordiske innsatsen må sees i nær sammenheng med den samlede internasjonale innsats. Koordinering av internasjonale tiltak er viktig, og eksisterende samarbeidsorganer i og utenfor Norden bør anvendes aktivt til utveksling av informasjon om planlagte og eksisterende initiativer.

Ministerrådet legger vekt på arbeidet med klimaspørsmål i relasjon til Norden og nærområdene. Tiltak i klimasammenheng kan også medføre andre miljøforbedringer i nærområdene, f.eks. redusert utslipp av svovel.

Ministerrådet vil virke for forhøjet energieffektivisering og etablering af miljøvenlige energiesystem i nærområdene.

Näringspolitiskt samarbete

Samarbetet med närområdena är en viktig del av det näringspolitiska samarbetet. Ministerrådet har därför för avsikt att se på mer övergripande frågor om Östersjöns ekonomiska utveckling.

Ministerrådet kommer att fortsätta den inledda dialogen med de baltiska industriministerna genom ad hoc nordiska baltiska ministermöten. Också dialogen med de baltiska ministerierna om industripolitiska frågor, som har förts under en rad seminarier, kommer att fortsättas. Minister-

rådet avser vidare att överväga utväxling av experter på näringslivsområdet mellan Norden och Baltikum.

Ministerrådet lägger vikt vid att utveckla det näringspolitiska samarbetet med närområdena genom det industriella aktionsprogrammet. Det industriella aktionsprogrammet har etablerats och utvecklas i ett nära samarbete med närområdena med sikte på att dels främja omställningsprocessen till marknadsekonomi, dels samarbetet mellan näringssektorn i närområdena och i de nordiska länderna.

Praktikantordningen Nordpraktik omfattar de baltiska staterna omfattar S:t Petersburgområdet och Barentsregionen. Seniorkonsulternas expertis kommer att introduceras genom en rad konkreta projekt i Barentsregionen. Om en TV-serie om marknadsekonomi för de baltiska staterna utfaller väl, kommer en rysk version att övervägas.

Ett samarbete pågår med OECD om direkta investeringar och handelsströmmar mellan de nordiska länderna och närområdena. Detta samarbete kommer att följas upp genom policyorienterade konferenser. Ett exportutvecklingsprojekt, som siktar till att förbättra utvalda företags exportkapacitet har genomförts i Estland. Projektet övervägs nu även för Lettland.

Behovet av ledarskapsutbildning i närområdena uppmärksammades på NMR:s närområdeskonferens 1995, varför ett konkret förslag håller på att utvecklas. Vidare kommer det materialteknologiska samarbetet med St Petersburg via Nordiska industrifonden samt det provningstekniska samarbetet med Baltikum via Nordtest att fortsättas.

Fiskeri

Ministerrådet vil fortsætte sin aktive deltagelse i og støtte til samarbejdet med alle lande omkring Østersøen inden for rammerne af BAFICO (Baltic Fisheries Cooperation). Samarbejdet er opbygget omkring seminarer og konferencer om fiskeripolitiske emner, som har bred og aktuel interesse for landene omkring Østersøen, og ikke overlapper arbejde som udføres i andre internationale organer.

Ministerrådet vil vurdere muligheden for at udvide samarbejdet med Nordens nærområder til andre regioner f.eks. i det Nordatlantiske/-arktiske område (Rusland, Canada) med henblik på samarbejdsinitiativer, som kan forbedre forvaltningen af og informationsudvekslingen vedrørende marine ressourcer af fælles interesse.

Jord- og skogbruk

Ministerrådet vil videreutvikle jord- og skogbrukssamarbeidet med Baltikum og Russland, og nærområdesamarbeidet er utpekt som et hovedsamarbeidsområde i sektorens nye handlingsprogram for perioden 1996-2000.

Det viktigste bidrag i det nordiske samarbeidet er kompetanseoverføring, spesielt forskning, undervisning og utvikling av systemer for kunnskapsformidling.

Et annet sentralt samarbeidsområde er landbruksmiljø, hvor de nordiske land og landene i nærområdene i øst har felles interesser og utford-

ringer. Eksempelvis har Norden, Baltikum og Russland, sammen med øvrige Østersjøland, et felles ansvar for miljøtilstanden i Østersjøen. Ministerrådet vil utvikle et miljøpolitisk samarbeid i nærområdene, med særlig vekt på at jordbruksproduksjonen må utvikles etter bærekraftige retningslinjer.

Samarbeidet med de baltiske land om bevaring av genetiske ressurser vil bli videreført. Situasjonen for baltisk genressursmateriale er kritisk, og samarbeidet med sikte på å gjenoppbygge det nasjonale bevaringsarbeidet er kommet godt igang.

Ministerrådet vil også innlede samarbeid med nærområdene om skogs- og skogbruksprogram, som er et av innsatsområdene i sektorens handlingsprogram.

Ministerrådet vil arbeide for en nærmere koordinering av de nasjonale programmer for jord- og skogbruksprogram i nærområdene. Bilaterale og samnordiske innsatser må ses i sammenheng, slik at en bedre ressursutnyttelse kan sikres.

Bygg- og bostadspolitisk samarbeid

I övergången till marknadsekonomi spelar bygg- och bostadssektorn en stor roll för att hjälpa invånarna i närområdena att ta ett större ansvar för sin närmiljö, öka energihushållningen i bygg- och bostadsbeståndet och genom moderna fastighetsförvaltning skapa förutsättningar för när demokrati

Ministerrådet har antagit en handlingsplan för närområdessamarbeid inom bygg- och bostadssektorn. Samarbeidet bör utgå från de behov som de berörda länderna uttrycker och föreslås omfatta skapande av marknader för fastigheter, byggande och bostäder. I detta arbete skall nordiska välfärdsmodeller, resurshandtering och energisparande samt utbildning och kunskapsöverföring beaktas.

Økonomi- og finanspolitiske spørsmål

Ministerrådet er igang med å vurdere det videre forløp av Det baltiske investeringsprogram (BIP). Programmet ble etablert for perioden 1992 til 1995 med det formål å kanalisere ca 100 millioner ECU i teknisk bistand og til finansiering av investeringer i små og mellomstore bedrifter. Programmet fremtid vil bli diskutert på et fellesmøte med de baltiske finansministre i oktober 1995.

Ministerrådet har satt i gang visse tekniske bistandstiltak for de russiske nærområdene. Nopef har fått tildelt midler til en forsøksordning med støtte til før-investeringsstudier og det er inngått en avtale med EBRD om oppbygging av administrativ støtte (Turn Around Management Programme) til et utvalg russiske bedrifter. Spørsmålet om viderføring av disse aktiviteter vil bli aktualisert i 1996.

I lys av at Sverige og Finlands nå også er medlemmer av EU er det blitt enda viktigere å fremme finansiering fra EUs Phare- og Tacis-programmer til prosjekter i nærområdene.

Samarbeidet med de baltiske land foregår også innenfor rammen av andre multilaterale institusjoner. I Verdensbanken og i Valutafondet har de nordiske og baltiske land en felles representasjon (en valgkrets), og i EBRD er de baltiske land representert ved de nordiske direktører. Ministerrådet vil arbeide for at dette nordisk-baltiske samarbeide i bredere internasjonale fora utdypes etter hvert som de baltiske lands kompetanse på området utvikles.

Transport, infrastruktur og trafikksikkerhet

I lys av alvorlige problemer med trafikksikkerheten i Baltikum og de øvrige Nordens nærområder vil Ministerrådet bidra til at det utarbeides og gjennomføres handlingsplaner for å øke trafikksikkerheten i området.

B. BUDGET FÖR 1996

Ministerrådets budgetförslag för 1996 är beräknat i 1995 års prisnivå. Det betyder att alla nivåer och förändringar mellan 1995 och 1996 är direkt jämförbara. Samarbetsministrarna beslutade i februari 1995 att det inte kommer att ske någon prisjustering inför 1996 års budget. Detta innebär att ingen hänsyn tas till förändrade löne- eller prisnivåer. Det kommer alltså inte ske någon automatisk indexuppräknings för 1996. För institutioner och projekt med kontrakt betyder detta att deras kontrakt ändras. Förslaget innebär en budget för 1996 på 707,9 MDKK. Detta är en minskning av budgeten med 11 MDKK jämfört med 1995.

Särskilda satsningsområden i budgeten

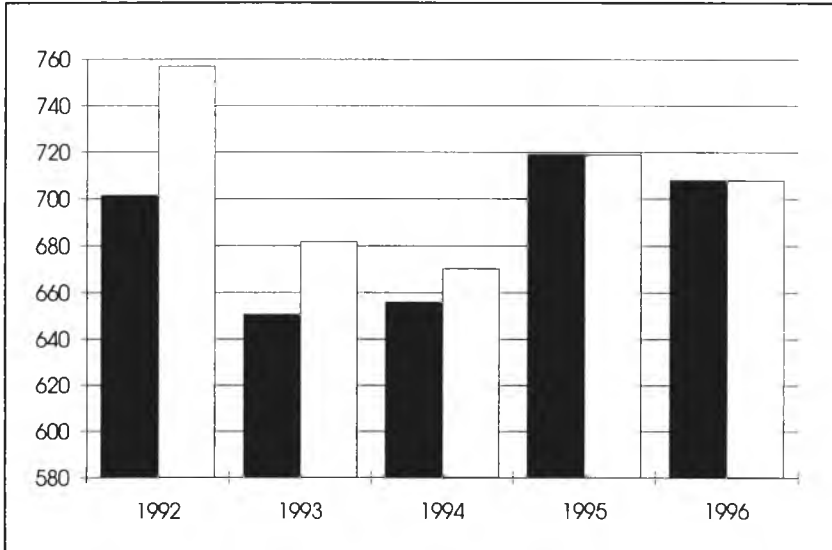
I samarbetet inom Norden skall en fortsatt satsning ske på kultur och undervisning. Det är fastlagt att det fortsatta nordiska samarbetet även bör riktas in på att knyta *Västnorden* nära till övriga Norden. Redan idag finns ett utvecklat samarbete på en rad områden. Som exempel kan nämnas:

- Inom kultur och utbildning sker bla elevutväxling, stipendieprogram för högskola resp gymnasiehögskola, lärarkurser, kulturutbyte, stöd via de nordiska husen, m.m.
- Idrottssamarbetet stöder särskilt Västnorden
- Nordiska kulturfonden stöder Västnorden
- Fiskerisektorn har flera projekt
- Inom miljöområdet finns projekt som uppmärksammar Västnorden och Arktis
- Inom regionalsektorn ges stöd till det nyetablerade NAS (Nord Atlantiska samarbetet)

När det gäller stöd till det arktiska området sker i årets budget en särskild satsning på 1 MDKK genom att en uppföljning av den arktiska rapporten skall genomföras.

Ministerrådets samlade insatser på våra *närområden* omfattar dels de aktiviteter som samarbetsministrarna beslutar om inom ramen 50 MDKK, dels satsningar som finansieras via de olika sektorernas projektmedel.

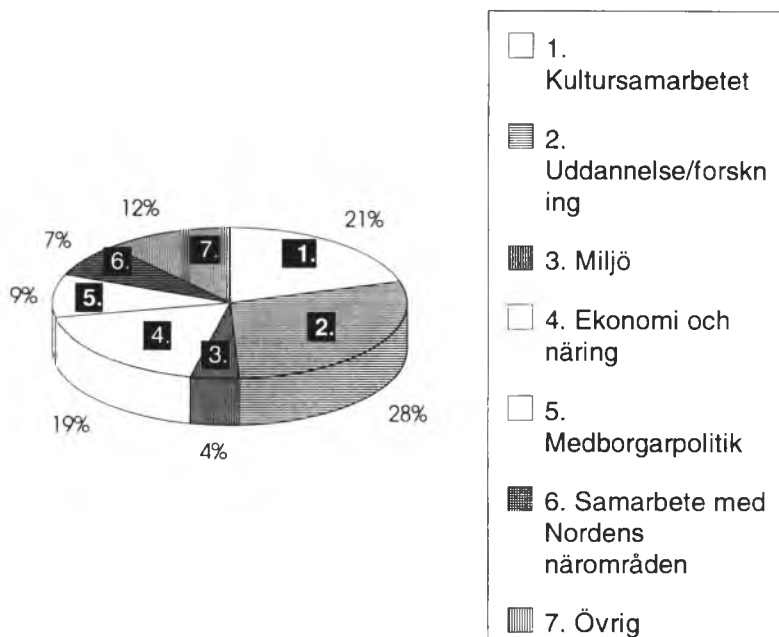
Budgetens utveckling under 1992-1996

	MDKK	1992	1993	1994	1995	1996
■	Nominella priser	701,5*	650,7	655,9	718,9	707,9
□	1995 års priser	756,9	681,6	670,3	718,9	707,9

* 1992 var det sista året för finansiering av aktiviteter inom den ekonomiska handlingsplanen "Ett starkare Norden" 1989-1992. Anslaget för 1992 var 52,5 MDKK.

Budgetens fördelning för 1996 på olika satsningsområden

Kultur-, utbildnings- och forskningssektorernas andel av budgeten är 49 % (inkl. bioteknologi och miljöforskningsprogram). Budgeten fördelas på *projektmedel*: 56,5%. *Institutionsanslag*: 36,0%. *ministerrådssekretariatet*: 7,5%. Sekretariatets administrationskostnader har sjunkit kraftigt på senare år. År 1990 uppgick sekretariatets administration till drygt 11 % av totala budgeten.

Kontraktstyrningen togs i bruk 1991 med tre institutioner. År 1995 har arbetet med att mer långsiktigt modernisera styrningssystemet vidare tillämpats enligt samarbetsministrarnas beslut och intentioner. Totalt är det 44 institutioner/projekt i det nordiska samarbetet som arbetar med fleråriga kontrakt. Sju institutioner har under 1995 inlett sin andra kontraktperiod. Systemet med kontraktstyrning kommer 1996 att omfatta alla institutioner och ett antal projekt.

Syftet är att hitta bättre former för dialog och samarbete mellan institutionerna och ministerrådet, samt att ge bättre underlag för politiska beslut. Det är framför allt två moment som präglar kontraktstyrningssystemet; *kontraktet* som reglerar uppdragets innehåll och resurstillskott och den systematiska *redovisningen* som återför resultatet i förhållande till åtagande och insatta resurser efter verksamhetsperioden. Detta sker varje år och ministerrådet rapporterar vidare om eventuella avvikelser till Nordiska Rådet.

I en separat bilagadel redovisas status avseende kontraktsverksamhet. Denna färdigställs i september 1995.

Budgetens inkomster

Nordiska ministerrådets verksamhet finansieras till den helt övervägande delen av direkta bidrag från länderna, som inbetalas enligt en särskild fördelningsnyckel. Denna beräknas på basis av respektive lands andel av den samlade bruttonationalinkomsten till faktorpris i Norden för de två senast kända åren, nämligen 1992 och 1993.

1000-tal DKK	Budget	Budget	Fördelningsnyckel
	1995	1996	1996
Avgift av lön	5 900	5 900	
Ränteintäkter	20 000	17 500	
Övriga inkomster/ (ev. förluster)	800	800	
De nordiska ländernas bidrag	692 225	683 725	
Danmark	149 521	164 094	24,0 %
Finland	128 754	113 498	16,6 %
Island	6 922	7 521	1,1 %
Norge	127 369	133 326	19,5 %
Sverige	279 659	265 285	38,8 %
Summa	718 925	707 925	100%

Kommentar:

Avgift av lön, avser den avgiftspliktiga lönesumman för de anställda vid sekretariatet.

Ränteintäkter

Storleken av de ränteintäkter som skapas beror på hur likviditeten ser ut under loppet av året och hur ränteläget utvecklas. Budgeten för ränteintäkterna för 1996 är mindre än för 1995 och 1994 eftersom räntenivån har stabiliserat sig efter ett fall under våren 1994. Resultatet för 1994 var att ränteintäkterna knappt nådde upp till 20 MDKK. Det finns dessutom inte några tecken på att räntenivån kan förväntas stiga i någon större utsträckning.

Övriga inkomster

Under denna inkomstpost redovisas återbetalningar av projektmedel från olika förvaltningsorgan och ej disponerade medel från tidigare år hos institutionerna.

Budgetens utgifter

Tabell 1

Löpande priser TDKK	1996 TDKK	1996 %	1995 TDKK	1995 %	Differens 1995/1996
1 Kultursamarbetet	145 434		141 907		3 527
Projektmedel	100 154	69	104 374	74	
Institutioner	45 280	31	37 533	26	
2 Uddannelse/forskning	203 958		204 586		-628
Projektmedel	140 008	69	139 563	68	
Institutioner	63 950	31	65 023	32	
3 Miljö	30 500		33 897		-3 397
Projektmedel	30 500	100	33 897	100	
4 Ekonomi och näring	131 278		135 518		-4 240
Projektmedel	46 228	35	48 006	35	
Institutioner	85 050	65	87 512	65	
5 Medborgarpolitik	64 299		67 049		-2 750
Projektmedel	28 767	45	31 646	47	
Institutioner	35 532	55	35 403	53	
6 Samarbete med Nordens närområden	50 000		51 100		-1 100
Projektmedel	41 580	83	41 902	82	
Institutioner	8 420	17	9 198	18	
7 Övrig verksamhet	82 456		84 868		-2 412
Projektmedel	16 575	20	17 238	20	
Institutioner	65 881	80	67 630	80	
Totalt	707 925		718 925		-11 000
Projektmedel	403 812	57	416 626	58	
Institutioner	304 113	43	302 299	42	

OBS! P.g.a. reformarbetet är följande omflyttningar gjorda för 1996:

- Fiskeri har flyttats från eget satsningsområde till ekonomi och näring
- Juridiska frågor har flyttats från eget satsningsområde till medborgarpolitik

Tabell 2

	Löpande priser TDKK	1996	1995	DIFFERENS
1	Kultursamarbetet	145 434	141 907	3 527
1.1	Nordisk Kulturfond	22 000	21 973	27
1.2	Projektmedel	26 518	26 571	-53
1.2.1	Dispositionmedel	2 468	2 708	-240
1.2.2	Nordiskt film- och mediasamarbete	5 500	5 314	186
1.2.3	Språksamarbete	850	1 022	-172
1.2.4	Barn och ungdom	4 800	4 599	201
1.2.5	Samarbete på konstområdena	4 600	4 241	359
1.2.6	Folkligt kultursamarbete	1 900	2 555	-655
1.2.7	Nordisk profilering i Europa och Norden	1 900	2 044	-144
1.2.8	Sessionsländernas kulturprogram	3 500	4 088	-588
1.2.9	Tvärsektoriell projekt verksamhet	1 000	0	1000
1.3	Tidsbegränsade program och generella stödordningar	51 636	51 006	630
1.3.1	Nordiska litteratur och bibliotekskomittén, inkl. litteraturpris	5 532	5 532	0
1.3.2	Nordiska konst- och konstindustrikomittén	3 408	3 208	200
1.3.3	Nordisk Film- och TV-fond	17 941	17 180	761
1.3.4	Ledningsgruppen för kultur- och massmedia	3 139	3 139	0
1.3.5	Nordisk ungdomskommitté	4 691	4 691	0
1.3.6	Nordiskt idrottssamarbete	1 011	1 211	-200
1.3.7	Nordiska kulturprojekt utomlands	6 000	6 132	-132
1.3.8	Samiske kulturåtgärder	2 144	2 044	100
1.3.9	Konst- och kulturcentrum i Nuuk	7 770	7 869	-99
1.4	Institutioner	45 280	42 357	2 923
1.4.1	Teater och Dans i Norden	6 534	6 477	57
1.4.2	Nordiskt Konstcentrum (NKC)	9 467	9 467	0
1.4.3	Nordens hus i Reykjavik	5 262	4 792	470
	därav för investeringar	360	0	
1.4.4	Nordens hus på Färöarna	8 772	7 966	806
	därav för investeringar	650	0	
1.4.5	Nordens institut på Åland	1 216	1 065	151
1.4.6	Nordens institut på Grönland (N.A.P.A)	3 850	3 831	19

	Löpande priser TDKK	1996	1995	DIFFERENS
1.4.7	Nordisk Journalistcenter (NJC)	3 070	2 811	259
1.4.8	Nordisk dokumentationscentral för massekommunikationsforskning (NORDICOM)	1 130	1 124	6
1.4.9	Nordisk musikkommitté (NOMUS) och Nordiska rådets musikpris	4 824 ¹	4 824	0
1.4.10	Dalsåsen - nordiskt konstnärscentrum	1 155	(490) ²	665
2	Utbildning och forskning	203 958	204 586	- 628
2.1	Projektmedel	21 252	22 274	-1 022
2.1.1	Dispositionsmedel	4 391	5 010	-619
2.1.2	Nordiskt skolsamarbete (NSS)	5 100	5 078	22
2.1.3	Språklig samarbete i Norden (NORDMÅL)	4 950	4 652	298
2.1.4	Norden-undervisning i utlandet	911	911	0
2.1.5	Nordiska kurser i språk och litteratur	1 900	1 880	20
2.1.6	Nordisk forskningspolitisk råd	2 500	3 206	-706
2.1.7	Bidrag til Nordisk Sommeruniversitet	1 500	1 537	-37
2.2	Tidsbegränsade program och generella stödordningar	118 756	117 289	1 467
2.2.1	NORDPLUS-Junior	5 402	5 402	0
2.2.2	Elevudveksling mellem vestnorden og det øvrige Norden	1 000	986	14
2.2.3	Styregruppen for nordisk voksenundervisning og folkeoplysning (FOVU) - herunder nordisk folkehøjskolestøtte	9 118	9 118	0
2.2.4	Norden och Europa - forskningsprogram	4 000	0	4 000
2.2.5	Ledningsgruppen for højere utbildning, (HÖGUT) - NORDPLUS programmet	30 056	30 056	0
2.2.6	Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA)	31 684	31 684	0

¹ NOMUS har flyttats från generella stödordningar till institutionssidan

² Dalsåsen fanns i Nordisk kunst- og kunstindustrikommitténs budget för 1995 (490.000 DKK)

	Löpande priser TDKK	1996	1995	DIFFERENS
2.2.7	Nordisk miljøforskningsprogram	26 700	26 705	-5
2.2.8	Bioteknologi	800	3 144	-2 344
2.2.9	Arktisk humanistisk forskning	3 000	3 112	-112
2.2.10	Ny informasjonsteknologi i undervisningen	3 000	3 035	-35
2.2.11	Kunst- og kulturcentret i Nuuk	3 996	4 047	-51
2.3	Institusjoner	63 950	65 023	-1 073
2.3.1	Nordens folkliga akademi (NFA)	5 750	5 729	21
2.3.2	Nordisk språksekretariat	1 650	1 708	-58
2.3.3	Nordiska språk- og informasjonscentret	3 750	3 940	-190
2.3.4	Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)	1 000	1 001	-1
2.3.5	Nordisk Samisk Institutt (NSI)	6 200	6 238	-38
2.3.6	Nordisk institut for teoretisk fysik (NORDITA)	16 000	16 755	-755
2.3.7	Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)	2 650	2 580	69
2.3.8	Nordisk Institutt for Sjørett (NifS)	2 400	2 369	31
2.3.9	Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS)	6 300	6 328	-28
2.3.10	Nordiska samarbetsorgan för vetenskaplig informasjon (NORDINFO)	5 200	5 299	-99
2.3.11	Nordisk vulkanologisk institut (NORDVOLC)	5 000	4 965	35
2.3.12	Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)	6 700	6 657	43
2.3.13	Nordiska samarbetskommittén for arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)	1 350	1 454	-104
3	Miljö	30 500	33 897	- 3 397
3.1	Prosjektmedel ¹	30 500	33 897	-3 397

¹ I tillegg til dette beløpet er det foreslått å bruke i alt 3,7 MDKK av bevilgningene til sektorene under satsingsområde Økonomi og næring til samarbeidet mellom miljøsektoren og berørte fagsektorer. Tar en hensyn til dette vil det totale beløpet som foreslås bevilget til miljørelevant samarbeide i 1996 bli på totalt 34,2 MDKK som er en mindre økning i forhold til 1995.

Löpande priser TDKK		1996	1995	DIFFERENS
4	Ekonomi och näring	131 278	135 518	-4 240
4.1	Energi/näring	75 250	76 573	-1 323
4.1.1	Projektmedel	6 000	6 333	-333
4.1.2	Institutioner	69 250	70 240	-990
4.1.2.1	Nordisk industrifond	57 900	58 281	-381
4.1.2.2	Nordtest	11 350	11 959	-609
4.2	Regionalpolitik	26 150	26 484	-334
4.2.1	Projektmedel	22 750	22 964	-214
4.2.2	Institutioner	3 400	3 520	-120
4.2.2.1	Nordisk institut for regional- politisk forskning (NordREFO)	3 400	3 520	-120
4.3	Jord- och skogsbruk	20 078	20 742	-664
4.3.1	Projektmedel	7 678	8 527	-849
4.3.1.1	Dispositionsmedel	6 678	7 505	-827
4.3.1.2	Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning (NKJ)	1 000	1 022	-22
4.3.2	Institutioner	12 400	12 215	186
4.3.2.1	Nordisk Genbank (NGB)	6 800	6 544	256
4.3.2.2	Samarbeidsnevnden for nordisk skogsforskning (SNS)	5 600	5 670	-70
4.4	Bygg- og boligsektoren	2 000	3 580	-1 580
4.4.1	Projektmedel och kommittén för byggbestämmelser (NKB)	2 000	3 580	-1 580
4.5	Øvrigt sektorsamarbeide under økonomi	500	307	193
4.5.1	Projektmedel	500	307	193
4.6	Fiskeri ²	7 300	7 832	-532
4.6.1	Projektmedel	7 300	7 832	-532
5	Medborgarpolitik	64 299	67 049	-2 750
5.1	Arbetsmarknad- och miljö	14 422	16 400	-1 978
5.1.1	Projektmedel	12 127	13 606	-1 479
5.1.1.1	Dispositionsmedel	8 528	9 928	-1 400
5.1.1.2	NordJobb	2 500	2 555	-55
5.1.1.3	Informationsprojekt	1 099	1 123	-24
5.1.2	Institutioner	2 295	2 794	-499
5.1.2.1	Nordiska institutionen för vidareutbildningen inom arbetsmiljöområdet (NIVA)	2 295	2 794	-499
5.2	Social- och hälsovård	37 975	39 575	-1 600
5.2.1	Projektmedel	8 200	8 379	-179
5.2.1.1	Social- och hälsovårdspolitik	4 920	5 031	-111

² Fiskeri har flyttats från eget satsningsområde till ekonomi och näring

	Löpande priser TDKK	1996	1995	DIFFERENS
5.2.1.2	Levnedsmidler	3 280	3 348	-68
5.2.2	Institutioner	29 775	31 196	-1 421
5.2.2.1	Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN)	2 208	2 462	-254
5.2.2.2	Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV)	0	0	0
5.2.2.3	Nordisk Institut for Odontologisk Materialprøvning (NIOM)	9 033	9 442	-409
5.2.2.4	Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)	2 665	2 725	-60
5.2.2.5	Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH)	7 804	8 422	-618
5.2.2.6	Nordisk Uddannelsecenter for dövblindepersonale (NUD)	5 757	5 757	0
5.2.2.7	Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor	1 000	1 080	-80
5.2.2.8	Nordisk utbildningsprogram av social service (NOPUS)	1 308	1 308	0
5.3	Konsument	5 720	5 519	201
5.3.1	Projektmedel	5 720	5 519	201
5.4	Jämställdhet	4 740 ¹	4 037	703
5.4.1	Projektmedel	2 640	4 037	-1 397
5.4.2	Institutioner	2 100	0	2 100
5.4.2.1	Nordisk institutt for jämställdhetsforskning	2 100	0	2 100
5.5	Lagstiftning	1 442 ¹	1 517	-75
5.5.1	Projektmedel	80	105	-25
5.5.2	Institutioner	1 362	1 412	-50
5.5.2.1	Råd för integrationsrätt (NORFEIR)	1 362	1 412	-50
6	Samarbete med Nordens närområden	50 000	51 100	-1 100
6.1	Informationskontorer m.m	8 420	9 198	-778
6.2	Stipendie- og udvekslingsordninger	15 000	14 717	283
6.3	Projektmidler	26 580	27 185	-605
6.3.1	Uddannelsessamarbejde	3 580	3 577	3
6.3.2	Kultur- og mediasamarbejde	3 700	1 533	2 167
6.3.3	Demokrati og markedsøkonomi	14 300	16 965	-2 665
6.3.4	Miljøarbejde	5 000	5 110	-110

¹ Jämställdhet och lagstiftning har flyttats från eget satsningsområde (tidigare Juridiska frågor) till Medborgarpolitik

	Löpande priser TDKK	1996	1995	DIFFERENS
7	Övrig verksamhet	82 456	84 868	- 2 412
7.1	Projektmedel	16 575	17 238	-663
7.1.1	Verksamhetsbidrag, därav	8 210	7 271	939
	-Föreningarna Norden	2 600	2 558	42
	-Västnorden mm.	3 129	3 129	0
	-Nordens administrativa förbund	150	153	-3
	-Nordiskt same-samarbete	1 331	1 431	-100
	-Arktiskt samarbete	1 000	0	1 000
7.1.2	Tjänstemannautbyte	1 700	1 871	-171
7.1.3	Europainformation mm.	2 073	2 273	-200
7.1.4	Generalsekreterarens disponeringsreserv	393	613	-220
7.1.5	Informationsverksamheten	2 635	2 735	-100
7.1.6	Publikationsverksamheten	1 564	1 964	-400
7.1.7	Ministerrådets reserv	0	0	0
7.2	Institutioner	65 881	67 630	-1 749
7.2.1	Ministerrådets sekretariatet	52 800	53 049	-249
7.2.2	Nordiska statistiska sekretariatet	2 112	2 612	-500
7.2.3	Nordiska Projektexportfonden (NOPEF)	8 935	9 435	-500
7.2.4	Nordiska ekonomiska forskningsrådet (NEF)	2 034	2 534	-500

I Kultursamarbetet

Budget 1996: 145 434 000 DKK

Budget 1995: 141 907 000 DKK

Åren 1994-96 betraktas i enlighet med Ministerrådsförslaget om nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings och forskningsområdet som en provoperiod strukturellt sett. De i nysatsningen utstakade politiska prioriteringarna vad gäller verksamheten under kultursektorn bibehålls under hela denna period. Dessa prioriteringar är

- Nordiska kulturfonden
- media och filmsamarbete
- språksamarbete
- barn och ungdom
- samarbete på konstområdet
- folkligt kultursamarbete
- nordisk profilering i Europa och Norden
- nordisk kultursatsning i sessionsländerna.

I tillägg till dessa huvudsatsningsområden införs en ny budgetpost Tvärsektorieella projekt i avsikt att betona Västnordensamarbetet och lyfta fram sektorsöverskridande initiativ, härunder projekt med en institutionell förankring. Den budgetmässiga fördelningen av projektmedlen mellan de politiskt prioriterade områdena avspeglar implementeringen av de under varje område utpekade nysatsningsprojekten, för vilka en närmare redogörelse återfinns under p. 1.2.2 - 1.2.9.

De nordiska kulturorganen är väsentliga instrument i genomförandet av nyorienteringen i kultursamarbetet. En välfungerande och effektiv organisatorisk struktur, väl samspelt nordiskt och med god förankring i nationellt kulturliv, är en förutsättning för uppnående av ett reellt nordiskt nyttovärde. Detta är särskilt väsentligt i en situation där den ursprungligen avsedda ekonomiska ramen för nysatsningen på kultursamarbetet inte kunnat förverkligas fullt ut. Ministerrådet genomför därför ett antal evalueringar av centrala kulturorgan, bl.a. de nordiska konstkommittéerna och Nordiska ungdomskommittén. Vad gäller fördelningen av budgetmedlen under 1.3 Tidsbegränsade program och generella stödordningar samt 1.4 Institutioner tas därför förbehåll för resultaten av dessa evalueringar.

Med utgångspunkt i ministerrådets särskilda ansvar för bibehållande av värdet av de fastigheter ministerrådet självt är ägare till, introduceras i denna budget ett särskilt anslag för fastighetsinvesteringar för 1.4.3 Nordens Hus i Reykjavík och 1.4.4 Nordens Hus på Färöarna. De föreslagna beloppen baserar sig på av expertis utförda noggranna beräkningar för sådana åtgärder som inte faller inom ramen för underhållskostnader i den ordinarie budgeten. Beloppen är inte bundna till institutionernas årliga budgetramar, utan varierar med utgångspunkt i det faktiska behovet i dessa bågge arkitektoniskt unika byggnader.

Med de i denna budget upptagna beloppen under 1.3.9 samt 2.2.11 oppfyller ministerrådet sin avtalsbundna andel av oppförandet av det Nordiska konst- og kulturcentret i Nuuk, som forventas invigt høsten 1996.

1.1 Nordiska kulturfonden

Budget 1996:	22 000 000 DKK
Budget 1995:	21 973 000 DKK

Nordiska kulturfonden støder nordiska samarbeidsprosjekt inom kultur i vid bemerkelse samt utbildning og forskning.

Sedan 1994 har fonden förstärkts betydelig, bl.a. i syfte att möjliggøre en mera langsiktig verksamhet og en sterkere profilering genom stød till en del større prosjekt. Medlen disponeras i økende grad for ett målinrettat stød till prosjekt inom kultursektorens huvudsatsningsområdene i samspel med Ministerrådets fakkommittéer og ledningsgrupper. Fonden legger fortsatt særskild tonvikt på samarbeidsprosjekt for og med barn og unga, på mediasamarbeide og kulturførmedling, konstnerlig samarbeide, prosjekt som befrømjar språkførståelse i Norden og samnordiska kulturinsatser for att minske fræmlingshat og rasism. Fonden satsar målinrettat på samarbeidsprosjekt med bred folkelig førankring og fortsætter att støde nordiska kultursatsninger i utomnordiska lãnder.

Under nysatsningsårene har trykket på fonden stadig økat. År 1994 mottog fonden 930 ansøkingar till ett samlat belopp om 170 MDKK. Stød beviljades till 224 prosjekt med ett samlat belop om 21.3 MDKK, vilket utgør ca. 12,5% af det ansøkte beloppet.

Samordningen mellom fondens verksamhet og kultursektoren i øvrigt har fått fasta former. Årlige samrådsmøtene æger rum under Nordiska rådets høstsessioner mellom ministerrådet (kultur- samt undervisnings- og forskningsministrarna), Nordiska rådets kulturutskott og fondens styrelse. Fondens ordførande deltar dærtill i de årlige ordførandemøtene for kultursektorens organ, og vartannat år tar fondens styrelse initiativ till ett koordineringsmøte med kulturområdets kommittéer og ledningsgrupper.

1.2 Prosjektmedel - Detaljbudjet for huvudsatsningsområdene

1.2.1 Kultursektorens disposisjonsmidler

Budget 1996:	2 468 000 DKK
Budget 1995:	2 708 000 DKK

Anvendelsen av disposisjonsmidlene er et vesentlig kulturpolitisk virkemiddel og styringsredskap. Ved hjelp av disposisjonsmidlene kan ministerrådet fange opp forslag til nye prosjekter og selv ta hurtige initiativer til tiltak innenfor områder med høy politisk prioritet uten å avvente en relativt lang nordisk budsjettprosedyre. Et eksempel er iverksettelsen av pro-

sjektet *Nordisk identitet - et forskningsprosjekt*. Disposisjonsmidlene gjør det i tillegg mulig å reagere på ekstraordinære behov eller situasjoner som faller utenfor hovedsatsingsområdene i kultursamarbeidet.

1.2.2 *Nordisk film- og mediesamarbeid*

Budget 1996: 5 500 000 DKK

Budget 1995: 5 314 000 DKK

- Fortsatt prioritering av økt utveksling av nordiske filmer og TV-programmer
- Økt prioritering av film- og TV-nettverk mellom barn og unge i Norden
- Fortsatt satsing på etterutdanningstiltak for film- og TV-profesjonelle

Ministerrådet vil fortsette satsingen på tiltak for å øke spredningen av nordiske filmer, videogrammer og TV-programmer i og utenfor Norden. *Nordisk Film- og TV-fond* og kort- og dokumentarfilmkontoret *Filmkontakt Nord* er viktige instrumenter i denne sammenheng. Målrettede tiltak for økt distribusjon av nordiske filmer og TV-programmer er en nødvendig videreføring av den nordiske satsingen på produksjonssiden, da det har vist seg at spredningen av produksjonene både i de nordiske land og internasjonalt ligger betydelig etter de kulturpolitiske intensjonene med de nordiske produksjonsinnsatsene. Det vil bli satset på såvel kommersiell som ikke-kommersiell distribusjon i alle medieformer samt via alternative formidlingskanaler som biblioteker, skoler, de nordiske husene m.m. Gjennom dels separate, dels sektorovergripende tiltak, vil barn og unge og Nordens utkanter være prioriterte innsatsområder for satsingen på film- og mediesamarbeidet. Det vil særlig bli vurdert nye tiltak som kan bidra til *utvekslingsnettverk* av filmer og TV-programmer produsert av og for unge i Norden. I tillegg vil det bli satset på tiltak for å øke bevisstheten om Norden som en filmkulturell region i Europa. Det vil bli lagt vekt på både tradisjonelle og nye virkemidler. Disse innsatsene beløper seg til ca. 5 millioner DKK.

Innenfor rammene av nysatsingen vil fortsatt *Filmkontakt Nord*s virksomhet innen promosjon og markedsføring av nordisk kort- og dokumentarfilm i både Norden og resten av Europa bli prioritert.

Et vesentlig element i den fortsatte nysatsingen på film- og medieområdet er å styrke utviklingen av økte filmfaglige ferdigheter i den nordiske film- og TV-bransjen, dvs. regissører, produsenter, skuespillere, kamerafolk m.m. Etter initiativ fra Ministerrådet har det nordiske film-skolesamarbeidet, *NORDICIL*, utviklet en systematisk treårsplan for videreutdanning. De kurs som hittil har vært arrangert har vært vellykkede, og Ministerrådet vil fortsatt prioritere denne innsatsen, ikke minst for å ruste nordiske film- og TV-folk til å møte økte internasjonale og teknologiske utfordringer. Kursvirksomheten har også en indirekte positiv funksjon ved at det etableres faglige nettverk og samproduksjonsmuligheter gjennom virksomheten, noe som gir en synergieffekt med Film- og

TV-fondet og nasjonale ordninger. Etterutdanningsvirksomheten vil kreve en økonomisk ramme på ca 0,7 millioner DKK.

Under nysatsingen vil fortløpende nye offensive virkemidler og tiltak for å nå målsettingene på film- og medieområdet bli vurdert.

1.2.3 Språksamarbetet

Budget 1996:	850 000 DKK
Budget 1995:	1 022 000 DKK

- *Norden i östra Finland*
- *Tidskriften Nordisk litteratur*

Huvudmålsättningen för satsningen på språksamarbetet är att med kulturella och konstnärliga medel styrka samverkan mellan de nordiska språkområdena. Särskild vikt läggs vid de små språkområdenas ställning i det nordiska samarbetet.

I det finska språkområdet har de tre första delarna av projektet Norden i östra Finland beviljats stöd för att styrka den nordiska gemenskapen i Kuopio, S:t Michels och Kymmene län. Förslagsställaren, finska Föreningen Norden, har även i det fjärde och sista delprojektet som genomförs 1996 i Norra Karelen län inarbetat såväl kultur och språk som regionala aspekter, för att levandegöra Norden och nordiskt samarbete inom vitala samhällssektorer. Kostnadsramen för det sista delprojektet är 350.000 DKK.

Tidskriften Nordisk litteratur har efter tre års utgivning etablerat sin position. Tidskriften har en viktig roll i det nordiska språksamarbetet genom sin kunskapspridning om nordisk litteratur. Den har fått en stor spridning, distribueras såväl nordiskt som internationellt till institutioner, organisationer och enskilda. Tidskriften säkras en fortsatt utgivning inom en ram om 500.000 DKK.

För språksamarbetet i övrigt redogörs under p. 2.1.3.

1.2.4 Barn og ungdom

Budget 1996:	4 800 000 DKK
Budget 1995:	4 599 000 DKK

- *Handlingsplan för barn- och ungdomskultur*
- *Barn- och ungdomsprojekt*
- *Stöd till barn- och ungdomskultur*

I det ministerrådförslag om nysatsning som framlades vid Nordiska rådets 42. session identifierades barn och ungdomar som ett av de mest centrala nysatsningsområdena. Skall nordisk identitet bibehållas och ges växtvillkor är en prioritering av barn och unga en nödvändighet och en genomgående riktlinje för kultursamarbetets alla sektorer.

Ministerrådet lägger fram ett ministerrådsförslag om handlingsplan för barn- och ungdomskultursamarbete 1996-2000 under hösten 1995. Den in-
volverar alla ministerrådets samarbetsorgan på kulturens område i arbetet
med barn- och ungdomskulturen samt föreslår en ny struktur på området.

Handlingsplanen innehåller också en rad konkreta projekt bl.a. på
mediakulturens område. Det föreslås stöd till regionala satsningar till kul-
tur i skola och framhävs konstnärliga initiativ inom bl a danskonst.

Av de stora barn- och ungdomsprojekten under 1996 kan nämnas Ett
Mångkulturellt Norden, som kulminerar med en stor manifestation under
Kulturby 96.

Ministerrådet stöder informationsverksamheten på barn- och ungdoms-
kulturens område genom utgivning av Barn & Ungdomar & Kulturbulleti-
nen.

Samarbetet för och med barn och ungdomar är till sin natur tvärasekto-
riellt. För att illustrera ministerrådets samlade satsning på detta område
redovisas i nedanstående tabell även de insatser, som återfinns under
andra budgetposter än 1.2.4.

Preliminärt uppskattade satsningar för barn och ungdom

	TDKK
Kultur	9.491
* Barn och ungdom	4.800
* Ungdomskommitté	4.691
Utbildning & Forskning	29.000
* NordPlus	17.000
* NordPlus Jr	5.900
* Skolsamarbete	5.100
* Elevutväxling	1.000
Medborgarpolitik	3.100
* NORDJOB	2.500
* Konsumentsamarbete	600
Total	41.591

OBS ! Här redovisas endast de i budgeten planerade satsningarna. I
övrigt tillkommer medel som beviljas av Nordiska Kulturfonden och
kultursektorns stödordningar samt nordiska institutioner. Storleken
av dessa medel kan ej uppskattas i förväg, eftersom utfallet beror på
1996 års ansökningar.

1.2.5 Samarbete på konstområdet

Budget 1996: 4 600 000 DKK
Budget 1995: 4 241 000 DKK

- Resestipendieordning för unga konstnärer
- Orkester Norden
- Nordiskt museisamarbete
- Nätverkssamarbete och informationsteknologi inom konstområdet

Resestipendieordningen *Sleipnir* för unga konstutövare i Norden är ett 3-årigt projekt inom en ram om DKK 3.000.000 årligen 1995-1997. Målgruppen är unga professionella konstnärer inom alla konstområden (åldersgräns 35 år). Den övergripande målsättningen med stipendieordningen är att öka konstnärernas mobilitet inom Norden och stimulera till ett större utbud av nordisk konst inom Norden. De första stipendierna beviljades i början av 1995 till ca 100 konstnärer inom olika konstområden.

Ministerrådet har beslutat att genom ett basbelopp, DKK 500.000, skapa förutsättningar för att förlänga den nordiska ungdomssymfoniorkestern Orkester Nordens provoperiod med två år, 1996 och 1997, under förutsättning att övriga initiativtagare till Orkester Norden fortsätter med sitt stöd under den förlängda provoperioden samt att nuvarande styrelseform fortsätter.

Nordiska museikommittén tillsattes 1994 under en 3-årig försöksperiod. Museikommitténs uppgift är att synliggöra det nordiska kulturarvet och genom olika åtgärder etablera nätverkssamarbete mellan museer i Norden för att få till stånd ett mångsidigt kulturutbyte.

Kommittén kommer att ta initiativ till konferenser om bl.a. *Barn och museer i Norden, Museer och informationsteknologi, Nordiskt kulturarv - kulturmiljövård* samt de *Nordiska museerna i europeiskt perspektiv* i syfte att skapa nya samarbetsstrukturer på museiområdet för att betona det nordiska kulturarvet.

Ministerrådets kommittéer och institutioner inom konstområdet har visat stort intresse för att etablera nya nordiska datanätverk för att utnyttja nationella resurser och förstärka den nordiska kulturgemenskapen. I detta sammanhang kan nämnas att Nordiskt Konstcentrum på Sveaborg har utfört en utredning om *Informations- och kontaktnätverk inom konstområdet i Norden* som underlag för att konstcentret aktivt kan delta i omfattande nordiska och europeiska datanätverk. Teater og Dans i Norden har utarbetat en verksamhetsplan om kartläggning av existerande aktiviteter, expertis och nätverk för barn- och ungdom i syfte att öka det nordiska utbudet och underlätta kommunikationen inom sitt ansvarsområde.

1.2.6 Folkligt kultursamarbete

Budget 1996:	1 900 000 DKK
Budget 1995:	2 555 000 DKK

- Nordliv m.m.

Att stöda det folkliga engagemanget i nordiskt kulturliv och de frivilliga organisationerna i Norden är ett av målen för nysatsning på kultursamarbetet. I tillägg till de projekt, som specifikt stöds över nysatsningsmedlen, skapas genom förstärkningen av Nordiska Kulturfonden bättre möjligheter för stöd till det folkliga kultursamarbetet.

NORDLIV är ett projekt som tar sikte på att förstärka den historiebaserade känslan av nordisk identitet. Ministerrådet har beslutat att i perioden 1994-97 prioritera aktiviteter som styrker den nordiska allmänhetens intresse för och kunskap om nordisk historia och samhällsliv. Ministerrådet (kultur- och undervisnings- och forskningsministrarna) har beslutat bevilja projektet totalt 10 miljoner DKK under den ovannämnda perioden. Förutsättningen för detta samarbete med Föreningarna Norden är att FNF koncentrerar sin planläggning och sina aktiviteter på områden som inte redan ingår i ministerrådets verksamhet.

I samband med det övriga folkliga kultursamarbetet skall undersökas möjligheterna att beakta de äldre befolkningsgrupperna och deras intresseorganisationer.

1.2.7 Nordisk profilering i Europa og Norden

Budget 1996: 1 900 000 DKK

Budget 1995: 2 044 000 DKK

- *Margrete I*
- *København Kulturby '96*

Ministerrådet följer upp sitt tidigare fattade beslut om en utställning om unionsdrottningen Margareta och hennes tid med anledning av 600-årsminnet av Kalmarunionen 1997. Utställningen visas, förutom i Kalmar slott, i Köpenhamn, Helsingfors och Oslo. Dess inriktning är konst- och kulturhistorisk. År 1996 är kostnaderna för projektet 1 miljon DKK. Utställningen invigs i Danmarks Nationalmuseum i december, och utgör därmed ett av de väsentliga nordiska inslagen i Köpenhamn som europeisk kulturhuvudstad 1996. Ministerrådet avsikt är att även i övrigt kraftfullt profilera det nordiska samarbetet under Kulturby '96. Detta sker genom aktiviteter som det redogörs för under andra budgetpunkter, 1.2.4, 1.2.8 och 1.3.7, och genom samarbete med Kulturby-organisationen vad gäller större konstnärliga projekt.

1.2.8 Sessionsländernas kulturprogram

Budget 1996: 3 500 000 DKK

Budget 1995: 4 088 000 DKK

Erfaringene med de tre første kulturmanifestasjonene i forbindelse med sesjonene har vært svært positive. De har på en kraftfull og synlig måte presentert mangfoldet og spennvidden av nordisk kunst og kultur for

publikum, både på et høyt profesjonelt plan og gjennom det rike kultursamarbeidet mellom de folkelige organisasjonene. En grunnleggende idé med kultursatsingen er at de foruten synliggjøringen av samarbeidet for allmennheten skal bidra til forsterket samarbeid mellom kunst- og kulturinstitusjoner i Norden samt inneholde et bredt innslag av folkelige kulturytringer. Manifestasjonene synes nå å ha funnet sin form, der det også har vist seg rom for å gå nye veier, som under sesjonen i Reykjavik, der sesjonslandet utstrakte presentasjonen av kultursamarbeidet også til områder utenfor sesjonsbyen.

Ministerrådet ønsker fortsatt å satse på dette innslaget under sesjonen.

1.2.9 Tvärspektoriell projektverksamhet

Budget 1996:	1 000 000 DKK
Budget 1995:	0 DKK

- Västnorden
- Institutionernas initiativ
- Nordisk kulturpedagogik

En ny budgetpost, som syftar till att möjliggöra tvärspektoriella projekt mellan kultursektorns organ och mellan kultur- och undervisningssektorerna samt för att synliggöra den politiska prioriteringen av aktiviteter i Västnorden, införs fr.o.m 1996.

Flera av kultursektorns viktiga institutioner har sin placering i Västnorden. De spelar därför en viktig roll som instrument och initiativtagare såväl i strävandena att knyta Västnorden nära till övriga Norden som inom ramen för kultursektorns politiska prioriteringar, så som barn och ungdom, språksamarbete och media. Ministerrådets önskan är att öka de nordiska, men även de nationella kulturinstitutionernas delaktighet och medverkan i nysatsningen på kultursamarbetet, inom ramen för sådana initiativ som inte direkt kan hänföras till institutionernas ordinarie verksamhet. Exempel härpå är *Västnordiska mediaverkstäder 1995-1998*, ett förslag från Nordens Hus i Reykjavik, Nordens Hus på Färöarna och Nordens Institut i Grönland, vars syfte är att styrka gemenskapen i Västnorden, stimulera språkinläring, utveckla ett kritisk förhållningssätt till medier samt ge de unga västnordiska kulturerna bättre chans att presentera sig för det övriga Norden.

Nordisk kulturpedagogik, ett samarbetsprojekt för kultur- och undervisningssektorerna, skall utveckla skolans roll som förmedlare av nordisk kultur. De olika delprojekten, som bygger på nätverkssamarbete mellan kulturinstitutioner och skolvärlden, utarbetas under ledning av ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete och de nordiska konstkommittéerna.

1.3 Tidsbegränsade program och generella stödordningar

1.3.1 Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén och Nordiska rådets litteraturpris

Budget 1996:	5 532 000 DKK
Budget 1995:	5 532 000 DKK

Nordiska litteratur- och bibliotekskommitténs uppgift är att stärka och utveckla det nordiska samarbetet vad gäller kännedomen om och spridningen av nordisk litteratur samt att stödja och stärka samarbetet mellan de nordiska folkbiblioteken. Som ett led i detta arbete administrerar kommittén två stödordningar, den ena för stöd till översättning av nordisk litteratur till andra språk i Norden och den andra för stöd till nordiskt folkbibliotekssamarbete. Kommittén stöder också nordiska författar- och översättarkurser. Kommittén är ansvarig för utgivningen av tidskriften Nordisk litteratur. I budgeten 1995 utgjorde Nordiska rådets litteraturpris en särskild budgetpost (DKK 782 000), men har nu enligt ministerrådets beslut överförs till Nordiska litteratur- och bibliotekskommitténs budget. Nordiska rådets litteraturpris (350.000 DKK) utdelas varje år till ett skönlitterärt verk som utväljs av en bedömningskommitté. Varje nordiskt land kan föreslå två litterära verk. Det kan dessutom nomineras ett verk på färöiska, grönländska och samiska.

1.3.2 Nordisk konst- och konstindustrikommitté (NKKK)

Budget 1996:	3 408 000 DKK
Budget 1995:	3 208 000 DKK

Den nordiska konst- och konstindustrikommittén (NKKK) skall främja och stärka det nordiska samarbetet inom bildkonstområdet samt utveckla kunskapen om den nordiska konsten och det nordiska samarbetet inom konstområdet. Enligt kommitténs stadgar bör den fördela bidrag till hela konstsektorn, som t ex bildkonst, arkitektur, industridesign, konsthantverk, konstindustri och textilkonst. Kommittén ansvarar också för styrelsefunktionen för Nordiskt konstnärscentrum - Dalsåsen i Fjaler, Sogn og Fjordane. Kommittén beviljar bidrag till Skandinaviska föreningens konstnärskollegium i Rom, enl. 1995 års budget 975.000 DKK, och till Nordiska konstförbundet, enl. 1995 års budget 400.000 DKK.

I 1995 års budget beviljades medel för Nordiskt konstnärscentrum - Dalsåsen över Nordiska konst- och konstindustrikommitténs budget men nu har Nordiskt konstnärscentrum - Dalsåsen fått en särskild budgetpost (1.4.10). Anslaget till Nordiska konst- och konstindustrikommittén höjs med 200.000 DKK, för att bl a stärka nätverksarbetet mellan nordiska institutioner och organisationer inom konstsektorn.

Diskussioner pågår mellan Nordiska ministerrådet och NKKK om mål- och ramstyrningskontrakt för perioden 1996-1998.

1.3.3 Nordisk film- og TV-fond

Budget 1996:	17 941 000 DKK
Budget 1995:	17 180 000 DKK

Nordisk Film- og TV-fond er opprettet av Ministerrådet i samarbeid med ni nasjonale TV-selskaper og filminstituttene i Norden. Fondet har som formål å støtte produksjon og distribusjon av audiovisuelle verker i Norden. Fondets virksomhet ble etter forhandlinger mellom avtalepartene i Fondet i 1994 forlenget til 31.12.1999. Som resultat av forhandlingene kommer Fondet i fremtiden til å arbeide mer resultatorientert, bl.a. ved å støtte færre, tyngre produksjoner med bred publikumsappell. Fondet kommer også i langt større grad enn hittil å satse på distribusjon av både verker som får støtte fra Fondet samt andre nordiske produksjoner som bedømmes ha et nordisk og internasjonalt potensiale.

Som følge av at Fondet i sin første fem års prøveperiode har utviklet seg til å bli et nordisk kompetansesenter for film og TV, har Ministerrådet overlatt forvaltningen av midler til distribusjon, filmkulturelle tiltak og Filmkontakt Nord til Fondet.

Frem til 1995 har en fondsavsetning fra samarbeidsministrene inngått i den årlige finansieringen fra Ministerrådets side. Fra og med 1996 flyttes hele bidraget fra Ministerrådet over til det ordinære budsjettet. Den nye femårige avtalen er basert på at hver av de tre partene (Ministerrådet, TV-selskapene og filminstituttene) årlig tilskyter Fondet DKK 17.210.00 i 1994 års pristall.

1.3.4 Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbeid

Budget 1996:	3 139 000 DKK
Budget 1995:	3 139 000 DKK

Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbeid har i henhold til statuttene som formål å følge utviklingen på massemedieområdet i Norden og internasjonalt samt å virke for nordisk samarbeid og koordinering på det mediepolitiske området såvel nordisk som internasjonalt. Styringsgruppen er rådgivende organ for Ministerrådet i kultur- og mediepolitiske spørsmål.

Gruppen har i tillegg til oppgave å formidle informasjon om mediepolitikk og medieutvikling. Det skjer bl.a. gjennom utgivelse av nyhetsbrevet Nordisk Medie Nyt/Nordic Media News. Styringsgruppen ivaretar også ansvaret for støtte utviklingen av et nordisk utdanningssamarbeid på film- og TV-området m.m.

En viktig oppgave for styringsgruppen er å igangsette undersøkelser, prosjekt- og forsøksvirksomhet og bidra til avholde seminarer og konferanser om aktuelle mediepolitiske saker, herunder å fremlegge forslag til Ministerrådet om fellesnordiske initiativer. I 1995 igangsatte styringsgruppen undersøkelser av hvordan den raskt aksellererende teknologiske ut-

viklingen (særlig ny kommunikasjonsteknologi) kan påvirke det nordiske medielandskapet og de mediepolitiske manøvreringsmulighetene. Styringsgruppen har som rådgivende organ overfor Ministerrådet blitt oppfordret av kulturministrene til å utrede disse spørsmålene. Styringsgruppen undersøker bl.a. kringkastings- og opphavsrettslige konsekvenser samt mediekulturelle aspekter ved utviklingen. I denne sammenheng er det nordiske samarbeidet i forhold til internasjonale organer som bl.a. EU av stor betydning.

Over styringsgruppens budsjett delfinansieres (50%) en nordisk medarbeider i det alleuropeiske mediasamarbeidsorganet Eureka Audiovisuel. Medarbeiderens funksjonstid opphører i løpet av våren 1996. Som en konsekvens av styringsgruppens økte engasjement i relasjon til utviklingen av EUs audiovisuelle politikk samt i forhold til den øvrige medieindustrielle utviklingen, har styringsgruppen fortsatt behov for å sikre en forsterket nordisk beredskap overfor disse utviklingstrekk.

1.3.5 Nordiska ungdomskommittén

Budget 1996:	4 691 000 DKK
Budget 1995:	4 691 000 DKK

Kommittén skall verka för att öka kännedomen om och förståelsen av kulturella, politiska och sociala frågor bland barn och ungdom i de nordiska länderna samt verka för ökad nordisk samverkan på området i internationella sammanhang. Som rådgivande organ skall kommittén ta initiativ till utveckling av samarbetet och yttra sig som sakkunnigorgan. Kommittén har vidare ansvar för fördelningen av projekt- och organisationsstöd till landsomfattande, stödberättigade ungdomsorganisationer samt stöd till samarbetsprojekt i lokal och regional regi.

1.3.6 Nordiskt idrottssamarbete

Budget 1996:	1 011 000 DKK
Budget 1995:	1 211 000 DKK

Stödet till idrottssamarbetet har en stark västnordisk prägel. Det beviljade beloppet används för tre ändamål: för att stimulera kontakterna mellan idrottsutövare på Island, Färöarna och Grönland eller mellan dessa tre länder och övriga Norden, för samiskt idrottssamarbete och för nordiskt skolidrottssamarbete.

Stödet skall huvudsakligen användas till rese- och opphållsutgifter för deltagare vid idrottsarrangemang, läger, kurser eller mötesverksamhet. Prioritet skall ges till sådana arrangemang där största delen av deltagarna är barn- och ungdomar. De nordiska riksiddrottsförbunden skall genom sin Nordiska samarbetskommitté fördela de beviljade medlen.

1.3.7 Nordiska kulturprojekt i utlandet

Budget 1996:	6 000 000 DKK
Budget 1995:	6 132 000 DKK

Syftet med verksamheten är att öka kännedomen om de nordiska ländernas kultur internationellt och att i samverkan med olika kulturinstitutioner även främja det nordiska kultursamarbetet.

Under våren 1996 invigs den stora multimediantställningen "Nordic Explorers" i Helsingfors; den visas därefter i Köpenhamn där den ingår i Kulturby 96. Utställningens fortsatta turné under perioden 1996-98 omfattar följande städer: Haag, Paris, Madrid, München, Stockholm och Oslo. "Nordic Explorers" skildrar nordiska upptäcktsresor från vikingatid till i dag och riktar sig främst till barn och ungdom.

Som en uppföljning av Barbicanfestivalen i London 1992 genomförs en stor musiksatsning i Storbritannien 1996-97 i samverkan med NOMUS och de nationella musikförmedlande organen. På kort sikt är målet att under en period placera nordisk musik i blickpunkten i brittiskt musikliv. På längre sikt syftar projektet till att göra nordisk musik till ett naturligt inslag i de brittiska orkestrarnas repertoar.

1.3.8 Samisk kulturverksamhet

Budget 1996:	2 144 000 DKK
Budget 1995:	2 044 000 DKK

Anslaget till samisk kulturverksamhet förvaltas av ett kulturutskott som är utnämnt av de samiska konstnärorganisationerna i Norden och av Samerådet. Kulturutskottet administrerar en inköpsordning för samisk litteratur, utdelar projektstöd och stipendier m.m. En del av anslaget är öronmärkt till stöd för de samiska konstnärorganisationernas paraplyorganisation Samisk Kunstnerråd. För att i framtiden undvika dubbeladministration inom den samiska kulturverksamheten kommer Samerådet att profilera sin roll som kulturorganisation. Det är ministerrådets förhoppning att ett närmare samarbete etableras mellan Samerådet och de samiska konstnärorganisationerna. Framöver skall ministerrådets finansiering framför allt gälla kulturverksamheten. Som ett led i processen har budgeten i någon mån förstärkts genom en överföring från de medel som beviljats Samerådet.

1.3.9 Konst- och kulturcentrum i Nuuk

Budget 1996:	7 770 000 DKK
Budget 1995:	7 869 000 DKK

I enlighet med ministerrådets beslut den 25.2.1991 och ett avtal om byggande av ett Nordiskt konst- och kulturcentrum i Nuuk mellan minister-

rådet, Grönlands Hjemmestyre och Nuuk kommun förbinder sig Ministerrådet att åren 1995-96 lämna ett bidrag till byggkostnaderna med 20 milj. DKK i 1990 års priser. Resterande del av byggkostnaderna erläggs av de övriga avtalsparterna. Ministerrådets ekonomiska åtagande är begränsat till det angivna beloppet oavsett faktiska byggkostnader. Centrets driftskostnader skall bäras av Grönlands Hjemmestyre och Nuuk kommun. Det förutsätts, att det inte utgår andra nordiska medel för driften av centret än vad som hänför sig till den verksamhet som bedrivs av Nordens institut i Grönland. Centret ställer verksamhetslokaler till institutets förfogande.

Ovanstående belopp gäller kultursektorns andel av det för år 1996 avtalade bidraget. Resten finansieras av utbildnings- och forskningssektorn p. 2.2.11.

1.4 Institutioner

1.4.1 Nordiska teater- och danskommittén (Teater och dans i Norden)

Budget 1996:	6 534 000 DKK
Budget 1995:	6 477 000 DKK

Teater och Dans i Norden skall verka för att utveckla och stärka det nordiska samarbetet inom teater, musikteater och dans. Institutionen beviljar stöd till gästspel mellan de nordiska länderna och tar initiativ till att genomföra seminarier och vidareutbildning inom scenkonstens område; teater, dans och musikteater.

Budgetkontrakt för perioden 1996-1998 redovisas i den separata bilagedelen, p 1.4.1.

1.4.2 Nordiskt konstcentrum (NKC)

Budget 1996:	7 396 000 FIM
motsvarar	9 466 880 DKK
Budget 1995	7 396 000 FIM
motsvarar	9 466 880 DKK

Nordiskt Konstcentrums uppgift är att öka kännedomen och informera om grannländernas bildkonst inom Norden och om nordisk konst utanför Norden. Den viktigaste och mest omfattande verksamhetsformen är vandringsutställningar av nordisk samtidskonst både inom och utanför Norden. NKC publicerar tidskriften SIKSI, fyra nummer per år och administrerar gästateljéverksamhet - 12 ateljéer för nordiska bildkonstnärer i Norden. Nordiskt Konstcentrum arrangerar årligen Nordiskt utställningsarrangörmöte för museer och konsthallar i Norden.

Budgetkontrakt för perioden 1995-97 redovisas i den separata bilagedelen, p 1.4.2..

1.4.3 Nordens Hus i Reykjavík

Budget 1996:	58 467 000 ISK,
därav för investeringar	4 000 000 ISK
motsvarar	5 262 030 DKK
Budget 1995:	53 249 000 ISK
motsvarar	4 792 410 DKK

Nordens Hus i Reykjavík inledde sin verksamhet 1968. Huset skall fungera som ett nordiskt kulturcentrum och vara en förbindelselänk mellan Island och övriga Norden på kultur-, undervisnings- och forskningsområdet, samtidigt som det skall erbjuda ett brett spektrum av informationsarrangemang anknutna till samhälls- och näringslivet. Institutionen gör satsningar i arbetet för ökad språkförståelse samt i arbetet på barn- och ungdomskulturens område.

Ett särskilt anslag 360 000 DKK för investeringar tillkommer 1996, utöver det i den ordinarie driftsbudgeten reserverade beloppet som normalt används för underhåll av fastigheten. Anslaget baserar sig på faktiska kalkyler i planeringen av underhållet och renoveringarna.

Budgetkontrakt för perioden 1996-98 redovisas i den separata bilagedelen, p. 1.4.3.

1.4.4 Nordens Hus på Färöarna

Budget 1996:	8 772 000 DKK
därav för investeringar	650 000 DKK
Budget 1995:	7 966 000 DKK

Nordens Hus på Färöarna inledde sin verksamhet 1983. Huset förmedlar nordisk kultur till Färöarna och färöisk kultur till övriga Norden. Huset har även en viktig funktion som färöisk kulturhus. Verksamheten har en stor omfattning, med konserter, teaterföreställningar, barn- och ungdomsarrangemang, seminarier och konferenser.

Nordens Hus på Färöarna står på grund av sin ålder inför omfattande investeringar både vad beträffar den tekniska utrustningen och själva fastigheten.

Ett särskilt anslag på 650 000 DKK för investeringar tillkommer 1996, utöver det i den ordinarie driftsbudgeten reserverade beloppet som normalt används för underhåll av fastigheten. Anslaget baserar sig på faktiska kalkyler i en utredning som huset låtit göra om underhåll, ombyggnader, reparationer och nyinvesteringar under de närmaste fem åren.

Budgetkontrakt för perioden 1996-98 redovisas i den separata bilagedelen, p. 1.4.4.

1.4.5 Nordens institut på Åland

Budget 1996:	950 000 FIM
motsvarar	1 216 000 DKK
Budget 1995	832 000 FIM
motsvarar	1 064 960 DKK

Nordens institut på Åland inledde sin verksamhet 1985. Institutets uppgift är att stärka det åländska kulturlivet i samspel med kulturlivet i övriga Norden. Verksamheten omfattar huvudsakligen aktiviteter inom det allmänskulturella området med en särskild inriktning på de folkliga kulturyttringarna samt vissa arrangemang med anknytning till undervisning och forskning. Institutet satsar även på barn- och ungdomskulturen.

Ministerrådet täcker utgifterna för institutets verksamhet och direktör. Ålands landskapsstyrelse täcker resten av utgifterna. Budgeten föreslås något förstärkt med utgångspunkt i att jubileumsåret 1995 visade att institutet klarar av att genomföra en mera omfattande programverksamhet utan att samtidigt öka personalomkostnaderna.

Budgetkontrakt för perioden 1996-98 redovisas i den separata bilagedelen, p 1.4.5.

1.4.6 Nordens institut på Grönland (N.A.P.A.)

Budget 1996:	3 850 000 DKK
Budget 1995:	3 831 000 DKK

Nordens institut på Grönland grundades 1986 i samarbete med Grönlands hemmestyre. Institutet finns i Nuuk men har som uppgift att förstärka det grönländska kulturlivet och utveckla förbindelserna mellan hela Grönland och övriga Norden på kultur-, utbildnings- och forskningsområden.

Institutet skall också förmedla kontakter och upplysningar om det nordiska samarbetet på Grönland. Genom anställning av en språkkonsulent ämnar institutet förbättra möjligheterna att arbeta i den grönländskspråkiga miljön.

Grönlands hemmestyre finansierar en del av verksamheten, bl.a. genom att ställa gratis lokaler till institutets disposition.

Budgetkontrakt för perioden 1996-98 redovisas i den separata bilagedelen, p 1.4.6.

1.4.7 Nordisk journalistcenter

Budget 1996:	3 070 000 DKK
Budget 1995:	2 811 000 DKK

Nordisk Journalistcenter tilbyr videreutdanningskurser for journalister i alle typer medier i de nordiske land. Formålet er å skape og vedlikeholde interessen i nordiske medier for nordisk samhörighet og kulturelt felles-

skap og skape en kjerne av mediefolk i Norden med særlige forutsetninger for å forstå Norden som en kulturell og politisk enhet, og som i dette perspektiv kan se Nordens plass i Europa.

Ved siden av Journalistcenterets virksomhet basert på den ordinære bevilgningen fra Ministerrådet driver senteret en omfattende kurs- og seminarvirksomhet for mediefolk i Nordens nærområder, Baltikum og i økende grad i Barents-regionen, finansiert fra Ministerrådets nærområdesprogram.

Nordisk Journalistcenter har inngått mål- og rammestyingskontrakt med Nordisk ministerråd for perioden 1994-96. I kontrakten inngår 250 000 DKK årlig som er bevilget fra kulturministrene over nysatsingsmidlene til seminarer for nordiske kulturjournalister om det nordiske kultursamarbeidet og som er overflyttet til institusjonens budsjett fra 1995. Journalistcenterets virksomhet blir evaluert i 1995, med sikte bl.a. på en analyse av mål, metoder og en vurdering av den nordiske nytten av de ulike virksomhetsdelene.

Budgetkontrakt för perioden 1994-96 redovisas i den separata bilagedelen, p. 1.4.7.

1.4.8 Nordisk dokumentationscentral for massekommunikasjonsforskning (NORDICOM)

Budget 1996:	1 130 000 DKK
Budget 1995:	1 124 000 DKK

NORDICOM's formål er å stimulere, utvikle og effektivisere forskningen om medier og kommunikasjon i de nordiske land. Institusjonens primære oppgave er å spre informasjon om forskningsaktiviteter innen medieområdet og om medieutviklingen i de nordiske land. Denne informasjonen skjer via ulike kanaler, bl.a. drift av database, utgivelse av nordiske og engelskspråklige nyhetsbrev, bibliografier m.m.

I en periode med stigende internasjonalisering av medieindustrien øker behovet for kunnskap om utviklingen blant myndigheter, i forsknings- og utdanningsmiljøer og hos den interesserte allmennhet. I 1995 igangsatte NORDICOM et nytt arbeid med utvikling av en nordisk mediestatistikk, finansiert av Ministerrådet. NORDICOM vil i 1996 fortsette arbeidet med å samle og utgi nordisk mediestatistisk materiale og annen relevant informasjon om medieutvikling og medieforskning i Norden og internasjonalt. Institusjonen har i tillegg påtatt seg utvidede oppgaver som nordisk kontaktorgan i forhold til European Audiovisual Observatory for utveksling av informasjon om medieutviklingen på nordisk og internasjonalt plan.

Budgetkontrakt för perioden 1994-96 redovisas i den separata bilagedelen, p. 1.4.8.

1.4.9 Nordisk musikkommitté (NOMUS) och Nordiska rådets musikpris

Budget 1996:	4 824 000 DKK
Budget 1995:	4 824 000 DKK

Nordiska musikkommittén (NOMUS) skall främja och utveckla kunskapen om det nordiska musikkivet och musiksamarbetet i Norden. Kommittén fördelar projektstöd till samnordiska musikprojekt, inom och utanför Norden, anordnar egna projekt samt bedriver informations- och rådgivningsverksamhet. Stöd ges såväl till den professionella som till amatör-musiken. Nordiska musikkommittén utger tidskriften Nordic Sounds. Nordiska rådets musikpris för skapande och utövande tonkonst (350.000 DKK) utdelas årligen till ett verk av en nu levande kompositör eller till det utövande musikområdet. Nordiska musikkommittén ansvarar för valet av pristagare samt för administrationen av musikpriset.

Förhandlingar pågår mellan Nordiska ministerrådet och Nomus om mål- och ramstyrningskontrakt för perioden 1996-1998. Budgetkontrakt för perioden 1996-1998 redovisas i den separata bilagedelen, p 1.4.9

1.4.10 Nordiskt konstnärscentrum - Dalsåsen

Budget 1996:	1 298 000 NOK
motsvarar	1 155 220 DKK
Budget 1995:	490 000 DKK

Nordiskt konstnärscentrum - Dalsåsen i Fjaler, Sogn och Fjordane, är upprättad som en stiftelse på grundval av en donation från Thora och Oddleif Fagerheim i överensstämmelse med Nordiska rådets rekommendation nr 21/1979/k och beslut i Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) 1987. Konstnärscentret har till uppgift att främja och utveckla det nordiska samarbetet inom konstområdet genom gästateljéer och annan konstnärlig verksamhet. Nordiska ministerrådet beslöt 1990 om ett årligt verksamhetsbidrag till centret som skall utgå med 740.000 DKK i 1989 års prisnivå. Bidraget avser enligt centrets stadgar uppehålls- och resestipendier för konstnärerna, personalens löner och motsvarande administrationskostnader. Nordiska konst- och konstindustri-kommittén (NKKK) utgör styrelse för konstnärscentret. Nordiskt konstnärscentrum - Dalsåsen invigs 1.3.1996.

II Utbildning och forskning

Budget 1996:	203 958 000 DKK
Budget 1995:	204 586 000 DKK

Det övergripande målet för samarbetet inom sektorn är att skapa en nordisk utbildnings- och forskningsgemenskap.

Det skall vara lika lätt att skapa kontakter, utbyta idéer och röra sig mellan utbildnings- och forskningsmiljöer inom Norden, som det är i det egna landet. Norden skall kunna betraktas som en enhet inom utbildnings- och forskningsområdet.

Ökad koncentration, effektivt resursutnyttjande samt stärkande av den nordiska dimensionen i europeiskt och annat internationellt samarbete är nyckelord, när det gäller samarbetet under 1996 och kommande år.

Det är undervisnings- och forskningsministrarnas mål att skapa största möjliga flexibilitet och konkurrens om resurserna. I överensstämmelse med detta mål går den övervägande delen av medlen till generella stödordningar, nätverksaktiviteter och tidsbegränsade program.

Ministerrådet för utbildning och forskning lägger i ökad grad vikt vid infrastrukturlösningar. Som exempel på detta inom sektorn kan nämnas den fortsatta utbyggnaden av det nordiska skoldatanätet (ODIN) och motsvarande fortsatta utbyggnad av informationsstrukturer för högre utbildning och forskning samt arbetet med uppföljning av avtalen om nordiska studerandes tillgång till gymnasieskolor, universitet och högskolor.

I överensstämmelse med tidigare beslut om nysatsningar inom sektorn samt besluten vid Reykjaviks-sessionen i mars 1995, rörande reformering av det nordiska samarbetet, fortsättes omprioriteringen inom ministerrådets samlade budgettram under 1996. Nysatsningar sker i stället genom omprioriteringar inom sektorns budgettram.

2.1 Projektmedel

2.1.1 Dispositionsmedel

Budget 1996:	4 391 000 DKK
Budget 1995:	5 010 000 DKK

Dispositionsmedlen planeras användas inom de huvudprioritetsområden, som nämnts i den generella inledningen till sektorsbudgeten. Med dessa medel kan ministerrådet, utan att invänta en relativt lång nordisk budget-procedur, igångsätta nya aktiviteter, som har hög politisk prioritet och som utgör led i den politiska styrningen av verksamheten.

2.1.2 Nordisk skolesamarbejde (NSS)

Budget 1996:	5 100 000 DKK
Budget 1995:	5 078 000 DKK

Det nordiske skolesamarbejde ledes af en nordisk styringsgruppe (NSS) med mandat fra ministerrådet. Udgangspunktet for arbejdet tages i *Handlingsplan for det nordiske skolesamarbejde 1994-1996* som blev godkendt i 1993. Vigtige nye indsatsområder er:

- evaluering af den nordiske dimension i læseplaner,
- samarbejde med kultursektoren om skolen som formidler af nordisk kultur,
- udvikling af modeller for elev- og lærerudveksling på grundskole-niveau,
- samarbejde om skolens internationalisering,
- udvikling af netværkssamarbejde for nordiske erhvervsuddannelser samt
- samarbejde om skolestartens problemområder.

Styringsgruppen skal også i 1996 udvikle det *Nordiske skoledatanet*, som blev indviet af statsministrene ved Nordisk Råds session i Stockholm 1994. Budgettet for 1996 forudsætter et uændret aktivitetsniveau.

2.1.3 Sprogligt samarbejde i Norden (NORDMÅL)

Budget 1996:	4 950 000 DKK
Budget 1995:	4 652 000 DKK

NORDMÅL, handlingsprogram for sprogligt samarbejde i Norden blev vedtaget af Nordisk Ministerråd i 1990 og gennemføres til udgangen af 1995. Et nyt handlingsprogram for sprogligt samarbejde (NORDMÅL) er besluttet for 1996 - 2000. Her fastsættes hovedpunkterne for den nordiske sprogpolitik, som bygger på sprogenes ligestilling og på gensidig respekt for alle nordiske folks sprog, kulturer, historie og traditioner. Programmet indeholder forslag om konkrete tiltag både på nordisk, nationalt, regionalt og kommunalt niveau for at styrke sprogforståelsen i Norden med sigte på at øge borgernes forudsætninger for at kommunikere med hverandre. Især de ikke-skandinaviske sprog, Vestnorden, lærerstuderende, børn og unge får en forøget prioritet.

Koordinering af aktiviteterne indenfor NORDMÅL varetages af Embedsmandskomiteen for uddannelse og forskning i kontakt med Embedsmandskomiteen for kultur. Ministerrådets bidrag for 1996 er forøget med 5,3% i forhold til 1995 bl.a. med henblik på en forøget indsats over for Vestnorden og de ikke-skandinaviske sprog.

2.1.4 Norden-undervisning i utlandet

Budget 1996:	911 000 DKK
Budget 1995:	911 000 DKK

Samarbetsnämnden för Norden-undervisning i utlandet är ett samarbetsorgan för de nationella lektoratsadministrationerna. Genom Samarbetsnämndens arbete förstärks och kompletteras de insatser som görs av de enskilda nationella instanserna i syfte att stödja den verksamhet som bedrivs av lärare och lektorer i Nordens språk och litteratur vid utländska universitet. Samarbetsnämndens arbete stärker universitetslärarnas

kvalifikasjoner og interesse for att framhåva Norden som en enhet på tvårs over åmnes- institutions- og språkgrånser. Samarbetsnåmnden støder eller genomfor samnordiska projekt som inte kan finansieras nasjonellt eller av de enskilda universitetene samt anordnar lektorskonferenser.

De medel som for 1996 stålls till forfogande for lektorsinitiativ, lektorskonferenser, utvekkling verksamheten i USA og Canada samt i Kina og Japan, for informationsverksamhet m.m. er av samma storleksordning som foregående år.

2.1.5 Nordiska kurser i språk og litteratur

Budget 1996:	1 900 000 DKK
Budget 1995:	1 880 000 DKK

Kurser i de nordiska låndernes språk, litteratur og kultur anordnes sedan 40 år varje sommar vid ulike nordiska universitet. Årligen deltar over 300 nordiska studenter i dessa. Antalet sökande till kursene er vanligvis dubbelt så mange som antalet tillgænglige platter. En nyligen gjennomfor utværdering viser att verksamheten er vel fungerende og mykket oppskattet av såvel studenter som lærere

De nordiska kursene i språk og litteratur omfattes av Nordiska ministerrådetts system for kontraktstyrking. Forhandlinger for perioden 1996-98 pågår. Budgetkontrakt for perioden 1996-1998 redovises i den separata bilagedelen, p 2.1.5

2.1.6 Nordisk forskningspolitisk råd (FPR)

Budsjett 1996:	2 500 000 DKK
Budsjett 1995:	3 206 000 DKK

Nordisk forskningspolitisk råd (FPR) skal skal som rådgivende organ for Nordisk Ministerråd fremme nordisk samarbeid innen grunnforskning, anvendt forskning og forskerutdanning. FPR utarbeider blant annet forslag til nordiske forskningsprogrammer og andre satsninger, initierer forskningspolitiske utredninger og informasjonsutvekkling, samt overveier kontinuerlig Nordens muligheter for å påvirke internasjonal forskningspolitikk. FPRs sekretariat ivaretas av ministerrådssekretariatet. FPR ble evaluert våren 1995. Utdannings- og forskningsministrene har etter drøftelse av evalueringen fastsatt nye vedtekter for FPR gjeldende fra 1. juli 1995.

2.1.7 Bidrag til nordisk sommeruniversitet (NSU)

Budget 1996:	1 500 000 DKK
Budget 1995:	1 537 000 DKK

Nordisk Sommeruniversitet (NSU) er en frivillig organisation, som fungerer som fagligt forum for studenter, akademikere og andre interesserede, der på en uformel måde ønsker at tilrettelægge faglige diskussioner af kundskabsudviklende art på tværs af traditionelle fag-, professions- og aldersgrænser. Virksomheden består i hovedtræk af en række studiekredse, informations- og publikationsaktiviteter, symposier og en fælles sommersession. Budgettet for 1996 indebærer et uændret aktivitetsniveau i forhold til kontraktperioden 1993-95.

NSU er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringsystem. Overenskomsten er vedlagt i den separata bilagsdelen pkt. 2.1.7.

2.2 Tidsbegrænsede programmer og generelle støtteordninger

2.2.1 *NORDPLUS-junior*

Budget 1996: 5 402 000 DKK

Budget 1995: 5 402 000 DKK

Gennem NORDPLUS-junior programmet fremmes elev/lærlinge- og lærermobilitet inden for de 16-19 åriges uddannelser og samarbejdet mellem uddannelsesinstitutioner på dette niveau styrkes. Samtidig er gennemførelsen af NORDPLUS-junior programmet et led i bestræbelserne på at fremme nordisk sprogforståelse og samhørighed. Til videreudvikling af stipendieordningen er der afsat projektmidler til forsøg og nye tiltag inden for mobilitet for de 16 - 19 åriges uddannelser. Ansvarlig for ordningen er styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde. Ministerrådet har besluttet at forlænge NORDPLUS-junior til 1996.

2.2.2 *Elevudveksling mellem Vestnorden og det øvrige Norden*

Budget 1996: 1 000 000 DKK

Budget 1995: 986 000 DKK

Udvekslingsprojektet, der omfatter elever i grundskolen og den videregående skole, skal bl.a. ses som et supplement til ministerrådets handlingsprogram for sprogligt samarbejde i Norden. Projektet er blevet evalueret og EK-U har besluttet at forlænge ordningen til og med år 2000. Det er et væsentligt led i handlingsprogrammet, at øget sprogforståelse også opstår i forbindelse med kulturelle erfaringer på et bredere felt. Udvekslingsprojektet betragtes som en aktivitet i denne sammenhæng. Ansvarlig for projektet er styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde.

2.2.3 *Styregruppen for nordisk voksenundervisning og folkeoplysning (FOVU) - herunder nordisk folkehøjskolestøtte*

Budget 1996: 9 118 000 DKK

Budget 1995: 9 118 000 DKK

FOVU bygger sitt arbeid på at folkeopplysningen er en av grunnpilarene i den nordiske samfunnsmodellen og spiller en vesentlig rolle i den opplæring til demokrati og deltakelse i organisasjonslivet som er spesielt for Norden. Fremtidens krav til kvalifikasjoner og livslang læring i yrkeslivet er et annet viktig aspekt ved satsingen på voksenopplærings samarbeidet. Gjennom fordeling av nordiske folkeopplysnings- og voksenopplæringsstøtte ønsker FOVU å stimulere prosjekter som ivaretar samvirke mellom ulike kompetansemiljøer.

I 1996 vil FOVU prioritere tiltak for oppfølging av Tenketankens slutt-rapport (Nord 1995:3). I rapporten foreslås et flerårig utviklingsprogram for utvikling og forbedring av voksnes læring i de nordiske land, relatert til framtidens kvalifikasjonskrav.

Flg. områder vil bli innarbeidet i et nytt rullerende arbeidsprogram som avløser VOKS FREM og trer i løpet av 1996:

Forskning og dokumentasjon, pedagogisk utviklingsarbeid, kompetanseutvikling for kunnskapsformidlere, Norden og EU-programmene, fjernundervisning tilknyttet IDUN-prosjektet.

I oppfølgingsarbeidet vil FOVU legge opp til og initiere et tettere samarbeid mellom ulike aktører og stimulere etablering av nettverk for aktiv erfaringsutveksling og bedre kompetanseutnyttelse.

For å styrke forskningsinnsatsen på voksenopplæringsområdet vil FOVU i 1995 igangsette et forprosjekt til et forskningsprogram om opplæring i arbeidslivet og læringsmiljøer.

I forbindelse med omlegging av folkeopplysningsstøtten vil FOVU prioritere arbeidet med informasjon og veiledning vedr. den nordiske nytten og prosjektsøknader. Prosjekter som er knyttet opp mot arbeidsprogrammet og som innlemmer Vest-Norden i sine aktiviteter vil bli prioritert. Videre prioriteres elevstipendier for opphold på nordiske folkehøgskoler.

2.2.4 Forskningsprogrammet Norden og Europa

Budget 1996: 4 000 000 DKK

Budget 1995: 0 DKK

Ministerrådet har besluttet å gjennomføre en et humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskningsprogram på nordisk basis med temaet "Norden og Europa". Programmet gjennomføres i perioden 1996-2000, og skal ha til formål å bidra til:

- høyere vitenskapelig kvalitet ved at programmet vil utfordre forskerne til å anlegge et bredere perspektiv enn det nasjonale eller bilaterale,
- økt forskningsbasert innsikt om selvforståelse og identitet i Norden,
- at nordiske forskere og forskningspolitikere kan forberede initiativer vedrørende en framtidig sterkere utvikling av internasjonalt - spesielt europeisk - samarbeid om humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskning.

Programmet omfatter fire temaer: *Det nordiske sprogssamfundet, Religiositet og verdier i Norden, Nordiske politiske verdier og sosiale institusjoner, og Nordisk litteratur og livssyn*, og det forutsettes at programmet integrerer perspektiver fra kjønns- og likestillingsforskning, multikulturelle aspekter og betydningen av frivillige organisasjoner. Ministerrådet tar sikte på at programmet finansieres med 35 MDKK fordelt over fem år.

2.2.5 Ledningsgruppen for høyere utdanning (HÖGUT) - NORDPLUS

Budget 1996:	30 056 000 DKK
Budget 1995:	30 056 000 DKK

I ledningsgruppens for nordisk samarbeid innen høyere utdanning (HÖGUT) oppgaver inngår å arbeide for en vidgning av mulighetene for studenter i Norden å utbilde seg og avlegge eksamen i andre nordiske land, å arbeide med spørsmål som gjelder felles utdanninger og utdanningsinstitusjoner, erkjennelse av eksamina, deltentamina samt med samordning av behørighetsgivende utdanninger. Ledningsgruppen er også ansvarlig for NORDPLUS-programmet.

NORDPLUS ble introdusert i 1988. Syftet med NORDPLUS (Nordisk program for lærere, utdanningsøkende og studenter) er å etablere nettverk mellom universitet og høyskoler i Norden. Innenfor rammen for NORDPLUS gis støtte til studenter- og lærerutveksling og til felles kurs, for utvekslingsarbeid samt til utvikling av samarbeid innen nettverket m.m. Ministerrådet har besluttet å utvide forlenging av NORDPLUS fram til og med 1996 og programmet har utvidet med nye aktiviteter som skal styrke kvaliteten og fremme mobiliteten innen utdanningssektoren. NORDPLUS er også et viktig instrument i arbeidet å utvikle en arbeidsdeling innen Norden.

2.2.6 Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA)

Budget 1996:	35 600 000 NOK
modsvarende:	31 684 000 DKK
Budget 1995:	35 600 000 NOK
modsvarende:	31 684 000 DKK

Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA) har som samlet nordisk støtteordning til formål å fremme forskerutdanningen, forskermobiliteten og forskersamarbeidet i Norden. NorFA's midler anvendes blant annet til fellesnordiske forskerkurser, oppbygning av forskernetverk, mobilitetsstipendier, forskersymposier, workshops, gjestelærere og nordisk deltagelse i nasjonale forskerkurser.

NorFA er omfattet av Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem. Forhandlingene om kontrakt for perioden 1996-98 pågår. Overenskomsten er vedlagt i den separata bilagsdelen pkt. 2.2.6.

2.2.7 Nordisk miljøforskningsprogram

Budget 1996:	26 700 000 DKK
Budget 1995:	26 705 000 DKK

Nordisk ministerråd gjennomfører et miljøforskningsprogram for perioden 1993-97. Forskningsinnsatsen skjer inden for følgende tre delprogrammer:

- forskning om klimaendringer
- miljøforskningssamarbejde i østersøområdet
- miljøpolitikkenes samfunnsmessige forudsætninger

En programkomité og en ekspertkomité for hver af ovennævnte temaområder har ansvaret for programmets gjennomførelse. Programmets midler vedrørende forskerutdanning og mobilitet administreres af Nordisk Forskerutdanningsakademi (NorFA).

Programkomitéen fordeler den totale bevilningsramme mellom delprogrammer og NorFA.

2.2.8 Bioteknologi

Budget 1996:	800 000 DKK
Budget 1995:	3 144 000 DKK

Nordisk Ministerråd har for perioden 1993-95 utpeget dels Nordisk koordineringskomite for Bioteknologi og dels Nordisk utvalg for etik inden for Bioteknologi. Kommissariatet for begge utvalg udløber med utgangen af 1995. Ministerrådet viderefører den del af programmet der vedrører etik inden for Bioteknologi for endnu en treårsperiode. Etikudvalget er et nordisk referenceorgan på bioteknologiområdet. Utvalget har bidraget gjennom utgivelse af publikationer, samt afholdelse af workshops og konferencer til at skape en konstruktiv debatt i Norden om etiske spørsmål vedrørende bioteknologi.

2.2.9 Arktisk humanistisk forskning

Budsjett 1996:	3 000 000 DKK
Budsjett 1995:	3 112 000 DKK

Det nordiske programmet for arktisk humanistisk forskning gjennomføres i perioden 1993-97. Programmet kan gi støtte til alle former for humanistisk forskning, og også oppgaver i grenselandet mot samfunnsforskning. Programmet gjennomføres i samarbeid med Nordisk samarbeidsnemnd for humanistisk forskning (NOS-H). NOS-H har det direkte faglige og administrative ansvar for aktivitetene, og bidrar økonomisk til programmet med ca. 600.000 DKK.

2.2.10 Ny informationsteknologi i undervisningen

Budget 1996:	3 000 000 DKK
Budget 1995:	3 035 000 DKK

Samarbetet skall ta tillvara de värden som ligger i erfarenhetsutbyte och nätverkssamarbete inom forsknings- och utvecklingsarbete rörande användning av informationsteknologi i utbildningen och där så är lämpligt skapa en arbetsfördelning mellan länderna. Det nordiska samarbetet organiseras så att det stärker möjligheter till ett optimalt samarbete med övriga Europa både för Norden som helhet och för de olika nationella aktörerna.

Det nordiska samarbetet vad gäller användning av informationsteknologi i undervisning och inlärning skall omfatta följande sex insatsområden:

- Informationsteknologi och utbildningspolitik.
- Implementering av viktiga resultat från FoU-samarbetet.
- Utveckling och utväxling av undervisningsmaterial.
- Distansutbildning.
- Gemensam tillgång till datanät och databaser.
- Copyright- och avtalsfrågor kring användning av dataprogramvaror och databaser inom Norden.

2.2.11 Kunst- og kulturcentret i Nuuk

Budget 1996:	3 996 000 DKK
Budget 1996:	4 047 000 DKK

I overensstemmelse med Ministerrådets beslutning af 25.2.1991 og aftale mellem Ministerrådet, Grønlands Hjemmestyre og Nuuk kommune stiller Ministerrådet 20 MDKK i 1990-prisniveau til rådighed over det nordiske budget til etablering af et nordisk kunst- og kulturcenter i Nuuk. Bidraget finansieres med 10 MDKK plus prisopregning i hvert af årene 1995 og 1996. Den resterende del af byggeomkostningerne afholdes af de øvrige aftaleparter.

Ovennævnte beløb gælder uddannelses- og forskningssektorens andel af bidraget for 1996. Resten finansieres af kultursektoren, 1.3.9.

2.3 Institutioner

2.3.1 Nordens folklige akademi (NFA)

Budget 1996:	7 012 000 SEK
modsvarer	5 749 840 DKK
Budget 1995:	6 986 000 SEK
modsvarer	5 728 520 DKK

NFA skal arbeide for utvikling og fornyelse innen folkeopplysning og voksenopplæring i Norden. NFAs virksomhet omfatter nordiske kurs og seminar i egen regi og med samarbeidende organisasjoner innen nordisk folkeopplysning og voksenopplæring, samt dokumentasjon og prosjektvirksomhet.

Det er opprettet et internasjonalt senter ved NFA, som har samarbeidsprosjekter og kontakter til voksenopplæringsmiljøer i Baltikum og Europa forøvrig. Videre har NFA en viktig funksjon som kompetansesenter for EUs utdanningsprogrammer. FOVU vil legge opp til at NFA skal ha en sentral formidler-, informasjonsrolle og være støttespiller for NMRs sekretariat i prosjekter og tiltak vedrørende oppfølging av Tenketankens rapport (Nord 1995:3).

Nordens folkliga akademi er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem. Overenskomsten er vedlagt i den separata bilagsdelen pkt. 2.3.1.

2.3.2 Nordisk sprogsekretariat

Budget 1996:	1 854 000 NOK
modsvarer	1 650 060 DKK
Budget 1995:	1 919 000 NOK
modsvarer	1 707 910 DKK

Nordisk Sprogsekretariat er et samarbejdsorgan for sprogævnene i Norden og andre som arbejder med nordiske sprogspørsmål. Institutionen skal arbejde for at bevare og styrke det sproglige fællesskab i Norden og for at fremme den nordiske sprogforståelse. Ministerrådets bidrag for 1996 er reduceret med 3.4% i forhold til 1995. Disse frigjorte midler er tilført NORDMÅLs budget. Nordisk sprogsekretariat kan på lige vilkår med andre institutioner søge midler til aktiviteter inden for prioriterede områder over NORDMÅLs budget.

Nordisk sprogsekretariat er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem. Overenskomsten er vedlagt i den separata bilagsdelen pkt 2.3.2.

2.3.3 Nordisk sprog- og informationscenter

Budget 1996:	2 930 000 FIM
motsvarar	3 750 400 DKK
Budget 1995:	3 078 000 FIM
motsvarar	3 939 840 DKK

Nordiska språk- och informationscentret er en samnordisk institution, som har til opgave at fremme kendskabet i Finland til de øvrige nordiske landes sprog, kultur og samfundsforhold. Centret skal endvidere formidle kundskab om Finland og det finske sprog til de andre nordiske lande. Ministerrådets bidrag for 1996 er reduceret med 4.8% i forhold til 1995.

Disse frigjorte midler er tilført NORDMÅLs budget. Nordiska språk- og informationscentret kan på like vilkår med andre institutioner søge midler til aktiviteter inden for prioriterte områder over NORDMÅLs budget.

Nordisk sprog- og informationcenter er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem. Overenskomsten er vedlagt i den separata bilagsdelen pkt. 2.3.3.

2.3.4 Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)

Budget 1996:	1 220 000 SEK
motsvarar	1 000 400 DKK
Budget 1995:	1 221 000 SEK
motsvarar	1 001 220 DKK

Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH) har till syfte att anordna och främja undervisning och forskning inom hushållsvetenskap i Norden. Beslut har fattats om att den nordiska finansieringen av NHH skall upphöra efter 1996.

De medel som avsatts för 1996 skall bekosta avvecklingen av verksamheten samt finansiera ett nyintag av 10 studerande under vårterminen under förutsättning av att studiernas tredje termin bekostas av utbildningens nya huvudman.

Budgetkontrakt för perioden 1993-96 redovisas i den separata bilagedelen, p. 2.3.4.

2.3.5 Nordisk samisk institutt (NSI)

Budsjett 1996:	6 966 000 NOK
tilsvarer	6 199 740 DKK
Budsjett 1995:	7 009 000 NOK
tilsvarer	6 238 010 DKK

Nordisk samisk institutt (NSI) tar initiativ til, samordner og gjennomfører utredning, planlegging og forskning med sikte på å forbedre den samiske befolkningens stilling sosialt, kulturelt, rettslig og økonomisk. NSI har lokaler i Kautokeino. Instituttet vil i 1995 avslutte en utredning av ny organisasjonsstruktur, og det vil i 1995/96 bli tatt stilling til eventuelle endringer av instituttets organisasjon. Budsjettet for 1996 forutsetter et uendret aktivitetsnivå.

Nordisk samisk institutt er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem. Overenskomsten er vedlagt i den separata bilagsdelen pkt. 2.3.5.

2.3.6 Nordisk Institut for teoretisk Fysik (NORDITA)

Budget 1996:	16 000 000 DKK
Budget 1995:	16 755 000 DKK

Nordisk Institut for teoretisk Fysik (NORDITA) har som hovedopgave er at udføre forskning inden for grundlæggende teoretisk fysik, at fremme samarbejdet mellem forskere på området i de nordiske lande og at virke som et internationalt center for teoretisk fysik. NORDITA har lokaler ved Københavns Universitet. NORDITA bør have gode muligheder for at opnå bevillinger til forskning fra nordiske og europæiske kilder. Basistilskuddet er derfor reduceret med omkring 5% sammenlignet med gennemsnittet for kontraktperioden 1993-95.

NORDITA er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem. Overenskomsten er vedlagt i den separata bilagsdelen pkt. 2.3.6.

2.3.7 Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)

Budsjett 1996:	2 070 000 FIM
tilsvarer	2 649 600 DKK
Budsjett 1995:	2 016 000 FIM
tilsvarer	2 580 480 DKK

Nordisk institutt for folkediktning (NIF) skal fremme og koordinere nordisk folkloristisk forskning og uddanning. Institutet har lokaler ved Åbo Universitet.

NIF ble evaluert i 1994, og evalueringspanelet har foreslått en kraftig økning av instituttets ressurser. NIFs basistilskudd økes med ca. 3%, og at det forutsettes at instituttet dermed styrker sitt engasjement overfor forskningsmiljøene i Vest-Norden.

Nordiska institutet för folkdiktning er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem. Overenskomsten er vedlagt i den separata bilagsdelen pkt. 2.3.7.

2.3.8 Nordisk institutt for sjørett (NIFS)

Budsjett 1996:	2 697 000 NOK
tilsvarer	2 400 330 DKK
Budsjett 1995:	2 662 000 NOK
tilsvarer	2 369 180 DKK

Nordisk institutt for sjørett (NIFS) skal fremme forskning og undervisning i de nordiske land i sjørett og alminnelig transportrett, olje- og gassrett og beslektede fagområder. Institutet er en del av Universitetet i Oslo. Budsjettet for 1996 forutsetter et uendret aktivitetsnivå.

Nordisk institutt for sjørett er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem. Overenskomsten er vedlagt i den separata bilagsdelen pkt. 2.3.8.

2.3.9 Nordisk institut for asiastudier (NIAS)

Budget 1996:	6 300 000 DKK
Budget 1995:	6 328 000 DKK

Nordisk institutt for asiastudier (NIAS) har til formål å fremme og styrke vitenskapelige studier av Asias kultur og samfunnsforhold, og har lokaler ved Københavns Universitet. Instituttet har påtatt seg et ledende ansvar for utvikling av det europeiske forskningssamarbeidet vedrørende Asia, innenfor rammen av European Science Foundation (ESF).

NIAS har gode muligheter for å kunne oppnå bevilgninger til forskning og utredning fra nasjonale og europeiske kilder. Basistilskuddet fra ministerrådet reduseres derfor med ca. 1% sammenliknet med gjennomsnittet for de siste 2 år.

Nordisk institut for asiastudier er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem. Overenskomsten er vedlagt i den separata bilagsdelen pkt. 2.3.9.

2.3.10 Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)

Budget 1996:	4 062 000 FIM
modsvare	5 199 360 DKK
Budget 1995:	4 140 000 FIM
modsvare	5 299 200 DKK

Nordisk samarbeidsorgan for videnskabelig information (NORDINFO) har til formål at fremme nordisk samarbejde vedrørende videnskabelig information og dokumentation, med særskilt hensyn til forskningsbiblioteksvæsenet. Institutionen er placeret ved Tekniska högskolans bibliotek i Esbo/Helsingfors. Budgettet for 1996 indebærer et uændret aktivitetsniveau i forhold til kontraktperioden 1993-95.

NORDINFO er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem. Budgetkontrakt för perioden 1996-1998 redovisas i den separata bilagedelen, p. 2.3.10.

2.3.11 Nordisk vulkanologisk Institut (NORDVOLC)

Budget 1996:	55 556 000 ISK
modsvare	5 000 040 DKK
Budget 1995:	55 162 000 ISK
modsvare	4 964 580 DKK

Nordisk vulkanologisk Institut (NORDVOLC) Reykjavik har som opgave at udføre forskning med sigte på vulkanologiens vigtigste områder: geokemi, geofysik og vulkanhistorie. Instituttet skal give forskere og studerende mulighed for at studere vulkanologi og dertil knyttede videnskabelige problemer. Der pågår forhandlinger mellem NORDVOLC og

Islands Universitet om en løsning på instiuttets lokale problemer senest med udgangen af 1997. Basistilskuddet fra Ministerrådet holdes på uændret niveau sammenholdt med 1995.

NORDVOLC er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyrings-system. Overenskomsten er vedlagt i den separata bilagsdelen pkt. 2.3.11.

2.3.12 *Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)*

Budget 1996:	8 171 000 SEK
modsvarer	6 700 220 DDK
Budget 1995:	8 118 000 SEK
modsvarer	6 656 760 DDK

Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN) i Stockholm har til opgave at udbyde videreuddannelse inden for samfundsplanlægning og tilgrænsende felter samt at bedrive forskning på området. Desuden kan instituttet i samarbejde med universiteter og højere læreanstalter medvirke i forskeruddannelse på området. Basistilskuddet fra Ministerrådet holdes på uændret niveau sammenholdt kontraktperioden 1993-95.

NORDPLAN er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyrings-system. Budgetkontrakt för perioden 1996-1998 redivisas i den separata bilagedelen, p. 2.3.12.

2.3.13 *Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)*

Budget 1996:	1 055 000 FIM
modsvarer	1 350 400 DKK
Budget 1995:	1 136 000 FIM
modsvarer	1 454 080 DKK

Nordisk Samarbejdskomite for Arktisk Medicinsk Forskning (NoSAMF), som er placeret ved Uleåborgs Universitet (F), har til opgave at virke for samordning af den arktisk medicinske forskning i Norden. NoSAMF forestår publikations-, dokumentations- og seminarvirksomhed. NoSAMF modtager generelle bevillinger fra Nordisk Ministerråd. Se kontraktsdelen: 2.3.13, budgetkontrakt for perioden 1994-1996. NoSAMF's styre undersøger mulighederne for at videreføre arbejdet udover kontraktperioden.

III Miljö

Budget 1996:	30 500 000 DKK
Budget 1995:	33 897 000 DKK

I överensstämmelse med den Nordiska miljöstrategin, 1994-1996 koncentreras miljöarbetet år 1996 till gemensamma nordiska miljöfrågor

och frågor som de nordiska länderna önskar föra fram i europeiska och andra internationella organ samt till en stegvis integrering av miljöhänsyn i andra sektorer i enlighet med "Reformgruppens" förslag som Nordiska rådet har tillslutit sig. Miljöstrategin byggs ut under år 1995 och kommer att föreläggas Nordiska rådet våren 1996. Naturvårdsfrågor, sektorsarbete samt miljöfrågor i Arktis och närområdena förväntas ha särskild tyngd.

Miljösektorns samarbetet med andra sektorer upptar en rätt stor budgetandel år 1996. En gemensam finansiering av samarbetet mellan sektorerna är viktig för att understryka sektorernas roll och ansvar för en hållbar miljö.

Budgetramen för det miljöpolitiska samarbetet föreslås satt till 30.500.000 DKK, varav ministerrådet föreslår att upp till 4.9 MDKK avsätts till samarbetet mellan miljösektorn och ekonomi-, energi-, fiskeri-, jord- och skogsbruks- samt trafiksektorn. I budgeten för dessa sektorer föreslår ministerrådet att 3.7 MDKK disponeras till samarbetet med miljösektorn, vilket betyder att totalt 8.6 MDKK avsätts till miljörelevant sektorsarbete, enligt nedanstående tabell. Sammantaget föreslår Ministerrådet således att det till samarbetet beträffande miljövårdsfrågor beviljas 34.2 MDKK år 1996 vilket är en mindre ökning i förhållande till 1995.

	Sektorsandel DKK	Miljösektorns andel DKK
Ekonomi	0	1 200 000
Energi	1 000 000	1 000 000
Fiskeri	1 000 000	1 000 000
Jord- och skogsbruk	1 500 000	1 500 000
Trafik	200 000	200 000
Sammanlagt	3 700 000	4 900 000
Miljörelevant sektorsarbete	8 600 000 DKK	

Miljöpolitiskt samarbete

Det miljöpolitiska samarbetet koncentreras under år 1996 till områdena hav- och luftmiljö, kemikalier, miljöövervakning, naturvård och friluftsliv samt renare teknologi. Ministerrådet företar en närmare fördelning av budgeten till de ovannämnda samsamarbetsområdena samt till andra politiskt prioriterade uppgifter mot bakgrund av godkända arbetsprogram.

De nordiska länderna avser medverka till *implementering och förverifikation av multilaterala miljökonventioner*. En utredning om effektiviteten av sju ur ett nordiskt perspektiv viktiga miljökonventioner färdigställs våren 1996 (LRTAP, Wienkonventionen och Montrealprotokollet om skyddet av ozonskiktet, Östersjökonventionen, Konventionen om skydd av Nordostatlantens marina miljö, biodiversitets- och klimatkonventionen samt konventionen om internationell handel med hotade arter av den vilda floran

och faunan). Utredningen följs upp med en analys av regionala och internationella foras roll i implementeringen och skall tjäna som underlag för de nordiska ländernas deltagande i det internationella miljöarbetet, bland annat gällande EU's femte miljöprogram.

En förstärkning av miljöinsatserna i *Nordens närområden* är angelägen. Ministerrådsorganisationen utnyttjas för politisk diskussion och ställningstagande i frågor som berör miljösituationen i Östersjöområdet och Arktis inklusive Barentsregionen. Konkret stöd till miljöförbättrande projekt samt kunskapsuppbyggande åtgärder prioriteras. För ytterligare information om miljöaktiviteterna i närområdena hänvisas till kapitel 6.

Under år 1995 tillställer NIB och NEFCO de nordiska miljö-, ekonomi- och finansministrarna förslag gällande dessa finansieringsinstitutioners möjligheter att medverka till en *förstärkning av den nordiska miljöinsatsen* i Nordens närområden. Ministerrådets väntas ta ställning till upprättandet av en nordisk lånefacilitet på NIB för miljöinvesteringar i Nordens närområden och en facilitet på NIB/NEFCO för att "mjukgöra" finansiering av miljöprojekt under hösten 1995.

I samband med Nordiska rådets session utdelas *Nordiska rådets Natur- och miljöpris*. Omkostnaderna för priset samt administrationen torde ligga på motsvarande nivå som år 1995, nämligen 550.000 DKK.

Luft- och havsföroreningar

För Norden som nettoimportör av luft- och havsföroreningar är internationella avtal om utsläpps begränsningar av avgörande betydelse. År 1996 läggs särskild vikt vid att nå fram till ett nytt NO_x-protokoll under konventionen för långväga gränsöverskridande luftföroreningar samt att utarbeta bindande avtal för reduktion av persistenta organiska föroreningar och tungmetaller. Arbetet med ett nytt NO_x-protokoll har som mål ett kostnadseffektivt protokoll, som tar utgångspunkt i flera typer effekter och bör i princip omfatta flera förorenande ämnen, NO_x, NH₃, VOC och SO₂. Kunskaper om utsläpp, transport och konsekvenser av miljögifter och andra luftföroreningar samt olika källors betydelse för näringsämnesbelastningen tas fram till bruk bland annat i det internationella arbetet med utsläpps begränsningar. Strategier för att reducera och undgå utsläpp från fartyg med särskild vikt på nordliga farvatten och regler för begränsning av luftförorening från fartyg utarbetas.

Natur och friluftsliv

Samarbetet på natur och friluftslivsområdet skall utmynna i initiativ för uppföljning av biodiversitetskonventionen och den lokala Agenda 21 samt för implementering av EU-direktiv. Skydd av hotade arter, biotoper och nordiskt säregna naturtyper är viktigt för att bevara den biologiska mångfalden i Norden. Införandet av miljökonsekvensanalyser vid utsättning av genmanipulerade och för naturen främmande arter utreds. Kriterier för bedömning av landskapsvärden skall utarbetas till grund för fysisk planering

och miljökonsekvensbedömningar. Det nordiska samarbetet gällande natur och kulturmiljöer upprioriteras.

Miljöövervakning

Miljöövervakning är ett viktigt instrument som underlag och stöd för politiska initiativ i miljövårdsarbetet och för utvärdering av effektiviteten av de miljöpolitiska åtgärderna. En resursmässigt stor uppgift under året blir att slutföra arbetet med tillståndsrapporten över Nordens arktiska och subarktiska miljö. Programmet för långsiktig övervakning av Nordens yttre miljö uppdateras och iverksätts. En indikatorrapport på miljöns tillstånd i Norden utges. En stor uppgift blir även att slutföra arbetet med den omfattande kartläggning av tungmetallnedfallet i mossa och humus i Nordeuropa, som pågått under Nordens ledning inom ECEs regi och som publiceras 1996/1997. Ett pragmatiskt nordiskt terrestriskt naturövervakningsprogram utarbetas som uppföljning på biodiversitetskonventionen.

Renare teknologi

Arbetet med gemensamma behandlingslösningar inom Norden för vissa typer miljöfarligt avfall fortsätter, bl.a. gällande kvicksilverhaltigt avfall.

Aktiviteter pågår för att säkra en effektiv och koordinerad ändring av viktiga ramvillkor, såsom ökat producentansvar på avfallsområdet samt satsning på miljöledning och teknologiöverföring inom industrin. Avfallsproblem i mindre samhällen i Norden kommer att prioriteras. En ny utfordring i det nordiska samarbetet kommer att vara att inom ramen för Kommissionen för en hållbar utveckling (CSD) verka för hållbara produktions och konsumtionsmönster. Arbetet med gemensamma behandlingslösningar inom Norden för vissa typer miljöfarligt avfall fortsätter, bl.a. gällande kvicksilverhaltigt avfall.

Kemikalier

På kemikalieområdet läggs vikt vid utvecklingen av kriterier för klassificering och märkning av kemiska ämnen och produkter, framförallt vad gäller miljöfarliga, neurotoxiska och reproduktionsstörande ämnen. Det nordiska arbetet med bedömning av risker av hälso- och miljöfarliga kemikalier stärks i avsikt att i internationella organ främja och stöda arbetet gällande användningsbegränsning, härvid reduktion och substitution av farliga kemikalier. Områden av särskilt intresse är tungmetaller, klororganiska föreningar, biocider, pesticider samt ozonnedbrytande ämnen.

Miljökonsekvensbeskrivningar

Integreringen av miljö och fysisk planering förs vidare i syfte att uppnå en nordisk grundsyn vad gäller användningen av miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) i planeringsprocessen. Förslag till hur MKB kan komma till användning i utvecklingen av en fysisk samhällsstruktur i linje med en hållbar utveckling utarbetas. En större konferens om MKB planeras till

hösten 1996 på vilken bland annat erfarenheter av tillämpningen av MKB skall dryftas såväl som den vidare användningen av MKB-principer i politik, planer och program. Det är viktigt att stärka användningen av MKB i Östersjöområdet och Barentsregionen.

Sektorsamarbete

Samverkan mellan samhällssektorerna är nödvändig för en målmedveten och framgångsrik miljöpolitik. Varje sektor har i utgångspunkten ansvar för att integrera miljöhänsyn i arbetet. Miljösektorns uppgift är att tillsammans med sektorerna främja denna miljöintegration.

Miljö-fiskerisamarbetet tar utgångspunkt i den Nordiska miljö- och fiskeristrategin, som fastställdes av Ministerrådet våren 1995. I uppföljningsarbetet läggs vikt vid praktiskt genomförbara åtgärder som är till nytta för havsmiljön och i det internationella miljöarbetet. Verksamhet igångsätts för uppföljningen av de politiska målsättningar och prioriteringar som Ministerrådet väntas ta hösten 1995 i Strategin för samarbetet mellan miljö- och *jord- och skogsbrukssektorn*. Tentativa samarbetsområden är bland annat miljöövervakning, föroreningsproblematik, kulturlandskap, hållbart skogsbruk samt som överordnat, integrering av natur- och miljö-
vård i jord- och skogsbruket. I syfte att utarbeta underlag för reduktion av atmosfäriska emissioner av drivhusgaser och att inom ramen för klimatkonventionen verka för reduktion av koldioxid, i detta sammanhang bland annat "gemensamt genomförande", stärks samarbetet med *energisektorn* under året.

Inom *miljö och ekonomisamarbetet* utges statusrapporten över bruket av ekonomiska styrmedel i de nordiska ländernas miljöpolitik. Elförsörjningens prisstruktur och system kommer särskilt att belysas. Sambandet mellan sysselsättning och miljö utreds i ljuset av pågående internationellt arbete, bland annat inom EU och OECD, till underlag för att i framtiden bättre kunna ta hänsyn till sysselsättningseffekter vid utformningen av miljöpolitiska beslut. Miljösektorns strävan till samarbete med *transportsektorn* gällande möjligheter att främja miljöanpassning av transportsystemen är fortsatt aktuell.

IV Ekonomi

Budget 1996:	131 278 000 DKK
Energi- og næringspolitik	75 250 000
Regionalpolitik	26 150 000
Jord- og skogbruk	20 078 000
Bygg- og boligsektoren	2 000 000
Øvrig sektorsamarbeide under økonomi	500 000
Fiskeri	7 300 000

Under satsingsområde økonomi er samlet Ministerrådets virksomhet innenfor samarbeidsområdene energi- og næringspolitikk, regionalpolitikk, jord- og skogbrukspolitikk, fiskeri (overført fra tidligere eget satsingsområde), bygg- og boligpolitikk samt øvrig sektorsamarbeid innen satsingsområdet (transport og økonomi/finans).

Av det totale budsjett for satsingsområde økonomi på 131,3 MDKK går 69,3 MDKK til samarbeidsaktiviteter i regi av de industripolitiske institusjonene Nordisk industrifond og Nordtest.

Budsjettforslaget for 1996 innebærer en sterk prioritering av samarbeidet mellom miljøsektoren og flere av fagsektorene under satsingsområde Økonomi. Således er det fra disse sektorene forutsatt at 3,7 MDKK skal brukes for samarbeid med miljøsektoren.

4.1 Energi- og næringspolitikk

4.1.1 Prosjektmidler

Budget 1996:	6 000 000 DKK
Budget 1995:	6 333 000 DKK

Ministerrådets aktivitetsplan for det nordiske energipolitiske samarbeidet omfatter hovedinnsatsområdene: Kraft- og naturgassmarkedene i Norden, Energirelaterte miljøspørsmål, Energieffektiviseringsspørsmål, Energiforskningssamarbeidet, Internasjonale samarbeidsfora, samt Den energipolitiske situasjonen i Nordens nærområder.

Ministerrådet legger spesiell vekt på arbeidet med problemstillinger vedrørende kraftmarkedsspørsmål og energirelaterte miljøspørsmål. Innenfor f.eks. klimaspørsmål er det etablert en ad hoc gruppe som fremkaffer/utarbeider underlag for videre diskusjoner innenfor ministerrådet, herunder gjennomføres bl.a. et pilotprosjekt for å belyse prinsipper for "Felles gjennomføring" av klimagassreduksjoner i Norden og nærområdene med utgangspunkt i prosjekter i det nordiske miljøfinansieringsselskapet (NEFCO). Når det gjelder energiforskningssamarbeidet, er dette i hovedsak finansiert med nasjonale midler.

Av ovenstående budsjetttramme for det nordiske energi- og næringspolitiske samarbeidet, er det forutsatt å bruke inntil 1 MDKK til tverrsektorielt samarbeid mellom energi- og miljøsektoren, fortrinnsvis innenfor aktuelle klimapolitiske problemstillinger. Det er foreslått en tilsvarende bevilgning under kap. 3 miljøpolitisk samarbeid, slik at totalt 2 MDKK kan disponeres for dette tverrsektorielle samarbeidet.

Åven fortsättningsvis kommer små och medelstora företags förutsättningar, ramvillkor och behov av nätverk att stå på dagordningen för det näringspolitiska samarbetet. Arbetet med riskkapitalförsörjning följs upp genom en belysning av vilken betydelse skatteincitament har för privata investeringar i små företag i de tidiga faserna.

Nyföretagandeordningar i de nordiska länderna och möjligheter till förbättringar av dessa är ett annat samarbetsämne. Här läggs särskild vikt vid

servicesektorn. En kartläggning och analys med förslag till förbättringar kommer att vara grundlaget för de fortsatta diskussionerna.

Som en fortsättning på arbetet med nyföretagandeordningar kommer rambetingelser och utvecklingsmöjligheter för servicesektorn att behandlas i det näringspolitiska samarbetet.

Inom det näringspolitiska samarbetet har en rad förslag om små och medelstora företags exportförutsättningar tagits fram, vilka har överlämnats till finans- och samarbetsministrarna för värdering och uppföljning. Det kan bli aktuellt med uppföljning i ett senare skede. Samarbetet med de baltiska industriministerierna fortsätter genom att analyser av industripolitiska strategier för Lettland och Litauen kommer att diskuteras. Möjligheten till utbyten av experter på näringslivsområdet mellan Norden och Baltikum kommer också att övervägas.

Det industriella aktionsprogrammet för närområdena fortsätts genom en rad projekt. Nordpraktik, som förutom Baltikum nu också omfattar St Persburgområdet och Barentsregionen, och seniorkonsulterna är fortsatt del av detta samarbete. En TV-serie om marknadsekonomi för de baltiska staterna kan, om det blir vällyckat, aktualisera en rysk version. En rad andra projekt är aktuella såsom exportutveckling i Lettland, teknologiskt samarbete med St Petersburg via Nordiska Industrifonden, provnings-tekniskt samarbete med Baltikum via Nordtest, samarbete med Barentsregionen, ett samarbete med OECD om direkta investeringar och handelsströmmar mellan de nordiska länderna och närområdena samt ledarutbildning för närområdena. I kapitel 6 redovisas ytterligare satsningar på närområdena.

4.1.2 Institutioner

4.1.2.1 Nordisk Industrifond

Budget 1996:	65 056 000 NOK
motsvarar	57 899 840 DKK
Budget 1995	65 484 000 NOK
motsvarar	58 280 760 DKK

Nordisk Industrifond skal initiere og gjennomføre nordiske samarbeidsprogram og FoU-prosjekter innenfor strategiske områder for nordisk næringsliv der betydelige samarbeidsgevinster kan oppnås. Det skal legges særlig vekt på å utvikle samarbeidet mellom bedrift og forskningsmiljøer. Fondets hovedaktivitet er knyttet til forskning med industriell anvendelse, utført ved institutt/universitet eller i industrien.

1996 er det siste året for Industrifondets strategiplan som Ministerrådet tidligere har sluttet seg til. Det regnes med å kunne avslutte den planlagte FoU-virksomheten innenfor næringsmiddel-industrien (NordFood), innenfor masse- og papirindustrien (NordPap) samt innenfor satsingsområdet ressursbesparende lette konstruksjoner (NordList), mens en

del av FoU-virksomheten innenfor treindustrien (Nordic Wood) må fortsette også i 1997.

Nordisk Industrifond har startet arbeidet med å utvikle en ny strategiplan. Målet er å utvikle en strategi som ligger i linje med og forsterker de fem nordiske landenes innsatser for å skape ny vekst og fornyelse i det nordiske næringslivet.

Det ble i 1995 inngått en budsjettoverenskomst mellom Nordisk Industrifond og Nordisk Ministerråd på 199,4 MNOK for årene 1995-97. I tillegg til den årlige bevilgning foreslås det at tilsagnsfullmakten på total 75 MNOK opprettholdes. Tilsagnene vil komme til utbetaling med maksimalt 50 MNOK i 1997 og 25 MNOK i 1998.

Det vises elles til budsjettoverenskomsten for perioden 1995-97 pkt. 4.1.2.1 i særskilt vedlegg.

4.1 .2.2 Nordtest

Budget 1996:	8 867 000 FIM
motsvarar	11 349 760 DKK
Budget 1995	9 343 000 FIM
motsvarar	11 959 040 DKK

Nordtest grundlades av Nordiska ministerrådet år 1973 som det nordiska samarbetsorganet på det provningstekniska området. Nordtest arbetar för en bärkraftig industriell utveckling och för att öka den nordiska industrins internationella konkurrenskraft genom att främja en relevant och kostnadseffektiv provnings- och mätteknisk verksamhet i Norden. Nordtest verkar för att slutanvändarna får produkter som fyller krav på säkerhet, resurshushållning och god miljö samt att de kan användas i nordiska förhållanden. Genom Nordtests verksamhet minskas tekniska handels hinder och ökar ömsesidigt godkännande av provningsresultat.

Nordtest använder sina resurser för gemensam provningsteknisk forskning samt utveckling och implementering av provningsmetoder på valda viktiga områden, koordinering och främjande av nordiskt samarbete och arbetsfördelning inom provning, deltagande i det europeiska provningstekniska samarbetet samt verkande för nordiskt deltagande och påverkan i den europeiska provningstekniska utvecklingen och för informationsverksamhet på sitt område.

Nordtests verksamhet sker i enlighet med dess andra budgetavtal med Nordiska ministerrådet som gäller åren 1995-97. De överordnade ekonomiska ramförutsättningarna för den nordiska budgeten för 1996 samt beslutet att inte genomföra priskorrigerings för 1996 års budget, medför att det inte är möjligt att upprätthålla budgetöverenskommelsens förutsättningar för beviljningen för 1996.

Budgetkontrakt för perioden 1995-1997 redovisas i den separata bilagedelen, p 4.1.2.2.

4.2 Regionalpolitisk samarbejde

4.2.1 Projektmidler

Budget 1996:	22 750 000 DKK
Budget 1995:	22 964 000 DKK

Det nordiske regionalpolitiske samarbejde baseres på et nyt samarbejdsprogram for 1995-99. Programmet blev behandlet på Nordisk Råds session i Reykjavik og vedtaget af Ministerrådet.

Hovedlinjerne i forslaget til det nye program er

- Kundskabsudvikling samt informations- og erfaringsudveksling indenfor Norden og mellem Norden og EU.
- Udvikling af det grænseregionale samarbejde og regionsamarbejdet indenfor Norden, mellem Norden og EU samt mellem Norden og nærområderne i øst.
- Et aktivt sektorsamarbejde.

De overordnede mål for det nordiske regionalpolitiske samarbejde er at understøtte de nordiske landes nationale regionalpolitik gennem nordisk kundskabs- og erfaringsudveksling. Nordisk finansiel støtte gives til konkrete indsatser i form af grænseregionalt samarbejde og til projekter indenfor konkrete indsatsområder samt gennem særlige støtteordninger som Vestnordenfonden og NIB's regionallånefond. I de senere år har ca. 75% af midler været anvendt til grænseregionalt samarbejde.

Samarbejdet bør endvidere kunne stimulere og udvikle fælles nordisk udviklingsarbejde i relevante EØS- og EU-spørgsmål. En del grænseregioner, som vil modtage INTERREG-midler fra EU, vil kunne styrke sine aktiviteter væsentligt. Den nordiske finansiering af disse regioner vil indgå som en del af den regionale medfinansiering. Ministerrådet vil støtte alle grænseregioner gennem fælles tiltag med henblik på at forbedre kundskabs-, informations- og erfaringsudveksling.

Også i 1996 vil der blive afsat midler til samarbejde mellem de nordiske lande og Highlands and Islands Enterprise og European Policies Research Centre i Skotland. Dette samarbejde vil omfatte udvikling af netværk og projekter indenfor informationsteknologi, små- og mellemstore virksomheder, universitetsnetværk og privat skovbrug.

Ligeledes vil samarbejdet mellem landbrugssektoren og regionalsektoren i Ministerrådet prioriteres. Dette samarbejde omfatter projekter der især har til hensigt at styrke samarbejdet mellem regionalpolitiske og landbrugspolitiske myndigheder på centralt og regionalt niveau.

Vestnorden og Nordkalotten er fortsat prioriterede områder med hensyn til ressourcetildeling til grænseregionalt samarbejde. I 1995 blev et nyt nordisk Atlantsamarbejde, omfattende Vestnordensamarbejdet samt kystregioner i Norge, etableret.

Ministerrådet er medlem af AGEF (Europæiske grænseregioners fællesskab) og følger nøje udviklingen samt vurderer mulighederne inden for dette samarbejde.

4.2.2 Institutioner

4.2.2.1 Nordisk Institut for Regionalpolitisk Forskning (NordREFO)

Budget 1996:	4 146 000 SEK
motsvarar	3 399 720 DKK
Budget 1995	4 292 000 SEK
motsvarar	3 519 448 DKK

Nordisk institutt for regionalpolitisk forskning initierer og samordner nordisk forskning, som er relevant for regionalpolitisk planlægning og politikudformning. Virksomheden har tilformål at fremme et samspil mellem forskning og praktisk politik samt at opbygge og udvikle nordiske forskernetværk.

NordREFOs forskningsprogram for 1993-1997 koncentrerer sig om tre temaområder: økonomisk og infrastrukturel udvikling, politisk og institutionel udvikling samt nordisk regionalpolitik i fokus. Institutet er et vigtigt led i samarbejdsprogrammets sektorovergribende samarbejde. NordREFO udgiver tidskriftet NORD REVY.

Det er utarbejdet budsjettkontrakt for 1995-97, jfr. den separata bilagedelen, p. 4.2.2.1.

4.3 Jord- og skogbruk

4.3.1 Projektmedel

4.3.1.1 Disposisjonsmidler

Budget 1996:	6 678 000 DKK
Budget 1995:	7 505 000 DKK

Jord- og skogbrukssektorens disposisjonsmidler 1996 vil bli anvendt i samsvar med de prioriteringer som er trukket opp i ministerrådets nye handlingsprogram for jord- og skogbruksområdet 1996-2000. Programmets fire satsingsområder er kvalitetsproduksjon i jordbruket med spesiell vekt på miljø, forvaltning av genetiske ressurser, utvikling av landbruksavhengige regioner og bærekraftig skogbruk. Hovedområder for samarbeidet er spørsmål som er av sentral interesse for Norden, samarbeid med sikte på å støtte landenes deltagelse i internasjonale organer, og samarbeid i Nordens nærområder.

Størstedelen av sektorens prosjektvirksomhet styres gjennom særskilte planer og programmer for enkelte innsatsområder. De viktigste av disse er Handlingsprogram for samarbeid om genetiske ressurser, Program for

landbruksavhengige områder under omstilling (fellesprogram med regionalsektoren), Program for landbruksmiljøsamarbeid (fellesprogram med miljøsektoren), og miljøforskningsprogrammet Miljø-Natur-Produksjon.

I medhold av genressursprogrammet er det iverksatt forskningsprosjekter og andre kompetansehevende tiltak som ledes fra de nordiske landbruksuniversiteters side. Blant annet er det opprettet to lektorater i henholdsvis plantegenetiske og dyregenetiske ressurser. Virksomheten ved Nordisk Genbank for Husdyr videreføres.

Et forpliktende samarbeid mellom landbrukssektoren og regionalsektoren ble igangsatt 1995 med oppstartning av et program om landbruksavhengige områder under omstilling. Programmet omfatter prosjektvirksomhet innenfor områdene forbedring av levekår i landbruksdistrikter, omstilling av landbruksproduksjon og av næringsmiddelindustri. Ut over dette vil ministerrådet i henhold til det nye handlingsprogrammet iverksette samarbeid blant annet om kvinnearbeidsplasser i landbruksavhengige regioner og om utvikling av jord- og skog bruk i Vest-Norden og på Nordkalotten.

Et revidert strategiprogram for landbruksmiljøsamarbeid forventes å bli fastsatt av embetsmannskomiteene for miljø (EK-M) og jord- og skogbruksspørsmål (NEJS) høsten 1995. Prosjektvirksomhet vil bli iverksatt som oppfølging av strategiprogrammets målsettinger innefor en total ramme av 3 MDKK der hver sektor bidrar med halvparten. Virksomheten vil tentativt omfatte blant annet forurensningsproblematikk, miljøovervåking, kulturlandskap og bærekraftig skogbruk.

Miljøforskningsprogrammet Miljø-Natur-Produksjon gjennomføres i regi av Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning og Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning. Programmet omfatter fire større forskningsprosjekter omfattende nitrogen- og fosforprosesser i jorden, klimaeffekter på skog samt næringsstoffs- og vitalitetsforandringer på skog. Dessuten finansieres nettverksamarbeid om biologisk og integrert plantevern.

Nysatsingen på skogbrukssamarbeid fra 1996 er planlagt på områdene biodiversitet i skog, flersidig utnyttelse av skogen og skogøkosystemets funksjon og livskraft.

Innenfor jord- og skogbrukssektoren er det inngått budsjettoverenskomster med Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning (NKJ), jfr. 4.3.1.1, Nordisk Genbank for Husdyr (NGH), jfr. 4.3.1.2. og Nordisk Genbank (NGB) jfr. 4.2.3.1.

4.3.1.2 Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning

Budget 1996:	1 000 000 DKK
Budget 1995:	1 022 000 DKK

Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning (NKJ) tar initiativ til og koordinerer forskningsvirksomhet dels med finansiering fra Nordisk

Ministerråds side, dels med finansiering fra medlemslandenes nasjonale forskningsråd eller tilsvarende forskningsorganisasjoner.

Ministerrådet har for perioden 1994-96 inngått budsjettoverenskomst med NKJ. Virksomheten styres i henhold til budsjettoverenskomsten samt NKJs strategiprogram. NKJ vil i perioden videreføre og iverksette forsknings- og utredningsaktiviteter vedrørende alternative dyrkingsmetoder, bærekraftig produksjonsevne og økonomi. Forsknings samarbeidet med de baltiske land vil også bli videreført.

NKJs budsjett 1996 er fastsatt i henhold til budsjettoverenskomsten. Overenskomsten er vedlagt i den separata bilagsdelen pkt. 4.3.1.1.

4.3.1.3 *Nordisk Genbank for Husdyr*

Nordisk Genbank for Husdyr (NGH) har til formål å dokumentere og bevare den genetiske variasjon hos dyr, primært hos husdyr og farmdyr i Norden.

Ministerrådet har for perioden 1995-97 inngått budsjettoverenskomst med NGH. Virksomheten styres i henhold til budsjettoverenskomsten samt NGHs handlingsprogram 1994-1996. NGH vil i 1996 spesielt videreutvikle dokumentasjonstjenesten, iverksette kompetansehevende tiltak, og utvikle samarbeidet med FAO om bevaring av husdyr genetiske ressurser innenfor rammen av FAOs globale program. NGHs virksomhet finansieres gjennom sektorens dispositionsbevilling.

Overenskomsten er vedlagt i den separata bilagsdelen pkt. 4.3.1.2.

4.3.2 *Institusjoner*

4.3.2.1 *Nordisk Genbank*

Budget 1996:	8 293 000 SEK
motsvarar	6 800 260 DKK
Budget 1995	7 980 000 SEK
motsvarar	6 543 600 DKK

Nordisk Genbank (NGB) er et sentrum for plantegenetiske ressurser i de nordiske landene, og har til oppgave blant annet å bevare og dokumentere nordiske genressurser på planteområdet samt å arbeide for samordning av planteforedling i Norden.

Ministerrådet väntas inngå ny budsjettoverenskomst med NGB for perioden 1996-98. Overenskomsten innebærer at virksomheten videreføres på tilnærmet uendret nivå i forhold til overenskomstperioden 1993-95.

Budsjettoverenskomsten 1996-98 finnes i den separata bilagsdelen pkt. 4.3.2.1.

4.3.2.2 *Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning*

Budget 1996:	5 600 000 DKK
Budget 1995:	5 670 000 DKK

Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning (SNS) har til oppgave å støtte felles nordisk forskning innenfor skogbruket. Målsettinger for SNS er fastsatt i en strategiplan for perioden 1994-97. SNS vil løpende finansiere 9-12 forskningsprosjekter samt møte- og seminarvirksomhet i samsvarende med vedtatt strategiplan.

Ministerrådet har inngått budsjettoverenskomst med SNS for perioden 1994-96, og budsjettet for 1996 er fastsatt i henhold til overenskomsten. Overenskomsten finnes i den separata bilagsdelen, p. 4.3.2.2.

4.4 Bygg- og bostadssektoren

4.4.1 *Dispositionsmedel och Nordiska kommittén för Byggbestämmelser (NKB)*

Budget 1996:	2 000 000 DKK
Budget 1995:	3 580 280 DKK

Det nordiska samarbeidet inom bygg- og bostadssektoren baserer sig på samarbeidprogrammet for åren 1992 - 1996 og de særskilt utarbeidede handlingsplaner for 1) Den byggde miljøen, 2) Bostadspolitik, 3) Byggnormer og standardisering, 4) Inomhusklima og 5) Nærområdene.

På de två senaste ministerrådsmötena har de nordiska bostadsministrarna lagt vikt vid att det i nordisk regi skapas grundlag för att arbeta med projekt om bostadspolitikens roll för segregationsbekämpning samt miljö- og ekologifrågor ur bygg- og bostadsmässig synpunkt.

I enlighet med Nordiska rådets rekommendation 11/1994 om nordisk bygg- og bostadspolitik i ett europeiskt perspektiv, avser ministerrådet att inom ramen for beviljade medel utveckla det nordiska samarbeidet med beaktande av en bærekraftig utveckling inom byggsektoren, analysere den nasjonella bostadspolitikens roll i ett integrert Europa, koordinere implementeringen av byggproduktdirektivet inklusive den nordiska bevakningen av den europeiska byggstandardiseringen samt att utvidge samarbeidet med Nordens nærområdene.

Nordiska komiteen for byggbestämmelser är ett samarbeidsorgan for de fem nordiska ländernas centrala byggmyndigheter underställt ministerrådet sedan 1979. NKB fungerer som ett nordisk samarbeidsorgan i fråga om samhällskrav vad gäller sikkerhet, helse, tilgjengelighet, miljø og resurshushållning inom byggsektoren og verkar for att det nordiska synssättet på byggnadernas funksjon og kvalitet tilvaratas i internasjonella sammenheng, främst i det europeiska arbetet.

NKB omfattes av Nordiska ministerrådets system for kontraktstyrning. Budgetkontrakt for perioden 1994-96 redovisas i den separata bilagedelen p 4.4.1. Budsjettforslaget forutsettes å dekke utgifter vedrørende sektorens

prosjektvirksomhet og virksomheten under NKB. Det foreslås at Embetsmannskomiteen for bygg/bolig tar nærmere stiling til fordeling av midlene.

4.5 Øvrigt sektorsamarbeide under økonomi

Budget 1996:	500 000 DKK
Budget 1995:	307 000 DKK

Transport og trafiksikkerhet (MR-Transport):

Hovedoppgaven på transportområdet er å følge opp arbeide med miljø og transport som ble startet i 1994 med utgangspunkt i et møte mellom Nordisk Råds miljøutvalg og MR-Transport. Videre tas det sikte på i 1996 å sammenstille en oversikt over de nordisk lands infrastrukturplaner med utgangspunkt i tilsvarende arbeide som ble gjennomført i 1993. Ministerrådet legger vekt på å kunne videreføre arbeidet med transport og miljø. Til dette formål foreslås det disponert DKK 200 000 av denne bevilgningen og en tilsvarende sum fra miljøsektorens budsjett, jfr. kap. 3.

På trafiksikkerhetsområdet er hensikten å fortsette med utgivelsen av tidsskriftet SNT-Nytt (SNT: Styringsgruppen for nordisk trafiksikkerhet) og for å arrangere Nordiske Trafiksikkerhetsdager. Videre arbeides det med å følge opp de initiativer som er tatt av SNT om samarbeide med Baltikum. Til å gjennomføre disse oppgavene foreslås det en bevilgning på DKK 200 000.

Økonomi og finanspolitikk (MR-Finans):

På finans- og økonomiområdet forslås det en bevilgning på DKK 100.000 for å sikre Ministerrådets oppfølging av aktivitetene i Baltikum og de øvrige Nordens nærområder, den årlige utgivelse av rapporten "Økonomiske utsikter i Norden" og til de praktiske forberedelsene og gjennomføring av møtene i MR-Finans.

4.6 Fiskeri

Budget 1996:	7 300 000 DKK
Budget 1995:	7 832 000 DKK

Fiskeriministrenes program for det nordiske fiskerisamarbeide 1993-1996 har som utgangspunkt, at der er et øget behov for at styrke det næringspolitiske samarbeide, bl.a. i lyset af de kraftige ændringer som har fundet sted indenfor de nordiske og europæiske fiskerier i de seneste år. De overordnede målsætninger for det nordiske fiskerisamarbeide er i samarbeidsprogrammet 1993-96 angivet som: 1) at styrke det nordiske netværk, for at bidrage til bedre utnyttelse af landenes samlede forvaltnings- og forskningskompetance, 2) at styrke de nordiske landes plads og indflydelse på det fremtidige europæiske fiskerisamarbeide, både i vest- og østeuropæisk sammenhæng, 3) at udvide samarbeidet om forvaltning af fællesbestande.

Samarbejdsprogrammet 1993-96 vil i 1996 blive evalueret i forbindelse med udarbejdelsen af et nyt samarbejdsprogram.

Fiskerierhvervet har dominerende betydning for økonomien i Grønland, Island og Færøerne, og er af stor samfundsøkonomisk betydning for Norge. I Danmark udgør fiskeeksporten en væsentlig faktor og fiskeriet har stor regionalpolitisk betydning. For Finland og Sverige har fiskerierhvervet en relativt beskedne samfundsøkonomisk betydning, men stor betydning i visse regioner.

Væsentligheden af det nordiske fiskerisamarbejde er således kun i marginalt omfang påvirket af det faktum, at Sverige og Finland er blevet medlemmer af EU, idet disse to lande også før EU-medlemskabet havde en relativt begrænset interesse i det nordiske fiskerisamarbejde. Det vigtigste nye aspekt er, at det nordiske samarbejde i endnu højere grad vil blive præget af samarbejde, som er relevant for Vestnorden og det arktiske område.

Det nordiske fiskerisamarbejde har i de senere år fået særlig stor betydning for Vestnorden og det arktiske område. Inden for rammen af samarbejdsprogrammet 1993-96 bliver der udarbejdet årlige handlingsplaner, hvor der bliver taget specielt hensyn til fiskerisamarbejde, som omfatter Vestnorden og det arktiske område og tilsigter at sikre dialog og samarbejde også med de andre nordiske lande.

Hidtil har støtte til projekter der direkte vedrører forhold, som har særlig interesse for Vestnorden og det arktiske område stået for omkring halvdelen af det nordiske fiskerisamarbejdes samlede budget.

I 1996 vil det nordiske fiskerisamarbejdet blive væsentligt præget af aktiviteter med det sigte at integrere miljøhensyn i fiskerierhvervet og sikre et havmiljø, som giver gode opvækstbetingelser og leveforhold for samfundsøkonomisk vigtige havressourcer. I februar 1995 vedtog fiskeriministrene og miljøministrene Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi, som udgør en ramme for det nordiske samarbejde på fiskeri- og miljøområdet i perioden frem til 1998-99. Det er formålet med Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi, at arbejde for praktisk gennemførlig integrering af miljøhensyn i fiskerierhvervet, således at erhvervet kan fastholdes som en væsentlig samfundsøkonomisk faktor for de nordiske lande.

De prioriterede områder inden for fiskerisamarbejdets forsknings og udviklingsstøtte forventes i 1996 at omfatte følgende faglige områder: 1) Miljø-fiskeri interaktion, 2) Kvalitet forarbejdning og forbruger, 3) Forvaltningssystemer. Samarbejdet vil også omfatte drøftelser og aktiviteter i relation til fiskeripolitikken i EU og fortsat samarbejde med Nordens nærområder på fiskeriområdet, samarbejde om sundheds og kvalitetskontrol, og samarbejde vedrørende forvaltning af havpattedyr.

Budgetrammen til fiskerisamarbejdet foreslås sat til 7,3 MDKK. Av dette beløpet foreslås at 1 MDKK disponeres til samarbejdet mellem fiskeri- og miljøsektoren. Under kap. 3 har Ministerrådet foreslået en tilsvarende sum fra miljøbudgettet til dette samarbejde, slik at det totalt kan disponeres 2 MDKK til samarbejdet mellem fiskeri- og miljøsektoren.

V Medborgarpolitik

Budget 1996:	64 299 000 DKK
Budget 1995	67 049 000 DKK

Medborgerpolitikken omfatter arbejdsmarked og arbejdsmiljø, social- og sundhedspolitik, ligestillingspolitik, forbrugerpolitik og levnedsmiddelsområdet. Levnedsmiddelsområdet er budgetmæssigt placeret under social- og sundhedsområdet, men varetages politisk af samarbejdsministrene. Juridiske spørgsmål, der omfatter samarbejdet inden for lovgivningsområdet og flygtningespørgsmål, er fremover placeret under medborgerpolitikken.

Norden har i lighed med det øvrige Vesteuropa været ramt af et økonomisk tilbageslag de seneste år med høj arbejdsløshed til følge. Den høje arbejdsløshed og lavkonjunktoren har da også præget den nordiske dagsorden gennem længere tid, og en lang række initiativer er igangsat inden for flere samarbejdssektorer f. eks. af finans- og økonomiministrene, undervisningsministrene og arbejdsministrene.

Der er klare tegn på, at et økonomisk opsving er i gang, og at de nordiske økonomier udvikler sig positivt. I 1994 steg den økonomiske aktivitet i Norden med 3,5 pct, og der forventes en vækst på omtrent samme niveau i 1995. En vigtig opgave bliver at sikre, at denne udvikling vil give sig udslag i flere arbejdspladser således, at arbejdsløhedskurven vil knække. Her er der også positive tegn, idet ledigheden i Norden er faldet fra knap 11 pct i 1994 til 9,3 pct i 1995. Det er i den forbindelse vigtigt, at der føres en koordineret international politik, der giver forudsætninger for en vedvarende vækst med lav inflation, der sigter mod at skabe flere arbejdspladser og at mindske arbejdsløsheden. Dette fremgår bl. a. af statsministrene og finans- og økonomiministrenes fælles deklaration fra Mariehamn november 1993, af Ministerrådets rapport fra marts 1994 om nordiskt samarbejde för ökad sysselsättning, og senest af arbejdsministrenes nye nordiske samarbejdsprogram for perioden 1995-2000.

Strukturelle reformer på arbejdsmarkedet er af betydning for at sikre en vækst, der kan skabe flere arbejdspladser samt nedbringe arbejdsløsheden. Strukturelle aktiviteter for at øge fleksibiliteten på arbejdsmarkedet er derfor prioriterede samarbejdsfelter i strategien mod arbejdsløsheden. Ministerrådet vil således fortsat følge indsatsen mod ungdomsarbejdsløsheden og langtidsledigheden. Efter- og videreuddannelse er et andet vigtigt område bl. a. for at forbedre arbejdsmarkedets funktionsmåde og dermed reducere risikoen for flaskehalse på arbejdsmarkedet.

Flere nordiske aftaler er blevet erstattet af aftaler på hele EØS-området, for eksempel på socialområdet og arbejdsmarkedet. Men netop fordi det nordiske samarbejde på mange felter er mere udviklet end det europæiske, vil der være behov for et nordisk samarbejde der supplerer og støtter det europæiske. Der kan endvidere i nogle tilfælde være behov for supplerende nordiske aftaler. Typisk omfatter de nordiske landes lovgivning og dermed også de fællesnordiske regelsæt således hele befolkningen, og

f.eks. ikke kun personer med tilknytning til arbejdsmarkedet, ligesom der gives nordiske borgere bedre rettigheder på nogle punkter, sammenlignet med EU/EØS-regler.

Den nye nordiske konvention om social sikring er trådt i kraft samtidig med EØS-aftalen, og en ny konvention om social bistand og sociale tjenester blev godkendt af Nordisk Råd på sessionen i Stockholm med efterfølgende endelig godkendelse af social- og sundhedsministrene.

På social- og sundhedsområdet blev et nyt samarbejdsprogram tiltrådt af Nordisk Råd på sessionen i Tromsø i november 1994 og efterfølgende endelig godkendt af social- og sundhedsministrene. Et hovedmål i programmet er, at de værdier det nordiske social- og sundhedssamarbejde bygger på, skal få størst mulig indflydelse i det europæiske samarbejde. Her tænkes bl.a. på princippet om borgernes lighed i alle sociale og sundhedsmæssige anliggender, varetagelse af særligt udsatte og sårbare gruppers interesser, styrkelse af den nordiske familiepolitik især overfor børn og unge samt samarbejde om ældreomsorgen.

På arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområderne er de hidtidige to separate samarbejdsprogrammer for hvert af områderne blevet afløst af et fælles program for hele samarbejdsområdet. Tre bærende elementer i den nordiske model på området er arbejdsrets- og arbejdslivsrelationer, aktiv arbejdsmarkedspolitik og et sundt og sikkert arbejdsmiljø. Det altoverskyggende arbejdsløshedsproblem vil naturligvis i de kommende år gøre krav på store dele af dagsordenen og ressourcerne på området. Programmet blev tiltrådt af Nordisk Råd på sessionen i Reykjavík i foråret 1995, og er efterfølgende blevet endelig godkendt af arbejdsministrene.

På levnedsmiddelområdet arbejder Ministerrådet ifølge samarbejdsprogrammet, som blev vedtaget i mai 1993, hvor man sætter vægt på nordisk samarbejde i forhold til internationale og europæiske spørgsmål.

Arbejdet på konsumentområdet ledsages af Handlingsprogrammet for det Nordiske konsumentssamarbejde 1994-1998, hvor der lægges hovedvægt på at påvirke den europæiske udvikling i retning af øget forbrugerindflydelse og bedre information og retstilling for forbrugerne.

På ligestillingsområdet blev et nyt samarbejdsprogram også tiltrådt af Nordisk Råd i Reykjavík og efterfølgende endelig godkendt af ligestillingsministrene. Programmet har blandt andet som hovedmål, at det nordiske ligestillingssamarbejde skal føre til en fortsat udvikling af et nordisk samsyn og en fælles nordisk platform i et videre europæisk og internationalt samarbejde, samt at ligestillingsaspekter naturligt skal iagttages i arbejdet inden for alle politikområder i samfundet. Særlig kan der peges på, at ministerrådet vil oprette et nordisk institut for kvinde- og kønsrelateret forskning.

Justitsministrene vedtog i foråret 1993 et arbejdsprogram for det nordiske lovgivningssamarbejde for en femårs-periode. Programmet omhandler konsekvenserne af forandringerne i det europæiske samarbejde, for eksempel nordisk samarbejde omkring implementering af EUs regelværk. Dette forventes således at medføre et forøget nordisk samarbejde i de nærmeste år.

Den nordiske samrådsgruppe for flygtningespørgsmåls arbejde består hovedsagelig i løbende udveksling af informationer og synspunkter omkring flygtningepolitiske sager. Målet er både at styrke grundlaget for de enkelte landes politikudvikling og at danne grundlag for udviklingen af fællesnordiske holdninger og løsninger på området. I gruppen drøftes også de nordiske landes deltagelse i og holdning til flygtningepolitiske drøftelser i andre internationale fora. Omkostningerne til dette arbejde dækkes fuldt ud gennem nationale bevillinger.

5.1 Arbejdsmarked og arbejdsmiljø

Budget 1996:	14 422 000 DKK
Budget 1995:	16 400 000 DKK

Det nordiska samarbetet på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet bygger på överenskommelsen om den gemensamma nordiska arbetsmarknaden, senast reviderad 1982, samt på den nordiska arbetsmiljökonventionen från 1990. Det nya samarbetsprogrammet på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet täcker perioden 1995 - 2000 och ger överordnande riktlinjer för samarbetet.

Arbetsmarknad och -miljö	TDKK
Depositionsbevilling	8 528
Nordjobb	2 500
Informationsprojekt	1 099
NIVA	2 295
Summa	14 422

5.1.1 Projektmedel

5.1.1.1 Dispositionsmedel

Budget 1996:	8 528 000 DKK
Budget 1995:	9 928 000 DKK

Det ekonomiska uppsvinget har kommit i gång och arbetslösheten har börjat sjunka i de nordiska länderna om än långsamt. Kampen mot arbetslösheten tillsammans med andra politikområden och i beaktande av de internationella initiativ till ökad sysselsättning är fortfarande ett högt prioriterat område inom samarbetet på arbetsmarknadssektorn. Ministerrådet vill fortsätta med insatsen mot ungdomsarbetslösheten och långtidsarbetslösheten för att förhindra dessa gruppers utslagning från arbetsmarknaden. Efter- och vidareutbildning av den vuxna arbetskraften är också ett högt prioriterat område med syfte att förbättra arbetsmarknadens funktionsätt och att minska risker för flaskhalsar på arbetsmarknaden.

Arbetsmarknaden och arbetsmarknadspolitiken står inför betydande utmaningar på 1990-talet bl a med hänsyn till den svåra sysselsättnings-situationen, strukturförändringar i arbetslivet och i företagen. Prioriterade områden är arbetsmarknadens funktionssätt samt åtgärder för att förbättra effektiviteten och flexibiliteten, marginalgruppernas situation på arbetsmarknaden, arbetslöshetens struktur och konsekvenser och dagpenningens roll i arbetsmarknadspolitiken.

Innanför det nordiska migrationssamarbetet vidareförs ett projektprogram med invandrarnas situation på arbetsmarknaden som en del av detta. Projektverksamheten sätter också fokus på invandrarkvinnors och ungdomars situation i de nordiska samhällena.

Ministerrådet vill fortsatt prioritera deltagandet i det europeiska standardiseringssamarbetet i för att därmed öka nordisk påverkan på framtidens standarder som kommer att ha betydelse för arbetsmiljön i Norden och EU/EES.

Ministerrådet prioriterar dessutom samarbete på arbetslivs- och arbetsrättsområdet. Aktiviteterna riktas mot samarbete angående den aktuella utvecklingen på arbetsmarknaden i Norden och den stigande internationaliseringens betydelse för arbetslivs- och arbetsrättsfrågorna i Norden. Ministerrådet vill fortsätta ett nordiskt koordinerande samarbete med utgångspunkt i specifika EU-aktiviteter på arbetslivs- och arbetsrättsområdet för att i högre grad kunna påverka arbetet i EU. Ministerrådet vill också uppfölja NordFram-projektet genom att analysera vilka omställnings- och anpassningskrav den internationella konkurrensen, globaliseringen av ekonomin och av företagen samt den statliga dereguleringen ställer till den nordiska demokratitraditionen, medbestämmandet på arbetsmarknaden och förtroendemanssystemet i företagen.

På arbetsmiljöområdet vil man styrke de grundlæggende principper for et bedre arbejdsmiljø, som den nordiske arbejdsmiljøkonvention indeholder. Man vil således prioritere fortsat informationsudveksling mellem landene for at mål og metoder for at fremme arbejdsmiljøer. Endvidere vil man styrke elementet af medarbejder i indflydelse i arbejdsmiljøspørgsmål

Et andet prioriteret område er arbejdsmiljøforskningssamarbejde og øget erfaringsudveksling mellem de nordiske arbejdsmiljøforskningsinstitutter. Man vil understrege NIVAs betydning som katalysator for denne udvikling.

Dessutom lägger man vikt på utvecklingen i relationerna mellan Norden och EU samt det nordiska samarbetet med Nordens närområden.

5.1.1.2 Nordjobb

Budget 1996:	2 500 000 DKK
Budget 1995:	2 555 000 DKK

Nordjobbidéen formulerades av den så kallade Gyllenhammar-gruppen, och avsikten med programmet är att bistå ungdomar med sommarjobb, bostad etc i ett annat nordiskt land. Syftet är att därigenom etablera

kontakter mellan ungdomar över landgränserna. Programmet firade sitt 10-års jubileum 1995.

Föreningarna Nordens Förbund svarar för den praktiska delen av ungdomsutbytet i samarbete med de berörda myndigheterna.

På grund av de senaste årens recession minskade antalet Nordjobb-platser men under det senaste året har utvecklingen börjat gå mot en positivare riktning. De positiva erfarenheterna och ungdomarnas växande intresse för programmet är starka incitament för vidareförandet av programmet.

Även om programmet inte har stor betydelse arbetsmarknadspolitiskt sett fyller den viktiga kriterier i det nordiska samarbetet; programmet riktar sig till ungdomarna, ökar språk- och kulturförståelsen och bidrar till ökad mobilitet mellan de nordiska länderna.

Ministerrådet har reserverat Nordjobb finansiering på den nuvarande 2,5 milj. DKK nivån under perioden 1996 - 1997 med den förutsättning att övergripande kraftiga politiska omprioriteringar/budgetbesparningar inte sker under perioden. Under 1996 - 1997 skall man såväl nationellt som nordiskt avklara förhållandet mellan nordiska ungdomsprogram och EUs motsvarande för att få beslutsunderlag för programmets fortsättning.

5.1.2 Informationsprojekt

Budget 1996:	1 099 000 DKK
Budget 1995:	1 123 000 DKK

Projektets syfte är att sprida information om aktuella frågor på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet i Norden, att sprida kunskap om det europeiska samarbetet i Norden och att sprida kännedom om de grundläggande element i den nordiska arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitiken i Europa samt att sköta annan löpande information.

Efter de positiva erfarenheterna av den första kontraktperioden 1993 - 1995 håller ministerrådet på att förbereda ett nytt kontrakt för perioden 1996 - 1998. Budgetkontrakt för perioden 1996-1998 redovisas i den separata bilagedelen, p. 5.1.2.3.

5.1.3 Institutioner

5.1.3.1 NIVA - Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet

Budget 1996:	1 793 000 FIM
motsvarar	2 295 040 DKK
Budget 1995	2 183 000 FIM
motsvarar	2 794 240 DKK

NIVAs huvuduppgift är att arrangera vidare- och efterutbildning för forskare och andra specialister inom arbetsmiljöområdet. Sådan utbildning

skall anordnas som kurser, seminarier, symposier etc. Utöver sin roll som utbildningsanordnare skall NIVA också verka aktivt för nordisk samverkan och samordning av arbetsmiljöutbildning.

Budgetkontrakt för perioden 1994-96 redovisas i den separata bilagedelen, p. 5.1.3.1.

5.2 Social- och hälsovård

Dispositionsbevilgning social- och hälsovård	4 920 TDKK
Dispositionsbevilgning levnedsmidler	3 280 TDKK
Dispositionsbevilgning ialt	8 200 TDKK
Institutioner social- och hälsovård	29 775 TDKK
Social- och hälsovård incl. levnedsmiddel ialt	37 975 TDKK

5.2.1 Projektmedel

5.2.1.1 Social och hälsovårdspolitik

Budget 1996:	4 920 000 DKK
Budget 1995:	5 031 000 DKK

Projektvirksomheten tar utgangspunkt i sektorens nye samarbeidsprogram for 1995-2000. Disposisjonsbevilgningen anvendes for å drive 1) langvarige (permanente) samarbeidsprosjekter 2) Arbeidsgrupper og utredninger og 3) temporære prosjekter, FoU virksomhet.

To permanente samarbeidskomitéer drives på det statistiske området, Nordiska socialstatistiska komiteen (NOSOSKO) och Nordiska medicinalstatistiska komiteen (NOMESKO).

Det legges vekt på informasjon om det samarbeid som finner sted på sosial og helseområdet, først og fremst med utgangspunkt i Nordisk Sosialpolitisk komités beslutninger, samt informasjon om de rettigheter som de nordiske konvensjoner innebærer for medborgerne.

Blandt arbeidsgrupper under EK-S kan nevnes styringsgruppen for prosjektet "Standardisering inom hälso- och socialområdet.", som fortsatt vil bli høyt prioritert fremover. En annen er styringsgruppen for Nordisk handlingsplan mot kreft. Resultater av omfattende delprosjekter under handlingsplanen blir fulgt op i løpet av 1996. Begge arbeidsgrupper har et treårigt mandat for perioden 1994-1996. Endvidere er der nedsatt arbeidsgruppe til at påse opfølging af de nordiske konventioner, der hører under sektoren.

Utredninger om og evalueringer av sektorens institusjoner og samarbeidsprosjekter gjøres kontinuerlig. En overgripende gjennomgang av hele sektorens arbeidsform og innhold gjennomføres 1995-1996.

Den egentlige projektvirksomheten drives dels i form av temporær forskningsvirksomhet dels i form av utredninger och FoU-verksamhet. Prosjektene deles på følgende områder: sosial omsorg, barn-, ungdoms- och famil-

jepolitikk, eldreområdet, handikappområdet og helsepolitikk, med vekt på forebygging og helsefremmende tiltak.

5.2.1.2 *Levnedsmidler*

Budget 1996:	3 280 000 DKK
Budget 1995:	3 348 000 DKK

Utgangspunktet for arbeidet i næringsmiddel-sektoren er Levnedsmiddel-området samarbeidsprogram, som ble vedtatt i mai 1993.

Virksomheten i de senere år har i høy grad vært rettet mot internasjonale spørsmål, nordisk påvirkning i EU og implementering av EU-direktiver i Norden. Dette arbeidet fortsettes, og videreutvikles i 1996.

De senere års samarbeide har også bidratt vesentlig til oppbygging av bakgrunnskunnskap i de enkelte fagområder, noe som har økt den faglige kompetanse, som er grunnlaget for det mat- og ernæringspolitiske samarbeid. Det skal derfor i 1996 i særlig grad satses på formidling av denne kunnskap, overfor konsumenter såvel som produsenter.

Det er behov for å drøfte mat- og ernæringsdietetiske strategier og tiltak i et nordisk forum, såvel som i europeisk og internasjonalt perspektiv.

Når det gjelder lovgivningssamarbeidet, bør dette også i 1996 rettes spesielt mot mulighetene for felles nordisk holdning til EU-forslag, samt samarbeide og utveksling av erfaringer om EU-prosedyrer, strukturer, regler og implementering. Derved kan de nordiske land støtte hinanden gjensidig.

I forbindelse med overvåking, tilsyn og kontroll samt levnedsmiddelanalyser skal følgende enmer behandles i 1996:

Anvendelse av epidemiologisk verktøy i levnedsmiddelmikrobiologien, grenseverdier i mikrobiologien, temperaturnivå i kjølekjeden, karenstider for veterinærmedisinske preparat, sertifikater, utdanning av tilsyns- og laboratoriepersonale, kartlegging av kontrollaktiviteter, tilsynsfrekvens og prøvetaking, virus i levnedsmidler, offentlig kontroll av levnedsmiddeltransport samt tilsyn av emballasjefabrikker og emballasje-import. Samarbeide omkring spørsmål om kvalitetssikring av metoder for tilsyn og kontroll av levnedsmiddel skal også prioriteres i 1996, og vil komme til at gjelde såvel prøvetaking og analysevirksomhet, som inspektørvirksomhet.

EK-Livs har initiert et forprosjekt om felles nordisk informasjonsstrategi for næringsmidler. I 1996 vil man arbeide videre med dette i form av konkrete samarbeidsprosjekter. Man vil bl.a. vurdere muligheten for å utvikle felles kommunikasjonssystemer og informasjonsmodeller som kan benyttes i krise- og katastrofesituasjoner. Det er også aktuelt å iverksette prosjekter for en bedre samordning av erfaringer knyttet til forbrukerinformasjon. Bl.a. ønskelig å se nærmere på hvordan informasjonsaspektet ivaretas i nordiske samarbeidsprosjekter.

Under henvisning til den mer restriktive offentlighetspraksis i EU/EØS, vil man vurdere å se nærmere på en felles praksis med utgangspunkt

i de nordiske lands hensyn til åpenhet og samfunnets krav til innsyn i myndighetenes arbeid.

Det er videre ønskelig å få kartlagt muligheten for en felles nordisk strategi for publisering av vitenskapelig materiale innenfor EK-Livs virksomhetsområde.

Prosjekt av særlig betydning innen ernæringsområdet er utarbeidelse av felles nordiske næringsstoffanbefalinger samt spørsmål vedrørende berikning, merking og kostholdsproblem blant risikogrupper (som allergikere og innvandrere).

Det vil spesielt bli fokusert på områder vedrørende kost- og ernæringsrelaterte helseproblemer (allergi, kreft, hjerte-kar sykdommer, knokkelskjørhet o.l.) ved forsøk på å sikre trygge næringsmidler og et riktig sammensatt kosthold.

Det bør i 1996 arbeides videre med problematikken omkring grenseverdier - hvordan setter man en grense i praksis, hvordan kontrolleres det om grenseverdien overholdes, og hvor store utslag vil man tolerere. Arbeidet sker med baggrun i oplæg fra en ekspertgruppe, som færdiggjør sit arbeide i høsten 1995.

Nye utfordringer i form av nye produksjonsmetoder (f.eks. bioteknologi) og nye ingredienser (f.eks. erstatning av makrokomponenter som fett og kullhydrater etc.) gjør det viktig å satse på utvikling av nye metoder og prinsipper for sikkerhetsvurderinger i 1996.

5.2.2 Institutioner

Resultaterne af det nordiske social- og sundhedssamarbejde kan i høj grad tilskrives sektorens samarbejdsinstitutioner. Strukturen med de mange institutioner som ankerplads for langt den største del af virksomheden er blevet et særkende for social- og sundhedssektoren. Social- og sundhedssamarbejdets tyngde vil også i fremtiden være forankret i samarbejdsinstitutionerne. Ministerrådet vil arbejde for at institutionernes virksomhed udvides til også at relateres til øvrigt internationalt samarbejde. Nye projekter og samarbejdsområder skal således i videst mulig udstrækning forankres i institutionerne.

Sektoren har 7 samarbejdsinstitusjoner som har indgået i systemet med budgetoverenskommelser fra 1991 og 1992. Dessuden er Kontaktmannaorganet for narkotikafrågor regnet som en institution på sektorens budget.

En av institutionene har budsjettoverenskommelse for årene 1994-1996, fire for årene fra 1995 til 1997, og to skal have nye overenskommelser fra 1996.

5.2.2.1 Nordiska läkemedelsnämnden (NLN)

Budget 1996:	2 693 000 SEK
motsvarar	2 208 260 DKK
Budget 1995:	3 003 000 SEK
motsvarar	2 462 460 DKK

Nordiska läkemedelsnämnden (NLN) är de nordiska ländernas samarbetsorgan på läkemedelsområdet som verkar för samtliga medborgare genom att arbeta för ett högkvalitativt och harmoniserat läkemedelssortiment samt en rationell användning av dessa läkemedel.

Kontraktsförhandlingar om ny budgetöverenskommelse för 1996-1998 pågår. Budgetkontrakt för perioden 1996-1998 redovisas i den separata bilagedelen, p. 5.2.2.1.

5.2.2.2 Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV)

Budget 1996:	0 SEK
(nationell finansiering)	(35 730 000 SEK)
(motsvarar)	(29 298 600 DKK)
Budget 1995:	0 SEK
(nationell finansiering)	(40 608 000 SEK)
(motsvarar)	(33 298 560 DKK)

Nordiska hälsovårdshögskolan är en institution för högre utbildning och forskning inom området folkhälsovetenskap. Vid högskolan anordnas dels vidare- och efterutbildning för personal inom hälso- och sjukvården som angränsande områden, dels forskarutbildning i folkhälsovetenskap. Samarbetsministrarna har beslutat att den nationella finansieringen skall minskas med 4 MDKK.

Budgetkontrakt för perioden 1995-1997 redovisas i den separata bilagedelen, p. 5.2.2.2.

5.2.2.3 Nordisk institutt for odontologisk materialprøving (NIOM)

Budget 1996:	10 149 000 NOK
motsvarar	9 032 610 DKK
Budget 1995:	10 609 000 NOK
motsvarar	9 442 010 DKK

NIOM skal gjennom systematisk og målrettet forskning arbeide for at materialer som benyttes i tannpleien i de nordiske land oppfyller myndigheternes helsemessige og tekniske krav. NIOM har også som målsetting at bli et konkurransedygtig organ i samband med den felles europeiske kontroll- og godkjenningsordning som skal etableres i 1995 for medisinsk utstyr samt at delta i, og påvirke internasjonalt standardiseringsarbeide på det odontologiske området, f. eks. innenfor ISO (International Organization for Standardization) og CEN (Comité Européen de Normalization). Videre er det NIOMs målsetting å drive forskning, utvikling og sertifisering av nye materialer på det odontologiske området. Det er av avgjørende betydelse for NIOMs framtida roll i det europeiske sertifiseringsystemet at den expertis, som er oppbygd under mer än 20 år, och som har fört till att NIOM snabbt oppnådde akkreditering och godkännande som "notified

body", kan bli kvar i en övergångsperiod, innan CE-märkningen blir obligatorisk för alla medicintekniska produkter inklusive dentala material.

Budgetkontrakt för perioden 1994-96 redovisas i den separata bilagedelen, p. 5.2.2.3.

5.2.2.4 Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)

Budget 1996:	2 082 000 FIM
motsvarar	2 664 960 DKK
Budget 1995:	2 129 000 FIM
motsvarar	2 725 120 DKK

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforsknings huvuduppgift är att verka för ett ökat forsknings- och informationssamarbete om samhälleligt viktiga alkohol- och drogfrågor. Verksamheten inriktas i huvudsak på den samhällsvetenskapliga forskningen inklusive socialmedicin och socialpsykiatri. I tillägg till alkohol och narkotika beaktas även beroendeframkallande läkemedel.

Budgetkontrakt för 1995-1997 redovisas i den separata bilagedelen, p 5.2.2.4.

5.2.2.5 Nordiska nämnden för handikappfrågor - NNH

	1996	1995
Nordiska nämnden för handikappfrågor (inkl. Stödordningen för handikapporganisationernas nordiska samarbete)	6 013 731 SEK	6 688 122 SEK
motsvarar	4 931 260 DKK	5 484 260 DKK
Nordiskt utvecklingscenter för handikapp-hjälpmedel (NUH) i Tammerfors	2 244 578 FIM	3 583 000 SEK
motsvarar	2 873 060 DKK	2 938 060 DKK
Totalt (DKK)	7 804 320 DKK	8 422 320 DKK

Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH) skall genom att främja nordiskt samarbete i handikappfrågor bidra till förverkligandet av nationella mål om jämlikhet och full delaktighet i samhället för människor med funktionshinder. NNH skall särskilt bl a främja nordiskt samarbete om hjälpmedel och om insatser för att uppnå användning av ny teknik för handikappändamål.

NNH administrerar ekonomiska bidrag till handikapporganisationernas nordiska samarbete.

Nordiskt utvecklingscenter för handikapphjälpmedel i Tammerfors är en särskild ordning under NNH. Centret har eget mandat och arbetsordning som är fastställd av social- och hälsovårdsministrarna i 1995. Centrets mål är att främja samnordisk utveckling av högteknologiska hjälpmedel genom bl.a. att driva en stödordning för nordiska projekt, samordning och arbetsfördelning. Minskningen av anslaget är endast en teknisk justering till följd av att medel för 1996 förskötterats. Ambitionsnivån är densamma.

Budgetkontrakt 1995-97 redovisas i den separata bilagedelen, p. 5.2.2.5.

5.2.2.6 *Nordisk uddannelsescenter for dövblindepersonale (NUD)*

Budget 1996: 5 757 000 DKK

Budget 1995: 5 757 000 DKK

NUD skall bidra till professionell utveckling av dövblindmedarbetare och deras institutioner/organisationer i Norden och främja nordiskt samarbete inom området. NUD skall sörja för en nordisk utbildning som stödjer och kompletterar nationell utbildning samt initiere och koordinera utvecklings- och forskningsarbete. NUD skall insamla och förmedla information och kunnskaper på dövblindområdet herunder har ett fackbibliotek och bidra till internationellt samarbete.

Budgetkontrakt för 1995-1997 redovisas i den separata bilagedelen, p. 5.2.2.6.

5.2.2.7 *Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor*

Budget 1996: 1 000 000 DKK

Budget 1995: 1 080 000 DKK

Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor är ett tvärfackligt, permanent samarbetsorgan under ministerrådet i sammansättning av de ministrar som ansvarar för narkotikafrågorna med uppgift att samordna och initiera samarbetet rörande dessa frågor.

Planerna för nordiskt narkotikasamarbete 1995-1997 fastställdes av de narkotika-ansvariga ministrarna i början av 1995. Enligt dessa är kontaktmannaorganets uppgifter bl.a.:

inom Norden att följa utvecklingen av narkotikamissbruket och missbruksmönster samt av andra frågor som kan påverka narkotikapolitiken, samordna utvecklingsarbetet genom förebyggande insatser, vård, behandling och rehabilitering, och att verka för samarbete och erfarenhetsutbyte i rättsliga frågor, samt

internationellt att verka för en klarare profilering och en bättre "marknadsföring" av Norden, nordiska erfarenheter och nordiska ställningstaganden, att bidra till ökade möjligheter att påverka och få inflytande på den europeiska arenan och i annat internationellt samarbete, samt effektivisering av de enskilda ländernas internationella narkotika-arbete genom förbättrat informationsutbyte.

Budgetkontrakt för 1996-1997 redovisas i den separata bilagedelen, p 5.2.2.7.

5.2.2.8 Nordiskt utbildningsprogram av social service (NOPUS)

Budget 1996:	1 595 000 SEK
motsvarar	1 307 900 DKK
Budget 1995:	1 595 000 SEK
motsvarar	1 307 900 DKK

NOPUS - Nordiskt utbildningsprogram för utveckling av social service är en samnordisk utbildningsinstitution för vidare- och efterutbildning av socialpersonal i Norden med särskild inriktning på personal i ledande ställning.

Budgetkontrakt 1995-1997 redovisas i den separata bilagedelen, p. 5.2.2.8.

5.3 Forbruger

5.3.1 Projektmidler

Budget 1996:	5 720 000 DKK
Budget 1995:	5 519 000 DKK

Grunnlaget for arbeidet på forbrugerområdet er Handlingsprogrammet for det nordiske konsument samarbeidet i perioden 1994-1998. Gjennomføringen av handlingsplanen er allerede kommet godt igang.

I handlingsprogrammet legges det stor vekt på å støtte de enkelte lands forpliktende deltakelse i EØS/EU- samarbeidet, samt å koordinere en ensartet implementering av europeiske regler og modeller.

I 1995 ble Nordisk program for konsumentforskning vedtatt og igangsatt med ansettelse av en koordinator for konsumentforskning. Ministerrådet vil derfor i 1996 prioritere forslag om forskning omkring offentlige tjenester og offentlig service, forbruk og miljø, konkurranse i det private vare- og tjenestemarked, Norden i Europa og verden, markedsføring/reklame og barn/unge som forbrukere, informasjonsteknologi samt husholdningsøkonomi og -ressurser blir prioritert.

Handlingsprogrammet for finansielle tjenester ble også vedtatt i 1995, og gjennomføringen intensiveres for å gjøre det mulig for Norden å være på forkant med utviklingen i Europa. Prosjekter som er preget av den europeiske synsvinkel, er gjennomsiktighetsskapende eller vedrører anvendelsen av ny teknologi, prioriteres i 1996.

Problemstillinger som vedrører forbruk og miljø vil bli taget opp i 1996. Det bør bl.a. skje en oppfølging av det samarbeidet som ble innledet i 1994 med EK-Miljø om miljøstyringsmidler og deres innvirken på forbruks- og produksjonsmønstre. Det vil også skje en oppfølging av det

nordisk arbeide, som tidligere er gjort om kildesortering av husholdningsavfall.

WTO-problematikken om miljømerking og proteksjonisme, bør undersøkes nærmere. WTO-institusjonen vil også bli analysert ut fra en nordisk forbrukersynsvinkel med det formål å gjøre det mulig å utvikle strategier som øker forbrukernes muligheter for å utnytte tilbudet på markedet.

Liberaliseringen av offentlige og halvoffentlige tjenester aksellerer. Derfor vil Ministerrådet intensivere løsningen på de forbrukerpolitiske problemer omkring nødvendighetstjenester, og utvide arbeidet til også å omfatte de bløte tjenester, som f.eks. hospitaler, eldreomsorg.

Utover nevnte tverrgående prioriteringer, skal det på det forbrukerrettslige området satses på påvirkning av aktuelle EU-direktivforslag, bl.a. om forbrukernes klagemuligheter, garantier og ettersalgsservice. Det skal også bygges opp ensartet rettslig beskyttelse av forbrukerne ved anvendelse av ny teknologi ved betalingsformidling.

På de økonomiske områder arbeides det videre med utviklingen av budsjett-rådgivningen, og rådgivning i forbindelse med miljøspørsmål. Informasjonssamarbeidet bør konsentreres om konkret anvendelse av ny informasjonsteknologi i forbindelse med forbrukerinformasjon, samt oppfølging av de innsatser som har vært gjort i 1994 og 1995 på å forsterke forbruker-undervisningen gjennom forslag til særskilt nordisk handlingsplan.

I forbindelse med produktspørsmål vil Ministerrådet anvende betydelige ressurser til forbrukerdeltakelse i, og innflytelse på, standardisering som sikter på sikkerhetsspørsmål, utvikling av skaderapporteringssystemer, markedsovervåking og kontroll av sikkerhet.

5.4 Jämställldhet

5.4.1 Projektmedel

Budget 1996:	2 640 000 DKK
Budget 1995:	4 037 000 DK

Ministerrådet antog på våren 1995 ett nytt nordiskt samarbetsprogram på jämställldhetsområdet för åren 1995-2000. I enlighet med Nordiska rådets rekommendation kompletteras den med en årlig handlingsplan.

Programmet lägger stor vikt vid att jämställldhetsfrågorna skall integreras i alla politikområden. Att utveckla strategier för att åstadkomma en sådan integration är en viktig uppgift i det nordiska samarbetet och detta prioriteras under kommande år. Till de här aktiviteterna hör även arbetet på att utveckla informationsmetoder som främjar jämställldhetsarbetet.

Jämställldhetssamarbetet är till stor del anknutet till frågor/områden, som är aktuella inom EU/EES, där den nordiska jämställldhetsmodellen är föremål för ett speciellt intresse.

Under de senaste åren har insatser gjorts för att stärka jämställldhetsarbetet i de baltiska länderna. Detta samarbete kommer att fortsätta med en

rad statistikseminarier samt samarbetsprojekt gällande jämställdhetslagstiftning och regelverk som förbjuder diskriminering av kvinnor. Samtidigt stöds även en utbyggnad av de nordiskt -baltiska kvinnoätverken. Samarbete med kvinnogrupper och myndigheter ansvariga för kvinno- och jämställdhetsfrågor i St Peterburgsområdet och Barents regionen (speciellt gäller det samekvinnornas samarbete) kommer att påbörjas

Alla projekt på jämställdhetsområdet som genomförs kommer att förverkligas i samarbete med berörda fackområden inom ministerrådets sekretariat. Under 1996 används jämställdhetsområdets projektmedel bl.a. för

- Integrering av jämställdhetsaspekter inom alla politikområden och utveckling av informationsmetoder, inom jämställdhetsområdet År 1995 har arbetet inletts med ett förprojekt, där man bland annat kartlägger hittills använda metoder för integrering av jämställdhetsaspekter och hur de fungerat i praktiken.

- Redigering av en publikation "Halva makten är vår -Nordiska kvinnor på väg". En presentation av nyaste forskning på området för en nordisk och internationell publik. Syftet är att publikationen även kan användas som lärobok.

- Kvinnoorganisationernas medverkan i det nordiska jämställdhets-samarbetet. En konferens med utvärdering av kvinnoorganisationernas nordiska verksamhet i perspektiv av Nordiskt Forum och NGO Forum i Beijing. Aktiva insatser görs för att stöda det västnordiska kvinnosamarbetet, Barents regionens kvinnoätverk samt invandrarkvinnornas nordiska samarbete.

- En uppföljning av likalöneprojektet med eventuell konferens "Kvinnor, arbete och ekonomi".

- Nordisk kampanj för att män skall utnyttja sina möjligheter till föräldraledighet

Under 1996 inleds kontakter med de nordiska arbetsmarknadsparterna för att förbereda och genomföra en nordisk kampanj för att männen skall utnyttja sina möjligheter att ta hand om sina barn. Erfarenheter från manskonferensen "Nordens män" utnyttjas i arbetet.

5.4.2 Institutioner

5.4.2.1 Nordiskt institut för kvinno- och könsforskning

Budget 1996:	2 360 000 NOK
motsvarar	2 100 400 DKK
Budget 1995:	0

De utmaningar och förväntningar, som de nordiska länderna ställs inför i det vidgade europeiska och internationella samarbetet både på jämställdhetsområdet och inom den könsrelaterade forskningen gör det viktigt att stärka forskarsamarbetet.

På hösten år 1995 startade det nordiska institutet för kvinno- och könsforskning sin verksamhet. Det ger en institutionell ram för forskar-

utbildningsnätverk och forskarkurser, fortsatt koordinatorsverksamhet, seminarier och konferenser, samnordiska forskningsprogram och projekt samt student- och forskarutbyte.

Institutet har också ansvar för uppbyggnad och drift av en nordisk databas om forskningskompetens på området samt för koordinering av nordiska informations- och dokumentationstjänster. Institutet arrangerar även nordiska möten och seminarier, där forskare och användare inom det offentliga jämställdhetsarbetet kan mötas.

5.5 Lagstiftning

Justitieministrarna har 1993 antagit ett arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet. Arbetsprogrammet omfattar en femårsperiod och behandlar främst de förändringar av det traditionella lagstiftningssamarbetet som följer av förändringarna i det europeiska samarbetet. På områden som omfattas av EES-avtalet, kommer detta i stor utsträckning att utgöra grunden för ett fruktbarande samarbete kring nationell implementering av EG:s regelverk. Ministerrådet önskar vidare att lägga större vikt vid samarbetet på områden som inte alls eller i ringa utsträckning berörs av EES-avtalet. Sammantaget förväntas lagstiftningssamarbetet mellan de nordiska länderna den närmaste tiden att stärkas.

De nordiska justitieministrarna antog 1993 även en plan för koordinering av det nordiska rättsutvecklingsbiståndet till Baltikum. Uppföljning av planen sker löpande genom information, samråd och erfarenhetsutbyte mellan länderna. Visst rättsligt bistånd lämnas genom de samnordiska resurserna i form av inköp av juridisk litteratur och kunskapsöverföring vid gemensamma seminarier och dylikt.

Inom lagstiftningsområdet finns en institution; Nordiskt råd för forskning i europeisk integrationsrätt (NORFEIR).

5.5.1 Projektmedel

Budget 1996:	80 000 DKK
Budget 1995:	105 000 DKK

Lagstiftningsområdets projektmedel används till att:

- Anordna nordiska konferenser och seminarier i egen regi i samt lämna bidrag till motsvarande arrangemang i andras regi
- Översätta fackorienterat informationsmaterial, mm
- Lämna visst rättsligt bistånd till de baltiska länderna

5.5.2 Institutioner

5.5.2.1 Nordiskt råd för forskning i europeisk integrationsrätt

Budget 1996:	1 362 000 DKK
Budget 1995:	1 412 000 DKK

Nordiskt råd för forskning i europeisk integrationsrätt (NORFEIR) upprättades av justitieministrarna år 1991. I enlighet med beslut i samband med institutionens upprättande har verksamheten - med mycket positivt resultat - utvärderats under 1993. Därefter har det bestämts att NORFEIR fortsatt skall drivas vidare på oförminskad nivå. Rådets arbete är koncentrerat på att samla in och upprätthålla en informationsbas om den forskning i integrationsrätt som bedrivs i Norden. Dessutom skall bibliotek med integrationsrättslig litteratur kartläggas. Vidare skall de nordiska forskningsinstitutionernas internationella kontaktnät utredas.

Rådet arrangerar olika former av seminarier och konferenser. Rådet kan också bidra med medel för inköp av litteratur, genomförande av forskningsprojekt och publicering av böcker och forskningsrapporter.

Budgetkontrakt för 1994-96 redovisas i den separata bilagedelen, p. 5.5.2.1.

VI Samarbejde med Nordens närområder

Budget 1996: 50 000 000 DKK
Budget 1995: 51 100 000 DKK

	1996	1995
Dispositionsmedel	26 580	41 902
Stipendie- og udvekslingsordninger	15 000	
Informationskontor, kontaktverksamhet:	8 420	9 198
- Tallinn, Riga, Vilnius		
- Barents, S:t Petersburg		
Summa	50 000 000	51 100 000

Nordisk Råds 46. session i Reykjavík i Island februar-marts 1995 fik stor betydning for det nordiske engagement i nærområderne; Arktis, Barents-regionen, St. Petersburgområdet, de baltiske lande og Kaliningrad.

Forholdet til nærområderne blev løftet frem og udgør fremover den tredje søjle i det nordiske samarbejde ved siden af EU søjlen og søjlen vedrørende genuint nordisk samarbejde.

I reformgruppens rapport nævnes, at det nordiske nærområdeengagementet bør videreføres inden for demokrati, kulturudveksling, uddannelse, miljø samt infrastruktur. Som mål for det videre arbejde skal menneskerettighederne, udvikling af social tryghed og overgang til en fungerende markedsøkonomi fremmes. Også udvikling af de økonomiske og handelsmæssige forudsætninger i nærområderne indgår i de overordnede målsætninger for det fremtidige engagement i Nordens nærområder. De

nordiske informationskontorer i de baltiske lande, Barents og St. Petersborg tildeles en vigtig rolle i spørgsmålet om at sikre, at indsatserne i nærområderne er af en genuin nordisk interesse og i videst muligt omfang inddrager de nordiske institutioner. Rapporten foreslår blandt andet, at udvekslingsordningerne skal styrkes og udvikles.

Nordisk Ministerråds indsats i nærområderne, som i de indledende år 1990-93 i overvejende grad var rettet mod de tre baltiske lande, er fra og med 1994 udvidet til at omfatte det nordvestlige Rusland. Med 1995 års øgede budget er samarbejdet med Barentsregionen styrket og et nyt informationskontor åbnet i St. Petersborg. I 1996 budget udvikles og videreføres de nordiske indsats i nærområderne, herunder også i det Arktiske område.

6.1 Informationskontorer og anden kontaktvirksomhed

Budget 1996: 8 420 000 DKK

Ministerrådets samarbejde med nærområderne er forankret i et formidrende, koordinerende og projektinitierende netværk bestående af informationskontorer i hver af de baltiske lande, et nyt informationskontor i St. Petersborg og kontaktvirksomhed i Barentsregionen.

I Baltikum medvirker de tre nordiske informationskontorer årligt til en række seminarer og kulturarrangementer, hvilke udgør et vigtigt supplement til de nordiske ambassaders arbejde. Desuden har en række lokale projekter kunnet gennemføres med støtte fra kontorerne. I 1996 Arbejdsprogrammets budget for nærområderne videreføres og styrkes den særlige kultursatsning i Baltikum, der påbegyndtes i 1995.

I 1995 oprettedes et nyt informationskontor i St. Petersborg. Kontoret forventes fuldt virksomt i 1996, hvor kontorets projekt- og kulturformidrende virksomhed støtter og udvikler nordisk samarbejde med St. Petersborgregionen og medvirker til at realisere den generelle satsning på det Nordvestlige Rusland.

Ministerrådet har siden efteråret 1994 støttet Barentssamarbejdets etableringsfase gennem en kontaktvirksomhed, der har haft som formål at udvikle samarbejde, koordinering og netværksopbygning mellem Barentsprojekter og modsvarende nordiske initiativer og kompetence. Kontaktordningen løber foreløbig til udgangen af 1995. Ministerrådet vil tage endelig stilling til formerne for det videre engagement i Barentsregionen i forbindelse med fastlæggelse af Arbejdsprogrammet 1996.

I Baltikum videreføres Ministerrådets støtte til den regionale proces gennem samarbejdet med Baltisk Ministerråd.

Reformgruppen har stærkt betonet behovet for koordinering og afgrænsning af nordiske nærområdeaktiviteter i forhold til nationale og bilaterale indsats. I 1996 fortsættes den perspektivering af nordiske indsats, der indledtes i 1995 Arbejdsprogrammet for Nordens nær-områder.

Af hensyn til de stigende omkostninger i de baltiske lande og det høje omkostningsniveau i St. Petersborg opreguleres ressourcerammen i 1996 budgettet til informationskontorer og kontaktevirsomhed med 0.5 MDKK.

6.2 Stipendie- og udvekslingsordninger

Budget 1996: 15 000 000 DKK

Siden stipendie- og udvekslingsordningerne i 1994 arbejdsprogrammet blev åbnet op for det nordvestlige Rusland er antallet af ansøgninger øget markant såvel fra russisk side som totalt set. I lyset af, at et nyt nordisk informationskontor vil være virksomt i St. Petersborg i 1996, og kontakten til Barentsregionen fortsætter, er der baggrund for at forstærke det økonomiske grundlag for virksomheden.

Stipendie og udvekslingsordninger står også i 1996 for den centrale kompetencehævende indsats i arbejdsprogrammet og fremmer samtidig etablering af netværk og samarbejde mellem Nordens og nærområdernes uddannelsesinstitutioner.

Den Nordiske Stipendieordning for Baltikum og det nordvestlige Rusland omfatter stipendier for forskere, lærere og studerende samt en udvekslingsordning for embedsmænd.

Hertil kommer en parlamentariker stipendieordning med det formål at give parlamentarikere fra Nordens nærområder et overblik over parlamentariske arbejdsformer i de nordiske parlamenter og Nordisk Råd.

6.3 Projektmidler

6.3.1 Uddannelsessamarbejde

Budget 1996 : 3 580 000 DKK

Læreruddannelse i de baltiske lande: I samarbejde med de baltiske Undervisningsministre har ÄK-U ladet en ekspertgruppe udfærdige en handlingsplan vedrørende støtte til udvikling af læreruddannelse, efteruddannelse af lærere og skolelederuddannelse i Baltikum. Handlingsplanen er vel forankret og højt prioriteret i de baltiske Undervisningsministerier. Ministerrådet MR-U 1/95 fastlagde handlingsplanen, der støttes af Arbejdsprogrammet 1995, og betonedede vigtigheden af, at der også i de kommende år afsættes lignende beløb i det nordiske budget for at muliggøre flerårige forpligtelser til projektf finansiering.

Voksenuddannelse: Projektet omfatter et efteruddannelseskursus i voksenpædagogik for baltiske videre- og voksenuddannelseslærere. Kurset planlægges som opfølgning på de gode erfaringer fra sommerakademiet i NFA regi. Kurset henvender sig til lærernes lærere inden for voksenuddannelse og forventes finde sted i foråret 1996 omfattende et to ugers heltidsforløb.

Endvidere udføres ligeledes i NFA regi et kursus i nordisk baltisk videreuddannelse i miljøundervisning og voksenuddannelse. Kurset bygger på de gode erfaringer fra VOKS FREM- programmet og er af to ugers varighed. Kurset henvender sig til baltiske lærere, der underviser i miljøspørgsmål inden for voksenuddannelse.

Nordiske sprog: Nordiska språk- och informationscentret har i samarbejde med de baltiske informationskontorer gennemført en række seminarer og forsøgsvirksomhed til støtte for baltiske sproglærere i de nordiske sprog, lærebogsforfattere med flere. Dette arbejde styrkes og omfatter fremover også St. Petersborgområdet, ligesom der udvikles kontakt til Barentssamarbejdet.

6.3.2 Kultur- og mediesamarbejde

Budget: 3 700 000 DKK

Særlige kulturindsatser i Baltikum: informationskontorerne i Baltikum gennemførte under Arbejdsprogrammet 1995 en række kultursatser i hver af de baltiske lande særlig rettet mod mindre byer i landene og ud fra prioriteringer, som kontorerne opstillede over relevante indsatser i de enkelte lande.

Det forudsattes i Arbejdsprogrammet 1995, at en større kulturmanifestation skulle planlægges at finde sted i 1996, som videreførelse af den særlige kultursatsning i Baltikum.

Ministerrådet planlægger i samarbejde med informationskontorerne en kulturmarkering, der forventes finde sted i efteråret 1996. Kulturmarkeringen vil indeholde større musikalske arrangementer, hvor nationale baltiske orkestre inddrages sammen med nordiske solister, nordiske kammerkor, nordisk-baltisk jazzgruppe, udstilling af nordisk-baltisk samtidskunst, fotoudstilling med billeder fra livet i alle hovedstæderne fra århundredeskiftet og frem, filmfestival m.v.

Film - og TV satsing i Baltikum: Film - og TV er stærke kulturbærere og medvirker til at skabe dialog mellem folkene og samhandling mellem film- og TV-professionelle i Norden og nærområderne. Øget samarbejde på disse områder kan desuden bidrage til at styrke Norden samt nærområderne som medieregion i Europa inden for et europæisk medielandskab.

Projekter: På medieområdet opbygges et samarbejde om dokumentation og information om medieudvikling og medieforskning. Målet er, at etablere varige netværk mellem forskningssamarbejdet inden for rammerne af NORDICOM og tilsvarende forskningsinstitutioner i nærområderne. Et projekt om udveksling af film og video sigter mod at inddrage børn og unge i nærområderne i det planlagte udvekslingssystem af film og TV-programmer af og for børn og unge inden for projektet "Nordisk Medie-netværk". Der planlægges et filmprogram under den nordiske kulturfestival i Baltikum. Og der ydes tilskud til deltagelse af repræsentanter fra nærområderne i NORDCILs kursusvirksomhed.

Medieuddannelse: Som et led i arbejdet med at udvikle demokratiske processer og institutioner i Nordens nærområder fortsætter Nordisk Journalistcenter sit arbejde inden for mediesektoren i Baltikum og Nordvestrusland. Arbejdet omfatter kurser og seminarer for journalister tilrettelagt i samråd med de lokale samarbejdspartnere. Siden 1991 har NJC arrangeret i alt 78 kurser og seminarer i Baltikum og de russiske nærområder for ca. 1400 mediearbejdere. Herudover finansieret udgivelse af lærebøger, hospitantophold for journalister i Norden og medvirket til opbygning af medieuddannelsen i Baltikum.

ArtGENDA: Unge kunstnere fra 16 byer omkring Østersøen indgår i ArtGENDA under Kulturby 1996 i København, der byder på udstillinger seminarer workshops og et kunstnerkatalog.

Projektet støtter deltagelse fra Baltikum og St. Petersborg.

Litteratur: Der bidrages til udgivelse af nordisk litteratur i Baltikum med særlig vægt på børne- og ungdomslitteratur, og baltisk litteratur i Norden.

Kulturarven: Et konservatorprojekt, initieret under Arbejdsprogrammet 1995 med det formål at styrke samarbejdet og erfaringsudvekslingen mellem Norden, Nordvestrusland og Baltikum vedrørende bevarelsen af kulturarven, fortsættes i 1996.

6.3.3 Demokrati og markedsøkonomi

Reformgruppens rapport sætter som første overordnede mål for det nordiske engagement i Nordens nærområder "Främja demokrati, de mänskliga rättigheterna och utvecklingen av social trygghet och övergång till en fungerande marknadsekonomi". Foruden stipendie- og udvekslingsordningerne, herunder parlamentariker stipendieordningen bidrager en række sektorinitiativer til at udvikle samarbejdet til støtte for den igangværende omstillingsproces i nærområderne. Der er i alt væsentligt tale om kompetencehævende virksomhed, der gennem opbygning af netværk mellem nærområderne og nordiske institutioner, ekspertgrupper og kobling til nordiske/multilaterale projekter dækker konkrete behov i nærområdernes udvikling af demokrati og markedsøkonomi.

Medborgerrettigheder

Budget 1996: 5 100 000 DKK

Ligestilling: Af den vurdering, der gjordes i de baltiske lande efter Nordisk Forum 1994, fremgik, at baltiske deltagelse var vigtig for kvindeorganisationerne i disse lande såvel som for det officielle ligestillingsarbejde, og man foreslog, at et lignende forum skulle arrangeres i de baltiske lande. Fra baltisk side har man efterfølgende vendt tilbage til dette ønske, ligesom man også i Nordisk Råd har været optaget af forslaget. Ministerrådet igangsætter i 1996 udredning af mulighederne for at virkeliggøre et Bal-

tisk- nordisk Forum og fortsætter herigennem arbejdet med at styrke de nordisk-baltiske kvindenetværk.

Ligestillingssektoren ser endvidere i 1996 på mulighederne for et styrket samarbejde med Barentsregionen.

Social og sundhedssamarbejdet: Inden for social- og sundhedssektoren er samarbejdet med nærområderne baseret på medvirken af samnordiske institutioner. Nærområdesamarbejdet koordineres i forhold til nationale initiativer, ligesom sektoren gennemfører en evaluering af alle programsatte aktiviteter:

1. *Uddannelse i ledelse, administration, organisation, lovgivning m.v. inden for henholdsvis social- og sundhedsvæsenet:* Uddannelsesvirksomheden i regi af Nordiska Hälsovårdshögskolan fortsættes. Skolen har siden 1992 opbygget en omfattende kursusvirksomhed, der sigter mod kompetenceudvikling inden for "public health", tilsvarende er der på socialområdet opbygget kursusvirksomhed for nøglepersoner i socialsektoren. Uddannelserne retter sig mod nuværende og kommende ledere inden for social- og sundhedsvæsenet i de baltiske lande samt universitetslærere. NOPUS' virksomhed foregår i de baltiske lande og fra 1996 vil også Nordiska Hälsovårdshögskolans virksomhed finde sted her.

En nysatsning i 1995 er et *informationsprojekt inden for sygehussektoren* særlig rettet mod provinsygehuse i nærområderne. Dette projekt sigter blandt andet også mod Barentsregionen. Formålet med projektet er at formidle kundskaber om sundhedsøkonomi og sundhedsplanlægning og henvender sig til ledende og underordnet personale på sygehuse. Projektet afsluttes 1997.

2. *Social- og sundhedsstatistik:* Statistikindsatserne sigter mod at videregive nordiske kundskaber i og erfaringer med at opbygge valide statistiksystemer. Nordisk Socialstatistikkomite NOSOSKO og Nordisk medicinalstatistikkomite NOMESKO viderefører arbejdet.

3. *Lægemiddelsamarbejde:* Nordisk lægemiddelnævn har opnået særdeles gode resultater i samarbejde med lægemiddelmyndighederne i Baltikum og St. Petersborg. Formålet med indsatsen er at medvirke til en forbedring af lægemiddelstandarden. Samarbejdet videreføres blandt andet med en større konference i 1996.

4. *Sundhedsfremme og sygdomsforebyggelse:* Et projekt i regi af Nordiska Kontaktmannaorganet sigter mod kundskabsformidling til brug for det forebyggende narkotikabekæmpelsesarbejde. Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning forventer i 1996 at kunne fuldføre kortlægningen af sociale problemer i landene omkring Østersøen. HIV-positive i nærområderne gives mulighed for deltagelse i nordiske konferencer. Nordisk institut for odontologisk materialprøvning NIOM fortsætter informationsvirksomheden i form af undervisning af lærere på tandlægehøgskolerne i Baltikum samt af praktiserende tandlæger.

5. *Handicap-samarbejde:* Nordisk Uddannelsescenter for døvblinde NUD tilbyder kurser for familier og personale til døvblinde børn, støtte til opbygning af døvblinde organisationer m.v.

Arbejdsmarked- og arbejdsmiljø: Ungdomsarbejdsløsheden er blevet et problem både i Rusland og Baltikum og efterspørgslen på løsningsmodeller er voksende. Ministerrådet støtter baltisk og russisk deltagelse i Ministerrådets program mod arbejdsløshed.

På arbejdsmiljøområdet følger Ministerrådet de seneste års samarbejde med Baltikum op med initiativer, der er prioriteret i samråd med baltiske arbejdsmiljøinspektører. Det drejer sig om et arbejdsmiljøseminar i Letland, udveksling af inspektører med nordiske myndigheder og udvikling af uddannelsesprogrammer for arbejdsmiljøinspektører. Inden for arbejdsmiljøforskningen støtter Ministerrådet NIVA's fortsatte virksomhed i Baltikum og baltisk deltagelse i nordisk arbejdsmiljøsamarbejde.

Konsument- og levnedsmiddelsamarbejde: På konsumentområdet indledes netværkskabende virksomhed på udvalgte hovedområder, og der igangsættes et udviklingsarbejde inden for produktsikkerhed. I et samarbejde med Kommissionen påbegyndes et nordisk baltisk samarbejde om forbrugerrettigheder, forbrugernes adgang til domstolene m.v.

Levnedsmiddelområder: De nordiske lande kan få stor nytte af levnedsmiddelsamarbejde med Baltikum, idet samarbejdet sigter mod bedre hjemlandskontrol med fødevarer, som eksporteres til Norden. Der etableres en Nordisk-baltisk samarbejdsgruppe for næringslovgivning og kontrol, ligesom der ydes støtte til to konkrete levnedsmiddelprojekter og baltisk deltagelse i nordisk samarbejde på området.

Industri- og finanspolitisk samarbejde

Budget 1996: 8 000 000 DKK

Det industrielle aktionsprogram, som Ministerrådet iværksatte i 1992, fortsættes i Arbejdsprogram for Nordens nærområder 1996. Aktionsprogrammet er indrettet på kundskabsoverførsel og herigennem demokratiopbygning, opbygning af infrastruktur samt udvikling af økonomiske og handelsmæssige forudsætninger. Dele af programmet virker tillige som brobyggere mellem Norden, nærområderne og Europa.

Nordpraktik: Der formidler yngre erhvervsaktive i nærområderne praktikomhold i nordiske virksomheder omfatter foruden Estland, Letland og Litauen nu også St. Petersborg- og Barentsregionen, hvor et pilotprojekt af begrænset omfang har kunnet gennemføres i 1994-95. Under forudsætning af positive erfaringer med pilotprojektet videreføres Nordexpert, som giver et antal udvalgte praktikanter uddannelse i markedsøkonomi vekslede med yderligere en praktikperiode. Et positivt udfald af en vurdering af Nordpraktik i foråret 1996 vil endvidere kunne danne baggrund for en mere langsigtede og stabile rammer for aktiviteten.

Seniorrådgivning: Konsulenternes rådgivning af virksomhederne i nærområderne fortsættes. Seniorrådgiverne er også engageret i EBRDs Turn Around Management Programme (se nedenfor).

TV-serie om markedsøkonomi: Serien som i første række fremstilles med henblik på det baltiske publikum, planlægges at være produceret i foråret

1996. Der foreslås en russisk version for de russiske nærområder under forudsætning af, at den baltiske version bliver positivt bedømt.

Nordiska Industrifondens materialteknologiske samarbejde med St. Petersborg fortsættes.

OECD: Studiet vedr. direkte investeringer og handelsstrømme mellem Norden og de russiske nærområder vil i 1996 blive fulgt op med policy-møder for de russiske nærområder og de baltiske lande.

Jobs and Society: Ministerrådets hidtidige engagement i Jobs and Society's virksomhed i Baltikum tages i 1996 op til vurdering.

Barentssamarbejdet: Samarbejde med Barentssekretariatet om en række konkrete projekter, hvilke baseres på seniorkonsulenternes ekspertise, udvikles.

Ministerrådet har ønsket, at støtten til EBRDs Turn Around Management Programme, der indledtes i Arbejdsprogram for Nordens nærområder 1995, videreføres i Arbejdsprogrammet 1996. Det overordnede mål med TAM-programmet er at støtte den økonomiske udvikling i området ved at skabe kontakt mellem nordisk og russisk næringsliv for at formidle teknisk assistance. Programmet, som er udviklet af FNs udviklingsprogram (UNDP) tager sigte på en pragmatisk måde at genopbygge og omorganisere bedrifter i Central- og Østeuropa, således at de kan blive konkurrencedygtige i en markedsøkonomi. Europabanken i London (EBRD) er ansvarlig for gennemførelsen af programmet. Programmet indebærer, at mindst 4 eksterne eksperter tilsluttes bedrifternes ledelse for at yde assistance ved udvikling af bl.a. forretningsstrategier, produktionsoptimering, marketing og regnskab.

I tilknytning til Det baltiske investeringsprogram (BIP) er 25 bedrifter i Estland, Letland og Litauen indgået i TAM-programmet. Erfaringerne herfra er gode.

Gennemførelsen af programmet i de russiske nærområder er med bevillingen på 4 MDKK (heraf 1MDKK af MR-reserven og 3 MDKK i Arbejdsprogrammet) ved at komme i gang. Bevillingen i 95 skabte forudsætninger for, at 10-15 virksomheder kan modtage ledelsesassistance fra erfarne nordiske bedriftsledere. Med den tilsvarende bevilling i 1996 vil Ministerrådet bidrage til, at det totale omfang bliver 20 - 25 bedrifter.

Jordbrugssamarbejde

Budget 1996: 1 200 000 DKK

Plantegenetiske ressourcer: De vækstgenetiske ressourcer i de baltiske lande blev under sovjettiden behandlet af Vavilovinstituttet (VIR) i St. Petersburg. Ministerrådet deltager i projektet, der sigter mod at materialet i VIR tilbagegår til de baltiske lande og medvirker til at det nationale arbejde med genressourcer i Baltikum genoprettes.

Landbrugsprojekt i Barentsregionen: Det regionale landbrugs- og ren-driftsudvalg i Barentsregionen ønsker at udvikle et antal kompetence-centre, hvor der kan foregå oplæring af private bønder, ledere ved de om-

organiserede stats- og kollektivbrug og rådgivere i landbrug. Oplæringen kan foregå i form af korte specialiserede kurser, og længere kurser på forskellige niveauer med mere alsidig sammensat fagkreds. Til sådanne kompetencecentre vil man kunne knytte landbrugsrådgivere og andet fagpersonale fra de nordiske lande, først og fremmest i en opstartsperiode.

Skovprojekt, forest statistics: Der gennemføres et feasibility study vedrørende status over den nuværende statistik på området i Baltikum. Ud fra studiet udformes et udviklingsprojekt, der foreslår mål, midler og alternativer vedr. udvikling af forest statistics i disse lande.

Inden for skovbrugsområdet vil der endvidere arbejdes på et skovuddannelsesprojekt, der tager sigte på efteruddannelse af lærere inden for skovbrugsuddannelserne.

6.3.4 Miljösamarbejdet

Budget 1996: 5 000 000 DKK

I den Nordiske miljøstrategi for perioden april 1994 til marts 1996 betoner Ministerrådet (miljøministrene) vigtigheden af at virke for en løsning af miljøproblemerne i Nordens nærområder, frem for alt i Østersøområdet og Barentsregionen. Gennem politiske beslutninger, støtte til konkrete miljøforebyggende- og forbedrende projekter samt kundskabs- og kompetenceopbyggende indsatser agter Ministerrådet at virke for at miljøspørgsmålene i Nordens nærområder gives særlig opmærksomhed i 1996. Indsatserne inden for kompetenceopbygning rettes både mod den offentlige forvaltning og industrien.

Miljøovervågning: I de seneste år har Ministerrådet støttet de baltiske lande i deres opbyggelse af kompetence til etablering af systemer for en langsigtet overvågning af det ydre miljø. Opretholdelsen af denne kompetence støttes med henblik på at udvikle miljødatahåndtering, så at den muliggør en samordning med europæiske overvågningssystemer. Der gives blandt andet støtte til Baltikum og Leningrad-området til deltagelse i det Europæiske Miljøagenturs biotopkortlægning (Corine Biotopes).

Inden for Rovaniemiprocesen skal en rapport over miljøtilstanden i områderne nord for polarcirklen lægges frem af AMAP i 1997. Ministerrådet agter som tidligere at støtte arbejdet med dette arealmæssigt omfattende og ambitiøse kortlægningsarbejde, som udføres over forureningsbelastningen og miljøtilstanden i nordområderne. Den arktiske miljøtilstandsrapport kommer dels til at komplettere Ministerrådets egen miljøtilstandsrapport over de arktiske og subarktiske områder i Norden, som udkommer i 1996, dels at bidrage til pålideligere bedømmelse af miljøtruslen i hele Nord-Europa (blandt andet forsurening, tungmetaldeposition og radionuklider.)

Miljøkonsekvensvurdering: Miljøkonsekvensvurdering (MKB) udgør et vigtigt redskab i miljøbeskyttelsesarbejdet blandt andet for vurdering af, at nye investeringer på lang sigt ikke medfører øget belastning eller forure-

ning af miljøet. Krav om MKB giver endvidere lokalbefolkningen mulighed for at medvirke i beslutninger, der berører deres nærmiljø.

Naturen og miljøet i de nordlige nærømråder er yderst sårbart; blandt andet er de kritiske belastningsgrænser lavere og naturens regenerations-tid længere end i tempererede områder. Eksplorationen af naturressourcerne i Arktis-området bør fremover kunne baseres på lovbestemte miljøkonsekvensanalyser. Ministerrådet ser det som vigtigt gennem et konkret MKB studie at støtte udviklingen af metodik og retningslinjer for "Arktisk-MKB" inden for rammerne af den Arktiske miljøstrategi, Barentsrådets Euroarktiske miljøstrategi samt UNECE.

Ministerrådet har i de senere år virket for indførelse og implementering af MKB-systemer i de baltiske lande. Et fungerende MKB-kontaktnetværk er bygget op og MKB udført på udvalgte større infrastrukturprojekter. En udvidelse af MKB-arbejdet til Nordvestrusland under hensyn til de koncepter og erfaringer, som er fremkommet gennem arbejdet i de baltiske lande, vil finde sted i 1996.

Naturbeskyttelse i nærømråderne: Ministerrådet har til hensigt at virke for, at den internationale konvention om biologisk mangfoldighed indgår i naturbeskyttelsen i vore nærømråder gennem at øge kundskaben om naturbeskyttelse generelt samt at skabe muligheder for, at repræsentanter fra nærømråderne bliver fortrolige med "nordisk naturbeskyttelsekultur" inklusive oprettelse og drift af naturbeskyttelsesområder.

Den boreale skov i Barentsregionen: En udredning af skovenes tilstand i Barentsregionen samt deres nuværende og fremtidige anvendelse bør udføres blandt andet som underlag for den strategi for bæredygtig skovbrug, som udarbejdes i Rovaniemi-processen.

Industri- og kemikalieulykker: Ministerrådet anser det for vigtigt at støtte de pågående aktiviteter vedr. evaluering af effekter og konsekvenser af olieudslip i Komi-området i Nordvestrusland. I samarbejde med FNs miljøprogram (UNEP) og UNECE agter Ministerrådet støtte opbygningen af systemer og kompetence i det nordiske nærømråde, hvad angår beredskab, forebyggelse og håndtering af industri- og kemikalieulykker generelt.

Det Nordiska miljøfinansieringsbolaget, NEFCO: I de seneste år har Ministerrådet stillet midler til NEFCO's rådighed til udførelse af prefeasibility studier dels til projekter inden for NEFCO's egen ordinære virksomhed, dels til "hot-spots"-projektet (højrisikoområder) på den nordvestrusiske del af Barentsregionen. Hensigten med forundersøgelserne er at etablere et sådant underlag, at projekter kan forelægges myndigheder, finansieringsinstitutioner og virksomheder til beslutning om fortsatte saneringstiltag.

På baggrund af den "seed-money" effekt afsatte midler til forundersøgelserne har fået for igangsættelse af konkrete tiltag til reduktion af forureningen i Nordens nærømråder ønsker Ministerrådet afsætte midler til NEFCO's forstudier for derigennem at medvirke til virkliggørelse af Østersøhandlingsprogrammet og med henblik på, at forureningskilder i Barentsregionen bliver genstand for saneringstiltag.

På baggrund af yderligere behandling af ovennævnte rammeprogram vedtager Ministerrådet i efteråret et præciseret Arbejdsprogram for Nordens nærområder 1996.

VII Övrig verksamhet

7.1 Projektmedel

7.1.1 Verksamhetsbidrag

Budget 1996: 8 210 000 DKK

Budget 1995: 7 271 000 DKK

	1996	1995
Föreningarna Norden	2 600 000	2 558 000
Västnorden m.m.	3 129 000	3 129 000
Nordiskt Administrativt Förbund	150 000	153 000
Nordiskt same-samarbete	1 331 000	1 431 000
Arktiskt program	1 000 000	0
Summa	8 210 000	7 271 000

Från denna post ges medel för samiska organisationer, och då i främsta hand samerådet Samerådet är en paraplyorganisation för en rad samiska organisationer i Finland, Sverige och Norge. De ryska samerna ingår nu mera också som fullvärdiga medlemmar i rådets arbete. I och med tillkomsten av folkvalda sameting/parlament i de tre länderna kommer ministerrådets samarbete med dem att intensifieras. Genom en allt aktivare roll för sametingen kommer också Samerådets roll att förändras. I praktiken kommer organisationens roll som NGO-organisation att stärkas. Av den anledningen kommer också bidraget från ministerrådet alltmer att styras av samerådets roll som samlande kulturorganisation.

Av det totala anslaget på 2 600 000 DKK som beviljas Föreningarna Nordens Förbund är 1 480 000 DKK avsett för de nordiska informationskontoren. Den utvärdering av kontorens verksamhet som genomfördes 1994 leder bl a till att kontorens informationsuppgifter visavis ministerrådet tydliggörs och att ett elektroniskt info-nätverk byggs upp. 85 000 DKK är avsett för kurs i nordiskt samarbete. FNF:s allmänna verksamhetsbidrag för 1996 kommer därigenom att vara 1 035 000 DKK.

Under posten Västnorden finns bl a resestöd för att västnordiska tjänstemän skall kunna delta i det nordiska samarbetet. Medel finns också avsatta till ställföreträdarkontor på Grönland som har ansvaret för en försöksordning med Nordjobb.

Medel har reserverats för den generella uppföljningen av den arktiska rapporten och det ministerrådsförslag om samarbete i det arktiska området som enligt planerna skall läggas fram till sessionen i Kuopio.

7.1.2 Tjänstemannautbyte

Budget 1996:	1 700 000 DKK
Budget 1995:	1 871 000 DKK

Tjänstemannautbytet ger statligt anställda möjlighet att lära känna förvaltningen i ett annat nordiskt land än hemlandet.

Det årliga beloppet fördelas mellan länderna av en grupp bestående av en kontaktperson från varje land. Utbytesstipendierna fördelas, utbetalas och redovisas nationellt.

7.1.3 Information till Europa om Norden och nordiskt samarbete

Budget 1996:	2 073 000 DKK
Budget 1995:	2 273 000 DKK

Sedan 1990 har Nordiska ministerrådet ägnat särskilda krafter åt att göra Norden och det nordiska samarbetet mer känt i Europa. I och med att de nordiska länderna nu fått en starkare anknytning till det europeiska samarbetet genom EU och EES bör det nordiska samarbetet utnyttjas för att höja den nordiska profilen i det europeiska samarbetet i frågor där det finns en nordisk värdegemenskap och sammanfallande intressen. Detta görs också fortsättningsvis bl a genom en aktiv uppsökande seminarieverksamhet riktad till beslutsfattare och media samt genom utgivandet av månatliga nyhetsbrev på åtta europeiska språk.

I strategin för den samnordiska Eurpainformationen ingår

- att göra Norden och det nordiska samarbetet mer känt i Europa som helhet,
- att utifrån statsministrarnas nyvärdering av det nordiska samarbetet förmedla förståelse för det nordiska samarbetets uppbyggnad och karaktär i alla dess former,
- att ge ett positivt bidrag till ett samarbetande Europa genom att vidareföra viktiga nordiska samarbetsresultat, inte minst i frågor som rör fred, miljö, sysselsättning och välfärd,
- att löpande värdera på vilket sätt behoven av att informera om Norden bäst kan tillgodoses i Europa,
- att i arbetet på att genomföra nämnda informationsinsatser utveckla samarbetet med Europa-Kommissionens informationskontor och delegationer i de nordiska huvudstäderna samt
- att integrera de nordiska informationskontoren i Baltikum och nordvästra Ryssland i den samlade informationsstrategin.

I samband med uppföljningen av den sk reformgruppens förslag skall informationsbehoven och -strategin för perioden efter 1995 ses över. Budgeten för 1996 baseras på en särskild informationsplan som fastställs för varje år i samarbete med press- och kulturcheferna vid utrikesministerierna i Norden.

7.1.4 Generalsekretærens disponeringsreserv

Budget 1996:	393 000 DKK
Budget 1995:	613 000 DKK

Till generalsekretærens förfogande för stöd av externa ansökningar till t.ex. projekt, seminarier etc.

7.1.5 Informationsverksamheten

Budget 1996:	2 635 000 DKK
Budget 1995:	2 735 000 DKK

Ministerrådets informationsverksamhet under 1996 kommer att påverkas av den nya strategi för den gemensamma nordiska informationen som - i enlighet med reformgruppens förslag - tas fram under 1995.

Informationsverksamhetens inriktning kommer dock även i fortsättningen att innebära fortsatta, nationellt riktade satsningar på information till massmedia genom pressmeddelanden, seminarier, studieresor, personliga kontakter osv.

Informationskontoren i de nordiska länderna utvärderades 1994. Kontorens roll som informationsförmedlare för ministerrådet tydliggörs nu, samtidigt som det elektroniska utbytet av information fortsätter.

Produktionen av tryckt information kommer under 1996 att koncentreras till snabbt uppdateringsbara faktablad kring ministerrådets huvudsakliga samarbetsområden.

7.1.6 Publikationsverksamheten

Budget 1996:	1 564 000 DKK
Budget 1995:	1 964 000 DKK

NMRs publikationsverksamhet har som uppgave å spre resultatet av det nordiske samarbeidet i form av bl.a. bøker og rapporter. Hvert år utgis det ca. 200 nye titler i *Nord* og *TemaNord*-seriene.

Publikationsverksamheten arbeider aktivt for å få lagt alle bøkene og rapportene inn i en database, slik at de blir tilgjengelig på data eller f.eks. via Internet. Publikationsverksamheten er en selvstendig økonomisk resultatenehet innen sekretariatets Informasjonsavdeling.

7.1.7 Ministerrådets reserv

Budget 1996:	0 DKK
Budget 1995:	0 DKK

Ministerrådsreserven används för att stödja politiskt intressanta projekt som initieras under löpande budgetår. För 1996 tillförs reserven en del av

de från 1994 års icke disponerade medel (överskottet). Dessa beräknas uppgå totalt till 5,9 MDKK. Av bilaga 1 framgår att ministerrådet har beslutat att preliminärt fördela överskottet så att 2 MDKK återbetalas till länderna och resten, ca. 3,9 MDKK tillförs ministerrådets reserv.

7.2 Institutioner

7.2.1 Ministerrådets sekretariat

Budget 1996:	52 800 000 DKK
Budget 1995:	53 049 000 DKK

Sekretariatet leds av en generalsekreterare och är organiserat i tre fackavdelningar, en informationsavdelning, en ekonomi- och administrationsavdelning, en internationell enhet samt generalsekreterarens kontor.

Budgeten för sekretariatet har sänkts med 20% sedan 1993. I årets budgetförslag reduceras budgeten ytterligare med hänsyn till de nödvändiga generella besparingarna som måste genomföras.

Inom sekretariatets budget finansieras även Nordiska kulturfondens administration.

7.2.2 Nordiska statistiska sekretariatet

Budget 1996:	2 112 000 DKK
Budget 1995:	2 612 000 DKK

Nordiska statistiska sekretariatet har till uppgift att på uppdrag av cheferna för de statistiska centralbyråerna samordna den officiella statistiken i de nordiska länderna. Nordiska statistiska sekretariatet utgör sekretariat för de nordiska chefstatistikermötena som betjänar och samordnar verksamheten i det nordiska statistiska utskottet.

Nordiska samarbetet skall reformeras genom koncentration och omprioritering. Sekretariatets styrelse har satt i gång en evaluering om behovet att förnya det nordiska statistiska samarbetet. Evalueringen blir färdig under hösten 1995. Ministerrådet följer resultat av evalueringen och skall särskilt utvärdera dess konsekvenser för NSS:s framtida roll .

7.2.3 Nordiska projektexportfonden (NoPEF)

Budget 1996:	6 980 000 FIM
motsvarar	8 934 400 DKK
Budget 1995:	7 371 000 FIM
motsvarar	9 434 880 DKK

Med de nya riktlinjerna för Nordiska projektexportfondens (NoPEF) verksamhet, som trädde i kraft den 1 januari 1995, har NoPEF:s stöd-
möjligheter till näringslivet i förinvesteringsstadiet blivit betydligt bredare.

Detta resulterade som väntat i att ett betydligt högre antal ansökningar om stöd inkom i 1995 års första kvartal, eller 71 ansökningar jämfört med sammanlagt 173 för hela 1994. De nya riktlinjerna bygger i mycket på de positiva erfarenheter NoPEF fått genom sitt deltagande i det Baltiska Investeringsprogrammet. NoPEF:s huvuduppgift under de kommande åren är att ge stöd till nordiska företag, och då särskilt små och medelstora, för att etablera sig på marknader i Nordens närområden och de mest aktuella utvecklingsländerna.

I förslaget till 1996 års budget föreslås en betydande nedskärning i NoPEF:s anslag ur NMR:s budget. NoPEF:s verksamhet har inte utvärderats under senare år, men genom utvärderingen av Baltiska Investeringsprogrammet år 1995 kommer också en del av NoPEF:s verksamhet att evalueras. Det kan vidare pekas på initiativet från MR-Finans om att se på samordningsmöjligheter mellan de nordiska finansieringsinstitutionerna i Helsingfors.

7.2.4 Nordiska ekonomiska forskningsrådet (NEF)

Budget 1996:	2 480 000 SEK
motsvarar	2 033 600 DKK
Budget 1995:	3 090 000 SEK
motsvarar	2 533 800 DKK

Nordisk økonomisk forskningsråd (NØF) har som oppgave å ta initiativ og støtte forsknings- og utredningsarbeide om sentrale emner i den nordiske økonomiske debatten. Til dette formål støtter NØF forskningsprosjekter, organiserer vitenskapelige workshops, symposier og seminarer, støtter forskerutdanning og publiserer forskningsrapporter.

I denne perioden vil virksomheten bl.a. fokusere på følgende oppgaver: tilpasningsevne og institusjonelle endringer i de nordiske økonomier, lønnsmobilitet og lønnsbredning, evaluering av skattereformene og forskning om velferdsstaten. Budgetkontrakt for perioden 1995-1997 redovisas i den separata bilagedelen, p. 7.2.4.

BILAGA

till ministerrådetsförslaget om budget 1996

Användningen av ej disponerade medel för 1994

Ministerrådet (samarbetsministrarna) beslutade vid sitt möte i Stavanger den 16 juni 1995 att preliminärt fördela 1994 års ej disponerade medel, "överskott", enligt bifogad tabell.

Preliminär fördelning av det beräknade "överskottet" för 1994 (TDKK)

Återbetalning till länderna	2 000
Ministerrådets reserv	3 900
Totalt	5 900

Budgetutskottets betänkande

över berättelse om Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse

(Berättelserna, se s. 824)

Budgetutskottets förslag till beslut

att Nordiska rådet godkänner Nordiska kulturfondens verksamhets- och revisionsberättelser för 1994 och beviljar fondens styrelse ansvarsfrihet för 1994, samt

att Nordiska rådet lägger Nordiska kulturfondens verksamhets- och revisionsberättelser för 1994 till handlingarna.

Till utskottet har hänvisats av Nordiska kulturfonden till Nordiska rådets 47:e session avgiven berättelse över verksamheten 1994 jämte bilagor.

Nordiska kulturfondens verksamhets- och revisionsberättelser har granskats av budgetutskottet vid möte den 13 november 1995. Utskottet har inte funnit något att anmärka på.

Kuopio den 13 november 1995

Peter Angelsen (Sp) Formann

Kjell Magne Bondevik (KrF)

Olof Erland (lib)

Inger Koch (m)

Outi Ojala (Vas.)

Håkan Strömberg (s)

Børge Bakholt (S)

Erik Dalheim (A)

Margareta Israelsson (s)

Ossi Korteniemi (Kesk.)

Siv Friðleifsdóttir (F)

Berättelse

om Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse

(Verksamhetsberättelse 1994)

1. Navn og adresse

Nordisk Kulturfond
Store Strandstræde 18
DK-1255-København K
tfl. +45 33 96 02 00

2. Oprettelse og deltagende lande

Nordisk kulturfond blev oprettet i 1966 ved en overenskomst mellem de fem nordiske lande, Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige. Overenskomsten trådte i kraft 1. juli 1967. Den ble erstattet med en ny overenskomst, som trådte i kraft 1. december 1976. Ved ændringer som trådte i kraft 3. maj 1991, fik Færøerne, Grønland og Åland repræsentation i fondens styre.

3. Målsætning

Nordisk kulturfond har til formål at fremme det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande. Ifølge overenskomsten skal fondens virksomhedsområde omfatte det nordiske kultursamarbejde i hele dets udstrækning. Bidrag fra fonden kan således ydes til formål inden for forskning, undervisning og almenkulturel virksomhed i vid forstand. Det almenkulturelle område omfatter bl.a. litteratur, musik, billedkunst, teater, dans og film, samt andre kunstarter. Der kan også bevilges støtte til det folkelige, frivillige samarbejde i Norden og til samarbejde med internationalt perspektiv for at profilere nordisk kultur og kultursyn uden for Norden.

Af fondens midler bevilges fortrinsvis tilskud til kortvarige, nordiske projekter af engangskaraktér. Tilskud kan dog ydes til mere langvarige projekter for en af styrelsen fastsat periode og i undtagelsestilfælde til regelmæssigt tilbagevendende formål. Fonden lægger stor vægt på projekter af nyskabende og initierende art.

4. Finansiering

Fondens årlige dispositionsmidler tildeles over Nordisk Ministerråds budget (kulturbudgettet). I 1994 blev fondens disponible beløb forøget med godt 6 MDKK af nysætningsmidler. Det totale beløb i 1994 var 20.500.000 DKK. Fondens administration finansieres af driftsmidlerne for Nordisk Ministerråds sekretariat. Administrative omkostninger for Nordisk kulturfond var i 1994 beregnede til ca. 1.6 MDKK.

5. Organisation

5.1 Fondens forvaltning

Fonden forvaltes, dens midler fordeles og dens virksomhed i øvrigt ledes af en styrelse som består af 11 ordinære medlemmer og 12 personlige suppleanter. Styrelsen vælges for en periode på to kalenderår ad gangen.

Nordisk Råd udnævner fem af medlemmerne, et fra hvert land. Ministerrådet udnævner ligeledes fem medlemmer, et fra hvert land. På tilsvarende måde udnævnes for hvert medlem en personlig suppleant. Videre udnævnes et medlem som fælles repræsentant for de selvstyrende områder Færøerne, Grønland og Åland. Dette medlem vælges for hver anden mandatperiode af Nordisk Råd, og for den mellemliggende mandatperiode af Ministerrådet. For dette medlem udnævnes to personlige suppleanter af Ministerrådet, i de tilfælde Nordisk Råd udnævner det ordinære medlem, og af Nordisk Råd, når Ministerrådet udnævner det ordinære medlem. De to suppleanter repræsenterer de selvstyrende områder som ikke har det ordinære medlemskab i styrelsen. Styrelsen vælger blandt sine medlemmer en formand og en næstformand for et kalenderår ad gangen. Samme land beklæder formandsposten to år i træk. Tilsvarende gælder for repræsentanten for Færøerne, Grønland og Åland.

5.2 Styrelsen

I 1994 har styrelsen haft følgende sammensætning:

Danmark

Medlem af Folketinget Søren Hansen
(Suppleant: Medlem af Folketinget Pia Kjærsgaard)
Stiftamtmand Jørgen Harder Rasmussen
(Suppleant: Kontorchef Annelise Jensen)

Finland

Riksdagsledamot Mirja Ryyänen
(Suppleant: Riksdagsledamot Claes Andersson)
Konsultativ tjænsteman Paula Tuomikoski
(Suppleant: Bitr. afdelingschef Matti Gustafson)

Island

Alttingsmand Svavar Gestsson
(Suppleant: Alttingsmand Sigríður Anna Þórðardóttir)
Fhv departementschef Knútur Hallsson
(Suppleant: Afdelingschef Þórunn J. Hafstein)

Norge

Stortingsrepresentant Thea Knutzen
(Suppleant: Stortingsrepresentant Ranveig Frøiland)
Ekspedisjonssjef Sigve Gramstad
(Suppleant: Direktør Anniken Thue)

Sverige

Riksdagsledamot Berit Oscarsson
(Suppleant: Riksdagsledamot Hans Nyhage)
Departementsråd Hans Sand
(Suppleant: Direktör Göran Löfdahl)

De selvstyrende områder

Direktør Aqigssiaq Møller, Grønland (jan. - sept.)
Kst. kontorchef Thue Christiansen, Grønland (okt. - dec.)
(Første suppleant: Lagtingsmand Jóannes Dalsgaard, Færøerne,
anden suppleant: Lagtingsman Olof Erland, Åland)

Alttingsmand Svavar Gestsson var formand for styrelsen i 1994 og
forhv. departemenschef Knútur Hallsson næstformand.

Der blev holdt fire ordinære styrelsesmøder i 1994:

- 1.-2. mars i København, Danmark
- 6.-7. juni i Bergen, Norge
- 26.-27. september i Höfn i Hornafjörður, Ísland
- 8.-9. december i København, Danmark

Den 16. november 1994 blev der, i tilknytning til Nordisk Råds efterårssession i Tromsø, holdt samrådsmøde (formandsmøde) mellem Ministerrådet (kultur/uddannelse/forskning), Nordisk Råds kulturudvalg og Nordisk kulturfonds styrelse. Dette møde blev holdt efter aftale som blev truffet på møde i Mariehamn den 10. oktober 1993 om samråd mellem ovennævnte organer om Nordisk kulturfond i de kommende år (aftalen gælder til 1997). På mødet i Tromsø drøftede man politiske prioriteringer om nordisk kultursamarbejde og muligheder for samarbejde og arbejdsfordeling mellem fonden og øvrige samnordiske kulturkomitéer og institutioner. Mødet konstaterede med tilfredshed øget samarbejde mellem organer inden for kulturområdet og udtrykte ønske om fortsat udvikling i samme retning. Næste samrådsmøde bliver holdt i forbindelse med Nordisk Råds efterårssession i Kuopio i november 1995.

5.3 Administration

Ifølge beslutning i fondens betyrelse og efter aftale med Ministerrådet varetager Minsiterrådets sekretariat i København fondens administration, sekretariatsfunktioner og økonomiske forvaltning.

Olav Nyhamar, Norge, var vikarierende leder af fondens sekretariat indtil Bjarni Danielsson, Island, blev ansat som ny administrationschef fra 1. april 1994. Ny rådgiver, Kirsi Abrahamsson, Sverige, blev ansat den 1. juni 1994, i stedet for Hróbjartur Einarsson som afsluttede sin ansættelsesperiode. Fondens administrationssekretær er Rita Pate.

5.4 Revision

Bidrag fra Nordisk kulturfond gives under forudsætning af at bevillingsmodtageren aflægger skriftlig rapport og regnskab for brug af den enkelte bevilling. Sekretariatet skal have modtaget rapport og regnskab senest tre måneder efter at projektet er afsluttet.

Fondens regnskab revideres af to revisorer som vælges af Nordisk Råd. I 1994 har fondens revisorer været de samme som i 1993, folketingsmedlem Jimmy Stahr med folketingsmedlem Jette Pors som suppleant og rigsrevisor Jørgen Mohr med afdelingschef Svend Gravesen som suppleant.

Nordisk Råd godkender fondens regnskab og bevilger styrelsen ansvarsfrihed.

6. Virksomheden 1994

6.1 Økonomi (se bilag 1)

Fonden har i 1994 haft følgende midler til rådighed:

Bevilget over Ministerrådets budget	DKK	20.500.000,00
Renter		893.045,00
Tilbagebetalinger af ikke anvendte midler		1.579.793,15
Ialt		22.972.838,15

6.2 Information om fonden

Information om Nordisk kulturfond findes i nogle af Ministerrådets informationshæfter, bl.a. i hæftet "Nordiske støtteordninger 1994" (for områderne kultur, uddannelse og forskning) som blev udgivet ved årsskiftet 93/94 og har fået stor udbredelse, Fonden annoncerer to gange om året i et stort antal aviser i hele Norden. Af annoncen fremgår fondens grundlæggende fordelingsprincipper, samt oplysninger om hvilke områder fonden har besluttet at prioritere i den pågældende periode. SMI-MEDIA A/S i København yder det praktiske arbejde ved fondens annonceringer. Desuden giver fondens sekretariat telefonisk og skriftlig information om fonden efter anmodning.

6.3 Fondens satsningsområder og prioriteringer

Fondstyrelsens beslutning fra september 1992 om prioritering af satsningsområder var stadig gældende i 1994. De prioriterede områder er følgende:

1. Samarbejdsprojekter for/med børn og unge
2. Samarbejde med sigte på at fremme sprogforståelse inden for Norden
3. Nordisk indsats for at mindske fremmedhad og racisme
4. Medisamarbejde og kulturformidling mellem de nordiske lande
5. Projekter som fremmer bred folkelig forankring/forståelse for nordisk kultursamarbejde
6. Projekter som fremmer høj kvalitet i nordisk kultursamarbejde
7. Fonden vil støtte nyskabende aktiviteter, eksperimenter og tværfagligt samarbejde.

Desuden har fondsstyrelsen taget initiativ til større udstillingsprojekter "Årets nordiske udstilling" som udformes i samarbejde med Nordisk museumskomité.

Disse prioriteringer falder godt sammen med dem som Ministerrådet og Nordisk Råd er blevet enige om, de harmonerer også med de formål som lå til grunde for beslutningen om at øge fondens disponible midler i 1994 om godt 6 MDKK. Ved behandling af ansøgninger tager fondens styrelse hensyn til Ministerrådets overgribende retningslinier om nordisk kultursamarbejde og til Nordisk Råds udtalelser og beslutninger. Fonden har også nært samarbejde med Ministerrådets fagkomitéer ved faglig bedømmelse af ansøgninger.

7. Ansøgninger

I 1994 modtog Nordisk kulturfond 850 ansøgninger med et samlet ansøgt beløb på 140,7 MDKK. Dette er af samme størrelsesorden, både hvad angår antal ansøgninger og ansøgt beløb, og i 1993, hvor fonden modtog 845 ansøgninger med et samlet beløb på 143,4 MDKK. Det år (1993) viste til gengæld en kraftig stigning fra tiårsperioden forinden, hvor gennemsnittet lå på 625 ansøgninger og et ansøgt totalbeløb på 83,5 MDKK. I denne periode (1983-1992) er antallet af ansøgninger relativt stabilt medens det ansøgte beløb stiger væsentligt (48,7 MDKK i 1983 til 114,4 MDKK i 1992) som viser tiltagende proportionelt antal af ansøgninger om højere beløb.

Denne udvikling fremgår af Tabell 1 i Bilag 2.

Antallet af ansøgninger og det ansøgte beløbs størrelse var i 1994 fordelt på de fire områder som fonden bruger for statistisk hovedgruppering som fremgår af nedenstående tabell.

(Beløb i MDKK)

	Antal ansøgninger		Ansøgt beløb	
Uddannelse	66	8%	8,3	6%
Almenkultur	560	66%	105,1	75%
Forskning	101	12%	11,2	8%
Andet	123	14%	16,0	11%
Total	850	100%	140,7	100%

Tallene viser ingen større forandringer i forhold til de foregående år. Langt de fleste ansøgninger (66%) er som før af almenkulturell art, medens forskning og undervisning samlet udgør ca. 20% af ansøgningernes totale antal.

Mere detaljerede oplysninger om ansøgningernes fordeling på fagområder i 1994 fremgår af Bilag 4. Udviklingen fra 1972 fremgår af Tabell 2 i Bilag 2.

En del af de ansøgninger som fonden modtager bliver afvist af formelle grunde, enten fordi de ikke opfylder de krav som stilles i fondens fordelingsprincipper, eller fordi de indkommer for sent til at kunne komme i betragtning. I 1994 modtog fonden 177 ansøgninger i denne kategori, eller ca. 20% af alle ansøgninger, som er omtrent det samme procenttal som i årene forinden.

8. Bevillinger

Af de 850 ansøgninger som i alt blev behandlet på styrelsens fire møder i 1994 blev der bevilget støtte til 224 projekter med et samlet bevilget beløb på 21.293.000 DKK. Fordeling af disse bevillinger i antal og beløb på de fire hovedområder fremgår af nedenstående tabel.

	Antal bevillinger		Bevilget beløb	
Uddannelse	20	9%	1,5	7%
Almenkultur	175	78%	17,3	81%
Forskning	18	8%	2,1	10%
Andet	11	5%	0,4	2%
Total	224	100%	21,3	100%

(Beløb i MDKK)

Sammenligning med tilsvarende tal fra årene forinden viser at der ikke er tale om nogen væsentlig ændring i fordeling af bevillinger på fagområder. Mere detaljerede oplysninger om bevillingers fordeling på fagområder i 1994 fremgår af Bilag 4. Udviklingen fra 1972 fremgår af Tabell 3 i Bilag 2.

Det totale bevilligede beløb er til gengæld højere end før, med undtagelse af 1993 som forklares af at fonden i slutningen af 1992 fik tildelt et ekstraordinært beløb. Stigningen i fondens bevillinger er tilsvarende den ovenfor nævnte øgning i fondens budget i forbindelse med nysatsningen.

Ser man på forholdet mellem ansøgt beløb og det bevilligede beløb viser det sig at fonden har i 1994 kunnet imødekomme ca. 15% af det ansøgte. I tiårsperioden forinden (1984-1993) ligger dette forhold ligeledes i gennemsnit på 15% (højest i 1987 17,6%, lavest i 1989 11%).

I 1994 var det gennemsnitlige bevillingsbeløb ca. 95.000 DKK. Beløbene størrelse varierer fra 5.000 DKK - 900.000 DKK. Omtrent 37% af antallet af bevillinger var over 100.000 DKK, medens knapt 70% af det totale bevilligede beløb gik til bevillinger over 100.000 DKK. Sammenligning med årene forinden viser som før nævnt et stigende proportionelt antal ansøgninger med høje beløb. På samme måde kan man konstatere stigende

proportionelt antal relativt store bevillinger. Tilsvarende tal for virksomhedsåret 1988 er for eksempel 22% og 53%.

Nogle eksempler på projekter som fonden har støttet i 1994

1. Københavns Bymuseum fik DKK 400.000, delvis til at producere en *tema*udstilling "*Ungdommens landskab*", om *ungdommens levevilkår og kulturelle påvirkning i efterkrigstidens bysamfund*. Delvis går bevillingen også til en turné med udstillingen til de øvrige nordiske hovedstæder.
2. Finlands Arkitekturmuseum i Helsingfors fik DKK 250.000 til produktion af en *udstilling om yngre nordiske arkitekter* samt il et katalog om udstillingen.
3. Den selvejende institution, Fonden, *Kaos Piloterne* i Århus fik en bevilling på DKK 450.000 til at forsætte en *alternativ uddannelse* om kulturadministration for unge fra Norden. Dette projekt har opnået stor interesse som model for nyskabelse hvad angår uddannelsesstilbud. Denne interesse er ikke begrænset til Norden.
4. Nordisk Kunstforbund modtog DKK 600.000 til *Nordisk billedkunstår 1995* for at holde et antal kunstudstillinger i Island, på Færøerne og Åland og i det samiske område (Tromsø). Der udgives et katalog om udstillingsprojektet.
5. Musik i Väst, Göteborg, fik en bevilling på dkk 150.000 til en *nordisk musikfestival* med bl.a. ny musik (bestillingsværker), gæsteteater og faglige seminarer. Formålet er at belyse nordisk kompositions særlige egenskaber, medens festivalens tema er minimalismens indflydelse på den yngre generation komponister i Norden.
6. Sagohuset, Lund, fik en bevilling på DKK 170.000 til *teaterforestillinger omkring temaet fortællinger, eventyr og myter* med deltagende teatergupper fra Grønland, Island, Færøerne, Danmark, Finland og det samiske område.
7. En bevilling på DKK 100.000 gik til et nordisk *ungdoms-TV projekt* for at etablere netværkssamarbejde mellem unge i Norden som sysler med videoproduktion.
8. Historiska Media, Lund, fik en bevilling på DKK 225.000 til udgivelse af en *bog med kronologisk oversigt over historiske begivenheder* i Norden, med inslag om samtidige, vigtige hændelser i Nordens nærområder og øvrige Europa.
9. Statens Kulturråd, Stockholm, modtog en bevilling på DKK 488.000 til visning af *udstillingen "Nordiska Profiler"* i Stockholm i forbindelse med Nordisk Råds session. De fik yderligere en bevilling på DKK 900.000 til, ef-

ter udstillingen i Stockholm, at vise den i København, Göteborg, Bergen, Oslo, Trondheim og Helsingfors.

10. Nord Visa, Växjö, fik bevilget DKK 150.000 til udgivelse af en ny *nordisk visebog*, med viser fra perioden 1970-1990.

11. Finlands Svenska Sång- och Musikförbund fik bevilget DKK 200.000 til en *baltisk-nordisk korfestival* i Riga hvor ca. 200 kor deltog.

12. Komponisten Valgeir Guðjónsson, Reykjavík, fik en bevilling på DKK 100.000 til et samarbejdsprojekt mellem nordiske musikere om produktion af *musik med nordisk karakter til en TV-serie* i 13 episoder (Scandinavia) som bliver lavet af amerikanske TV selskaber til undervisning i amerikanske skoler.

13. Malco Oliveros, Nordic Performance Distribution i Århus fik en bevilling på DKK 200.000 til en *nordisk scenekunsthifestival* med ca. 100 deltagende kunstnere fra hele Norden. Programmet viser forskellige former for scenekunst og byder på workshops og forelæsninger af nordiske teaterforskere og kunstnere.

14. Jan Lohmann, Galerie Metal, modtog en bevilling på DKK 300.000 for en *nordisk smykketriennale* og udstillingskatalog. Den første smykketriennale finder sted i København i forbindelse med Kulturby 96 aktiviteterne.

15. Svenska Rikskonserter fik en bevilling på DKK 300.000 for at *samle 25 unge fra musikhøjskoler i Norden for i en uge at øve sammen* under ledelse af Bengt-Arne Wallin og den kendte trombonist Slide Hampton. Efter opholdet turnerer gruppen til jazzfestivaler.

16. Nordiska språk- och informationscentret i Helsingfors fik en bevilling på DKK 200.000 til, med hjælp fra unge fra samtlige nordiske lande, ledsaget af professionelle fotografer, at producere en *fotoudstilling om de unges liv, hverdag og fest*. Udstillingen vil turnere i Norden.

17. Nordens Hus i Reykjavík fik en bevilling på DKK 200.000 til en *litteraturfestival* med ca. 20 inviterede forfattere.

*BILAG 1***Resultaträkning för Nordiska kulturfonden för tiden 1.1 - 31.12.1994**

INKOMSTER

Anslag enligt budgeten	20.500.000,00
Återföringar, tillbakabetalningar	1.579.793,15
Räntor för 1.1-31.12.1994	893.045,00
Övriga inkomster	32.920,27
Ej disponerade medel från föregående år	<u>1.255.960,06</u>
Summa DKK	<u>24.261.718,48</u>

UTGIFTER

Mötesutgifter	523.737,43
Övriga reseutgifter	36.664,00
Arvoden	137.310,00
Annonser	258.360,28
Kontorsmaterial	15.650,00
Övriga utgifter	16.983,31
Anslag	<u>22.530.000,00</u>
	23.518.705,02
Ej disponerade medel per 31.12.1994	<u>743.013,46</u>
Summa DKK	<u>24.261.718,48</u>

København, den 22. maj 1995

Pär Stenbäck
Generalsekreterare

Agneta Norén
Avdelningschef

Balansräkning för Nordiska kulturfonden per 31.12.1994

AKTIVA

Likvida medel

Av ministerrådssekretariatet förvaltade likvida medel 10.331.236,39

Fordringar

Periodavgränsningar 99.672,47

Summa DKK

10.430.908,86

PASSIVA

Skulder

Ej utbetalade anslag 1993-94 9.328.540,09

Periodavgränsningar

359.355,31

9.687.895,40

Ej disponerade medel

743.013,46

Summa DKK

10.430.908,86

København, den 22. maj 1995

Pär Stenbäck
Generalsekreterare

Agneta Norén
Avdelningschef

BILAG 2

Tabell 1

år	Søknader		Søknadsbeløb	
	antall	økning i %	størrelse*	økning i %
1972	306	+13	19,2	+38
1973	321	+5	23,1	+14
1974	468	+46	36,4	+58
1975	888	+90	63,1	+73
1976	636	-28	37,9	-40
1977	652	+3	33,6	-15
1978	704	+8	47,5	+41
1979	748	+6	60,0	+26
1980	762	+2	84,3	+29
1981	935	+23	82,8	-2
1982	638	-32	51,3	-38
1983	563	-12	48,7	-5
1984	660	+17	79,0	+62
1985	636	-3	74,3	-6
1986	563	-11	58,6	-21
1987	579	+2	71,7	+22
1988	666	+15	88,5	+23
1989	670	-	107,5	+19
1990	644	-4	86,4	-24
1991	666	+3	105,0	+22
1992	589	-12	114,4	+9
1993	845	+33	143,4	+9
1994	850	-	140,6	-2

* i millioner danske kroner (avrundet)

Tabell 2

SØKNADER

år	Undervisning		Allmennkultur		Forskning		Annet		Totalt antall
	antall	%	antall	%	antall	%	antall	%	
1972	22	7	184	60	100	33			306
1973	38	12	190	59	93	29			321
1974	54	12	277	59	137	29			468
1975	86	12	644	70	158	18			888
1976	85	13	418	66	133	21			636
1977	83	13	471	72	98	15			652
1978	89	13	464	66	151	21			704
1979	111	15	462	62	175	23			748
1980	123	16	502	66	137	18			762
1981	118	13	673	72	144	15			935
1982	86	13	432	68	120	18			638
1983	85	14	389	71	89	15			563
1984	102	15	459	70	99	15			660
1985	80	12	424	67	132	21			636
1986	76	13	387	69	100	18			563
1987	53	9	297	51	129	22	100	18	579
1988	65	10	361	54	133	20	107	16	666
1989	47	7	385	57	134	20	104	16	670
1990	55	8	358	56	137	21	94	15	644
1991	77	12	386	58	107	16	96	14	666
1992	61	10	370	63	78	13	80	14	589
1993	67	8	565	67	95	11	118	14	845
1994	66	8	560	66	101	12	123	14	850

Tabell 3

BEVILGNINGER

år	Undervisning		Allmennkultur		Forskning		Annet		Totalt antall
	antall	%	antall	%	antall	%	antall	%	
1972	4	5	56	71	19	24			79
1973	15	15	62	60	25	25			102
1974	5	5	66	70	24	25			95
1975	23	18	69	55	33	26			126
1976	26	13	139	71	30	16			194
1977	19	10	146	75	30	15			195
1978	26	12	158	70	42	18			226
1979	31	16	119	61	44	23			194
1980	33	18	121	67	28	15			182
1981	20	10	121	72	33	18			174
1982	27	16	116	68	28	16			171
1983	20	11	132	76	24	13			176
1984	18	11	121	70	33	19			172
1985	15	10	105	71	29	19			149
1986	27	19	86	60	31	21			144
1987	24	13	96	53	43	24	19	10	182
1988	27	14	101	51	47	24	21	11	196
1989	16	11	88	59	30	19	17	11	151
1990	14	8	100	62	37	23	11	7	162
1991	21	13	105	63	27	16	14	8	167
1992	20	11	138	78	8	5	11	6	177
1993	21	10	164	77	20	9	9	4	214
1994	20	9	175	78	18	8	11	5	224

BILAG 4

Nordisk kulturfond 1994, statistisk oversigt (beløb i DKK)

	ANSØGNINGER			BEVILLINGER		
	Antal	Beløb	%	Antal	Beløb	%
31 UNDERVISNING						
0--Overgribende spørgsmål	25	2.445.000		9	508.000	
1--Forskole og grundskole	15	1.866.400		2	118.000	
2--Gymnasial uddannelse	5	392.800		1	100.000	
3--Akademisk grunduddannelse	2	30.500		1	12.000	
4--Læreruddannelse	10	1.613.600		3	199.000	
5--Erhvervsuddannelse	5	332.100		0	0	
6--Voksen- og videruddannelse	9	2.923.900		3	460.000	
7--Specialuddannelse	4	564.800		1	70.000	
Rettelse pga. udskudt behandl.	-9	-1.878.400				
Sammenlagt gruppe 31	66	8.290.700	6	20	1.467.000	7
32 ALMEN KULTUR						
0--Overgribende spørgsmål	87	19.851.200		21	1.749.000	
1--Museer, bibliotek og arkiv	27	9.298.500		8	1.170.000	
2--AV-media, grafisk media	14	2.489.900		1	160.000	
3--Håndværk og formgivning	39	8.888.700		17	2.283.000	
4--Billedkunst	117	30.614.600		27	2.670.000	
5--Musik og dans	176	28.383.200		55	5.740.000	
6--Litteratur	53	8.552.400		19	1.357.000	
7--Dramatisk virksomhed (teater og film)	102	20.133.000		27	2.165.000	
Rettelse pga. udskudt behandl.	-55	-23.069.300				
Sammenlagt gruppe 32	560	105.142.200	75	175	17.294.000	81
33 FORSKNING						
0--Tværvidensk. og overgr. spørgsmål	5	392.300		0	0	
1--Humanistisk forskning	66	6.781.700		14	1.866.000	
2--Samfundsvidensk. forskning	14	2.039.200		1	75.000	
3--Naturvidenskabelig forskning	6	796.400		1	150.000	
4--Medicinsk forskning	13	1.041.900		1	25.000	
5--Teknologisk forskning	1	460.100		0	0	
6--Skov- og landbrugsforskning	4	825.100		1	50.000	
Rettelse pga. udskudt behandl.	-8	-1.057.100				
Sammenlagt gruppe 33	101	11.279.600	8	18	2.166.000	10
34 ANDEN VIRKSOMHED						
0--Etniske minoriteters samarb.	5	594.200		1	20.000	
1--Idræt og friluftsliv	7	549.800		1	30.000	
2--Socialt samarbejde	7	1.877.900		0	0	
3--Børne- og ungdomssamarbejde	11	1.940.900		2	50.000	
4--Ideelt samarbejde (fagl., polit., kirkel.)	100	13.088.900		7	266.000	
Rettelse pga. udskudt behandl.	-7	-2.078.000				
Sammenlagt gruppe 34	123	15.973.700	11	11	366.000	2
TOTAL	850	140.686.200	100	224	21.293.000	100

BILAGA 5

Revisionsprotokollat 1/1994

1. Fondens regnskab for 1994 har været forelagt styrelsen som et bilag til årsberetningen. Årsberetningen er godkendt efter enkelte tilføjelser til det udkast, der blev fremlagt på styrelsesmødet den 8. - 9. juni 1995.

Til resultatopgørelse og balance bemærkes følgende:

Resultatopgørelse

2. Fra 1990 til 1994 har fondens virksomhed udviklet sig, som det fremgår af tabel 1 og 2.

Tabel 1. Midler til rådighed for fonden

	1990	1991	1992	1993	1994
	- 1.000 kr -				
- Budgetmæssige tilskud fra NMR	12.650	13.283	18.548	14.160	20.500
- Tilbagebetaling af ikke anvendte midler	512	1.351	1.435	1.749	1.580
- Renter	907	894	1.573	1.593	893
- Øvrige indtægter					33
- Ikke disponerede midler fra foregående år	818	99	0	2.072	1.256
I alt til rådighed	14.887	15.627	21.556	19.574	24.262

3. Fondens indtægter er i regnskabet opgjort til 24.261.718 kr. Heraf udgør fondens bidrag fra det nordiske kulturbudget 20.500.000 kr. Det resterende beløb består af tilbagebetaling af ikke anvendte midler 1.579.793 kr., renter 893.045 kr. og øvrige indtægter på 32.920 kr., hvortil kommer ej disponerede midler overført fra 1993 på 1.255.960 kr.

Tabel 2. Udviklingen i udgifter, bevillinger og årets resultat

	1990	1991	1992	1993	1994
- 1.000 kr -					
<i>Udgifter:</i>					
- Administrationsudgifter	1.069	1.108	822	648	989
- Underskud fra foregående år			74		
- Meddelte bevillinger	13.719	14.523	18.588	17.670	22.530
Udgifter i alt	14.788	15.701	19.484	18.318	23.519
<i>Årets resultat:</i>					
I alt til rådighed	14.887	15.627	21.556	19.574	24.262
Ikke disponerede midler	99	+74	2.072	1.256	743

4. - - - Bevillinger til projekter har udgjort over 90% af de midler, der var til rådighed, undtagen i 1992, hvor de udgjorde lige godt 86%.

5. Regnskabets udgiftsside kan opdeles i to hovedgrupper: administrationsudgifter og meddelte bevillinger til projekter.

Administrationsudgifter

6. Administrationsudgifterne omfatter kun de udgifter, der umiddelbart kan henføres til fonden. Den 1. juli 1986 blev kultursekretariatet og sekretariatet for Nordisk Ministerråds almene budget sammenlagt. Sekretariatsarbejde og økonomiforvaltning for fonden har siden været varetaget af en særskilt forvaltningssektion i ministerrådssekretariatet. Udgifterne til lønninger samt indirekte udgifter til f.ex. husleje er imidlertid ikke posteret i fondens regnskab, men i ministerrådssekretariatets regnskab.

Administrationsudgifterne i 1994 udgjorde 988.705 kr. eller 4,4% af de meddelte bevillinger. I perioden 1990 - 1994 har administrationsudgifterne udgjort mellem 3,7% og 7,8 % af bevillingerne.

Tabell 3. Administrationsudgifter og antal ansøgninger

	1990	1991	1992	1993	1994
- 1.000 kr -					
Administrationsudgifter	1.069	1.108	822	648	989
- Antal -					
Ansøgninger	644	666	589	845	850

Administrationsudgifterne viser en faldende tendens over perioden. Admnsitrationsudgifterne består af mødeudgifter, annonseudgifter, honorarer og øvrige udgifter.

7. Mødeudgifterne, der væsentligst omfatter rejseudgifter i forbindelse med styrelsesmøder, udgjorde i 1994 523.737 kr. mod 302.005 kr. i 1993.

Mødeudgifterne er steget fra 1993 til 1994 med 73% og udgjorde også en større del af de samlede administrationsudgifter end i 1993, nemlig 53% mod 47% i 1993.

De fleste deltagere i møderne kommer fra Danmark, fordi sekretariatet er placeret her. Rejseudgifterne var derfor lavere i 1993, hvor der blev afholdt 3 møder i Danmark og 1 i Sverige, mens der i 1994 blev afholdt 23 møder i Danmark og 1 i henholdsvis Norge og Island.

8. Udgifterne til annoncer udgjorde i 1994 258.360 kr. mod 169.512 kr. i 1993. Stigningen skyldes, at der i 1994 har været annonceret efter projektansøgninger to gange.

Bevilling til projekter

9. Bevillingerne er i regnskabet anført med 22.530.000 kr. og fordeler sig på 230 projekter.

I fondens årsberetning er oplyst, at styrelsen på de fire fordelingsmøder i 1994 imødekom 224 ansøgninger med en samlet bevilling på 21.293.000 kr. Forskellen mellem regnskabet og årsberetningens tal skyldes, at styrelsen på sit sidste møde i 1994 bevilgede støtte af 1995-midlerne til 43 projekter med et samlet beløb på 4.393.000 kr. Dette beløb indgår ikke i 1994-bevillingen på 22.530.000 kr. Til gengæld indgår 5.630.000 kr. til 49 projekter, der blev bevilget af 1994-midlerne på det sidste møde i 1993.

10. Resultatopgørelsen viser et overskud (ej disponerede midler) på 743.013 kr., der overføres til 1995.

Balance

11. Fondens aktiver består af et mellemregningsbeløb med ministerrådssekretariatet på 10,3 mill. kr. og periodeafgrænsninger på 0,1 mill. kr., i alt 10,4 mill. kr.

Passiverne består af ej disponerede midler på 0,7 mill. kr. og af bevilgede, men ikke udbetalte fondsbevillinger på 1,4 mill. kr. fra 1993 og 7,9 mill. kr. fra 1994. Hertil kommer periodeafgrænsninger på 0,4 mill. kr.

Særregnskaber

12. Som led i revisionen af fondens regnskaber er der i lighed med tidligere år foretaget en gennemgang af regnskaber m.v. for projekter, der har modtaget støtte fra fonden. Gennemgangen for 1994 har omfattet ca. 9% af de projekter, der er bevilget i 1994, svarende til ca. 24% af årets

bevillinger i danske kr. samt delvis gennemgang av ældre uafsluttede bevillingssager.

13. Fondens regnskab har i øvrigt ikke givet anledning til bemærkninger, og vi har efter den foretagne revision givet regnskabet følgende påtegning:

"Foranstående resultatopgørelse og balance er revideret i overensstemmelse med reglerne i de internordiske revisionsordninger, vedtaget på Nordisk Rigsrevisormøde i august 1986. Revisionen har ikke givet anledning til særlige bemærkninger. Der henvises til vort revisionsprotokollat af 24. oktober 1995."

København, den 24. oktober 1995

Hanne Andersen

Sv. Gravesen

Budgetutskottets betänkande

över Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse 1994

(Bokslut, revisionsberättelse och revisionsrapport, se s. 844 resp. 846)

Budgetutskottets förslag till beslut

att Nordiska rådet lägger bokslut och revisionsberättelse för Nordiska rådet 1994 till handlingarna

att de av revisionen påtalade bristerna i styrningen av rådets verksamhet åtgärdas.

Enligt "allmänna riktlinjer för budgetutskottet" skall utskottet granska rådets redovisningar och revisionsberättelse och förelägga dem för plenarförsamlingen.

Bokslut

Nordiska rådets bokslut 1994 uppvisar ett resultat på - 0,8 MSEK i förhållande till budget.

Revisionsberättelse

Svenska Riksrevisionsverket (RRV) har granskat Nordiska rådets bokslut för räkenskapsåret 1994. Granskningen har utförts enligt god revisionsssed. RRV bedömer att bokslutet i allt väsentligt är rättvisande.

Rapport rörande Nordiska rådets bokslut för 1994

Riksrevisionsverket (RRV) har lämnat revisionsberättelsen för 1994 utan invändningar. I ett särskilt PM redovisar RRV ett antal iakttagelser som bör uppmärksammas och åtgärdas. En bättre informationskvalitet i såväl den löpande redovisningen som i bokslutet behövs. Resultatet för 1994 speglar detta behov.

Man påpekar särskilt följande:

- utfallet för av rådet markerade driftskostnader har ökat med 5,7 % jämfört med 1993
- utfallet för av rådet markerade utåtriktade aktiviteter har ökat med 2 % jämfört med 1993
- den effektivisering och rationalisering som eftersträvats har inte, trots att väsentliga åtgärder genomförts av sekretariatet under året, kunnat ge önskade budgetmässiga konsekvenser

Avslutningsvis sägs i rapporten:

"Ett verksamt, för att inte säga nödvändigt, instrument för att nå önskade resultat är att det påbörjade arbetet med att implementera andra metoder för dialogen mellan presidiet och sekretariatet och för sekretariatets interna styrning intensifieras. Grundbultar i ett sådant arbete är bl.a. att använda verksamhetsplanen som ett mer aktivt styrinstrument och att en redovisning av prestationer, kostnader och intäkter sker mot denna.

Avslutningsvis vill vi uppmärksamma presidiet på behovet av en intern diskussion kring normer för representation under Nordiska rådets budget."

Presidiet

Presidiet anmodade på sitt möte den 9 juni 1995 presidiesekretariatet att återkomma med åtgärdsförslag för att eliminera de av revisionen påpekade bristerna i framtiden.

Bokslut, revisionsberättelse och särskild revisionsrapport biläggs.

Köpenhamn den 28 september 1995

Peter Angelsen (Sp) Formann
Kjell Magne Bondevik (KrF)
May Flodin (FS)
Inger Koch (m)
Carin Lundberg (s)
Siv Friðleifsdóttir (F)

Børge Bakholt (S)
Erik Dalheim (A)
Sven Hulterström (s)
Ossi Korteniemi (Kesk.)
Outi Ojala (Vas.)

Bokslut 1994

RESULTATRÄKNING

Belopp i svenska kronor

	Utfall 1994	Budget 1994	Utfall 1993
Intäkter			
Interna avgiftssystemet	1.758.493	1.850.000	1.707.935
Finansiella intäkter	637.169	700.000	819.931
Rådets tryck m.m.	233.847	500.000	420.859
Övriga intäkter	21.190	10.000	32.523
Överskott från föregående år	2.690.089	2.690.000	611.996
Summa intäkter	5.340.788	5.750.000	3.593.244
Kostnader			
Personalkostnader	15.474.534	14.440.000	14.607.162
Resekostnader	2.898.490	2.300.000	2.221.342
Förvaltningskostnader	5.355.613	4.920.000	5.620.277
Information och tryck	4.209.879	4.150.000	4.083.181
Nordisk Kontakt	3.069.676	3.210.000	2.860.772
Särskilda arrangemang m.m.	3.283.948	2.680.000	2.293.381
Presidiedets disp.medel	172.310	400.000	200.246
Presidiesekreterarens disp.medel.	79.728	200.000	187.400
Partistöd	2.400.000	2.400.000	2.399.988
Internationell konferens	0	1.000.000	1.080.559
Överskott från tidigare år	1.876.603	2.690.000	200.000
Summa kostnader	38.820.781	38.390.000	35.754.308
Nettokostnader	33.479.993	32.640.000	32.161.064
Delegationernas bidrag	32.640.000	32.640.000	33.350.196
Resultat	-839.993	0	1.189.132

BALANSRÄKNING

	1994-12-31	1993-12-31
Tillgångar		
Kassa, bank	4.083.942	8.545.619
Momsfordran	463.623	496.295
Reseförskott	76.108	64.065
Förutbetalda kostnader	68.563	12.727
Övriga fordringar	271.838	15.584
Summa tillgångar	4.964.074	9.132.290
Skulder		
Personalskatter	1.845	10.342
Upplupna sociala avgifter	860.415	878.958
Avsättning BU-93	0	83.091
Leverantörsskulder	3.528.102	3.474.447
Övriga skulder	225.203	84.069
Nordiska ministerrådet	-630	722.162
Överskott från tidigare år	1.189.132	2.690.089
Resultat	-839.993	1.189.132
Summa skulder	4.964.074	9.132.290

Revisionsberättelse för Nordiska rådets gemensamma budget räkenskapsåret 1994

Riksrevisionsverket (RRV) har granskat Nordiska rådets presidiesekretariats bokslut för räkenskapsåret 1994. Granskningen har utförts enligt god revisionssed.

Bokslutet har upprättats i enlighet med de krav som finns uppställda i Budgetreglemente för Nordiska rådets presidiesekretariat.

RRV bedömer att bokslutet i allt väsentligt är rättvisande.

Revisionsdirektör Lage Olofsson har beslutat i detta ärende i närvaro av föredragande, revisionsdirektör Elisabeth Udd Edman.

Stockholm den 31 maj 1995

Lage Olofsson

Elisabeth Udd Edman

Rapport rörande Nordiska rådets bokslut för 1994

Vi har granskat bokslutet för 1994 och lämnat en revisionsberättelse utan invändningar. Innebörden av detta är att bokslutet och underliggande redovisning i allt väsentligt bedömts som rättvisande.

I en särskild PM ställd till presidiesekretariatet har vi redovisat ett mindre antal iakttagelser som bör upmärksammas och åtgärdas.

Vi har samtidigt kunnat konstatera behov av en bättre informationskavlitet i såväl den löpande redovisningen som i bokslutet. 1994 års resultat speglar detta behov.

Presidiets beslut om budget för 1994 hade som utgångspunkt att sekretariatets arbete skulle effektiviseras och rationaliseras. Mot denna bakgrund lades budgeten, i förhållande till 1993, så att ramarna för de fasta driftsutgifterna minskades samtidigt som utgifterna för olika utåtriktade aktiviteter lades på en oförändrad nivå jämfört med motsvarande år.

På presidiummötet den 24 oktober 1994 redogjorde sekretariatet för budgetutfallet för årets första nio månader och presenterade en prognos för hela året. Presidiummötet tog detta till kännedom.

Av presenterade prognoser kunde utläsas att vissa kostnader skulle komma att överskridas. Dessa enskilda överskridanden bedömdes av sekretariatet dock komma att balanseras av andra budgetposter. Totalt sett bedömdes budgetläget vara gott. Budgeterade medel skulle räcka till.

Det totala resultatet för 1994 presenteras i bokslutet och visar ett negativt resultat uppgående till knappt 840.000 SEK. De budgetposter som markerades av sekretariatet i oktober har de facto överskridits och då framför allt Rekryteringskostnader. Sekretariatet förklarar vidare det negativa resultatet med vissa "inflationseffekter". På intäktsidan, vilken ligger under budget med knappt 410.000 SEK, hänvisas till en trendmässigt minskad efterfrågan på rådets publikationer.

Som en övergripande förklaring till överskridandet sägs att aktivitetsnivån varit högre än planerat.

Vi vill fästa presidiets uppmärksamhet på att:

- utfallet för av rådet markerade driftskostnader ökat med 5,7% jämfört med 1993,

- utfallet för av rådet markerade utåtriktade aktiviteter ökat med 2% jämfört med 1993,

- den effektivisering och rationalisering som eftersträvats har inte, trots att väsentliga åtgärder genomförts av sekretariatet under året, kunnat ge önskade budgetmässiga effekter under 1994.

Effektiviserings- och rationaliseringsarbetet har inte underlättats av att de institutionella förutsättningarna för sådana insatser varit outvecklade. De nuvarande förutsättningarna har också bidragit till svårigheter vad gäller kostnads kontroll, resultat- och budgetuppföljning samt prognosverksamhet.

Ett verksamt, för att inte säga nödvändigt, instrument får att nå önskade resultat är att det påbörjade arbetet med att implementera andra metoder för dilaogen mellan presidiet och sekretariatet och för sekretariatets

interna styrning intensifieras. Grundbultar i ett sådant arbete är bl.a. att använda verksamhetsplanen som ett mer aktivt styrinstrument och att en redovisning av prestationer, kostnader och intäkter sker mot denna.

Avslutningsvis vill vi uppmärksamma presidiet på behovet av en intern diskussion kring normer för representation under Nordiska rådets budget.

Revisionsdirektör Lage Olofsson har beslutat i detta ärende i närvaro av föredragande, revisionsdirektör Elisabeth Udd Edman.

Stockholm den 7 juni 1995

Lage Olofsson

Elisabeth Udd Edman

Meddelande

om rekommendation nr 15/1994 angående budgetutskottets kontrolluppgift 1993: regionalpolitisk forskning

(Budgetutskottets betänkande över meddelandet, se s. 850)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i det pågående arbetet med ett nytt regionalpolitiskt samarbetsprogram beakta de synpunkter och förslag som framförts dels i föreliggande rapport, dels i budgetutskottets redogörelse för kontrolluppgiften 1993, därvid bör även möjligheterna att utvidga det regionalpolitiska samarbetet till Östersjöländerna undersökas

att rapportera till utskottet vilka åtgärder som vidtagits med anledning av utvärderingen.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Nordisk Ministerråd viser til Budsjettutvalgets kontroll for 1993 angående regionalpolitisk forskning. Saken gjelder oppfølgingen etter evalueringen av Nordisk institutt for regionalpolitisk forskning (NordREFO).

Som også Nordisk Råd viser til, konkluderer evalueringen med at NordREFO har oppnådd mange positive resultater og at det også er et klart behov for virksomheten i fremtiden. De kritiske merknadene er først og fremst konsentrert om formidlingen av forskningsresultater. I evalueringen har man spesielt festet seg ved at få av publikasjonene - eller sammendrag av dem - er oversatt til finsk og at relativt sett færre finske forskere er med i forskningsgruppene.

Nordisk Ministerråd vil påpeke at blant annet følgende tiltak er iverksatt etter evalueringen: NordREFOs forskningsprogram er oversatt til finsk (og islandsk) og man har prioritert arbeidet for å få flere finner med i forskningsgruppene. I dag er faktisk finske forskere representert i alle forskningsgrupper.

Forøvrig er NordREFO i samarbeid med embetsmannskomiteen i ferd med å oppprioritere arbeidet med å forbedre formidlingsformene. I dag består de skriftlige formidlingskanalene av bøker som instituttet produserer,

en "working paper"-serie som kompletterer instituttets bokserie samt tidskriftet "NordRevy". I tillegg har instituttet og embetsmannskomiteen under utprøving nye formidlingsformer, blant annet undervegsformidling (serie møter i løpet av prosjektet) samt flere typer seminarer. Den etterlyste dialogen mellom ulike aktører innen regionalpolitikk, -planlegging og forskning er dermed i ferd med å bli styrket.

Når det gjelder sekretariatets lokalisering, er denne saken til diskusjon i NordREFOs styre. Diskusjonen vi bli konkludert i løpet av høsten, og embetsmannskomiteen og senere regionalministrene vil ta stilling til saken neste år.

Ministerrådet er dessuten enig med Nordisk Råd når det gjelder forventningene til aktivitetsnivået i NordREFO i årene framover. Det er ikke grunn til å forvente økninger i budsjettet som kunne motsvare økte faglige ambisjoner, f.eks. faste forskningstjenester. Kontrakten med NordREFO legger opp til en uforandret økonomisk ramme fram til og med 1996.

Forøvrig vedtok Ministerrådet det nye regionalpolitiske forskningsprogrammet i mars i år. Her er formidling av NordREFOs virksomhet og samarbeidet i Østersjø-områdene med et eget avsnitt omtalt. Embetsmannskomiteen vil diskutere eventuelle samarbeidstiltak i Østersjø-regionen i løpet av de nærmeste månedene.

Budgetutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående budgetutskottets kontrolluppgift 1993: regionalpolitisk forskning

Budgetutskottets förslag till beslut

att Nordiska rådet lägger meddelandet från ministerrådet till handlingarna och anser rekommendation nr 15/1994 *slutbehandlad*.

Budgetutskottets kontrolluppgift 1993: regionalpolitisk forskning

Rekommendationens lydelse återges på s. 1. Ministerrådet har lämnat meddelande om rekommendationen. I detta redogörs för vilka åtgärder som vidtagits med anledning av utvärderingen. I övrigt kan följande kommentar göras:

Nordiska rådets beslut våren 1995 "Nordiskt samarbete i en ny tid" lägger fast de politiska prioriteringarna som skall vara vägledande för det nordiska samarbetet framöver. Ministerrådets institutionsvärdering "Nordisk nytte" behandlar på ett konkret plan dessa prioriteringar. Beslutet från i våras och det efterföljande konkretiseringsarbetet kan komma att få effekter för inriktning och omfattning av det regionalpolitiska arbetet och Nordiskt institut för regionalpolitisk forskning (NordREFO).

Köpenhamn den 23 oktober 1995

Peter Angelsen (Sp) Formann

Erik Dalheim (A)

Inger Koch (m)

Kjell Nordström (s)

Siv Friðleifsdóttir (F)

Børge Bakholt (S)

May Flodin (FS)

Ossi Korteniemi (Kesk.)

Outi Ojala (Vas.)

Håkan Strömberg (s)

Meddelande

om rekommendation nr 18/1994 angående plan och budget för det nordiska samarbetet 1995

(Budgetutskottets betänkande över meddelandet, se s. 855)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att snarast efter samtliga folkomröstningar om EU, tillsammans med Nordiska rådet, finna formerna för det nordiska samarbetet utifrån den situation som råder efter det att resultaten från samtliga folkomröstningar om EU är kända. Nordiska rådet förutsätter att förslag och idéer presenteras vid statsministrarnas redogörelse vid Nordiska rådets session i Island.

2. att, i samarbete med Nordiska rådet, snarast efter EU-folkomröstningarna föra en reell prioriteringsdiskussion utifrån den situation det nordiska samarbetet då har att verka i. Särskilt följande aspekter skall belysas:

- naturliga nordiska samarbetsområden i ett vidare internationellt perspektiv
- det nordiska samarbetets förhållande till det nationella arbetet i parlament, regeringar, myndigheter och institutioner
- kraftfull prioritering på områdena miljöpolitik, sysselsättningspolitik och Nordens närområden
- koncentration och synliggörande av samnordiska insatser
- flexibilitet, för att stärka agerandet i aktuella frågor av stor politisk vikt
- prövning av alternativa finansieringsmöjligheter
- prövning av samtliga nordiska institutioner och projekt utifrån politiska prioriteringar

3. att vidta/ta hänsyn till följande ändringar/påpekanden i budget 1995

Kultur/Utbildning/Forskning

Anslagen till kulturfonden höjs med 1,0 MDKK och till utväxling av studenter från Västnorden med 0,1 MDKK. Finansiering föreslås ske i enlighet med kulturutskottets yttrande.

Miljö

Nordiska rådet önskar, i samband med de samlade presidie- och utskottsmötena i januari 1995, erhålla en redovisning av resultatet av ministerrådets arbete rörande kartläggning av miljöinsatser i närområdena och förslag till effektivare resursnyttjande av medel för miljöåtgärder i Nordens närområden. Härvidlag förutsätts också att analys av nationella respektive samnordiska insatser ingår.

Medborgerliga rättigheter

Satsning på kompetenshöjande åtgärder inom arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorn med 1 MDKK. Finansiering via överskottsmedel från 1993, ministerrådsreserven.

Övrigt

När det gäller Föreningarna Norden och Föreningarna Nordens Förbund vill Nordiska rådet ha en redogörelse för finansiering och finansieringsformer för dessa av Nordiska ministerrådet snarast. För 1995 föreslår dock Nordiska rådet att ytterligare 0,3 MDKK beviljas till Föreningarna Nordens Förbund. Finansiering via överskottsmedel från 1993, ministerrådsreserven.

Nordiska rådet begär en redogörelse av Nordiska ministerrådet när det gäller framtida förutsättningar och finansiering för Nordisk Hagekultursenter. För 1995 föreslår dock Nordiska rådet att ytterligare 0,6 MDKK avsätts för Nordisk Hagekultursenter. Finansiering via överskottsmedel från 1993, ministerrådsreserven.

Nordiska rådet förutsätter vidare att ministerrådet, för de av rådet särskilt prioriterade områdena miljöpolitik, sysselsättningspolitik och samarbete med Nordens närområden, aktivt prövar om överförda projektmedel från tidigare år och överskottsmedel från 1993 kan användas för att stärka de nordiska insatserna inom dessa områden.

4. att följa den gemensamma tidplanen för Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet nedan för utarbetandet av planer och budget 1996:

januari	Nordiska rådets samlade presidie- och utskottsmöten; diskussion om riktlinjer och prioriteringar för det nordiska samarbetet framöver
februari/mars	Budgetutskottet för en dialog med samarbetsministrarna och utarbetar parlamentariska riktlinjer för direktiv till plan och budget, i samråd med rådets övriga organ. Dessa föreläggs plenarförsamlingen som rekommendation till ministerrådet vid vårsessionen, mars 1995
mars - juni	Utarbetande av förslag till planer och budget av Nordiska ministerrådet respektive Nordiska rådet
juni/juli	Förslag till planer och budget klara
augusti	Nordiska rådets fackutskott (sommarmöten) Partigrupsöverläggningar i Nordiska rådet
september	Nordiska rådets samlade presidie- och utskottsmöten
oktober	Nordiska rådets budgetutskott fastställer slutligt förslag
november	Plenarförsamlingen fattar beslut vid höstsessionen

Nordiska ministerrådet meddelar:

I enlighet med det beslut Nordiska rådets presidium och de nordiska statsministrarna gemensamt fattade i Tromsø i november 1994 utarbetades en gemensam rapport om det kommande samarbetet. Rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" lades fram för behandling vid sessionen i Reykjavík. I rapporten presenterades förslag på hur samarbetet både innehållsmässigt och organisatoriskt bör bedrivas framöver. De avsnitt som gäller det politiska innehållet godkändes redan vid sessionen Reykjavík i mars 1995, medan de organisatoriska ändringarna för Nordiska rådet förväntas bli godkända vid en extrasession den 29 september 1995. Rapporten, tillsammans med den politiska genomgång av samtliga institutioner som för tillfället genomförs, uppfyller enligt ministerrådet den första och andra att-satsen i rekommendation 18/1994.

Gällande rekommendationerna om omdisponeringar i ministerrådets budget för 1995 beslöt samarbetsministrarna redan i november 1994 i enlighet med Nordiska rådets rekommendationer.

Gällande *Miljöområdet* kan det konstateras att den analys budgetutskottet efterlyst har gjorts och blev klar till sessionen i Reykjavík, då den pre-

senterades för miljö- och finansministrarna. Miljöutskottet har behandlat rapporten och för tillfället pågår uppföljningsarbetet med rapporten. Miljöutskottet erhåller löpande information om uppföljningsarbetet.

Gällande de *Medborgerliga rättigheterna* önskar ministerrådet med anledning av rekommendationen framföra följande. Trots att sysselsättnings-situationen har förbättrats under den senaste tiden är långtidsarbetslösheten fortsättningsvis ett stort problem. Eftersom personer med dålig eller oavslutad utbildning i dag är starkt överrepresenterade bland de långtidsarbetslösa har ministerrådet beviljat medel för ett seminarium vars syfte är att förbättra arbetsmarknadsutbildningsmyndigheternas kompetens att hantera organisatoriska och pedagogiska problem anknutna till arbetsmarknadsutbildning för invandrare och arbetshandikappade.

För att utveckla och stärka förebyggande och helhetsorienterat arbetsmiljöarbete i företag har ministerrådet beviljat medel för en kartläggning om vilken kompetens och vilka kvalifikationer de enskilda aktörerna - tillsynsmyndigheter och aktörer inom företagen - har i utarbetandet av arbetsplatsvärderingar. Syftet är att förbättra kompetensen och kvalifikationerna av de olika aktörerna och få till stånd en ändamålsenlig arbetsfördelning mellan dessa. För att förbättra den nordiska forskarkompetensen på arbetsmiljöområdet har ministerrådet beviljat stöd för insamling av jämförbar data om arbetsmiljön i Norden och för en analys om arbetsbetingade andelar hos olika sjukdomsgrupper när det gäller ætiologiska fraktioner.

De redogörelser för finansieringen av Föreningarna Nordens Förbunds verksamhet som rådet begärt har översänts till budgetutskottet. Detsamma gäller den redogörelse utskottet önskade med anledning av medelsbeviljningen av Nordisk Hagekulturcenter.

I övrigt hänvisar ministerrådet till det meddelande som är avgivet i ministerrådets verksamhetsberättelse (C 1) med anledning av denna rekommendation¹⁾.

¹⁾ Se Nordiska rådet, 46:e sessionen 1995, s. 974.

Budgetutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående plan och budget för det nordiska samarbetet 1995

Budgetutskottets förslag till beslut

att Nordiska rådet lägger meddelandet från ministerrådet till handlingarna och anser rekommendation nr 18/1994 *slutbehandlad*.

Plan och budget för det nordiska samarbetet 1995

Rekommendationen kan delas in i tre delar:

A. att Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet snarast efter det att folkomröstningarna om EU i Finland, Norge och Sverige avslutats skulle bedriva ett aktivt förändringsarbete som tog hänsyn till den nya situationen

B. att Nordiska ministerrådet skulle vidta ändringar i 1995 års budget utifrån de konkreta ändringsförslag som framförts av rådet

C. att föreslagen tidplan för budgetarbetet skulle följas.

Nordiska ministerrådet har lämnat meddelande till rekommendation nr 18/1994.

I princip har rekommendationen efterföljts. Vissa brister som påtalades i budgetutskottets betänkande över plan och budget 1995, och som var underlag till rekommendationen, kvarstår. Detta gäller bl.a. rådets erhållande av information om ministerrådets bokslut, bokslutsprognoser m.m. Dessa frågor tar budgetutskottet ånyo upp i sitt betänkande över ministerrådets budget för 1996.

Köpenhamn den 23 oktober 1995

Peter Angelsen (Sp) Formann

Erik Dalheim (A)

Inger Koch (m)

Kjell Nordström (s)

Siv Friðleifsdóttir (F)

Børge Bakholt (S)

May Flodin (FS)

Ossi Korteniemi (Kesk.)

Outi Ojala (Vas.)

Håkan Strömberg (s)

Meddelanden

om rekommendation nr 19/1994 angående budgetutskottets kontrolluppgift: offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan, samt

om internt beslut nr 2/1994 angående ändring i rådets arbetsordning rörande offentlighetsprincipen

(Budgetutskottets betänkande över meddelandena, se s. 859)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att ny bestämmelse införs i de nordiska institutionernas stadgar som anger att institutionen skall tillämpa de regler om offentlighet som gäller i det land institutionen är belägen.

I stadgarna införs även att överklagande görs till Nordiska ministerrådet som sista instans, om annat ej överenskommit.

2. att ny bestämmelse införs i arbetsordningen för Nordiska ministerrådssekretariatet och i de nordiska institutionernas stadgar som anger att inkommande och upprättade handlingar skall registreras.

Av registreringen skall framgå

- datum, då handlingen inkom eller upprättades
- diarienummer, eller annan beteckning som identifierar handlingen
- från vem handlingen kommit/vem den har expedierats till
- i korthet vad handlingen rör.

Därutöver åligger det sekretariatet att förvara och arkivera handlingar så, att offentlighetsprincipen kan tillämpas på ett effektivt sätt.

Det interna beslutet har følgende lydelse:

Nordiska rådet antar følgende interna beslut:

att ny bestämmelse införs i arbetsordningen för Nordiska rådets presidiesekretariat, som anger att inkommande och upprättade handlingar skall registreras.

Av registreringen skall framgå

- datum, då handlingen inkom eller upprättades
- diarienummer, eller annan beteckning som identifierar handlingen
- från vem handlingen kommit/vem den har expedierats till
- i korthet vad handlingen rör.

Därutöver åligger det sekretariatet att förvara och arkivera handlingar så, att offentlighetsprincipen kan tillämpas på ett effektivt sätt.

Nordiska ministerrådet meddelar den 2 oktober 1995 med anledning av rek. 19/1994:

"1. I normalstadgar for de nordiske institusjoner vedtatt av samarbeidsministrene, er det tatt inn følgende formulering:

'I fråga om offentlighet av institusjonens handlingar skall i möjligaste mån domicillandets bestämmelser tillämpas. Institusjonens beslut i frågor om handlingars offentlighet kan överklagas till Nordiska ministerrådet.'

Formuleringen har sin bakgrunn i en utredning som Nordisk Råds budsjetttutvalg initierte om offentlighet i de nordiske samarbeidsorganene.

Ministerrådet anser denne formulering dekkende for sekretariatets intensjoner.

2. Nordisk Ministerråds sekretariat i København har siden 1986 hatt et journaliseringssystem som sikrer registrering og arkivering av alle innkommende og utgående dokumenter. De besparingskrav virksomheten er stillet overfor de siste 2 år, har gjort journal/arkivfunksjonen til gjenstand for en grundig gjennomgang, primært utfra forholdet mellom ressursinnsats, de interne behov og publikums behov. Utfra dette er sekretariatet i ferd med å innføre et system der dokumenter registreres selektivt med utgangspunkt i særlige kriterier, mens det resterende materiale kun arkiveres i systematisert form etter en desentral modell. som en del av denne løsning bygges det opp et elektronisk arkiv over utgående dokumenter, hvilket i prinsippet gir en meget god innsynsmulighet i denne type saker. Publikum vil således, som idag, finne en EDB-journal som gir utgangspunkt for innsyn i sentrale dokumenter, samtidig som sekretariatet vil kunne fremskaffe øvrige konkrete saker på forespørsel. Forespørsler av mer generell karakter har ministerrådet erfaring for at sekretariatet også vil være i stand til å betjene.

Ministerrådet konstaterer at systemet for journalføring og arkivering i sekretariatet gir garantier for en dokumentoffentlighet som gir publikum et tilfredsstillende innsyn.

Ministerrådet vil samtidig påpeke at publikum idag i meget liten utstrekning søker dokumenter i sekretariatet, Dette har gitt utgangspunkt for avveiningene av forholdet mellom ressursinnsats og behov.

Ministerrådet foreslår at rekommandasjonen avskrives."

Presidiesekretæren¹⁾ meddelar den 14 september 1994 med anledning av rådets interna beslut nr 2/1994:

"Det interna beslutet anmodade Nordiska rådets presidiesekretariat att i sin arbetsordning ta in kompletterande regler för registrering av inkommande och upprättade handlingar.

Från presidiesekretariatets sida kan konstateras, att sekretariatet sedan en längre tid tillbaka tillämpat de regler som budgetutskottet förordat i sin rekommendation och som sedermera kommit till uttryck i det interna beslutet. Detta förhållande kommenterades för övrigt i det remissyttrande till budgetutskottet som avlämnades i september 1994.

Presidiesekretariatet har vidare under våren 1995 tagit i bruk ett ADB-system för diarieföring som på sikt kommer att ge en förbättrad informationskvalitet och överblick över det material som sekretariatet förfogar över. Systemet fungerar väl.

Sekretariatet har ännu inte reviderat sin arbetsordning för att explicit föra in de bestämmelser som anges i det interna beslutet. Orsaken till detta är det pågående reformarbetet inom Nordiska rådets ram som kommer att få betydande effekter på sekretariatets organisation och arbetsformer. Bl.a. skall sekretariatet flytta till Köpenhamn under loppet av 1996 för att där samlokaliseras med ministerrådssekretariatet, varvid viss integration kommer att ske av administrativa stödfunktioner.

När den nya strukturen klarnat kommer det sannolikt att krävas en fullständig översyn av arbetsordningen och övriga regler som berör presidiesekretariatet. Sekretariatet har därför ansett det lämpligt att avvakta detta tillfälle för att avge ett helt nytt förslag till arbetsordning som kan antas av Nordiska rådets presidium. Det interna beslutets text kommer i det sammanhanget att tas in i lämpligt sammanhang."

1) Ärendet har ej behandlats av presidiet.

Budgetutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående
offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan samt

över meddelandet om internt beslut angående ändring i
rådets arbetsordning rörande offentlighetsprincipen

Budgetutskottets förslag till beslut

att Nordiska rådet lägger meddelandet från ministerrådet till handlingarna och anser rekommendation nr 19/1994 slutbehandlad

att Nordiska rådet lägger informationen från presidiesekretariatet till handlingarna och anser internt beslut nr 2/1994 slutbehandlat.

Offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan

Det nordiska samarbetet skall karaktäriseras av öppenhet och tillgänglighet för allmänhet och media. Det nordiska samarbetet kan och skall vara förebild när det gäller möjligheten till att ha öppenhet i internationellt samarbete. Artikel 43 i Helsingforsavtalet, "I det nordiska samarbetet bör största möjliga offentlighet iakttagas", skall även fortsättningsvis vara vägledande för det nordiska samarbetet.

Meddelande från Nordiska ministerrådet

Nordiska ministerrådet meddelar:

1. I de normalstadgar för de nordiska institutionerna som antagits av samarbetsministrarna, är följande formulering tillagd:

"I fråga om offentlighet av institutionens handlingar skall möjligaste mån domicillandets bestämmelser tillämpas. Institutionens beslut i frågor om handlingars offentlighet kan överklagas till Nordiska ministerrådet."

2. Ministerrådet konstaterar att systemet för journalföring och arkivering i sekretariatet ger garantier för handlingars offentlighet som ger allmänheten en tillfredsställande insyn. Vidare säger man:

Sekretariatet är i färd med att införa ett system där handlingar registreras selektivt med utgångspunkt i särskilda kriterier, medan det resterande materialet endast arkiveras i systematiserad form enligt en decentraliserad modell. Som en del av denna lösning byggs det upp ett elektroniskt arkiv över utgående handlingar, vilket i princip ger en mycket god möjlighet till insyn i denna typ av handlingar. Allmänheten kommer således, som idag, finna en EDB-journal som är en utgångspunkt för insyn i

viktiga handlingar, samtidigt som sekretariatet kommer kunna skaffa fram övriga konkreta handlingar på förfrågan. Enligt ministerrådets erfarenhet kommer sekretariatet också att kunna besvara förfrågningar av mer generell karaktär.

Information från Nordiska rådets presidiesekretariat

Presidiesekreteraren (ärendet har ej behandlats av presidiet) anför följande:

"Sekretariatet har ännu inte reviderat sin arbetsordning för att explicit föra in de bestämmelser som anges i det interna beslutet. Orsaken till detta är det pågående reformarbetet inom Nordiska rådets ram som kommer att få betydande effekter på sekretariatets organisation och arbetsformer. Bl.a. skall sekretariatet flytta till Köpenhamn under loppet av 1996 för att där samlokaliseras med ministerrådssekretariatet, varvid viss integration kommer att ske av administrativa stödfunktioner.

När den nya strukturen klarnat kommer det sannolikt att krävas en fullständig översyn av arbetsordningen och övriga regler som berör presidiesekretariatet. Sekretariatet har därför ansett det lämpligt att avvakta detta tillfälle för att avge ett helt nytt förslag till arbetsordning som kan antas av Nordiska rådets presidium. Det interna beslutets text kommer i det sammanhanget att tas in i lämpligt sammanhang."

Köpenhamn den 28 september 1995

Peter Angelsen (Sp) Formann
Kjell Magne Bondevik (KrF)
May Flodin (FS)
Inger Koch (m)
Carin Lundberg (s)
Siv Friðleifsdóttir (F)

Børge Bakholt (S)
Erik Dalheim (A)
Sven Hulterström (s)
Ossi Korteniemi (Kesk.)
Outi Ojala (Vas)

Meddelande

om internt beslut nr 2/1994 angående ändring i rådets arbetsordning rörande offentlighetsprincipen

(Budgetutskottets betänkande över meddelandet, se meddelandet om rek. 19/1994/b, s. 859)

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet antar följande interna beslut:

att ny bestämmelse införs i arbetsordningen för Nordiska rådets presidiesekretariat, som anger att inkommande och upprättade handlingar skall registreras.

Av registreringen skall framgå

- datum, då handlingen inkom eller upprättades
- diarienummer, eller annan beteckning som identifierar handlingen
- från vem handlingen kommit/vem den har expedierats till
- i korthet vad handlingen rör.

Därutöver åligger det sekretariatet att förvara och arkivera handlingar så, att offentlighetsprincipen kan tillämpas på ett effektivt sätt.

Presidiesekreteraren¹⁾ meddelar den 14 september 1994 med anledning av rådets interna beslut nr 2/1994:

"Det interna beslutet anmodade Nordiska rådets presidiesekretariat att i sin arbetsordning ta in kompletterande regler för registrering av inkommande och upprättade handlingar.

Från presidiesekretariatets sida kan konstateras, att sekretariatet sedan en längre tid tillbaka tillämpat de regler som budgetutskottet förordat i sin rekommendation och som sedermera kommit till uttryck i det interna beslutet. Detta förhållande kommenterades för övrigt i det remissyttrande till budgetutskottet som avlämnades i september 1994.

1) Ärendet har ej behandlats av presidiet.

Presidiesekretariatet har vidare under våren 1995 tagit i bruk ett ADB-system för diarieföring som på sikt kommer att ge en förbättrad informationskvalitet och överblick över det material som sekretariatet förfogar över. Systemet fungerar väl.

Sekretariatet har ännu inte reviderat sin arbetsordning för att explicit föra in de bestämmelser som anges i det interna beslutet, Orsaken till detta är det pågående reformarbetet inom Nordiska rådets ram som kommer att få betydande effekter på sekretariatets organisation och arbetsformer. Bl.a. skall sekretariatet flytta till Köpenhamn under loppet av 1996 för att där samlokaliseras med ministerrådssekretariatet, varvid viss integration kommer att ske av administrativa stödfunktioner.

När den nya strukturen klarnat kommer det sannolikt att krävas en fullständig översyn av arbetsordningen och övriga regler som berör presidiesekretariatet, Sekretariatet har därför ansett det lämpligt att avvakta detta tillfälle för att avge ett helt nytt förslag till arbetsordning som kan antas av Nordiska rådets presidium. Det interna beslutets text kommer i det sammanhanget att tas in i lämpligt sammanhang."

Skriftligt spørgsmål

vedrørende subsistensproblemer under uddannelsen for unge uddannelsessøgende fra Island, der søger faglig uddannelse i Danmark

(Svaret, se s. 864)

Til Islands regering

I henhold til den nordiske overenskomst om faglige ungdomsuddannelser ser vi ofte islandske elever på vore danske erhvervsskoler, hvor de på lige fod med de danske elever og evt. andre unge nordboer tager en dansk erhvervsuddannelse.

Imidlertid støder de danske skoler på det problem, at de islandske elever - i modsætning til alle andre elever - ikke har løst deres subsistensproblem, når de ankommer til den danske skole for frit at modtage undervisning.

Årsagen synes at være, at de ikke kan få islandsk studiestøtte (lån fra LIN) i uddannelsens første del. Dette er så meget mere et problem, som de ofte finder det ønskeligt at starte studiet med at modtage et propædeutisk kursus i dansk, før de starter den egentlige første del af uddannelsen. Med den islandske praksis har de islandske elever meget store vanskeligheder med at tilegne sig den nordiske nytte, der ligger i uddannelsesoverenskomstens intentioner om frit uddannelsesvalg i Norden.

På denne baggrund stiller jeg følgende spørgsmål:

Vil der kunne tages skridt til, at unge uddannelsessøgende fra Island, der i henhold til den nordiske uddannelsesoverenskomst søger faglig uddannelse i Danmark, sidestilles med andre unge i Norden, hvad angår deres subsistens under uddannelsen, hvilket indebærer, at den islandske studiestøtteordning sættes i værk for deres vedkommende, så snart uddannelsen påbegyndes i Danmark?

København, den 31. oktober 1995

Søren Hansen (S)

Den islandske regerings svar, afgivet den 23. november 1995

Det er en glæde at et medlem af Folketinget i Danmark viser interesse for det nordiske samarbejde inden for erhvervsuddannelse.

Angående spørgsmålet om studiestøtte til islandske elever som tager erhvervsuddannelse i Danmark så vil jeg bekræfte følgende. Islandske studenter har ret til studiestøtte fra statens uddannelsesstøtte i Island (LIN) for erhvervsstudier i udlandet når de er tyve år eller ældre. Efter hvad jeg forstår så kan elever i Danmark, som er ældre end atten år, begynde deres faglige uddannelse i den anden studiedel, men ifølge reglerne for den islandske uddannelsesstøtte skal de islandske studenter være mindst tyve år gamle for at få støtte. Derfor må de begynde deres erhvervsuddannelse i den anden studiedel.

Islandske elever studerer dansk i fire år i grundskolen. De fleste som rejser til Danmark på grund af sin faglige uddannelse har også studeret dansk i den videregående skole. Islændinge har en lang erfaring af at rejse til udlandet for at studere og derfor lægges der vægt på at elever her i Island studerer sprog. De elever som skal rejse til Danmark har også den mulighed til at forberede sig ved at tage et privatkursus i dansk.

Den nordiske uddannelsesoverenskomst er vigtig for Islændinge og til stort gavn for de mange islandske elever som rejser til de nordiske lande for at studere. De islandske myndigheder har givet studiestøtte til islandske studenter i udlandet, men har altid lagt vægt på at eleverne selv må vise ansvar i deres studier og forberede sig ved at studere udenlandske sprog i Island. Loven for den islandske studiestøtte er nu under revision og sagen om de islandske elever i Danmark vil sikkert blive diskuteret i denne sammenhæng, men det må konstateres at man ikke har prioriteret en videre støtte til islandske elever som tager erhvervsuddannelse i Danmark.

På vegne af den islandske regering

Björn Bjarnason
Undervisnings- og kulturminister

Förslag

från Nordiska rådets presidium om regler för sessionens genomförande

1. Begränsning av talartiden i utrikes- och säkerhetspolitiska debatten

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen av inläggen i debatten sätts till 8 minuter för

- a) presidiets representant
- b) statsministrarna och utrikesministrarna
- c) de nordiska partigrupperna
- d) de självstyrande områdena

att tidsbegränsningen sätts till 5 minuter för övriga talare.

2. Begränsning av talartiden i debatten om ministerrådets budgetförslag för 1996 och C 2-dokumentet

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen för budgetutskottets talesman och ministerrådets talesman sätts till 8 minuter och 5 minuter för övriga rådsmedlemmar

att tidsbegränsningen för partigrupperna sätts till 8 minuter.

3. Begränsning av talartiden i utskottens sakdebatter

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen för utskottens talesmän och ministerrådets talesmän sätts till 8 minuter vid debatterna om ministerrådsförslagen och 5 minuter för övriga rådsmedlemmar

att tidsbegränsningen i övrigt sätts till 5 minuter.

4. Replikskiftet

Presidiet föreslår

att följande regler för replikskiftet skall gälla vid 47:e sessionen:

- a) en tidsbegränsning på *en minut* per replik
- b) den som repliken riktas till bör ges möjlighet att svara på en gång

- c) presidenten kan ge samma rådsmedlem högst två repliker i ett och samma replikskifte
- d) huvudinläggets talare skall ges rätt att ge ett avslutande svar
- e) presidenten eftersträvar att begränsa hela replikskiftet till högst 10 minuter.

Presidenten hänvisar i övrigt till 9 § i Arbetsordningen.

5. Frågeinstitutet

Presidenten föreslår att frågeinstitutet inte tillämpas under 47:e sessionen.

Utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse

framförd av udenrigsminister Niels Helveg Petersen vid Nordiska rådets 47:e session

Siden den sidste udenrigs- og sikkerhedspolitiske debat i Tromsø i november 1995 er en række fundamentale spørgsmål for de nordiske lande blevet afklaret. Finland og Sverige valgte medlemskab af EU fra 1. januar i år. Norge og Island ønsker fortsat deres forhold til EU reguleret ved medlemskab af EØS.

Vi er nået langt i at tilpasse det nordiske samarbejde til den nye situation. Den danske nordiske samarbejdsminister vil senere under sessionen gøre status i reformarbejdet.

Det nordiske samarbejde er i dag langt mere udadvendt end tidligere. Ambitionerne er at placere samarbejdet centralt i den europæiske udvikling og den internationale udvikling i den bredeste forstand.

De nordiske lande har gjort det aldeles klart, at de vil fortsætte deres samarbejde. Dette er budskabet i den rapport om nordisk udenrigspolitisk samarbejde i internationale fora, som godkendtes på det nordiske udenrigsministermøde i København i maj i år.

Rapporten fremhæver, at de nordiske landes nære forhold til den europæiske integrationsproces giver mulighed for bredere gennemslagskraft for nordiske synspunkter, værdier og interesser. Den fastslår - og jeg er helt enig - at EU har fået en nordlig dimension.

Der er således mulighed for at skabe stærkere nordisk gennemslag i internationale fora gennem nordisk deltagelse i EU og EØS. Det kan ske gennem de eksisterende samarbejdsstrukturer.

Samarbejdet må være fleksibelt. Samarbejdsstrukturene må tage hensyn til de nordiske landes deltagelse i andre samarbejdsordninger, og det gælder ikke mindst i forbindelse med samarbejdet i FN.

Det er afgørende, at vi i det nordiske samarbejde tidligt tager vigtige spørgsmål op til diskussion. Den nordiske diskussion kan herigennem bedre slå igennem i forskellige fora og bl.a. påvirke udformningen af politikken inden for EU. Vores debat under denne udenrigs- og sikkerhedspolitiske session er en væsentlig del af den samlede nordiske diskussion.

EU-emner vil i fremtiden være faste dagsordenspunkter på de nordiske statsministermøder, udenrigsministermøder, samarbejdsministermøder og i de enkelte ministerråd. Det er også besluttet, at der i fremtiden skal være kontakter mellem de nordiske landes EU-repræsentationer i Bruxelles. Begge dele er nu ført ud i livet.

Den stærkere nordiske repræsentation i EU betyder, at nordiske synspunkter nu er stærkere forankret i EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Norge og Island har mulighed for, som medlemmer af EØS, at tilslutte sig EU's holdninger og aktiviteter. Det kan kun styrke de nordiske synspunkter i den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

I forbindelse med forberedelsen af EU's regeringskonference er det temaer af nordisk interesse, der præger debatten. Det drejer sig om spørgsmål som *demokrati, udvidelse, sikkerhed*. Hertil kommer spørgsmål som miljø, åbenhed, vækst og beskæftigelse. Nordens stemme vil blive hørt under den kommende regeringskonference i EU.

Tillad mig at vende mig imod den vel nok største og vigtigste opgave, vi står over for i Europa i de kommende år. Det er spørgsmålet om åbningen af det vestlige samarbejde mod øst. Det er en historisk chance, den må vi ikke forpasse. Norden har en særlig interesse i udvidelsen af de vestlige samarbejdsstrukturer imod øst, især i Baltikum. En udvidelse vil styrke stabiliteten i Nordens nærområde. Den vil bidrage til at overskride gamle politiske grænser og til at skabe et helt Europa.

De centrale og østeuropæiske lande, inklusive de baltiske, har nu Europaaftaler med EU. Europaaftalerne bidrager til øget europæisk sikkerhed, først og fremmest fordi aftalerne er første skridt mod medlemskab af Den Europæiske Union.

De baltiske lande er nu på omgangshøjde med de øvrige central- og østeuropæiske lande. Det er et resultat ikke mindst af de nordiske EU-landes indsats. Vi skal fortsat arbejde for, at de baltiske lande får samme muligheder som de øvrige central- og østeuropæiske lande.

De generelle kriterier for fremtidigt medlemskab af EU blev fastlagt på Det Europæiske Råds møde i København i 1993. Før-medlemskabsstrategien, der blev vedtaget på det på Det Europæiske Råds møde i Essen i 1994, har lagt de konkrete rammer for arbejdet hen imod fremtidigt medlemskab.

Vi lægger vægt på, at udvidelsesforhandlingerne starter med *alle* ansøgerlandene samtidig. Det er ikke EU's opgave på forhånd at udpege nye medlemmer. Medlemskab skal så at sige vokse frem af forhandlingerne.

Hvad angår overvejelserne om NATO's udvidelse, er der enighed i NATO-kredsen om, at udvidelsen skal foregå i et roligt og afmålt tempo.

Udvidelsesstudiet anbefaler ikke, hvem der skal være medlem eller hvornår. Beslutningen om medlemskab skal som udgangspunkt tages ud fra en vurdering af, hvorvidt udvidelse med et givet land vil gavne sikkerhed og stabilitet i det nordatlantiske område. På NATO-udenrigsministermødet i december diskuteres den videre vej fremad.

Sideløbende med udvidelsen og udvidelsesprocessen er det vigtigt at holde Rusland og Ukraine vel informeret. Dialogen må have en systematisk karakter. Den skal fortsat udbygges, men det betyder naturligvis ikke, at nogen har vetoret over for udvidelsen af NATO.

NATO's udvidelse skal ses i en bred europæisk sammenhæng. Udvidelsen kan ikke ses isoleret fra en styrkelse af OSCE's sikkerhedspolitiske dimension. Det bliver en af hovedprioriteterne under det forventede dan-

ske formandskab for OSCE i 1997. OSCE's arbejde med en europæisk sikkerhedsmodel, der efter planen skal færdiggøres på topmødet i Lissabon i 1996, er også en overordentlig vigtig opgave.

Der er tale om sikkerhedstænkning, der involverer hele Europa - også Rusland - og som fastholder den vigtige transatlantiske dimension.

Danmark støtter, at OSCE skal have en central rolle i forbindelse med skabelsen af demokratiske institutioner og garantier for menneske- og minoritetsrettigheder, efter at der er tilvejebragt en fredsaftale i det tidligere Jugoslavien. Afholdelse af valg vil blive den første store opgave. Danmark støtter også, at OSCE kan være ramme for forhandlinger af våbenbegrænsningsaftale og andre tillidsskabende foranstaltninger. OSCE's observatørmission i Tjetjenien yder også et stort og værdifuldt bidrag til en fredelig løsning på konflikten. På samme måde har mæglingsbestrebelseerne i OSCE-regi mellem Armenien og Aserbajdsjan i Nagorno-Karabakh-konflikten været positive. Dette OSCE-engagement og det tætte samarbejde med Rusland om medformand kan give et vigtigt grundlag at arbejde videre på. Og lad mig også kvittere for det meget væsentlige nordiske bidrag til Minsk-gruppens arbejde.

Udviklingen i Rusland er selvsagt vigtig for udviklingen i Europa. Det kommende parlamentsvalg og præsidentvalg vil blive fulgt meget nøje. Vi må fra nordisk side fortsat støtte reformpolitikken på enhver måde. Ruslands samarbejdsaftale med EU bør blive ratificeret snarest muligt.

Rusland må tilbydes samarbejde over en bred front. Der må ikke skabes nye skillelinier i Europa. Her er såvel OSCE som Østersørådet og Europarådet vigtige. Det danske formandskab for Europarådet, der begyndte den 9. november i år, har fået som sin store opgave at optage Rusland som medlem. Danmark vil arbejde for, at det sker så hurtigt som muligt.

Det er vigtigt, at vi også bidrager til samarbejde med Rusland, hvor vi i de nordiske lande har særlig styrke. Det er i det regionale samarbejde med det nordvestlige Rusland. Her er handels- og miljøsamarbejde centrale elementer, og en væsentlig del f.eks. af de danske øststøttemidler går til Skt. Petersborg-området.

Det regionale samarbejde i Østersøregionen er i stadig fremgang. Vi vil fra dansk side støtte en styrkelse af dette samarbejde. Samarbejdet forøger sikkerheden og stabiliteten i området og fører til økonomiske gevinster for alle parter. Ruslands aktive deltagelse i Østersørådet er i denne forbindelse meget vigtig.

Østersørådet har siden sin dannelse i 1992 været i et omdrejningspunkt for samarbejde. Hele den nordiske kreds er nu repræsenteret, da Island i år blev medlem.

Perspektiverne for Østersøsamarbejdet er blevet yderligere styrket gennem Sveriges og Finlands EU-medlemskab fra 1. januar i år. Hermed er Østersøområdet blevet endnu stærkere koblet til den europæiske integration. Efter de baltiske landes Europaaftaler og efter indgåelsen af partnerskabs- og samarbejdsaftalen med Rusland har alle Østersøstaterne nu aftalemæssige forbindelser til EU.

I maj 1995 vedtog EU retningslinier for en EU-politik i forhold til Østersøregionen. Den skal støtte udviklingen af demokratiske samfund og fremme økonomisk vækst i regionen. Denne politik blev bekræftet på Det Europæiske Råds møde i Cannes.

Europa-Kommissionens deltagelse som medlem af Østersørådet har stor betydning. Vi ser frem til Kommissionens rapport til opfølgning af beslutningen fra foråret om at formulere en egentlig EU-politik over for Østersøregionen.

Hvad angår de baltiske lande, er der sket vigtige fremskridt i etableringen af den fælles baltiske fredsbevarende bataljon, BALTBAT. Forholdet mellem de baltiske lande og Rusland er forbedret. Et godt samarbejde mellem de baltiske lande og Rusland er væsentligt for hele regionen.

Samarbejdet mellem de nordiske og de baltiske udenrigsministre i forbindelse med de nordiske udenrigsministres sommermøde har været overordentlig nyttigt. Det nordisk-baltiske statsministermøde har ligeledes været en værdifuld nyskabelse.

Kaliningrads rolle i regionen er fortsat et vigtigt spørgsmål.

Barentsrådet er også en helt central del af de nordiske samarbejdsbestræbelser i nærområdet. Det sigter imod en bæredygtig økonomisk udvikling og en forbedring af miljøsituationen i de nordlige områder i en dialog med Rusland. Også i denne forbindelse er EU's brede engagement meget vigtigt gennem TACIS- og INTERREG-programmerne.

Det er særdeles lovende, at der på mødet i Det Euro-Arktiske Barentsråd i Rovaniemi den 9.-10. oktober 1995 blev defineret 15 større konkrete projekter i regionen inden for infrastruktur, energi og telekommunikation. Vægtningen af miljøspørgsmål var også et meget positivt element.

De nordiske lande har til stadighed haft et tæt samarbejde om etableringen af et Arktisk Råd. Efter ændringerne i den amerikanske holdning tidligere på året er det nordiske samarbejde blevet forstærket med henblik på endelig at få skabt dette råd.

Fra nordisk side beklager vi den seneste udvikling i drøftelserne. Der er ikke sket den fremdrift, vi havde håbet, forventet. Vi håber, at vanskelighederne vil blive overvundet. Vi håber, at der på det kommende møde i Toronto i slutningen af november i år igen kan komme en positiv udvikling i sagen.

Inden for den nordiske kreds bør der snart blive enighed om balancen mellem det kommende råds to søjler.

Norden følger udviklingen i det tidligere Jugoslavien med særlig interesse på grund af det meget store nordiske engagement i området gennem fredsbevarelse og humanitær hjælp. Mange gange tidligere er håb om fred i det tidligere Jugoslavien blevet skuffet. Det ser nu ud til, at man er tættere på fred i Bosnien-Herzegovina, end man har været i meget lang tid. Våbenhvilen synes at holde. Der forhandles stadig mellem parterne. Den snarlige fredskonference i Paris og implementeringskonferencen i London skal afklare de fremtidige institutionelle og territoriale forhold i Bosnien-Herzegovina og den store genopbygningsindsats, der venter.

For at sikre, at de militære sider i en fredsftale overholdes, vil der blive indsat en multinational fredsstyrke under NATO-kommando på et mandat fra FN. Styrken vil bestå af tropper fra både NATO-lande og ikke-NATO-lande. Specielt ønsker NATO at inddrage tropper fra Pfp-samarbejdslandene. En bred deltagelse i fredsstyrken er vigtig, og herunder selvfølgelig ikke mindst deltagelse af Rusland.

Danmark er rede til at bidrage til fredsstyrken. Vi finder det naturligt at fortsætte de nordiske landes hidtidige fælles engagement i det tidligere Jugoslavien og ser gerne, at der sammensættes et fælles nordisk bidrag. Vi bør også søge at trække på de erfaringer, vi har i Norden fra militært samarbejde med Pfp-lande, herunder Polen. På længere sigt undersøger Danmark mulighederne for at fortsætte samarbejdet med deltagelse af baltiske delinger i vore fredsbevarende styrker.

Danmark og hele Norden beklager dybt det tragiske mord på premierminister Rabin i Israel. Heldigvis har Israel en lang tradition for ikke at bøje sig for terror. Vi forventer, at fredsprocessen bliver videreført og Taba-aftalen gennemført som planlagt.

Vi noterer os, at Arafat har fordømt mordet og ladet sig repræsentere på højt niveau ved bisættelsen. Rabins død minder os om, hvor vigtig fredsprocessen er for israelere, for palæstinenserne - ja, for hele verden.

Lad mig til sidst vende mig mod FN. De nordiske lande har en lang og stærk tradition for samarbejde i FN. Traditionen baserer sig på en dyb følelse af ansvar over for denne organisation. Denne tradition skal vi videreføre. Det er vores forpligtelse.

Det er overordentlig uheldigt, at FN i en periode, hvor organisationen har større muligheder for at bidrage til en fredelig global udvikling end på noget andet tidspunkt siden sin oprettelse, samtidig gennemløber sin værste finansielle krise nogen sinde. Det er uholdbart, at mange af de lande, der taler for en stærkere rolle for FN, ikke lader handling følge ord, når det drejer sig om deres egne finansielle bidrag.

Vi i de nordiske lande er ikke i tvivl om, at en løsning på den finansielle krise er den bedste jubilæumsgave, FN kan få i sit 50. år.

Statsministrarnas redogörelse

framförd av samarbetsminister Ole Norrback vid Nordiska rådets 47:e session

Det nordiska samarbetet baserar sig i dag på tre grundpelare: 1) samarbete inom Norden, 2) Norden och Europafrågorna samt 3) Norden och dess närområden. Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet har samfällt omfattat dessa huvudområden och prioriteringar.

Som bekant ålades statsministrarna för ett par år sedan det övergripande politiska ansvaret för det nordiska samarbetet. Våra erfarenheter har hittills i regel varit positiva. Statsministrarna anger färdriktningen och prioriteringarna. Samarbetsministrarna ansvarar för det löpande koordinerande arbetet och budgetfrågorna. Fackministrarna driver samarbetet framåt inom respektive samarbetsområde.

Ett unikt och värdefullt drag i det nordiska samarbetet är att de tre självstyrande områdena - Färöarna, Grönland och Åland - aktivt deltar i de olika verksamheterna. Samtidigt är det skäl att framhålla betydelsen av att Västnordens intressen tillvaratas.

De nordiska länderna kom för drygt tre år sedan överens om att förnya och utveckla sitt samarbete. Denna förnyelse behövdes dels p.g.a. stagnation och stelhet i samarbetet, dels mot bakgrund av ländernas utvidgade deltagandet i det europeiska samarbetet.

Förvaltningskostnaderna har redan minskat betydligt, och det börjar vara förlegat att tala om en överorganisation. Både inom Nordiska ministerrådet och inom Nordiska rådet har en viss förskjutning skett till förmån för de Europarelaterade frågorna. Våra regeringar har med eftertryck hävdad gemensamma nordiska intressen i ett vidare europeiskt sammanhang.

Ett färskt exempel på detta är regeringarnas enhälliga markering av den nordiska passionens primära betydelse i samband med behandlingen av Schengenavtalet.

Islands och Norges deltagande i EES-samarbetet och Danmarks, Finlands och Sveriges medlemskap i EU öppnar nya möjligheter att hävda de nordiska ländernas traditionella, beprövade värderingar. Sådana är bl.a. parlamentarisk demokrati, öppenhet och offentlighet, rättsstatsprincipen, jämställdhet, respekt för mänskliga rättigheter, social rättvisa samt främjande av en hållbar utveckling.

Samnordiska uttalanden i olika internationella frågor har fortsättningsvis sin betydelse då vi vill markera samfällda nordiska intressen. Nordiska

uttalanden kan dock inte stå i strid med de ställningstaganden som de nordiska EU-länderna ställt sig bakom inom unionen.

EU:s regeringskonferens, som inleds nästa år, är central med tanke på unionens kommande utveckling och EU:s framtida utvidgning.

Inom EU behövs gemensamma åtgärder mot arbetslösheten, åtgärder som måste vara konkreta och inte enbart deklaratoriska. Den sociala dimensionen bör förstärkas i avsikt att förhindra att den interna fria marknaden missbrukas genom s.k. social dumpning. En hållbar utveckling och ökat hänsynstagande till miljöaspekterna bör ges hög prioritet. Vi bör överväga om inte jämställdhetsprincipen på ett lämpligt sätt bör skrivas in i EU:s grundstadga.

Det föreligger inte enbart ett ensidigt önskemål från de nordiska ländernas sida att påverka den europeiska dagordningen. Också inom unionen har man förväntningar på de tre nordiska EU-medlemmarnas aktiva deltagande i unionens arbete - speciellt på områden, där de nordiska länderna traditionellt är starka.

Under det finska ordförandeskapet kommer vi att se till att frågor rörande Norden och Europa ingår som en permanent dagordningspunkt inte bara på de nordiska statsministrarnas och utrikesministrarnas möten utan även inom alla ministerråd och ämbetsmannakommittéer, som bär ansvaret för det operativa samarbetet.

Europeiska samarbetsfrågor kommer också att sätta sin prägel på debatterna i Nordiska rådet under kommande år. En temasession angående Europafrågor anordnas i början av mars nästa år. Regeringarna medverkar till att denna temasession blir ett konstruktivt nytt bidrag till den fortsatta debatten om Nordens placering i Europa.

Utvecklingen i Nordens närområden är av stor politisk vikt för de nordiska länderna. Befrämjandet av en balanserad politisk och ekonomisk utveckling inom dessa områden är en väsentlig del av den nya europeiska arkitekturen.

Sverige är för närvarande ordförandeland i Östersjörådet. Sveriges initiativ att i maj nästa år ordna ett möte på statsministernivå hälsas med tillfredsställelse. Samarbetet kommer att koncentreras på demokratiutvecklingen, ekonomiskt samarbete och miljöfrågor.

De nordiska länderna understryker i detta sammanhang betydelsen av EU:s östersjöstrategi samt Helsingforskommissionens roll vid uppföljningen av samarbetsprogrammen.

Barentsrådet bör också i framtiden koncentrera sig främst på miljövärd, utveckling av infrastruktur och ekonomisk samverkan i regionen. En arbetsgrupp för ekonomiskt samarbete har identifierat några betydande projekt. Också internationella finansieringsinstitutioner, såsom EBRD och Världsbanken, involveras i samarbetet.

Finland arbetar för att aktivera EU:s engagemang i Barentssamarbetet. Det är vår förhoppning att Barentsrådet fortsatt utgör ett viktigt forum för dialog mellan EU och Ryssland under det nu inledda ryska ordförandeskapet.

Överhuvudtaget är ett utbyggt samarbete mellan EU och de baltiska staterna och nordvästra Ryssland ett viktigt bidrag till stabilitet och demokrati i regionen.

För stabiliteten inte bara i Nordens närområden utan för hela Europa är det viktigt att slutföra arbetet med att skapa en särskild Rysslandstrategi för EU. De nordiska EU-medlemmarna deltar aktivt i utformningen av denna.

Vi kan med tillfredsställelse notera att EU ingått s.k. Europa-avtal med de tre baltiska länderna. Vi i Norden ser dessa Europa-avtal som ett viktigt steg i riktning mot ett framtida EU-medlemskap för de baltiska staterna. På de baltiska staterna ankommer nu att genomföra de lagstiftnings- och andra åtgärder som skall möjliggöra medlemskap i praktiken. EU:s medlemsländer bör reformera unionen så att den kan fungera effektivt också med ett avsevärt utökat medlemsantal.

Den politiska dialog som inletts mellan å ena sidan de baltiska staternas och å andra sidan de nordiska ländernas regeringar bör föras vidare. Gemensamma s.k. fem + tre-möten bör ordnas inte endast mellan statsministrarna och utrikesministrarna utan också mellan olika fackministrar. Även samarbetet mellan Baltiska ministerrådet och Nordiska ministerrådet håller på att ta form.

Meningen är att detta samarbete skall utvecklas under det finska ordförandeskapet så att det får ett så konkret innehåll som möjligt. Här kan vi peka på redan vunna erfarenheter av samarbetet inom ramen för Nordiska ministerrådets arbetsprogram för Nordens närområden.

Ett konkret exempel på nordiskt närområdessamarbete är det Baltiska investeringsprogrammet som inrättades år 1992. Programmet innebär en - för nordiska förhållanden - ovanligt stor satsning på Baltikum av såväl finansiella resurser som teknisk assistans. Programmet fungerar som en katalysator för finansiella flöden av en större storleksordning än de nordiska länderna ensamma kunnat uppbåda. En fortsättning av programmet gällande åren 1996-1999 undertecknas i dag här i Kuopio av de nordiska och de baltiska finans- och ekonomiministrarna.

Inför denna session har ministerrådet framlagt ett förslag om arktiskt samarbete. Det arktiska området är en viktig sektor för det framtida nordiska samarbetet. Avsikten är att fästa betydande politisk uppmärksamhet vid detta samarbete. Viktigt är att man tar hänsyn till den pågående processen, som syftar till att grunda ett Arktiskt råd redan i mars nästa år.

Utöver gemensamma politiska och ekonomiska intressen har Norden också vitala miljömässiga intressen i förhållande till de nordiska närområdena. I detta miljösamarbete spelar de nordiska institutionerna, som Nordiska investeringsbanken och Nordiska miljöfinansieringsbolaget en viktig roll.

Vi får i detta sammanhang inte heller bortse från behovet av utbyte inom kultur- och utbildningssektorn, bl.a. i syfte att stödja och stärka en demokratisk utveckling.

Som framgår av det ovan sagda har man redan initierat en mängd samarbetsprocesser med Nordens närområden. Här finns behov av en konkre-

tisering och en klarare arbetsfördelning så att ineffektivitet, tomgång och dubbelarbete samt därav följande frustration kan undvikas. Det växande antalet internationella regionala samarbetsorgan, många med svag eller obefintlig egen organisation, ställer skärpta krav på samordningen. Här har det nordiska samarbetet med sina traditioner också en viktig roll. Tiden är nu mogen för att vi tillsammans utformar en nordisk närområdesstrategi så att den är avstämd med olika nationella och multilaterala insatser för att bästa möjliga resultat skall uppnås.

Slutligen vill jag anlägga några synpunkter på det interna, traditionella samarbetet mellan våra nordiska länder.

Kulttuuriyhteistyö on pohjoismaisen identiteetin vahvistamisen tärkein perusta. Ei ole sattuma, että ministerineuvosto ja Pohjoismaiden neuvosto asettavat kulttuurin ja koulutuksen etusijalle työssään. Näiden ohella on keskitettävä toimenpiteitä myös talouteen, elinkeinojen kehittämiseen, infrastruktuuriin, ympäristöön ja kansalaispolitiikkaan.

Pääministerit pyysivät tämän vuoden tammikuussa kulttuuri-, opetus- ja tutkimusyhteistyöhön kohdistuvia uusia toimenpiteitä koskevan tilannekatsauksen. Raportti esitettiin pääministereille tämän vuoden elokuun puolivälissä Grönlannissa. Raportissa selostetaan ansiokkaalla tavalla päämääriä, pääasiallisia toimintoja sekä tähänastisia tuloksia.

Kulttuuriministerit esittävät tälle istunnolle ministerineuvoston ehdotuksen pohjoismaista lapsi- ja nuorisokulttuuriyhteistyötä vuosina 1996-2000 koskevaksi toimenpidesuunnitelmaksi. Suunnitelman mukaan päämääränä on pohjoismaisen identiteetin vahvistaminen lisäämällä lasten ja nuorten kiinnostusta pohjoismaista kulttuuria kohtaan.

Erittäin epämiellyttävänä vastakohtana pohjoismaiselle kulttuuriperinnölle on muukalaisvihan ja suvaitsemattomuuden tunkeutuminen yhteiskuntiimme. Pohjoismaisten poliitikkojen tulee näyttävästi asettua eturiviin mielenosoituksissa muukalaisvihaa ja suvaitsemattomuutta vastaan. Näitä ilmiöitä ei missään tapauksessa, eikä minkäänlaisin perustein, voida hyväksyä. Kampanjaa rasismia vastaan tulee jatkaa ja sen tulee nivoutua kaikkeen pohjoismaiseen kulttuuriyhteistyöhön.

(I svenska översättning): - - - Kultursamarbetet är den viktigaste grundvalen för att stärka den nordiska identiteten. Det är ingen tillfällighet att Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet prioriterar kultur och utbildning. Vid sidan av dessa bör satsningar koncentreras till ekonomi, näringsutveckling, infrastruktur, miljö och medborgarpolitik.

Statsministrarna inbegärde i januari detta år en statusrapport om nysatsningen på kultur-, undervisnings- och forsknings-samarbetet. Denna rapport presenterades för statsministrarna i Grönland i mitten av augusti detta år. I rapporten redogörs på ett förtjänstfullt sätt för målsättningar, huvudsakliga aktiviteter och hittills uppnådda resultat.

Kulturministrarna framlägger inför denna session ett ministerrådsförslag angående en handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete 1996-2000. Enligt planen är huvudmålet att stärka den nordiska identiteten genom att öka barns och ungdomars intresse för nordisk kultur.

Som en synnerligen obehaglig kontrast till det nordiska kulturarvet har främlingsfientlighet och intolerans gjort intrång i våra samhällen. Politikerna i de nordiska länderna bör ställa sig i främsta ledet för synliga manifestationer mot främlingsfientlighet och intolerans som under inga förhållanden och med inga motiveringar kan accepteras. Kampanjen mot rasism bör få en fortsättning och bör integreras i allt nordiskt kultursamarbete. - - -

Ett område som i våra dagar ges hög prioritet både inom EU och i Norden är utvecklingen av informationssamhället. De nordiska länderna har redan uppnått en framskjuten internationell position både som producenter och som användare av informations- och kommunikationsteknologi. Mot denna bakgrund är det motiverat att genomföra en samfällad analys av strategierna i de nordiska länderna. Det är tid för en djupgående debatt om målsättningar för utvecklandet av informationssamhället för att kunna slå fast gemensamma mål och enas om metoder. Detta kunde resultera i en gemensam, konkret informationsteknologisk service inom många områden. Norden bör också samfällt sträva efter att påverka utvecklingen på europeisk nivå.

Informationsteknologin får också en växande betydelse inom utbildningen. Man kan tänka sig pedagogiska tillämpningar, utvecklandet av läromedel och nordiskt utbyte av undervisningsmaterial, fjärrundervisning osv. Sådana modeller bör också ges spridning i våra närområden.

En nordisk arbetsgrupp har i rask takt utarbetat en grundläggande rapport om sin värdering av 47 nordiska institutioner med utgångspunkt från deras förmåga att uppfylla kravet på "nordisk nytta". Denna analys, som publicerades för några veckor sedan, bör ses mot bakgrunden av de allmänt omfattande kraven på reformer av de nordiska institutionerna. Det är vår uppfattning att utredningen utgör ett viktigt underlag för den fortsatta beredningen.

Gruppens rekommendationer har gett upphov till en livlig debatt. Det är viktigt att alla parter får komma fram med sina synpunkter på utredningen. I de beslut som i sinom tid skall fattas i ärendet kommer man att ta hänsyn till såväl politiska bedömningar som principen om "nordisk nytta", i vilken bör ingå inte bara kulturella utan också identitetsförstärkande och ekonomiska kriterier.

Statsministrarna önskar samtidigt understryka den s.k. Suominen-utredningens betydelse. Dessa två utredningar - utredningen om nordisk nytta och Suominen-utredningen - bör ses i ett sammanhang. Suominen-utredningen har till uppgift att kartlägga möjligheterna att effektivisera det nordiska samarbetet och att förbättra konkurrensförmågan genom att sammanföra verksamheter och klargöra arbetsfördelningen på viktiga områden mellan de nordiska länderna.

Vi ger vårt fulla politiska stöd åt detta viktiga utredningsarbete. Slutrapporten kommer att avges i början av nästa år och bör utgöra grunden för förnyelse och t.o.m. breddning av det nordiska samarbetet.

Energi- och miljöpolitiken i de olika nordiska länderna kommer fortsatt att ha en väsentlig betydelse för ekonomierna och för medborgarna i våra länder. Inom ministerrådets ram har man låtit sammanställa en genom-

gång av arbetet inom det nordiska energipolitiska samarbetet. Detta samarbete gäller centrala områden, som t.ex. en nordisk energimarknad, naturgassamarbetet, energibeskattningen samt närområdenas energi- och miljöfrågor.

Många stora energipolitiska avgöranden står för dörren. Vi bör gå in för att utreda de centrala alternativen inom loppet av ett år, för behandling vid rådets 48:e session i Köpenhamn hösten 1996.

De nordiska länderna håller som bäst på med att ratificera några viktiga ändringar i Helsingforsavtalet. En av ändringarna gäller införande av en generell regel för likabehandling av medborgare i Norden. Detta är en viktig politisk avsiktsförklaring, som måste leda till uppföljning och beslut.

Från finländsk sida föreslås att samarbetsministrarna bedömer behovet av en "nyskrivning" av Helsingforsavtalet i ljuset av de delreformer och olika enskilda ändringar som under det senaste decenniet gjorts i avtals-texten.

På det hela taget kan man säga att de nordiska institutionerna håller på att anpassa sig eller bli anpassade till nya och förändrade behov. En annan fråga är, om de sakfrågor som sysselsätter olika ministerråd, ämbetsmannakommittéer och andra organ alltid är relevanta. Jag ser det som ytterst viktigt att varje samarbetsorgan under det kommande året kritiskt utvärderar sin verksamhet, för att kunna koncentrera sig på ärenden som är politiskt väsentliga och ger konkreta resultat.

Denna session hålls i hjärtat av Savolax, i en klart finskspråkig del av Östnorden. Jag vill understryka ökad nordisk beredskap att tillgodose den finsktalande befolkningens behov visavi språklig gemenskap och språkförståelse. Min korta fråga lyder: Lever vi verkligen upp till likabehandlingsprincipen i detta avseende? Frågan är ytterst viktig inte bara ur finsk synpunkt.

Under det finska ordförandeskapet nästa år kommer vi att särskilt understryka vikten av att målmedvetet arbeta för nordisk språkförståelse. Denna viktiga målsättning har nyligen fastställts av Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet med stöd av reformgruppens rekommendationer. Vi avser att föreslå åtgärder som stöder nordbors - i synnerhet finländares och islänningars - möjligheter att oavsett modersmål på likvärdiga villkor delta i det nordiska samarbetet. Det är inte enbart en fråga om att avdela nödvändiga nordiska resurser för ändamålet. Det handlar i hög grad också om attityder i våra nordiska länder.

Statsministrarna har tillsatt en nordisk arbetsgrupp för värdering av den nordiska språkgemenskapen. Arbetsgruppen skall bl.a. föreslå långsiktiga åtgärder för att öka språkförståelsen i Norden samt därtill några mera kortsiktiga aktiviteter av kampanjkaraktär. Uppgiften är att definiera de framtida insatserna för att ytterligare stärka språkgemenskapen med utgångspunkt i kommunikativ kompetens på de skandinaviska språken och respekt för alla de nordiska folkens kultur, språk, historia och traditioner.

Jag vill samtidigt framhålla betydelsen av det folkliga engagemanget. Det är hos medborgarna som man kan skapa den känsla av samhörighet

som uppbärs av språket, kulturen och gemensamma värden. Vi politiker är väl medvetna om att utan medborgarnas spontana stöd saknar också det officiella nordiska samarbetet sin legitimitet.

Det finska ordförandeskapet infaller vid en tidpunkt då Finland i 40 år medverkat i det officiella parlamentariska samarbetet inom Nordiska rådet. Nästa år kan Nordiska ministerrådet fira sitt kvartssekelsjubileum. I mars 1996 har det förflutit 25 år sedan det centrala nordiska avtalet om kulturellt samarbete undertecknades. I maj nästa år fyller Nordiska investeringsbanken i Helsingfors 20 år.

Ser man på det nordiska samarbetet ur en något mera retrospektiv synvinkel än vad vi vanligen gör, kan man konstatera att nordisk samverkan ända fram till våra dagar har hävdad sig väl även i en internationell jämförelse. Nu gäller det för oss att - i en ny situation med nya förutsättningar - förvalta det nordiska "kapital", som det nordiska samarbetet i dag representerar i form av både andliga resurser och materiella, ekonomiska satsningar. Jag tror att vi kan utnyttja detta samlade kapital också inom en vidare europeisk ram - t.ex. i våra åtaganden i förhållande till Europa och Nordens närområden.

BESLUT

Rekommendationer och interna beslut antagna vid Nordiska rådets 47:e session

Rekommendationer*

- Nr 24 *Fortsättning av reformprocessen i det nordiska samarbetet* 25 *Fastställande av budgeten för 1996*
- Nr 25 *Fastställande av budgeten för 1996*
- Nr 26 *Ministerrådets dokumentation till Nordiska rådet*
- Nr 27 *Bättre information om andra nordiska länders lagstiftning*
- Nr 28 *Utvärdering av nordiska samarbetsinstitutioner*
- Nr 29 *Handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbruksarbete 1996-2000*
- Nr 30 *Höjning av Nordiska miljöfinansieringsbolagets (NEFCO) grundkapital*
- Nr 31 *Handlingsprogram för samarbetet i det arktiska området*
- Nr 32 *Parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet*
- Nr 33 *Obligatoriska miljöavgifter och miljöskatter i EU*
- Nr 34 *Regionalt samarbete inom energiområdet*
- Nr 35 *Handlingsplan för nordisk barn- och ungdomskultur*
- Nr 36 *Utbildningssamarbete om tolkar och översättare i EU*
- Nr 37 *Utvecklande av två- och flerkulturella barns språkliga och kulturella identitet*
- Nr 38 *Det framtida nordiske lovgivningssamarbejde*
- Nr 39 *Ligebehandling af nordiske statsborgere i samarbejde med de nordiske ombudsmænd*
- Nr 40 *Utvidgat samarbete mellan de nordiska sjömansmissionerna*
- Nr 41 *Utbildning av narkotikainformatörer i Nordens närområden*

Interna beslut*

- Nr 5 *Nordiska samarbetets förankring i parlamenten (budgetutskottets kontrolluppgift)*
- Nr 6 *Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse 1994*
- Nr 7 *Ändringar i arbetsordningen för Nordiska rådet*

* Rekommendationerna 1-22/1995 samt Interna beslut nr 1-2/1995, se Nordiska rådets 46:e session 1995.

Rekommendation 23/1995 samt Interna beslut nr 3 och 4/1995, se Nordiska rådets 5:e extrasession 1995 s. 124 resp. s. 126 och 128.

Nordiska rådet har tillställt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*fortsättning av reformprocessen
 i det nordiska samarbetet*

REKOMMENDATION 24/1995

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 14 november 1995 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av budgetutskottet (C 2 och B 151/b) med 71 röster mot 3. 12 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att tillse att reformprocessen "Nordiskt samarbete i en ny tid" ges möjlighet att fullföljas på ett lyckosamt sätt, att det hålls ett fortsatt högt tempo, att de politiska prioriteringarna från våren 1995 konsekvent följs och att budgeten ger utrymme för flexibilitet. Det är därför rådets bestämda mening att presidiet och de nya rådsutskotten skall ges möjlighet att vidare diskutera prioriteringar i dialog med ministerrådet. Härvidlag bör rapporten "Nordisk nytte" med förslag till ökad brukarfinansiering och övriga förslag till förändringar också bilda underlag för diskussionen.

De 71 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

*Hanne Andersen (S)
 Janina Andersson (Vihr.)
 Peter Angelsen (Sp)
 Børge Bakholt (S)
 Dorte Bennedsen (S)
 Sinikka Bohlin (s)
 Paul Chaffey (SV)
 John Dale (Sp)
 Erik Dalheim (A)
 Bjarni Djurholm (Ff)
 Anneliese Dørum (A)
 Knud Enggaard (V)
 Olof Erland (lib)
 Eirin Faldet (A)*

*Ranveig Frøiland (A)
 Geir H. Haarde (Sj.)
 Jette Gottlieb (EL)
 Jonna Grønver (V)
 Guðmundur Árni Stefánsson (A)
 Ulf Guttormsen (A)
 Søren Hansen (S)
 Chris Heister (m)
 Hjörleifur Guttormsson (Ab)
 Sinikka Hurskainen (SDP)
 Per Olof Håkansson (s)
 Ragnhild Queseth Haarstad (Sp)
 Margareta Israelsson (s)
 Thorbjørn Jagland (A)*

<i>Johan J. Jakobsen (Sp)</i>	<i>Riitta Prusti (SDP)</i>
<i>Anita Johansson (s)</i>	<i>Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)</i>
<i>Barbro Johansson (mp)</i>	<i>Yvonne Sandberg-Fries (s)</i>
<i>Olof Johansson (c)</i>	<i>Kimmo Sasi (Kok.)</i>
<i>Elver Jonsson (fp)</i>	<i>Peder Sass (S)</i>
<i>Jouko Jääskeläinen (SKL)</i>	<i>Gitte Seeberg (KF)</i>
<i>Marjut Kaarilahti (Kok.)</i>	<i>Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.)</i>
<i>Mari Kiviniemi (Kesk.)</i>	<i>Siv Friðleifsdóttir (F)</i>
<i>Ossi Korteniemi (Kesk.)</i>	<i>Solveig Sollie (KrF)</i>
<i>Henrik Landerholm (m)</i>	<i>Ole Stavad (S)</i>
<i>Berit Brørby Larsen (A)</i>	<i>Otto Steenholdt (At)</i>
<i>Kaj Larsson (s)</i>	<i>Håkan Strömberg (s)</i>
<i>Karin Lian (A)</i>	<i>Sturla Böðvarsson (Sj)</i>
<i>Kjellbjørg Lunde (SV)</i>	<i>Alf Svensson (kds)</i>
<i>Pehr Löf (SFP)</i>	<i>Nils T. Svensson (s)</i>
<i>Hannes Manninen (Kesk.)</i>	<i>Sten Svensson (m)</i>
<i>Maggi Mikalsson (v)</i>	<i>Birthe Sörestedt (s)</i>
<i>Jonathan Motzfeldt (Si)</i>	<i>Anders Talleraas (H)</i>
<i>Anders Mølgaard (V)</i>	<i>Kristen Touborg (SF)</i>
<i>Mats Nyby (SDP)</i>	<i>Erkki Tuomioja (SDP)</i>
<i>Berit Oscarsson (s)</i>	<i>Valgerður Sverrisdóttir (F)</i>
<i>Marita Petersen (Jvfl)</i>	

De medlemmar som röstade *mot* rekommendationen var: *Christel Anderberg (m)*, *Inger Koch (m)* och *Riitta Korhonen (Kok.)*.

Kuopio den 14 november 1995

Geir H. Haarde
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
fastställande av budgeten för 1996

REKOMMENDATION 25/1995

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 14 november 1995 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av budgetutskottet (C 2 och B 151/b) med 71 röster mot 3. 12 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vidta följande ändringar i budgetförslaget för 1996:

- a) Särskilt anslag "blockbidrag" öronmärks för stöd till nordiska folkupplysnings- och studieorganisationer under budgetposten "tidsbegränsade program och generella stödordningar, 2.2". "Blockbidrag" tillförs 2,6 MDKK. Finansiering sker genom att budgetposten "styrgruppen för nordisk vuxenutbildning och folkupplysning, 2.2.3" reduceras med 2,6 MDKK.
- b) Under budgetposten "Nordisk ungdomskommitté, 1.3.5" skall 80% (3,8 MDKK) av anslaget, 4,7 MDKK, öronmärkas till den generella stödordningen för nordiska barn- och ungdomsorganisationer.
- c) Ökning av anslaget till Nordens folkliga församling med 350.000 DKK och samtidigt minskning av budgetposten "4.4. Bygg- och boligsektoren" med 350.000 DKK.

De 71 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

Hanne Andersen (S)
Janina Andersson (Vihr.)
Peter Angelsen (Sp)
Børge Bakholt (S)
Dorte Bennedsen (S)
Sinikka Bohlin (s)
Paul Chaffey (SV)
John Dale (Sp)
Erik Dalheim (A)
Bjarni Djurholm (Ff)

Anneliese Dørum (A)
Knud Enggaard (V)
Olof Erland (lib)
Eirin Faldet (A)
Ranveig Frøiland (A)
Geir H. Haarde (Sj.)
Jette Gottlieb (EL)
Jonna Grønver (V)
Guðmundur Árni Stefánsson (A)
Ulf Guttormsen (A)

<i>Søren Hansen (S)</i>	<i>Anders Mølgaard (V)</i>
<i>Chris Heister (m)</i>	<i>Mats Nyby (SDP)</i>
<i>Hjörleifur Guttormsson (Ab)</i>	<i>Berit Oscarsson (s)</i>
<i>Sinikka Hurskainen (SDP)</i>	<i>Marita Petersen (Jvfl)</i>
<i>Per Olof Håkansson (s)</i>	<i>Riitta Prusti (SDP)</i>
<i>Ragnhild Queseth Haarstad (Sp)</i>	<i>Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)</i>
<i>Margareta Israelsson (s)</i>	<i>Yvonne Sandberg-Fries (s)</i>
<i>Thorbjørn Jagland (A)</i>	<i>Kimmo Sasi (Kok.)</i>
<i>Johan J. Jakobsen (Sp)</i>	<i>Peder Sass (S)</i>
<i>Anita Johansson (s)</i>	<i>Gitte Seeberg (KF)</i>
<i>Barbro Johansson (mp)</i>	<i>Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.)</i>
<i>Olof Johansson (c)</i>	<i>Siv Friðleifsdóttir (F)</i>
<i>Elver Jonsson (fp)</i>	<i>Solveig Sollie (KrF)</i>
<i>Jouko Jääskeläinen (SKL)</i>	<i>Ole Stavaad (S)</i>
<i>Marjut Kaarilahti (Kok.)</i>	<i>Otto Steenholdt (At)</i>
<i>Mari Kiviniemi (Kesk.)</i>	<i>Håkan Strömberg (s)</i>
<i>Ossi Korteniemi (Kesk.)</i>	<i>Sturla Böðvarsson (Sj)</i>
<i>Henrik Landerholm (m)</i>	<i>Alf Svansson (kds)</i>
<i>Berit Brørby Larsen (A)</i>	<i>Nils T. Svansson (s)</i>
<i>Kaj Larsson (s)</i>	<i>Sten Svansson (m)</i>
<i>Karin Lian (A)</i>	<i>Birthe Sörestedt (s)</i>
<i>Kjellbjørg Lunde (SV)</i>	<i>Anders Talleraas (H)</i>
<i>Pehr Löf (SFP)</i>	<i>Kristen Touborg (SF)</i>
<i>Hannes Manninen (Kesk.)</i>	<i>Erkki Tuomioja (SDP)</i>
<i>Maggi Mikalsson (v)</i>	<i>Valgerður Sverrisdóttir (F)</i>
<i>Jonathan Motzfeldt (Si)</i>	

De medlemmar som röstade *mot* rekommendationen var: *Christel Anderberg (m)*, *Inger Koch (m)* och *Riitta Korhonen (Kok.)*.

Kuopio den 14 november 1995

Geir H. Haarde
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillstållt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*ministerrådets dokumentation till
 Nordiska rådet*

REKOMMENDATION 26/1995

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 14 november 1995 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av budgetutskottet (C 2 och B 151/b) med 71 röster mot 3. 12 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att beakta följande:

att rådet och dess organ snarast önskar uppta en dialog med ministerrådet för att diskutera hur ministerrådets verksamhetsberättelse, bokslut och förslag till plan/budget skall hanteras i den nya årscykeln med ordinarie session på hösten. Denna diskussion bör framförallt koncentreras till följande frågeställningar:

- att rådet och dess organ på ett principiellt plan ges möjlighet att i ett tidigt, och påverkbart skede, ha en diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser,
- att ministerrådet under verksamhetsåret håller rådet ajour, utan fördröjning, om föregående års bokslut, överförande av projektmedel och bokslutsprognoser m.m.,
- att de politiska styrinstrumenten i form av plan/budget förändras och förenklas till såväl innehåll som form för att bättre tillgodose kraven på överskådlighet och därmed underlättas arbetet med det fortsatta reformarbetet: att resurserna i den nordiska budgeten koncentreras till de högst prioriterade områdena.

De 71 medlemmar som röstade *för* rekommendationen var:

Hanne Andersen (S)
Janina Andersson (Vihr.)
Peter Angelsen (Sp)
Børge Bakholt (S)
Dorte Bennedsen (S)
Sinikka Bohlin (s)

Paul Chaffey (SV)
John Dale (Sp)
Erik Dalheim (A)
Bjarni Djurholm (Ff)
Anneliese Dørum (A)
Knud Enggaard (V)

<i>Olof Erland (lib)</i>	<i>Pehr Löv (SFP)</i>
<i>Eirin Faldet (A)</i>	<i>Hannes Manninen (Kesk.)</i>
<i>Ranveig Frøiland (A)</i>	<i>Maggi Mikalesson (v)</i>
<i>Geir H. Haarde (Sj.)</i>	<i>Jonathan Motzfeldt (Si)</i>
<i>Jette Gottlieb (EL)</i>	<i>Anders Mølgaard (V)</i>
<i>Jonna Grønver (V)</i>	<i>Mats Nyby (SDP)</i>
<i>Guðmundur Árni Stefánsson (A)</i>	<i>Berit Oscarsson (s)</i>
<i>Ulf Guttormsen (A)</i>	<i>Marita Petersen (Jvfl)</i>
<i>Søren Hansen (S)</i>	<i>Riitta Prusti (SDP)</i>
<i>Chris Heister (m)</i>	<i>Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)</i>
<i>Hjörleifur Guttormsson (Ab)</i>	<i>Yvonne Sandberg-Fries (s)</i>
<i>Sinikka Hurskainen (SDP)</i>	<i>Kimmo Sasi (Kok.)</i>
<i>Per Olof Håkansson (s)</i>	<i>Peder Sass (S)</i>
<i>Ragnhild Queseth Haarstad (Sp)</i>	<i>Gitte Seeberg (KF)</i>
<i>Margareta Israelsson (s)</i>	<i>Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.)</i>
<i>Thorbjørn Jagland (A)</i>	<i>Siv Friðleifsdóttir (F)</i>
<i>Johan J. Jakobsen (Sp)</i>	<i>Solveig Sollie (KrF)</i>
<i>Anita Johansson (s)</i>	<i>Ole Stavad (S)</i>
<i>Barbro Johansson (mp)</i>	<i>Otto Steenholdt (At)</i>
<i>Olof Johansson (c)</i>	<i>Håkan Strömberg (s)</i>
<i>Elver Jonsson (fp)</i>	<i>Sturla Böðvarsson (Sj)</i>
<i>Jouko Jääskeläinen (SKL)</i>	<i>Alf Svensson (kds)</i>
<i>Marjut Kaarilahti (Kok.)</i>	<i>Nils T. Svensson (s)</i>
<i>Mari Kiviniemi (Kesk.)</i>	<i>Sten Svensson (m)</i>
<i>Ossi Korteniemi (Kesk.)</i>	<i>Birthe Sørestedt (s)</i>
<i>Henrik Landerholm (m)</i>	<i>Anders Talleraas (H)</i>
<i>Berit Brørby Larsen (A)</i>	<i>Kristen Touborg (SF)</i>
<i>Kaj Larsson (s)</i>	<i>Erkki Tuomioja (SDP)</i>
<i>Karin Lian (A)</i>	<i>Valgerður Sværriðóttir (F)</i>
<i>Kjellbjørg Lunde (SV)</i>	

De medlemmar som röstade *mot* rekommendationen var: *Christel Anderberg (m)*, *Inger Koch (m)* och *Riitta Korhonen (Kok.)*.

Kuopio den 14 november 1995

Geir H. Haarde
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *bättre information om andra nordiska länders lagstiftning*

REKOMMENDATION 27/1995

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 14 november 1995 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av budgetutskottet (A 1121/b).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar *att informera om lagar och regler i de andra nordiska länderna i samband med att de nationella parlamenten behandlar lagpropositioner.*

Kuopio den 14 november 1995

Geir H. Haarde
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *utvärdering av nordiska
samarbetsinstitutioner*

REKOMMENDATION 28/1995

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 14 november 1995 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Nordiska rådets presidium (*B 156/p*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att, så snart det föreligger, göra resultatet av den pågående remissbehandlingen av rapporten om värderingen av de samnordiska institutionerna, jämte de slutsatser som dras därav, tillgängligt för Nordiska rådet,

att bereda rådet tillfälle att lämna synpunkter även innan riktlinjerna för arbetet med 1997 års budget för nordiskt samarbete fastställs av samarbetsministrarna, och

att hålla rådets organ underrättade om det fortsatta arbetet med institutionsgenomgången.

Kuopio den 14 november 1995

Geir H. Haarde
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet nedan-
stående rekommendation angående
*handlingsprogram för nordiskt jord-
och skogsbrukssamarbete 1996-2000*

REKOMMENDATION 29/1995

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 14 november 1995 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av miljöutskottet (*B 154/m*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa handlingsprogrammet för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000 i enlighet med ministerrådsförslaget (B 154/m) och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet.

att ministerrådet i ministerrådets budget 1997 och därefter under programmets löptid avsätter nödvändiga budgetmedel, i 1995 års medel ca

23 MDKK, till handlingsprogrammet för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000.

Kuopio den 14 november 1995

Geir H. Haarde
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet nedan-
stående rekommendation angående
*höjning av Nordiska miljöfinansierings-
bolagets (NEFCO) grundkapital*

REKOMMENDATION 30/1995

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 14 november 1995 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av miljöutskottet (B 155/m).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att höja Nordiska miljöfinansieringsbolagets grundkapital samt vidta de ändringar av §§ 2, 3 och 10 i miljöfinansieringsbolagets stadgar i enlighet med ministerrådsförslaget (B 155/m) och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet.

Kuopio den 14 november 1995

Geir H. Haarde
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet nedan-
stående rekommendation angående
*handlingsprogram för samarbetet i
det arktiska området*

REKOMMENDATION 31/1995

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 15 november 1995 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av miljöutskottet (B 157/m).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa handlingsprogrammet för samarbete i det arktiska området i enlighet med ministerrådsförslaget (B 157/m) och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet, samt att ministerrådet i Nordiska ministerrådets budget 1997 och i senare budgetar avsätter medel för nordisk samordning av insatser i Arktis och att dessa medel ges en sådan omfattning att de bidrar till medfinansiering från nationella och internationella finansieringskällor.

Kuopio den 15 november 1995

Geir H. Haarde
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt
de nordiska ländernas regeringar
nedanstående rekommendation
angående *parlamentariskt inflytande*
i det arktiska samarbetet

REKOMMENDATION 32/1995

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 15 november 1995 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av miljöutskottet (B 157/m).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att under pågående regeringsförhandlingar om bildandet av ett Arktiskt råd verka för att kontaktformer etableras, i form av en permanent parlamentarisk kommitté, vilken möjliggör en samlad dialog mellan de arktiska ländernas regeringar och deras parlament, samt

att verka för att det Arktiska rådet får ett permanent sekretariat och att dess verksamhet finansieras genom en gemensam årlig budget, till vilken rådets medlemmar bidrar enligt en överenskommen intern fördelning.

Kuopio den 15 november 1995

Geir H. Haarde
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt
de nordiska ländernas regeringar
nedanstående rekommendation
angående *obligatoriska miljöavgifter
och miljöskatter i EU*

REKOMMENDATION 33/1995

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 15 november 1995 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av miljöutskottet (*A 1108/m*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att i EU fortsatt verka för införandet av en obligatorisk CO₂-skatt (koldioxid-) samt skärpta och bindande krav på utsläpp av luftförorenande ämnen, bl.a. NO_x (kväveoxider) och SO₂ (svaveldioxid).

Kuopio den 15 november 1995

Geir H. Haarde
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt
de nordiska ländernas regeringar
nedanstående rekommendation
angående *regionalt samarbete inom
energiområdet*

REKOMMENDATION 34/1995

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 15 november 1995 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av miljöutskottet (*A 1119/m*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att i samråd med de baltiska staterna och Ryssland upprätta en plan för etablerandet av ett regionalt miljövänligt energisystem, i största möjliga utsträckning baserat på användande av förnybara energikällor, samt

att som ett led i upprättandet av planen utreda förutsättningarna för ett naturgassystem med försörjning av naturgas från Norge och Ryssland, inklusive utbyggnad av en naturgasledning från Norge via Sverige till Finland, samt under vilka förutsättningar de baltiska staterna kan anslutas till detta system.

Kuopio den 15 november 1995

Geir H. Haarde
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angående
*handlingsplan för nordisk barn-
 och ungdomskultur*

REKOMMENDATION 35/1995

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 15 november 1995 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (B 153/k).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa förslaget till Handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete för åren 1996-2000, med förbehåll för att ministerrådet ytterligare bearbetar förslaget till handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete (B 153/k), och återkommer till Nordiska rådets nästa session med ett reviderat förslag, varvid bl.a. följande frågeställningar beaktats:

- att de nordiska utbildnings- och forskningsministrarnas bidrag till nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete inhämtas och inarbetas i planen
- att kulturutskottet inte stödjer upprättande av "Ett levande Norden"-fond
- att kulturutskottet är tveksamt till upprättande av en ledningsgrupp för barn- och ungdomskultur
- att kulturutskottet vill att det grundbidrag som tilldelas barn- och ungdomsorganisationerna inte reduceras från nuvarande nivå
- att det utarbetas en nordisk strategi när det gäller den kulturella utvecklingen i de mångkulturella samhällena i våra nordiska länder
- att Nordiska ministerrådet kontinuerligt rapporterar till Nordiska rådet hur genomförandet av handlingsplanen framskrider.

Kuopio den 15 november 1995

Geir H. Haarde
 President

Anders Wenström
 Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillstållt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *utbildningssamarbete om tolkar och översättare i EU*

REKOMMENDATION 36/1995

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 15 november 1995 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (*B 1086/k*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer de nordiske lands regjeringer

at sammen med relevante EU-organ, intensivere utdanningssamarbeidet i den hensikt hurtig å tilfredsstille behovet for tolker og oversettere som behersker de nordiske språk.

Kuopio den 15 november 1995

Geir H. Haarde
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet nedan-
stående rekommendation
angående *utvecklande av två-
och flerkulturella barns språkliga
och kulturella identitet*

REKOMMENDATION 37/1995

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 15 november 1995 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (A 1112/k).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd:

at utarbeide særskilte ordninger for å fremme de to- og flerkulturelle nordiske barnas muligheter til å utvikle de ulike sidene av sin språklige og kulturelle identitet innen elev- og lærermobilitet og det nordiske skoledatanettverket i det nordiske samarbeidet.

Kuopio den 15 november 1995

Geir H. Haarde
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillstållt
 Nordiska ministerrådet nedanstående
 rekommendation angående *det frem-
 tidige nordiske lovgivningssamarbejde*

REKOMMENDATION 38/1995

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 15 november 1995 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (A 1114/j).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

at det nordiske lovgivningssamarbejde fortsætter i samme omfang som tidligere,

at de nordiske lande forud for gennemførelse af ny lovgivning underretter hinanden om intentionerne og indholdet, samt søger information om, hvor vidt tilsvarende foranstaltninger er gennemført i et andet nordisk land,

at de nordiske lande samarbejder på tidlige stadier, hvor ny regulering, der omfatter nordiske borgere, er under forberedelse,

at de nordiske lande ved gennemførelsen/implementeringen af EU-reglerne og regler, der følger af EØS-aftalen, i videst mulig udstrækning og i overensstemmelse med de forpligtelser, som påhviler de enkelte lande, sørger for, at disse regler gennemføres på en ensartet måde i hele Norden med det formål at etablere eller bevare den nordiske retsenhed og retslighed på så mange forvaltningsområder som muligt,

at forvaltningen af ensartede regler så vidt muligt bliver ensartet/følger samme principper,

at de nordiske justitsministre årligt rapporterer til Rådet om, hvilke nye lovgivningsforanstaltninger, der er vedtaget og trådt i kraft i årets løb i de enkelte nordiske lande, og redegør for fremtidige planer nationalt og nordisk.

Kuopio den 15 november 1995

Geir H. Haarde
 President

Anders Wenström
 Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillstållt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *ligebehandling af nordiske statsborgere i samarbejde med de nordiske ombudsmænd*

REKOMMENDATION 39/1995

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 15 november 1995 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (A 1122/j).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer de nordiske landes regeringer

at indlede et samarbejde for at påse, at offentlige myndigheder i de nordiske lande bidrager til at tilrettelægge forholdene bedst muligt således at de parlamentariske ombudsmandsinstitutioner kan udøve deres kontrol med, at nordiske statsborgere behandles efter de i artikel 2 i Helsingforsaftalen udtrykte intentioner.

Kuopio den 15 november 1995

Geir H. Haarde
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *utvidgat samarbete mellan de nordiska sjömansmissionerna*

REKOMMENDATION 40/1995

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 15 november 1995 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av socialutskottet (A 1110/s).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att utreda förutsättningarna för att förstärka och utvidga det nordiska samarbetet mellan de nordiska sjömansmissionerna via det Nordiska sjömanskyrkorådet och stödja dess viktiga verksamhet utomlands för nordiska medborgare.

Kuopio den 15 november 1995

Geir H. Haarde
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillstållt
Nordiska ministerrådet nedan-
stående rekommendation angående
*utbildning av narkotikainformatörer
i Nordens närområden*

REKOMMENDATION 41/1995

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 15 november 1995 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av socialutskottet (A 1118/s).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre en uddannelse af ungdom i Nordens nærområder til at blive informatører på narkotikaområdet, i nært samarbejde med Nordisk Kontaktmandsorgan for Narkotikaspørgsmål og andre berørte myndigheder, institutioner og organisationer i Norden og Nordens nærområder, som arbejder med bekæmpelsen af narkotika.

Kuopio den 15 november 1995

Geir H. Haarde
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har uppdragit
åt presidiet att verkställa nedan-
stående interna beslut angående
*det nordiska samarbetets förankring
i parlamenten (budgetutskottets
kontrolluppgift)*

INTERNT BESLUT nr 5/1995

Nordiska rådet har den 14 november 1995 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av budgetutskottet (A 1121/b).

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet uppdrar åt presidiet

att ansvara för processen att få en bättre koppling mellan det nordiska samarbetet - Nordiska rådet - och arbetet i de nationella parlamenten och de nationella partiorganisationerna. Presidiet skall beakta de förslag som framkommit i budgetutskottets kartläggning.

Kuopio den 14 november 1995

Geir H. Haarde
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har uppdragit
åt presidiet att verkställa nedan-
stående interna beslut angående
*Nordiska rådets bokslut och
revisionsberättelse 1994*

INTERNT BESLUT nr 6/1995

Nordiska rådet har den 14 november 1995 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av budgetutskottet (C 9/b).

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet uppdrar åt presidiet

att de av revisionen påtalade bristerna i styrningen av rådets verksamhet åtgärdas.

Kuopio den 14 november 1995

Geir H. Haarde
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har antagit
nedanstående interna beslut
angående *ändringar i arbets-*
ordningen för Nordiska rådet

INTERNT BESLUT nr 7/1995

Nordiska rådet har den 14 november 1995 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av presidiet (A 1120/p) med 72 röster. 14 medlemmar var frånvarande.

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet beslutar

att godkänna presidiets förslag till ändringar i arbetsordningen för Nordiska rådet (A 1120/p: Bilaga).

att ändringarna i arbetsordningen för Nordiska rådet skall träda i kraft samma dag som de ändringar i Helsingforsavtalet, vilka beslutades under den 5:e extrasessionen, träder i kraft.

De 72 medlemmar som röstade *för* beslutet var:

Christel Anderberg (m)
Hanne Andersen (S)
Janina Andersson (Vihr.)
Peter Angelsen (Sp)
Børge Bakholt (S)
Dorte Benmedsen (S)
Sinikka Bohlin (s)
Kjell Magne Bondevik (KrF)
Marianne Carlström (s)
Paul Chaffey (SV)
John Dale (Sp)
Erik Dalheim (A)
Bjarni Djurholm (Ff)
Anneliese Dørum (A)
Knud Enggaard (V)
Eirin Faldet (A)
Ranveig Frøiland (A)
Geir H. Haarde (Sj.)
Jette Gottlieb (EL)

Jonna Grønver (V)
Guðmundur Árni Stefánsson (A)
Ulf Guttormsen (A)
Ivar Hansen (V)
Chris Heister (m)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Sinikka Hurskainen (SDP)
Per Olof Håkansson (s)
Ragnhild Queseth Haarstad (Sp)
Thorbjørn Jagland (A)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Anita Johansson (s)
Barbro Johansson (mp)
Eva Johansson (s)
Olof Johansson (c)
Jouko Jääskeläinen (SKL)
Marjut Kaarilahti (Kok.)
Mari Kiviniemi (Kesk.)
Inger Koch (m)

Riitta Korhonen (Kok.)
Ossi Korteniemi (Kesk.)
Henrik Landerholm (m)
Berit Brørby Larsen (A)
Kaj Larsson (s)
Karin Lian (A)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Pehr Löw (SFP)
Maggi Mikalesson (v)
Jonathan Motzfeldt (Si)
Anders Mølgaard (V)
Mats Nyby (SDP)
Outi Ojala (Vas.)
Vibeke Peschardt (RV)
Marita Petersen (Jvfl)
Riitta Prusti (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)

Olof Salmén (ÅC)
Peder Sass (S)
Gitte Seeberg (KF)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.)
Siv Friðleifsdóttir (F)
Solveig Sollie (KrF)
Ole Stavad (S)
Otto Steenholdt (At)
Håkan Strömberg (s)
Sturla Böðvarsson (Sj)
Nils T. Svensson (s)
Sten Svensson (m)
Birthe Sörestedt (s)
Anders Talleraas (H)
Kristen Touborg (SF)
Erkki Tuomioja (SDP)
Jarmo Wahlström (Vas.)

Kuopio den 14 november 1995

Geir H. Haarde
 President

Anders Wenström
 Presidiesekreterare

Övriga beslut

A. Beslut att inte företa sig något

(14 november)

1. medlemsförslag om skyddande av Nordens skogar (A 1111/m)
2. medlemsförslag om ett nordiskt verksamhetsprogram för ett uthålligt jordbruk i syfte att ställa om EU:s jordbrukspolitik (A 1113/m)

(15 november)

3. medlemsförslag om nordisk ansvar vedrørende den grønlandske fangstkultur (A 1105/m)
4. medlemsförslag om säkerhetskrav för fartygstrafiken i nordiska territorialvatten (A 1103/m)
5. medlemsförslag om nordiska forskningsklustrar på toppnivå inom några få områden (A 1096/k)
6. medlemsförslag om revidering av utdelningsordningen för Nordiska rådets litteratur- resp. miljöpris (A 1109/k)
7. medlemsförslag om översyn av nordisk rättslikhet vid ett närmande till Europa (A 1087/j)

B. Beslut att lägga till handlingarna

a. som slutbehandlade spørsmål

(14 november)

1. statsministrarnas redogörelse (Dokument 3)
2. utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen (Dokument 2)
3. berättelse från Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse 1994 (C 5/b)
4. Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse för 1994 (C 9/b)
4. meddelande om rekommendation nr 15/1994/b angående budgetutskottets kontrolluppgift 1993: regionalpolitisk forskning
5. meddelande om rekommendation nr 18/1994/b angående plan och budget för det nordiska samarbetet 1995
6. meddelande om rekommendation nr 19/1994/b angående budgetutskottets kontrolluppgift: offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan
7. meddelande om internt beslut nr 2/1994/b angående ändring i rådets arbetsordning rörande offentlighetsprincipen

C. Beslut i interna spörsmål¹⁾

(13 november)

1. att tillämpa vissa regler för sessionens genomförande angående tidsbegränsningar för rådsmedlemmarnas talerätt samt replikskiftet (Dokument 1)

(15 november)

2. fastställande av tid och plats för nästa ordinarie session

Val

(15 november)

1. val av president och presidium
2. val till de nya utskotten: Nordenutskottet, Europautskottet och Närområdesutskottet
2. val av kontrollkommitté
3. val av valkommitté

1) Internt beslut nr 1 *Nordiskt samarbete i en ny tid*, se 46:e sess., s. 1201
Internt beslut nr 2 *Nordiska goodwill-ambassadörer*, se 46:e sess., s. 1203
Internt beslut nr 3 *Ny organisation och nytt arbetssätt för Nordiska rådet*, se 5:e extrasess., s. 126
Internt beslut nr 4 *Ändringar i rådets arbetsordning*, se 5:e extrasess., s. 128
Internt beslut nr 5 *Nordiska samarbetets förankring i parlamenten*, se s. 903
Internt beslut nr 6 *Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse 1994*, se s. 904
Internt beslut nr 7 *Ändringar i arbetsordningen för Nordiska rådet*, se s. 905

PRESIDIUM, ARBETSUTSKOTT,
SEKRETARIAT, SAKKUNNIGA M. M.

Presidium

Geir H. Haarde, president, Island
 Dorte Bennedsen, Danmark
 Knud Enggaard, Danmark
 Kimmo Sasi, Finland
 Mats Nyby, Finland
 Valgerður Sverrisdóttir, Island
 Hjörleifur Guttormsson, Island
 Berit Brørby Larsen, Norge
 Jan P. Syse, Norge
 Elver Jonsson, Sverige
 Per-Olof Håkansson, Sverige

Arbetsutskott

Danmark

Knud Enggaard
 Henning Grove
 Dorte Bennedsen
 Kristen Touborg

Finland

Outi Ojala
 Kimmo Sasi
 Janina Andersson
 Bjarne Kallis
 Mari Kiviniemi
 Pehr Löf
 Mats Nyby
 Olof Salmén

Island

Geir H. Haarde
 Guðmundur Árni Stefánsson
 Valgerður Sverrisdóttir
 Hjörleifur Guttormsson

Norge

Johan J. Jakobsen
 Berit Brørby Larsen
 Kjell Magne Bondevik
 Ranveig Frøiland
 Carl I. Hagen
 Kjellbjørg Lunde
 Jan P. Syse

Sverige

Olof Johansson
 Per Olof Håkansson
 Anita Johansson
 Berit Oscarsson
 Sten Svensson

Deltagare i sessionen

Särskilt inbjudna

Andersen, Ole Stig, Folketingets direktør, Danmark	Leppäkoski, Erkki, professor, Finland
Bergquist, Mats, ambassadör, Sverige	Mellbin, Skjold G., ambassadør, Danmark
Brattestå, Hans, Stortingets direktør, Norge	Mørk-Eidem, Bjarne, Foreningen Norden, Norge
Dahl, Birgitta, talman, Sverige	Ólafur G. Einarsson, Altingets formand, Island
Fridrik Olafsson, kanslichef, Island	Sasi, Kimmo, Föreningen Norden, Finland
Fälldin, Thorbjörn, Föreningen Norden, Sverige	Stenseth, Dagfinn, ambassadør, Norge
Grutle, Åge B. sekretariatsleder, Norge	Sund, Ralf, partisekreterare, Vänsterfundbundet, Finland
Grøndahl, Kirsti Kolle, stortingspresident, Norge	Svensson, Hasse, ordförande, Föreningen Norden, Åland
Hansen, Ivar, Folketingets 1. næstformand, Danmark	Sørensen, Jens Adser, chef for International Afdeling, Danmark
Heinström, Peter, partisekreterare, Svenska Folkpartiet, Finland	Tiitinen, Seppo, riksdagens generalsekreterare, Finland
Ingelög, Torleif, natur- och miljöpristagare, Sverige	Uosukainen, Riitta, riksdagens talman, Finland
Lakomaa, Eeva, Sverige	

Internationella organisationer

Bankauskaite, Dalia, nationell sekreterare, Baltiska församlingen, Litauen	Gustov, Vadim, samarbetsråd, OSS-staternas parlamentariska församling
Bickauskas, Egidius, viceordförande, Baltiska församlingen, Litauen	Gustov, Valentina, fru
Buneviciute, Ruta, nationell sekreterare, Baltiska församlingen, Litauen	Karnupa, Ance, generalsekreterare, Baltiska församlingen, Lettland
Dolhov, Ihor, ministerråd, Ukrainas ambassad, Helsingfors	Kirilov, Vladimir, guvernör av Viborg, OSS-staternas parlamentariska församling
Gjellerod, Henning, medlem av Europarådets parlamentariska församling, Danmark	Krotov, Mihail, generalsekreterare, OSS-staternas parlamentariska församling
	Opdahl, Øystein, IOM

Pahomova, Nadejscha, ekologisk expert, OSS-staternas parlamentariska församling
 Rüütel, Arnold, president, Baltiska församlingen, Estland
 Savomägi, Katrin, nationell sekreterare, Baltiska församlingen, Estland

Seminozhenko, Volodymyr P., ledamot i Verhovna Roda, Ukraina
 Steensnæs, Einar, ledamot av Eftas parlamentarikerkommitté, Norge
 Volkov, Boris V., chef för OSS-sekretariatets internationella enhet

Nordiska organisationer

Almegård, Allan, informationschef, Nordisk Industrifond
 Anderson, Anna-Karin, NCF/UNR
 Bakke, Audun, rektor, Nordiska journalistcentret
 Bauters, Anneli, direktör, Nordiska språk- och informationscentret
 Eckert, Stella, assistent, NDF
 Enqvist, Mauritz, De nordiska arbetsgivareföreningarna
 Froyn, Bjørgulv, generalsekretare, NFS
 Hast, Nils, NUU/UNR
 Hedman, Anders, kontorschef, informationskontoret i S:t Petersburg
 Herranen, Gun, NIF
 Hykkönen, Elina, ordförande, Pohjola-Nordens ungdomsförbund
 Jón Sigurðsson, verkställande direktör, NIB
 Juva, Johanna, Pohjola-Nordens ungdomsförbund
 Jørgensen, Lone Boll, KDUN/UNR
 Kallio, Irsi, redaktionssekreterare, NoSAMF
 Karmila, Erkki, vice verkställande direktör, NIB
 Kreuger, Anders, direktör, Nordiskt konstcentrum

Kvideland, Reimund, NIF
 Laaksonen, Jouni, generalsekretare, Pohjola-Nordens ungdomsförbund
 Lappalainen, Sampo, Pohjola-Nordens ungdomsförbund
 Lauren, Anders, NCF/UNR
 Löfgren, Monica, informationschef, NIB
 de Neergaard, Ulla, NorFA
 Nilsson, Krister, FNSU/UNR
 Nyström, Lars, styrelseordförande, Nordiska språk- och informationscentret
 Oxholm, Ole, tf. institutchef, Nordens Institut, Grønland
 Palmenfelt, Ulf, NIF
 Pitkänen, Harro, verkställande direktör, NEFCO
 Rasmussen, Leif, direktör, Nordisk Industrifond
 Rasmussen, Torben, direktör, Nordens Hus i Reykjavík
 Rønsen, Oddvar, direktör, NIB
 Skoglund, Kjell, projektledare, Nordens folkliga församling
 Steingrímur J. Sigfússon, altingsmedlem, formand for Vestnordens parlamentariska Samarbejdsråd, Island
 Sigurður Másson, SNÆ/UNR
 Soininen, Leena, generalsekretare, NoSAMF

Sterzel, Fredrik, Föreningen
Norden

Sørensen, Jens Lund, verk-
ställande direktör, NDF

Talvasto, Kaija, verksamhets-
ledare, Pohjola-Norden,
Kuopio

Thonander, John, NLRU/UNR

Thorsteinn Olafsson, verk-
ställande direktör, NoPEF

Tovborg, Karen, SUN/UNR
Trindskjer, Mikael, DUF/UNR

Turtschaninoff, Peter, direktör,
Nordens Hus på Færøerne

Tveito, Terje, Föreningarna
Nordens förbund

Vuorema, Helena, adm.sek-
reterare, NKB

Ween, Marianne, institutchef,
Nordens institut på Åland

Observatörer

Aikio, Pekka, Sameparlamentet,
Finland

Hermansen, John Bernhard,
Sametinget, Norge

Hyvärinen, Heikki, Sameparla-
mentet, Finland

Magga, Ole Henrik, Sametinget,
Norge

Nystø, Nils Jørgen, Sametinget,
Norge

Åhrén, Ingvar, Sametinget,
Sverige

De nationella delegationernas sekretariat

Danmark

Clausen, Birgitte, fuldmægtig

Funder, Jan, betjent

Gadebusch, Camilla, kontorelev

Gant, Anne, overassistent

Hagemann, Henrik,
generalsekretær

Nørgaard, Jens, betjent

Olsen, Tove, overassistent

Riemann, Lavst, stf. general-
sekretær

Sandø, Jonna, overassistent

Stegemüller, Ulla, assistent

Sørensen, Erik Ingemann,
redaktør

Färöarna

Festirstein, Beinta, bureauchef

Stenberg, Ásla, sekretær

Thomassen, Kristoffur, konsulent

Grönland

Jungersen, Mogens, fuldmægtig

Steenholdt, Alibak, bureauchef

Finland

Eriksson, Magnus, sekr. för
internationella ärenden

Husman, Paula, adm.assistent

Immonen, Maarit, avdelnings-
sekreterare

Kaikkonen, Paula, bitr. sekre-
terare

Kupias, Leea, avdelnings-
sekreterare

Lindström, Guy, generalsekre-
terare

Lohiniva, Greta, bitr. general-
sekreterare

Mairue, Sirpa, byråsekreterare

Salo, Kari, informationssekre-
terare

Tallqvist, Kristiina, informations-
assistent

Medarbetare vid finska sekretariatet

Fjäder, Paula, textbehandlare

Haka, Vesa, säkerhetsvakt

Heikkinen, Jorma, kansliassistent

Heiniö, Raisa, byråsekreterare

Hellsten, Timo, säkerhetsvakt
 Hämäläinen, Veikko, eltekniker
 (Kuopio stad)
 Johansson, Ulla, textbehandlare
 Karpasto, Martti, expeditions-
 assistent
 Kivisaari, Tiina, informations-
 assistent
 Korhonen, Maj-Britt, byrå-
 sekreterare
 Lommi, Jarkko, program-
 instruktör (ADB)
 Meier, Leena, byråsekreterare
 Ordén, Jukka, konsulent (Musik-
 centret)
 Saarinen, Lasse, program-
 instruktör (ADB)
 Savola, Jukka, säkerhetschef
 Talvitie, Ossi, överexpeditions-
 chef
 Weber, Björn-Erik, expeditions-
 assistent

Åland

Eriksson, Susanne, tf.
 delegationssekreterare

Island

Elín P. Flygenring, general-
 sekretær
 Lene Hjaltason, fuldmægtig

Norge

Andreassen, Bjørn, første-
 konsulent
 Brun, Sølvi, konsulent
 Braaten, Else Marie, første-
 konsulent
 Elvatun, Brit-Heidi, første-
 sekretær
 Frølich, Christine, konsulent
 Myhre-Jensen, Kjell, sekretariats-
 leder
 Pettersen, Dag, førstekonsulent
 (EDB)

Sverige

Alvarson, Dan, expeditions-
 föreståndare
 Bergqvist, Renée, 1:e byrå-
 sekreterare
 Bruce, Margareta, 1:e byrå-
 sekreterare
 Hjelm, Eva, byrådirektör
 Hultén, Eric, avdelningsdirektör
 Quiding, Ossian, informations-
 sekreterare
 Smekal, Eva, byråchef
 Söderman, Anita, avdelnings-
 direktör
 Tollin, Ingrid, 1:e byråsekreterare
 Åberg, Mats, kanslichef, ambas-
 sadör

Presidiesekretariatet

Andersson, Hans, administrativ
 chef
 Bejmar, Marianne, byråassistent
 Carlsson, Inge Munk, byrå-
 assistent
 Guðrún Garðarsdóttir, bitr.
 redaktör
 Hagen, Gro, 1:e byråassistent
 Karlsson, Svenolof, redaktör
 Koumí, Margareta, byråassistent
 Lindboe, Ole, mediechef
 Lindfors, Viveca, byråsekreterare

Lindroos, Päivikki, internationell
 sekreterare
 Lundqvist, Bo, bitr. intendent
 Olsen, Vibeke Hein, stf. presidie-
 sekretær
 Stenberg, Stig, intendent
 Sundberg, Renée, byråassistent
 Wenström, Anders, presidie-
 sekreterare
 Wiklund, Viveca, redaktions-
 assistent

Utskottssekreterare

Lundberg, Göran, miljöutskottet
 Mårtensson, Anna, budget-
 utskottet
 Ragna Árnadóttir, socialutskottet
 Utheim, May-Britt Gjengstø,
 kulturutskottet

Vefald, Olav, ekonomiska
 utskottet
 Østergaard, Anne, juridiska
 utskottet

Nordisk Kontakt

Björn Jóhansson, redaktør
 Häggman, Larserik, redaktør

Norrbom, Hans, tf. chefredaktør
 Sørensen, Erik Ingemann, redaktør

Nordiska ministerrådets sekretariat

Bache, Elsebeth, sektionschef
 Berggren, Lasse, rådgivare
 Danielsson, Bjarni, adm.chef
 Ekman, Annette, rådgivare
 Flem, Ingrid, adm.sekr.
 Granlund, Marja, sektionschef
 Granström, Birgitta, avd.sekr.
 Guðmundúr Einarsson, afd.chef
 Gummesson, Anders,
 informationschef
 Hernes, Per Olav, rådgivare
 Holgersen, Siri, rådgivare
 Holmstrup, Klaus, afd.chef
 Jensen, Torben Wind, rådgivare
 Jussila, Ahti, rådgivare
 Laxén, Marianne, rådgivare
 Leger, Gitte, sektionschef
 Lehtelä, Kirsi Marja, rådgivare
 Limburg, Hanne Maria,
 adm.sekr.

Lönnroth, Joakim, rådgivare
 Molander, Peter, rådgivare
 Määttä, Seppo, rådgivare
 Norén, Agneta, afd.chef
 Persson, Margaretha, avd.sekr.
 Peters, Catharina, rådgivare
 Petersen, Claus Bagge, rådgiver
 Ranebo, Stellan, sektionschef
 Røstad, Sigrun, rådgiver
 Slöör, Liisa, adm.sekr.
 Stenbäck, Pär, generalsekreterare
 Ström, Björn, rådgivare
 Støvring, Per, rådgiver
 Tui, Lemmi, rådgivare
 Urdshals, Jan Erik, adm.sekr.
 Vielsted, Karin, afd.sekr.
 Wettestad, Thorwald, afd.chef
 Östling, Bengt, rådgivare

Stenografer*Danmark*

Beierholm, Bente, tekstbehandler
 Gyrn, Helle Charlotte, referent
 Keel, Klaus Ulrik, referent
 Nielsen, Anne Lise, referent
 Ricci, Birthe, tekstbehandler
 Sander, Inger Merete, referent

Tobiasen, Edith, tekstbehandler

Finland

Filppa, Birgitta, stenograf
 Karrento, Anita, stenograf
 Niittuinperä, Jari, stenograf

Sundström, Marina, byråsek-
reterare
Varisto, Niklas, stenograf

Norge

Kleppe, Elisabeth
Kristiansen, Anne Grethe

Lønset, Klara Marie
Schwartz, Kari

Sverige

Djurström, Stig, riksdags-
stenograf
Nilsson, Lars, stenograf
Nilsson, Roland, stenograf

Tolkar

Andersson, Pirkko-Liisa
Duvantier, Claire
Fluger, Lena
Hellström, Sirpa

Kaljunen, Riitta
Laakso, Ritva
Zoëga, Anne

Partigruppernas sekretariat

Socialdemokratiska gruppen

Dybing, Svein, informasjonsleder
Helland, Sten, sekretariatsleder
Jahren, Frode, politisk rådgiver
Karlbo, Berit
Kokk, Enn
Läth, Roger
Nordström, Anders
Olsson, Sten, kanslichef
Sirjamo, Anna-Liisa, informa-
tionssekreterare
Svensson, Jerry, soc. dem. parti-
gruppens sekreterare

Mittengruppen

Håkansson, Katarina
Johansson, Stefan, gruppsekre-
terare

Kløvstad, Jan, mittengruppens
sekreterare

Turtiainen, Seija, lagstiftnings-
sekreterare

Konservativa gruppen

Hammerstad, Jarle, politisk
rådgiver
Lebech, Mads, konservative
partigruppens sekreterare
Nykänen, Mika, tf. informations-
sekreterare

Vänstersocialistiska gruppen

Nielsen, Petter, vänstersoc.
partigruppens sekreterare
Virkkunen, Erkki, gruppsekre-
terare

Sakkunniga

Danmark

Andersen, Sven, fuldmægtig
Balslev, Kaare, ministersekretær
Becker, Thomas, fuldmægtig
Bennum, Morten, fuldmægtig
Bjerring, Peder, fuldmægtig
Bogason, Loa, fuldmægtig

Brylle, Torben, ministersek-
retariatschef
Carlsen, Anne Marie Sloth,
fuldmægtig
Dissing, Lisbeth, fuldmægtig
Egelund, Niels, departementsråd
Facijs, Filip, kontorchef
Fischer, Per, konsulent

Hansen, Lars Teit, kommitteret
 Hassel, Tina, kontorfuldmægtig
 Husted, Christian, fuldmægtig
 Katznelson, Ib, kommitteret
 Kjeldsen, Berno, sekretariatschef
 Larsen, Kurt Lykstoft, afdelings-
 chef
 Larsen, Leo, vicedirektør
 Larsen, Ole Steen, fuldmægtig
 Michelsen, Martin Normann,
 ambassadesekreterare
 Mollerup, Poul, minister-
 sekreterare
 Moth-Lund, Ulla, assistent
 Nielsen, Hanne, fuldmægtig
 Nielsen, Jette Søgren, minister-
 sekretær
 Nielsen, Peter, fuldmægtig
 Petersen, Knud, kontorchef
 Palmbech, Irlu, ministersekretær
 Steen, Peter Helmer, vicedirektør
 Wichmann, Henrik, fuldmægtig
 van Zaane, Peter, fuldmægtig
 Zacchi, Ole, departementschef

Färöarna

Joensen, Rúni, lagmandens
 sekretær
 Madsen, Joannes, fuldmægtig
 Mohr, Paula, sekretær
 Thorsteinsson, Jákup, direktør
 á Velbastað, Niels, fuldmægtig

Grönland

Biilmann, John, ministersekretær
 Friis, Hanne, kontorfuldmægtig
 Holten-Møller, Charlotte, infor-
 mationsmedarbejder
 Kleist, Kaj, adm.direktør
 Lythhans, Kaspar, fuldmægtig
 Meibom, Susanne Hostrup,
 fuldmægtig
 Møller, Nuka, ministersekretær
 Olsen, Karl Kristian, direktør
 Olsen, Lise Lennert, kontorchef
 Petersen, Bent Krogh, afdelings-
 leder
 Petersen, Suustu, sekretær

Riemenschneider, Enid, konsu-
 lent
 Søndergaard, Jørgen S., konsu-
 lent
 Stjernholm, Karen, kontorchef

Finland

Aalto, Alec, statsministerns
 specialmedarbetare
 Boman, Erkki, byråsekreterare
 Brax, Anne, specialmedarbetare
 Dahlin-Jansson, Siv, informa-
 tionschef
 Eskola, Erkki, överinspektör
 Forsberg, Fredrik, äldre
 regeringssekreterare
 Gröhn, Inga-Maria, finansråd
 Gustafson, Matti, bitr. avdel-
 ningschef
 Hamilo, Esko, bitr. avdelnings-
 chef
 Harttila, Pekka, linjefchef
 Haunia, Sirkka, chef för inter-
 nationella ärenden
 Henttonen, Markkku, direktör
 Holopainen, Kauko, statsrådets
 informationschef
 af Hällström, Gustav, verk-
 ställande direktör
 Härkönen, Aleks, ambassadråd
 Kivimäki, Erkki, utrikesråd, sam-
 arbetsministerns ställföre-
 trädare
 Korpela, Juhani, kanslichef
 Krokfors, Karl-Johan, ambassad-
 råd
 Kyröläinen, Hannu, enhetschef
 Laajava, Jaakko, avdelningschef
 Laatikainen, Eeva, specialmed-
 arbetare
 Laine, Marko, attaché
 Lindell, Paul, projektchef
 Lindén, Jarmo, specialmed-
 arbetare
 Lindqvist, Bengt-Göran, bygg-
 nadsråd
 Lindroos, Bo, ambassadråd

Linkola, Eija-Leena, konsultativ tjänsteman
 Maliniemi, Maria, yngre finanssekreterare
 Mattsson, Kaj-Peter, konsultativ tjänsteman
 Mettovaara, Pirjo, sekr. för internationella ärenden
 Niemi, Irmeli, överdirektör
 Nyroos, Hannele, överinspektör
 Ojala, Olli, överdirektör
 Poskiparta, Katariina, specialmedarbetare
 Romantschuk, Maria, pressattaché
 Rosenqvist, Pia, överinspektör
 Slotte, Kristian, konsultativ tjänsteman
 Smedslund, Carl-Erik, ambassadråd
 Stendahl-Rechardt, Kerstin, planerare
 Stenlund, Peter, specialmedarbetare
 Suokko, Seppo, finansråd
 Tikanvaara, Mikael, ambassadråd
 Wallin, Stefan, specialmedarbetare
 Westlund, Jorma, statsministerns politiska specialmedarbetare
 Widing, Barbro, konsultativ tjänsteman
 Ylinen, Ann-Britt, överinspektör

Åland
 Abrahamsson, Sten-Erik, avdelningschef
 Blomqvist, Helena, miljösamordnare
 Ekström, Per, tf. avdelningschef

Island
 Albert Jónsson, afdelingschef
 Berglind Ásgeirsdóttir, departementschef
 Bolli Th. Bollason, kontorchef

Eyjólfur Sveinsson, politisk rådgiver
 Guðmundur Sigfússon, kontorchef
 Guðríður Sigurðardóttir, departementschef
 Halldór S. Kristjánsson, kontorchef
 Hanne Fisker, fuldmægtig
 Ingibjörg Jónsdóttir, fuldmægtig
 Jón Ingimarsson, kontorchef
 Jón Birgir Jónsson, departementschef
 Ólafur Daviðsson, departementschef
 Snjólaug Ólafsdóttir, kontorchef
 Thorður Ólafsson, kontorchef
 Thorkell Helgason, departementschef

Norge

Andersen, Ole, T., førstekonsulent
 Arnesen, Arne, ekspedisjonssjef
 Austin, Kjell, rådgiver
 Berg, Hans, førstekonsulent
 Brunvand, Per, ambassaderåd
 Bruzelius, Karin, departementsråd
 Clemet, Fridtjov, ekspedisjonssjef
 Fallan, Berit, rådgiver
 Fure, Lars, byråsjef
 Bilbo, Berit, førstekonsulent
 Graham, Oddmund, departementsråd
 Grue, Per Harald, departementsråd
 Hansen, Erling, informasjonssjef
 Hauge, Terje, byråsjef
 Holen, Arne, avdelingsdirektør
 Horneland, Ellen, politisk rådgiver
 Lillerud, Kjell, spesialrådgiver
 Løland, Ståle, sekretariatssjef
 Løvaas, Harald, direktør
 Malterud, Tore, ekspedisjonssjef

Mathisen, Gunnar, avdelings-
direktør
Prebensen, Wenche, rådgiver
Rogstad, Bjørn G., underdirektør
Røren, Sveinung, konsulent
Sand, Ulf, departementsråd
Singsaas, Øystein, statssekretær
Skeie, Lise, førstefullmektig
Støre, Jonas Gahr, ekspedisjons-
sjef
Tveitereid, Sigurd, ekspedisjons-
sjef
Vetlesen, Johan, underdirektør
Wetland, Morten, statssekretær
Yttredal, Ole Børge, første-
konsulent

Sverige

Andersson, Berith, statsminis-
terns assistent
Annerberg, Rolf, generaldirektør
Blomstrand, Severin, rättschef
Brunnberg, Charlotte, departe-
mentssekreterare
Byqvist, Lotta, stabschef
Carlson, Per, departements-
sekreterare
Danielsson, Lars, ambassadör
Hallingstad, Trygve, rådgivare
Heden, Håkan, departementsråd
Håkansson, Ingela, sakkunnig

Johansson, Carl-Fredrik, press-
sekreterare
Jönsson, Mats, direktör
Leifland, Karl, kansliråd
Lindstrand, Gisela, press-
sekreterare
Lundberg, Lars, departements-
råd
Mattsson, Dag, hovrättsassessor
Moberg, Axel, kansliråd
Nordström, Gun, departements-
sekreterare
Olsson-Berglund, Kerstin, press-
sekreterare
Paulsson, Ragnvald, departe-
mentsråd
Persson, Magnus, statssekre-
terare
Persson, Sture, departementsråd
Persson Göransson, Ewa, stats-
sekreterare
Pettersson, Roger, kammarrätts-
fiskal
Sundström, Ulrika, departe-
mentssekreterare
von Südow, Lena, departe-
mentssekreterare
Thorwaldsson, Karl-Petter, sak-
kunnig
Westergren, Stefan, sakkunnig
Ziemelis, Mite, departements-
sekreterare

SUPPLEMENT

- UTDELNING AV NORDISKA RÅDETS
NATUR- OCH MILJÖPRIS
- ARBETSORDNING FÖR NORDISKA RÅDET

Utdelning av Nordiska rådets Natur- och miljöpris

Bedömmelseskomiteens viceformand, professor **Erkki Leppäkoski**: Ärade rådsresident, ärade hedersgäster, mina damer och herrar! Arvoisa herra presidentti, arvoisat kutsuvieraat, hyvät naiset ja herrat! Nordiska rådets natur- och miljöpris ges till en person eller en organisation som har gjort en anmärkningsvärd insats för natur- och miljövården i Norden.

Den första pristagaren, Torleif Ingelög, fyller alla dessa krav mer än väl. Den nordiska bedömningskommitténs motivering är kortfattad, men uttömmande. Ingelög får priset för "en storartad insats både som forskare på hög vetenskaplig nivå och som förmedlare av sin kunskap".

I egenskap av bedömningskommitténs viceordförande har jag äran att, å hela kommitténs vägnar, få framföra våra varma lyckönskningar till dig, Torleif. Ditt mångåriga och kvalificerade arbete med att integrera bevarandet av biologisk mångfald med praktiskt jord- och skogsbruk kunde beskrivas på många sätt. Jag tar mig friheten att citera en skrift från 1700-talets mitt. "Ingen har före dig drivit med mera nit sin profession, gjort flere observationer uti naturkunnigheten, skapat ordning och reda där tidigare kaos förhärskade, så väl beskrivit historiam naturalem patriae, haft så analytiskt sinne och sett saker och ting klart."

Med dessa ord beskrivs livsverket av en mycket välkänd skapare av ordning i den tidens och även våra generationers biologiska kunnande. Den mannen var ingen mindre än Carl von Linné. Nu skall du inte tro, Torleif, att jag i och med detta tänker sätta ett likhetstecken mellan Linné och dig. Det är bara så att även du har skapat ordning där tidigare kaos förhärskade. Varje växt- och djurart har hittat sin naturliga plats i det otroliga pussel som utgörs av Nordens mångfasetterade landskapsbild.

En central del av det arbete som utförs av dig och hela den ArtData-Bank du förestår går ut på att sammanställa rödlistor över de arter som är hotade, sällsynta eller hänsynskrävande. Idag upptar de svenska rödlistorna totalt cirka 3.500 arter. Detta antal är imponerande - ni har stått inför ett enormt arbete. Samtidigt är siffran oroväckande; den är för hög. Ett naturskyddets mål bör vara att plocka bort så många arter som möjligt från denna lista - varje art som kan räddas utgör i sig ett levande monument för framgångsrikt arbete.

Hyvät naiset ja herrat! Luonto- ja ympäristöpalkinnon ensimmäinen saaja on yli kahdenkymmenen vuoden ajan tehnyt työtä eläin- ja kasvilajien hyväksi. Ingelög on tehnyt mittavan työn tehdessään tunnetuksi työnsä tuloksia maa- ja metsätalouden harjoittajien parissa.

Ingelögin saama palkinto, 350.000 Tanskan kruunua, on kiitos onnistuneesta työstä ja samalla kunnianosoitus elonkehän pienimmille lajeille. Tavallaan me kaikki olemme tämän palkinnon vastaanottajina kiitollisina siitä, että Pohjoismaiden neuvosto on perustanut palkinnon musiikki- ja kirjallisuuspalkintojen rinnalle ja niiden kanssa saman suuruisena. Luonto ja ympäristö ovat osa yhteistä pohjoismaista perintöä.

Ensi vuoden palkinnon aihepiiriksi on valittu kestävä kehitys, erityisesti ne paikalliset toimet, jotka edistävät ekologisesti kestävien ratkaisujen löytämistä. Hyvät ehdotukset ovat tervetulleita. Niitä voi tehdä jokainen, yksityinen ihminen yhtä hyvin kuin yhdistys tai järjestö.

(Översättning till svenska): Mina damer och herrar! Natur- och miljöprisets första mottagare har i över tjugo års tid arbetat för djur- och växtarternas bästa. Ingelög har gjort en betydande insats i och med att han bland jord- och skogsbrukare gjort resultaten av sitt arbete kända.

Det pris som Ingelög fått, 350 000 danska kronor, är ett erkännande för ett framgångsrikt arbete och samtidigt en hedersbetygelse även till de minsta arterna. På sätt och vis är vi alla mottagare av detta pris och som sådana tacksamma för att Nordiska rådet instiftat det, lika stort som musik- och litteraturpriserna. Naturen och miljön är en del av det gemensamma nordiska arvet.

Som ämnesområde för nästa års pris har valts hållbar utveckling, särskilt de lokala åtgärder, som befrämjar ekologiskt bestående lösningar. Goda nomineringar är välkomna. Sådana kan göras av var och en, av en enskild människa lika väl som av en förening eller en organisation (slut översättning).

Sedan början av sjuttioalet har pristagaren som biolog, forskare och författare arbetat för natur- och miljöhänsyn, inte minst inom primärnäringarna, jord- och skogsbruket, likaväl som i samhällsplanering. Han har tagit nya vägar och satsat på verksamhet och medarbetare och hans skicklighet i att överföra kunskap från forskning till praktiken är oomtvistad.

Viktigt är att även naturintresserade amatörer kunnat dra sitt strå till kunskapsstacken genom den floraväktarverksamhet som han har tagit initiativ till. Alla dessa människor står här vid Torleif Ingelögs sida ikväll, bland dem de forskare som envist hållit på med sina artstudier på museer och universitet, artkännare som ofta betraktats som levande minnen från en förgången tid. Idag har artkännedomen och systematiken fått ett stort och tidigare oanat värde. Biodiversiteten, den biologiska mångfalden, har blivit ett centralt begrepp, i synnerhet efter Rio-konferensen.

Den biologiska mångfalden utgör en del av vårt gemensamma nordiska kulturarv. Den har fått sin plats i våra hjärtan, i bildkonst, poesi och musik. En av arvtagarnas talesmän var onekligen Evert Taube. Han besjög Änglamarken och Himlajorden, han sjöng om jorden vi ärvde och lunden den gröna. Evert Taube besjög Nordens natur och dess biologiska mångfald utan att glömma de minsta men viktigaste arterna: Vildrosor och blåsippor och lindblommor och kamomill, låt dem få leva, de är ju så sköna! ----- Efter detta får vi bekanta oss med pristagaren och hans arbete i en videofilm som har producerats av ett danskt filmteam.

Nordisk Råds præsident Geir H. Haarde: Kære prismodtager Torleif Ingelög! Nordisk Råd uddeler i dag for første gang sin Natur- og Miljøpris.

Jeg er glad for at kunne tildele den til en person, som har arbejdet vedvarende for at bevare den biologiske mangfoldighed og for at udvikle me-

toder til at genskabe forhold, som sikrer den biologiske mangfoldighed - også i et skovbrug, som skal være rentabelt.

Nordisk Råds Natur- og Miljøpris skal styrke bevidstheden om natur- og miljøarbejdet i Norden. Det er befriende, at den nu går til en mand, som i hele sit liv og arbejde virkelig har "integreret hensynet til natur og miljø i sit virke", som det hedder i vedtægterne for Natur- og Miljøprisen.

Ingelög var allerede i begyndelsen af 1970'erne opmærksom på de store trusler, som moderne skov- og jordbrug udgør mod floraen, og magtede trods modstand at sætte gang i indsamlingen af oplysninger på området.

Som initiativtager og chef for ArtDatabanken ved Sveriges Lantbruksuniversitet har han arbejdet for at integrere naturbeskyttelse bl.a. ved at opbygge et kontaktnet af "rapportører". Disse har gennem årene - som frivilligt, ubetalt arbejde - indsamlet information om såkaldte rødlistede arter, altså arter, som er truet.

Ingelögs banebrydende arbejde med at kortlægge situationen for truede planter og dyr har givet det nødvendige grundlag for, at man kan udvikle nye principper i miljøbeskyttelsesarbejdet. Det er meget prisværdigt at påtage sig den opgave at løse landbrugets og skovbrugets problemer frem for bare at kritisere produktionsmetoderne.

Som vi senere her i aften skal se på en præsentationsfilm, er det bl.a. lykkedes Ingelög at ændre det svenske skovbrugs fældningsmetoder.

Ud over hans fremragende forskningsindsats og arbejde med at bevare den biologiske mangfoldighed i det miljø, som samtidig er produktionsplads for landbrug og skovbrug for de fremtidige generationer, har han også gennem udgivelse af bøger og artikler udført en pædagogisk indsats for at udbrede kendskabet til sine forskningsresultater og nødvendigheden af naturbeskyttelse.

Ingelögs succes med at mobilisere såvel myndigheder, forskere, frivillige naturvogtere, landbruget som skovbruget til et konstruktivt og langsigtet samarbejde må være et mål for os alle.

Jeg har nu den ære at overrække Nordisk Råds Natur- og Miljøpris til Torleif Ingelög, og som et tillæg en lille statuette, hvor der står "Nordisk Råds Natur- og Miljøpris".

Tillykke med Nordisk Råds Natur- og Miljøpris!

Torleif Ingelög: Kära nordiska vänner! Jag vill varmt tacka Nordiska rådet för att jag tilldelats detta för-nåmliga och stora Natur- och miljöpris som förste pristagare. Det är mycket roligt att det mångåriga arbete som medarbetare, kolleger, många amatörbiologer och jag själv har lagt ner på ArtDatabanken och på anknytande verksamheter t.ex. handböcker - att allt detta upp-märksammats på detta sätt.

Jag har ägnat mig åt biologisk mångfald sedan barnsben och har satsat hela mitt yrkesverksamma liv på detta. Under hela mitt liv fram till dessa dagar har jag sett hur vår natur blivit fattigare, p.g.a. en successiv utarmning och därmed har det också känts som om mitt liv blivit fattigare. Att

försöka göra något åt detta tedde sig självklart för mig både som yrkesman, som ideellt arbetande naturvårdare och som privatperson.

Två nära kolleger och vänner, Ingemar Ahlén, Bengt Ehnström och jag fann mycket tidigt att det behövdes ett samlat grepp vad gällde kunskapen om biologisk mångfald och om artbevarandefrågorna över-huvudtaget. Naturligtvis behövdes mer kunskap. Ändå - mycket kunskap fanns men i många olika former och spridd på många olika händer.

Så började vi knyta samman forskare och amatörer, de kunnigaste samlade vi i expertkommittéer, vi började utarbeta röd-listor, vi lagrade uppgifter i databaser och vi började göra kunskapen lättillgänglig och användbar, t.ex. i form av handböcker. Så startade för drygt 10 år sedan Databanken för hotade arter som ett pilotprojekt med 25.000 i bidrag från vardera svenska naturvårdsverket och Världsnatur-fonden WWF. För 5 år sedan blev vi en permanent enhet, numera med namnet ArtDatabanken eftersom vi arbetar med mycket mer än hotade arter. Vi är nu ca 15 personer i en permanent stab, vi har hundratals experter knutna till oss och mellan 1000 och 2000 glada och duktiga amatörer rapporterar gratis till oss fynd och information om hotade arter. I en särskild floraväktarverksamhet övervakar flera hundra amatörbotanister ett och ett halvt tusen växtplatser för hotade växtarter och rapporterar till oss vad som händer. Det behövs ingen omfattande botanisk utbildning för att delta - bara ett botaniskt intresse.

Jag är mycket glad att vår riksdags talman Birgitta Dahl har meddelat intresse av att medverka. I våra databaser har vi registrerat mer än 85 000 fynd eller växtplatser för rödlistade arter. Det har varit en stor förmån och glädje att ha fått

I Norden har vi fortfarande en underbar och rik natur. Vi har fått stora framgångar i naturvårdsarbetet. Det är naturligt för oss att vid ett tillfälle som detta glädja oss åt allt positivt som skett i våra länder inom natur- och miljövårdens område och jag är mycket glad att ni bedömt att jag något litet har bidragit till denna utveckling. Men det är ändå naturligt att blicka framåt och se vad som ytterligare behöver göras för att den biologiska mångfalden i de nordiska länderna ska bevaras till kommande generationer och komma dem till nytta och glädje.

Bevarandet av biologisk mångfald vilar på flera ben: Vi måste bevara värdefull natur- och kulturmark. Vi måste få ett bra och skonsamt skogs- och jordbruk med god naturvårdshänsyn - Vi måste återställa genom att skapa mer av sådana biotoper som det råder brist på. Vi måste givetvis också inrikta hela vår livsstil - alla våra göranden och låtanden - på att inte skada miljön så att inte ännu fler arter minskar och till slut blir hotade. Föroreningar av luft och vatten är naturligtvis på sikt av-görande hot mot växter och djur.

Två specifika frågor vill jag lyfta fram: en stor och viktig del av den biologiska mångfalden i Norden är knuten till naturbetesmarker. Det är viktigt att på alla tänkbara sätt möjliggöra för jordbruket i de Nordiska länderna att fortsätta med den månghundraåriga ibland tusenåriga betesdriften på naturbetesmarkerna.

Min andra punkt gäller skogsbruket. Trots ökad kunskap och ökat engagemang avverkas och riskerar att avverkas många många både små och stora skogsbestånd som hyser hotade arter. Internationellt sett är mycket litet skog skyddad i de nordiska länderna. I Norge, Sverige och Finland torde det finnas ytterligare i storleksordningen 1-3% av skogsmarksarealen som är naturskog eller hyser hotade arter.

Naturvårdshänsynen på de skogliga produktionsytorna har utvecklats oerhört positivt under senare år. Här sparas dungar, kantzoner, gamla och döda träd. Men man kan ge följande bild: Med dagens hänsyn bygger man ett fantastiskt fint hus. Men sparar man inte de sista skogsbestånd där det just nu finns hotade arter får man i framtiden inga invånare till detta hus. Det är oacceptabelt och ovärdigt att skog med hotade arter avverkas i våra länder. Jag vill rikta en vädjan till skogsbruket i Norden att införa ett frivilligt moratorium - avverka inga skogar med hotade arter under de kommande 5 åren för att undvika att snubbla på mållinjen. Till Nordiska rådet och de nordiska regeringarna vill jag lämna förslaget: Ta ett gemensamt samlat grepp på frågan om bevarande av skogarnas biologiska mångfald och försök hitta lösningar nu. Annars är det för sent om 5-10 år.

Till sist vill jag än en gång varmt tacka Nordiska rådet för att jag tilldelats Natur- och miljöpriset. Priset kommer att hjälpa mig att effektivisera och förbättra mitt arbete som insamlare och förmedlare av kunskap, som forskare, debattör och författare. Och det hjälper till att ytterligare förbättra det nordiska samarbetet. Som ni förhoppningsvis har märkt tänker jag inte låta mig förtrötta. Tack!

Arbetsordning för Nordiska rådet

Nordiska rådets arbetsordning fastställdes av plenarförsamlingen vid Nordiska rådets 19:e session den 17 februari 1971 och trädde i kraft den 1 juli 1971.

Mot bakgrund av förändringarna i Helsingforsavtalet från 1971 och denna arbetsordning upphävdes då Nordiska rådets tidigare stadgar som tillkommit 1952.

Arbetsordningen har därefter ändrats den 4 mars 1976, den 2 april 1977, den 1 mars 1982, den 23 februari 1983, den 7 mars 1985, den 27 februari 1990, den 28 februari 1991, den 3 mars 1992 och den 14 november 1995. De senaste ändringarna trädde i kraft den 2 januari 1996.

Plenarförsamlingen

1 §

Plenarförsamlingen beslutar vid varje ordinarie session var följande ordinarie session skall hållas. Beslut om tid för sessionen fattas av plenarförsamlingen eller, på uppdrag av denna, av presidiet.

Presidiet kan fastställa annan tid och plats för sessionen än plenarförsamlingen bestämt, när särskilda omständigheter giver anledning därtill.

2 §

Presidiet skall inkalla till extrasession eller temasession när presidiet självt så finner lämpligt eller när minst två regeringar eller minst tjugofem valda medlemmar så begär.

Tid och plats fastställs av presidiet.

3 §

Underrättelse om tid och plats för session skall senast tre månader före sessionens början utsändas till regeringarna, ministerrådet, Färöarnas och Grönlands landsstyren, Ålands landskapsstyrelse, de valda medlemmarna och suppleanterna. När extra session skall hållas kan underrättelsen utsändas senare. Ett av presidiet uppgjort förslag till saklista skall utsändas två veckor före sessionens början.

4 §

På grund av anmälningar, som bör insändas till presidiet senast en vecka före sessionens början, upprättas lista över de medlemmar som skall delta i sessionen. Medlemslistan skall godkännas av plenarförsamlingen

vid sessionens början. Även ändringar i medlemslistan, som företages under sessionen, skall godkännas av plenarförsamlingen.

På listan upptages i alfabetisk ordning först regeringarnas, landsstyrenas och landskapsstyrelsens representanter och därefter de valda medlemmarna. I samma ordning intager medlemmarna sina platser i sessionssalen.

5 §

Presidenten leder plenarförsamlingens förhandlingar.

Vid förfall för presidenten ledes förhandlingarna av en av presidietts övriga medlemmar. Presidenten kan även överlåta på en av presidietts övriga medlemmar att leda förhandlingarna.

6 §

Huvudsekreterare vid sessionen är sekreteraren hos det lands delegation, i vilket sessionen hålles.

7 §

Vid sessionens första möte fastställs saklista för sessionen. På listan uppföres alla de saker som skall behandlas vid sessionen.

8 §

Plenarförsamlingens möten hålles på tider, som plenarförsamlingen bestämmer. Tidpunkten för första mötet under sessionen fastställs dock av presidiet.

Underrättelse om möte skall lämnas genom anslag eller på annat sätt före närmast föregående mötes avslutande. Dock kan medlemmarna även därefter kallas till möte, om det finns särskilda skäl därtill

Under iakttagande av vad plenarförsamlingen kan ha bestämt om sakernas behandling fastställer presidenten dagordning för varje möte. Dock bestämmer presidiet dagordningen för första mötet under sessionen. Plenarförsamlingen får vid möte icke behandla sak, som icke är uppförd på dagordningen för mötet.

9 §

Under plenarförsamlingens möten får medlemmarna ordet i den ordning de anmält sig. Dock skall medlem, som önskar avgiva replik, beredas tillfälle därtill i anslutning till det inlägg repliken gäller. Med plenarförsamlingens samtycke kan presidenten även i övrigt frånga den normala ordningsföljden.

Presidenten får icke deltaga i debatten. Den som deltagit i debatten om en sak får icke därefter leda förhandlingarna om saken.

På förslag av presidenten kan plenarförsamlingen besluta att för en bestämd debatt begränsa inläggens längd. På förslag av presidenten eller av fem valda medlemmar kan plenarförsamlingen med två tredjedels flertal besluta att debatten om en viss sak skall avslutas. Om sådant förslag får debatt icke äga rum.

10 §

Plenarförsamlingen är beslutför, när minst hälften av de valda medlemmarna är närvarande. I sak, vari endast medlemmar från vissa länder har rösträtt, är plenarförsamlingen beslutför, när minst hälften av dessa länders valda medlemmar är närvarande.

11 §

I plenarförsamlingen företas omröstning på något av följande sätt:

- genom namnupprop eller med omröstningsapparat,
- med slutna röstsedlar.

Bortsett från omröstning vid val kan medlem rösta ja eller nej eller avstå från att rösta.

Föreligger i en sak oförenliga förslag, bestämmer presidenten, i vilken ordning omröstningen skall företas. Presidenten skall underrätta plenarförsamlingen om denna ordning

12 §

Rekommendation, yttrande eller annat beslut kan antas med acklamation.

Omröstning sker när presidenten eller annan vald medlem så begär.

Omröstning sker med omröstningsapparat eller genom namnupprop.

Vid omröstning skall minst hälften av de röstberättigade vara närvarande. För att anta sådant beslut erfordras att minst hälften av de närvarande medlemmarna röstat ja.

13 §

Val företas genom omröstning med slutna röstsedlar, när presidenten eller annan vald medlem begär det. Vid lika röstetal avgör lotten.

14 §

Fråga, att besvaras vid sessionen, som vald medlem önskar ställa till regering eller till ministerrådet skall skriftligen insändas till presidiet senast tre veckor före sessionens början. Fråga kan också inlämnas under pågående session, dock senast 24 timmar före tidpunkten för det möte under vilket plenarförsamlingen behandlar ärenden inom det för frågan aktuella ämnesområdet. Fråga, som partigrupperna önskar ställa - till regering eller ministerråd, ställs vid sessionens början och skall av presidenten anmälas

för plenarförsamlingen. Sådan fråga kan av presidiet avvisas. Presidenten kan tillåta debatt om fråga ställd av partigrupperna inom en av presidenten angiven tidsram. Samtliga typer av frågor skall vara försedda med kort motivering.

Presidiet underrättar snarast berörd regering eller ministerråd om frågan. Svaret lämnas muntligen vid det möte där frågan är upptagen på dagordningen.

Frågeställare har rätt till kort tilläggsfråga. Plenarförsamlingen beslutar på förslag av presidenten om andra rådsmedlemmar kan få ordet för korta tilläggsfrågor.

Vald medlem kan ställa skriftlig fråga till regering eller ministerråd att besvaras mellan sessioner. Presidiet underrättar snarast berörd regering eller ministerråd om frågan. Den skall besvaras senast sex veckor efter det att den kommer regering eller ministerråd tillhanda.

15 §

Vid plenarförsamlingens möten föres protokoll, som innehåller de beslut som fattats och de inlägg som gjorts vid mötena.

Protokoll godkännes av presidiet och offentliggöres utom i de delar som angår förhandlingar inom stängda dörrar.

16 §

Rekommendation och yttrande underskrives av presidenten och presidie-sekreteraren. Omröstningsresultatet skall meddelas regeringarna och ministerrådet.

Presidiet

17 §

I samband med plenarförsamlingens årliga ordinarie session utser församlingen för det kommande kalenderåret ett presidium.

Presidiet skall bestå av presidenten och minst tio och högst tolv andra medlemmar av rådet. Varje land skall normalt vara företrätt av minst två representanter.

Presidentskapet i rådet roterar och utövas av det land där Nordiska rådets följande årliga ordinarie session skall hållas.

När frågor som berör de självstyrande områdena behandlas vid presidie-möte kan en representant från berörda självstyrda område beredas möjlighet att närvara och yttra sig.

17a §

Presidiet åligger att fördela arbetet mellan rådets organ och svara för samordning dem emellan, utarbета verksamhetsplan och budget för rådets verksamhet, samordna rådets behandling av ministerrådets verksamhetsplan och budget, svara för övergripande utrikes- och säkerhetspolitiska frågor och för samordning av rådets internationella engagemang, ansvara för förberedelser inför och ledning av rådets sessioner, utöva arbetsgivarfunktion för anställda vid presidiesekretariatet, och att i övrigt tillvarata rådets uppgifter när plenarförsamlingen inte är samlad.

18 §

Presidiet är beslutfört, när minst hälften av medlemmarna är närvarande. I presidiet fattas beslut med enkelt flertal bland de närvarande medlemmarna. Vid lika röstetal har presidenten utslagsröst.

Presidiet kan hålla möte med användande av teknik som inte kräver samtidig fysisk närvaro.

19 §

När presidiet gör framställning eller avgiver yttrande skall anteckning göras om de medlemmar som deltagit i beslutet. Minoritetsmening skall redovisas.

Framställning och yttrande underskrives av presidenten och presidiesekreteraren.

20 §

Presidiet kan väcka förslag till beslut i plenarförsamlingen. Innan presidieförslag föreläggs plenarförsamlingen skall berört utskott beredas tillfälle att yttra sig i ärendet.

21 §

Presidiet skall till plenarförsamlingen avge årlig rapport om sin verksamhet.

22 §

Presidiet kan besluta om delegering av beslutanderätt i administrativa ärenden till presidiesekreteraren eller annat organ inom rådet.

23 §

Presidiet kan inbjuda representanter för folkvalda organ och andra gäster att övervara sessionen, eventuellt med observatörstatus. Presidiet kan besluta att ge inbjudna rätt att yttra sig under sessionen.

24 §

Presidiet utser presidiesekreterare och den personal i övrigt som krävs för att utföra rådets sekretariatsuppgifter.

Utskotten**§ 25**

För beredning av ärenden inför plenarförsamlingen skall i rådet finnas ett Norden-utskott, ett Europa-utskott och ett Närområdes-utskott.

Norden-utskottet består som huvudregel av trettio medlemmar. Europa-utskottet och Närområdes-utskottet består som huvudregel av vardera tjugotvå medlemmar.

Varje utskott skall ha en ordförande och två vice ordförande.

Utskott kan inom sig tillsätta underutskott eller annat organ för beredning av frågor inom sitt ansvarsområde.

Presidiet fastställer regler för utskottens arbete.

26 §

I samband med plenarförsamlingens årliga ordinarie session väljer församlingen för det kommande kalenderåret medlemmar, ordförande och vice ordföranden i utskott.

27 §

(har utgått enl beslut 14.11.1995)

28 §

Utskott bestämmer tid och plats för sina möten.

Utskottsmöte är icke offentligt. I utskott där det inte ingår någon vald medlem från Färöarna, Grönland eller Åland får sådan medlem delta i utskottets arbete. Medlemmarna av regeringarna samt av Färöarnas och Grönlands landsstyren och Ålands landskapsstyrelse bör beredas tillfälle att deltaga i utskottens arbete. Utskott kan också i övrigt inbjuda medlemmar av rådet, suppleanter samt sakkunniga eller andra personer, som inte är medlemmar eller suppleanter, att närvara och yttra sig vid utskottets överläggningar.

29 §

Utskott är beslutfört, när minst hälften av dess medlemmar är närvarande. I sak, vari endast medlemmar från vissa länder har rösträtt, är utskott beslutfört när minst hälften av medlemmarna från dessa länder är närvarande.

30 §

I utskott fattas beslut med enkelt flertal bland de närvarande medlemmarna. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

En vald medlem från Färöarna, Grönland eller Åland som deltar i utskottsmöte i enlighet med 28 § i andra stycket får efter överenskommelse med de danska respektive finska medlemmarna i utskottet deltaga i beslut i stället för en av dessa.

31 §

Utskott kan väcka förslag till beslut i plenarförsamlingen inom sitt sakområde. För utskottsförslag beslutar utskottet om införskaffande av utredning.

32 §

För varje sak kan utskott välja talesman med uppgift att framlägga saken för plenarförsamlingen. Även minoritet i utskott kan välja talesman.

32a §**Kontrollkommittén**

I samband med plenarförsamlingens årliga ordinarie session väljer församlingen för det kommande kalenderåret en kontrollkommitté, med en medlem för varje land. Bland dessa utses en ordförande och en vice ordförande. I kontrollkommittén kan representant för självstyrande område beredas möjlighet att närvara och yttra sig.

Kontrollkommittén utövar den parlamentariska kontrollen över verksamhet som finansieras med gemensamma nordiska medel och svarar i övrigt för den granskning av nordiskt samarbete som plenarförsamlingen beslutar. Kommittén svarar också för frågor om tolkning av Helsingforsavtalet, andra avtal om nordiskt samarbete, rådets arbetsordning och andra interna bestämmelser, samt deltar i beredningen av ändringar i dessa regelverk.

33 §

(har utgått enl. beslut den 14.11.1995)

34 §**Val m.m.**

I samband med plenarförsamlingens årliga ordinarie session väljer församlingen en valkommitté bestående av sju medlemmar. Bland dessa utses en ordförande och en vice ordförande.

Valkommittén förbereder val som beslutas av plenarförsamlingen.

34a §

Partigrupperna nominerar kandidater till samtliga val som förrättas av plenarförsamlingen.

Partigrupperna och valkommittén skall vid sina nomineringar respektive förslag ta bredast möjliga hänsyn till intresset av en allsidig nationell representation i rådets organ.

Samtliga medlemmar av rådet skall vara medlemmar i något av rådets organ. Medlem av presidiet kan inte samtidigt ha plats i kontrollkommittén.

Blir befattning som medlem av presidiet, utskott, kontrollkommittén eller valkommittén ledig mellan två ordinarie sessioner, skall för tiden fram till nästa ordinarie session ny medlem utses av presidiet, på förslag av den partigrupp som den avgående medlemmen tillhört.

Vid förfall för medlem av presidiet, utskott, kontrollkommittén eller valkommittén skall den partigrupp, vilken medlemmen tillhör, utse annan representant för partigruppen, medlem eller suppleant i rådet, i första hand från samma land, att tillfälligt ingå i respektive organ. Ersättare fungerar som fullvärdig medlem.

Sekretariatet**35 §**

Plenarförsamlingen, presidiet och utskotten bistås i sitt löpande arbete av presidiesekretariatet. Plenarförsamlingen och presidiet bistås i andra frågor av sekreterarkollegiet. Sekreterarkollegiet leds av presidiesekreteraren.

De självstyrande områdenas delegationssekreterare har rätt att närvara och yttra sig vid sekreterarkollegiets möten då frågor av intresse för de självstyrande områdena behandlas

36 §

Presidiet fastställer regler för arbetet i presidiesekretariatet och sekreterarkollegiet.

Delegationerna**37 §**

Varje lands delegation väljer ordförande och vice ordförande bland sina valda medlemmar.

Endast de valda medlemmarna har rösträtt inom delegationen.

Varje delegation skall bevaka att beslut i rådet och ministerrådet genomförs nationellt.

Nordiska partigrupper

38 §

Rådets valda medlemmar kan bilda nordiska partigrupper i rådet.

En nordisk partigrupp anses bildad när meddelande om gruppens medlemmar och uppgift om gruppens beteckning har givits till rådets presidium.

Gruppen måste omfatta minst fyra medlemmar. Dessa skall komma från minst två länder.

Sakernas behandling

39 §

Regeringsförslag, förslag av Färöarnas, Grönlands landsstyren och av Ålands landskapsstyrelse samt ministerrådsförslag skall innehålla antingen förslag till beslut av rådet eller anmodan om rådets yttrande.

Medlemsförslag, presidieförslag och utskottsförslag skall innehålla förslag till beslut av rådet.

40 §

I sak, som väckts genom regeringsförslag, förslag av Färöarnas och Grönlands landsstyren och av Ålands landskapsstyrelse, ministerrådsförslag, presidieförslag, utskottsförslag eller medlemsförslag, kan regering, landsstyre, landskapsstyrelse, ministerråd, presidium, utskott eller medlem framlägga förslag (ändringsförslag) senast första dagen under den session, vid vilken saken skall behandlas.

41 §

Suppleant kan gemensamt med vald medlem framlägga medlemsförslag eller ändringsförslag.

42 §

Regeringsförslag, förslag av Färöarnas, och Grönlands landsstyren och av Ålands landskapsstyrelse, ministerrådsförslag, medlemsförslag, utskottsförslag eller ändringsförslag skall inges skriftligen till presidiet.

Regeringarna, ministerrådet, landsstyrena, landskapsstyrelsen och rådets valda medlemmar och suppleanter skall informeras om förslag, som väckts enligt bestämmelserna i första stycket.

43 §

Återkallelse av förslag sker i den ordning som sägs i 42 § första stycket. Återkallas förslag, kan medlem av rådet upptaga förslaget vid det möte med plenarförsamlingen, vid vilket återkallelsen anmäles.

44 §

Berättelser och meddelanden skall inges till presidiet senast den 10 december året innan plenarförsamlingens första årliga ordinarie session börjar, om detta inte är ogörligt.

45 §

Presidiet beslutar om förslag, berättelser och meddelanden som inkommer till rådet skall behandlas av presidiet eller hänvisas till utskott. Presidiet respektive utskott kan besluta om införskaffande av utredning om väckta förslag som bereds inom respektive organ.

I frågor om internationella förhållanden eller som eljest är av övergripande karaktär kan presidiet självt utarbета betänkande för beslut i plenarförsamlingen.

46 §

Sedan erforderlig utredning företagits i en sak avger utskott respektive presidiet betänkande i saken innehållande ett motiverat förslag till beslut eller yttrande. I betänkandet skall i förekommande fall intas minoritetsmeningar inom utskott respektive presidium.

Betänkande skall avges till plenarförsamlingen. I de fall, då utskottet föreslår, att presidiet skall göra framställning eller avge yttrande, skall betänkandet avges till presidiet.

47 §

De förslag, som skall handhas av plenarförsamlingen vid en session, skall jämte utskotts- respektive presidiebetänkande senast två veckor före sessionens början utsändas till regeringarna, ministerrådet, Färöarnas och Grönlands landsstyren, Ålands landskapsstyrelse, de valda medlemmarna och suppleanterna. Vad nu sagts gäller också berättelser och meddelanden, som skall behandlas vid sessionen, samt presidiets anmälningar om gjorda framställningar och avgivna yttranden. Om särskilda skäl föreligger, kan utsändande ske senare än två veckor före sessionens början.

48 §

Sak, som behandlas av presidium eller utskott, får icke behandlas av plenarförsamlingen förrän dagen efter det att utskottets respektive presidiets betänkande i saken blivit tillgängligt för medlemmarna.

Plenarförsamlingen kan besluta att saken skall behandlas tidigare.

49 §

Rekommendation kan i sak, som är uppförd på saklistan för en session, beslutas blott inom ramen för väckt förslag.

50 §

(har utgått enl. beslut 14.11.1995)

Allmän bestämmelse**51 §**

För särskilt fall kan plenarförsamlingen med två tredjedels flertal besluta avvikelser från bestämmelserna i denna arbetsordning.

Ändringar i Nordiska rådets arbetsordning har beslutats enligt följande:

- den 4 mars 1976 (§ 24)
- den 2 april 1977 (§§ 31-32, 43, 46)
- den 1 mars 1982 (§ 15)
- den 23 februari 1983 (§§ 3-4, 6, 20, 24, 27, 31-34, 38-39, 41, 46)
- den 7 mars 1985 (§§ 5, 15, 18-20, 24-25, 27, 31-37, 41, 43)
- den 27 februari 1990 (§§ 24-25, 27)
- den 28 februari 1991 (§§ 2, 11-14, 19, 20, 22-28, 32-34, 36) i kraft den 1 maj 1991
- den 28 februari 1991 (§§ 17, 20-21, 31, 39-40, 42, 44-48, 50) i kraft den 28 januari 1992
- den 3 mars 1992 (§ 45)
- den 14 november 1995 (§§ 2, 17, 18, 21, 24-28, 33-34, 50, med tillägg av nya bestämmelser §§ 17a, 32a och 34a) i kraft den 2 januari 1996

REGISTER

Översikt

över sakernas behandling

Sak	
nr	rubrik
<i>A. Medlemsförslag/Utskottsförslag/Presidieförslag</i>	
A 1086/k	Medlemsförslag om det nordiska språkliga samarbetet och EU
A 1087/j	Medlemsförslag om översyn av nordisk rättslikhet vid ett närmande till Europa
A 1096/k	Medlemsförslag om nordiska forskningsklustrar på toppnivå inom några få områden
A 1103/m	Medlemsförslag om säkerhetskrav för fartygstrafiken i nordiska territorialvatten
A 1105/m	Medlemsförslag om nordisk ansvar vedrørende den grønlandske fangstkultur
A 1108/m	Medlemsförslag om effektivare nordiska insatser på internationell nivå mot luftföroreningar
A 1109/k	Medlemsförslag om revidering av utdelningsordningen för Nordiska rådets litteratur- resp. musikpris
A 1110/s	Medlemsförslag om utvidgat samarbete mellan de nordiska sjömansmissionerna
A 1111/m	Medlemsförslag om skyddande av Nordens skogar
A 1112/k	Medlemsförslag om de nordiska språken som hemspråk i grundskolan
A 1113/m	Medlemsförslag om ett nordiskt verksamhetsprogram för ett uthålligt jordbruk i syfte att ställa om EU:s jordbrukspolitik
A 1114/j	Udvalgsförslag om det fremtidige nordiske lovgivningssamarbejde
A 1118/s	Medlemsförslag om utbildning av informatörer på narkotikaområdet i Nordens närområden
A 1119/m	Utskottsförslag om regionalt samarbete inom energiområdet
A 1120/p	Presidieförslag om ändring i arbetsordningen för Nordiska rådet
A 1121/b	Utskottsförslag om det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten - budgetutskottets kontrolluppgift
A 1122/j	Udvalgsförslag om ligebehandling af nordiske statsborgere i samarbejde med de nordiske ombudsmænd
<i>B. Ministerrådsförslag</i>	
B 151/b; C 2	Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1996 samt redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet

Tryckt	Behandling	Rek/Internt beslut		Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
259	233	rek 36	897		A 1086/k
264	239			ingen åtgärd	A 1087/j
270	235			ingen åtgärd	A 1096/k
282	215			ingen åtgärd	A 1103/m
287	206			ingen åtgärd	A 1105/m
292	215	rek 33	894		A 1108/m
301	235			ingen åtgärd	A 1109/k
304	244	rek 40	901		A 1110/s
313	195			ingen åtgärd	A 1111/m
315	235	rek 37	898		A 1112/k
324	195			ingen åtgärd	A 1113/m
328	239	rek 38	899		A 1114/j
330	246	rek 41	902		A 1118/s
343	216	rek 34	895		A 1119/m
349	174	ib 7	905		A 1120/p
376	169	rek 27; ib 5	888 903		A 1121/b
403	241	rek 39	900		A 1122/j
645	117	rek 24; rek 25; rek 26	882 884 886		B 151/b; C 2

Sak	
nr	rubrik
B 153/k	Ministerrådsförslag om Ett kommande Norden - Handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete
B 154/m	Ministerrådsförslag om "Handlingsprogram for nordisk jord- og skogbrukssamarbeid 1996 - 2000"
B 155/m	Ministerrådsförslag om förhöjning av Nordiska miljöfinansieringsbolagets (NEFCO) grundkapital
B 156/p	Ministerrådsförslag om institutionsgenomgången
B 157/m	Ministerrådsförslag om samarbete i det arktiska området
<i>C. Berättelser</i>	
C 2; B 151/b	Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet och budgetförslag för 1996
C 5/b	Berättelse från Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse (1994)
C 9/b	Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse (1994)
<i>D. 1994 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer och interna beslut</i>	
15/1994/b	Budgetutskottets kontrolluppgift 1993: regionalpolitisk forskning
18/1994/b	Plan och budget för det nordiska samarbetet 1995
19/1994/b	Budgetutskottets kontrolluppgift: Offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan
Internt beslut	
nr 2/1994/b	Ändring i rådets arbetsordning rörande offentlighetsprincipen
<i>Dokument</i>	
1	Regler för sessionens genomförande
2	Utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse
3	Statsministrarnas redogörelse
<i>E. Frågor (utanför saklistan)</i>	
E 25	Skriftligt spørgsmål til Islands regering vedrørende subsistens under uddannelsen for unge uddannelsessøgende fra Island, der søger faglig uddannelse i Danmark

Tryckt	Behandling	Rek/Internt beslut	Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	s.	nr
			innehåll	
405	228	rek 35	896	B 153/k
467	195	rek 29	890	B 154/m
516	204	rek 30	891	B 155/m
532	179	rek 28	889	B 156/p
619	206	rek 31; rek 32	892 893	B 157/m
645	117	rek 24; 25; 26	882 884; 886	C 2; B 151/b
823	173			till handlingarna C 5/b
842	174	ib 6	904	till handlingarna C 9/b
848	174			slutbehandlad 15/1994/b
851	174			slutbehandlad 18/1994/b
856	174			slutbehandlad 19/1994/b
861	174			ib nr 2/1994/b
865	35			till handlingarna Dok 1
867	35			till handlingarna Dok 2
872	75			till handlingarna Dok 3
863				skriftligt svar E 25

Personregister

(siffrorna hänvisar till sidor)

Andersson, Anna-Karin,
Ungdomens Nordiska Råd

Yttrande:

handlingsplan för nordiskt barn-
och ungdomskultursamarbete:
232

Andersson, Arne, Sv. del. (m)

Vald medlem

Utskottsförslag:

det framtida nordiske lovgiv-
ningssamarbejde: 238
ligebehandling af nordiske
statsborgere: 403

Andersson, Claes, Finl. del. (Vas.)

Regeringsmedlem (vald medlem
till 21 april 1995)

Medlemsförslag:

nordiska forskningsklustrar: 270

Yttrande:

ministerrådets budgetförslag för
1996 samt redogörelse för
planerna för samarbetet: 160

Andersson, Janina, Finl. del.

(Vihr.)

Vald medlem

Medlemsförslag:

skydd av Nordens skogar: 313
nordiska språken som hemspråk
i grundskolan: 315
verksamhetsprogram för ett
uthålligt jordbruk: 324

Yttranden:

ministerrådets budgetförslag för
1996 samt redogörelse för
planerna för samarbetet: 158
handlingsprogram för nordiskt
jord- och skogsbrukssamarbete

1996-2000; skydd av Nordens
skogar; nordiskt verksamhets-
program för ett uthålligt jord-
bruk: 203

Andersson, Marianne, Sv. del. (c)

Suppleant

Medlemsförslag:

språkliga samarbetet och EU:
259

utvidgat samarbete mellan sjö-
mansmissionerna: 304

Angelsen, Peter, Norges del. (Sp)

Vald medlem

Utskottsförslag:

nordiska samarbetets förankring
i parlamenten: 376

Yttranden:

ministerrådets budgetförslag för
1996 samt redogörelse för
planerna för samarbetet: 119
institutionsgenomgången: 189

Auken, Svend, Danm. del. (S)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

miljöutskottets allmänna debatt:
191

förhöjning av Nordiska miljö-
finansieringsbolagets grund-
kapital: 204

Aula, Maria Kaisa, Finl. del.

(Kesk.)

Suppleant

Medlemsförslag:

nordiska forskningsklustrar: 270

Bakholt, Børge, Danm. del. (S)

Vald medlem

Utskottsförslag:

nordiska samarbetets förankring
i parlamenten: 376

Bennedsen, Dorte, Danm. del. (S)

Vald medlem

Presidieförslag:

ändring i arbetsordningen för
Nordiska rådet: 349

Yttranden:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 42
institutionsgenomgången: 182

Berge, Gunnar, Norges del. (A)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

ministerrådets budgetförslag för
1996 samt redogörelse för
planerna för samarbetet: 154

Björkenheim, Rose-Marie, Finl.

del. (Kesk.)

Vald medlem till 5 april 1995

Medlemsförslag:

nordiska forskningsklustrar: 270

Bohlin, Sinikka, Sv. del. (s)

Vald medlem

Yttranden:

handlingsprogram för nordiskt
jord- och skogsbrukssamarbete
1996-2000; skydd av Nordens
skogar; nordiskt verksamhets-
program för ett uthålligt jord-
bruk: 196, 201

Bondevik, Kjell Magne, Norges

del. (KrF)

Vald medlem

Utskottsförslag:

nordiska samarbetets förankring
i parlamenten: 376

Yttranden:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 111
ministerrådets budgetförslag för
1996 samt redogörelse för
planerna för samarbetet: 147,
148

Brundtland, Gro Harlem, Norges
del. (A)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

statsministrarnas redogörelse:
85, 88, 89

Brusgaard, Aage, Danm. del. (FP)

Vald medlem

Yttrande:

institutionsgenomgången: 186

Carlsson, Ingvar, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

statsministrarnas redogörelse:
90, 92, 93

Chaffey, Paul, Norges del. (SV)

Vald medlem

Utskottsförslag:

regionalt samarbete inom
energiområdet: 343

Yttranden:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 62, 107
regionalt samarbete inom
energiområdet 219, 220:

Dale, John, Norges del. (Sp)

Vald medlem

Yttrande:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 106

Dalheim, Erik, Norges del. (A)

Vald medlem

Utskottsförslag:

nordiska samarbetets förankring
i parlamenten: 376

Yttranden:

ministerrådets budgetförslag för
1996 samt redogörelse för
planerna för samarbetet: 124
nordiska samarbetets förankring
i parlamenten: 170

Davidson, Inger, Sv. del. (kds)

Suppleant

Medlemsförslag:

revidering av utdelningsord-
ningen för rådets musik- och
litteraturpris: 301
utvidgat samarbete mellan sjö-
mansmissionerna: 304

Dørum, Anneliese, Norges del.

(A)

Vald medlem

Yttrande:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 114

Egede, Kaj, Grønl. del. (Si)

Vald medlem till 5 oktober 1995

Medlemsförslag:

nordisk ansvar vedr. den grøn-
landske fangstkultur: 287

Eidesgaard, Jóannes, Færøernes

del. (Jvfl)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 93
ändring i arbetsordningen för
Nordiska rådet: 176, 178

Engell, Hans, Danm. del. (KF)

Vald medlem

Yttrande:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 46

Enggaard, Knud, Danm. del. (V)

Vald medlem

Presidieförslag:

ändring i arbetsordningen för
Nordiska rådet: 349

Yttranden:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 45, 49
institutionsgenomgången: 180
blivande rådspresidentens tack-
och avslutningstal: 252

Eriksson, Anders, Ålands del.

(ÅC)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

miljöutskottets allmänna debatt:
194

Erland, Olof, Ålands del. (lib)

Suppleant till 10 november 1995

Utskottsförslag:

nordiska samarbetets förankring
i parlamenten: 376

Yttrande:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 110

Erlandsson, Ragnar, Ålands del.

(ÅC)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 69

Faldet, Eirin, Norges del. (A)

Vald medlem

Utskottsförslag:

det fremtidige nordiske lovgiv-
ningssamarbejde: 328
ligebehandling af nordiske
statsborgere: 403

Yttrande:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 104

Flodin, May, Ålands del. (ÅS)

Vald medlem till 31 oktober 1995

Medlemsförslag:

utvidgat samarbete mellan sjö-
mansmissionerna: 304

Frøiland, Ranveig, Norges del.

(A)

Vald medlem

Utskottsförslag:

regionalt samarbete inom
energiområdet: 343

Yttrande:

förhöjning av Nordiska miljö-
finansieringsbolagets grund-
kapital: 204

Geir H. Haarde, Isl. del. (Sj.)

Vald medlem

Presidieförslag:

ändring i arbetsordningen för
Nordiska rådet: 403

Yttranden:

sessionens öppningsanförande:
33

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 40

ändring i arbetsordningen för
Nordiska rådet: 175, 177

arktiskt samarbete; nordisk an-
svar vedr. den grönländske
fangstkultur: 211

sessionens avslutnings-
anförande: 253

Godal, Bjørn Tore, Norges del.

(A)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 55, 57, 58

Gottlieb, Jette, Danm. del. (EL)

Vald medlem

Utskottsförslag:

ligebehandling af nordiske
statsborgere: 403

Yttranden:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 49, 116

statsministrarnas redogörelse: 88

Glerup, Martin, Danm. del. (S)

Vald medlem

Utskottsförslag:

regionalt samarbete inom
energiområdet: 343

Grønver, Jonna, Danm. del. (V)

Vald medlem

Yttranden:

ministerrådets budgetförslag för
1996 samt redogörelse för
planerna för samarbetet: 138
kulturutskottets allmänna
debatt: 225

Guðmundur Árni Stefánsson, Isl.

del. (A)

Vald medlem

Yttranden:

ministerrådets budgetförslag för
1996 samt redogörelse för
planerna för samarbetet: 139
socialutskottets allmänna debatt:
242

Guðmundur Bjarnason, Isl. del.

(F)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

handlingsprogram för nordiskt
jord- och skogsbrukssamarbete
1996-2000; skydd av Nordens
skogar; nordiskt verksamhets-
program för ett uthålligt jord-
bruk: 198

Guttormsen, Ulf, Norges del. (A)
Vald medlem

Utskottsförslag:

det framtida nordiska lovgivnings-samarbejdet: 328

ligebehandling af nordiske statsborgere: 403

Yttrande:

handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000; skydd av Nordens skogar; nordiskt verksamhetsprogram för ett uthålligt jordbruk: 201

Haavisto, Pekka, Finl. del. (Vihr.)
Regeringsrepresentant

Yttrande:

miljöutskottets allmänna debatt: 193

Halldór Ásgrímsson, Isl. del. (F)
Regeringsrepresentant (vald medlem till 23 april 1995)

Yttrande:

utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: 64

Halonon, Tarja, Finl. del. (SDP)
Regeringsrepresentant

Yttrande:

utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: 58

Hansen, Søren, Danm. del. (S)
Vald medlem

Skriftlig fråga:

utbildningsstöd till studerande från Island: 863

Hassi, Satu, Finl. del. (Vihr.)
Vald medlem till 24 mars 1995

Medlemsförslag:

nordiska forskningsklustrar: 270
säkerhetskrav för fartygs-
trafiken: 282

insatser på internationell nivå
mot luftföroreningar: 292

revidering av utdelningsordningen för rådets musik- och litteraturpris: 301

Heinonen, Olle-Pekka, Finl. del. (Kok.)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

ministerrådets budgetförslag för 1996 samt redogörelse för planerna för samarbetet: 153

Heister, Chris, Sv. del. (m)

Vald medlem

Yttranden:

regionalt samarbete inom energiområdet: 217, 219, 220

Hellström, Mats, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

ministerrådets budgetförslag för 1996 samt redogörelse för planerna för samarbetet: 145, 147, 148

Hilden, Jytte, Danm. del. (S)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete: 231

Hjelm-Wallén, Lena, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: 52

Hjörleifur Guttormsson, Isl. del. (Ab)

Vald medlem

Presidieförslag:

ändring i arbetsordningen för Nordiska rådet: 349

Yttranden:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 105
ministerrådets budgetförslag för
1996 samt redogörelse för
planerna för samarbetet: 163

Hovmand, Svend Erik, Danm.
del. (V)

Vald medlem

Utskottsförslag:

det framtida nordiske lovgiv-
ningssamarbejde: 328

Hurskainen, Sinikka, Finl. del.
(SDP)

Vald medlem

Medlemsförslag/Utskottsförslag:

nordiska forskningsklustrar: 270
revidering av utdelningsord-
ningen för rådets musik- och
litteraturpris: 301
utvidgat samarbete mellan sjö-
mansmissionerna: 304
det framtida nordiske lovgiv-
ningssamarbejde: 328
ligebehandling af nordiske
statsborgere: 403

Yttrande:

det framtida nordiske lovgiv-
ningssamarbejde; oversyn av
nordisk rettslikhet vid ett när-
mande till Europa: 240

Hyssälä, Liisa, Finl. del. (SDP)

Vald medlem

Medlemsförslag:

nordiska språken som hemspråk
i grundskolan: 315

Håkansson, Per Olof, Sv. del. (s)

Vald medlem

Presidieförslag:

ändring i arbetsordningen för
Nordiska rådet: 349

Haarstad, Ragnhild Queseth,

Norges del. (Sp)

Vald medlem

Utskottsförslag:

regionalt samarbete inom
energiområdet: 343

Yttranden:

ministerrådets budgetförslag för
1996 samt redogörelse för
planerna för samarbetet: 151
arktiskt samarbete; nordisk an-
svar vedr. den grønlandske
fangstkultur: 207

Israelsson, Margareta, Sv. del. (s)

Vald medlem (suppleant till
8 november 1995)

Utskottsförslag:

nordiska samarbetets förankring
i parlamenten: 376

Jagland, Thorbjörn, Norges del.

(A)

Vald medlem

Yttranden:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 60, 62, 63, 64

Jakobsen, Johan J., Norges del.

(Sp)

Vald medlem

Utskottsförslag:

det framtida nordiske lovgiv-
ningssamarbejde: 328
ligebehandling af nordiske
statsborgere: 403

Yttranden:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 63, 71
ministerrådets budgetförslag för
1996 samt redogörelse för
planerna för samarbetet: 140
juridiska utskottets allmänna
debatt: 237

- Jelved, Marianne**, Danm. del. (RV)
 Regeringsrepresentant
Yttranden:
 ministerrådets budgetförslag för 1996 samt redogörelse för planerna för samarbetet: 122, 164
 institutionsgenomgången: 181
 arktiskt samarbete; nordisk ansvar vedr. den grönländske fangstkultur: 209
- Johansen, Lars Emil**, Grönlands del. (Si)
 Regeringsrepresentant
Yttrande:
 utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: 66
- Johansson, Anita**, Sv. del. (s)
 Vald medlem
Yttranden:
 ekonomiska utskottets allmänna debatt: 220, 223
- Johansson, Barbro**, Sv. del. (mp)
 Suppleant
Yttrande:
 arktiskt samarbete; nordisk ansvar vedr. den grönländske fangstkultur: 212
- Johansson, Olof**, Sv. del. (c)
 Vald medlem
Utskottsförslag:
 regionalt samarbete inom energiområdet: 343
Yttranden:
 ministerrådets budgetförslag för 1996 samt redogörelse för planerna för samarbetet: 133
 handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000; skydd av Nordens skog; nordiskt verksamhets-
- program för ett uthålligt jordbruk: 203
 regionalt samarbete inom energiområdet: 216, 218, 219
- Jonsson, Elver**, Sv. del. (fp)
 Vald medlem
Medlemsförslag/Presidieförslag:
 säkerhetskrav för fartygs- trafiken: 282
 ändring i arbetsordningen för Nordiska rådet: 349
Yttrande:
 utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: 95
- Järvilahti, Timo**, Finl. del. (Kesk.)
 Vald medlem till 24 mars 1995
Medlemsförslag:
 nordiska forskningsklustrar: 270
 säkerhetskrav för fartygs- trafiken: 282
- Kaarilahti, Marjut**, Finl. del. (Kok.)
 Suppleant
Utskottsförslag:
 regionalt samarbete inom energiområdet: 343
- Kautto, Tarja**, Finl. del. (SDP)
 Vald medlem (suppleant till 24 mars 1995)
Medlemsförslag/Utskottsförslag:
 nordiska forskningsklustrar: 270
 regionalt samarbete inom energiområdet: 343
- Koch, Inger**, Sv. del. (m)
 Vald medlem
Utskottsförslag:
 nordiska samarbetets förankring i parlamenten: 376
Yttranden:
 utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: 68

ministerrådets budgetförslag för 1996 samt redogörelse för planerna för samarbetet: 127

Korhonen, Riitta, Finl. del. (Kok.)

Suppleant

Utskottsförslag:

det framtida nordiske lovgivningssamarbejde: 328

Korteniemi, Ossi, Finl. del.

(Kesk.)

Medlemsförslag/Utskottsförslag:

nordiska språken som hemspråk i grundskolan: 315

nordiska samarbetets förankring i parlamenten: 376

Yttranden:

ministerrådets budgetförslag för 1996 samt redogörelse för planerna för samarbetet: 156

nordiska samarbetets förankring i parlamenten: 171

Lapintie, Annika, Finl. del. (Vas.)

Suppleant

Medlemsförslag:

nordiska språken som hemspråk i grundskolan: 315

Larsen, Berit Brørby, Norges del.

(A)

Vald medlem

Yttrande:

ministerrådets budgetförslag för 1996 samt redogörelse för planerna för samarbetet: 132

Lenmarker, Göran, Sv. del. (m)

Suppleant

Utskottsförslag:

regionalt samarbete inom energiområdet: 343

Lian, Karin, Norges del. (A)

Vald medlem

Medlemsförslag/Presidieförslag:

nordiska forskningsklustrar: 270

ändring i arbetsordningen för

Nordiska rådet: 349

Yttranden:

handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete:

229

nordiska språkliga samarbetet

och EU: 233

Lilletun, Jon, Norges del. (KrF)

Suppleant

Medlemsförslag:

utvidgat samarbete mellan sjömansmissionerna: 304

Louvo, Anna-Kaarina, Finl. del.

(Kok.)

Vald medlem till 24 mars 1995

Medlemsförslag:

nordiska forskningsklustrar: 270

Lunde, Kjellbjørg, Norges del.

(SV)

Vald medlem

Yttranden:

utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse och debatt: 63

statsministrarnas redogörelse:

83, 84, 89

ministerrådets budgetförslag för

1996 samt redogörelse för

planerna för samarbetet: 129

institutionsgenomgången: 188

Löv, Pehr, Finl. del. (SFP)

Vald medlem

Yttrande:

ministerrådets budgetförslag för

1996 samt redogörelse för

planerna för samarbetet: 162

Magga, Ole Henrik, Sametinget

Norge

Sametingens representant

Yttrande:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 101

Manninen, Hannes, Finl. del.

(Kesk.)

Vald medlem

Utskottsförslag:

det framtida nordiska lovgiv-
ningssamarbetet: 328
ligebehandling af nordiska
statsborgere: 403

Metsämäki, Lauri, Finl. del.

(SDP)

Vald medlem till 24 mars 1995

Medlemsförslag:

nordiska forskningsklustrar: 270

Mikaelsson, Maggi, Sv. del. (v)

Vald medlem

Utskottsförslag:

det framtida nordiska lovgiv-
ningssamarbetet: 328
ligebehandling af nordiska
statsborgere: 403

Yttranden:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 57, 58

handlingsprogram för nordiskt
jord- och skogsbrukssamarbete
1996-2000; skydd av Nordens
skogar; nordiskt verksamhets-
program för ett uthålligt jord-
bruk: 200, 201

Moilanen, Eeva-Liisa, Finl. del.

(SKL)

Vald medlem till 24 mars 1995

Medlemsförslag:

nordiska forskningsklustrar: 270
revidering av utdelningsord-
ningen för rådets musik- och
litteraturpris: 301
utvidgat samarbete mellan sjö-
mansmissionerna: 304

Motzfeldt, Jonathan, Grönl. del.

(Si)

Vald medlem

Yttranden:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 97

ministerrådets budgetförslag för
1996 samt redogörelse för
planerna för samarbetet: 161
ändring i arbetsordningen för
Nordiska rådet: 178

Mäki-Hakola, Pentti, Finl. del.

(Kok.)

Suppleant till 24 mars 1995

Medlemsförslag:

nordiska forskningsklustrar: 270

Nordman, Håkan, Finl. del. (SFP)Suppleant (vald medlem till
24 mars 1995)*Medlemsförslag:*

nordiska forskningsklustrar: 270
revidering av utdelningsord-
ningen för rådets musik- och
litteraturpris: 301
utvidgat samarbete mellan sjö-
mansmissionerna: 304

Norrback, Ole, Finl. del. (SFP)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

statsministrarnas redogörelse: 75
ministerrådets budgetförslag för
1996 samt redogörelse för
planerna för samarbetet: 131
ekonomiska utskottets allmänna
debatt: 222, 223

Nyby, Mats, Finl. del. (SDP)

Vald medlem

Medlemsförslag/Presidieförslag:

nordiska forskningsklustrar: 270
ändring i arbetsordningen för
Nordiska rådet: 349

Yttrande:

ministerrådets budgetförslag för 1996 samt redogörelse för planerna för samarbetet: 150

Nyhage, Hans, Sv. del. (m)

Vald medlem till 4 oktober 1994

Medlemsförslag:

översyn av nordisk rättslikhet vid ett närmande till Europa: 264

Ojala, Outi, Finl. del. (Vas.)

Vald medlem (suppleant till 24 mars 1995)

Utskottsförslag:

nordiska samarbetets förankring i parlamenten: 376

Yttranden:

välkomstanförande: 31
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: 50
ministerrådets budgetförslag för 1996 samt redogörelse för planerna för samarbetet: 135

Oscarsson, Berit, Sv. del. (s)

Vald medlem

Yttranden:

ministerrådets budgetförslag för 1996 samt redogörelse för planerna för samarbetet: 141
kulturutskottets allmänna debatt: 223

Peschardt, Vibeke, Danm. del. (S)

Vald medlem

Utskottsförslag:

det framtida nordiske lovgivningssamarbejde: 328
ligebehandling af nordiske statsborgere: 403

Yttrande:

ligebehandling af nordiske statsborgere: 242

Petersen, Jan, Norges del. (H)

Suppleant

Yttrande:

utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: 98

Petersen, Marita, Færøernes del.

(Jvfl)

Vald medlem

Utskottsförslag:

regionalt samarbete inom energiområdet: 343

Yttrande:

ändring i arbetsordningen för Nordiska rådet: 177

Petersen, Niels Helveg, Danm.

del. (RV)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse: 35

Prusti, Riitta, Finl. del. (SDP)

Suppleant

Yttrande:

institutionsgenomgången: 184

Puisto, Virpa, Finl. del. (SDP)

Vald medlem

Medlemsförslag:

nordiska forskningsklustrar: 270
nordiska språken som hemspråk i grundskolan: 315

Ranta-Muotio, Aulis, Finl. del.

(Kesk.)

Suppleant

Medlemsförslag:

nordiska språken som hemspråk i grundskolan: 315

Rasmussen, Poul Nyrup, Danm.

del. (S)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

statsministrarnas redogörelse:
81, 84, 85

Riihijärvi, Heikki, Finl. del. (SR)

Suppleant till 24 mars 1995

Medlemsförslag:

nordiska forskningsklustrar: 270
säkerhetskrav för fartygs-
trafiken: 282

revidering av utdelningsord-
ningen för rådets musik- och
litteraturpris: 301

utvidgat samarbete mellan sjö-
mansmissionerna: 304

Rossi, Markku, Finl. del. (Kesk.)

Vald medlem till 24 mars 1995

Medlemsförslag:

nordiska forskningsklustrar: 270
säkerhetskrav för fartygs-
trafiken: 282

revidering av utdelningsord-
ningen för rådets musik- och
litteraturpris: 301

utvidgat samarbete mellan sjö-
mansmissionerna: 304

Saastamoinen, Riitta, Finl. del.

(Kok.)

Vald medlem till 24 mars 1995

Medlemsförslag:

nordiska forskningsklustrar: 270

Salmén, Olof, Ålands del. (ÅC)

Vald medlem

Medlemsförslag/Utskottsförslag:

revidering av utdelningsord-
ningen för rådets musik- och
litteraturpris: 301

regionalt samarbete inom
energiområdet: 343

Yttranden:

ministerrådets budgetförslag för
1996 samt redogörelse för
planerna för samarbetet: 149

institutionsgenomgången: 183

miljöutskottets allmänna debatt:
190

handlingsprogram för nordiskt
jord- och skogsbrukssamarbete
1996-2000; skydd av Nordens
skogar; nordiskt verksamhets-
program för ett uthålligt jord-
bruk: 203

Samuelsson, Marianne, Sv. del.

(mp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

insatser på internationell nivå
mot luftföroreningar: 292

skydd av Nordens skogar: 313

verksamhetsprogram för ett
uthålligt jordbruk: 324

Sasi, Kimmo, Finl. del. (Kok.)

Vald medlem

Presidieförslag:

ändring i arbetsordningen för
Nordiska rådet: 349

Yttranden:

statsministrarnas redogörelse:
92, 93

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 102

nordiska samarbetets förankring
i parlamenten: 172

institutionsgenomgången: 187

Sigríður Anna Þórðardóttir, Isl.

del. (Sj.)

Vald medlem

Yttranden:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 113

kulturutskottets allmänna
debatt: 227

nordiska språken som hemspråk
i grundskolan: 236

Siv Friðleifsdóttir, Isl. del. (F)

Vald medlem

Utskottsförslag:

nordiska samarbetets förankring
i parlamenten: 376

Yttranden:

ministerrådets budgetförslag för
1996 samt redogörelse för
planerna för samarbetet: 125
arktiskt samarbete; nordisk an-
svar vedr. den grönländske
fangstkultur: 212

Solie, Solveig, Norges del. (KrF)

Vald medlem

Yttrande:

utvidgat samarbete mellan sjö-
mansmissionerna: 244

Steenholdt, Otto, Grönl. del. (At)

Vald medlem

Yttranden:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 109
kulturutskottets allmänna
debatt: 226

Strömberg, Håkan, Sv. del. (s)

Suppleant

Utskottsförslag:

regionalt samarbete inom
energiområdet: 343
nordiska samarbetets förankring
i parlamenten: 376

Sturla Böðvarsson, Isl. del. (Sj.)

Vald medlem

Utskottsförslag:

regionalt samarbete inom
energiområdet: 343

Svanholt, Anni, Danm. del. (SF)

Suppleant

Utskottsförslag:

regionalt samarbete inom
energiområdet: 343

Svensson, Alf, Sv. del. (kds)

Regeringsrepresentant

Medlemsförslag:

revidering av utdelningsord-
ningen för rådets musik- och
litteraturpris: 301
utvidgat samarbete mellan sjö-
mansmissionerna: 304

Yttrande:

utrikes- och säkerhetspolitisk
debatt: 115

Svensson, Nils T. Sveriges del. (s)

Vald medlem

Medlemsförslag/Utskottsförslag:

nordiska forskningsklustrar: 270

Svensson, Sten, Sv. del. (m)

Vald medlem

Medlemsförslag:

översyn av nordisk rättslikhet
vid ett närmande till Europa:
264
nordiska språken som hemspråk
i grundskolan: 315
utbildning av narkotikainforma-
törer i närområdena: 330

Yttrande:

utbildning av narkotikainforma-
törer i närområdena: 246

Sörestedt, Birthe, Sv. del. (s)

Vald medlem

Utskottsförslag:

det framtidige nordiske lovgiv-
ningssamarbejede: 328
ligebehandling af nordiske
statsborgere: 403

Takkula, Hannu, Finl. del.

(Kesk.)

Suppleant

Medlemsförslag:

nordiska språken som hemspråk
i grundskolan: 315

Talleraas, Anders, Norges del.

(H)

Vald medlem

Presidieförslag:

ändring i arbetsordningen för

Nordiska rådet: 349

Yttrande:

ministerrådets budgetförslag för

1996 samt redogörelse för

planerna för samarbetet: 144

Tuomioja, Erkki, Finl. del. (SDP)

Vald medlem

Yttrande:

utrikes- och säkerhetspolitisk

debatt: 53

Turunen, Eeva, Finl. del. (Kok.)

Vald medlem till 24 mars 1995

Medlemsförslag:

språkliga samarbetet och EU:

259

nordiska forskningsklustrar: 270

revidering av utdelningsord-

ningen för rådets musik- och

litteraturpris: 301

Uosukainen, Riitta, Finl. del.

(Kok.)

Representant för de nordiska

talmännen

Yttrande:

ministerrådets budgetförslag för

1996 samt redogörelse för

planerna för samarbetet: 143

Valgerður Sverrisdóttir, Isl. del.

(F)

Vald medlem

Utskottsförslag:

det fremtidige nordiske lovgiv-

ningssamarbejde: 328

Yttrande:

utrikes- och säkerhetspolitisk

debatt: 100

Virrankoski, Kyösti, Finl. del.

(Kesk.)

Vald medlem till 24 mars 1995

Medlemsförslag:

nordiska forskningsklustrar: 270

Wahlström, Jarmo, Finl. del.

(Vas.)

Vald medlem

Medlemsförslag:

nordiska språken som hemspråk

i grundskolan: 315

Åhrén, Ingvar, Sametinget,

Sverige

Sametingens representant

Yttrande:

arktiskt samarbete; nordisk an-

svär vedr. den grönländske

fangstkultur: 214

Ämnesregister

(De kursiverade siffrorna är sakbeteckningar. Övriga siffror hänvisar till sidor. Betr. sakernas behandling i övrigt, se Översikten på s. 941-945.)

Arbetsprogram: se Handlingsplan /
-program

Arbetsordning, Nordiska rådets: 928

ändring i: *A 1120/p*, 349

ändring rörande offentlighets-
principen: *internt beslut*

nr 2/1994/b, 861

Arktis, samarbete i området: *B 157/m*,
619

Baltikum: se Närområden

Barn- och ungdomskultur, handlings-
plan för samarbetet: *B 153/k*, 405

Budget

ministerrådets, för 1995:

D 18/1994/b, 851

ministerrådets plan och förslag för
1996: *B 151/b*; *C 2*, 645

Budgetutskottet(s) kontrolluppgift
nordiska samarbetets förankring i
parlamenten: *A 1121/b*, 376

offentlighetsprincipen:

D 19/1994/b, 856

regionalpolitisk forskning:

D 15/1994/b, 848

Droger: se Narkotika

Energiområdet, regionalt samarbete:

A 1119/m, 343

EU(s)

jordbrukspolitik, nordiskt
verksamhetsprogram, i syfte

att ställa om: *A 1113/m*, 324

och nordiska språkliga

samarbetet: *A 1086/k*, 259

Europa: se även EU

nordisk rättslikhet vid ett

närmande, översyn av: *A 1087/j*,
264

**Fartygstrafiken i nordiska territorial-
vatten, säkerhetskrav:** *A 1103/m*, 282

Forskning(s)

klustrar på toppnivå: *A 1096/k*, 270

regionalpolitisk: *D 15/1994/b*,
848

Fråga, skriftlig, till Islands

regering: *E 25*, 863

Fångstkultur, nordiskt ansvar

rörande grönländsk: *A 1105/m*,
287

Föreningar, luft-, insatser på

internationell nivå: *A 1108/m*,
292

Förtroendeposter, Nordiska rådets,

val till: 248

**Grönländsk fångstkultur, nordiskt
ansvar:** *A 1105/m*, 287

Handlingsplan (-program): se även

Verksamhetsprogram

barn- och ungdomskultursam-
arbetet: *B 153/k*, 405

- jord- och skogsbrukssamarbetet
1996-2000: *B 154/m, 467*
- Hemspråk i grundskolan, de nordiska språken: *A 1112/k, 315*
- I**nformatörer på narkotikaområdet, utbildning av: *A 1118/s, 330*
Institutionsgenomgången, och rapporten *Nordisk nytte, B 156/p, 532*
- J**ordbruk
uthålligt, nordiskt verksamhetsprogram: *A 1113/m, 324*
och skogsbruk, handlingsprogram 1996-2000: *B 154/m, 467*
- K**ontrolluppgift, budgetutskottets nordiska samarbetets förankring i parlamenten: *A 1121/b, 376*
offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan: *D 19/1994/b, 856*
regionalpolitisk forskning: *D 15/1994/b, 848*
Kraftsamarbejde: se Energi
Kultur
barn- och ungdoms-, handlingsplan för samarbetet: *B 153/k, 405*
fonden, berättelse: *C 5/b, 823*
- L**agstiftningssamarbete, det framtida nordiska: *A 1114/j, 328*
Lige: se Lika
Likabehandling av nordiska medborgare, i samarbete med ombudsmännen; *A 1122/j, 403*
Litteraturpris, Nordiska rådets revidering av utdelningsordningen: *A 1109/k, 301*
Lov: se Lag
Luftföroreningar, insatser på internationell nivå: *A 1108/m, 292*
- M**edborgare likabehandling av nordiska, i samarbete med ombudsmännen: *A 1122/j, 403*
Miljöfinansieringsbolaget, Nordiska (NEFCO), förhöjt grundkapital: *B 155/m, 516*
Miljöpris, och naturpris, Nordiska rådets, utdelning av priset: 923
Musikpris, Nordiska rådets, revidering av utdelningsordningen: *A 1109/k, 301*
- N**arkotika, utbildning av informatörer på området, i närområdena: *A 1118/s, 330*
Natur- och miljöpris, Nordiska rådets, utdelning av priset: 923
NEFCO: se Nordiska miljöfinansieringsbolaget
Norden(s)
närområden, utbildning av informatörer på narkotikaområdet: *A 1118/s, 330*
Nordisk nytte (institutionsgenomgången): *B 156/p, 532*
Nordisk(a)
rättslikhet vid ett närmande till Europa, översyn av: *A 1087/j, 264*
territorialvatten, säkerhetskrav för fartygstrafiken: *A 1103/m, 282*
Nordiska kulturfonden, berättelse: *C 5/b, 823*
Nordiska miljöfinansieringsbolaget (NEFCO), förhöjt grundkapital: *B 155/m, 516*
Nordiska ministerrådet(s)
plan och budget för 1995: *D 18/1994/b, 851*
plan och budget för 1996: *B 151/b, C 2, 645*
Nordiska rådet(s)

- arbetsordning: 928
 ändring i: *A 1120/p*, 349
 ändring rörande
 offentlighetsprincipen: *internt beslut nr 2/1994/p*, 861
 bokslut och revisionsberättelse:
 C 9/b, 842
 förtroendeposter, val till: 248
 litteraturpris och musikpris,
 revidering av
 utdelningsordningen: *A 1109/k*,
 301
 Nordiska rådets 47:e session
 arbetsutskott: 911
 avslutningsanförande, presiden-
 tens: 253
 berättelser (C-saker): 645
 beslut: 879
 ekonomiska utskottets allmänna
 debatt: 220
 europautskottet, val: 250
 godkännande av protokollen: 255
 interna beslut: 255
 juridiska utskottets allmänna
 debatt: 237
 kallelse till: 7
 kontrollkommittén, val till: 251
 kulturutskottets allmänna debatt:
 223
 meddelanden om rekommenda-
 tioner (D-saker): 848
 medlems-/presidie-/utskotts-
 förslag: (A-saker): 259
 medlemslista vid: 8
 miljöutskottets allmänna debatt:
 190
 ministerrådsförslag (B-saker): 405
 natur- och miljöprisutdelning: 923
 nordenutskottet: val till: 249
 närområdesutskottet, val till: 250
 personregister: 946
 presidie-/medlems-/utskotts-
 förslag (A-saker): 259
 presidiesekretariat: 915
 presidium: 911
 val: 248
 protokoll vid: 29
 regeringsrepresentanter och valda
 medlemmar: 8
 regler för sessionens genomfö-
 rande: *Dokument 1*, 865
 rekommendationer: 882
 sakkunniga: 917
 saklista: 23
 sekretariat: 914
 sessionsdeltagare: 912
 sessionssal, placering av
 regeringsrepresentanter och
 rådsmedlemmar: 963
 socialutskottets allmänna debatt:
 242
 statsministrarnas redogörelse:
 Dokument 3, 872
 särskilt inbjudna: 912
 utrikes- och säkerhetspolitisk
 redogörelse: *Dokument 2*, 867
 utskotts-/medlems-/presidieför-
 slag (A-saker): 259
 val av förtroendeposter: 248
 val av president och presidium:
 248
 välkomstanförande: 31
 öppningsanförande, presidentens:
 33
 översikt över antagna rekomen-
 dationer och yttranden: 881
 översikt över sessionen: 28
 övriga beslut: 907
 Nordiska rådets litteratur- resp.
 musikpris, revidering av utdel-
 ningsordningen: *A 1109/k*, 301
 Nordiska rådets natur- och miljöpris
 utdelning av priset: 923
 Nordiskt samarbete
 förankring i nordiska parlamen-
 ten: *A 1121/b*, 376
 plan och budget för 1995:
 D 18/1994/b, 851
 plan och budget för 1996:
 B 151/b; *C 2*, 645
 Närområden, utbildning av
 narkotikainformatörer i: *A 1118/s*,
 330

Offentlighetsprincipen i nordiska
samarbetsorgan: *D 19/1994/b*, 856

Personregister: 946
Plan och budget för nordiska samar-
betet
för 1995: *D 18/1994/b*, 85
för 1996: *B 151/b*; *C 2*, 645

Regionalsamarbete, inom energi-
området: *A 1119/m*, 343
Rättslikhet, nordisk, vid ett närmande
till Europa, översyn av: *A 1087/j*, 264

Samarbete(t)
arktiskt: *B 157/m*, 619
barn- och ungdomskultur,
handlingsplan: *B 153/k*, 405
energiområdet, regional-:
A 1119/m, 343
jord- och skogsbruk, handlings-
program för 1996-2000: *B 154/m*,
467
lagstiftnings-, det framtida nor-
diska: *A 1114/j*, 328
det nordiska, förankring i
parlamenten: *A 1121/b*, 376
Samarbetsorganisationer, nordiska,
genomgång av: *B 156/p*, 532
Samarbetsprogram/-plan: se *H*and-
lingsprogram/-plan
Sessionens genomförande, regler för:
Dokument 1, 865
Sjömansmissionerna, utvidgat sam-
arbete: *A 1110/s*, 304
Skogar, skyddande av Nordens:
A 1111/m, 313
Skogsbruk, handlingsprogram för
samarbetet 1996-2000: *B 154/m*, 467
Språken, de nordiska, som hemspråk
i grundskolan, *A 1112/k*, 315

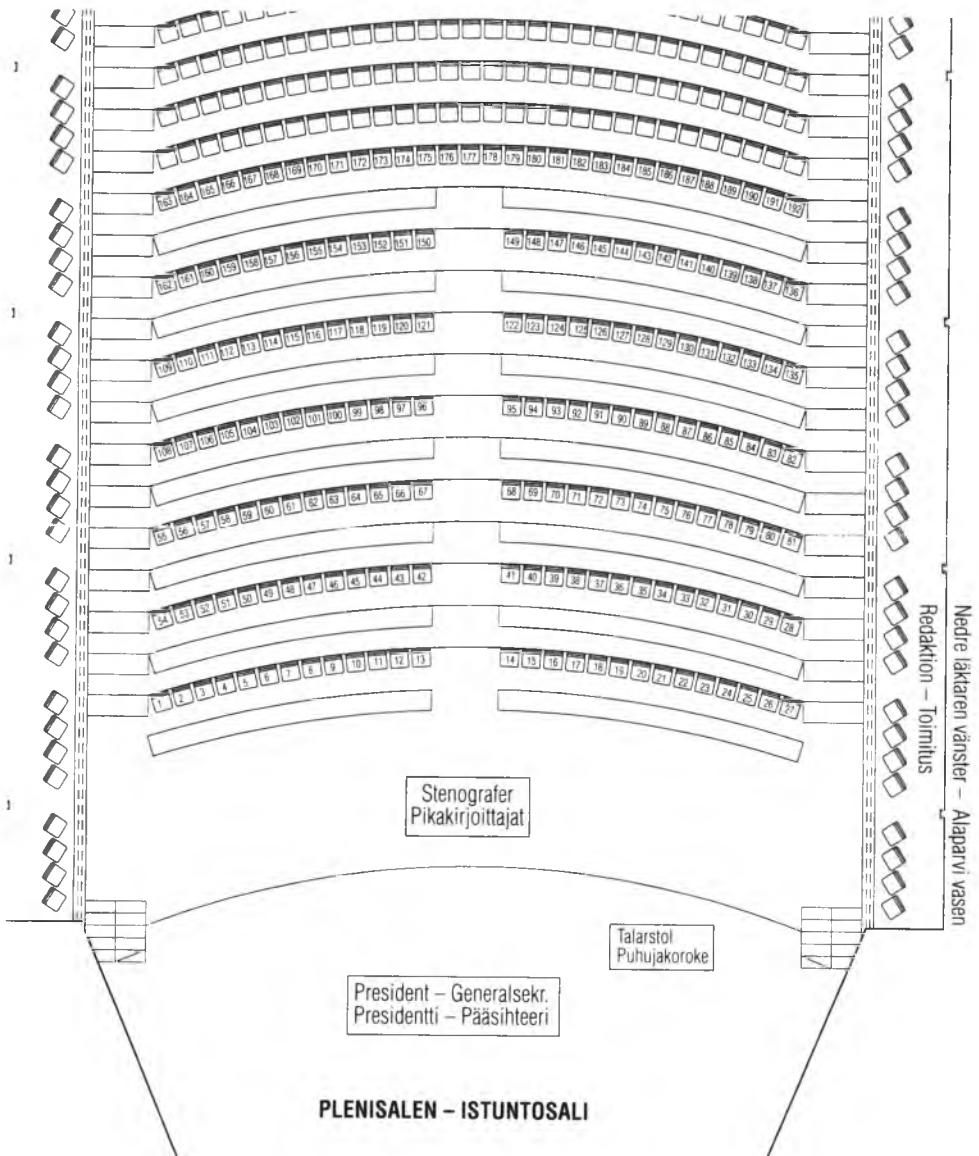
Språkliga samarbetet och EU:
A 1086/k, 259
Statsborgere: se *M*edborgare
Statsministrarnas redogörelse: *Doku-*
ment 3, 872
Säkerhet(s)
krav för fartygstrafiken i nordiska
territorialvatten: *A 1103/m*, 282
och utrikespolitisk redogörelse:
Dokument 2, 867

Uddannelse: se *U*tbildning
Ungdomskultur, och barn-, hand-
lingsplan för samarbetet: *B 153/k*,
405
Utbildning(s)
av narkotikainformatörer i närom-
rådena: *A 1118/s*, 330
stöd, under studietiden, till unga
sökande från Island: *E 25*, 863

Val till Nordiska rådets förtroende-
poster: 248
Verksamhetsprogram: se även
Handlingsplan/-program
för ett uthålligt jordbruk:
A 1113/m. 324

Økologi: se *M*iljö
Översikt över sakernas behandling:
941

Regeringsrepresentanternas och rådsmedlemmarnas placering i sessionssalen

Regeringsrepresentanter - Hallitusten edustajat

1 Arja Alho, Arja	51 Mats Hellström
2 Claes Andersson	52 Jytte Hilden
3 Jörgen Andersson	53 Lena Hjelm-Wallén
4 Svend Auken	54 Marianne Jelved
5 Gunnar Berge	55 Frank Jensen
7 Gro Harlem Brundtland	56 Marianne Jensen
8 Ingvar Carlsson	57 Lars Emil Johansen
10 Jóannes Eidesgaard	58 Sigbjørn Johnsen
11 Ragnar Erlandsson	60 Antti Kalliomäki
12 Anders Eriksson	61 Anna Lindh
13 Friðrik Sophusson	62 Tuula Linnainmaa
42 Bjørn Tore Godal	63 Paavo Lipponen
43 Guðmundur Bjarnason	64 Ole Norrback
44 Sámal Petur í Grund	66 Páll Pétursson
45 Pekka Haavisto	67 Niels Helveg Petersen
46 Halldór Ásgrímsson	96 Poul Nyrup Rasmussen
47 Halldór Blöndal	98 Konrad Steenholdt
48 Tarja Halonen	99 Jens Stoltenberg
49 Páviâraq Heilmann	100 Jan Trøjborg
50 Olli-Pekka Heinonen	101 Margot Wallström

Valda medlemmar - Valitut jäsenet

84 Christel Anderberg	82 Inger Koch
14 Hanne Andersen	83 Ossi Korteniemi
15 Arne Andersson	85 Berit Brørby Larsen
16 Janina Andersson	86 Kaj Larsson
17 Peter Angelsen	87 Karin Lian
18 Børge Bakholt	88 Kjellbjørg Lunde
19 Dorte Bennedsen	89 Pehr Löf
20 Sinikka Bohlin	90 Hannes Manninen
21 Kjell Magne Bondevik	91 Maggi Mikaelsson
22 Aage Brusgaard	92 Anders Mølgaard
23 Paul Chaffey	93 Peder Sass
24 John Dale	94 Jonathan Motzfeldt
25 Erik Dalheim	95 Mats Nyby
26 Bjarni Djurholm	122 Outi Ojala
27 Anneliese Dørum	123 Berit Oscarsson
28 Hans Engell	124 Vibeke Peschardt
29 Knud Enggaard	125 Jan Petersen
30 Olof Erland	126 Marita Petersen
31 Eirin Faldet	127 Riitta Prusti
32 Ranveig Frøiland	128 Olof Salmén
33 Geir H. Haarde	129 Marianne Samuelsson
34 Jette Gottlieb	130 Yvonne Sandberg-Fries
35 Jonna Grønver	131 Kimmo Sasi
36 Guðmundur Árni Stefánsson	132 Gitte Seeberg
37 Ulf Guttormsen	133 Sigríður Anna Þórðardóttir
38 Ragnhild Queseth Haarstad	134 Siv Friðleifsdóttir
39 Søren Hansen	135 Solveig Sollie
40 Chris Heister	136 Ole Stavard
41 Hjörleifur Guttormsson	137 Otto Steenholdt
68 Sinikka Hurskainen	138 Siri Frost Sterri
69 Liisa Hyssälä	139 Håkan Strömberg
70 Per Olof Håkansson	140 Sturla Böðvarsson
71 Margareta Israelsson	141 Alf Svensson
72 Ville Itälä	142 Nils T. Svensson
73 Thorbjørn Jagland	143 Sten Svensson
74 Johan J. Jakobsen	144 Birthe Sörestedt
75 Anita Johansson	145 Anders Talleraas
76 Olof Johansson	146 Kristen Touborg
77 Elver Jonsson	147 Erkki Tuomioja
78 Jouko Jääskeläinen	148 Valgerður Sverrisdóttir
79 Marjut Kaarilahti	149 Leena Luhtanen
80 Tarja Kautto	190 Jarmo Wahlström
81 Mari Kiviniemi	191 Ivar Hansen

